COL·LECCIÓ DIPLOMÀTICA DE SANTA MARIA DE VALLVERD

Xavier Mora Giné & Avel·lí André Gabián

Versió 9.3, març 2025

COL·LECCIÓ DIPLOMÀTICA DE SANTA MARIA DE VALLVERD

COL·LECCIÓ DIPLOMÀTICA DE SANTA MARIA DE VALLVERD

Xavier Mora Giné & Avel·lí André Gabián

Versió 9.3, març 2025

Amb la col·laboració de les següents entitats:

Amics de Tragó de Noguera,
Ajuntament d'Os de Balaguer,
Consell Comarcal de la Noguera,
Monestir de les Avellanes,
Arxiu Comarcal de la Noguera,
Museu de la Noguera,
Diputació de Lleida,
Institut d'Estudis Ilerdencs

ISBN 978-84-09-06787-9

Aquesta obra està disponible a les adreces següents:
https://archive.org/details/VallverdDocs
https://mat.uab.cat/~xmora/historia/VallverdDocs.pdf

i pot ser reproduïda total o parcialment
sota les condicions de la llicència
Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 4.0 Internacional
de Creative Commons

Els autors agrairan qualsevol comentari que se'ls faci arribar,
especialment als efectes de corregir possibles errors;
correu electrònic de contacte: Xavier.Mora@uab.cat

Santa Maria de Vallverd és un monestir cistercenc femení que va estar en actiu des de finals del segle XII fins a mitjan el segle XV. Les seves restes encara subsisteixen a prop del poble de Tragó de Noguera, avui deshabitat, el qual era domini feudal d'aquest monestir. A mitjan el segle XV, Vallverd i el seu patrimoni van ser integrats al monestir de les Franqueses, a prop Balaguer, i anys més tard tot aquest conjunt va passar a engrandir el patrimoni de Poblet.

La principal font documental sobre el monestir de Vallverd és el fons que se'n conserva a l' *Archivo Histórico Nacional* (*AHN*, Madrid), a on hi va anar a parar després d'un llarg periple arran de l'exclaustració del monestir de Poblet l'any 1835. Una bona part d'aquest fons, concretament 126 pergamins i alguns documents en paper, està identificat i separat com a pertanyent a Vallverd. Aquesta separació és anterior a l'any 1924, en què l'inventari [*AHN Inv 1924*] ja atribueix a Vallverd aquest nombre de pergamins. Tanmateix, dins del nombrós conjunt de pergamins atribuïts a Poblet (14 946 segons aquell inventari) encara n'hi ha uns quants que pertanyen clarament a Vallverd. D'aquests n'hem localitzat 82, que sumats als 126 pergamins separats, dona un total de 208 pergamins. Dit això, encara en trobem a faltar alguns que estan extractats en les recopilacions que esmentem més avall; així doncs, encara en podria haver algun més que s'hagués escapat de la nostra cerca en el nombrós fons de Poblet, o que fins i tot podria estar en alguna altra part de la secció de Clero de l'*AHN*.

La major part dels pergamins del conjunt separat van ser transcrits per Josep M. Cots i Serra en la seva tesi doctoral de l'any 1988 a la Universitat de Barcelona [*Cots 1988*]. Tanmateix, les transcripcions que en donem aquí són totalment *ex novo*.

A més d'aquests pergamins, i dels altres que hem localitzat en el fons general de Poblet, la present col·lecció inclou també certes notícies d'altres documents, avui perduts, les quals ens han arribat gràcies a algunes recopilacions antigues. Aquestes recopilacions són les següents: (a) un *Índex* elaborat a mitjan segle XVI per fra Martí Marquina, en el qual apareixen indistintament documents de Vallverd i de les Franqueses (a on s'havia integrat el monestir de Vallverd); (b) l'*Espècul* o *Rúbrica* del monestir de Poblet, del segle XVIII, junt amb el seu suplement més detallat corresponent al calaix 49; i (c) la *Monastirologia* de Jaume Caresmar, escrita vers 1770–75. Per més detalls referim el lector a la llista de fonts documentals de la p. 726. D'altra banda, hem inclòs també diversos documents referents al monestir de Vallverd però que van ser generats per altres entitats, com ara l'abadia d'Àger o la Reial Cancelleria.

Tot plegat, la present col·lecció recull finalment 310 documents (tingui's en compte que hi ha números bis, ter, etcètera). Aquests documents es poden desglossar com segueix, on cada apartat compta només els documents dels quals n'hi ha algun exemplar en aquell apartat i cap en els apartats anteriors.

1. Pergamins del fons separat (*AHN*, carpetes 1014–1019): 127.
2. Pergamins del fons general de Poblet (*AHN*, altres carpetes): 77.
3. Regestos de l'*Índex* de Marquina (segle XVI): 12.
4. Regestos i còpies de les escriptures de Poblet (segle XVIII): 2.
5. Regestos de la *Monastirologia* de Caresmar (segle XVIII): 2.
6. Pergamins i registres de la *Reial Cancelleria*: 29.
7. Pergamins i cartulari de l'abadia d'Àger: 8.
8. Altres: 53.

Alguns dels documents de la present col·lecció no fan referència directa al monestir de Vallverd. Tanmateix, o bé ens consta que formaven part del seu fons, o bé estan relacionats amb el nostre monestir de manera indirecta (o ambdues coses). L'única excepció és en tot cas el document **53**, sobre el qual ens remetem a l'explicació que acompanya la seva transcripció.

En particular, els tres primers documents de la col·lecció tenen un caràcter especial, ja que són anteriors al document fundacional de l'any 1172. El primer és la carta de donació del castell de Tragó després de la seva conquesta cristiana; tot i que data de l'any 1098, formava part del fons del monestir, al qual l'haurien cedit els seus benefactors, descendents d'un dels donataris de dita carta. D'un origen similar, el segon data de l'any 1130 i es refereix a una coromina de Tartareu que va ser donada al monestir per la mateixa família (vegi's el document **10**). El tercer data de l'any 1157/58 i dona una breu notícia de l'església de Santa Maria del Pla, a redós de la qual sorgiria anys després el monestir.

D'altra banda, els darrers documents de la col·lecció són posteriors a la unió de Vallverd a les Franqueses en l'any 1452. Més concretament, hem inclòs cinc documents sobre la unió de les Franqueses i Vallverd a Poblet en l'any 1474, i uns altres quatre sobre la compra de la castlania de Tragó pel monestir de Poblet en l'any 1493. Tant en un cas com en l'altre, aquests documents es poden considerar encara com tocants a Vallverd. En relació amb això, el fons separat de l'*AHN* també inclou un pergamí de dita compra del 1493.

Val a dir que no hem inclòs pas en la nostra col·lecció ni el testament (1272) ni el primer codicil (1276) del rei Jaume I, els quals contenen disposicions en benefici de l'obra de l'església *Beate Marie Vallis Viridis*; tanmateix, no es tractaria del nostre monestir, sinó de l'església de la Pobla de (Santa Maria de) Vallverd, a la província de Terol, comarca de Gúdar-Javalambre.

En les transcripcions ens hem guiat bàsicament per les normes que donen M. Josepa Arnall i Josep M. Pons a [*Arnall Pons 1993*, vol. 1, p. 43–46].

Tot i així, a l'hora d'indicar certs accidents, com ara addicions, fragments danyats, etcètera, hem usat alguns signes especials els quals expliquem breument mitjançant exemples en la taula A de la p. 725. Aquí només destacarem que alguns d'ells són indicatius de lectures o restitucions incertes. Aquests últims, que apareixeran sobretot en alguns documents que es troben en molt mal estat, pretenen facilitar el compromís de donar la màxima informació possible sense caure en presentar com a segura una interpretació incerta o temptativa.

D'altra banda, quant a la distinció entre *u* i *v*, i entre *i* i *j*, en els textos llatins hem optat per transcriure *u* o *i* quan la lletra en qüestió té valor vocàlic, i *v* o *j* quan té valor consonàntic. Això ho fem així independentment de la forma gràfica que trobem en el document, que sovint depenia de si la lletra ocupava o no la posició inicial d'una paraula. Per exemple, en lloc de *uiuus* transcrivim *vivus*, i en lloc de *huius*, *eius* i *cuius* transcrivim respectivament *hujus*, *ejus* i *cujus*.

Finalment, els mots catalans els hem accentuat d'acord amb les normes actuals. Aquesta norma l'apliquem també als noms propis de lloc i de persona, incloent els cognoms que acompanyen a un nom de pila escrit en llatí, com ara *Tragó*, *Millà*, *Carví*, etcètera.

En les taules de tradició utilitzem també alguns signes especials, els quals expliquem en la taula B de la p. 725.

Quant a la conversió de les dates al sistema standard, algun document de principis del segle XIV (documents **92**, **93** i **97 quinquies**) que dona el dia de la setmana permet deduir que en aquell cas cal interpretar *anno Domini* com a any de la Nativitat. També cal fer-ho així en el document **141**, que relata un litigi que s'estén del 24 de gener al 8 de juny de 1338 sense que el número d'any canviï en passar el 25 de març. Finalment, en els documents **34** i **35**, de 1233, també donem arguments per interpretar *anno Domini* com a any de la Nativitat. Aquesta interpretació difereix de la més acceptada, que en el període 1180–1350 identifica *anno Domini* amb l'any de l'Encarnació. Tanmateix, coincideix amb el costum de Vic i Manresa, on l'equivalència amb l'any de la Nativitat sembla ser la regla general en tot aquest període [*Ginebra 1999*]. D'altra banda, també hi ha algun document on està clar que cal identificar *anno Domini* amb l'any de l'Encarnació; concretament, aquest és el cas dels registres i altres documents generats per la reial cancelleria (en el qual cas es trobaria el document **82**). Davant d'això, a l'hora d'interpretar l'expressió *anno Domini* en general hem optat per deixar obertes les dues possibilitats, l'any de l'Encarnació i el de la

Nativitat, llevat que hi hagi raons per decantar-se per una sola d'elles, com pot ser l'expressió del dia de la setmana. Així, un document que dona com a data *idus marcii, anno Domini M^{o}CCC^o tercio* l'assignem al "15 de març de 1303/04", on s'ha d'entendre que la barra inclinada vol dir "o bé l'any 1303 o bé el 1304".

El dubte entre anys de l'Encarnació i anys de la Nativitat sorgeix també en el cas dels documents que només coneixem pel seu regest a l'*Índex* de Marquina [Ma], on només es dona l'any, sense especificar si es tracta de de l'Encarnació, de la Nativitat o del Senyor. Així doncs, si l'*Índex* esmentat dona, per exemple, l'any 1305, nosaltres ho convertim al sistema actual com "25 de desembre de 1304 / 24 de març de 1306", on la barra inclinada s'ha d'entendre que vol dir alguna data entre les dues indicades, ambdues incloses.

En la taula de tradició hem transcrit la major part de les anotacions que trobem al dors de cada pergamí. Però no totes. Concretament, i pel que fa als pergamins de l'*AHN*, hem prescindit d'aquelles anotacions que repetirien la informació sobre la carpeta i el número de pergamí dins d'ella; també hem prescindit de les que indiquen la data i una classificació de l'atorgant en les categories R reial, E eclesiàstic i P particular. En canvi, reproduïm una numeració que apareix només als pergamins del fons separat de Vallverd, en una anotació en llapis blau de la forma [*M^o de*] *Valverde N^o* ···. També reproduïm una altra numeració que fa referència a uns lligalls que serien anteriors a l'organització en carpetes i posteriors a la formació del fons separat de Vallverd. En relació amb el fons separat, aquestes dues numeracions presenten certes mancances que indicarien pergamins perduts o reclassificats. Concretament, s'hi troben a faltar el número 19 del lligall 658, així com els números $1, 29, 44$ i 115 de la numeració en blau. Les anotacions en les quals s'hi reconeix la lletra de Marquina les indiquem mitjançant un asterisc.

Des d'aquí volem expressar el nostre agraïment al Josep Maria Cots, que arran de la lectura de la seva tesi ens en va donar un exemplar junt amb una còpia dels regestos setcentistes de Poblet corresponents al monestir de Vallverd. També volem donar les gràcies a Jordi Boix, Ramon Sarobe, Francesca Español i Virgínia Costafreda, per haver-nos indicat diversos documents o exemplars que no coneixíem i pels seus encertats comentaris i suggeriments. Finalment, moltes gràcies també a la Maite Pedrol, directora de l'*Arxiu Comarcal de la Noguera*, per haver-nos facilitat una primera consulta dels microfilms de l'*AHN* corresponents al fons separat de Vallverd, al pare Josep Torné, exarxiver auxiliar del *Monestir de Poblet*, per haver-nos ajudat a localitzar certs documents, a la Sra. Esperanza Adrados, de l'*Archivo Histórico Nacional*, per la mateixa raó, i al personal de l'*Arxiu Tarradellas* de Poblet pel seu ajut en la consulta dels nombrosos microfilms de l'*AHN* corresponents al fons general de Poblet.

1

4 novembre 1098

El vescomte Guerau Ponç [II de Cabrera] i la seva esposa Elvira donen el castell de Tragó en feu a Bernat Berenguer i la seva esposa Beatriu així com Berenguer Miró i la seva esposa Ermessèn. La donació es fa a canvi de 100 unces d'or de València, les quals són pagades en espècie. Els donadors es reserven la meitat del delme, la qual meitat tindran en feu els donataris. També es reserven el dret d'entrar i sortir, fer-hi la guerra, i disposar de llenya i caça, tot això sempre que calgui. Finalment, es reserven també el dret de fadiga. S'especifiquen les afrontacions del castell, així com la seva pertanyença al comtat de Barcelona. Els drets d'entrar i sortir i fer-hi la guerra sempre que calgui també s'apliquen al comte de Barcelona.

- ▸ O M 1014.21. Pergamí.
  Not. dors.: 1. *Dragó.* 2*. *Primo, ejus donatio per Geraldum Pontium.* 3. *Les afrontacions del terme de Tragó stan ací prou clares.* 4. *N 1, Cal 49.* 5. *Leg 658/2.* 6. *N° 3.*
- × A *Vv.*
- α Segle XVIII : Ru 1.
- β Segle XVIII, *ex* α : Ru′ 1.
- B Segle XVIII : Rx 1.
- a 1988, J. M. Cots : Co 2.
- b 2010, X. Mora : *Un poble del comtat d'Urgell: Alberola*, doc. 3.

L'existència de la còpia A la coneixem per l'extracte α, el qual finalitza amb l'esment que *N·i·a una còpia*.

[1] *In nomine Domini. Ego, Gerallus Poncii, et conjux mea, Gelvira, vobis, hominibus nostris Bernardus Berenga-|[2]rii et conjux tua Beatricę, et tibi Berengarius Mironi et conjux tua Ermesèn, per hanc scriptu-|[3]ra donacionis nostre*[a] *donamus vobis ipsum castrum qui vocatur Drachon, qui nobis advenit |[4] per donitum Domino Deo de potestate sarracenis vel per omnesque voces et est in comitatu Barchinona.*

Pre-|[5]dictum castrum abet affrontaciones: A parte orientis in collo de Alberola, deinde descendit super |[6] ipsam viam qui vadit ad fontem de Albars; et ascendit per dreszera de ipsa costa usque super rocha |[7] de Baschonello; deinde ascendit per drezera usque in plano de Escobeto et usque in tur-|[8]re de Sórboles. Et descendit de meridie per sumitate de serra de ipsa Carbonera usque |[9] ad ipsa fonte de Gaz[b] *usque intus flumen Nogerola. De occiduo ascendit per valle Arbo-|[10]za usque ad ipsa Portella,*[c] *et vadit per terminos de Miravet et Stopaniano usque in collo de [el] Fi-|[11]ger; deinde ascendit usque in capud de serra Malengna; deinde descendit usque [in] flu-|[12]men Nogerola. Deinde ascendit*

per sumitate Montis Divino usque ubi pengatus |[13] *fuit ipso omine*[d]*; et descendit usque in collo de Alberola.*

Quantum infra |[14] *iste affrontaciones includunt sic donamus vobis predictum castrum cum turris* |[15] *et muris et tota sua villa, cum aquis et capudaquis et molinis, cum petras mobiles* |[16] *et immobiles, cum lingis pomiferis et impomiferis, cum exiis et regressiis et per-*|[17]*tinenciis omnibus sibi ab omni integritate ad vestrum proprium alodium, propter* |[18] *precio placibile quod de vos accepimus*[e] *in rem valentem uncias centum auri* |[19] *Valencia monete. Et nos retinemus ibi medietate de omnem decimum quod in-*|[20]*de exierit, eo ut vos et posterita vestra abeatis eam per fevum per nos et posterita nostra.* |[21] *Et abeamus ibi dum opus erit intrare et exire, et gerregare contra cunctos omi-*|[22]*nes, et ligna et venacione. Et comes Barchinona si opus erit abeat ibi intrare* |[23] *et exire et gerregare exceptus vestrum damnum. Et vos nec posterita vestra non pos-*|[24]*seatis hoc vindere nec alienare nisi ad nos et posterita nostra si emere hoc vo-*|[25]*lumus. Et est manifestum quod si nos, donatores, aud uullusque homo si* |[26] *quis hanc cartam ad inrumpendum venerit non hoc vindicat set in dupplo* |[27] *vobis componat predictum castrum cum suis terminis cum sua melioracione.* |[28] *Et in antea ista carta firma et stabile permaneat modo vel omnique* |[29] *tempore et non sit disrupta.*

Que est facta II nonas november, anno XXX |[30] *VIIII regnante Filipo rege.*

Sig+num Gerallus Poncii, signum +[f] *Gelvi-*|[31]*ra, qui hanc cartam jussimus scribere et firmavimus, et testes firma-*|[32]*ri rogavimus.*

Signum[g] *Petrus Rodgarii, signum*[g] *Gaucerandi,* |[33] *signum*[g] *Raimundus Petri, signum*[g] *Berengarius Arnalli, signum*[g] |[34] *Guilelmus Girberti, signum*[g] *Arnallus Gauzberti.*

[35] [h] *Isarnus, presbiter*[i]*, rogatus scripsit* |[36] *et sub die* (signe) *et anno quo supra.*

[a] Duplicat [b] És a dir, la font que abastia la *almuniam de Jaz, que modo vocatur Salaverd* (doc. **22**); segurament correspon a l'actual *font de Matamala* [c] A Valldellou encara reconeixen aquest topònim, mitjançant el qual es refereixen al punt on el camí de Tragó creua el cingle que fa frontera entre els dos termes [d] Encara existeix com a topònim la *serra del Penjat* [e] La lletra *e* està repetida en posició volada [f] Manca el punt superior dret [g] Les lletres *g* i *n* estan separades per un traç horitzontal relativament llarg que seria una preparació per a després dibuixar el signe habitual en forma de creu [h] Majúscules a partir d'aquí [i] Monograma

2

8 gener 1130

El comte Ermengol [VI d'Urgell] dona a Ramon Berenguer [II d'Àger] una coromina situada al castell de Tartareu, al lloc anomenat Puig de Maçana, a

canvi de 200 sous.

▸ O M 1997.13. Pergamí.
Not. dors.: 1*. *Comes Ermengaudus vendidit Raimundo Berengarii condaminam in castro de Tartarenz.* 2. *Tartareu*. 3. *L 1448/9*.

α Segle XVIII : Ru 34 (bis).

β Segle XVIII, *ex* α : Ru′ 34.

a 1993, Agustí Altisent : *Diplomatari de Santa Maria de Poblet*, I, doc. 72.

Els regestos α i β confirmen que aquest pergamí acompanyava el document **30** en el fons del monestir de Vallverd. La coromina en qüestió va esdevenir possessió de Vallverd a finals del segle XII per donació dels successors de Ramon Berenguer II d'Àger (doc. **10**). Com és natural, el pergamí hauria pervingut a Poblet en el segle XV, quan aquest monestir va incorporar el patrimoni de Vallverd. El fet que el document no esmenti el monestir de Vallverd hauria causat que acabés separat de la resta de documentació de Vallverd, com també va passar amb altres pergamins.

La denominació de *condamina* i les afrontacions que dona el document permeten situar aquest camp a la zona del que actualment es coneix com *vinya de Felip*. L'any 1700 va ser adquirit per Francesc de Portolà i Subirà junt amb el priorat de les Franqueses, la granja de Cérvoles i els censos del molí d'oli d'Os [Ru f. 309r–310r, 314v, 317v].

Des del punt de vista de la paleografia, aquest document és interessant pel fet que usa la titlla no solament com a signe d'abreviatura, sinó també com a indicador de l'accent prosòdic en cognoms i topònims: *regér, Taús, Marchés*.

[1] *Ut ita valeat donacio sicut et emptio. Donacio vero qui per voluptatem facta fuerit, plenam habeat roborem. Igitur, in Dei nomine,* |[2] *ego, Ermengaudus, comes, donator sum tibi, Raimundo Berengario. Per hanc scripturam donacionis męę dono tibi una condami-* |[3]*na qui est in castro de Tartarenz, in loco nominato ad puig de Mazana. Advenit michi per parentorum vel de omnesque voces.* |[4] *Afrontat de una parte in ipso reger, de alia parte in ipso puig de Mazana, de III parte in puig de Ges, de IIII vero par-*|[5]*te in terra qui fuit de Guilem Oromir. Quantum inter istas afrontaciones includunt et isti termini ambiunt, sic dono* |[6] *tibi, cum exiis vel regressiis et eorum pertinenciis, ad tuum proprium alodium. Et hanc donacionem facio propter servicium quod me* [*habes*] |[7] *factum et per omenaticum que me fecisti. Et accepi ego de tuum aver ducentos solidos. Et est manifestum quod si* |[8] *ego, donator, aut ullus homo vel femina qui hanc donacionem inquietare voluerit, non possit facere, sed in* |[9] *duplo componat aut componamus.*

Que est acta VI° idus januarii, anno XX°II° regnante Leodovico, |[10] *rege.*

Sign+um ego, Ermengaudus, comes, qui ista carta donacionis mandavi scribere et testes |[11] *firmarique feci.*

Sign+um Bernad de Taús, sign+um Babot[a]*, sign+um Rancemir de Puig-*|[12]*r*|*o*|*g, sign+um Rotlan Marchés, sign+um Bertran*[b]*, filio ejus, sign+um Rotlan de Blan-*|[13]*cafort.*

[14] *Petrus, levita, scripsit sub die et anno quo* (signe) *supra.*

[a] Lectura dificultosa confirmada pel fet que el 1133 aquest nom segueix també Bernat de Taús al testament del comte Ermengol VI d'Urgell [*ACU*, doc. 1425] [b] Lectura dificultosa confirmada pel fet que Rotlan Marquès tenia un fill d'aquest nom [*Mora 2024*]

3

25 març 1157 / 24 març 1158

Els germans Guerau i Arnau de Tragó fan una donació a l'església de Sant Pere d'Àger per l'ànima del seu germà i de tots els seus avantpassats. La donació inclou una peça de terra situada al Pla de Santa Maria. Un dels testimonis és Pere de Sant Just, capellà de Santa Maria [del Pla].

- ▸ P *Ag*, L 209. Pergamí. Not. dors. : *Factum est*.
- A Segle XIV : *Ag*, Ct 288, f. 131r.
- α 1766/68, Jaume Caresmar : *Ag*, Co 1716.
- β 1768/70, Jaume Caresmar : *Ag*, Re 227.
- a 2011, R. Chesé : *Ag*, Ch 337.

[1] *In Dei nomine. Hec est carta donacionis que facimus ego, Geraldus et Arnallus de Trogó, fratres,* |[2] *Domino Deo et Beato Petro de Àger. Pro anima fratris nostri et omnium parentorum nostrorum, donamus* |[3] *in manu Guilelmi, abbatis, et clericis ejusdem loci eorumque successoribus, unum hominem in Ca-*|[4]*brera, et uno molino qui est ad illa Cantarella, et una terra qui est super ipso plano de Sancta* |[5] *Maria. Et affrontat ipsa terra de oriente terra de Maria de Berenger de Clarmont,* |[6] *de occiduo Pere Bonet, ab aquilone ipsa via, de meridie nos, donatores. Et est* |[7] *manifestum quod si nos, donatores, aut aliquis nostre projenie qui hanc carta irrumpere* |[8] *voluerit, non in hoc valeat, sed in duplo componat.*

Facta ista carta anno ab Incar-|[9]*nacionis Domini M^{o}C^{o}L^{o}VII°, regnante Raymundo Berengario.*

Sign+um Geraldi, |[10] *sign+um Arnaldi, fratri sui, sign+u Valenza, sign-*|[11] *+u Rodland de Blancafort, sign+um Raimon, filio suo,* |[12] *sign+um Bernardi d·Arancís, sign+um Martin Placian,* |[13] *sign+um Petri Sancti Justi, capellani Sancte Marie.*

Micahelis, sacerdos, rogatus scripsit |[14] (signe, dibuix d'una serp).

4

7 març 1172

Arnau d'Anglesola, junt amb la seva muller Ermessenda [d'Àger] i llurs fills i filles donen a l'església de Santa Maria del Pla de Tragó la desena part de tots

els seus delmes i collites. A canvi, el capellà d'aquesta església, que s'anomena Bernat, ha de pregar per ells i pels seus avantpassats durant tota la seva vida, i després d'ell un altre capellà.

▸ O M 1014.22. Pergamí.
Not. dors.: 1*. *Arnallus de Anglerola donat ecclesie del Pla de Tragó decimum de omnibus decimis suis. 1171*. 2. *Leg 658/3*. 3. *N° 2*.

a 1988, J. M. Cots : Co 3.

[1] *Sciant omnes qui hanc scripturam auditurí sunt vel lecturi quod ego, Arnallus de Anglerola, cum uxore mea, Ermessèn, et filiis vel filiabus nostris, dona-*|[2]*tores sumus Domino Deo et ecclesie Beate Marie de ipso Plan de Tragó decimum de omnibus decimis et de omnibus expletis qui nobis contingere debent in cunctis lo-*|[3]*cis* ⌊*in omni honore*⌋ *quem nunc habemus vel in antea, adjuvante Deo, habebimus per secula cuncta. Hoc donum facimus pro nobis et successoribus nostris prephate ecclesie pro redemp-*|[4]*cione animarum nostrarum vel parentum nostrorum. Tali vero pactu ut in jam dicta ecclesia ipsum clericum nomine Bernard, qui modo ibi capellanus est, oret Deum* |[5] *pro peccatis nostris in omni vita sua, et post obitum suum unum capellanum in eodem loco qui similiter oret Deum pro omnibus peccatis nostris vel parentum nostrorum.*

Ac-|[6]*tum est hoc nonis marcii, anno ab Incarnacione Domini M^oC^oLXX^oI^o.*

Sign+um Arnalli de Anglerola, sign+um Ermessendis, nos |[7] *qui hanc cartam jussimus scribere et testes firmare rogavimus.*

Sign+um[a] *Raimundi Berengarii, junioris, sign+um Brunissèn,* |[8] *sign+um Raimundi, abbatis*[b]*, sign+um Arnalli Mironis, comiti Palariensi, sign+um Raimundi filii sui, sign+um Pon-*|[9]*tii de Capraria, sign+um Guillermi Medianensi, sign+um Ramundi de Curridà, sign+um Petri Sancti Justi,* |[10] *sign+um Raimundi Clariomontis, sign+um Raimundi Sancti Laurentii, nos omnes supra scripti, qui hoc laudamus et firma-*|[11]*mus.*

[12] [c] *Bernadus, subdiachonus, rogatus scripsit sub die et anno quo* (signe) *supra.*

[a] Creu mancada del punt superior dret; el mateix passa amb les següents, llevat de les tres últimes [b] de Sant Pere d'Àger [c] Lletra majúscula allargada a partir d'aquí

5

25 desembre 1175 / 24 març 1177

El monestir de Vallverd estableix una dominicatura en el terme de Canelles a Bortomeu d'Alòs.

× O Original perdut.

► α *ca* 1770–75, Jaume Caresmar : Mo , p. 722.

Encara que la notícia que ens ha arribat d'aquest document es refereix al "monestir de Vallverd", segurament el document original parlava, com els seus coetanis, de l'"església de Santa Maria del Pla".

722,5 *Monasterium Vallis Viridis locat dominicaturam in termino de Canelles Bartholomeo Alòs.* |6 *Anno 1176.*

6

11 febrer 1177/78

Guerau d'Estopanyà dona el lloc de Vilaverd a Bru de Tamarit i els seus germans així com Ramon de Portareig i el seu germà Pere. Bru de Tamarit i els seus reben una parellada i Ramon de Portareig i els seus una altra. Cada parellada està obligada a un cens anual de sis faneques, la meitat d'ordi i l'altra meitat de forment. En el cas que Vilaverd es poblés, Guerau d'Estopanyà es reté la meitat de les taxes pels forns i pels plets.

► O M 2027.05. Pergamí.
Not. dors. : 1*. *Geraldus de Stopanyano dedit quibusdam locum de Villavert, nondum populatum. 1177.* 2. *L 1457/⌊26?⌉.*

α Segle XVIII : Ru 36.

β Segle XVIII, *ex* α : Ru′ 36.

Els regestos α i β es refereixen breument a aquest diploma com (*lo acte de*) *la població de Vilavert* i deixen constància que acompanyava el document **29** on Guerau d'Estopanyà cedia els seus drets sobre aquest lloc al monestir de Vallverd.

1 *Notum sit omnibus hominibus, tam presentibus quam futuris, quoniam ego, Geral de Stopa-*|2*niano, dono tibi, Bruno de Tamarith, et fratribus tuis, et Ramon de Portareg, et Pere, fratri* |3 *suo, Vilaverd. Dono vobis et omni projenie vestre, et retineo michi una pareliada. Et habetis ibi* |4 *tibi, Bruno, et fratribus tuis unam pareliadam francham et liberam omni tempore tibi et tuis. Et similiter* |5 *habeat ibi Ramon de Portareg et Pere, fratri suo, unam pareliadam francham et liberam omni tempore* |6 *illis et suis. Et sic dono vobis et vestris per me et pro meis Vilaverd, cum omni alodio quod habet vel* |7 *in antea adquirere potuero ego, Geral. In tali conventu dono vobis ut extra illas parelia-*|8*das quas dono vobis franchas de alium alodium faciatis michi et meis vobis et vestris omni tempore cen-*|9*sum de illa pareliada de unaquaque VI*^{ex} *fanecas medio ordi et medio frumenti. Et si* |10 *forte populaverit se illo loco, retineo michi ego, Geral, medietatem de illos forns et me-*|11*dietatem de placitis. Quo modo superius scriptum est, sic dono vobis et vestris, et*

ita concedo |[12] *et convenio vobis ego ęssę guarentem contra omnes homines qui sunt vel erunt.*

Actum est hoc III° ydus |[13] *febroarii anni Domini M^{o}C^{o}LXX°VII°.*

Sig+num ego, Geral de Stopaniano, qui hanc cartam |[14] *donacionis jussimus scribere et testes firmare rogavi, sig+num Sanza de Stopaniano,* |[15] *sig+num Bernad de Stopaniano.*

Sig+num Berenguer de Tamarith, sig+num |[16] *Pere de Stopaniano. sig+num domina Guilelma de Aler, sig+num Sanza de* |[17] *Alcalà, sig+num Arnall de Stopaniano, sig+num Bernad de Calasanz,* |[18] *sig+num Berenguer de Espils, sig+num* ⌊*Mar*⌉*tí Cabrith, sig+num Bernad de* |[19] *Casteló, sig+num Ferraz, sig+num Pere de Miravet.*

[20] *Vincencius, levita, scripsit et hoc* (signe) *fecit.*

7

25 desembre 1185 / 24 març 1187

Berenguer de Millà ven a l'església de Santa Maria del Pla de Tragó i al seu capellà Bernat una honor a Os que havia pertangut al seu pare Arnau Ceba. El preu és de 245 sous i 6 diners.

× O Original perdut.

▸ α 1552, Martí Marquina : Ma 82.

Arnau Ceba i Berenguer de Millà apareixen en la documentació de Sant Pere d'Àger entre els anys ∼1173 i 1185: [*Chesé 2011*, doc. 453, 465, 563, 593; 535, 556, 564].

El 1240 el monestir de Vallverd es va vendre aquesta honor, si més no la *cumba Cebe* (doc. **39**).

El Llibre d'Estimes d'Os de 1733 encara esmenta la *coma d·en Seba.*

[12v,13] *Venditionis instrumentum quo Berengarius de Millà vendidit ecclesie* |[14] *Beate Marie del Pla de Tragó et Bernardo, ejus cape-*|[15]*llano, totam suam honorem que fuit Arnaldi Ceba, patris* |[16] *sui quondam, in villa et terminis et infra terminos de Os. Pre-*|[17]*cio CCXLV s. VI. Anno 1186. Notarius Bernardus, levita.*

8

25 setembre 1189

G. d'Aulàs i vuit persones més venen a l'església de Santa Maria del Pla de Tragó els seus drets sobre Canelles, que corresponen a una tercera part d'aquest

castell. Com a compradors hi figuren Bernat, capellà de dita església, la seva comunitat de germans i germanes, Arnau d'Anglesola, la senyora Ermessenda [d'Àger] i Ameli [de Millà]. El preu és de 190 sous.

► O M 2048.01. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Ave Maria. Ave. [N]otum sit.* 2. *Carta de venda del ⌊terç de⌋ Canelles, feta al monestir de la Verge Maria del Pla de Tragó feta en l·any 1189* 3*. *per Guilelm d·Aolàs et alios.* 4. *N 20, Cal 49*. 5. *L 1465/38*.

α Segle XVIII : Ru 20.

β Segle XVIII, *ex* α : Ru′ 20.

A Segle XVIII : Rx 20.

γ *ca* 1770–75, Jaume Caresmar : Mo, p. 722.

El personatge Ameli que esmenta el text apareix des de 1160 fins 1187 en la documentació de Sant Pere d'Àger [*Chesé 2011*, doc. 349, 357, 400, 535, 562, 568, 577]. L'últim d'aquests documents és l'assemblea de Pau i Treva de 1187, on apareix com a Ameli de Millà. En la documentació de Vallverd apareix també en el document **11**.

[1] *Notum sit cunctis hoc audientibus quomodo ego, G. d·Aolàs, et meo frater Pere et mea tia Buniola, |*[2] *et Berenger de Perapertusa, et Bernad de Canelas, et Berenger Mauri, et Berengera, soror de Ber-|*[3]*nad de Canelas, et Pere del Mal et suo filio B[ernad], nos insimul venditores sumus Domino Deo, et |*[4] *Sancte Marie del Pla de Trogó, et Bernado, capellano, et omni conventu fratres et sorores ejusdem |*[5] *loci, et Arnaldo de Anglerola, et domina Ermesendis, et n·Ameli. Sic vindimus nos vobis ipsum castrum et ipsa |*[6] *villa de Canelas cum suis terminis, scilicet, terras, vineas, casas, casalibus, ortis, ortalibus, linares, |*[7] *canamares, arbores pomiferas et inpomiferas, et saxas, et flumines mobiles et inmobiles, |*[8] *et pasturales, et molendinis, et forns, et decimas, et usaticos et ademprius, cultum vel eremum, |*[9] *totum ab integrum, cum exiis vel regresiis, et suis pertinenciis, sicut modo abemus vel abere debe-|*[10]*mus totos nostros directos, scilicet, terciam partem, de quo superius scriptum est. Et hoc supra scriptum |*[11] *adveniunt nobis per patrimonium et salinas et per qualique voces. Sic vindimus nos vobis pro precio |*[12] *placibile que recepimus nos vinditores de vos comparatores CC solidos minus X solidos de bona |*[13] *moneda. Et de isto precio apud nos non remansit. Sic vindimus nos vobis per bona fide, sine ullo |*[14] *ingenio, ad vestrum proprium alaudem per secula cuncta. Et de ista hora in antea aut ullus homo vel |*[15] *femina qui istam cartam vel vendicionem inquietare voluerit, non hoc valeat, sed in duplo vobis componat, |*[16] *et in antea firma sit et non sit disrupta.*

Facta ista carta VII° calendas octubris, anno ab |[17] *[In]carnacione*[a] *Domini M^o^ C^o^LXXX^o^VIIII^o^.*

Sig+num[b] *G. d·Aolàs, sig+num Pere, meo frater, sig+[num] |*[18] *Buniola, sig+num Berenger de Perapertusa, sig+num B[ernad] de Canelas, sig+num Berenger Mau-|*[19]*ri, sig+num Berengera, sig+num Pere del Mal, sig+num Bernad, |*[20] *nos qui istam cartam mandavimus scribere et ad testes firmare fecere.*

Sig+num B. de Campo-|[21]*rels, sig+num G. de Corzà, sig+num R[amon] de Clarmont, sig+num Pebrada,* |[22] *sig+num Pere de Penela, sig+num Miró. Isti sunt testes visores et auditores* |[23] *de ista vendicione vel comparacione.*

[24] *Guilelmus, diachonus, scribsit et hoc signum fecit die et anno quod* (signe) *supra, per mandamentum Bernad, capelà.*

[a] Ad lit.: *carnacione* [b] Totes les creus de *sig+num* estan mancades del punt inferior dret

9

3 octubre 1189

Berenguer de Cercet i els seus germans venen a carta de gràcia els seus drets sobre Canelles i el Campell a l'església de Santa Maria de Tragó. Com a compradors hi figuren Bernat, capellà de dita església, i els germans de la mateixa. El preu és de 50 sous, que els venedors retornaran en certes condicions.

▸ O M 2048.02. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Jura seu tituli castri et loci de Canelles.* 2*. *Berengarius de Cerced impignorat monasterio Vallis Viridis hereditatem quam habet in Canellis. 1189.* 3. *N 21, Cal 49.* 4. *L 1465/39.*

α Segle XVIII : Ru 21.

β Segle XVIII, *ex* α : Ru′ 21.

[1] *Notum sit omnibus hominibus, tam prehentibus quam futuris, qualiter ego, Berengario* ⌊*de Cerced*⌋, *et meos fratres R. et A. et Bernad, metem in pignora ipsa* |[2] *onore que nos abuimus in termino de Caneles* ⌊*et de Campel*⌋, *totum ab integrum, sine ipso castello, ad Domino Deo et ad Sancta Maria de Trogó et ad B[ernad], capelà* |[3] *de Sancta Maria, et ipsi fratres, omnem hereditatem atque alaudium quod abemus vel abere debemus in castel et e la vila de Caneles et infra termi-*|[4]*nos jam dicti castel de Caneles*[a], *scilicet, terres, vineas, casas, casales, ortos, linares, aigues, aquales, arbores pomiferas*[b] |[5] *et impomiferas, silvestras et domesticas, petras mobiles et inmobiles, detmes et quarts*[c], *cultum vel heremum. Et hoc totum quod* |[6] *superius scriptum est mitimus prefate ecclesie*[d] *et B[ernad], capelà ejusdem loci, et successoribus*[e] *ejus ad proprium alaudium. In tali, videlicet, racione* |[7] *quod ego, Berengarius prenominatus, et meos fratres, recipimus ad B[ernad], jam dicto capelano, L solidos de meliore monete, que nos recepimus.* |[8] *Et nos mitimus totum ab integrum quod superius scriptum est, a tres esplets levats*[f], *que nos reddamus L solidos de moliere monete.* |[9] *Et si nos non reddemus L solidos vade de uno Sen Michael ad altre tro sien pacatos los L solidos. Et quando sien pacatos L* |[10] *solidos de lauraciones que agen fetas que leven lur mans ad fur de la terra. Et de toto ipso fett est fide A. de Sent*

|[11] *Martí et Pere d·Orenga et Ramon Frontí et B[erenguer] de Alberola et R.º de Caneles, que o facen tener et aver per preciis* |[12] *de B[erenguer] de Cercet et suos fratres.*

Actum est hoc V nonas octubris, anno ab Incarnacione Domini M°C°LXXXVIIII.

[13] *Sign+um*[g] *B[erengarii] de Cerced, sign+um R.º, sign+um A.º, sign+um B[ernad], nos in simul qui hoc laudamus* |[14] *et firmamus et ad testibus firmare rogamus.*

[15] *Sign+um A.º de Sent Martí, sign+um Pere d·Orenga, sign+um R[amon] Frontí. Isti sunt* |[16] *testes visores et auditores.*

[17] *Arnallus, subdiachonus, scribssit* (signe) *et hoc signum fecit.*

[a] Ad lit.: *Caneneles* [b] En lloc de *f* hi ha una lletra que no sabem interpretar [c] Ad lit.: *quarst* [d] Ad lit.: *eccesie* [e] Ad lit.: *suceessoribus* [f] Ad lit.: *esplests levasts* [g] Les creus de *sig+num* estan totes elles mancades del punt superior dret

10

25 desembre 1188 / 24 març 1190

Arnau d'Anglesola junt amb el seu fill Ramon Berenguer [III d'Àger] i les esposes d'un i altre donen a l'església de Santa Maria del Pla una coromina a Tartareu i tres parts dels delmes de la Torre dels Oms i el seu terme, alhora que elegeixen ser enterrats en dita església.

× O Original perdut.

× α Segle XVI, Martí Marquina : *Epítome d'Història de Poblet*, tom 2, f. 194.

► β *ca* 1770–75, Jaume Caresmar, *ex* α : Mo, p. 722.

Encara que la notícia que ens ha arribat d'aquest document es refereix al "monestir de Vallverd", segurament el document original parlava, com els seus coetanis, de l'"església de Santa Maria del Pla". Similarment, pel que fa al fill d'Arnau d'Anglesola, tampoc deuria dir "R. Berenguer d'Anglesola", sinó simplement "R. Berenguer", com fan també els documents coetanis, abans que finalment aparegui amb el cognom matern "d'Àger".

722,9 *1189. Eodem anno, Arnaldus de Anglerola et filius ejus, R[aimundus] Berengarius de Anglerola, eorumque uxores,* |[10] *dant monasterio Vallis Viridis condaminam in termino de Tartared et tres partes decimi de* |[11] *Turri dels Olms et terminorum ejus. Et elegerunt sepeliri in eo cenobio. Marq[uina], fol. 194, t. 2.*

11

11 desembre 1190

Guillem de Finestres i la seva germana Estefania venen a l'església de Santa Maria del Pla de Tragó els seus drets sobre Canelles. Com a compradors hi figuren Bernat, capellà de dita església, la seva comunitat de germans i germanes, Arnau d'Anglesola, la senyora Ermessenda [d'Àger], i Ameli [de Millà]. El preu és de 100 sous.

▸ O M 1014.23. Pergamí.
Not. dors.: 1*. *Guilelmus de Finestres vendidit monasterio quicquid habebat in loco de Canelles et termino ejus.* 2. *N 37, Cal 49.* 3. *Cal 49, N 37.* 4. *Leg 658/4.* 5. *N⁰ 4.*

α Segle XVIII : Ru 37 bis.

β Segle XVIII, *ex α* : Ru′ 37 bis.

a 1988, J. M. Cots : Co 4.

El testimoni Beó es pot identificar amb el *Beoni* que apareix en l'assemblea de Pau i Treva de 1187 [*Chesé 2011*, doc. 577]. El 1226 la seva heretat, situada a Sant Llorenç i a Pedra, havia passat al seu fill Pere Beó i a Bartomeu Bolló [*Ag* Ct 185]. A principis del segle XV el cognom *Beó* era present a Os de Balaguer.

L'antropònim Odaç que apareix en el text està documentat des de 1137 fins 1213 ([*Mora 2024*, doc. 1, 2B], [*Chesé 2011*, doc. 339, 341], [*Sarobe 1998*, doc. 106], [*Boix 1985*, p. 211], [aquesta col·lecció, doc. **11**, **12**] i [AHN, Clero Secular y Regular, Còdex 992, f. 179v, doc. 975]). Inicialment apareix sovint al voltant de Ramon Berenguer II d'Àger. Posteriorment potser es tracti de generacions subseqüents del mateix llinatge.

[1] *Notum sit*[a] *cunctis*[b] *hoc audientibus quomodo ego, G[uilelmus] de Finestres, et mea soror Estefania* |[2] *sic vindimus Domino Deo et Sancte Marie del Pla de Trogó et Bernad, capelano, et omni conventu* |[3] *ejusdem loci fratres et sorores et Arnaldo de Anglerola*[c] *et domina Ermsendis et n·Ameli. Vindimus quales di-*|[4]*rectos abemus en Caneles, vel de conpras que nostro pater i fez, niexamples lo cas-*|[5]*tel e la vila et suis terminis, id sunt terras, vineas, casas, casalibus, ortos, ortalibus, li-*|[6]*naris, canamares, arbores, pomiferas et impomiferas, et*[d] *saxas, et fluminas, mo-*|[7]*biles et immobiles, et pasturales, et forns, et usaticos, et ademprius, cul-*|[8]*tum vel ermum, totum ab integrum, cum exiis vel regresiis et suis pertinenciis quod* |[9] *pertinere debent. Adhuc vindimus*[e] *nos ad vos mediatate d·acò*[f] *que n·Odaz s·i* |[10] *avie retengud en castel et en la land*[g] *et en tot quant i a. Sic vindimus nos vindito-*|[11]*res*[h] *totos nostros directos*[i]*. Sic vindimus nos a Deo et a Sancte Maria et ad* |[12] *vos alios fratres propter precio placibile quod de vos accepimus C solidos.* |[13] *Sic*[j] *vindimus nos ad vos per bona fide sine ullo ingenio. Et de ista hora* |[14] *in antea aut ullus homo vel femina qui ista carta*[k] *inquiatare voluerit vel* |[15] *illa honore non hoc validat, sed in duplo componat aut componamus, et in ante ista* |[16] *carta firma*[l] *sit et stabile permaneat omni tempore.*

Actum est hoc, facta ista carta, III idus decem-|[17]*ber, anno ab Incarnacione Domini M^{o}C^{o}LXXXX°.*

Sig+num G[uilelmi] de Finestres, si-|[18]*g+num Estefania, qui ista*[m] *carta mandaverunt scribere et testes firmare*[n] |[19] *et sua signa facere.*

Sig+num Arsen, sig+num R[aimundi] de Senlorenz, |[20] *sig+num Beó, sig+num B[ernardi] de Caneles. Isti sunt testes visores et* |[21] *auditores*[o].

G[uilelmus] de Monfalcó, fermea de salvedat.

Arnaldus, sa-|[22]*cerdos, scribsit*[p] (signe) *die et anno quod supra.*

[a] Ad lit.: *sic* [b] Ad lit.: *cunctcis* o *c*|*en*|*t*|*ei*|*s* [c] Ad lit.: *Anglerora* [d] repetit [e] Ad lit.: *vindoimus* [f] *acò*: açò [*DCVB*] [g] *landa*: terreny poblat de plantes salvatges (vegi's [*DIEC2*] i [*DCVB*]) [h] Ad lit.: *vindito vinditores* [i] Ad lit.: *dicretos* [j] Ad lit.: *Scic* [k] Ad lit.: *cart* [l] Ad lit.: *fima* [m] Ad lit.: *istia* [n] Ad lit.: *fimare* [o] Ad lit.: *auditres* [p] Ad lit.: *scrbsit*

12

10 juliol 1192

Arsenda i el seu fill Guillem de Montfalcó donen a l'església de Santa Maria de Tragó el castell de Canelles i el lliuren als germans i germanes de dita església. A més, Arsenda es dona ella mateixa a la mateixa església.

▸ O M 1014.20. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Donacio facta monasterio Vallis Viridis.* 2. *Donacio facta monasterio Vallis Viridis de loco et termino de Canelles, anno 1092* 3*. *per dominam Arsendem.* 4. *Leg 658/1.* 5. *N° 5.*

α Segle XVIII : Ru 37 (f. 315 r).

β Segle XVIII, *ex* α : Ru′ 37 (p. 92).

a 1988, J. M. Cots : Co 1.

Tot i que en la data del pergamí s'hi llegeix clarament 1092, està bastant clar que hi ha un error i que en realitat es tracta de l'any 1192. En efecte, el document quadra molt bé amb la resta de documentació de finals del segle XII, quan la comunitat està molt ocupada en l'adquisició del lloc de Canelles i encara té un caràcter primitiu (formada per "germans i germanes", sense cap esment d'una abadessa fins a l'any 1198). En particular, aquest document coincideix amb el precedent, de l'any 1190, en tres noms de persona —Guillem de Montfalcó, Arsenda i Odaç— i és bastant plausible, especialment per la raresa del tercer, que no és pas una casualitat, sinó que es tracta realment dels mateixos personatges; en aquest sentit, també és de notar que Guillem de Montfalcó apareix també en el document **22**, de l'any 1200. En canvi, la data de 1092 obliga a postular un munt de circumstàncies excepcionals, com ara: l'establiment d'una comunitat monàstica en un lloc que encara no estava prou controlat pels cristians (vegi's [*Mora 2010*, §1.8]), la manca total d'altra documentació sobre

el monestir fins l'any 1172, el manteniment d'un caràcter primitiu durant més d'un segle, i el fet que el document no doni la data amb referència als reis francs, com seria d'esperar a finals del segle XI. També és de notar que el regest α del segle XVIII —reproduït a β— tampoc no dubta en corregir l'any al 1192.

[1] *Cunctis legentibus atque audientibus pateat quod ego, Arssendis, et Guillelmus, filius ejus, de Montefalcho, |*[2] *donatores sumus Domino Deo et ecclesie Beate Marie de Trogó. Per hanc scripturam nostre donacionis damus prefate ecclesie |*[3] *gratuito corde castrum de Canneles cum suis terminis, omne hoc, videlicet, quod ego, predicta Arsendis, et filius meus Guilelmus |*[4] *ceterique mei filii hodie habemus vel habere debemus in prelibato castro et in suis terminis, quod nobis evenit per acapte sive per |*[5] *empcione seu per qualicumque voces. Hoc est, memoratum castrum cum predicto termino, cum, videlicet, vineis et terris et molendinis, cum |*[6] *paschuis et aquis et petris et silvis et arboribus, pomiferis et impomiferis, cum heremo et directo cunctisque pertinentiis, et exitibus |*[7] *et reditibus. Sicut predictum est, ita damus prelibate ecclesie bona fide, remoto malo ingenio, per secula cuncta. Et de nostro jure tradimus |*[8] *in dominio sepe dicte ecclesie, in manibus ejusdem loci fratrum et sororum, ad eorum proprium alaudem, quod facimus pro redempcione animarum nostrarum et pa-|*[9]*rentum*[a]*. Preterea, ego, jam dicta Arsendis, trado me ipsam Domino Deo et sepe dicte ecclesie ut Deus mea peccata dimitat. |*[10] *Et si ullus homo vel femina qui contra hanc cartam ad disrumpendum venerit, non valeat; ira, autem, Dei incurrat super eum.*

Actum est hoc VI° *|*[11] *idus julii, Dominice Incarnacionis anno XC*^{o}*II*^{o} *post millesimum.*

Sign+um Arssendis, sign+um Guilelmi de Montefalcho, |[12] *qui hanc cartam mandaverunt scribi testibusque firmari.*

Sign+um Odacii, sign(signe)*um R*$_\circ$ *Odacii, sign+um A*$_\circ$ *de Bello-|*[13]*monte, qui hoc laudant et firmant.*

Sign+um B$_\circ$ *de Àger, sign+um B*$_\circ$ *de Claromonte, sign+um G*$_\circ$ *de Bescarre. |*[14] *Isti sunt testes.*

Berengarius, presbiter, rogatus scripssit suumque (signe) *posuit die et anno prefixo.*

[a] Ad lit.: *pararentum*

13

maig/juny 1196

Alet Sabatera i els seus fills i filles venen al monestir de Santa Maria del Pla de Tragó una peça de terra situada al Pla de Santa Maria. Com a compradors

hi figuren Pere de Besora i els germans o germanes de dit monestir. El preu és de 12 sous jaquesos.

► O M 1015.01. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Carta vendicio[ni]s facta monasterio de Trogó* 2*. *cujusdam pecie per Alet Cabecera. 1196*. 3. *Leg 658/¦6⁇*. 4. *N° 9*.

a 1988, J. M. Cots : Co 6.

Mateix rogatari i mateixa fórmula que els documents **14** i **15**.

La data —*VIII nonas junii*— també és comuna amb aquests documents, així com el **16**, però no és consistent amb les regles habituals.

[1] *Cumctis presentibus atque futuris sit manifestum quod ego, Alet Çabatera, et filiis vel filiabus* |[2] *meis, nos omnes, constricti egestate famis, per nos et per omnes nostros, bona fide et irrevocabiliter, vendimus et titu-*|[3]*lo perfecte vendicionis tradimus monasterio Sancte Marie Plani de Trogó, et Petro de Besora et fratribus* |[4] *ibidem Deo servientibus, presentibus atque* ⌊*futuris*⌋*, unam peciam terre que est in termino de Trogó, ad locum qui dicitur in Plan* |[5] *Sancta Maria. Que pecia terre affrontat in parte orientis Pere Domèneg, de occiduo et de aquilone predic-*|[6]*ti monasterii, de meridie in torrente. Quicquid ab istis affrontacionibus includunt et terminatur, cum ingre-*|[7]*ssibus et egressibus et melioramentis et pertinentibus, per nos et per omnes nostros vendimus prenominato monas-*|[8]*sterio et Petro de Besora et fratribus dictis et successoribus eorum pro XII solidis denariorum mone-*|[9]*te Jachensis, quos omnes numerando nobis pacavistis. Ideoque dictam terram de nostro posse et tenedone* [*eici*]-|[10]*mus et in possessione mitimus, sine omni vinculo et retentu, quod ibi non facimus aliquo modo, sed,* [*ut*] [a] *san*[*ius di*]-|[11]*ci potest, fratres ipsius monasterii et successores eorum et quos voluerint habeant, teneant, po*[*sside*]-|[12]*ant et expletent eam per omnes voluntates eorum faciendas in perpetuum. Et est fide G*[*erallus*] *de Trogó* [*et sua po*]-|[13]*sterita, quomodo illis faciant tenere et avere a Domino Deo et a Sancta Maria et ad ipsis fratres vel so-*|[14]*rores* [b] *qui ibidem sunt omni tempore, semper persolvendum decimum fructus ipsius terre dominis de Trogó* |[15] *atque jura eorum. Et nos et nostris erimus vobis et vestris guirentes ac legales defensores* |[16] *de dicta terra de omnibus hominibus* (espai en blanc, potser raspat, d'uns 15 ch).

Facta ista carta VIII nonas ju-|[17]*nii, ano ab Incarnacione* [c] *Domini M^oC^oXC^oVI^o.*

Sig+num Aled Çabatera, sig+num Guilelm |[18] *Bernad, sig+num Maria,* (espai en blanc d'uns 15 ch) *nos in simul qui ista carta mandavi-*|[19]*mus scribere testibusque firmare rogamus.*

Sig+num A[*rnalli*] *d·Anglerola, sig+num* |[20] *E*[*rmessendis*] *d·Àger, sig+num Raimundi Berenger, sig+num A*[*rnalli*] [d]*, sig+num Pere Domèneg,* |[21] *sig+num Pascoal de Latorre, sig+num Giem del Grael,* [e] *sig+num G*[*eralli*] |[22] *de Trogó, sig+num Guilelm de Trogó. Isti sunt testes, visores et auditores,* [*et*] [f] *aliis* |[23] *multis.*

Martinus, sacer, precatus fuit et hoc sig(signe)*num fecit die et anno quod s*[*upra*].

[a] Afegit pels editors a imitació dels documents **16** i **17** [b] Ad lit.: *sororores* [c] Ad lit.: *Incanacione* [d] Deu tractar-se d'Arnau d'Anglesola junior, fill d'Arnau d'Anglesola i d'Ermessenda d'Àger [e] Cancel·lat: *Isti* [f] Afegit pels editors a imitació dels documents **16**–**18**

14

maig/juny 1196

Ramon Çurriana, la seva esposa Sança, la seva filla Saurina, i Domingo, marit d'aquesta última, venen al monestir de Santa Maria del Pla de Tragó una peça de terra situada al Pla de Santa Maria. Com a compradors hi figuren Pere de Besora i els germans o germanes de dit monestir. El preu és de 27 sous jaquesos.

▸ O M 2062.11. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Vendicio facta monasterio de Trogó.* 2*. *Venditio facta monasterio Vallis Viridis de quadam pecia in Plano Sancte Marie. 1196.* 3. *L 1471/21.*

Mateix rogatari i mateixa fórmula que els documents **13** i **15**.

La data —*VIII nonas junii*— també és comuna amb aquests documents, així com el **16**, però no és consistent amb les regles habituals.

[1] *Cunctis presentibus atque futuris sit manifestu quod ego, Raimundus Çuriana*[a], *e conjux mea Sança*[b], *e Sau-*|[2]*rina, filia mea, et aliis filiis vel filiabus meis, e Domingo, genero meo, nos omnes constricti egestate fa-*|[3]*mis, per nos et per omnes nostros, bona fide et inrevocabiliter, vendimus et titulo perfecte vendicionis tradimus* |[4] *monasterio Sancte Marie Plani de Trogó, et Petro de Besora et fratribus vel sorores ibidem Deo servientibus, presen-*|[5]*tibus atque futuris, unam peciam terre que est in termino de Trogó, ad locum qui dicitur in* ⌊*pla*⌋ *de Sancta Maria. Que pecia* |[6] *terre affrontat in parte orientis et de occidente et de meridie et de septentrionem predicti monasterii.* |[7] *Quicquid ab istis afrotacionis includunt et terminatur, cum ingressibus et egressibus et melioramentis et pertinentibus,* |[8] *per nos et per omnes nostros vendimus prenominato monasterio et Petro de Besora et fratribus vel sorores dictis et* |[9] *successoribus eorum pro XXVII solidis denariorum monete Jachensis, quos omnes numerando pacavistis.* |[10] *Ideoque dictam terram de nostro posse et tenedone eicimus et in possessione mitimus, sine omni vinculo et reten-*|[11]*tu, quod ibi non facimus aliquo modo, sed,* [*ut*][c] *sanius dici potest, fratres vel sorores ipsius monasterii et succesoribus* |[12] *eorum et quos voluerint habeant, teneant, possideant et expletent eam per omnes voluntates eorum facien-*|[13]*das in perpetuum. Et est fide de salvitate G*[*erallus*] *de Trogó et sua posterita, quomodo illis faciant tenere* |[14] *et avere a Domino Deo et ad predicto monasterio et ad ipsis fratres vel sorores qui ibidem*

sunt omni tempore, semper |[15] *persolvendum decimum fructus ipsius terre dominicis de Trogó atque jura eorum. Et nos et nostri erimus* |[16] *vobis et vestris guirentes ac legales defensors de dicta terra de omnibus hominibus.*

Facta ista carta VIII |[17] *nonas junii, anno ab Incarnacionis Domini M^{o}C^{o}XC^{o} VI°.*

Sig+num Raimundus Çurriana[d] *sig+num* |[18] *Sança*[b]*, conjux mea sig+num Domingo, genero meo, sig+num Saurina, conjux sua, sig+num* |[19] *Bernadus*[e]*, sig+num Petri, sig+num Domingo, sig+num Sança*[b]*, nos in simul qui ista* |[20] *carta mandamus*[f] *scribere, testibus firmare rogamus.*

Sig+num A[rnalli] d·Anglerola, sig+num |[21] *E[rmessendis] d·Àger, sig+num R[aimundi] Brengerarius, sig+num Ellardis, sig+num A[rnalli]*[g]*, sig+num* |[22] *G[eralli] de Trogon, sig+num Guilelm, filio meo, sig+num Joan de l·Obag, sig+num Salvador,* |[23] *sig+num Bernad Bigorra. Isti sunt testes, visores et auditores, [et]*[h] *aliis multis.*

[24] *Martinus*[i]*, sacer, precatus ⌊fuit⌋ et scripssit et hoc sig*(signe)*num fecit.*

[a] Ad lit.: *Curiana* [b] Ad lit.: *Sanca* [c] Afegit pels editors a imitació dels documents **16** i **17** [d] Ad lit.: *Curriana* [e] Ad lit.: *Brnadus* [f] Ad lit.: *mandaumus* [g] Deu tractar-se d'Arnau d'Anglesola junior, fill d'Arnau d'Anglesola i d'Ermessenda d'Àger [h] Afegit pels editors a imitació dels documents **16–18** [i] Majúscules

15

maig/juny 1196

Domingo de l'Obac, la seva esposa Maria, i els seus fills i filles venen al monestir de Santa Maria del Pla de Tragó una peça de terra situada al Pla de Santa Maria. Com a compradors hi figuren Pere de Besora i els germans o germanes de dit monestir. El preu és de 25 sous jaquesos.

► O M 1015.02. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Vendicio facta monasterio de Trogó.* 2*. *Duo contractus venditionum monasterio Vallis Viridis factorum. 1196.* 3. *Leg 658/7.* 4. *N° 6.*

a 1988, J. M. Cots : Co 7.

Mateix rogatari i mateixa fórmula que els documents **13** i **14**.

La data —*VIII nonas junii*— també és comuna amb aquests documents, així com el **16**, però no és consistent amb les regles habituals.

[1] *Cunctis presentibus atque futuris sit manifestum quod ego, Domingo del Obag, e con⌊jux⌋ |[2] mea Maria et filis vel filiabus meis, nos omnes constri⌊c⌋ti egestate famis, per nos e per hom-|[3]ines nostros, bona fide et inrevocabiliter, vendimus et titulo vendicionis perfecte |[4] tradimus monasterio Sancte Marie Plani de Trogó, et Petro de Besora et fratribus vel sorori-|[5]bus ibidem*[a] *Deo servientibus, presentibus atque futuris, unam peciam de terra que est in termi-|[6]no de Trogó, ad locum qui dicitur in plan Sancta Maria. Que pecia terre affrontant in parte orien-|[7]tis e de aquilone predicti monasterii, de occidente ipsa terra de Joan Plazian, e de meri-|[8]die ipsa terra de Dolça*[b] *Famelega. Quicquid ab istis afrontacionibus includunt et terminatur, |[9] cum ingressibus et egressibus et meliorامentis et pertinentibus*[c]*, per nos et per omnes nostros vendimus |[10] prenominato monasterio et Petro de Besora et fratribus vel sororibus dictis et succe-|[11]soribus eorum pro XXV solidos denariorum monete Jachensis, quos omnes numerando nobis |[12] pacavistis. Ideoque dictam terram de nostro posse et tenedone eicimus et in possessione |[13] mitimus, sine omni vinculo et retentu, quod ibi non facimus aliquo modo, sed, [ut]*[d] *sanius dici pote-|[14]st*[e]*, fratres ipsius monasterii et successoribus eorum et quos voluerint habeant, teneant, |[15] possideant et expletent eam per omnes voluntates eorum faciendas*[f] *in perpetuum. Et est fide |[16] de salvetate Salvador de na Gaçola*[g]*, de Corzan, et sua posterita, quomodo illis faciant |[17] tenere et avere a Domino Deo e Sancta Maria et ad ipsis fratres vel sorores qui ibidem sunt omni tempore, |[18] semper persolvendum decimum fructibus ipsius terre dominicis de Trogó atque jura eorum. |[19] Et nos et nostris erimus vobis et vestris guirentes ac legales defenssores de dicta terra |[20] de omnibus hominibus.*

Facta ista carta VIII nonas junii, anno ab Incarnacionis |[21] Domini M^{o}C^{o}XC^{o} VI°.

Sig+num Domingo de l·Obag, sig+num Maria, conjux |[22] mea, sig+num R$_{\circ}$ de l·Obag, sig+num Pere, filio meo, sig+num J$_{\circ}$, |[23] sig+num Ermessèn, nos in simul qui ista carta rogamus scribere, testibusque fir-|[24]mare rogamus.

Sig+num A⌊rnalli⌋ d·Anglerola, sig+num E⌊rmessendis⌋ d·Àger, sig+num R⌊aimundi⌋ |[25] Berengerarius, sig+num Elliardis, conjux mea, sig+num A⌊rnalli⌋[h]*, sig+num G⌊eralli⌋ |[26] de Trogó, sig+num Guilelm, filio meo, sig+num Benadad*[i] *Burgés, sig+num |[27] Joan de l·Obag, sig+num Domingo Çurriana*[j]*. Isti sunt testes, visores et audi-|[28]tores, [et]*[k] *aliis multis.*

[29] *Martinus, sacer, precatus fuit et scripsit et hoc sig*(signe)*num fecit die et anno supra.*

[a] Ad lit.: *ibide* [b] Ad lit.: *Dolca* [c] Ad lit.: *pertinetibus* [d] Afegit pels editors a imitació dels documents **16** i **17** [e] Ad lit.: *pote|est* [f] Ad lit.: *faciedas* [g] Ad lit.: *Gacola* [h] Deu tractar-se d'Arnau d'Anglesola junior, fill d'Arnau d'Anglesola i d'Ermessenda d'Àger [i] Potser hauria de dir *Bernad*; tal vegada es podria identificar amb el Bernat Burgués que està documentat el 1231 i 1233 (documents **33** i **36**). [j] Ad lit.: *Curriana* [k] Afegit pels editors a imitació dels documents **16–18**

16

maig/juny 1196

Maria Pontera i el seu fill Micolau venen al monestir de Santa Maria del Pla de Tragó una peça de vinya situada a Badzolà. Com a compradors hi figuren Pere de Besora i els germans o germanes de dit monestir. El preu és de 90 sous jaquesos junt amb una terra i un llinar.

► O M 1015.02. Pergamí.
Not. dors. : 1. *Vendicio facta monasterio de Trogó.* 2*. *Duo contractus venditionum monasterio Vallis Viridis factorum. 1196.* 3. *Leg 658/7.* 4. *N⁰ 6.*

a 1988, J. M. Cots : Co 8.

La data —*VIII nonas junii*— és comuna amb els documents **13**, **14** i **15**, però no és consistent amb les regles habituals.

Tampoc està clar com s'ha d'entendre la frase *XC solidos et I^a terra et I^o linar denariorum*.

[1] *Notum sit cunctis hoc audientibus quomodo ego, Maria Pontera, et filio meo Micholau et* |[2] *aliis filiis vel filiabus meis, nos omnes constricti egestate famis, per nos et per omnes nostros,* |[3] *bona fide et inrevocabiliter vendimus, et titulo perfecte vendicionis tradimus monasterio* |[4] *Sancte Marie Plani de Trogon, et Pere de Besora et fratribus vel sororis ibidem Deo servientibus, presen-*|[5]*tibus atque futuris, unam petiam de vineam que est in termino de Trogon, ad locum qui dicitur ad* |[6] *Badzolà. Que petia de vinea affrontad in parte orientis et de occiduo et de meridie* |[7] *predicti monasterii, de aquilone la cequia. Quicquid ab istis affrontacionibus includitur et terminatur, cum* |[8] *ingressibus et egressibus et melioramentis et pertinentibus, cum arboris pomiferis et impomi-*|[9]*feris qui ibidem sunt, per nos et per omnes nostros vendimus prenominato monasterii et Petro de Besora et* |[10] *fratribus vel sororis dictis et successoribus eorum per XC solidos et I^a terra et I^o linar denariorum* |[11] *monete Jacchensis, quos omnes numerando nobis paccavistis. Ideoque dictam terram vineam de nostro* |[12] *posse et tenedone eicimus et in possessione mitimus, sine omni vinculo et retentu, quod ibi non* |[13] *facimus aliquo modo, sed, ut sanius dici potest, fratres vel sorores ipsius monasterii et successores* |[14] *eorum et quos voluerint habeant, teneant, possideant et expletent eam per omnes voluntates* |[15] *eorum faciendas in perpetuum, semper persolvendo decimum fructus ipsius vinea dominis de Trogó* |[16] *atque jura eorum. Et est fide de salvetate A. de Alberola et sua posterita, que illis faciant* |[17] *tenere et avere a Domino Deo et Sancta Maria Plani de Trogon et Petro de Besora et fratribus vel soro-*|[18]*ris ibidem Deo servientibus, presentibus atque futuris, franga vel libera usque in finem seculi.* |[19] *Et est manifestum quod si nos, venditores, aud ullus homo vel femina qui ista carta inqui-*|[20]*etare voluerit, non hoc valeat, sed in duplo componad et in antea*[a] *firma sit et non sit dis-*|[21]*rrubta.*

Facta ista carta VII nonas junii, anno ab Incarnacione Domini M⁰C⁰XC⁰VI⁰.

[22] *Sign+um Maria Pontera, sign+um Micholau, filio suo, sign+um Michael,* |[23] *sign+um Maria, sign+um Polo, sign+um Benedit, nos in simul qui ista carta* |[24] *mandavimus scribere et ad testibus firmare rogamus.*

Sign+um Arnallus de Anglerola, |[25] *sign+um Ermessendis de Agger, sign+um Raimundi Berengarii, sign+um* |[26] *Elliarts, sign+um Arnallo*[b]*, sign+um Gerallus de Trogon, sign+um Guilelm, filio suo,* |[27] *sign+um A. de Alberola, qui est fide de salvetate. sign+um Pere de Penela, sign+um* |[28] *Pere Domèneg. Isti sunt testes, visores et auditores, et aliis multis.*

[29] *Arnallus Pebrada, sacer, rogatus scripssit et hoc sign*(signe)*um fecit die et anno quod* ⌊*supra*⌋.

[a] Ad lit.: *annea* [b] Deu tractar-se d'Arnau d'Anglesola junior, fill d'Arnau d'Anglesola i d'Ermessenda d'Àger

17

circa maig/desembre 1196

Sança Playana, junt amb els seus fills i filles i amb Ermessèn, germana del difunt Joan Playà, venen al monestir de Santa Maria del Pla de Tragó un hort situat a Badsolà i una peça de terra situada a Palous [Paladolls] que conté una era i certes edificacions. Com a compradors hi figuren Pere de Besora i els germans i germanes de dit monestir. El preu és de 50 sous jaquesos.

▸ O M 2074.03. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Carta vendicionis facta monasterio de Trogó* 2*. *per Sanciam Placianam*. 3. *L 1724/35*.

Tot i que aquesta escriptura no té data, el seu contingut permet situar-la a prop dels documents **16** i **18**, que pertanyen al mateix rogatari.

[1] *Notum sit omnibus hominibus quoniam ego, Sanza Plaziana, cum filiis vel filias meas et* |[2] *Ermessen, soror de J*[*oan*][a] *Plazià qui jam fuit, nos omnes constricti egestate famis, per nos* |[3] *et per omnes nostros, bona fide et inrevocabiliter vendimus, et titulo perfecte vendicionis* |[4] *tradimus monasterio Sancte Marie Plani de Trogon, et Petro de Besora et fratribus et sororis ibi-*|[5]*dem Deo servientibus, presentibus atque futuris, uno orto que est in termino de Trogon, ad locum* |[6] *qui dicitur ad Badsolà, et abet afrontaciones ipso orto de parte orientis in terra predicti* |[7] *monasterii, de occiduo Gerallus de Trogon, de meridie na·Gazola de Corzà, de aquilone* |[8] *nos comparatores, et I*[a] *petia de alaudium qui est in ipso Paladolls, cum ipsa era et cum* |[9] *ipsos casalibus qui ibidem sunt, et abet afrontaciones ipsa terra cum ipsos casalibus et cum ipsa* |[10] *era, de oriente in terra predicti*

monasterii, de occidente Martí da Boneta, de meridie |[11] *nos comparatores, de aquilone in via publica. Quicquid ab istis afrontacionibus includitur et* |[12] *terminabitur, cum ingressibus et egressibus et melioramentis, et cum arboris pomiferis et in-*|[13]*pomiferis qui ibidem sunt et pertinentibus, per nos et per omnes nostros vendimus prenominato mo-*|[14]*nasterio et Petro de Besora et fratribus et sororis dictis et successoribus eorum per L solidos* |[15] *denariorum monete Jacchensis, quos omnes numerando nobis paccavistis. Ideoque dictam terram* |[16] *de nostro posse et tenedone eicimus et in possessione mitimus, sine omni vingulo et retentu,* |[17] *quod ibi non facimus aliquo modo, sed, ut sanius dici potest, fratres vel sorores ipsius monasterii* |[18] *et successores eorum et quos voluerint habeant, teneant, possideant et expletent* |[19] *eam per omnes voluntates eorum faciendas in perpetuum, semper persolvendo decimum* |[20] *fructus ipsius terre dominis de Trogon atque jura eorum. Et est fide de salvetate J[oan] de l·Obag* |[21] *et Domingo de l·Obag et J[oan] Tixidor, que illis faciant tenere et avere a Domino Deo et ad Sancta* |[22] *Maria et ipsis fratres vel sorores ibidem Deo servientibus, presentibus atque futuris, franga vel libera* |[23] *contra cunctos omines vel feminas per secula cuncta.*

Sign+um Sanza Plaziana, sign+um |[24] *Ermessèn, soror de J[oan] Plazià, sign+um Martí, sign+um Pere, sign+um A.,* |[25] *sign+um J., sign+um Maria, sign+um Arssèn,* |[26] *nos in simul qui ista carta mandavimus scribere et ad testibus firmare rogamus.*

[27] *Sign+um Arnallus de Anglerola, sign+um Ermessendis de Agger, sign+um Ra-*|[28]*imundus Berengarii, sign+um Elliarts, sign+um Arnallo*[b]*, sign+um Gerallus* |[29] *de Trogon, sign+um Guilelmi, de Geraldi filio, sign+um J[oan] de l·Obag, sign+um* |[30] *Domingo de l·Obag, sign+um J[oan] Tixidor. Isti sunt testes, visores et auditores, et a-*|[31]*liis multis.*

Arnallus Pebrada, presbiter, rogatus scripssit et hoc sign(signe)*um fecit* |[32] *die et anno quod supra.*

[a] Basat en el document **15** [b] Deu tractar-se d'Arnau d'Anglesola junior, fill d'Arnau d'Anglesola i d'Ermessenda d'Àger

18

30 desembre 1196

Guerau de Tragó, la seva esposa Arsenda i els llurs fills Guillem i Gueraua venen a l'església de Santa Maria del Pla de Tragó una peça de vinya situada a Badsolà. Com a compradors hi figuren Pere de Besora i els germans o germanes de dit monestir. El preu és de 50 sous jaquesos.

▸ O M 1015.03. Pergamí.
Not. dors.: 1*. *Monasterium Vallis Viridis emit vineam a Geraldo de Tragone. 1196*.
2. *Leg 658/8*. 3. *N° 8*.

a 1988, J. M. Cots : Co 9.

[1] *Notum sit homnibus* [a] *hominibus, tam presentis quam futuris, quomodo ego, Gerallus de Trogó,* |[2] *et uxor mea Arssèn, et filio meo Guilelm, et filia mea Geralla et alliis filiis* |[3] *vel filiabus nostris, nos in simul per nos et per nostris venditores sumus a Domino Deo* |[4] *et ad Sancta Maria del Plani de Trogó, et tibi, Pere de Besora, et fratribus vel sorores qui ibidem* |[5] *sunt, presentibus atque futuris. Et sic vindimus vobis, per bona fide sine malo ingenio,* |[6] *nominata I^a vinea qui est in termino de Trogó et ubi dicitur ad Badsolà, cum suis ar-*|[7]*boribus, pomiferis et impomiferis. Et abet afrontaciones ipsa vinea de par-*|[8]*te orientis nos comparatores, de occiduo ipsa vinea de da·Gazola* [b]*, de* |[9] *meridie A. de Alberola, de aquilone ipsos olivarios de J[oan]* [c] *Plazià qui jam* |[10] *fuit. Quantum inter istas afrontaciones includunt et isti termini ambiunt,* |[11] *sic vindimus nobis ad vobis ipsa vinea cum suis melioracionibus, cultum vel here-*|[12]*mum, totum ab integrum. Et abeatis ipsa vinea francha vel libera vobis et succe-*|[13]*ssoribus vestris. Cum exiis vel regressis et suis pertinenciis et ad facere vestram* |[14] *voluntatem per secula cuncta. Et adhuc sic donamus nobis in simul, quomodo superius scrip-*|[15]*tum est, per nos et per nostra posterita, a Domino Deo et ad Sancta Maria Plani* [d] *de Trogó et tibi, Pere de* |[16] *Besora, et fratribus vel sorores qui ibidem sunt, presentibus atque futuris, nostros directos* |[17] *de ipsum decimum que debet exire de ipsa vinea vel de alaudium que nobis* |[18] *abuimus, vendimus in ipsa manssione Dei usque in perpetuum, sine omni vinchu-*|[19]*lo* [e] *et retentu. Et est precio placibile de ipsa vinea que de vobis abuimus et re-*|[20]*cepimus et vestri paccati fuimus, L^a solidos de moneta Jachenssis. Et est fide* |[21] *de salvetate Raimundi Berengarii. Que illi faciant tenere et avere* |[22] *a Domino Deo et ad Sancta Maria Plani de Trogó et fratribus vel sorores quomodo superius* |[23] *scriptum est. Et est manifestum quod si nos, venditores, aud ullus homo vel* |[24] *femina qui ista carta inquietare voluerit, non hoc valead, sed in duplo componat* |[25] *et in antea firma sit et non sit disrrupta.*

Facta ista carta III° kalendas |[26] *januari, anno ab Incarnacione Domini M^oC^oXC^o VI°.*

Sign+um |[27] *Gerallus de Trogó, sign+um Arssèn, uxor sua,* |[28] *sign+um Guilelm, sign+um Geralla, sign+um Berenger,* |[29] *sign+um Guilelm Arnal, sign+um Ponz, sign+um Pere,* |[30] *sign+um Ermessèn, sign+um Arssèn, sign+um* |[31] *Dolza, nos in simul qui ista carta mandavimus scribere et ad testibus fir-*|[32]*mare rogamus.*

Sign+um Arnallus de Anglerola, sign+um |[33] *Ermessèn, uxor sua, sign+um Elliards, sign+um Arnallo* [f]*,* |[34] *sign+um Bernad Bigorra, sign+um Pasqual de Latorre, sign+um* |[35] *Domingo de l·Obag, sign+um Raimundi Berengarii, qui est fide de* |[36] *salvetate. Isti sunt testes, visores et auditores, et aliis multis.*

[37] *Arnallus*[g] *Pebrada, sacer, scripssit et hoc sign*(signe)*um fecit* |[38] *die et anno quod supra.*

[a] Ad lit.: *honmibus* (titlla sobre la *o*) [b] Comparable a la construcció *da Boneta* que trobem al document **17** [c] Basat en els documents **15** i **17** [d] Ad lit.: *Pani* [e] Ad lit.: *vichulo* [f] Deu tractar-se d'Arnau d'Anglesola junior, fill d'Arnau d'Anglesola i d'Ermessenda d'Àger [g] Majúscules allargades

19

13 febrer 1197

Bernat, junt amb els seus fills Pere, Joan i Maria, la seva germana Amiga, i el fill d'aquesta, Ramon, venen a l'església de Santa Maria del Pla de Tragó una peça de terra situada a la partida de la Pardina. Com a compradors figuren Pere de Besora i els frares de dita església. El preu és de 40 sous jaquesos.

► O M 1014.24. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Carta* [·····]. 2. *Carta vendicionis monasterio de Tragó. 1196.* 3*. *Emptio possessionis per monasterium de Tregone. 1196*. 4. *Leg 658/5*. 5. *N° 7*.

a 1988, J. M. Cots : Co 5.

[1] *In Christi nomine et ejus gratia. Ego, Bernard, et filiis meis, Pere et Johan et* |[2] *Maria, et Amica, soror mea, et filio suo Ramon, venditores* |[3] *sumus Domino Deo et Beate Marie Trogon de Pla et tibi, Petro de Besora, et fratribus* |[4] *ejusdem loco, una terra quod nos abemus in termino Trogon, in loco* |[5] *ubi dicitur Pardina. Terminamur jam dicta terra a parte oriente Johan Bonet,* |[6] *de occidente Arnal Cosina, de meridie Salvador, de aquilone Berin-*|[7]*gera. Quantum predicte terminaciones ambiunt atque concludunt, sic* |[8] *vindimus vobis cum suis exiis et regressiis et cum suis pertinenciis. Et re-*|[9]*cepimus de vobis, jam dictis, XXXX^a solidos de bona moneta Jachesa.* |[10] *Et de ipso precio apud nos non remansit. Et est manifestum.*

Acta carta |[11] *idus febroarii, anno Incarnacionis Christi M^oC^oXC^oVI^o.*

Sig+num B[*ernard*], |[12] *sig+num Johan, sig+num Pere, sig+num Amica, sig+num Ramon,* |[13] *qui hanc cartam mandab*⸮*erunt*⸮ *scribere et testes firmare aut suas signas facere.*

[14] *Sig+num Pere, filio de Domèneg et fide ad salvandum ista vindicione.* |[15] *Sig+num Miron, sig+num Geral, milite Trogon.*

[16] *B*[*ernardus*], *presbiter Montaniane, scripsit et hoc* (signe) *fecit auctoribus die et an-*|[17]*no quo supra, rogatus a supra scripto auctore.*

Sig+num Maria.

20

5 abril 1197

Arnau d'Estopanyà, junt amb la seva esposa, Maria, les seves filles, Saura, Guillema i Estefania, i el seu fill, Berenguer Mir, venen a Guillem Assalí i la seva esposa Sibil·la, conjuntament amb Urgellès i la seva esposa Marquesa, una vinya situada en el terme de Tamarit, a la Sosa. El preu és de 1200 sous jaquesos.

▸ A Segle XIII, còpia simple : M 2065.19. Pergamí (conté 3 documents).
Not. dors. : 1. *Donació feta al monestir de Tragó de una torra que és en lo terme de Vilavert prop Tamarit. 1204.* 2*. *Et transsumpta duo venditionum vinee de Stopanyana in Tamarit.* 3. *N 36.* 4. *Cal 49*. 5. *L 147⌊2⌉/⌊3⌉8*.

α 1552, Martí Marquina : Ma 150.

β Segle XVIII : Ru 36 (breu referència molt poc específica).

γ Segle XVIII, *ex* β : Ru′ 36 (ídem).

a 2022, J. M. Sans, R. Sarobe : *Col·lecció diplomàtica de Santa Maria de Vallbona*, apèndix, doc. 1.

El pergamí A conté còpia simple de tres documents, a saber i en aquest ordre, els documents **20**, **29** i **25**.

[1] *Notum sit omnibus hominibus presentibus et futuris quod* |[2] *ego, Arnaldus d·Stopaniano, et uxor mea, Ma[ria], et filie nostre, Saura et Guylelma et Stefania, et filius noster, Berengarius Mir,* |[3] *per nos et per omnes [nostros] vendimus vobis, Guilelmo Assalín, et ux⌊ori⌋ vestre, Sibilia, et Urgellensi et uxori vestre, Marchesa, et omni* |[4] *posteritati vestre, unam nostram vineam quam habemus in termino de Tamarito, in illa Sosa, et affrontat de una parte in via* |[5] *qua itur de villa Tamariti apud Viverol, de alia in illa Sosa, de tercia parte in campo Sancte Marie Vallis Bone et in ferreganali* |[6] *Arnalli Calbeti. Quantum istis affrontacionibus includitur vendimus vobis et vestris, riganum et siccanum, plantatum et ad plantare,* |[7] *liberum, franchum et ingenuum, cum introitibus et exitibus et cum omnibus suis pertinenciis, et ad omnem vestram voluntatem* |[8] *perenniter faciendam, sicut melius potest dici et intelligi, omni vestre vestrorumque utilitati. Et recepimus de vobis precium nobis* |[9] *placibile cum alifala M et CC solidos Jaquensis monete, de quibus ad nostram voluntatem paccati fuimus.*

Et pro majori se-|[10]*curitate mitimus vobis et vestris fidancias de salvetate per bonum fuerum terre Arnaldum de Filoxa et Petrus de* |[11] *Fedet. Et ego, Arnaldus de Filoxa et Petrus de Fedet concedimus nos esse fidancias de salvetate per bonum fuerum terre* |[12] *vobis et vestris.*

Facta carta ista nonas aprilis, anno Incarnacionis Christi M^{o}C^{o}XC^{o}VII°.

Sig+num Arnalli de |[13] *Stopaynano, sig+num uxoris mee, Maria, sig+num Saura, sig+num Guilelma, sig+num Ste-*|[14]*fania, filiarum nostrarum, sig+num Berengarii Mironis, filii nostri, qui hanc cartam mandavimus scribere et testes* |[15] *firmare.*

Sig+num Arnalli de Filoxa, fide, sig+num Petri de Fedet, fide.

Sig+num Petri de |[16] *Badels, testis, sig+num Petri Macarulla, testis.*

[17] *Arnallus, acolitus, scripsit et hoc* (signe) *fecit.*

21

23 abril 1198

Bernat de Sant Llorenç i la seva esposa Berenguera venen —de fet donen— a l'església de Santa Maria de Vallverd, situada al Pla de Tragó, la seva part del delme de Cérvoles, que era una meitat. Com a compradores hi figuren l'abadessa Petronil·la i les altres germanes i germans de dita església. El preu és un cavall i 100 sous. Tanmateix, els venedors renuncien a cobrar-ho per amor de Déu i de la Verge Maria i en pro de les seves ànimes i dels seus avantpassats.

► O M 1015.04. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Decimum de Sérvoles.* 2. *Carta del delme de Sérvoles.* 3*. *Del delme de Cérvoles. 1196.* 4. *Leg 658/9.* 5. *N° 10.*

a 1988, J. M. Cots : Co 10.

[1] *Universis sit notum quod ego, Bernardus de Sancto Laurenzio, unam cum uxore mea, Berengaria, vindimus atque concedimus,* |[2] *bono animo et spontanea voluptate, Domino Deo et ecclesie Sancte Marie Vallis Viride, que est sita in Plano de Trogon,* |[3] *omne nostrum decimum quod habemus et habere debemus in Sérvulis et in suis terminis, medietatem videlicet predicti* |[4] *termini decimi, et de omnibus alodiis quod homines in Sérvulis morantes laboraverint et emerint ulla racione adquisierint.* |[5] *Medietatem decimi, nostram videlicet partem, prenotata ecclesia teneat et possideat in dominio suo per secula cuncta. Et hoc* |[6] *facimus in manu et in pothestate domine Petronille, ejusdem loci abbatisse, ceterarumque prelibate ecclesie sororum atque fratrum. Et* |[7] *de nostro jure tradimus in dominio prefate ecclesie. Et est precium placibile, quod a prenotata ecclesia recepimus, equum unum cum* |[8] *centum solidis, quos nos sepe dicte ecclesie dedimus. Et non tantum jam dictum decimum pro prenotato precio prescripte ecclesie damus,* |[9] *set etiam causa Dei amoris Intemerateque Virginis Marie et pro redemtione animarum nostrarum nec non et parentum* |[10] *nostrorum.*

[11] *Factum est hoc VIIII° kalendas mai, Dominice Incarnacionis anno M^oC^oXC^oVIII^o.*

Sig+num Bernardi de Sancto |[12] *Laurenzio, sig+num* [*Ber*]*engarie, qui hanc cartam mandaverunt scripbi testibusque firmari.*

[Sig+num] Ermesendis, sig+num |[13] Beatricis, qui hoc laud[ant et f]irmant.

Sig+num Arnalli de Anglerola, sig+num domine E[rmesen]dis, sig+num Raimundi |[14] Berengarii, sig+[num domine E]lliardis. sig+num Berengarii de Clariomonte, sig+num [Gui]llelmi de Clariomonte. Hii sunt |[15] testes.

Bernardus, levita, [hoc] scripsit suumque sig(signe)*num posuit die et anno prefixo.*

22

¦gener 1200?¦

Berenguer i Guillem de Claramunt donen al monestir de Santa Maria de Vallverd l'almúnia de Jaz, que ara es coneix com Salaverd. A canvi reben 1 000 sous jaquesos.

- ▸ O M 1015.05. Pergamí, en mal estat.
  Not. dors.: 1*. *Berengarius et Guilelmus de Claromonte vendiderunt monasterio Vallis Viridis almuniam de Salavert.* 2. *N 24, Cal 49*. 3. *Leg* [*658/10*]. 4. *N⁰ 11*.
- × A Segle XVI, Martí Marquina.
- α Segle XVIII : Ru 24.
- β Segle XVIII, *ex* α : Ru′ 24.
- ▷ B Segle XVIII : Rx 24.
- a 1988, J. M. Cots, *ex* O : Co 11.

La data d'aquest document és il·legible. En el segle XVIII ja ho era, però encara es llegia el mes: gener. Pel contingut del document —l'adquisició del castell de Salaverd— és raonable suposar una data propera a la del document **23** —en què l'abat d'Àger demana al monestir de Vallverd que s'abstingui de comprar dit castell—. D'altra banda, el fet que en aquest document encara hi aparegui Arnau d'Anglesola demana una data anterior al 27 de gener de 1200, en què aquest personatge va prendre l'hàbit del Temple [*Sarobe 1998*, doc. 746].

L'existència de l'exemplar A la coneixem per l'extracte α, segons el qual *N·i·a una còpia feta de ma de Marquina, en la qual hi·a 41 espai*.

[1] *[Dum etern]itati factum co[mend]are volumus, literarum memorie comendamus. Et erit sempiterna donacio que in corroborato traditur instrumento. Hinc est quod noticie ceterorum pervenire volumus.*

[2] *Quod ego, Berengarius de Clar[om]onte, et ego, Guilelmus de Claromonte, ejus frater, quisque nostrum in solidum, per nos et per omnes nostros, ad salutem et remedium animarum nostrarum et totius generi nostri et omnium fidelium |[3] defunctorum, donamus et offerimus omnipotenti Deo et monasterio Sancte Marie de Valle Viridi, sito in Plano de Trogó, in manu Petri de Bessora, procuratoris ipsius monasterii, illisque*

|[4] *presentibus et futuris* ⌊*fratribus*⌋ *ibi Deo servientibus, nostram almuniam de Jaz, que modo vocatur Salaverd, cum omnibus terminis et pertinenciis suis, et cum aquis, pascuis et nemoribus et venacionibus, et cum planis et mon-*|[5]*taneis, et cum* [·· 10 ch ··] *et cum heremis* [·· 10 ch ··] *et cum riguis et secanis, et cum omnibus dominicaturis* [a]*et exitibus*[a] *et cum omnibus hominibus et feminabus ibi habitantibus, et cum omni jure* [·· 5 ch ··]-|[6]*tico nostro* [·· 10 ch ··] *gratis vel* ⌊*vi* ·· 20 ch ··⌉ *abere debemus.*

Affrontat ⌊*predicta*⌉ *almunia in termino de Trogó et in termino castri de* ⌊*Box et in*⌉ *flumine Nogarie.*

⌊*Quantum*⌉ |[7] *istis affrontacionibus includitur et ambi*⌊*unt, sic donamus et offe*⌉*rimus predicto monasterio* [*et ejus mo*]*nacabus et fratribus predictam almuniam sicut supra scriptum est, ad habendum sive ad possidendum,* |[8] *expletandum* [·· 8 ch ··] *per vendere et per* [·· 8 ch ··] *inpignorare et per omnes* ⌊*suas*⌉ *voluntates omni tempore faciendas, sine aliquo vinculo vel retinimento, que ibi non facimus* |[9] *aliquo modo. Et cum hac presenti carta, totam* ⌊*hanc*⌉ *donacionem de nostro jure et de nostra potestate ac nostrorum in jus et tenedonem* [·· 10 ch ··] *possessionem pre*⌊*dictarum monaca-*|[10]*rum et fratrum* ·· 5 ch ·· *tra*⌉*nsferimus* ⌊*jure* ·· 8 ch ··, *fran*⌉*che et libere, sine omni* [·· 5 ch ··] *usatico, omni servitute remota, sicut melius dici et intelligi potest* [·· 6 ch ··] |[11] *monasterii. Et fatemur nos accepisse* ⌊·· 6 ch ·· *helem*⌉*ossinarum predicti monasterii mille solidos Jaquensium, de quibus omnibus renunciamus excepcioni non numerate* [*pecunie. Et*] |[12] *erimus predicto monasterio legales* ⌊*et guirentes defens*⌉*ores contra omnes personas bona fide, toto malo ingenio remoto.*

Ad majorem, autem, securitatem [·· 10 ch ··] |[13] *fidanciam salvetatis de prescripta donacione Raimundum Berengarium de Àger, qui eam integriter faciat tenere et possidere salve et secure* ⌊*sicut superius scriptum est*⌉ |[14] ⌊*Nos, vero*⌉, *Raimundus Berengarius de Àger libenter facio et concedo hanc fidanciam salvetatis predicto monasterio pro predicta honore sicut* [·· 15 ch ··].

[15] *Quod est actum* [·····] *januarii, anno Domini* [·····].

Sig+num Berengarii de Claromonte, sig+num Guilelmi de Claromonte, ⌊*sig+num Raimundi Berengarii de Àger,* ·· 8 ch ·· |[16] ·· 20 ch ··, *sig+num*⌉ *Arnaldi de Anglerola, sig+num Guilelmi de Montefalcone, sig+num Salamonis,* [·· 20 ch ··] *cape-*|[17]*llani Sancti Pauli.*

[18] *Sig+num Bernardi de Sancto Laurencio, qui predictam donacionem laudo et confirmo et totum jus et accionem meam ibi* [·····].

[19] *Sig+num Guilelmi de Ripellis, sig+num Dominici de Pinello, testium Raimundi Berengarii et Bernardi de Sancto Laurencio.*

[20] *Raimundus*[b] *Dominici, qui hanc cartam scripsit, cum literis supra positis in III*[a] *et quarta linea, et rasis et emendatis in quinta linea, et hoc* (signe) *fecit.*

[a] Esmena sobre raspat [b] Majúscules allargades

23

11 setembre 1200

Carta de l'abat i canonges d'Àger a l'abadessa de Vallverd, a Ermessenda d'Àger —que és qualificada de monja— i a la comunitat de dit monestir, requerint-los que no comprin el castell de Salaverd als Claramunt, ja que aquests l'havien usurpat a l'església de Sant Pere d'Àger.

- ▸ P *Ag*, A 979. Pergamí, carta partida.
- A 1766/68, Jaume Caresmar : *Ag*, Co 979.
- α 1768/70, Jaume Caresmar : *Ag*, Re 420.
- β *ca* 1770–75, Jaume Caresmar : Mo , p. 722.

Les queixes de l'abat d'Àger pels greuges de Ramon de Claramunt, incloent la usurpació del castell de Salaverd, són detallades a [*Chesé 2011*, doc. 582, 583].

[1] *Sub divino intuitu. Vallis Viride abbatisse atque E[rmessende] de Ągger, nobili domine atque sanctimoniali, ceterique conventui ejusdem loci. Dominus Aggerenssis conventus, R[aymundus], scilicet, de Rubione, |[2] et G[uilelmus], Momacastrenssis prior, et P[etrus] de Ągger, et B[erengarius] de Avellanis, et B. de Laquarres, et R[aimundus] de Samata, et R. de Avellanis, et B. de Torregrossa, et Laurencius, et B[ernardus] Amat, et Simon, et B. Emeric. |[3] Salutem et perhenne bravium obtinere.*

Vestra noverit discrecio quod R[aymundus] de Clariomonte, multis intestacionibus, Aggerenssi ecclesie olim injuriose castrum de Salaver, a Petro de Cla-|[4]riomonte, prelibate ecclesie dimissum, vi abstulit. Prenotatus, siquidem, R[aymundus], a Domino Summo Pontifici atque Tarraconenssi archiepiscopo excommunicatus, pro jam dicto castro, obitu |[5] suo in domo ospitalis, B., fratrem suum, causa respondendi loco suo sepe dicte ecclesie reliquid, cui ipse responsurus promisit. Nunc, autem, nobis relatum fuit quod vos prelibatum |[6] castrum emere volebatis, quod mirum est nobis, multociens, enim, audivistis quod Aggerenssis ecclesia suo jure sepe dictum castrum petebat. Quam ob·rrem, vestrram, in qua multum confidimus, depre-|[7]camur amicicia atque ex omnipotentis Dei pietate, nec non et apostolorum Petri et Pauli auctoritate, Summique Romani Pontificis et Tarraconenssis metropolitani, nostreque congregacionis, prenotatum castrum |[8] commonimus et interdicimus ut nec vos nec aliquis sepe dictum castrum cum omnibus suis terminis ematis nec emere faciatis.

[9] *Factum est hoc III° idus septembris, Dominice Incarnacionis anno M^{o}CC^o.*

24

12 maig 1201

Guerau d'Estopanyà dona a Santa Maria de Vallverd els delmes i altres drets seus sobre les terres que Pere de Besora va comprar en el terme de Tragó, així com el delme que rep de la seva honor [de Tragó]. A canvi demana que en dita església cremi perpètuament una làmpada en remissió dels seus pecats.

► O M 1015.06. Pergamí, en mal estat.
Not. dors. : 1*. *Geraldus de Stopanyano donat monasterio decimum et directos suos in compris quas fecerat Petrus de Besora. 1201*. 2. *Leg 658/11*. 3. N^o [1]2.

a 1988, J. M. Cots : Co 12.

[1] *Notum sit cunctis [hoc ·· 8 ch ·· quod e]go, Gerallus de Stopaniano, per me et omnes m[eos, ad salutem] anime mee et parentum meorum atque omnium fidel[ium defunctorum], libenti animo,* |[2] *dono Domino Deo et Beate Marie Vallis Viride et in eodem loco servientibus, presentibus ⌊et futuris illico, deci⌉mum ⌊et⌋ nostros directos de illas compras quod ⌊Pere de Besora fecit⌉ in terminum de Trogó,* |[3] *et illud decimum quod accipio in illa honore, totum ab integrum et sine ullo retin⌊imento vel v⌉inculo ullius omines* [a] *et femine, ⌊et ille cum mea⌉ jura in predicta* |[4] *castro dimittam. Hec vero superius prenominata dono ego, Gerallus jam dictus, pred⌊icte ecclesie⌉ et ejus abitatoribus, ut abeant et teneant potent⌊er⌉ per secula cuncta. In tali* |[5] *vero conventu ut, in onore Dei et in remissione peccatorum meorum, in ecclesia ipsa propter hoc donum quadam lampada ⌊die⌋ et nocte perpetim ardeat.*

Actum est hoc IIII idus madi, anno |[6] *ab Incarnacione Domini $M^oCC^oI^o$.*

Sign+um Gerallus de Stopaniano, qui hoc laudo et firmo, et testes firmare rogo.

Sign+um Pere de Besora, sign+um G. |[7] *de Trogó, sign+um Andreu de Caneles, sign+um J[oan] Tixidor, qui fuit bajulus. Isti sunt testes visores et auditores.*

[8] *Arnallus, sacer, rogatus scripssit et hoc sign*(signe)*um fecit die et anno quod supra.*

[a] Cancel·lat per expuntuació: *et feminas*

25

20 abril 1203

Guillem Assalí i la seva esposa Sibil·la, conjuntament amb Urgellès i la seva esposa Marquesa, venen a Maria d'Estopanyà una vinya situada en el terme

de Tamarit, a la Sosa. El preu és de 600 sous jaquesos.

▸ A Segle XIII, còpia simple : M 2065.19. Pergamí (conté 3 documents).
Not. dors. : 1. *Donació feta al monestir de Tragó de una torra que és en lo terme de Vilavert prop Tamarit. 1204.* 2*. *Et transsumpta duo venditionum vinee de Stopanyana in Tamarit.* 3. *N 36.* 4. *Cal 49*. 5. *L 147*¿2?/¿3?*8*.

α 1552, Martí Marquina : Ma 152.

β Segle XVIII : Ru 36 (breu referència molt poc específica).

γ Segle XVIII, *ex β* : Ru′ 36 (ídem).

a 2022, J. M. Sans, R. Sarobe : *Col·lecció diplomàtica de Santa Maria de Vallbona*, apèndix, doc. 2.

El pergamí A conté còpia simple de tres documents, a saber i en aquest ordre, els documents **20**, **29** i **25**.

[28] *Notum sit cuntis quod ego, Guilelmus Asalín, et ux⌊or⌋ mea,* |[29] *Sib⌈il⌉ia*[a], *et Urgellens et uxor ejus, Marchisia, per nos et per omnes nostros vendimus vobis, Marie de Stopanyà et cui volueritis unam* |[30] *nostram vineam quam habemus in illa Sosa de Tamarit. Afrontat de una parte in Sosa, de alia in via, de tercia in capomaso Sancte* |[31] *Marie Vallisbone, et in ferreganali Arnalli Calbeti. Quantum dicte afrontaciones includunt vendimus vobis et vestris francum et* |[32] *ingenuum, irrigum et siccanum, plantatum et ad plantare, cum omnibus suis pertinenciis et ad omnem vestram voluntatem perempniter fa-*|[33]*ciendam. Et recipimus de vobis precium cum alifala DC solidos Jaquensium denare, de quibus bene et ad nostram voluntatem paccati fuimus.*

[34] *Et ut securius ea habeatis, mitimus vobis et vestris fide de salvetate per fuere terre Arnallum de Filoxa. Et quisque nostrum, dicte vinee* |[35] *venditores, convenimus vobis, Arnallo de Filoxa et vestris gardare de omni dampno et tenemur vobis in solidum et pro toto quisque nostrum,* |[36] *sine omni vestro enganno.*

Facta carta ista XII° kalendas madii, anno Incarnacionis Christi M^{o}CC^{o}III°.

Sig+num Guilelmi Assalí, |[37] *sig+num Sibilie, uxoris mee, sig+num Urgellensis, sig+num Marchisie, qui hanc cartam mandavimus* |[38] *scribere et testes firmare.*

Sig+num Arnalli de Filocha, fide.

Sig+num Guilelmi Aela, testis, sig+num |[39] *Petri Sobrancer, testis sig+num Petri Lorenç, testis.*

Ego, Arnallus Poncii, cum literis dapnatis IIII^a regulla, (signe) |[40] *subscribo.*

[a] Corregit; literalment hi diu *Sibia*

26

12 febrer 1203/04

Testament sacramental de Pere de Besora. Aquest va morir sense poder fer un testament escrit, però va poder confiar la seva última voluntat a diverses persones. Entre elles hi havia Petronila, abadessa del monestir de Vallverd. El testador deixa 500 sous a aquest monestir. Al seu fill Pere li deixa el castell del Vilosell i la torre de Segrià.

- ► O Monestir de Poblet, M 2081.14. Pergamí. Not. dors.: 1. Il·legible. 2. *Sacramentum Pere de Besora.* 3. *Cal 23, N° 4 C.* 4. *L 1478/12.*
- A 1206, juliol, 10, trasllat autenticat per Ramon Iteri, *ex* O : Mon. Poblet, M 2081.15. Pergamí. Not. dors.: 1. *Vellosello. P[etrus] de Besora. Testamentum.* 2. *Testamentum P[etri] de Besora.* 3. *Testamentum P[etri] de Besora.* 4. *1203.* 5. *L 1484/13.*
- × B 1203/09, trasllat autenticat per Pere, sacerdot, *ex* O : Monestir de Poblet.
- C 1209, juliol, 4, trasllat autenticat per Ramon Iteri, *ex* B : Mon. Poblet, M 2081.16. Pergamí. Not. dors.: 1. *Ista omnia sunt translata.* 2. *Testamentum P[etri] de Besora.* 3. *Testamentum Petri de Besora.* 4. *1203.* 5. *L 1478/14.*
- D Segle XVIII, *ex* O : [*Regestos i còpies de les escriptures de Poblet*], *Calaix 23, Velosell*: Madrid, *Archivo Histórico Nacional*, sec. Códices, L. 1225, doc. 3 B.

Per un altre pergamí de Poblet (M 2088.05) sabem que aquest testament sacramental fou lliurat a Poblet l'11 de juliol de 1206 per Pere de Tarascó.

[1] *In nomine Domini nostri Jesu Christi. Hec est legalis ordinacio sive publica*[a] *manifestacio ultime voluntatis cujusdam defuncti nomine* |[2] *Petri de Bessora, qui, instante periculo infirmitatis unde mortuus est, cum scribi non potuit, sed verbis ejus, dum adhuc viveret, testibus* |[3] *provulgata*[b] *patuit et suis manumissoribus res suas distribuendas injuncxit. Notum, igitur, sit ego, Petronilla, abbatissa Vallis* |[4] *Viridis, et ego, Egidius de Algere, presbiter, et ego, Arnaldus Roig, et ego, Petrus Escuterius, presentes eramus quando predictus* |[5] *Petrus de Besora, jacens in lecto suo ab infirmitate valde detentus, nos rogavit et nobis audientibus injuncxit qualiter sua* |[6] *facultas distribueretur hoc ordine.*

In primis dimissit monasterio Sancte Marie Vallis Viridis pro sua anima D solidos, quos acciperent[c] |[7] *in solucione in suis exitibus de Velozel [hujus presentis anni]. Postea dimissit Petro, filio suo, castrum de Velozello et turrim de Sigriano et omnes alias* |[8] *suas res ubicumque sint. Ita, scilicet, quod si Petrus, filius suus, obierit absque legitima prole, turris de Sigriano revertatur monasterio* |[9] *Vallis Viridis, et de castro de Velozello et de omnibus aliis rebus faceret Petrus, filius suus, suam voluntatem.*

Ego, siquidem, Petronilla |[10] *predicta, abbatissa, et ego, Egidius, presbiter, et ego, Arnaldus Roig, et ego, Petrus Escuterius, testificantes hec: Quod ego, Egidius, presbiter,*

et ego, |[11] Arnaldus Roig, et ego, Petrus Escuder, juramus super + Domini et super IIII^or^ evangelia nos vidisse et audisse et ibi presentes esse |[12] quando predictus Petrus de Bessora, jacens in egritudine de qua obiit mediante mense octobris, scilicet, die lunis, coram nobis |[13] dispossuit omnia sua ut supra scriptum est.

[14] *Quod est actum pridie idus februarii, infra VI menses post ejus obitum, anno Domini MCC tercio.*

Sig+num Petronille, abbatisse Vallis |[15] Viridis, sig+num Egidii, presbiteris, sig+num Arnaldi Roig, sig+num Petri Escuder, qui hoc firmamus et concedimus, prestito sacramento |[16] predicto.

Sig+num fratris Berengarii de Perapertusa, sig+num Raimundi de Paganel, sig+num Guilelmi de Valle Viride, testium.

[17] *Raimundus* [d] *Dominici, qui hanc cartam scripsit, cum literis supra possitis in VII linea, ubi dicitur "hujus presentis anni", et hoc* (signe) *fecit.*

[a] O,A: *pubica* [b] O,A: *proulgata*, D: *pervulgata* [c] D: *accipient* [d] Majúscules

27

25 desembre 1203 / 24 març 1205

Bernat de Sant Llorenç dona al monestir de Vallverd la meitat del delme que percebia de les vinyes que aquest convent tenia al terme d'Os.

× O Original perdut.
▸ α 1552, Martí Marquina, *ex* O : Ma 134.
× β Segle XVI, Martí Marquina : *Epítome d'Història de Poblet*, tom 2, f. 195.
γ *ca* 1770–75, Jaume Caresmar, *ex* β : Mo, p. 722.

20r,1 *Instrumentum quo Bernardus de Sancto Laurentio dedit perpetuo monasterio |[2] Vallis Viridis medietatem decime que sibi contingebat |[3] in vineis quas conventus prefatus habebat in termino de |[4] Os. Signanter ad Vallumenà, in vineis Petri Cortit. Anno |[5] 1204. Notarius Guillelmus, capellanus de Os.*

28

19 gener 1204/05

Berenguer de Cerced, junt amb la seva esposa Sibil·la i el seu germà, donen tot el que tenen en el terme de Tragó a Santa Maria de Vallverd i la seva abadessa

Berenguera de Peralta. A canvi, demanen que cremi per ells una llanterna davant l'altar de Santa Maria i reben també 30 sous.

► O M 1015.07. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Donacio facta monasterio Valle Viridis.* 2. *Donació de Tragó.* 3*. *Berengarius de Cerced obtulit hereditatem suam in Tragó monasterio Vallis Viridis. 1204.* 4. *Leg 658/12.* 5. *N° 13.*

α 1552, Martí Marquina : Ma 170.

a 1988, J. M. Cots : Co 13.

[1] *Notum sit cunctis hoc audientibus quomodo ego, Berenger de Cercede, et uxor mea, Sibilia, et frater meo, R.* |[2] *de Cerced, nos in simul, per nos et per omnes nostros, donamus Deo et Sancte Marie Valle Viridi et omni conventui* |[3] *ejusdem loci, in manu domina abbatissa Berengera de Petra Alta, pro redempcio animas nostras vel* |[4] *parentum nostrorum, quantum hodie habemus vel habere debemus in castro de Trogó vel in suis termi-*|[5]*nis, scilicet cultum et heremum et arboribus de qualiscumque generis sint, ut habeatis, te-*|[6]*neatis, possideatis et expletetis in perpetuum. Et pro ista donacione teneatis nobis una lante-*|[7]*a ante altare Beate Marie, et faciatis ardere in quadragesima de nocte omni tempore.* |[8] *Et ego, Berenger de Cerced et meis, recipio de vobis, domina abatisa et omni conventui*[a] *ejusdem loci, XXX* |[9] *solidos, unde ad voluntatem nostram vester paccatus sum pro ista donacione.*

Facta ista carta XIIII |[10] *kalendas febroarii, anno Domini M^oCCIIII.*

Sig+num Berenger de Cerced, sig+num |[11] *Sibilia, uxor ejus, sig+num R. de Cerced, sig+num Berenger, sig+num* |[12] *Ermessèn, nos in simul, qui ista carta mandavimus scribere*[b] *et seniores de Trogó et testes firmare ro-*|[13]*gamus.*

Sig+num R[amon] Berenger, sig+num domina Elliartz, sig+num G[uilelmi] de Ce-|[14]*rvaria, sig+num Gerald de Stopainà, sig+num Berenger Mir, sig+num* |[15] *Guiem de Corzà, sig+num Saura, uxor ejus, sig+num Gerald de Trogó.*

[a] Ad lit.: *convenventui* [b] Ad lit.: *scribe*

29

1 març 1204/05

Guerau d'Estopanyà dona al monestir de Vallverd tots els drets que tenia en la torre de Vilaverd, la qual es troba en el terme de Tamarit, dins Torregrossa i el terme d'Almenara (vegi's el document ***6****).*

× O Original perdut.

▸ A Segle XIII, còpia simple : M 2065.19. Pergamí (conté 3 documents).
Not. dors. : 1. *Donació feta al monestir de Tragó de una torra que és en lo terme de Vilavert prop Tamarit. 1204.* 2*. *Et transsumpta duo venditionum vinee de Stopanyana in Tamarit.* 3. *N 36.* 4. *Cal 49*. 5. *L 147*¿2?/¿3?*8*.

α 1552, Martí Marquina : Ma 151.

β Segle XVIII : Ru 36.

γ Segle XVIII, *ex β* : Ru′ 36.

El pergamí A conté còpia simple de tres documents, a saber i en aquest ordre, els documents **20**, **29** i **25**.

[18] *Notum sit cuntis quod ego, Geraldus de Stopanyà, per me* |[19] *et per meos, pro remisione peccatorum meorum, dono largiflua manu Deo et monasterio Sancte Marie de Trogó, et vobis, Berengarie,* |[20] *abbatisse, et omnibus sanctimonialibus dicti monasteri, presentibus et futuris, omnes meos directos quos habeo et habere debeo* |[21] *in turre de Vilavert et in omnibus terminis ejus. Que turris est in termino Tamariti, infra Turrem Grossam et terminum* |[22] *de Almenara. Sic dono Deo et dicto monasterio et sanctimonialibus ibidem Deo servientibus omnia mea de jura de dicta* |[23] *turre et eorum terminis, bona fide et sine omni retentu, libera, francha et injenua et ad propriam hereditatem* |[24] *et ad omnem voluntatem dicti conventus faciendam.*

Facta carta ista kalendas marcii, anno Domini M^{o}CC^{o}IIII°.

Sig+num |[25] *Geraldi de Stopanyà, qui anch cartam mandavi scribere et testes firmar.*

Sig+num Fortiz, testis, sig+num |[26] *Ramon de Solaner, testis, sig+num Dominici de Valsegura, testis.*

[27] *Ego, Arnallus Poncii* (signe) *subscribo.*

30

3 gener 1212/13

Ramon Berenguer [IV] d'Àger dona a l'església de Santa Maria del monestir de Vallverd la jova que té dels homes de Tartareu.

▸ O M 1015.08. Pergamí.
Not. dors. : 1. *De la jova de Tartareu.* 2. *Carta de la jova [de T]artared.* 3. *Carta de les joves de Tartareu.* 4*. *Raimundus Berengarius d·Àger* 5. *De la jova de Tartareu.* 6. *N 34.* 7. *Cal 49*. 8. *Leg 658/13*. 9. *N° 1[4]*.

α 1552, Martí Marquina : Ma 146.

β Segle XVIII : Ru 34.

γ Segle XVIII, *ex* β : Ru′ 34.

a 1988, J. M. Cots : Co 14.

[1] *Sit notum cunctis quod ego, domnus Raimundus Berengarii d·Àger, gratuita voluntate et ob salutem anime mee, dono Deo et eclesie Beate Marie* |[2] *monasterii Vallis Viridis, et in presenti trado illam jovam quam habeo et habere debeo in hominibus de Tartarenz in manu B*[*erenguera*]*, ejusdem loci abbatisse, et tocius* |[3] *conventus, tali vero modo quod dictum monasterium et habitantes in eo habeant, teneant et suo jure possideant dictam jovam per secula cuncta. Et ego, donator,* |[4] *convenio vobis dictis, per me et per omnes meos successores, quod faciamus tenere et habere dicto monasterio prescribtam jovam in pace in perpetuum, et sic de meo* |[5] *jure in vestrum trado dominium et potestatem.*

[6] *Factum est hoc III° nonas januarii, anno Domini M^{o}CC^{o}XII°.*

Sig+num Raimundus Berengarii, qui hanc cartam jussi scribi et firmari.

Sig+num Petri Mironis, |[7] *sig+num Guilelmi Pebrada. Testes sunt isti.*

R[*aimundus*]*, Aggerensis abas, jussus scripsit die et anno* (signe) *prefixo.*

30 bis

21 novembre 1212

Testament de Bernat d'Àger. Designa com a hereu el seu fill Bernat. En el cas que aquest mori sense descendència legítima, llavors entren en joc certs llegats, entre els quals un de 100 sous a[*l monestir de*] *Santa Maria de Tragó.*

× A 1227, octubre, 7, còpia autenticada per Ramon Iteri i subscrita per Guillem Nauder i Joan Vinader, escrivans.

× B 1250, gener, 30, còpia autenticada per Domènec d'Avellana, notari de Lleida, i subscrita per Guillem Gasol i Pere de Soler, notaris de Lleida, *ex* A.

▷ C 1259, juliol, 21, còpia autenticada per Simó de Sant Feliu, notari de Lleida, i subscrita per Pere d'Osca i Pere de Soler, notaris de Lleida, *ex* B : Lleida, Arxiu Capitular, pergamí L 6728. Not. dors. : 1. *Testament de·n Bernat d·Àger et cetera.* 2. *Testamentum Bernardi d·Àger, quondam.* 3. *1212.* 4. XXXVIII.

▶ D 1272, març, 15, còpia autenticada per Berenguer Bardina, notari de Lleida, i subscrita per Domènec de Cardona, cort de Lleida, i per Arnau de Falconera, Bartomeu Aragonés, Berenguer [Bar]dina, Pere *Acerii*, Bernat de Clero, Bernat de Tàrrega i Bernat Huguet, notaris de Lleida, *ex* A : Lleida, Arxiu Capitular, pergamí L 6690. Not. dors. : *1212. Testamentum Bernardi de Àger.*

a 2022, J. M. Sans, R. Sarobe : *Col·lecció diplomàtica de Santa Maria de Vallbona*, doc. 197.

[1] *Notum sit cunctis hominibus quod ego, |[2] Bernardus de Àger, sana mente et integro sensu, et quia repentinam timeo mortem, meum facio testamentum. Et eligo manumissores meos, quos precor esse sine illorum dampno, Gilelmum Porchetum, Stephanum |[3] de za Redorta, Johannem Garrigis atque Johannem de Àger, quibus dono potestatem dividendi ac ordinandi omnium rerum mearum mobilium et inmobilium sicut scribi jubeo et voluntatem meam facio.*

In primis, pro |[4] anima mea et pro injuriis meis pacificandis duo milia solidos Jaquensium recipio. Sepulturam meam Populeti eligo. Operi ecclesie Ylerdensis ecclesie X solidos relinquo. Singulis aliis ecclesiis Ylerde, uni-|[5]cuique, operibus et lampedibus, singulos X solidos. Hospitali Petri Molinarii in pannis[a] XX solidos. Hospitali Magdalene XX solidos. Hospitali Sancti Spiritus XX solidos. Leprosis X solidos. Ponti majori L solidos. Ponti |[6] Magdalene XX solidos. Hospitali Jerusalem CC solidos. Gardenio XX solidos. Sancto Rufo X solidos.

Mando quod reddantur Berengarie, uxori mee, CC morabetinos quos habui per exovar, et C morabetinos sponsalicii, |[7] et alios C morabetinos quos ei de novo dono volo quod habeat ad omnes suas voluntates im·perpetuum. Et dono ei[b] medietatem omnium pannorum camere mee.

Dono Maciane, filie mee, totum honorem meum |[8] de Alcolegia, et sit contenta omnium bonorum meorum. Dono Matheue, filie mee, mille C mazmotinas cum ad tempus pervenerit maritandi, et nubeat consilio et voluntate manumissorum meorum, et sit con-|[9]tenta omnium bonorum meorum. Quod si contra voluntatem manumissorum nubserit, dampno eam quod non habeat de predictis MC mazmotinis nisi tantum D mazmotinas, reliquas DC mazmotinas manumissores |[10] meos donent eas pro anima mea.

Omnes alios honores meos quocumque locorum habeo vel habere debeo, Bernardo, filio meo, im·perpetuum dono, tali condicione quod si ipse sine legitima prole deceserit, porcio |[11] ejus Maciane et Matheue, sororibus suis, revertatur per medietatem, sumptis et receptis primum[c] comuniter de toto duo milia solidis Jaquensium quos manumissores mei pro anima mea donent, quorum jubeo dari |[12] Hospitali Jerusalem D solidos, hospitali pauperum Populeti CC solidos, albergarie ejusdem loci C solidos, hospitali pauperum Sanctarum Crucum C solidos, Valli Bone C solidos, Sancte Marie de Belpugio C solidos, Sancte Ma-|[13]rie de Trogone C solidos, Sancto Petro de Àger C solidos, ad reficiendam paxeriam pontis Ylerde C solidos, pauperibus Christi induendis CC solidos, verecundiosis pauperibus CC solidos, hospitali Sancti Spiritus C solidos, Sancto Rufo C solidos.

Cons-|[14]tituo ac mando quod Berengaria, uxor mea, habeat victum et vestitum honorifice et moderate in domo, dum caste, legaliter et sine marito hic stare voluerit. Et nutriat filium suum et filiam, voluntate et consi-|[15][lio][d] manumissorum meorum, de quibus expensas accipiat caute. Et si in domo stare noluerit, dentur ei predictos CCCC morabetinos sue voluntati. Bernardum, filium meum, et honores et res ipsius sub custodia et protec-|[16]cione manumissorum mitto et trado. Constituo ac mando quod a die mortis

mee usque ad XV annos venturos non possit aliquid de possessionibus suis aliquo modo alienare vel obligare, nec nubere absque |[17] *voluntate manumissorum meorum. Constituo et mando quod si Bernardus, filius meus, contra preceptum meum vel contra voluntatem manumissorum meorum*[b] *faciet, medietatem omnium bonorum suorum amitat,* |[18] *quam medietatem manumissores mei pro anima mea donent hospitalibus et pauperibus ecclesiis et pontibus et quicquid ab omni supra dicto a me constituto fecerint indempnes sint et nemini teneantur* |[19] *et simplici verbo eorum credantur, et sit ratum tanquam a me corporaliter factum im·perpetuum.*

Fatum[sic] *testamentum XI kalendas decembris, anno Incarnacionis Domini MCCXII.*

Sig+num Bernardi de Àger, qui hoc firmo et con-|[20]*cedo.*

Sig+num Gilelmi Porcheti, sig+num Stephani[b] *de za Redorta, sig+num Johannis Garrigis, sig+num Johannis de Àger, manumissorum ejus.*

Sig+num magistri Gauter, fisici, sig+num Guiraldi[e] *de Fontanis,* |[21] *testes.*

[22] *Johannes de Àger scripsit et hoc* (signe) *fecit. Cum supra addito "manumissorum" in XVI*[a] *linea.*

[a] C: *pannis*; D: *panis* [b] Manca a C [c] C: *primitus* [d] *lio* manca a D [e] C: *Gurraldi*

31

17 juny 1220

Berenguer de Finestres ven a Berenguera, abadessa de Vallverd, i a Elisenda de Girveta, priora, el castell i la vila de Canelles, assenyalant-ne les afrontacions. Reconeix haver rebut els 100 morabatins alfonsins d'or del preu de la venda, i dona per fermança Ramon Berenguer [IV d'Àger].

- ▸ O Monestir de Santa Maria de Poblet, Arxiu, Pergamins, núm. 45.
- α Segle XVIII : Ru 22A.
- β Segle XVIII, *ex* α : Ru′ 22A.
- γ 2007, Josep Torné i Cubells : Catàleg de pergamins de l'actual monestir de Poblet, *Arxiu de Textos Catalans Antics* 26: 7–282, doc. 45.

[1] *In Christi nomine. Sit notum cunctis quod ego, Berengarius de Finestres, non coactus nec seductus, non vi aut metu compulsus, nec per errorem aud dolum in-*|[2]*ductus nec in aliquo circumventus, set ex certa sciencia, bono animo et spontanea voluntate, proprio motu et mea inde [j]usta*[a] *bona fide, ac sine dolo, nulla fra-*|[3]*ude excogitata, per me et omnes heredes et successores meos, vendo et concedo atque titulo perfecte vendicionis in vos transfero et corporaliter trado vobis, domine Berenga-*|[4]*rie, Dei gratia*

Vallis Viridis abbatisse, et domine Elicsendi de Girveta, ipssius loci priorisse, atque toti conventui ejusdem ac universis monachabus ejus-|[5]dem presentibus et futuris, pro centum morabetinis amfossinis boni auri et justi pondis, castrum et villam de Canelles, cum omnibus terminis, tenimentis et appendiciis suis et |[6] vallis, cum hominibus et feminabus inde habitantibus et habitaturis, et omnia ad ipsum castrum et villam pertinencia et pertinere debencia, scilicet, domini terras, domos, servitu-|[7]tes reales et personales, omnem dominacionem, jurisdiccionem, potestatem, et omnes firmancias, stacamenta, placita, omnium eorum civilium firmamenta, furnos, quisti-|[8]as, collectas, talas, forcias, ademprivos, bannos, bona predia rustica suburbana, campos, vineas, ortos, census annuos, servicia, usatica, expleta, |[9] redditus et aqueductos et reductos ???ios, aquas, riparias, bassas, puteos, garrigas, prata, pascua, pescheria, ermos, culta et inculta, omnes montes, |[10] plana, cumbas, valles, torrentes, petras, glebas, ligna, erbas, venaciones, invenciones sive trobas, jovas, tragina, batudas, carregia, et gener-|[11]aliter omnia bona et omnia jura, corporalia et incorporalia, et quicquid habui vel possedi vel visus sum habere vel possidere in castro et villa de Canellis, intus et ex-|[12]tra.

Affrontat, inquam, dictum castrum et villam de Canellis ex una parte in termino de Alarich, et ex alia parte in termino de Tregó, et ex alia parte |[13] in flumine medio Nucharie, et ex alia parte in termino castri de Blanchafort.

Quantum, autem, dicte affrontaciones includunt et supra dicti termini |[14] ambiunt, vendo vobis, jam dictis universis et singulis, presentibus et futuris, cum ingressibus et egressibus et omnibus pertinencis suis et cum omnibus melioramentis que |[15] ibi facere potueritis, sicut hec omnia jam dicta et singula melius habeo et habere debeo, prout melius, plenius, sanius et perfectus[b] *dici, scribi et intelligi vel excogi-|[16]tari potest, ad vestrum profectum et ad vestrum sanum intellectum, sine omni meo meorumque retentu, ad omnes vestras vestrorumque voluntates inde perpetuo franche et libere |[17] faciendas. Et sic, de meo dominio, jure et posse in vestrum et vestrorum trado et omni diminucione in pace per secula cunta. Et cum hoc publico instrumento perpetuo valitura, |[18] vos in corporalem possessionem predicti castri et ville de Canellis, cum omnibus jam dictis et singulis, mitto et introduco. Et ego et mei erimus inde semper vobis |[19] et vestris auctores et deffenssores contra omnes homines et feminas, et de evictione me et omnia bona alia mea universa et singula obligo. Confiteor et me |[20] totum precium a vobis numerando pecunie propriis manibus recepisse et misisse in profectum et voluntatem meam, et ideo renuncio excepcioni non numerate |[21] pecunie et non soluta precii, et cum alii excepcioni et juri michi in hoc competentibus vel unquam competituris, et omni juri novo et veteri, scripto et non scripto, |[22] et omni auxilio et beneficio legis Gotice et Romane, et consuetudinis et constitucionis facte et faciende, et privilegio civili et fori et militari. Si quid, vero, verbum |[23] ambiguum vel obscurum vel minus plene positum est in hoc instrumento quod si positum esset vel declaratum vestre foret valitatum, vestre relinquo interpretacioni |[24] declarandum.*

Et ad majorem firmitatem vestram et vestrorum, dono inde vobis firmanciam do-

minum Raimundum Berengarii, qui mecum et sine me predictum castrum |[25] *et villam de Canellis cum omnibus supra dictis faciat semper vobis et vestris tenere, habere et explectare in pace. Et ego, dominus Raimundus Berengarii facio vobis et vestris* |[26] *hanc firmanciam sicut superius dictum est, bona fide et sine omni vestro engan, et dono inde vobis et vestris retorn insuper omnes res meas in quibus melius accipere volueritis.*

Actum |[27] *est hoc, facta ista carta de ista vendicione quintodecimo kalendas julii, anno Dominice Incarnacione M^{o}CC^{o}XX°.*

Sig+num ego, Beren-|[28]*garius de Finestres, qui ista carta mandavi scribere et firmavi et ad fidanciam et ad testes firmare rogavi. Sig+num dominus Raimundus Berengarii, fidem salvetatis, ille et suis.*

Sig+num Petrus Arnnallus de Monmesma, teste, sig+num Bernardus de Pignana, teste, sig+num Petrus d·Ivarç, teste. Isti sunt testes.

Sig+num domina Dulcia, sig+num domina Englesa. Istas sunt sor-|[29]*ores de Berengarius de Finestres, qui super scriptam vendicionem firmant et laudant.*

Visores et auditores multi sunt.

[c]*Bernardus Montarius, qui hoc scripsit, rogatus fuit et hoc* |[30] *sig*(signe)*num fecit, die et ano quod*[c] *supra, cum literis dam-*|[31]*natis in vigesima linea*[d].

[a] Ad lit.: *usta* [b] Ad lit.: *perfectuss* [c] Majúscules [d] En la imatge digital a què hem tingut accés no s'aprecia cap cancel·lació en la línia 20

32

26 juliol 1220

Testament d'Elvira [Núñez de Lara], comtessa d'Urgell, [viuda d'Ermengol VIII d'Urgell i esposa de Guillem IV de Cervera]. Deixa diners a diversos monestirs, entre els quals el de Vallverd, al qual deixa 20 morabatins.

▸ O *RC*, Pergamins de Jaume I, núm. 148.
Not. dors.: 1. *Testamentum Elvire, comitisse Urgelli.* 2. *16. Armari de Urgell, sach N.* 3. *N°252*.

a 2007, D. Domingo, *ex* O : *A la recerca d'Aurembiaix d'Urgell*, doc. 11.

b 2022, J. M. Sans, R. Sarobe : *Col·lecció diplomàtica de Santa Maria de Vallbona*, doc. 240.

[1] *Q[uoniam]* [a] *nullus in carne positus mortem evadere potest, idcirco, in Dei nomine, ego, domina Alvira, comitissa Urgelli, in meo pleno sensu et memoria integra, utpote sana* |[2] *existens, facio testamentum et dispositionem omnium rerum mearum, mobilium et inmobilium vel se movencium. In quo eligo michi manumissores dopnum S[paragum], archiepiscopum Terrachone, et F[errarium],* |[3] *ejusdem loci prepositum, abbatem Sanctarum Crucum, G[uilelmum] de Angularia, et fratrem B[ernardum] Calvonem, quibus confero plenam potestatem distribuendi, dividendi ac disponendi de rebus meis et bonis, prout* |[4] *in hac carta invenerint hordinatum.*

In primis, dimitto corpus meum sepeliendum apud monasterium Sancti Ylarii, ut ubicumque decessero ibidem accipiat sepulturam. Dimitto Domino |[5] *Deo et monasterio Sanctarum Crucum DCCC morabetinos, de quibus fiat ibi institutio talis qualis est illa quam feci apud monasterium Populeti in capella infirmitorii. Si vero non poterit fieri institu-*|[6]*cio dicta secundum formam illius per omnia secundum Deum, ut scilicet aliquid in ea contrarium Deo vel ordini Cisterciensi reperiri forte contingat, volo, rogo et fidei abbatis Sanctarum Crucum et conven-*|[7]*tus presentis et futuri comito, ut talem faciant institucionem de predictis aureis qualem saluti anime mee melius noverint profuturam. Item dimitto D morabetinos tam pro victu quam pro vestitu pauperibus* |[8] *distribuendos ad arbitrium manumissorum; vestes, autem, singulorum pauperum qui vestientur sint tunica et calige de simplici bruno Ylerde. Dimitto monasterio Sancti Saturnini duo millia solidos Barchinonensium in emen-*|[9]*dam illorum quos inde condam habui, sed redimantur honores monasterii qui magis fuerint redimendi. Item dimito Sedi Urgelli CC morabetinos ad honores similiter redimendos. Dimitto eciam Sancte Ma-*|[10]*rie de Solsona C morabetinos, ex quibus redimantur honores quos redimi necesse pocius fuerit. Dimito monasterio Vallis Bone CCC morabetinos, de quibus emantur honores ad usum vestium dominarum ejusdem loci perpetuo* |[11] *assignandi. Relinquo monasterio Populeti CC aureos, de quibus emantur reditus qui singulis annis dentur et assignentur pro elemosina in die jovis Dominice Cene pauperibus facienda. Dimito et lego monasterio* |[12] *Franchisiarum CCC morabetinos, ex quibus emantur reditus singulis annis ad opus dominarum* |*prope anno*| [b] [·· 3 ch ··]*eo deputandi. Item dimito monasterio de Pedregal XX morabetinos, monasterio de Bono Repòs XX morabetinos, et monasterio de Ca-*|[13]*rtoixa XX morabetinos. Dimito etiam monasterio de Bovera XX morabetinos, et monasterio Vallis Viridi XX morabetinos. Item dimitto et lego Milicie Templi L morabetinos, qui mitantur ad partes transmarinas. Di-*|[14]*mitto etiam Domui Hospitalis Jerosolimitani C aureos, qui ad partes transmarinas transmitantur et destinentur. Monasterio, autem, Sancte Cecilie relinquo XX morabetinos, et monasterio de Galter XX morabetinos.* |[15] *Monasterio de Gissona similiter relinquo XX morabetinos, et monasterio de Belpuig L aureos, qui in utilitatibus monasterii dicti expendantur arbitrio manumissorum.*

Insuper dimito et lego dua millia aure-|[16]*orum ad restituendas et emendandas injurias quas huc usque feci, quarum injuriarum cognitionem et restitutionem sive emen-*

dam ad arbitrium predictorum manumissorum jubeo et statuo facienda, ⌊et quod deerit de illis de aliis rebus meis totum nichilominus ⌊supleatur⌉ ⌉. Dimito |[17] ad huc monasterio d·Escharp L morabetinos deputandos ad id quod manumissoribus magis videbitur faciendum.

Volo quod familie mee dentur C morabetinos pro manumissorum arbitrio dividendi. Illud firmiter volo, rogo |[18] et mando quod de decem milibus aureorum quos habeo ad voluntates meas in montanea de Siurana solvantur legata seu relicta omnia supra scripta. Debita, autem, mea, quecumque sint et ubicumque sint, de supra dictis |[19] morabetinis ante omnia plenarie persolvantur.

Quicquid, autem, ex inde supererit, solutis debitis meis et laxis omnibus memoratis ac injuriis justa formam prescriptam emendatis, illud totum relinquo monasterio Sancti Yla-|[20]rii. Pannos similiter meos, tam sericos quam cujuscumque alterius generis, et vasa mea argentea ac supellectilem totam, cum omnibus sarracenis meis ac rebus aliis, mobilibus aut se moventibus, ubicumque sint |[21] in hoc regno, ad jus et proprietatem prefati monasterii Sancti Ylarii ex causa legati volo et jubeo pertinere. Se vasa argentea predicta, et tantum quantum de pannis meis et rebus aliis disposuerint manumisso-|[22]res mei, vendantur arbitrio eorundem manumissorum, qua facta venditione dentur mille morabetini ad opera monasterii Sancti Ylarii facienda. Quicquid, autem, supererit de bonis meis, predicto monasterio, |[23] preter dictos morabetinos ad jam dicta opera deputatos, reservent manumissores ad emendos honores, sicut ipsi omnes vel major pars eorum monasterio eidem magis elegerint expedire.

Fateor |[24] et recognoscho quod de debito quinque milium morabetinorum quos, cum instrumento inde confecto, quos michi debebat P[etrus], olim rex Aragonum, remanent michi ad solvendum duo millia morabetini, que dimitto et lego |[25] nepoti meo Nunnoni Sancio cum XX^{ti} duobus milibus solidorum Barchinonensium qui ad huc michi debentur de pignore Terrachone. Item dimito eidem Nunnoni honorem meum de Castella, et absolvo eum a debitis quibus michi te-|[26]netur. Dimitto filie mee Aurembiaix honorem meum de Gallicia pro parte et hereditate sua, et volo eam inde esse contentam ita quod contra testamentum presens non veniat quoquo modo. |[27] Si, autem, filia mea Aurembiax decesserit absque prole legi[ti]ma[c], honor quem ei relinquo ad Nunnonem Sancium revertatur. Similiter, si Nunno decesserit absque legitima prole, revertatur |[28] honor quem ei dimitto ad filiam meam Aurembiax. Cetera, autem, que eidem Nunnoni lego superius, assignentur, distribuantur et dentur pro salute anime mee ad cognitionem et arbitrium |[29] manumissorum meorum, absque omni substitutione et vinculo cujuscumque persone. Cetera si predictis Nunno et filia mea dicta decesserint absque liberis legitimi conjugii, devolvantur |[30] prefati honores de Gallicia, scilicet, et de Castella, fratribus meis et filiis eorum, legitimis ipsis defficientibus. Illud, autem, volo et mando quod dominus P[etrus], condam rex Aragonum, vel aliquis nomine ejus, pro ali-|[31]quo debito zirografario vel non cirografario pretextu alicujus instrumenti vel facti pro quo michi videretur astrictus, non teneatur ratione mei alicui respondere preter quam pro supra dictis |[32] decem

milibus aureorum supranominatis de montanea Sciurane, et duobus milibus aureorum qui ad huc michi debentur, ac viginti duobus milibus solidorum de pignore Terrachone, a quibus non eum |[33] *absolvo, set volo de ipsis omnibus fieri secundum quod a me superius scriptum habetur. Si quid, autem, de his que in presenti testamento lego vel fieri mando, ante obitum meum solvero vel implevero,* |[34] *pro parte vel ex toto, illud non possit post obitum mem iterum demandari.*

Volo, autem, et rogo quod si contigerit dominum S[paragum], archiepiscopum Terrachone, et presentem ejusdem loci prepositum ab hoc |[35] *seculo migrar[en]t, successores eorum omnes habeant in omnibus bonis meis jure manumissionis eandem quam et ipsis confero potestatem, suplicans humiliter eorum charitati quatinus presens* |[36] *testamentum faciant firmiter observari.*

Dominum, etiam, G[uilelmum] de Cervaria, cum quanta humilitate deprecor, quatinus monasterium Sancti Ylarii, cum omnibus rebus suis, habitis et habendis, |[37] *habeat in sua gratia, protectione et custodia comendatum, set et eidem suplico quatinus, ad predictum testamentum complendum nullum prestans impedimentum, ea que in eo volo vel statuo faciendа* |[38] *fieri curet eficaciter et compleri.*

Desiderio vero desiderans in Domino hec omnia que admodum scripta habentur per omnia compleri ad Sanctissimum Patrem Sumum Pontificem confugio, sanctitatem ejus de-|[39]*poscens humiliter et devote, quatinus ad honorem Dei et ob remedium anime mee hanc ultimam voluntatem meam faciat inviolabiliter observari. Adicio post hec legando Nunnoni Sancii,* |[40] *nepoti meo, illos D morabetinos quos michi debet dominus Jacobus, rex Aragonum, cum carta suo sigillo munita. Ita tamen nisi ego eos in vita mea recuperavero, vo-*|[41]*lo quod si instrumentum vel cartam clausam sigilloque meo munitam post obitum meum tantum legendam reliquero ei, firma fides adhibeatur tanquam que in ea* |[42] *scripta fuerint presenti pagine habeantur* [d] *impressa.*

Actum est hoc VII kalendas augusti, anno Domini M^{o}CC^{o}XX°.

Sig+num [e] *mei, domine Alvire, Urgellensis comitisse, que* |[43] *hoc firmo et concedo atque laudo et firmari a testibus rogavi.*

Signum (signe) *fratris Raimundi, abbatis Sanctarum Crucum.* |[44] *Sig*(signe)*num mei, fratris B[ernardi] Calvonis, prioris Sanctarum Crucum, sig+num fratris Bernardi de Rubi, sig+num Guilelmi, repositarii, sig+num Arnaldi de Claris Vallibus,* |[45] *sig+num Guilelmi dez Merchadal, testium hujus rei. Sig+num* [f] *Guilelmi de Anglerola, militis.*

[46] *Sig*(signe)*num mei, Petri de Coschone, qui hoc, mandato domine comitisse, scripsi die et anno prefixis, cum literis ⌊supra additis⌋ in XII^a linea, ut* [g] *dicitur "prope anno", et in X^{a}VI^a, ubi dicit "et quod* |[47] *deerit" et cetera, et rassis et emendatis in XX^a linea, ubi dicit "aut", et super addidi in secunda linea ab ista, ubi dicit "supra additis".*

[a] Ad lit.: *Qui* [b] El contingut de l'afegitó entre línies el coneixem gràcies a l'especificació d'esmenes que segueix a la signatura del notari; tanmateix, aquest afegitó està raspat, com també ho estan dues o tres lletres just abans de *eo* [c] Ad lit.: *legima* [d] Sembla esmenat a *habentur* [e] Al quadrant superior dret de la creu hi ha una *a* [f] Manca el punt superior dret [g] Sic

33

8 juliol 1231

El monestir de Vallverd havia permutat unes terres amb Luciana i Bernat Pebrada. Tanmateix, el monestir considerava que hi havia una diferència de valor. Seguint el consell de certs prohoms, ambdues parts van acordar que Luciana i Bernat i els seus successors donarien per sempre més al monestir una lliura de cera cada any per Santa Maria d'agost.

▸ O M 1015.09. Pergamí, carta partida.
Not. dors.: 1. [·····] *Pebrada fa una libra* [·····] *censal annuatim.* 2*. *Census unius libre cere. 1231.* 3. *Leg 658/14.* 4. N^0 ??.

α 1552, Martí Marquina : Ma 210.

a 1988, J. M. Cots : Co 15.

[1] *Notum sit cunctis hominibus omnibus quod post litigia qua fuerunt longo tempore agitada inter monasterium Valle Viride et Lucianam et Bernardum* |[2] *Piperatam, certabant quod Anglesa, abatissa, et conventus ejusdem loci, ex una parte, et Luciana et Bernardus predicti, ex* |[3] *altera parte, super quandam cambiacionem que facta fuerat inter ambas partes quarundam terrarum, abatissa et omnis* |[4] *conventus petentes ex una parte, ita dicentes quoniam plus valent terras illas quas datas sunt ab eis in cambiacione quam* |[5] *illam que acepta est. Tandem, ad laudamentum et consilio Berengarii, Aggerensis abbatis, et Petri Guilelmi de Aula Viride* |[6] *et aliorum proborum hominum, facta est ita composicio et pacisamentum quod Luciana et Bernardus Piperata faciant* |[7] *unam libram de cera census.*

Quapropter ego, Luciana, et Bernardus, propter plus valicionem illarum predictarum cambiacio-|[8]*nis, faciemus Anglese predicte, abatisse, et conventui et domus predicte, per nos et per omnes nostros succenssores*[sic] *vobis et suc-*|[9]*cesoribus vestris im·perpetuum annuatim predictam libram de cera in festa Sancte Marie medii augusti, et volumus quod,* |[10] *si nos vel nostri nollemus facere dictam libram cere, predicta*[a] *abatissa illius monasterii abeat dictam super* |[11] *illam honorem.*

Et nos, Englesa, abbatissa predicta, et omnis conventus, de predicta libra cere bene pacatas sumus et |[12] *per pacatas nos tenemus apud vos, Luciana et Bernardum, de illa plus valicione quam esi in cambiacione. Unde damus et* |[13] *absolvimus et difinimus*

predicta predia per nos hac per omnes successores nostros vobis et vestris im·perpetuum, sicuti con-|[14]tinetur in cartis utraque parte ad alteram factis, renuntiantes omni auxilio juris, legum, consuetudinis in |[15] eviccionis et omni beneficio. Et tradimus in perpetuum jure per possidendum et convenimus quod nos nec altera per-|[16]sona per nos interposita venire contra predicta cambiationem venire non faciemus nec paciemur aliqua arte |[17] vel macinacione, sed observabimus et observari faciemus, sic Deus adjuvet nos. Si aliquid defuerit, quod |[18] debuit aponi, apositum inteligatur[b]*, et in aliquo ipsa carta viciari non possit.*

Quod est actum VIII idus |[19] julii, anno Domini M^{o}CC^{o}XXX°I^o.

Sig+num Englese, abbatisse, sig+num Jacme, priorisse, |[20] sig+num Elicsèn de Girveta, sig+num Saurine, subpriorisse, sig+num Sibille de Muro sacri-|[21]ste. Sig+num Luciane, sig+num Bernardi. Nos, qui hoc in simul concedimus et firmamus et [testibus] |[22] firmare rogamus.

Sig+num Bernardi, capellani, sig+num Bernard Burgesi, sig+num Arnalli de la·Règola. Isti sunt testes.

[23] *Bernardus de Viacampo scripsit et hoc si*(signe) [c]*fecit*[c]

[a] Ad lit.: *predictam* [b] Ad lit.: *inreligatur* [c] Majúscules

34

19 març 1233

Els germans Bernat, Arnau i Raimunda de Blancafort, amb l'aprovació de la seva mare, Dolça, donen al monestir de Vallverd un capmàs on habita Guillem de Micolaua. A canvi, la comunitat del monestir els fa partíceps de tots els seus béns espirituals.

× O Original perdut.

▸ A 1263, novembre, 29, trasllat : M 1015.10. Pergamí.
Not. dors. : 1. *Box.* 2*. *Bernardus et Arnallus de Blancafort dederunt monasterio Vallis Viridis quoddam capmasum dictum de Micolaua in Boix. 1233*. 3. *Leg 658/15*. 4. *N° 19*.

a 1988, J. M. Cots, *ex* A : Co 16.

Si interpretéssim *anno Domini* com a any de l'Encarnació, llavors aquest document, del 19 de març, s'hauria d'assignar a l'any 1234. Tanmateix, el nom de l'abadessa coincideix amb el document **33**, de 1231, mentre que el 8 d'octubre de 1233 ja n'hi havia una altra (document **36**). Això porta a interpretar *anno Domini* com a any de la Nativitat i assignar aquest document a l'any 1233.

[2] *Notum sit cunctis quod nos,* |[3] *Bernardus de Blancafort et Arnallus et Raimunda, soror eorum, assenssu et v[oluntat]e domine* |[4] *Dulcie, matris nostre, per nos et per omnes successores nostros, et pro redempcione animarum nostrarum et paren-*|[5]*torum nostrorum, damus vobis, Anglese, abbatisse, et conventui Valle Viride et monasterio ejusdem* |[6] *loci, quodam capudmanssum quod abemus in Boix, scilicet, quod ospicium est de Guilelmo* |[7] *de Micolaua, cum omne servicium et decimum et omnia alia que nobis et nostris tenetur facere,* |[8] *assuetum vel assuendum. Et de nostro posse hodie in vestro mitimus et tradimus in presenti,* |[9] *perpetuo jure possidendum et abendum. Et sic, cum hoc presenti instrumento publice confec-*|[10]*to, ex omni nostro nostrorumque posse, jus, dominium, tenezonem, eicimus, et in vestro vestrorum-*|[11]*que posse, jus, dominium, tenezonem et corporalem possessionem ipsum mitimus et tra-*|[12]*sferimus, ad habendum, tenendum, possidendum et plenarie expletandum, vendendum sive* |[13] *impignorandum seu quolibet modo alienandum, cum ingressibus et egressibus, melio-*|[14]*ramentis, prout sanius et utilius potest dici, scribi et intelligi, vestro profectui et vestrorum* |[15] *et predicti monasterii.*

Quapropter ego, Anglesa, dicta abbatissa, cum omni conventu predicti loci |[16] *recipimus vos, Bernardum et Arnallum de Blancafort et Raimundam et Dul-*|[17]*ciam predictos, in bonis spiritualibus, in vigiliis, in jejuniis et in oracionibus. Et* |[18] *volumus vos esse participes omnium bonorum spiritualium istius loci, et illam* |[19] *partem quam nobis credimus detinere detineatis.*

Quod est actum XIIII kallendas |[20] *aprilis, anno Domini M^{o}CC^{o}XXX°III°.*

Sig+num Bernardi de Blancafort, |[21] *sig+num Arnalli, sig+num Raimunde, sig+num Dulcie, ma-*|[22]*tris ipsorum, nos qui hoc concedimus et firmamus testesque firmare rogamus.*

[23] *Sig+num Petri Guilelmi, sig+num Guilelmi Pailaresi. Isti testes huius* [*rei*].

[24] *Guilelmus Piperate*[a], *subdiachonus, scripssit et hoc sig*(signe)*num impressit.*

[a] Ad lit.: *Pipate*

35

21 març 1233

Anglesa, abadessa de Vallverd, dona a Dolça de Blancafort, mentre aquesta visqui, un home anomenat Guillem de Micolaua, el qual habita a Boix, en un mas que pertany al monestir.

× O Original perdut.

▸ A ⌊1263, novembre, 29?⌉, trasllat : M 1015.11. Pergamí.
Not. dors.: 1*. *Monasterium Vallis Viridis dedit Dulcie de Blancafort mansum de na Micholaua en Boix. 1233*. 2. *Leg 658/16*. 3. *N° 18*.

α 1552, Martí Marquina : Ma 209.

a 1988, J. M. Cots, *ex* A : Co 17.

L'assignació d'aquest document a l'any 1233, i no al 1234, com correspondria si interpretéssim *anno Domini* com a any de l'Encarnació, es basa en el mateix argument que hem donat en el document anterior (doc. **34**) de contingut relacionat.

[2] *Notum sit cunctis quod ego, Anglesa, Vallis* [*Viridis*] |[3] *abbatissa, cum assenssu et voluntate* [*tocius nostri*] *conventus, damus vobis, Dulcie de* |[4] *Blancafort, quendam hominem quem abemus in Boix. Damus itaque in vita* |[5] *vestra predictum hominem, scilicet, Guilelmum de Micolaua, ut omnes exitus et redditus et omne* |[6] *servicium quod nobis facere debet faciat vobis in vita vestra. Tali pacto ut* |[7] *quando ab hoc seculo redederitis ad obitum vestrum, predictum hominem nobis et monasterio* |[8] *predicto Valle Viride, cum omnibus juribus nostris in illo habentibus, absque honere* |[9] *debiti, sine ullo impedimento revertatur.*

Quapropter ego, Dulcia dicta de Blanca-|[10]*fort, convenio et promito vobis, domine Anglese, dicte abbatisse, et vestris successoribus,* |[11] *in fide et in legalitate mea, illud capudmanssum de dicto Guilelmo de Micolaua* |[12] *reddere vobis vel vestris absque aliqua honera debiti quando obiero. Et dum teneam* |[13] *illum non deteriorari nec vim facere nisi exitus et redditus et servicium quod* |[14] *vobis facere tenetur accipere. Quod convenio coram Deo et Beata Dei Genitrice Maria.*

[15] *Quod est actum XII° kallendas aprilis, anno Domini M°CC°XXX°III°.*

Sig+num |[16] *abbatisse Anglese, sig+num Jacme*[a], *priorisse, sig+num E*[*licsendis*] |[17] *de Girveta, sig+num Saurine, subpriorisse, sig+num Sibilie* |[18] *de Muro, sig+num Guilelma de Serra, celleraria, sig+num Dulcie* |[19] *de Blancafort, nos que hoc concedimus et firmamus et testes firmare* |[20] *rogamus.*

Sig+num Petri Guilelmi de Aula Viride, sig+num Guilelmi |[21] *Pailaresi.*

Guilelmus Piperate[b], *subdiaconus, rogatus scripssit et hoc sig*(signe)*num f*[*ecit*].

[a] Aut *Jacnie*; la lectura *Jacme* concorda amb altres documents [b] Ad lit.: *Pipate*

36

8 octubre 1233

Ramon Berenguer [IV] d'Àger dona al monestir de Vallverd un capmàs de Tragó que té Bernat Burguès.

× O Original perdut.

▸ A 1359, maig, 13, còpia autenticada pel notari Guerau Martí, decretada per Arbert de Claramunt, cort i veguer de Lleida i del Pallars, i subscrita pels notaris Guillem de Pallars i Ramon de Fontanet, *ex* O : M 1015.12. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Donacio facta et legatio monasterio Valle Viridis* 2*. *per Raimundum Berengarium d·Àger. 1233.* 3. *Tragó*. 4. *Leg 658/17*. 5. *N° 17*.

a 1988, J. M. Cots, *ex* A : Co 18.

[2] *Notum sit cunctis quod ego, Raymundus Berengarius* |[3] *de Àger, per me ac per omnes succesores meos, pro redemptione anime mee parentorumque meorum, dono Deo et Beate Marie et monasterio Valliviride et vobis, Jacma, abbatissa, et conventui ejusdem* |[4] *loci et vestris successoribus in perpetuum, quodam capudmanssum in Trogone, villam, scilicet, quod est de Bernardo Burgensse. Dono itaque predictum capudmanssum vobis, Jacma et monasterio predicto, cum* |[5] *dominio et cum decimo et cum servicis, toltis, aemprivis, tragenis, batudis, questiis, et cum omni usatico asuetum vel asuendum et omnia que michi ibi sunt michi pertinentia vel pertinenda.* |[6] *Dono, igitur, tali pacto ut Deus dignetur michi hereditare in suo regno. Et sic dictum capudmanssum de meo posse eicio penitus et cum hac presenti carta publice con-*|[7]*fecta in vestro posse illud trado, ut habeatis, teneatis, possideatis et expletetis potenter et integre vestre et vestrorum voluntati. Sic abeatis predictum capudmanssum ad dandum,* |[8] *vendendum sive impignorandum seu quolibet modo alienandum ad omnes vestras et vestrorum voluntates omni tempore*[a] *faciendas, prout melius dici, scribi et intelligi potest, ad* |[9] *comodum vestrum et vestrorum salvamentum, absque ullo retentu que meorum meo*[b]*, vestri mitimus vos in corporalem et plena possesionem jure perpetuo valituro.*

Quod est actum VIII° idus octobris, |[10] *anno Domini M^o ducentessimo XXX°III°.*

Sig+num Raymundi Berengarii de Àger, qui laudo et firmo testibusque firmare rogo.

Sig+num Raymundi de ça·Clusa, sig+num Berengarii de Finestris, |[11] *sig+num Bernardi de Montefalconi, testes sunt hujus rey.*

[12] *Gilelmus Piperata, subdiaconus, scripsit et hoc sig*(signe)*num fecit.*

[a] Ad lit.: *tepore* [b] Per *meo meorumque*

36 bis

19 desembre 1233

Berenguera de Soler, monja de Vallverd, cedeix a la seva germana Guillema i al marit d'aquesta, Bernat de Celada, la seva llegítima en els béns del seu pare, Berenguer de Soler, i de la seva mare, Guillema de Vilademàger. Aquests béns es troben al castell de Vilademàger i al terme de Foix, en el lloc de Secabecs.

▸ O Arxiu de la Corona d'Aragó, Ordes Religioso-Militars, Gran Priorat de Catalunya, cp. 125, pg. 129. Not. dors.: 1. *17, Armari de Vilafranca, sach R*. 2. *Vila de Màger*. 3. *y xx*. 4. *Vila de Màger, ¦so⁇n dues.* 5. *Màger.* 6. Un text més llarg il·legible.

[1] *Notum sit cunctis quod ego, Berenguera de Solerio, monacha de Valle Viridis, filiam condam Berengarii de Solerio et uxoris ejus, Guilelme de* |[2] *Villa de Màger, una cum domina Jacma, abbatissa dicti monasterii, et conventu ejusdem cenobii, dono, trado penitusque concedo* |[3] *nunc et im·perpetuum tibi, sorori mee Guilelme, et viro tuo Bernardo de Celata et tuis, ad omnes voluntates tuas faciendas, sine aliquo impe-*|[4]*dimento et sine aliquo retentu, omnem meam fraresch*am *partem legitimam, quicquid sit et ubicumque sit vel esse potest modo vel in fu-*|[5]*turum, in bonis patris mei, Berengarii de Solerio, et matris mee, Guilelme de Villa de Màger, totum integre, sive sit sedens, sive sit se* |[6] *movens vel non se movens, videlicet in castro de Villa de Màger et in terminis ejusdem castri, et in castro et in termino de Fox, in loco vocita-*|[7]*to Sechabechs. Ita dono ut predictum est, per me et dictum monasterium et per dominam abbatissam atque conventum ejusdem monasterii.* |[8] *Renuntians per me et dictum monasterium omni juri, civili et canonicho, scripto et non scripto, ita quod nunquam michi nec dicto monasterio ju-*|[9]*vare me possit ne alicui pro me sive pro dicto monasterio. Et cum hac presenti pagina perpetuo valitura dictam meam fraresch*am *partem* |[10] *et legitimam, quecumque sit vel esse potest, tibi trado, libero, diffinio nunc et im·perpetuum tibi et tuis, ut superius scriptum est.*

[11] *Factum est hoc quartodecimo kalendas januarii, anno M^{o}CC^{o} t[r]icesimo tercio.*

[12] *Sig+num Berengarie de Solerio, monacha, sig+num Jacme, abbatisse Valle Viridis, nos que hoc fieri [jussim]us, firmamus, laudamus et concedimus, testesque firmare ro-*|[13]*gamus.*

Sig+num Bartolomei de Segarra, sig+num Arnaldi Sancti Salvatoris, sig+num Jhoannis Sancti Martini, testium.

[14] [a] *Sig+num G. Trogó, milite, sig+num ¦Arnaldi⁇¦ de ¦Orr??⁇¦, sig+num Bernardi Burgés, testium. Dominic¦ho de Kapelleto⁇* |[15] *[Ch]amp¦or⁇¦ells, qui hoc vidit firmare domine abatese, [et] hoc* (signe) *[fe]cit.*

[16] *¦Pet⁇¦rus Rex, presbiter et capellanus de Ciutadila, qui hoc scripsit et hoc sig*(signe)*num impresit.*

[a] Aquest paràgraf amb una altra lletra

37

5 setembre 1235

Ramon Berenguer [IV] d'Àger dona al monestir de Vallverd el delme de les olives de Tragó. A canvi, el monestir s'obliga a fer cremar perpètuament una làmpada a l'església de Santa Maria més antiga.

▸ O M 1015.13. Pergamí, carta partida.
Not. dors.: 1. *Donacio facta monasterio [de Trogó].* 2*. *Raimundus Berengarius d·Àger donat monasterio totam decimam suam olivarum in Tragone. 1235.* 3. *N 3, Cal 49*. 4. *Leg 658/18*. 5. *N⁰ ??*.

α Segle XVIII : Ru 3.

β Segle XVIII, *ex* α : Ru′ 3.

A Segle XVIII : Rx 3.

a 1988, J. M. Cots : Co 19.

[1] *Notum sit cunctis quod ego, Raimundus Berengarius de Àger, per me ac per omnes successores meos, dono* |[2] *atque in perpetuum concedo monasterio Valle Viride et in honore Dei genitricis Marie et in manu domine* |[3] *Jacme, eiusdem loci abbatisse, et conventui eiusdem, omnem meam decimam olivarum que abeo in Tra-*|[4]*gone vel abere debeo quacumque racione vel causa. Tali, tamen, pacto dono atque in perpetuum concedo* |[5] *hoc donum, ut vos, dicta abbatissa et conventus predicti vel qui per vos dictam decimam abebunt vel* |[6] *recipient, semper ardere facient unam lampadem in ecclesia Sancte Marie antiquior. Et istud* |[7] *complente et atendente, abeatis vos, dicta Jacma, abbatissa, et conventus eiusdem loci dictam* |[8] *decimam vestra propria auctoritate. Et sic, de meo posse, jure et dominio penitus eicio et in vestro* |[9] *vestrorumque posse, jus, dominium, tenezonem et corporalem possessionem mito et transfero in perpetuum po-*|[10]*ssidendam et abendam. Et ita abeatis dictam decimam, teneatis, possideatis potenter et integre, prout me-*|[11]*lius et utilius potest dici scribi et intelligi, vestro profectui et vestrorum. Et ego et meis erimus inde* |[12] *garentes legales et defenssores contra omnes personas, quod faciemus vobis et vestris omnem decimam* |[13] *dictarum olivarum semper in perpetuum abere et possidere bona fide, sine retentu aliquo nostro et nostrorum.*

[14] *Quod est actum nonas sebtembris, anno Domini M⁰CC⁰XXX⁰V⁰.*

Sig+num Raimun-|[15]*di Berengarii de Àger, qui hoc laudo et firmo testibusque firmare rogo.*

Sig+num |[16] *Bernardi de Pinana, sig+num Bertrandi de Trogó, testium.*

[17] *Guilelmus Piperata, diachonus, scripsit et hoc sig*(signe)*num fecit.*

38

6 juliol 1236

Testament de Guillema, filla de Guillem Porquet. Entre moltes altres deixes, assigna 10 masmudines a la mensa del monestir de Vallverd.

▸ O Lleida, Arxiu Capitular, pergamí L 4119.

a 2022, J. M. Sans, R. Sarobe : *Col·lecció diplomàtica de Santa Maria de Vallbona*, doc. 335.

[1] *In Christi nomine. Quoniam nemo scit quid sibi venturum sit, ego, Guilelma, filia Guilelmi Porcheti, defuncti, jacens in egritudine, timens mori et penas inferni et gaudiis cupiens perfrui sempiternis, in meo bono et perfecto sensu et plena memoria mea* |[2] *ac integra et manifesta loquela mea, facio scribere testamentum meum et dispositionum omnium mearum rerum, mobilium et inmobilium.*

(·····|·····)

[22] *Et monasterio Sancti Ilarii Ilerdensis decem mazmotinas in cibariis. Et tabule monasterii de Franquedis decem mazmotinas. Et tabule monasterii de za Bovera decem mazmotinas. Et mense monasterii de Valle Viridi decem mazmotinas. Et mense* |[23] *monasterii dez Pedregal decem mazmotinas. Et mense monasterii Vallis Bone decem mazmotinas. Et tabule monasterii Scale Dei sive de Carthoxa juxta Montem Sanctum decem mazmotinas. Et monasterio Populeti viginti mazmotinas ad mensam. Et tabule monasterii de* |[24] *Scarpio decem mazmotinas. Et tabule monasterii Sanctarum Crucum decem mazmotinas.*

(·····|·····)

[30] *Quod est actum II nonas julii, anno Incarnati Verbi MCCXXX sexto, cum supra posito in VIIII*[a] *linea, ubi dicitur "meo", et cum raso rescripto in XXI*[a]*, ubi dicitur "tres", et in XXIII*[a]*, ubi dicitur "Sanctarum Crucum", et alibi* |[31] *in eadem, ubi dicitur "Minorum".*

Sig+num Guilelme, predicte testatricis, filie quondam Guilelmi Porcheti, que hoc concedo et firmo firmarique rogo.

(·····|·····)

[37] *Sig*(signe)*num Berengarii de Sancto Felicio, qui hoc scripsit.*

39

25 desembre 1239 / 24 març 1241

L'abadessa de Vallverd ven diverses propietats d'Os a Bernat d'Areny i a Ramon Morlà.

× O Original perdut.
► α 1552, Martí Marquina : Ma 131.

19v,7 *Transsumptum instrumenti quo abbatissa Vallis Viridis* |8 *vendidit Bernardo d·Arenyo et Raymundo Morlà totum honorem* |9 *illum quem habebat in loco et termino de Os. Salvis* |10 *tamen vineis quas pro dicto monasterio tenebat Monsó Claver.* |11 *Exprimitur in dicto honore specialiter cumba, alodii, hor-*|12*tale, ferreginale, et corrale. Cumba, autem, affrontat* |13 *de prima parte cum Petro Fabro, de II*^{a} *cum via de Lomars,* |14 *et de IIII*^{a} *cum Bartholomeo Martí, et appellatur cumba* |15 *Cebe. Dictum hortale quod est juxta molendinum al collum* |16 *affrontat de prima parte cum itinere molendini, de II*^{a} *cum* |17 *villa de Os, de III*^{a} *cum ferreginale Petri Oller. Corrale* |18 *vero afrontat a prima parte cum Petro d·Anauc, a secunda* |19 *cum Raymundo de Torrent, a tercia cum Menarges, et a IIII*^{a} |20 *cum valle de castro. Omnia hec sub censu trium solidorum* (al marge: *3 s.*) |21 *annuatim in festo Sancti Michaelis septembris. Anno 1240.* |22 *Notarius Guillelmus, capellanus de Os.*

40

21 novembre 1241

Elisenda, abadessa de Vallverd, ven a Ramon de Llimiana i a la seva esposa Raimunda una peça de terra situada en el terme de Conill (Vall d'Àger) i un obrador situat a la vila d'Àger. El preu és de 80 sous jaquesos.

► O *Ag*, L 571. Pergamí. Not. dors.: *Nullius est valoris provacionis*.
α 1766/68, Jaume Caresmar : *Ag*, Co 1759.
β 1768/70, Jaume Caresmar : *Ag*, Re Ap. 91.
γ *ca* 1770–75, Jaume Caresmar : Mo , p. 722.

1 *Notum sit cunctis quod nos, Elicsèn, Dei gracia Vallis Viridis abbatissa, cum consilio et vo-*|2*luntate tocius nostri conventus, per nos et omnes successores nostros, non circumvencione vel* |3 *aliqua defraudacione alicujus suadentis persone, immo spontanęę, vendimus* |4 *vobis, Raimundo de Liminana, et uxori vestre, Raimunde, et vestris, et cui vel quibus* |5 *in perpetuum volueritis, quodam trossum terre olivarum plantatum in termino de Conillo,* |6 *et q*⌊*uo*⌉*dam operatorium in villa de Aggere. Vendimus, inquam,*

vobis dictum trossum terre |[7] *et operatorium pro octoginta solidis Jachensium, quos omnes a vobis abuimus et rece-*|[8]*pimus, unde bene voluntati nostre vestrę bene paccate sumus. Renunciantes omni* |[9] *excepcioni non numerate pecunie et doli.*

Afrontat, autem, trossum terre oli-|[10]*varum de prima parte in onore Guilelmi de Fonte, de secunda in onore vel here-*|[11]*ditate Guilelmi Caneto et Arnalli Barriconi, de III*[a] *in hereditate Johannis* |[12] *de Almenare, de IIII*[a] *in hereditate Dominici de Turre Albela.*

Afrontat |[13] *operarotium*[a] *de prima in operatorio*[b] *Arnalli de Montlor, de II*[a] *in operatorio* |[14] *Raimundi de Liminana, de tercia in via publica.*

Quicquid sub dictis afrontacioni-|[15]*bus concluditur et terminatur vendimus vobis, dicto Raimundo de Liminana, et Rai-*|[16]*munde et vestris, et cui vel quibus volueritis in perpetuum, pro predictis octoginta solidis Jachensium.* |[17] *Renunciando omni juri asueto vel asuendo, statuto vel statuendo, et omni* |[18] *auxilio legis decretorum vel decretalium, sive civili vel canonico, et omni bene-*|[19]*ficio omnis juris in aliquo prodentis. Item damus nostra mera*[c] *liberalitate* |[20] *quicquid plus valet precii pretaxati. Renunciando omni beneficio minoris precii et de-*|[21]*cepcionem ultra dimidium. Et sic, cum hoc presenti instrumento publice confecto, mitimus* |[22] *vos in plenam et corporalem possessionem in perpetuum possidendam et abendam. Et de nostro posse* |[23] *in vestro mitimus omne vis, dominium, tenezonem et corporalem possessionem, ad habendum, tenen-*|[24]*dum, possidendum et plenarie explectandum, et ad dandum, vendendum sive impignorandum* |[25] *seu quolibet modo alienandum, et ad omnes vestras et v*[*estro*]*rum* [*voluntates*] *omni tempore faciendas, cum* |[26] *ingressibus et egressibus, melioramentis, prout melius pot* [*est dici*] *vel intelli*[*gi vel exco*]*-*|[27]*gitari, vestro profectui et vestrorum, absque ullo retentu nostro et nostrarum. Et nos* [*erimus vobis*] |[28] *inde guirentes, legales et defenssores contra omnes personas, quod faciemus vobis tenere et a*[*bere*] |[29] *in sana pace dictum trossum terre et operatorium bona fide.*

Ad majorem, autem, hujus rei securi-|[30]*tatem damus vobis fidanciam salvetatis Bernardum Ballovinum, qui vobis et vestris dictum trossum* |[31] *terre plantatum et operatorium vel dictum tenere et abere faciat, nobiscum et sine nobis, et bonam et lega-*|[32]*lem guirenciam contra omnes personas, excepta potestate terre. Ego, vero, dictus Bernardus Ballovi-*|[33]*ni, per me et omnes successores meos, hanc prefatam fidanciam salvetatis libenter facio et concedo* |[34] *vobis, Raimundo de Liminana, et Raimunde, uxori ejus, et vestris, cum illa et sine illa, bona fide.*

[35] *Quod est actum undecimo kalendas decembris, anno Domini M*^{o}*CC*^{o}*XL*^{o} *primo.*

[36] *Sig+num Elicsèn, abbatisse, sig+num Raimunde, priorisse, sig+num Sanxe,* |[37] *subpriorisse, sig+num Berengarie, sacriste, sig+num Sibilie de Gàrdia, sig+num* |[38] *Saure, precentrix, sig+num Guilelme de Serra, sig+num Raymunde de Castro, sig+num* |[39] *Beatricis de Sancto Laurencio, nos qui hoc concedimus et firmamus, testesque firmare rogamus.*

[40] *Sig+num Johannis de Castro Galefo, capellani, sig+num Bernardi de Cirers, capellani, ⌊testes dominarum⌋.* |[41] *Sig+num*[d] *Bernardi Ballovini, fidei.*

[42] *Guilelmus Piperate*[e]*, diachonus, scripsit et hoc sig*(signe)*num fecit.*

[a] Duplicat [b] Esmenat; sembla que abans hi deia *operarotium* [c] Ad lit.: *mera nostra mera* [d] Manca el punt inferior dret [e] Ad lit.: *Pipate*

41

31 desembre 1244/45

Ramon Berenguer [IV] d'Àger dona a Santa Maria de Vallbona un quintar anual d'oli. Com a garantia posa els seus delmes i altres rendes de la Vall d'Àger. A canvi, el donador demana que una làmpada cremi dia i nit davant l'altar d'aquella església. La donació es fa en remissió dels pecats del seu pare, de la seva mare i de tots els seus parents.

× O Monestir de Vallbona.

► A 1276, agost, 17, còpia notarial autenticada per Jaume de Navés, notari del monestir de Vallbona, *ex* O : Barcelona, *Biblioteca de Catalunya*, perg. 139, reg. 1983. Not. dors. : 1. *Sit notum cunctis.* 2. *Carta de hun quintar de oli sobre certes terres en Àger.* 3*. *Per Raymundum Berengarium d·Àger. 1245.* 4. *N 2, Cal 49*.

α 1713, Marià de Boneu : Monestir de Vallbona, *Llibre major, repertori y haepílago de tot lo que conté lo Real Archiu de Nostra Senyora de Vallbona*, alias *Índex Vell*, f. 70v.

β 1794, *ex* α : Monestir de Vallbona, *Índex Nou*.

γ Segle XVIII, *ex* A : Ru 2.

δ Segle XVIII, *ex* γ : Ru′ 2.

B Segle XVIII, *ex* A : Rx 2.

a 2022, J. M. Sans, R. Sarobe : *Col·lecció diplomàtica de Santa Maria de Vallbona*, doc. 383.

Tot i que aquest pergamí es refereix a Vallbona i no a Vallverd, al dors s'especifica que es trobava en el calaix 49 de l'arxiu de Poblet, la qual cosa indica que formava part del fons de Vallverd. Com els documents **1** i **2** d'aquesta col·lecció, provindria del fons familiar de Ramon Berenguer IV d'Àger (la mare del qual havia mort com a abadessa de Vallbona poc abans de la data d'aquest document).

El fet de formar part del fons de Vallverd hauria motivat l'error de la còpia B en escriure *Vallisviridi* en lloc de *Vallisbonæ*.

[1] *Notum sit cunctis quod ego, Raymundus Berengarii de Ager,* |[2] *per me et omnes meos, bono corde ac spontanea voluntate mei, et in remissione omnium peccatorum*[a] *meorum et patris mei et matris mee et omnium paren-*|[3]*tum meorum, dono et offero Domino Deo et Beate Sancte Marie Vallisbone*[b]*, et omni conventui ejusdem, pressenti*

et futuro in perpetuum, unum quintallum olei ad mensuram de Àger, |[4] quod assigno vobis et dono si in me deffeceritis in morte vel vita in decimis meis de Valle de Àger. Et si non suficiunt decime mee de Valle Àger, |[5] volo et concedo quod habeatis et accipiatis annuatim in festo Natalis Domini super omnibus aliis exitibus meis de Àger, donec fiat complimentum annuatim |[6] predicti quintali olei. Et sic ego et successores mei faciemus vos et vestros predictum quintallum olei habere, tenere, possidere, expletare, accipere in pace. |[7] Et faciemus ipsum vobis dare et ducere annuatim intus Ilerdam sine misione vestra. Et erimus vobis et vestris guirentes et legitimi deffensores contra omnes |[8] personas. Mitens vos inde in tenedonem et corporalem possesionem, sicut melius et plenius dici et scribi et intelligi et excogitari potest ad como-|[9]dum et salvamentum vestrum et vestrorum, ad omnes vestras voluntates faciendas.

Vos tamen et conventus ejusdem tenendo in perpetuum unam lampadam ar-|[10]dentem singulis diebus et noctibus coram altare Beate ⌊Sancte⌋ Marie Vallisbone in remissione peccatorum meorum et patris mei et matris mee |[11] et omnium parentum meorum.

[12] *Quod est actum II kalendas januarii, anno Domini M^{o}CC^{o}XLV°.*

Sig+num Raymundi Berengarii de Àger, qui hoc firmo et concedo, testesque |[13] firmare rogo.

Sig+num Arnaldi de Rubione, militis, sig+num Raymundi Romaní, Sig+num Gonzalbi, scribe, testium.

[14] *Sig+num Poncii de Clarisvallibus, qui hoc scripsit, cum supra posito in IIII^a linea, et rasso et emendato in VIIII^a linea.*

[a] Literalment hi diu *parentum*; corregit d'acord amb la línia 10; l'exemplar B també fa aquesta correció [b] B: *Vallisviridi* (erroni)

42

Lió, 10 setembre 1246

El papa Innocenci [IV] concedeix a l'orde del Cister un privilegi d'independència respecte als bisbes i autoritats eclesiàstiques similars. Concretament, aquests no els poden obligar a assistir als sínodes ni els poden excomunicar per raó de delictes.

▸ A 1379, gener, 5, còpia autenticada per Joan Sabater, notari de la vegueria de Montblanc, i decretada per Bernat de Trebals, veguer de Montblanc, presents com a testimonis Jaume Caval, porter reial, i Joan Agabuç, veí de Montblanc :
M 1015.14. Pergamí, amb restes d'un cordó del qual hauria penjat un segell.

Not. dors.: 1. *A la abadessa de Vallvert.* 2. *Quod episcopi non possunt compellere nos ad sinodos suas accedere, nec possunt nos excomunicare eciam racione delicti.* 3*. *Innocencius. 1241.* 4. *Cal 4.* 5. *Leg 658/20.*

a 1988, J. M. Cots, *ex* A : Co 20.

[2] *Innocencius, episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis abbati Cistercii ejusque coabbatibus* |[3] ⌊*et conventibus universis*⌉ *Cisterciensis ordinis, salutem et apostolicam benedictionem.*

Cum a nobis petitur quod justum est et honestum, tam vigor equitatis quam ordo exigit rationis, ut id, per sollicitudinem nostri officii, ad debitum perducatur |[4] *effectum, ex parte, siquidem, vestra fuit propositum coram nobis quod licet ordini vestro per privilegia sedis apostolice sit indultum ut nullus episcopus seu alia persona ad synodos vel forenses conventus nisi pro* |[5] *fide vos ire compellat, aut vos vel monasteria vestra seu etiam personas dicti ordinis excomunicacionis, suspensionis aut interdicti sentencias promulgare presumat, que, si promulgate fuerint,* |[6] *tanquam contra apostolice sedis indulta prolate decernantur per eadem privilegia irrite ac inanes. Nichilominus, tamen, plerique prelati et judices ordinarii ac alii ecclesiarum rectores eadem privilegia* |[7] *quibus muniti estis evacuare supersticiosis adinvencionibus molientes asserunt vos pro quavis offensa, racione delicti, existere fori sui. Sicque vocantes vos ad placita, capitula,* |[8] *et penitenciale forum sicut alios clericos seculares nos super hoc multiplici vexacione fatigant, quamquam excessus* ⌊*vestri*⌉*, tam per generale quam etiam cotidiana capitula que fiunt in singulis monas-*|[9]*teriis vestri ordinis congrua penitentia puniantur. Quare nobis humiliter supplicastis ut presumtione*⌊*m*⌉ *talium cohibere paterna sollicitudine curaremus. Nos, igitur, attendentes quod et si* |[10] *ex suscepti cura regiminis de universis Sancte Matris Ecclesie filiis curam et sollicitudinem gerere teneamur, de illis, tamen, specialiter cogitare nos convenit, qui, postpositis vanitati-*|[11]*bus seculi, jungere impedunt domino famulatum, ac volentes quieti vestre super premissis paterna in posterum sollicitudine providere ut nullus vos seu monasteriorum vestrorum personas ad synodos vel* |[12] *forenses conventus, nisi pro fide dumtaxat, vel hujusmodi placita seu capitula vel forum penitenciale absque mandato sedis apostolice speciali evocare, etiam delicti ratione, presumat,* |[13] *maxime cum vos, filii abbates, punire excessus quoslibet secundum statuta vestri ordinis parati sitis, auctoritate presentium districcius inhibemus. Decernentes, eadem auctoritate, sen-*|[14]*tentias, si quas hac occasione per presumpcionem cujuspiam promulgari contigerit, irritas et inanes, salvo in omnibus apostolice sedis mandato. Nulli, ergo, omnino hominum liceat* |[15] *hanc paginam nostre inhibitionis infringere vel ei ausu temerario contra ire. Si quis, autem, hoc attemptare presumpserit, indignationem Dei* ⌊*omnipotentis*⌉ *et beatorum Petri et Pauli* |[16] *apostolorum, ejus se noverit incursurum.*

Datum Lugduni, IIII idus septembris, pontificatus nostri anno quarto.

43

25 desembre 1245 / 24 març 1247

Arsenda de Pinyana ofereix al monestir de Vallverd una vinya a Os, a tocar de la Torre dels Oms.

× O Original perdut.

▸ α 1552, Martí Marquina : Ma 132.

[19v,23] *Instrumentum quo domina Arsendis de Pinyana obtulit monasterio* |[24] *Vallis Viridis quandam vineam in termino de Os jux-*|[25]*ta Turrem de Ulmis, ultra rivum Farfanie ex parte ipsius* |[26] *Turris de la Riba. Liberam ab omni honere. Anno 1246.* |[27] *Notarius Bartholomeus de Corzano, rector ecclesie de Tarta-*|[28]*rentio.*

43 bis

29 agost 1247

Testament de Pere Sanç, notari del rei Jaume [I]. Entre moltes altres deixes, assigna cinc cafissos de blat al monestir de Santa Maria de Vallverd.

▸ A 1332, abril, 2, trasllat autenticat per Berenguer Martí, notari de Lleida, i decretat per Guillem de Tamarit, lloctinent de cort i veguer de Lleida : Lleida, Arxiu Capitular, pergamí L 2945.

a 2022, J. M. Sans, R. Sarobe : *Col·lecció diplomàtica de Santa Maria de Vallbona*, apèndix, doc. 6.

[1] *Quoniam omnia mundana transitoria sunt et labilia, et quod scripto comititur memorie tenaciter comendatur, idcirco ego, Petrus Sancii, notarius domini regis, jacens in egri-*|[2]*tudine cupiensque pervenire ad gaudium par[adisi], in mea plena memoria et in meo pleno sensu, cum loquela integra, facio meum testamentum.*

(·····|·····)

[27] *Item dimito domui Vallis Bone quindecim kafici[a] frumenti* |[28] *de illo quod Petrus de Lerato michi debet. Et monasterio Sancte Marie Vallis Viridi quinque kaficia frumenti. Et de illis quinquaginta kaficiis frumenti que Thomassius de Sancto Clemente et homines de Sucs michi debent ad mensuram Albalati, dimito monasterii Franquiciis decem kaficia fru-*|[29]*menti. Et monasterio de Pedregali decem kaficia frumenti. Et monasterio de ça Bovera decem kaficia frumenti. Et monasterio Sancte Marie de Bona Requie decem kaficia frumenti. Et monasterio Sancti Ilarii, decem kaficia frumenti.*

(·····|·····)

[56] *Quod est actum quarto kalendas septembris anno Domini millesimo CC^{o}XL septimo.*

Signum Petri Sancii, notarii domini regis, qui hoc |[57] *firmo et concedo, manumissores testesque firmare rogo.*

(·····|·····)

[60] *Signum* (signe reial) *Jacobi, Dei gracia regis Aragonum, Majoricarum, Valencie, comitis Barchinone et Urgelli et domini Montispesulani, qui hoc testamentum laudamus, concedimus et confirmamus, ut superius continetur, apositum in Ilerda mandato domini regis per manum* [¿*Guilelmi, scribe*?], *die et anno* |[61] *prefixis.*

[62] *Sig*(signe)*num Poncii de Claris Vallibus, publici notarii Ylerdensis, qui hoc scripsit.*

44

16 desembre 1248

D'acord amb les darreres voluntats de Bertran de Tragó, la seva viuda, Sança Pèriz, dona al monestir de Vallverd la part que Bertran tenia en el delme dels molins de dit monestir, a saber, una tercera part.

► O M 1015.15. Pergamí.
Not. dors.: 1*. *Datur monasterio de Vallvert tercia pars decime molendinorum suorum. 1248. Notarius Guillermus Piperata*. 2. *Leg 658/21*. 3. *N° 22*.

a 1988, J. M. Cots : Co 21.

[1] *Notum sit cunctis quod ego, Sanxa Pèriz, uxor Bertrandi de Trogó, auditum* |[2] *testamentum et conffessionem ipsius Bertrandi, propositionem quam adoptabat et facere propo-*|[3]*nebat, cum ergo jus decimi in molendis monasterii dimitere volebat ipso mo-*|[4]*nasterio*[a]*, ego, Sanxa predicta, non seducta, immo spontanea, consilio Berengarii,* |[5] *archidiaconi Benascenssis, ob redemptione anime dicti Bertrandi de Trogó et parentum* |[6] *nostrorum, dono et in perpetuum concedo Domino Deo, per me et omnes successores meos et successo*[*res*] |[7] *Bertrandi predicti, et dono Beate Dei Genitrici Marie et ecclesie in honore ipsius constructe* |[8] *et conventui presenti et futuro, in manu Elicsendis, Vallis Viridis abbatisse, totum illum* |[9] *decimum, videlicet, terciam partem, quam habemus et actenus haberi videbatur, racione* |[10] *patrimonii dicti Bertrandi et tamen racione doni et concessionis ejus et dotis obliga-*|[11]*tione. Et sic, cum hoc presenti instrumento, dono, trado et concedo voluntarie Domino* |[12] *Deo et virgini matri ejus Marie et conventui Vallis Viridis sibi in eodem loco famulan-*|[13]*ti, presenti et futuro, illum decimum molendinorum ipsius monasterii quod nobis et* |[14] *nostris actenus abuimus et abere debebamus, quod ab hac die in antea in qua hec scribitur* |[15] *carta non petam decimum illum vel aliquis*

nunquam deinceps possit petere vel exigere |[16] *aliquo jure, sed totum jus, accionem et racionem ipsius decimi quam haberi videbatur,* |[17] *totum dono et concedo illi loco in perpetuum, et fratribus et sororibus ibidem Deo famulantibus*[b], |[18] *presentibus et futuris. Ita quod abeant pro dare, vendere et inpignorare seu quolibet modo vo-*|[19]*luerint*[c] *alienare et ad omnes voluntates ipsorum, prout melius, sanius et utilius* |[20] *potest dici, scribi et intelligi, suo profectui et suorum, absque ullo retentu mei et* |[21] *meorum.*

Quod est actum XVII° kalendas januarii, anno Domini M^o |[22] *CC^{o}XL°VIII°.*

Sig+num Sanxe predicte, sig+num |[23] *Berengarii de Trogó, archidiachoni, nos qui hoc concedimus et firmamus testesque* |[24] *firmare rogamus.*

Sig+num Bernardi de Laurencio, militis, |[25] *sig+num Guilelmi de Boix, sig+num Bo¦net?i, sig+num* |[26] *Raymundi de Penela, sig+num* [·· 13 ch ··], *testium.*

[27] *Guilelmus Piperata scripsit* [*et hoc*] *sig*(signe)*num impressit.*

[a] Ad lit.: *mo monasterio* [b] Ad lit.: *famalantibus* [c] Ad lit.: *vo voluerint*

45

25 desembre 1247 / 24 març 1249

Arsenda de Pinyana confirma la donació que havia fet al monestir de Vallverd d'una vinya situada al terme d'Os, a tocar de la Torre dels Oms (doc. **43**).

× O Original perdut.

▸ α 1552, Martí Marquina : Ma 185.

26r,[25] *Instrumentum quo domina Arsèn de Pinyana confirmat dona-*|[26]*tionem quam monasterio Vallis Viridis fecerat de qua-*|[27]*dam vinea in termino de Os juxta Turrim Hulmorum.* |[28] *Affrontat de una parte cum Guillermo Balle, de secunda* |[29] *cum rivo Farfanie, de III^a in dominico Sancte Trinitatis, de* |[30] *quarta cum Raymundo de Çatorre. Anno 1248. Notarius Raimundus,* |[31] *prior Castellionis et Agerensis canonicus.*

46

Osca, 12 octubre 1251

Testament de Violant d'Hongria, esposa del rei Jaume [*I*]. *Deixa diners a diversos monestirs, entre els quals el de Vallverd, al qual deixa 30 morabatins.*

▸ O *RC*, Pergamins de Jaume I, núm. 1264. Carta partida. Not. dors. : 1. *Testamentum bone memorie domine Yoles, regine Aragonum, quod erat in quadam caxiola.* 2. *N°112.* 3. *30. Armari de testaments reals, sach S.* 4. *Jaime I*; *carpeta n°89*; *1264, hay duplicado.*

▹ O' *RC*, Pergamins de Jaume I, núm. 1264 (bis). Carta partida. Not. dors. : 1. *Testamentum domine Joles, regine Aragonum.* 2. *N°23.* 3. *1. Armari de Cattalunya, sach Sant Jordi.* 4. *Duo testamenta regine Yoles.* 5. *Jaime I*; *1264 duplicado*.

a 1867, Charles de Tourtoulon : *Jacme Ier le Conquérant* (Montpellier), vol. II, doc. 9, p. 577–579.

b 1873, Charles de Tourtoulon : *Don Jaime I el Conquistador* (València), vol. II, doc. 9, p. 437–439.

c 2022, J. M. Sans, R. Sarobe : *Col·lecció diplomàtica de Santa Maria de Vallbona*, doc. 416.

D'aquest document n'hi ha dos originals, molt similars però no exactament iguals, els quals hem anomenat O i O'. En principi, les seves signatures arxivístiques distingeixen entre ells tot qualificant un dels dos exemplars com a "duplicat". Tanmateix, hi ha una certa confusió: Les anotacions que hi ha al dors dels pergamins designen com a duplicat l'exemplar O'. Això està d'acord amb l'inventari dels pergamins de la Reial Cancelleria, on només es donen detalls d'un sol exemplar, els quals detalls concorden amb O, mentre que de l'altre exemplar se n'indica merament la seva existència com a "duplicat". En canvi, les imatges de microfilm i les seves còpies digitals contenen una numeració que designa com a duplicat l'exemplar O.

1 [a] *Vanitatem vanitatum vanis mortalibus derelinquens, et ad vitam vivencium in secula permansuram spe certa et in domino meo Jesuchristo defixa pertransiens, ego, Yoles, Dei gracia regina Aragonum, Majoricarum et Valencie, comitis-|2sa Barchinone et Urgelli et domina Montispesulani, facio dispositionem meam ultimam, in qua in primis eligo sepulturam meam in monasterio Vallis Bone, ordinis Cisterciensis, et volo ut fiat michi sepultura plana ante altare Beate |3 Virginis. Deinde mando quod omnia debita mea solvantur et injurie restituantur, super quo rogo dominum meum et maritum, Jacobum, Dei gracia regem Aragonum, ut ea solvat et restituat et insuper legata infra scripta persolvat. Item comen-|4do domino meo regi specialiter filios meos et filias, et comitem Dionisium de Ungaria, et comitissam uxorem ejus, et omnes dominas domus mee et domicellas, et Gregorium et Archimbaldum, et magistrum Guidonem, phisicum, qui |5 michi et filiis meis multum servivit, et Nicholaum, capellanum meum, et domicellos et scutiferos, et omnem aliam familiam meam, rogans ipsum dominum regem quatinus donet eis consilium et auxilium, sicut ipse noverit justum esse, ta-|6liter ut ipsi semper benedicant anime mee et regracientur Deo bonum quod ipse faciet eis amore mei.*

Item dimitto filiis meis Petro, Jacobo, Sancio, comitatum de Posania, quem tenet rex Ungarie, frater meus, quem dimisit michi mater |7 mea, et ipsi solvant debita et restituant injurias que michi mandavit mater mea solvenda et restituenda, sicut scit ea episcopus Quinque Ecclesiensis [b]*. Item dimitto joyas meas, quas habeo in Gardenio et ubicumque alibi, et lapides pre-|8ciosos filiabus meis Constancie, Sancie, Marie, Helisa-*

bet, dividendas inter eas ad arbitrium domini regis. Et est sciendum quod filie mee Yoles, uxori dompni Alfonsi, primogeniti regis Castelle, jam dedi partem de joyis meis.

[9] *Item instituo in monasterio Vallis Bone, apud quod elegi sepulturam meam, quinque capellanos qui semper celebrent missarum sollempnia et orent pro anima mea et domini regis. Item dimitto eidem monasterio mille morabetinos,* |[10] *et monasterio Petregali centum morabetinos, et monasterio Franquesiarum centum morabetinos, et monasterio Vallis Viridis triginta morabetinos, et monasterio dominarum Sancti Damiani in Valencia ducentos morabetinos, et monasterio dominarum Sancti Damiani* |[11] *in Ilerda quinquaginta morabetinos. Item rogo quod dominus rex donet vestes mille pauperibus. Item det cibaria triginta milibus pauperum. Item dimitto Fratribus Minoribus Montispesulani, Perpiniani, Barchinone, Majoricarum, Terrachone, Ilerde,* |[12] *Cesarauguste, Valencie, cuilibet domui istarum centum morabetinos. Item, Fratribus Predicatoribus cuilibet domui in eisdem locis centum morabetinos. Item, Fratribus Minoribus Osce quinquaginta morabetinos. Item, ecclesie Sancte Marie de Sales de Oscha quin-*|[13]*quaginta morabetinos, de quibus fiant casule et frontalia altaris gloriose Virginis. Item, monasterio Sexene centum morabetinos pro camisiis ad opus dominarum. Item, monasterio de Casves quinquaginta morabetinos. Item dimitto mantellum meum* |[14] *de serico, cum scutis signi regalis, et supertunicale ejusdem panni Fratribus Predicatoribus Ilerde, ut fiat inde casula. Item, alium mantellum meum de amoret violat et supertunicale ejusdem panni monasterio dominarum Sancti Damiani in Va-*|[15]*lencia; penne vero predictorum mantellorum et supertunicalium vendantur et de precio vestiantur pauperes. Item mantellum meum et supertunicale de pers*[c] *dimitto Ermengarde, uxori Petri Martini. Item mantellum meum et supertunicale* |[16] *de scarleto dimitto alicui domine pauperi verecunde, cui ea dare voluerit dominus rex. Item duos mantellos de seda qui fuerunt domini regis dimitto ecclesie Sancti Vincentii de Valencia, cui eos reservabam. Item dimitto magistro Gerardo, phi-*|[17]*sico lombardo, tria milia solidos Jaccensium. Item rogo dominum regem quatenus servet indempnem Bernardum, scriptorem, de denariis quos michi mutuavit et assignavi sibi super bajuliam de Pratis.*

Et nos, Jacobus, Dei gracia rex Aragonum, |[18] *Majoricarum et Valencie, comes Barchinone et Urgelli et dominus Montispesulani, promittimus vobis, domine Yoles, uxori nostre dilecte et in qua plurimum confidebamus, quod faciemus que postulatis, et debita vestra solvemus et injurias vestras restituemus et* |[19] *legata predicta dabimus. Et insuper promittimus vobis quod dabimus duo milia marcharum argenti pro anima vestra, de illis duodecim milibus marcharum que rex Ungarie, frater vester, promisit nobis in dotem pro vobis, si ea poterimus ab* |[20] *ipso habere. Et propter preces vestras, recipimus omnes personas quas superius nominastis in nostram custodiam et deffensionem, et in spem beneficii quod eis faciemus, taliter quod semper possint benedicere Deo et anime vestre et nostre, de comenda quam* |[21] *facitis nobis de ipsis.*

Actum est hoc in Oscha quarto idus octobris, anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo primo.

[22] *Signum* (signe reial) *Yoles, Dei gracia regine Aragonum, Majoricarum et Valencie, comitisse Barchinone et Urgelli et domine Montispesulani.* |[23] *Signum* (signe reial) *Jacobi, Dei gracia regis Aragonum, Majoricarum et Valencie, comitis Barchinone et Urgelli et domini Montispesulani. Qui predicta omnia et singula laudamus, concedimus, approbamus, et per omnia confirmamus.*

[24] (Disposat en tres columnes:) *Testes sunt: Bertrandus de Aones; Martinus Lupi de Ruiles;* |[25] *Sancius de Antilló; Martinus Petri, justicia Aragonum; Eximinus Almoràvit.*

[26] *Signum* (signe) *Guilelmi Scribe, domini regis notarii, qui, mandato domine regine et domini regis, hec scribi fecit, loco, die et anno prefixis.*

[a] Inicial adornada [b] *Quinque Ecclesie*: nom llatí medieval de la ciutat de Pécs [c] *pers*: color proper al blau cel o al color de les flors de presseguer [*du Cange*]

47

5 febrer 1252

Testament d'Arnau de Sanahuja. Entre moltes altres deixes, assigna 20 masmudines per a pitança al monestir de Vallverd.

- ▸ A 1252, març, 2, còpia autenticada per Berenguer Bardina, notari de Lleida, el mateix que donava fe en l'original : Lleida, Arxiu Capitular, pergamí L 3505.
- a 2022, J. M. Sans, R. Sarobe : *Col·lecció diplomàtica de Santa Maria de Vallbona*, doc. 420.

[1] *Quoniam [nemo scit] quid sibi futurum sit, in Dei nomine, ego, Arnaldus de Sanaugia, in meo bono et perfecto sensu, plena memoria,* |[2] *loquela integra ac manifesta mea, facio scribi testamentum meum et dispositionem omnium mearum rerum, mobilium et inmobilium.*

(·····|·····)

[13] *Item dimitto pro anima mea conventui monasterii Vallis Bone viginti mazmotinas in pietancia. Et conventui monasterii Vallis Sancte viginti mazmotinas in pietancia. Et conven-*|[14]*tui monasterii Franchediarum* X*em solidos censuales in pietancia, quos emi a Garriga de za Guàrdia super vineam suam sitam in Franchedis in orta Balagarii. Et conventui monasterii de Pedregalio viginti mazmotinas in pietancia. Et conventui monasterii Vallis Viride viginti mazmotinas in pietancia. Et* |[15] *conventui monasterii Bone Quietis viginti mazmotinas in pietancia. Et conventui monasterii de Sancto Ylario viginti mazmotinas ⌊in pietancia⌋. Et monasterio Sanctarum Crucum decem et septem*

solidos censuales quos emi a Guilelmo de Murello super quibusdam domibus sitis in villa Balagarii.

(·····|·····)

[67] *Quod est actum nonas febroarii, anno Incarnacionis Christi M^{o}CC^{o}L^o primo.*

Sig+num Arnaldi de Sanahugia, testatoris predicti, qui hoc concedo et firmo et a manumissoribus |[68] *ac testibus firmari rogo.*

(·····|·····)

[71] *Berengarius Bardina, notarius publicus Ilerdensis, scripsit hoc et hoc sig*(signe)*-num fecit, et supra posuit in II^a linea, ubi dicitur "Scribam", et in LXXIII^a, ubi dicitur "de freneria", et rasit et rescripsit in XV^a, ubi dicitur "X^{em} solidos censuales", et supra posuit eciam in* |[72] *LX^{a}VI^a linea, ubi dicitur "emi".*

48

10 juny 1252

Testament de Sibil·la de Tragó, viuda de Ramon de Castelló. Deixa al monestir de Vallverd el seu cos, la seva ànima, i la seva filla. També hi deixa tots els seus drets. Demana que a la seva mort la vesteixin amb l'hàbit de l'orde.

▸ O M 2223.20. Pergamí.
Not. dors.: 1*. *Testamentum Sibilie de Tragó, que omnia bona sua reliquit monasterio Vallis Viridis. 1252*. 2. *L 1534/21*.

α 1552, Martí Marquina : Ma 208.

[1] *Quoniam nullus in carne positus mortem evadere potest, idcirco ego, Sibilia de Trogó, uxor quondam Raimundi* |[2] *de Castilione, gravi detenta infirmitate adhuc in meo pleno senssu, memoria et intellectu, meum* |[3] *facio testamentum et disp*|*o*?|*sicionem omnium rerum mearum mobilium et inmobilium. Et eligo* |[4] *manumissores meos, videlicet, Raimundum de Penela et Petrum de Castel, morantes in Trogone,* |[5] *quibus dono potestatem ac facultatem plenam dividendi ac distribuendi omnia mea mobilia et inmo-*|[6]*bilia, sine dampno et detrimento et missione eorum, sicut inferius mandavero vel ordinata invenerint,* |[7] *ex quibus credatur suo plano verbo, sine teste, calupnia et sacramenta. Unde dimito Domino Deo et* |[8] *Sancte Marie Vallis Viridis et conventui ejusdem loci corpus meum et animam meam et filiam meam in vita* |[9] *et morte mea, in ordine vel extra ordinem. Et etiam dimito predicto monasterio*[a] *Vallis Viridis omnia mea* |[10] *jura ubique abita vel abenda in manu domine Elicsendis de Girveta, abbatissa gratia Dei Vallis Viridis,* |[11] *rogando ipsam et sanctum conventum quod quandocumque mors michi institerit vestiant me de ordine Si*|*coser*?| |[12] *et jus in vita mea indumentum ordinis h*|*oc*?| *concesserit. Quod testamentum perpetuum concedo preter quod nullum facere* |[13] *adopto.*

Quod est actum IIII idus junii, anno Domini M^{o}CCL^{o}II°.

Sig+num domine Sibilie |[14] *de Trogó, uxoris condam Raimundi de Castilione, que hoc laudo et firmo, testesque firmare rogo et manumiss-*|[15]*ores.*

Sig+num Petri de Castel, manumissoris, sig+num Raimundi de Penela, manumissoris, |[16] *qui hoc laudamus et approbamus.*

Sig+num Bernardi de Gul, sig+num Petri Pebrade, testium.

[17] *Guilelmus Piperate hoc scripssit et sig*(signe)*num impressit.*

[a] Ad lit.: *moasterio*

49

12 novembre 1256

Ferrer Alemany de Toralla dona els seus drets obre el castell d'Albelda a la seva filla Brunissenda, monja de Vallverd. Això es fa per a satisfer 100 morabatins que el donador havia promès al monestir junt amb la seva filla Sança i altres 200 morabatins que es devien d'una promesa anterior de Brunissenda, esposa del donador ja difunta. Els drets en qüestió retornaran al donador i els seus a la mort la seva filla Brunissenda, llevat que encara no s'haguessin satisfet les quantitats esmentades, en el qual cas romandran en possessió del monestir fins que així sigui.

► O M 1015.16. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Ferrarius Toralla dedit fili*|¿*e*?|. 2. *Leg 658/22*. 3. *N° 23*.

a 1988, J. M. Cots : Co 22.

[1] *In Dei nomine. Notum sit cunctis presentibus et futuris quod ego, Ferarius Alamandi de Toralla, volo quod vos, Bruisendis, filia mea, monacha mo-*|[2]*nasterii Vallis Viride, habeatis et percipiatis totum honorem et omnia jura, exitus, redditus, fructus, expleta et proventus omnes que habeo et accipio, ha-*|[3]*bere et accipere debeo, quocumque modo vel causa in castro et villa de Albelda et in omnibus terminis ejus, in solucione C morabatinorum quos dicto monasterio pro-*|[4]*misi cum Sancia, filia mea, et pro CC solidis qui remanent ad solvendum de quingentis solidis quos Bruisendis, quondam uxor mea, fecit eidem monasterio,* |[5] *videlicet tam diu quo usque dicta peccunia sit soluta. Et si forte vos deceseritis ante quam dicta peccunia sit soluta, volo quod monasterium predictum ha-*|[6]*beat omnia predicta quo usque dicta peccunia sit soluta. Et si forte post solucionem dicte pecunie vos vixeritis, volo quod omnia supra dicta habeatis, ac-*|[7]*cipiatis, teneatis, possideatis et explettetis in tota vita vestra. Post obitum vero vestrum, possessio et proprietas*

omnium supra dictorum et singulorum michi et meis statim penitus |[8] *revertatur sine omni contradicto et prolongamento in pace. Item volo et concedo quod omnia predicta et singula possitis vendere et impignorare vel obligare cui-*|[9]*cumque voluueritis tam diu donec sitis pacchata de omni peccunia supra dicta. Quod firmum habeo et concedo tanquam a me factum pariter atque ratum.* |[10] *Et firmabo inde cartam vel cartas et faciam bonam et legalem garenciam contra omnes personas in jus et extra jus ubique. Item volo quod possitis ibi mitere* |[11] *quemlibet bajulum vel bajulos qui per vos omnia supra dicta recipiant et colligant et ea vobis et vestris tradant. Et mando militibus, castlanis et aliis* |[12] *michi subditis quod vobis et vestris attendant et tradant omnia jura supra dicta sicut michi tenentur, et juvent et manuteneant vos contra me et omnes alias personas,* |[13] *quod nisi fecerint, possitis eos petere et cogere in eodem modo et forma qua ego possum.*

Et nos, Alamandus et Ferarius, filii dicti F[erarii], laudamus |[14] *et concedimus omnia supra dicta uterque nostrum in solidum, renunciantes beneficio dividende accionis. Et ut firmius attendatur, tactis sanctis IIII^or^ evan-*|[15]*geliis et cruce + Domini manibus propriiis, juramus quod omnia predicta et singula attendemus et complebimus bona fide, et quod contra hec vel eorum aliquod* |[16] *nunquam veniemus vel aliquem venire faciemus, consenciemus sive paciemur racione patris aut matris vel alia qualibet racione vel causa aliquo* |[17] *tempore. Sic Deus nos adjuvet et hec sancta evangelia et crux Domini posita.*

[18] *Actum est hoc pridie idus novembris, anno Dominice Incarnacionis M^o^CC^o^L^o^ VI°.*

Sig+num F[erarii] Alamandi de Toralla, qui hoc |[19] *firmo et concedo. Sig+num Alemandi, sig+num F[erarii], filiorum ejus, qui hoc concedimus, firmamus et juramus.*

Sig+num Dal-|[20]*macii d·Eroles, sig+num G[uilelmi] Gazol, notarius publicus Yllerdensis, sig+num Poncii d·Adontz, sig+num B. Agnetis, testium.*

[21] *Petrus de Sancto Saturnino, publicus Trempi notarius, scripssit et hoc signum* (signe) *fecit.*

50

12 juny 1258

Compromís i sentència arbitral entre Tragó i Miravet per raó dels recursos comunals dels respectius termes. En particular, la sentència estableix que els homes de Tragó han de deixar pas als de Miravet per usar la font de Barbuixera i similarment a l'Encalada.

× O Església parroquial d'Estopanyà?. Pergamí, carta partida.

▸ A 1285, maig, 11, còpia autenticada per Salvador de Bayona, notari de Lleida, i subscrita per Pere de Bellvís, també notari de Lleida : M 2238.14. Pergamí. Not. dors. :

1. *Carta per una questió que fa enfre los hòmens de Miravet e·ls* [·· 6 ch ··] *de Tragó.* 2*. *Arbitralis sententia inter homines de Tragó et de Miravet super mutuis amprivis. 1258.* 3. *N 4, Cal 49, Cal 49*. 4. *L 1540/13*.

α Segle XVIII, *ex* A : Ru 4.

β Segle XVIII, *ex* α : Ru′ 4.

B Segle XVIII, *ex* A : Rx 4.

Les fonts de Miravet a les que es donava accés als homes i dones de Tragó deurien incloure la *font de la Gavarnera*.

[1] *Notum* |[2] *sit cuntis presentibus et futuris quod contencio fuit diu agitata inter dominam Elicssendem de Girveta, Dei gracia abbatissam monasterii de Valle Viride, et Raimundam,* |[3] *priorissam, et Sauram, subtus priorissam, et Brunissendem, sacristanam, et Mariam, cellerariam, et Guilelmam, portariam, et totum conventum ejusdem monasterii de Valle* |[4] *Viride, et Sancxiam Pèriç, et filiam ejus, Berengariam, et virum ejus, Guilelmum de Lorenç, castlanos de Tregó, et omnes homines et feminas de Tregó et terminorum* |[5] *ejus, ex una parte, petentes et deffendentes, et inter Berengarium de Tamarit, et Lupffrenchum de Miravet, et Guilelmum de Montrog, et omnes homines et* |[6] *feminas de Miravet et terminorum ejus, ex altera parte, agentes et deffendentes. Que contencio et demanda erat ex utraque parte super demandam quam una-*|[7]*quaque pars alteri parti faciebat racione terminorum et aquarum et pascuorum et lignorum et abeuratorum, rivorum et foncium utriusque partis.*

Ad finem pro bono pacis et concordie, |[8] *nos, dicta Elicssendis de Girveta, Dei gracia abbatissam monasterii de Valle Viride, et Raimundam, priorisam, et Saura, subtus priorisa, et Brunissendis, sacristana, et* |[9] *Maria, celleraria, et Guilelma, portaria, nos omnes predicte et singule insimul et unaquaque per se, per nos et per totum conventum monasterii supra dicti, et nos, San-*|[10]*cxia Pèriç, et Berengaria, filia ejus, et vir ejus, Guilelmum de Lorenç, castlani de Tregó, omnes nos supra scripti et singuli, per nos et per omnes homines et feminas de* |[11] *Tregó et terminorum ejus, presentes et futuros, et per omnes successores nostros, et per omnes successores nostri officii, et nos, dominus Berengarius de Tamarit, et Lup-*|[12]*ffrenchus de Miravet, et Guilelmus de Montrog, per nos et per omnes homines et feminas de Miraveto et terminorum ejus, presentes et futuros, et per nos et* |[13] *per omnes successores nostros, omnes nos supra scripti et singuli scienter et prudenter atque consulte, non vi cohacti, nec fraudulenter seducti, set bono animo et spon-*|[14]*tanea voluntatem*[sic]*, per nos et per omnes successores ex utraque parte, totam demandam quam alter alteris facimus vel in presenti vertitur vel de cetero verti speratur* |[15] *aliqua racionem*[sic] *super contencionem terminorum et aquarum et pascuorum et lignorum et abeuratorum, rivorum et foncium, ponimus et in presenti mittimus et deliberamus* |[16] *in posse et in manu venerabilis domini Jordani de Peralta, ambe partes insimul, et unaquaque per se, concordantes et dantes Jordano de Peralta predicto totum* |[17] *locum nostrum et jus et accionem realem et personalem super premissis omnibus et singulis, et*

ita quod quicquid ipse dominus Jordanus de Peralta, vel alter quilibet loco |[18] *sui, in dicto facto et demanda predicta dixerit vel pronunciaverint vel dici vel pronunciari fecerint, jure vel laudamento vel voluntate vel alia qualibet racione, ab amba-*|[19]*bus partibus teneatur et assequatur et nunch et semper ratum et firmum habeatur. Et hoc firmamus in presenti ambe partes et unaquaque per se* |[20] *in posse dicti domini Jordani de Peralta sub pena C aureorum, quibus dictis C aureis in presenti pignora bene equipolencia et valencia C aureorum ponimus* |[21] *et mittimus in posse domini Jordani de Peralta, tali condicione quod, ante dictum ejus et post dictum ejus vel dicentis loco ejus, vel ante sentenciam latam per eum vel post* |[22] *sentenciam latam per eum vel per tenentem locum ejus, possit cognoscere de pena et levare de parte nolenti sequi et compleri dicta et sentenciam ejus vel te-*|[23]*nentis locum ejus, et tradere parti volenti sequi et compleri dicta et sentenciam ejus vel tenentis locum ejus. Tamen volumus quod pars ad quam et per quam sen-*|[24]*tenciam fecerit semper possit eum Jordano de Peralta insimul et sine illo cognoscere de pena C aureorum et pignorare pro ea et tenere pignora quousque* |[25] *a parte rebeli C aureos habeantur. Que pignora dedit statim in eodem loco dictus Jordanus ad manus levandum unicuique parti, et unaquaque per se promittimus* |[26] *semper tornare pignora equipolencia bene C aureos alfonsinos dicto Jordano de Peralta et parti volenti sequi et compleri dicta et sentenciam ejus, adque* |[27] *omnia tenenda et complenda, ambe partes insimul, et unaquaque per se, obligamus omnia bona nostra, mobilia et inmobilia, habita et ubique habenda. Et de toto* |[28] *hoc, dictus dominus Jordanus de Peralta, vel volens sequi dicta et sentenciam ejus, credatur suo simplici verbo sine testibus et sacramento, et non teneatur* |[29] *parti rebeli in aliquo respondere.*

Et nos, Jordanus predictus, recepto compromisso et firmamento et obligamento plenarie ab utraque parte, et receptis |[30] *pignoribus C aureorum, et datis partibus ad manulevandum sub obligamento predicto, receptis etiam instrumentis, et visis allegacionibus et deffenssionibus et de-*|[31]*mandis et responsionibus ex utraque parte, visis et aspectis instrumentis et disputatis, et viso termino oculo ad oculum bene et clare pediando et fitas aspi-*|[32]*ciendo, ambabus partibus presentibus, consilio sapientum plurium et voluntate partium sentenciando, jure dicimus, sub pena C aureorum, quod omnes homines* |[33] *et feminas de Trogó et terminorum ejus, et omnes homines et feminas monasterii de Valle Viride et terminorum ejus, presentes et futuri, possint lignare* |[34] *et transire omni tempore in terminis et per terminos de Miravet et greges cujuscumque generis sint hominum et feminarum de Tregó et de Valle Viride* |[35] *et terminorum ejus possint de die et de nocte abeurare in rivis et per rivos, in fontibus et per fontes de Miravet et terminorum ejus, et pascere per totum* |[36] *et per totos terminos de Miravet, de era ad eram, non faciendo firmatum corrale in extremo termini de Trogó, set movendo de villa ad villam, res-*|[37]*tituendo totam talam et emendando maleficium, si ibi fecerint aliquo modo.*

Simili modo sentenciando, jure dicimus, sub pena C aureorum, quod omnes ho-|[38]*mines et feminas de Miravet et terminorum ejus, presentes et futuri, possint lignare et transire omni tempore in terminis et per terminos de Trogó et* |[39] *greges cujuscumque*

generis sint hominum et feminarum de Miravet et terminorum ejus possint de die et de nocte abeurare in rivis et per rivos, |[40] in fontibus et per fontes de Trogó et terminorum ejus, et pascere per totum et per totos terminos de Trogó, de era ad eram, non faciendo firmatum cor-|[41]rale in extremo termini de Miravet, set movendo de villa ad villam, restituendo tamen totam talam et emendando maleficium, si ibi fecerint |[42] aliquo modo.

Item sentenciando, jure dicimus, sub pena C aureorum, quod greges cujuscumque generis sint hominum et feminarum de Miravet et |[43] terminorum ejus scienter de die et de nocte possint abeurare de illa fonte qu dicitur de Barboxera. Et ad hoc, ut tale de cetero ibi non fiant, |[44] quod homines de Trogó dent et faciant et dimittant viam ad ingressum et egressum illius fontis de Barboxera ex parte de Miravet, de |[45] amplitudine trium astarum lancee militum. Et similiter faciant ex parte de Enchalatis. Et quod omnes homines de Trogó, presentes et futuri, |[46] teneant semper ex parte de Tregó ut modo tenent et est firmatum et consignatum per nos, et omnes homines de Miravet presentes et futu-|[47]ri, teneant ex parte de Miravet ut modo tenent [a] *et est per nos firmatum et consignatum.*

Que omnia supra dicta et singula nos omnes supra dicti et sin-|[48]guli, per nos et per omnes successores nostros, concedimus et firmamus, de quibus predictis sentenciis et dictis omnibus et singulis bene paccati nunc et semper |[49] sumus.

Quod est actum secundo ydus junii, anno Domini M^{o}CC^{o}L^{o}VIII°.

S+ignum Elicssendis de Girveta, abbatisse monasterii de Valle Viride, |[50] s+ignum Raimunde, priorisse, s+ignum Saure, subtus priorisse, s+ignum Brunissendis, sacristane, s+ignum Marie, cellerarie, s+ignum |[51] Guilelme, portarie, s+ignum Sanxie Pèriç, s+ignum Berengarie, filie ejus, s+ignum Guilelmi de Lorenç, mariti dicte [Berengarie] [b]*, castlanorum |[52] de Trogó, s+ignum Berengarii de Tamarit, s+ignum Lupfferrenchus de Miravet, s+ignum Guilelmi de Montrog, s+ignum domini Jordani |[53] de Peralta, nos omnes predicti et singuli qui hanc cartam per nos et omnes successores nostros jussimus scribi et testes firmare rogamus.*

S+ignum Pe-|[54]tri de Castelsent, s+ignum Petri de Molina, s+ignum Bernardi de Roches, s+ignum Jordani de Valcarchar, s+ignum Arnaldi de |[55] Valcarchar, testium.

S+ignum Petri Fabris, stantis in Castellione Comitis, s+ignum Petri de Malpàs, s+ignum Petri Calbet, stantis |[56] in Tregó, testium firmamenti Raimunde, priorisse, et Marie, cellerarie, et Guilelme Rogere, portarie.

[57] *Bernardus, rector ecclesie Sancti Salvatoris de Stopaynnà, qui de mandato ambarum partium et domini Jordani de Peralta hoc scripsit, cum litteris supra positis |[58] in XXX^{a} linea, et rasis in III^{a}, VII^{a} et in XXX^{a}IIII^{a} linea, sig*(signe)*num fecit.*

[a] Manca la titlla [b] Corregit; el text diu *Guilelme*, però el contingut del document deixa clar que ha de ser *Berengarie*

51

25 desembre 1259 / 24 març 1261

Salvaguarda atorgada per Ramon de Montcada a favor del monestir de Vallverd.

× O Original perdut.
▸ α 1552, Martí Marquina : Ma 26.

4v,3 *Salvaguardia ejusdem*[a] *per Raimundum de Monte-*|4*catano. Anno 1260.*

[a] *monasterii Vallis Viridis*

51 bis

1 abril 1262

Testament del cavaller Bertran de Bescaran. Entre moltes altres deixes, assigna 100 sous jaquesos a la mensa del monestir de Vallverd.

▸ O Seu d'Urgell, Arxiu Capitular, pergamins, cp. 72.
A Seu d'Urgell, Arxiu Capitular, *Liber Dotaliarum Ecclesiae Urgellensis*, II, doc. 28 (f. 27r–29v).
a 2021, Carles Gascón : Els testaments del segle XIII de l'Arxiu Capitular d'Urgell. *Urgellia*, vol. 20, p. 447–543, doc. 20.

1 *Quoniam nullus in carne positus mortem evadere potest, idcirco, in Dei nomine, noverint universi quod ego, Bertrandus de Bescheran, miles, sanus et incolumis, timens mori et penas inferni, cupiensque perfrui, si Deo placuerit,* |2 *gaudiis sempiternis, in mea plena memoria, loquela integra ac manifesta, meum scribi facio testamentum et ordinacionem omnium meorum rerum, mobilium et inmobilium.*

(·····|·····)

17 *Et dimito operi Fratrum Predicatorum domus Illerdensis C^{m} maczmotinas, et orent pro anima mea. Et dimito mense Fratrum Minorum Illerdensium quinquaginta maczmotinas. Et dimito mense con-*|18*ventus de Bona Requie CC solidos Jachensium. Et dimito Sancte Marie de Gauter CC solidos. Et dimito operi monasterii de Scarpio C^{m} maczmotinas. Et dimito helemosine Sedis Urgellensis CC^{os}. Et operi Sancte Marie de Solsona CC^{os} solidos. Et operi Sancte Marie de Monserato CC^{os} solidos in* |19 *remissione anime mee. Et dimito Saure, sorori mee, moniali monasterii Sancti Ilarii, L^{a} maczmotinas. Et dimito mense conventus Vallis Bone CC^{os} solidos pro pitancia. Et dimito mense monasterii Petregalis CC^{os} solidos, et orent pro anima mea. Et dimito men-*|20*se Vallis*

Sancte C^{m} solidos Jachensium. Et dimito mense conventus de Valle Viridi C^{m} solidos Jachensium. Et dimito mense Franquediarum C^{m} solidos Jachensium, pro pitancia.

(·····|·····)

[22] *Et dimito operi monasterii Populeti CC^{os} solidos. Et operi monasterii Sanctarum Crucum CC^{os} solidos Jachensium, in remissione anime mee.*

(·····|·····)

[38] *Actum est hoc kalendis aprilis, anno Incarnacionis M^{o}CC^{o}LX° secundo.*

Sig+num Bertrandi de Bescheran, testatoris predicti, qui predicta omnia et singula, tanquam hic singulariter [a] *repetita, concedo* [b] *et firmo, et testes ac manumissores firmare |*[39] *rogo.*

(·····|·····)

[40] *Sig*(signe)*num mei, Petri de Solerio, notarii publici Illerdensis, qui hoc scripsi et rasi et emendavi* [c]*in XX linea, ubi dicitur "tali", et XXX, ubi dicitur "tali"*[c].

[a] Ad lit.: *sigulariter* [b] Ad lit.: *concodo* [c] Esmenat, abans hi deia *in VII linea, ubi dicitur "et volo"*; aquesta versió antiga concorda amb el que es troba al pergamí; la versió final no

52

4 juny 1262

Elisenda, abadessa de Vallverd, junt amb Brunissenda, priora, i la resta del convent, reconeixen haver rebut 20 sous jaquesos que el difunt Arnau Cardona, draper de Lleida, havia deixat per la seva ànima.

► O Lleida, Arxiu Capitular, pergamí L 1509.
Not. dors.: 1. *Monestir de Vallvert* 2. *Cajón 176, paquete 6, pergamino 2*.

[1] *Noverint universi quod nos, Elicsen, gracia Dei Vallis Viridis abbatissa, et Brunisen, priorissa, una cum con-|*[2]*ventu ejusdem loci, recognoscimus et in veritate confitemur nos abuisse et recepisse a vobis, domina Terre-|*[3]*na, uxore Arnalli de Cardona, quondam draperii Yllerdensis civitatis, et Bernardo de Vico, sartore, et Rai-|*[4]*mundo de Montepessulano, manumissoribus testamenti dicti Arnalli de Cardona, viginti solidos Jac-|*[5]*censium de illos quos precepit dari pro anima sua, quos nobis remedium anime sue nostro pro helemosi-|*[6]*na et pietate contulistis. Renunciantes excepcioni non numerate pecunie et doli.*

Quod est actum |[7] *pridie nonas junii anno Domini M^{o}CC^{o}LX°II°.*

Sig+num Elicsen, abbatisse, sig+num Brunisen, |[8] priorisse, sig+num Sancie, sacriste, sig+num Berengarie, cantatricis, sig+num Estraine, |[9] cellerarie, sig+num Raimunde, ostalarie, sig+num Dulcie, infirmarie, sig+num Guilelme, |[10] ostiarie, nos omnes hoc concedimus et firmamus testesque firmare rogamus.

Sig+num Petri |[11] Calbeti, familiaris monasterii Vallis Viridis, sig+num Micaelis Matabous de Albesia, |[12] testium.

[13] *Guilelmus Piperate hoc scripsit et sig*(signe)*num impressit.*

53

17 abril 1263

Guerau de Cabrera, fill del difunt Ponç, comte d'Urgell, concedeix llicència a Brunet de Lax, veí de Camporrells, per a construir un molí al terme d'aquest castell i una cèquia per portar-hi aigua des de l'anomenat prat de Camporrells. A canvi, el beneficiari paga 30 sous jaquesos i s'obliga a pagar cada any 8 faneques de cereal, la meitat d'ordi i l'altra de forment, segons mesura de Camporrells.

▸ O M 2252.05. Pergamí. Not. dors.: 1. *Donacio molendinis*. 2. *Leg 1545/26*.

Aquest pergamí podria provenir del fons de Vallverd, però tampoc podem assegurar que fos realment així. De fet, l'única relació que té amb el nostre monestir és una relació de proximitat. D'altra banda, tampoc s'entreveu cap altre motiu per a explicar la seva presència en el fons de Poblet. A banda d'això, el contingut ens ha semblat prou interessant i proper per a incloure'l en aquesta col·lecció.

[1] *Noverint universi quod nos, Geraldus de Qapraria, fillius domini Poncii, Dei gracia comitis Urgellensis bone |[2] memorie, scienter et consulte, per nos et omnes succesores et heredes nostros, damus et concedimus vobis, Bru-|[3]neto de Lax, habitatori de Camporells, et vestris, plenam licenciam et potestatem faciendi et hedificandi |[4] quoddam mollendinum in termino de Camporeylls et quoqumque loco volueritis, et adquirendi aquam de fontibus |[5] egredientibus sive disqurentibus per pratum vocatum de Camporrells, quantam vollueritis et necesse |[6] fuerint ad dictum mollendinum, et faciendi etiam cequiam per quemqumque locum vollueritis per quam aqua |[7] illa possit çitius et libere discurrere semper ad mollendinum predictum. Quod mollendinum et cequiam et aquam etiam |[8] vos et vestri habeatis semper, teneatis, possideatis et expletetis ac*[a] *vendendum, dandum, impignorandum, |[9] alienandum et ac*[a] *omnes vestras vestrorumque voluntates penitus faciendas.*

Tali, scilicet, condicione quod |[10] vos et vestri, vel qui post vos dictum mollendinum, cequiam et aquam habuerint et tenuerint, tribuatis et fa-|[11]ciatis nobis vel nostris,

annis singullis in festo Beate Marie mense agusti, octo fanequas |[12] bladi boni et recipientis censuales, medium ordi, medium frumenti[b], *ac*[a] *rectam venalem fane-|[13]qam de Camporells, sine aliquo alio servicio quod vos vel vestri nobis vel nostris pro illis vel racione |[14] illorum non faciatis nec facere teneamini quocumque modo, racione vel causa, nisi tantumodo |[15] octo fanequas bladi predictas, nec dare terciam vel aliquod servicium nobis vel nostris racione |[16] vendicionis sive pignoris que de predictis que vobis damus et concedimus feceritis quoquo modo. |[17] Imo possitis ea vendere, impignorare vel alio quocumque titullo alienare sine aliqua fatiga, |[18] quam in nobis vel nostris vos vel vestri non faciatis nec facere teneamini quoquo modo.*

Mandantes |[19] universis habitatoribus de Camporells quod ac[a] *dictum mollendinum hedificandum et ad cequiam fa-|[20]ciendam et ac*[a] *aquam etiam accipiendam nullum faciant vobis ad*[c] *vestris impedimentum ad*[c] *contra dictum |[21] vel fieri faciant quoquo modo. Immo permitant vobis ipsum mollendinum hedificare et aquam tran-|[22]sire per quemcumque locum sive locca volueritis et aquam etiam accipere, vobis tamen et vestris solventibus |[23] precium honerum per quos cequia fiet predicta et in quibus mollendinum hedificaveritis supra dictum.*

[24] *Promitentes vobis quod nos et succesores nostri faciemus semper vos, dictum Brunetum et vestris |[25] habere, tenere, pacifice possidere et expletare mollendinum et cequiam et aquam predictas. Et |[26] faciemus inde vobis et vestris semper bonam et legalem garentiam contra omnes personas, vobis tamen |[27] et vestris facientibus et solventibus nobis et nostris dictas octo fanequas bladi, ut superius est expre-|[28]ssum.*

Fatentes et recognoscentes in veritate nos habuisse et recepisse a vobis pro hac do-|[29]nacione et concessione triginta solidos Jacchensium, ex quibus ac[a] *nostram voluntatem vestri bene |[30] paccati sumus. Et ideo renunciamus scienter et consulte excepcioni non numerate pequnie |[31] et dolli. Et ut omnia predicta et singula a nobis et nostris melius semper et firmus atendantur |[32] et compleantur, renunciantes scienter et consulte beneficio minoris etatis et restitu-|[33]cionis in integrum et omni alii beneficio et juri et auxilio, canoniquo et civili, nobis |[34] vel nostris competentibus vel competituris, juramus, super sanctiis IIII*^{or} *evangeliis et cru+cem |[35] Domini a nobis manu tactis, hec omnia predicta et singulla atendere et complere et in aliquo |[36] non violare.*

Actuum est hocc XV° *kalendas madii, anno Domini M*^{o}*CC*^{o}*LX*^{o}*III*^{o}.

Sig+num Ge-|[37]raldi de Quapraria, filius domini Ponci, Dei gracia comitis Urgellensis, juratum, qui hanc cartam jussit |[38] scribere et testesque firmare rogavi.

Sig+num Bort de Quabrera, sig+num |[39] Arnaldi de Villa Magor, cavaler, sig+num Arnaldi Calaff, isti sunt testium.

[40] *Ego, Miquellis E|r|atus, presbiteri, de mandato domini abbatis Aggerensis scripsi et hoc |[41] sig*(signe)*num posui.*

[a] Per *ad* [b] Ad lit.: *frimenti* [c] Per *ac*

54

Albelda, 30 octubre 1264 –
Torre de Viverol (Tamarit), 5 novembre 1264

Compromís i sentència arbitral entre el monestir de Vallverd i Ferrer de Llorenç sobre la castlania de Tragó. La sentència estableix que, a canvi del corresponent homenatge, el monestir restitueixi a Ferrer de Llorenç les dues meitats en què estava dividida la castlania de Tragó. A una meitat hi tenia dret mentre visqués la seva mare, la qual havia rebut dita meitat en esponsalici i l'havia cedit a dit Ferrer. A l'altra meitat hi tenia dret com a hereu del seu germà Guillem de Llorenç, que era difunt. Tanmateix, la restitució d'aquesta segona meitat estava condicionada a que Ferrer satisfés Berenguera, la viuda de Guillem, pel que fa al seu dot o esponsalici.

▸ O M 1015.18. Pergamí, amb un esvoranc a la part central superior que afecta les 8 primeres línies.
Not. dors.: 1*. *Sententia arbitralis lata inter monasterium Vallis Viridis et Bernardum* (erroni, hauria de dir *Ferrarium*) *Laurentii super caslaniam de Tragó*. 2. *Leg 658/24*. 3. *N⁰ 25*.

▹ A 1353, novembre, 6, còpia autenticada pel notari Bernat Figuera, decretada per Guillem Roig, lloctinent de cort i veguer de Lleida, i subscrita pels notaris Berenguer Mateu, Bernat de Tarradelles, Alfons Sanç de Fanlo, Jaume de Berga i Ramon de Sant Martí, *ex* O : M 1015.17. Pergamí.
Not. dors.: 1*. *Arbitralis sententia inter monasterium de Tragó et Ferrarium Laurentii super quodam feudo in dicto loco. 1264.* 2. *Tragó*. 3. *Leg 658/23*. 4. *N⁰ 24*.

α 1552, Martí Marquina : Ma 197.

β *ca* 1770–75, Jaume Caresmar : Mo , p. 722.

a 1988, J. M. Cots, *ex* A : Co 23.

Els fragments perduts de l'original han estat restablerts gràcies a l'exemplar A i s'indiquen entre claudàtors.

Compromís:

[1] *Noverint universsi cum questio verteretur inter Ferrario de Laurencio, [militem, ex una parte, et] venerabilem in Christo dominam Brunissendis, abbatissam, et [conventum] |[2] monasterii de Tragó ex altera, super pluribus peticionibus quas contra se ad invicem [faciebant. Tandem,] pro bono pacis, predicta abbatissa, pro se et conventu predicti monasterii, et pre-|[3]dictus Ferrarius compromiserunt in venerabilem patrem Arnaldus, Dei gracia C[esaraugustanum episcopum, sub pena] trecentos morabatinos, quam partes fuerunt ad invicem stipulate, |[4] ita quod quicquid ipse super omnibus peticionibus quas*

contra se movere possunt ali[qua racione vel causa u]sque in presentem diem, pronunciaverit jure, laudo[a] *vel consilio inter eos, simul* |[5] *vel separatim, diebus feriatis vel non feriatis, utraque*[b] *parte presente vel altera abse[nte, ratum ab ips[o]*[c]*] perpetuo habeatur. Et pars que arbitrio predicti domini episcopi stare noluerit, parti* |[6] *stanti et obtemperanti predictos CCC morabatinos solvere teneatur. Et pro pena [utraque pars dedit fid]ejussores pro predictis omnibus adimplendis et pro pignoribus tradendis. Que pignora* |[7] *tam partes quam fidejussores promiserunt tradere predicto domino episcopo quandocumque et [quocienscumque] ab ipso fuerint requisiti. Et predictus Ferrarius dedit fidejussores, pro predictis omnibus com-*|[8]*plendis et pro pignoribus tradendis, dompnum Bertrandum de Monte Alto et dompnum Be[rengari]um de Tamarito, milites. Et predicta abbatissa, pro se et conventu dedit fidejussores, pro pre-*|[9]*dictis omnibus et singulis adimplendis, dompnum Guilelmum Bernardum de Fluvià, archidiachonum Ripacurcensis, et dompnum Petrum de Castro Sancto, militem. Quam fidejussionem predicti fidejussores* |[10] *libenter fecerunt et promiserunt omnia predicta atendere et complere et facere compleri et observari.*

Testes super firma Ferrarii de Lorencio, dompnus Petrus de Casteylló, domp-|[11]*nus Poncius de Peralta, dompnus Raymundus de Mont Alt, milites, dompnus Guilelmus Bernardus de Fluviano, archidiachonus Ripacurcensis.*

Testes firmamenti domine abbatisse, Guilelmus de Molleto, rector |[12] *ecclesie de Albelda, Berengarius de Vilaverd et Petrus Redon.*

Actum est hoc apud Albeldam, tercio kalendas novembris anno Domini M^{o}CC^o LX° quarto.

Sig+num Ferrari de Lorenç, mili-|[13]*tis, sig+num Bertrandi de Mont Alt, fide, sig+num Berengari de Tamarito, fide, qui hoc concedimus et firmamus et testes firmare rogamus.*

Sig+num Poncius de |[14] *Peralta, sig+num Petri de Casteylló, sig+num Raymundi de Mont Alt, milites, sig+num Guilelmi Bernardi de Fluviano, archidiachonus Ripacurcensis, testis.*

Sig+num Brunis-|[15]*sendis, abbatissa, sig+num Guilelmi Bernardi de Fluviano, archidiachonus Ripacurcie, sig+num Petri de Castro Sancto, fidancias, qui hoc concedimus et firmamus et testes firmare rogamus.*

[16] *Sig+num Guilelmi de Molet, rector ecclesie de Albelda, sig+num Berengarii de Vilaviride, sig+num Petri Rotundi, testis.*

Sentència:

[16] *Unde nos, Arnaldus, Dei gracia Ce-*|[17]*saraugustanus episcopus, auditis peticionibus et responsionibus et racionibus utriusque partis et instrumentis que partes producere voluerunt, partibus in nostra presencia constitutis, post plenam renunciacionem*

|[18] *juris* ⌊*et*⌉[d] *facti, pro bono pacis et concordie arbitrando seu laudando, dicimus, sub pena trecentorum aureorum in compromisso apposita, quod predicta abbatissa et conventus de Tregó, recep-*|[19]*to in continenti homagio a Ferrario de Lorenç pro toto feudo de Tregó, quod ipse debet habere, restituant et tradant predicto Ferrario medietatem illius feudi tocius juris* |[20] *quod pater ejusdem Ferrarii habebat in castro de Tregó. Quam medietatem ipse Ferrarius habeat vivente matre sua, que predictum feudum pro suo sponsalicio tenebat, cum ipsa* |[21] *eidem Ferrario medietatem ejusdem feudi dedit in vita ipsius matris. Aliam vero medietatem predicti feudi et juris predicta abbatissa et conventus restituant et tradant predicto* |[22] *Ferrario tunc demum cum ipse satisfecerit Berengarie, uxori quondam Guilelmi de Lorenç, fratris predicti Ferrarii, in eo in quo predictus Ferrarius eidem Berengarie tenetur de jure* |[23] *et racione dotis seu sponsalicii ex causa successionis predicti Guilelmi de Lorenç, fratris sui defuncti, non obstante pena in qua predictus Guilelmus de Lorenç fuit pro sua contumacia* |[24] *condempnatus. Quam contumaciam dicimus sub pena predicta non obesse in aliquo predicto Ferrario de Lorenç.* [e]

Super omnibus, vero, aliis peticionibus quas predicte par-|[25]*tes invicem sibi movent vel movere possunt usque ad presentem diem, ocasione sui vel hominum suorum, racione fructuum seu redditum perceptorum de predicto feudo, seu* |[26] *racione injuriarum vel dampnorum hinc inde datorum, utramque partem invicem ab inpeticionem alterius pro bono pacis et concordie, sub pena predicta, duximus absolvendam utrique parti,* |[27] *super ipsis peticionibus, perpetuum silencium imponentes.*

Item dicimus, sub pena predicta, quod predicte partes faciant sibi invicem instrumentum absolucionis et diffinicionis, tam de se quam de hominibus |[28] *suis et valitoribus, ad arbitrium nostrum.*

Item dicimus, sub predicta pena, quod predicta abbatissa et conventus donent predicto Ferrario fidejussorem ydoneum de predictis omnibus complendis et |[29] *perpetuo observandis.*

Per hoc, autem, arbitrium nolumus predicte Berengarie aliquod prejudicium generari si ultra medietatem predicti feudi post mortem matris predicti Ferrarii aliquod jus in predicto |[30] *feudo de Tregó consequi debeat.*

Quod arbitrium utraque pars expresse aprobavit, et pars predicte abbatisse et conventus, pro omnibus predictis et singulis complendis et perpetuo observandis, dedit |[31] *fidejussorem nobilem Gueraldum de Capraria, fratrem comitis Urgellensis, quam dictam fidejussionem nos, predictus Gueraldus de Capraria, libenter facimus et concedimus, ut predictum est.*

Ac-|[32]*tum est hoc apud Turrim dels monges de Viverol, nonas novembris, anno Domini M^{o}CC^{o}LX°IIII°.*

Sig+num Arnaldi, Dei gracia episcopo Cesaraugustano, sig+num Ferrarii de

Lorenç, militis, |[33] sig+num domina Brunissendis, abbatissa, sig+num nobilem Gueraldum de Capraria, fide, nos ceteri insimul qui hoc concedimus et firmamus et testes firmare rogamus.

Sig+num |[34] [Poncii] de Peralta, sig+num Lofferench de Miravet, sig+num Arnaldi de Vilamayor, sig+num Guilelmi de ces Avellanes, sig+num Petri de Castro Sancto, milites, testis.

Jacobus Faenerii, notarius publicus Albelde, scripsit, cum dampnato in XXIIII[a] linea, ubi dicitur "ocasione sui vel hominum suorum", et cum literis rasis et hemendatis in predicta regula et |[35] in alia pars ubi dicitur "predicte partes", et hoc sig(signe)*num fecit.*

[a] A: *laude* [b] A: *utrique* [c] A: *ipsius* [d] A: *omet et* [e] Cancel·lat: *occasione* ⌊*sui*⌋ *vel hominum suorum*

55

8 març 1266/67

Maria de Rubió, junt amb la seva filla, Ròmia, i el marit d'aquesta, Ramon de Gavassa, venen a Brunissenda de Toralla, [*abadessa de Vallverd per aquesta època*]*, els anomenats septes (setis) dels Molins, que estan situats al terme de Blancafort, vora la Noguera Ribagorçana, i contenen un pas d'aigua. El preu és de 15 sous jaquesos.*

► O M 2262.15. Pergamí.
Not. dors.: 1*. *Venditio quorundam sotorum et passus aque in termino de Blancafort*.
2. *L 1549/24*.

El mot *setis* derivaria del llatí 'saeptum', que es pot endendre com un espai circumdat per una tanca; *setis* seria en principi un ablatiu (plural), però el llatí macarrònic d'aquest document usa el mateix mot en lloc del corresponent nominatiu i acusatiu.

[1] *In Dei nomine. Notum sit cunctis hominibus, tam presentibus quam |[2] futuris, quod ego, Maria de Rubió et filia mea, Romia, et virum suum, Ramon |[3] de Gavassa, per nos et per omnes nostros, vendimus vobis, na Bruissèn de Toralla, |[4] et vestris et cui vel quibus volueritis in perpetuum. Sic vendimus vobis dictis |[5] setis de els Molins et pass de aqua, silicet per XV^{m} solidos Yachensium bonorum |[6] melioris monete curibilis Yllerde pani et vino, quos omnes a vobis |[7] habuimus et recepimus, et bene ad nostram voluptatem vestri[a] paccati |[8] sumus per precio et ⌊contrare⌋ddo. Renunciando omni excepcioni non numerate peccun-|[9]ie et doly, et omni allii jurii nostro auxilio, scripto et non scripto, tanquam |[10] hic specialiter enumerato.*

Et dictis setis sunt in termino de Blancha-|[11]fort, et in ejus terminiis, in loco ubi dicitur ex parte fluvium Nugarie, de |[12] ipsam honorem que fuit Jhoannes Garnerii. Silicet in tali pacto que e-|[13]go vel meis possumus rigare quando opus fuerit nobis, franchum |[14] et liberum, sine nulla servitute, que ego non faciam vel meis |[15] sucessoribus. Et afronta in dictis sitis in prima parte nobis venditores, |[16] et in secunda fluvium Nugarie, et in tercia in via publica. Sic ven-|[17]dimus vobis dictis setis et passum aque intro in via publica.

Quantum |[18] hec omnes afrontaciones includunt et ambiunt, a celo usque in abissum, sic |[19] vobis, jam dicta emptore et vestris, dictis sitis et passum aque per jam dictos |[20] XV^{m} solidos Yachensium vendimus, quod habeatis, teneatis, possideatis et explete-|[21]tis eis vos et cui volueritis, franchi, liberi et quieti, cum introitibus et exi-|[22]tibus, cuntisque suiis pertinenciis et melioramentis, pro vendere et pro alienare seu in-|[23]pignorare, et ad omnes vestras voluptates facere in perpetuum, sicut melius dici et |[24] scribi vel intelligi potest, vestro comodo et salvamento vestro et vestrorum. Ego, |[25] Maria de Rubió, juro super + Domini et quatuor evangelia coram me |[26] posita et tacto[sic] que ego nullo tempore non requiram nec require faciam in |[27] ista vendicione. Et cum hanc presenti carta dictis sitis de nostro posse |[28] et jure et dominio eicimus et extraimus, et in vestrum dominium et jus et in tenedone |[29] vestra mitimus et tradimus et in vestrum proprium alodium franchum et liberum et quietum, |[30] sine omni retentu nostro et nostrorum. Et nos et nostri erimus inde vobis et vestris |[31] et cui volueritis legales garentes contra cunctos homines et feminas, |[32] excepta potestatem terre. Et hoc concedimus sine omni vestro vestrorumque |[33] enganno.

Actum est hoc VIII^{to} ydus marcii, anno Domini M^{o}CC^{o} |[34] LX°VI°.

Sig+num Maria de Rubió, sig+num Romia, filia |[35] mea, sig+num Ramon de Gavassa, virum de Romia, nos omnes |[36] qui hoc concedimus et firmamus firmarique rogamus.

Sig+num |[37] Petrus d·Àger, sig+num Petrus de la Tore, sig+num Petrus |[38] Toló. Isti sunt testes et auditores et multi alii.

Dominicus Arberti, |[39] presbiter et rector ecclesie Sancte [Fidis] de [B]lanchafort[b]*, scripsit et hoc |[40] sig*(signe)*num fecit.*

[a] Ad lit.: *vestra* [b] Ad lit.: *Sancte delanchafort*

55 bis

3 juliol 1266

Testament de Bernarda, esposa de Tomàs de Santcliment i filla de Pere Sanç.

Entre moltes altres deixes, assigna 5 masmudines al monestir de Vallverd.

► A 1266, juliol, 10, trasllat escrit per Berengueró Bardina a manament de Berenguer Bardina, notari de Lleida (els mateixos escrivà i notari que havien fet l'original) i subscrit per Bernat de Tàrrega i Pere d'Osca, notaris de Lleida : Lleida, Arxiu Capitular, pergamí L 4096.

[1] *Quoniam nullus in carne positus mortis periculum evadere potest, idcirco, in Dei nomine, ego, domina Bernarda, uxor Thomasii de Sancto Clemente, jacens in egritudine, timens mori et penas inferni, ac gaudiis si Deo placuerit cupiens perfruy* |[2] *sempiternis, in meo bono et perfecto sensu et plena memoria mea et loquela integra ac manifesta mea, facio scribi meum testamentum et dispòsicionem omnium mearum rerum, mobilium et inmobilium.* (·····|·····)

[4] *In primis accipio de bonis meis pro anima mea mille mazmotinas. De quibus dimito Fratribus Predicatoribus Ilerdensis quinquaginta mazmotinas. Et Fratribus Minoribus Ilerdensis quinquaginta mazmotinas. Et Dominabus Sancte Helisabeth triginta mazmotinas. Et Fratribus Penitencie Jesu Christi viginti mazmotinas. Et operi Beate Marie Sedis Ilerdensis XX mazmotinas. Et operi ecclesie* |[5] *Sancti Laurencii V^{e} mazmotinas. Et operi et lumini uniuscujusque aliarum ecclesiarum parrochionalium Ilerdensium duas mazmotinas. Et unicuique hospitalium pauperum Ilerdensium duas mazmotinas. Et Infirmis ultra Siccorim duas mazmotinas. Et paxarie pontis majoris Ilerdensis quinque mazmotinas. Et hospitali patris mei sito ultra flumen Siccoris, quod Fratres Sancte Trinitatis tenent,* |[6] *quinquaginta mazmotinas, de quibus emantur census ad opus illius hospitalis ad noticiam meorum manumissorum.* (·····|·····)

[10] *Item, de M mazmotinis predictis dimito monasterio Sancti Ylarii quinque mazmotinas. Et unicuique monasteriorum de Valle Bona, de Valle Viridi, de Franquediis, de Valle Sancta, de Bona Requie et de Pedregalio, quinque mazmotinas in pietancia.* |[11] *Et tabule monasterii Populeti decem mazmotinas. Et tabule uniuscujusque monasteriorum de Sanctis Crucibus, de Scala Dei, de Scarpio, et de Fonte Claro quinque mazmotinas in pietancia. Et conventuy Domus Gardenii viginti mazmotinas in pietancia. Et Fratribus Beate Virginis, domus site ultra flumen Siccoris, quinque mazmotinas.* (·····|·····)

[56] *Quod est actum quinto nonas julii, anno Incarnacionis Christi M^{o}CC^{o}LX° sexto.*

Sig+num domine Bernarde, testatricis predicte, que hoc concedo |[57] *et firmo et a manumissoribus ac testibus firmari rogo.*

(·····|·····)

[59] *Sig*(signe)*num mei, Berengueroni Bardina predicti, qui hec scribsi sub jussione Berengarii Bardina, notarii publici Ilerdensis, cum supra posito in XVI^{a} linea, ubi dicitur "et Johanni, claverio nostro, IIII^{or} mazmotinas", et in XXX^{a}VIII^{a} linea, ubi dicitur "et medium", et cum raso rescripto in XVIII^{a} linea, ubi dicitur "Petro", et in XX^{a}VIII^{a}, ubi*

dicitur "sunt", et in XXX^a, ubi dicitur "[·· 4 ch ··]", et |^{60} in XL^{a}VIII^a, ubi dicitur "ipsis domibus".

Sig(signe)*num mei, Berengarii Bardina, notarii publici Ilerdensis, qui hec scribi feci.*

56

5 agost 1266

El monestir de Vallverd dona una casa a l'església de Santa Maria de Salaverd i a una dona anomenada Saura, la qual és qualificada de "dominica". La casa en qüestió servirà d'habitatge a Saura mentre aquesta es mantingui al servei de dita església i vetlli pels seus béns.

▸ O M 1015.19. Pergamí.
Not. dors.: 1*. *Moniales Vallis Viridis dederunt quandam domum ecclesie de Salavert. 1266.* 2. *Leg 658/25.* 3. *N° 26.*

a 1988, J. M. Cots : Co 25.

[1] *Pateat universis quod nos, domina Raymunda, Dei gracia Vallis Viridis abbatissa, et omnis conventus ejusdem loci, damus et tradimus Deo |^2 et Beate Marie de Salavert quandam edificacionem domus intus in grangiam nostram de Salavert, sicut hodie est vobis metata et |^3 asignata. Damus, inquam, Deo et Beate Marie de Salavert et vobis, Saure, dominice, omni tempore predictam domum, sub tali pacto |^4 quod vos faciatis ibi staticam ad honorem et servicium vel profectum ecclesie de Salavert. Et super istam condicionem damus vobis, |^5 Saure predicte, [a] predictam domum tenendum, possidendum et plenarie explectandum, tantum in vita vestra francum et liberum. |^6 Unde volumus eciam quod vos, predicta Saura, dominica, teneamini nobis bene et fideliter in omnia bona Sancte Marie de Salavert |^7 ferre.*

Unde ego, predicta Saura, dominica [b]*, promito vobis, domine Raymunde, Vallis Viridis abbatisse, et omni conventui ejusdem loci, |^8 in omnibus rebus Beate Marie de Salavert sine aliquo dolo vel machinacione, fideliter et legaliter in bona fide transferre.*

[9] *Quod est actum nonas augusti, anno Domini M^{o}CC^{o}LX°VI°.*

Sig+num domine Raymunde, Vallis Viridis abbatisse, sig+num |^{10} Saure de Filela, priorisse, sig+num Sebilie de Monmesma, cellerarie, sig+num Marie, ostiarie. Nos omnia concedimus |^{11} et firmamus testesque firmare rogamus.

Sig+num Petri Calvet, sig+num Arnalli de Cubels, testium.

[12] *Berengarius Mironi, publicus notarius Vallis Viridis, hoc scripssit et sig*(signe)*-num impressit.*

[a] Un signe que no sabem interpretar: *e*?, signe de puntuació? [b] Sembla esmenat, de *donata* a *dominica*

56 bis

19 setembre 1266

Testament de Pere de Montcada, senescal de Catalunya. Deixa diners a diversos monestirs, entre els quals el de Vallverd, al qual deixa 50 masmudines.

× A 1284, maig, 6

× B 1292/93, gener, 29, còpia autenticada per Salvador de Bayona, notari de Lleida, *ex* A.

▸ C Segle XIV?, còpia simple, *ex* B : *Archivo de la Casa Ducal de Medinaceli a Catalunya*, secció Montcada, lligall 7, núm. 7.

D 1411, febrer, 27, Fraga, còpia decretada per Pelegrí de Sant Genís, justícia de Fraga, autenticada pel seu notari, Pere Martí del Magro, i subscrita per Joan de Marcafava, notari de Lleida, *ex* B : *ibidem*.

E Segle XVIII, còpia simple, *ex* B : *ibidem*.

a 2011, Monjas Trinitarias de Suesa, *ex* B : *Monjas Trinitarias de Avinganya. Monacato femenino medieval*, doc. 43.

b 2022, J. M. Sans, R. Sarobe : *Col·lecció diplomàtica de Santa Maria de Vallbona*, doc. 536.

[1] *Quoniam nullus in carne positus mortem* |[2] *evadere potest, idcirco, in Dei nomine, noverint universi quod ego, Petrus de Montechateno, senescalcus domini regis, jacens in egritudine, timens mori et penas inferni, cupiensque perf⌊r⌉uy, si Deo placuerit, gaudiis paradisi, in mea plena memoria et senssu perfecto, meum scribi facio testamentum et ordinacionem omnium mearum rerum, mobilium et inmobilium. Solutis autem debitis et restitutis injuriis meis, accipio michi, pro anima mea et pro injuriis meis oblitis, mille morabatinos alfonsinos in auro, de quibus dimito mense monasterii Populeti quinquaginta maçmotinas in remissione anime mee. Et dimito mense conventus Sanctarum Crucum quinquaginta maçmotinas pro pitancia.* |[3] *Et dimito mense monasterii Vallis Bone quinquaginta maçmotinas pro pitancia, et orent pro anima mea. Et dimito mense monasterii Bone Requie quinquaginta maçmotinas. Et mense monasterii Petregalis quinquaginta maçmotinas, et orent pro anima mea. Et dimito mense monasterii Vallis Sancte quinquaginta maçmotinas,* |[4] *et orent pro anima mea. Et dimito mense monasterii Franquediarum quinquaginta maçmotinas. Et dimito mense monasterii Vallis Viridis quinquaginta maçmotinas in remissione anime mee. ⌊Et dimito mense conventus monesterii Sancti Ilarii quinquaginta maçmotinas in remissione anime mee.⌉ Et dimito mense conventus de Avingania qui⌊n⌉quaginta maçmotinas, et mense conventus Scarpii quinquaginta maçmotinas. Et* |[5] *dimito mense conventus monast⌊er⌉ii*[a] *Fontis Clari quinquaginta maçmotinas.*

(·····|·····)

[35] *Actum est hoc XIII° kalendas octobris, anno Incarnacionis Christi millesimo CC^o^ sexagesimo sexto.*

[36] *Sig+num Petri de Moncada, testatoris predicti, qui predicta omnia et singula tanquam hic singulariter repetita concedo et firmo et manumissores ac testes firmarique rogo.*

(·····|·····)

[43] *Signum* (signe) *mei, Petri de Solerio, notarii publici Ilerdensis, qui predictis omnibus interfui et hoc scripsi.*

[a] Ad lit.: *monastii*

57

7 octubre 1266

Anglesa, el seu marit, Bernat de Penella, i el pare d'Anglesa, Domènec de Penella, venen a Ramon Navarre la seva heredat de Salaverd i Tragó, incloent un censal de 30 sous de pensió que els feien Felip de Millà i la seva esposa Guillema.

▸ O M 2260.18. Pergamí. Not. dors.: 1*. *Bernardus de Penella vendit Raymundo Navarre hereditatem suam et possessiones in Salavert et Tragone. 1266*. 2. *L 1549/2*.

[1] *Notum sit cunctis quod nos, Enclesa, et Bernardus de Penella, maritus ejus, et Dominicus de Penella, pater predicte Enclese, per nos et omnes suc-*|[2]*cessores nostros, quisque nostrum in solidum, vendimus vobis, Raymundo Navarre, et vestris et cui vel quibus volueritis in perpetuum, totam nostram* |[3] *hereditatem et possessionem sive possessiones quas hodie habemus et abere debemus in termino de Salavert et de Trogó, et specialiter illos* |[4] *triginta solidos Jacchensium censsuales quos Philipus de Milano et Guilelma, uxor ejus, tenentur facere et sui nobis et nostris anuatim, prout conti-*|[5]*netur a nobis ipsis olim facto in instrumento pro predictis hereditatibus et possessionibus a nobis ad censsum illis traditis. Quas possessiones,* |[6] *acciones, raciones nostras, sive predictos triginta solidos Jacchensium censsuales et omnia jura nostra singula*[a] *et universa quoquo modo pertinen-*|[7]*cia vel pertinenda, habita vel habenda, possessa sive possidenda, vendimus vobis et vestris pro CC^is^ et ?? solidis Jacchensium, ex quibus* |[8] *omnibus nostre voluntati vestri bene pacati sumus.*

Renunciantes omni excepcioni non numerate pecunie et doli. Et si predicta vendicio plus quam |[9] *prescrito precio valet modo vel in aliquo tempore valebit, totum illud,*

quicquid sit, ex nostra mera liberalitate vobis et vestris damus |[10] et concedimus. Renunciantes omni beneficio et auxili legum Gotorum et Romanorum, consuetudinum et constitucionum, et omni privilegio |[11] et auxilio militari, speciali et generali, tam scriptis quam inscriptis, nobis vel nostris, in aliquo modo vel in tempore contra vos vel vestros |[12] juvanti, et omni auxilio juris et beneficio dividende accionis, minoris precii et decepcionis ultra dimidium. Et sic, cum hoc presenti |[13] instrumento publice confecto, ex omni nostro nostrorumque posse, jure et dominio eicimus et abstraymus et in vestro vestrorumque posse, |[14] jus, dominium, tenezonem et corporalem possessionem mitimus et transferimus, ad abendum, tenendum, possidendum et plenarie ex-|[15]plectandum, et ad dandum, vendendum sive impignorandum seu quolibet modo alienandum, et ad omnes vestras vestrorum voluntates omni |[16] tempore faciendas, cum ingressibus et egressibus, melioramentis omnibusque suis pertinenciis a celo usque in abissum, prout melius et utilius |[17] dici, scribi et intelligi potest, vestro profectui et vestrorum, absque ullo retentu nostri et nostrorum. Et nos et nostri erimus inde garen-|[18]tes legales et defenssores contra cunctos, excepta potestate terre. Itaque eciam absolventes Philipum de Milano et Guilelmam, uxorem |[19] ejus, et suos, mandantes eisdem quod sicut actenus de predicto censsu triginta solidorum et de omnibus singulis et universis que nobis et nostris tenebantur, |[20] sic deinceps vobis et vestris teneantur in perpetuum.

Ad majorem autem securitatem damus vobis et vestris fidanciam salvetatis dominam Raymundam, |[21] Valle Viridis abbatissam, que nobiscum et sine nobis vobis et vestris bonam et legalem garenciam faciat et abeat et tenere in sana pace, ut predictum est.

[22] *Nos, vero, predicta Raymunda, Valle Viride abbatissa, de consilio et voluntate tocius nostri capituli hanc prefatam fidanciam salvetatis libenter faci-|[23]mus et concedimus, et cum illo et sine illo, vobis et vestris per nos et omnes successores nostros bonam fidem convenimus et promitimus vobis predicto Ray-|[24]mundo Navarre et vestris bona fide sine dolo.*

Ego, vero, predicta Enclesa, non coacta immo spontanea, tactis manualiter sacrosanctis IIII^{or} euvan-|[25]geliis et cruce Domini, juro me contra presentem vendicionem non venturam, nec aliquam personam per me interpositam venire passuram. Sic Deus adjuvet me et hec |[26] sacrosancta IIII^{or} euvangelia coram me posita et tacta.

Quod est actum nonas octobris, anno Domini M^{o}CC^{o}LX°VI°.

Sig+num Enclese predicte, |[27] jurate, sig+num Bernardi de Penella, mariti ejus, sig+num Dominici de Penella, patris predicte Enclese, sig+num domine |[28] Raymunde, Dei gracia Valle Viride abbatisse, fidancie salvetatis. Nos omnes hoc concedimus et firmamus testesque firmare rogamus.

[29] *Sig+num Petri Roy, sig+num Berengarii de Çuriana, sig+num Raymundi de Bevils, presbiteris. Sig+num Arnalli |[30] Navarre, sig+num Petri de Bonças, isti duo testes firmamenti abbatisse.*

[31] *Guilelmus Piperate hoc scripssit et sig*(signe)*num suum, cum literis rescriptis in X*[a] *linea, ubi dicitur "Gotorum", impressit.*

[a] Ad lit.: *sigula*

58

Castelló de Farfanya, 14 març 1267/68

Testament d'Àlvar, comte d'Urgell. Al monestir de Vallverd hi assigna 100 dobles d'or.

× O Arxiu comtal d'Urgell.

▸ A Segle XV : *Ag*, B 4245 (sig. Arx 539), doc. 4. Còdex en paper.

α 1766/68, Jaume Caresmar : *Ag*, Co 2498.

β 1768/70, Jaume Caresmar : *Ag*, Re 763.

Com que el dia de l'any és anterior al 25 de març, la data correspon a l'any 1267 o 1268 segons que interpretem *anno Domini* com a any de la Nativitat o bé com a any de l'Encarnació. En el context on se situa aquest document és habitual la segona opció. Tot i això, ens ha semblat que cal mantenir oberta la primera —tal com contemplava també [*Monfar*, vol. 1, p. 559]. La raó per fer-ho així té a veure amb la data i certes circumstàncies de la mort del comte Àlvar. De fet, segons [*Monfar*, vol. 2, p. 8–9] aquest ja seria mort *á 4 de los idus de marzo del año de la Encarnación 1267*, és a dir el 12 de març de 1268, data en què els seus marmessors tractaven amb el rei Jaume I sobre els elevats deutes del comte. Malauradament, no coneixem la font documental d'aquesta informació, la qual font proporcionaria una base més segura per a descartar el 14 de març de 1268 com a data del testament.

Tanmateix, hi ha altres dades que també porten a dubtar d'aquesta data: Segons el mateix [*Monfar*, vol. 2, p. 9–10], el 21 de març de 1268 el rei Jaume I tornava a estar ocupat amb les conseqüències de la mort del comte Àlvar, aquesta vegada fent tractes amb Guerau de Cabrera, germà del difunt. D'aquesta informació tampoc en coneixem la font documental, però a diferència de l'anterior apareix també a [*Zurita*, lib. 3, cap. 73]. D'altra banda, [*Marca*, col. 554–555] informa que la mort del comte s'havia esdevingut a Foix a causa d'una tisi amb febre. El cas és que tot això no acaba de quadrar amb un testament del 14 de març de 1268: testament a Castelló de Farfanya i mort al cap de pocs dies a Foix; testador qualificat de "feliç i content" (*letus et ylaris*, a la signatura) i no de malalt. Aquestes dificultats desapareixen si la data del testament s'interpreta com a any de la Nativitat i corresponent, per tant, a l'any 1267.

Segons una nota de Daniel Finestres [*Arxiu Comarcal de la Noguera*, reg. ACN200-85-T2-36, primera meitat del segle XVIII] el comte Àlvar havia fet un primer testament en el qual elegia ser sepultat a Poblet, al qual monestir feia un llegat de 500 masmudines, però en uns codicils posteriors dit comte havia canviat d'opinió i havia elegit ser sepultat a Bellpuig. Com a font d'aquesta informació, Daniel Finestres cita *Marquina, t. 2*, és a dir, el tom segon del desaparegut *Epítome d'Història de Poblet* de Martí Marquina, arxiver de Poblet en el segle XVI. Jaume Caresmar reprodueix aquesta informació tant a [*Caresmar, Anales*, p. 302] (1751) com a [*Caresmar, De Rebus*, p. 544–55] (1773) però en lloc de Daniel Finestres

refereix al seu germà Jaume Finestres, monjo i historiador de Poblet. En relació amb tot això, també és de notar que en la *Historia de el Real Monasterio de Poblet* (p. 311 del vol. III, publicat l'any 1756) Jaume Finestres afirma que el comte Àlvar havia estat sepultat a Poblet. Curiosament, el 1773 [*Caresmar, De Rebus*] no esmenta pas el testament que transcrivim aquí, tot i que el 1768–70 n'havia donat l'extracte detallat *β*.

20r,1 *Quoniam nullus in carne* |2 *positus mortem evadere po-*|3*test, idcirco ego, Alvarus,* |4 *Dei gracia comes Urgellensis,* |5 *cum sana et plena memo-*|6*ria atque loquela integra,* |7 *timens penas inferni,* |8 *cupiensque pervenire ad* |9 *gaudia paradisi, meum* |10 *in presenti facio scribi tes-*|11*tamentum.*

In quo eligo |12 *et facio manumissores* |13 *meos, scilicet, nobilem* ||**20v**,1 *virum Jacobum de Cerva-*|2*ria, et Guillermum de Podio* |3 *Viridi et Arnaldum de* |4 *Fluviano, milites, et ve-*|5*nerabiles abbates A*[*rnaldum*]*, Dei* |6 *gracia Populeti, et Jo*[*annem*]*,* |7 *per eandem graciam Belli-*|8*podii, quibus dono et* |9 *concedo plenum posse* |10 *dividendi bona mea* |11 *universa, sine dampno rerum* |12 *suarum, sicut inferius* |13 *invenerint ordinatum.*

14 *Quos eciam rogo* |15 *et mando eisdem quod* ||**21r**,1 *omnia debita et injurias* |2 *meas et patris mei resti-*|3*tuant et solvant de bonis* |4 *meis. Et specialiter* |5 *assigno omnes redditus* |6 *meos et fructus comi-*|7*tatus et vicecomitatus* |8 *quos juste possunt ha-*|9*beri de predictis, tamdiu* |10 *donech sit omnibus credi-*|11*toribus et passis injurias* |12 *pecuarie satisfactum, et* |13 *insuper omnia legata* |14 *penitus fuit soluta.*

In ||**21v**,1 *primis eligo sepulturam* |2 *meam in monasterio Belli-*|3*podii, et dimitto ibidem* |4 *quingentos aureos et* |5 *alios quingentos quos* |6 *pater meus dimisit eis* |7 *in suo testamento. Item* |8 *dimitto monasterio Po-*|9*puleti quingentos aureos.* |10 *Item dimitto ordini de* |11 *Velés quingentos aureos.* |12 *Item volo quod pro quingentis* |13 *maçmodinis*[a] *quas* |14 *pater meus dimisit monasterio* ||**22r**,1 *Aggerensi in suo testamento* |2 *dimitto eis quingentos aureos.* |3 *Item dimitto monasterio de* |4 *Franchesis centum aureos.* |5 *Item dimitto monasterio de* |6 *Tregó centum aureos. Item* |7 *dimitto monasterio de Gaalter* |8 *centum aureos. Item di-*|9*mitto Fratribus Predicato-*|10*ribus Illerde centum aureos.* |11 *Item dimitto Fratribus Minoribus* |12 *ejusdem loci centum aureos.* |13 *Item dimitto Fratribus Minoribus* |14 *de Cervaria centum aureos.*

22v,1 *Item dimitto domine comitisse,* |2 *matri mee, quingentos aureos.* |3 *Item dimitto filie mee*[b] |4 *duo mille aureos. Preterea* |5 *volo et mando quod filios* |6 *militum quos teneor facere* |7 *milites teneatur facere* |8 *heres meus. Item volo et* |9 *mando ut illud quod ha-*|10*bui pro dote racione domine* |11 *Constancie restituatur ei.* |12 *Item concedo domine Scilie* |13 *totum illud quod continetur* |14 *in instrumentis confectis que sunt* ||**23r**,1 *inter me et illam. Et si forte* |2 *accideret, quod absit, quod* |3 *filii mei impedirent volun-*|4*tatem meam et testamentum,* |5 *volo quod amitant hereditatem* |6 *quam dimitto eis.*

Omnibus, |7 *autem, supra dictis et resti-*|8*tutis, Ermengaudus, fi-*|9*lius meus, habeat et teneat* |10 *pro hereditate et fraresqua* |11 *melioramento seu majoria* |12 *totum comitatum Urgellensem* |13 *et castrum de Momagastre.* |14 *Quem dictum filium comitem*

||[23v,1] *facio heredemque meum* |[2] *constituo. Mando, ut* |[3] *expressius possum, omnibus* |[4] *militibus meis hominibus* |[5] *et vassallis locorum predic-*|[6]*torum quod, statim mea morte* |[7] *audita, predicto comiti* |[8] *Ermengaudo, filio meo* |[9] *majori, attendant, et ho-*|[10]*magium sibi factum, fideliter* |[11] *servent. Et seipsos* |[12] *atque terram insimul* |[13] *bona fide deffendant* |[14] *et manuteneant viriliter et* ||[24r,1] *potenter contra omnes personas,* |[2] *prout debent et facere tenen-*|[3]*tur.*

Castrum vero Castel-|[4]*lionis, et omnia alia que* |[5] *habeo et habere debeo usque* |[6] *ad Montem Sicum, et* |[7] *de una Nugaria usque ad* |[8] *aliam, dimitto filio meo* |[9] *Alvaro, excepto hoc quod* |[10] *fratri suo, comiti Ermen-*|[11]*gaudo, teneatur dare po-*|[12]*testatem et valencam de* |[13] *castro Castellionis* |[14] *et de Aggere, sine alio* ||[24v,1] *aliquo servitio nisi tamen* |[2] *quod cum predictis castris* |[3] *guerram facere possit atque* |[4] *pacem. Et habeat Al-*|[5]*varus supra dicta que sibi* |[6] *dimitto pro parte et* |[7] *hereditate legitima et* |[8] *fraresqua. Et si forte* |[9] *contigerit quod alter istorum* |[10] *decederet sine prole* |[11] *legitima, alter alteri* |[12] *succedat*[c].

Super omnia |[13] *volo et mando firmiter et* ||[25r,1] *districte quod omnes liber-*|[2]*tates, franquitates, do-*|[3]*naciones, exempcionibus,* |[4] *meis antecessoribus factis* |[5] *patre*[d] *meo et meipso* |[6] *usque in odiernam diem* |[7] *locis et viis religiosis,* |[8] *seu eciam aliquibus* |[9] *aliis per instrumenta* |[10] *factis, perpetuo teneantur* |[11] *et serventur illesa et* |[12] *sine aliqua mea meorumque* |[13] *retencione sive contra-*|[14]*diccione ut sint robore* ||[25v,1] *perpetui duratura.*[e] *Nam, ra-*|[2]*cione emendacionis, omnia* |[3] *de novo sanctio et confirmo,* |[4] *michique et meis successoribus,* |[5] *sine cavillacione verborum* |[6] *et dolo, bona fide, perpetui* |[7] *scilencium impono.*

Preterea, |[8] *volo quod si omnes dicti manu-*|[9]*missores interesse non pote-*|[10]*runt, tres vel qua-*|[11]*tur de consensu aliorum* |[12] *expedire valeant omnia* |[13] *supra dicta ad consilium* |[14] *gardiani, fratrum minorum* ||[26r,1] *Illerdensium et ad consilium* |[2] *A*[*rnaldi*]*, Dei gracia abbatis* |[3] *Populeti, si forte ipse testa-*|[4]*mentum voluerit affir-*|[5]*mare.*

Actum est hoc |[6] *intus castrum Castellionis* |[7] *Comitis, pridie idus* |[8] *marcii, anno Domini* |[9] *millesimo ducentesimo* |[10] *sexagesimo septimo.*

Sig+num |[11] *dompni Alvari, Dei gracia* |[12] *comitis Urgellensis, qui* |[13] *hoc testamentum laudo,* |[14] *firmo et concedo, letus* ||[26v,1] *et ylaris, manumissoresque* |[2] *et testes rogo et mando fir-*|[3]*mare.*

Sig+num dompni |[4] *Jacobi de Cervaria, sig+num* |[5] *Guilelmi de Podio Viridi,* |[6] *sig+num Arnaldi de* |[7] *Fluviano, militum predic-*|[8]*torum. manumissorum. Sig+num* |[9] *Jo*[*annis*]*, Dei gracia abbatis* |[10] *Bellipodii, manumissoris.*

[11] *Sig+num Arnaldi* |[12] *de Villa Majore, sig+num* |[13] *Bernardi Raymundi de Monte-*|[14]*ceniso, sig+num Raymundi* ||[27r,1] *Andree, sig+num Bernardi* |[2] *de Rialb, militum et* |[3] *testium.*

[4] *Frater Guilelmus de Mirayles,* |[5] *sacrista Bellipodii, qui, precibus* |[6] *domini comitis Urgellensis* |[7] *et mandato sui abbatis,* |[8] *hoc scripsit testamentum* |[9] *fideliter et hoc sig*(espai en blanc)*num* |[10] *fecit.*

[a] Ad lit.: *macmodinis* [b] Duplicat [c] Al marge: dibuix d'una mà indicant aquest punt [d] Ad lit.: *pratre* [e] Al marge: *Confirmacio donacionum privilegiorum religiosis per suos prede*[*ce*]*sores*

58 bis

31 març 1267

Testament de Tomasa, esposa d'Arnau de Ramon Pere i filla de Tomàs de Santcliment. Entre moltes altres deixes, assigna 3 masmudines al monestir de Vallverd.

▸ A ¦Finals del segle XIII?¦ : Barcelona, *Biblioteca de Catalunya*, perg. 635, reg. 29604. Pèrdua d'escriptura a la part central de les dues primeres línies, a causa dels rosegadors.

[1] *Ego, domina Tomassa, uxor Arnaldi Raimundi Petri, gravi infirmi-*|[2]*tate detenta, timens mori et ad gaudia paradissi pervenire c*[*upiens* ·· 40 ch ·· *me*]*moria, cum loquela integra, facio meum testamentum et disposicionem omnium* |[3] *mearum rerum, mobilium et inmobilium hac se movenciu*m.

(·····|·····)

[7] *Et dimito Fratibus Predicatoribus de Yllerda pro pietança V maczmotinas. Et dimito Fratribus Minoribus de Ylerda V maczmotinas. Et Fratribus Sancte Marie*[a] *II maczmotinas. Et Fratribus del Sacs*[b] *II maczmotinas. Et ad Sororis Sancte Danielis II maczmotinas.* |[8] *Et cuilibet Ospitali Ilerde unam maczmotina. Et Captivis I maczmotina. Et Bon Repòs III maczmotinas. Et Vallis Sancta III maczmotinas. Et Infirmis de la*[c] *oltra*[d] *I*[a] *maczmotina. Et Ospitali de Gerusalem IIII maczmotinas. Et* |[9] *monesterio Sancti Ilarii III maczmotinas. Et monesterio del Pedregal III maczmotinas. Et monesterio de les Franqueses III maczmotinas. Et monesterio Vallis Bone V maczmotinas. Et monestiri Populeti V maczmotinas.* |[10] *Et monesterio d·Escarp V maczmotinas. Et monesterio Sanctarum Crucum*[e] *V maczmotinas. Et monesterio Vallis Viridi III maczmotinas.*

(·····|·····)

[31] *Hactum est hoc pridie kalendas aprilis, anno Domini M*^{o}*CC*^{o}*LX*^{o}*VII*^{o}.

Sig+num domine Tomassie, uxoris Arnaldi Raimundi Petri, qui hoc firmo et con-⌊*ce*⌋*do, manumissores testesque firmare rogo.*

(·····|·····)

[33] *Ego, Dominicus de Angularia, rector ecclesie de Albi, scripsi et hoc sig*(signe)*num feci.*

[a] Deu tractar-se dels *Fratres Sancte Marie Matris Christi* (vegi's Monestirs.cat). [b] Ad lit.: *Sacs.* Deu tractar-se dels Frares del Sac, oficialment *Fratres de Poenitentia Jesu Christi* (vegi's Monestirs.cat). [c] *la*: allà [DCVB] [d] *oltra*: ultra [DCVB] (en referència al riu Segre) [e] Ad lit.: *Sanctorum Crucrum*

59

15 agost 1267

En presència de Maria, comtessa d'Urgell, l'abadessa Brunissenda fa constar que el monestir de Vallverd, incloent les seves granges, comptava llavors amb 46 monges i 5 donats. També s'especifica que hi havia 2 egües, 5 mules i una somera. El document segueix amb una relació detallada dels deutes que tenia el monestir en diners, blat i ordi. Finalment, s'especifiquen les necessitats de roba per al personal de servei.

▸ O M 2262.17. Pergamí.
Not. dors.: 1*. *Status domus de Vallvert. 1267. 46 moniales*. 2. *L 1549/40*.

α Segle XVIII : Ru 39+.

β Segle XVIII, *ex* α : Ru′ 39+.

L'extracte de la *Rúbrica* de Poblet s'hi refereix com *Un memorial molt vell de las monjas que eren en dit monastir, les quals eren 47, y del que dit monastir devia*. La diferència d'una unitat en el nombre de monges respecte a la nostra transcripció —i respecte a la notícia dorsal de Marquina— podria ser deguda als punts volats que enmarquen les xifres romanes (que habitualment s'ometen en les transcripcions). En consonància amb molts altres llocs del document, nosaltres interpretem *·XL· et VI·*, mentre que l'autor de la *Rúbrica* hauria interpretat *·XL· et VII*

[1] *X^{o}VIII° kallendas septembris sub anno Domini M^{o}CC^{o}LX°VII°.*

Pateat universis presentem paginam inspecturis |[2] *quod domina Brunissendis, Dei gracia Vallis Viridis abbatissa, fecit scribi que tunc temporis in monasterio stabant, et* |[3] *in grangas, in presencia domine Marie, Dei gracia comitisse Urgelli, et Saure, priorisse, et Guilelme de Àger,* |[4] *et Sebilie de Monmesma, in hac modum: Primo sunt XL et VI moniales et V donati. Item* |[5] *II eque. Item quinque mule et I asina.*

[6] *Item fecit scribi debita quod monasterium debet: In primis, XXX et I solidum Arnaldo de Cubels. Item Dominico de* |[7] *Corbins XXXVIIII solidos. Item Vilane X*

solidos. Item Bernardi, cappellà de domina comitissa, II solidos. Item |[8] *Nicholao de Gàrdia, XVI solidos. Item sacristie LXᵃV solidos. Item Englesie de Castel Poyl LVIII solidos.* |[9] *Item Raymundo Navarre, CCLXXᵃ et II solidos, inter debitum novum et veterem. Item Sancie de Amis* |[10] *X* ⌊*VI*⌉ *diners. I*[·· 4 ch ··] *item Petro Micota VI solidos. Item CL morabatins domine comitisse. Que debita* |[11] *predicta sunt de debito*[a] *vetero, scilicet, in suma majori D et IIII solidos*[b]*, minus CL* |[12] *morabatinos que sunt debiti domine comitisse.*

Item debito novo: In primis, Bernardi Payllarés |[13] *C et VIII solidos pro blato. Item XXX et II solidos pro vino a les Avallanes. Item Arnaldo d·Alòs CXL et* |[14] *V solidos pro vino. Item CL et IIII solidos a·n Salla pro blato. Item C et XVII solidos Petro de la Torre.* |[15] *Item Petro de Revert VI solidos. Item C solidos Petro de Os. Item V solidos Raymundo Navarre. Item LXX et* |[16] *II solidos cappellanibus. Item XX et IIII solidos Juliano pro vino. Item Ferrario V solidos et IIII diners.* |[17] *Item V solidos a l·escolà. Item IIII solidos Bernardo Trocer. Item II solidos et mig Guilelmo Mog*⌊*uer*⌉*. Item* |[18] *VI solidos pro cuyr a·n Figuera. Item Arnaldo Macharulla XX et* ⌊*VIII*⌉ *solidos. Item* ⌊*XXIX*⌉ *solidos* ⌊*et VII diners*⌉ *Sebi-*|[19]*lie de Monmesma. Item Raymunde del Castel X solidos. Item Guilelme Rogere V solidos et* |[20] *VIII diners. Item Marie* ⌊*Frarese*⌉ *VI diners. Item III solidos a·n Carn Salada per cuyr. Item* |[21] *V solidos Guilelme de Àger. Item L solidos a les moles. Item XXII solidos a·n Julià* |[22] *per raó de les moles. Item XXX et II solidos per drap que deví*[c] *en Àger. Item Arnaldo Deví III solidos.* |[23] *Item XII solidos Guilelmo de Cert*[d]*. Item V solidos Guilelmo Ledós. Item* [e]

[24] *Item de debito blato novo et vetero: In primis, XL kaficia tritici Bernardo F*⌊*errer*⌉ *de Casteló. Item Raymundo* |[25] *Navarre IIII kaficia. Item Englesie de Casteyl Poyl XVIIII fanecas tritici ad menssuram Balagarii.* |[26] *Item I kaficium tritici domine comitise. Item Sebilie de Monmesma XVII fanecas et mediam tritici.* |[27] *Item VI fanecas tritici Petro de Revert. Item Petro Figuera IIII fanecas de forment. Item Arnaldo de Cubels I kaficium.* |[28] *Suma de tritico, L* ⌊*et*⌉ *IIII kaficia meygera, Iᵃ faneca et mediam.*[f]

[29] *Item debito ordei*[g]*: In primis, Bernardi F*⌊*errer*⌉ *XVI kaficia. Item Arnaldo de Villa Major V kaficia. Item II kaficia a·Balaguer.* |[30] *Item Bernardi Ledós I kaficium. Item Petro Figuera VI fanecas d·avena. Item Arnaldo de Cubels II kaficia de blat* |[31] ⌊*ro*⌉*get. Item* ⌊*Petro*⌉ *Porchet VI fanecas de mil. Item Beringuere Aragonesa I kaficium ordei. Item II kaficia* |[32] *a·n Figuera.* |[33] *Suma ordei, XXX kaficia.*[h]

[34] *Item a IX hòmens de companya*[i]*, camises et brages*[j] *de lenç, scilicet, XX et VII* [·· 2 ch ··]. |[35] *Item IIII serventes, camises et sàvenes*[k].

[a] Ad lit.: *bebito* [b] Deixant de banda els morabatins deguts a la comtessa, les quantitats precedents sumen 500 sous i 4 diners (no 504 sous, com diu el document) [c] Seria una forma de la primera persona del singular del verb *deure* [d] Tal vegada interpretable com a *Cercet* [e] Les quantitats anteriors de deute nou sumen 991 sous i 7 diners [f] No concorda amb la suma de les quantitats anteriors si es compten 10 faneques per cafís, com sembla que era habitual en el cas del blat [*Feliu 2001*, quadre 6]; encara concorda menys a

raó de 12 faneques per cafís; tampoc està clar com cal interpretar aquí el terme 'mitgera' [g] Esmenat; sembla que abans hi deia *ordeo* [h] Concorda amb la suma de les quantitats anteriors si es compta 12 faneques per cafís d'ordi [i] *companya*: persones dedicades al servei d'una casa o família [*DCVB*] [j] *brague*s: calçons que es duien davall l'altra roba [*DCVB*] [k] *sàvena*: mocador gran amb què les dones es cobrien el cap i les espatlles [*DCVB*]

60

25 desembre 1269 / 24 març 1271

Salvaguarda atorgada per Ponç de Peralta a favor del monestir de Vallverd.

× O Original perdut.

▸ α 1552, Martí Marquina : Ma 27.

4v,5 *Alia similis* [a] *per Pontium de Peralta eidem* [b] *concessa. Anno 1270.*

[a] *salvaguardia* [b] *monasterii Vallis Viridis*

61

18 desembre 1271

Salvaguarda atorgada per Ramon de Cardona, fill de Guillem de Cardona [i de Jorba], a favor del monestir de Vallverd.

▸ O M 1015.20. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Carta securitatis et salvetatis monasterii Vallis Viridis*. 2. *Raymundus, vicecomitis Cardone*. 3. *Leg 658/26*. 4. *N° 27*.

α 1552, Martí Marquina : Ma 24.

a 1988, J. M. Cots : Co 26.

[1] *In Dei nomine. Sit notum cunctis tam presentibus quam futuris hanc cartam audientibus, quod nos, Raymundus, filius nobilis Guiylelmi de Cardona, militis defuncti, per nos et omnes nostros amicos, |[2] adjutores, valitores, deffenssores et per totam familiam, milites et omnes alios homines nostros presentes et futuros, bono animo et spontanea voluntate, ob remedium peccaminum nostrorum et parentum, tam in guerra |[3] quam in pace, guidamus et assecuramus vos, dominam Brunissendem de Torayla, Dei gratia abbatissam Vallis Viride de Trigone, totum monasterium, omnes monachas ejusdem monasterii, presentes et futuras, omnia |[4] castra et villas, scilicet, de Trigone, de Blancafort, de Canelis, de Andaní, et de Salavert, turris de Salze et omnium aliorum vestrorum locorum et dicti monasterii, presentium et futurorum, cum omnibus hominibus et feminabus in*

predictis castris |[5] et villis atque aliis locis vestris et predicti monasterii habitantibus et habitaturis, et etiam cum omnibus bonis vestris, dicti monasterii monacharum, omnium locorum et omnium hominum et feminarum suarum, mobilibus et immobilibus ac se moven-|[6]tibus, generaliter et specialiter, que modo habetis vos et monache [et] dictum monasterium ac homines vestri vel in antea poteritis adipisci in cunctis locis aut etiam eveniri poterunt aliqua racione vel causa ad vos et ad monachas, ad dictum monasterium, |[7] homines, castra, villas, familiam et ad alia vestra, ubique habita et [habenda] quocumque modo, jure, racione vel causa.

Preterea recipimus vos, dominam abbatissam predictam, monachas, dictum monasterium, castra et villas, familiam, homines, feminas, |[8] ac omnia bona eorum sub nostra speciali protectione, deffenssione, emparantia firma securoque ducatu nostro, cum omnibus dicti monasterii, mobilibus et immobilibus ac se moventibus, generaliter et specialiter, ubique habitis et habendis. Guidamus, |[9] inquam, vos, dominam abbatissam, monachas, monasterium, servos, familias, mercimonia, bestiarium grossum et minutum et alia bona vestra et dicti monasterii, mobilia et immobilia ac se moventia, generaliter et specialiter, que vos et homines, servi et familie |[10] vestri habetis modo vel deinceps lucrari poteritis, per totam terram et dominacionem nostram et omnium amicorum nostrorum, in eundo, morando, redeundo, dormiendo et vigilando. Ita quod vos, dicta domina abbatissa, monache et omnes homines ac femine |[11] dictorum locorum et aliorum dicti monasterii, servi ac familie, cum omnibus bonis vestris et suis, mobilibus et immobilibus ac se moventibus, ubique habitis et habendis, sitis vos et ipsi, ac omnia bona vestra et sua et hominum ac feminarum suarum et cujusque |[12] vestrum et suorum, salvi et securi atque ab omni dampno, impedimento, gravamine et distribuo ac pignore penitus alieni.

Mandantes, igitur, firmiter et districte, omnibus militibus, vicariis, bajulis atque aliis universsis hominibus et subditis nostris, |[13] quod ubicumque et quocienscumque vos et monache, omnes homines et femine dictorum locorum et aliorum dicti monasterii, servi et femine vel bona sua ac vestra et totius monasterii ubique habita et habenda perveneritis, pro posse toto et scientia ac viribus suis et cujusque |[14] eorum, ut nostra propria emparent, manuteneant viriliter, protegant viriliter et deffendant. Nulli, enim, de nostro amore et gracia confidentes, audeant vel attemptent vos vel homines dictorum locorum et aliorum dicti monasterii ac feminas, servos ac familiam, |[15] bona vestra, dictorum hominum et locorum ac omnium aliorum bonorum vestrorum et suorum, mobilium et immobilium ac se moventium, generaliter et specialiter, habitorum et habendorum in cunctis locis spectantibus ad dictum monasterium, ad aliquod ejusdem impedire, machare, di-|[16]sturbare, impignorare, gravare et molestari aliqua racione vel causa, nisi tantum principales fueritis debitores aut manifesti fidejussores, dum tamen parati sitis cuilibet de vobis querelam habenti justicie plenitudinem exibere. Si quis contra tenorem |[17] istius instrumenti venerit vel in aliquo istum guidaticum ausus frangere fuerit, iram et indignacionem nostram se noverit incurssurum et cognoscemus ipsum inimicum esse nostrum potius quam amicum.

Actum [est hoc] XV° kalendas januarii, anno Domini millesi-|[18]*mo ducentesimo septuagesimo primo.*

Sig+num nobilis R[aymundi] de Cardona, filii venerabilis G[uilelmi] de Cardona, militis defuncti, qui hoc concedimus et firmamus in presentia et precibus domp[ni ·· 5 ch ··[a]*, Dei] gracia vicecomitis Cardone, testesque |*[19] *firmari rogamus.*

Sig+num Berengarii de Monçoners, sig+num A. de Podio Viridi, testium.

[20] *Raymundus Albagesii, notarius publicus domini abbatis et capituli Aggerensis, de mandato Petri de Amigdala, rectoris ecclesie Sancti Vincentii Aggerensis, hoc scripssit suumque sig*(signe)*num impressit.*

[a] Aleshores era vescomte de Cardona Ramon Folc V de Cardona i de Tarroja, que no s'ha de confondre amb l'atorgant d'aquesta salvaguarda

62

6 juliol 1272

Arnau [I] de Fluvià assigna a la seva filla Sibil·la una pensió anual de 100 sous sobre les rendes de la Torre dels Oms. A la mort de Sibil·la i d'una segona beneficiària de la qual no en resta el nom, el monestir de Vallverd continuarà rebent perpètuament aquesta pensió a condició que s'usi només en l'enfermeria del monestir.

▸ O M 1015.21. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Donacio Arnaldi de Fluviano, militis, facta conventui Vallis [Viridis].* 2*. *Arnaldus de Fluviano, miles, donat monasterio Vallis Viridis C solidos censuales. 1272.* 3. *Leg 658/27.* 4. *N° 28.*

α *ca* 1770–75, Jaume Caresmar : Mo, p. 722.

a 1988, J. M. Cots : Co 27.

El nom de la segona beneficiària ha estat esborrat expressament dels dos llocs on apareixia, mitjançant sengles raspadures.

[1] *Notum sit cunctis hominibus, tam presentibus quam futuris, quod ego, Arnaldus de Fluviano, miles, per me et successores meos in |*[2] *perpetuum, cum bono animo ac spontanea voluntate, asigno tibi, Sibilie, filie mee, pro parte et fratrischa et legitima tua omnium bonorum meorum, centum solid¦os⁇¦ |*[3] *censuales omni tempore annuatim super omnibus redditibus, exitibus et juribus que ego habeo et habere debeo in turrii que dicitur de Omo¦s⁇¦ justa [·· 10 ch ··] |*[4] *dono locum in perpetuum predictos centum solidos censuales conventui monasterii de Tregon, tali modo et pacto quod tu, predictam [Sibiliam], |*[5] *[·· 30 ch ··]*[a] *habeatis et possideatis predictos centum solidos anuatim omni tempore vite*

vestre ad usum et sustentacionem |[6] *vestram. Et post obitum vite vestrum amborum, habeant predictum monasterium predictos centum solidos ad usum et sustenta-*|[7]*cionem infirmarie, et in nullis aliis ussibus predicti denarii expendantibus. Et ego, dictus Arnaldus de Fluviano, dico et volo* |[8] *et mando quod dictos centum solidos non sint in aliam nullam rem colloquatos si non ad proficium de infermerie et ad custodium de illas* |[9] *quod intus in infirmerie sint per egritudine. Et si in aliam rem erunt colloquatos dictos centum solidos, si non ad usum et ad pro-*|[10]*ficium de infermerie, quod ego, dictus Arnaldus de Fluviano, abeat posse, quod redeant michi et meis sine omne totum dampnum anime mee* |[11] *et meis. Adhuc volo et mando ego, dictus Arnaldus de Fluviano, quod dictum conventum*[b] *non abeat possum in dictos centum solidos* |[12] *in vita Sebilie, filiee mee,* [·· 25 ch ··][a] *sine voluntate de illas ambas.*

Actum est hoc II |[13] *nonas julii, anno Domini M CC LXX II.*

Sig+num Arnaldi de Fluviano, miles, sig+num |[14] *Bernardii de Fluviano, filium ejus, qui hoc concedimus et firmamus et testium exoramus.*

Sig+num |[15] *Guilelmii Bernat de Fluviano, archidiachonus de Ribacurtie, sig+num Guilelmo de Fluviano, sig+num* |[16] *Espurius de Fluviano, hii sunt testium.*

Guilelmus Romey, presbiter, scripssit et suum sig(signe: pentagrama)*num fecit, in sub jussione* |[17] *Berengarii de Villa Bernat, rectoris ecclesie Tartarenssio.*

[a] Raspat, de manera que fa desaparèixer el nom de la segona beneficiària [b] Ad lit.: *convenventum*

63

20 juliol 1273

Brunissenda, abadessa de Vallverd, dona a Ramon Cabrer el redelme i altres rèdits que el monestir de Vallverd obtingui els propers set anys als termes d'Àger i de la Règola. A canvi, el donatari estarà al servei del monestir per defensar els seus interessos en qualsevol causa que sorgeixi contra els magnats de la terra o altres persones. L'abadessa també es compromet a satisfer les despeses que això pugui ocasionar al donatari. Tanmateix, aquest deixarà de percebre el redelme si s'absenta per més d'un any sense llicència de l'abadessa, llevat que sigui per acudir a la cúria romana.

▸ O *Ag*, A 2227. Pergamí.
Not. dors.: *Non facit pro monasterio, nullius est valoris* (sobre una nota anterior raspada).

α 1766/68, Jaume Caresmar : *Ag*, Co 2227.

β 1768/70, Jaume Caresmar : *Ag*, Re 833.

γ *ca* 1770–75, Jaume Caresmar : Mo , p. 722.

[1] *Noverint universsi, presentes pariter et futuri, quod nos, domina Brunissendis, Dei gracia abbatissa Vallis Viridis, cum conssensu et expressa voluntate tocius conventus ejusdem loci, per nos* |[2] *et omnes successores nostros, scienter et consulte, propter multa et grata servicia que vos, Raymundus Cabrer, nobis et monasterio nostro fecistis et in posterum facietis, damus vobis, Raymundo* |[3] *Cabrer, et concedimus, titulo irevocabilis donacionis, redecimum totum quod habemus et habere debemus et omnes reditus quos habemus et habere debemus in villa Ageris et in terminis* |[4] *ejusdem ville. Et totum redecimum quod habemus et habere debemus damus, inquam, vobis in villa Regule et in terminis ejusdem de hoc festo Sancti Michaelis menssis septembris proximo veni-* |[5]*enti usque ad septem annos completos continue numerandos. Damus, inquam, vobis redecimum predictorum locorum de omnibus expletis et fructibus et de omnibus illis que nos et monasterium nostrum* |[6] *percepimus et percipere potuimus qualibet racione vel causa. Damus et in continenti ponimus vos, Raymundo, in corporalem possesionem et tenedonem dicti redecimi. Cedimus eciam vobis dictum redecimum* |[7] *tali modo quod infra prescriptos VII*^{em} *annos positis dictum redecimum vendere et inpicnorare et allio modo allienare et ad omnes vestras voluntates facere. Ita quod, completis dictis VII*^{em} |[8] *annis, vos redatis et restituatis dictum redecimum nostro monasterio liberum et quietum, sine omni honere debitorum.*

Damus, tamen, dictum redecimum vobis, Raymundo Cabrer, tali pacto |[9] *quod, in omnibus causis quas monasterium nostrum movebit contra aliquos vel aliquid contra dictum monasterium, patrocinium bene et fideliter prestetis et quod secundum posse nostrum semper sitis* |[10] *protector et defenssor monasterii ante dicti. Et si forte contigerit quod monasterium nostrum haberet aliquod ardum negocium cum terre magnatibus in istis partibus quod sine vobis* |[11] *expediri non posse, quod vos teneamini monasterio nostro pro posse vestro illud expedire. Ita tamen volumus quod predicta teneamini facere monasterio nostro dum tamen* |[12] *nos et monasterium nostrum faciamus vobis et equituris vestris expenssas prout decorem persona vestra.*

Concedimus tamen vobis, Raymundo, quod si forte contingerit vos ad Curiam |[13] *Romanam accedere, quod propter hoc non amitatis dictum redecimum. Imo volumus quod quandiu eritis in Curia Romana quod plenarie et integre dictum redecimum* |[14] *recipiatis. Tamen, si contigerit vos alio modo esse a partibus istis, videlicet, causa scolarum per unum annum completum vel per duos, quod vos non recipiatis dictum redecimum nissi de* |[15] *voluntate et licencia nostra.*

Et ego, Raymundus predictus, recipio dictam donacionem et promito vobis, domine abbatisse et conventui ejusdem loci, quod omnia predicta pro posse mea |[16] *faciam fideliter et complebo.*

Et domina abbatissa predicta et totus conventus ejusdem loci promitimus vobis, Raymundo predicto, quod faciemus vobis, et cui vos volueritis usque ad terminum

|[17] pretaxatum, tenere et posidere dictum redecimum. Et erimus vobis legales, garencie et defenssores contra cunctos homines, et nunquam contra predictam donacionem veniemus |[18] vel venire faciemus per nos vel per interpositam personam. Super hoc renunciamus omni juriis auxilio, canonico et civili et consuetudinario, et specialiter illis juribus |[19] que permitunt donacionem posse causa ingratitudinis revocari et que permitunt eciam monasterium posse restitui in integrum.

Actum est hoc XIII° kalendas agusti, anno |[20] Domini M^{o}CC^{o}LXX°III°.

Sig+num domine abbatisse, sig+num Saure, priorisse, sig+num Berengarie, subtus priorisse, sig+num Elicssendis, sacriste, sig+num Dallmaete, precentrix, sig+num Guilelme, infirmarie, sig+num Bortolomeua, cellerarie, sig+num |[21] Berengarie, hostalarie, sig+num Marie, hostiarie. Nos omnes concedimus et firmamus, testesque firmare rogamus.

Sig+num Bernardi |[22] de Montessor, presbiteri, sig+num Petri de Millà, testium.

Marchus de l·Obahc scripsit mandato G[uilelmi] Piperate, rectoris ecclesie de Trogó, et hoc sig(signe)*num fecit.*

Ego, Guilelmus Piperate, hoc instrumentum scribere jussi et sig(signe)*no meo corroboravi.*

64

18 agost 1277

Testament de Berenguera, filla de Ramon d'Àger i Brunissenda, els quals encara vivien. Reparteix entre diverses institucions i persones religioses 100 sous agramuntesos que el seu pare li havia deixat en benefici de la seva ànima. En particular, deixa 20 sous per la seva sepultura al cementiri de Sant Pere d'Àger, i 10 sous per una tomba (tumulus) al monestir de Vallverd. D'altra banda, deixa a l'abat i canonges de Sant Pere d'Àger una pensió anual de 10 sous, la qual li havia estat assignada també pel seu pare, posant com a garantia el gra de blat que aquest rebia de Montlleó. Mitjançant aquesta pensió es pagarà cada any un convit en l'aniversari de la mort de la testadora.

× O *Ag.*

► A 1286, juny, 5, trasllat autenticat pel mateix notari, *ex* O : *Ag*, L 245. Pergamí. Not. dors. : *Transumptum testamenti Berengarie, filie Raymundi de Àger. Dimissit* X *solidos pro una pietanca super granerium de Monleó.*

B Segle XIV, *ex* A : *Ag*, Ct 29, f. 20v–21v. Epígraf: *Transsumptum testamenti Berengarie, filie condam Raimundi de Agere, in quo dimisit* X *solidos censsuales conventui pro uno convivio quolibet anno* ?? *habituro.*

α 1766/68, Jaume Caresmar, *ex* A : *Ag*, Co 1238.

β 1768/70, Jaume Caresmar, *ex* A : *Ag*, Re 877.

[1] *Quoniam omnia mundana transsitoria sunt et labilia, et quod scripto committitur memorie tenaciter comendatur, et cum nullus in carne* |[2] *positus mortem evadere possit, idcirco, in Dei nomine, ego, Berengaria, filia Raymundi de Agere, assenssu et voluntate ejusdem patris mei, detenta gravi infirmitate, timens mori et cupiens perfrui gaudiis, si Deo placuerit, sempiternis, in meo bono et perfecto senssu integraque loquela* |[3] *mea et manifesta, meum scribi facio testamentum. In quo eligo manumissores meos Ferreronum de Arineo et Rubeum Burgesii, qui, sine dampno suo et suarum rerum, omnia bona mea dividant et ordinent ut inferius invenerint scriptum, quibus supplico si me mori contigerit prius quam aliud scribi* |[4] *faciam testamentum, istam meam ultimam voluntatem perduci faciant ad effectum et credantur inde suo plano* ⌊*verbo*⌋*, sine testibus et juramento ac calumpnia et bello.*

In primis accipio pro anima mea centum solidos Acrimontensium quos dictus pater meus dedit michi ad animam meam, et decem solidos Acrimontensium quos idem |[5] *pater meus censsuales assignavit michi super granerio totius bladi quod ipse habet et habere debet in Monleó, et voluit quod eos dimiterem abbati et canonicis Agerensibus, scilicet, annuatim in die anniverssarii mei.*

De quibus centum solidis predictis anime mee, dimito operi Sancti Petri Agerensis III solidos, in cujus |[6] *cimiterio meam eligo sepulturam. Item dimito domino abbati II solidos, cuique canonicorum ejusdem XII denarios. Item omnibus aliis presbiteris castri et ville Agerensis cuique XII denarios pro missis et oracionibus. Item dentur uno tumulo X solidi monasterio Sancte Marie de Tregó, scilicet, conventui ejusdem pro pietate* |[7] *decem solidi. Item viginti solidi pro mea sepultura. Item operibus ecclesiarum* [a]*Sancti Vincentii*[a]*, Sancti Salvatoris, Sancti Nicholai, Sancti Martini, Sancti Jachobi, Sancte Marie de Colobor, Sancte Marie de Petra, Sancte Marie de Plano, Sancte Columbe, cuique XII denarii. Item Sancte Marie de Sancto Laurentio XII denarii.* |[8] *Item ecclesie Sancti Laurentii ejusdem XII denarii. Sancte Marie de Monleó X solidi. Residuum dividant manumissores pro anima mea in piis causis ubi mayorem cognoverint caritatem.*

Item dimito et assigno, de voluntate et consilio dicti patris mei, predictos X solidos quos pater meus michi |[9] *assignat annuatim super granerium de Monleó, abbati et canonicis Agerensibus pro uno convivio quod habeant per cuncta secula annuatim in die mei anniverssarii, videlicet, per talem diem cujuslibet anni in quem ego ab hoc seculo transsibo. Ita, tamen, quod ipse dies obitus* |[10] *mei sit in capitulario ejusdem scriptus et fiat per canonicos ejusdem aniverssarium in illo die annuatim ut fit de uno canonicorum ejusdem.*

Consequenter, dono penitus et dimito Raymundo de Agere et domine Brunissendi, parentibus meis, totum jus, voces, peticiones |[11] *et acciones, reales et personales, utiles et*

inutiles seu mixtas, cujuscumque generis et speciei sint, quas habeo et habere debeo ne movere valeo in bonis eorum et aviaticis racione partis mee divise cognite fratrisce et legitime que ad me et meos pertinet racione successionis, ad omnes |[12] suas suorumque voluntates irrevocabiliter penitus in perpetuum faciendas, sine omni meo meorumque retentu, ut firmius dici utilitati sue et suorum potest.

Ego, vero, Raymundus de Agere predictus, concedo et approbo dictis manumissoribus racione predicte testatricis super omnibus |[13] bonis meis centum solidos predictos quos ipsa pro anima sua recepit atque divisit. Et insuper, per me et omnes meos successores presentes pariter et futuros, bono animo et gratuita voluntate, dono et in perpetuum concedo domino Deo et monasterio, abbati et canonicis Agerensibus, |[14] et successoribus suis ac quibus voluerint, predictos decem solidos Acrimontensium censuales quos dicta Berengaria, filia mea, eis dedit annuatim pro uno convivio in die obitus mei, et ipsos X solidos ad ⌊mayorem⌋ firmitatem concedo quod habeant in perpetuum annuatim super granerium totius bladi quod |[15] habeo et recipio in Monleó. Sub hac, vero, paccione quod de ipso granerio non tangam vel recipiam, nec recipere possimus ego vel mei in quolibet anno aliquid donec predicto monasterio Sancti Petri vel abbati aut canonicis ejusdem vel suis dicti X solidi penitus persolvantur, quos habeant in |[16] die anniverssarii predicte Berengarie, ut continetur superius. Et sic promito quod de ullo blado granerii predicti non defferam nec faciam deferri quousque dictum monasterium vel sui receperint dictos X solidos et habeant ipsos annuatim pro uno convivio pro anima dicte Berengarie in die obitus et anni-|[17]verssarii sui. Et hanc donacionem nullo modo valeam revocare nec ab aliquo valeat impediri. Immo promito quod sic faciam hoc tenere et atendere dicto monasterio, abbati, canonicis et successoribus suis per secula cuncta.

Actum est hoc XV° kalendas septembris, anno Domini M^{o}CC^{o}LXX°VII°.

[18] *Sig+num Berengarie, testatricis predicte, que hoc testamentum mando scribi, ipsumque firmo et concedo, manumissores et testes firmare rogo. Sig+num Raymundi de Agere predicti, qui hoc testamentum totum concedo et firmo.*

Sig (espai en blanc d'uns 20 ch), *sig+num Rubei Burgesii, |[19] predictorum manumissorum, qui hoc firmamus sine dampno nostro et nostrarum rerum.*

Sig+num Petri Arnaldi de Penalva, sig+num Petri, filii Petri d·Olzina, testium Berengarie, testatricis, Raymundi d·Agere et Rubei Burgesii.

[20] *Raymundus Albagesii, notarius publicus domini abbatis et capituli Agerensis, mandato Petri de Amigdalo, rectoris ecclesie Sancti Vincentii Agerensis, hoc scripssit, cum supra posito in III^{a} linea "istam meam ultimam voluntatem perduci faciant ad effectum", suumque sig*(signe)*num impressit.*

[a] Duplicat

65

25 desembre 1279 / 24 març 1281

L'abadessa de Vallverd fa poders a Martí d'Obac, clergue, pels negocis del monestir.

× O Original perdut.

▸ α 1552, Martí Marquina : Ma 38 (segona part).

Cap preguntar-se si hi podria haver hagut un error i aquest *Martino de Obaco, clerico,* fos en realitat el *Marquetus de l·Obac* que l'any següent apareix com a notari (doc. **67**) i que set anys abans apareix ja com a escrivà del rector de Tragó (doc. **63**).

6v,11 *Sindicatus factus per abbatissam de Vallvert Martino* |12 *de Obaco, clerico, ad negocia monasterii. Anno 1280.*

66

9 febrer 1281/82

Berenguer de Barbelles i la seva esposa, Gençana, nomenen hereva la seva filla Esclarmonda en casar-se amb Arnau d'Albelda. A canvi, Esclarmonda promet servir, obeir i estimar els seus pares. Aquests es reserven 60 sous jaquesos per les seves ànimes, així com la castlania de Salaverd i una casa a Tragó. D'altra banda, donen al seu fill Pere 50 sous en concepte de legítima, i a un altre fill anomenat Arnau li donen també 50 sous així com una vinya al terme de Boix.

× O Original perdut.

▸ A 1334, desembre, 29, còpia autenticada per Salvador Pedrol, prevere i notari públic de Boix per autoritat de Guillem Gombau, rector i notari del mateix lloc, i subscrita per Guillem Costa, notari de Tragó, i Guillem de Sanahuja, prevere de Tragó : M 2297.07. Pergamí. Not. dors. : 1*. *Berengarius de Berbeles instituit heredem suam Sclarmundam filiam tempore nuptiarum*. 2. *L 1564/7*.

2 *Noverint universi quod nos, Berengarius de Barbeles, et Gençana, uxor ejus, consilio et voluntate amicorum nostrorum, per nos et omnes nostros succesores, facimus ordinamus heredem et sucesorem nostrum Esclarmondam,* |3 *filiam nostram, in tempore nupciarum cum Arnaldo d·Albelda, maritum vestrum, de omni ospicio nostro et de omnibus bonis nostris, mobilibus et inmobilibus et se moventibus, lucratis sive lucrandis, nobis vel nostris pertinentibus vel pertinendis, sive* |4 *hospicio expectantibus vel expectandis. Eligimus, inquam, vos et vestros successores nostros perpetuales predicti hospici et omnium bonorum nostrorum eidem pertinencium. Tali modo quod nos simus dominus*

et potens super vos et |[5] vestros et super omnia bona vestra, ut probis hominibus debet esse ad utilitatem predicti hospici et vos, dicta Esclarmonda, et vestri, serviatis nobis in omni vita nostra ut boni filii debent servire sue karisimi patri ac |[6] matri et diligenter obedire.

Retinemus, inquam, pro animabus nostris LX solidos Jachensium, quos asignamus super omnia bona predicti hospici et super ipsos manumisorem vel manumisores quas libenter posu-|[7]mus asignare. Aduc retinemus castelaniam quam abemus et habere debemus et recipimus in castro de Salavert et in suis terminis. Item unam domum in vila de Tregó. Aduc damus Petro, filio nostro, |[8] pro parte et fratrischa ac legitima patris et matris L solidos Jachensium ad omnes suas voluntates. Item damus Arnaldo, filio nostro, L solidos Jachensium et unam vineam sitam in termino de Boix, loco qui vocatur Vyg-|[9]al|b|es. Et afrontat de prima parte na Plença, et de II^{a} Raymundo Paylarés, et de III^{a} Guilelmo Vidal, et de IIII^{a} parte Boniol. Hoc damus parte et fratrischa ac legitima patris et matris, ita quod de cetero |[10] non petant nec petere faciant in bonis paternis vel maternis.

Ad quod ego, Esclarmonda predicta, hac succesione, donacione et hereditacione a vobis, Berengario de Barbeles et Gençana, pa-|[11]tribus meis predictis, libenter recipio [et] promito in fide et legalitate mea vobis, patribus meis, servire et obedire, diligere et amare, sicut bona filia debet sum patrem et |[12] matrem, in omnibus providere, et omnia supra dicta omnimode adimplere.

Quod est actum V^{o} idus febroari, anno Domini M^{o}CC^{o}LXXX° primo.

Sig+num Berengari de Barbeles, sig+num |[13] Gençane, ejus uxor, donatorum predictorum, sig+num Esclarmonda predicta, qui nos omnes hoc concedimus et firmamus et testes firmare rogamus.

Sig+num |[14] Tamariti Navare, sig+num Petri de Ture Sancti Martini, testium.

Sig+num mei Petri de Cerqueda, rector et notarius ville de Tregó, qui hoc scripsi |[15] die et anno prefixis, secundum formam sumtam per manu Marqueti del Obach, presbiter, tenentis locum notarii publici tunc in Tregono.

67

13–22 desembre 1281

L'abadessa i monges de Vallverd fan poders a Berenguer de Capdella per a que defensi els interessos del monestir, especialment en relació amb els llegats testamentaris i altres assumptes pendents amb diversos nobles.

▸ O M 2296.06. Pergamí.
Not. dors.: 1*. *Sindicatus per conventum Vallis Viridis. 1281*. 2. *L 1554/50*.

α 1552, Martí Marquina : Ma 90.

[1] *Noverint universi quod nos, Sibilia de Offegato, Dei gracia abbatissa monasterii Vallis Viridis, vocati aliter de Trogone, et Saura de Filela, priorissa, Berengaria de Abeylla, subpriorissa, Elicssendis de Podio Viridi, sacrista, Sibilia de Areyn, subsacrista, Elicsendis de Monte Sereno, precentrix, Brunissendis de* |[2] *Guàrdia, subcentrix, Elicsendis de Montcenís, infirmaria, Berengaria de Villa Nova, operaria, Gueralda de Puig de Màger, hostalaria, Maria Resolina, portaria sive hostiaria, et Guilelma de Àger, Raymunda dez Castel, Sclarmonda de Clarmont, Elicsendis de Castel Sent, et Urraca de Aguilaniu,* |[3] *claustrarie, de consilio, assensu et voluntate venerabilis fratris Guilelmi de Sancto Paulo, Dei gracia abbatis monasterii Fontis Clari*[a]*, visitatoris* ⌊*monasterii*⌋ *nostri predicti et gerentis vices domini abbatis Cisterciensis in hac parte, per nos et totum conventum predicti monasterii nostri, facimus, constituimus et ordinamus certum et* |[4] *specialem procuratorem nostrum, sindicum et actorem vos, Berengarium de Capdela, clericum presentem et hanc procuracionem recipientem, specialiter in causa sive causis quas habemus vel habere intendimus et speramus cum heredibus et detentoribus bonorum sive manumissoribus nobilis Alvari, comitis* |[5] *condam, et domine comitisse Urgelli, ejus uxoris, et Bernardi Raymundi de Ripellis, et Elienor, ejus uxoris, et domine Marie, condam comitisse Urgelli, et Petri de Montecatano, et Sibilie, ejus uxoris, Jacobi de Cervaria, Guilelmi de Podio Viridi et uxoris ejus, Berengarii de Tamarito et Grise,* |[6] *ejus uxoris, deffunctorum, et cum nobilibus Gueraldo de Capraria et Bernardo de Angularia, et generaliter ad omnes et singulas causas seu in omnibus et singulis causis quas habemus seu habiture sumus vel quas movemus seu movere intendimus et proponimus contra omnes et singulas alias personas que nobis et* |[7] *dicto monasterio nostro injuriantur vel existunt modo aliquo obligate, tam videlicet racione legatorum in testamentis, debitorum, usurarum, injuriarum, maleficiorum et dampnorum datorum quam qualibet alia racione vel causa, coram illustri domino Petro, Dei gracia rege Aragonum, vel delegato jam ab eo aut de* |[8] *cetero delegando, vel quocumque alio judice ecclesiastico vel seculari, ordinario, delegato vel subdelegato.*

Dantes vobis, dicto procuratori nostro, plenam et liberam potestatem agendi, deffendendi et literas cujuscumque tenoris fuerint neccessarie inpetrandi, et inpetratas presentandi, recusandi, |[9] *contra dicendi, libellum sive libellos offerendi et recipiendi, litem contestandi, et de calumpnia seu de veritate dicenda in animas nostras jurandi, et cujuslibet alterius generis juramentum subeundi, conveniendi, reconveniendi, replicandi, excepciones proponendi, ter-*|[10]*minos et dilaciones petendi et recipiendi, testes et instrumenta producendi, et alterius partis videndi et reprobandi, judices eligendi et recusandi, sentenciam interlocutoriam et diffinitivam audiendi, apellandi, apostolos*[b] *petendi et apellacionem prossequendi, judicis officium implorandi* |[11] *et expensas exhigendi et restitucionem in integrum postulandi, soluciones recipiendi et de soluto apocam*

faciendi. Et demum omnia alia ordinandi et faciendi que merita causarum exigunt et que debet et potest facere verus et legitimus procurator, sindicus sive actor, |[12] vel que nos faciemus seu facere possemus, si presentes essemus. Possitis, eciam, alium vel alios procuratores loco vestri substituere et ponere ante litem contestatam et post, et eos revocare quandocumque et quociens vobis visum fuerit expedire. Ratum et firmum semper penitus habiture quicquid per vos, |[13] dictum procuratorem nostrum et substitutum aut substitutos a vobis, super premissis omnibus et singulis, in judicio vel extram actum fuerit seu eciam procuratum ac si a nobis personaliter esset factum.

Approbantes et confirmantes, in omnibus et per omnia, procuracionem vobis, dicto Berengario de Capdela, dudum factam |[14] a Brunissende, bone memorie predecessore nostri, Sibilie, abbatisse predicte. Et volentes relevare vos, dictum procuratorem nostrum, et substitutum aut substitutos a vobis, ab omni honere satisdandi, promitimus, sub ipoteca omnium bonorum monasterii predicti, vobis, notario inffra scripto, |[15] nomine omnium quorum intererit sollempniter stipulanti, judicatum solvi cum suis clausulis universis.

Quod est actum idus decembris, anno Domini M°CC°LXXX° primo.

Sig+num Sibilie de Offegato, abbatisse predicte, sig+num[c] *Saura de Filella, priorisse, sig+num |[16] Berengarie de Abeylla, subpriorisse, sig+num Elicssendis de Podio Viridi, sacriste, sig+num Sibilie de Areyn, subsacriste, sig+num Elicsendis de Monte Sereno, precentricis, sig+num Brunissendis de Guàrdia, subcentricis, sig+num Elicsendis de Montcenís, infir-|[17]marie, sig+num Berengarie de Villa Nova, operarie, sig+num Gueralde de Puig de Màger, hostalarie, sig+num Marie Resoline, hostiarie, sig+num Guilelme de Àger, sig+num Raymunde dez Castel, sig+num Sclarmonde de Clarmont, sig+num Elicsendis de Castel |[18] Sent, sig+num Urrace de Aguilaniu, claustrariarum, sig+num Guilelmi de Sancto Paulo, abbatis Fontis Clari predicti, que et qui hec concedimus et firmamus.*

Sig+num fratris Guilelmi de Ilerda, monachi Fontis Clari, sig+num Raymundi Claverol, capellani, Raymundi |[19] de Sancto Clemente, civis Ilerdensis, sig+num Martini d·Araynnó, scutiferi dicti abbatis, sig+num Periconi de Aremonte, carnificis, [*testium*] *firmamentorum dicte abbatisse et dicte Berengarie de Villa Nova et abbatis predicti.*

[d] *Sig+num Arnaldi Playani, sig+num Petri de Turre, |[20] sig+num Jacobi de Mont Rabey, sig+num Petri de* ¦*Crino*?¦*, testium firmamentorum aliarum monialium predictarum, exceptis abbatissa predicta et Berengaria de Villa Nova et excepto abbate predicto, que, quidem, moniales et sui testes firmarunt videlicet XI° kalendas januarii, anno Domini M°CC°LXXX° primo, |[21] in manu et posse mei, Marqueti de l·Obac, notarii public de Trogone et monasterii predicti, qui signa earum et cruces cum punctis prout mea litera notat et hoc sig*(signe)*num meum hic aposui.*

[22] *Signum mei, Raymundi de Balagario, notarii publici Ilerdensis, qui hoc scribi feci. Et fuit supra positum in III^a^ linea, ubi dicitur "monasterii".*

[a] Es refereix al monestir cistercenc de Santa Maria de Fontclara, que havia existit en l'actual municipi d'Albalat de Cinca (Cinca Mitjà) [*Castillón 1986*] [b] *apostoli* (llatí, plural): documentació que el jutge inferior adreça al superior en el cas d'una apel·lació [c] Sembla afegit posteriorment; el mateix ocorre amb els *sig+na* de les altres monges, llevat de Berenguera de Vilanova i l'abadessa; aquests *sig+na* afegits amb posterioritat són de la mateixa mà que apareix a partir de la línia 19; tot això concorda amb l'explicació que es dona a la línia 21 del document [d] A partir d'aquí està escrit d'una altra mà

67 bis

17 maig 1283

Testament d'Arnau de Sanahuja. Entre moltes altres deixes, assigna 10 masmodines al monestir de Tragó.

▸ O Lleida, Arxiu Capitular, pergamí L 3494.

a 2022, J. M. Sans, R. Sarobe : *Col·lecció diplomàtica de Santa Maria de Vallbona*, doc. 679.

[1] *Quoniam nullus in carne positus mortem evadere potest, idcirco, in Dei nomine et Ejus gracia, ego, Arnaldus de Sanaugia, civis Ilerdensis, gravi infirmitate detentus, timens mori et penas inferni, cupiensque, si Deo placuerit, paradisi gaudiis perfruy sempiternis, in meo bono et perfecto sensu et plena memoria atque loquela mea integra ac manifesta, meum ultimum scribi facio tes-|[2]tamentum et disposicionem ac ordinacionem omnium mearum rerum, mobilium et inmobilium.*

(·····|·····)

[11] *Item, dimitto unicuique mense monasteriorum Sancti Ilarii, Vallis Bone, Petrecalis, Vallis Sancte, Bone Requiey, Franquesiarum, de Trogone et Vallis Laure, decem mazmotinas, et orent Deum pro anima mea. Dimito etiam monasterio Populeti viginti mazmotinas pro una pitancia, et orent Deum pro anima mea. Et monasterio Sanctarum Crucum, decem mazmotinas pro |[12] una pitancia, et orent Deum pro anima mea. Et monasterio Scarpii, decem mazmotinas pro pitancia. Et monasterio Fontis Clari, decem mazmotinas pro pitancia. Et monasterio de Lavays, decem mazmotinas pro pitancia. Et monasterio de Benifaçà, decem mazmotinas pro pitancia. Et monasterio de Alguayra, decem mazmotinas pro pitancia, et orent omnes pro anima mea.*

(·····|·····)

[59] *Actum est hoc XVI° kalendas junii, anno Domini millesimo ducentesimo octuagesimo tercio.*

Sig+num Arnaldi de Sanaugia, civis Ilerdensis, testatoris predicti, qui hoc concedo et firmo et a manumissoribus, consiliario et testibus firmari rogo.

(·····|·····)

[62] *Sig*(signe)*num mei, Arnaldi de Valle Leporaria, notarii publici Ilerdensis, qui hoc scripsi.*

68

24 agost 1283

L'abadessa i monges de Vallverd arrenden la coromina de Tartareu a Ramon de Montessor per dos cafissos de blat, una lliura de pebre i dos parells de gallines. A més, l'arrendatari es compromet a fer jova i tragina i a donar el delme de totes les collites.

► O M 1016.02. Pergamí, amb un gran esvoranc a la part central.
Not. dors.: 1. ⌊····· *l·abadessa dona*⌉ *la co*⌊*ro*⌉*mina* ⌊····· *tragina*⌉. 2. *Leg 659/1*. 3. *N⁰ 39*.

▷ A 1310, trasllat per Guillem de Figuerola, autoritzat de Guillem de Canalda, rector de Tartareu : M 2301.14. Pergamí, tinta molt esvaïda.
Not. dors.: 1. *Establiment de les colomines de Tartareu. 1283*. 2. *L 1565/39*.

a 1988, J. M. Cots, *ex* O : Co 31.

Els fragments perduts de l'original han estat restablerts gràcies a l'exemplar A i s'indiquen entre claudàtors.

[1] *Noverint universi quod nos, domina Sibilia, Dei gracia abbatissa monasterii Vallis Viridis sive de Trogó, et Saura, priorisa, et Berengaria s*[*ubtus priorisa, et Elicsendis, sacrista, et Elicse*]*ndis, precentrix*⌊*si*⌉*s, et Sibilia, infirmaria, et* |[2] *Gueralda, çelleraria, et Berengaria, operaria, et Maria, hostiaria, et Guilelma d·Àger, et Raymunda deç Castel, et Esclarmonda de Clarmont,* [*Brunissendis de Guàrdia, Elicsendis de Castel Sent, Era*]*cha de Aguilaniu, per nos et totum conventum dicti* |[3] *monasterii, presentem et futurum, damus et tradimus ad censum vobis, Raymundo de Montesor, et vestris in perpetuum, honores nostros sive* [*condaminas, quos habemus in termino de Tartareu sicut affrontant*] *de prima parte in Petro de Salvador, de secunda* |[4] *in me, aquissitore, de tercia in Bernardo*[a] *de Fontlonga et in via publica, de quarta vero parte in Paschuali de* ⌊*Buada*⌉. *Pre*[*dictos honores sive condamines, sub predictis afrontacionibus*] *conclusas et terminatas, cum ingressibus et egressibus,* |[5] *melioramentis, affrontacionibus et pertinencis suis universis, damus et tradimus ad censum vobis, dicto aquissitori* [*et vestris, in hunc videlicet modum: quod ipsi melioretis semper et in*] *aliquo non deterioretis, et vos et vestri, et qui post vos* |[6] *predictam quam vobis damus ad censum habuerint vel tenuerint, tribuatis et faciatis nobis et nostro conventui predicto* [*duo kaficia frumenti ad mensuram Agerensi, boni, n*]*ovi, nitidi et recipientis, et unam libram piperis,* |[7] *et duo paria galinarum optimarum censualia annuatim in festo Sancte Marie mensis agusti, et*

salv[o intus in nostro monasterio deferatis, sine expensa et missione predicti] monasterii. Et faciatis eciam nobis jovam et carigium |[8] *sive traginum, ut alii viciini de Tartareu pro honoribus quos ibi habent et suis dominis facere debent. Et [detis eciam nobis decimam de omnibus fructibus et expletis quos Deus] dederit*[b] *in honoribus predictis.*

Et sic, ab |[9] *hoc die in ante qua presens scribitur carta, vos et vestri, et quos vos volueritis, habeatis predictas condominas cum omnibus suis pertinen[ciis ·· 6 ch ··atis, posideatis et expletetis, ad ven]dendum, dandum, inpignorandum [ac alienandum et]* |[10] *ad omnes vestras vestrorumque voluntates inde penitus in perpetuum faciendas. Excepto quod, si vendere vel inpi[gnorare volueritis, quod faciatis id ciri nobis aut conventui] nostro predicto semper ante per triginta dies; que, si* |[11] *retinere voluerimus, per quantum et aliam personam habeamus; sin, autem, faciatis semper inde omnes vestras et vestrorum [voluntates cuilibet, exceptis militibus et sanctis, salvo tamen] nobis et nostro conventui predicto, censu predicto, fatica et* |[12] *jova, carigio sive traginio et decimam et alio pleno jure et dominio nostro. Alium, vero, dominum vel patronum inde [non eligatis nisi nos seu conventui predicti monasterii. Faciemus] semper vobis, dicti*[sic] *aquissitori et vestris, predicta que* |[13] *vobis damus ad censsum habere, tenere, paciffice possidere et explectare potenter. Et faciemus inde vobis et vestris bonam et legalem garenciam contra omnes personas [preter potestatem terre, in jure et] extra jus, et in causa, extra causam, ante causam* |[14] *et post causam ubique, nostris propriis missionibus et expenssis, sine dampno et missione vestra et vestrorum. Vobis, tamen, et vestris facientibus et complentibus nobis censsum predictum, [dictam faticam et decimam] et suum carigium et plenum jus ac dominium* |[15] *universsum, et obligamus omnia bona nostra dicti monasterii, specialiter et generaliter ubique.*

Quod est actum noveno kalendas septembris, anno Domini M°CC°LXXX° [III°].

[Sig+num] domine Sibilie, abbatisse, sig+num |[16] *Saure, priorisse, sig+num Berengarie, subtus priorisse, sig+num Elicsendis, sacriste, sig+num Elicsendis, precentrix, sig+[num Sib]ilie, infirmarie, sig+num Gueralde, çelerarie,* |[17] *sig+num Berengarie, operarie, sig+num Marie, hostiarie, sig+num Guilelme d·Àger, sig+num Raymunde deç Castel, sig+num Esclarmonde de Clarmonte, sig+num* |[18] *Brunisendis de Gàrdia, sig+num Elicsendis de Castel Sent, sig+num Erachue d·Aguilaniu, que nos omnes concedimus et firmamus, testes firmare rogamus.*

Sig+num Berengarii de Capdela, |[19] *sig+num Petri de Montrós, capellani, sig+num Petri Fortuyn, testes.*

[20] *Marquetus de l·Obach, notarius publicus Trogonis sive monasterii Vallis Viridis, scripsit et hoc sig*(signe)*num fecit.*

[a] Ad lit.: *Bernrardo* [b] Ad lit.: *dedederit*

68 bis

Agramunt, 23 maig 1284

Des de la cancelleria reial es reclama a Guerau de Cabrera que alliberi i restitueixi sis homes de Tragó i una certa quantitat de bestiar gros i menut, ja que l'infant havia estat informat que els homes de Tragó havien causat danys a l'abadessa de Vallverd i el seu convent, però Jaume Navarre, que té el castell de Tragó, s'havia compromès davant Ramon Orcau a estar a dret i justícia, per ell i per dits homes, envers dita abadessa.

▸ P *RC*, reg. 62, f. 89v.

89v,14 *Fuit missa littera deprecatoria nobili Gueraldo de Capraria quod absolvat et restituat sex homines de castro de Trogone,* |15 *quod tenet Jacobus Navarre, civis Ilerde, et quandam quantitatem bestiarii grossi et minuti, pro eo quia, ut datum* |16 *est intelligi domino infanti, quod homines de Trogone intulerunt dampnum abbatisse et conventui de Valvert, cum* |17 *ipse Jacobus firmaverit idonee stare juri et facere justicie complementum pro se et dictis hominibus dicte abbatisse et* |18 *cuilibet querelanti, ad cognicionem Raimundi de Orchau.*

Datum ut supra. [a]

[a] *in Acrimonte, X kalendas junii* (lin. 3), *anno Domini M^{o}CC^{o}LXXX° quarto* (f. 87r, lin. 14)

69

11–24 febrer 1285

Jaume Navarre i el seu fill Pere havien comprat el castell de Tragó sota la condició que a la seva mort havia de tornar al monestir de Vallverd. Ara el venen a Ramon de Guàrdia sota la mateixa condició que ha de tornar al monestir a la mort de Jaume Navarre i el seu fill Pere. Dit castell es tenia en franc alou, lliure i immune, amb el vassallatge dels seus habitants. El preu és de 2 650 sous jaquesos.

▸ O M 1015.22. Pergamí, mutilat pel seu costat dret.
Not. dors.: 1. *Instrumentum vendicionis castri de Trogone facta per Jacobum Navar⌊a⌉ Raymundo de G[uàrdia].* 2*. *Venditio loci de Tragone facta per Jacobum Navarre pro toto tempore vite sue et filii sui, et quod postea reverteretur monasterio Vallis Viridis. Anno 1284.* 3. *Tituli donacionis de Tr⌊e⌉gone.* 4. *N 5, Cal 49.* 5. *Leg 658/28.* 6. *N° 30.*

α Segle XVIII : Ru 5.

β Segle XVIII, *ex* α : Ru′ 5.

a 1988, J. M. Cots : Co 28.

[1] *In Christi nomine. Noverint universi quod ego, Jacobus Navarre, civis Ilerdensis, nomine meo proprio et nomine Petri Navarre, filii mei, per me et ipsum filium meum et per omnes successores meos, cum hoc presenti publico instrumento, suo pleno robore ubique firmiter valituro, vendo, trado penitus et concedo vobis, [Raymundo de Guàrdia ·····] |[2] toto tempore vite mee et Petri, filii mei predicti, tam civilis quam naturalis, me et ipso filio meo existentibus in ordine vel in seculo, cum habitu vel sine habitu, castrum et villam de Trogone, situm circa monasterium Vallis Viridi seu de Trogone, per alodium franchum, liberum et immune [·····] |[3] castri et cum omnibus hominibus et feminis ibi habitantibus et habitaturis, et cum omnibus aliis et singulis contentis in instrumento vendicionis castri predicti michi facte et Petro, filio meo predicto, quod instrumentum notarius infra scriptus scribi fecit, seu prout idem castrum ego et dictus filius me[us ····· monasterii] |[4] Vallis Viridi seu de Trogone predicti et prout ego eciam ipsum castrum habeo et possideo in presenti. Sicut affrontat castrum predictum in termino castri de Alberola, et in termino castri de Montassor, et in termino loci vocati de Canelis, et in termino de Stopaynano, de Mirabet, [de Valdelou et?] |[5] de Salavert. Predictum, inquam, castrum cum omnibus et singulis supra dictis et ut nunc habeo et possideo dictum castrum, seu ego et filius meus predictus et uterque nostrum dum vicxerimus, ut est dictum, et ipsum habere ac possidere debemus, jure empcionis predicte, nomine meo proprio et dicti Petri fili[i mei ····· vobis] |[6] et vestris, toto tempore vite mee et filii mei predicti, ut superius continetur, pro duobus milibus sexcentis et quinquaginta solidis Jacchensium, quos omnes numeracione continua a vobis habui et recepi, et inde ad totam meam voluntatem vestri bene paccatus sum et contentus.*

Et ideo renuncio scienter excepcioni [·····] |[7] et doli et excepcioni in factum. Et si forte predicta vendicio valet modo aut de cetero valebit amplius precio supra dicto, parum vel plurimum, quoquo modo, illud totum, quantumcumque sit, ex mea mera liberalitate, donacionis titulo inter vivos, emptori predicto et vestris dono et concedo ad omnes vestras [voluntates ····· mea] |[8] et filii mei predicti. Renuntians scienter omni beneficio minoris precii et decepcioni ultra dimidium justi precii et omni alii juris beneficio, tam canonico quam civili, scripto et non scripto, michi vel dicto filio meo competenti vel competituro contra predicta vel eorum aliquod aliqua racione. Ideoque, cum hoc [presenti [instrumento] ·····] |[9] vobis et vestris, ut predicitur, vendo, cum omnibus et singulis supra dictis, ex omni et dicti filii mei posse, dominio ac tenedone eicio et extraho omnino, ipsumque in vestri ac vestrorum jus, posse, dominium, tenedonem et in corporalem possessionem vestram et vestrorum mitto, trado ac transfero de presenti [·····] |[10] dictum castrum et villam de Trogone quod vobis superius vendo cum omnibus et singulis supra dictis habeatis, teneatis, possidatis et expletetis ad vendendum, dandum, impignorandum ac alienandum et habendum ad vestras voluntates inde toto tempore vite mee et filii mei predicti ac utriusque nostrum penitus faci[endas ·····] |[11] mei predicti, que in predictis non facio quoquo modo. Promitens, sollempni stipulacione et fide bona interposita, quod predicta

que vobis vendo non sunt, in totum vel in partem, per me seu per interpositam personam, vendita, data, permutata, obligata seu modo aliquo alienata, seu occasione hujus vendicionis in aliquo di[·····], |[12] nisi vobis et vestris tantum, vendicionem predictam pro summa peccunie supra dicta. Nec de cetero faciam, consentiam, patiar seu machinabor aliquid, propter quod presens vendicio impediatur vel revocetur seu impediri valeat aut in aliquo revocari. Immo, observabo et rata ac firma tenebo omnia et singula su[pradicta ·····] |[13] sicut melius, plenius ac utilius dici, scribi, intelligi sive excogitari potest, salvamento vestro ac comodo et vestrorum.

Mandans, testimonio hujus publici instrumenti, castlanis et omnibus hominibus castri predicti et terminorum ejus, nomine meo proprio et dicti filii mei, quod ab hac die in antea, dum ego et Petrus, filius meus p[redictus, ·····] |[14] respondeant vobis et vestris de omnibus redditibus, exitibus, proventibus et juribus omnibus castri predicti et terminorum suorum et non nobis vel nostris, aliqua racione, et se vobiscum teneant et vobis et vestris attendant, irati atque pactati, corporibus et avere cum castro et villa predictis, contra nos et omnes alias [····· vos] |[15] et vestros habeant de cetero, dum ego et dictus filius meus et uterque nostrum vicxerimus, ut est dictum, in dominos naturales, et obediant vobis et vestris tanquam eorum dominis usque tunc, ac sint vobis et vestris veri fideles homines ac vassalli. Et in continenti faciant vobis homagium ore et manibus secundum [usaticum Barchinone ·····] |[16] meum, ipsos castlanos et homines a fidelitate, homagio et juramento, ut ab omnibus aliis quibus michi et filio meo predicto tenentur, in presenti absolvo. Post obitum, vero, meum et filii mei predicti, castrum predictum de Trogone, cum castlanis, hominibus et omnibus suis pertinenciis ad abbatissa[m ·····] |[17] ipsum monasterium libere revertatur, salvis vobis et vestris ducentis solidis Jacchensium, quos michi restituistis, cum eos expendissem in necessario opere dicti castri, et aliis etiam missionibus et expenssis, si quas feceritis de cetero in necessario opere ad defenssionem ejusdem castri. Quas, quidem, expenssas [·····] |[18] et super ipso castro, ut michi et filio meo predicto ab abbatissa et conventu predictis concessum est, habeatis, et vos et vestri heredes seu successores, post obitum mei et filii mei predicti, retineatis tamdiu dictum castrum, donec dicte expensse sint vobis et vestris solute totaliter ac restitute.

Ego, vero, [·····] |[19] predicto vel vestris, de eviccione seu garentia predicti castri seu predictorum que vobis vendo. Sed dono, concedo ac cedo, nomine meo et dicti filii mei, vobis et vestris, totum locum, jura et actiones michi et dicto filio meo competentia et competere debentia contra abbatissam et conventum monasterii su[pradicti, ratione pro]-|[20]missionum michi et dicto filio meo factarum ab abbatissa (espai en blanc) *sub certa pena et sine pena in instrumento empcionis nostre castri predicti, et racione obligacionis nobis ab ipsis abbatissa et conventu facte in instrumento ipsius empcionis pro eviccione castri predicti, et ratione eciam promisionis mi[chi facte ·····] |[21] centum morabatinorum, cum alio instrumento, de faciendo et curando, usque ad festum Sancti Andree tunc tempore empcionis nostre dicti castri proximum venturum, quod abbas Cisterciensis firmaret et concederet vendicionem michi et dicto filio meo factam de dicto*

castro. Dono, eciam, concedo atque cedo, nomine meo et filii mei, [····· michi] |[22] et filio meo predicto competentia et competere debentia, contra omnes et singulos fidejussores et bona eorum nobis in instrumento empcionis nostre castri predicti datos ab abbatissa et conventu predictis, racione promissionis seu promissionum nobis factarum in dicto instrumento empcionis ab ipsis fide[jussoribus ·····]

[Ego, Raymundus de Guàrdia, reci]-|[23]piens empcionem predictam sub forma predicta et recognoscens dictum castrum, post obitum vestri, Jacobi Navarre, et filii vestri predicti, restituendum fore abbatisse et conventui supra dictis. Attendens etiam me facturum esse similem promissionem et homagium, quam et quod vos Jacobus Navarre pre[dictus ·····] |[24] vestre, de restituendo eis dicto castro post vestrum obitum et dicti filii vestri. Ideo, promito vobis, Jacobo Navarre, hoc recipienti pro abbatissa et conventu predictis, et ipsis eciam abbatisse et conventui, licet absentibus, et notario infra scripto stipulanti nomine abbatisse et conventus predictorum et aliorum quorum interest, quod stati[m ·····] |[25] predicti, restituam seu restitui faciam abbatisse et conventuy predictis castrum de Trogone predictum cum pertinenciis suis universis, melioratum et in aliquo non deterioratum, sine aliquo contradicto et impedimento in pace. Solutis, tamen, primo michi et meis expenssis factis et a me vobis solutis in oper[·····] |[26] Dei evangelia atendere et complere, et homagium facio, secundum usaticum Barchinone, vobis, dompne abbatisse predicte, hoc recipienti pro vobis et conventu monasterii supra dicti.

Ego, vero, Prohença, uxor Jacobi Navarre predicti, non vi, metu aut dolo inducta nec in aliquo circumventa seu seducta, immo, corde bono et ⸢spontanea voluntate ·····⸣-|[27]sso assensu ipsius viri mei, predictam vendicionem vobis, Raymundo de Guàrdia predicto, per dictum virum meum factam, de castro et villa de Trogone predictis, et presens instrumentum et totum tenorem ejusdem et omnia eciam contenta in presenti instrumento laudo, approbo, ratifico et confirmo in [·····] |[28] continetur. Et absolvo, diffinio ac remito vobis, emptori predicto, et vestris, omnia mea jura et actiones, peticiones, questiones sive demandas, que et quas, racione dotis vel sponssalicii mei vel alterius obligacionis mee in dicto castro et villa de Trogone, habeo vel habere debeo seu michi [·····]. |[29] Promitens vobis et vestris, bona fide et sub virtute juramenti a me inferius prestiti, quod contra predictam vendicionem vel aliqua de contentis in presenti instrumento non veniam [a]nec aliquem[a] vel aliquos venire faciam seu permitam, verbo vel facto, palaam vel occulte, per me vel [····· sin]-|[30]gula supra dicta et rata ac firma tenebo et faciam inviolabiliter observari. Et, in predictis omnibus et singulis cerciorata de jure meo per notarium infra scriptum, renuncio scienter omni excepcioni doli, metus et vis et juri ypotecharum et pignoris et beneficio senatus consulti Velleyani et omni alii ⸢juri ·····⸣ |[31] meis competenti vel competituro contra predicta vel eorum aliquod aliqua racione. Tactisque a me, propria manu mea, corporaliter et libenter, sanctis quatuor Dei evangeliis et cru+ce Domini, juro me predicta omnia et singula attendere firmiter et complere et in aliquo non contra facere [·····] |[32] vel causa. Sic Deus me adjuvet et hec sancta Dei evangelia et crux Domini coram me posita et tacta.

Quod est actum tercio idus febroarii, anno Incarnacionis Christi millesimo ducentesimo octuagesimo quarto.

Sig+num Jacobi Navarre, venditoris [····· sig+num Prohençe,] |[33] uxoris ejusdem Jacobi Navarre, jurate, qui et que hoc concedimus et firmamus firmarique rogamus.

Sig+num Jacobi de Amigueto, jurisperiti, sig+num Raymundi Ginerii, sig+num Raymundi Clavelli, sig+num Raymundi de Castro Poyll, [·· 6 ch ··], sig+num [·····] |[34] Raymundi de Guàrdia, predictorum.

Sig+num Poncii Coqueti, campssoris predicti, sig+num Guilelmi Payani, draperii Ilerdensis, testium firmamenti et juramenti domine Prohençe predicte, que firmavit et juravit decimo kalendas marcii, anno predicto.

Sig+num [·····] |[35] quod Raymundus de Guàrdia fecit domine abbatisse predicte, sexto kalendas marcii, anno predicto.

[36] *Sig*(signe)*num mei Raymundi Maçalui, notarii publici Ilerdensis, qui, auctoritate curie et patiariorum ejusdem civitatis, hoc scripsi et clausi et in publicam formam redegi a memoria recepta per Salvatorem de Bayona, olim notarium Ilerdensem, et scripta sub jussione ejusdem [·····] |[37] Salvator predictus, morte preventus, predictum ⌊instrumentum⌋ claudere non valuit. Cum supra positis in VIII[a] linea, ubi dicitur "instrumento", et in secunda linea subscripcionis mee, ubi dicitur "instrumentum".*

[a] Duplicat

70

26 maig 1286

El monestir de Vallverd devia a Agramunt Serra, ciutadà de Balaguer, 13 cafissos i 9 faneques de blat. Acollint-se al que estipulava el seu contracte amb el monestir, l'acreedor elegeix de cobrar el preu equivalent en moneda segons es venia llavors el blat al mercat de Balaguer. Aquest preu s'estableix mitjançant el testimoni de certs prohoms de Balaguer, els quals afirmen haver vist que el blat net es venia a raó de 4 sous i 3 diners jaquesos per faneca. Aplicant aquest preu, es conclou que la quantitat de blat que devia el monestir equivalia a 727 sous i 3 diners jaquesos.

► O M 1015.23. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Apoche, albarana et difiniciones*. 2. *Leg 658/29*. 3. *N° 31*.

a 1988, J. M. Cots : Co 29.

Per a que surtin els comptes caldria suposar que un cafís equival a 12,47 faneques, la qual cosa no és creïble. Si se suposa que un cafís equival a 12 faneques, llavors l'import final hauria de ser de 701 sous i 3 diners. L'import superior que dona el document podria correspondre a interessos o a algun altre concepte no especificat.

[1] *Noverint universi quod ego, Arnaldus de Gerunda, publicus notarius Balagarii, confiteor et recognosco in veritate quod die sabati octavo kalendas junii, anno Domini M°CC°LXXX°VI°, Acrimons Serra, habitator ville Balagarii, |[2] venit coram me dicens se velle computare et denarios facere de omnibus illis tredecim kaficiis et novem fanechis frumenti ad mensuram Balagarii que domina abbatissa et conventus monasterii Vallis Viride sibi debe-|[3]bant ex causa mutui, cum publico instrumento scripto per manum mei, Arnaldi predicti. De quo, quidem, frumento erat in eleccione ipsius Acrimontis [utrum][a] vellet accipere frumentum eundem, vel precium ejusdem prout valeret pulcrum frumentum in foro |[4] Balagarii, quacumque die [qua][a] ipse vellet de eodem frumento computare et denarios facere de ipso, coram duobus bonis viris de Balagario, presente uno publico notario, prout hec et alia in instrumento predicto debiti supra dicti plenius |[5] continentur.*

Et dicta die sabati interesse nequivi ego, dictus Arnaldus de Gerunda, ad dictum compotum faciendum. Et die dominica in crastinum dictus Acrimons venit coram me simul com tribus bonis viris de Balagario, |[6] scilicet Vives Bardoyl, P. Bardoyl, et G. Cortit, pro dicto compoto faciendo, dicens se velle de dicto frumento computare et denarios facere de eodem, secundum quod pulcrum frumentum vendiderant in foro Balagarii die |[7] sabati predicta proximo transacta. Dixit eciam quod predicti III probi homines intererant simul cum ipso in dicto foro predicta die quibusdam vendicionibus frumenti, et sciebant qualiter pulcrum frumentum ibi predicta die sabati ven-|[8]debatur. Qui, quidem, probi homines, interrogati per me dictum Arnaldum, dixerunt in veritate et fidelitate sua quod pulcrum frumentum viderant vendi in foro Balagarii dicta die sabati pro quatuor solidis et tribus denariis |[9] Jaccensium fanecha. Interrogati quis vendiderat frumentum pro precio supra dicto, responderunt quod Vives et P. Bardoyl predicti vendiderant sex fanechas frumenti predicto G. Cortiti pro viginti quinque solidos et dimidio Jaccensium, scilicet, |[10] ad racionem quatuor solidorum et trium denariorum Jaccensium fanecha. Item, interrogati si quis alius vendidit frumentum pro eodem precio dicta die sabati in predicto foro preter ipsos, et dixerunt quod quidam alii simili precio ven-|[11]diderant, ut audiverant, frumentum loco et die predictis.

Quod, quidem, compotum dictus Acrimons aprobavit et concessit et duxit eligendum et dixit se velle accipere precium tocius frumenti predicti ad racionem predictam, scilicet, |[12] ad quatuor solidos et tres denarios fanecham, termino constituto ad faciendam solucionem debiti supra dicti in dicto publico instrumento debiti supra dicti, prout per eundem clarius demonstratur. Et ascendit precium tocius predicti fru-|[13]menti, ad racionem predictam, ad sumam septingentorum viginti et septem solidorum et trium denariorum Jaccensium. De quibus, quidem, omnibus supra dictis mandavit dictus Acrimons

fieri publicum instrumentum per me notarium infra scriptum.

[14] *Quod est actum VII° kalendas junii, anno Domini M^{o}CC^{o}LXXX°VI°, presentibus testibus ad hec specialiter advocatis Arnaldo de Sanctalínia, Raimundo Vilela et Bernardo de Viduis.*

[15] *Sig*(signe)*num mei, Arnaldi de Gerunda, publici notarii Balagarii, qui hoc scripsi de mandato Acrimontis Serra predicti.*

[a] Afegit pels editors

71

18 agost 1288

L'abadessa Sibil·la de Fluvià arrenda la granja de Cérvoles a Joan Esteve per 3 cafissos i 4 faneques de blat anuals.

- ▸ O M 1016.01. Pergamí.
  Not. dors.: 1. *Carta de III cafiços e IIII faneques de Sérvoles que fan al monestir de Tragó.* 2*. *1288. Stabliment de la granja de Sérvoles prop Tragó.* 3. *N 17, Cal 49.* 5. *Leg 658/30.* 6. *N° 32.*
- α Segle XVIII : Ru 17.
- β Segle XVIII, *ex* α : Ru′ 17.
- A Segle XVIII : Rx 17.
- γ *ca* 1770–75, Jaume Caresmar : Mo, p. 722.
- a 1988, J. M. Cots, *ex* O : Co 30.

[1] *Noverint universi presentes paginam inspecturi quod nos, domina Sibilia de Fluviano, Dei gracia Vallis Viride abbatissa, et Berengaria de Apis, priorissa, |*[2] *et Raymunda des Castel, subtus priorissa, et Berengaria de Vilanova, sacrista, et totus conventus ejusdem loci, per nos et omnes successores nostros, |*[3] *cum hoc publico instrumento perpetuo valituro, damus vobis, Johanni Steve, et vestris in perpetuum, videlicet, grangiam nostram de Sérvulis et totum jus |*[4] *nostrum, heremum et populatum, cum domibus, ovilibus que ibi habemus, cum ingressibus et egressibus, cum aquis, cum lignis et paschuis, cum lapidibus, vos |*[5] *habeatis, teneatis, possideatis, explectetis ad habendum, tenendum, possidendum, explectandum, ad omnes vestras vestrorumque voluntates. Sub tali |*[6] *condicione quod vos, Johannes Steve, detis, tribuatis nobis et nostris tria kafficia tritici et IIII^{or} fanequas ad mensuram Temariti et vos deferatis |*[7] *anuatim scensualem in festo Beate Marie augusti, salvo in nostro monasterio, sine omni missione, et vos sitis predicto monasterio bonus, legalis |*[8] *et obediens in omni vita vestra et vestrorum.*

Qua de causa, ego, Johannes Steffani, hanc donacionem a vobis, predicta abbatissa et conventu ejusdem, [recipio,] [a] *|*[9] *et promito esse bonus et fidelis, ut melius potest*

dici, scribi, intelligi ac cogitari, vestro comodo salvamento. Adhuc, promito predictam grangiam me-|[10]liorare et non deteriorare. Renuncio omni juris, ecclesiasticis et sivilis, ut compleam, ut prescriptum est.

Quod est actum XV° kalendas septembris, |[11] anno Domini M^{o}CC^{o}LXXX VIII°.

Sig+num domine Sibilie, abbatisse, sig+num domine Berengarie de Apis, priorisse, sig+num |[12] Ray[munde] des Castel, subtus priorisse, sig+num Berengarie de Vilanova, sacriste, sig+num Berengarie de Roqers, infirmarie, |[13] sig+num Raymunde de Rebastenchs, sellerarie, sig+num Elliccendis de Castro Sancto, sig+num Brunissendis de Guàrdia, |[14] precentrix, sig+num Berengarie Baldovine, hostiarie, sig+num Urraque de Vilaniu, sig+num Romie de Os, |[15] sig+num Bernardine de Os, que nos omnes in simul concedimus et firmamus, testesque firmare rogamus.

Sig+num Agramont |[16] Serra, sig+num Raymundi de Millà, sig+num Petri Steve, testium.

[17] *Berengarius de Montesquivo, diaconus, rector ecclesie de Castelletis, rogatu Marqueti de l·Ubach, scripsit et hoc sig*(signe)*num fecit.*

[18] *Marquetus de l·Obach, notarius puplicus Trogonis, hanc cartam scribi feci et hoc sig*(signe)*num fecit.*

[a] Afegit pels editors

72

25 desembre 1287 / 24 març 1289

El monestir de Vallverd arrenda una heredat que està situada a Canelles i queda obligada a un cens anual de mig cafís de blat i un altre mig d'ordi.

× O Original perdut.

▸ α 1552, Martí Marquina : Ma 97.

14v,1 *Carta qua conventus monasterii de Tragó tradidit Ar-|[2]naldo de Gas⌊c??⌉ quandam hereditatem in castro de |[3] Canellis et suis terminis, sicut est fitata per manum |[4] Raymundi de Montesor de Tartareu et per manum Arnaldi |[5] de Milà de Alberola. Cum domibus, ovilibus, et horta-|[6]libus ceterisque pertinentiis ejus. Sub censu medii caficii |[7] frumenti et alterius medii ordei* (al marge: *medi cafisi frumenti et ordei*) *annuatim in fes-|[8]to Assumptionis Beate Marie portandorum ad dictum |[9] monasterium propriis expensis. Et quod annis singulis |[10] faciat eidem monasterio unam jovam et unum carrigium, |[11] atque donet decimam et primitiam fideliter. Actum |[12] anno 1288. Notarius Marquetus [de l·Obac]*[a] *Tragonis.*

[a] Ad lit.: *de Labanc*

72 bis

31 agost 1289

Testament de Ferrer [I] d'Areny, castlà d'Areny i d'Alberola. Entre moltes altres disposicions, estableix que si la seva filla Sibil·la, monja de Tragó, demanés la llegítima, llavors la tingués en els 3 500 sous que Sibil·la d'Àger, mare del testador, va deixar a aquest en la castlania d'Àger i en altres llocs. A més d'això, assigna a dita filla Sibil·la vint sous jaquesos.

► O *RC*, pergamins Alfons II, carp. 125, núm. 327.
Not. dors.: 1. *Testamentum Ferrarii de Arenio, militis. Et sunt intus* XV^{ti} *instrumenta que videntur facere pro nobili Raimundo d·Orchau.* 2. *23, Armari dels Templaris, sach F, n°392.*

Et testador ja era mort el 9 de setembre de 1289, data en què el seu fill Ferrer [II] d'Areny aprovava i confirmava davant els marmessors i el mateix notari els llegats disposats pel seu pare (*RC*, pergamins Alfons II, carp. 125, núm. 329).

Aquest document dona resposta a la pregunta que ens fèiem a [*Mora 2010*, p. 68] sobre la veritable advocació de l'església romànica del Vilot d'Alberola, la qual advocació havia estat objecte de confusió amb la capella de Sant Salvador que es troba relativament a prop però data del segle XIX. Ara sabem que l'església del Vilot estava dedicada a Santa Maria.

[1] *Quoniam nullus in carne positus periculum mortis evadere potest, idcirco, in Dei nomine, nos, Ferrarius de Arineo, miles, jacentes in egritudine, timentes mori et penas inferni, et ad gaudia paradisi cupientes perveniri, in nostro bono perfecto sensu et loquela manifesta atque memoria integra, ipsum* |[2] *facimus et ordinamus scribere testamentum et bonorum nostrorum omnium, mobilium et inmobilium, disposicionem.*

Et nostros eligimus manumissores, videlicet, nobilem Raymundum d·Orchau, Arnaldum, prepositum de Muro, et Periconum d·Areny, filium nostrum, quibus plenam damus licenciam et potestatem dividendi et distribuendi omnia bona nostra, mobi-|[3] *lia et inmobilia, ubique habita et habenda, sine omni dampno, gravamine et ex missione sui et suorum rerum, quod eis vel alicui eorum nunquam eveniat aliquo modo. Et ex totis dictis negociis credantur inde suo solo plano et simplici verbo, sine testibus et sacramento. Volumus etiam ac mandamus quod manumissores nostri predicti dividant ac distribuant et ordinent omnia bona* |[4] *nostra prout inferius invenerint in hoc testamento ordinatum. Item volumus ac mandamus quod si nobilis Raymundus d·Orchau non posset vel nollet interesse, cui nos comitimus ordinacionem, una cum dictis preposito et Pericono, nostre anime et eciam tocius nostri testamenti ut ipse adimplere faciat, sicuti nos de ipso confidimus plus quam de aliquo homine* ¦*hoc mun*?¦*do, dictis Ar-*|[5] *naldo, preposito, et*

Pericono d·Areny, filio nostro, licenciam sive potenciam damus prosequi nostrum testamentum secundum quod eis visum fuerit, cum dicto Raymundo d·Orchau vel sine ipso, quandocumque, quocienscumque ad utilitatem nostre anime eis videbitur expedire.

In primis eligimus sepulturam corporis nostri in ecclesia Beati Martini de Arineo, ita quod intus eclesiam sepelliatur corpus nostrum, |[6] et dimitimus tabule ejusdem ecclesie quinquaginta solidos Jachensium et dicte eclesie unum aniversarium, scilicet, novem solidorum Jachensium, tali condicione quod tres solidi dentur illi clerico qui celebrat cotidie ad altare Sancti Martini, ita quod ille clericus celebret tres novenas pro anima nostra in quollibet anno, ab illo die ante et post quam aniversarium nostrum fuerit nunciatum in predicta ecclesia Sancti |[7] Martini, et quod cotidie veniat ad monumentum nostrum et absolvat corpus nostrum donec dicte tres novene sint complete. Item dimitimus de illis novem solidis, tres solidos abati, clericis et servientibus sive servitoribus Sancti Martini pro aniversario et pro pietança quod comedant illo die secundum quod abati, clericis et servitoribus melius visum ⌊fuerit⌉. Item volumus ac mandamus quod de illis novem solidis |[8] dentur tres solidi decem et octo pauperibus ad comedendum, et quod illi pauperes comedant in abacia Sancti Martini, et quillibet illorum pauperum habeat numatam panis frumenti et obulatam vini et obulatam carnium.

Item volumus ac mandamus quod omnes clerici porcionarii dicte eclesie Sancti Martini de Areny celebrent missas in ecclesia Sancti Martini pro anima nostra in illa die qua aniversa-|[9]rium nostrum celebrabitur, et eciam quod omnes absolvant nostrum monumentum. Item volumus et mandamus quod abas Sancti Martini in quollibet anno quando aniversarium nostrum celebrabitur oferat vel faciat oferi singulos denarios Jachensium cuillibet clerico sive porcionario Sancti Martini qui pro anima nostra illa die missam celebraverint. Item volumus et mandamus quod abas Sancti Martini habe-|[10]at duodecim denarios Jachensium racione illorum singulorum denariorum quod abas Sancti Martini tenetur oferre cuillibet clerico et etiam racione laboracionis quam ipse sustinebit illa die.

Et ita erunt decem solidi, quos assignamus super illos tres capudmansos quos[a] *habemus d·alodio in Barguinuy, scilicet super capudmansum Arnaldi de Riba, Arnaldi Gerreta et Ermessendis de F⌊a⌉, super illas |[11] decimas bladi sive annone quas*[b] *illi tres capudmansi debent nobis facere, tali condicione volumus quod recipiat bladum sive annonam secundum quod bladum valebit in foro Ariney in festo Sancti Michaelis mensis setembris. Et si forte unus illorum deficeret ad solvendum illos decem solidos, quod abas percipiat de illis donec illi decem solidi sint completi. Volumus etiam et manda-|[12]mus quod abas Sancti Martini habeat plenam potestatem et dominiacionem sicut nos habemus vel habere debemus ad perquirendum sive percipiendum bladum illarum decimarum donec illi dicti X solidi sint completi et quod illi homines non teneant dare illos X solidos nisi abati vel cui ipse mandaverit. Et si forte illi homines nollent tradere illos X solidos abati vel cui ipse |[13] mandaverit, volumus ac mandamus quod abas possit illos distringere, compellere et pignorare et etiam nostram dominiacionem, jurisdiccionem et tradimus ad*

compellendum dictos homines in illis X solidis et quod abas teneatur facere hoc quod superius dictum est. Et si forte abas Sancti Martini non faceret hoc quod superius dictum est, recipiente reddi-|[14]tus volumus quod ille qui locum nostrum tenuerit faciat fieri abati hoc quod superius dictum est et faciat sibi dari dictos denarios.

Item volumus ac rogamus quod die lune, quando processio fit in eclesia Sancti Martini ut consuetudo est, prim⌊o⌉ ante quam cimiterium absolvant, veniant statim ad nostrum monumentum et absolvant dictum monu-|[15]mentum, et hoc faciant in quollibet die lune in perpetuum. Volumus etiam quod omnes clerici qui intererunt nostre sepulture quillibet eorum habeat duodecim denarios, et scolares habeant ut consuetudo est in villa Ariney.

Item dimitimus eclesie Sancti Martini de Areny ducentos solidos Jachensium bonorum, quos CC^{os} solidos assignamus dicte eclesie super la Pla-|[16]na d·Antanuy, que est supra viam que vadit a Sopera, tali modo quod dicta eclesia teneat illam terram donec illi CC^{i} solidi sint soluti, percipiendo fructus dicte terre in solucione dictorum denariorum, salvant ço que per la lauraó devem aver. Volumus tamen quod illi denarii mitantur in utilitate eclesie Sancti Martini secundum quod vi-|[17]sum fuerit clericis Sancti Martini et nostro heredi, et hoc fiat in quollibet anno.

Item volumus ac mandamus quod pro anima patris nostri dentur sexcentos solidos Jachensium bonorum et ⌊ex illis dentur⌋ ducentos et quinquaginta solidos Jachensium operi eclesie Sancti Martini de Arineo, quos CC^{os}L^{a} solidos volumus quod infra unum annum mitantur en la obra de la eglé-|[18]sia de Sent Martí, et si infra annum non fuerit factum volumus ac mandamus quod, in continenti transacto anno, mitantur in utilitate dicte eclesie ad cognicionem dicti prepositi et dicti Periconi de Arineo, filii nostri, et aliorum clericorum dicte eclesie. Et si forte ipsi non possent convenire, mitantur ad utilitatem dicte ecclesie ad |[19] cognicionem dicti prepositi.

Item volumus ac mandamus quod pro anima patris nostri dentur centum solidos Jachensium monasterio Sancte Marie Alaonis et quod ematur ex eis unus calix argenteus ad opus dicte eclesie. Item volumus ac mandamus quod pro anima patris nostri dentur Sancte Marie Muri quinquaginta solidi Jachensium et ex eis emant |[20] unam capam siricam. Item volumus ac mandamus quod pro anima patris nostri et nostre anime dentur quinquaginta solidi Jachensium ecclesie Sancte Marie de Claris Vallibus.

Aduc dimitimus dicte ecclesie de Claris Vallibus decimam quam lucrati fuimus in causa quam habuimus cum hominibus de Curnudella, et quod clericus dicte ecclesie perci-|[21]piat dictam decimam et quod faciat servicium continue in dicta ecclesia si redditus una cum dicta decima suficiunt ei totum aliud jus quod in dicta causa lucrati fuimus heredi nostro dimitimus. Item volumus ac mandamus quod restituantur ecclesie Sancte Marie de Claris Vallibus septuaginta solidos Jachensium. Item volumus ac |[22] mandamus quod restituatur rectori dicte ecclesie unum kaficium tritici. Item aduc volumus et mandamus quod restituatur dicte eclesie secundum quod Sancia de la Senleras dixerit in anima sua

hoc quod manulevavimus ab ea, et quod omnes isti denarii mitantur ad utilitem dicte eclesie ad cognicionem prepositi de Muro et Periconi de Arineo, |[23] filii nostri.

Item volumus ac mandamus quod dentur pro anima patris nostri eclesie Sancte Marie d·Alberola quinquaginta solidos Jachensium in libris. Item dimitimus dicte eclesie Sancte Marie d·Alberola sex solidos Jachensium in denariis dels mayencs[c] annuatim ad opus unius lampade ita quod dicta lampada ardeat in dicta eclesia de die et de nocte in perpetuum. |[24] Volumus etiam ac mandamus quod hospicium Petri d·Alberola illuminet dictam lampadam, et si ille vel illi qui tenuerint dictum hospicium minus bene facerent, teneat alius homo dicti castri d·Alberola dictam lampadam qui bene faciat et illuminet dictam lampadam, et hoc fiat ad cognicionem parochianorum dicte eclesie et etiam |[25] domini dicti castri. Volumus etiam quod ille qui illuminaverit dictam lampadam possit petere dictos denarios et pignorare senyorisment sicuti nos faceremus.

Item volumus ac mandamus quod dentur pro anima patris nostri monasterio Agerensi quinquaginta solidos Jachensium et quod ex eis emant unam capam siricam. Item volumus et mandamus |[26] quod dentur pro anima patris nostri quinquaginta solidos Jachensium eclesie Sancti Michaelis de Curnudella et quod ex eis emant unam capam siricam.

Item dimitimus eclesie Sancti Vincencii et Sancte Marie de Monesma, racione injuriarum, scilicet primicie ac aliarum rerum, unum ferragenale nostrum qui dicitur lo Pomer et est in podio Mo-|[27]nesme et habet afrontaciones ex una parte in via publica, et ex alia parte in terris que fuerunt domine Sancie de Eiro, et ex tercia parte in cimiterio. Volumus tamen quod sacrista illius loci teneat dictum ferragenale et percipiat fructus illius ferraginalis de consilio heredis nostri ac parochianorum dicte eclesie et po-|[28]nat fructus ejusdem ferraginalis cujuslibet anni in ornamentis dicte eclesie per duodecim annos, et transactis duodecim annis teneat duas lampadas de nocte et de die in perpetuum, scilicet, unam coram altare Sancti Vincencii et aliam coram altare Sancte Marie si dicti fructus suficient, et hoc quod sit ad cognicionem heredis nostri |[29] et etiam parrochianorum ac clericorum dicte eclesie.

Item volumus et mandamus quod injurie nostre et debita nostra que vera aparuerint solvantur et etiam in continenti restituantur. Et ad hoc complendum volumus et mandamus quod predicti manumissores vendant castrum nostrum d·Alberola, cum omnibus juribus et dominiis et |[30] hominibus et femininabus et cum terris, vineis, campis, hereditatibus, possessionibus et laboracionibus, heremis et populatis, cum decimis, cum aquis, et cum montibus, planis, et cum expletis, fructibus, exitibus, redditibus et proventibus, et cum justiciis, caloniis, bannis, firmamentis et cum omnibus aliis et singulis que nos ibi habemus et percipi-|[31]mus et habere vel percipere debemus modo aliquo, causa vel racione. Quam vendicionem faciant predicti manumissores nostri de predicto castro d·Alberola tanquam plus oferenti, exceptis dictis VI solidis legatis dels maiencs[a] ad opus unius lampade que ardeat in eclesia Sancte Marie d·Alberola. Vo-

lumus tamen quod si forte[d] *Ferrarius, filius* |[32] *noster, voluerit emere dictum castrum, prout fecit composicionem nobiscum coram preposito Murensi, vendatur eidem pro mille et quadringentis solidis Jachensium, ita quod persolvat predictos M^e^ et CCCC^os^ solidos predictis manumissoribus nostris infra spacium trium mensium.*

Item volumus et mandamus quod dicti manumissores vendant omnia bona nostra, mo-|[33]*bilia ubique sint, exceptis legatis. Item volumus ac mandamus quod predicti manumissores nostri vendant nostrum sarraçenum nomine Açmet et sarracenam nostram nomine Raxina et quod precium eorum detur ad restituendum et solvendum injurias nostras et debita. Item volumus ac mandamus quod predicti manumissores nostri percipiant omnes exitus, redditus* |[34] *et proventus castrorum, mansorum ac locorum nostrorum omnium ubique sint donec injurie nostre ac debita nostra sint plenarie restitute ac soluta, exceptis legatis.*

Item volumus ac mandamus quod si heres noster qualicumque modo veniret contra ipsum presens testamentum et nollet complere hoc quod in nostro testamento continetur, volumus et mandamus quod dictus |[35] *heres noster habeat suam legitimam in omnibus bonis nostris et etiam centum solidos Jachensium, cui de bonis nostris ultra legitimam suam legamus. Omnia castra nostra, capudmansa et omnia alia bona nostra inmobilia ubique sint prout nos habemus vel habere debemus jure institucionis, empcionis etiam qualicumque modo, totum, ex nostra mera liberalitate, nobili Ray-*|[36]*mundo d·Orchaldo donamus, dimitimus ac legamus, ita quod dictus nobilis Raymundus d·Orcaldo restituat omnia injuria nostra et etiam persolvat debita nostra et etiam parentorum nostrorum. Restitutis injuriis ac debitis persolutis, ut superius dictum est, damus eidem nobili Raymundo d·Orcaldo plenam potestatem, dominacionem, jurisdicciónem* |[37] *et etiam ipsum in corporalem tenedonem et possessionem mitimus nunc ut tunc de supra dictis bonis nostris quod ipse possit inde facere suam voluntatem, exceptis legatis.*

Item volumus quod si Sibilia, filia nostra, monacha de Tragó, peteret forte fratrischam sive legitimam bonorum nostrorum, quod dicta Sibilia suam legitimam sive fratrischam habeat in illis tribus mille |[38] *et quingentis solidis quos domina Sibilia de Àger, mater nostra, nobis cum instrumento dimisit in castlania d·Àger et in aliis locis, prout in instrumento donacionis continetur. Volumus etiam et mandamus quod dicta Sibilia habeat de bonis nostris viginti solidos Jachensium.*

Item volumus et mandamus quod heres noster solvat Bernardo de Miralles hoc quod ipse poterit hostendere quod reman-|[39]*sit de solucione dotis Eligsendis, uxoris sue. Item dimitimus dicte Eligssendi quinquaginta morabetinos alfonsinos puri auri rectique pensi.*

Item dimitimus Burdo d·Areny, fratri nostro, in castro Montmesme, capudmansum de Steve del quol de la Josa et capudmansum de Cirosa, et quod teneat capudmansos omnibus diebus vite sue cum omni jure et dominio quod ibi habemus |[40] *et habere debemus quoquo modo, et quod sit solutus de illo quod sibi debemus. Et etiam post obitum suum*

teneat dictos capudmansos per tres annos et possit facere testamentum sive voluntatem suam de redditibus dictorum capudmansium illorum trium annorum. Postea quod revertatur ad nostrum heredem sine aliqua contradiccione. Item dimitimus Bernardo d·Arineo, filio nostro, centum solidos Jachensium pro uno ron-|[41]cino. Item dimitimus Burdo d·Areny, filio nostro, quadraginta solidos Jachensium. Item dimitimus Griete, filie nostre, triginta solidos Jachensium et quod sit inde pacata si aliquid sibi debemus. Volumus et mandamus quod istos denarios quos dimitimus Bernardo, Burdo et Griete predictis quod habeant ipsos super illud campum nostrum de Vila Plana quod habemus apud Montmesmam, scilicet, campum |[42] quod est supra viam, ita tamen quod fructus quod inde exierint percipiant in solucione dictorum denariorum quo usque inde dicti denarii sint soluti, salvas sas mans.

Item dimitimus Pelegrine, filie nostre, diebus vite sue, illud lexivum [e] de francho, et quod dictum lexivum habeat franchum et liberum, scilicet, hoc quod nos ibi habemus vel habere debemus. Item dimitimus Bertrando, filio nostro, victum et vesti-|[43]tum, ita quod Ferrarius, filius et heres noster, teneatur et det eidem Bertrando diebus vite sues victum et vestitum, et si forte dictus Ferrarius nolebat sibi facere vestitum, dimitimus eidem Bertrando pro vestitu suo capudmansum nostrum de R[aymundo] Ricolf de Monesma, et post obitum suum dictum capudmansum revertatur ad heredem nostrum. Item dimitimus Guilelmo de Rocamora, dum vita comes |[44] ei fuerit, tres solidos Jachensium in quollibet anno super illud lexivum de na Jordana de Monesma.

Item dimitimus a Simó, Raymundo, Bernardo et Araolf, filiis nostris, scilicet, totum locum nostrum de Belveer et capudmansum Dominici de Sex et molendina nostra del congost et totum hoc quod in predicto loco de Belveer et in predicto capudmanso Dominici de Sex et in bonis ejusdem et in predictis |[45] molendinis habemus vel habere debemus, tam racione acapiti quam racione empcionis vel qualibet alia racione, causa vel modo. Item dimitimus predictis Simoni, Raymundo, Bernardo et Araolf, filiis nostris, lo Torm Obrat, quod turmum est in castro nostro de Claras Vals, in loco qui antiquitus dicebatur Taltera. Damus, inquam, eisdem dictum locum cum omni honore ac possessionibus que vel quas emimus ab uxore Bernardi de |[46] Boniu et etiam a dicto Bernardo de Boniu, prout in instrumento empcionis inde confecto continetur. Item dimitimus eisdem filiis nostris hoc quod emimus de Pere Roger, la honor plana que el y avia et capudmansum de Guilelmo de Betesa, quod capudmansum tenet modo Petrus del Quinto cum filia Guilelmi de Betesa. Tali modo dimitimus eis quod si forte unus eorum deceserit, omne jus quod ipse debet habere revertatur |[47] ad alios illorum qui vixerint, et sic per consequens de omnibus eorum. Volumus etiam et mandamus quod totum hoc quod dimitimus predictis filiis nostris quod dividatur inter eos quando ipsi erunt in etate perfecta, ad cognicionem nobilis Raymundi d·Orcaldo et prepositi de Muro et Periconi d·Areny, filii nostri.

Item dimitimus Pericono d·Areny, filio nostro, capudmansum Raymundi Gerreta, pro quo capudmanso |[48] fecimus cambium cum hospitali de Sischar et dedimus eidem hospitalio inde hoc quod habebamus in la Mora pro predicto capudmanso, et etiam pro

capudmanso quod fuit de na Majora, muyller que fo d·en Senleras. Et si forte, aliquo casu interveniente, predictum cambium revocaretur, quod predictus Perico d·Areny habeat capudmansum Arnaldi Gerreta de Barguinuy et predictum cambium |[49] de la Mora, quod revertatur ad heredem nostrum sine aliquo inpedimento. Damus etiam eidem Pericono, filio nostro, quicquid in predicto capudmanso habemus vel habere debemus quoquo modo, sine aliquo retentu diebus vite sue, et post obitum ejusdem quod predicto Perico possit condere testamentum de redditibus predicti capudmansi per tres annos et postea revertatur ad heredem nostrum sine aliquo in-|[50]pedimento.

Item volumus et mandamus quod Çerdana habeat victum et vestitum in predicto loco de Belveer et in omnibus possessionibus illius loci in omnibus [f] que predictis Simoni, Raymundo, Bernardo et Araolf, filiis nostris, legamus, omnibus diebus vite sue dum ipsa caste vixerit. Item dimitimus sive legamus predictis Simoni, Raymundo, Bernardo et Araolf, filiis nostris, omnia vasa vini et or-|[51]reum estreyt lo cup, quod volumus quod vendatur, que vasa et orreum habemus in dicto loco de Belveer. Et etiam legamus eisdem filiis nostris omnia vasa vini que habemus in castro nostro de Claras Vals, exceptada la tona [g] mayor, quam volumus quod vendatur pro injuriis nostris restituendis.

Item legamus et dimitimus Çerdane et predictis filiis nostris totz los ar-|[52]reus d·alberch et tota la roba de litz quod nos habemus in loco predicto de Belveer, excepto uno lecto, quod dimitimus Sancte Eulalie, scilicet, un saclit [h] et nostram culcitram [i] et unum pulvinar [j] et unam lodicem [k], et excepto l·almarrach [l], quod volumus quod vendatur, et excepto unum mortarium de coure cum sua manu, quod mandamus reddi domine Ar-|[53]sendi, uxori nostre, et excepta la olla de coure, quam volumus quod vendatur. Omnia bona nostra alia mobilia, tam argenti quam armarum vel cujuslibet altterius generis sint, volumus quod vendantur pro solvendis et restituendis injuriis nostris et debitis supra dictis.

Item dimitimus Ferrario, filio nostro, castlaniam d·Areny et quicquid ad dictam castlaniam pertinet vel |[54] pertinere debet. Item dimitimus dicto Ferrario capudmansa, alodia plana et omnia alia et singula que in predicto castro Ariney habemus vel habere debemus quoquo modo. Totum ei damus sive dimitimus excepto loco de Belveer et capudmanso Dominici de Sex, et exceptis molendinis, et exceptis omnibus aliis legatis.

Item dimitimus dicto Ferrario, filio nostro, la tor-|[55]re nostra que he a Sobrecastel, cum omnibus suis pertinenciis, cum terris, vineis, cultis vel incultis, cum heremis et populatis, cum pratis, cum riguis et sicanis, cum fontibus et cum omnibus pertinentibus ad dictum locum, exceptada la plana d·Antanuy [m].

Item dimitimus dicto Ferrario castrum nostrum et villam de Claras Vals, et locum de la Cort, et locum de |[56] la Turruella, cum hominibus et feminabus et cum omnibus suis pertinenciis, questiis, toltis, forçis, cum terris, vineis, campis, hereditatibus, possessionibus et laboracionibus, heremis et populatis, cum decimis, cum aquis, montibus, planis, et cum omnibus exitibus, expletis, fructibus, redditibus, proventibus, et cum jus-

ticiis civilibus et criminalibus, caloniis, bannis, |[57] firmamentis et cum omnibus aliis et singulis que nos ibi habemus et percipimus et habere vel percipere debemus modo aliquo, causa vel racione, exceptis legatis.

Item dimitimus dicto Ferrario, filio nostro, feudum de Monesma et omnia et singula que ad dictum feudum pertinent vel pertinere debent, et omnia alodia et alia bona que ibi habemus et percipimus vel habere et |[58] percipere debemus modo aliquo exceptis legatis. Item dimitimus eidem Ferrario domos nostras quas ibi habemus racione infançonie et quicquid pertinet vel pertinere debet dicte infançonie, quam infançoniam abuimus a Petro Arnaldi de Montmesma et tenemus ibi modo et habemus. Item dimitimus eidem Ferrario tres campos in eodem cas-|[59]tro sive villa in loco qui dicitur Vila Plana. Item dimitimus eidem Ferrario unum campum in eodem castro, in loco qui dicitur Gavarrosa, qui campi fuerunt de aviaticho d·Eriyl et Berengario de Eriyl, bone memorie, et domina Elisabel, soror dicti Beringarii, et Sibilia, filia dicte Elisabel, et Raymundus de Montecateno, vir |[60] dicte Sibilie, dederunt nobis ad proprium alodium, prout in instrumentis inde confectis plenius continetur. Item dimitimus eidem Ferrario in eodem castro unam terram et unam vineam, et est dicta vinea in loc qui dicitur a la Nou, et dicta terra in loco qui dicitur la coma de Manifiula, et predicte terra et vinea fuerunt infançonie Petri Arnaldi |[61] de Montmesma, exceptis legatis.

Item dimitimus eidem Ferrario quicquid habemus vel habere debemus in castro et in villa de Castro Novo, et in hominibus et feminabus, et in terminis dicti castri qualicumque racione, causa vel modo.

Totum hoc supra dictum predicto Ferrario, filio nostro, dimitimus ad omnes suas suorumque voluntates perpe-|[62]tue faciendum. Et in hiis omnibus supra dictis que sibi dimitimus ipsum heredem perpetuo instituimus, exceptis omnibus legatis. Omnia et singula supra dicta que dicto Ferrario superius dimitimus et omnia alia bona nostra mobilia et inmobilia nobis pertinencia ubique sint, deductis tamen et solutis ac completis omnibus que superius |[63] dimitimus ac legamus, dicto Ferrario, filio nostro, ad omnes suas voluntates dimitimus et ipsum Ferrarium nobis heredem universalem instituimus, ita tamen quod nunquam intret possessionem sive possessiones bonorum donec presens nostrum testamentum firmaverit et aprobaverit et etiam juraverit super sancta quatuor evange-|[64]lia et crucem Domini nunquam contravenire set in perpetuum observare.

Volumus etiam quod presens nostrum testamentum valeat jure testamenti, et si non valet jure testamenti, quod valeat jure codicillorum, et si non valet jure codicillorum, saltem valeat jure ultime nostre voluntatis, quam firmamus in omnibus et per omnia in eternum. |[65] Et volumus testamentum et testamenta quecumque uc usque fecerimus esse cassa et irrita et in nullo valere, ac si scripta non essent, et revocari per presens testamentum nostrum, quod firmum esse volumus in perpetuum et manere, non obstante aliqua clausula sive clausule vel verbis positis in testamento vel testamentis aliis nostris, quibus di-|[66]ceretur quod aliud testamentum ¦siquod?¦ contigeret nos facere non valeret

nisi in eo expresse mencionem faceremus de verbis vel clausule aut condicionibus aliis quibuscumque.

Quod est actum pridie kalendas setembris, anno Domini M^{o}CC^{o}LXXX° nono.

Sig+num Ferrarii d·Arineo, militis, textoris[n] *predicti, qui hoc concedimus et firmamus, fir-*|[67]*marique rogamus.*

Sig+num Alegreti Filla, sig+num Monçini, sig+num Raymundi de·n Alegret, habitatorum Ariney. Sig+num Ferruçeti, sig+num Guilelmi de Rochamora, sig+num Johannis Serra, habitatorum Montmesme. Sig+num Arnaldi Sanç, filii Jacobi Sanç, de Montanyana, tes-|[68]*tium.*

[69] *Guilelmus Johannis, publicus notarius Montanyane, scripsit, cum supra posito in VII^{a} linea, ubi dicit "fuerit", et cum supra posito in XVII^{a} linea, ubi dicit "ex illis dentur", et cum raso et emendato in XXXI^{a} linea, ubi dicit "forte", et hoc sig*(signe)*num fecit.*

[a] Ad lit.: *quod* [b] Ad lit.: *quod* [c] *magenc*: anyell, especialment el que es donava com a tribut al senyor en el mes de maig [*DCVB*] [d] Esmena sobre raspat [e] *lleixiu*: tros de terra deixat per a edificar? [*DCVB*] [f] Esmenat [g] *tona*: bota gran per a tenir vi [*DCVB*] [h] *sac-llit*: màrfega [*DCVB*] [i] *culcitra*: cobrellit farcit de ploma, llana o algun altre material tou, edredó [llatí] [j] *pulvinar*: seient o jaç encoixinats, sofà [llatí] [k] *lodix*: flassada, cobrellit [llatí] [l] *marraixa*, *almorratxa*, *almarratxa*: recipient de terrissa o de metall, amb dos brocs i una ansa a la part superior, que serveix per a tenir aigua fresca [*DCVB*] [m] Ad lit.: *Anta uy* [n] Per *testatoris*

73

26 octubre 1290

Bernat Roig i la seva esposa Anglesa venen a Berenguera de Vilanova, monja de Vallverd, una vinya situada a la partida de Palous, la qual vinya està gravada per un cens anual d'una gallina, pagadora a Pere de la Torre de Tragó, del barri de Sant Martí. El preu de la venda és de 23 sous jaquesos.

► O M 1016.03. Pergamí.
Not. dors.: 1*. *Monialis Vallis Viridis emit vineam sub censu unius galline solvende Petro de Turre Sancti Martini*. 2. *Leg 659/2*. 3. *N° 33*.

α 1552, Martí Marquina : Ma 167.

a 1988, J. M. Cots : Co 32.

[1] *Noverint universi quod nos, Bernardus Rubeo, et uxor ejus, Englesa, per nos et per omnes nostros, cum hoc presenti publico instrumento perpetuo valituro, vendimus, tradimus et concedimus vobis, Berengaria de Villanova, monacha* |[2] *monasterii Valle Viride, et vestris et cui vel quibus volueritis in perpetuum, unam vineam nostram, cum homnibus arboribus ibidem plantatis vel plantandis cujuscumque generis vel speciei sint, sita in termino Trogonis,* |[3] *loco qui dicitur Palaols, sicut affrontat de duabus partibus in viis publicis, de III[a] in monasterii, de quarta vero parte in A. Playà. Predictam, inquam, vineam sub predictis affrontacionibus con-*|[4]*clusas*[a] *et determinatas, cum ingressibus et regressibus et cum homnibus suis pertinenciis et melioramentis, a celo in abissum, sic vendimus, tradimus et concedimus vobis, dicti emptori et vestris in perpetuum,* |[5] *pro viginti et tres solidos Jacensium bone monete, quos omnes a vobis habuimus et recepimus et eisdem omnibus ad totam nostram voluntatem vestri bene pacati sumus et contenti.*

Ideoque, renun-|[6]*ciamus scienter excepcioni non numerate seu recepte pecunie, et doli et in factum, tam in sequentibus quam in premissis. Et si forte vineam predictam valet modo aut de cetero valuerit* |[7] *amplius precio supra dicto, parum vel plurimum, quoquo modo, totum quantumcumque sit, ex* [*nostra*] [b] *mera liberalitate, damus et concedimus vobis, dicti emptori, et vestris ad totum bonum intellectum* |[8] *vestrum et salvamentum et vestrorum. Renunciamus irrevocabiliter omni beneficio minoris precii et decepcionis ultra dimidium justi precii. Sic, igitur, predictam vineam sub predictis affronta-*|[9]*cionibus conclusum, ut dictum est, vendimus, tradimus et concedimus vobis, dicti emptori, et vestris, ut idem semper habeatis, teneatis et possideatis, et ad vendendum, dandum, impigno-*|[10]*randum, alienandum, explectandum et ad omnia alia faciendum ad omnes vestras vestrorumque voluntates inde perpetuo faciendas et sicut melius, plenius et sanius dici, scribi et intelli*[*gi*] [c] *seu* |[11] *excogitari potest, vestro comodo et salvamento et vestrorum. Et sic, de nostro nostrorumque posse et tenedone eicimus et abstrahimus, et vos et vestros in corporalem possessionem et tene-*|[12]*donem mitimus et transfferimus.*

Tali modo et condicione quod vos vel qui per vos dictam vineam habuerit vel tenuerit, P[*etro*] *de Ture Sancti Martini et suis unam galinam censualem faciatis* |[13] *in quolibet anno in festo Natalis Domiini, et nulum alium scensum i*[*n*]*de faciatis. Excepto, tamen, quod si vos, vel qui per vos dictam vineam habuerit vel tenuerit, vendere vel impignorare* |[14] *volueritis, quod faciatis id scire dicto P*[*etro*] *de Ture Sancti Martini et suis semper ante per X^m dies; quam, si retinere voluerit, per quantum et alia persona habeant; sin, autem, faciatis* |[15] *inde omnes vestras vestrorumque voluntates cuilibet.*

Et erimus vobis et vestris legitimi guirentes, actores et defensores et faciemus vobis et vestris bonam et legalem guarenciam, |[16] *salvetatem, evicionem et defensionem contra omnes et singulas personas, preter potestatem tere, in jure et extra jus, ante causam et in causa et post causam, quocienscumque volueritis vel* [*v*]*obis*[d] |[17] *sive vestris fuerit necessarium, nostris propriis missionibus et expensis et sine omni dampno et gravamine, expensa ac missione vestra et vestrorum.*

Et ad magorem vestram securi-|[18]*tatem, damus vobis et vestris fidejussorem salvetatis et guarencie et completorem omnium et singulorum predictorum, videlicet, P[etrum] de Ture Sancti Martini, qui, nobiscum et sine* |[19] *nobis, vobis, dicti emptori, et vestris atendat et compleat, et atendi et compleri faciat omnia et singula supra dicta, ut dictum est. Quam fidejussionem predictam ego, P[etrus]* |[20] *de Ture, per me et meos, libenter facio et concedo vobis, dicti emptori, et vestris ut superius continetur sine omni enganno.*

Unde, cum hoc presenti publico instrumento, quam nos, venditores, tam |[21] *ego, fidejussor salvetatis et guarentie, predicti, renunciamus illi juri quod precipit emptorem suam primo defendere guarentiam, et consuetudini Ilerdensi et omni liti et perferimento* |[22] *juris et omni allii jurii divino et humano, canonico et civilli et consuetudinario, et omni allii juri, auxilio et excepcioni, tam jure quam facti, nobis vel alterius nostrum aut* |[23] *nostris competentibus vel competituris contra tenorem presentis instrumenti vel ejus aliquod ullo modo.*

Set, ut firmius atendatur, ego, Englesa predicta, renuncio scienter et consulte omni jurii legis |[24] *et decretis, racione exovarii sive sponsalicii mei vel qualibet alia racione vel causa. Tactisque a me, propria mea manum*[sic]*, corporaliter et libenter, sanctis IIII*^{or} *evangelis et cru+cem* |[25] *Domini, juro predicta omnia atendere et complere et non in aliquo contra venire. Sic Deus me adjuvet et hec sancta Dei evangelia et crux Domini coram me posita vel manum tacta. Et renun-*|[26]*cio scienter et prudenter atque consulte Velleyano et omni alii jurii, scriptis et non scriptis, bona fide, sine dolo.*

Actum est hoc VII° *kalendas november, anno Domini M*^{o}*C*^{o}*C*^{o}*XC*^{o}*.*

[27] *Sig+num Bernardi Rog, sig+num Englesie, ejus uxoris, jurate, venditorum, sig+num Petri de Ture, fidancie, qui nos omnes concedimus et firmamus, testes* |[28] *firmare rogamus.*

Sig+num Petri Piquer, sig+num Bernardi de Gul, testium.

[29] *Ego, Petrus de Cerqueda, rector eccllesie de Trogone et notarius publicus ejusdem loci, scripsit et hoc sig*(signe)*num fecit.*

[a] Ad lit.: *conculsas* [b] Ad lit.: *vestra* [c] Ad lit.: *intelli* [d] Ad lit.: *nobis*

74

25 novembre 1290

Creació d'un censal. Bonanat Borràs i la seva esposa Maria Guarnera reben 40 sous jaquesos de Berenguera de Vilanova, monja de Vallverd. A canvi es comprometen a pagar-li una pensió de 5 sous anuals, posant com a garantia una vinya situada a la partida de Sant Quili.

▸ O M 1016.04. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Carta emptionis Berengaria de Villanova de V^e solidis de Bonant Boracii in perpetuum.* 2 (sota la notícia que segueix). [·····] *sensals* [·····]. 3. *Carta de V sous sensals que fa Bonanat Boràs.* 4*. *Censuale V solidorum moniali Vallis Viridis. 1290.* 5. *Leg 659/3.* 6. *N° 34.*

a 1988, J. M. Cots : Co 33.

[1] *Noverint universi quod nos, Bonanatus Boracii, et uxor ejus, Maria Guarnera, uterque nostrum in solidum pro toto, per nos et omnes nostros, scienter et consulte, cum hoc presenti* |[2] *publico instrumento in perpetuum valituro, vendimus, concedimus et in perpetuum tradimus vobis, Berengaria de Villanova, monacha monasterii Valle Viride, et vestris vel quibus volueritis, quinque solidos* |[3] *Jacensium censuales franqos et liberos anuatim semper in festo Beate Marie mensis agusti, monete melioris Ilerdensis pani et vino, quos vobis et vestris damus et asignamus anu-*|[4]*atim semper in dicto termino habendos et percipiendos, super unam vineam nostram cum tera in qua est fundata, que est in termino Trogonis, loco qui vocatur Sancti* |[5] *Quirici. Que affrontat de prima parte Bernardo Piperate, de II^a Arnaldo de Polo, de III^a Raymundo Terés, de IIII^a vero parte Guilelmo Cristià. Sicut hec predicte affrontaciones* |[6] *includunt et ambiunt, sic vendimus semper vobis et vestris predictos V^e solidos Jacensium censuales anuatim semper in dicto termino super dictam vineam superius affrontata,* |[7] *cum introitibus et exitibus cunctisque*[a] *suis pertinenciis et melioramentis, pro precio quadraginta solidorum Jacensium, quos omnes continua numeracione a vobis habuimus et recepimus.* |[8] *Unde voluntati nostre bene vestri pacati sumus.*

Renunciantes penitus omni excepcioni non numerate peccunie et doli et beneficio minoriis precii et legi illi qui corrigit |[9] *decepcionem ultra dimidia justi precii. Verumptamen, et si prefata vendicio valet modo aut pro tempore valebit plusquam prescriptum precium, parum aut plurimum, totum illud,* |[10] *quantumcumque sit, vobis, jam dicto comparatori, et vestris damus et in perpetuum concedimus ad faciendum quicquid volueritis irrevocabiliter. Et ita, ab hac die in antea, in qua hec presens scribitur* |[11] *carta, supra dictam vendicionem totam integram et totum jus nostrum, racionem totamque acionem realem et personalem, quod et quam ibidem habemus vel habere debemus ullo modo,* |[12] *jure empcionis vestre habeatis, teneatis, possideatis semper et explectetis in pace vos et quos volueritis ad omnes vestras voluntates perpetuo faciendas. Sic, enim, de nostro* |[13] *in vestrum posse, jus et dominium, vendicionem predictam transportamus et in vestram corporalem possessionem et tenedonem mitimus eam et tradimus. Tali modo et forma* |[14] *quod nos, et qui per nos dictam vineam tenuerint et habuerint, dabimus semper vobis et vestris predictos V^e solidos censuales anuatim termino ante dicto, et pro vobis et vestris* |[15] *dictam vineam tenuerimus et habuerimus. Et si forte, quod absit, a dicto scensu aliut de re predicta malum aliquod vel totum vobis vel vestris fecerimus, promitimus vobis* |[16] *quod firmabimus jus in posse vestro et vestrorum, et semper faciemus quod est signum vestri dominii. Et si prefata vineam in totum vel partem tempore aliquo vendere*

vel |[17] *inpignorare voluerimus, promitimus quod faciemus vobis et vestris sciri per spacium* X^m *dierum prius et quod possitis eam habere eodem precio, sicut alius homo si retinere volueritis;* |[18] *sin, autem, faciamus inde nostras voluntates semper. Salvo, tamen, prescripto censu et fatiga ac dominio vestri et vestrorum. Et nos ac nostrii faciemus inde semper vobis et vestris* |[19] *bonam et legalem guarentiam, evicciionem et salvetatem contra cunctos et singulas personas preter potestate tere, ante causam et in causam et post causam, sine omni engano vestri* |[20] *et vestrorum, sub obligacione omnium bonorum nostrorum.*

Item ad magorem vestram securitatem damus vobis et vestris firmancia salvetatis Petrum de Ture de Villanova, qui, nobiscum et |[21] *sine nobis, faciat vobis et vestris predictam vendicionem in pace tenere. Quam dictam firmanciam salvetatis ego, Petrus de Ture, libenter facio et concedo vobis dicto emptori et vestris* |[22] *prout superius scriptum est.*

Et ad magorem hujus rei firmitatem, ego, Maria Guarnera predicta, gratis et sine vi, renuncians in hoc facto omni legi et juri ipotecharum omnique |[23] *beneficio senatus consulti Velleyani, et legi Julie de fundo dotali, et omni alii juri auxilio per me facienti in hac parte, tactis sacrosanctis Dei euvangeliis et cru+ce Domini cor-*|[24]*poraliter, vobis gratanter juro, enim, omnia prescripta et singula atendere et complere et non in aliquo contra venire racione dotis aut sponsalicii mei vel alterius cause. Sic Deus me ad-*|[25]*juvet et hec sancta.*

Quod est actum VII° *kalendas december, anno Domini* $M^oC^oC^oC^oX^oC^o$.

Sig+num Bonanati Boracii, sig+num Marie Guarnera, jurate, sig+num |[26] *Petri de Ture Villanova, fidancie, qui nos omnes hoc totum concedimus et firmamus et testes firmare rogamus.*

Sig+num Raymundi Macharulla, sig+num Raymundi |[27] *Navarra, testium.*

[28] *Ego, Petrus de Cerqueda, rectori ecclesie de Trogone, scripsit et hoc sig*(signe)*num fecit.*

[a] Ad lit.: *ccuntisque*

74 bis

Lleida, 20 juny 1293

A petició de l'abadessa i convent de Tragó, el rei [Jaume el Just] reclama a Ermengol [X], comte d'Urgell, a Àlvar, vescomte d'Àger, i a Guerau de Cabrera que satisfacin al monestir de Tragó els llegats que la comtessa Maria

havia disposat en el seu testament, on també havia elegit ser enterrada en dit monestir.

▸ P *RC*, reg. 98, f. 196v–197r.

196v,20 *Ermengaudo, comiti Urgellensi, Alvaro, vicecomiti Agerensi, et Gueraldo de Capraria, et cetera.*

Ex parte abbatisse et conventus |21 *monasterii de Torgó*[a] *expositum extitit coram nobis quod nobilis Maria, quondam comitissa Urgellensis, elegit* |22 *in suo ultimo testamento sepulturam in dicto monasterio de Torgó*[a] *et legavit eidem monasterio vasa vinaria,* |23 *farinaria, bladum, farinam que in dicto monasterio tunc habebant, et quod die obitus sui dictum monasterium* |24 *procuraretur de bonis suis, et quedam alia que in dicto testamento plenius continentur. Quare nobis humiliter suplicarunt* |25 *quod, cum vos heredes dicte comitisse existeretis et in nullo de predictis legatis dicto monasterio existeret satis-*|26*factum, per vos faceremus dicta legata solvi dicto monasterio atque dari.*

Quare vos rogamus ||**197r**,1 *ac vobis dicimus et mandamus quatenus, si est ita, quatenus de dictis legatis in testamento contentis satisfaciatis predicto monasterio,* |2 *cum valde inconveniens existat per tanti temporis spacium legata, maxime ad pias causas, non*[b] *soluta non fuisse* |3 *aliquatenus sive data.*

Datum Ilerde XII kalendas julii. [c]

[a] Ad lit.: *Torgo* [b] Interpretem que aquest *non* hauria d'estar cancel·lat [c] *Anno Domini M^{o}CC^{o}XC^{o} tercio* (f. 165r, lin. 12)

75

17 juny 1294

Sibil·la, abadessa de Vallverd, arrenda una honor de Canelles a Pere de Viver i la seva esposa Gràcia, els quals s'obliguen a un cens anual de 10 sous.

▸ O M 1016.05. Pergamí.
Not. dors.: 1. *C|arta? c|o?|mande Guilelmi de Burch.* 2*. *Census X s. in honore de Canelles. 1294.* 3. *Leg 659/4.* 4. *N° 36.*

α 1552, Martí Marquina : Ma 211.

a 1988, J. M. Cots : Co 34.

[1] *Noverint universi, tam presentibus quam futuris quod nos, domna Sebilia, Dei gracia Vallis Viride abbatissa, et Raymunda de Quastell, priorissa, et Bruissendis de Guàrdia*[a], |[2] *subtus priorissa, et Romya d·Ossio, tenens locum sacrista, et Beatricis Baldoyna, hostiaria, et Raymunda de Rabastenc, hostalaria, et Horacha et Berengaria d·Agy-*|[3]*lanido, per nos et omnes coventu ejusdem loci, presentem adque futurum, damus inrevocabiliter, tradimus adque concedimus vobis, Petro de Vivero, et uxori* |[4] *vestre, Gracie, et vestris et cui vel quibus volueritis, quendam honorem quam habemus et habere debemus castro nostro et termino Quanelis, quod quidem honor fu-*|[5]*it Ferrarii Quorqua. Damus honorem predictam sub tali condicione quod vos et vestri, vel qui pro vobis dictam honorem habuerit sive tenuerit, nobis et* (cancel·lat: *noster*) |[6] *nostris successoribus dicti monasterii decem solidos censsuales faciatis in festo Nativitatis Domini annuatim. Et de ista honore* ⌊*nissi*⌋ *nos et dicti monasterii* |[7] *successores nullum aligatis dominum. Et sic, nobis et successoribus nostris faciendo* X^m *solidos ante dictos, honorem predictam habeatis, ab omni alio servitutis* |[8] *honere liberam et quietam, cum ingressibus et egressibus, melioramentis, cuntisque suis pertinenciis, cum omnibus arboribus ibi plantatis et plantandis, fru-*|[9]*ctiferis vel infructiferis cujusque generis*[b] *sint, cum domibus, hovilibus, ortis, vineis, alodibus, factis vel faciendis, cum omnibus rebus que predicte* |[10] *honori pertineant vel pertineri videantur, aliqua racione, voce vel causa, ad habendum, tenendum, possidendum, ad paciffice ecxpletandum, ad vendendum,* |[11] *dandum, inpicnorandum seu quolibet modo alienandum, salvo, tamen, jure nostro et dominio nostri et nostrorum.*

Quod est actum X^oV^o *kalendas julii, anno Domini* |[12] $M^oCC^oXC^o$ *quatuor.*

Sig+num domine Sebilie, abbatisse, sig+num Raymunde Quastell, prioressa, sig+num Bruissendis de Guàr-|[13]*dia*[c]*, subtus priorise, sig+num Romie de Ossio, tenens locum sacriste, sig+num Horaque et Berengarie Aquilanido, sig+num* |[14] *Sebilie d·Areyn, sig+num Beatricis Baldoina, hostiaria, sig+num Raymunde de Rabastenc, hostalarie, qui in simul hoc* |[15] *concedimus et firmamus et renunciamus omnibus juribus, scriptis et non scriptis, ahc sic esent generaliter numerati, testesque firmare roga-*|[16]*mus.*

Sig+num Arnaldi Just, sig+num Ferarii de Burc, sig+num Jachobi Domènec, testium.

[17] *Guilelmus d·Arasau, presbiter et notarius*[d] *Montissauri, ad preces Petri de Çerqueda, rectoris ecclesie Trogonis, scripssit et sum sig*(signe)*num fecit.*

[a] Ad lit.: *Gaurdia* [b] Ad lit.: *generit* [c] Ad lit.: *Guadia* [d] Ad lit.: *natarius*

76

2 novembre 1294

Berenguera de Vilanova, monja de Vallverd, ven unes cases de Tragó a Pere

Carví i la seva esposa Raimunda. El preu és de 65 sous jaquesos. Els compradors s'obliguen a un cens anual d'una gallina a favor de l'abadessa de Vallverd.

▸ O M 1016.06. Pergamí.
Not. dors.: 1. [Carta vendicioni?]s P[etro] Carvini. 2*. Census unius galline pro quadam domo in Tragó. 1294. 3. Leg 659/5. 4. N° 35.

α 1552, Martí Marquina : Ma 89.

a 1988, J. M. Cots : Co 35.

[1] *Noverint universi quod nos, Berengaria de Villanova, monacha monasterii Vallis Viride, de consilio et voluntate domina Sibilia de Fluviano, abbatissa predicti monasterii, per* |[2] *me et meos, cum hoc publico instrumento suo pleno robore perpetuo valituro, vendo irrevocabiliter, trado ac concedo vobis, Petro Carvini, et Raymunde, uxori ejus, et* |[3] *vestris im·perpetuum, quasdam domos meas quas ego emi a R[aymundo] Rosel, filius quondam Bernardi Rosel, et M[aria] Comitissa, et Resplendina, et Bernardo, et Er[messèn?], et Anglesia,* |[4] *sicut instrumento empcionis plenius continetur, quas domos sunt sitas in villa de Trogó, et sunt in dominicatura monasterii predicti. Sicut affrontant de prima parte* |[5] *in roqua Sancti Michaelis, de II^{a} G[uilelmi] Martini, de III^{a} in torente, de IIII^{a} vero parte R[aymundi] Navarra. Dictas affrontaciones conclussas et terminatas vendo, trado* |[6] *et concedo vobis, emptoribus prenominatis et vestris in perpetuum, pro precio sexsaginta et quinque solidos Jacensium monete bone. Quos omnes numerando a vobis habui* |[7] *et recepi et inde vestri bene pacata sum et contenta.*

Renuncians omni excepcioni non numerate peccunie et beneficio dividende accionis et doli, tam in sequentibus |[8] *quam in premissis. Et si forte predictas domos quas vobis vendo valent modo vel in futuro valebunt amplius precio supra dicto, parum vel plurimum, quoque* |[9] *modo quantumcumque sit, ex mea pura liberalitate, donacionis titulo inter vivos, dono et concedo vobis, emptoribus prenominatis et vestris, ad totam* |[10] *vestram voluntatem inde penitus faciendam. Renuncians beneficio minoris precii et decepcionis ultra dimidium justi precii, et omni alii juri auxilio,* |[11] *ecclesiastico et civili, scriptis et non scriptis, tanquam hinc singulariter erunt enumeratis. Ideoque, cum hoc instrumento, predictas domos ex omni meo meorumque* |[12] *jure, posse, dominio eicio et extraho in vestri et vestrorum jus, posse, dominium, tenedonem, et in corporalem possesionem vestram et vestrorum mito et trado,* |[13] *ad habendum, tenendum, possidendum, explectandum, cum ingressibus et egressbus, cum melioramentis cunctisque suis pertinenciis de celo in abissum. Et ad venden-*|[14]*dum, dandum, inpignorandum, alienandum et ad omnes vestras vestrorumque voluntates inde penitus faciendas, sicut melius dici, scribi, intelligi potest vel excogitari.* |[15] *Excepto, tamen, quod vos, vel qui post vos predictas domos habuerit vel tenuerit, faciatis unam galinam censualem ad abbatissa monasterii Vallis Viridi* |[16] *et successores ejusdem monasterii in quolibet anno in festo Sancti Michaelis mensis september, et nullum aliud censum inde faciatis. Excepto, tamen,* |[17] *quod si vendere vel inpignorare volueritis, quod faciatis sciri predicta abbatissa*

vel successores predicti monasterii per spacium XXX^{ta} dierum, quod, si re-|[18]tinere voluerint, per quantum alia persona dederint, habeant; sin, autem, faciatis inde omnes vestras voluntates cuilibet, exceptis militibus acque sanctis, excepto |[19] sensum et fatiga predicta. Et nos et nostri faciemus inde bonam salvetatem vobis et vestris et legitimam guarenciam contra cunctas personas, excepto potestate |[20] tere, in jure et extra jus, sine omni dampno et gravamine et missione vestra et vestrorum.

Ad mayorem cautellam vestram et vestrorum, dono vobis ⌊et vestris⌋ fidejussorem salve-|[21]tatis, videlicet dominam Sibiliam, abbatissam predicti monasterii, qui, mecum et sine me, vobis et vestris facia semper habere, tenere, pascifice possidere et explectare predictas |[22] domos. Quam fidejussorem predictam, ego, Sibilia, abbatissa predicta, per me et per omnes successores dicti monasterii hanc fidanciam libenter facio et concedo vobis, emp-|[23]toribus prenominatis et vestris, ut superius continetur, sine dolo. Renunciantes epistole divi Adriani et dolo.

Quod est actum IIII° nonas november, anno Domini M^{o} |[24] C^{o}C^{o}XC^{o}IIII°.

Sig+num Berengarie de Villanova, venditor predicte, sig+num domina Sibilie, abbatisse, fidancie predicte, que nos omnes hoc con-|[25]cedimus et firmamus et testes firmare rogamus.

Sig+num Michaeli Filipi, sig+num Petri de Arennio, testium.

[26] *Sig*(signe)*num mei, Petri de Çerqueda, rector et notarius ville de Tragó, qui hoc scripsi. Cum literis rasis et emendatis ubi dicitur "R. Navara".*

77

16 desembre 1295

L'abadessa Sibil·la de Fluvià ven a Ferrer [II] d'Areny certs drets que el monestir de Vallverd tenia a la Vall d'Àger. Concretament, es tractava de la desena part del delme que el vescomte Àlvar [II] de Cabrera percebia als llocs d'Àger, la Règola, Millà, Fontdepou i la Torre de Maria. La venda es fa per pagar un deute que havia motivat l'empenyorament del lloc de Canelles. El preu és de 500 sous jaquesos.

La Torre de Maria consta com un lloc de la Vall d'Àger en un document de 1492 [*Ag*, L 909] i també està documentada el 1520 [*Ag*L, P6A M1 P3 C01, *Capbreu dels presbiterats y aniversaris...*].

× O *Ag.*

▸ A Segle XIV : *Ag*, Ct 262, f. 119v–120v.

α 1766/68, Jaume Caresmar, *ex* A : *Ag*, Co f. 545r.

β 1768/70, Jaume Caresmar, *ex* A : *Ag*, Re 1002.

γ *ca* 1770–75, Jaume Caresmar, *ex* A : Mo, p. 723.

119v,2 *Qualiter abbatissa Vallis Viridis cum aliis monachabus vendidit Ferrario de Arennio, militi, decimam decime.*

3 *[N]overint universsi quod nos, domina Sibilia de Fluviano, Dei gracia abbatissa monasterii Val-|4lis Viridis, et Berengaria de Apis, priorissa, et Berengaria de Roquers, subpriorissa, et Berengaria |5 de Villanova, sacristana, et Sibilia d·Os, subsacristana, et Alicssendis de Castro Sancto, cantrix, |6 et Brunissendis de Toraiyla, subcantrix, et Beatrix Ballovina, celleraria, et Esclarmon-|7da de Leyda, hostiaria, et Beatrix de Castro Sancto, infirmaria, et Raymunda de Rebastenchs, hostala-|8ria, et Agnes de Lorenz, et Berengaria de Lorach, de consilio, conssenssu et voluntate tocius con-|9ventus dicti monasterii, presentem pariter et futurum, atendentes et diligenter considerantes nos et nostrum |10 monasterium esse sub gravioribus et inviolabilibus*[a] *usuris obligatas, et quia locus noster de Canellis, |11 de quo multos redditus et proventus percipere consuevimus, est quibusdam creditoribus obligatus, |12 et quia proventus et redditus ipsius loci non percipimus, magna incomoda sustinuimus et |13 sustinemus, elegimus tanquam nobis et nostro monasterio utile magis vendere decimam deci-|14me infra scriptam et de ipsius precio liberare dictum pignus quam ipsam obligacionem in lesionem |15 nostri monasterii remanere. Ideo, deliberacione super premissis diligenti habita et tractatu, de vo-|16luntate, consilio et assenssu domini fratris Guilelmi, abbatis Lavacensis, patris et visitatoris nostri, ven-|17dimus, tradimus et concedimus vobis, Ferrario de Areyn, militi, et vestris successoribus in perpetuum, |18 tanquam plus oferenti, omnem et totam decimam illius decime, quam, siquidem, decimam nobilis dominus Alva-|19rus, vicecomes Agerensis, habet et percipit, habere et percipere debet ac eciam consuevit in villa et terminis |20 de Àger et in locis et castris de ça Regula et de Miylà et de Font de Pou et la Torre de Maria |21 et terminorum ipsorum castrorum et locorum, videlicet, de vino, blado et oleo, animalibus et aliis quibus-|22cumque.* (Dues notes al marge, la segona assenyalada mitjançant una manícula:) {*Nota quomodo monasterium Agerense recipit decimum decime in villa Ageris et ejus terminis, in loco de la Règula et de Millà, de Fontdepou, e la Torre de Maria et terminorum ipsorum.*} {*⌊Decima decime⌉ de Torre de Maria debetur monasterio Agerensi.*} *Predicta, igitur, vobis et vestris vendimus in perpetuum pro precio quingentorum solidorum |23 Jaccenssium, quos a vobis numerando recepimus et habuimus, et de ipsis confitemur nos |24 liberasse dictum locum de Canellis ab obligacione predicta.*

*Predictam, igitur, decimam decime |25 francham, liberam et quietam, et de omni obligacione honus expedita, habeatis, teneatis, per-|26cipiatis ac possideatis vos et vestri integre et potenter, ad vendendum, dandum, inpig-|27norandum et arrendandum, et ad faciendam vestras et vestrorum omnium voluntates, confi-||**120r**,1tentes vos ipsam decimam decime a vobis precario tenere donec ipsius possessionem vel quasi ap-|2prehenderitis*

corporalem, quam apprehendendi et accipiendi auctoritate vestra propria, licenciam vobis damus, |[3] mandantes hominibus ville Agerensis et aliorum castrorum et locorum predictorum quod vobis et vestris de predicta decima de-|[4]cime respondeant et non nobis nec alicui alii persone. Et promitimus stipulacione solempni vobis et vestris |[5] facere de ipsa decima decime bonam evicciomem et garenciam contra quascumque personas. Et si forta-|[6]ssis ab aliqua persona moveretur vobis vel vestris aliqua causa vel demanda, promitimus suscipere honus li-|[7]tigii in nos et causam ducere expenssis propriis, absque omni denunciacione quam vobis et vestris ex certa sciencia |[8] remitimus de presenti.

Et ad mayorem vestri et vestrorum cautelam, damus vobis et vestris fidejussorem dictum |[9] dominum Alvarum, qui predicta omnia et singula vos et vestros tenere faciat et in pace possidere ac eciam observa-|[10]re, ut continetur superius sine dolo. Quam fidejussionem nos, dictus Alvarus, libenter ac sponte facimus |[11] vobis, Ferrario d·Areyn, et vestris, prout superius continetur. Renunciantes consulte beneficio rei precon-|[12]veniendi et illi juri quo cavetur "prius principalem conveniri debere quam fidejussorem". Et tam |[13] nos, dicta abbatissa et conventus, quam nos, dictus Alvarus, obligamus vobis, Ferrario d·Areyn, et vestris, pro pre-|[14]dictis omnibus et singulis atendendis et complendis, nos et omnia bona nostra et dicti conventus, presencia |[15] et futura.

Quod est actum XVII° kalendas januarii, anno Domini M^{o}CC^{o}XC^{o}V^{o}.

Sig+num |[16] domine Sibilie, abbatisse monasterii predicti, sig+num Berengarie de Apis, priorisse, sig+num Berengarie de |[17] Roquers, subpriorisse, sig+num Berengarie de Villanova, sacristane, sig+num Sibilie |[18] d·Os, subsacristana, sig+num Elicssendis de Castro Sancto, cantrix, sig+num Brunissen-|[19]dis de Torayla, subcantrix, sig+num Beatrix Ballovine, celararie, sig+num Esclar-|[20]monda de Leida, hostiarie, sig+num Beatrix de Castro Sancto, infirmarie, sig+num Raymunde de |[21] Rebastenchs, hostalarie, sig+num Agnetis de Lorenz, sig+num Berengarie de Lorach, |[22] sig+num domini Guilelmi, fratris abbati monasterii Lavacensis, que et qui hoc concedimus et |[23] firmamus.

Sig+num domini Alvari, predicti fidejussoris, que et qui omnes predicti firmamus et tes-|[24]tes firmare rogamus.

Sig+num Guilelmi d·Airan, presbiter, rector ecclesie de Montesauro, sig+num |[25] Pericho de Cerqueda, scolaris, sig+num Guilelmi Sancti Martini, presbiter, sig+num fratri Bernardi |[26] de Montayana, canonicus Bellipodii. Testes firmacionis domini abbatis. Sig+num Arnaldi de Pug-|[27]çerver, sig+num Bernardi de la Sala, permanentes in Coroncuy, testium.

120v,1 *Sig*(signe)*num mei, Petri de Cerqueda, rectoris ecclesie Tregonis et notarii publici |[2] ejusdem ville, qui hoc scripsit.*

[a] Ad lit.: *invilabilibus*

77 bis

Poblet, 6 febrer 1298

Testament de Berenguer de Puigverd. Entre moltes altres deixes, assigna al monestir de Tragó 100 sous jaquesos.

× O Monestir de Poblet.

▸ A Segle XVIII : [*Regestos i còpies de les escriptures de Poblet*], Calaix 9: Madrid, *Archivo Histórico Nacional*, sec. Códices, L. 1236, cal. 9, doc. 8.

a 2022, J. M. Sans, R. Sarobe : *Col·lecció diplomàtica de Santa Maria de Vallbona*, doc. 814.

La data no especifica si utilitza l'estil de l'Encarnació o bé el de la Nativitat. Hem suposat la primera d'aquestes dues possibilitats, que en principi era norma en aquesta època.

33,23 *Ultime voluntates descendentium ab antiqua pro-*|[24]*sapia vehementi applicatione et subtili enucla-*|[25]*tione fuerunt invente ingeniorem plurissimum* ‖**34**,1 *satis habendo antiquitas ipsa studuit acomodare* |[2] *ne prætextu intestatorum defuntorum posteris liti-*|[3]*ganda occassio occurratur. Qua propter modum* |[4] *testandi viri prudentes constituerunt, et quia volun-*|[5]*tas hominis ambulatoria est usque ad supremum ex-*|[6]*tremum vitæ suæ, et nihil magis hominibus debea-*|[7]*tur quam extreme voluntatis liber sit stilus* [a]*. Idcir-*|[8]*co, in Dei nomine et Ejus gratia.*

Noverint uni-|[9]*versi quod nos, Berengario de Podio Viridi, filius* |[10] *quondam nobilis Berengarii de Podio Viridi, per Jesu* |[11] *Christi gratiam mente sanus, licet corpore languius,* |[12] *timens me mori et cupiens ad cælestia gaudia* |[13] *pervenire, in nostro tamen bono et perfectu sen-*|[14]*su et memoria integra, præsens nostrum subscribi* |[15] *facimus testamentum et dispositionem omnium* |[16] *bonorum nostrorum, mobilium et immobilium.*

(·····‖·····)

51,19 *Item, legamus et dari volumus monasterio Franquisia-*|[20]*rum 100 s. Jaquenses pro pitansia, ut orent Deum* |[21] *pro anima nostra. Et monasterio Sanctæ Mariæ Bellipo-*|[22]*dii, 100 s. Jaquenses pro pitansia, ut orent Deum* |[23] *pro anima nostra. Et monasterio de Tragó, 100 s. Ja-*|[24]*quenses pro pitansia, ut orent Deum pro anima* |[25] *nostra. Et monasterio Avingaña, 100 s. Jaquenses pro* ‖**52**,1 *pitansia, ut orent Deum pro anima mea. Et mo-*|[2]*nasterio de Escarpio, 100 s. pro pitansia, ut orent De-*|[3]*um pro anima mea. Et monasterio de Fonte Clara, 100 s.* |[4] *Jaquenses pro pitansia, ut orent Deum pro anima* |[5] *nostra.*

(·····‖·····)

82,11 *Quod est actum in monasterio Populeti, VIII* |[12] *idus februarii MCCXCVII, presentibus existen-*|[13]*tibus domino Joanne de Torrafracta, præcentore* |[14] *Illerdæ, et fratre Bartolomeo Januesi, vestiario mo-*|[15]*nasterii Populeti, prædictis.*

Sig+num Berenga-|[16]rii de Podio Viridi, testatoris prædicti, qui hæc |[17] concedimus et firmamus et a manumissoribus firma-|[18]ri rogamus.

(·····‖·····)

83,20 *Sig*(signe)*num |[21] mei, Guillermi de Silva, notarii publici Illerdensis et tu-|[22]cius terrę autoritate regia, qui hoc testamentum, |[23] mandato testatoris prædicti, scripsi et clausi, die |[24] et anno præfixis, cum raso rescripto in XIII et |[25] XIIII lineis, et cum supposito in XXXVII linea, ubi dici-‖**[84,1]*tur "pro pitansia", et in 44 linea, ubi dicitur "q⌊uo⌉ fi-|[2]nis nostri", et LXXVIII linea, ubi dicitur "et recipien-|[3]dis", et in LXXX linea, ubi dicitur "recipere", et in LXXXIIII |[4] linea, ubi dicitur "militum".*

[a] Ad lit.: *liber⌊e⌉ sistilius*

78

25 juny 1298

Ferrer [II] d'Areny dona llicència a la seva mare Arsenda per a que disposi de determinats béns per a dotar una capellania al monestir d'Àger. Aquests béns inclouen especialment el redelme que Ferrer havia comprat al monestir de Vallverd (doc. **77**), *el qual quedarà a disposició de la seva mare si dit monestir no el recompra abans de Nadal.*

El 31 de març de 1299 Arsenda procedia a dotar dita capellania (*Ag*, Ct 264, f. 120v–123r).

× O *Ag*.
▸ A Segle XIV : *Ag*, Ct 263, f. 120v.
α 1766/68, Jaume Caresmar, *ex* A : *Ag*, Co f. 545r.
β 1768/70, Jaume Caresmar, *ex* A : *Ag*, Re 1022.

120v,3 *Qualiter Ferrario de Arennio, miles, dedit plenum posse et licenciam domine Arssendi, ejus matri, assignandi ⌊decimam decime illi capellanie quam dicta Arssendis constituit monasterio Agerensi⌉.*

4 *Sit omnibus notum quod ego, Ferrario de Arennio, miles diocesis Urgellensis, per me et omnes meos, do-|[5]no plenum posse et licenciam vobis domine Arssendi, matri mee, quod si hinc ad festum Na-|[6]talis Domini primi venturi abbatissa de Valle Viridi non emeret a me vel a meis decimam illius |[7] decime quam michi vendidit, ut continetur in instrumento facto inter me et dictam abbatissam, quod |[8] vos deinde predicta omnia possitis dare, assignare et eciam stabilire in capellania vel in aliis re-|[9]bus sicut melius*

vobis videbitur faciendum ad honorem anime vestre et mee. Et si predicta non sufficerent |[10] *ad predictam capellaniam vel ad aliud stabilimentum quod vos facere volueritis, volo quod vos, de* |[11] *aliis bonis vestris et meis que habemus in valle de Agerio possitis assignare et stabilire tantum* |[12] *quo usque suficiant ad dictam assignacionem. Et quamcumque assignacionem de bonis vestris et* |[13] *meis ibi feceritis laudo et aprobo. Si, vero, predicta vendicio non remaneret penes me, volo quod* |[14] *de precio illius vendicionis possitis facere vestram voluntatem. Et promito vobis, dicte domine Arssendi,* |[15] *absenti tanquam presenti, et notario infra scripto, tanquam publice persone hec omnia in hoc instrumento con-*|[16]*tenta a me nomine vestro stipulanti et recipienti, quod contra predicta non veniam nec venire faciam.*

[17] *Actum est hoc VII° kalendas julii, anno Domini M^{o}CC^{o}XC^{o}VIII°.*

Sig+num Ferrarii de Arennio predicti, qui hoc facio et firmo.

Testes hujus rey sunt Bertrandus de Aquilario, sacerdos, et Guilelmus |[18] *de Ginebres, scutifer dicti Ferrarii.*

Sig(signe)*num Jacobi Ballistarii, notarii publici episcopalis, qui hoc scripssit et clausit.*

79

3 juliol 1298

Dolça, filla de Guillem de Castissent, encarrega a Bernat Pallarés que comparegui davant l'abadessa de Vallverd per a dir que està disposada a pagar tot el cens de blat que es deu al monestir per raó de la dominicatura de la Torre de Salze.

▸ O M 1016.07. Pergamí.
Not. dors.: 1*. ····· *del Salze*. 2. *Leg 659/6*. 3. *N° 37*.

a 1988, J. M. Cots : Co 36.

[1] *Noverint universi quod ego, Dulcia, filia G*[*uilelmi*] *de Castro Sancto, per me et omnes meos, constituo, pono, ordino* |[2] *vos, Bernardum Palyarés, mercatorem Domus Latronum, absentem tanquam presentem, certum et specialem procurato-*|[3]*rem meum ad comparendum coram domina Aldiarts, gracia Dei abbatissa Vallis Viride, vel etiam ad comparendum* |[4] *coram domina Berengaria de Ape, priorissa, tenentem locum ejus, vel procuratorem et conventus ejusdem loci, et ad po-*|[5]*nendum sive dicendum loco et nomine meo coram eis vel coram procuratorem ejusdem monasterii, quod ego sum* |[6] *parata dare et solvere totum censum tritici quod dicta domina abbatissa vel conventus ejusdem monasterii habere* |[7] *debent racione dominicaturis Turre de Salçe, nec etiam ego debeo*

solvere racione superius. Et quicquit per vos actum |[8] fuit, procuratum fuerit, datum hunc et firmum, tanquam si a me personaliter esset factum.

Quod est actum quinto nonas |[9] julii, anno Domini M^{o}CC^{o}XC^o octo.

Sig+num mei, Dulcie predicte, qui hoc concedo, laudo et firmo, testesque |[10] firmare rogo.

Sig+num Arnaldi de Castro Sancto, sig+num Burdi[a] *de Castro Sancto, scutifferum, testium.*

[11] *Guilelmus de Ivarcio, publicus notarius, jussione Dominici Fortis, rectoris ecclesie Domus Latronum, scripssit et hoc sig*(signe)*num |*[12] *fecit.*

[a] O potser *Bernardi*

80

27 juliol 1298

Eliarda, abadessa de Vallverd, arrenda a Elisenda de Castissent i el seu fill Guillem de Castissent una torre situada al terme d'Estopanyà, en el lloc que en diuen Pla de Salze. Els arrendataris s'obliguen a portar cada any al monestir dos cafissos de blat.

► O M 1016.08. Pergamí, carta partida.
Not. dors.: 1. *De la torre de Salze.* 2*. *Stabilimentum turris del Salze. 1298.* 3. *N 30, Cal 49*. 4. *Leg 659/7*. 5. *N° 38*.

α Segle XVIII : Ru 30.

β Segle XVIII, *ex* α : Ru′ 30.

a 1988, J. M. Cots : Co 37.

[1] *Noverint universi quod nos, domina Eldiarts, Dei gracia abbatissa monasterii Vallis Viridis, cum consilio ac voluntate Berengarie |*[2] *de Ape, priorissa, et Berengarie de Roquers, subtus priorissa, et Elichssendis de Castro Sancto, precentrix, et Sibilie de Os, sub sacrista, |*[3] *et Beatricis Baldovina, hostiaria, et Novelle, infirmarie, et Beatricis de Castro Sancto, celerarie, et Horacha |*[4] *de Aguilanido, et Berengarie de Lorach, et Romie de Os, et Sancie d·Erolis, et Esclarmonda Illerdensis, conventuales |*[5] *dicti monasterii, per nos et per omnes successores dicti monasterii, damus atque in presenti tradimus vobis, domine Elich-|*[6]*sendi de Castro Sancto, et filio vestro, Guilelmo de Castro Sancto, et vestris cui vel quibus volueritis, im·perpetuum, turrem |*[7] *quam habemus et habere debemus in termino de Stopanyano, in loco ubi dicitur Pla de Salçe, cum omnibus juribus ac |*[8] *pertinenciis universsis, cum ingressibus et egressibus et cunctisque suis melioramentis ad dictam turrem spectan-|*[9]*tibus quoquomodo. Tali vero pactu sive condicione*

quod vos, dicta domina Elichssendis, et filius vester, Guilelmus de Castro |[10] Sancto, et sucessores vestri, faciatis nobis et nostris et sucessoribus dicti monasterii annuatim duo kafficia tritici bo-|[11]ni, novi, pulcri ac recipienti ad rectam fanequam Tamariti, censsualem quolibet anno in festo Sancte Marie |[12] menssis augusti, intus nostro monasterio salve in terra deferatis, sine aliquo contradicto et prolongamento in pace.

[13] *Et hoc faciendo et complendo, dictam turrem cum omnibus suis pertinenciis vos et vestri habeatis, teneatis, possi-|[14]deatis et expletetis potenter, paciffice et quiete, ad dandum, vendendum, inpignorandum, alienandum, permutan-|[15]dum et ad omnes vestras vestrorumque voluntates penitus imperpetuum faciendas. Et nos et successores nostros te-|[16]neamur facere vobis et vestris bonam et legalem guirenciam contra omnes personas. Et si forte, quod abssit, in |[17] predicto die censsuale predictum intus dicto monasterio non detuleritis vel inffra spacium X dierum, quod amita-|[18]tis dictam turrem et nos possimus eam accipere tanquam rem nostram propriam, et vos non possitis nobis, quo-|[19]ad hoc, aliud impedimentum facere. Et si forte vos vel vestri turrem predictam vendere vel inpignora-|[20]re oportuerit, inde nobis et successoribus dicti monasterii scire faciatis inffra spacium triginta dierum, et si |[21] retinere voluerimus, quod possimus habere pro tanto quantum alium ibi dederit; sin, autem, quod faciatis inde |[22] omnes vestras voluntates, salvo, tamen, censsuale predictum. Et instrumentum vel instrumenta facta ante vel post, hujus |[23] racione, quod sint cassa et vana et inutilia et nullam habeant firmitatem nec nullam roborem juris habere possint.*

[24] *Quod est actum VI° kalendas augusti, anno Domini M^{o}CC^{o}XC^o octavo.*

Sig+num domine Eldiarts, abbatisse, sig+num |[25] Berengarie de Ape, priorisse, sig+num Berengarie de Roquers, subtus priorisse, sig+num Elichssendis de Castro |[26] Sancto, precentrix, sig+num Sibilie de Os, sub sacrista, sig+num Beatricis Baldovina, hostiarie, sig+num |[27] Novelle, infirmarie, sig+num Beatricis de Castro Sancto, celerarie, sig+num Oracha de Aguilanido, |[28] sig+num Berengarie de Lorach, sig+num Romie de Os, sig+num Sancie d·Erolis, sig+num |[29] Esclarmonde Illerdensis, nos omnes qui hoc laudamus, concedimus et firmamus, testesque firmare rogamus.

[30] *Sig+num Tamariti Navarre, presbiteri, sig+num Bernardi del Obach, manentis in Trogó, sig+num Arnaldi |[31] de Sancto Stephano del Esquarre*[a]*, testium.*

Guilelmus de Ivarcio, publicus notarius, jussione Dominici Fortis, rec-|[32]toris ecclesie Domus Latronum, scripssit et hoc sig(signe)*num fecit.*

[a] És a dir, Lasquarri

81

circa 1298

El monestir de Vallverd era beneficiari, en certes condicions, d'una pensió anual de 100 sous. Aquesta pensió havia estat establerta per Arnau [I] de Fluvià (doc. **62**) *en benefici de la seva filla, Sibil·la de Fluvià, monja de Vallverd; a la mort d'aquesta, i d'una segona beneficiària de la qual no en resta el nom, la pensió quedava destinada perpètuament a la infermeria del monestir. Mitjançant el present instrument, dita pensió és transferida perpètuament a la mateixa Sibil·la de Fluvià i qui ella determini, ja que dita Sibil·la era qui n'havia ofert el preu més alt.*

▸ O M 2596.21. Pergamí extremadament danyat per la manca d'una gran part al costat esquerre. Not. dors.: *L 1725/64*.

Datat vers 1298 pels noms i càrrecs de les monges en comparació amb el document **80**.

[1] [····· *Nove*]*lla, infirmaria, et Sibilia d·Areyn, obrera, et Sancia de* |[2] [*Erolis* ·····] *per totum conventum predictum, presentem pariter et futurum, scienter cum* |[3] [*hoc presenti instrumento* ·····] *et vestris vel quibus vos volueritis im·perpetuum illam proprietatem quam* |[4] [····· *post*] *obitum vestrum predictos* C^{m} *solidos dimissit monasterio predicto, cum* |[5] [·····] *omnibus aliis accionibus, juribus et racionibus et pertinenciis quam nos ha-*|[6][*bemus* ·····] *Sibilie de Fluviano*[a] *et vestris tanquam plus offerenti im·perpetuum* |[7] [·····] *Renunciamus ex certa sciencia excepcioni non numerate* [*pecunie*] |[8] [·····] *domui traditam in ipsius utilitate fore verssam et omnia* |[9] [·····] *de cetero valebit amplius precio supradicto, parum vel plurimum, quoquo* |[10] [*modo* ·····] *vestras et vestrorum voluntates inde penitus faciendas, ita quod* |[11] [·····] *monasterii jure, posse et dominio eiciens et abstraens* |[12] [·····] *dandum, vendendum, inpignorandum, alienandum et ad* |[13] [*omnes vestras et vestrorum voluntates inde penitus faciendas* ·····]. *Nos, autem, dicti venditores et dictus eciam conventus* |[14] [·····] *ante causam, in causam et post causam ac extra causam, nostris propriis missi-*|[15][*onibus* ·····] *potest, salvam*[*ento*] *vestro ac comodo et vestrorum.*

Quod |[16] [*est actum* ·····].

[·····] *sig+num Eligsendis de Castro Sancto, cantrix,* |[17] [*sig+num* ·····] *ostiarie, sig+num Berengarie de Roquers,* |[18] [·····].

[·····] *sig+num Michaelis F*???, *sig+num* |[19] [·····].

[a] Ad lit.: *Fuviano*

82

4 febrer 1300

El rei Jaume [el Just] ven als nobles, cavallers i ciutadans catalans els impostos de bovatge, herbatge i terratge. El preu de la venda és de dues-centes mil lliures.

× O Arxiu reial.

P Barcelona, *Arxiu Històric de la Ciutat*, pergamí 1A-220.

A Segle XIV : Lleida, Arxiu Municipal, reg. 1372, *Privilegis, Statuts e Ordinacions de la Ciutat de Lleida* (Llibre Verd Petit), fol. 1r–12r. Epígraf: *Carta de la compra del bovatge*.

▸ B 1328, març, 24, còpia autenticada pel notari Pere d'Agulló, decretada per Bernat de Guàrdia, cort i veguer de Lleida i del Pallars, i subscrita Bernat de Llimiana, Pere ça Morana, Domènec de Mores, Pere Toló, Ramon de Segur, Jordà Guerau i Domènec Joan, tots ells notaris de Lleida : M 2355.10. Pergamí.
Not. dors. : 1. *Instrumentum continens vendicionem bovagii et terragii factam per dominum Jacobum, regem Aragonum.* 2. *En l·an de* MCCC ¦*he*? *quaranta set* [·· 10 ch ··] *idus madii erat dominus loci de Tragó Geraldus de Huluja.* 3. *N 3, Cal 2.* 4. *Ací ha hun plech de cartes fahents per lo abadiat de Tragó per franqueses de bovatge, erbatge, terratge e altres.* 5*. *Rex Jacobus 2*^us^*, *anno 1299*. 6. *L 1586/50*.

La venda que registra aquest document va ser aprovada per les corts de Barcelona de la mateixa data [*Cortes*, vol. I.1, p. 176]. És sabut que en aquest context cal interpretar *anno Domini* com a any de l'Encarnació [*Cortes*, vol. I.1, p. 180], de manera que ha calgut sumar un any per convertir la data al sistema standard.

Les notícies dorsals de B indiquen que aquest exemplar deuria haver format part del fons del monestir de Vallverd.

D'aquest document se'n conserven molts exemplars, dels quals n'hem seleccionat un en representació dels que van ser expedits en la data original i un altre en representació de les terres de Lleida. La major part dels exemplars que no especifiquem es troben en els pergamins municipals i llibres de privilegis de les ciutats que el document esmenta específicament com a beneficiàries.

L'exemplar predecessor de B no és el mateix que el de A, ja que tant A com B especifiquen amb detall les esmenes que hi havia en els respectius predecessors, que no són pas les mateixes.

El preàmbul de B sobre el trasllat del document descriu així el segell que hi havia a l'exemplar de partida: *cum vera bulla plumbea et filo de serico rubei et trocei coloris pendenti sigillato, in qua, quidem, bulla, ex una parte erat ymago regis sedentis in katedra, tenentis ramum in manu dextra, et in manu sinistra tenentis crucem duplem, et ex eadem parte ipsius bulle, scilicet in circuitu, erant scripte littere sequentes: "Jacobi, Dei gratia regis Aragonum", et in alia vero parte ejusdem bulle erat clipeus quartonat, et in quolibet quartono dicti clipei erat ymago unius capitis sarraceni, et in circuitu ejusdem partis erant scripte littere sequentes: "Valencie et Murcie ac comitis Barchinone".*

[3] *In Dei nomine. Noverint universi quod, cum nos, Jacobus, Dei gracia rex Aragonum, Valencie et Murcie, comesque Barchinone, ac sacrosancte Romane Ecclesie vexillarius, ammiratus et capitaneus generalis, debeamus maxima, plura et diversa debita*

richis hominibus, militibus, civibus et aliis di-|[4]versis hominibus et personis, que expendimus pro adquirendo et habendo regno Murcie, quod habemus et possidemus, et pro viatico quod fecimus in Ciciliam, et pro aliis de causis plurimis et diversis, et eciam debeamus predictis personis multa debita et diversa que illustris dominus rex Alfonsus, bone memorie frater noster, debebat et expendatur pro deffensione regnorum et terrarum suarum in guerris quas habebat et diu habuit cum rege Francie et aliis, et nos |[5] non haberemus promptam solucionem seu peccuniam de qua possemus satisfacere supradictis qui instanter a nobis predicta debita requirebant eis solvi, nec eciam possemus ipsam solucionem facere sine vendicione, et inveniremus quod non erat aliud quod ita prompte vendere possemus et sine minori dampno quam bovagium et terragium et erbagium que nos asserebamus nos et successores nostros habere debere in Cathalonia quociensciumque novus rex dominus seu heres in Cathalonia noverit suc-|[6]cedebat, licet assereretur per nobiles milites et cives et homines villarum et aliorum omnium locorum Cathalonie nos vel successores nostros non debere habere dictum bovagium, terragium et erbagium[a] *ubi aliter habere deberemus nisi tantum de bobus et ceteris animalibus et pecudibus minutis. Et super hoc eciam dominus rex Petrus, bone memorie pater noster, fecerit statutum in generali curia Barchinone septimo kalendas januarii anno Domini millesimo duocentesimo octogesimo tercio, quod ipse dominus |[7] rex Petrus vel successores sui non reciperent de cetero bovagium nisi in illis locis in quibus ab antiquo per predecessores suos recipi consuevit, et secundum formam antiquitus consuetam, ita tamen quod ex tunc usque ad festum Pasche Domini tunc proxime venturum, et ab ipso festo usque ad unum annum tunc proxime venturum, probasset formam et loca in quibus antecessores ejus receperunt bovagium et in locis et forma probatis usque ad terminum predictum reciperent ipse |[8] dominus rex Petrus et successores sui bovaticum supradictum ultra vero terminum predictum non posset ipse dominus rex Petrus probare aliquid de forma nec de locis non probatis. Sic tamen quod dictum bovagium probaretur sicut facta antiqua poterant et debebant probari, scilicet per instrumenta, libros, scripturas et alias, et per famam. Et asseretur per dictos nobiles milites et cives et homines villarum et aliorum locorum Cathalonie dictum dominum regem Petrum, patrem nostrum |[9] non probasse infra terminum predictum, formam vel loca in quibus antecessores sui consuevissent recipere bovaticum, terragium et erbagium supradictum. Attamen, ex certa scientia, moti ex causa necessitatis predicte, cum alias non habeamus, ita commode unde dictis richis hominibus, militibus, civibus et peditibus et aliis satisfacere possimus quam de precio dicti bovagii et terragii et erbagii, sive verum sit quod nos debeamus habere bovagium, terragium et erbagium predictum in Catha-|[10]lonia sive non, sive debeamus habere bovagium, terragium et erbagium predictum de bobus tamen et aliis pecudibus minutis et non de aliis, sive debemus habere sub certa forma qualiscumque sit ipsa forma sive non.*

Idcirco, bono animo et spontanea voluntate et ex certa scientia, per nos et per omnes heredes et quoscumque successores nostros, vendimus vobis, nobilibus Poncio Hugonis, comiti Impuriarum et vicecomiti Caprarie, tanquam vicecomiti Caprarie et do-

mino de Munellis |[11] et de Vilalbino et de Castro Folito tantum, et Raymundo Fulchonis, vicecomiti Cardone, Hugoni de Mataplana, comiti Pallariensi, Geraldo de Cervelione, Guilelmo de Angularia, Dalmacio de Rochabertino, dompne Guilelme, uxori incliti dompni infantis Petri, bone memorie fratris nostri, domineque Montischateni et Castri Veteris, Guilelmo de Alentorn, procuratori nobilis Ermengaudis, comitis Urgelli, et nobilis Poncii de Ripellis, Guilelmo de Sobirats, |[12] procuratori nobilis Guilelmi de Entenza, Arnaldo de Oloz, procuratori nobilis Guilelmi de Montechateno, Arnaldo de Miraliis, procuratori nobilis Philipi de Saluciis, Raymundo de Angularia, domino Uxefave, Berengario de Ciraria, procuratori nobilis Petri de Queralto, Bernardo de Angularia, Bernardo de Capraria, Acardeto de Muro, Raymundo, vicecomiti de Vilamuro, Guilelmo de Castro Veteri de Paylars, Poncio de Sancta Pace, Berengario |[13] de Sancto Vicentio, Berengario de Rayadello, Raymundo de Galineriis, Arberto de Verneto, Ferrario de Villafrancha, Galçerando de Villafrancha, Berengario de Gàver, Galçerando de Canellis et Petro Arnaldo de Cervaria, militibus, Berengario Mayolli, Guilelmo Petri Burgesii, Guilelmo Ollomarii, Bartholomeo Romei, Raymundo de Rovira, consiliariis civitatis Barchinone in hoc anno, Guilelmo de Laceria, Bernardo Burgeti, Raymundo Ricardi, |[14] Galçerando de Nagera, Petro Burgesii, Bertrando de Olçeto, Petro Mayolli, Petro de Vilario, Guilelmo de Serra, Romeo Gerardi, Jacobo Basseti, Antiquo Ticionis, Michaeli Marcheti, Petro de Villafrancha, Jacobo Lulli, Guilelmo Petri Dusay, Jacobo de Cànoves, Berengario de Cortilio, Bonanato de Petra, Guilelmo de Colonico, Guilelmo de Colle, notario, procuratoribus sive sindicis civitatis Barchinone, et Raymundo de Sancto Clemencio, Raymundo |[15] Rotundi, Bernardo Natalis, Guilelmo de Fraga, procuratoribus sive sindicis civitatis Ilerde, Bernardo Pinyol, Raymundo Garidelli, procuratoribus sive sindicis civitatis Dertuse, Martino de Cigario, Bernardo de Banyoles, procuratoribus sive sindicis civitatis Gerunde, Romeo de Moraria, Raymundo Eymerici, procuratoribus sive sindicis civitatis Minorise, Jacobo de Portella, Matheo de Ripullo, procuratoribus sive sindicis ville Cervarie, Guilelmo |[16] Januarii, Bernardo Peyronet, procuratoribus sive sindicis ville Montis Albi, Miro de Salle Foris, Bernardo de Vallemolli et Bonanato Nicholai, sindicis sive procuratoribus Ville Franche Penitensis, Arnaldo de Ganalons et Petro Natalis, procuratoribus sive sindicis ville Tàrrege, Petro Berengarii Begudà, procuratori sive sindico ville de Bisulduno, Arnaldo Boxo, procuratori sive sindico ville de Berga, presentibus, et aliis eciam omnibus richis |[17] hominibus, militibus, civibus, burgensibus et hominibus villarum Cathalonie, et omnibus etiam hominibus et mulieribus vestris et ipsorum, ubicumque sint vel fuerint infra Cathaloniam, tam rusticis quam aliis, et aliis eciam omnibus hominibus laycaliter viventibus Cathalonie licet absentibus, cum hoc presenti publico instrumento vicem epistole gerenti, et vestris et eorum heredibus et successoribus perpetuo, et notario infra scripto a nobis, nomine ipsorum omnium et aliorum quorum interest |[18] et interesse poterit habitantium et habitaturorum in Cathalonia, legitime paciscenti, stipulanti et recipienti, totum bovagium, terragium et erbagium, accionem, servitutem, vexacionem, condicionem et jus bovagii, terragii et erbagii que nos habemus et habere debemus, seu as-

serimus nos habere et antecessores nostri habuerunt et habere seu recipere consueverunt de jure, usu seu consuetudine, juste vel injuste, gratis vel vi quocumque modo, causa seu forma, et succes-|[19]sores eciam nostri habere debeant ve deberent, seu possint ac possent in Cathalonia, scilicet in civitatibus, villis, castris et locis nostris et aliorum supra specialiter vel generaliter dictorum seu nominatorum, et hominibus et feminis habitantibus et habitaturis in dictis civitatibus, villis et castris et locis nostris et aliorum predictorum supra specialiter vel generaliter dictorum seu nominatorum, ac eciam hominibus et feminis habitantibus et habitaturis infra loca, terminos seu |[20] territoria dictarum civitatum, villarum, castrorum et locorum, et eorum successoribus cujuscumque legis, condicionis vel dominacionis existant, ac etiam omnibus hominibus et feminis presentibus et futuris nostris et predictorum supra generaliter dictorum seu nominatorum, ita quod nos vel successores nostri nunquam in Cathalonia in dictis civitatibus, villis, castris et locis et hominibus et feminis habitantibus et habitaturis in locis supra dictis generaliter vel specialiter |[21] nominatis et eorum terminis seu territoriis, nec etiam in aliis supra generaliter vel specialiter nominatis et bonis eorum, possimus petere vel habere, vi vel gratis seu alio quocumque modo, aliquod bovagium, terragium et erbagium vel aliquod aliud quod dici, nominari seu excogitari possit racione seu occasione bovagii, terragii vel erbagii, et vexacionis eorum, quod bovagium, terragium et erbagium nos dicebamus nos et successores nostros habere debere et habere con-|[22]suevisse in Cathalonia racione novi dominii seu nove successionis pro jure nostro vel alia quacumque racione.

Hanc autem vendicionem facimus vobis, predictis omnibus et singulis supra specialiter et generaliter nominatis habitatoribus Cathalonie, presentibus scilicet et futuris, et heredibus et successoribus vestris perpetuo, nec non et notario infra scripto, a nobis, nomine vestro et aliorum predictorum supra generaliter vel specialiter nominatorum, et omnium illorum quorum interest et interesse potest, |[23] legitime stipulanti, paciscenti et recipienti, de toto predicto bovagio, terragio et erbagio, et de omni accione, servitute condicione et jure bovagii, terragii et erbagii et vexacionis eorum, pure, libere et absolute, et sine omni excepcione, condicione et retencione, et sicut melius dici et intelligi potest ad vestrum vestrorumque salvamentum et bonum intellectum. Extrahentes predicta omnia et singula que vobis et vestris, et aliis omnibus et singulis supra generaliter |[24] vel specialiter dictis seu nominatis, vendimus, de jure, dominio et posse nostri et nostrorum, et eadem omnia et singula in vestrum vestrorumque et aliorum supra dictorum specialiter vel generaliter dictorum seu nominatorum, et vestrorum et eorum successorum perpetuo, jus, dominium et posse mittimus et transferimus irrevocabiliter, sic quod, semper et im·perpetuum, vos et omnes alii et singuli supra dicti seu nominati generaliter vel specialiter, et successores vestri et eorum, et etiam omnes et singule civita-|[25]tes, ville, castra et loca Cathalonie, tam nostra quam dictorum nobilium militum, civium et burgensium, et hominum villarum Cathalonie et aliorum omnium laycaliter viventium, adquisita et adquirenda ac habita et habenda, et eciam omnes homines et femine habitantes et habtitaturi in ipsis civitatibus, villis, castris et locis et eorum terminis et territoriis, et omnia bo-

na vestra et eorum, tam habita quam habenda, et hominum nostrorum et vestrorum et predictorum, presentium et |[26] *futurorum perpetuo, sitis et sint franchi, quitii, liberi et immunes perpetuo a dictis bovagio, terragio et erbagio et ab omni prestacione, vexacione et inquietacione eorum, et ab omni accione, servitute, condicione et jure nostro ipsius bovagii, terragii et erbagii et ab omni eciam specie et genere et forma qualibet, presenti, preterita vel futura bovagii, terragii et erbagii que dici vel excogitari possent, et que racione seu occasione eorum peti possent. Et per nos* |[27] *vel successores nostros non possint peti, exhigi, requiri vel demandari seu recipi, vi vel gratis vel alio quocumque modo, a vobis, vel a predictis supra generaliter vel specialiter dictis, vel bonis vestris et eorum, mobilibus seu immobilibus, tam habitis quam habendis, racione novi dominii seu nove successionis vel quacumque alia de causa, modo vel forma que dici, nominari vel perpendi possit seu posset aliqua racione seu causa, preterita, presenti vel futura, hic expressa vel non expressa. Et* |[28] *ex causa hujus vendicionis, damus et cedimus vobis et vestris, et omnibus aliis et singulis supra generaliter vel specialiter dictis seu nominatis, et vestris et eorum successoribus perpetuo, et notario infra scripto, a nobis, nomine vestro et predictorum supra generaliter vel specialiter nominatorum, et omnium illorum quorum interest et interesse potest, legitime stipulanti, paciscenti et recipienti, omnia loca, jura, voces et acciones, reales et personales, mixtas, utiles et directas, ordinarias et extraordinarias et* |[29] *alias quascumque que nobis, et heredibus et successoribus nostris competunt et debent vel possunt competere quocumque modo, jure vel causa in predictis omnibus et singulis que vobis vendimus et a quibus vos et vestros inmunes, quitios et*[b] *franchos facimus perpetuo et contra quascumque personas et res racione eorum. Quibus locis nostris et nostrorum successorum, juribus, vocibus et accionibus predictis possitis vos et vestri uti, agere et experiri, in judicio et extra, et vos et vestros successores et eorum pre-*|[30]*sentes et futuros perpetuo deffendere et tueri contra quascumque personas, in predictis que vobis vendimus, seu racione vel occasione eorum, questionem vel demandam aliquam proponentes seu molestiam aliquam inferentes, quemadmodum nos possemus ante pesentem vendicionem et cessionem. Nos, enim, facimus et constituimus vos omnes et singulos supra generaliter vel specialiter dictos seu nominatos, presentes scilicet et futuros perpetuo, et notarium infra scriptum, nomine vestro et aliorum supra* |[31] *generaliter vel specialiter dictorum seu nominatorum et aliorum omnium et singulorum quorum interest et interesse poterit, a nobis legitime paciscentem, stipulantem et recipientem, dominos et procuratores in rem vestram propriam quantum ad perpetuam deffensionem, libertatem, franchitatem et immunitatem vestri et aliorum omnium predictorum.*

Pro hac autem vendicionem et pro pretio ejusdem habuimus et recipimus a vobis ducenta milia librarum bone monete Barchinonesium perpetue de terno, quod totum |[32] *precium confitemur et recognoscimus in veritate misisse et convertisse in bonum et utilitatem nostram et terre nostre, scilicet in solucionem debitorum predictorum que debebamus, ut superius est jam dictum. Et ideo, quia inde bene paccati sumus, renunciamus excepcioni non numerate peccunie et satisfaccionis non habite et non recepte et doli, et legi*

illi qua deceptis ultra dimidiam justi precii subvenitur. Dantes, remittentes et relaxantes perpetuo ex nostra largicione, per nos et omnes heredes et |[33] *successores nostros, pura, perfecta et irrevocabili donacione inter vivos, vobis et vestris et aliis omnibus et singulis supra generaliter et specialiter dictis seu nominatis, presentibus et futuris perpetuo, nec non et notario infra scripto, nomine vestro et aliorum predictorum supra generaliter vel specialiter dictorum seu nominatorum, presentium et futurorum perpetuo, et aliorum omnium et singulorum quorum interest et interesse potest, a nobis legitime stipulanti, paciscenti et recipienti, siquid hec que vobis et vestris, et aliis* |[34] *omnibus et singulis supra generaliter vel specialiter dictis seu nominatis, presentibus et futuris perpetuo, vendimus, plus modo valent vel valebunt seu valere possunt pretio supra dicto. Et nichilominus, quia sic convenimus in tractatu vendicionis predicte vobiscum interveniente pretio supra dicto, absolvimus, diffinimus et remittimus, bono animo et spontanea voluntate et ex certa scientia, vobis et vestris, et omnibus aliis et singulis supra dictis seu nominatis specialiter vel generaliter* |[35] *perpetuo, per nos et omnes heredes et successores nostros, sive jus nos vel successores nostri haberemus in dicto bovagio, terragio et erbagio seu eorum modo seu forma ex causis predictis vel aliis, sive non, vel sub quacumque forma, totum ipsum bovagium, terragium et erbagium et omnem etiam accionem, servitutem, condicionem et vexacionem et jus nobis et successoribus nostris competentia et competitura racione vel occasione eorum, modo aliquo, jure, forma vel racione. Promittimus insuper vobis et vestris, et aliis omnibus* |[36] *et singulis supra generaliter vel specialiter dictis seu nominatis, et notario infra scripto, nomine vestro et predictorum supra generaliter vel specialiter nominatorum et illius vel illorum quorum interest vel interesse potest, a nobis legitime stipulanti, recipienti et paciscenti, totam hanc vendicionem, absolucionem diffinicionem et remissionem per nos et omnes heredes et quoscumque successores nostros salvare perpetuo, et quod nos et nostri erimus inde vobis et vestris perpetuo legales guirentes, actores et deffensores* |[37] *contra omnes personas, et inde tenebimur vobis et vestris, et omnibus aliis et singulis supra dictis generaliter et specialiter dictis seu nominatis perpetuo, de eviccione et de omnibus etiam aliis de quibus venditor tenetur vel teneri potest aut debet emptori. Et si forte aliqua persona cujuscumque dignitatis seu condicionis existeret contra vos vel vestros, vel alios omnes et singulos supra generaliter vel specialiter dictos seu nominatos, presentes et futuros, moveret vel faceret questionem aliquam vel de-*|[38]*mandam, racione eorum que vobis et vestris et aliis supra dictis specialiter et generaliter nominatis perpetuo vendimus, absolvimus, diffinimus et remittimus, nos promittimus vobis et vestris, et omnibus aliis et singulis supra dictis seu nominatis generaliter vel specialiter, et notario infra scripto, nomine vestro et eorum et illius etiam vel illorum quorum interest et intererit, a nobis legitime stipulanti, paciscenti et recipienti, per nos et omnes heredes et successores nostros, quod opponemus nos deffensioni vestri et vestrorum, et aliorum omnium et singulorum supra ge-*|[39]*neraliter vel specialiter dictorum seu nominatorum, presentium et futurorum perpetuo, et agemus et ducemus causam seu causas nostris propriis expensis a principio usque ad finem, et vos et vestros*

omnino indempnes servabimus, aut vos vel vestri, si volueritis, possitis ipsam causam seu causas agere et ducere per vos ipsos, vobis, et omnibus aliis et singulis supra dictis specialiter vel generaliter dictis seu nominatis, super hoc eleccione servata. Nos, enim, remittimus vobis et vestris, et aliis supra generaliter vel specialiter dictis seu nominatis, |[40] *et notario infra scripto, nomine vestro et predictorum supra generaliter vel specialiter nominatorum et illius vel illorum quorum interest vel interesse potest, a nobis legitime stipulanti, recipienti et paciscenti, ex pacto necessitatem denunciacionis. Et si vos vel ipsi elegeritis dictam causam seu causas ducere in propria persona, promittimus, per nos et omnes successores nostros, vobis et vestris, et omnibus aliis et singulis supra dictis specialiter vel generaliter dictis seu nominatis, nec non et notario infra scripto, nomine vestro et omnium* |[41] *aliorum et singulorum predictorum generaliter et specialiter nominatorum et illius vel illorum quorum interest et interesse poterit, a nobis legitime stipulanti, paciscenti et recipienti, quod nos et successores nostri restituemus et solvemus vobis et vestris, et omnibus aliis et singulis supra dictis specialiter vel generaliter dictis seu nominatis, omnes expensas, tam circa rem quam circa littem quam racione vel occasione utriusque factas et quicquid ac quantum a vobis vel vestris vel ab eis evictum fuerit, simul cum toto dampno et interesse* |[42] *quod inde feceritis vel sustinebitis quoquo modo, sive obtineatis in causam, sive subcumbatis. Et credatur inde vobis et vestris, et omnibus aliis et singulis supra dictis specialiter vel generaliter dictis seu nominatis, plano et simplici verbo vestro et ipsorum, nullo alio genere probacionis exacto.*

Preterea, ex certa scientia volumus et concedimus vobis et vestris, et omnibus aliis et singulis supra dictis specialiter vel generaliter dictis seu nominatis, et notario infra scripto, nomine vestro et omnium aliorum et singulorum |[43] *predictorum generaliter et specialiter nominatorum, a nobis legitime stipulanti, paciscenti et recipienti, et perpetuo ordinamus, per nos et omnes heredes et quoscumque successores nostros, quod successores nostri in comitatu Barchinone et in Cathalonia, tam generaliter quam specialiter, unus post alium successive tempore sui novi dominii seu nove successionis, ante quam richi homines, milites, cives et burgenses, et homines villarum et aliqui alii Cathalonie, sibi faciant seu prestent juramentum vel* |[44] *fidelitatem vel sibi in aliquo respondeant, et ante quam aliquis requisitus expresse vel non requisitus sibi faciat vel facere teneatur homagium vel aliquam recognicionem racione feudorum vel qualibet alia racione, ipse successor nostri et nostrorum in comitatu Barchinone et Cathalonia, quicumque fuerit, generalis vel specialis, per se et suos laudet et confirmet et juret publice et approbet presentem vendicionem, absolucionem, diffinicionem et remissionem bovagii, terragii et erbagii, et accionis et* |[45] *vexacionis et juris eorum, cum publico instrumento. Et usque quo predictam laudacionem et confirmacionem, juramentum et approbacionem predictorum omnium fecerit cum publico instrumento, aliquis de predictis supra generaliter vel specialiter dictis seu nominatis vel eorum successores non teneantur ei respondere in aliquo. Et si per aliquem cujuscumque condicionis seu status existeret, sacramentum fidelitatis vel homagium, seu alia quevis obligacio, facta essent ante quam predicta, ut est dictum,*

laudata et approbata et |[46] jurata essent per novum quemvis dominum, non valerent et pro non factis penitus haberentur.

Et pro predictis omnibus et singulis complendis et attendendis, obligamus vobis et vestris, et omnibus aliis et singulis supra generaliter vel specialiter dictis seu nominatis, presentibus et futuris perpetuo, et notario infra scripto, nomine vestro et vestrorum et predictorum omnium et singulorum generaliter et specialiter nominatorum seu dictorum et illius vel illorum quorum interest et interesse potest, legitime stipulanti, re-|[47]cipienti et paciscenti, nos et omnes heredes et successores nostros et omnia bona et jura nostra et eorum, mobilia et inmobilia, tam habita quam habenda. Renunciantes quantum ad hec ex certa scientia omni juri, privilegio, racioni et consuetudini contra hec repugnantibus. Et ad majorem cautelam juramus in anima nostra per Deum et crucem Domini nostri Jesu Christi et ejus sancta quatuor evangelia, manibus nostris corporaliter tacta, predicta omnia et singula et unumquodque predictorum |[48] tenere, complere et observare inviolabiliter et nunquam in aliquo contra venire, aliquo jure, privilegio, causa vel racione.

Volumus tamen quod libertates et franchitates quas habent et habuerunt civitates Barchinone, Ilerde, Dertuse et Gerunde, et cives et habitatores earum, et quedam alia loca[c] *Cathalonie, de non dando bovagio, erbagio et terragio sint et remaneant semper in suo robore et valore. Verumtamen, si aliquod dubium sit vel esse possit quare non deberent esse |[49] franchi et liberi, volumus et intelligimus in presenti vendicione contineri dictas civitates et loca et eorum cives et habitatores cum sint emptores et solverint partem precii dicte vendicionis. In hac, autem, vendicione et absolucione, diffinicione et remissione non est nec intelligimus bovagium et terragium et erbagium et dominium et jura eorum que nos et nostri successores asserimus nos habere in omnibus hominibus et locis prelatorum, religiosorum et clericorum, et in homi-|[50]nibus et locis Templi et Hospitalis, et aliarum quarumlibet personarum religiosarum seu ecclesiasticarum, et in hominibus et feminis dictorum prelatorum, religiosorum et clericorum et aliarum quarumlibet personarum religiosarum seu ecclesiasticarum habitantibus et habitaturis infra terminos seu territoria civitatum, villarum, castrorum sive locorum nostrorum. Volumus tamen et concedimus et intelligimus quod homines et femine prelatorum, religiosorum, clericorum et Templi et Hospitalis, et alia-|[51]rum personarum religiosarum et ecclesiasticarum habitantes et habitaturi infra terminos sive territoria villarum, castrorum sive locorum dictorum nobilium, militum, civium, burgensium et hominum villarum Cathalonie, et aliorum hominum laycaliter viventium i Cathalonia, presentium et futurorum, in presenti vendicione et absolucione et diffinicione et remissione bovagii et terragii et erbagii et exaccionis seu vexacionis eorum contineantur et intelligatur. Preterea, ad hono-|[52]rem Dei et Beate Marie et in remissione peccatorum nostrorum, volumus ex certa scientia et concedimus quod hospitale dictum hospitale pauperum novum Gerunde, quod situm est in areyn de Gerunda, cum mansis et hominibus et feminis et bonis et juribus ipsius hospitalis, habitis et habendis, sit et intelligatur perpetuo in predicta vendicione et remissione et absolucione et diffinicione bovagii, terragii et erbagii predictorum et accionis et vexacionis et juris*

eorum, non |[53] *obstante dicte retencione.*

Actum est hoc Barchinone pridie nonas februarii, anno Domini millesimo ducentesimo nonagesimo nono.

Signum (signe) *Jacobi, Dei gracia regis Aragonum, Valencie et Murcie comitisque Barchinone ac sacrosancte Romane Ecclesie vexillarii, ammirati et capitanei generalis, qui hec laudamus, firmamus et juramus.*

Testes hujus rei sunt nobilis Jazpertus, vicecomes Castri Novi, Bernardus de Sarriano et Raymundus |[54] *de Villanova, consiliarii domini regis, Guilelmus Scribe de València, et Bernardus Guilelmi de Pinellis, et Raymundus de Toyllano, Petrus Comitis, legum doctor, et Bernardus de Averzone, Petrus Marci, et Petrus de Letone, scriptores domini regis, et plures alii.*

[55] *Sig*(signe)*num Stephani de Podio, notarii publici Barchinone, qui hec scribi fecit et clausit, cum litteris rasis et emendatis in linea XXII*[a]*, ubi dicitur "dictorum", et in linea XXXVII*[a]*, ubi dicitur "interest", et die et anno quo supra.*

[a] Esmenat amb una tinta diferent; abans repetia *terragium* [b] Afegit amb una altra tinta [c] Esmenat; abans hi deia *loco*

83

12 octubre 1300

Miquel Felip cedeix a Bernat Ferrer i Salvador Hostaler la meitat dels domenges de Salaverd, els quals té a cens pel monestir de Vallverd. La cessió es fa per un preu de 50 sous jaquesos. El nou propietari s'obliga a un cens anual de 4 cafissos i 6 faneques de blat.

- ▸ O M 1016.09. Pergamí.
  Not. dors.: 1*. *Michael Philipi tradit Bernardo Ferrarii et Salvatori Hostaler medietatem dominicaturarum de Salavert ad censum. 1300.* 4. *N 25, Cal 49*. 5. *Leg 659/8*. 6. *N° 40*.
- α Segle XVIII : Ru 25.
- β Segle XVIII, *ex* α : Ru′ 25.
- A Segle XVIII : Rx 25.
- a 1988, J. M. Cots, *ex* O : Co 38.

[1] *Noverint universi quod nos, [Michael] Filip, per me et per omnes, et cum consilio et voluntate domina Aldiartz, abbatissa monasterii Vale Viride, dono* |[2] *ac trado et concedo ad censum vobis, Bernardo Ferrarii et Salvatori Ostaler, et vestris hac quibus volueritis in perpetuum, medietatem omnibus domengiis* |[3] *de Salavert quas ego teneo a censum pro jam dictam abbatissam et monasterium predictum, sicut instrumentum aquisicionis*

plenius continetur, cum omnibus teris, |[4] cultis et incultis, hermis et populatis, et cum domibus, ortalibus, que ibi sunt, et cum vineis et arboribus et cum casalibus, excepta |[5] la cava de ture de Salavert, de celo in abisum. Dono, inquam, vobis, dictis Bernardi Ferrarii et Salvatoris Ostaler et vestris, medietatem domengiis |[6] predictis, cum introitibus et exitibus et quibuscumque accessionibus, et cum aquis, lignis, pascuis, lapidiciis et omnibus aliis et pertinencis universis ad dictum |[7] domengium quomodolibet expectantibus et pertinere debentibus. Taliter quod vos, vel qui post vos predictam medietatem domengium[a] *habuerint |[8] vel tenuerint, melioretis et non deterioretis in aliquo, et faciatis pro censu domina abbatissa monasterii Vale Viridi et conventus ejusdem monasterii |[9] in quolibet anno in perpetuum IIII*^{or} *kaficia et VI*^{ex} *fanequas frumenti ad rectam fanequam venalem Tamariti, boni, novi, nitidi ac recipi-|[10]entis, in perpetuum, annis singulis in festo Beate Marie mensis agusti, salve in tera in monasterio predicto.*

Et ita, hunc censum faciendi, |[11] vobis et vestris ac qui vos volueritis qui predictas teras, possesiones et res alias ut predicitur tenuerit, tenatis, possideatis et explectetis omnia |[12] et singula supra dicta in perpetuum. Et si de ipso censo vel de rebus predictis inmitemini firmitis directum in posse domina abbatissa predicta et successorum[b] *|[13] predicti monasterii vobis*[c] *et vestris. Et si predicta que vobis dono ad censum vultis vendere, inpignorare, vel dare ad censum, vel quocumque |[14] alio modo alienare, denuncietis et sciri faciatis ante dicta domina abbatissa monasterii Vale Viridi et successoribus ejusdem monasterii, semper |[15] ante per spacium XXX*^{a} *dierum dicatis sive scire faciatis; et si ipsas retinere voluerint, pro tanto precio quod et altera persona dare |[16] voluerint vel prestare habeant; sin, autem, faciatis inde omnes vestras et vestrorum voluntates cuicumque volueritis, exceptis militibus vel |[17] similibus atque sanctis. Salvo, tamen, semper dicto censu, jure, dominio et fatica dicti monasterii et succesorum ejus in omnibus, prout |[18] decet. Ego, autem, dicti*[sic] *venditor, promito firma stipulacione vobis, dicto Bernardo Ferrarii et Salvatori Ostaler, et vestris, quod predicta omnia et |[19] singula faciam vobis et vestros*[sic] *habere, tenere et pascifice posidere, franqua et libera et quieta ab omnia questia, ad imprivio, servicio, tayla, ex-|[20]cepto censu predicto, et facere de predictis omnibus et singulis vobis et vestris bonam eviccionem et legitimam guarenciam contra cunctos, ex-|[21]cepto potestatem tere. Ad magorem firmitatem dono fidancia salvetatis vobis et vestris qui faciat omnia prelibata atendere et com-|[22]plere domina Aldiartz, abbatissa monasterii Vale Viridi. Quam fidanciam salvetatis ego, Aldiartz, abbatissa predicta, libenter facimus |[23] et concedimus, servatis hiis que solent et debet de jure in talibus observari.*

Nos, igitur, Bernardus Ferrarii et Salvator Ostaler predicti, hanc |[24] donacionem et concessionem gratanter recipimus sub modis et formis predictis, ut melius potest dici, scribi sive excogitari potest.

Et |[25] ego, Michael Filip, donator predictum, fateor et recognosco in veritate vobis, aquisitoribus prenominatis et vestris, quod vos dedistis et tra-|[26]distis michi, et ego habui et recepi a vobis numeranda racione hujus aquisicionis predicte, L^{a} *solidos Jacensium, ex quibus omnibus ad totam meam |[27] voluntatem vestri bene pacatus sum et contenti.*

Renuncians scienter excepcioni non numerate pecunie et beneficio dividende accionis et |[28] doli.

Quod est actum IIII° ydus octubris, anno Domini M^{o}CCC^o.

Sig+num Michaeli Filip, sig+num |[29] domine Aldiartz, abbatissa predicta, fidancie, sig+num Bernardi Ferrarii, sig+num Salvatori Ostaler, qui nos omnes hoc con-|[30]cedimus et firmamus et testes firmare rogamus.

Sig+num Bernardi de Ture Sancti Martini, sig+num |[31] Mosa Figuera, testes.

Sig(signe)*num mei Petri de Çerqueda, rector et notarius ville de Trogó, qui hoc scripsi.*

[a] Ad lit.: *domengengium* [b] Ad lit.: *siccessorum* [c] Esmenat

84

15 març 1303/04

Sentència arbitral entre els monestirs de Vallverd i de Sant Hilari sobre la jurisdicció d'Andaní, que compartien els dos monestirs. Els àrbitres dictaminen que cada monestir mantingui els drets que tenia fins llavors, i especifiquen la manera en què s'han de tractar certs casos conflictius. En particular, si un malfactor es refugiava en una casa de la jurisdicció d'un monestir, el batlle de l'altre monestir no podia entrar en aquella casa per detenir-lo, sinó que això competia al batlle del primer monestir i en tot cas aquest el lliuraria tot seguit a l'altre batlle.

▸ O M 1016.10. Pergamí, carta partida.
Not. dors.: 1*. *Sententia arbitralis inter abbatissam Vallis Viridis et Sancti Ylarii super jurisdictionem loci de Andaní. 1303*. 2. *Leg 659/9*. 3. *N° 41*.

a 1988, J. M. Cots : Co 39.

[1] *Noverint universi presentem paginam* [*inspecturi quod, cum*] *questio seu questiones, peticiones et demandas |[2] fuissent diucius altercate ex una parte inter dominam Aldiarts de Guimerà,*[a] *Dei gracia abbatisam |[3] monasterii Vallis Viride, Berengariam de Villanova, sub*[b] *sacristam, et Esclarmondam de Torraylla, monacham dicti |[4] monasterii, et ex altera parte dominam Brunisendam de Peramola, Dei gracia abbatissam monasterii Sancti Ilarii, et |[5] Benevengudam de Meynart, sub cantorem, et Manseyllam d·en Guerau, monacham dicti monasterii, adcedentes et considerantes, |[6] una voce compromisserunt et in manu misserunt ⌊se⌉, videlicet, Guilelmi de Pulcro Vicino, militis, et eciam in posse et |[7] manu Guilelmi de Abacia, bajuli in Ivarcio pro nobili domino comite, et in posse et manu Arnaldi ça Sala, procuratoris |[8] dicti monasterii Sancti Illarii, et Petri*

Barcha, habitatoris d·Alferraç, super predictis questionibus, peticionibus et demandis arbitrorum |[9] *et amicabilium compositorum, quas quisque earundem parcium movere super bonis loci d·Andaní intelligunt et* ⌊*abere*⌋?, *et* |[10] *in posse et manu predictorum arbitrorum misserunt et compromisserunt sub pena centum aureorum, secundum quod instrumento compromissi* |[11] *largius denodetur, facto pro manu Guilelmi Ferandi, notarii publici d·Andaní, ut quicquid dicti arbitri jure, laude, arbitrio seu* |[12] *composicione dixerint vel pronunciaverint, a predictis partibus bonum, firmum atque ratum semper inde habeatur. Promitentes* |[13] *eciam dicte vel dictis sentencie vel sentenciis eorundem arbitrorum sub predictam penam totaliter permanere et non in aliquo contra venire.*

[14] *Quapropter nos, vero, Guilelmus de Pulcro Vicino, miles, et Guilelmus de Abacia, Arnaldus ça Sala, procurator dicti monasterii Sancti Ilarii,* |[15] *et Petrus Barcha, predicti arbitri, arbitratores ac pro bono pacis amicabiles compositores, visis peritibus racionibus* |[16] *earundem, auditis questionibus, peticionibus et demandis, dicimus sentenciando et pronunciamus quod predicta domina abbatisa* |[17] *Vallis Viride habeat in villa et castro d·Andaní ut ipsa et sui habent et toto tempore habuerunt usque in hodiernum* |[18] *diem in quo hac sentencia arbitraria ac presens scribitur carta, et in eadem racione una voce dicimus et sentenciando pronunciamus* |[19] *quod predicta domina abbatissa Sancti Illarii habeat in villa et castro d·Andaní totum quod habet ibi ac tenet nec habuit et* |[20] *tenuit usque in hunc diem predictum.*

Et si forte casus evenerit quod homines predicte domine abbatisse Vallis Viride facerent |[21] *aliquod prejudicium vel injurias predicte domine abbatisse Sancti Illarii vel ejusdem bajulo, vel intrassent seu recuylisent* |[22] *in aliquo vel aliquibus hospicis predicte domine abbatisse Sancti Illarii, quod bajulus domine abbatisse Vallis Viride non intret* |[23] *illo hospicio vel hospiciis nec ab ipsis tum hominem vel homines abstraere valeat nullo modo, sed bajulus domine abbatisse Sancti Ilari* |[24] *capiet ipsum et tradat continenti tum bajulo domine abbatisse Vallis Viride vel cui ipsa voluerit. Et forte casus evenerit* |[25] *quod homines domine abbatisse Sancti Illarii faciebant prejudicium vel istas* [*in*]*jurias, sit conditum et factum condicione supra dicta.*

Item, quod omnes |[26] *homines qui tenent quisque in suo loco pro ipsis dominabus, quod firment et faciant jus suorum bajulorum in posse secundum quod tenent* |[27] *pro unaquaque abbatissa.*

Item dicimus et pronunciamus quod, si fort homines domine abbatisse Sancti Illari habebant interfectum ac vulne-|[28]*rum hominem vel homines vel factas aliquas injurias, quod bajulus domine abbatisse Vallis Viride, si predictus homo fugam acciperit,* |[29] *valeat ipsum capere et fortiter retinere. Et pro ipsa racione, si aliquis homo domine abbatisse Vallis Viride habebat hominem* |[30] *interfectum, vulneratum vel factas aliquas injurias, bajulus domine abbatise Sancti Illari valeat ipsum capere excepto in* |[31] *hospiciis.*

Item dicimus et pronunciamus quod omnes homines qui permanent in loco d·Andaní faciant homenagium predicte domine abbatisse |[32] *Vallis Viride ad salvandum ipsam*

et dictum locum d·Andaní, salva dominacione domine abbatisse Sancti Illari et in aliquo non valeat minus |[33] *esse.*

Et dicta domina abbatisa Vallis Viride tenetur per dictum homenagium enparandi et defendendi predictos homines dominacionis Sancti Illari |[34] *habitatores in dicto loco d·Andaní, non faciendo prejudicium dominacioni Sancti Illari aliquo modo vel casu.*

Item dicimus et pronunciamus quod homines |[35] *d·Andaní de causa vel causis habentibus inter ipsos vel cum dominacione ad procedendum in ipsis extra villam vel terminum d·Andaní yre* |[36] *nec exire ullo modo non tenentur.*

Actum est hoc idus marcii, anno Domini M^{o}CCC^o tercio.

Sig+num domine Aldiarts, |[37] *abbatisse Vallis Viride, sig+num Berengarie de Villanova, sub sacriste, sig+num Esclarmonde de Torayla, monache dicti monasterii,* |[38] *sig+num domine Brunisendis, abbatisse Sancti Illari, sig+num Benevengude de Meinart, sub cantoris, sig+num Manseylle* |[39] *d·en Guerau, monache dicti monasterii.*

Sig+num Guilelmi de Pulcro Vicino, militis, sig+num Guilelmi de Abacia, sig+num Arnaldi ça Sala, |[40] *procuratoris Sancti Illari, sig+num Petri Barcha, predictorum arbitrorum, omnes pariter qui hoc laudant, firmant et aprobant, testesque* |[41] *firmare rogant.*

Sig+num Petri de Muleto, rectoris d·Alferaç, sig+num Arnaldi de Sera, habitatoris ejusdem, sig+num |[42] *Petri Ferrarii, habitatoris d·Andaní, sig+num Raimundi de Abacia, habitatoris Ivarçii, testium predictorum.*

[43] *Bernardus de Claromonte, notarius publicus in Ivarcio, auctoritate Guillelmi Ferandi, notarii publici d·Andaní, hanc sentenciam arbitrariam scripsit* |[44] *et hoc sig*(signe)*num fecit die et anno prefixis.*

[a] Podria ser l'Eliarda de Guimerà que el 1306 apareix com a abadessa de Vallsanta, prop de Guimerà [*Miret 1910*, p. 278] [b] Sembla cancel·lat, però es manté a la signatura

84 bis

15 octubre 1305

Testament d'Elisenda de Queralt, viuda [en primeres núpcies] de Guillem Ramon de Montcada, i [en segones] de Berenguer de Puigverd. Entre moltes altres deixes, assigna 100 sous barcelonesos a la mensa del monestir de Tragó.

▸ O Lleida, Arxiu Capitular, pergamí L 3743.

a 2011, Monjas Trinitarias de Suesa : *Monjas Trinitarias de Avinganya. Monacato femenino medieval*, doc. 52.

b 2022, J. M. Sans, R. Sarobe : *Col·lecció diplomàtica de Santa Maria de Vallbona*, doc. 871.

[1] *Quoniam omnia mundana transitoria sunt et labilia, et nullus in carne positus mortem evadere potest, idcirco, in Dei nomine, noverint universi quod nos, Elicssendis de Montechateno, filia quondam nobilis Petri de Queralto, jacentes in egritudine, timentes mori et penas inferni, cupientesque si Deo placuerit paradisi gaudiis perfruy sempiternis, in nostro* |[2] *bono et perfecto senssu, loquela integra ac manifesta, nostrum scribi facimus testamentum et disposicionem omnium bonorum nostrorum, mobilium et inmobilium.*

(·····|·····)

[29] *Item dimittimus mense monasterii Franquediarum predicti centum solidos Jachensium. Item dimittimus mense conventus monasterii de Avingania centum solidos Jachensium.*

(·····|·····)

[34] *Item dimittimus mense conventus monasterii Vallis Bone cen-*|[35]*tum solidos Barchinone. Item dimittimus mense conventus monasterii Bone Quietis centum solidos Barchinone. Et mense conventus monasterii Vallis Sancte, centum solidos Barchinone. Item dimittimus mense conventus monasterii Petrecalis centum solidos Barchinone. Et mense conventus monasterii de Trogone, centum solidos Barchinone. Item dimittimus altari Beate Marie Gardenii quin-*|[36]*quaginta solidos Jachensium ad ornamenta ipsius altaris. Item dimittimus ecclesie Hospitalis Sancti Johannis Jerusalem Ilerde centum solidos Jachensium ad ornamenta ipsius ecclesie. Item dimittimus operi Beate Marie de Monteserrato centum solidos Barchinone ad ornamenta altaris.*

(·····|·····)

[40] *Item dimittimus mense* |[41] *conventus Monasterii Populeti centum solidos Barchinone pro duabus pitanciis conventuy ipsius monasterii faciendis pro animabus nobilis Berengarii de Podio Viridi, quondam viri nostri, et nostra.*

(·····|·····)

[63] *Actum est hoc idus octobris, anno Incarnacionis Christi millesimo trecentesimo* |[64] *quinto.*

Sig+num Elichssendis de Montechateno predicte, que hoc concedimus et firmamus et manumissores ac testes firmare rogamus.

(·····|·····)

[67] *cum supra posito in XXXIIII^a^ linea, ubi dicitur "de Seròs".*

85

25 desembre 1304 / 24 març 1306

L'abadessa de Vallverd concedeix llicència a Sibil·la de Fluvià, monja de dit monestir, per a que pugui reclamar el testament de la seva mare i els béns que li corresponguin.

× O Original perdut.
▸ α 1552, Martí Marquina : Ma 56.

8v,24 *Licentia concessa per abbatissam Vallis Viridis Sibilie* |25 *de Floviano, moniali sue, ut posset exigere testamen-*|26*tum matris et bona que sibi hereditario jure con-*|27*tingebant. Anno 1305. Notarius Petrus de Cerqueda,* |28 *ville de Tragó.*

86

1 juny 1307

Sentència sobre els deutes del difunt Bernat de Pinell, que havia estat batlle d'Andaní per l'abadessa de Vallverd.

▸ O M 1016.12. Pergamí.
Not. dors. : 1. *In presenciarum nichil proficiunt.* 2*. *Sententia. 1307. Tragó.* 3. *Instrumenta Vallis Viride*. 4. *Leg 659/10*. 5. *N° 42*.
a 1988, J. M. Cots : Co 41.

1 *In Christi nomine. Noverint universi quod, cum nobilis Ermengaudus, Dei gracia comes Urgellensis, comisisset verbaliter, de voluntate venerabilis domine Elicsendis de Castro Sancto, abbatisse monasterii de Trogone, michi, Berengario Sala, jurisperito Ilerdensi, cognicionem et decisionem peticionum et demandarum factarum et faciendarum in bonis seu contra bona que fuerunt Bernardi* |2 *de Pinello, quondam habitatoris de Andení, defuncti, quibus bonis fuit, per Tamaritum Navarre, procuratorem dicte domine abbatisse de Trogone, datus in curatorem Petrus Textoris, habitator dicti loco d·Andení, ad requisicionem et querimoniam plurium creditorum Bernardi de Pinello predicti.*

Et die jovis que fuit kalendas junii hora prime, anno Domini millesimo |3 *trecentesimo septimo, in domibus sitis in salneria Ilerdensi quibus ego, dictus Berengarius Sala, inhabito, Tamaritus Navarre, procurator qui supra, et Petrus Texidor, predicti, comparuerint coram me. Et dixerint quod ipse procurator et bajulus dicti loci fecerunt preconizari per villam de Andení, ut de jure est fieri consuetum in dicta villa, quod quilibet homo habens* |4 *jus seu demandam in bonis predictis compareret in hac presenti die coram me, dicto Berengario Sala, ad hostendendum jus suum, aliter quod ex tunc non audiretur. Et*

loco, die et anno proximo supra scriptis, in presencia predictorum procuratoris et curatoris, Bertrandus de Castellione, Bartholomeus Çabaterii, procurator venerabilis Raimundi d·Orcau, nomine procuratoris ipsius, Guilelmus |[5] de Rialb, et Petrus de la Sobirada, comparuerint coram me, dicto Berengario Sala. Et inmediate quilibet eorum obtulerint michi, dicto Berengario, suas peticiones et eciam obtulerint michi aliqua instrumenta ad intencionem cujuslibet eorum fundandam. Et nichilominus, ipsis peticionibus et instrumentis oblatis, petierint sentenciam super predictis peticionibus per me fieri.

Ideo, |[6] ego, dictus Berengarius Sala, ad instanciam et requisicionem cujuslibet ipsorum, assignavi eisdem horam vesperorum hujus presentis diei ad sentenciam ferendam et a predictis partibus audiendam. Quibus die, hora et loco comparuerunt coram me, Berengario Sala predicto, omnes superius nominati quibus predicta hora ad audiendam sentenciam fuerit assignata et petierunt sentenciam per |[7] me ferri. Igitur, ego, Berengarius Sala predictus, visis et examinatis et intellectis peticionibus et demandis per predictos creditores coram me propositis et oblatis, et eciam instrumentis per eos oblatis et omnibus aliis que quilibet eorum coram me dicere et proponere voluerint, dico et pronuncio sententialiter quod

In primo loco est satisffaciendum de bonis predictis judici et scriptori in |[8] viginti solidis Jachensium. Et curatori bonorum predictorum pro suis laboribus et eorum qui cum eo racione cure predicte laborarunt ad cognicionem mei, dicti Berengarii Sala.

Item in secundo loco, Bertrando de Castellione in centum triginta solidis Jachensium de bonis predictis, sic quod prestet juramentum si habuit vel recuperavit aliquid de predicto debito contento in |[9] predicto instrumento.

Item in tercio loco est satisfaciendum Raimundo d·Orchau de bonis que Bernardus de Pinel habebat in villa et terminis Castellionis Rubei in censu[a]*, si quis ei debetur de tribus primis annis ex predictis quinque annis contentis in instrumento producto per Bartholomeum Çabater, procuratorem ejusdem Raimundi d·Orchau. Et de aliis bonis |[10] que fuerunt dicti Bernardi de Pinel, id quod de dictis bonis non poterit ei satisffieri racione predicta. Ita tamen quod dictus Raimundus habeat jurare in posse dicti judicis personaliter, et sub eodem juramento dicere quid sibi debeatur de tribus annis primis predictis hinc ad octo dies post instans festum beati Johannis Babtiste mensis junii, aliter quod ex tunc aliquid non |[11] habeat dictus Raimundus de censu predicto.*

Item in quarto loco, Guilelmo de Rialb, racione fidejussionis quam fecit pro Bernardo de Pinello, in triginta solidis Jachensium quos solvit, pro ipso Bernardo de Pinello, Bernardo Arenes, habitatori Ilerdensi.

Item in quinto loco est satisfaciendum de bonis predictis Petro de la Sobirada, procuratori Arnaldi Porquet, |[12] cursoris, in quingentis solidis Jacchensium quos Bernardus de Pinello eidem Petro debebat pro avena.

Item Guilelmo de Rialb in sexto loco in nonaginta solidis Jachensium quos fidejus-

sorio nomine dicti Bernardi de Pinello solvit Bertrando de Castellione pro eodem Bernardo de Pinello.

Item in septimo loco est satisfaciendum de bonis predictis dicte domine abbatisse |[13] monasterii de Trogone in hiis que remanserunt penes ipsum Bernardum de Pinello de aministracione quam sessit racione bajulie dicti loci de Andení pro domina abbatissa supra dicta.

Item in octavo loco est satisfaciendum de bonis predictis Bertrando de Castellione in octuaginta solidis Jachensium quos dictus Bernardus de Pinello debebat ipsi Bertrando de Castellione, et in |[14] eodem loco eidem Bertrando de bonis predictis est satisfaciendum in septem fanecis tritici, et etiam in quinque solidis pro quodam alodio quod debebat atrigilare. Et in eodem loco est satisfaciendum de bonis predictis Guilelmo de Rialb in tribus quintalibus olei olivarum.

Et in predictis solvendis de bonis predictis ut predicitur, predictum curatorem |[15] sentencialiter condempno superius nominatis, cuilibet videlicet eorum in suo loco, ut est superius declaratum. A peticione duorum annorum quam facere poterit predictus Raimundus d·Orchau ipsum procuratorem absolvo.

Lata fuit hec sentencia dicionis predicta que fuit kalendas junii in domibus supra dictis, anno Domini millesimo trecentesimo septimo.

Bernardo |[16] Carbonel, habitatore Ilerde, Guilelmo Sala de Fiso, et Guilelmo de Casteylló, presbitero Ilerdensi, ad predicta presentibus et ad hoc pro testibus specialiter convocatis et rogatis.

Ego, Berengarius Sala, judex predictus, huic sentencie per me late propria manu mea subscribo.

[17] *Sig*(signe)*num mei, Guilelmi Bardina, notarii publici Ilerdensis, qui hanc sentenciam de mandato Berengarii Sala, judicis supra dicti, scripsi, loco, die et anno prefixis, et prolacioni ejusdem presens fui, et rasi et rescripsi in diccione "primis" decime linee.*

[a] Duplicat

87

20 juny 1307

Testament de Ferrer de Llorenç, castlà de Tragó. Entre moltes altres deixes, assigna 20 sous al monestir de Vallverd i 10 sous a l'església de Santa Maria de Tragó.

× O Arxiu patrimonial de Casa Siscar, castlans d'Os de Balaguer, pg. VII.

▸ α *ca* 1800, Ramon de Siscar i de Rocabruna, *ex* O : Esborrany del [*Llibre d'Espectàncies*] (Agramunt, Arxiu Històric Municipal, fons Siscar), p. 4–5. Epígraf al marge: *Testament de Ferrari de Llorens, castlà de Tragó, a 12 de las kalendas de juriol de 1307*.

▹ β *ca* 1800, Ramon de Siscar i de Rocabruna, *ex* α : [*Llibre d'Espectàncies*] (en poder dels darrers descendents de Casa Siscar), f. 3r–3v. Epígraf al marge: *Testament de Ferrari de Llorens, castlà de Tragó, a 12 de las kalendas de juriol de 1307*.

El monestir de Vallverd és esmentat només a la pàg. 5, lín. 11. Tot i això, transcrivim el document sencer ja que és inèdit i el testador era castlà de Tragó i per tant feudatari del monestir.

[4,32] *Testament de Ferrari de Llorens, cavaller y castlà de Tragó, en po-|*[33]*der de Bertran de Llorens, canonge de Àger y rector de Os, a 12 de las |*[34] *kalendas de juriol de 1307.*

En què elegeix per marmessors a Ru-|[35]*bio de Miravet, Berenguer de Oriols y al rector de la yglésia de Tragó. Y |*[36] *elegeix sa sepultura en lo monastir de Bellpuig, volent que per son |*[37] *funeral se gaste de aquells 2000 s. que se reservà a ses voluntats ab la |*[38] *donació feu a Bernat de Llorens*[a]*, se compre 100 s. anuals de censal ||*[5,1] *ab la quantitat de 1000 s. per Berenguer de Llorens, son hereu*[b]*, los |*[2] *quals se donian a un presbítero del gènero o família, si ni havia algun de |*[3] *idóneo, y si no a un estrañ, ab la obligació de celebrar missa en la |*[4] *yglésia de Saganta perpètuament, la qual deixà a disposició de Ber-|*[5]*nat de Llorens, volent que ell y los seus fossen perpètuament patrons |*[6] *de dita capellania.*

Y los restans 1000 s. vulgué se repartissen ab lo mo-|[7]*do següent. Primo, a Bernat de Llorens, fill seu natural, 200 s., mo-|*[8]*neda de Agramunt. Item, a Serdana, sa neta*[c]*, 200 s. de dita moneda. |*[9] *Item, entre la taula y obra de la yglésia de Bellpuig, 200 s. Item, que se compràs |*[10] *un cavall, lo qual portàs lo escut de sas armas devant son féretro. |*[11] *Item, llegà a Santa Maria de Valbert 20 s. Item, a Santa Maria de Tragó |*[12] *10 s. Item, a Pere de Llorens, son nebot, 200 s. Item, a Bernat de Llo-|*[13]*rens, altre nebot, 100 s. Item, confirmà la donació feta a Ber-|*[14]*nat de Llorens, son nebot, ab instrument rebut per Guillem de |*[15] *Aculeo, notari de la vila de Os, y al mateix Bernat instituhí per |*[16] *son hereu universal.*

Consta del pergamí traduhit y signat |[17] *ab xifra romana de número VII.*

Afegit al final en l'exemplar β:

Nota. Segons lo testament de número IV, als 13 de juriol de 1372 era carlà de Tragó Berenguer de Caseres, y no pot enténdrer·se com esta castlania, des del añ 1307 que era de la casa de Lorens, a què succehí Siscar, fins al dit de 1372, que encara duraba la família de Llorens, passà a la de Caseres, a no ser que alguna filla de la casa de Llorens casàs ab la de Caseres y se li donàs per dot la dita castlania de Tragó.

[a] β afegeix el comentari següent: *Pot dubtar·se si est Bernat seria lo marit de la Serdana, avi del pare de la Esclaramunda* [b] β afegeix el comentari següent: *És regular sia lo Berenguer, fill del Bernat y avi de la Esclaramunda* [c] Esmenat; sembla que abans hi deia *neboda*

88

2 abril 1308

Creació d'un censal. Bernat de la Torre i la seva esposa Agnés reben 30 sous agramuntesos de Beatriu de Castissent, monja de Vallverd, pitancera. A canvi es comprometen a pagar-li, a ella o a la seva successora en el càrrec, una pensió de 3 sous anuals, posant com a garantia una vinya situada a la partida de Mallorgues.

▸ O M 1016.13. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Carta censualis* [·····] *facit Bernardus de la Torre* [·····]. 2*. *Census III s. portionarie Vallis Viridis. 1308*. 3. *Leg 659/11*. 4. *N° 43*.

α 1552, Martí Marquina : Ma 172.

a 1988, J. M. Cots : Co 42.

[1] *Notum sit cunctis quod ego, Bernardus de la Tore, et uxor mea, Agnes, quisque nostrum in solidum, per nos et omnes nostros, bono animo et spontanea voluntate, vendimus vobis, Beatrici de Castro Sancto,* |[2] *piatencerie, vel cuilibet alteri monaxe idem oficium tenenti in monasterio Valle Viridis, in perpetuum, tres solidos Acrimontenses sensuales, francos, liberos et quietos, persolvendos in fe-*|[3]*sto Beate Marie mensis augusti annuatim.*

Quos asignamus vobis, vel cuilibet alteri monaxe idem oficium regenti, super quandam vineam sitam in termino de Tragó, loco ubi dicitur |[4] *a Malyorces, sicut afrontat de prima parte in Petro de Revert, de secunda in Bernardo Rubei, de III^a P*[*etro*] *Çabater, de IIII^a in via publica.*

Quos predictos tres solidos ven-|[5]*dimus vobis francos et liberos et quiatos et ab omni scensu*[a]*, honere, questu et ab omni alia inquietacione exsemtos, obligans omnia nostra bona, mobilia et inmobilia, habita* |[6] *et habenda. Quod faciemus pro predictis denaris questum et quicquid aliud dominis seu aliis personis fuerit faciendum. Et vos, et quecumque alia monialis ejusdem monasterii Valle Vi-*|[7]*ridis idem oficium regens, illos, secundum formam preabitam, in pace, francos et liberos abeatis. Et illos vendimus vobis pro precio triginta solidorum Acrimontensium. Ex quibus omnibus ad* |[8] *omnem nostram nostrorumque voluntatem vestri bene pacati sumus.*

Renunciantes omni excepcioni non recepte et non habite pecunie, et doli et accione in factum. Et si forte predicti |[9] *tres solidi censuales plus valent quam jam dictum precium,*

vel in tempore futuro valebunt, parum vel plurimum quocumque modo, totum quicquid sit, ex nostra rara liberalitate damus |[10] *et concedimus vobis, predictis emtoribus, ad omnem vestram voluntatem perpetuo, sine aliquo nostro vel alicujus nostrorum*[b] *retentu irevocabiliter. Renunciantes omni beneficio minoris* |[11] *precii et decepcionis ultra dimidium. Ideoque, cum hoc presenti instrumento ex omni nostro nostrorumque jure et pose dictos denarios exicimus et extraimus et in vestrum jus* |[12] *et dominium et corporalem posesionem ac tenedonem ipsos solidos, francos, liberos, quietos et ab omni honere, scensu, questu et ab omni alia inquietacione exemtos, mitimus* |[13] *et tradimus, cum omnibus suis pertinenciis, ad habendum, tenendum, posidendum, vendendum, dandum seu inpignorandum et alienandum, ad omnes vestras vestrorumque voluntates* |[14] *omni tempore faciendas. Promitentes quod erimus vobis et vestris ac quibus volueritis legales garentes contra omnem personam, in jure et extra jus, in causa et extra causam et ante causam et* |[15] *post causam, sine ullo malo ingenio, bona fidie, sicut melius, utilius scribi, intelligi, excogitari postest ad vestram utilitatem et profectum vestrorumque omnium* |[16] *succesorum.*

Et ego, predicta Agnes, uxor Bernardi de Latore, non vi nec metu nec dolo seducta, set plana voluntate mea, juro quod contra predictam vendicionem non |[17] *veniam nec venire faciam racione dotis vel sponsalicii mei, nec aliqua alia racione, sic me Deus ajuet et hec santa quatuor Evangelia manibus meis tacta et cru+x* |[18] *Domini coram me posita.*

Quod est actum IIII° nonas aprilis, anno Domini M^{o}CCC^{o}VIII°.

Sig+num Bernardi de la Tore, sig+num A[gn]etis[c]*, uxoris* |[19] *ejus, venditorum, qui hoc nos laudamus, concedimus et firmamus, firmarique rogamus.*

Sig+num Berengarii Ortolà, sig+num Guilelmi de la Tore, testium.

[20] *Ego, Tamaritus Navarre, actoritate reverendissimi Andree, abbatis Agerensis, hoc clausi et sig*(signe)*num* |[21] *meum scripssi.*

[a] Potser cal llegir *pensu* [b] Ad lit.: *nostrumorum* [c] Ad lit.: *Angetis*

88 bis

9 agost 1309

Testament de Pere de Ramon Pere. Entre moltes altres deixes, assigna 50 sous barcelonesos a la mensa del monestir de Tragó.

- ▸ A 1330, octubre, 8, còpia notarial autenticada per Arnau Sabater, notari de la cort del veguer de Montblanc : Barcelona, *Biblioteca de Catalunya*, perg. 6 GF, reg. 20194.
- a 2022, J. M. Sans, R. Sarobe : *Col·lecció diplomàtica de Santa Maria de Vallbona*, doc. 932.

[1] *Quoniam omnia mundana transitoria sunt et labilia, et nullus in carne positus mortem evadere potest, idcirco, in Dei nomine, noverint universi quod ego, [Petrus Raimun]di Petri, civis Ilerdensis, in egritudine, timens |[2] mori et penas inferni, cupiensque, si Deo placuerit, paradisi gaudiis perfrui sempiternis, in meo bono et perfecto sensu, loquela integra ac manifesta, meum scribi facio testamentum et disposicionem omnium bonorum meorum, mobilium et inmobilium.*

(·····|·····)

[7] *Et accipio michi de bonis meis pro anima mea et pro sepultura mea facienda predicta quingentos morabetinos alfonsinos in auro, |[8] de quibus dimito conventui monasterii Populeti predicti quingentos solidos Barchinone. Et mense monasterii Vallis Bone, centum solidos Barchinonensium. Item, dimito Elicsendi, nepote mee, moniali monasterii Vallis Sancte, centum solidos Barchinonensium. Et mense ipsius monasterii Vallis Sancte, et monasteriorum Bone Quietis, Petrecalis, Franquediarum et de Trogone, unicuique eorum quinquaginta solidos Barchinonensium.*

(·····|·····)

[29] *Actum est hoc V^o idus augusti, anno Incarnacionis Christi M^{o}CCC^o nono.*

Sig+num Petri Raymundi Petri, testatoris predicti, qui hoc concedo et firmo et manumissores ac testes firmare rogo.

(·····|·····)

[33] *Sig*(signe)*num mei, Salvatoris de Bayona, notarii publici Ilerdensis, qui predictis interfui et hoc scribi fesi*[sic].

88 ter

Tarragona, 26 gener 1310

L'infant Jaume havia rebut una queixa de l'abadessa de Tragó pel fet que Pere d'Espallargues, oficial del rei, pretenia cobrar als homes d'Andaní l'impost de monedatge, quan ja en temps de Jaume el Conqueridor aquest impost el cobraven els senyors del lloc. Davant d'això, l'infant ordena a Pere d'Espés, jutge de la cort del rei, que investigui el cas i faci arribar les seves conclusions tan aviat com sigui possible a la cancelleria. Mentrestant, durant un període d'un mes, dit Pere d'Espallargues s'abstindrà d'exigir dit impost.

▸ P *RC*, reg. 351, f. 125r.

125r,3 *Infans Jacobus et cetera, dilecto suo Petro deç Pens, judici curie domini regis, salutem et cetera.*

Ex parte ⌊abbatisse⌋ monasterii |4 *de Traguó fuit expositum coram nobis quod Petrus des Paylargues, pro parte domini regis, exigit indebite* |5 *monetaticum ab hominibus loci d·Andaní, qui esse dicitur dicti monasterii et in Cathalonie constitutus, quamquam tempore* |6 *illustrissimi domini Jacobi, regis Aragonum, abavi nostri, memorie recolende, monetaticum ipsum per prefatum* |7 *dominum regem non consuevisset recipi, set per dominos loci de Andaní supra dicti.*

Qua propter, ad instanciam |8 *et suplicacionem pro parte dicte abbatisse nobis factam, vobis dicimus et mandamus quatenus de predictis omnibus et aliis* |9 *ipsum factum tangentibus vos certificare curetis, quam certificacionem, cum eam diligenter perfeceritis, ad* |10 *nostram cancellariam protinus transmittatis.*

Mandamus eciam per presentes predicto Petro des Paylargues ut |11 *ab exaccione predicti monetatici per unum mensem a data presencium computandum, cesset penitus et* |12 *desistat, ut interum vos examinatis que pro parte abbatisse jam dicte proposita fuerint. Et in hiis mandare* |13 *possimus quod fuerit faciendum*

Datum Terrachone, VII° kalendas februarii, anno predicto[a].

[a] *anno Domini M^{o}CCC^{o}IX°* (lin. 2)

89

25 desembre 1309 / 24 març 1311

Berenguer de Penavera, militar, assigna a la seva filla Antònia un cens anual de 10 sous agramuntesos. A la mort de dita Antònia, aquest cens passarà al monestir de Vallverd.

× O Original perdut.
► α 1552, Martí Marquina : Ma 207.

29v,24 *Instrumentum quo Berengarius de Penavera, ⌊armiger⌋, assignavit Anthonie,* |25 *filie sue, decem solidos Acrimontensium censuales, percipien-*|26*dos annuatim in die Sancti Michaelis septembris,* |27 *super hospitium Raymundi de Camarasa, loci de la Spluga* |28 *de Reguart. Sub conditione ut post obitum dicte* |29 *Antonie reverterentur monasterio Vallis Viridis. Et* |30 *quod si forte dictus donator emeret alibi censuale* ||**30r**,1 *dictorum X s., restitueretur ei hoc instrumentum. Actum anno* |2 *1310. Notarius Bernardus de Laurentio, auctoritate Guillelmi de Noya,* |3 *rectoris de Tragone, qui id se scripsisse testatur sic* |4 *ut invenit in memoriale Guillermi D¦i?¦sales, vicarii* |5 *dicti loci.*

90

16 o 20 gener 1310/11

Indulgència concedida pel papa Climent V a Vallverd i altres monestirs cistercencs.

× P Monestir de Vallbona.

▸ α 1713, Marià de Boneu : Monestir de Vallbona, *Llibre major, repertori y haepílago de tot lo que conté lo Real Archiu de Nostra Senyora de Vallbona*, alias *Índex Vell*, f. ⌊3r–3v?⌋.

β 1794, *ex* α : Monestir de Vallbona, *Índex Nou*, p. 324.

▸ γ 1966, J. Lladonosa, *ex* P : El monestir de monges de Sant Hilari. *Miscellanea Populetana*, vol. 1, p. 51–104.

a 2022, J. M. Sans, R. Sarobe, *ex* β : *Col·lecció diplomàtica de Santa Maria de Vallbona*, doc. 962.

Segons Josep Lladonosa, el 1966 encara es conservava aquest document a Vallbona. Tanmateix, en l'actualitat no ha pogut ser localitzat. A continuació recollim tant la notícia del Lladonosa com el regest de Vallbona. Com es pot apreciar, difereixen en diversos aspectes. En particular, Lladonosa es refereix explícitament als monestirs de Sant Hilari de Lleida i de Santa Maria de Vallverd, mentre que el regest de Vallbona es refereix genèricament als religiosos cistercencs de les diòcesis de Lleida i Tarragona. També hi ha certes diferències en la data. Tal vegada tot plegat s'explica pel fet que segons Lladonosa es tractaria de múltiples documents.

Per regla general, un document com aquest hauria d'estar recollit en els registres del papa Climent V, els quals van ser publicats amb el títol *Regestum Clementis papae V* (Roma, 1885–1892). Per a cercar en aquests volums són insubstituïbles els índexos que van ser publicats posteriorment amb el nom de *Tables des registres de Clément V* (Paris, 1948–1957). Tanmateix, la cerca mitjançant aquestes eines no condueix a cap document que es correspongui amb les notícies que segueixen.

Ex α:

3r,23 (Epígraf:) *Clements.* |24 [a] *Indulgències concedidas per los summos pontífices y especi-*|25*alment per Clement quint als religiosos cistercienses del diò-*|26*cessis de Lleyda y Tarragona que, confessats y combregats, celebra-*|27*ran las festivitats de Sant* [*Bernat de Claravall*] [b] *lo die de sa trans-*|28*ladació, y los de la Anunciació, Assumpció y Nativitat de la* |29 *Verge, visitaran las imatges o donaran caritats, y faran sos* |30 *octavaris. Guanyaran per la primera festivitat de dita trasla-*‖**3v**,1*ció quinse anys de indulgència plenària per quiscun any; y tres* |2 *anys de indulgència per las festivitats de la Verge. Dadas a 17* [c] *de* |3 *las calendas de febrer y publicadas per lo bisbe de Lleyda a 5 de las* |4 *de novembre 1311; y per lo arquebisbe de Tarragona a las de janer de* |5 *dit any.*

Signat de número 14, sach Sant Pere.

Ex γ:

A l'arxiu del monestir de Vallbona de les Monges, armari 6 i sac núm. 14, hi ha tot de diplomes pontificis relatius als convents cistercencs, entre altres un breu lliurat per Climent V des d'Avinyó, el 13 de les calendes de febrer (20 de gener) del 1310, concedint a les comunitats de Sant Hilari de Lleida i de Santa Maria de Vallverd (Tragó de Noguera) un privilegi pel qual, en les festivitats de Sant Bernat, la Nativitat, l'Anunciació, i l'Assumpció de la Mare de Déu, podien guanyar indulgència plenària, cada any, per raó de la primera solemnitat, i tres anys per cadascuna de les tres festivitats restants; imposava com a condició prèvia, a més d'una petita almoina, la recepció dels sagraments de la Penitència i de l'Eucaristia, la visita a les imatges i als altars respectius i la celebració de les octaves corresponents. Aquestes indulgències foren publicades solemnement a la catedral de Lleida pel bisbe de la diòcesi, monsenyor Ponç d'Aguilaniu.

[a] Al marge: *Vallbona, Santas Creus, Poblet* [b] α, β: *Sant Bertran, confessor*; corregit d'acord amb els editors de a [c] Esmenat

91

4 febrer 1311

Compromís d'arbitratge entre el comte Ermengol [X] d'Urgell i Elicsenda, abadessa de Vallverd, per raó de les jurisdiccions de Tragó i Cérvoles. Els àrbitres acordats per les dues parts són Bernat de Guàrdia, cavaller, i Bernat d'Ortoneda, oficial [eclesiàstic] de Lleida.

× O Església de Tragó.

× A *ca* 1322/1347, trasllat autenticat per Guillem Costa, vicari eclesiàstic i notari de Tragó, *ex* O

► B 1359, gener, 24, còpia autenticada pel notari Ramon de Fontanet, decretada per Arbert de Claramunt, cort i veguer de Lleida, i subscrita pels notaris Berenguer Colom i Guillem de Pallars, *ex* A : M 1016.14. Pergamí.
Not. dors.: 1*. *1311. Compromís sobre la jurisdició y mer imperi entre·l comte de Urgell y la abadessa de Tragó.* 2. *És transumpt. En aquest compromís se remeten les parts a l·altre compromís que·s feu un any antes per rahó del mixt imperi de Tragó, que està damunt de aquest.* 3. *Compromés sobre lo mer inperi de Tragó.* 4. *Leg 659/12.* 5. *N⁰ 45.*

a 1988, J. M. Cots, *ex* B : Co 43.

La data ha estat interpretada com a any de la Nativitat per la raó que donem en la discussió del document **92**.

[2] *Noverint universi quod, cum questio verteretur seu verti speraretur inter nobilem dominum Ermengaudum, Dei gracia comitem Urgellensem, et Petrum Emerici, ejus procuratorem, ex una parte, et religiossam dominam Elicssendem, per eandem abatissam* |[3] *Vallis Viridis, et ejus conventum, ex altera, tandem pro bono pacis et concordia*

compromiserunt unanimiter ac concorditer in honorabilem Bernardum de Guàrdia, militem, et Bernardum de Ortoneda, officialem Ilerdensem, tanquam in arbitros, ar-|[4]bitratores seu amicabiles compositores.

Quibus dederunt plenum posse, licenciam et potestatem cognoscendi, partes citandi, dies et diem, oram et oras, locus et loca asignandi, altera parte vel ambabus per contumaciam absentantibus difiniendi, et terminan-|[5]di jure, laude, consilio et voluntat[sic]*, questiones, defensiones, querimonias et causas que in ipsas partes racione jurediccionis et mer·inperii vertuntur inter ipsas. Promitentes eorum citacionibus dierum et orarum asignacionibus venire vel procuratorem mitere legitime constitutum, et eorum de-|[6]terminaciones, difiniciones seu sentencias audire, et ipsis obtemperare sub pena CCC aureorum alfonsinorum boni auri, rectisque ponderis, quam incurrere voluerunt si contra predicta vel eorum aliquot venerint ipso facto. Pro qua, quidem, pena utraque partium predictorum tradi-|[7]dit pignora, videlicet, singula çindependia, quibus dixerunt minus falimentum*[a]*, et eadem vel alia valencia dictam penam tornare promiserunt, tam procurator predicti domini comitis quam dicte abbatisse et ejus conventus, tempore sententie ante vel post, cum per predictos arbitros, |[8] arbitratores seu amigabiles compositores vel eorum alterum nuntium vel literam fuerint requisiti. Cujus, quidem, pene, sic*[b] *commitatur, voluerunt partes predicte dimidi per medium inter partem comparentem, procedentem et obedientem sentencie eorum et pronunciacioni et difinicioni, et eosdem arbitros, |[9] arbitratores seu amicabiles compositores quos supra communiter electos. Et pro manulevandis pignoribus quoniam tornandis cum complimento cum fuerat requisiti, dictus procurator nobilis domini comitis et dicta domina abbatissa et ejus conventus dederunt fidejussorem et pignorum |[10] tornatorem honorabilem Bernardum de Àger, militem presentem et consentientem. Qui, quidem, procurator et abbatissa et ejus conventus quam dictus fidejussor, pro tornandis pignoribus de complimento, omnia sua bona predicti comitis et monasterii obligarunt. Voluerunt, inquam, quod predicti |[11] possint cognoscere die, feriato et non feriato, ubique breviter, sumarie et de plano, omissa figura judici, sine causa, strepitu, et sentenciam terminare, una vel pluribus, conjunctim vel divisim, stantibus, euntibus vel sedentibus, et eorum dictam sentenciam, pronunciacionem, di-|[12]finicionem vel amigabilem composicionem per eos faciendam, mutacione* [c] *emendare, corrigere, declarare et interpretari semel et iterum et tociens quociens eis vissum fuerit vel dubium inter partes aliquod oriatur quocumque. Quam difiniciónem, mu-|[13]tacionem, emendacionem, correccionem, interpretacionem et declaracionem promitunt partes, que supra, ratas habere sub pena ante dicta, quam incurrere voluerunt tociens quociens contra predicta vel eorum aliquod venire presumpserint seu atemtaverint verbo sive facto. Renunciantes super hoc omni excepcioni |[14] vis, metus, accio, doli, et reduccioni ad arbitrium boni viri, et omni alii juri, auxilio, canonico vel civilis.*

Quod est actum pridie nonas febroarii, anno Domini M°CCC° undecimo.

Presentibus pro testibus ad predicta vocatis et rogatis Ferrario de Lorens et Bernardo Pebrada.

[15] *Ego, Guilelmus Costa, vicharius ecclesie de Tregone et notarius publicus ejusdem loci, dictum compromissum a sua notula abstraxi et scripssi, auctoritate et mandato domini Raymundi de Sancto Justo, Agerensi officiali, forma et substancia in aliquo non mutatis, sicut inveni in memoriali seu pro-*|[16]*tocollo Bernardi de Laurencio, tunc notarii dicti loci Tregonis, et meum sig*(signe)*num posui et clausi.*

[a] *faliment, falliment*: decepció, engany [*DCVB*] [b] Per *si* [c] Cancel·lat per expuntuació: *declaracioni promitunt partes, que supra*, el qual text es troba a la línia següent (canviant *declaracioni* per *declaracionem*)

92

23 agost 1311 – Balaguer, 24 febrer 1312

Sentència arbitral i concessions subseqüents sobre les jurisdiccions de Tragó i de Cérvoles, les quals es disputaven el comte Ermengol [X] d'Urgell i l'abadessa de Vallverd. La sentència estableix que el comte d'Urgell i el monestir de Vallverd tinguin respectivament el mer imperi i el mixt imperi dels dos llocs. Més concretament, i pel que fa a Tragó, se li nega al comte la seva pretensió d'una meitat del delme així com els drets d'entrar i sortir, fer-hi la guerra, i disposar de llenya i caça [que el vescomte Guerau Ponç II de Cabrera s'havia retingut el 1098, segons el document ***1****]. Pel que fa a Cérvoles, s'estableix que si la persona que té aquest lloc mai vol aixecar-hi una fortificació més alta, llavors haurà de prestar jurament i homenatge a dit comte i als seus successors en el vescomtat d'Àger. D'altra banda, es nega a l'abadessa la seva pretensió sobre uns masos de Balaguer i de Boix, llevat que s'aportin proves al respecte. Les concessions subseqüents especifiquen, en particular, que si algun cas de mer imperi era retornat al mixt imperi, llavors el monestir de Vallverd havia de rebre la meitat de qualsevol quantitat que n'hagués obtingut el comte. També es concedeix que el monestir de Vallverd i els seus vassalls siguin enfranquits dels impostos de bovatge i monedatge, del qual privilegi se'n faria un instrument específic.*

× O Arxiu comtal d'Urgell.

► A *post* 1314, agost, 7, còpia autenticada per Francesc Claver, notari de la cúria i vegueria de Lleida, *ex* O : M 1016.15. Pergamí, mutilat pel costat dret.
Not. dors. : 1. *La sententia* [·····]. 2*. *Sententia innter comitem Urgelli et abbatisam Franquesiarum super jurisdictionibus de Tragó etcetera. 1312.* 3. *Jurisdictio de Tragó. Dins y ha una còpia simple. Sexto kalendas marcii 1312.* 4. *Sententia arbitral entre lo compte de Urgel y abadessa de Vallvert sobre la juridictio de Tragó y Cérvoles.* 5. *Original Cal 49, N 6*. 6. *Leg 659/13*. 7. *N° 46*.

× B 1343, setembre, 16 (data ex C), còpia autenticada per Pere Vidal, notari de Balaguer

en nom de Garcia de Sant Pau, rector de l'església d'aquesta ciutat, i decretada per Pere Emeric, batlle de la mateixa ciutat, *ex* A.

▷ C 1406, novembre, 15, *ex* B : Barcelona, *Arxiu de la Corona d'Aragó*, Fons del comte de Sástago, perg. 36. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Transumptum sentencie late super inperio Traconis et de Servolis per Bernardum de Guàrdia, militem, et Bernardum d·Artoneda inter dominum Ermengaudum, comitem, et dominam abbatisam Traconis.* 2. *Selg⌊u⌋a* (afegit posteriorment). *Copia sacada en pública forma de la sentencia que dieron los venerables Bernardo de Guardia y Bernardo de Orteneda, oficial de Lérida, como álvitros entre don Belenguer* (erroni), *conde de Urgel, y la abadesa y mongas de Ballvert. 1311.* (Amb una altra lletra:) *Sobre el lugar de Cérvoles y otros bienes. Ligarza 18, letra S, número 9.*

▷ D 1543, juny, 21, Barcelona, còpia autenticada per Pau Renard, notari de Barcelona, decretada per Mateu de Sant Climent, veguer de Barcelona, i subscrita pels notaris Francesc Mulnell i Geroni Mollet, *ex* B : M 2403.07. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Sentència sobre la jurisdictió del mixt imperi de Tragó. Importa molt. Sexto chalendas marcii 1312.* 2. *Del frare de Poblet.* 3. *Burgo ⌊ren⌉iores.* 4. *Cal 49, N 6.* 5*. *Sententia sobre la juridicció, la qual és de Poblet. 1312.* 6. *L 1604/33.*

▷ E 1543, juliol, 7, Barcelona, còpia autenticada per Pau Renard, notari de Barcelona, decretada per Mateu de Sant Climent, veguer de Barcelona, i subscrita pels notaris Joan Saragossa i Pere Celitons, *ex* B : M 2403.08. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Translat autèntic fahent per lo monastir de Poblet sobre les juisdictions de Tragó y Sérvoles* [·· 15 ch ··]. 2. *Cal 49, N 6.* 3. *L 1604/34.*

F 1598/99, *ex* D : Barcelona, *Arxiu de la Corona d'Aragó*, Reial Audiència, Plets Civils, núm. 15310, fol. 1r–5r del quadern titulat *Originale instrumentorum pro parte economi monasterii Populeti productis.*

α Segle XVIII : Ru 6.

β Segle XVIII, *ex* α : Ru′ 6.

G Segle XVIII, *ex* E : Rx 6.

γ *ca* 1770–75, Jaume Caresmar : Mo, p. 722.

δ 1985, Rafael Conde y Delgado de Molina : Pergaminos aragoneses del fondo "Sástago" del Archivo de la Corona de Aragón, *Cuadernos de historia Jerónimo Zurita*, núm. 51–52, p. 295–349, doc. 36.

a 1988, J. M. Cots, *ex* A : Co 44.

Pròpiament es tracta de dos documents que van ser extrets d'un memorial que es conservava a l'arxiu comtal d'Urgell. El primer conté una sentència arbitral i el segon unes concessions subseqüents entre les parts.

La data del segon document especifica el dia de la setmana, *lo diyous que és donat sexto kalendas marcii, anno Domini millesimo CCC⁰ duodecimo*. Per a que aquesta informació resulti consistent cal interpretar *anno Domini* com a any de la Nativitat (i no com a any de l'Encarnació, que correspondria al 1313 del sistema actual). Aquesta interpretació la fem extensiva a les altres dates que conté el pergamí, així com a les d'altres documents relacionats d'aquesta col·lecció [doc. **91**, **93**, **94**].

D'altra banda, l'esmentada indicació del dia de la setmana també permet resoldre la incertesa que sorgeix pel fet de tractar-se del sisè dia abans de les calendes de març d'un any bissextil, que pot correspondre tant al 24 com al 25 de febrer. Tot plegat, resulta com a data del segon document el 24 de febrer de 1312.

Per a la sentència pròpiament dita, el pergamí dona dues dates diferents. Al principi diu que els àrbitres van dictar sentència el 4 de febrer de 1311. En canvi, al final del text de la sentència diu que aquesta va ser dictada el 23 d'agost de 1311. Nosaltres hem interpretat que la data correcta és aquesta última i que l'altra és el resultat d'una confusió amb la data del compromís entre les dues parts en sotmetre's a l'arbitratge (doc. **91**).

Alternativament, la confusió podria ser amb una sentència anterior que tal vegada es podria haver promulgat el mateix 4 de febrer de 1311. En efecte, segons la nota que figura al dors del document **91**, hi hauria hagut dos arbitratges i per tant dues sentències. L'arbitratge a què es comprometien el 4 de febrer de 1311 seria el segon, que es referia al mer imperi, mentre que el primer s'hauria referit al mixt imperi.

Tant el preàmbul com la subscripció del notari indiquen que el pergamí A es va realitzar quan ja era mort el comte Ermengol X, és a dir, passat el 7 d'agost de 1314.

Els fragments perduts de l'exemplar A han estat restablerts gràcies als exemplars C, D i E, i s'indiquen entre claudàtors.

[1] *In Christi nomine. Pateat universis quod cum die qua intitulabatur pridie nonas febroarii, anno Domini millesimo trecentesimo undecimo, honorabiles Bernardus de Guàrdia, miles, et Bernardus de Ortoneda, officialis* [*Ilerde, et arbitros et arbitra*]-|[2] *tores et amicabiles compositores super questione qua vertebatur inter nobilem dominum Ermengaudum, Dei gracia comitem Urgellensem condam, et Petrum Emerici, ejus procuratorem, ex una parte, et honorabilem et religiosam d*[*ominam Eligssendem, per eandem gra*]-|[3] *ciam abbatissam Vallis Viridis, et ejus conventum, ex altera, die et anno preffixis dicti arbitri et arbitratores tulerunt suam sentenciam super predictis, ut per notulam repertam in memoriali* [a]*Poncii Arnaldi*[a]*, notarii quondam dicti domini com*[*itis, scriptam in quadam parte*] |[4] *folii papiri ut sequitur:*

> *Nos Bernardus de Guàrdia, miles, et Bernardus d·Ortoneda, arbitri supra dicti, visis et intellectis omnibus hiis que partes proponere voluerunt, et diligenter examinatis instrumentis hinc inde productis et alleg*[*ationibus factis, comunicato*] |[5] *sapientum consilio et Dei nomine invocato, sub pena in compromisso apposita, dicimus, pronunciamus et mandamus quod omnia debita que procurator vel sindicus monasterii de Valvert probare poterit per dominum comitem deberi vel ejus* [*predecessores dicto monasterio, tam*[b]] |[6] *racione debitorum quam legatorum, teneantur exsolvere et exsolvat dominus comes vel ejus procurator, que dicto monasterio adjudicamus, dictum dominum comitem et ejus procuratorem condempnatos in eisdem.*
>
> *Super mansis, autem, que*[c] *petuntur per* [*dominam abbatissam de Valvert*] |[7] *et ejus sindicum, de Balagario et de Boix, cum sint possessi, a tanto tempore citra quo memoria hominum in contrarium non existit, per dominum comitem et ejus predecessores, licet instrumenta probent illo monasterio pertinere, volumus, dici*[*mus et mandamus quod ex eis dicta*] |[8] *abbatissa et ejus sindicus debeat instrumento producere et dare coram examinatoribus injuriarum per dictum dominum comitem assignatis et ab eis audire sentenciam in predictis.*

Item adjudicamus pro francho et libero alod[io locum de Sérvoles et homines] |[9] qui ibi sunt dicto monasterio, cum omni jurediccione et districtu, sine aliqua retencione dicti domini comitis et suorum successorum, excepto mero imperio et securitate facienda per sacramentum et homagium dicto domino co[miti et suis successoribus in vice]-|[10]comitatu Agerensi, facienda per hominem cujus est ille locus si fortitudinem aliquam facere voluerit quod de ea malum non exierit comitatui predicto nec hominibus suis. Predicta omnia et singula mandamus, sub pena in comprom[isso apposita, a partibus perpetuo obser]-|[11]vari[d].

Item adjudicamus mixtum imperium ad jurediccionem quamcumque dicto monasterio de loco de Trogó et de Sérvoles et eorum terminis cum omni districtu et dominio dicto monasterio pertinere, excepto mero imperio, quod domino [comiti et ejus successoribus in vice]-|[12]comitatu Agerensi perpetuo adjudicamus de predictis locis. In aliis omnibus, videlicet, tam super potestate dicti castri, quam petebat dictus dominus comes vel ejus procurator, quam super media parte decime dicti loci et in castro de [Trogó, quam super intrare, exire et] |[13] congregare contra suos inimicos et ligna facere et venaciones habere, perpetuum silencium imponimus dicto domino comiti et ejus procuratori, absolventes abbatissam et conventum de Valvert et ejus sindicum ab impeticio[ne predictorum dicti domini comitis et ejus] |[14] procuratoris.

Item dicimus et pronunciamus et mandamus quod, in cognicione vel jurediccione seu mixto·imperio vel eorum execucione, nullum impedimentum prestet dictus dominus comes vel ejus successores abbatisse et conv[entui vel eorum sindico seu procuratori] |[15] suo (espai en blanc 12 ch) *aliis facere teneatur prestare auxilium, consilium et favorem et monasterium in jure suo contra cunctos deffensare.*

Item quod abbatissa et conventus non impediant seu perturbent dictum dominum comit[em et ejus successores in vicecomitatu] |[16] super mero·imperio dicti loci de Trogó et loci de Sérvoles et eorum terminis, immo ipsum et suos in predictis teneantur juvare sine fraude, et specialiter si locus de Sérvoles altius estolatur vel fortitudo, ac faciant [dari per hominem dicti loci securitatem] |[17] cum homagio et sacramento quod malum aliquod sibi vel vicecomitatui inde non exibit.

Lata fuit hec sentencia per dictos arbitros decimo kalendas septembris, anno Domini millesimo CCC^{o} undecimo. Presentibus h[onorabilibus Arnaldo Montll¦or¦?[e] *et] |[18] Thomasio de Thorà.*

Item fuit reperta in eodem memoriali, sub die et anno inferius scriptis, quedam declaracio facta super sentencia ante dicta, ut per ejus aspectum apparebat, cujus tenor sequitur sub hiis verbis:

[Sobre la contessa que, per rahó de la sentència] |[19] donada per en Bernat de Guàrdia e en Bernat d·Ortoneda, ere entre·l procurador de la abadessa e·l covent de

Trogó e·n Pere Emerich, procurador del seynor comte en la Val d·Àger, ab assentiment del abat de Fontclara[f], *[fo axí per les parts atorgat quant] |*[20] *al loch de Tragó, segons que en la sentència és contengut ajustat a aquella, que·l seynor comte tingue justícia dels malfeytors, que per diners ne per prechs no pugue ésser feyt prejudici al mer·imperi, e si alcun c[as de mer·emperi s·esdevenia lo qual] |*[21] *segons dret lo seynor comte o sos successors tornaven a civil, que de la quantitat gran o poca la qual lo seynor comte pogués haver d·aquell, agen la abadessa e·l covent del dit monestir sens tot frau la [mitat].*

[Item atorga de gràcia lo] |[22] *seynor comte là hon de dret a el pertangués e affranquí los hòmens del dit monestir, és a saber Valvert, que en altra manera és dit de Tragó, de bovatge e de monedatge, que per si ne per sos successors dem[anat no·ls sie, e de açò sie feyta] |*[23] *carta al monestir axí com les dones haüt conseyll elegiran, salv que prejudici no sie feyt a la ànima del seynor comte, com no sie son enteniment de donar ne affranquir aquels, sinó·l de dret no és deg[ut. Quant ha açò que toca la sentència] |*[24] *del loch de Sérvoles, ja sie que el compromès d·aquela no·n fos haüda menció, fo axí emprès que·n estien les parts a coneguda de maestre A. dez Soler e que·n seguesquen les parts ço que ell d[irà.*

Açò fo feyt al castell de] |[25] *Balaguer lo diyous que és donat sexto kalendas marcii, anno Domini millesimo CCC⁰ duodecimo. Presents per testimonis en Bernat d·Ortoneda e en Bernat de Guàrdia.*

[26] *Sig*(signe)*num mei Francisci Claverii, publici auctoritate illustrissimi domini regis Aragonum notarii per totam terram et dominacionem ejusdem, ac scriptoris scribanie curie [vicarie Ilerde pro eodem domino] |*[27] *rege, qui hoc, ex potestate michi atributa per illustrissimum dominum Alfonsum, bone memorie regem Aragonum, cum carta scribi feci a memor[iali Poncii Arnaldi, quondam notarii] |*[28] *nobilis Ermengaudi, recolende memorie comitis Urgellensis et vicecomitis Agerensis, qui morte preventus claudere non valuit, cum literis in r[aso positis in linea tercia, ubi] |*[29] *legitur "Poncii Arnaldi", et clausi.*

[a] Esmena sobre raspat [b] C: *causa* [c] Esmenat; abans deia *qui* [d] C: *reservari* [e] C: *Morelli*; D, E: *Montllz* [f] Es refereix al monestir cistercenc de Santa Maria de Fontclara, que havia existit en l'actual municipi d'Albalat de Cinca (Cinca Mitjà) [*Castillón 1986*]

93

Balaguer, 24 febrer 1312

Privilegi d'enfranquiment de bovatge i monedatge concedit pel comte Ermengol [X] d'Urgell al monestir de Vallverd i als seus vassalls.

▸ O M 1016.18. Pergamí, danyat per diversos forats.
Not. dors.: 1. *Leg 658/31*. 2. *N⁰ 15*.

▹ A 1373, novembre, 21, Balaguer, còpia inserida en el document **224**, que conté la confirmació del present privilegi pel comte Pere II d'Urgell, *ex* O : M 1016.17.

a 1988, J. M. Cots, *ex* O : Co 46.

Aquest document té la mateixa data que la segona part del precedent, incloent l'especificació del dia de la setmana. Com allà, això permet concloure que es tracta del 24 de febrer de l'any bissextil 1312.

[1] *Noverint universi quod nos, Ermengaudus, Dei gracia comes Urgellensis, ad humilem suplicacionem abbatisse ac conventus monasterii Beate Marie de Vallvert, alias vocati de Trogó, ex certa* |[2] *sciencia nostra, de gracia speciali quam dicto monasterio et hominibus dicti monasterii, scilicet loci de Trogó et omnium aliorum et singulorum locorum et villarum dicti monasterii, pro salute anime nostre,* |[3] *intuitu pietatis et helemosine intendimus facere graciose, cum hoc presenti publico instrumento perpetuo valituro, per nos et omnes successores nostros Urgellenses comites qui pro tempore* |[4] *fuerint, enfranquimus ad bonam fidem et ad* [*bonum*] *intellectum, et franquos, liberos et quitios facimus ac perpetuo esse volumus monasterium predictum de Vallvert et locum eciam de Trogó* |[5] *et omnia alia et singula loca et villas que* [*sunt*?] *dicti monasterii de Vallvert, et omnes ac singulos homines et feminas villarum ac locorum eorundem in ipsis locis ac villis et ipsorum quolibet* |[6] *nunch et imposterum habitantes seu habitaturos, ab omni bovatico et monedatico ac prestacione seu contribucione bovatici et monedatici eorundem.*

Ita quod, auctoritate hujus presentis gracie |[7] *et privilegii enfranquimenti, quod et quam ex causa predicta vobis facimus, predictum monasterium de Vallvert et locus de Trogone, nec non omnia alia et singula loca et ville ejusdem mo-*|[8]*nasterii de Vallvert et omnes homines* [·· 11 ch ··] *locis ac infra eorundem locorum et cujuslibet ipsorum confines seu terminos nunch et imposterum habitantes seu habitaturi, unquam* |[9] *nobis, dicto comiti ac successoribus* [·· 16 ch ··] *seu cuicumque alii bovaticum ac monedaticum in toto vel in parte seu aliquid pro redempcione ipsorum bovatici ac moneda-*|[10]*tici dare, solvere seu contribuere* [·· 13 ch ··]*et ab ipsis bovatico et monedatico et ab omni redempcione eorundem omnia et singula loca et ville dicti monasterii* |[11] *de Vallvert et omnes eorundem locorum* [·· 12 ch ·· *sint*?] *perpetuo franchi et liberi* [·· 10 ch ··]*oluti. Promitentes vobis et dictis hominibus et notario infra scripto pro* |[12] *nobis et eis et illis quorum interest* [·· 15 ch ··] *legitime recipienti ac stipulanti* [·· 15 ch ··] *graciam vel enfranquimentum non* [·· 7 ch ··] *per nos vel nostros nec ali-*|[13]*quem contra venire permitimus se*[·· 13 ch ·· *obser*?]*vari perpetuo faciemus. Hanc,* [*autem, graciam vel*] *enfranquimentum nos, dictus comes,* [·· 5 ch ··] *ac facere intendimus de* |[14] *predictis sine nostre anime prejudicio* [·· 11 ch ··] *cum intencionis nostre inmune exist*[*imus* ·· 7 ch ·· *en*]*franquimentum facere ac valere* [·· 8 ch ··] *bovaticum et monedati-*|[15]*cum seu eorundem exactio ad nos* [·· 15 ch ··] *jure pertineat et ipsum enfranqui*[*mentum* ·· 7 ch ··]*e jure libere facere valeamus.* [*Mandan*?]*tes firmiter et*

districte uni-|[16]*versis et singulis officialibus ac su*[*is loca tenentibus, present*]*ibus et futuris, quatenus predictam nost*[*ram enfranqu*]*imenti graciam observent et in* [*aliquo non c*]*ontraveniant si de nostra* |[17] *confidunt gracia et amore.*

Actum est hoc in castrum civitatis de Balagario, die jovis sexto kalendas marcii, anno Domini millesimo t[*recentesim*]*o duodecimo.*

Sig+num |[18] *nostri, Ermengaudi, Dei gracia c*[*omitis Urgellensis*] *predicti, qui hoc concedimus et fir*[*mamus*]*.*

[19] *Testes hujus rey sunt discretus Bernardus de Ortoneda et honorabilis Bernardus de Guàrdia, miles.*

[20] *Berengarius Pelliparii, notarius publicus predicti domini comitis, hec scribi feci et meum sig*(signe)*num aposhui.*

94

Balaguer, 24 febrer 1312

Salvaguarda atorgada pel comte Ermengol [*X*] *d'Urgell a favor del monestir de Vallverd.*

▸ O M 1016.16. Pergamí, amb indicis d'haver tingut segell.
Not. dors.: 1*. *Ermengaudi comitis salvaguardia monasterio de Tragó.* 2. *Carta salvetatis, securitatis et salvetatis domine abbatisse et ejus monasterii Vallis Viridis et hominum locorum ejus et procuratoris, per dominum comitem factam.* 3. *Leg 659/14.* 4. *N° 47.*

α 1552, Martí Marquina : Ma 25.

a 1988, J. M. Cots : Co 45.

Aquest document té la mateixa data que el precedent i que la segona part del segon de més amunt. En tractar-se del *VI° kalendas marcii* d'un any bissextil, hi ha una certa incertesa entre dos dies consecutius. Tanmateix, és raonable suposar que tots tres documents es van expedir el mateix dia, el qual queda determinat gràcies a la indicació del dia de la setmana que apareix en els altres dos documents.

[1] *Noverint universi quod nos, Ermengaudus, Dei gracia comes Urgellensis, atendentes de jure predecessores nostros et nos fore obligatos ad manutenendum et* |[2] *defendendum monasteria et loca religiosa ac personas in jurisdicciione nostra existentes, et eos non permiti in jure suo ab alico gravari, tamen quia plus* |[3] *solet timeri quod specialiter dicitur ea quod generaliter inperatur. Ideo, ex certa sciencia recipimus in guarda, comanda, proteccione et defenssione nostra specialiter monasterium* |[4] *de Valvert, qui alio modo vocatur de Tragó, et abatissam ac dominas dicti monasterii, et earumque procuratorem et homines et loca ac bona eorum. Mandantes* |[5] *procuratoribus, bajulis et aliis officialibus nostris quod dictum monasterium, abbatissam, moniales, earum procuratorem,*

homines et loca dicti monasterii in [a] |6 *suo jure defendant, protegant, manuteneant et non permitant contra justiciam ab alico gravari, si de nostri confidunt gracia vel amore. Et ut pre-*|7*sens instrumentum firmitatem majorem habeat, ipsum sigillo nostro pendenti redigi fecimus.*

Quod est actum in castro Balagario, VI° kalendas marcii, anno Domini |8 *M^o CCC^{o}XII°.*

Sig+num predicti domini comitis, qui hoc concedimus et firmamus et testesque firmare rogamus.

[9] *Hujus rei sunt testes Bernardus de Guàrdia, miles, et Bernardus de Ortoneda, jurisperitus.*

[10] *Berengarius Pelliparii, notarius publicus domini comitis predicti, qui hec scribi feci et meum sig*(signe)*num aposhui.*

[a] Raspat; sembla que abans hi deia *suo*, com a l'inici de la línia següent

95

10 maig 1313

Joan Esteve dona en matrimoni a Pere Pallarés la seva filla Berenguera. El dot és de 700 sous agramuntesos, que són substituïts per una part de les terres que la família té a Cérvoles pel monestir de Vallverd. Pere Pallarés correspon amb un esponsalici de 350 sous agramuntesos.

× O Pergamí, carta partida.

▸ A 1331, juliol, 24, còpia autenticada per Bernat Espanyol, prevere i notari públic de Tragó per autoritat de Guillem de Noya, rector, i subscrita per Bernat de Penavera i Bernat de Guissona, notaris d'Estopanyà per les autoritats respectives de Jaume Merí, rector de l'església de Sant Martí, i d'Esteve d'Alcalà, rector de l'església de Sant Salvador : M 2403.15. Pergamí.
Not. dors. : 1. *Carta de Sérvoles.* 2*. *Cérvoles. Carta de núpties*. 3. *L 1604/39*.

[2] *In Dei nomine. Noverint universi quod ego, Johannes Stephani, et nos, Anthonius Stephani, filius ejus, et uxor ipsius,* [*Berengarie*], |3 *consilio et voluntate amicorum nostrorum, damus et oferimus vobis, Petro Payllarés, filio Arnaldi Payllarés, de Tregó, filiam mei, Joha*[*nis predicti*]*, Berengariam,* [*in legalem*] |4 *uxorem, ut lex Christi precipit et beati apostoli Petrus et Paulus in sancta Dei ecclesia afirmant.*

Et in tempore nupciarum damus vobis cum ea in dotem, ad foru et consuetudi-|5*ne hujus terre, et* ¦*si*?¦ *pro sua parte et legitima bonorum omnium nostrorum, unam partem*

illius dominicature nostre quod habemus et tenemus in loco vocato de Sérvolis |[6] sub dominio domine abbatisse et conventus monasterii de Valvert. Que pars afrontat in nobis, donatoribus, et alia parte de la Mata d·Os, descendentem usque |[7] ad caminum quo itur ad vallem de Font Cuberta, de alia parte usque ad turrim de Sérvolis, et de alia parte in terminis de Box et d·Algere. Predictam, autem, partem dicte |[8] dominicature terre, sub dictis affrontacionibus conclusam et terminatam, damus vobis in dotem in solutum septingentorum solidorum Acrimontensium ad omnes voluntates predicte |[9] Beringarie, filia mei, Johanis predicti, in perpetuum faciendas de ipsis DCC[tis] solidis Acrimontensium, set proprietas ipsius partis dominicature penes vos dictum Petrum Pa-|[10]yllarés et vestros in perpetuum remaneant ad vestras voluntates in hoc, salvo quod vos et vestri, semper qui dictam partem dominicature tenuerit et habuer[in]t[a], donetis et |[11] faciatis semper annuatim, in festo beate Marie mensis augustii, viginti fanequas frumenti boni, pulcri et novi ad rectam mensuram Tamariti, |[12] in adjutorio illorum trium kaficiorum et quatuor fanequarum frumenti censualium que nos facimus et facere debemus dicto monasterio annuatim cen-|[13]sualiter in festo predicto pro toto acapte quod ego, Johannis, feci de dicto loco de Sérvolis a domina abbatissa et conventu ejusdem, cum publico |[14] instrumento confecto per manu Petri de Cerqueda, rectorem[sic] et notarii ville de Tregó in die XV° kalendas septembris, anno Domini millesimo CC° octuagessimo octavo. |[15] Et quod dictas XX fanequas frumenti anuatim in dicto festo, vestris propriis missionibus, salve in terra deportetis seu deportari faciatis |[16] intus monasterium predictum de Valvert et sine omni expensa et missionem ejusdem abbatisse et conventus ipsius monasterii. Et quod sitis boni et |[17] legales semper domine abbatisse et conventu ejusdem monasterii, et quod dicta Berengaria, filia mea, nunquam aliud petere possit in aliis bonis nostris |[18] ultra nostram voluntatem, salvo tamen semper in omnibus et per omnia faticha, jure ac dominio monasterii supradicti, prout in dicto instrumento nostri |[19] acapte plenius continetur, de quo, si volueritis, vobis transumptum precipimus exiberi.

Ego, igitur, Berenguerona predicta, duco vos dictum Petrum Payllarés in virum, |[20] meque vobis tradens in legalem uxorem ut in Dei ecclesia constitutum est ac eciam ordinatum, et recipio dictam donacionem a vobis, prenominatos pater et |[21] frater meis et Beringarie, uxoris vestri, fratris mei, pro parte mea et legitima bonorum vestrorum que fuerunt domine Berengarie Clavera, quondam matris mee, |[22] de qua voluntati mee inde bene vestri paccata sum. Renuncians penitus omni excepcioni non recepte donacionis et doli. Et ideo, cum presenti |[23] hac carta absolvo et in perpetuum difinio vobis et vestris omnia alia bona vestra, mobilia et inmobilia, ubique sint et quocumque, ad omnes vestras volum-|[24]tates in perpetuum faciendas.

Versa vice, ego, Petrus Payllarés predictus, ob amorem creandorum filiorum, duco te, dictam Berengariam, in uxorem, |[25] meque tibi tradens in maritum legalem, sicut divinitus constitutum est, tecum nupcialem copulam contraendo. Et quia exovarium donatum propter |[26] nupcias mereretur semper sponsalicium, facio tibi sponsalicium et dono de meo proprio avere trescentos quinquaginta solidos Acrimontensium, |[27] quos

dictos CCC^{os}L solidos sponsalicii, et supra dictos septingentos solidos Acrimontensium quos in tua dote a dicta parte dicte dominicature terre |[28] *predicte confiteor me habuisse et recepisse et voluntati mee bene vestri paccatus sum, renuncians penitus omni excepcioni non* |[29] *recepte terre predicte et doli, habeas tu et proximi tui super omnibus bonis meis, specialiter que dictus Arnaldus Payllarés, pater* |[30] *meus, michi donat tam hospicium de Tregó quam in aliis bonis ipsius loci, et generaliter super bonis meis omnibus, mobilibus et inmo-*|[31] *bilibus, ubique habitis et habendis, videlicet predictos DCC^{os} solidos tue dotis, ad omnes tuas voluntates in perpetuum faciendas.* |[32] *Et supra*[b] *dictos CCC^{os}L^{a} solidos sponsalicii cum infante et sine infante diebus omnibus vite tue*[c]*, ad forum dicti et* |[33] *hujus terre consuetudinem sine dolo.*

Quod est actum sexto ydus may, anno Domini millesimo CCC^{o}XIII°.

[34] *Sig+num Johanis Stephani, sig+num Anthonii, filii ejus, sig+num Berengarie, uxor ipsius, sig+num* |[35] *Berengarie, filie dicti Johanis, sig+num Petri Payllarés, mariti ipsius, predictorum, qui hoc firmamus et concedimus.*

Sig+num |[36] *Arnaldi Claver, sig+num Dominici Stephani, sig+num Arnaldi Calbet, testium.*

Ego, Arnaldus de Clusa, juratus in tabellio-|[37] *natu Ossis, qui, actoritate Bertrandi de Laurencio, canonici Agerensis ac rectoris ecclesie Ossis et notarii publici ejusdem, hoc scripsi* |[38] *et sig*(signe)*num meum possui.*

[a] Ad lit.: *habuerunt* [b] Esmenat; abans hi deia *super* [c] Esmenat

96

Camporrells, 10 juliol 1314

Testament del comte Ermengol [X] d'Urgell. Entre moltíssimes altres deixes, assigna al monestir de Vallverd 200 morabatins.

× O Arxiu comtal d'Urgell.

× A 1314, setembre, 11, còpia autenticada per Arnau de Girona, notari de Balaguer, el mateix que dona fe en l'original : F el descriu com *quadam pergamanea carta de numero XXXI, recondita in Regio Archivo Barcinonæ, in armario Urgelli extra saccos*.

▷ B *circa* 1314, *ex* A : *RC*, reg. 346, f. 1r–9v. Molt danyat, amb pèrdua de text.

× C 1340, maig, 22, còpia autenticada per Guillem de Sant Martí, notari públic de Lleida, i decretada per Pere d'Aguilar, gerent del bisbe de Lleida en absència del seu oficial.

▶ D *circa* 1343, *ex* A : *RC*, reg. 545, f. 101r–113v.

× E 1394, març, 27, còpia autenticada per Guillem Camps, notari, decretada per Pere Solsona, batlle d'Agramunt, i subscrita pels notaris Guillem Milà, d'Agramunt, i Berenguer de Montsonís, *ex* C : Arxiu de Ponts.

F 1662, octubre, 6, còpia autenticada per Antoni Reart, arxiver reial i protonotari, *ex* A : *Archivo Histórico Provincial de Zaragoza*, Fondo de la Casa Ducal de Híjar-Aranda, P/2-98-10-3, p. 2–52. Segellat amb un segell de placa.

G 1758, Jaume Caresmar, *ex* E : *Cartophylacium ecclesiæ Sanctæ Mariæ Bellipodii Avellanarum ordinis canonicorum præmonstratensium*, vol. I, f. XLIX v – LIV v.

α 1642–1650, Diego Monfar : *Historia de los Condes de Urgel* (publicada el 1853 per Próspero de Bofarull y Mascaró), vol. II, p. 45–54.

a 2019, X. Mora, A. André : *A propòsit del testament del comte Ermengol X d'Urgell*, doc. 5.

b 2022, J. M. Sans, R. Sarobe : *Col·lecció diplomàtica de Santa Maria de Vallbona*, doc. 980.

La relació final d'esmenes indica que els exemplars B, D i F tenen un predecessor comú, el qual hem anomenat A. La descripció que donem d'aquest exemplar perdut i de la seva antiga ubicació prové de l'exemplar F. La data en què es va escriure la coneixem pel preàmbul *Hoc est translatum* amb què comencen els exemplars B i F (el qual preàmbul és omès en l'exemplar D). Tot i que la còpia B seria temporalment més propera a l'original, el seu mal estat ens ha portat a basar-nos majorment en la còpia D i indicar mitjançant notes les (poques) variacions que presenta B.

101r,2 *Quoniam omnia que in hoc mundo possidentur transitoria sunt et labilia, ea* |3 *vero que in celesti gloria a cunctis Christi fidelibus haberi sperantur eterna* |4 *erunt semper et durabilia sine fine, et sic quilibet ipsam perempnem* |5 *gloriam possidere peroptans ad id debet precipue intendere per quod misera* |6 *ejus anima ipsam eternam paradisi gloriam consequatur, idcirco, nos, Er-*|7*mengaudus, Dei gracia comes Urgelli, quadam detentus infirmitate,* |8 *volentes et intendentes mortis eventum disposicionem testamentariam* |9 *prevenire, nostrum scribi facimus testamentum et ordinacionem omnium bonorum* |10 *nostrorum, mobilium et immobilium.*

In quo, quidem, testamento eligimus nostros |11 *manumissores et executores hujus nostre ultime voluntatis, videlicet,* |12 *reverendum patrem in Christo ac dominum episcopum Urgellensem, nobilem* |13 *Guilelmum de Montechateno*[a]*, karisimum amicum ac consanguineum* |14 *nostrum, Bernardum de Peramola, dominum de Peramola, Bernardum de Guàr-*|15*dia, milites, et Arnaldum de Murello, habitatorem Balagarii, qui* |16 *de voluntate, consilio et assensu venerabilis fratris Bernardi Pictoris,* |17 *ordinis Minorum, confesssoris nostri, et in ejus defectu, scilicet, per* |18 *mortem ejus, de consilio guardiani Fratrum Minorum domus* |19 *civitatis Ilerde, faciant, exsequantur*[b] *et compleant hanc nostram ul-*|20*timam voluntatem, nec non dividant et distribuant omnia bona nostra* |21 *prout in hoc presenti testamento et ordinacione seu ultima voluntate nostra scriptum* |22 *invenerint seu eciam ordinatum, sine eorum dampno et rerum suarum.*

(·····‖·····)

102r,12 *Et dimitimus monasterio* |13 *Populeti M morabatinos alfonsinos in auro pro anima nostra et parentum nostrorum et* |14 *in remissione pecatorum nostrorum ac etiam*

pro restitucione injuriarum in quibus |[15] *eidem monasterio tenemur. Et monasterio Franquesiarum M morabatinos et sub eadem* |[16] *forma, qui mitantur*[c] *et expendantur*[d] *in empcionibus rerum imobilium*[e], |[17] *vel in operibus vel aliis nececitatibus utiliter ad cognicionem predictorum* |[18] *manumissorum et consiliarii supradicti. Et monasterio de Tregó CC morabatinos sub* |[19] *eadem forma. Volumus, tamen, quod si monasterium Populeti, vel Franchesiarum,* |[20] *vel de Tragó, petierint et probaverint quod nos et predecessores nostri teneamur* |[21] *eis racione injuriarum, quod accipiant legatum quod eis facimus in solucione predictarum* |[22] *injuriarum. Et si non sufficeret*[f] *legatum ad illas injurias, quod fiat eis* |[23] *complete restitucio de bonis nostris, computando tamen semper legatum* |[24] *predictum. Et dimittimus*[g] *monasterio Vallis Bone, et monasteriis Petregal, Vallis* |[25] *Sancte et Bone Quietis unicuique L morabatinos. Et operi Beate Marie de Perrellis CC* |[26] *morabatinos.*

(·····‖·····)

113r,17 *Quod est actum* |[18] *in villa de Camporellis* ⌊*de*⌋ *Rippacurcia, VI*^{o} *idus julii, anno Domini M*^{o}*CCC*^{o} |[19] *quartodecimo*[h].

Sig(signe comtal)*num Ermengaudi, Dei gracia comitis Urgellensis,* |[20] *testatoris predicti, qui hec concedimus et firmamus, firmarique rogamus.*

(·····‖·····)

113v,9 *Sig*(signe)*num mei, Arnaldi de Gerunda, publici notarii Balagarii* |[10] *et per totam terram et jurediccionem domini regis Aragonum,* |[11] *qui hoc scribi feci.*

[a] B: *Montecatheno* [b] B: *exequantur* [c] D: *mutantur* [d] D: *expediantur* [e] B: *inmobilium* [f] B: *suficeret* [g] B: *dimitimus* [h] B: *XIIII*^{o}

97

Almenar, 19 maig 1316

Protesta del monestir de Sant Hilari perquè el batlle de l'abadessa de Vallverd obligava a fer jova i carreig als vassalls de Sant Hilari en el poble d'Andaní.

▸ O M 1016.20. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Protest per part de la abadessa de Sant Ylari a la abadessa de Tragó sopre la jurisdictió de Andaní. 1316*. 2. *Leg 659/16*. 3. *N*^{o} *49*.

a 1988, J. M. Cots : Co 47.

[1] *Noverint universi quod die mercurii que intitulatur XIIII kalendas junii, anno Domini millesimo trecentesimo sextodecimo, in presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum ad hoc specialiter vocatorum et rogatorum, Petrus Gui-|*[2] *tart, asserens se bajulum ville d·Andaní pro venerabili domina abbatissa de Trogó, presentavit, et per me, notarium infra scriptum, legi fecit, in platea Almenaris coram domibus Petri de Segur, |*[3] *Petro de Cabó, tenenti locum in Almenari honorabilis Petri Arnaldi de Cervaria, viccarii Ilerdensis et Pallariensis pro domino rege, quandam litteram papiream patentem Petri Arnaldi |*[4] *de Cervaria, viccarii predicti, in dorso sigillatam sigillo cereo dicte viccarie, cujus littere tenor dinoscitur esse talis:*

> *De nos en P[ere] Arnau de Cervera, veguer e cort de Leyda e de Pa-|*[5]*yllars per lo seynor rey, al amat en P[ere] de Cabó, sotsveguer nostre en Almenar, saluts e dilecció.*
>
> *Fem vos saber que davant nos és comparegut en Jacme de Cas, dién-si procurador |*[6] *de la dona abadessa del monestir de Trogó, e a·ns mostrat II*^{es} *letres, vostres segons que el diu, en les quals entre les altres coses se contenie que en Bartholomeu Çabater, batle |*[7] *d·Alferraç, e en G. de Rialb, batlle d·Andaní per la dona abadessa de Sent Ilari, avien denunciat denant*[a] *vos que en P[ere] Guitart, batlle d·Andaní per la dita dona abadessa del monestir |*[8] *de Tragó, no degudament e injusta contrastave a els d·usar en sa jurisdictió e en son dret, e·ncara que forçave e peynorave los hòmens de la abadessa de Sent Ilari a fer jova |*[9] *e carreig a la dita abadessa de Tragó, les quals coses, segons que els affirmaven, no eren tenguts de fer, perquè li manàvets de part del seynor rey, que no contrastàs d·usar los |*[10] *dits batles de la abadessa de Sent Ilari damunt dita de lur jurisdictió en lo dit loch d·Andaní. E que en continent redés les peynores als hòmens de la dita abadessa de Sent |*[11] *Ilari estadants d·Andaní, majorment com los dits hòmens aguessen fermat dret en poder vostre per estar adret a la dita abadessa de Tragó ho a son batlle. E ara lo dit aye |*[12] *proposat denant*[a] *nos que les dites letres sien feytes contra dret e contra justícia e contra usança de Cataluyna, ne encara que nos ne vos no·ns devem entrametre del |*[13] *dit feyt, mas*[b] *que·l batle d·Andaní de la abadessa de Tragó deu e pot assignar jutge e·l dit feyt. E a vos d·aquest feyt tinguen per sospitós. Emper·açò, per conservar son dret |*[14] *a cascuna de les parts, e a major descàrrech vostre jassie*[c] *que nos en aquest feyt ni en altre no us tingam per hom que siats sospitós, de part del seynor rey vos deym e us manam, |*[15] *e de la nostra en son loch, que en continent vista la present letra, çitets les parts damont dites, que divendres primer vinent continuament complit compareguen denant*[a] *nos |*[16] *en la ciutat de Leyda, en la casa hon los pleyts de la vegueria e de la cort se tracten, apareyllats de mostrar cascuna de les parts de son dret. E vos trametet-nos traslat de |*[17] *tot lo proçés que sobre aquest negoci aurets feyt, clos e segelat ab vostre segel, per tal que nos hi pugam fer ço que de dret sirà feedor, e açò no mudets.*
>
> *Datum Ilerde XV*^{o} *|*[18] *kalendas junii, anno Domini millesimo CCC*^{o}*XVI*^{o}*.*

Qua littera presentata et lecta dicto Petro de Cabó, in continenti idem Petrus de Cabó dixit quod ipse volebat obedire mandato dicti domini vicca-|[19]rii. Et cum dicta litera sibi esset presentata et lecta dicto die quasi in nonis, et non posset haberi usque ad proximam venturam diem veneris in dicta litera contentam transsumptum dicti processus, |[20] eo quia erat hora tarda et in crastinum esset festum Ascensionis Domini, ideo ipse Petrus de Cabó non posset assignare partibus diem veneris contentam in dicta litera et propter hoc ipse assig-|[21]nabat dicto Petro Guitart quod die lune proxima veniente, que erit IX° kalendas junii, Ilerde compareat coram dicto domino viccario in domo ubi cause curie et viccarie tractantur, precipi-|[22]endo eidem Petro Guitart quod satisfaciat in sua parte notario infra scripto de trassumpto dicti processus, quod ipse possit mitere clausum et sigillatum dicto viccario, secundum quod est sibi manda-|[23]tum in dicta litera per dictum viccarium. Et interim ipse Petrus de Cabó faciet citari Bartholomeum Çabater et Guiyllelmum de Rialb, bajulos abbatisse Sancti Ilarii, quod dicta die lune in dicto loco com-|[24]pareant coram dicto viccario ad procedendum in dicto negocio ut juris fuerit. Et tam dictus Petrus de Cabó quam dictus Petrus Guitart requisiverunt me, dictum notarium, ut de predictis |[25] facerem publicum instrumentum.

Presentibus Berengario Toló et Vitale de Cabó, ad hoc specialiter pro testibus convocatis et rogatis.

Que predicta fuerunt acta die et anno prefixis.

[26] *Sig*(signe)*num mei Raymundi de Segarra, presbiteri et notarii publici Almenaris, qui auctoritate nobilis domini Ugonis de Cardona, precentoris Ilerdensis et capellani ecclesie Almenaris, hoc scripsi et*[d] |[27] *clausi.*

[a] *denant*: davant [*DCVB*] [b] *mas*: mes, però [*DCVB*] [c] *jassia*, *jatsia*: no obstant [*DCVB*] [d] Duplicat al principi de la línia següent

97 bis

Balaguer, 30 juny 1316

L'infant Alfons [el Benigne, comte d'Urgell] *mana a Arnau Calaf, procurador de la Vall d'Àger, que actuï contra els homes d'Alfarràs que s'han endut homes i bestiar menut d'Andaní, el qual lloc és de l'abadessa de Vallverd.*

▸ P *RC*, reg. 404, f. 26v.

[26v,19] *De nos, infant n·Amfós et cetera, al amat procurador nostre de la Val d·Àger, n·Arnau Calaf, salut e dilec*[*ció*].

[20] *Entès havem que en R*[*amon*] *d·A*[*ngle*]*sola ensemps ab los hòmens d·Alfarraz han combatut Andaní, qui és de la |*[21] *abadessa de Tragó, e han-se·n menat hòmens e bestiar*

menut. E azò s·és feyt per I^a [c]ontesa que |[22] ere [·· 4 ch ··] la [abade]ssa de Sent Hilari ¦e la⁇¦ dita abadessa de Tragó.

E com lo dit loch d·Andaní s[ia] |[23] [e]n guarda e en guiatge nostre, deim e manam a vos que en continent requirets als dits hòmens |[24] d·Alfarraz que tornen tots hòmens e bestiar e altres coses que pres hayen del dit loch d·Andaní. E si |[25] tornar [no] o volen ¦??atant⁇¦ contra·l dit loch d·Alfarraz, axí com trobarets que per dret fer-s·i deje.

[26] *Datum Balagarii, IIe kalendas julii, anno Domini M^oCCC^oXVI^o.*

97 ter

Lleida, 21 setembre 1316

El rei Jaume el Just mana al veguer de Lleida i del Pallars que restitueixi als vassalls de l'abadessa de Sant Hilari els béns que els van ser presos violentament pel batlle i vassalls de l'abadessa de Vallverd.

▸ P *RC*, reg. 161, f. 181v.

181v,9 *Jacobus et cetera dilecto suo vicario Ilerdensis et Pallariensis vel ejus locum tenenti, salutem et cetera.*

Cum intellexerimus |[10] per venerabilem abbatissam de Sancto Ilario quod nuper bajulus et homines quos venerabilis abbatissa de |[11] Trogone habet in loco de Andaní violenter et manu armata ac indebite et sine cause cognicione |[12] spoliarunt et ejecerunt homines quos dicta abbatissa de Sancto Ilario habet in dicto loco a pos-|[13]sicione bonorum que inibi possidebant, ac plures res ipsorum eis abstulerunt, ac dampna |[14] non modica intulerunt, ideo, ad suplicacionem dicte abbatisse de Sancto Ilario, vobis dicimus |[15] et mandamus quatenus, si est ita, reducatis in continenti dictos homines in possessione qua |[16] ejecti fuerunt ut predicitur, ac faciatis eis restitui per dictos bajulum et homines |[17] res ¦per eos⁇ sibi ablatas, una cum dampnis et missionibus perinde sustentis et factis per ipsos |[18] dampna passo¦s⁇¦, compellendo ad hec bajulum et homines predictos et eorum bona, prout |[19] fuerit faciendum, nec permittatis deinde dictos spoliatos ex quo fuerint in possessione |[20] predicta reducti per aliquos indebite et absque cause cognicione abinde eici seu eciam spolia-|[21]ri, procedendo in predictis breviter, sumarie et de plano, quiescentibus judiciario strepitu |[22] ac maliciis et diffugiis quibuscumque, taliter quod dictam abbatissam non ¦vi⁇¦deamus |[23] pro predictis de cetero conquerentem.

Datum Ilerde, XI° kalendas octobris, anno Domini M^oCCC^oXVI^o.

[24] *Bernardus de Fonte, mandato vicecancellarii.*

97 quater

Lleida, 21 setembre 1316

El rei Jaume el Just mana al seu fill l'infant Alfons [el Benigne], comte d'Urgell, que rescabali l'abadessa de Sant Hilari i els seus vassalls d'Alfarràs dels danys que els va causar Arnau Calaf, procurador de la Vall d'Àger (vegi's el document ***97 bis****). També li mana que no interfereixi en el manament que ha fet al veguer de Lleida de rescabalar els vassalls de la mateixa abadessa a Andaní dels danys que els van causar l'abadessa de Vallverd i els seus homes.*

▸ P *RC*, reg. 161, f. 181v–182r.

181v,25 *Jacobus et cetera inclito et karissimo filio nostro infanti Alffonso, commiti Urgelli et vicecomiti Agerensi, salutem et cetera.*

Cum, habita certificacione de mandato nostro per vicarium Ilerdensem seu ejus |26 *locum tenentem de dampnis indebite illatis venerabili abbatissa de Sancto Ilario et hominibus* ‖**182r**,1 *suis de Alfferraç jurisdiccionis vestre ac bonis eorum in invasione inibi facta nuper per Arnaldum Calaf,* |2 *procuratorem vestrum in vicecomitatu Agerense, manu armata cum hominibus ipsius vicecomitatus,* |3 *ac, facta legitime in posse ipsius vicarii vel ejus locum tenentis extimacione et averacione, previa* |4 *taxacione, super dampnis predictis, inventum fuerit dampna ipsa, videlicet talas vinearum et* |5 *arborum ac diruciones et destruciones molendinorum et domorum, nec non res ablatas hominibus dicti loci, una cum missionibus perinde factis per dictam abbatissam, ascendere ad quantitatem trium* |6 *milium octuaginta quatuor solidi et unus denarii Jaccensium, ultra quadraginta duos morabetinos au[r]i,* |7 *taxatos secundum usaticos pro morte unius hominis interfecti in invassione predicta, ac ultra* |8 *eciam mille trescentas viginti sex fanequas de blado tercench, videlicet duas partes tritici et unam* |9 *ordei, taxatas similiter, quas potuissent lucrasse molendina in dicta invasione destructa* |10 *a tempore ipsius invasionis usque ad tempus infra quos reparari non poterunt vel non posset,* |11 *ideo volumus ac vobis dicimus et mandamus expresse quatenus, visis presentibus, qualibet tardita[te]* |12 *et objeccionis rejectis, quantitates supra taxatas faciatis restitui et solvi memorate abbatisse* |13 *et hominibus suis vel eorum procuratori per antefatum Arnaldum Calaf, procuratorem dicti vicecomitatus,* |14 *quibuscumque diffugiis pretermissis. Et hoc nullatenus differatis vel immutetis. Alias, cum personi[s]* |15 *ecclesiasticis et eorum hominibus que sub nostra speciali proteccione consistunt defficere non possemus in suo* |16 *jure, precipue cum dicta damna infra jurisdiccionem vestram illata fuerint, mandamus per present[em]* |17 *predicto vicario Ilerdensi vel ejus locum tenenti quod ad predicta homines vicecomitatus predicti pignor[et]* |18 *et compellat.*

Ceterum, quia per aliam literam mandamus vicario Ilerdensi quod reducat homines de And[aní] |19 *in possessione bonorum que possidebant in dicto loco de que fuerunt*

violenter absque cause cognicione |[20] ejecti per abbatissam de Trogone seu alios de mandato ejus, ideo mandamus vobis quatenus non |[21] perturbetis nec inpediatis nec perturbari seu impediri faciatis seu permittatis per |[22] oficiales seu homines vestros quin dicti homines in possessionem predictam reducantur, prout |[23] nos duximus ordinandum, nec reductos eos super ipsa possessione molestetis seu molestari |[24] faciatis aut eciam permitatis.

Datum Ilerde, XI° kalendas octobris, anno Domini M°CCC°XVI°.

Bernardus de Fonte, mandato regio facto per vicecancellarium.

97 quinquies

Alfarràs, 6 febrer 1317

*Gueraua de Cervelló, abadessa del monestir de Sant Hilari de Lleida, requereix a Pere Arnau de Cervera, veguer de Lleida i del Pallars, que compleixi el manament que el rei li havia fet en relació amb el lloc d'Andaní i el monestir de Vallverd (document **97 ter**).*

L'especificació del dia de la setmana en la data porta a interpretar *anno Domini* com a any de la Nativitat, com en altres documents d'aquesta època.

▸ O Arxiu Nacional de Catalunya, Fons Desvalls, ANC1-1087-T-4870. Pergamí, tinta esvaïda, il·legible en diversos llocs. Not. dors.: 1. (·····) *abadessa de Sent Ilari* (·····). 2. *Requisició feta al veguer de Leyda* (·····) ⌊*de la*⌉ *possessió del loch de Andaní* (·····) ⌊*per cars*⌉ *el rey li manàs. Fonch feta* (·····) *en lo any mil* ⌊*trescents e deset*⌉ (·····) *de la* (·····) *Fonch feta per la abadesa* [*de*] *Sant Ilari* (·····) *1317.* 3. *Andaní*.

[1] *Noverint universi quod die dominica que fuit octavo idus febroarii, anno Domini millesimo CCC° septimodecimo, in presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum ad hoc specialiter vocatorum et rogatorum, nobilis et religiosa domina |[2] dompna Gueralda de Cervellione, Dei gracia abbatissa monasterii Sancti Ilarii,* ⌊*diocesis*⌉ *Ilerdensis,* ⌊*ordinis Cisterciensis*⌉*, constituta personaliter in loco de Alferraç, ad januam hospicii Raimundi de* ⌊*Ar*⌉*enio, habitatoris dicti loci, coram |[3] honorabili Petro Arnaldi de Cervaria, vicario et curia Ilerdense et Pallariense pro domino rege, requisivit eundem vicarium in scriptis ut sequitur:*

> *Nobilis et religiosa domina Gueralda de Cervellione, Dei gracia |[4] abbatissa Sancti Ilarii, constituta in loco de Alferraç coram honorabili Petro Arnaldi de Cervaria, vicario et curia Ilerdense pro domino rege, requisivit ipsum, cum ea majori instancia quam potuit, quod exequatur |[5] [·· 10 ch ··] mandatum domini regis* ⌊*eidem*⌉ *vicario [·· 8 ch ··] factum,* ⌊*etiam*⌉ *verbotenus per dominum in*⌊*fantem*⌉*, videlicet quod* [*re*]*ducat eam et suos homines quos habet et habere debet in loco de Andaní*

in possessione |[6] [*omnium*] *jurium* ????? *nobilis Bernardi Raimundi de Ripellis tenet* [·· 16 ch ··] *prout* [·· 20 ch ··] *requisitus maxime,* ⌊*ex quo ea comi*⌉*sione acessit idem vicarius ad dictum locum* |[7] [·· 12 ch ··] *idem abbatissa* [·· 10 ch ··] *idem vicarius* [·· 35 ch ··] *mandati regis supra dicti* [·· 20 ch ··] *per nobilem supra dictum* ⌊*nec tamen*⌉ *ipse vicari*⌊*us*⌉ |[8] [·· 38 ch ··] *jurisdiccione vicarie* [·· 8 ch ·· *mandatum*] *domini regis predictum* ⌊*dicta*⌉ *abbatissa jussum asequi valeat et habere, presertim cum sit nedum manifestum. Immo facti* |[9] [·· 38 ch ··] *bonorum et jurium* [·· 27 ch ··] *alias eidem vicario fides facta extitit per publica instrumenta et etiam idem vicarius, licet jam certus* |[10] [·· 70 ch ··] ⌊*per*⌉ *venerabilem et religiosam dominam abbatissam Vallis Viridis, a qua idem nobilis causam seu* ??*lam se precon-*|[11] [·· 44 ch ··] [*ho*] *stendere* [·· 18 ch ··] *loco de Andaní quam etiam per ceteras dominas dicti monasterii Vallis Viridis, nec non* ⌊*et*⌉ *per* ⌊*eriles*⌉ *circunvicinos ipsius* |[12] [·· 30 ch ··] *prefate abbatisse Sancti Ilarii, quod re vera non potest nec debet aliqua tergiversacione calari. Et si idem vicarius negligens fuerit in premissis, protestatur eadem abbatissa de deffectu* |[13] [·· 45 ch ··] *quas sustinuit et fecit jam* ?????*ssione* ⌊*et*⌉ *de in posterum faciendis et eciam de omni jure suo et dicti monasterii Sancti Ilarii, prout melius* |[14] [·· 65 ch ··] *querimonia contra dictum vicarium coram domino rege al*??? *dictum negocium* ⌊*prosequi*⌉ *per jurisdiccionem ecclesiasticam vel alias prout* |[15] ⌊*ibi melius et*⌉ *utilius* [·· 15 ch ··].

⌊*Et de predictis*⌉ *omnibus et singulis dicta domina abbatissa, ad habendam perpetuam memoriam de eisdem, mandavit sibi confici publicum instrumentum per me, notarium infra s-*|[16]*criptum.*

Actum est hoc ⌊*die, mense et anno ut*⌉ *supra, presentibus Petro* ⌊*Mercader*⌉ *et* [·· 9 ch ··], *presbiteris, Bernardo Galçeran, milite, Petro de Turmo, habitatore de Montaynana, testibus ad hoc specialiter* |[17] *convocatis et rogatis.*

[18] *Sig*(signe)*num mei, Dominici de Villa Sparsa, notarii publici Ilerdensis et tocius terre et jurisdiccionis domini regis, auctoritate regia, qui hoc scribi feci et clausi, et predictis interfui die, anno et loco quibus supra.* |[19] *Est supra positum in* XIIII *linea, ubi dicitur "prosequi".*

98

4 octubre 1319 – 17 octubre 1319

L'abadessa de Vallverd havia fet tractes amb Bernat Ramon de Ribelles per tal de bescanviar el lloc d'Andaní per un censal que els Ribelles rebien de la ciutat de Balaguer. Tanmateix, havien sorgit certes diferències que havien motivat que l'abadessa plantegés una demanda davant el veguer de Lleida. En particular, Bernat Ramon de Ribelles reconeixia deure a l'abadessa la quantitat de 3 000 sous agramuntesos o jaquesos. En equivalència d'aquesta quantitat,

ara havia posat 3 600 sous barcelonesos en poder d'un intermediari, la qual quantitat seria pagada a l'abadessa a condició que aquesta fermés el tracte de bescanvi. L'abadessa rebutja la proposta.

► O M 1016.21. Pergamí.
Not. dors.: 1*. *Contentio inter abbatissam Vallis Viridis et Raymundum de Ripellis super concambium loci de Andaní. 1319.* 2. *Andaní*. 3. *Leg 659/17*. 4. *N° 50*.

a 1988, J. M. Cots : Co 48.

[1] *Noverint universi quod in presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum, ad hoc specialiter vocatorum et rogatorum, die mercurii XVI° kalendas novembris, anno Domini millesimo* |[2] *CCC^o nonodecimo, Guiyllelmus de Salavert obtulit et presentavit circa horam vesperorum in civitate Balagarii, in portico Arnaldi de Cervaria, venerabili Matheo* |[3] *de Murello, tenenti locum bajuli in Balagario pro domino comite, quandam literam sigillatam sigillo cere viridis domine abbatisse de Valvert, ut in prima* |[4] *facie apparebat, cujus tenor talis est:*

> *Al molt honrat en Matheu de Murel, loch tinent de batle en Balaguer per lo seynor comte. De nos, na* |[5] *Berenguera, per la gràcia de Déu abbadessa del monestir de Valvert, qui en altra manera és apelat de Tregó, e del covent del dit monestir. Sa-*|[6]*luts ab honor.*
>
> *Sapiats que avem reebuda una letra vostra sots la forma que·s segex:*
>
> > *A la molt honrada e religiosa dona na Berenguera* |[7] *de Lorach, abbadessa del monestir de Tregó e al covent del dit monestir. De mi, en Matheu de Murel, loch tinent de batle en Balaguer per lo* |[8] *seynor comte, saluts e bona amor.*
> >
> > *Ab tot honrament fac vos saber que·l noble en Bernat Ramon de Ribeles lo dia de Sent Michel* |[9] *primer passat deposà em poder del honrat en P[ere] Cortit, seynor de Beença, tres milia et DC s. Barchinonensium per pagar a* |[10] *vos MMM^a s. Acrimonteses o Jaqueses qui a [v]os [a] són deguts per raon del sensal qui avets sobre lo delme e totes altres rendes que·l* |[11] *noble en Ponç de Ribeles ha en la ciutat de Balaguer, ab aytal condició que vos façats fer tota ferma que a fer s·i age, e totes altres* |[12] *coses e seguretats que fer s·i degen, en l·escambi que fo feyt entre·l dit noble e·la abbadessa e·l covent de Tregó del loch d·Andaní* |[13] *ab lo sensal que·l dit noble avie en la ciutat de Balaguer damont dita. E si vos la dita ferma e seguretat fer no voliets, que en aquel cas* |[14] *el pogés recobrar los MMM^a e DC s. Barchinonensium damont ditis. E aprés la dita deposició, a request mi que dega significar e* |[15] *requere vos de totes les dites coses, on a requesta del dit noble en Bernat R[amon] ab aquesta present letra vos requir que façats* |[16] *fer totes fermes e seguretats, e totes altres coses que a·fer s·agen en l·escambi damont dit, dins espay de XV dies comtadors a la* |[17] *recepció de les presens. En altra manera, si vos a les dites coses compliment donar no*

voliets, passats los XV dies damont dits en |[18] colpa vostra, lo dit noble en Bernat R[amon] aurie a recobrar tota la dita quantitat, com en aytal condició los age deposats en poder |[19] d·en P[ere] Cortit damont dit.

Data in civitate Balagarii, IIII[a] nonas octobris, anno Domini M[o]CCC[o]XIX[o].

E a les coses contengudes en la |[20] dita letra vos responem que·ns maraveylam molt com lo dit noble, penyan pleyt entre el e nos en poder del veger de Leyda sobre la demanda |[21] que nos fem e·l castel d·Andaní, ha feyta deposició en poder del honrat en P[ere] Cortit de la quantitat de MMM DC s. Barchinonensium, com en |[22] cas on s·i pogés fer deposició es degés primerament la dita quantitat degre éser presentada apareylada de pagar e de liurar a nos, e |[23] en defalta[b] nostra fer deposició en poder de jutge covinent e no en poder del dit en P[ere] Cortit, qui és privada persona, e degre·n se deposar Agre-|[24]monteses e no Barcheloneses, per que la deposició que vos deyts que és estada feyta és nulla e no a alguna fermetat, e vos per raon d·aquela |[25] no podets ne devets fer algun enantament[c]. E si algun ne fayets, fariets lo tan solament de feyt e no de dret, majorment com |[26] sobre l·escambi del qual se fa menció en la letra vostra peny qüestió e pleyt entre nos e·l dit noble, el qual molt s·a ja enantat[d] davant |[27] lo veger de Leyda, e axí en prejuí del dit pleyt penyant, no·s deu alguna cosa innovar ni mudar, ni vos no·us devets ni·us po-|[28]dets entremetre de les dites coses.

Per ço, ab aquesta present letra ab aquela major instància que podem e devem, fortment vos re-|[29]querim que vos de les damont dites coses [e] en alguna[e] manera no·us entremetats com a adés les dites coses a vostre offici no·s |[30] pertangen per les raons damont·dites e altres en son loch e en son temps proposadores. E si vos de les damont dites coses vos |[31] entremetiets, ço que no creem, ab aquest present escrit a salvació e a conservació de nostre dret e del dit monestir espre-|[32]sament protestam que no sie feyt a nos ne al dit monestir, ara ne d·aquí a avant, algun prejuí. E si algunes coses volets |[33] que puxam fer per vos fet nos·o saber ab fiança de complir. E a la presentació d·aquesta present letra, e a fer fer carta pública |[34] de la presentació de la letra present, fem e establim en aquest present escrit cert e especial procurador nostre en G[uillem] de Salavert, |[35] hom nostre.

Data al monestir damont·dit, XVI[o] kalendas novembris, anno Domini millesimo CCC[o] nonodecimo.

De quibus omnibus et singulis |[36] dictus G[uiyllelmus] de Salavert mandavit fieri publicum instrumentum per me, notarium infra scriptum, presentibus testibus Geraldo Esclussa et Raymundo de |[37] Roda.

Ego, Jacobus Rabacie, publicus notarius Balagarii, qui predictis interfui, et hoc scribi feci et clausi, et hoc sig(signe)*num feci, die et anno et loco prefixis, cum |[38] rescripto in XXVIIII[a] linea, ubi dicitur "en alguna".*

[a] S'hi llegeix clarament *nos*, però el context requereix *vos* [b] *defalta*: falta [*DCVB*] [c] *enantament*: avançament [*DCVB*] [d] *enantar*: avançar [*DCVB*] [e] Esmena sobre raspat, acabada amb un traç vertical que tal vegada es pot interpretar com un signe de puntuació

99

Lleida, 18 gener 1320

L'infant Alfons [el Benigne, comte d'Urgell] mana a Bernat Ramon de Ribelles que comparegui personalment davant seu amb motiu de la causa que es mou entre dit Bernat Ramon de Ribelles i l'abadessa de Vallverd per raó del castell d'Andaní.

► P *RC*, reg. 364, f. 12r.

12r,16 [a] *Infans et cetera, nobili et dilecto nostro Bernardo Raymundi de Rippellis, salutem et cetera.*

17 *Cum nuper causa que inter vos, ex una parte, et abbatissam monasterii de Trogone, ex* |18 *altera, vertitur super loco de Andenino, vos coram nobis comparere velimus. Ideo, vobis dicimus* |19 *et mandamus quatenus, decima die post hujus presentacionem littere, in civitate Ilerde* |20 *coram nobis comparueritis personaliter, cum ad hec procuratoris persona non suficeret,* |21 *set persone vestre presenciam* [·· 6 ch ··] *habeamus.* ⌊*Alias*⌉ *scire vos volumus quod super hiis pro-*|22*cederemus ut faciendum fuerit, vestri absencia vel contumacia non obstantibus.*

Datum |23 *Ilerde, XV° kalendas februarii, anno Domini millesimo CCC^o^ nonodecimo.*

24 *Bonanatus de Petra, ex peticione provisa.*

[a] Al marge: *Sine precio, mandato domini infantis facto p*⌊*er*⌉ *G. de Ma*[·· 5 ch ··]*s,* ⌊*portarium*⌉.

100

Lleida, 18 febrer 1320

L'infant Alfons [el Benigne, comte d'Urgell] es dirigeix a Humbert de Cappont, doctor en lleis, a qui el rei havia encomanat la causa entre el monestir de Vallverd i Bernat Ramon de Ribelles per raó del castell d'Andaní i els seus rèdits. L'infant qualifica l'abadessa i les monges de pobres i miserables, raó per la qual demana a dit jutge que abreviï el procés en la mesura que sigui possible.

▸ P *RC*, reg. 364, f. 61v.

61v,1 *Infans et cetera, dilecto suo Omberto de Capite Pontis, legum doctori et cetera.*

2 *Intellexim*us *pro parte venerabilis abbatisse monasterii de Trogone et conventus ipsius* |3 *quod causa que inter ipsam, ex una parte, et nobilem Bernardum Raymundi de Ripellis, ex altera, super* |4 *loco de Andanino*[a] *et redditibus ac exitibus inde perceptis per dictum nobilem, vobis* |5 *per dominum regem, genitorem nostrum carissimum, est comissa. Unde, cum velimus dicte abbatisse* |6 *et conventui, que pauperes et miserabiles personе sunt, adhibere remedium competens, quo* |7 *hujusmodi causa breviter et sine ipsarum dispendio et nimium*[b] *sumptum honere valeat tamen* |8 *minari, ideo, vobis dicimus et mandamus quatenus in causa jam dicta procedatis juxta* ¦*predicte*? |9 *regie comissionis seriem, obmissis tamen strepitu judicii et figura, maliciis et diffugii* |10 *quibuscumque, eamque determinetis ut brevius poteritis, prout de jure et racione fuerit* |11 *faciendum.*

*Datum Ilerde, XII*º *kalendas marcii, anno Domini M*ºCCCºXIXº.

12 *Bonanatus de Petra, mandato domini* |13 *infantis facto per G*[*uilelmum*] *Ou*[*lomar*].

[a] Ad lit.: *Andanion*, esmenat [b] Sembla esmenat i seguit d'una paraula cancel·lada; originàriament hi diria *nimio fasto*

100 bis

Tarragona, 18 febrer 1320

El rei Jaume [el Just] ordena al veguer de Lleida i del Pallars que prosegueixi amb la causa entre el monestir de Vallverd i Bernat Ramon de Ribelles i segueixi considerant vàlida la instància malgrat que hagin passat tres anys.

▸ P *RC*, reg. 169, f. 29r–29v.

29r,27 *Jacobus et cetera, dilecto nostro vicario et curie Ilerde et Pallariensis vel ejus locum tenenti, salutem et cetera.*

Ex parte ab-|28*batisse monasterii Vallis Viridis, alias dicti de Tr*[*o*]*gó, fuerit humiliter propositum coram nobis* ||**29v**,1 *quod in causa que inter ipsum, ex una parte, et nobilem Bernardum Raymundi de Ripellis, ex altera, coram* |2 *vobis ac precessoribus vestris in dicto officio ventilata est racione castri de Andanino, cujus* |3 *cause processum, ad ipsam abbatisse humilem supplicacionem, inclitus infans Alfonsus,* |4 *karissimus primogenitus et generalis procurator noster ac comes Urgelli, recognosci fecit in sua* |5 *curia, quod ipsius cause ins*[*ta*]*ncia lapso triennii dicitur perisse non proceditur, quod* |6 *redundat in dicte abbatisse et jus monasterii non modicum detrimentum.*

Quare, vobis |[7] *dicimus et mandamus quatenus, non obstante lapsu dicti triennii, vos in dicta causa breviter, suma-*|[8]*rie et de plano, ac sine strepitu et figura judicii, procedatis, eamque fine debito termine-*|[9]*tis, maliciis et difugiis omnibus pretermissis. Taliter vos habendo quod dicta abbatissa* |[10] *jus monasterii breviter consequi valeat et habere. Nos, enim, dictum processum proinde valere* |[11] *volumus, ac si instancia lapsu trienii nullatenus perisset.*

Datum Terrachone, XII kalendas |[12] *[ma]rcii, anno Domini M^{o}CCC^{o}XIX°.*

Franciscus de Bastida, mandato regis.

101

22 setembre 1320

Ramon d'Areny i la seva mare Esclarmonda de Barbelles, veïns de Balaguer, venen un censal a Guillem de Salaverd, veí de Salaverd. Concretament, es tracta d'una pensió de 23 sous jaquesos anuals que paga Salvador Ostaler, també veí de Salaverd, i que té com a garantia unes finques situades al terme de Tragó. La venda es fa pel preu de 450 sous jaquesos.

▸ O M 1016.22. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Cartes de Salavert, del* [·· 6 ch ··] *de*[·· 7 ch ··]. 2*. *Raymundus d·Areny vendit Guillermo de Salavert XXIII s. censuales super quibusdam possessionibus in termino de Tragó, salvo in ejus dominio et fatica ac tercio precii castlano dicti loci. 1320*. 3. *Leg 659/18*. 4. *N° 51*.

a 1988, J. M. Cots : Co 49.

[1] *Noverint universi quod nos, Raymundus d·Areyn, et Esclarmonda de Barberes, mater ipsius Raymundi d·Areyn, habitatores civitatis Balagarii, quisque nostrum in solidum ac pro toto, per nos et omnes nostros heredes ac eciam successores, scienter, prudenter* |[2] *et ex certa nostra sciencia atque consulte, cum hoc presenti publico instrumento firmiter perpetuo valituro, vendimus, concedimus et in perpetuum tradimus vobis, Guillelmo de Salavert, habitatori de Salavert, de dominio monasterii de Tregó, et vestris* |[3] *et quibus volueritis, viginti et tres solidos Jachensium censuales, franquos, liberos et quitios de questiis, comunibus, serviciis, adempriviis, talliis et omnibus aliis exaccionibus quibuscumque prestandis, tam domino quam vicinis quocumque nomine* |[4] *censeantur et censeri possint, quos nobis facit Salvator Ostaler, habitator dicti loci de Salavert, annuatim semper in festo Sante Marie mensis augusti, pro honoribus ac possessionibus quos et quas ipse Salvator pro* |[5] *nobis tenet in termino de Tregó inferius affrontatas.*

Videlicet, pro quodam trocio terre vocato Morató, affrontato in dicto Salvatore Ostaler, in Bernardo de Salavert et in toçallo ut aque decurrunt. Et pro quadam sorte |[6] *terre sita a la Sistosa, affrontata in Arnaldo Paylarés, in Bernardo de Salavert, in Porquet et*

in Bernardo Ferrarii. Et pro quadam alia sorte terre sita in Rigo, affrontata in regerio, in Raymundo Oriol duarum partium |[7] et in tribanas. Et pro alia sorte terre sita in Rigo, affrontata in dicto regerio, in Pertusa et in Raymundo Oriol duarum partium. Et pro quadam alia sorte terre sita in Rigo, affrontata in dicto regerio, in carraria |[8] publica qua tenditur a Tregó, in vobis, emptore, et in dicto Salvatore Ostaler. Et pro quodam trocio terre sito a Çurriana, affrontato in flumine Nugarie, in vobis, emptore, et in tribanas. Et pro quodam alio tro-|[9]cio terre affrontato in flumine Nogarie, in dicto Salvatore Ostaler et in tribanas.

Predictos, autem, XXIII solidos Jachensium censuales franquos, liberos et quitios de questiis, comunibus, servitutibus et omnibus aliis exaccioni-|[10]bus quibuscumque, tam dominorum quam vicinorum, ut predicitur, annuatim semper termino supra dicto super dictis locis superius affrontatis et super personis qui ea tenent vel tenebunt, vendimus semper vobis, dicto emptori, et vestris cum omni |[11] pleno jure et dominio que ibidem nos habemus vel habere debemus ullo modo, et cum introitibus et exitibus cunctisque suis pertinenciis et melioramentis, ex abissu usque ad celos, pro precio quadringentorum |[12] quinquaginta solidorum Jachensium, quos omnes a vobis numeracione continua habuimus et recepimus. Unde ad totam nostram voluntatem inde bene vestri paccati sumus. Renunciantes penitus omni excepcioni non numerate |[13] et non recepte predicte peccunie, et doli, et benefficio minoris precii, et legi illi que corrigit decepcionem ultra dimidiam justi precii. Dantes et remitentes vobis, dicto emptori, et vestris quicquid hec presens ven-|[14]dicio valet aut valere potest vel poterit amplius precio ante dicto. Et ita, a presenti die in antea qua hoc presens scribitur instrumentum, supra dictam vendicionem totam integram et totum jus quod ibidem nos habemus |[15] et habere debemus ullo modo de nostro in vestrum posse, jus et dominium transportamus et in vestram corporalem possesionem et tenedonem mitimus eam et tradimus, ad habendum, tenendum, possidendum, explotandum, |[16] dandum, vendendum, impignorandum atque alienandum, percipiendum et colligendum, et ad faciendum inde omnes vestras voluntates in perpetuum, tanquam de re vestra propria et sine omni nostro nostrorumque retentu, quem ibi |[17] non facimus ullo modo. Salvo tamen inde, super dicto censuali et super dictis honoribus pro quibus dictum censuale fit, jure, dominio, emparamento et faticca XXX[a] dierum et tercio precii, quocienscumque aliquid de |[18] censuali vel honoribus seu possesionibus supra dictis vendere contingat, venerabilis Ferrarii de Laurencio, scutiferi, filii quondam Bernardi de Laurencio, castlani dicti loci de Tregó, et suorum semper. Confitentes |[19] nos predicta omnia que vobis et vestris vendimus vestro nomine precario possidere donec de eisdem possesionem apprehenderitis corporalem. Quam apprehendendi et retinendi auctoritate vestra propria nullius licencia expectata omnimodam |[20] licenciam vobis damus. Mandantes nichilominus cum presenti instrumento predicto censatario et suis successoribus tenentibus predicta locha pro quibus dictum censuale fit et eos absolvimus quod de predicto censuali |[21] quod vobis et vestris vendimus cum omnibus suis juribus vobis et vestris de cetero semper annuatim in dicto termino donent, respondeant et tradant tanquam

nobis et nostris respondere tenebantur ante confeccionem |[22] hujusmodi instrumenti. Et nos venditores ac nostri faciemus inde semper vobis et vestris bonam et legitimam guarentiam, eviccionem et salvetatem contra cunctas et singulas personas conquerentes vel inde aliquid pertur-|[23]bantes preter potestatem terre, ante causam, in causa et post causam, sine omni enganno, decepcione atque fraude vestri et vestrorum successorum, et sine omni expensa et missione vestri et vestrorum. Et ut |[24] predicta omnia firmitate vigeant pleniori, damus vobis, dicto emptori, et vestris firmanciam salvetatis, eviccionis et guarencie Ferrarium de Laurencio supra dictum, qui nobiscum et sine nobis faciat vos, |[25] dictum emptorem, et vestros, et quos volueritis, predictum censuale habere, tenere, percipere ac perpetuo paciffice possidere franchum, liberum et quitium, ut predicitur, annuatim semper in dicto termino et super |[26] dictis locis superius affrontatis. Et teneatur eciam vobis et vestris de firma et legitima guarentia et eviccione super dicto censuali contra omnes et singulas personas conquerentes vel inde aliquid per-|[27]turbantes.

Quam dictam fidejussionem ego, Ferrarius de Lorenç predictus, renuncians epistolis divi Adriani et autenticis incipientibus "presente tamen utroque", et "hoc ita si pactum", et juri quo |[28] cavetur "prius conveniri principalem quam fidejussorem", libenter facio et concedo vobis, dicto emptori, et vestris, cum dictis venditoribus et sine eis, prout superius scriptum est sine dolo. Salvo tamen |[29] michi et meis, in predicto censuali, honoribus et possesionibus pro quibus dictum censuale fit, pleno jure, dominio, emparamento, faticca XXX^{a} dierum et tercio precii, ut superius dictum est.

Et tam vendito-|[30]res quam firmancia salvetatis predicti, pro predictis omnibus et singulis vobis, dicto emptori, et vestris per nos firmiter atendendis et complendis, obligamus vobis et vestris omnia bona nostra et cujusque nostrum, mobilia |[31] et inmobilia, specialiter et generaliter, ubicumque sint vel fuerint et quecumque, presencia et futura.

Quod est actum decimo kalendas octobris, anno Domini millesimo CCC^{o} vicesimo.

Sig+num |[32] Raymundi d·Areyn, sig+num Esclarmonde, matris ipsius, venditorum, sig+num venerabilis Ferrarii de Laurencio, firmancie salvetatis predictorum, qui hec concedimus et firmamus.

Sig+num Raymundi |[33] Cortiti, domini Vallisfacunde, sig+num Arnaldi Vaquer, presbiteri, sig+num Raymundi de Murello, testium.

[34] *Sig*(signe)*num mei Arnaldi de Gerunda, publici notarii Balagarii, qui hoc scribi feci.*

102

22 setembre 1320

*El mateix dia que Ramon d'Areny i la seva mare Esclarmonda de Barbelles venien un censal a Guillem de Salaverd (document **101**) els venedors es com-*

prometen a defensar els interessos del comprador en el supòsit que Bernat d'Areny, germà de dit Ramon, fés alguna reclamació sobre dita venda.

▸ O M 2424.19. Pergamí, danyat per un petit esvoranc a la part superior i per una taca d'humitat a la part mitjana esquerra.
Not. dors.: 1. [·····] *sensal* [·· 8 ch ··] *dels XXX sol.* 2. *Sensal de XXX s.. Ja és p⌊a⌉ssat.* 3. *L 1613/5.*

[1] *Noverint universi [quod ego, Raym]undus d·Areyn et Esclarmonda de Barberes, mater ejus, habitarores Balagarii, per nos et omnes nostros heredes ac eciam successores, sci-|*[2]*enter et ex certa nostra sc[iencia et] consulte, cum hoc presenti publico instrumento perpetuo valituro, pomitimus et convenimus, fide bona nostra stipulacione legitima accedente, |*[3] *vobis, Guiylelmo de Salavert, habitatori de Salavert, et vestris, quod si forsam, super illis viginti et tribus solidis Jachensium censualibus franquis et quitiis de questiis comunibus |*[4] *et omnibus quibuscumque servitutibus, tam dominorum quam vicinorum, quos vobis et vestris nos vendidimus ad imperpetuum ista eadem die, cum publico instrumento confecto |*[5] *auctoritate notarii infra scripti pro precio quadringentorum quinquaginta solidorum Jachensium, et ipsos nobis faciebat et facere tenebatur annuatim semper in festo |*[6] *Sancte Marie mensis augusti Salvator Ostaler, habitator dicti loci de Salavert, pro quibusdam honoribus et possessionibus situatis in termino loci de Tregó |*[7] *et afrontatis in dicto vendicionali instrumento, tempore aliquo, peticio aliqua et questio seu accio vel demanda fieret vel moveretur in jure vel extra |*[8] *jus a Bernardo d·Areyn, habitatore d·Os, fratre mei, dicti Raymundi d·Areyn, filioque mei, dicte Esclarmonde de Barberes, vel suis vel ab aliqua alia persona |*[9] *vel personis cujuscumque condicionis fuerint sive status, vel in parte ipsorum XXIII solidorum censualium aut contra vos vel vestros racione ipsorum qualicumque racione, |*[10] *modo, casu vel causa, quod in continenti nos et nostri proponemus nos ante vos et vestros et deffendemus vos et vestros et omnia bona vestri et vestrorum et predictum cen-|*[11]*suale, et in inicio litis libellum accipiemus et suscipiemus in nos honus litigii, et satisdabimus et respondebimus pro vobis et vestris quibuslibet querelantibus |*[12] *seu accionem vel demandam moventibus, et ducemus causam illam sive causas nostris propriis missionibus et expensis, sine dampno et missione vestri et vestrorum |*[13] *quousque terminetur per diffinitivam sentenciam a qua non possit ulterius appellari.*

Remitendo vobis ex pacto speciali necessitatem denunciandi, ita quod vos |[14] *vel vestri non teneamini nobis vel nostris denunciare, si quid in causa eviccionis contingeret, nisi vobis placeret vel si magis volueritis vos vel vestri ipsam |*[15] *causam vel causas personaliter tractare et in vos suscipere et ducere ad effectum. Promitimus vobis, firma stipulacione, quod nos et nostri refficiemus et restitu-|*[16]*emus vobis et vestris integre et complete omnes expensas circa littem factas et faciendas et totum dampnum et gravamen ac interesse que inde susti-|*[17]*nueritis [quoquo modo, et] eciam totum illud quantumcunque de dictis XXIII solidis censualibus a vobis vel vestris evictum fuerit vel dimi-*

nutum, sive obtinueri-|[18]*tis in ip[sa causa vel causis] sive subcumbueritis. Et credamini inde vos et vestri semper solo plano et simplici verbo, sine testibus ac eciam juramento. Re-*|[19]*nunciantes exprese illi juri dicenti credi alicujus verbo simplici non deberi. Renunciantes eciam scienter et consulte in predictis omnibus et singulis* |[20] *juribus [ac] consuetudinibus prohibentibus expensas, missiones et dampna resarcire, et illi eciam juri quod precipit emptorem primo deffendere guarenciam et* |[21] *omni I[iti et perferimento jur]is et omni probacioni in contrarium facientibus et omni juri, tam canonico quam civili, premissis obviam venienti. Et ad predicta omnia* |[22] *et singula* [·· 10 ch ··] *vobis et vestris attendenda firmiter et complenda, obligamus vobis et vestris generaliter omnia bona nostra et cujusque nostrum, mobilia* |[23] *et inmobilia, ubique habita et habenda. Et specialiter obligamus vobis et vestris ad predicta omnia attendenda et vobis et vestris volumus perpetuo existere* |[24] *oblig[atam* ·· 5 ch ·· *cas]tlaniam quam nos habemus et tenemus in loco et termino de Salavert et omnia jura ad ipsam castlaniam qualitercumque pertinencia et* |[25] *debencia.* [·· 6 ch ··] *volentes et concedentes quod super dicta castlania et omnibus juribus ejusdem habeatis vos et vestri successores quicquid et quantum a vobis* |[26] *vel vestris evictum vel diminutum fuerit qualicumque racione, querela, peticione vel demanda de dictis XXIII solidis cesualibus quos vobis et vestris ven-*|[27]*didimus ut predicitur, et omnes eciam expensas et missiones quas quomodolibet inde feceritis in judicio vel extra judicium, et omnia eciam dampna et gra-*|[28]*vamina que inde sustinueritis qualitercumque. Et dictam castlaniam cum omnibus suis juribus, ad ipsam diminucionem et ad dictas missiones et ex-*|[29]*pensas per vos inde factas et faciendas et ad dicta dampna et gravamina ut predicitur per vos vel vestros passa, nos, ex nunc ut ex tunc, et* |[30] *ex tunc ut ex nunc, vobis et vestris specialiter obligamus et volumus existere obligatam.*

Quod est actum X^{o} kalendas octobris, anno Domini millesimo CCC^{o} |[31] *vicesimo.*

Sig+num Raimundi d·Areyn, sig+num Esclarmonde de Barberes predictorum, qui hec concedimus et firmamus.

Sig+num Raimundi Cor-|[32]*tit, domini Vallis Facunde, sig+num Raimundi de Murello, testium.*

[33] *Ego, Raimundus de Nargó, hoc scripsi, jussione Arnaldi de Gerunda, publici notarii Balagarii, et hoc sig*(signe)*num feci.*

[34] *Sig*(signe)*num mei Arnaldi de Gerunda, publici notarii Balagarii, qui hoc scribi feci.*

103

Lleida, 18 maig 1322

Atenent una petició de l'abadessa de Vallverd, el rei Jaume [el Just] ordena al veguer de Lleida i del Pallars que segresti els fruits d'Andaní fins que no

es resolgui la causa pendent que hi havia entre dita abadessa i Bernat Ramon de Ribelles, el qual havia apel·lat una sentència que era favorable a Vallverd i seguia recollint dits fruits.

▸ P *RC*, reg. 175, f. 74v–75r.

74v,16 *Jacobus et cetera, dilecto nostro vicario et curie Ilerde et Pallariensis vel* |17 *ejus locum tenenti et cetera.*

Ex parte venerabilis et religiose abbatisse |18 *monasterii Vallis Viridis, alias nominati de Tragó, querelam suscepimus continen-*|19*tem quod, cum super castro et loco d·Andaní, quem dicta abbatissa ad se* |20 *et ejus monasterium pleno jure atque dominio asserit pertinere, quemque no-*|21*bilis Bernardus Raimundi de Ripellis occupavit ut dicitur et detinet occupatum,* |22 *inter ipsam abbatissam et ejus conventum ex una parte et dictum no-*|23*bilem Bernardum Raimundi de Ripellis ex altera fuerit causa sub vestro examine* |24 *diucius agitata, vos seu precessor vester in eodem officio pro* |25 *dicta abbatissa seu parte ipsius et contra dictum nobilem sentenciam protulistis,* |26 *in qua ipsum ad restituendum dictum castrum seu locum predicte* |27 *abbatisse vel ejus monasterio et certam peccunie quantitatem pro* |28 *fructibus inde perceptis et sumptibus inde factis condempnastis. Quodque* ‖**75r**,1 *super hoc causa appellacionis ex comissione nostra pendente coram Guilelmo Molinerii, jurisperito* |2 *Ilerde, idem nobilis dissipat et consumit* [a] *fructus ipsius loci, illos in usus suos con-*|3*vertendo, eademque abbatissa nobis humiliter supplicans sibi super hiis de opportuno* |4 *remedio subveniri.*

Cujus supplicacione admissa, cerciorati de dicta sentencia et appella-|5*cionis causa, habitaque certificacione, per confessionem procuratoris dicti nobilis, quod idem* |6 *nobilis fructus predictos in usus convertit proprios, sicque predicto casu sit sequestra-*|7*cioni locus. Idcirco, volentes indempnitati dicti monasterii ut convenit providere,* |8 *vobis dicimus et mandamus quatenus, visis presentibus, sequestretis fructus loci predicti, et* |9 *sequestratos teneatis donec predicta questio sive causa per sentenciam que in rem* |10 *judicatam transiverit sit sopita, taliter faciendo quod fructus ipsi conserventur* |11 *sub tuto, et dictus nobilis eos non possit recipere nec in usus suos convertere* |12 *quoquo modo.*

Datum Ilerde, XV° kalendas junii, anno Domini M^{o}CCC^{o}XX° secundo.

13 *Vicecancellarius, mandato regio.*

14 *Cum predicta littera jam expedita fuisset restituta et lacerata,* |15 *quia erat per frustra confracta, fuit alia facta et expedita* |16 *similis, sub eadem data et de verbo ad verbum, in Barchinona,* |17 *mense septembris, anno Domini M^{o}CCC^{o}XX° quarto.*

[a] Esmenat; abans hi deia *dissipet et consumat*

103 bis

Lleida, 1 juny 1322

En relació amb la causa pendent sobre els fruits d'Andaní entre l'abadessa de Vallverd i Bernat Ramon de Ribelles, darrerament aquest últim s'havia mostrat disposat a presentar uns fiançadors com a garantia del compliment de la sentència en el cas que aquesta fos favorable a l'abadessa. Davant d'això, el rei Jaume [el Just] ordena al veguer de Lleida i del Pallars que aturi el segrestament de dits fruits si efectivament es presenten tals fiançadors.

► P *RC*, reg. 175, f. 137r.

137r,6 *Jacobus et cetera, dilecto suo vicario* ⌊*et curie*⌋ *Ilerdensis* ⌊*et Pallariensis*⌋ *et cetera.*

Licet per aliam litteram nostram vobis dederimus |7 *in mandatis ut fructus loci de Andaní, quem nobilis Bernardus Raimundi de Ripellis detinet,* |8 *et super quo inter abbatissam et monasterium de Tragó, agentes, ex I^a parte, et dictum* |9 *nobilem, ex altera, deffendentem, lis fuerit diucius agitata et causa appellacionis nunc* |10 *pendet coram Guilelmo Molinerii, jurisperito Ilerde, judice per nos assignato, deberetis se-*|11*questrare et sequestratos tenere, ut hec in dicta nostra littera plenius continetur.*

Verumtamen, |12 *quia dictus nobilis nunc coram vobis comparuit, offerens se paratum dare fidejussorem de tornandis* |13 *et restituendis in continenti dictis fructibus si predicta abbatissa et ejus monasterium* |14 *finaliter obtinuerint in dicta causa, idcirco, vobis dicimus et mandamus quatenus, dicto nobili* |15 *prestante in posse vestro idoneos fidejussorem vel fidejussores et ad conveni-*|16*endum faciles de restituendis et tornandis absque dilacione aliqua dictis fructibus* |17 *in casu premisso, ad aliquam aliam sequestracionem minime procedatis. Sciendo, ta-*|18*men, quod nisi tales fidejussores idoneos, videlicet et ad conveniendum faciles, receperitis,* |19 *nos dictos fructus vel eorum extimacionem de vestro proprio, jam dicto monasterio* |20 *faceremus exsolvi. Sin autem, nobilis predictus predictos fidejussorem vel fide-*|21*jussores dare noluerit vel nequiverit, volumus ut ad sequestracionem dictorum fruc-*|22*tuum procedatis juxta traditam vobis formam in* ⌊*alia*⌋ *littera predicta.*

Datum Ilerde ⌊*et*⌉ *kalendas* |23 *junii, anno Domini M^oCCC^oXX^o secundo.*

24 *Vicecancellarius.*

104

26 setembre 1322

Ramon Navarri ven a Pere de Pertusa, veí d'Alberola, un bancal situat al

terme de Tragó, al lloc anomenat torrent de Balçolà. El preu de la venda és de 190 sous agramuntesos.

▸ O M 1016.23. Pergamí, 37×25 cm.
Not. dors.: 1*. *Venditio cujusdam bancalis in termino de Tragó. 1322*. 2. *Leg 659/19*. 3. *N° 52*.

a 1988, J. M. Cots : Co 50.

[1] *Noverint universi quod ego, Raymundus Navarri, filius condam Guillermi Navarri, et uxor ejus Maria, per nos et omnes nostros successores, vendimus, tradimus vobis, Petro de Pertusa, existenti in villa d·Alberola, et vestris, |[2] unum bancale nostrum situm in termino Trogonis, loco vocato torrent de Balçolà, sicut affrontat nobiscum, venditoribus, et Bernardo de Girveta et in vinea monasterii Vallis Viridis. Vendimus, inquam, vobis et vestris dictum ban-|[3]cale, cum introytibus et exitibus et melioramentis et cum omnibus suis pertinenciis, a celo usque in abissum, pro precio quadraginta solidorum Acrimontensium, quos omnes a vobis habuimus et numerando recepimus, unde ad totam nostram vo-|[4]luntatem bene vestri paccati sumus. Renunciantes omni excepcioni non numerate non habite pecunie vel dicti precii, et doli in facto, et beneficio dividende accionis, et nove constitucionis, et omni alii juri, scripto |[5] vel non scripto, nobis vel nostris pertinentibus in hoc facto. Sicut dicte affrontaciones includunt, terminant et ambiunt, totum ab integre damus et vendimus vobis et vestris, francum et liberum et quietum, sine aliqua servitute de qua |[6] nobis vel nostris dignemini facere quoquomodo. Vendimus, inquam, vobis et vestris ad omnes vestras vestrorumque voluntates perpetuo faciendas, ad dandum, vendendum, tenendum, possidendum, expletandum, alienandum, cambi-|[7]andum, sine aliquo retentu, quod ibi non facimus ullo modo. Et si forte hec presenti vendicio plus modo valet aut de cetero valebit plusquam precio supra dicto, parum vel plurimum, totum illud, quantumcumque sit, |[8] damus et vendimus vobis et vestris inde vendicione predicta. Renunciantes illi legi et juri que corrigit decepcionem in vendicione ultra dimidium justi precii, et beneficio minoris precii. Et sic de nostro jure et posse eicimus, |[9] et vos et vestros in corporalem possesionem de predicto loco mitimus cum hoc publico instrumento. Et nos et nostri erimus vobis et vestris legales garentes et defensores contra omnes et singulas personas, potestate terre exce-|[10]pta, ante litem et post litem et extra litem, in jure et extra jus. Et ad majorem vestram et vestrorumque cautelam, damus vobis et vestris fidanciam salvetatis Arnaldum Navarri, qui nobiscum et sine nobis vobis et vestris faciat habere, te-|[11]nere, possidere dictum locum sine omni contradimento et in pace.*

Quam fide salvetatis predictam ego, dictus A[rnaldus] Navarri, cum illis et sine illis, per me et omnes meos libenter facio et concedo vobis, dicto emptori, et vestris, prout |[12] superius plenarie continetur, renuncians scienter beneficio dividende accionis, et nove constitucionis, et epistole divi Driani et doli in factum. Et tam principales quam fidancie

salvetatis obligamus vobis dicto emptori et vestris omnia |[13] *bona nostra, mobilia et inmobilia, ubique sint habita et habenda.*

Insuper, ego, Maria predicta, de jure meo certificata per notarium infra scriptum, non metu nec dolo seu in aliquo circumventa, bona anima et ex certa sciencia mea, renuncio |[14] *juri dotis et sponsalicii et beneficio senatus consulto Velleyano, et epistole divi Driani, et auxilio canonico et civili, et omni alii juri, scripto vel non scripto, michi vel meis juvarii vobis vel vestris in hac causa nocenti. Imo juro* |[15] *predicta omnia et singula atendere firmiter et complere, et in nullo modo contra venire, per me vel per interpositam personam seu personas. Sic Deus me adjuvet et hec sancta* IIII^{or} *Dei evangelia et cru+x Domini coram me posita* |[16] *et a meis propriis manibus corporaliter tacta.*

Quod est actuum VI° kalendas octobris, anno Domini M^{o}CCC^{o}XX°II°.

Sig+num Raymundi Navarri, filii condam Guillermi Navarri, sig+num Marie, ejus uxoris, jurate, venditorum, sig+-|[17]*num Arnaldi Navarri, fidancie salvetatis, predictorum, qui hoc concedimus et firmamus testesque firmare rogamus.*

Sig+num Dominici Martini, sig+num Arnaldi d·Argentera, testium.

[18] *Ego, Guillermus Costa, publicus juratus in tabellionatu Trogonis, auctoritate Guillermi de Noya, rectoris et notarii publici ejusdem, hoc scripssi et meo sig*(signe)*no clausi.*

105

Barcelona, 23 agost 1323

*El rei Jaume [el Just] atén una petició de l'abadessa de Vallverd. Aquesta havia pledejat contra Bernat Ramon de Ribelles sobre el lloc d'Andaní (vegi's el document **98**). En el seu moment, Arnau de Girona, lloctinent de la vegueria de Lleida, havia dictat sentència, la qual obligava Bernat Ramon de Ribelles a restituir el castell d'Andaní al monestir de Vallverd. Havent passat tres anys des d'aquesta sentència, l'abadessa de Vallverd havia demanat al rei que fos executada. El rei mana al veguer i cort de Lleida i del Pallars que així ho faci, llevat que Bernat Ramon de Ribelles donés raons justes i evidents en sentit contrari, en el qual cas el veguer n'ha d'informar el rei i evitar que això comporti despeses al monestir, ja que aquest es troba en la pobresa.*

▸ P *RC*, reg. 180, f. 36v–37r.

▹ A 1323, setembre, 3, còpia parcial inserida en el document **106**.

[36v,30] *Jacobus,* [a]*Dei gracia rex Aragonum et cetera*[a]*, dilecto suo vicario et curie Ilerde et Pallariensis vel ejus locum tenenti* |[31] *et cetera.*

Ex parte abbatisse et conventus monasterii de Tregó, alias de Vaylvert, fuit |[32] *nobis supplicatum humiliter et cum instancia requisitum quatenus debeamus exequcioni celeri* ‖[37r,1] *facere demandari quandam sentenciam latam per A*[*rnaldum*]*de Gerunda, tunc locum tenentem vicarii Ilerde, inter* |[2] *dictum monasterium, agentem, et nobilem Bernardum Raimundi de Rippellis, deffendentem. In qua fuit decla-*|[3]*ratum castrum et villam de Andanino pertinere, jure dominii vel quasi, dicto monasterio, exceptis septem* |[4] *hominibus quos ibi habere debet monasterium Sancti Ilarii, et dictus nobilis condempnatus ad res-*|[5]*titucionem loci jam dicti dicto monasterio de Vayllvert faciendam, dicendo quod dicta sentencia in rem* |[6] *transiverat judicatam, pro eo quia idem nobilis appellaverat a dicta sentencia judicata et non cura-*|[7]*vit prosequendo finire, quamvis a tempore dicte sentencie plus quam triennium sit elapsum. De qua eciam* |[8] *sentencia, et tempore quo lata extitit, fuit facta fides curie nostre per hostensionem cujusdam instrumenti* |[9] *quod publicum prima facie apparebat.*

Quaproter, eorum suplicacione benigne admissa, vobis dicimus et dis-|[10]*tricte mandamus quatenus, si dictam sentenciam in rem judicatam inveneritis transivisse, illam executari de-*|[11]*mandetis, et, si per partem dicti nobilis opponantur juste raciones et evidentes que exequcionem impedire debeant,* |[12] *de illas volumus per vos cognosci breviter, summarie et de plano, et sine judicii strepitu et figura, omni* |[13] *appellacione remota, cum dictum monasterium paupertate laboret et propter dicte cause prolixitatem grandibus* |[14] *expensis et sumptibus fuerit concassatum et alias fatigatum.*

Datum Barchinone, X^{o} *kalendas septembris, anno* |[15] *Domini M*^{o}*CCC*^{o}*XX*^{o} *tercio.*

[16] *Fra*[*nciscus*]*de Bas*[*tida*]*, mandato regio, ut* |[17] *fieret just*[*ici*]*a*[b]*.*

[a] Ex A; l'exemplar P ho substitueix per *etcetera* [b] Ad lit.: *justa*

106

Barcelona, 3 setembre 1323

El rei Jaume [el Just] mana al veguer i cort de Lleida i del Pallars que escolti les raons que Bernat Ramon de Ribelles pretén donar contra l'execució de la sentència que l'obligava a restituir el castell d'Andaní al monestir de Vallverd (vegi's el document ***105****).*

▸ P *RC,* reg. 180, f. 63v–64r.

63v,13 *Jacobus et cetera, dilecto suo vicario et curie Ilerde et Pallariensis vel ejus locum* |14 *tenenti et cetera.*

Nuper ad supplicacionem abbatisse et conventus monasterii de |15 *Tregó, alias vocati de Vayllvert vobis scripsimus per hec verba:*[a]

Jacobus, Dei |16 *gracia rex Aragonum etcetera, dilecto suo vicario et curie Ilerde et Pallariensis* |17 *vel ejus locum tenenti etcetera.*

Ex parte abbatisse et conventus monasterii |18 *de Tregó, alias de Vayllvert, fuit nobis supplicatum humiliter et cum* |19 *instancia requisitum quatenus debeamus exequcioni celeri facere demandari* |20 *quandam sentenciam latam per A[rnaldum] de Gerunda, tunc locum tenentem vicarii Ilerde,* |21 *inter dictum monasterium, agentem, et nobilem Bernardum Raimundi de Ripellis, deffendentem,* |22 *in qua fuit declaratum castrum et villam de Andanina etcetera.*

Inserto toto |23 *tenore ipsius littere que data fuit Barchinone X^o kalendas septembris, anno Domini* |24 *M^{o}CCC^{o}XX° tercio. Et post datum fuit additum quod sequitur:*

Nunc, autem, |25 *cum idem nobilis Bernardus Raimundi asserat se velle proponere raciones justas et racionabiles* |26 *quibus ipsa exequcio non debet exequcioni mandari, idcirco, vobis dicimus et* |27 *mandamus quatenus, assumpto vobis in judice Arnaldo Parent, jurisperito Ilerde,* |28 *de eisdem vocatis evocandis, una cum dicto judice cognoscatis, ipsasque* |29 *breviter, ut de jure et racione faciendum extiterit, terminetis, maliciis quibuslibet* ||**64r**,1 *pretermissis, procedendo in hiis breviter, summarie et de plano, sine judicii stre-*|2*pitu et figura, omnique appellacione remota, juxta per nos traditam vobis* |3 *formam. In hiis taliter vos habendo quod quelibet ipsarum parcium jus suum de* |4 *premissis celeriter et absque malicia consequatur.*

Datum Barchinone, III° nonas sep-|5*tembris, anno Domini M^{o}CCC^{o}XX° tercio.*

6 *Bertrandus de Vallo, mandato vicecancellarii.*

[a] Document **105**

107

Almacelles, 3 octubre 1324

L'infant Alfons [*el Benigne, comte d'Urgell*] *condona al monestir de Vallverd un deute de 108 sous i 8 diners jaquesos, de la qual cosa n'assabenta a Ferrer Colom, canonge de Lleida i jutge ordinari del comtat d'Urgell i del vescomtat d'Àger, per a que no exigeixi dita quantitat.*

▸ P *RC*, reg. 411, f. 5r.

5r,11 [a] *Sub simili forma scriptum fuit eidem Ferrario*[b] *quod elemosinarie remittit* |12 *centum octo solidos, octo denarios Jaccenses venerabili et religiosis abbatisse et con-* |13*ventui monasterii de Valle Viridi, alias vocati de Tragó, quos exegerat pro servicio* |14 *dominus infans. Quod ipsos non exigat ab eisdem.*

Datum in loco de Almacellis, sub |15 *sigillo secreto, V^{o} nonas octobris, anno predicto*[c].

16 *Idem*[d].

[a] Al marge: [*Sine*] *precio, mandato* [*domini*] *infantis facto* [*per*] *Romeum Guilelmi* [·····] [b] *Ferrario Columbi, canonico Ilerdensi, judi*[*ci*] *ordinario comitatus Urgelli et vicecomitatus Agerensis* (f. 4v, lin. 27). [c] *anno Domini M^{o}CCC^{o}XX° quarto* (lin. 5). [d] *Clemens de Salaviride, mandato domini infantis* (lin. 6–7).

108

Lleida, 14 novembre 1324

El rei Jaume [el Just] mana al veguer i cort de Lleida i del Pallars que prosseguexi en la qüestió que hi havia entre el monestir de Vallverd i els hereus de Bernat Ramon de Ribelles sobre l'execució de la sentència relativa al castell d'Andaní.

▸ P *RC*, reg. 184, f. 205v–206r.

205v,15 *Jacobus et cetera, dilecto suo curie et vicario Ilerde et Pallariensis et cetera.*

Licet negocium |16 *questionis existentis inter venerabilem et religiosam abbatissam monasterii Vallis* |17 *Viridis, quod alias vocatur de Tregó, ex una parte, et heredes, tutores ac acto-*|18*res nobilis Bernardi Raimundi de Rippellis, quondam, ex altera, pridem Arnaldo Petri, juris-*|19*perito Ilerde, comissum super exequcione sentencie late racione castri de Anda-*|20*nino dudum ab examine vestro et dicti Arnaldi eximerimus, ex eo quia* |21 *nos ipsum terminare intendebamus, ipsumque negocium propterea colligendum* |22 *comisimus dilecto judici curie nostre Petro de Castlarino. Quia tamen* |23 *dictus Petrus an partim processerit super negocio supra dicto, nec propter recessum* |24 *nostrum a civitate Ilerde amplius procedere potuerit in eodem.*

25 *Idcirco, reducentes ad vos negocium supra dictum, volumus vobisque dicimus* |26 *et mandamus quatenus, resumpto processu in eo puncto in quo* |27 *dimissum est procedi per dictum Petrum de Castlarino, in dicto ne-*|28*gocio procedatis juxta prius traditam vobis formam, procedendo tamen* |29 *super eo breviter, simpliciter, summarie et de*

plano, et absque strepitu |[30] judicii et figura, rejectis diffugiis et malicis quibuscumque. Nos |[31] enim super hiis vobis comitimus vices nostras, non intendentes ||[206r,1] [ad e]victionem[a] per nostram litteram factam vobis seu precessori vestro, de dicto |[2] Arnaldo partem, seu quovis alio que sublata extitit per dictam exempcionem per |[3] nos factam a vestro examine, in aliquo renovare.

Datum Ilerde, XVIII° |[4] kalendas decembris, anno Domini M^oCCC^oXX^o quarto.

[5] *P[etrus] Lupeti, mandato regio facto |[6] per G[uilelmum] de Jafero, vicecancellario.*

[a] Ad lit.: *advictionem*

109

11 desembre 1324

Guillem de Tarragona, com a procurador del seu pare, Bertran de Tarragona, veí de Valls, reconeix que ha rebut de Beatriu de Castissent, priora del monestir de Vallverd, tot el que aquest monestir devia a dit Bertran de Tarragona.

► O M 2438.11. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Monasteri*. 2. *L 1618/16*.

[1] *Notum sit cunctis quod ego, Guilelmus de Terraguona, filius Bertrandi de Terraguona, habitator Vallisum, procurator |[2] predicti patris mei, secundum quod instrumentum procuracionis conffectum per Arnaldum de Fragino, publicum notarium Vallium, |[3] V^o calendas setembris, anno Domini M^oCCC^oXX^oIIII^o continetur, per me et omnes meos, confiteor |[4] et in veritate recognosco me habuise et recepise a vobis, religiosa domina Beatrice de Castro Sancto, |[5] priorisa monasterii Vallis Viridis, et conventu ejusdem, omnia debita cujuslibet racionis que vos vel totus |[6] conventus debetis aut debebatis predicto patri meo.*

Unde, ad totam meam veluntatem bene vestri et toti conven-|[7]tus de omnibus debitis pacatus sum et contentus. Renuncians omni excepcioni non habitorum, non receptorum dictorum |[8] debitorum, et doli et in factum. Et facio vobis et toti conventui apocham de predictis. Absolvens vos et totum |[9] conventum ab omni peticione, accione, questione, demanda, reali et perssonali, ordinaria vel extraordinaria, directa, utili |[10] sive mixta, cujuscumque generis vel speciey sint, quas contra vos ac totum conventum et bona vestra facere, movere |[11] posem previa racione. Faciensque solepne et irevocabile pactum de non petendo amplius in premisis, in judicio |[12] vel extra judicium. Ymmo, michi et meis in predictis pono silencium perpetuum.

Quod est actum III° idus decembris, anno Domini |[13] M^oCCC^oXX^o quarto.

Sig+num mei, predicti [Guilelmi,] procuratoris, predicta concedentis, firmantis, testesque |[14] firmare roguantis.

Sig++na nostri, Ferrarii de Laurencio, scutifferis, et Tamariti |[15] Navarre, presbiteri, testium.

Ego, Johannes de Turmo, publicus juratus in tabellionatu Troguonis actoritate Guilelmi de No-|[16]ya, rectoris et notarius ejusdem, hoc scripsi et meum sig(signe)*num posui.*

110

24 desembre 1324

Arnau de Salaverd, anomenat Felip, i la seva esposa Dolça, veïns de Boix, venen a Bernat de Salaverd, anomenat Felip, veí de Salaverd, dues peces de terra situades en el terme de Salaverd, al domenge de l'abadessa de Vallverd. El preu és de 192 sous agramuntesos. Les peces en qüestió estan sotmeses a un cens anual de mig cafís de blat.

▸ O M 1016.24. Pergamí.
Not. dors. : 1. *Carta censualis quod facit Bernardus Philipi de Salavert monasterio Vallis Viridis.* 2*. *1324*. 3. *Leg 659/20*. 4. *N° 53*.

a 1988, J. M. Cots : Co 51.

[1] *Noverint universi quod ego, Arnaldus de Salavert, qui alias vocatur Philipi, et ejus uxor, Dulcia, habitatores de Box, uterque nostrum in solidum |[2] et pro toto, per nos et omnes nostros, cum hoc presenti publico instrumento perpetuo valituro, vendimus, concedimus et in presenti tradimus vobis, Bernardo de Salavert, |[3] qui alias vocatur Philipi, habitatori de Salavert, et vestris, quandam sortem nostram sitam in termino de Salvert*[sic]*, el Domenge domine abbatisse Valle Viridis, |[4] sicut afrontat cum Guillelmo de la Toscha, in via publica et Guillelmo Philipi. Item vendimus et in presenti tradimus vobis, dicto emptori, et vestris quodam ortum |[5] nostrum situm in dicto termino de Salavert, in dicto Domenge dicte domine abbatisse, sicut afrontat in muro dicti loci de Salavert, Guillelmo Philipi de |[6] duabus partibus et Guillelmo de la Toscha. Quantum predicte afrontaciones circueunt, ambiunt et concludunt, cum ingresibus et egresibus, melioramentis cunctisque |[7] suis pertinenciis et cum omnibus arboribus ibi natis et nascituris, sic vendimus vobis, dicto emptori, et vestris precio centum nonaginta et duorum |[8] solidorum Acrimontensium, quos a vobis numerando habuimus et recepimus et inde ad totam nostram voluntatem vestri bene paccati sumus et contenti.*

Renunciantes |[9] omni excepcioni non habite seu non recepte peccunie predicte, et doli in factum, et omni alii juri canonico et civili, et beneficio dividende accionis, et

minoris precii, |[10] et specialiter illi legi corrigenti decepcionem in vendicione ultra dimidium justi precii. Et si dicta vendicio plus modo valet vel valebit in futuro amplius |[11] precio supra dicto, parum vel plurimum, quoquo modo, totum illud, quantumcumque sit, ex nostra mera liberalitate damus vobis, dicto emptori, et vestris in plana et simplici donacione |[12] irrevocabili inter vivos. Et sic, de jure, dominio et proprietate nostra et nostrorum, dictam sortem et dictum ortum eicimus et in vestrum vestrorumque jus, dominium, tenedonem et |[13] corporalem posesionem mitimus et transferimus omnino, ad habendum, tenendum, dandum, vendendum, inpignorandum, alienandum et ad omnes vestras vestrorumque voluntates |[14] perpetuo faciendas, salvo tamen quod vos et vestri, et qui post vos dictam sortem et dictum ortum tenuerint vel posiderint, tribuatis et faciatis semper annuatim, in festo |[15] Beate Marie mensis agusti, medium kaficium frumenti ad rectam mensuram, Tamariti boni, pulcri et bene recipientis, domine abbatisse Valle Viridis vel de |[16] Tregó et conventui dicti monasterii, apo[r]tatum[a] intus monasterium, francum et quitium, sine omni misione et expensis dicti monasterii. Et si forte dictam sortem vel |[17] ortum predictum vendere vel inpignorare volueritis, id dicte domine abbatisse aut ejus conventui scire faciatis semper ante per triginta dies, et si ea retinere voluerint |[18] pro precio quantum ab alio oferatur vel mutuetur, hoc facere posint. Alium, vero, dominum vel patronem non eligatis nisi dictam dominam abbatissam et conventum dicti monasterii. Alias vendere |[19] vel inpignorare positis cui volueritis, exceptis militibus et sanctis, et excepto censu, faticha et omni alio pleno jure dicte domine abbatisse et conventui dicti monasterii et suorum |[20] succesorum. Nos, vero, et nostri faciemus vos et vestros dictam sortem et dictum ortum habere, tenere et pacifice posidere ac explectare, francha, libera et quieta, contra omnes |[21] et singulas personas, potestatem terre excepta, ante causam, in causa et post causam et ubique, salvo tamen censu, faticha et omni alio pleno jure dicte domine abbatisse et ejus conventui ut predicitur. |[22] Pro garencia, vero, et eviccione dicte vendicionis, obligamus vobis, dicto emptori, et vestris omnia bona nostra et cujusque nostrum, mobilia et inmobilia, specialiter et generaliter, ubique sint, habita et habenda.

[23] Insuper, ego, Dulcia predicta, cerciorata de jure meo per notarium infra scriptum, renuncians scienter et consulte beneficio senatus consulti Velleyani, et juri ypotecharum dotis et sponsalicii, et excepcioni doli, |[24] metus et vis, gratanter juro omnia et singula supra scripta perpetuo rata et firma habere et in nullo contra facere vel venire. Sic Deus me adjuvet et hec sancta IIII^{or} Dei evangelia et cru+x |[25] Domini coram me posita et mea manu propria corporaliter tacta.

Quod est actum IX° kalendas januarii, anno Domini M^{o}CCC^{o}XX° quarto.

Sig+num Arnaldi de Salavert, qui alias vocatur[b] |[26] Philipi, sig+num Dulcie, ejus uxoris jurate, venditorum predictorum, qui hoc concedimus et firmamus, testes firmareque rogamus.

Sig+num Guillelmi Pebrada, habitatoris de Tregó, sig+num |[27] Guillelmi d·Ala-

ona, habitatoris d·Alb⌊es⌉a, testium.

[a] Ad lit.: *apotatum* [b] Duplicat al principi de la línia següent

110 bis

Saragossa, 28 desembre 1324

El batlle de Blancafort per l'abadessa de Vallverd havia fet pagar el dret de pontatge, pel pont d'aquest lloc, a uns agents del comtat d'Urgell que, segons sembla, perseguien uns fugitius. El procurador de la Vall d'Àger havia reaccionat fent detenir el batlle en qüestió. Posteriorment, l'abadessa de Vallverd havia fet retornar als agents esmentats la quantitat que havien pagat, així com les despeses ocasionades. Arran d'això, l'infant Alfons, [el Benigne], comte d'Urgell, ordena al procurador que deixi lliure el batlle, a no ser que hi hagi algun altre motiu a banda de l'exacció esmentada.

▸ P *RC*, reg. 390, f. 228r.

228r,6 *Infans et cetera, fideli Raimundo Cortit, procuratori nostro Vallis Agerensis. Salutem et g[ra]ciam.*

Intim⌊atum nobis fuit a⌉ |[7] *venerabili et religiosa abbatissa monasterii Vallis Viridis, alias vocati de Tragó, pro⌊test*??*⌉ |*[8] [a] *quod vos cepistis nunc quendam bajulum suum loci de Blanchafort, pro eo quia ⌊duo anni⌉ |*[9] *sunt elapsi, idem bajulus exegit et habuit, racione passagii pontis ipsius loci, a quibusdam [ho]-|*[10]*minibus nostris comitatus Urgelli quandam peccunie quantitatem, quam ipsa abbatissa, de ⌊vestri pre··* 5 ch *··⌉ |*[11] *⌊e⌉tiam nostri contemplacione, ⌊t⌉um expensis restitui fecit hominibus suppra dictis.*

Quare, ad ⌊supplicacio⌉-|[12]*nem dicte abbatisse, vobis dicimus et mandamus quatenus, nisi predictum bajulum cogatis pro aliqua alia |*[13] *justa causa propter quam pro exaccione predicta, eundem bajulum ab ipsa capcione prorsus lib⌊eretis⌉ |*[14] *ac fidejussores per ipsum bajulum propterea datos eciam absolvatis. Nos, enim, si quam penam ⌊predictus⌉ |*[15] *bajulus propterea incurrit eidem obtentu dicte abbatisse duximus presentibus remitentibus.*

[16] *Datum Cesaraugustе, VI° kalendas januarii, anno Domini M°CCC°XX°IIII°.*

[17] *Clemens de Salaviride, [mandato domini] |*[18] *infantis.*

[a] Nota o addició al marge, de difícil lectura

111

29 juny 1325

L'abadessa Berenguera i les monges de Vallverd donen a Berenguera Codó, veïna de Tragó, un hort que està situat a l'Areny, tocant a l'estellador i la cèquia dels molins. A canvi, dita Berenguera Codó s'obliga a un cens anual d'una gallina.

► O M 1017.01. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Beringaria Codone facit unam galinam super unum ortum.* 2. *Sens de una gallina sobre un ort.* 3*. *1325.* 4. *Leg 659/21.* 5. *N° 54.*

a 1988, J. M. Cots : Co 52.

[1] *Notum sit cunctis quod nos, Beringaria, Dei gracia abbatisa monasterii Vallis Viridis, Sibilia d·Alòs, subpriorissa, Simona* |[2] *de Valdelou, cellerera, Maria de la Riba, portera, Sibilia de Baliera, ostalera, na Broysèn de Conques, pietancera, n·Alionor de* |[3] *Villamajori, subcantrix, Alicsendis de Girveta, inffirmaria, Alicsendis de Castro Sancto, sacrista, Arsendis de Vilamajori,* |[4] *subsacrista, na Sibilia de Conques, na Anglesia de Beora, n·Alionor de Pinyana, conventuales, per nos et totum conventum* |[5] *presentem*[a] *et futurum, damus, tradimus adque concedimus vobis, Beringarie Codone, habitatrici Troguonis, et vestris in perpetuum, quendam* |[6] *ortum nostrum situm in termino Troguonis, loco vocato al·Areny, affrontatum cum stollitore*[b]*, Bernardo Rosell, cequia molendinorum, et cum* |[7] *flumen Nuguarie. Que, quidem, ortum recuperavimus pro defectu scensus et pro fatica a·Ferraria Reverta et a Castellione Carvini. Sic* |[8] *vobis et vestris damus predictum ortum, cum ingresibus et egresibus, cunctisque suis melioramentis et pertinenciis universis. Et quod* |[9] *semper predictum ortum melioretis et non deterioretis. Et quod vos et vestri et qui post vos predictum ortum habebunt, possidebunt faciatis,* |[10] *detis et solvatis nobis et nostro conventui in perpetuum unam gallinam optimam scensualem anuatim in quolibet festo Nativitatis Do-*|[11]*mini.*

[Et], predicta gallina scensuale nobis et nostro conventui facienda, vos, dicta Beringuaria, et vestri habeatis, teneatis, possideatis |[12] *et explectetis potenter in pace predictum ortum, franchum, liberum et quietum ab omni alia servitute et ab omni honere subjeccionis penitus ex-*|[13]*peditum, ad dandum, vendendum, inpignorandum et alienandum et ad omnes vestras vestrorumque voluntates penitus perpetuo faciendas. Excepto tamen quod* |[14] *si vos vel vestri, aut qui post vos dictum ortum [tenebunt], vendere, inpignorare vel alienare volueritis, ad nobis et nostro monasterio sciri*[c] |[15] *faciatis semper ante per XXX^a dies, quod si retinere voluerimus pro tanto precio quod ab alia perssona dabitur quod posimus habere; sin, autem, fa-*|[16]*ciatis de eodem vestras voluntates, salvo nobis et nostro monasterio scensu predicto et fatica et pleno jure et dominio. Et nos, predicte donatrices,* |[17] *faciemus semper vobis et vestris predictum ortum possidere ut predicitur.*

Et faciemus vobis et vestris de eodem bonam et legalem eviccionem, guaren-|[18]tiam et defensionem contra omnes et singulas personas, in causa et extra causam et post causa ubique, vobis tamen et vestris facientibus et complentibus nobis et nostro |[19] conventui predicti monasterii semper predictam gallinam scensualem et faticam et plenum jus ac dominium universum. Et pro eviccione et gua-|[20]rentia predicti orti, obligamus vobis et vestris omnia bona nostra et dicti monasterii, tam mobilia quam immobilia, ubique habita et habenda.

Quod |[21] est actum tercio kallendas julii, anno Domini M^{o}CCC^{o}XX° quinto.

Sig+num Beringarie, abbatise, sig+++++++++na Sibilie |[22] d·Alòs, subpriorisa, Simone de Valdelou, cellerarie, Marie de la Ripe, hostiarie, Sibilie de Baliera, ostalarie, Bruysendis de Conquis, piettancerie, Lio-|[23]noris de Vilamajori, subcantricis, Alicsendis de Girveta, infirmarie, Alicsendis de Castro Sancto, sacriste, Arsendis de Villamajori, subsacriste, |[24] sig+++na Sibilie de Conquis, Anglesie de Beore, Lionoris de Pinyana, conventualium, nos predicte omnes predicta concedimus, firmamus, |[25] testesque firmare rogamus

Sig+++na Petri Calàs[d] *et Bernardi Català, presbiterorum, et Antonii del ¦T̊¦oral, scolaris, testium.*

Ego, Johanes |[26] de Turmo, publicus juratus in tabellionatu Troguonis, auctoritate Guillelmi de Noya, rectoris et notarii publici ejusdem loci, hoc scripsi, cum supra |[27] posito in XIIII^a linea, ubi dicitur "tenebunt", et meum sig(signe)*num posui.*

[a] L'última *e* és confusa [b] *estoledor*: estellador, post que es posa com a comporta per a tancar i obrir el pas a l'aigua dins una sèquia o canal [*DCVB*] [c] Esmenat; abans hi deia *scire* [d] Esmenat

112

11 agost 1325

Bernat d'Areny, veí d'Os, reconeix haver rebut del seu germà Ramon d'Areny, veí de Balaguer, la meitat de les rendes del lloc de Salaverd, la qual meitat corresponia a un període de nou anys. D'aquesta manera se satisfeia una part de la llegítima que corresponia al primer dels béns dels seus pares difunts, Pere d'Areny i Esclarmonda.

▸ O M 2440.19. Pergamí. Not. dors.: *L 1619/18*.

[1] *Noverint universi quod ego, Bernardus d·Areny, habitator Ossis, per me et omnes meos successores, cum hoc presenti publico instrumento perpetuo* |[2] *valituro et duraturo, confiteor et in veritate recognosco me habuisse et recepisse a vobis, Raymundo d·Areny, habitatore Balagarii,* |[3] *fratre meo, medietatem omnium redditus, exitus, proventus et fructus que et quas vos habetis seu habere debetis in* |[4] *loco de Salavert et ejus terminis, videliçet novem annos continue completos, racione partis fratrisçe et legitime et jure* |[5] *institucionis michi pertinentibus vel pertinere debentibus in bonis Petri d·Areny et ejus uxoris Esclarmonde, parentum* |[6] *meorum et vestrorum quondam.*

Unde, ad totam meam voluntatem bene vestri paccatus sum. Renuncio omni excepcioni non habitorum |[7] *sive non receptorum a vobis fructorum predictorum et non facte apoche con¦fe?]sionis, recognicionis et absolucionis predictarum,* |[8] *doli in factum et accioni. Ideoque absolvo et difinio vos, dictum Raymundum d·Areny et vestros, et bona vestra et vestrorum,* |[9] *et bona que quondam fuerunt dictorum parentum meorum et vestrorum ab omni accione, peticione, questione et demanda, reali vel per-*|[10]*sonali, directa, utilis sive mixta que vel quas contra vos vel vestros, vel bona vestra et vestrorum, aut bona que quondam* |[11] *fuerunt dictorum parentum meorum et vestrorum agere vel movere posem racionibus predictis. Faciens inde vobis, dicto Raymundo d·Areny,* |[12] *et vestros finem perpetuum, pactum firmisimum, sollempni stipulacione vallatum, de non petendo, de non agendo, de non* |[13] *litem seu controversiam movendo, in judicio vel extra et ubique. Et in predictis omnibus et singulis michi et meis perpetuum silencium* |[14] *impono, nulla lege vel constitucione obstantibus, bona fide, sine omni dolo.*

Et ad mayorem firmitatem, juro predicta omnia |[15] *et singula semper habere rata et firma, et nunquam contravenire racione vel causa per me vel per interpositam personam vel personas,* |[16] *palam vel oculte. Sic Deus me adjuvet et hec sancta IIII^{or} Dei evangelia et cru+cem Domini coram me positam et mea* |[17] *propria manu corporaliter et sponte tacta.*

Quod est actum VIII° idus agusti, anno Domini M^{o}CCC^{o}XX° quinto.

Sig+num |[18] *Bernardi d·Areny, habitatoris Ossis, absolutoris jurati predicti, qui hec concedo et firmo et testes firmare rogo.*

Sig+num Jacobi |[19] *Carví, sig+num Jhoannis de Tartareu, hujus rey testium.*

[20] *Ego, Bernardus de Laurencio, publicus juratus in tabelionatu Osis, actoritate Bertrandi de Lauren-*|[21]*cio, canonici Agerensis ac rectoris ejusdem loci d·Os, hoc scribi feci et meum sig*(signe)*num* |[22] *posui.*

113

Balaguer, 18 novembre 1325

L'infant Alfons [*el Benigne, comte d'Urgell*] *mana als col·lectors de bovatge i*

*monedatge del comtat d'Urgell que no exigeixin aquests impostos al monestir de Vallverd i els seus vassalls, que n'estan exempts perquè el comte Ermengol [X] d'Urgell els havia concedit aquest privilegi (document **93**).*

▸ P *RC*, reg. 376, f. 20r–21r.

▹ A 1327, maig, 28, Balaguer, còpia inserida en el document **115**.

20r,26 *Infans Alfonsus*[a] *et cetera, fidelibus nostris collectoribus moneta[ti]ci et bovatici in comi-*||**20v**,1 *tatu Urgelli presentibus et futuris, salutem et graciam.*

Cum pro parte venerabilis |2 *et religiosarum abbatisse et conventus monasterii Sancte Marie de Valle Viridi, alias vo-*|3 *cati de Tregó, nobis hostensum fuerit quoddam privilegium seu publicum* |4 *instrumentum per quod nobilis quondam Ermengaudus, comes Urgelli, precessor noster* |5 *in comitatu ipso, pro salute anime sue et intuitu pietatis et elemosine,* |6 *enfranquivit ad bonam fidem et bonum intellectum, et franquos, liberos* |7 *et quitios fecit ac perpetuo esse voluit, monasterium predictum et locum eciam de* |8 *Tregó et omnia alia et singula loca et villas que sunt monasterii predicti,* |9 *et omnes et singulos homines ac feminas villarum et locorum eorundem in* |10 *ipsis habitantes et habitaturos, ab omni bovatico et monetatico et a prestacione* |11 *seu contribucione bovatici et monetatici. Ita quod predictum monasterium et locum* |12 *de Tregone et alia et singula loca et ville ejusdem monesterii, homnes homi-*|13 *nes et feminas in eisdem locis ac infra eorundem locorum et cuilibet* |14 *ipsorum confines seu terminos habitantes et habitaturos, nunquam sibi, aut*[b] *suc-*|15 *çessoribus suis, Urgelli comitibus aut alii cuicumque, bovaticum seu mone-*|16 *taticum in toto vel in parte, seu aliquid pro redempcione ipsorum bovatici et* |17 *monetatici, detur, contribuatur seu eciam exsolvatur, prout hec et alia in dicto* |18 *privilegio plenius continetur. Et pro parte dictarum abatisse et conventus nobis fuerit* |19 *humiliter suplicatum ut privilegium predictum eis et hominibus locorum suorum* |20 *servari juxta ejus seriem mandaremus ac faceremus, non obstante si per* |21 *aliquos nostros officiales contra ipsum privilegium exigendo et colligendo* |22 *monetaticum et bovaticum ab hominibus ipsius monasterii fuerit aliquid attemp-*|23 *tatum.*

Idcirco, suplicacione ipsa admissa, volentes ut ea que ante-|24 *cessoribus nostris pie facta sunt et concessa in suo robore per-*|25 *severent, vobis et aliis nostris officialibus dicimus et expresse mandamus* ||**21r**,1 *quatenus prenominatis abbatisse et conventui monasterii supra dicti et hominibus* |2 *et feminis habitantibus et habitaturis in locis et villis dicti monasterii et* |3 *terminorum suorum predictum privilegium et omnia et singula contenta in eo in-*|4 *violabiliter observetis, nec contra ipsius tenorem bovaticum vel moneta-*|5 *ticum aut aliquid* ⌊*pro*⌋ *ipsorum redempcione a dictis abbatissa, conventum* |6 *et hominibus locorum predictorum exigatis.*

Datum Balagarii, XIIII[a] *kalendas* |7 *decembris,* [c]*anno Domini millesimo CCC XX quinto*[c].

[8] *Eg[idius] Petri, ex peticione* |9 *provisa.*

[a] Ex A, omès a P [b] Afegit entre línies a sobre de la paraula *ac*, que entenem que queda cancel·lada [c] Ex A; l'exemplar P només diu *anno predicto*

114

16 maig 1326

Els marmessors del difunt Tamarit Navarre, veí de Tragó i prevere, havien passat comptes amb Berenguera, abadessa de Vallverd, sobre els rèdits que el difunt havia rebut procedents de Canelles. Mitjançant aquests rèdits es retornava la quantitat de 700 sous que el difunt havia prestat amb dit lloc com a garantia. La quantitat pendent de retornar era de 20 sous, els quals van ser satisfets per l'abadessa i rebuts per dits marmessos.

► O M 1017.02. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Del monestir*. 2. *Leg 659/22*. 3. *N° 55*.

a 1988, J. M. Cots : Co 53.

[1] *Notum sit cunctis quod nos, Bernardus de Guàrdia, miles, Johanes de Turmo, ⌊ut⌋ vicarius Trogonis, et Jacobus de Burch, manumisores et executores rerum ultimi testamenti* |[2] *Tamariti Navarre, presbiter, habitatoris quondam de Trogó, per nos et per Gyllermum d·Agulyó, manumisorem ejusdem, confitemur et in veritate recognoscimus vobis,* |[3] *religiose domine Beringarie, Dei gracia abbatisse monasterii Vallis Viridis, quod computavistis nobiscum, et nos vobiscum, de reditibus quos dictus Tama-*|[4]*ritus Navarre recepit de loco*[a] *vestro de Canellis racione illorum septinientorum s. pro quibus dictum locum et redditibus ipsius cum publico instrumento tenebat obliga-*|[5]*tum. Facto dicto compoto, invenimus quod dictus Tamaritus recepit de redditibus dictis tot quod ascendebat suma illorum redituum ad sexcentos octuaginta* |[6] *s.. Et sic non restabant ad solvendum nisi XX^ti s., quos nobis in continenti solvistis. Et nos vobis reddimus de presenti instrumento dicte obligacio-*|[7]*nis et absolvimus vos et dictum locum et homines ipsius loci a sacramento et homenatico que eydem Tamarito fecerant previa racione ab obligacione pre-*|[8]*dicta, presentem apocham vobis faciendo de premisis. Renunciantes excepcioni non auditi compoti ac non redditi instrumenti ac non numerate pecunie ante* |[9] *dicte.*

Quod est actum XVII° kallendas junii, anno Domini M^oCCC^oXX^o sexto.

Sig+num Bernardi de Gàrdia, militis, sig+num Johanis de Turmo, vicarii, sig+num |[10] *Jacobi de Burch, manumisorum predictorum, qui predicta concedimus, firmamus, testesque firmare rogamus.*

Sig+num Beringarii çes Avellanes, scutiferis, |[11] *sig+num Bernardi de Laurencio, presbiteri, hujus rei testium.*

Ego, Johanes de Turmo, publicus juratus in tabellionatu Trogonis, auctoritate |[12] *Guillelmi de Noya, rectoris et notarii publici ejusdem loci, hoc scripsi, cum supra posito in prima linea, ubi dicitur "ut", et cum raso et emendato in* IIII[a] *linea, ubi* |[13] *dicitur "loco", et meum sig*(signe)*num posui.*

[a] Esmena sobre raspat

115

Barcelona, 28 maig 1327

L'infant Alfons, [el Benigne], comte d'Urgell, recorda a Ramon Cortit, collector de bovatge i monedatge del comtat d'Urgell, que el monestir de Vallverd i els seus vassalls estan exempts d'aquests impostos i li insisteix que respecti aquest privilegi.

▸ P *RC*, reg. 381, f. 102r–102v.

▹ A 1327, desembre, 9, còpia inserida en el document **118**.

102r,1 *Infans Alfonsus,* [a]*illustrissimi domini regis Aragonum primogenitus, ejusque generalis procurator ac comes Urgelli*[a]*, fideli nostro Raymundo Cortit vel cuicumque alii collectori mone-*|[2]*tatici comitatus Urgelli, salutem et graciam.*

Pridem collectoribus monetatici et bovatici |[3] *in comitatu Urgelli presentibus et futuris scripsimus per nostram litteram in hunc modum:*

(Inserció : document **113**)

102v,5 *Sane cum intelleximus* |[6] *quod vos contra mandati nostri predicti tenorem compellitis homines dicti monasterii* |[7] *Sancte Marie Vallis Viridis, alias vocati de Tregó, ad tradendum vobis pro anno* |[8] *presenti monetaticum, prout alios comitatus Urgelli compellitis, nosque* |[9] *cupiamus franquitatem predictam inconcusse juxta predicte littere nostre tenorem* |[10] *servari, vobis dicimus et mandamus quatenus dictos homines jam dicti monasterii* |[11] *ad solvendum vobis dictum monetaticum contra formam concessionis inde facte* |[12] *et tenorem predicte littere minime compellatis. Immo, dictis hominibus* |[13] *observetis concessionem predictam prout narratur in littera supra dicta.*

Datum |[14] *Barchinone, quinto kalendas junii, anno Domini M CCC XX septimo.*

[15] *Bartholomeus de Po*[*dio*]*, mandato* |[16] *cancellarii.*

[a] Ex A; l'exemplar P ho substitueix per *etcetera*

116

Barcelona, 1 juny 1327

El rei Jaume [el Just] mana a Bernat de Guàrdia, veguer i cort de Lleida i del Pallars, que executi la sentència segons la qual el difunt Bernat Ramon de Ribelles havia de restituir el castell d'Andaní al monestir de Vallverd i li havia de satisfer també certs fruits i despeses.

▸ P *RC*, reg. 190, f. 165r–165v.

165r,24 *Jacobus etcetera, dilecto nostro Bernardo de Guàrdia, curie et vicario Ilerdensi et Pallariensi, salutem etcetera.*

Ex parte |25 *abbatisse monasterii Vallis Viridis, alias vocati de Tregó, fuit nobis humiliter intimatum quod dudum precessor vester in* |26 *dicto officio per sentenciam adjudicavit ipsi abbatisse seu monasterio castrum sive locum de Andaní cum certa expensarum et* |27 *fructuum quantitate. Et, licet ab ipsa sentencia per nobilem quondam Bernardum Raimundi de Ripellis, qui, ut dicta abbatissa asserat, predictum locum* |28 *illicite detinebat, appellatum fuisset, et super ipsa appellacione seu negocio per nos fuissent judex seu judices assig-*|29*nati, dicta tamen sentencia, cum plusquam sex anni lapsi sunt lata fuerit, lapsu temporis et alias in rem judicatam transivit, propter* |30 *quod vos, qui ex mandato nostro fructus dicti loci sequestraveratis, nuper dictam sentenciam in parte execucioni mandastis ipsam* |31 *videlicet et ejus monasterium in possessionem dicti loci restituendo. Et, licet pretextu execucionis jam dicte ipsa teneat* |32 *dictum locum, fructus tamen et expensas sibi adjudicatas non potest consequi nec habere, immo eciam super ipsa possessione timet* ||**165v**,1 *perturbari et violenciam sibi ac gravamen inferri.*

Quocirca, ad humilem supplicacionem pro parte ipsius |2 *abbatisse nobis factam, vobis dicimus et mandamus quatenus, ipsa parata stare juri et facere cuilibet de se querelanti* |3 *prout debuerit de dicto loco justicie complementum, manuteneatis et defendatis eandem et suum monasterium* |4 *et illos qui pro ea in dicto loco fuerint in ea possessione ad quam eam restituistis, nec permittatis eidem violen-*|5*ciam vel injuriam irrogari, nec alias indebite vel contra justiciam agravari. Et super dictis fructibus et ex-*|6*pensis exhibeatis eidem justicie complementum, taliter quod jus suum breviter consequatur, nec justam habeat* |7 *de vobis materiam conquerendi.*

Datum Barchinone, kalendis junii, anno Domini M°CCC°XX° septimo.

8 *Do[minicus] de Bis[carra], mandato regio facto per Petrum* |9 *d·Espens, consiliarium.*

117

Barcelona, 22 juny 1327

*El rei Jaume [el Just] mana a Bernat de Guàrdia, veguer i cort de Lleida i del Pallars, que acceleri l'execució de la sentència segons la qual el castell d'Andaní havia de ser restituït al monestir de Vallverd junt amb certs fruits i despeses (vegi's el document **116**).*

▸ P *RC*, reg. 190, f. 215v–216r.

215v,19 *Jacobus etcetera, dilecto Bernardo de Guàrdia, curie et vicario Ilerdensi et Pallariensi, vel ejus locum tenenti, etcetera.*

Pe-|20*ticio venerabilis abbatisse Vallis Viridis, alias vocate de Tregó, vobis exhibita continebat quod cum vos vel* |21 *precessor vester in eodem officio per vestram sentenciam adjudicavissetis eidem abbatisse castrum de Andan-*|22*nino cum certa quantitate fructuum et etiam expensarum, et super appellacionibus a dicta sententia interjec-*|23*tis, ac alias super dicto negocio fuissent diversi judices, successive et specialiter Ferrarius de Curtibus,* |24 *doctor decretorum, delegati, Deodatus Maleti, doctor decretorum, quem dictus Ferrarius post exequtionem* |25 *subscriptam subdelegavit et super premissis vices suas dicitur comisisse. Non obstante quod dictam* |26 *sentenciam, que lapsu temporis in rem transierat judicatam, exequcioni mandaveritis quoad castrum* |27 *predictum, nec obstante quod jam vobis alias mandaverimus quod dictam abbatissam et familiam ejus ac homines* |28 *manuteneatis et deffendatis in sua possessione, et super dictis fructibus et expensis exhibeatis* |29 *eidem justicie complementum, ipsa existente parata prout debuerit stare juri nititur cognoscere* |30 *de predictis, ac si dicta exequtio facta ut premititur non fuisset.*

Sane, cum dicta abbatissa et ejus |31 *monasterium propter diversos judices multipliciter afligantur, nobis humiliter supplicavit sibi super* |32 *premissis de opportunis veniendis subveniri. Cujus supplicatione admisa, vobis dicimus et man-*|33*damus quatenus de vestro consilio assessoris, vocatis vocandis, faciatis et decernatis, tam super* ||**216r**,1 *dictis fructibus et expensis, quam super omnibus et singulis supra dictis quod de jure et ratione fuerit* |2 *faciendum, non obstante subdelegatione facta dicto Deodato, vel aliis comissionibus per nos vel* |3 *quemlibet alium factis judicibus quibuscumque, cum eas tenore presentium duxerimus reverendas. Ta-*|4*liter vos habendo quod dicta abbatissa et ejus monasterium in sue possessione per littigiorum amfractus* |5 *seu alias indebite non vexentur, et quod super dictis fructibus et expensis jus suum breviter* |6 *assequi valeat et habere, nec ad nos propterea opporteat iteratum habere recursum.*

Datum Barchinone, |7 *decimo kalendas julii, anno Domini M°CCC°XX° septimo.*

[8] *Do[minicus] de Bis[carra], mandato regio facto* |[9] *per consiliarium.*

118

9 desembre 1327

*Actuant en nom de l'abadessa i convent de Vallverd, el jurisperit Arnau Guerau presenta a Ramon Cortit, procurador reial de la Vall d'Àger, la carta que mesos abans havia estat enviada a aquest últim per Alfons [el Benigne], llavors infant i comte d'Urgell, i ara rei d'Aragó (document **115**). Ramon Cortit diu que obeirà el manament contingut en dita carta de no exigir els impostos de bovatge i monedatge al monestir de Vallverd i els seus vassalls.*

× O Original perdut.

► A 1359, gener, 23, còpia autenticada pel notari Guerau Martí, decretada per Arbert de Claramunt, cort i veguer de Lleida, i subscrita pels notaris Ramon de Fontanet i Berenguer Estrader :
M 1017.03. Pergamí, danyat per tres forats que segueixen uns plecs verticals.
Not. dors. : 1. *Quomodo monasterium Vallis Viridis, alias de Tragone, cum omnibus locis suis, est exemptum a bovatico et monedatico.* 2*. *1327.* 3. *N 7, Cal 49*. 4. *Leg 659/23*. 5. *N° 56*.

α Segle XVIII : Ru 7.

β Segle XVIII, *ex α* : Ru′ 7.

a 1988, J. M. Cots : Co 54.

[2] *Noverint universi quod die mercuri intitulata V° idus decembris, anno Domini M°CCC°XX° septimo, coram honorabili Raymundo Cortit, procuratore vallis Ageris pro magnifico domino rege, comparuit ⌊discretus⌋ Arnaldus Geraldi, jurisperitus, nomine et vice, ut aseruit, religiosse abbatisse* |[3] *et conventus monasterii Sancte Marie de Valle Viridi, alias vocati de Tregó, presentavit eidem procuratori quandam literam papiream dicti domini regis, sigillatam in dorso ipsius litere sigillo quo idem dominus rex, tunc existens infans, consuevit sigillare, ut prima facie aparebat, tenor* |[4] *cujus sequitur in hunc modum:*

(Inserció : document **115**)

[14] *Qua litera presentata et in reg[istro] curie dicte procuracionis inserta, dictus procurator,* |[15] *de consilio discreti Vitalis de Almen[ario, a]sessoris sui, in continenti respondit presentacioni dicte litere ut sequitur:*

Et dictus Raymundus Cortit, procurator qui s[upra, habito] consilio cum discreto Vitale de Almenario, assesore suo, dixit quod, ob reverenciam mandatorum conte[ntorum in predi]ctis literis, et ut obediens mandatis domini |[16] *regis, quod erat parati obedire et obed[·· 4 ch ··]t mandatis ipsius domini regis, sic quod non compelleret homines domine*

abbatisse ad solvendum morabatin[um, ·· 5 ch ··c] a dicto domino rege mandatum habuerit in contrarium vel de ejus consciencia haberet ad compellendum [dictos] homines ad solvendum dictum morabatinum. |[17] *Et anc responsionem dictus Raymundus Cortit, procurator qui supra, mandavit inseri in fine dicte presentacionis litere ante dicte.*

Quibus peractis, dictus Arnaldus [Geraldi], conservacioni juri dicti monasterii jussit predicta per me, scriptorem infra scriptum, in publicam formam redig|er̾e et apponi, presentibus testibus discreto Berengario de |[18] *Rovira, judice curie dicti domini, et Bernardo A[s̾]nar.*

[19] *Sig*(signe)*num mei, Bernardi de C[o]rronibus, scriptoris procuracionis vallis Ageris et bajuliarum ipsius procuracionis, qui, auctoritate magnifici [domini] regis, predicta in publicam formam redigi, eaque scribi feci, cum raso et emendato in VII linea, ubi scribitur "monedatici", et clausi.*

119

23 juliol 1328

Bernat de l'Obac i la seva esposa Sançona venen a Pere Romeu un llinar situat a Balçolà. El preu és de 38 sous agramuntesos. Els venedors posen la condició que la bassa que hi ha en dit llinar pugui ser utilitzada pels propietaris de dues finques veïnes.

▸ O M 1017.04. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Petri Romei debet X d.* (esmenat; abans hi deia *XII d.*). 2*. *Bernardus del Obach vendit Petro Romei quoddam linare in Tragó.* 3. *Leg 659/24.* 4. *N° 57.*

a 1988, J. M. Cots : Co 55.

[1] *Noverint universi quod nos, Bernardus del Obach et Sançona, ejus uxor, habitatores loci de Tregó, uterque nostrum in solidum et pro toto, per nos et omnes nostros succesores, cum hoc presenti publico instrumento* |[2] *perpetuo valituro, vendimus, tradimus atque concedimus vobis, Petro Romeu, habitatorique ejusdem loci, et vestris in perpetuum, unum linarium nostrum situm in termino dicti loci, loco vocato Balçolà, sicut* |[3] *afrontat cum Petro Miró et cum Guyllelmo Pelicer et cum Salvador Miret et cum via publica.*

Predictum, inquam, linarium superius afrontatum, conclusum et determinatum, cum in-|[4]*gresibus et egresibus cunctisque suis pertinentiis et melioramentis, factis sive faciendis, vendimus vobis, dicto emptori, et vestris in perpetuum, pro precio triginta et octo solidorum Acrimontensium, quos* |[5] *omnes a vobis numerando habuimus et recepimus et inde ad totam nostram voluntatem vestri bene pacati sumus. Renunciantes penitus omni excepcioni non habiti et non recepti precii* |[6] *predicti et non facte vendicionis predicte et doli in factum, et beneficio dividendi accionis et nove constitucionis,*

tam in sequentibus quam in premisis, et beneficio |[7] minoris precii et legi illi que corigit decepcionem ultra dimidiam justi precii. Et si predictum linarium quod vobis vendimus plus valet modo, aut de cetero valebit |[8] amplius precio ante dicto, parum vel plurimum, quoquo modo sit, totum illud, quantumcumque fuerit, ex nostra mera liberalitate, donacionis titulo inter vivos, damus vobis, dicto |[9] emptori, et vestris ad omnes vestras vestrorumque voluntates penitus in perpetuum faciendas. Sic igitur, predictum linarium quod vobis vendimus de nostro in vestrum pose, jus et domi-|[10]nium transportamus et in vestram corporalem posesionem et tenedonem eum mitimus et tradimus omnino, ad habendum, tenendum, posidendum, dandum, vendendum, inpignorandum |[11] et ad faciendum inde omnes vestras voluntates, tanquam de re vestra propria, sine omni nostro nostrorumque retentu, quod ibi non facimus aliquo modo. Salvo tamen quod si dictum li-|[12]narium aliquo tempore vendere vel inpignorare volueritis, quod id scire faciatis ante per decem dies ⌊Matheo Tarés⌋ et quod posit eum habere eodem precio sicut alia persona |[13] si retinere voluerit, alias positis facere omnes vestras voluntates. Salvo etiam quod volumus et concedimus quod in quadam basa que est in dicto linario posint ayguar suum |[14] lanaveri sciliçet Guyllelmus Pelicer, Salvador Miret et suis omni tempore. Et nos, dicti venditores[a], et nostri faciemus semper vobis, dicto emptori, et vestris predictum |[15] linarium quod vobis vendimus habere, tenere et pacifice posidere, et inde faciemus vobis et vestris bonam ac legualem guarenciam, evicciónem et salvetatem contra cunctas |[16] personas, preter potestatem terre. Et pro predicta guarencia, et omnibus aliis et singulis prescriptis atendendis firmiter et complendis, damus vobis, dicto emptori, et vestris |[17] fidancia salvetatis, sciliçet Matheum Tarés, qui, nobiscum et sine nobis, vobis et vestris faciat habere et pacifice posidere predictum linarium ubique et in pace.

Quam fide-|[18]jusionem salvetatis predicte ego, dictus Matheus Tarés, per me et meos libenter fidanciam facio et concedo, ut superius dictum est, sine dolo. Renuncians omni excepcioni |[19] et illi juri quod preci[pit em]ptorem primam suam defendere guarenciam, et omni alii juri, auxilio contra predicta in aliquo me juvantibus. Et tam venditores quam fidancia sal-|[20]vetatis et quisque pro toto obligamus vobis, dicto emptori, et vestris omnia bona nostra et cujusque nostrum, mobilia et inmobilia, ubique habita et habenda.

Ego, vero, Sançona predicta, |[21] gratis et sine vi, renuncians in hoc facto omni legi et juri ypothecarum mearum, omnique beneficio senatus consulti Veleyani et legi Julie de fundo dotali et omni alii juri, au-|[22]xilio pro me facienti in hac parte, juro vobis, ad sancta Dei IIII^{or} evangelia et cru+cem Domini coram me positam et tacta, predicta omnia et singula rata et firma semper habere, |[23] atendere, complere et non in aliquo contra venire racione dotis vel sponsalicii mei vel alterius cause, me sciente. Sic Deus me adjuvet et hec sancta.

Quod est actum X^{o} kalendas |[24] agusti, anno Domini M^{o}CCC^{o}XX°VIII°.

Sig++na Bernardi del Obach et Sançone, ejus uxoris jurate, venditorum, sig+num Mathei Tarés, fidancie salvetatis, predictorum, qui hec concedimus |[25] et fir-

mamus.

Sig+num Bernardi de la ¦Ro?¦ç, sig+num Guillelmi de la Règula, testium hujus rey.

Ego, Balagarius ç·Abadia, presbiter et notarius publicus ville Tregonis auctoritate |[26] domini Andree, Dei gracia abbatis Agerensis, hoc scripsi, cum supra posito in XII[a] linea, ubi dicitur "Matheo Tarés", et meo sig(signe)*no clausi.*

[a] Ad lit.: *venditoris*

120

Tartareu, 25–29 juliol 1328

L'abadessa de Vallverd denuncia que Vidal d'Almenar, jutge de la Vall d'Àger, usurpava la jurisdicció del monestir de Vallverd sobre Blancafort, Canelles i Salaverd. En particular, denuncia que pocs dies abans dit Vidal d'Almenar havia citat Salvador Hostaler i els seus fills, Guillem i Salvador [veïns de Salaverd] per a que compareguessin al lloc de Montessor, cosa que va fer només un d'ells, Guillem Hostaler; aquest va ser requerit llavors a pagar 500 sous, amb amenaça que altrament se l'endurien pres a Àger; finalment, la quantitat a pagar va ser rebaixada a 120 sous. Vidal d'Almenar nega que usurpés la jurisdicció de Vallverd. Sobre els Hostaler, reconeix que el seu lloctinent els havia citat perquè havien estat acusats d'haver ferit i robat uns homes d'Albesa i perquè dit Guillem Hostaler havia escomès Guillem de Salaverd, batlle de Salaverd, amb l'espasa desembeinada. També diu que el pagament de 120 sous havia estat acordat amb la intervenció de Llorenç Melió, batlle de Montessor.

▸ O M 1017.05. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Appellació feta per la abbadessa* (ad lit.: *abbasseda*) *de Tragó del jutge de la Vall de Àger. 1328*. 2. *Leg 659/25*. 3. *N° 58*.

a 1988, J. M. Cots : Co 56.

[1] *Noverint universsi quod in pressençia mei, notari infra scripti, et testium infra scriptorum ad hoc specialiter vocatorum et rogatorum, in ora nona vel quassi, die lune intitulata VIII° kalendas augusti, |[2] anno Domini millessimo CCC^o vigessimo octo, Raimundus Arberti, ville de Tregone, procurator religiosse domine Berengarie, abbatisse monasteri Sancte Marie Valle Viridis, alias vocati de Tregone, |[3] de qua procuracione fidem fecit per publicum instrumentum confectum actoritate Balagari ç·Abadia, notari publici de Tregone, VIII° kalendas augusti, anno predicto, constitutus personaliter ante pressenciam venerabilis et discreti |[4] Vitalis de Almenario, in loquo de Tartareu, judicis*

Vallis Ageris pro domino rege, pressentavit eidem, et per me dictum notarium legi fecit, quandam cedulam papiream scriptam cujus series sic se |[5] habet:

> *Noverint universsi quod cum injuste oppressis et contra justiciam agravatis in judicio et extra apellacionis remedium sit indultum, idcirquo nos, domina Berengaria, Dei gracia abbatissa Vallis |[6] Viridis, que vulgariter nominatur de Tregó, sentientes nos quam plurimum agravari a vobis, honorabili et discreto Vitali de Almenario, judice in Valle Ageris pro domino rege, ex eo et pro eo quia a parvo tempore |[7] citra vos intromitistis de facto, cum hoc vobis de jure ussu Catalonie seu ussatico Barchinone non conpetat inquirere çiviliter contra aliquos nostros homines de Blanchafort et de Caneles et de |[8] Salavert, et eosdem, contra Deum, jus et justiciam, in non modicum dampnum et prejudiçium nostrum punire. Et pro his quod non tangunt jurisdictionem dicti domini regis, indebite et injuste atemptatis eosdem |[9] capere, et captos ducere apud Agerem. Ac aliquos ipsorum nostrorum hominum, contra Deum, jus et justiciam, frequenter apud dictum locum de Agere et alibi in ipsa valle, ubi vobis placet, scitatis et sumptibus et |[10] expensis vaxatis eosdem seu aliquos ipsorum. Et noviter nunc, die jovis intitulata XII[a] kalendas augusti, apud locum de Montassor scitari fecistis Salvatorem Ostaler et Guilelmum et Salvatorem, |[11] ipsius filios, et condampnavistis injuste et indebite et sine aliquo processu tamen verbo dictum Guilelmum, patre et alio filio qui in ipsa villa erant abssentibus, in quingentis solidis et quod in continenti |[12] eosdem vobis solvere, nulla caussa expressa quare, condempnabatis eundem. Et vos, dictus Vitalis de Almenario, mandavistis Bartolomeo de Sanauga, loco tenenti procuratoris, quod in continenti ipsum captum |[13] duceret apud Agerem nissi dictam quantitatem in continenti solveret. Et ipse Guilelmus preteritus de vestra injusticia coachtus et perterritus de vestris minis et terroribus, abuit vobiscum componere et promitere |[14] quod daret vobis C XX solidos die marçis sequentem, et eundem, prout intelleximus, vultis compellere ad solvendum vobis dictos denarios. Et, quia peyus est, a vobis copiam petit de his in quibus contra eundem |[15] de facto et de verbo procesistis, quam copiam cum die deliberacionis eidem denegastis. Et, cum ipse verbo dixerit quod apellabat de vobis ad dictum dominum regem, minis et terroribus mandavistis eidem |[16] ut die martis predicta dictos denarios vobis solveret, alias quod ipsum caperetis et captum duceretis apud dictum locum d·Àger. Ac eeciam mala malis acamulando, minas infertis cotidie dictis |[17] nostris hominibus, nescimus que ducti spiriti.*
>
> *Unde, cum nostra interssit nostros homines et ejus bona et jurra nostri monasteri defendere et a tantis oppresionibus liberare, et scriptum sit quod non solum |[18] a gravaminibus jam illatis set eeciam ab inferendis in judicio et extra potest quis apellare, eapropter nos, pro nobis et nostro monasterio et pro predictis nostris hominibus et nobis aderentibus, ab ipsis grava-|[19]minibus per vos nobis et dictis nostris hominibus injuste et indebite et contra Deum, jus et justiciam illatis et ab*

aliis per vos dictis nostris hominibus deinçeps nobis inferendis, ad serenissimum dominum |[20] regem, seu ad honorabilem Ferrarium de Apilia, ejus procuratorem in dicta Valle Ageris et comitatu Urgelli, seu ad honorabilem et discretum Ferrarium Columpbi, |[21] canonicum Illerdensis, seu ad illum vel alios ad quem vel quos apellare debeamus de jure seu consuetudine, in his scriptis solempniter apellamus, petentes apostolos[a], iterum, iterum |[22] et iterum, et cum instancia quanta possumus per vos nobis concedi adque tradi ponentes nos et dictos nostros homines et bona nostri monasteri et ipsorum nostrorum hominum sub proteccione dicti domini |[23] regis et ejus custodia speciali, cui apellacioni tanquam juste et legitime petimus per vos defe[r]ri[b], de quibus omnibus predictis et singulis mandamus fieri publicum instrumentum per vos, notarium |[24] infrascriptum.

Unde, et ipsa predicta çedula pressentata, dictus Vitalis de Almenario statim petit copiam de predicta sibi dari cum die deliberatoria inferi, quam possit |[25] respondere dicte çedule, quot fuit sibi concessum, ut est de jure.

Die veneris que intitulatur IIII^or^ kalendas augusti coram Bernardo Boraç, bajulo in Tartareu pro domino rege, |[26] et Guilelmo de Figuerola, presbiterio, ad dicta çedula sive apellacionem, discretus Vitalis de Almenario respondit cum scripto in papiro, et me, notario infra scripto, dedit et pressentavit, de jure |[27] suo respondendo ad dicta, cujus hordinacio dicte responsionis[c] talis est:

Prepositis et dictis per dominam dictam abbatissam respondet dictus Vitalis de Almenario predictus, salvo |[28] honore proponentis, liçet qui predicta hordinavit in ordinacione ipsorum curiali causam servare non curavit, quod ipse nuncquam cepit aliquos homines dicti monasteri, nec eos cap-|[29]tos duxit apud Agerem, cum non interssit ofiçi sui, nec eos vel aliquem eorum unquam indebite seu injuste agravavit. Immo semper rate et juste fuit processum contra eos, ut per |[30] processus inde factos liquide apparebit. Nec ipse unquam condempnavit, verbo aut scriptis, Guilelmum Ostaleri in quingentis solidis, nec aliqua alia peccunie quantitate. Nec unquam mandavit, |[31] nec in veritate consistit ipsum Vitalem mandasse Bartolomeo de Sanauga, locum tenenti procuratoris[d], quod caperet ipsum. Nec minatus fuit ipsum condempnacionis, nec absolvere nissi ut justicia |[32] suaderet, exigentibus suis meritis. Atamen, hoc est veritas dicti facti quod dictus Guilelmus Ostaleri et pater ac frater ipsius in dicta çedula contenti fuerunt citati per dictum locum tenentem ut coram |[33] eo comparerent in loco de Montassor, pro eo quia erant delati ipsos itinere publico vulnerasse et depredasse quosdam homines de Albessia, et eeciam ipsum Guilelmum gladium abstraxisse contra |[34] Guilelmum de Salaviridi, bajulum loci de Salaviridi, irruisse contra eundem bajulum. Vigore cujus çitacionis, idem Guilelmus tamen comparuit coram dicto locum tenente. Qui, quidem, Guilelmus, |[35] intercedentibus Laurençio Melió, bajulo de Montassor, et quibusdam aliis, dicto Vitali abssente, composuit cum dicto locum tenente occasione predictorum, de quibus ipsi Guilelmus et alii prenominati

|[36] delati erant ad centum XX^ti^ solidos, et facta ipsa composicione, dictus locum tenens predicta retulit et tunch dictus Vitalis dicte composicioni annuit et consuluit ipsum jam dictam capcionem |[37] admitere habendo compassionem paupertati dicti Guilelmi et non atendendo qualitatem dicti excessus. Et ideo, cum ipse judex dictum Guilelmum nec aliquos homines dicti monasteri in |[38] aliquo gravavit et apellacionibus frivolis et inanis nec jus nec justicia defert[e]*, nec est a judice defendendum*[f]*, propterea apellacioni per dictam abbatissam interjectam non defuerit. Atamen, ob |[39] honorem et reverençiam illorum ad quos pressens apellacio dirigitur, pressentem responsionem loco apostolorum*[a] *negativorum dicte abbatisse concedit. Cetera, autem, contenta in dicta çedula, in |[40] quantum faciunt seu facere videntur contra dictum judicem, negat fore vera.*

Quam responsionem dictus Vitalis de Almenario mandavit fieri publicum instrumentum et in finem predicte apellacionis apponi et in |[41] uno et in eodem uterque mandaverunt fieri de predictis publicum instrumentum per me, notarium infra scriptum. Omnia, autem, supra dicta previssa et intellecta ad conservacionem utriusque partibus in memoriam poni a man-|[42]dato ipsorum predictorum, cum die et anno et cum testibus jam ante dictis, et sine die, anno jam superius prefixo, et in publicam formam omnia et singula supra dicta interponi.

Testes hujus rey predicte |[43] apellacionis domine abbatisse predicte lata fuit coram Raymundo de Montllauro et Bernardo de Currons et Bernardo Boraç, bajulo in Tartareu pro domino rege, qui pressens fuerunt.

[44] *Raimundus de Canalda, rector ecclessie de Tartareu, qui hoc scripsit et suum sig*(signe)*num possuit et idem claussit.*

[a] *apostoli* (llatí, plural): documentació que el jutge inferior adreça al superior en el cas d'una apel·lació [b] Ad lit.: *defeseri* [c] Esmenat i confús [d] Sembla una *s* molt allargada sobre una raspadura [e] Esmenat i confús, ens basem en el passatge similar del document **121**, lín. 36 [f] Seria més apropiat *deferendum*, com en el document **121**, lín. 36

121

Os, 1–10 agost 1328

*Denúncia i rèplica similars a les anteriors (document **120**) ara contra Bortomeu de Sanahuja, procurador de la Vall d'Àger.*

► O M 2454.12. Pergamí.
Not. dors.: 1. ⸮*Apellacio* ?? *gravaminum illatarum* ???? *loci de Blancafort* ·· 15 ch ·· *officialis*⸮. 2. *Super mixto imperio loci de Tregó et de Sérvoles. Anno 1328.* 3. (Il·legible) 4. *N 15, Cal 49*. 5. *L 1624/41*.

α Segle XVIII : Ru 15 (breu referència molt poc específica).

β Segle XVIII, *ex* α : Ru′ 15 (ídem).

Primera part:

[1] *Noverint universsi quod in presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum ad hoc specialiter vocatorum et rogatorum, die lune kalendis agusti, anno Domini millesimo CCC^{o}XX° octavo, Raymundus Arbert, clericus,* |[2] *procurator et sindicus domine Berengarie, abbatisse Vallis Viridis monasterii, ad presentandum infra scripta, cum publico instrumento facto octo kalendas agusti, anno predicto, clauso per manum Balagarii ç·Abadia,* |[3] *notarii publici Trogonis actoritate domini Andree, Dei gracie abbatis Agerensis, ut aparebat in dicto instrumento, personaliter constitutus intus villam Ossis in via publica, coram domibus abbacie eclesie Ossis, in ora meridie,* |[4] *ubi eodem modo erat personaliter constitutus Bartholomeus de Sanauya, locum tenens procuratoris in Valle Ageris pro honorabili Raymundo Cortiti, procurator dicte vallis pro serenissimo domino rege* |[5] *Aragonum, presentavit et obtulit prelibato Bartholomeo de Sanauya, et per me, notarium infra scriptum, eidem locum tenenti procuratoris legi fecit, quandam appellacionem papiream sub forma que sequitur:*

[6] *Noverint universsi quod, cum injuste opressis et contra justiciam agravatis in judicio et extra appellacionis remedium sit indultum, idcirquo nos, domina Berengaria, abbatissa Vallis Viridis, vul-*|[7]*gariter nominatur de Tregó, sentientes nos quam plurimum agravari a vobis, honorabili Bartholomeo de Sanauya, locum tenente procuratorio in Valle Ageris pro honorabili Raymundo Cortit, procura-*|[8]*tor in dicta valle pro domino rege Aragonum, ex eo et pro eo quia a parvo tempore citra vos intromititis de facto, cum hoc vobis de jure usu Catalonie seu usatico Barchinone non competat inquisito* |[9] *civiliter contra aliquos nostros homines de Blanquafort et de Canelles et de Salavert, et eosdem contra Deum, jus et justiciam in non modicum dampnum et prejudicium nostrum punire. Et pro his que non* |[10] *tangunt jurisdiccionem dicti domini regis, indebite et injuste atemptatis eosdem capere, et captos ducere apud Agerem*[a]*. Ac aliquos ipsorum nostrorum hominum, contra Deum, jus, justiciam, frequenter* |[11] *apud dictum locum de Agere et alibi in ipsa valle, ubi vobis placet, citatis, et sumptibus et expensis citatis*[b] *eosdem seu aliquos ipsorum. Et nunc noviter, die jovis intitulata XII° kalendas* |[12] *agusti, apud locum de Montessor citari fecistis Salvatorem Ostaler, Guillermum et Salvatorem, ejus filios, et condempnastis injuste et indebite et sine aliquo processu verbo tamen dictum Guillermum,* |[13] *patre et alio filio qui in ipsa villa erant absentibus, in quingentis solidis, quos in continenti eosdem vobis solvere, nulla causa expressa quare, ipsum condempnabatis. Et vos, dictus Vitalis, mandavi-*|[14]*stis dicto Bartholomeo quod in continenti ipsum captum duceret apud Agerem nisi dictam quantitatem in continenti solveret. Et ipse Guillermus, preter ratus de vestra injusticia coactus et preter ratus de* |[15] *vestris minis et terroribus, habuit vobiscum componere et promitere quod daret vobis*

*centum viginti solidos die martis sequenti, et eundem, prout intellexi*mus, vultis *compellere ad solvendum vobis dictos* |[16] *denarios. Et, quod pejus est, a vobis copiam petiit de hiis in quibus contra eundem de facto et de verbo processistis, quam copiam cum die deliberatoria denegatis. Et, cum ipse verbo dixerit quod apellabat de* |[17] *vobis ad dictum dominum regem, minis et terroribus, mandavistis eidem ut die martis predicta dictos denarios vobis solveret, alias quod ipsum caperetis et captum duceretis apud dictum locum* |[18] *de Agere. Ac eciam mala malis acumulando, minas infertis cotidie dictis nostris hominibus, nescimus quo ducti spiritu.*

Unde, cum nostra intersit nostros homines et ejus bona et jura nostri |[19] *monasterii defendere et a tantis oppresionibus liberare, et scriptum sit quod non solum a gravaminibus jam illatis set eciam ab inferendis in judicio et extra potest quis appellare, eapropter nos,* |[20] *pro nobis et nostro monasterio et pro dictis nostris hominibus et nostris adherentibus, ab ipsis gravaminibus per vos nobis et dictis nostris hominibus injuste et indebite et contra Deum, jus* |[21] *et justiciam illatis et ab aliis per vos nobis et nostris hominibus inferendis, ad serenissimum dictum dominum regem, seu ad honorabilem* [Ferrarium][c] *de Apilia, ejus procuratorem in dicta Valle* |[22] *Ageris et comitatu Urgelli, seu ad honorabilem* [Ferrarium][d] *Columbi, canonicum Illerdensem, seu ad illum vel ad illos ad quem vel ad quos appellare debeamus de jure seu de consuetu-*|[23]*dine, in hiis scriptis solempniter appellamus, petentes appostollos*[e]*, iterum, iterum et iterum, et cum instancia quanta possumus per vos nobis concedi atque tradi ponentes nos et dictos* |[24] *nostros homines et bona nostri monasterii et ipsorum nostrorum hominum sub proteccione dicti domini regis et ejus custodia speciali, cui appellacioni tanquam juste et legitime petimus per vos deferri,* |[25] *de quibus omnibus predictis et singulis mandamus fieri publicum instrumentum per vos, notarium.*

Quod est actum die, anno, ora et loco predictis, presentibus pro testibus Bernardo Costa et |[26] *Arnaldo Col.*

Et prefatus Bartholomeus de Sanauya, locum tenens procuratoris, petit transumptum prenominate apellacionis et sibi fuit concessum et per me, notarium, sibi traditum. Et predictus |[27] *locum tenens procuratoris respondit dicte appellacioni ut seriatim sequitur:*

Dictis et propositis per dictam dominam abbatissam seu eciam requisitis et contentis in presenti cedula, respondit Bar-|[28]*tholomeus de Sanauya, locum tenens procuratoris in dicta valle et non modicum admiratis de ordinatore presentis cedule, qui tanta et tam plurima in veritate non consistencia in presenti çedula ponere curavit,* |[29] *negat contenta in presenti çedula in quantum faciunt seu facere videntur contra ipsum locum tenente fore vera. Et descendendo ad veritatem facti, licet qui predicta ordinavit contrarium veritati in pre-*|[30]*senti çedula tamen expreserit, dicit fore verum ipsum citasse Salvatorem Hostaler, Guillermum et Salvatorem, ejus filios, eo quia delati erant in itinere publico depredasse quendam*

hominem |[31] *de Albesia, et quod ipse Guillermus, filius, gladio evaginato irruerat contra Guillermum de Salaviridi, bajulum de Salaviridi, ut coram ipso in loco de Montessor compareret intendens proce-*|[32]*dere contra eosdem et quemlibet eorum pro predictis. Vigore cujus citacionis, dictus Guillermus Hostaler tamen comparere curavit et ipso Guillermo, in presencia dicti locum tenentis personaliter constituto, idem* |[33] *Guillermus confitens suum relatum, ea instancia quanta potuit subplicavit eidem locum tenenti ut de predictis composicionem sustineret, sic quod dictus Guillermus, interecedentibus Laurencio* |[34] *Melió, bajulo dicti loci de Muntessor, et aliis amicis dicti Guillermi, compromiserunt cum dicto locum tenente pro premissis ad centum viginti solidos, cui composicioni dictus locum tenens, de consilio sui* |[35] *assessoris annuit. Cetera autem contenta in dicta çedula negat fore vera cum non gaudeat salvo honore dicte domine abbatisse nec gaudere possit veritate. Verum, cum appellacio contenta in* |[36] *presenti çedula racionibus premissis sint frivola et inaniis, et appellacionibus frivolis et inanis nec jus nec justicia defert nec est a judice deferendum, ideo, dictus locum tenens dicte appellacioni* |[37] *non defert, set ob honorem illorum ad quos presens appellacio dirigitur presentem responssionem dicte abbatisse loco apostolorum*[e] *negativorum concedit. Quam responssionem dictus locum tenens mandat* |[38] *inseri in fine appellacionis predicte.*

Quod est actum III° nonas agusti, anno predicto, presentibus pro testibus Guillermo Costa et Bernardo Costa, filio Miquaelis Costa.

[39] *Ego, Guillermus Costa, publicus juratus in tabellionatu Ossis actoritate venerabilis Bertrandi de Laurencio, canonici Agerensis ac rectoris ejusdem loci d·Os, hoc scripssi et meum sig*(signe)*num posui.*

Segona part:

[40] *Noverint universsi quod in presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum ad hoc specialiter vocatorum et rogatorum, die mercurii quarto idus agusti, anno Domini millesimo CCC^{o}XX° octavo, Raymundus Arbert,* |[41] *clericus, procurator et sindicus domine Berengarie, abbatisse monasterii Vallis Viridis, ad presentandum infra scripta, cum publico instrumento facto octo kalendas agusti, anno prenominato, clauso per manum Balagarii* |[42] *ç·Abadia, notarii publici Trogonis actoritate domini Andree, Dei gracie Agerensis monasterii abbatis, ut aparebat in dicto instrumento, personaliter constitutus intus villam Ossis in via publica, coram ospicio* |[43] *Bartholomei de Sanauya, ora tercie transacta, ubi eodem modo erat personaliter constitutus Bartholomeus de Sanauya, locum tenens procuratoris in Valle Ageris pro honorabili Raymundo Cortit,* |[44] *procuratore dicte vallis pro altissimo domino rege Aragonum, presentavit, obtulit et per me, notarium infra scriptum, legi et publicari fecit predicto Bartholomeo de Sanauya, locum tenenti procurato-*|[45]*ris, quandam çedulam papiream sub hac forma:*

Ego, Raymundus Arbert, clericus de Tregó, procurator seu sindicus domine Berengarie, Dei gracie abbatisse monasterii Vallis Viridis, pe-|[46]*to et requiro vos, Bortholomeum de Sanauya, locum tenentem procuratoris in Valle Ageris pro honorabili Raymundo Cortit, ejusdem vallis procurator pro domino rege, ut michi tradatis* |[47] *appostollos*[e] *seu literas dimissorias racione illius appellacionis quam dicta domina et ego pro ipsa a vobis emisimus ad dictum dominum regem, prout in ipsa appellacione clarissime demostratur, de quibus* |[48] *omnibus predictis et singulis mando per vos, notarium, michi fieri publicum instrumentum.*

[*Quod est actum die, anno, ora et loco predictis*].

[*Testes hujus çedule Bernardus de Çerqueda, presbiter, et Dominicus Mir*].

Et prelibatus Bartholomeus de Sanauya, locum tenens procuratoris, petit transumptum dicte çedule |[49] *et fuit sibi concessum et per me, notarium infra scriptum, sibi traditum. Et prefatus locum tenens procuratoris respondit dicte çedule ut sequitur in hunc modum:*

Requisicioni predicte respondet |[50] *Bartholomeus de Sanauya, locum tenens procuratoris qui supra, et dicit quod ipse respondit appellacioni de qua presens çedula mencionem facit, si appellacio dici meretur, et per ipsam responssionem eidem* |[51] *requirenti, et domine abbatisse predicte cujus procurator seu sindicus existit, apostolos*[e] *illos tradidit quos de jure sibi tradare tenebatur, ut in dicta responssione hec et alia largius continetur. Quam* |[52] *responssionem idem locum tenens procuratoris mandat inseri in fine dicte çedule.*

Quod est actum die et anno predictis.

Testes hujus responssionis sunt Bortholomeus F[¿]*errarii*[?] *et Andreas Alòs.*

[53] *Ego, Guillermus Costa, publicus* [*juratus in tabellionatu Ossis, actoritate*] *venerabilis Bertrandi de Laurencio, canonici Agerensis ac rectoris ejusdem loci d·Os, hoc scripssi, cum supra posito* |[54] *in nona linea, ubi dicitur "Quod est actum die, anno, ora et loco predictis, testes hujus çedule Bernardus de Çerqueda, presbiter, et Dominicus Mir", et in predictis presens fui et meum sig*(signe)*num posui.*

[a] Ad lit.: *Ageren* [b] Tindria més sentit *vexatis*, com en el document **120**, lín. 10 [c] Literalment hi diu *R*[*aimundum*]; corregit d'acord amb el document **120** i altres no pertanyents a aquesta col·lecció [d] Literalment hi diu també *R*[*aimundum*]; corregit d'acord amb els documents **110 bis** i **120** [e] *apostoli* (llatí, plural): documentació que el jutge inferior adreça al superior en el cas d'una apel·lació

122

2 desembre 1329

Arnau Ermengou i la seva esposa Maria venen a Antoni Boluc un alou situat a la partida de la Font de la Vena. El preu és de 50 sous agramuntesos.

▸ O M 2459.16. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Antonius Boluch ?? XII ??.* 2*. *Arnaldus Ermengau vendidit Antonio Boluch quoddam alodium in Tragone, servata fatica Raymundo Navant* (erroni, hauria de dir *Navare*). *1329*. 3. *L 1627/2*.

α 1552, Martí Marquina : Ma 187.

[1] *Noverint universi quod nos, Arnaldus Ermengou*[a]*, et uxor ejus, Maria, habitatores ville Tregonis, utrique nostrum in solidum et pro toto, per nos et omnes successores nostros,* |[2] *cum presenti publico instrumento perpetuo valituro, vendimus, tradimus atque concedimus vobis, Antonio Boluch, et vestris, habitatori dicte ville, in perpetuum, quoddam alodium* |[3] *terre nostrum, situm in termino dicte ville, loco vocato la Font de la Vena, sicut afrontat cum G[uilelmo] d·Agrayla et cum Bortholomeo de Guàrdia et cum via* |[4] *publica et cum Matheo Tarés*[b]*. Predictum, inquam, alodium terre nostrum superius afrontatum, conclusum et determinatum, cum ingresibus et egresibus,* |[5] *cunctisque suis pertinenciis et melioramentis, factis sive faciendis, vendimus vobis, dicto emptori, et vestris in perpetuum, pro precio quinquaginta solidorum* |[6] *Acrimontensium, quos a vobis numerando habuimus et recepimus, et inde ad totam nostram voluntatem vestri bene pacati sumus.*

Renunciantes penitus omni excepcioni non |[7] *habiti et non recepti precii predicti, et non facte vendicionis predicte, et doli in factum, et beneficio dividendi accionis, et nove constitucionis, tam in se-*|[8]*quentibus quam in premisis, et beneficio minoris precii, et legi illi que corigit decepcionem ultra dimidiam justi precii. Et si predictum alodium* |[9] *terre quod vobis vendimus plus valet modo aut de cetero valebit, amplius precio ante dicto, parum vel plurimum, quoquo modo sit, totum illud,* |[10] *quantumcumque fuerit, ex nostra mera liberalitate, donacionis titulo inter vivos, damus vobis, dicto emptori, et vestris ad omnes vestras voluntates* |[11] *penitus perpetuo faciendas. Sic igitur, predictum alodium terre quod vobis vendimus de nostro in vestrum pose, jus et dominium transportamus*[c] *et in* |[12] *vestram corporalem posesionem et tenedonem eum mitimus et tradimus omnino, videliçet ad habendum, tenendum*[d]*, posidendum, dan-*|[13]*dum, vendendum, inpignorandum atque alienandum, et ad faciendum inde omnes vestras voluntates tanquam de re vestra propria, sine omni nostro* |[14] *nostrorumque retentu, quod ibi non facimus aliquo modo. Salvis tamen quod si aliquo tempore predictum alodium, totum vel ejus partem vendere* |[15] *vel inpignorare volueritis, quod id scire faciatis Raymundo Navare et suis ante per decem dies et quod posit eum habere eodem pre-*|[16]*cio, sicut alia persona*

si retinere voluerit, alias positis facere omnes vestras voluntates. Et nos, dicti venditores et nostri faciemus vobis, dicto |[17] *emptori, et vestris predictum alodium quod vobis vendimus habere, tenere et pacifice posidere, et inde faciemus vobis et vestris bonam ac legualem* |[18] *guarenciam, eviccionem et salvetatem contra cunctas personas*[e] *pre[ter pote]statem terre. Et pro predicta guarencia et salvetate damus vobis, dicto emptori,* |[19] *et vestris, fidanciam salvetatis predictum Raymundum Navare, [qui, c]um et sine nobis, vobis et vestris faciat habere et pacifice posidere* |[20] *predictum alodium quod vobis vendimus.*

Quam fidejusionem salvetatis predicte ego, dictus Raymundus Navare, per me et meos, libenter fidanciam facio |[21] *et concedo, ut superius [est dictum], sine dolo. Renuncians omni excepcioni, et illi juri quod precipit emptorem primam suam defendere guarenciam, et omni* |[22] *alii juri, auxilio contra pre[dicta] in aliquo me juv[anti]. Et pro predicta guarencia, eviccione, salvetate et omnibus alis prescriptis atendendis firmiter et comple-*|[23]*ndis, tam venditores q[uam] fidancia salvetatis et quisque pro toto obligamus vobis, dicto emptori*[f]*, et vestris omnia bona nostra et cujusque nostrum, mo-*|[24]*bilia et inmobilia, ubique habita et habenda.*

Ego, vero, Ma[ria pre]dicta, gratis et sine vi, renuncians in hoc facto omni legi et juri ypotecarum |[25] *mearum, omnique beneficio senatus consulti Veleyani et legi Julie de fundo dotali, et omni alii juri auxilio pro me facienti in hac parte,* |[26] *juro vobis, ad sancta Dei IIII^{or} evangelia et cru+cem Domini coram me positam et tacta, predicta omnia et singula rata et firma semper habere,* |[27] *atendere et complere et non in aliquo contra venire racione dotis vel sponsalicii mei vel alterius cause, me sciente. Sic Deus me adjuvet* |[28] *et hec sancta predicta.*

Quod est actum IIII° nonas decembris, anno Domini M^{o}CCC^{o} vicesimo nono.

Sig++na Arnaldi Ermengou et Marie, ejus |[29] *uxoris jurate, venditorum, sig+num Raymundi Navare, fidejusoris salvetatis, predictorum, qui hoc concedimus et firmamus.*

Sig+num Jacobi de la |[30] *Tore, sig+num Bernardi Mir, testium hujus rey.*

[31] *Ego, Balagarius ç·Abadia, presbiter et notarius publicus ville Tregonis auctoritate domini Andree, Dei gracia abbatis Agerensis, hoc scripsi et meo sig*(signe)*no* |[32] *clausi.*

[a] α: *Ermengau* [b] α: *Cantes* [c] Ad lit.: *transprotamus* [d] Ad lit.: *tenenendum* [e] Ad lit.: *per[so]nnas* [f] Confús al voltant de la *p*

123

Lleida, 16 juny 1330

Salvaguarda del rei Alfons [el Benigne] a favor del monestir de Vallverd.

▸ P *RC*, reg. 481, f. 212r.

212r,1 (Epígraf, afegit posteriorment:) *Monasterii Vallis [Viridis]*

[2] *Nos, Alfonsus etcetera. Si comissum nobis exposcat officium ut omnes fideles nostros et* |[3] *subditos sub generali ditione nostra manentes ab illicitis violenciis et gravaminibus tueantur,* |[4] *et tamen plenius circa id personis religiosis et sub observancia regulari manentibus, no¦s?¦* |[5] *¦asp?¦icimus debitores quo earum amplius requirit condicio ut nostre proteccionis presidium eas* |[6] *quibusvis inquietacionibus eruat ut quanto magis a seculari vexacione se s¦om?¦e-*|[7]*re repererit tanto quiecius atque devocius Altissimo famulentur. Cum, igitur, venerabilis* |[8] *et religiosa abbatissa et conventus monasterii Vallis Viridi, alias vocati de Tr¦e?¦gó,* |[9] *nobis proposuerint conquerendo quod non nulle injurie, violencie seu rapine fuerunt eis-*|[10]*dem et eorum hominibus seu bonis, tam per officiales nostros quam alios indebite et injuste illa-*|[11]*te.*

Idcirco, volentes ipsum monasterium a quibuscumque injustis oppremissionibus defensare, |[12] *tenore presentis carte nostre, recipimus et constituimus vos, dictam abbatissam et monasteri-*|[13]*um, nec non eciam loca de Blanchafort, de Salaviridi, de Andení et alia loca, homines et* |[14] *bona vestra et ipsorum hominum, mobilia et inmobilia, sub nostra proteccione, comanda et* |[15] *guidatico speciali. Ita quod nullus confidens de nostra gratia vel amore audeat vel presumat damp-*|[16]*num aliquod vel gravamen inferre vobis seu hominibus ac locis et bonis vestris et ipsorum* |[17] *hominum, vobis, tamen, et ipsis hominibus paratis existentibus facere querelantibus justi-*|[18]*cie complementum. Quicumque*[a]*, autem, ausu temerario ductus, contra hanc nostram* |[19] *proteccionem et guidaticum venire presupserit, iram et indignacionem nostram et* |[20] *penam quingentorum morabatinorum auri nostro erario applicandorum se noverit absque re-*|[21]*medio aliquo incursurum, dampno illato primitus et plenarie restituto. Mandan-*|[22]*tes per presentem cartam nostram procuratoribus earumque vices gerentibus, nec non vicariis,* |[23] *bajulis ceterisque officialibus nostris presentibus et futuris, quod presentem proteccionem et* |[24] *guidaticum nostrum teneant firmiter et observent et faciant inviolabiliter observa-*|[25]*ri et non contra veniant nec aliquem contra venire permittant. In cujus rei testi-*|[26]*[monium] presentem cartam nostram vobis fieri jussimus, nostri sigilli pendentis munimine* |[27] *roboratam.*

Datum Ilerde, XVI° kalendas julii, anno Domini M^o^CCC^o^ tricesimo.

[28] *Bertrandus de Vallo, mandato domini* |[29] *regis.*

[a] Ad lit.: *Qui¦cum?¦cumque*

124

Lleida, 16 juny 1330

Carta del rei Alfons [el Benigne] dirigida al seu procurador del comtat d'Urgell i del vescomtat d'Àger així com a qualssevol altres oficials seus a la Vall d'Àger. L'abadessa de Vallverd s'havia queixat que aquests oficials o els seus predecessors havien actuat amb violència en els dominis del monestir, en particular als llocs de Blancafort i a Salaverd, els quals havien quedat devastats. Atenent les súpliques de l'abadessa, el rei mana als seus oficials que s'abstinguin d'oprimir aquests llocs.

▸ P *RC*, reg. 545, f. 25v.

▹ A 1330, desembre, 21, còpia inserida en el document **125**.

25v,11 *Alfonsus, [a]Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Sardinie, Corsice, ac comes Barchinone[a], dilecto suo procuratori comitatus Urgelli et vicecomitatus Agerensis* |12 *ceterisque officialibus nostris Vallis Ageris vel eorum loca tenentibus, salutem [a]et dilecciionem[a].*

Pro parte |13 *abbatisse et conventus monasterii Vallis Viridi, alias vocati de Tregó, fuit nobis* |14 *querula ac lacrimosa insinuacione monstratum quod per vos seu precessores vestros* |15 *fuerunt multe injurie, violencie, gravamina et dampna illata dicto monasterio et* |16 *hominibus suis locorum de Blanchafort et de Salaviridi et aliorum locorum, nec non* |17 *extorsiones et redempciones exacte, adeo quod dicta loca sunt quasi destruc-*|18*ta sive etiam devastata. Quare fuit nobis humiliter supplicatum super hiis* |19 *de justicia provideri.*

Qua supplicacione admissa, benigne vobis dicimus et |20 *mandamus quatenus dicta loca et ipsorum homines seu eorum bona nullatenus in-*|21*debite opprimatis nec contra racionem et jura ab eisdem aliquid exigatis, set* |22 *utamini in dictis locis et ipsorum hominibus juste et debite, sciendo quod si* |23 *aliquid injuste exigeritis ab eisdem vos pena debita puniemus.*

Datum Ilerde, XVI° kalendas julii, anno Domini M^o^CCC^o^XXX^o^.

24 *Bertrandus de Vallo, ex peticione provisa.*

[a] Ex A; l'exemplar P ho substitueix per *etcetera*

125

21 desembre 1330

*Jaume Llobet, batlle d'Andaní, presenta una carta del rei Alfons [el Benigne] en la qual aquest demana als seus oficials que s'abstinguin d'oprimir els dominis del monestir de Vallverd (document **124**) i fa que aquesta carta sigui llegida en presència de Ferrer Martí, lloctinent de Ramon Cortit, procurador de la Vall d'Àger.*

▸ O M 1017.06. Pergamí.
Not. dors.: 1. *De la abadessa* [·· 12 ch ··] *suisque officialibus Vallis Ageris pro nulla¦mque⁇ firmam faciant h¦ominibus⁇ monasterii.* 2. *Tragó.* 3. *Leg 659/26.* 4. *N° 59.*

a 1988, J. M. Cots : Co 57.

[1] *Noverint universi quod in presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum ad hoc specialiter vocatorum et rogatorum, die veneris intitulata duodecimo kalendas januarii, |[2] anno Domini M°CCC° tricesimo, Jacobus Lobeti, bajulus d·Andanino fuit personaliter constitutus intus januam ecclesie Beate Marie Trogonis nove, ubi similiter |[3] erat Ferrarius Martini, locum tenens procuratorie in vicecomitatu Ageris pro honorabili Raymundo Cortit. Et dictus Jacobus Lobeti obtulit, et per me, notari, |[4] legi fecit, quandam literam papiream domini regis sigillatam sigillo cereo rubeo in dorso, tenor cujus talis est:*

(Inserció : document **124**)

[12] *Qua litera lecta, dictus Jacobus Lobeti |[13] requisivit michi, notario, quod facerem sibi publicum et testimoniale instrumentum.*

Presentibus et pro testibus convocatis ad hoc specialiter et roga-|[14]tis, discreto Arnaldo Geraldi, rector ecclesie Camporellis Ripacurcie, Bernardo Scolà, naturali de Camporeylls, et Petro Çapateri, naturali |[15] Trogonis.

[16] *Ego, Bernardus Spaynol, presbiter et publicus juratus in tabellionatu Trogonis auctoritate domini Andree, Dei gracia abbatis Ageris, hoc scripsi et meum |[17] sig*(signe)*-num posui, cum supra posito in VI^a linea, ubi dicitur "monasteri", et clausi.*

126

Andaní, 26 agost 1331

Ramon d'Areny presta homenatge a l'abadessa de Vallverd per la castlania de Salaverd.

▸ O M 1017.07. Pergamí, carta partida.
Not. dors.: 1. [·····] *de Salavert* [·····] . 2*. *Raimundus d·Areny prestat homagium abbatisse pro castlania de Salavert. 1331.* 3. *Cal 49, N 26A*. 4. *Leg 659/27*. 5. *N° 60*.

A Segle XVIII : Rx 26A.

α *ca* 1770–75, Jaume Caresmar : Mo , p. 722.

a 1988, J. M. Cots, *ex* O : Co 58.

[1] *Noverint universsi quod die martis intitulata septimo kalendas septembris, anno Domini millesimo CCC^{o}XXX° primo, in pressencia mei, notarii,* |[2] *et testium infra scriptorum ad hoc specialiter vocatorum et rogatorum, Raymundus d·Areyn personaliter constitutus in locho d·Andanino, in castro* |[3] *ejusdem loci, ubi similiter erat personaliter constituta domina Berengaria, Dey gracia abbatissa Vallis Viridi, idem Raymundus dixit dicte domine* |[4] *quod ipse pro eadem et ejus monasterio teneat quoddam feudum seu caslaniam in locho de Salavert et ejus terminis et pro eodem nondum* |[5] *fecerat sibi homagium, quod nunch de pressenti suplicabat eydem domine eundem reciperet pro ejus homine racione dicti feudi. Nam cum* |[6] *efectu erat paratus eydem domine abbatisse facere homenaticum ore et manibus comendatum. Et in continenti fecit dictum* |[7] *homagium dicte domine abbatisse, pollicitando et obsculando polliçes ejusdem domine. Et honorabilem et discretum Vitalem* |[8] *de Almenario, obsculando in ore ejus in persona dicte domine abbatisse, sicut homenaticum in Catalonia est consuetum. Promitens eydem* |[9] *domine abbatisse et ejus monasterio et successoribus suis facere omnia et singula que pro dicto feudo facere tenetur et debet,* |[10] *secundum ussum et usancias Catalonie. De quibus omnibus et singulis, tam dicta domina abbatissa quam dictus Raymundus man-*|[11] *daverunt per me, notarium infra scriptum, fieri publicum instrumentum.*

Quod est actum die et anno quibus supra, presentibus pro testibus |[12] *ad hoc convocatis et rogatis Arnaldo Guerau, rectore ecclesie Camporellis, et Jacobo de Turibus, existente in villa* |[13] *Castellionis Farfanie.*

[14] *Sig*(signe)*num mei Guilelmi Cabana, rectori eclesie d·Andaní et publici notari ejusdem*[a] *loci, qui hoc* |[15] *scribi feci et clausi.*

[a] Esmenat

127

18 agost 1333

L'abadessa Brunissenda i les monges de Vallverd assignen a Elisenda ces Avellanes, també monja de Vallverd, certes rendes que li corresponien en virtut del testament del cavaller Guillem de Penavera.

▸ O M 1017.08. Pergamí.
Not. dors.: 1. Il·legible. 2. *Elicsendis çes Avellanes XII.* 3*. *Assignantur monache Vallis Viridis redditus empti precio mille solidorum Guilelmi de Penavera. 1333.* 4. *Tragó*. 5. *Leg 659/28*. 6. *N⁰ 61*.

α 1552, Martí Marquina : Ma 212.

a 1988, J. M. Cots : Co 59.

[1] *Noverint universsi quod nos, domina Brunisendis, Dei gracia abbatissa monasterii Sancte Marie Vallis Viridi, Katerina de Canalda, priorisa, Sibilia de Os, subpriorisa, Elionoris de Villamayore, sacrista, Elionoris de Pinyana, cantrix, Engle-|[2]sona de Beora, portaria, Maria de la Riba, celleraria, Beatrix de Castre, pietanceria, Berengaria d·Alçamora, subcantrix, Serena de Montrós, hostalaria, Sibilia de Sisquar, subsacrista, Arsendis de Villa Mayore, Berengaria de Roques, Romia de Cama-|[3]rasa, Englesona de Beora, minor dierum, monialium conventualium, adtendentes quod honorabilis Guilelmus de Penevera, scutifer, in suo ultimo testamento dimisit Anthonie de Penavera, monacche nostre, mille solidos Acrimontensium, de quibus per suos manumisores |[4] emerentur tot redditus quos habere potuisent, qui redditus dic[ta] Anthonia toto tempore vite sue haberet et possideret et explectaret, et quod post ejus obitum dictos redditus ad vos, Helicsende ces·Avelanes, monaccha dicti nostri monasteri perveniret, |[5] et quod dictos redditus toto tempore vite vestre reciperetis ad vestram voluntatem.*

De quibus mille solidis, recepimus nos et vos ab honorabilibus Bernardo de Guàrdia et Berengario ces·Avelanes, manumisoribus dicti Guilelmi, centum quinqua-|[6]ginta solidos Acrimontensium, de quibus jam emimus quindecim solidos Acrimontensium censuales vobis, dicte Elicsendi, dum vixeritis, et nostro monasterio postea in perpetuum, a Bernardo Playano. Quos quindecim solidos volumus quod habeatis, percipiatis ad vestras voluntates dum |[7] vita vobis comes fuerit.

Et quia nos, dicta abbatissa, et nostro conventu predicto, recognovimus cum publico instrumento conffecto per manum Bernardi Spaynol, vicari et notari loci Tregonis, in quo inter alia recognovimus dictis manumisoribus nos |[8] ab eisdem recepisse numerando residuos octingentos quinquaginta solidos Acrimontensium ad complementum dictorum mille solidorum, et eisdem promiserimus in dicto instrumento d·eisdem emere tot redditus quos habere poterimus de dictis octingentis quinquaginta solidis |[9] Acrimontensium [a]ad opus[a] vestri, dicte Alichsendis, [d]um vixeritis, et postea in perpetuum nobis et dicto nostro monasterio, et quod interim, donec emerimus dictos redditus, asignamus[b] vobis, dicte Alichsendi, octuaginta et quinque solidos Acrimontensium de redditibus dicti nostri |[10] monasterii, salvo hoc anno presenti, quod tantum vobis asignamus quadraginta et duos solidos et VI denarios Acrimontenses.

Ideo, nos, [dicta] abbatissa, et nostrum conventum, habita deliberacione et tractatu que in talibus potest et debet intervenire respiciendo utilitatem dicti |[11] nostri monasterii, cum dicti octingenti quinqua⌊ginta⌋ solidi conversi fuerint in utilitatem dicti nostri

monasterii, ideo asignamus nunch et de presenti vobis, dicte Elichsendi, quadraginta et duo solidos et VI denarios Acrimontenses quantum ad annum presentem habendos et percipi-|[12]endos super illos centum solidos Acrimontensium censuales quos nobis facit et facere est asuetum in festo Nativitatis Domi[n]i Guilelmus Piperata, quos eidem mandamus vobis solvere in dicto festo. Mandamus eciam eidem per hunc publicum instrumentum in quo vicem epistole |[13] gerere volumus quod in subsequenti festo Nativitatis Domini de dictis centum solidis Acrimontensium [c]vobis respondeat[c] et vobis solvat octuaginta et quinque solidos Acrimontensium, et postea quolibet anno in dicto festo dum vixeritis in perpetuum et nobis |[14] tantum cum vos vixeritis de residuis quindecim solidis.

Dantes vobis super predictos totum jus et locum nostrum [ita] quod de predictis agere et experiri positis contra dictum Guilelmum et ejus bona sicut hodie nos posemus, cedendo vobis omnes acciones, pe-|[15]ticiones et totum jus quod nos habemus et nostrum monasterium contra eidem et ejus bona. Promitentes, firma ac legitima stipulacione, quod contra premisa vel aliquod premisarum non venire, imo faciemus vos habere, tenere et posidere toto tempore vita vestra censualia |[16] ante dicta, et hoc tantum et tam diu dum vixeritis donec emerimus loco bono et suficienti redditus quos habere poterimus de dictis octingentis quinquaginta solidis Acrimontensium et quod ex tunch redditus per nos emptos habere et percipere habea-|[17]tis et dimitere nobis et nostro dicto monasterio asignacionem dictorum octuaginta et quinque solidorum. Et, pro predictis omnibus et singulis per nos et nostrum conventum adimplendis, obligamus vobis, dicte Elichsendi, nos et omnia bona nostri monasterii. |[18] Renuncians omni excepcioni non receptorum dictorum denariorum et non obligatorum rerum nostrarum et dicti nostri monasterii, et omni alii juri, canonico et scivili, scripto et non scripto, contra predicta juvantibus nos aliqua racione.

Quod est actum |[19] XV° kalendas septembri, anno Domini M°CCC° tricesimo tercio.

Sig+num domine Brunisendis, Dei gracia abbatisse. Sig++++na Katerine de Canalda, priorisa, et Sibilie de Os, subpriorisa, Elihonoris de Villa |[20] Mayore, sacrista, Elionoris de Pinyana, cantrix. Sig++++++na Berengaria d·Alçamora, subcantrix, et Englesone de Beora, portaria, Marie de la Riba, celleraria, Beatrix de Castre, pietanceria, Serena[d] de Montrós, |[21] hostalaria, Sibilia de Sisquar, subsacrista. Sig++++na Arsendis de Villa Mayore, Berengaria de Roques, Romie de Camarasa, Englesone de Beora, minor dierum, monialium conventualium predictarum, nos omnes |[22] qui hec concedimus et firmamus, testesque firmare rogamus.

Sig++na Guilelmi Piperate et Tamariti Guaçol, hujus rey testium.

Ego, Bernardus Spaynol, presbiter et notarius publicus ville Tregonis |[23] auctoritate venerabilis Guilelmi de Noya, rectoris et notarii publici ejusdem loci, hoc scribi feci,

cum supra posito in XI[a] linea, ubi dicitur "ginta", et meum sig(signe)*num posui et clausi.*

[a] Duplicat [b] Duplicat [c] Duplicat [d] Ad lit.: *Sererena*

128

⌊¿Andaní i⌉ Tamarit de Llitera, 8 maig 1334

La universitat d'Andaní nomena uns procuradors per a que rebin de Pere de Canet, de Tamarit de Llitera, un préstec de tres cafissos de blat o l'equivalent en diners. En la mateixa data els procuradors reben a Tamarit de Llitera 222 sous jaquesos que els lliura dit prestador i es comprometen a retornar aquesta quantitat abans de la propera festa de Santa Maria del mes d'agost. Són dos instruments: procura i àpoca.

▸ O M 2470.06. Pergamí.
Not. dors.: 1*. *Sindicatus per homines de Andaní ad accipiendum mutuo tria cafficia tritici. 1334*. 2. *L 1631/5*.

Procura:

[1] *Noverint universi quod nos, Arnaldus ⌊de Castilione* ·· 30 ch ··⌉ *Guitart, Petrus d·Albana, Petrus Rialp, Arnaldus Gombaldi, Arnaldus Menresa,* |[2] *Raymundus Ermengou, Petrus ⌊Lobet, Berengarius* ·· 25 ch ··⌉ *Messeguerii et Bernardus Ermengou, vicini et habitatores loci de Andanino, con-*|[3]*gregato consilio in dicto loco de Andanino* [*ubi*] *moris est consilium* [*congregari*], *cum hoc presenti publico instrumento, suo pleno robore in judicio et extra* |[4] *judicium valituro, ponimus, constituimus et ordinamus çertos, legales et speciales pro*[*curato*]*res, actores et sindicos nostros, videlicet vos, Bernardum de Rialb et Petrum de Alba-*|[5]*na, vicinos et habitatores ville seu loci de Andanino, ambos in simul et quemlibet vestrum in solidum, ita quod occupantis condiçio potior non existat et quod* |[6] *per alterum vestrum inceptum fuerit per alium valeat mediari, perfici et finiri, ad manublevandum, videlicet debitorio nomine vel depositorio, aut recipien-*|[7]*dum* ⌊*pro nobis et nomine nostro*⌉ *a venerabili et discreto Petro de Caneto, jurisperito, vicino et habitatore ville Tamariti de Lithera, tria kaficia tritici ad mensuram Tamariti.*

[8] *Dans et concedens vobis, dicto procuratori nostro, et cujusque nostrum et tocius universitatis predicte, in premissis omnibus et singulis,* ⌊*plenariam potestatem*⌉ *a dicto Petro de Caneto dicta tria* |[9] *kaficia tritiçi ad mensuram Tamariti* ⌊*vel eorum precium*⌉, *nomine debitorio aut depositorio in mutuum debiti vel depositi, recipiendi et manublevandi, et nos et unum-*|[10]*quemque nostrum in solidum et pro toto et bona nostra et cujusque nostrum* ⌊*et tocius universitatis predicte*⌉ *obligandi, cum hostagio et sine, cum pena*

et sine ipsa, fidejussorem vel fidejussores in predictis |[11] *omnibus et singulis dandi et offerendi, et eos indempnes servandi, et bona nostra et cujusque nostrum et tocius universitatis predicte pro dicta indempnitate servanda* |[12] *obligandi, et omnia alia et singula faciendi et procurandi que possunt et debent facere veri procuratores legitime constituti ad similia et que mandatum exhi-*|[13]*gunt speciale et sine quibus predicta expediri comode non valerent et que nos et quisque nostrum et tota universitas dicti loci facere possemus ac eciam fa-*|[14]*ceremus si personaliter interessemus. Ratum et firmum perpetuo nos et quisque nostrum, nomine nostro et tocius universitatis predicte, habere promitimus quidquid inde per vos* |[15] *dictos procuratores nostros et quemlibet vestrum in solidum* [a]*actum sive procuratum fuerit in premissis et quolibet* |[16] *premissorum*[a]*, ac si a nobis et quolibet nostrum et tota universitate predicta personaliter esset factum, volentesque vos, dictos procuratores nostros et quemlibet vestrum, relevare* |[17] *ab omni honere satisdandi. Promitentes notario infra scripto legitime stipulanti et recipienti, nomine omnium illorum quorum interest vel interesse potest, poterit seu* |[18] *debebit judicio sisti et judicatum solvi, cum suis clausulis universis sub bonorum nostrorum et cujusque nostrum et tocius universitatis predicte, omnium ypotecha et* |[19] *obligacione firma.*

Quod est actum VIII° idus madii, anno Domini millesimo CCC^{o} tricesimo quarto.

Testes hujus rei sunt Montsonus de la Torre, pres-|[20]*[biter* ·· 5 ch ·· *de Tre]gó, et Petrus Garçia, oriundus de Castigale⌊p⌉us.*

[21] [*Sig*](signe)*num Garcie Cellada, notarii publici Andanini, qui hoc instrumentum, cum supra possito in VII^{a} linea, ubi dicitur "pro nobis et nomine nostro",* |[22] [*et in VIII^{a}, ubi*] *dicitur "plenariam potestatem", et in IX^{a}, ubi dicitur "vel eorum precium", et in X^{a}, ubi dicitur "et tocius universitatis predicte", recepit, scribi fecit* |[23] [*et*] *clausit.*

Àpoca:

[24] *Noverint universi quod nos, Bernardus de Rialb et Petrus de Albana, procuratores, sindici seu actores universitatis ville seu loci de Andanino, cum publico instrumento* |[25] *confecto per Garsiam Çelada, notarium publicum dicte ville de Andanino, VIII^{a} idus madii, anno Domini millesimo CCC^{o} triçesimo quarto, recognoscimus et in* |[26] *veritate confitemur, nominibus nostris propriis et procuratorio nomine quo supra, tenere in puro deposito et comanda pro vobis, Petro de Caneto, jurisperito, vicino et habi-*|[27]*tatore ville Tamariti de Lithera, et vestris, videlicet duçentos viginti et duos solidos Jaccensium, quos a vobis numerando habuimus et recepimus et bene nostre voluntati pac-*|[28]*cati sumus et fuimus. Renunciantes omni excepcioni dictorum denariorum non receptorum sive non habitorum ex causa predicta et doli. Quos denarios dicti depositi convenimus et* |[29] *promitimus vobis reddere et deliberare in festo Sancte Marie mensis augusti ⌊proximo⌉, termino per vos nobis graciose conçesso, sine omni contradicto et prolongamento in pace. Dampna,* |[30] *vero, vel missiones que vel quas feceritis sive sustinueritis a dicto termino in antea racione dicti depositi exhigendi, totum convenimus et promitimus vobis*

solvere, resti-|[31]tuere et emendare, et ex inde credamini vestro simplici verbo, sine testibus et juramento. Et nisi vobis reddiderimus denarios dicti depositi in dicto termino vel post |[32] quando volueritis, convenimus et promitimus vobis nos, dicti Bernardus et Petrus, nominibus quibus supra, tenere hostagium sequenti die post dictum terminum sine aliqua requisi-|[33]cione intus ville Tamariti non exituri ab inde sine vestra licencia donech de dictis denariis cum expensis sitis vestre voluntati plenarie satisfactus. Pro quibus |[34] denariis depositi ante dicti et expensis obligamus vobis, dicto depositori, et vestris nos et unumquemque nostrum et omnia bona nostra et cujusque nostrum et tocius universi-|[35]tatis de Andanino, mobilia et inmobilia, specialiter et generaliter, ubique habita et habenda. Promitentes vobis, dicto depositori, nominibus quibus supra, hostendere |[36] bona desembargata usque ad quantitatem dicti depositi et expensarum.

Quod est actum in Tamarito de Lithera, VIII° idus madii, anno Domini millesimo CCC^{o} |[37] triçesimo quarto.

Testes hujus rei sunt Arnaldus de Almenari et Bernardus de Pallyàs, vicini Tamariti.

[38] *Sig*(signe)*num Petri de Torrentibus, vicini Tamariti de Lithera, auctoritate regia notarii publici per totum regnum Aragonum, qui hoc instrumentum, cum supra posito in |[39] VI^{a} linea, ubi dicitur "proximo", recepit, scripsit, clausit et predictis interfuit.*

[a] Duplicat

129

21 juliol 1334

Apel·lació al comte d'Urgell presentada per Bernat de Llorenç, prevere i procurador de l'abadessa de Vallverd, pel fet que Joan Ferran, lloctinent de procurador de la Vall d'Àger, havia requisat certs béns vacants que estaven en poder de Martí Alòs, batlle de Canelles per l'abadessa de Vallverd, a qui pertanyia la jurisdicció d'aquest lloc. L'apel·lació va ser llegida a l'esmentat Joan Ferran, el qual va respondre que dits béns pertanyien al fisc del comte, a qui ell representava.

▸ O M 1017.10. Pergamí, carta partida.
Not. dors.: 1. [·· 3 ch ··] *Bernardo de Laurencio.* 2. *Appellatio abatissa Vallis Viridis ad dominum ¦comitem¦ Urgelli.* 3. *Appellatio a quodam mandato facto abbatisse.* 4. *Leg 660/2.* 5. *N° 64.*

a 1988, J. M. Cots : Co 61.

[1] *Noverint universi quod, in presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum, Bernardus de Laurençio, presbiter ac procurator constitutus a domina abbatissa monasterii de Tragó et ejus conventus, |[2] cum publico instrumento facto per manum Guilelmi Costa, notarii dicti loci de Tragó, ut michi facta fuit plena fides de ipso procuratorio, personaliter constitutus in loco de Os, in |[3] domibus Bartolomei de Sanauya, presentavi ac per me legi fecit Johanni Ferran quandam cedulam papiream cujus tenor sic sequitur:*

> *Cum vos, Johannes |[4] Ferran, qui vos asseritis tenere locum procuratoris in valle Ageris, fueritis in monasterio Sancte Marie Vallis Viridis die martis intitulata III° idus julii, anno Domini M^{o}CCC^{o} |[5] XXX°IIII°, et nobis, domine Brunissendi, Dei gracia abbatisse dicti monasterii, mandavistis et injungistis seu injungi fecistis per Bernardum Marunyani, juratum ut asseritis vestri o-|[6]ficii, ut traderemus vel deliberaremus aut tradi faceremus in posse Martini d·Alòs, bajuli nostri de Canellis, illa animalia, videlicet, unam mulam et unam eguam, que in posse |[7] nostro erant vel etiam si aliqua bona erant, mobilia vel sedencia, usque per discretum Berengarium Monachi fuerit determinatum. Et hoc sub pena mille aureorum. Et nos, dicta |[8] abbatissa, in continenti de dicto vestro mandato, appellavimus ad dominum comitem, vel ad illum vel ad illos ad quem vel ad quos de jure vel de consuetudine tenebamur appellare.*

[9] *Et vos, non obstante appellacione, cumulando mala malis in non modicum prejudicium et gravamen nostrum et dicti nostri monasterii, pendente dicta appellacione, ivistis ad dictum |[10] nostrum locum de Canellis et mandavistis dicto Martino ut vobis traderet omnia et singula bona que condam fuerunt F[errari]i de Bruch et ejus filii, hominum nostrorum condam, nescimus |[11] quo ductu spiritu, et ea scripsistis et ocupastis, portando vobiscum unam capam et unes tovalles [et unam lanceam], injuste et indebite contra Deum, jus et justiciam depredando nos et dictum nostrum mo-|[12]nasterium, spoliando nos et dictum nostrum monasterium a possessione dictorum bonorum et jurediccione ipsius loci, qui noster est et pacifice et quiete dictum locum cum omnibus hominibus et mulieribus |[13] franchum et liberum tenuimus a tanto tempore citra quod memoria hominum in contrarium non est, et nobis et omnibus nostris multas injurias et gravamina indebite et injuste fecistis.*

[14] *Unde nos, dicta abbbatissa, atendentes et videntes dictas oppresiones et injurias [nobis et] dicto monasterio nostro et hominibus nostris per vos dictum Johannem injuste illatas, et invasiones dicti monasterii et fran-|[15]quitates et libertates dicti monasterii nostri, per vos factas de facto, cum hoc de jure facere non possitis. Immo, si alius homo predicta facere atemptaret, vos dictus Johannes nos defendere debebatis |[16] racione dicti vestri offici. Et quod tam iniquum mandatum nobis facere non debuissetis, predicta, autem, omnia et singula nobis per vos injuriose illata in continenti ad animum revocavimus. Et noluissemus |[17] predicta per vos nobis facta fuisse et dicto nostro monasterio injuste illata fuisse pro mille aureis*

Alfonsinis. Immo, vellemus magis eosdem de nostro amisisse quas injurias per vos nobis |[18] *et dicto monasterio injuste illatas. Suo loco et tempore intendimus vendicare et contra vos et bona vestra prosequi et habere, cum dampnis, interesse et missionibus. Et ex predictis gravaminibus, facientes nos et* |[19] *dictum monasterium nostrum quam plurimum agravatum, non* ⌊*re*⌉*cedendo a dicta appellacione nostra, sed perseverando in eadem et acumulando eidem, cum scriptum sit quod cum injuste oppressis et contra* |[20] *justiciam agravatis in judicio et extra appellacionis remedium sit indultum, ideo nos, dicta domina abbatissa, sencientes nos et dictum nostrum monasterium quam plurimum ex predictis grava-*|[21]*minibus agravatum, protestato primitus per nos quod, per appellacionem per nos jam emissam nec per hanc faciendam, dictum vestrum iniquum mandatum nec id quod de facto in loco de Canellis* |[22] *fecistis injuste et indebite vires aliquas non assumat, nisi quatenus de jure et racione assumere valeat, appellamus sollempniter in his scriptis ad dominum comitem Urgellensem vel* |[23] *ad illum vel ad illos ad quem vel ad quos de jure vel de consuetudine appellare debemus. Ponentes nos et dictum nostrum monasterium et omnia bona nostra et dicti nostri monasterii et hominum nostrorum* |[24] *sub proteccione dicti domini comitis et ejus custodia speciali. Petentes apostolos*[a] *iterum, iterum et iterum, et cum instancia quanta possumus vobis dari atque concedi, cui appellacioni tanquam legitime petimus* |[25] *deferi. De qua appellacione, tradicione et presentacione vobis, dicto Johanni Ferran, et de omnibus predictis et singulis petimus per vos, notarium de Os, nobis, dicte abatisse, fieri publicum ac testimoniale instrumentum.*

[26] *Quod fuit factum XII° kalendas agusti, anno Domini M^{o}CCC^{o}XXX°IIII°. Testibus ad hoc presentibus Adam Carví, Guilelmo Oriol et Guilelmo Costa, presbiteris.*

Et eadem die dictus Johannes Ferran |[27] *dedit responssionem suam sequentem:*

Et Johannes Ferran, locum tenens procuratoris predictus, super contentis respondens, dicit quod, cum ad ejus noticiam pervenisset dicta bona vacare propter publica |[28] *titula, bona vacancia possidere et possessiones eisdem assignari per principem, cum sit quodam modo ejus jus regale potestatis, sui ofici*[b] *intencio de jure ca*⌊*s*⌉*i sit fundata ad fis-*|[29]*cum dicta bona vacancia pertinere, idem volens tamen quod interim n*⌊*ec*⌉ *mobilia dissiperentur, omnia et singula bona predicta sedencia et movencia ad jure domini comitis conservacionem,* |[30] *qui fiscus est in toto suo* ⌊*vice*⌉*comitatu Agerensi, comisit seu comendavit prefato Martino d·Alòs ut ipse teneret nomine cujus interest vel interesse potest. Et quia vos, domina abbatissa, sine* |[31] *causa, cognicione et in magnum dedecus et prejudicium ac gravamine domini comitis, aliqua bona mobilia, videlicet, unam eguam de pileo rubeo et unam mulam de pilo nigro, usurpando,* |[32] *ad manus vestras accepistis, salvo vestro, domina, honore, indebite et injuste. Idcirquo, juste et legitime dictum mandatum fuit factum. Cetera vero contenta que contra ipsum faciunt seu facere* |[33] *videntur et que in facto sunt et facto consistunt, negat prefatus lo-*

cum tenens procuratoris, adiciens quod nulli facta est injuria in predictis, cum idem locum tenens procuratoris actoritate sui o-|[34]fici fecerat jure suo propter que dicte frivole appellacioni non esse de jure deferendum, tamen ob reverenciam dicti domini comitis dictam appellacionem idem locum tenens procuratoris defert quantum |[35] de jure fuerit deferendum vel altera racione[c]. Et est paratus apostolos[a] tradere infra terminum, si sit qui eos petere seu accipere voluerit. Quam responsionem mandat inseri et apponi in fine |[36] dicte appellacionis et sibi fieri publicum instrumentum divisum per alphabetum.

Testibus presentibus Bernardo Costa, Guilelmo Oriol, presbitero. Die et ano prefixis.

[37] *Ego, Guilelmus F[errari]i, canonicus Ageris, locum tenens Bertrandi de Laurençio, priore in ecclesia de Os, qui ad omnia predicta, tanquam notarius publicus, presens fui et hoc scripssi, cum |[38] raso et emendato in IIII^a l[inea, ubi dicitur "Sancte"], et cum supraposito in XI^a linea, ubi dicitur "et unam lançam", et in XIIII^a linea, ubi dicitur "nobis", et cum raso et emendato in XVIII^a |[39] linea, ubi dicitur "gravaminibus", et cum supraposito in XXX^a linea, ubi dicitur "vice". Et clausi meo sig*(signe)*no.*

[a] *apostoli* (llatí, plural): documentació que el jutge inferior adreça al superior en el cas d'una apel·lació [b] Ad lit.: *fici* [c] Ad lit.: *alteracione*

130

13 novembre 1334

L'abadessa i monges de Vallverd cedeixen a Bernat de la Torre, veí de la Torre dels Oms, el dret de tanteig sobre una part de la granja de Cérvoles que Antoni Esteve tenia a cens per dit monestir i havia venut a Arnau d'Eva i un altre Arnau d'Eva, els dos de Castelló de Farfanya.

► O M 1017.11. Pergamí, carta partida.
Not. dors.: 1. ¡Carta de? Sérvoles que [·····]. 2. *Ista instrumenta sunt super juribus grangie de Sérvoles.* 3. *Carta de la granga de Sérvoles e del delme.* 4. *Sérvoles prop Tragó. 1334.* 5. *N 18, Cal 49*. 6. *Leg 659/29*. 7. *N° 62*.

α Segle XVIII : Ru 18.

β Segle XVIII, *ex* α : Ru′ 18.

A Segle XVIII : Rx 18.

γ *ca* 1770–75, Jaume Caresmar : Mo, p. 722.

a 1988, J. M. Cots, *ex* O : Co 62.

[1] *Noverint universsi quod nos, domina Brunisendis, Dei gracia abbatisa monasteri Vallis Viridis, que alias dicitur de Tregó, Katerina de Canalda, priorisa, Sibilia d·Os, sub priorisa, Helienor de Villa Mayore, sacristana, Arsendis de Villa Mayore*[a]*, sub sacrista,* |[2] *Helienor de Pinyana, cantrix, Beatrix de Castre, pietanceria, Maria de la Riba, celleraria, Englesona de Besora, hostiaria*[b]*, Berengaria d·Alçamora*[c]*, sub cantrix, Serena de Montrós, hostalaria, Sibilia de Siscar, Elicsendis ces·Avelanes, Berenga-*|[3]*ria de Queralt, Elicsendis de Girveta, Berengaria de Roques, Englesona de Besora, minor dierum, et totus conventus monasteri ejusdem, per nos et omnes succesores nostros, capitulo ad hoc specialiter congregato, deliberacione prehabita et tractatu, ex certa* |[4] *sciencia et consulte, servatis hiis que solent et debent de jure in talibus observari, testimonio presentis publici instrumenti perpetuo valituro, damus, tradimus et concedimus hac vice vobis, Bernardo de la Tore*[d]*, permanenti in Turre Hulmorum, faticham nobis presentatam per Antonium* |[5] *Esteva de quadam parte grangie de Sérvoles, quam ibi pro nobis ad censum et infiteosim tenebat. Quam partem grangie modo dictus Anthonius vendidit Arnaldo d·Aeva, filio Arnaldi d·Aeva, filii Guyllermi d·Aeva, condam, et Arnaldo d·Aeva, filio Arnaldi d·Aeva, filii* |[6] *condam Petri d·Aeva, habitatoribus Castellionis Farfanie, cum publico instrumento confecto per manum Petri Fayol, notari publici Castellionis Farfanie, actoritate venerabilis Petri Lena, notari ejusdem loci, et hoc prout in eodem instrumento lacius continetur. Quod instrumentum dictus* |[7] *Anthonius nobis presentando, dictam fathicam tradidit, et nos vobis eundem instrumentum tradimus, trasferendo in vos jus vendicionis predicte, vos servando dicto Anthonio ad quod dicti emptores eidem dare, solvere promiserunt, prout denotat dictum* |[8] *instrumentum, et nobis faciendo instrumentum quod dabitis bene, legaliter et fideliter decimam de omnibus fructibus quod Deus*[e] *vobis dabit in parte ipsius grangie et terminorum ipsius. Et de animalibus minutis et grosis, et nobis, dicte abbatise, et nostris* |[9] *succesoribus, vos et vestri succesores, aut qui post vos dictam partem grangie tenuerint vel posiderint, teneamini jus firmare tociens quociens a nobis fueritis requisitus. Teneamini eciam servare nobis et nostris succesoribus* |[10] *condiciones contentas in instrumento donacionis per antecesores nostros facte Jhoani Stephani de dicta grangia. Et sub istis condicionibus damus vobis predictam faticham, salvo in alis vendicionibus in omnibus et per omnia* |[11] *jure nostro, et secundum instrumentum dicti Jhoanis Stephani, confirmamus vobis Bernardo de la Tore ante dicto dictam vendicionem.*

Quod est actum idus novembris, anno Domini M^{o}CCC^{o}XXX° quarto.

Sig+num domine Bru-|[12]*nisendis, abbatise, sig+num Katerine de Canalda, priorise, sig+num Sibilie de Os, sub priorise, sig+num Elihonoris de Villa Mayore, sacristane, sig+num Arsendis de Villa Mayore, sub sacriste, sig+num* |[13] *Helienoris de Pynana, cantricis, sig+num Beatricis de Castre, pietancerie, sig+num Marie de la Ribe, cellerarie, sig+num Anglesone de Besora, hostiarie, sig+num Berengarie d·Alçamora, sub-*|[14]*cantricis, sig+num Serene de Montrós, hostalarie, sig+++na Sibilie de Siscar, Elicsendis ces·Avelanes et Berengarone*[f] *de Queralt, sig+++na Eliscendis de Girveta,*

Berengarie de Roques |[15] *et Anglesone de Besora, minoris dierum, omnium predictarum que predicta omnia et singula concedimus et firmamus, testesque firmare rogamus.*

Sig++na honorabilium Berengarii çes·Avelanes et Arnaldi Geraldi, |[16] *hujus rey testium.*

[17] *Sig*(signe)*num mei, Guillermi Costa, publici jurati in tabellionatu Trogonis actoritate Guillermi de Noya, rectoris notariique publici ejusdem loci, hec scribi feci et clausi.*

[a] Ad lit.: *Moyore* [b] Ad lit. *hostalaria*; ho corregim a *hostiaria*, que és el que diu a la signatura, ja que més endavant apareix una altra *hostalaria* [c] Ad lit.: *Alçamoro* [d] α, β, A: *Delantor* [e] Aut *Dominus* [f] Ad lit.: *Berengorone*

131

13 abril 1335

Pere Pebrada, fill i hereu del difunt Guillem Pebrada, cedeix al monestir de Vallverd diversos drets i béns. Això es fa en quitació d'un censal de 1400 sous de capital i 100 sous jaquesos de pensió anual, del qual se'n devien 209 sous de pensió. D'aquesta manera s'alliberaven cinc finques que estaven posades com a garantia d'aquest censal, per la qual cosa no podien ser venudes separadament. Els drets i béns que es cedeixen són: d'una banda, una franquesa que havia estat concedida als avantpassats de Pere Pebrada per Ramon Berenguer d'Àger; i d'altra banda, un molí d'oli i dues finques situades respectivament a les partides de la Cantarella i de Balçolà. El molí i les dues finques són estimades en un valor total de 1850 sous.

► O M 1017.09. Pergamí.
Not. dors.: 1*. *Venditio franquitatis et multarum possessionum in loco de Tragone per Petrum Piperate monasterio Vallis Viridis. 1335.* 2. *N 39, Cal 49+.* 3. *Leg 660/1.* 4. *N⁰ 63.*

α Segle XVIII : Ru 39+.

β Segle XVIII, *ex* α : Ru′ 39+.

a 1988, J. M. Cots : Co 60.

[1] *Noverint universi quod ego, Petrus Piperate, filius et heres universsalis condam Guillermi Piperate, per me et omnes meos successores presentes pariter et futuros, cum hoc presenti publico instrumento perpetuo valituro et duraturo,*

Confiteor et in veritate recognoscho, ut |[2] *heres dicti patris mei, quod dictus Guilelmus Piperate et uxor ejus Sançona, parentes mei, vendiderunt et venditionem fecerunt domine abbatisse monasterii Sancte Marie Vallis Viridis, quod alias dicitur de Tregone, et conventui ejusdem, videlicet, centum solidos* |[3] *Jaccensium censuales super quinque locis*

ipsorum, ita quod, si dicta locha vendere vel alienare haberent, quod dicta locha simul et integre eos vendere oporteret et non divisim.

Nunc vero, cum dictus Guilelmus et uxor ipsius, parentes mei predicti, sint tot |[4] et tam diverssis creditoribus obligati, quod dicta locha vendi habeant, et ego non inveniam qui omnia dicta loca simul et integre emere vellit et facere dictum censuale monasterio ante dicto, et modo vos, venerabilis et religiosa domina Bruni-|[5]ssendis, Dei gracia abbatissa monasterii prelibati, et vester conventus, more pietatis, consentitis et vobis placet quod, dummodo ego reddam vobis in pecunia vel in dictis possessionibus omnes illos mille quadringentos solidos quos decostitit dictum |[6] censuale, et ducentos novem solidos qui vobis debentur de dicto censuali de tempore preterito, et quod vobis placet quod ego loca vobis obligata pro dicto censuale possim vendere divisim et tradere creditoribus parentuum meorum predictorum francha |[7] a dicto censuali.

Ideo, ego, dictus Petrus Piperate, ut heres qui supra, attoritate, decreto et firma Mathey Tarés, bajuli in Tregone pro domino Bernardo de Guàrdia, in solutum dictorum mille sexcentorum et novem solidorum, vendo, trado atque in perpetuum |[8] concedo vobis, dicte domine abbatisse, et vestro conventui monasterii ante dicti et vestris successoribus in dicto monasterio, illam franquitatem quam nobilis dominus Raymundus Berengarius d·Ager olim dedit antecessoribus meis, et volo quod sicut dictus dominus, |[9] antecessor vester in loco de Tregó, quod vos, qui in ipso loco de Tregó estis successores, succedatis in dicta franquitate, et sicut de vestris antecessoribus dicta franquitas exivit, ita volo quod vobis et dicto vestro monasterio revertatur, cum omni pleno |[10] meo jure et meorum, et reddo vobis de presenti instrumentum dicte franquitatis. Et renuncio omni juri et legi michi et meis pertinenti et pertinere debenti in eadem franquitate, quoquo modo, jure, racione vel causa, ut melius de jure et de facto dici, scribi, intelli-|[11]gi et cogitari potest et utilius, ad comodum vestri et vestrorum successorum in monasterio supra dicto.

Vendo etiam vobis et dicto vestro monasterio in solutum dictorum vestrorum denariorum loca que secuntur, videlicet:

Illum molendinum oley cum domibus |[12] ubi est edificatum in villa Tregonis, cum suo doyll et libra, et cum omnibus suis aparamentis et sibi pertinentibus, tam de petra quam de ferro et ligno, et cum illa domo johana[a], ubi pater meus consuevit tenere les tenaylles, quod mo-|[13]lendinum et domus afrontat cum flumine Nugarie, cum molendino vestro, dicte domine abbatisse, et cum domibus mei, venditoris, pro precio sexcentorum solidorum sicut fuit extimatum per tacxatores loci de Tregó.

Item vendo et in solutum dono |[14] vobis quandam sortem terre cum olivariis et aliis arboribus sitam in termino de Tregó, ubi dicitur a la Cantarela, que affrontat cum Petro Miró, Martino del Obach et cum flumine Nugarie, extimatam quadringentos solidos.

Item, |[15] quendam locum situatum in termino de Tregó, ubi dicitur a Balçolà, [cum][b] olivariis et aliis arboribus et suis pertinentiis, sicut afrontat cum Petro Miró, Pe-

tro de Myllà et cum via publica, extimatum octingentos quinquaginta solidos, |[16] excepto uno olivario de Sancta Maria de Tregó et altero de Sancta Lucia.

Que franquitas et predicta loca omnia et singula, cum omnibus juribus et pertinenciis suis, et cum omnibus et singulis que habent intra se et suis afrontacio-|[17]nibus et super se, et cum ingressibus et egressibus, vendo et trado et in solutum vestrorum dictorum denariorum, francha et libera, confitens vobis dictum precium dedisse et solvisse in solutum dictorum vestrorum denariorum, et per vos |[18] de dicto precio ipsorum locorum michi et meis satifactum fuisse.

Quare renuncio excepcioni non habitorum, numeratorum et non receptorum sive per vos non retentorum dictorum denariorum in solucione predicta, doli et accioni in factum, et omni[c] |[19] alii juri, canonico et civili, et vendicionis non facte, et specialiter juri corrigenti decepcionem in vendicione ultra dimidiam justi precii et beneficio minoris precii.

Et si predicta que vobis vendo plus modo valent |[20] aut valebunt in futuro amplius precio ante dicto, parum et plurimum, totum illud, quantumcumque sit, dono vobis dicte domine abbatisse et dicto vestro monasterio in plana, pura et simplici donacione et irrevocabili inter vivos, eiciens |[21] me et meos a jure, dominio, tenedone et corporali possesione de franquitate et locis predictis, mitens vos dictam dominam abbatissam et vestrum monasterium ante dictum in tenedonem et corporalem [possessionem][d] de eisdem, ad habendum, tenendum, |[22] possidendum, dandum, vendendum, impignorandum, cambiandum, permutandum atque alienandum, et ad omnes vestras et vestrorum voluntates in perpetuum faciendas.

Et si lis vel controverssia aliquo tempore sive questio per libelli oblacionem vel |[23] alio quocumque modo vobis et dicto monasterio de predictis que vobis vendo, juste vel injuste, ipsam litem, controverssiam, questionem vel libellum et omnem causam tam principalem quam appellacionis in me recipere et ducere a principio usque ad finem, |[24] meis propriis missionibus et expensis, sic quod non oporteat vos prosecucioni cause aliquatenus interesse. Et si predicta non fecero et propterea, aut pro ipsis que vobis vendo defendendis, vos, dicta domina abbatissa, vel vestri successores in |[25] dicto vestro monasterio dampnum aliquod pateremini et expenssas aliquas feceritis, in judicio et extra, ipsum dampnum et expenssas ad integrum vobis et dicto vestro monasterio reficere et emendare promito, dictis bonis evictis vel non. Re-|[26]mitens vobis ex nunc ut ex tunc omne jus et necessitatem denunciandi.

Promito etiam vobis, dicte domine abbatisse, et dicto vestro monasterio et vestris successoribus quod omnia dicta loca et bona que vobis vendo cum omnibus suis juribus |[27] et pertinenciis faciam vos habere, tenere, possidere et expletare, francha, libera et quitia, ab omni obligacione et servitutis genere penitus expedita. Et faciam inde semper vobis et vestris successoribus in dicto vestro monasterio bonam, legalem |[28] guirenciam et eviccionem, in jure et extra jus, contra omnes et singulas personas. Renuncio scienter

omni perferimento juris sive directi et omni allegacioni sive probacioni quibus contra predicta vel aliquod predictorum juvari possem quo-|[29]quo modo, et juri dicenti "emptorem primo defendere guirenciam". Remitens vobis et vestris appellandi necessitatem si super eviccione contra vos et dictum vestrum monasterium pronunciari contingeret. Renuncio eciam expresse quod non po-|[30]ssim dicere vel obicere quod vobis, dicte domine abbatisse, et dicto vestro monasterio facta fuerit injuria vel injusticia si bona predicta vel aliqua earum pars evinceretur a vobis aut pro vestri culpa seu necligencia sint evicta. Et si contra vos aut dictum |[31] vestrum monasterium super eviccione dictorum bonorum fuerit lata sentencia, promito vobis et dicto vestro monasterio totum precium et omne interesse ex integro restituere ac persolvere, et vos et dictum vestrum monasterium omnino servare indempnem.

Pro quibus omnibus |[32] et singulis atendendis et firmiter observandis, obligo vobis, dicte domine abbatisse, et dicto vestro monasterio omnia bona ⌊mea⌋, habita et habenda. Et ego, dictus Petrus Piperate, juro, ad sancta IIII^{or} Dei evangelia et cru+ce Domini coram me posita et a mea |[33] propria manu corporaliter tacta, quod contra predicta vel aliquod predictorum non veniam seu venire faciam aut possim jure, verbo vel facto, palam vel oculte, per me aut per interpositam personam seu personas, ratione minoris precii nec alia qualibet |[34] ratione. Sic Deus me adjuvet et hec sancta predicta.

Quod est actum idus aprilis, anno Domini millesimo CCC^{o} tricesimo quinto.

Sig+num Petri Piperate, venditoris jurati predicti, qui hec concedo et firmo, testesque firmare rogo.

Sig+num mei |[35] Mathey Tarés, bajuli in Tregone pro domino Bernardo de Guàrdia, qui decretum et attoritatem meam hic presto.

Sig+num Petri Martell, presbiteri, sig+num Petri de la Tore, testium hujus rey.

[36] *Sig*(signe)*num mei Guillermi Costa, notarii publici in tabellionatu Tregonis attoritate Guillermi de Noya, rectoris et notarii publici ejusdem loci, cum supra posito in tricesima secunda linea, ubi scribitur "mea", hec scripssi |[37] et clausi.*

[a] Deu provenir del català *casa jussana* o *jusana*, que es referiria a la part baixa de l'edifici. L'evolució *jussana* → *jusana* → *juana* → *Johana* combina la sonorització de la [s] intervocàlica, que és un fenòmen habitual, la subseqüent caiguda de la [z] intervocàlica, també habitual a la baixa edat mitjana, l'assimilació al nom propi femení i, finalment, una grafia usual d'aquest nom, especialment en llatí. Agraïm a l'Albert Turull el seu ajut en aquest tema [b] Afegit pels editors [c] Repetit al principi de la línia següent [d] Afegit pels editors

131 bis

Escarp, 15 juny 1335

Guillem de Conques, procurador del comte Jaume I d'Urgell a la Vall d'Àger, requereix a l'abat d'Escarp que posi remei als deutes del monestir de Vallverd, del qual n'és visitador. Altrament, no hi haurà més remei que disposar dels béns i llocs de dit monestir en el vescomtat d'Àger.

► O Arxiu Nacional de Catalunya, Fons Desvalls, ANC1-1087-T-4467. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Carta de notifficació o ¦íntima?|.* 2. *Carta de íntima feta per lo procurador del comte de Orgell y señor de Almenar al visitador del monastir de Sant Illari perquè fossen venudes una proprietats que dit monastir tenia en Almenar, en alou ¦de?| dit se¦ñ?|o¦r?|. A 27 chalendes juliol 1335.* 3. *¦Carta?| de la qual* [·····](7 línies il·legibles per ser la tinta molt esvaïda) .

[1] *Noverint universi quod die jovis intitulata septimodecimo kalendas julii, anno Domini millesimo trescentesimo tricesimo quinto, in presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum ad |[2] hec specialiter vocatorum et rogatorum, honorabilis Guilelmus de Conques, procurator Vallis Ageris pro inclito domino inffante Jacobo, Dei gracia comite Urgellense et vicecomite Agerense, con-|[3]stitutus personaliter in loco de Escarpio, scilicet extra villam satis juxta flumen Siccoris, ante presenciam reverendi in Christo domini fratris Raymundi, Dei gracia abbatis monasterii de Escarpio, |[4] predictus honorabilis Guilelmus de Conques presentavit et tradidit, et per me, infra scriptum notarium, legi fecit eidem domino abbati, quandam litteram per eundem Guilelmum de Conques ipsi domino |[5] abbati directam patentem in papiro scriptam, sigillo cere rubee officii procuracionis predicte, ut prima facie apparebat, in dorso sigillatam, cujus quidem littere tenor sequitur sub hiis |[6] verbis:*

> *Reverendo in Christo patri Raymundo, Dei gracia abbati monasterii de Escarpio. Guilelmus de Conques, procurator Vallis Ageris pro inclito domino inffante Jacobo, illus-|[7]trissimi domini regis Aragonum filio, Dei gracia comite Urgellense et vicecomite Agerense. Salutem et honorem.*
>
> *Pro parte plurium creditorum abbatisse et conventus monasterii Sancte Marie Vallis |[8] Viridis, alias cognominati de Tregó, situati in vicecomitatu predicto, fuimus pluries cum maxima instancia requisiti ut eis de bonis dicti monasterii satisfieri faceremus in debitis eorundem, |[9] quod eis cum justicia non valemus modo aliquo denegare. Et quia infra jurisdiccionem nobis comissam non extant aliqua bona mobilia seu ¦nomin?|a dicti monasterii de quibus dictis creditoribus |[10] satisfacere valeamus, opportebit nos exequcionem facere in bonis immobilibus monasterii supra dicti nisi aliud per ipsos abbatissam et conventum seu per vos, qui visitator estis dicti monasterii, |[11] remedium adhibeatur. Et tamen infra nostram jurisdiccionem nescimur esse bona aliqua immobilia dicti monasterii nisi castra et loca*

aliqua que sine maximo dicti monasterii detrimento alienari, |[12] nequibi¦mus?¦. Qua propter, certifficando vos de premissis, vos per presentes ex parte dicti domini inffantis, quorum predecessores dictum monasterium fundaverunt, requirimus et monemus quatenus tale |[13] remedium in premissis adhibere curetis quod celebriter satisfiat creditoribus ante dictis. Alias certifficamus vos quod in dictorum abbatisse et conventus et vestri culpam et negligenciam de dictis |[14] bonis seu locis immobilibus infra dictam nostram jurisdiccionem constitutis seu precio eorundem dictis creditoribus faciemus satisfieri indilate.

Datum in loco Ageris, XVIII° kalendas julii, |[15] anno Domini millesimo CCC^o^ tricesimo quinto.

Qua quidem littera predicta presentata et lecta ac ipsi domino abbati tradita, predictus Guilelmus de Conquis, ut procurator qui supra, requi-|[16]sivit me, infra scriptum notarium, ut inde sibi facerem publicum instrumentum in testimonium premissorum.

Quod est actum die, anno et loco predictis, presentibus fratre Guilelmo de Angularia, mo-|[17]nacho dicti monasterii de Escarpio, et Dominico Rodrigo, habitatore dicti loci de Escarpio, testibus ad predicta specialiter convocatis et rogatis.

[18] *Sig*(signe)*num mei, Petri de Aguylló, notarii publici Ilerdensis ac per totam terram ac dominacionem illustrissimi domini regis Aragonum auctoritate |[19] ejusdem, qui hoc instrumentum scripsi et clausi et predictis interfui die, anno et loco predictis.*

132

¦Lleida?¦, 5 agost 1335 – Andaní, 6 agost 1335

Els paers de Lleida nomenen un procurador per a que restitueixi a l'abadessa de Vallverd el castell d'Andaní. Aquest havia quedat en poder de la universitat de Lleida mentre l'abadessa de Vallverd no satisfés els 1 500 sous jaquesos que havia costat la reparació de la cèquia de Segrià al terme d'Andaní. Són dos instruments: procura i restitució.

× O Original perdut.

▸ A 1341, maig, 8, còpia autenticada per Bartomeu de Torres, notari de Lleida, i subscrita per Macià de Segrià i Guillem de Bensa, notaris de Lleida : M 2473.17. Pergamí. Not. dors. : 1*. *Civitas Ilerde constituit procuratorem qui mittat abbatissam Vallis Viridis in possessionem loci de Andanino, quem sibi pro quadam pecunia mutuata olim impignoraverat. Est etiam actus ipsius realis restitutionis. 1335*. 2. *L 1632/21*.

Procura:

[1] *Noverint universi quod* |[2] *nos, Arnaldus de Boscho, Jacobus de Maçons, Bartholomeus d·Albesia et Bernardus d·Araynó, cives Ilerdenses et paciarii civitatis ejusdem anni presentis, de consilio, assenssu et* |[3] *voluntate plurimorum procerum dicte civitatis, cum testimonio hujus presentis publici instrumenti, facimus, creamus, constituimus et ordinamus verum, certum et specialem sindicum*[a], |[4] *iconomum et procuratorem nostrum et universsitatis predicte civitatis Ilerde vos, Dominicum de Serra, civem dicte civitatis, presentem et recipientem, ad tradendum, deliberandum,* |[5] *absolvendum, restituendum atque reddendum, pro nobis et nomine nostro et dictorum proborum hominum ac tocius universsitatis Ilerdensis predicte, possessionem corporalem, de jure et* |[6] *de facto, de castro et villa seu loco de Andanino et juribus ejusdem ac pertinenciis universis venerabili et religiose domine Brunissendi, Dei gracia abbatisse mo-*|[7]*nasterii Sancte Marie Vallis Viridis, alias cognominati de Tregó, et ejus conventui vel cui voluerit loco ipsorum. Et eciam de omnibus et singulis juribus et pertinenciis* |[8] *tam ad ipsam dominam abbatissam et ejus conventum quam ad quoscumque alios pertinentibus in loco predicto et ejus terminis. Et ad mitendum, ponendum et introducen-*|[9]*dum eandem dominam abbatissam in loco et castro predicto. Et vos, nomine dicte universsitatis, de possessione ejusdem castri et ville et jurium ipsorum eiciendum et* |[10] *excludendum. Et ad recipiendum eciam pro nobis et nomine nostro ac dicte universsitatis a domina abbatissa predicta vel alio pro ipsa omnes illos mille et quingentos* |[11] *solidos Jaccensium quos ipsa domina abbatissa nobis et dicte universsitati dare et solvere debet, qui sunt de illa quantitate pecunie quam ipsa domina abbatissa predicte universsitati* |[12] *debebat pro mutuo eidem domine abbatisse facto per dictam universsitatem ad opus reparacionis cuiusdam trench facto in cequia in termino de Andanino. Et ad facien-*|[13]*dum apocham de dictis mille et quingentis solidis Jaccensium cum ipsos receperitis. Et ad absolvendum castllanum et omnes et singulos homines dicti loci de Andanino ab omni* |[14] *fide, homagio et sacramento quibus astricti erant vobis, nomine dicte universsitatis, racione mutui pecunie supra dicte. Insuper constituimus vos ad dandum, cedendum et con-*|[15]*cedendum predicte domine abbatisse et ejus conventui supra dicto totum locum ac omnia et singula jura, acciones, questiones, raciones, peticiones et demandas, reales* |[16] *et personales, ordinarias vel extraordinarias, directas, utiles sive mixtas, cujuscumque generis vel speciei sint, quem, que et quas universsitas dicte civitatis habet* |[17] *et habere potest et debet contra venerabilem et religiosam dominam abbatissam monasterii Sancti Ilarii et contra priorem de Vileto et eorum conventus et dictum castlla-*|[18]*num et rectorem dicte ecclesie, et eciam quoscumque alios molendina et alia bona inmobilia in dicto loco seu ejus terminis habentes racione partis ipsos contingentis in* |[19] *sumptibus et expenssis reparacionis dicti trench. Et ad mitendum ipsam dominam abbatissam de Tregó in possessionem jurium et redditiuum ac bonorum aliorum quorum-*|[20]*cumque pertinencium ad dictos abbatissam Sancti Ilarii et priorem de Vileto et conventus ipsorum, castllanum, rectorem predictos et alios quoscumque racione predicta. Et generaliter ad omnia* |[21] *alia*

et singula faciendum que potest et debet facere procurator verus et legitime constitutus et que in predictis vel circa premissa necessaria fuerint ac eciam opportuna, |[22] eciam si mandatum exigunt speciale, et sine quibus predicta expediri comode non valerent. Promitentes, nomine universsitatis predicte, habere ratum, gratum, perpetuo, atque firmum |[23] quicquid inde per vos, sindicum supra dictum, actum fuerit sive gestum, ac si a nobis seu dicta universsitate personaliter esset factum.

Quod est actum nonas augusti, anno Domini |[24] millesimo CCC⁰ tricesimo quinto.

Sig+num Arnaldi de Boscho, sig+num Jacobi de Maçons, sig+num Bartholomei de Albesia, sig+num Bernardi Aranyó, paciariorum predictorum, qui hoc |[25] concedimus et firmamus firmarique rogamus.

Sig+num Petri d·Altarriba, notarii pacierie predicte, sig+num Francisci Garrigues, mercatoris Ilerdensis, testium.

Sig(signe)*num |[26] mei, Petri de Aguylló, notarii publici Ilerdensis, qui hoc instrumentum scripsi et clausi.*

Restitució:

[30] *Noverint univer-|[31]si quod die dominica intitulata octavo idus augusti, anno Domini millesimo CCC⁰ tricesimo quinto, in presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum ad hec specialiter vocatorum et |[32] rogatorum, honorabilis Dominicus de Serra, civis Ilerdensis, sindicus et procurator universitatis civitatis Ilerde ad infra scripta specialiter constitutus per dominos paciarios et plu-|[33]res probos homines dicte universitatis, ut in instrumento publico inde confecto per notarium infra scriptum continetur, existens personaliter in loco de Andanino in ecclesia videlicet ejusdem loci, ante |[34] presenciam venerabilis et religiose domine Brunissendis, Dei gracia abbatisse monasterii Sancte Marie Vallis Viridis, alias cognominati de Tregó, et Berengarii de Castilione, castllani dicti |[35] loci, et plurium hominum vel quasi omnium habitancium in dicto loco, dixit et aseruit quod ut ipsi, domina abbatissa, castllanus et universsitas dicti loci, bene sciunt quod ipse Domi-|[36]nicus de Serra, ut sindicus et procurator dicte universitatis civitatis Ilerde, tenuit aliquibus diebus pro dicta civitate locum de Andanino predictum, cum omnibus juribus et pertinenciis |[37] suis ex tradicione sibi factam per dictam dominam abbatissam et castllanum de dicto loco racione cujusdam pecunie quantitatis quam dicta universsitas Ilerdensis dicte domine abbatisse |[38] graciose mutuavit ad reficiendum trenchum factum in cequia de Sigrià in termino de Andanino. Quem, quidem, locum dicta universsitas potenter debebat tenere do-|[39]nech ipsa domina abbatissa dicte civitati satisfecisset de pecunie quantitate predicta, prout in certis capitulis inter dictam universsitatem Ilerdensem et dictam dominam abbatissam |[40] initis et scriptis per notarium infra scriptum plenius continetur.*

Verum, cum predicta domina abbatissa nunc satisfecerit dicte universsitati civitatis Ilerde de predictis, juxta vo-|[41]luntatem venerabilis consilii ejusdem civitatis, et habeat speciale mandatum a dicta universsitate Ilerdensi tradendi et deliberandi ac reddendi et absolvendi dictum locum de |[42] Andanino cum juribus et pertinenciis suis, tam ad ipsam dominam abbatissam seu ejus monasterium, quam ad alios quoscumque spectantibus, prout ipsa universsitas ea tenuit |[43] et tenebat seu ipse ejus loco, quod ipse Dominicus de Serra, ut sindicus et procurator qui supra ac nomine et loco dicte universsitatis Ilerdensis, juxta potestatem |[44] sibi atributam absolvebat, reddebat, tornabat et restituebat ac penitus tradebat et deliberabat, ac absolvit, reddidit, tornavit et restituit dicte domine abbatisse |[45] et suo monasterio seu conventui supra dicto locum et castrum de Andanino predictum, cum omnibus et singulis redditibus et juribus ejusdem, prout per dictam dominam abbatissam et ejus |[46] conventum vel ipsarum sindicum et procuratorem sibi nomine dicte universsitatis fuit traditum racione predicta, prout melius et largius dici, scribi, intelligi et excogitari |[47] possit salvamento dicte domine abbatisse et ejus conventus et suorum. Et nichilominus ex potestate predicta dixit quod tradebat et tradidit eidem domine abbatisse et dabat |[48] ac cedebat, dedit et cessit eidem totum locum et omnia et singula jura, acciones, questiones, peticiones et demandas, reales et personales, ordinarias vel extraordina-|[49]rias, directas, utiles sive mixtas, cujuscumque sint generis vel condicionis, quem que et quas ipsi, nomine dicte universsitatis, aut ipsa universsitas habent et ha-|[50]bere possunt et debent contra venerabiles[b] abbatissam monasterii Sancti Ilarii, priorem monasterii de Vileto et conventus eorum, castllanum, rectorem dicti loci et alios quoscumque |[51] molendina et alia bona inmobilia in dicto loco seu ejus terminis habentes seu possidentes, tenenda et tenendos per ipsam dominam abbatissam vel quem aut |[52] quos voluerit loco sui donec quilibet ipsorum exsolverit partem eos solvere contingentem in quantitate pecunie reparacionis predicte. Et insuper misit et induxit |[53] Arnaldum de Castilione, habitatorem de Andanino, nomine et loco dicte domine abbatisse et ejus conventus, in possessionem corporalem molendinorum omnium dicti loci pertinencium |[54] ad quoscumque seu quascumque personas et jurium eorumdem racione predicta. Et insuper absolvit omnes et singulos homines habitantes in dicto loco ab homagio et sacra-|[55]mento per eos eidem Dominico prestitis et ab omni fide, et aliis omnibus quibus sibi seu dicte universsitati Ilerdensi astricti erant et fuerunt vel eciam obligati. Et eciam, [ut] |[56] patet, dicte civitatis et universsitatis ejusdem requisivit me, notarium infra scriptum, quod cancellarem instrumentum seu notulam per me receptam de homagio per dictos homines |[57] facto ac sacramento ei per ipsos prestito racione predicta, vel per ipsum sibi traderem vel cui voluerint loco sui. Et de predictis omnibus, tam dicta domina abbatissa, quam eciam omnes |[58] homines dicti loci ibi presentes, nomine eorum proprio et universsitatis ville predicte, requisiverunt fieri publicum instrumentum in testimonium premissorum.

Quod est actum in |[59] dicto loco de Andanino die et anno predictis, presentibus venerabili et discreto Guilelmo Sirvent, jurisperito Ilerdensi, et honorabili Guilelmo de

Conquis, et Arnaldo Geraldi, rec-|[60]*tore de Camporrells, et pluribus aliis ad predicta pro testibus specialiter convocatis et rogatis.*

Sig(signe)*num mei, Petri de Aguylló, notarii publici Ilerdensis* |[61] *et per totam terram ac dominacionem illustrissimi domini regis Aragonum, auctoritate ejusdem, qui hoc instrumentum scribi feci et clausi et predictis interfui.*

[a] Ad lit.: *sidicum* [b] Esmenat

133

8 setembre 1335

Caterina de Canalda, priora del monestir de Vallverd, concedeix un termini de cinc anys a Aparici d'Argentera i la seva esposa Sibil·la per a poder redimir un censal de 200 sous agramuntesos pel qual paguen 20 sous de pensió anual. També s'estableix la possibilitat de redimir només la meitat del censal. Aquest està vinculat a tres peces de terra de Tragó.

▸ O M 2474.02. Pergamí.
Not. dors.: 1*. *Census XX s. monasterii de Tragó per Aparicium d·Argentera. 1335.* 2. *L 1632/25*.

α 1552, Martí Marquina : Ma 173.

La festa de "Santa Maria del mes de setembre" que s'assenyala com a termini celebra la Nativitat de Maria i s'escau el 8 de setembre, la mateixa data en què es va signar el document.

[1] *Sit cunctis notum quod ego, domina Katerina de Canalda, priorissa monasterii Vallis Viridis, atendens et considerans, per me et meos, cum hoc presenti* |[2] *publico instrumento, quod vos, Aparicius d·Argentera, et Sibilia, uxor vestra, et quisque vestrum in solidum, vendidistis michi et meis in perpetuum viginti solidos Acrimontensium* |[3] *censuales, franquos, quitios questie, tallie, comuni, toltis, forcis et omnibus aliis exaccionibus et servitutibus, tam dominorum quam vicinorum Tregonis,* |[4] *penitus inmunes ac quitios, ab omni honere servitutis expeditos, et cum empara quinque solidorum Acrimontensium et faticha X dierum, pro precio duce-*|[5]*ntorum solidorum Acrimontensium, habendos et percipiendos michi et meis semper annuatim in quolibet festo Sancte Marie mensis septembris, cum omni dampno et missione* |[6] *et interesse.*

Quos omnes dictos XX solidos Acrimontensium censuales assignastis et assecurastis super quandam vineam vestram et alodium sitam termino Tregonis, |[7] *loco vocato Tartera, afrontata cum Dominico Guitart, Arnaldo Just, Raymundo de Penela et in via publica, et super quoddam linare cum arbori-*|[8]*bus situm dicto termino, loco nominato*

Balçolà, afrontatum cum Petro de Sanauga, Sancia, uxore condam Guilelmi Piperate, Petro d·Arssèn, et Petro de Miyllà, |[9] *et super quoddam olivare cum vinea sibi contigua situm dicto termino, loco nominato al Pla del Monestir, afrontat in domengio monasterii* |[10] *Tregonis, in via publica et Domingo Martí.*

Et hoc cum publico instrumento ut latius in eo continetur. Unde, volens vobis, dicto Aparicio d·Ar-|[11]*gentera, et Sibilie, uxori vestre, et vestris facere graciam quod possitis abstrahere dictum censuale infra spacium quinque annorum, taliter quod quandocumque* |[12] *infra dictum spacium quinque annorum vos aut vestri dabitis michi aut meis dictos CC solidos Acrimontensium, promitens vobis et vestris dare et reddere instrumentum em-*|[13]*ptionis dicti censuali. Volens eciam quod si vos aut vestri infra dictum spacium quinque annorum dabitis et solveritis michi et meis centum solidos Acrimontensium,* |[14] *volo quod remaneat de dicto censuali X solidos Acrimontensium. Et hoc sine omni contradimento alicujus persone. Renuncians scienter omni excepcioni non facte* |[15] *dicte gracie usque ad tempus predictum et modo predicto, et doli, accioni in factum, et omni alii juri, canonico et civili.*

Quod est actum VI° idus septembris, |[16] *anno Domini millesimo CCC^{o} tricesimo quinto.*

Sig+num domine Katerine de Canalda, priorisse, que hanc graciam concedo et firmo, testesque firmare rogo.

[17] *Sig+num Bernardi de Laurencio, sig+num Guillermi de Sanauga, presbiterorum, testium hujus rey.*

[18] *Sig*(signe)*num mei, Guillermi Costa, publici jurati in tabellionatu Tregonis actoritate Guilelmi de Noya, rectoris notariique publici* |[19] *ejusdem loci, hec scripssi et clausi.*

134

23 novembre 1335

Bernat de Guàrdia investeix Berenguer [II] de Llorenç com a castlà de Tragó.

× O Arxiu patrimonial de Casa Siscar, castlans d'Os de Balaguer, pg. IX.

► α *ca* 1800, Ramon de Siscar i de Rocabruna, *ex* O : Esborrany del [*Llibre d'Espectàncies*] (Agramunt, Arxiu Històric Municipal, fons Siscar), p. 7–8. Epígraf al marge: *Ynvestidura de la carlania de Tragó a Berenguer de Llorens, feta per Bernat de Guàrdia a 9 de las kalendas de desembre de 1335*.

▷ β *ca* 1800, Ramon de Siscar i de Rocabruna, *ex* α : [*Llibre d'Espectàncies*] (en poder dels darrers descendents de Casa Siscar), f. 5r–6r. Epígraf al marge: *Ynvestidura de la carlania de Tragó, a 9 de las kalendas de desembre de 1335*.

[7r,28] *Ynvestidura feta de la castlania de Tragó per Bernat de Guàrdia, |[29] cavaller, a favor de Berenguer de Llorens, carlà de Os, en poder |[30] de Guillem de Sanmartí, notari�b públic de Lleyda, als 9 de·las kalen-|[31]das de desembre de 1335. En la qual se suposa:*

Primo. Que lo dit Guàrdia era |[32] señor solament duran sa vida natural, y que después de ell entraba lo |[33] abad de Àger o de Santa Maria de Valbert; que Berenguer de Llorens, a qui |[34] se feu la ynvestidura, era fill y hereu de Bernat de Llorens, carlà de Os, y |[35] est fill de altre Berenguer.

Secundo. Atenent la justícia de la demanda de |[36] dit Berenguer, per la ostenció que feu del ynventari de Bertran de Àger, |[37] rebut en poder de Bernat Gessona, notari públic de Estopañà, als 3 del ydus |[38] de setembre de 1[3]27[a], del qual consta que dit Bertran confessà y reconegué al |[39] dit Berenguer de Llorens[b] primer, y al actual, a la restitució de dit feu y |[40] castlania, y que esta pertañia al honorable Ferrari de Llorens, cavaller, lo |[41] qual la deixà a Bernat de Llorens, son nebot, en son testament de 12 de las |[42] kalendas de juriol de 1307 dalt notat, y en conseqüència[c], que Bertran de Àger ||[7v,1] la possehia injustament, y perçò manà en son testament, que feu als 7 dels |[2] ydus de setembre de 1331, en poder del notari pròximament dit, que se pagas-|[3]sen y restituissen tots los deutes de ell[d] y de son pare, especialment les con-|[4]tingudes[e] en lo ynventari sobredit.

[f] En conseqüència, obrant |[5] de consell de perits, y especialment de consell, consentiment y volun-|[6]tat expressa del molt reverent en Christo pare Ugo, per la gràcia de |[7] Déu abat del monastir de Àger y executor del nomenat testament, |[8] empocessionà y ynvestí a dit Berenguer de Llorens la dita castlania |[9] o feu de Tragó, ab [g] sos drets y pertinències, y en señal de esta, li entre-|[10]gà sa espasa, regoneixent lo dit Berenguer al dit[h] Bernat per home |[11] propi durant sa vida, y después de esta al monastir de Santa Maria, se-|[12]gons les consuetuts de Barcelona, per rahó de dita castlania.

Ab la condi-|[13]ció, emperò, que no entenia fer perjudici a tercer, y en especial al dit |[14] monastir, y de retenir·se aquella y també sos fruits fins a tant |[15] li constàs de haver·se distribuït los 2 000 s. que Ferrari de Llorens |[16] disposà en son testament (ja notat de número VII), y així mateix fins |[17] que fossen satisfetes les sues injúries, a les quals se havie obligat |[18] Bertran de Àger dels fruyts de dit feu, com apar del ynstrument |[19] rebut per Jaume[i] Rabassa, notari de Balaguer, lo dia antes de las |[20] nonas de abril del añ 13[2]9[j], y així mateix fins li fossen íntegra-|[21]ment satisfets los gastos de advocats y notaris, y també los 500 s. |[22] que li debia per la composició feren, per rahó de la alienació de dit |[23] feu feta a favor de Bernat, en la sentència abitral del plet pen-|[24]dent entre dits Bertran de Àger y Berenguer de Llorens, avi |[25] del actual, los àrbitres per la qual foren lo noble Ermen-|[26]gol, compte de Urgell, y dit Guàrdia.

Y dit Berenguer de Llorens, |[27] de edad que era de 17 añs, acceptà dita investidura y confesà, se-|[28]gons estil, dita carlania al dit Bernat de Guàrdia, y después de sa |[29] mort al abad de Santa Maria de Balbert de Àger.

Consta del per-|[30]*gamí traduhit y signat ab xifra romana de número IX.*

[a] Ad lit.: *1227* [b] β afegeix el comentari següent: *Seria lo pare de Bernat y avi del de la investidura* [c] β: *deduhint de aquí* [d] β: *seus* [e] β: *los continuats* [f] Cancel·lat: *Tercio* [g] β: *tots* [h] β: *expressat* [i] β: *Juan* [j] Ad lit.: *1309*

135

20 gener 1336

Arnau Miró, fill i hereu de Pere Miró, es dona per satisfet dels comptes que ha rebut de la seva mare, Maria, amb relació a l'administració dels béns que havia deixat el seu pare.

► O M 2477.07. Pergamí, molt danyat per tres grans taques d'humitat.
Not. dors. : *L 1633/3*⌊*4*⌉.

Alguns dels fragments reconstruïts es basen en el document **166**, que està signat pel mateix notari i també inclou una aprovació de comptes.

[1] *Noverint universi quod ego, Arnaldus Miró, filius et heres universalis Petri Miró, per me et omnes meos successo[res], cum hoc [presenti]* |[2] *publico [instrumento perpetuo] valituro, confitens, atendens eciam [et considerans quod] vos, Maria, mater mea, dedistis et reddidistis [michi]* |[3] *bonum, [verum et legale] compotum de omnibus et singulis bonis [·· 8 ch ··] mortis dicti patris mei, usque nunc [·· 10 ch ··]* |[4] *registis [·· 6 ch ··]stis hospicium et bona mea in[·· 10 ch ··] pupillus et infra annos, et videns pos[t administra]-*|[5]*cionem et g[estionem] per vos factam bonam, utilem et t[·· 8 ch ··] omnibus bonis meis predictis. Ideo, de compoto et ad[ministracione ·· 8 ch ··]* |[6] *ad totam [meam voluntatem] bene vestri pacatus sum et contentus.*

[Renuncio] scienter omni excepcioni non auditi, habiti sive [non recepti et per vos non da]-|[7]*ti compo[ti ·· 9 ch ··] et administracionis predicte, [doli et accioni in factum, et] omni alii juri canonico et civili et errori [calculi].* |[8] *Quare ab[solvo vos et omnia] bona vestra ab omni acc[ione, peticione, questione et] demanda que vel quas contra vos aut bona vestra [agere]* |[9] *vel habere, [movere et intemptare] posse racione predicta [·· 8 ch ··] presentem diem quo presens scribitur instrumentum. Faciens inde vobis et [vestris fir]-*|[10]*mum perpetuum et [irrevoca]bile pactum de non petendo, de n[on agendo] et de non controverssiam movendo, in jure vel [extra jus, michi et meis]* |[11] *perpetuum silen [cium imponendo] super omnibus et singulis supra [dictis]. Jurans quod contra predicta nunquam veniam aut venire [faciam seu permittam],* |[12] *verbo vel f[acto, palam] vel oculte, per me aut per interpositam [personam] seu personas. Sic Deus me adjuvet et hec sancta [quatuor Dei evangelia]* |[13] *et cru+x Domini coram me posita et a mea propria manu corporaliter tacta.*

Quod est actum XIII° kalendas febroarii, anno Domini millessimo |[14] *CCC^o tricessimo sexto.*

Sig+num Arnaldi Miró, absoluti et jurati predicti, qui predicta omnia et singula concedo et firmo, testesque fir-|[15]*mare rogo.*

Sig+num Berengarii Desbordeyllat, presbiter, sig+num Berengarii de Laurencio, testium hujus rey.

[16] *Sig*(signe)*num mei, Guillermi Costa, notarii publici in tabellionatu Tregonis actoritate Guillermi de Noya, rectoris notariique publici* |[17] *ejusdem loci, hec scripsi et clausi.*

136

22 febrer 1336

L'abadessa i monges de Vallverd reconeixen que Berenguer de Vilamajor els havia pagat 100 sous agramuntesos mitjançant els quals es quitava un censal que Berenguer de Penavera havia deixat a la seva filla Antònia i després d'aquesta al monestir de Vallverd (doc. **89**).

▸ O M 1016.11. Pergamí, mutilat pel costat dret.
Not. dors.: 1. *Leg 661/1*. 2. *N° 120*.

a 1988, J. M. Cots : Co 40.

De la data d'aquest document només és llegible el dia — *VIII° kalendas martii*— i la xifra de les unitats de l'any (*anno Domini*) —*sexto*—. Tanmateix, els noms del rogatari i de les monges coincideixen força amb certs documents de 1333–1336 (doc. **127**, **130**, **131**, **133**, **137**), la qual cosa permet deduir amb molt de confiança que es tracta de l'*anno Domini* 1336. Si es pogués interpretar *anno Domini* com a any de l'Encarnació, llavors en l'estil normalitzat es tractaria de l'any 1337; tanmateix, en aquesta època ja s'havia generalitzat l'estil de la Nativitat, com hem vist en els documents **91**, **92** i **93** i com corrobora el document **141**, de manera que es tracta de l'any 1336 de l'estil normalitzat.

[1] *Noverint universsi quod nos, domina Brunissendis, Dei gratia abbatissa monasterii Vallis Viridis, que alias* [*dicitur de Tregó, Katerina de Canalda, priorissa, Sibilia d·Os, subpriorissa, Helienor de Villa*] |[2] *Majore, sacrista, Englesona de Besora, subsacrista, Serena de Monrós, celleraria, Elihonor de* [*Monsó, cantrix, Berengaria d·Alçamora* ·····, ·····, *ostia*]-|[3]*ria, Berengaria de Queralt, infirmaria, Beatrix de Castre, piatançaria, Arssendis de Vilamayor,* [*Sibilia de Siscar,* ·····, *Englesia de Besora, Berengaria de Roques,* ·····, *per nos et totum*] |[4] *conventum dicti monasterii, confitemur vobis, honorabili Berengario de Villa Majore, absenti tanquam* [*presenti,* ····· *do*]-|[5]*mine Anthonie de Penavera, in suo ultimo testamento legavit dicte domine centum solidos Acrimontensium ita* [·····

quo]-|[6]llibet anno dicte domine Anthonie decem solidos Acrimontensium quo usque eidem solverent lega[·····] |[7] emistis dictam spellunquam, solvistis nobis post mortem dicte Anthonie centum solidos Acrimontensium [·····] |[8] solvendum de illo tempore, quo vivebat dicta Anthonia, et sic cum de predicta [·· 7 ch ··] jure [·····] |[9] vos nobis plenarie satisfactum, facimus vobis presentem apocham de soluto. Renunciantes excep[cioni ·····] |[10] alii juri, canonico et civili.

Quod est actum VIII° kalendas martii, anno Domini m[illesimo CCC° tric]esi[mo] sexto.

[Sig+num domine Brunissendis, abbatisse, sig+num Katerine] |[11] de Canalda, priorisse, sig+num Sibilie d·Os, subpriorisse, sig+num E[lihon]oris de [Villa Ma]jore, sacri[ste, sig+num Englesone de Besora, subsacriste, sig+num] |[12] Serene de Monrós, cellerarie, sig+num Elihonoris de Monsó, cantricis,[a] *sig+num B[erengarie d·Alçamora, ·····, sig+num ·····, o]-|[13]stiarie, sig+num Berengarie de Queralt, infirmarie, sig+num Beatricis de Castre, p[ia]tançarie, sig+num [Arssendis de Vilamayor, sig+num Sibilie de Siscar, ·····,] |[14] sig+num Englesie de Besora, sig+num Berengarie de Roques, predictarum omnium que h[ec] concedimus [et firmamus, testesque firmare rogamus].*

[Sig+num Arnaldi] |[15] Geraldi, rectoris eclesie de Camporreylls Ripacurtie, sig+num Petri Gili, habitator[is ·····, hujus rey testium].

[16] *Sig*(signe)*num mei Guillermi Costa, publici jurati in tabellionatu Tregonis [actoritate Guillermi de Noya, rectoris notariique publici ejusdem loci,] |[17] hec scripssi et clausi.*

[a] Potser cal identificar-la amb l'Elionor de Pinyana que apareix com a cantora en els documents **130** i **137**

137

8 octubre 1336

L'abadessa i monges de Vallverd nomenen procurador seu a Montsó de la Torre, prevere.

× O Original perdut.

▸ A Madrid, *Archivo Histórico Nacional*, sec. Clero, L. 5616, f. 6v–9r.

[6v,16] *Noverint universi quod nos, domina Brunisendis, Dei gracia abbatissa |[17] monasterii Sancte Marie Vallis Viridis, que alias dicitur de Treguó, Katerina ||[7r,1] de Canalda, priorissa, ⌊Sibilia d·Os, subpriorissa,⌉ Elionor de Villa Mayor, sacristana, Serena |[2] de*

Montrós, celleraria, Anglesia de Besora, subsacrista, Elionor |[3] de Pingana, cantrix, Maria de la Riba, hostiaria, Beatrix de Castre, |[4] pietancaria, Englesona de Besora, mayor dierum, portaria, Be-|[5]renguerona d·Alçamora, Berenguerona de Roques, Arsendis de Villa |[6] Mayor, et Sibilia de Sischar, moniales conventuales, per nos et totum |[7] nostrum conventum, nostro capitulo congregato ut moris est capitulum |[8] congregare in nostro dicto monasterio in contractibus et aliis faciendis, |[9] respiciendo utilitatem dicti nostri monasterii et necessitatem.

Cum testimonio |[10] huius publici instrumenti, facimus, constituimus, damus et ordinamus nostrum |[11] procuratorem, yconomum, sindicum et actorem vos, Monsonum de la Torre, |[12] presbiterum, ad habendum, petendum, recipiendum atque recuperandum omnia |[13] et singula debita, comandas sive deposita censualia et omnia alia |[14] jura nobis et dicto nostro monasterio pertinencia quoquo modo, jure, racione vel causa |[15] per quascumque et a quibuscumque personis, de quocumque statu aut dicgnitate |[16] sint, cum cartis et sine instrumentis.

Dantes insuper et concedentes ||[7v,1] vobis, dicto procuratori nostro, in predictis omnibus et singulis et eciam infra scriptis, |[2] plenam licenciam et liberam potestatem agendi, petendi, conquerendi, jus |[3] firmandi, defendendi, excipiendi, replicandi, triplicandi, conveniendi |[4] et reconveniendi, in judicio et extra judicium, coram quocumque judice |[5] competenti, eccesiastico vel seculari, ordinario, delegato vel sub-|[6]delegato. Et jurandi de calumpnia seu de veritate dicenda in |[7] animas nostras, et subeundi alterius cujuslibet generis juramentum, |[8] et parti alteri deferendi seu referendi, testes et instrumenta et alia |[9] probacionum genera producendi, et productis ex adverso contradicendi |[10] et respondendi, litem et lites contestandi, libellum et libellos |[11] dandi et recipiendi, et oblatis si qui fuerint ex adverso respon-|[12]dendi, protestandi, movendi et requirendi, obiciendi et allegandi et |[13] contradicendi, judicem et judices impetrandi, et eum vel eos re-|[14]cusandi, judicis officium implorandi, expensas, missiones, |[15] dampna et interesse postulandi et easdem averandi, contumaciam et |[16] contumacias acusandi et purgandi, renunciandi eciam et concludendi, ||[8r,1] sentenciam et sentencias, tam interlocutorias quam difinitivas, audiendi, |[2] et ab ea vel eis, si necese fuerit, appellandi, apostolos [a] petendi et re-|[3]cipiendi, appellacionem et appellaciones nostro nomine prosequendi, solu-|[4]cionem et soluciones quascumque recipiendi, et de receptis |[5] apocham vel apochas et instrumentum absolucionis et difinicionis |[6] firmandi et faciendi. Et eciam in arbitrum seu arbitros com-|[7]promitendi sub ea pena seu penis qua vel quibus vobis videbitur |[8] faciendum, et componendi, transhigendi, pasciscendi. Et subs-|[9]tituendi alium vel alios procuratores, ante litem contestatam |[10] et post, et eum vel eos revocandi, quando et quociens vobis videbitur |[11] faciendum. Et generaliter omnia alia et singula faciendi, procurandi, |[12] gerendi et administrandi que potest et debet facere procurator verus et |[13] legitime constitutus et que nos in predictis facere possemus si perso-|[14]naliter presentes essemus et que in predictis vel circa premissa neccessaria |[15] fuerint sive eciam opportuna et que causarum merita exhigunt |[16] et requirunt, eciam si mandatum exhigunt speciale et sine quibus |[17] predicta

expediri comode valerent.

Promitens nos ratum ||[8v,1] *et firmum perpetuo habiturum quicquid inde per vos, dictum procuratorem* |[2] *nostrum, vel substituendum aut substituendos a vobis, actum, gestum* |[3] *et procuratum fuerit in predictis ac si a nobis personaliter esset factum. Pro-*|[4]*mitentes notario infra scripto et vobis, dicto procuratori nostro, relevare* |[5] *ab omni honere satisdandi, judicio sisti et de judicato solvendo,* |[6] *cum omnibus suis clausulis universis et notario infra scripto sti-*|[7]*pulanti et legitime recipienti omnium illorum quorum interest vel interesse* |[8] *poterit, sub ypotheca et obligacione omnium bonorum nostrorum et dicti nostri* |[9] *monasterii, mobilium et immobilium, ubique habitorum et habendorum, nos* |[10] *pro vobis, et substituendo vel substituendis a nobis fidejusorio nomine* |[11] *obligando.*

Quod est actum VIII° idus octobris, anno Domini M^{o}CCC^o |[12] *XXX° sexto.*

Sig+num domine Brunisendis, abbatisse, |[13] *sig+num Katerine de Canalda, priorisse, sig+num Sibilie* |[14] *d·Os, subpriorisse, sig+num Eliehonoris de Villamayor,* |[15] *sacriste, sig+num Serene de Montrós, cellerarie, sig+num*[b] |[16] *Anglesone de Besora, subsacriste, sig+num* |[17] *Elionoris de Pingana, cantricis, sig+num Marie de la Riba,* ||[9r,1] *hostiarie, sig+num Beatricis de Castre, pietancarie, sig+num* |[2] *Anglesie de Besora, portarie, sig++na Berenguerone d·Alçamora* |[3] *et Berenguerone de Roques, sig++na Arsendis de Villamayor* |[4] *et Sibilie de Siscar, omnium predictarum qui hec concedimus et firmamus,* |[5] *testesque et firmare rogamus.*

Sig+num Petri de Pertusa, sig+num |[6] *Raymundeti Gombau, testium huius rey.*

[7] *Sig*(signe)*num mei, Guilelmi Costa, publici jurati in ta-*|[8]*bellionatu Tregonis auctoritate Guilelmi de Noya, rectoris notariique* |[9] *publici ejusdem loci, hec scripssi et clausi.*

[a] *apostoli* (llatí, plural): documentació que el jutge inferior adreça al superior en el cas d'una apel·lació [b] Duplicat a l'inici de la línia següent

138

Tragó, 11 novembre 1336

Bernat de Guàrdia, senyor de Tragó, mana a quatre homes de dit lloc que prestin homenatge a Berenguer [II] de Llorenç, castlà de Tragó, d'acord amb el que establia el testament de Ferrer de Llorenç, anteriorment castlà del mateix lloc.

▸ O M 1017.12. Pergamí, carta partida.
Not. dors.: 1*. *Homagia prestita Berengario de Lorens, caslano Tragonis. 1336.* 2. *Tragó*. 3. *Leg 660/3*. 4. *N° 65*.

a 1988, J. M. Cots : Co 63.

[1] *Noverint universsi quod in presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum ad hoc specialiter vocatorum et rogatorum, die lune intitulata III° idus novembris anno Domini millesimo CCC^o* |[2] *tricesimo sexto, honorabilis dominus Bernardus de Guàrdia, dominus de Treguó, personaliter constitutus in villa de Treguó, fecit ad sui presenciam venire Petrus Payllarés, Periconus de la Règola,* |[3] *Agremont Porquet et Bernardus Carnicer, homines excusatos honorabilis Berengarii de Laurencio, castlani loci de Treguó, et mandavit predictis ut dicto Berengario, domino ipsorum, prestarent hominaticum* |[4] *et ipsum tenerent pro domino suo racione dicte castlanie, salvo eidem domino Bernardo de Guàrdia blado, granerii, vini, oley et questie denariorum, racione pro complendo ultimam voluntatem* |[5] *honorabilis condam Ferrarii de Laurencio, castlani dicti loci, de quibus volebat quod eidem domino Bernardo de Guàrdia vel ejus bajulo responderent, tantum et tamdiu donec ipse dominus Bernardus* |[6] *absolveret eosdem, ut de fructibus, bladi, graneri, vini, oley et questie denariorum pro complendo omnia et singula contenta in tetamento dicti Ferrarii de Laurencio,* |[7] *et contenta in illo instrumento quod Bertrandus d·Àger condam fecit dicto Bernardo, ut lacius in eo continetur. Quod instrumentum vult quod in suo robore remaneat donec predicta fuerint* |[8] *completa, et quod per istud instrumentum eidem prejudicium non fiat. De aliis redditibus minutis placuit dicto domino Bernardo quod responderent dicto Berengario vel cui ipse voluerit.* |[9] *Quibus sic peractis, dicti homines prestiterunt dicto domino Berengario, racione proprietatis dicti feudi, hominaticum ore et manibus comendatum secundum usum Barchinone* |[10] *et consuetudinem Catalonie. Et promiserunt dicto domino Berengario esse boni, fideles et legales, ut vassalli esse debent domino suo. De quibus omnibus et singulis* |[11] *ante dictis, dicti honorabiles Bernardus de Guàrdia et Berengarius de Laurencio mandarunt fieri duo publica instrumenta per alphabetum divisa ad habendum memoriam eternam.*

Quod |[12] *est actum die et anno et villa prefixis, presentibus pro testibus honorabilibus Raymundo de Monlor, Arnaldo de Rochafort et Arnaldo Geraldi, rectore eclesie de Campo-*|[13] *rrellis Ripacurtie, ad predicta rogatis et specialiter convocatis.*

[14] *Sig*(signe)*num mei Guillermi Costa, notarii publici in tabellionatu Tregonis actoritate Guillermi de Noya, rectoris notariique publici ejusdem loci, in predictis* |[15] *omnibus interfui, hec scripssi et clausi.*

139

la Torre dels Oms, 3 febrer 1337

Testament de Bernat de Guàrdia.

× O Original perdut.

► A 1338, còpia parcial : Madrid, *Archivo Histórico Nacional*, sec. Clero, L. 5616, f. 28r–31r.

28r,1 *Quoniam omnia que in hac vita miserabili possidentur transitoria* |2 *sunt et labilia vel ut umbra, ea, vero, que in celesti gloria a Christi* |3 *fidelibus possideri sperantur eterna semper erunt et durabilia sine* |4 *fine. Et sic, quilibet ipsam celestem gloriam possidere* |5 *perobtans ad id debet precipue intendere, per quod misera ejus anima* |6 *eterna paradisi gaudia consequatur.*

Idcirco, in Dei nomine et ejus |7 *gracia, ego, Bernardus de Guàrdia, miles, jacens in egritudine,* |8 *timens mori et penas inferni, cupiensque, si Deo placuerit, paradisi* |9 *gaudiis perfrui sempiternis, in meo, tamen, bono et perfecto* |10 *sensu atque loquela mea integra et manifesta, meum facio* |11 *testamentum et disposicionem omnium mearum rerum, mobilium et in-*|12*mobilium, scribi.*

In quo eligo manumisores meos et exequtores |13 *hujus mee ultime voluntatis, videlicet, dilectos meos Berengarium* |14 *ças Avelanes, militem, Raimundum de Monte Lauro, Berengarium* |15 *Cortit, civem Balagarii, et Bernardum Cortit, nepotem meum,* |16 *filium domine Brunisendis, sororis mee. Quibus, si me mori* |17 *contigerit prius quam aliud scribi faciam testamentum, plenam con-*|18*fero et concedo licenciam et potestatem dividendi et distribuendi omnia* ‖**28v**,1 *bona mea, prout in hoc presenti testamento meo scriptum invenerint ac* |2 *eciam ordinatum, sine dampno aliquo, quod inde dictis manumiso-*|3*ribus meis nec alicui eorum aut rebus ipsorum non eveniat* |4 *ullo modo. Et credantur inde dicti mei manumisores, et* |5 *unusquisque eorum, semper solo, plano et simplici eorum verbo, sine* |6 *testibus et juramento et absque aliqua alia calumpnia et bello,* |7 *ferro atque tornis. Volo insuper, quod si forte omnes* |8 *mei manumisores predicti non potuerint aut noluerint interesse* |9 *execucioni presentis mei testamenti, quod tres vel duo ex ipsis,* |10 *qui interesse potuerint et voluerint, in absencia aliorum, possint* |11 *et valeant meam voluntatem, in hoc meo testamento contenta,* |12 *ducere ad efectum seu execucioni demandare, absencia* |13 *aliorum in aliquo non obstante.*

In primis volo et mando |14 *etcetera.*

Ut, autem, contenta in hoc presenti testamento meo |15 *melius et citius compleantur, volo et ordino quod aliquis dictorum* |16 *filiorum meorum, ex virtute institucionis vel substitucionis,* |17 *non posse bona mea aprehendere, vel eorum possesionem seu* ‖**29r**,1 *detentacionem habere, quo usque debita et injurie mee et domini* |2 *patris mei et*

domine matris mee, que vera apparuerint, et ea, que superius |[3] *pro anima mea relinquo, fuerint plenarie et integraliter persoluta.* |[4] *Intencio, enim, mea est omnino quod, ante quam ad dictos filios* |[5] *meos aliquid ex bonis meis perveniat, satisfiat anime mee* |[6] *de hiis que michi pro anima mea accipio, ut predicitur, satisfiat* |[7] *eciam debitis et injuriis ante dictis.*

Et si contra presentem |[8] *meam ordinacionem, dicti filii mei vel aliquis eorum, ex vi ins-*|[9]*titucionis vel substitucionis, aprehenderet possessionem dictorum bonorum* |[10] *vel detentacionem, eo casu, illi filio meo qui contra fecerit* |[11] *nichil relinquo, nisi solum legitimam ei spectantem in bonis* |[12] *meis; quam legitimam volo sibi exsolvi in pecunia et non in* |[13] *rerum mearum substanciam. Et residuum, quod ei relinquebam, alteri* |[14] *filio meo, qui contra presentem meam ordinacionem non venerit, in-*|[15]*tegraliter relinquo. Et si ille contra presentem meam ordina-*|[16]*cionem pervenerit, totum id, quod ad ipsum, ex virtute disposicionis* |[17] *mee presentis, ex institucione, videlicet, vel substitucione, esset* |[18] *perventurum, excepta solum legitima, quam, et non amplius, ipsum* ||**29v**,1 *volo habere, eo casu, in pecunia et non in rerum substancia,* |[2] *ut predixi, habeat totum monasterium Agerense. Eo, enim, casu,* |[3] *quo dicti filii mei contra presentem meam ordinacionem aprehenderent* |[4] *possesionem seu detentacionem dictorum bonorum meorum, antequam ea,* |[5] *que pro anima mea accipio, et debita et injurie mee extiterint per-*|[6]*solute, dictum monasterium Agerense heredem michi instituo* |[7] *et quod, eo casu, feuda vendantur et monasterium habeat* |[8] *precium, et, in ipso casu, dictis filiis meis jure institucionis* |[9] *legitimam tantum relinquo in pecunia exsolvenda.*

Personas, autem, dictorum filiorum et filiarum mearum, etcetera.

Et nichilominus, |[10] *cum hoc presenti testamento meo, dono et confero predictis meis* |[11] *manumisoribus, omnibus simul et eciam tribus vel duobus ex ipsis, plenam* |[12] *licenciam et liberam potestatem* (crida al marge: *non dicit mando*) *sola eorum propria auctoritate, vendendi,* |[13] *distrahendi et alienandi tot de bonis meis, que sufficiant ad* |[14] *solvendum decem mille solidos Jaccensium, quos pro anima mea michi* |[15] *superius accipio, et ad complendum eciam testamentum dicti domini* |[16] *patris mei et injurias et debita ipsius atque meas restituendum* ||**30r**,1 *et persolvendum, nec non ad complendum et exequendum omnia et singula* |[2] *in hoc presenti testamento meo contenta, licencia seu auctoritate heredis* |[3] *mei predicti seu cujusvis alterius persone in aliquo minime expectata* |[4] *seu eciam requirenda. Et de precio ipsorum, idem manumisores mei* |[5] *compleant et exequantur hanc meam ultimam voluntatem et dispo-*|[6]*sicionem omnium bonorum meorum in hoc presenti testamento meo contentam.* |[7] *Vendiciones, vero, distracciones et alienaciones, que per dictos manumi-*|[8]*sores meos facte fuerint de bonis meis, ipsas nunc pro tunc* |[9] *ratas haberi volo perpetuo atque firmas tanquam si a me personaliter* |[10] *essent facte.*

Et, cum hoc presenti testamento meo, ex certa |[11] *sciencia mea, revoco et anullo omnia alia testamenta a me facta* |[12] *seu factis, et volo istud illis in omnibus prevalere*

tanquam meum |[13] *ultimum testamentum. Et si forte inveniatur aliquo casu seu* |[14] *jure non valere ut testamentum, volo saltim quod valeat jure* |[15] *codicillorum meorum seu ultime voluntatis mee vel eo jure quo* |[16] *magis valeat seu valere possit.*

Quod est actum in Turri Ulmorum predicta, nonas aprilis, anno a Nativitate Domini ||[30v,1] *M⁰CCC⁰ tricesimo septimo.*

Sig+num Bernardi de Guàrdia, testa-|[2]*toris predicti, qui hoc concedo et firmo, manumisoresque testes firmari* |[3] *rogo.*

Sig+num Berengarii ces Avelanes, militis, sig+num |[4] *Raimundi de Monlor, sig+num Berengarii Cortit, sig+num Bernardi* |[5] *Cortit, manumisorum predictorum, qui, tanquam manumisores dicti Bernardi* |[6] *de Guàrdia, sine dampno tamen nostro et rerum nostrarum, hoc concedimus* |[7] *et firmamus, testesque firmari rogamus.*

Sig+num Petri d·Espens, jurisperiti Ilerdensis, sig+num Perichoni d·Espens, ejus filii, sig+num |[8] *Raimundi Lilleti, scutiferi dicti Petri d·Espens, testium firme testa-*|[9]*toris predicti, qui firmavit presens testamentum, ut predicitur, die* |[10] *et anno predictis.*

Sig+num Raimundi de Perexencz, domini de Perexencz, sig+num Bernardi de Podio Viridi, castlani Castellionis |[11] *Farfanie, testium firmamentorum et concessionum Berengarii çes* |[12] *Avelanes, Raimundi de Montlor et Berengarii Cortit, manumisorum* |[13] *predictorum, qui firmarunt predicta, ut predicitur, post mortem dicti* |[14] *testatoris, septimo kalendas augusti anno predicto.*

Sig+num |[15] *Petri de Montpahó, militis, sig+num Arnaldi Cortiti, testium* ||[31r,1] *firme Bernardi Cortiti, manumisoris predicti, qui firmavit predicta* |[2] *post mortem dicti testatoris, ut predicitur, septimodecimo kalendas* |[3] *septembris anno predicto.*

Sig(espai en blanc)*num mei, Guilelmi de Sancto Martino,* |[4] *publici Ilerdensis et eciam auctoritate regia notarii, qui hoc testamentum* |[5] *scripssi et ordinacioni ejusdem interfui et clausi. Constat, autem,* |[6] *de raso et emendato in LVII^a linea, ubi dicitur "casu".*

140

11 març 1337

Guillem de Salaverd i la seva esposa, Estranya Maçuca, reconeixen que Pere Pebrada els ha prestat 40 sous agramuntesos, la qual quantitat es comprometen a retornar quan així els sigui requerit. Com a garantia posen un bou de pèl bai.

▸ O M 2479.08. Pergamí. Not. dors.: *L 1634/30*.

[1] *Noverint universi quod ego, Guilelmus de Salavert, et Extrayna Machuca, habitatores de Salavert, quisque nostrum in solidum [pro toto]*[a]*, per nos et omnes nostros, cum hoc presen-|*[2]*ti publico instrumento, confitemur et in veritate recognoscimus nos habere, tenere in deposito sive pura comanda a vobis, Petro Pebrada, filio Guilelmi Pebrada, condam habitatore |*[3] *de Tregó, et vestris, quadraginta solidos Acrimontensium quos omnes a vobis numerando habuimus et recepimus ratione pure comande. Unde ad totam nostram voluntatem vestri bene pacati sumus. |*[4] *Renunciamus omni excepcioni non habite, non numerate et non recepte pecunie sive comande predicte, doli, accioni in factum et beneficio dividende accionis et nove conti-|*[5]*tucionis, tam in sequentibus quam in premisis. Quos omnes XL*[a] *solidos Acrimontensium melioris monete curibilis pani et vino promitimus vobis, dicto depositario, et vestris redere et |*[6] *tornare senper in continenti quando a vobis vel vestris fuerimus requisiti, sine omni elongamento, prolongamento, fideliter et in pace. Et si forte, quod absit, pro petendo seu |*[7] *recuperando pecunia predicta seu deposito vel partem ipsius, dampna vel gravamina seu mesiones vel expensas feceritis, ea omnia et singula promitimus satisfacere |*[8] *et exmendare, quibus credamini vestro solo simplici verbo, sine testibus et juramento. Item volumus et concedimus quod vos, dictus depositarius, non teneamini recipere |*[9] *terres ni posesiones nec aliqua bona ad estimacionem dominorum nec vicinorum pro dicta vestra comanda. Item, si forte, quod absit, quod non solverimus vobis seu trademus totam vestram |*[10] *pecuniam seu comandam predictam et nos dabimus vobis pignora, quod vos nec vestri ipsa pignora non teneamini tenere decem dies nec tres dies, hymo |*[11] *volumus et concedimus quod ipsa pignora sie ja tercegada*[b] *et senper in continenti positis eam vendere, cum domino et tasore et sine ipsis, preconiçando, mane-|*[12]*gando privatim, palam vel oculte. Et renunciamus omni consuetudini et juri pro nobis facienti, in ac parte tanquam hic apositi seu expacificati*[c] *et specialiler |*[13] *illi juri sive consuetudini quod dicit dapna seu mesiones non satisfacere.*

Item ego, dicta Estrayna Machuca, obligo specialiter vobis, dicto |[14] *Petro Pebrada, depositario predicto, quendam boum meum de pillo baio, quem habeo in hospicio dicti Guilelmi de Salavert, tali modo et condicione quod si forte quod |*[15] *ego et dictus Guilelmus de Salavert non solvemus seu trademus totam vestram comandam predictam, quod vos positis recipere dictum boum et ipsum positis vendere |*[16] *vel inpignorare vel facere vestram voluntatem tanquam de re propria vestra, sine domino et curia, nullius licencia expectata, precium recipere in so-|*[17]*lucione vestre dicte comande; et si forte precium dicti bovis non suficiebat ad vestram comandam predictam, quod ego et dictus Guilelmus de Salavert teneamur facere |*[18] *complementum de illis bonis nostris.*

Et pro predictis omnibus et singulis atendendis firmiter et complendis, ego, dictus Guilelmus de Salavert, et Estrayna Machuca predicti |[19] *obligamus specialiter et generaliter omnia alia bona nostra, mobilia et inmobilia, ubique sint habita et habenda, et juramus super sanctis IIII*^{or} *Dei evangelis, et |*[20] *cru+cem Domini coram nobis posita et tacta nostris propris manibus, omnia predicta et singula atendere et complere. Sic nos Deus*

adjuet et hec sancta.

[21] *Quod est actum V^o idus marcii, anno Domini M^{o}CCC^{o}XXX° septimo.*

Sig++na Guilelmi de Salavert et Extrayne Machuca, juratorum |[22] *predictorum, qui omnia predicta et singula laudamus, concedimus et firmamus, testes firmareque rogamus.*

Sig++na Guilelmi de Belmont et |[23] *Petri de Revert, hujus rey testium.*

Ego, Salvator Pedrol, rector et notarius publicus de Box, qui hoc scribsi |[24] *et meum sig*(signe)*num posui.*

[a] Ad lit.: *proto* [b] *tercejar*: ¦ratllar diagonalment com a signe de cancel·lació¦ (vegi's [*DCVB*]) [c] Per *specificati*

141

24 gener – 8 juny 1338

Procés seguit a instància de Ramon de Montllor com a marmessor testamentari del difunt Bernat de Guàrdia. Segons Ramon de Montllor, el monestir de Vallverd pagava un violari a Bernat de Guàrdia. Aquest violari s'havia pagat anteriorment a Pericó Navarre, ciutadà de Lleida, però en cert moment el monestir havia accedit a transferir-lo a Bernat de Guàrdia, que el percebria mentre visqués. Aquesta transferència s'havia fet a canvi de 600 sous agramuntesos que Bernat de Guàrdia havia pagat al monestir. Ramon de Montllor diu que no han pogut trobar l'escriptura en qüestió, la qual donen per perduda, i demana que es torni a fer a partir de les notes que es trobin al respecte en la notaria de Tragó. El procurador de l'abadessa s'oposa a aquesta operació.

▸ O Madrid, *Archivo Histórico Nacional*, sec. Clero, L. 5616.
Coberta: *Antiquatum Bernardi de Guàrdia*.

El fet que el número d'any no canviï en passar el 25 de març indica que l'expressió *anno Domini* s'ha d'interpretar aquí com a any de la Nativitat, la qual interpretació es pot estendre als altres documents d'aquesta època.

Aquest document aporta certes dades cronològiques sobre el matrimoni de Jaume I d'Urgell amb Cecília de Comenge. Aquest matrimoni se sol situar a finals de l'any 1335 o principis del 1336, poc abans de la mort del rei Alfons, el Benigne (24 de gener de 1336). En particular, Diego Monfar ho explica així: *Conoció el rey claramente que su vida se acababa, y antes de su muerte quiso ver concluído el matrimonio de su hijo el infante don Jaime, y por esto envió a Francia a concluirle. Habíase tratado ya con doña Cecilia, hija de don Bernardo de Comenge y de doña Mata, que es lo mismo que Matea, condes de Comenge y vizcondes de Tours, y por esto envió a Francia al almirante don Ramon de Peralta, que lo concluyó, y poco después vino la novia a Cataluña, en donde se celebraron las bodas* [*Monfar*, vol. 2, p. 133–134]. Segons el present document (fol. 22v, lín. 3) aquesta celebració

no hauria tingut lloc fins primers de maig de 1338. D'altra banda, potser es tractava d'una segona celebració, tal com indica un document del 2 de juliol de 1338 on l'abat d'Àger prometia acabar de pagar els 5000 sous que havien promès a l'infant Jaume, *por los gastos de su boda que nuevamente ha efectuado* [*Ag*Co 2362, *Ag*Re 1402].

[1r,1] *Anno Domini millesimo CCC^{o}XXX°VIII°.* |[2] *Die veneris intitulata III° kalendas febroarii, que fuit asignata honorabili* |[3] *domine abbatise monasterii de Tregone et ejus conventui vel procuratori ejus-*|[4]*dem ad conparendum coram venerabili et discreto G[uilelmo] Luppeti, oficiali* |[5] *Agerensi, ad instanciam et requisicionem honorabilis R[aimundi] de Monte Lauro,* |[6] *manumisoris sive executoris, una cum Berengario çes Avelanes,* |[7] *Berengario Cortiti et Bernardo Cortiti, ultimi testamenti honorabilis* |[8] *Bernardi de Guàrdia, militis, quondam, nomine manumisorio quo supra* |[9] *et aliorum conmanumisorum suorum, ut per literam infra scrip-*|[10]*tam et per subscripcionem ejusdem litere apparet manifeste.* |[11] *Tenor, vero, litere supra dicte dignoscitur esse talis:*

[12] *Guiylelmus Luppeti, oficialis Agerensis, dilecto in Christo vicario ecclesie* |[13] *de Tregone vel ejus locum tenenti, salutem in Domino.*

Conparuit coram |[14] *nobis honorabilis Raymundus de Monte Lauro, manumisor sive executor,* |[15] *una cum Berengario çes Avelanes, Berengario Cortit et Bernardo Cortit,* |[16] *ultimi testamenti honorabilis Bernardi de Guàrdia, militis, quondam, nomine manu-*|[17]*misorio et aliorum conmanumisorum predictorum, aserens et proponens* ||[1v,1] *quod super permutacionem violarii loci de Tregó quod abbatisa et con-*|[2]*ventus monasterii de Vallvert sive de Tregó faciebant Perichono* |[3] *Navarre, çivi Ilerde, quondam, ad vitam ipsius Perichoni; que per-*|[4]*mutacio ipsius violarii fuit facta, volentibus et consentientibus* |[5] *abbatisa et conventu predictis, ad vitam dicti Bernardi de Guàrdia, eodem* |[6] *Bernardo ipsi abbatise et conventui certam pecunie quantitatem propterea* |[7] *exsolvente; de qua permutacione fuit, inter abbatisam et conventum,* |[8] *ex una parte, et eundem Bernardum de Guàrdia ante dictos, confectum* |[9] *publicum instrumentum per Raymundum Cortit, presbiterum tunch re-*|[10]*gentem oficium tabelionatus in loco de Tregone, quod, quidem, instrumentum* |[11] *aserit esse perditum seu amisum, ne penes eundem seu aliquem* |[12] *voluntate ejus constitutum est, nec dolo malo fecit quominus* |[13] *appareat, set, re vera, ipsum instrumentum sine omni dolo suo perditum* |[14] *est, et producto ejusdem sibi inposibilis est* (al marge: *non solus*) *licet ipsum dili-*|[15]*genter perquisiverit, et de his obtulit se paratum prestare jura-*|[16]*mentum. Quare suplicavit nobis ut notulam dicti instrumenti fa-*||[2r,1]*ceremus nobis exiberi et dictum juramentum ab eo* (al marge: [·····]) *reciperemus, ac de-*|[2]*cerneremus* (al marge: *contra* [·····]) *dictum instrumentum fore reparandum ac in formam publicam re-*|[3]*digendum juxta dicte notule seriem et tenorem, ipsumque faceremus repararii* |[4] *et in formam publicam redigi. Quam ob rem, vobis, actoritate qua fungimur,* |[5] *dicimus et mandamus quatenus prefatam dominam abbatisam et conventum* |[6] *dicti monasterii ex parte nostra moneatis et citetis, ut infra sex*

dies, a |[7] monicione per vos eisdem facta continue numerandos, per se vel |[8] per idoneos procuratores ad hoc legitime constitutos, conpareant |[9] coram nobis in monasterio Agerensi in hospicio habitacionis nostre, si sua |[10] credunt interesse, justas causas et raciones proponitur, si quas forsitant |[11] habeant quare reparacio hujusmodi instrumenti minime fieri de-|[12]beat. Quem terminum dicte domine abbatise et ejusdem conventui, uno |[13] edicto pro tribus et peremptorie asignamus ut partium pactatur labori-|[14]bus et expensis. Alias, eorum contumacia seu absencia in aliquo |[15] non obstante, procederemus ad reparacionem predictam prout juris fuerit |[16] et racionis. Facta vero citacione et sumta inde copia si volueritis red-||[2v,1]dire literam portitori, diem qua predictam citacionem ducxeritis faci-|[2]endam rescribendo in eadem.

Data in monasterio Agerensi IX° kalendas febroarii, |[3] anno Domini millesimo CCC^{o}XXX° octavo.

[4] *Tenor vero subscripcionis dicte litere sequitur per hunc modum:*

[5] *Ego, Garsia Celada, vicarius de Tregó, hanc literam recepi et |[6] mandatum complevi die sabbati intitulata IX° kalendas febroarii, et |[7] meum sig*(signe)*num feci.*

[8] *Coram venerabili et discreto G[uilelmo] Luppeti, oficialis*[sic] *Agerensi supra dicto, conpa-|[9]ruit honorabilis Raymundus de Monte Lauro, manumisor ho-|[10]norabilis Bernardi de Guàrdia, quondam, nomine suo proprio et nomine eciam aliorum |[11] conmanumisorum suorum in dicta manumisoria, ex parte una. |[12] Pro parte vero altera conparuit Monsonus de la Torre, presbiter, procura-|[13]tor, ut aserit, domine abbatise predicte et ejus conventus. |[14] Et dictus Raymundus de Monte Lauro, nomine suo proprio et nomine eciam |[15] aliorum conmanumisorum suorum,* (al marge: *non constat de eorum mandato, nec eciam quod fecerunt mandatum*) *obtulit quandam cedulam tenoris |[16] sequentis:*

[3r,1] *In presencia vestri, reverendis patris domini Hugonis, Dei gracia abbatis [ecclesie] Agerensis, |[2] seu vestri oficialis, Raymundus de Monte Lauro, manumisor sive exe-|[3]cutor una cum Berengario çes Avelanes, Berengario Cortiti et Bernardo |[4] Cortiti, ultimi testamenti honorabilis Bernardi de Guàrdia, militis, quondam, nomine |[5] manumisorio quo supra et aliorum* (al marge: *non constat, ut supra*) *conmanumisorum predictorum, |[6] aserit et proponit quod super permutacione violarii loci de Tregó in-|[7]fra scripti, quod abbatisa et conventus monasterii de Vall Vert, alias |[8] cognominati de Tregó, faciebant Perichono Navarre, civi Ilerde, |[9] quondam, ad vitam ipsius Perichoni, que [per]mutacio ipsius violarii fuit |[10] facta, volentibus et consentientibus abbatisa et conventu predictis, |[11] ad vitam dicti Bernardi de Guàrdia, eodem Bernardo ipsi abbatise et conventui |[12] certam pecunie quantitatem propter ea exsolvente, de qua permuta-|[13]cione fuit, inter abbatisam et conventum ex una parte, et eundem |[14] Bernardum de Guàrdia ante dictos ex altera, confectum publicum instrumentum |[15] per Raymundum Cor-*

titi, presbiterum tunc regentem oficium tabellio-|[16]*natus in loco de Tregó, monasterii prelibati.*

Nunc, autem, inter abbatisam ||[3v,1] *et conventum dicti monasterii ex una parte, agentes, et manumisores* |[2] *prefatos ex altera, defendentes, super premisis, questione sub-*|[3]*orta, ipsis manumisoribus, exacta diligentia, dictum permutacionis* |[4] *instrumentum perquirentibus, in hospicio dicti Bernardi de Guàrdia et aliis* |[5] *pluribus lociis, illudque non invenientibus nec modo aliquo habere* |[6] *valentibus, set illud credentibus deperditum seu amisum. Ea propter,* |[7] *in*[*ten*]*cionibus*[a] *supra dictis vel earum altera suficiat ad premisa* |[8] *petiit, suplicat et requirit,* (al marge: *nota*) *nominibus ante dictis, quatenus ex* |[9] *oficio vestri, domini abbatis predicti, seu oficialis vestri dictum instrumentum repa-*|[10]*retis repararive faciatis, citatis citandis, et in predictis pro-*|[11]*cedi, prout fieri debeat et fuit actenus asuetum. Oferens se* |[12] *paratum, nominibus ante dictis, subite et facere sacramentum* |[13] *super predictis quod de jure fieri debeat et prout in curia dicte ecclesie Agerensis* |[14] *est actenus observatum.*

[15] *Qua cedula accitata, dictus Monsonus de la Torre, nomine quo supra,* |[16] *dixit quod ipsa domina abbatisa, quantum ad presens, non potest con-*||[4r,1]*sentire reparacioni illius instrumenti quod dictus manumisor pro se et* |[2] *suis consociis petiit repararii, cum tempore sue promocionis illum* |[3] *contractum factum non fuerit, et quia succesit in promocione sue abba-*|[4]*tie et habeat justam ignoranciam, quod placet sibi quod notarius qui* |[5] *tenet illam notulam quam dicti manumisores petunt repararii mitat* |[6] *eam in posse dicti oficialis, et habito trasumpto de eadem notula cum* |[7] *die deliberacionis, quod est parata respondere si contradicat ipsi* |[8] *reparacioni aut concedet ut reparetur.*

[9] *Et dictus oficialis, consentientibus partibus supra dictis, ad requisicionem* |[10] *eorundem scripsit per suas literas Guiylelmo Costa, presbitero, qui tenet,* |[11] *ut dicitur, memoriale in quo ipsa notula est inserta, portet per-*|[12]*sonaliter ad locum Ageris ad exibendum eidem oficiali, ut posit super* |[13] *predictis justiciam facere, utrique parti* ⌊*assignans parti utrique*⌉ *ad videndum dictam notulam et alias ad* |[14] *procedendum ut juris fuerit ad diem mercurii sequentem intitulatam* |[15] *pridie nonas febroarii.*

[16] *Guiylelmus Luppeti, oficialis Agerensis, dilecto in Christo Guilelmo Costa, atten-*||[4v,1]*datori*[b] *ecclesie de Tregone, salutem in Domino.*

Cum inter honorabiles |[2] *manumisores Bernardi de Guàrdia, ex parte una, et dominam abbatisam* |[3] *et conventum monasterio de Tregone, et* (al marge: *nota*) *universitatem loci de Tregone, ex* |[4] *altera, questio coram nobis super reparacione quorundam instrumentorum* (al marge: *ymo unum rarum*), *videlicet,* |[5] *cujusdam instrumenti permutacionis et vendicionis facte per Petrum Na-*|[6]*varre, civem Ilerdensem, cum honorabili Raymundo de Guàrdia, quondam,* |[7] *conse*[*n*]*tiente ipsa abbatisa et ejus conventu, ac pecuniam m*⌊*odo*⌉ |[8] *recipiente, nec non cujusdam alterius instrumenti, factum*[sic] *per dictum Bernardum* |[9] *de Guàr-*

dia universitati et singularibus loci de Tregone super remi-|[10]sione morabatini facta per honorabilem Bernardum de Guàrdia, seu |[11] eorum notule egirentur. Que, quidem, instrumenta dicuntur in protocollis scriba-|[12]nie de Tregone esse, que apud nos, ut aserunt, de presenti existunt. |[13] Ideo, vobis, attoritate qua fungimur, dicimus et mandamus quatenus, satis-|[14]facto vobis de labore decenti per manumisores predictos, dicta me-|[15]morialia secrete et sigillate, ut convenit, nobis, die mercurii |[16] proxime instanti, personaliter aportetis et nobis, et non alteri, exhibeatis.

[5r,1] *Data in monasterio Agerensi pridie kalendas febroarii, anno Domini M^{o}CCC^o XXX° |[2] VIII°.*

[3] *Que dies et locus, de consensu partium predictarum, fuit amitatus et |[4] continuatus ad diem jovis proxime instantem in loco Castellionis |[5] Farfanie.*

[6] *Ad quam diem predictam, superius dictis partibus asignatam, coram dicto domino |[7] oficiali, in loco predicto Castellionis, conparuit, ex parte una, ho-|[8]norabilis Raymundus de Monte Lauro, manumisor dicti honorabilis Bernardi |[9] de Guàrdia, quondam, pro se et nomine aliorum conmanumisorum suorum. |[10] Ex altera, vero, parte conparuit discretus Arnaldus Gueraldi, rector ecclesie |[11] de Camporrellis, procurator substitutus a Monsono de la Torre, |[12] procuratore dicte domine abbatisse et conventus predicti. Et, in pre-|[13]sencia ipsorum, idem dominus oficialis exhiberi fecit sibi memoralia, |[14] in quibus notule dictorum instrumentorum esse dicuntur.*

[15] *Quibus exhibitis et ad oculum inspectis, aparuit, in registro seu |[16] memoriali anni Domini M^{i}CCC^{i}VII^i, quandam notulam continentem: ||[5v,1] "Nos, domina Elicsendis, abbatisa etcetera, de consilio totius conventus ¿et cetera?", |[2] que, quidem, notula erat cancellata per tres lineas transversales |[3] continentem notam cancellatam.*

[4] *In eodem loco fuit eciam repertum, in eodem libro et in eadem pagina, |[5] quedam cedula in qua continebatur dicta notula, de verbo ad verbum, |[6] de disimili tamen litera et non cancellata. Et in eadem cedula, in |[7] dorso, erant nomina quarundam monialium dicti monasterii ac eciam nomina |[8] hominum de Tregone qui, ut prima facie videtur, homagium |[9] fecerunt dicto honorabili Bernardo de Guàrdia, ut in ea continetur. Que, |[10] quidem, litera, licet disimilis esset ab illa, similis tamen et eadem videbatur |[11] cuidam litere seu scripture cujusdam alterius memorialis anni Domini |[12] M^{i}CCC^{i}XX^i sexti.*

[13] *De quibus omnibus predictis, tam dictus honorabilis Raymundus de Monte |[14] Lauro quam Arnaldus Gueraldi predicti petierunt copiam sibi fieri, quod fuit |[15] eisdem concesum per dictum dominum oficialem, asignans dicto Arnaldo |[16] Gueraldi et parti sue ad dicendum seu obiciendum contra premisa ||[6r,1] si dicere vel obicere intendit, tale parti utrique ad conparendum |[2] in monasterio Agerensi et procedendum in dicta causa, ut juris fuerit, diem |[3] sabbati intitulatam XVI° kalendas marcii.*

[4] *Et ante diei asignacionem, dictus Raymundus de Monte Lauro, nominibus ante*

|5 dictis, eo quia domina abbatisa predicta se opposuit et apponit |6 ad petita superius per eum seu eciam requisita, petiit expensas |7 in lite presenti propter eam factis, quas extimat quinquaginta |8 solidos Acrimontensium, salva domini judicis supra dicti tatxacione, et protestatur |9 de in posterum faciendis, dicti domini judicis oficium inplorando.

10 Et in continenti, procurator dicte domine abbatise petiit trassumptum |11 de predictis et diem ad deliberandum. |12 Dicto domino oficiali persistente in asignacione diei predicte.

13 Ad quam diem sabbati supra dictam que dictis partibus fuit assignata, coram |14 dicto domino officiali comparuit personaliter honorabilis Raimundus de |15 Monte Lauro, manumisor, ⌊ut asserit,⌉ predicti Bernardi de Guàrdia, nomine suo proprio et aliorum |16 conmanumisorum suorum in dicta manumisoria, ex parte una. ||6v,1 Comparuit eciam discretus Arnaldus Geraldi, rector ecclesie de Camporellis, |2 nomine procuratorio domine abbatisse supra dicte et ejus conventus, ex parte altera.

3 Et cum tractaretur inter partes de pace et concordia, fuit presens dies |4 prorogata de voluntate partium usque ad diem lune que intitulabitur XVII[a] kalendas |5 aprilis, quam diem dictus officialis assignavit diem partibus supra dictis ad procedendum |6 in causa, ut juris fuerit.

7 Ad quam diem lune supra dictam, que dictis partibus fuit assignata, coram |8 venerabili et religioso Guilelmo de Marunyano, canonico Agerensi ac vices gerente |9 reverendi domini Agerensis abbatis, comparuit personaliter discretus Monsonus |10 de la Torre, procuratorio nomine domine abbatisse predicte et ejus conventus, ex |11 parte una, approbans et ratifficans quicquid in presenti processu seu |12 causa tractatum procuratum seu factum fuit per venerabilem et discretum Arnaldum |13 Geraldi, rectorem ecclesie de Camporellis, substitutum ab eodem. |14 Et ad faciendam plenam fidem ⌊de⌉ potestate sue procuracionis, obtulit |15 quoddam publicum instrumentum cujus tenor sic se habet:

(Inserció : document **137**)

9r,10 Quo instrumento lecto et accitato, dictus Monsonus de la Torre, nomine procuratorio |11 quo supra, parte altera minime comparente, cum fuerat expectata hora congrua et |12 competenti, acusavit contumaciam dicti Raymundi de Montelauro et aliorum con-|13sortum suorum in dicta manumisoria, et petit expensas sibi refundi |14 occasione presentis contumacie comisse per eundem, quas extimat C |15 solidos, tatxacione judiciali precedente. Et nichilominus obtulit cedulam sequentem:

9v,1 Excipit et excipiendo seu eo modo et forma quibus melius et utilius |2 possit sibi et parti sue ac congruentius adaptari, dicit et proponit |3 Monsonus de la Torre, sindicus, iconomus seu procurator dicte domine |4 abbatisse et dicti conventus, quod de dictis scripturis, de quibus dictum |5 fuit superius per partem alteram illas esse notulam seu pronotula |6 fuerit producte seu nominate per dictam partem

alteram, non est instrumentum |[7] publicum faciendum, nec per reparacionem aut alias debeat |[8] redigi in publicam formam, nec ullo modo est eis aliqua fides |[9] seu credulitas adhibenda, pro eo quia non constat quod dicte scripture |[10] fuerint facte seu conscripte per aliquam personam que fungeretur seu |[11] fungi posset officio notarie seu tabellionatus, seu quod fuerit scripta |[12] per manum publicam seu de mandato publici notarii, nec continetur in dictis |[13] scripturis nec earum altera, nec ⌊ibi apparet quis scripsit eas vel alteram earundem⌉ si alicujus auctoritate fuerit scripte, presertim |[14] quia una cedula dictarum scripturarum que sparsa est et per se consistit |[15] sive altera est ⌊de⌉ disimili litera, et in litera seu aliis quibuslibet non con-|[16]venit nec assimilatur alteri, et est scripta diversis manibus scribentium, |[17] et est scripta sine anotacione diey seu kalendarii et anni Domini ||[10r,1] et sine testibus, nec apparet ita parum per quas personas fuit scripta, maxime |[2] eciam quia dicta scriptura prefate cedule contrariatur sibi, nec procedit ad |[3] unum efectum nec concludit in se aliquid per quod possit apparere quod ⌊ex⌉ dicta |[4] scriptura deberet fieri aliquis contractus nec aliquod publicum instrumentum, nec dicta |[5] scriptura fuit reperta cancellata. Quare, posito sine prejudicio non |[6] tamen concesso quod dicta scriptura fuisset unquam facta pro notula instrumenti, |[7] quod tamen est evidens unquam pro instrumenti notula scripta fuisse, adhuc |[8] reparari non posset cum tantum notule cançellate repareatur, et de quibus |[9] constet notulas instrumentorum esse et non notule que integre et sine can-|[10]cellacione et sine vicio et dubio eciam reperiuntur a quibus dicte scripture |[11] manifeste inutiles sunt penitus aliene potissime. Quia esset obso-|[12]num et absurdum quod de duabus scripturis predictis, una cancellata et altera |[13] non cancellata, et diversis manibus scripte et sine anotacione seu |[14] scripcione diey et anni et sine testibus, absque aliqua sollempnitate que |[15] in confeccione scripture publice adhiberi solet et debet conficeretur, maxime |[16] per reparacionem publicum instrumentum cum illud esset contra jus et racionem |[17] et contra eciam bonos mores. Et ideo, pars altera a peticione ||[10v,1] dicte reparacionis est merito repellenda et dicto procuratori, nomine quo supra, |[2] in expenssis legitimis condempnanda ob injustam peticionem suam |[3] predictam et calumpniosam factam et in prejudicium et fatigacionem dicte |[4] domine abbatisse et ejus conventus per eum et partem suam factis, et sic petit |[5] fieri ante omnia quas expensas extimat ad C solidos Acrimontensium, |[6] judicis tatxacione premissa.

[7] *Qua cedula lecta et in actis conscripta, dictus Monsonus de la Torre, |[8] nomine procuratorio quo supra, petiit ad interiora procedi et ad ea alteram |[9] partem compelli. Et nichilominus petit se absolvi ab instancia judicii |[10] cum credat temerarie partem adversam ad judicium evocasse.*

[11] *Quibus sic peractis, dictus vices gerens dicti domini abbatis, atendens |[12] parte dicti manumisoris hora debita congrua et suficiente expectata |[13] fuisse, ad instanciam dicti Monsoni de la Torre, procuratoris domine |[14] abbatisse predicte et ejus conventus,*

reputavit dictum Raimundum |[15] *de Monte Lauro, manumisorem dicti honorabilis Bernardi de Guàrdia,* |[16] *et partem suam contumacie et condempnavit ipsum in expensis, occasione* ||[11r,1] *presentis contumacie factis, tatxacione sibi inferius reservata.* |[2] *Preterea, ad convincendam maliciam partis alterius, dictus vices gerens* |[3] *predicti domini abbatis, ad instanciam dicti procuratoris, çitavit* |[4] *dictum Raimundum de Monte Lauro per literam infra scriptam:*

[5] *Honorabili Raimundo de Monte Lauro, manumisori sive executori ultimi* |[6] *testamenti honorabilis Bernardi de Guàrdia, quondam, una cum Berengario zes* |[7] *Avellanes, Berengario et Bernardo Cortiti, conmanumisoribus vestris in dicta* |[8] *manumisoria. Guilelmus de Marunyano, canonicus monasterii Agerensis* |[9] *ac vices gerens reverendi domini Agerensis abbatis, absente venerabili officiali* |[10] *ejusdem, salutem cum omni honore.*

Constat (al marge: *non*) *nobis per processum cause* |[11] *seu questionis, que vertitur inter vos et consortes vestros in dicta manu-*|[12]*misoria, ex parte una agentes, et procuratorem domine abbatisse monasterii* |[13] *Tregonis et conventus ejusdem, ex altera defendentem, super reparacionem* |[14] *cujusdam instrumenti quod dies lune intitulata XVII° kalendas aprilis* |[15] *proximo preterita fuit vobis et parti alteri assignata ad comparendum* |[16] *coram officiali Agerensi monasterii ejusdem ad procedendum in causa, pro-*||[11v,1]*ut in procesu ejusdem cause latius continetur. Die vero supra dicta* |[2] *comparuit procurator domine abbatisse supra dicte, pro parte, vero, vestra,* |[3] *nemo comparuit, licet expectatus fueritis usque ad noctis* |[4] *tenebras, et cum nulla spes esset de adventu vestro illa* |[5] *die vel de aliquo alio, nomine vestro, procurator seu iconomus dicte* |[6] *abbatisse acusavit contumaciam vestram, petens sibi refundi* |[7] *expenssas occasione contumacie per vos et partem vestram comisisse*[c]. |[8] *Et nichilominus petiit se absolvi ab instancia judicii,* |[9] *cum credat temerarie per vos ad dictum judicium evocasse. Nos,* |[10] *enim, ad instanciam dicti procuratoris, reputavimus vos et partem* |[11] *vestram contumacie, et condempnavimus vos in expenssis, ex causa supra dicta,* |[12] *tatxacione nobis inferius reservata. Atamen, volentes nos vobiscum* |[13] *agere mediter, iterum cum presenti litera vos citamus, quatenus* |[14] *die lune que intitulabitur X^o^ kalendas aprilis compareatis coram* |[15] *nobis in monasterio Agerensi, ad respondendum excepcionibus seu* |[16] *defensionibus opositis et objectis per partem alteram contra* ||[12r,1] *reparacionem petitam per vos et partem vestram de instrumento ante dicto, et* |[2] *ad procedendum in eadem causa, ut juris fuerit et racionis. Cum* |[3] *dies supra dicta fuerit alteri parti assignata, alias absencia seu* |[4] *contumacia vestra exhigente, absolveremus partem aliam ab ins-*|[5]*tancia judicii et tatxaremus expensas per alteram partem petitas,* |[6] *prout juris et equitatis esset faciendum. Scientes eciam quod, super* |[7] *presentacione literarum, credemus Berengario Bertran, latori ipsius, cum* |[8] *sit noster nuncius juratus.*

Data in monasterio Agerensi XVI° |[9] *kalendas aprilis anno Domini M^o^CCC^o^*

XXX° octavo.

[10] *Et ante diey assignacionem, dictus Monsonus de la Torre,* |[11] *nomine procuratorio quo supra, substituit* (al marge: *procurator substitutus per acta*) *procuratorem suum apud* |[12] *acta, videlicet, Jacobum Lobet, habitatorem d·Andanino.* |[13] *Dans eidem procuratori suo substituto plenum posse* |[14] *et licitum comparendi, agendi, defendendi, excipiendi,* |[15] *jurandi, appellandi, etcetera.*

[16] *Ad quam diem lune predictam, que dictis partibus fuit assignata,* ||[12v,1] *coram dicto vices gerente predicti domini abbatis comparuit* |[2] *personaliter Monsonus de la Torre, procurator predicte domine abbatisse* |[3] *et ejus conventus, ex parte una, protestans quod, propter sui comparacionem,* |[4] *non intendit revocare procuratorem suum apud acta superius costi-*|[5]*tutum. Ymmo vult ipsum in dicta procuracione remanere tociens* |[6] *quociens ipsum abesse contigerit.* |[7] *Pro parte, vero, altera, comparuit honorabilis Raimundus de Monte* |[8] *Lauro, nomine manumisorio predicto, pro se et nomine eciam aliorum* |[9] *consortum predictorum obtulit quandam cedulam tenoris* |[10] *sequentis:*

> [11] *Raimundus de Monte Lauro, manumisor honorabilis Bernardi de* |[12] *Guàrdia, quondam, nomine suo et aliorum comanumisorum, contradicens* |[13] *assignacioni facte per dominum Guilelmum de Marunyano, cum non habebat* |[14] *copiam excepcionum oblatarum per partem religiose domine* |[15] *abbatisse et conventus monasterii de Tregone, contradicens,* |[16] *insuper, in quantum ipse Raimundus vel ejus pars fuit contumax* ||[13r,1] *reputatus, petiit copiam de dictis excepcionibus et diem sibi suffi-*|[2]*cientem assignari ad respondendum eidem, petens nichilominus* |[3] *reparacionem jam per eum fieri petitam, non obstantibus excepcionibus* |[4] *per partem alteram propositis, que proposite videntur causa negocii* |[5] *diferendi.*

[6] *Qua cedula lecta et in actis posita, dictus dominus vices gerens, salvo* |[7] *jure expensarum petitarum per partem domine abbatisse ante dicte, consilio* |[8] *et asensu* ⌊*partium*⌋ *predictarum, concesit predicto honorabili Raimundo de Monte* |[9] *Lauro, nomine proprio et nomine consortum suorum, copiam excepcionum* |[10] *per partem alteram superius oblatarum et de procesu, de quo copiam nondum* |[11] *habuit. Assignans dicto Raimundo de Monte Lauro, nomine manumisorio* |[12] *dicti defuncti, ad respondendum excepcionibus per partem predicte* |[13] *domine abbatisse superius oblatis, et alias utrique parti ad procedendum* |[14] *in dicto negocio, ut juris fuerit, faciendum ad diem veneris* |[15] *que intitulabitur III° nonas aprilis et alias utrique parti ad procedendum* |[16] *in causa, ut juris fuerit.*

[13v,1] *Ad quam diem veneris supra dictam, que dictis partibus fuit assignata, coram dicto* |[2] *vices gerente predicti domini abbatis comparuit personaliter honorabilis Raimundus* |[3] *de Monte Lauro, manumisorio nomine quo supra, pro se et aliis consorciis suis,* |[4] *ex parte una.* |[5] *Pro parte, vero, altera, comparuit venerabilis et discretus Arnaldus Geraldi, rector* |[6] *ecclesie de Camporellis, procurator substitutus, ut asserit, a Monsono*

|[7] *de la Torre, procuratore domine abbatisse supra dicte et ejus conventus.* |[8] *Et dictus honorabilis Raimundus de Monte Lauro, in continenti, obtulit* |[9] *cedulam sequentem:*

[10] *Dicit, asserit et proponit Raimundus de Monte Lauro, comisarius supra dictus,* |[11] *nominibus supra dictis, excipiendo aut eo meliori modo quo melius ejus* |[12] *intencioni et partis sue proposito valeat adaptari, quod sesione que* |[13] *fuit habita die lune XVII° kalendas aprilis in causa presenti non* |[14] *potuit contumaciam ipsius Raimundi de Monte Lauro per dictum Monsonum* |[15] *acusari, pro eo quia dicta dies fuit assignata cum Arnaldo Geraldi* |[16] *et ad instanciam ipsius asserentis se procuratorem abbatisse et conventus* |[17] *predictorum, cum re vera procurator non existat nec constet per processum* ||**14r**,1 *ipsum Arnaldum esse procuratorem; et, ideo, dicta die Raimundus de Monte* |[2] *Lauro predictus comparere minime tenebatur, et ejus contumacia, cum nulla* |[3] *esset, non potuit per dictum Monsonum accusari nec ratificari* |[4] *acta per eundem Arnaldum Geraldi, cum non habebat ad hoc man-*|[5]*datum Monsonus predictus. Quare idem Raimundus non potuit nec debuit* |[6] *contumax reputari.*

[7] *Item, cedule econtrario oblate et in ea contentis que incipit "Excipit* |[8] *et excipiendo etcetera", salvo et primitus protestato quod, si eisdem respondendum* |[9] *non fuerit, vult pro non responso haberi, respondet dictus Raimundus,* |[10] *nominibus supra dictis et quatenus dicta cedula et in ea contenta factum* |[11] *tangunt et faciunt seu videntur facere adversus eum et partem suam* |[12] *negat eam et in ea contenta, ut posita sunt. Adiciens replicando* |[13] *aut eo modo quo melius valeat prodesse sibi et parti sue quod ex* |[14] *notulis in cedulis conscriptis et in memorialibus predictis repertis* |[15] *est et debet fieri publicum instrumentum aut eciam reparacio est facienda* |[16] *et in publicam formam redigenda, et eis debet fides plenaria* |[17] *sicut veris et legitimis notulis adhiberi, ex eo quia constat quod dicte* ||**14v**,1 *cedule fuerunt ut predicitur invente in dictis memori*[*ali*]*bus*[d] *vel earum altero* |[2] *per notarium publicum loci de Tregó factis et conscriptis, pro eo eciam quia sepe* |[3] *et frequenter, ymmo cotidie, fit, quod notarii accipiunt notulas in cedulis* |[4] *et eis datur fides et tales cedule ponuntur per eos in protocollis et ex illis* |[5] *in protocollis repertis conficiunt publica instrumenta, et ex eis fiunt reparaciones* |[6] *et ita se habet comunis usus hujus terre. Sicque, non obstantibus econtrario* |[7] *in dicta cedula positis et conscriptis, debet fieri reparacio superius in processu* |[8] *petita.*

[9] *Item, modo quo supra, dicit et proponit quod dicte çedule fuerunt facte et cons-*|[10]*cripte per illum ante illos qui in dicto loco utebantur officio notarie,* |[11] *et dicta memoria, in totum aut in parte, fuerunt facta similiter et cons-*|[12]*cripta, ut notat litera, tam in dictis cedulis quam in ipsis protocollis* |[13] *posita et conscripta, licet una litera magis grasa appareat quam alia,* |[14] *prout per dicta protocolla et cedulis potest constare vere et subtiliter* |[15] *incventa. Constat eciam per dicta protocolla quis notarius ea fecit* |[16] *et scripsit vel scribi fecit. Et ipsa protocolla inventa sunt*

in |[17] *notaria publica prefati loci de Tregó. Itaque, probatum relinquitur* ||[15r,1] *et re vera potest dici quod protocolla et cedule supra dicta facta fuerunt et cons-*|[2]*cripta de mandato ad hec potestatem habentis, et ideo dicta reparacio potest* |[3] *et debet fieri non obstantibus propositis ex adverso.*

[4] *Item, eo modo quo supra, dicit idem Raimundus, quod litera in dictis çedulis* |[5] *posita non est dissimilis, set similis litera et ejusdem manus, liçet* |[6] *una litera videatur magis tenuis quam alia, et conveniunt in contractu* |[7] *super quo fuerunt composite et in ea scripta sunt de substancialibus contractus.* |[8] *Annotacio eciam diey et kalendarii continetur in protocollo et, ideo, satis* |[9] *in dictis cedulis contineri videtur, pro eo quia in dicto memoriali fuerunt* |[10] *et sunt invente, nec contrariantur sibi, immo bene procedunt ad* |[11] *illum effectum cujus occasione fuerunt concepte. Quare econtrario* |[12] *proposita non impediunt nec impedire possunt reparacionem petitam.*

[13] *Item, modo quo supra, dicit idem Raimundus quod si dicte cedule non fuerunt* |[14] *cancellate forte oblivione vel necligencia notarii, non deberet* |[15] *obesse manumisoribus supra dictis nec propterea reparacio petita* |[16] *debet differri. Constat eciam et certum est quod notula contractus* |[17] *permutacionis dicti violarii, que scripta est in cedula memorata* ||[15v,1] *fuit aposita et conscripta in protocollo, sicut in dicta cedula continetur, licet* |[2] *minus perfecte et per eandem verba, et ideo error vel ignorancia notarii,* |[3] *de qua constat manifeste per memoriale et cedulam ante dictam, non debet* |[4] *ascribi vel imputari parti dictorum manumisorum aut heredis dicti Bernardi* |[5] *de Guàrdia, presertim cum tam protocollum predictum quam ipsa cedula de eadem* |[6] *manu conscripta sint, si cum diligencia videantur. Preterea, quod dicta* |[7] *notula contenta in dicta cedula sit vera et facta per notarium publicum* |[8] *Tregonis super cambio sive permutacione dicti violarii, et quod nomina* |[9] *monialium conventus dicti monasterii fuerint per eundem notarium scripta* |[10] *in dicta cedula est argumentum expressum et probacio manifesta* |[11] *quoddam instrumentum* (al marge: *isti est videndum*) *apoche factum per abbatissam et* |[12] *moniales dicti monasterii de Tregó sive ejus conventum, in quo instrumento* |[13] *abbatissa et moniales ejusdem monasterii, per se et totum conventum* |[14] *confitentur inter alia habuisse et recepisse a Bernardo de Guàrdia* |[15] *supra dicto sexcentos solidos Acrimontensium racione dicti cambii. Ita quod dictus* |[16] *Bernardus de Guàrdia teneret dictum violarium de vita sua, ut hec* |[17] *et alia in dicto publico instrumento plenius continetur. Quam ob rem, racionibus* ||[16r,1] *supra dictis econtrario oppositis minime obsistentibus, petita reparacio est in* |[2] *omnem eventum absque impedimento partis contrarie faciende. Et eandem* |[3] *partem contrariam in expenssis legitime factis per actricem partem condempnandam,* |[4] *que maliciis et difugiis dictam reparacionem fieri impedit, quibus potest,* |[5] *quas extimat ad ducentos solidos Acrimontensium, judiciaria tatxacione premissa.* |[6] *Predicta replicat idem Raimundus, salvo sibi et parti sue, quod possit*

lacius |[7] *replicare si ei videatur, petens copiam de accitatis sesione presenti* |[8] *sibi fieri et diem ad deliberandum concedi.*

[9] *Qua cedula lecta et in actis redacta, dictus Arnaldus Geraldi, procuratorio* |[10] *nomine dicti Monsoni et ejus partis, petiit transumptum de accitatis in* |[11] *presenti sesione et de procesu de quo copiam nondum habuit, et diem* |[12] *sibi ad deliberandum super eisdem concedi.*

[13] *Et dictus vices gerens predicti domini abbatis, concessa copia dicto* |[14] *Arnaldo Geraldi et parte sue de petitis, assignavit eidem Arnaldo* |[15] *et parti sue ad respondendum cedule in presenti sessione oblate,* |[16] *nec non ad faciendum fidem de sua procuracione si quam habet, et alias utrique* |[17] *parti ad procedendum in causa, ut juris fuerit, ad diem lune que intitulabitur* |[18] *XII kalendas madii.*

16v,1 *Et ante diey assignacionem, dictus honorabilis Raymundus de Monte* |[2] *Lauro constituit procuratores suos apud acta quemlibet eorum in solidum,* |[3] *ita quod non sit potior condicio ocupantis etcetera, venerabiles et discretos Arnaldum* |[4] *Porqueti, jurisperitum Ageris, et Perichonum Emerici, ejusdem loci habitatorem,* |[5] *dans et concedens eisdem procuratoribus suis et cuilibet ipsorum plenum* |[6] *posse et licitum comparendi, agendi, defendendi, jurandi, apellandi,* |[7] *juris firmandi, etcetera.*

[8] *Ad quam diem lune* [*supra dictam*]*, que dictis partibus fuit assignata, coram dicto vices* |[9] *gerente predicti domini abbatis, comparuit Perichonus Emerici, procurator apud* |[10] *acta honorabilis Raymundi de Monte Lauro, manumisoris,* |[11] *ut asseritur, Bernardi de Guàrdia*[e]*, quondam, ex parte una.* |[12] *Pro parte, vero, altera, comparuit Monsonus de la Torre, procurator* |[13] *domine abbatisse supra dicte et ejus conventus. Qui, quidem, Monsonus,* |[14] *nominibus quibus supra, obtulit cedulam sequentem:*

[15] *Et Monsonus de la Torre, procurator domine abbatisse predicte,* |[16] *respondens cedule oblate per honorabilem Raimundum* ‖**17r**,1 *de Monte Lauro, asserentem se manumisorem cum aliis honorabilis* |[2] *Bernardi de Guàrdia, quondam, nomine suo, ut asserit, et aliorum manu-*|[3]*missorum dicti defuncti, que incipit "Dicit, asserit et proponit Raimundus de* |[4] *Monte Lauro, comisarius supra dictus, nominibus supra dictis etcetera", dicit* |[5] *quod, salvo honore proponentis, idem Raimundus de Monte Lauro fuit* |[6] *rite et legitime contumax reputatus, non obstantibus in contrarium* |[7] *propositis, videlicet, quod Arnaldus Geraldi non habebat mandatum* |[8] *a me, dicto Monsono. Qui Monsonus similiter asseritur ex adverso* |[9] *ad hoc sufficientem procuratorem non esse, nam, si inspiciatur, man-*|[10]*datum procuratorium nostri, dicti Monsoni, jam supra in judicio per me* |[11] *oblatum ad predicta omnia et alia est mandatum sufficiens* |[12] *cum omni plenitudine potestatis, et ideo contenta in dicto* |[13] *procuratorio in dubium verti non possunt, nec eciam pac*[*t*]*ans*[f] *dicti* |[14] *Arnaldi Geraldi sibi a me, dicto Monsono, et ut procuratore* |[15] *predicto plene concessa, de qua nunc statim facio fidem per* |[16] *publicum instrumentum quod incipit "Noverint universi quod* ‖**17v**,1 *ego, Mon-*

sonus de la Torre, presbiter, procurator, iconomus seu |[2] *sindicus etcetera". Et cum personarum que in judicio interveniunt nomine* |[3] *alieno pro parte actoris et rei equa sit condicio et uno jure* |[4] *debeant et eodem sortiri, ideo, petit dictus Monsonus, nomine* |[5] *procuratorio predicto, potissime ex quo constat plene et legitime* |[6] *de mandato suo et prefati Arnaldi Geraldi, dictus Raimundus* |[7] *de Monte Lauro, qui fidem primo debuit facere de potestate* |[8] *et mandato suo, cum sit actor, quod statim et ante omnia* |[9] *ostendat et doceat plene de potestate sua quomodo* |[10] (al marge: dibuix d'una mà indicant aquest punt) *est manumisor ipse et alii quos asserit manumisores dicti* |[11] *defuncti,* (al marge: un altre dibuix d'una mà indicant aquest punt) *et de potestate eciam quam ab ipsis conmanumisoribus* |[12] *asserit se habere, et hoc petit fieri ante quam ad alia procedatur* |[13] *ne incerte vagetur. Et quia ante de personis quam de causa* |[14] *querendum est probandum eciam ex judicis officio ut judi-*|[15]*cium suo rite procedat. Quo, autem, ad alia plura* |[16] *in dicta cedula contenta dicit ea sibi non obstare* ||[18r,1] *nec sue intencioni cum de jure non procedant nec de racione* |[2] *ut ex se ipsis patet. Et signa contra eum facere videntur negat* |[3] *ea et qualibet earundem dictus Monsonus, nomine procuratorio quo supra,* |[4] *approbans et confirmans acta per dictum suum substitutum facta.*

[5] *Qua cedula lecta et in actis posita, dictus Monsonus de la Torre,* |[6] *nominibus quibus supra, ad faciendam plenam fidem quod predictus Arnaldus Geraldi* |[7] *est legitimus substitutus procurator ejusdem in presenti negocio,* |[8] *obtulit quoddam publicum instrumentum de quo in dicta çedula fit* |[9] *mencio tenoris sequentis:*

(Inserció : document **142**)

[20v,10] *Quo instrumento lecto et accitato, dictus Perichonus Emerici, nomine quo supra,* |[11] *petiit transumptum de accitatis in presenti sesione et diem sibi dari* |[12] *et concedi sufficientem ad respondendum eisdem, quod dictus dominus* |[13] *vices gerens sibi concessit, assignans dicto Petro Emerici et ejus* |[14] *parti ad respondendum predictis, et nichilominus ad faciendam* |[15] (al marge: dibuix d'una mà indicant aquest punt) *fidem de potestate manumisorie dicti defuncti, si quam habet, et alias utrique* |[16] *parti ad procedendum in causa, ut juris fuerit, ad diem lune in-*|[17]*titulatam V^o^ kalendas madii.*

[21r,1] *Ad quam diem lune supra dictam, que dictis partibus fuit assignata,* |[2] *coram dicto vices gerente predicti domini abbatis, comparuit discretus* |[3] *Arnaldus Porqueti, jurisperitus Ageris, procurator apud acta dicti Raimundi* |[4] *de Monte Lauro pro parte agente.* |[5] *Comparuit eciam Jacobus Luppeti, procurator substitutus apud acta* |[6] *a Monsono de la Torre, procuratore seu iconomo dicte domine* |[7] *abbatisse et ejus conventu, ex parte altera.* |[8] *Et dictus Arnaldus Porqueti in continenti obtulit quandam cedulam* |[9] *tenoris sequentis:*

[10] *Cedule econtrario oblate, que incipit "Et Monsonus de la Torre* |[11] *etcetera", et in*

ea contentis respondet Raimundus de Monte Lauro predictus |[12] vel ejus procurator et dicit quod proposita et contenta in quadam çedula |[13] per ipsum oblata, que incipit "Dicit, asserit etcetera", procedunt et valent, |[14] de juris honore, salvo in contrarium asserentis cetera contenta |[15] in dicta cedula partis contrarie, quatenus factum tangunt et faciunt |[16] seu videntur facere adversus eum et partem suam, negat eam et in |[17] ea contenta ut posita sunt, petens diem competentem sibi ||[21v,1] asignari ad dicendum et obiciendum contra procuratorium dicti |[2] Monsoni, si procuratorium dici potest antequam ad alia procedatur.

[3] *Qua cedula lecta et in actis posita, dictus judex assignavit |[4] diem parti dicti actoris ad dicendum, opponendum et obiciendum |[5] contra procuratorium dicti Monsoni de la Torre, ut petitum est |[6] in presenti sesione, si dicere vel obicere voluerit, et alias utrique parti |[7] ad procedendum in dicto negocio, ut juris fuerit, ad diem jovis |[8] intitulata nonas madii.*

[9] *Et ante diey assignacionem, dictus Jacobus Luppeti petiit |[10] transumptum de accitatis in presenti sesione et de processu, de |[11] quo copiam nondum habuit quod dictus dominus vices gerens |[12] sibi concessit.*

[13] *Ad quam diem jovis supra dictam, que dictis partibus fuit assignata, |[14] coram dicto vices gerente predicti domini abbatis, comparuit Jacobus |[15] Luppeti, procurator substitutus apud acta Monsono de la Torre, procuratoris ||[22r,1] domine abbatisse supra dicte et ejus conventu, ex parte una. |[2] Pro parte, vero, altera, nemo comparuit, sed dictus vices gerens predicti domini |[3] abbatis dixit se recepisse die mercurii proximo preterita quandam |[4] literam a predicto domino abbate Agerensi emanatam, quam voluit inseri |[5] in presenti processu, cujus tenor sic se habet:*

[6] *Hugo, Dei et Apostolice Sedis gracia abbas monasterii Agerensis, ad Ro-|[7]manam Ecclesiam, tam in capite quam in membris, nullo medio pertinentis, |[8] discreto et dilecto Guilelmo de Marunyano, canonico Agerensi, gerenti |[9] vices nostras in absencia officialis nostri Agerensis, salutem in Domino.*

[10] *Volumus ac vobis mandamus quod in causa que vertitur inter manumisores |[11] et executores honorabilis Bernardi de Guàrdia, ex parte una, |[12] et venerabilem ac religiosam abbatissam et conventum monasterii |[13] Vallis Viridis, ex parte altera, quibus partibus erat assignata dies, |[14] videlicet, ad diem jovis proximam, quod comparentibus dictis partibus coram |[15] vobis dicta die jovis prorogetis et continuetis dictam diem jovis |[16] in octo dies in antea sequentes, ad id ad quod eisdem partibus ||[22v,1] predicta dies fuerat assignata, et tunc procedatis in dicta causa, |[2] ut jus et justicia suadebunt, cum predicti manumisores sollemp-|[3]nitati matrimonii incliti domini inffantis Jacobi habeant interesse.*

[4] *Data Balagarii, quarta die mensis madii, sub nostro sigillo |[5] secreto, anno Domini M°CCC°XXX° octavo.*

[6] *Qua litera lecta et in actis posita, dictus vices gerens, tanquam obediens* |[7] *mandatis sui superioris, prorogavit presentem diem ad id quod* |[8] *supra ad diem jovis sequentem intitulatam pridie idus madii, et alias* |[9] *utrique parti ad procedendum in causa, ut juris fuerit.*

[10] *Cui assignacioni dictus Jacobus Luppeti, procurator qui supra, non* |[11] *consentit, nec contentis in litera domini abbatis supra dicta nec con-*|[12]*sentit, ymmo totaliter dissensit, quare acusat contumaciam partis* |[13] *adverse. Et nichilominus in contumacia partis adverse obtulit* |[14] *cedulam sequentem:*

[15] *Eo modo quo melius sue intencioni valeat adaptari, dicit* ||**23r**,1 *et proponit dictus Monsonus seu ejus substitutus predictus quod dictus hono-*|[2]*rabilis Raimundus de Monte Lauro, seu alius pro ipso, non est audi-*|[3]*endus super petitis seu requisitis per ipsum Raymundum, pro eo* |[4] *quia non fecit fidem de potestate, si quam habet, quod idem Raymundus* |[5] *et alii per ipsum ad hoc nominati sint manumisores dicti de-*|[6]*functi et executores testamenti ipsius defuncti, nec de potestate,* |[7] *si quam habet, ab illis quos asseruit esse suos conmanumisores* |[8] *dicti defuncti, licet per partem dicti Monsoni et dicti monasterii* |[9] *die lune que fuit XII*[a] *kalendas madii fuerit petitum quod dictus* |[10] *Raimundus statim et ante omnia fidem faceret de potestate, si quam* |[11] *habebat, super predictis. Et ad id faciendum, fuerit sibi seu* |[12] *parti sue assignata dies lune que fuit V kalendas madii* |[13] *tunc proximo sequens, ut supra apparet in actis. Quod, quidem, idem* |[14] *Raimundus seu pars sua facere recusavit. Unde, cum non sit que-*|[15]*renda prius jur[i]s*[g] *racio quam persona, et ad judicium temere* ||**23v**,1 *vocans aliquem sibi sit in expensis condempnandus, petit* |[2] *idem Monsonus seu ejus substitutus predictus se et partem suam* |[3] *per vos, dominum judicem, absolvi ab impeticione dicti Raimundi, con-*|[4]*dempnando ipsum Raimundum dicto Monsono seu ejus substituto* |[5] *predicto et parti sue in expenssis factis per dictum monasterium* |[6] *et partem suam occasione dicte vocacionis ad judicium sine* |[7] *causa et injuste facte ad instanciam dicti Raimundi et occasione* |[8] *presentis litis, quas extimat CL solidos et eas paratus* |[9] *est averare proprio juramento, requirens nichilominus quod* |[10] *dictus Raimundus, seu alius pro eo, de cetero ad obiciendum contra* |[11] *procuratorium dicti Monsoni seu ad aliquid aliud proponendum* |[12] *super predictis minime audiatur, cum de jure audiri non debeat* |[13] *nec unquam audiri debuerit racionibus supra dictis, alias de* |[14] *manifesto et notorio gravamine protestatur.*

[15] *Qua cedula accitata, dictus vices gerens domini abbatis Agerensis* ||**24r**,1 *supradicti, salvo jure in petitis per dictum Jacobum Luppeti in presenti* |[2] *sessione, si quod habet, persistit in assignacione ante dicta.*

[3] *Die veneris intitulata VIII*[o] *idus madii, Petrus Emerici, filius quondam Petri* |[4] *Emerici, constitutus in presencia venerabilis et discreti Guilelmi de Marunyano,*

canonici |[5] monasterii Agerensis ac vices gerentis predicti domini abbatis, idem Petrus presen-|[6]tavit quandam literam eidem vices gerenti a domino Agerensi abbate supra |[7] dicto emanatam, quam dictus vices gerens inseri fecit in presenti procesu, |[8] cujus series sic se habet:

[9] *Hugo, Dei et Apostolice Sedis gracia abbas monasterii Agerensis, ad Ro-|[10]manam Ecclesiam, tam in capite quam in membris, nullo medio perti-|[11]nentis, discreto et dilecto Guilelmo de Marunyano, canonico Agerensi, |[12] gerenti vices nostras in absencia officialis Agerensis, salutem in Domino |[13] Jesu Christo.*

Licet vobis per nostram literam scripserimus quod prorogaretis |[14] et continuaretis diem jovis hodiernam que per vos assignata |[15] extiterat in causa que, inter manumisores honorabilis Bernardi de |[16] Guàrdia, ex parte una, et venerabilem ac religiosam abbatissam |[17] et conventum monasterii Vallis Viridis, ex parte altera, in nostra ||[24v,1] curia ventilatur in octo dies ex tunc sequentes, ad id ad quod dicta |[2] dies jovis extiterat predictis partibus assignata, comparentibus, tamen, |[3] coram vobis eisdem partibus vel eorum procuratoribus. Et, quia tam dicti manumisores |[4] quam procuratores eorundem habent interesse sollempnitati matrimonii incliti |[5] domini infantis Jacobi, ideo volumus et vobis mandamus quatenus dictis |[6] partibus vel eorum procuratoribus coram vobis comparentibus vel non comparentibus |[7] predicta dies jovis prorogetur et continuetur in octo dies ex tunc se-|[8]quentes; qua die dicte partes vel eorum procuratores coram habeant |[9] comparere. Et tunc procedatur per vos in dicta causa ut jus et |[10] justicia suadebunt.

Data in civitate Balagarii, sub nostro |[11] sigillo secreto, die jovis sexta die mensis madii, anno |[12] Domini M°CCC°XXX° octavo.

[13] *Ad quam diem jovis supra dictam, que dictis partibus fuit assignata, |[14] coram dicto vices gerente predicti domini abbatis comparuit Pericho-|[15]nus Emerici, procurator apud acta honorabilis Raimundi de Monte Lauro, |[16] manumisoris, ut asseritur, honorabilis Bernardi de Guàrdia, quondam, |[17] ex parte una. ||[25r,1] Pro parte vero altera comparuit Jacobus Luppeti, procurator substitutus |[2] apud acta a Monsono de la Torre, procuratore seu yconomo domine |[3] abbatisse supra dicte et conventus ejusdem, dicens et proponens |[4] quod altera pars, cum sit contumax, non est audienda, donech pur-|[5]gaverit suam contumaciam et solverit expenssas per ipsum Jacobum superius |[6] petitas, alias quod in contumacia partis adverse petit id quod supra |[7] petiit in quadam cedula per ipsum oblata que incipit "Eo modo |[8] quo melius etcetera".*

[9] *Et dictus Perichonus Emerici in continenti petiit transumptum de accitatis |[10] in presenti sessione ac eciam de procesu de quo copiam nondum habuit, |[11] et diem sibi dari et concedi suficientem ad deliberandum super predictis.*

[12] *Quibus sic peractis, predictus judex, attendens quod ad ipsum et ad quemlibet |[13] equum[h] judicem expectat, salvo jure partium, lites abreviare, ne |[14] inmortales exis-*

tant, et salvo jure eciam predictis partibus in petitis |15 in presenti sessione, assignavit diem precisse et perempter predicto |16 honorabili Raimundo de Monte Lauro et parti sue, ut fidem faciat ||25v,1 de potestate, si quam habet, in dicta manumisoria per ipsum superius allegata. |2 Et nichilominus per eundem modum eidem parti ad dicendum et obiciendum |3 si dicere vel obicere voluerit contra procuratorium partis ree. Et nichilominus |4 utrique parti ad firmandum jus de parendo juri, judicio sisti et judicato |5 solvendo cum suis clausulis universis, et alias utrique parti ad procedendum |6 in causa, ut juris fuerit, ad diem mercurii intitulatam XIII° kalendas |7 junii.

8 Die mercurii supra dicta, venerabilis et religiosus Guilelmus de Aculeo, canonicus Ageris, |9 et prior Montis Magastri, fecit ad sui presenciam evocari me, Arnaldum |10 de Morano, notarium presentis cause cum presenti processu, et tradidit michi et in pre-|11senti processu inseri fecit quandam comissionem sibi presentatam et |12 traditam, ut asseruit, per Petrum Emerici, procuratorem predictum, ex parte |13 reverendi in Christo patris ac domini domini Hugonis, Dei gracia abbatis |14 monasterii Agerensis, cujus tenor dicgnoscitur esse talis:

15 Hugo, Dei et Apostolice Sedis gracia abbas monasterii Agerensis, ad Romanam |16 Ecclesiam tam in capite quam in membris nullo medio pertinentis, |17 venerabili et discreto Guilelmo de Aculeo, priori Montis Magastri, salutem in Domino.

26r,1 Sempiternam causam que in curia nostra vertitur et verti speratur inter |2 manumisores honorabilis Bernardi de Guàrdia, quondam, ex una parte, |3 et religiosam dominam abbatissam et conventum monasterii Vallis Viridis, |4 jurediccionis nostre, ex parte altera, super reparacione cujusdam instrumenti |5 quod pro parte dictorum manumisorum petitur fieri, et eciam super demanda |6 seu peticione quam predicta abbatissa et conventus faciunt seu facere |7 intendunt in bonis que fuerunt dicti honorabilis Bernardi de Guàrdia, |8 quondam, vobis, de cujus discrecione confidimus, audiendam et decidendam |9 ac fine debito terminandam, resumpto processu facto coram nostro |10 officiali in eo statu in quo nunc est, comitimus per presentes, super |11 quibus omnibus et singulis per presentes comitimus plenarie vices nostras.

12 Data Ilerde, XV° kalendas junii, anno Domini M^{o}CCC^{o}XXX° octavo.

13 Ad quam diem mercurii supra dictam, coram venerabile et religioso Guilelmo de |14 Aculione, canonico Agerensi et priore Montis Magastri ac judice supra dicto, |15 comparuerunt Perichonus Emerici, procurator apud acta honorabilis Raimundi de |16 Monte Lauro, manumisoris, ut asseritur, honorabilis Bernardi de Guàrdia, ||26v,1 quondam, ex parte una, et Jacobus Luppeti, procurator apud acta substitutus |2 a Monsono de la Torre, procuratore domine abbatisse supra dicte et ejus conventus, |3 ex parte altera.

4 Et dictus Jacobus Luppeti requisivit dictum dominum judicem ut com-|5pelleret partem aliam ad procedendum in causa, prout eidem est dies superius |6 assignata et

ad satisfacciendum eidem assignacioni, prout superius in actis |[7] *est ordinatum, alias quod acusat contumaciam partis adverse et petit expen-*|[8]*ssas jam alias superius petitas et protestatur de faciendis.*

[9] *Et dictus Petrus Emerici, procurator predictus, dicit quod, licet presens dies* |[10] *foret assignatus ad procedendum in causa, non tamen fuit assignacio* |[11] *predicta facta per dominum comissarium nunc presentis cause, nec per eundem* |[12] *dominum comissarium fuit pars dicti Petri hac dies ad procedendum* |[13] *assignata, sed solum in hac hora sciter de comissione dicti domini* |[14] *comissarii que fuit nunc manifestata, quare, non obstantibus propositis* |[15] *ex adverso, que omnino pro*⌊*roga*⌉*t, est paratus obedire et stare assigna-*|[16]*cioni, si quam dictus dominus comisarius facere voluerit et procedere in causa* |[17] *ut de jure et racione fuerit procedendum.*

27r,1 *Et dictus Jacobus Luppeti, procurator qui supra, dicit quod, salva pace* |[2] *in contrarium dicentis, non est aliqua alia assignacio facienda* |[3] *per dominum comissarium ante dictum justa tenorem comissionis eidem facte,* |[4] *nam in ipsa litera inter alia continetur quod in eo puncto in quo modo* |[5] *causa est incipiat dictus comissarius procedere, et sic discernat dictus* |[6] *dominus comissarius et videat si est danda alia dilacio vel non, vel* |[7] *si est procedendum in puncto in quo modo est vel non.*

[8] *Et dictus judex, de voluntate utriusque partis et consensus earum, sine* |[9] *alio earum prejudicio, continuavit presentem diem usque ad diem lune proximo* |[10] *venturam, quam de earum consensu dictis partibus assignavit ad id et eo* |[11] *modo ad quod presens dies fuerat assignata, que dies intitulabitur* |[12] *VIII° kalendas junii.*

[13] *Ad quam diem lune supra dictam, que dictis partibus extitit assignata, coram dicto* |[14] *domino comissario comparuit personaliter Raimundus* |[15] *de Monte Lauro, manumisor, ut asserit, predictus, et nomine procuratorio ac* |[16] *actorio, venerabilis Berengarii Cortiti, et conmanumisoris dicti defuncti* ||**27v**,1 *una cum*[i] *dicto Raimundo et quibusdam aliis.* |[2] *Comparuit eciam Jacobus Luppeti, procurator substitutus apud acta* |[3] *a Monsono de la Torre, procuratore predicte domine abbatisse et ejus* |[4] *conventus, ex parte altera.*

[5] *Et dictus Raimundus de Monte Lauro, nomine predicto, ad faciendam* |[6] *fidem de sua actoria et procuracione predictis, obtulit quoddam* |[7] *publicum instrumentum tenoris sequentis:*

> [8] *Noverint universi quod ego, Berengarius Cortiti, manumisor* |[9] *venerabilis Bernardi de Guàrdia, quondam militis, una vobiscum venerabili* |[10] *Raimundo de Monte Lauro, etcetera. Require in alio processu.*

[11] *Quo instrumento lecto et accitato, prefatus manumisor fecit fidem* |[12] *per testamentum dicti defuncti de potestate dicte manumisorie* |[13] *sibi atributa, prout sequitur, quod testamentum incipit et sub-*|[14]*sequitur "Quoniam omnia que in hac vita etcetera" usque ad* |[15] *parafrum "In primis" inclusive, nec non eciam de clausula* |[16] *quod incipit*

"Ut, autem, contenta in hoc presenti testamento" usque |[17] *ad clausulam "Personas", et subsequitur clausula "Et nichilominus"* |[18] *usque ad finem:*

(Inserció : document **139**)

31r,7 *Quibus itaque peractis, jam dictus manumisor et actor obtulit quandam* |[8] *cedulam que sic sequitur:*

[9] *Miratur pars manumisorum cur reparacio petita tantum cordata* |[10] *est, nec, enim, aliqua causa pretensa vel allegata, propter quam,* |[11] *pars domine abbatisse, volens causa impedire, audiatur, placeat,* |[12] *itaque, vobis, domino comissario, advertere ad ipsas causas et expedire* |[13] *quod ex vestro officio fiendum est.*

[14] *Qua cedula lecta et in actis posita, procurator domine abbatisse petiit* |[15] *transumptum de accitatis in presenti sessione, quod dictus dominus* ||**31v**,1 [*comi*]*ssarius ei concessit.*

[2] [*Et dictus*] *Raimundus de Monte Lauro, nominibus quibus supra, super firma juris* |[3] *predicta, dicit, salvo semper honore dicti comissarii, manumisores* |[4] *predictos non teneri ad firmam juris de qua fienda est parti sue* |[5] [*ass*]*uetum. Et inauditum, enim, est quod manumisores unquam fecerint* |[6] *talem firmam, presertim, cum sit notorium juris quod manumisores* |[7] *ad hujusmodi cauciones seu firmam non tenentur de jure, nec secundum* |[8] *formam testamenti eis traditam, ymmo sunt inde penitus ex-*|[9]*cusatum tam de jure comuni quam de usu seu de consuetudine* |[10] *eciam aprobata.*

[11] *Et dictus Jacobus Luppeti fuit protestatus de expenssis jam* |[12] *petitis superius factis in contumaciam partis adverse, et protestatur* |[13] *de faciendis, et insuper petiit transumptum de oblatis per partem* |[14] *adversam cum die deliberacionis.*

[15] *Quibus sic peractis, dictus dominus comissarius assignavit diem dicto* |[16] *Jacobo Luppeti ad habendam deliberacionem super petitis per eundem,* |[17] *et ad dandum et allegandum omnes causas et raciones, si quas* ||**32r**,1 *dare voluerit precisse et perempter, quare dicta reparacio fieri non debeat*[j], |[2] *ad diem lune que intitulabitur VI⁰ idus junii, et alias parti utrique ad pro-*|[3]*cedendum in causa, ut juris fuerit, et locum in ecclesia Sancti Michaelis loci de* |[4] *Monte Magastro, prioratus sui.*

[5] *Et ante diey assignacionem, dictus Raimundus de Monte Lauro consti-*|[6]*tuit et substituit procuratores suos predictos jam supra apud acta* |[7] *per eum substitutos. Dans eis et cuilibet ipsorum plenum posse etcetera.*

[a] Ad lit.: *incionibus* [b] attendare: locum ocupare [*du Cange*] [c] Ad lit.: *comisse* [d] Ad lit.: *memoribus* [e] Ad lit.: *Gaurdia* [f] Ad lit.: *pacans* [g] Ad lit.: *jurrs* [h] Ad lit.: *equm* [i] Duplicat [j] Ad lit.: *debat*

142

3 febrer 1338

Montsó de la Torre, procurador de l'abadessa i monestir de Vallverd, nomena Arnau Guerau, rector de l'església de Camporrells, com a substitut seu en la procuradoria de dita abadessa i monestir.

× O Original perdut.

▸ A Madrid, *Archivo Histórico Nacional*, sec. Clero, L. 5616, f. 18r–20v.

18r,10 *Noverint universi quod ego, Monsonus de la Torre, presbiter, procurator, |*11 *iconomus seu sindicus constitutus a religiosa domina Brunisende, gracia |*12 *Dei abbatissa monasterii Sancte Marie Vallis Viridis, que alias dicitur |*13 *de Tregó, et a Caterina de Canalda, priorissa, et Sibilia d·Os, subpriorissa, |*14 *et Alionore de Vila Mayore, sacrista, Serena de Montrós, |*15 *celleraria, Englesia de Besora, subsacrista, Elionor de Pinyana, |*16 *cantrice, Maria de la Riba, hostiaria, Beatrix de Castre, piatanciaria, ||***18v**,1 *Englesia de Besora, mayor dierum, Berenguerona d·Alçamora, Berenguerona |*2 *de Rochques, Arsendis de Vila Mayor, et Sibilia de Siscar, moniales |*3 *et conventuales monasterii predicti, cum publico instrumento confecto VIII*^{o} *idus |*4 *octobris, anno Domini M*^{o}*CCC*^{o}*XXX*^{o} *sexto, et clauso per Guilelmum |*5 *Costa, publicum juratum in tabellionatu ville Tregonis, auctoritate |*6 *Guilelmi de Noya, rectoris et notarii dicti loci de Tregó; de quo, |*7 *quidem, instrumento michi, infra scripto notario, facta extitit plena fides, |*8 *habens in dicto instrumento meo procuracionis plenariam potestatem subs-|*9*tituendi alium seu alios procuratores et destituendi pro libitu |*10 *voluntatis, prout hec et alia in dicto instrumento mee procuracionis lar-|*11*gius continetur, auctoritate michi atributa a dicta domina abbatissa |*12 *et dicti conventus, per me et omnes meos, cum hoc presenti publico |*13 *instrumento, ex certa sciencia, facio, creo, substituo et ordino certum |*14 *et specialem ac eciam generalem procuratorem, iconomum, sindicum et |*15 *actorem meum, verum potius dicti monasterii, vos discretum Arnaldum |*16 *Geraldi, rectorem ecclesie de Camporellis, ad habendum, petendum, ||***19r**,1 *recipiendum atque recuperandum omnia et singula debita, comandas |*2 *sive deposita, censualia et omnia alia et singula jura constituentibus |*3 *et monialibus supra dictis et michi, procuratorio nomine quo supra, pertinencia |*4 *quoquo modo, jure, racione vel causa per quascumque et a quibuscumque personis, |*5 *de quocumque statu aut dicgnitate sint, cum cartis et sine instrumentis.*

6 *Dans, inquam, et concedens, nomine quo supra, vobis, dicto substituto |*7 *meo, in predictis omnibus et singulis et eciam infra scriptis, plenam |*8 *licenciam et liberam potestatem agendi, petendi, conquerendi, jus |*9 *firmandi, defendendi, excipiendi, replicandi, triplicandi, con-|*10*ven[ien]di*[a] *et reconveniendi, in judicio et extra judicium, coram quocumque |*11 *judice competenti, eccesiasticho vel seculari, ordinario, de-|*12*legato vel subdelegato. Et jurandi de calumpnia seu de |*13 *veritate dicenda in animas constituen-*

cium predictarum, et subeundi |[14] *alterius cujuslibet generis juramentum, et parti alteri deferendi, testes* |[15] *et instrumenta et alia probacionum genera producendi, et productis* |[16] *ex adverso contradicendi et respondendi, litem et lites contestandi,* ||[19v,1] *libellum et libellos dandi et recipiendi, et oblatis, si qui fuerit,* |[2] *ex adverso respondendi, protestandi, monendi et requirendi, obi-*|[3]*ciendi, allegandi et contradicendi, judicem et judices impetrandi,* |[4] *et eum vel eos recusandi, judicis officium implorandi, ex-*|[5]*penssas, misiones, dampna et interesse postulandi et easdem averandi,* |[6] *contumaciam et contumacias acusandi et purgandi, renunciandi* |[7] *eciam et concludendi, sentenciam et sentencias, tam interlocutorias quam di-*|[8]*ffinitivas, audiendi, et ab ea vel eis, si necesse fuerit, appellandi,* |[9] *apostolos* [b] *petendi et recipiendi, appellacionem et appellaciones meo* |[10] *nomine prosequendi, solucionem et soluciones quascumque recipiendi,* |[11] *et de receptis apocham vel apochas et instrumenta absolucionis* |[12] *et diffinicionis firmandi et faciendi. Et eciam in arbitrum seu* |[13] *arbitros compromitendi sub ea pena seu penis qua vel quibus* |[14] *vobis videbitur faciendum, et componendi, transhigendi, pascis-*|[15]*cendi. Et generaliter omnia alia et singula faciendi, procurandi,* |[16] *gerendi et administrandi que potest et debet facere procurator verus* |[17] *et legitime constitutus et que ego in predictis facere possem si* ||[20r,1] *personaliter presens* [c] *essem et que in predictis vel circa premissa* |[2] *neccessaria fuerint sive eciam opportuna et que causarum merita exhigunt* |[3] *et requirunt, eciam si mandatum exhigant speciale et sine quibus predicta ex-*|[4]*pediri comode non valerent.*

Promitens me, nomine quo supra, |[5] *ratum et firmum perpetuo habiturum quicquid inde per vos dictum substitu-*|[6]*tum meum actum, gestum et procuratum fuerit in predictis ac si a me* |[7] *personaliter esset factum, et promitens, nomine predicto, notario infra scripto* |[8] *et vobis, dicto substituto meo, relevare ab omni honere satisdandi,* |[9] *judicio sisti et judicato solvendo, cum suis clausulis universis* |[10] *et notario infra scripto stipulanti et legitime recipienti omnium illorum,* |[11] *nomine quorum interest vel interesse poterit, sub obligacione omnium* |[12] *bonorum dicti monasterii, moblium et immoblium ubique habitorum et habendorum.*

[13] *Protestans, autem, quod, propter hujusmodi substitucionem, non intendo* |[14] *procuracioni mee predicte modo aliquo renunciare, sed* |[15] *per eandem procuracionem et ejus officium resumere et prosequi possum* |[16] *si aut quando et quociens michi videbitur expedire, non obstante* |[17] *substitucione predicta, et prout poteram ante confeccionem hujusmodi* |[18] *instrumenti.*

Quod est actum III° nonas febroarii, anno Domini M^{o} ||[20v,1] *CCC^{o}XXX° octavo.*

Sig+num Monsoni de la Torre, subs-|[2]*tituentis predicti, qui hec, nomine predicto, concedo et firmo [et] testes* |[3] *firmare rogo.*

Sig+num G[uilelmi] Juliani, presbiteri, sig+num |[4] *Raimundi Bonifilii, testium.*

Sig(signe)*num mei, Arioli Cathalani, notarii publici* |[5] *Ageris, auctoritate discreti Petri Lena, rectoris et* |[6] *notarii loci ejusdem, qui hec, cum raso et emendato in XVII^{a}*

linea, |[7] ubi dicitur "generaliter omnia alia et singula faciendi, procurandi, |[8] gerendi", scribi feci et clausi.

[a] Ad lit.: *convendi* [b] *apostoli* (llatí, plural): documentació que el jutge inferior adreça al superior en el cas d'una apel·lació [c] Ad lit.: *personaliter presonaliter presens*

143

22 març 1338

Sibil·la, viuda de Guillem Ramon de Queralt, assigna un violari de 40 sous jaquesos anuals a la seva filla Berenguera de Queralt, monja de Vallverd.

▸ O M 2481.11. Pergamí, la part inferior dreta està afectada per un esvoranc i taques d'humitat. Not. dors.: *L 1635/22*.

[1] *Noverint universi quod ego, Sibilia, uxor condam venerabilis Guilelmi Raymundi de Queralt, militis, dono et concedo vobis, venerabili et religiose Berenguerone, filie mee comunis et dicti condam mariti mei, moniali monasterii Sancte Marie de Val-|[2]vert, titulo hereditamenti ac perfecte et irevocabilis donacionis facte simpliciter inter vivos, quadraginta solidos Jachensium annuales seu de violario omnibus diebus vite vestre. Quos quadraginta solidos Jachensium annuales seu de violario predicto |[3] specialiter asigno vobis, dicte Berenguerone, filie mee, habendos et recipiendos me donatriçe vivente super fructibus feudi loci de Monterubeo, et post obitum meum vobis asigno habendos et recipiendos super hominibus et redditibus quos habeo |[4] et habere debeo in loco et termino d·Alberola et generaliter super bonis omnibus meis habitis et habendis.*

Quos XL solidos Jachensium annuales seu de violario predicto tempore hereditamenti per me facti Petro de Queralto, filio meo, vobis retinui pro vestra le-|[5]gitima et jure nature vobis pertinentibus in bonis meis racione legitime et fratrische et juris nature, ut hec et alia in instrumento dicti hereditamenti per me facti dicto Petro de Queralto, filio meo, actum IX kalendas novembris anno Domini M^{o}CCC^{o} |[6] XXX° tercio et clausum per Bernardum de Campoparietum, rectorem et notarium publicum de Sentalinia, de quo, quidem, instrumento michi, notario infra scripto, fuit facta plena fides, latius continetur.

Ideo, dictos XL solidos Jachensium annuales seu de violario predicto |[7] in dicto hereditamenti instrumento contentos et per me retentos, cum hoc[a] presenti publico instrumento in perpetuum valituro, titulo irrevocabili donacionis inter vivos et gracia filiacionis et puri hereditamenti, et propter plura et ydonea servicia |[8] per vos diu michi impensa et impenditis incessanter, sperans ex inde per vos michi impendere multo magis in futurum, vobis, dicte filie mee, dono, asigno adque concedo habendos et recipiendos quolibet anno in festo Asumpsionis Beate Ma-|[9]rie Virginis mensis agusti, specialiter super dictis fructibus dicti feudi de Monterubeo omni tempore vite mee, donantis, ut est

dictum, et post obitum meum super dictis hominibus et reditibus quas habeo et habere debeo in dicto loco et termino d·Al-|[10]berola et generaliter super omnibus bonis meis habitis et habendis et que dicto Petro de Queralto, filio meo, in dicto hereditamenti instrumento dedi ad omnes vestras voluntates omnibus diebus vite vestre faciendas, sicut melius dici et intelli-|[11]gi potest ad vestri utilitatem.

Et promito per pactum solempne, legitima stipulacione vallatum, quod dictam donacionem in toto vel in parte non revocabo propter ingratitudinem, inopiam vel offensam. Unde renuncio |[12] juribus dicentibus "donaciones inmensas posse revocari propter ingratitudinem, inopiam adque offensam vel aliam quamcumque causam".

Et cum hoc et eodem publico instrumento, dono, cedo adque concedo vobis, Beren-|[13]guerone, filie mee predicte, vel quibus vos volueritis, diebus omnibus vite vestre, ut est dictum, totum jus meum, locum, acciones, peticiones, voces, questiones et demandas, reales et utiles [b] *sive mix-|[14]tas, directas et personales, et alias quascumque michi competentes contra dictum Petrum de Queralto, filium meum, ex causa donacionis predicte vel alias, aut eciam contra bona sua et quoscumque detentores bonorum meorum et ipsius |[15] filii mei, pro habendis, exigendis et petendis quolibet anno in festo predicto dictos XL solidos Jachensium annuales sive de violario predicto sicut et prout michi pertinebant aut pertinere debebant ante hujusmodi donacionem et cessionem, |[16] quos vobis dono et asigno, titulo donacionis irevocabili inter vivos, pro vestra legitima et fratrischa et institucionis jure, prout dictum est superius, sine dolo. Et constituo vos dominam et procuratricem tanquam in rem vestram |[17] propriam, ad habendum, petendum et exigendum dictos XL solidos Jacensium annuales sive de violario predicto in festo predicto, et volo adque concedo vobis ut cum instrumento dicti hereditamenti a me dicto Petro, filio meo, olim f[acto] vel cum clausula |[18] retencionis dictorum XL solidorum Jachensium annuales sive de violario facte a me vobis, dicte filie mee, vos agere et experiri possitis in judicio vel extra et istius presentis publici instrumenti tenore contra dictum Petrum, filium |[19] meum, et quoscumque detentores bonorum meorum et ipsius ad dictam quantitatem violarii sub examine cujuscumque judicis et coram quocumque judice ad tradendum et solvendum vobis [et] cui volueritis quoli-|[20]bet anno in festo predicto dictos XL solidos Jachensium annuales seu de violario prelibato.*

Et renuncio excepcionibus doli visve metus et errori cauculi et accioni in factum, et hereditamenti [ac] donacionis predicte vobis |[21] non facte, et dicte cessionis, absolucionis et difinicionis non concesse, et juri quo cavetur quod donator compelli non potest ad tradendum rem donatam nisi taliter quod habita sui con[·· 6 ch ··]e ne egeat, et specialiter usa-|[22]tico Barchinone dicenti quod donator donum teneat cunctis diebus vite sue qui incipit "actoritate et rogatu". Renuncio eciam omnibus et singulis juribus et excepcionibus contra premissa vel premisso-|[23]rum aliis adversantibus vel michi subvenientibus quoquo modo.

Tactisque a me, Sibilia predicta, propia manu mea corporaliter et libenter sanctis

Dei IIII^{or} euvangeliis et [cru+ce Domini] coram me possitis, juro me |[24] predicta omnia et singula, ut notata et expressata existunt, rata et firma habere, tenere, servare, atendere et complere, et in nullo contra facere seu venire. Sic Deus [me adjuvet] et hec sancta predicta.

Quod est actum |[25] XI kalendas aprilis, anno Domini M^{o}CCC^{o}XXX° octavo.

Sig+num Sibilie predicte, jurantis, que predicta omnia et singula firmavit, laudavit [·· 10 ch ··] testesque firmare rogavit.

[26] *Sig++na Jacobi Guitart et Natalis del Obach, presbiterorum, hujus rey testium.*

[27] *Sig*(signe)*num mei, Guillermi Costa, notarii publici in tabellionatu Tregonis actoritate Guillermi de N[oya, rectoris not]ariique publici ejusdem loci, |[28] sicut inveni in memoriali Garcie Çelada, tunc notarii in dicta scribania pro dicto rectore, hec [scripsi et clausi].*

[a] Titlla cancel·lada [b] Sembla duplicat: *uiles utiles*

144

22 setembre – 14 octubre 1338

Bernat de Castissent transfereix el domini útil de la Torre de Salze a Guillemonet de Santa Maria i la seva esposa, Beatriu de Castissent. Aquesta era filla del difunt Guillem de Castissent, el qual havia tingut abans aquest domini útil.

▸ O M 2480.05. Pergamí.
Not. dors.: 1*. *Bernardus de Castro Sancto donat Guillamoneto de Sancta Maria turrem de Salze, salvo jure, fatica et censu Vallis Viridis. 1338.* 2. *N 31, Cal 49*. 3. *L 1634/45*.

α Segle XVIII : Ru 31.

β Segle XVIII, *ex* α : Ru′ 31.

[1] *Noverint universi quod ego, Bernardus de Castro Sancto, filius Bernardi de Castro Sancto, condam militis, atendens et considerans plurima ac grata et ydonea servicia que vos, honorabilis Guyllamonetus de Sancta Maria, filius honorabilis Guylelmi de Sancta Maria, |[2] et Beatrix, uxor vestra filiaque honorabilis Guylelmi de Castro Sancto, vicini loci d·Areyn, michi diu fecistis et cotidie facitis incesanter, atendens eciam quod turris vocata de Salçe, situata in termino loci de Stopaniano, quam ego teneo in emphi[teo]sim*[a] *|[3] pro domina abbatissa monasterii de Tregone, quod alias vocatur Vallis Viridis, et ejus monasterio, fuit prefati honorabilis Guilelmi de Castro Sancto, patris vestre, dicte Beatricis, condam, et eandem*[b] *dictus pater vester tenuit et possedit jure emphiteotico. Po-|[4]stque dicta turris pervenit ad me titulo supra dicto in quo domina*

Brunisendis, abbatissa monasterii ante dicti, promisit, nomine dicti sui monasterii, michi et meis facere bonam salvetatem et legitimam guarenciam et eviccionem in judicio et extra contra omnes |[5] et singulas personas preter potestatem terre et excepto quod non tenentur de eviccione seu guarencia turris jam dicte et pertinenciarum suarum contra Guylelmum de Castro Sancto, militem, nec filios suos.

Idcirco, volens in predictis agnoscere bonam |[6] fidem, non vi, metu aut dolo inductus vel in aliquo circumventus, set bono animo et spontanea voluntate mea, titulo perfecte et irrevocabilis donacionis inter vivos, pure et simpliciter, cum testimonio hujus presentis publici |[7] instrumenti in perpetuum valituri, dono et trado atque concedo vobis, Guyllamoneto et Beatrici prefatis, tanquam bene meritis, et vestris et cui vel quibus volueritis in perpetuum, turrim meam vocatam de Salce, situatam in termino de Stopanyano, confrontatam |[8] cum via que pergit dels Prats de Salçe et tendit ad serra Sancti Mederi, cum vinea mei, dicti Bernardi de Castro Sancto, cum Ferrario Mesuyll, cum stali et cum via que tendit a les Màrgens, quam ego habeo et habere debeo, et jura omnia |[9] michi pertinentia in et super predicta turri et pertinentiis suis quaque racione, jure, modo vel causa. Predictam autem turrim, possessiones suas, heremas et populatas, et omnia alia jura michi competencia in predictis et circa predictam, dono |[10] atque trado adque concedo ad omnes vestras vestrorumque voluntates inde perpetuo faciendas, sine omni vinculo et retentu, quem vel quod non facio in predictis et circa predicta ullo modo.

Eyciens inde predictam turrim, possessiones et jura |[11] omnia et singula michi pertinentia in predictis et ipsorum singulis que vobis, dictis Guyllamoneto et Beatrici, dono, et jure, dominio, posse et [b]tenedone et corporali possessione mei et meorum[b], vosque et in vestri vestrorumque jus, dominium, posse et tenedonem ac cor-|[12]poralem possessionem mito ac trado et omnino transffero de presenti. Confitens michi predictam turrim et possessiones et jura omnia et singula pro vobis nomine precario possidere donec per vos aut procuratorem seu procuratores vestros |[13] aprehenderitis possessionem ejusdem cum effectu, quam intrandi, habendi, aprehendendi vestra propria actoritate, per vos vel alterum vestrum seu procuratorem aut procuratores seu curatores vestros habeatis licenciam, alicujus judicis seu per-|[14]sone cujuslibet licencia minime expectata seu eciam requisita. Et sic, ab hac die in antea qua presens scribitur instrumentum, predictam turrim, terras et possessiones et jura omnia et singula ejusdem, cum ingressibus et egressibus |[15] et melioramentis cunctis suisque pertinenciis per omnia locha habeatis semper, teneatis, possideatis et expletetis potenter et in pace, ad dandum, vendendum, alienandum, impignorandum et ad omnes vestras vestrorumque volun-|[16]tates perpetuo faciendas prout ego tenebam pro monasterio supradicto, salvo jure faticha triginta dierum, censu et dominio pleno quod predicta domina abbatissa de Trogone, nomine sui monasterii, habet in dicta turri et pertinenciis suis, |[17] et quod alium dominum vel patronum non eligatis in predictis que vobis dono nisi prefatam dominam abbatissam suasque successores in monasterio ante dicto.

Promitens insuper, firma et solempni stipulacione legitime interposita ac

|[18] eciam bona fide et per pactum solempne et sub virtute juramenti per me inferius prestiti, quod predictam donacionem in toto vel in parte non mutabo seu revocabo nec mutare seu revocare valeam in testamento |[19] vel codicillis vel alio quovis modo vel novo quesito colore racione ingratitudinis vel inopie sive alterius cause aliquo tempore, ymmo ipsam donacionem et omnia et singula in presenti donacionis instrumento contenta, rata |[20] et firma habebo et tenebo semper penitus bona fide. Renuncians super predictis omnibus et singulis et[sic] *illi juri quod prohibet personam liberam loco pignoris vel obsidiis obligari, et omni alii juri, consuetudini |[21] scripte vel non scripte, foro, usancie, legi vel canoni pro me contra predicta in aliquo facientibus.*

Tactisque a me meis propriis manibus corporaliter et libenter sanctis quatuor Dei evangelis et cru+ce Domini, juro |[22] ego, predictus Bernardus omnia et singula fideliter observare, attendere et complere et in aliquo non violare nec contra venire, nec aliquem vel aliquos contra venire facere aut permitere seu procurare, verbo vel facto, in |[23] judicio vel extra, aliqua racione, causa vel modo, aliquo tempore.

Quod est actum decimo kalendas octobris, anno Domini M^{o}CCC^{o}XXX° octavo.

Sig+num Bernardi de Castro Sancto, jurati predicti, qui hec concedo et firmo |[24] et testes firmare rogo.

Sig+++na Guylelmi Salvador, Bartholomei del Hobach, habitatorum de Stopaynà, et Berengarii Claverol, habitator d·Areyn, hujus rey testium, firme dicti Bernardi, qui firmavit |[25] die et anno predictis. Sig++na Raymundi Aragó et Perichoni Porquet de la Serra, testium juramenti honorabilis predicti Bernardi de Castro Sancto, qui predictam donacionem juravit pridie idus octobris, |[26] anno predicto.

[27] Ego, Bernardus Spaynol, presbiter, notarius publicus Stopanyani actoritate venerabilis Simonis Calbeti, rector ecclesie Sancti Salvatoris, notarius publicus ejusdem loci, hec scribi feci, cum raso et emendato in undecima linea, ubi dicitur |[28] "mei et meorum", et meum sig(signe)*num posui et clausi.*

[a] Ad lit.: *emphietosim* [b] Esmenat

145

22 setembre 1338

Bernat de Castissent dona possessió de la Torre de Salze als procuradors de Guillemonet de Santa Maria i de la seva esposa Beatriu.

▸ O M 2480.06. Pergamí.
Not. dors.: 1*. *Bernardus de Castro Sancto tradit possessionem Turris de Salze procuratoribus Guillamoneti de Sancta Maria. 1338*. 2. *L 1634/46*.

[1] *Noverint universi quod in presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum ad hoc specialiter vocatorum et roguatorum, die martis* |[2] *intitulata decimo kalendas octobris, anno Domini millesimo CCC°XXX° octavo, honorabilis Bernardus de Castro Sancto, scutifer,* |[3] *vicinus loci d·Stopanyano, constitutus personaliter ante turrim vocatam de Salçe, ad januas ejusdem turris, situatam in ter-*|[4]*mino dicti loci d·Stopanyano, confrontatam instrumento donacionis per dictum Bernardum dictis procuratoribus facto, post occasum solis, atendens*[a] |[5] *idem honorabilis Bernardus, olim dominus dicte Turris de Salçe, jurium et pertinenciarum ejusdem donacionem fecisse, juramento vallatam,* |[6] *paulo ante quam hoc presens instrumentum conficeretur, honorabilibus Guyllamoneto de Sancta Maria et domine Beatrici, ejus uxori, vicinis* |[7] *loci d·Areyn. In quo, quidem, instrumento donacionis predicte, quamvis dedisset eisdem Guyllamoneto et Beatrici licenciam et potestatem* |[8] *aprehendendi per se ipsos, vel alterum ipsorum, seu per procuratorem curatorem eorundem, possessionem dicte turris et jurium et per-*|[9]*tinenciarum ejusdem, alicujus judicis competentis licencia minime expectata. Confesus, insuper, fuerit idem honorabilis Bernardus* |[10] *in instrumento donacionis predicte dictas turrim, possessiones et jura nomine precario dictorum Guyllamoneti et Beatricis se possidere. Ad cautelam,* |[11] *tamen, et mayore robore firmitatem predictorum donatoriorum, concesit et tradidit possessionem seu detentacionem quam ipse* |[12] *tenebat, nomine precario quo supra, discretis Raymundo de Miravet, vicino d·Areyn, et Raymundo Aragó, vicino d·Stopanyano, procuratoribus* |[13] *Guyllamoneti et Beatricis predictorum, cum publico instrumento michi, notario, exhibito, quod incipit "Noverint universi quod nos, Guyamonetus de Sancta* |[14] *Maria et Beatriu, ejus uxor, filia et heres venerabilis Guilelmi de Castro Sancto et cetera" et finit ante kalendarium "et crux Domini coram me posi-*|[15]*ta et tacta", confectum per Petrum d·Areyn, notarium publicum loci d·Areyn, XI° kalendas octobris anni presentis, inducendo eosdem* |[16] *Raymundum de Miravet et Raymundum Aragó, nomine procuratorio quo supra, in realem ac corporalem ac omnimodam juris et facti* |[17] *possessionem dicte turris, jurium et pertinenciarum ipsius.*

Et in signum tradita possessionis, tradidit procuratoribus ante dictis cla-|[18]*vem dicte turris, et posuit seu misit terras, erbas et lapides ejusdem turris et possessionis ejusdem in manus predictorum* |[19] *procuratorum. Volens et confitens dictos procuratores, nomine illorum quorum procuratores existunt, dictam turrim, jura et possessiones* |[20] *ejusdem de cetero possidere, tenere et habere se et suos omnino possessionem vel quasi turris, pertinenciarum et jurium ejusdem, exuens se* |[21] *et suos quatenus valet et potest de jure. Aserens quod de cetero possessionem dicte turris et pertinenciarum et jurium ejusdem quam, precario* |[22] *quo supra, vel alio quovis nomine, possidebat, nullatenus possidere nec velle eciam aliquatenus possidere, cum eadem in quantum valet de* |[23] *jure et de facto trastulerit in dictos Guyllamonetum et Beatricem seu eorum procuratores prenominatos seu expressatos. Requirens idem honora-*|[24]*bilis Bernardus de presenti tradicione, missione in possessionem dicte turris, jurium et pertinenciarum suarum ad sui exhoneracionem et ad plenio-*|[25]*rem consumacionem donacionis prelibate et ad conser-*

vacionem ac tuicionem donatariorum predictorum presens confici publicum instrumentum |[26] *et ipsum concedi et tradi et dari procuratoribus superius nominatis, nomine Guyllamoneti et Beatricis predictorum.*

Quod est actum die, anno, loco et |[27] *ora predictis.*

Sig+num Bernardi de Castro Sancto predicti, qui predicta omnia et singula concedo et firmo et testes firmare rogo.

[28] *Sig+num Guylelmi Salvatoris, sig+num Bartholomei del Hobach, habitatorum d·Stopaynà, sig+num Berengarii de Cla-*|[29]*verol, vicini d·Areyn, hujus rey presencium testium.*

[30] *Ego, Bernardus Spaynol, presbiter et notarius publicus Stopanyani actoritate venerabilis Simonis Calbeti, rector ecclesie Sancti Salvatoris et notarius publicus ejusdem loci,* |[31] *hec scribi feci et meum sig*(signe)*num posui et clausi.*

[a] Aut *acedens*

146

23–30 setembre 1338

Els procuradors de Guillemonet de Santa Maria i de la seva esposa Beatriu posen la Torre de Salze sota la protecció del batlle d'Estopanyà.

▸ O M 2480.09. Pergamí, carta partida.
Not. dors.: 1. *Hec instrumenta sunt super turri de Salçe, que est in termino de Stopanyà.* 2. *Tor de Salse.* 3*. *Procuratores Guillamoneti de Sancta Maria posuerunt turrim de Salze sub protectione bajuli de Stopanyano. 1338.* 4. *L 1634/47.*

[1] *Noverint universi quod in presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum ad hoc specialiter vocatorum et rogatorum, die mercuri intitulata nono kalendas octobris, ora in terciis, anno Domini M°CCC°XXX° octavo, Raymundus de Miravet, habitator d·Areyn, fuit personaliter constitutus intus in domo* |[2] *Petri de Montrabeg vocata sala, in presencia ejusdem Petri de Montrabeg, bajuli loci de Stopaynà pro domino archiepiscopo Cesaragustano, et fuit protestatus quod ipse ponebat turrim de Salçe, ut procurator Guillamoneti de Sancta Maria, prout per instrumentum publicum aparebat, in custodia et guardia* |[3] *speciali ipsius Petri, ut bajuli predicti, et dixit quod daret suam protestacionem in scriptis. Et dictus Petrus de Montrabeg, bajulus, dixit quod haberet deliberacionem super predictis et quod faceret in predictis id quod esset juris, et petit trasumptum ad expensas dicti protestantis, presentibus testibus Raymundo Giner, cive* |[4] *Ilerde, et Petro d·Aler, presbitero.*

Postea, die veneris intitulata VII° kalendas octobris, anno predicto, ora nona, scilicet in via publica ante hospicium Bernardi Vicent, habitator de Stopanyà, venit Raymundus de Miravet predictus et obtulit suam protestacionem in scriptis, presentibus testibus ad oblacionem |[5] ejusdem Berengario de Claveroll, vicino d·Areyn, et Bernardo [a] de Castro Sancto, filio Bernardi de Castro Sancto. Tenor cujus protestacionis habetur in hiis verbis:

In presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum ad hec specialiter vocatorum et rogatorum, die mercuri nono kalendas octobris intitulata, Raymundus de Miravet, |[6] vicinus loci d·Areyn, et Raymundus Aragó, presbiter de Stopanyano, procuratores, cum instrumento publico confecto per Petrum d·Areyn, notarium publicum dicti loci d·Areyn, XI° kalendas octobris, anno Domini M°CCC°XXX° VIII°, honorabilis Guyllamoneti de Sancta Maria, filii honorabilis Guilelmi de Sancta Maria, vicinorum dicti loci d·A-|[7]reyn, et domine Beatricis, uxoris dicti honorabilis Guyllamoneti de Sancta Maria, personaliter constituti in loco de Stopanyano, in presencia et in hospicio honorabilis Petri de Montrabeg, bajuli dicti loci de Stopanyano pro reverendo in Christo patre ac domino domno archiepiscopo Cesaragustano, procuratorio nomine quo |[8] supra, insinuaverunt, dixerunt, exposuerunt et notificaverunt quod ipsi, nominibus quibus supra, aprehenderant et intraverant corporalem possessionem cujusdam turris vocate vulguariter la Torre del Salçe, situate in termino de Stopanyano, et pertinenciarum, possessionum et jurium perti-|[9]nencium dicte turri, que, quidem, possessio turris et pertinenciarum suarum predicte eisdem tradita extitit, libere, pacifice et quiete per honorabilem Bernardum de Castro Sancto, scientis et bonam fidem agnoscentis predictam turrim cum pertinentiis suis ad dictam dominam Beatricem et ejus virum, |[10] Guyllamonetum de Sancta Maria, superius nominatos, pertinere debere.

Qua insinuacione notificacione facta per dictos procuratores, nominibus quibus supra, bajulo supra dicto, dicti procuratores turrim predictam et pertinencias ejusdem cum universis juribus ad dictam turrim spectantibus posuerunt sub protec-|[11]cione, defensione dicti domini archiepiscopi Cesaragustani et Petri de Montrabeg, bajuli dicti domini archiepiscopi in dicto loco de Stopanyano, et guardia speciali. Et nichilominus, bajulum ante dictum dicti procuratores, nominibus quibus supra, requisiverunt quod ipsos procuratores, et illos quorum procuratores |[12] existunt in possessione dicte turris et pertinenciarum suarum, tueretur et defenderet viriliter et potenter, nec permiteret ipsos procuratores, seu dominos quorum procuratores existunt, in et super possessione predicte turris et pertinenciarum ipsius pacifica, quam dicti procuratores aprehenderunt |[13] et pacifice habuerunt et habent, tenent et possident, nominibus ante dictis, per aliquos injuste et indebite molestari. Cum ipsi procuratores, nomine quo supra, sint parati, et offerunt se cum effectu paratos, coram dicto domino archiepiscopo et ejus bajulo

qui nunc est in dicto loco et pro tempore fuerint |[14] in dicto loco, quibuscumque querelantibus de dicta turri seu percinentiis ipsius, facere justicie complementum. Alias protestantur contra bajulum supra dictum quod si pro defectu justicie, dicti procuratores et domini quorum procuratores existunt, in et supra possessione dicte turris, aliquod dampnum seu gra-|[15]vamen paterentur, nec non expensas, missiones eos sustinere haberent pro predictis, quod eas habere et recuperare valeant a vobis sicut intendunt et habere, et quod pro predictis dictum bajulum afrontare valeant pro predictis. Requirentes notarium infra scriptum quod de predictis |[16] publicum eis faciat instrumentum in testimonium premissorum.

Postque eadem die veneris supra dicta intitulata VII° kalendas octobris, ora sole in occasum, ad januam abbacie Sancti Salvatoris venit Petrus de Montrabeg, bajulus predictus, et dixit prout sequitur:

Et |[17] dictus Petrus de Montrabeg, bajulus qui supra, requisivit me, notarium infra scriptum, quod ad expensas dicti protestantis seu protestantium debeam sibi tradere transumptum de omnibus et singulis per dictum superius protestantem seu protestantes, quo transumpto condito eidem bajulo |[18] de omnibus predictis protestatis et requisitis, in scriptis et verbotenus, quod responsioni dicti bajuli expectetur per me per triduum ut est moris, et interim quod non claudam presens instrumentum, immo debeam recipere responsionem dicti bajuli et inserere presenti instrumento ad expen-|[19]sas dicti protestantis seu dictorum protestantium. Presentibus testibus Jacobo de Rialp, rectore ecclesie Miraveti, et Jacobeto Merini, filii Jacobi Merini, habitatore de Stopanyano.

Postea, die mercuri intitulata pridie kalendas octobris, anno predicto, ora post missas, videlicet ante |[20] januam hospicii honorabilis Guilelmi Raymundi de Caseris, fuit tradita copia predicte protestacionis dicto Petro de Montrabeg, presentibus testibus Michaele Salvatore, presbitero, et Petro Molinerii, habitatoribus de Stopanyà.

Postque eadem die mercurii intitulata pridie kalendas oc-|[21]tobris, ora vesperorum, dedit seu tradidit Petrus de Montrabeg predictus in hospicio suo responsionem suam, qua responsio habetur in hunc modum:

Et dictus Petrus de Montrabeych, bajulus qui supra, perseverans in superius requisitis per eum in dictum notarium, aserens se idem Petrus |[22] se eundem Petrum recipisse dictum transumptum pridie kalendas octobris, anno Domini M^{o} CCC^{o}XXX°VIII°, respondendo predictis propositis, requisitis et protestatis, et dissentiendo eisdem protestatis per dictos Raymundum de Miravet et Raymundum Aragó, qui se dicunt procuratores |[23] dictorum Guilelmi de Sancta Maria et Beatricis[b], prefatus bajulus se offert in continenti et cum effectu paratum procedere in premissis, ut juris sit, si apareat aliquis cujus intersit qui velit prosequi judicialiter supradicta, nam jam de predictis coram dicto bajulo inceptus est processus, |[24] et dicti Guilelmus de Sancta Maria et Beatrix aut aliquis alius qui legitime

representet personam eorum aut alicujus eorum minime prosecuntur processum ante dictum, requiritque idem bajulus dictum notarium quod tam de predictis propositis per dictos Raymundum de Miravet et Raymundum Aragó |[25] et per dictum bajulum conficiat eidem bajulo idem notarius publicum instrumentum per alfabetum divisum, presentibus testibus ad dictam responsionem dandam Michaele Salvatore, presbitero, et Petro Caldes, habitatoribus de Stopaynà.

[26] *Ego, Bernardus Spaynol, presbiter et notarius publicus Stopaynani actoritate venerabilis Simonis Calbeti, rector ecclesie Sancti Salvatoris et notarius publicus ejusdem loci, hec scribi feci et meum sig*(signe)*num posui et clausi.*

[a] Tal vegada *Bernardino* [b] Ad lit.: *Besatricis*

147

28 setembre – 15 octubre 1338

Guillemonet de Santa Maria i la seva esposa Beatriu acudeixen a Pere de Pujançons, jutge encarregat de les causes dels homes de paratge, per a que els assigni uns curadors dels seus interessos en la Torre de Salze.

▸ O M 2480.08. Pergamí, lectura dificultada en alguns punts per l'esvaïment de la tinta i diverses taques.
Not. dors.: 1*. *Guillamonetus de Sancta Maria et uxor ejus petierunt sibi curatores dari ad lites et ad bona. 1338*. 2. *L 1634/49*.

[1] *Noverint universi die intitulata IIII° kalendas octubris, anno Domini millesimo CCC^{o}XXX°VIII°, honorabilis Guyllamonetus de Sancta Maria et domina |[2] Beatrix, uxor dicti Guyllamoneti, habitatores in Arennio, in presencia honorabilis Petri de Puyançons*[a]*, judicis deputati per honora-|[3]bilem dominum Galacianum de Tarba, procuratorem generalem in comitatu Ripacurcie pro inclito domino infante Petro, Ripacurcie et |[4] Inpuriarum comite, ad cognoscendum de causis hominum de paratico sive de generosis, in dicto loco de Arennio constituti, proposuerunt |[5] quod cum ipsi habeant et posideant quandam turim vocatam Turis de Salçe, sitam in termino ville de Stopanyano, timeantque eis prejudi-|[6]cium generari in et super possesione et jure predicte turis. Idcircho, requisiverunt dictum honorabilem Petrum de Puyançons |[7] quod darent eis curatores ad lites* ⌊*et ad bona*⌋.

Et dictus Petrus de Puyançons, attendens predictam inquisicionem ⌊*legitimam*⌋ *fore, dedit et asignavit, |[8] actoritate sibi commisa, dictis Guyllamoneto et Beatrici, in curatores ad lites* ⌊*et ad bona*⌋, *honorabiles Bernardum de Castro Sancto, scutiferum, Berenga-|[9]rium Spanyol et Guylelmum Spaynol, vicinos dicti loci de Stopaynano, absentes, et Raymundum Aragó, vicinum de Sto-|[10]panyano, et Aparicium de Segalers et*

Perichonum de Sancta Maria, vicinos dicti loci de Arennio, presentes, quilibet eorum |[11] in solidum, ita quod non sit potior condicio ocupantis et quod per unum ex ipsis inceptum fuerit, per alium valeat difiniri.

Dans |[12] et concedens illis dictis curatoribus et cuilibet eorum in solidum, super premissis omnibus et singulis et dependentibus ex eisdem, coram |[13] quibuscumque judicibus, ordinariis vel extraordinariis, plenam licenciam et liberam potestatem agendi, defendendi, ⌊con-|[14]veniendi⌋, conquerendi, de jure firmandi, ⌊jus⌋ prosequendi, libellum vel libellos oferendi et recipiendi, litem et lites contestandi, ponendi, implican-|[15]di, [re]plicandi, [res]pondendi, articulandi, probandi per testes, instrumenta et alia documenta, et ex adverso producta repellendi, obiciendi, |[16] contradicendi, objecta probandi, expensas petendi, averandi et rescipiendi, contumacias acusandi et pergandi comissas, |[17] judicis officium inplorandi, judicem vel judices recussandi, et loca et judices arbitros eligendi, componendi, compromiten-|[18]di, transhigendi, paciscendi, in causa et causis concludendi, sentenciam et sentencias tam interlocutorias quam difinitivas audien-|[19]di, et ab ea vel eis si necesse fuerit apellandi, apostolos[b] petendi, apellacionis causam et causas prosequendi, et generaliter omnia alia |[20] et singula faciendi, gerendi, tractandi et procurandi que in premissis et circha premissa necessaria fuerint seu eciam opor-|[21]tunam et sine quibus premisa expediri comode non valerent, eciam si mandatum exigant speciale, et que veri et legi-|[22]timi curatores posent facere aut debent et que merita causarum partium desiderant aut fieri postulant.

Nos, Aparicius[c] de Se-|[23]galer⌊a⌋?s et Perichonus de Sancta Maria predicti, recipientes dictum officium, juramus ad sancta Dei evangelia et cru+ce Domini bene |[24] fideliter dictos Guyamonetum et Beatricem defendere et eorum bona, salvo quod uti valeamus veritate.

Et ego, dictus Petrus |[25] de Puyançons presenti carte actoritatem meam interpono pariter et decretum, faciens hanc scribi actoritatem per |[26] Raymundum de Miravet, notarium Arenii, cum ego scribere penitus ignorem.

Quod est actum die et anno prefi-|[27]xis.

Sig+num Petri de Puyançons, judicis, sig+num Aparicium de Segalers, sig+num Perichonum de Sancta |[28] Maria, juratorum predictorum, qui hec conced[i]mus et firmamus, testes firmari rogamus.

Sig+num Bernardi de Arennio, |[29] scutiferi, sig+num Guylelmi Sanç, sig+num Raymundeti de Arennio, senioris de Alberola, testium omnium predictorum h[a]c[d] |[30] firmamenti dicti judicis hac firmatorum et juratorum Aparici de Segaleras et Perichoni de Sancta Maria predictorum, qui firma-|[31]verunt et juraverunt die et anno prefixis.

[e] *Postea, die mercurii intitulata pridie idus octobris, anno predicto, Bernardus de Castro |[32] Sancto, scutiffer, Guilelmus Spanyoll, filius condam Bernardi Spanyoll, et Raymundus Aragó, recipientes dictam curam, firmarunt in presencia Petri de Montrabeg,*

|[33] bajuli de Stopaynà, et jurarunt ad sancta Dei evangelia et cru+cem Domini bene et fideliter dictos Guyllamonetum de Sancta Maria et Beatricem, ejus uxorem, defen-|[34]dere et eorum bona, salvo quod uti valeant veritate.

Postea, die jovis intitulata idus octobris anni predicti, Berengarius Spanyoll, recipiens dictum |[35] officium, firmavit et juravit curam predictam in presencia dicti bajuli modo predicto.

Sig++++na Bernardi de Castro Sancto, Guilelmi Spanyoll, Raymundi Aragó et Berengarii |[36] Spanyoll, curatorum juratorum predictorum, qui predicta concedimus et firmamus testesque firmare roguamus.

Sig++na Raymundi de Pol et Guilelmi de Ricorbell, |[37] testium firmarum et juramentorum dictorum Bernardi, Guilelmi et Raymundi.

Sig++na Hominis Dei Çabater et Perichoni Porquet de la Serra, testium firme et juramen-|[38]ti dicti Berengarii Spanyoll, qui firmarunt et jurarunt in posse et in manu Bernardi Spanyoll, notarii, et mei, Berengarii de Çorita, notarii publici Stopa-|[39]yani actoritate venerabilis Simonis Calbeti, rectoris ecclesie Sancti Salvatoris et notarii publici ejusdem loci, et eas firmas scripsi prout mea |[40] litera patet, et meum sig(signe)*num posui.*

[f] *Ego, Raymundus de Miravet, notarius publicus*[g] *de Arennio, predictis omnibus presens interfui et ea in publicam formam |[41] redigi prout mea litera et meum sig*(signe)*num posui, cum supraposito in VII*[a] *linea, ubi dicitur "legitimam", |[42] et in XIIII*[a] *linea, ubi dicitur "veniendi". E hoc clausi. Et eciam cum supraposito in VII*[a] *linea ubi dicitur "et ad bona", et in octava, ubi dicitur "et |[43] ad bona". Et clausi.*

[a] Aquí i en altres llocs hem corregit *Puyancons* a *Puyançons*, d'acord amb la grafia que trobem a les línies 7 i 27 [b] *apostoli* (llatí, plural): documentació que el jutge inferior adreça al superior en el cas d'una apel·lació [c] Ad lit.: *Aparicii* o bé *Aparicu* [d] Ad lit.: *hanc* [e] A partir d'aquí està escrit d'una altra mà [f] A partir d'aquí torna a estar escrit de la mateixa mà que al principi [g] Ad lit.: *publici*

148

15 octubre 1338

Els curadors de la Torre de Salze per Guillemonet de Santa Maria i la seva esposa Beatriu deixen constància que es van trobar dita torre oberta i que hi van entrar per mantenir la seva possessió.

▸ O M 2480.10. Pergamí.
Not. dors.: 1*. *Curatores Guillamoneti de Sancta Maria acceperunt possessionem Turris de Salze invenientes eam absque habitato*[*re*]. *1338*. 2. *L 1635/1*.

[1] *Noverint universi quod in presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum ad hoc specialiter vocatorum et roguatorum, die jovis intitulata idus octobris, anno Domini millesimo CCC°XXX° octavo, honorabiles Bernardus de Castro Sancto, scutiffer, Raymundus* |[2] *Aragó et Guylelmus Spanyoll, filius condam Bernardi Spanyoll, habitatores de Stopaynà, curatores honorabilium Guyllamoneti de Sancta Maria et Beatricis, ejus uxoris, cum instrumento publico michi, notario infra scripto, exhibito et hostenso quod incipit sic* |[3] *"Noverint universi die intitulata quarto kalendas octubris*[a]*, anno Domini M°CCC°XXX°VIII°, honorabilis Guyllamonetus de Sancta Maria et domina Beatrix, uxor dicti Guyllamoneti," et cetera, et finit ante kalendarium "cum ego scribere penitus ignorem", per* |[4] *Raymundum de Miravet, notarium publicum de Arennio, confectum*[b]*, die proximo prefixa et anno presenti, spaciantes et recreacionis causa deambulantes, cum essent juxta turrim vocatam comuniter de Salçe, situatam in termino loci de Stopanyano, cujus, quidem,* |[5] *turris, possessionum et jurium ejusdem, possessionem, nomine curatorio dictorum Guyllamoneti et Beatricis, civiliter suo animo possidebant et possidere intendebant et intendunt, et ab illa nunquam modo aliquo recesserunt, nomine ut premititur procuratorio seu cura-*|[6]*torio seu altero ipsorum quo melius valeat et valere possit, videntes dictam Turrim de Salçe patenter ac manifeste apertam et a nemine possideri, presentibus testibus infra scriptis ad hoc specialiter vocatis et roguatis, absque aliqua* |[7] *vi armorum, violencia, gravamine seu inpressione alicujus seu aliquorum et absque eciam violacione seu efraccione, dirucciione dicte turris seu partis alicujus ejusdem, dicti curatores seu procuratores, nominibus quibus supra, intraverunt* |[8] *vacuam possessionem turris predicte, continuando possessionem suam civilem seu juris, quam suo animo seu suis animis retinebant et retinuerant absque aliqua intermissione seu intervallo a tempore et citra a quo dicti Guyllamonetus* |[9] *et Beatrix jus et possessionem habuerunt turris predicte et pertinenciarum et jurium ejusdem, et de jure poterant retinere absque juris offensa et absque cujuslibet alterius prejudicio et jactura. Et de predictis omnibus et singulis superius* |[10] *expressatis petierunt Bernardus de Castro Sancto, Raymundus Aragó et Guylelmus Spanyoll, predicti, sibi fieri publicum instrumentum ad eternam rey memoriam per me, notarium infra scriptum.*

Quod est actum die et anno prefixis.

Sig+num Bernardi de Castro |[11] *Sancto, sig+num Raymundi Aragó, sig+num Guylelmi Spanyoll, predictorum, nos omnes qui, nomine curatorio quo supra, concedimus, firmamus et laudamus predicta, testesque firmare roguamus.*

Sig+num Bernardi Gua⌊rner⌋?, sig+num Petri |[12] *Tibalt, filii condam Bernardi Tibalt, sig+num Ar[naldi Queno], filii condam Macie Queno, sig+num Montsoneti Textoris, filii Petri Textoris, habitatorum de Stopaynà, hujus rey presencium testium.*

[13] *Ego, Berengarius de Çorita, notarius publicus Stopanyani actoritate venerabilis Simonis Calbeti, rectoris ecclesie Sancti Salvatoris et notarii publici ejusdem loci, hoc scripsi et meum sig*(signe)*num posui.*

[a] Esmenat; abans hi deia *octobris* [b] Document **147**

149

16–20 octubre 1338

Els curadors de Guillemonet de Santa Maria i de la seva esposa Beatriu ratifiquen la ferma de dret que ja havia fet el procurador dels mateixos en relació amb la possessió de la Torre de Salze i donen certes persones com a fiances.

► O M 2480.11. Pergamí, carta partida.
Not. dors.: 1. *Omnia sunt monasterii Franquesiarum parve valoris.* 2*. *Super Turrim de Salze.* 2. *L 1635/2.*

[1] *Noverint universi quod in presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum ad hoc specialiter vocatorum et rogatorum, die veneris intitulata septimodecimo kalendas novembris, ora post missas, anno Domini M°CCC°XXX° octavo, Raymundus Aragó et Berengarius Spanyoll, |[2] curatores legitimi assignati et deputati honorabilibus Guyllamoneto de Sancta Maria et Beatrici, ejus uxori, vicinis loci d·Areyn, in presencia honorabilis Petri de Montrabeg, bajuli loci d·Stopanyano pro domino archiepiscopo Cesaragustano, videlicet, constituti in platea |[3] dicti loci, ante januas operatorii ferrarie Arnaldi Ferrarii, ratificaverunt, approbaverunt et laudaverunt, et ratam et firmam et laudatam habuerunt, nominibus quibus supra, firmam juris factam per discretum Raymundum de Miravet, procuratorem predictorum |[4] Guyllamoneti et Beatricis, sexto kalendas octobris, anno presenti, coram honorabili Petro de Montrabeg, bajulo supra dicto.*

Et nichilominus, curatores predicti non recedendo a dicta firma et ejus vigore et effectu, sed eam laudantes, aprobantes et ratificantes et cautelam tamen |[5] et tuicionem, jure predictorum Guyllamoneti et Beatricis iterato, fimaverunt jus ydonee super proprietate et prima et secunda possessione quam habuerunt et habent, nomine procuratorio et curatorio predictorum, ut superius est premissum, de Turri de Salçe et pertinenciis suis. Et dederunt |[6] fidejussores Spanyollem Textorem, Bernardum Ferraç, Johannem Laurencii et Guylelmum Spanyoll, filium condam Bernardi Spanyoll.

Qui Guilelmus renunciavit cure predicte de stando et parendo juri et judicato solvendo, suo casu, super jure et possessione seu possessionibus turris pre-|[7] dicte aprehensis, modo et forma superius expressatis, quicumque et quibuscumque, cujuscumque gradus, legis et condicionis existant, querelantibus, conquerentibus, aserentibus habere jus aliquod in et super dicta Turri de Salçe et juribus et pertinenciis ejusdem, et super prima et secunda possessioni-|[8] bus aprehensis per dictos Guyllamonetum et Beatricem seu eorum procuratores et curatores superius nominatos.

Qui fidejussores predictam fidejussionem sponte fecerunt et per eandem obligaverunt omnia bona sua, simul et in solidum quilibet et pro toto. Et renunciarunt juri

|[9] *de principali prius conveniendo, et omni alii juri, civili et canonico, speciali et generali, quo vel quibus aliquo modo se adjuvare possent contra fidejussionem seu obligacionem predictam.*

Et dictus bajulus, respondendo predictis, dixit quod retinebat sibi deliberacionem an reciperet fidancias |[10] *juris a dictis curatoribus in dicto casu necne, et si invenerit idem bajulus recipiendas fore, intendit idem bajulus quod recipiat easdem fidancias juris simul cum aliis fidanciis ydoneoribus cum idem bajulus juxta calitatem dicti negocii intendat quod ydoneores*[a] |[11] *fidancie debent offerri. Requisivitque idem bajulus me, notarium infra scriptum, quod debeam sibi tradere transumptum de predictis ad expensas dictorum curatorum, quo transumpto habito, quod habeam expectare pleniorem responsionem ejusdem bajuli cum pleniori deliberacione et eam insere-*|[12]*re in presenti instrumento simul cum predictis, ad expensas eorundem curatorum, et quod interim non debeam claudere presens instrumentum.*

Presentibus testibus ad omnia predicta convocatis et rogatis, Bernardo de Penavera et Raymundo de Laçaro, presbiteriis habitatori-|[13]*bus d·Stopaynà.*

Postea, die lune intitulata X°IIII° kalendas novembris, ora post missas, anni predicti, habuit Petrus de Montrabeg, bajulus prefatus, transumptum de dicta firma juris per dictos Raymundum Aragó et Berengarium Spaynoll factam, quod transumptum traditum fuit ei-|[14]*dem Petro de Montrabeg in hospicio suo. Presentibus testibus convocatis et rogatis, Petro Fagarret, presbitero, et Petro Destre, habitatoribus d·Stopaynà.*

Postea, die martis intitulata X°III° kalendas novembris, ora ante pulsacionem vesperorum, intus abbaciam Sancti Salvatoris |[15] *d·Stopaynà fuit tradita plenior responsio in scriptis michi notario per Petrum de Montrabeg, bajulum predictum, que responsio faciebat predicte firme juris in hunc, videlicet, modum. Et dictus bajulus, perseverando in responsione sua predicta, requisivit me, notarium infra* |[16] *scriptum, quod, tam de supra propositis per dictos curatores, quam de responsis per dictum bajulum, conficiam eidem bajulo instrumentum publicum per alfabetum divisum. Presentibus testibus ad predictam responsionem in scriptis datam vocatis et rogatis, Raymundo de Laçaro, presbitero,* |[17] *et Perichono Porquet de la Serra, habitatoribus d·Stopaynà.*

[18] *Ego, Bernardus Spaynol, presbiter et notarius publicus Stopaynani actoritate venerabilis Simonis Calbeti, rector ecclesie Sancti Salvatoris et notarius publicus ejusdem loci, hec scribi feci et meum sig*(signe)*num posui et clausi.*

[a] Ad lit.: *ydonores*

150

29 gener 1340

Maria i Berenguera d'Areny, filles i hereves de Ramon d'Areny, venen al monestir de Vallverd la castlania de Salaverd pel preu de 300 sous agramuntesos.

▸ O M 2486.02. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Carta vendicionis castellanie de Salavert* [·····]. 2. *Abbatisse de Tregó.* 3. *Jura seu tituli de Salavert et castlanie ipsius.* 4*. *Emptio castlanie de Salavert per abbatissam Vallis Viridis. 1340.* 5. *N 26, Cal 49*. 6. *L 1637/7*.

α Segle XVIII : Ru 26.

β Segle XVIII, *ex* α : Ru′ 26.

▹ A Segle XVIII : Rx 26.

Venda:

[1] *Sit omnibus notum quod nos, Maria d·Areyn et Berengaria, soror ejus, habitatores civitatis Balagarii, filie et heredes universales Raymundi d·Areyn,* |[2] *quondam civitatis predicte, confitentes nos excessise etatem XIIII*^{cim} *annorum, sub virtute juramenti a nobis et uterque nostrum inferius prestiti et* |[3] *facti, per nos et omnes nostros heredes ac eciam successores, cum hoc presenti publico instrumento firmiter perpetuo valituro, vendimus et concedimus et im·perpetuum tra-*|[4]*dimus vobis, venerabili et religiose domine Brunissendi de Conques, Dei gracia abbatisse monasterii Sancte Marie Vallis Viridis, licet absenti tanquam* |[5] *presenti, notario publico infra scripto hec a nobis et pro vobis legitime stipulante et recipiente, et vestris vel quibus volueritis, quoddam feudum sive cast-*|[6]*laniam quod seu quam habemus et habere debemus in villa et terminis de Salavert. Predictam, autem, castlaniam, cum omnibus suis juribus et* |[7] *pertinenciis universis, vendimus et concedimus ac im·perpetuum tradimus seu quasi vobis, dicte domine abbatisse, et vestris, pro precio trescentorum solidorum Acrimontensium,* |[8] *quos omnes a vobis numerando habuimus et recepimus. Unde ad totam nostram voluntatem inde bene vestri pacati sumus. Renunciantes penitus omni excepcioni* |[9] *non recepte predicte peccunie et doli, et beneficio minoris precii, et legi que corrigit decepcionem ultra dimidiam justi precii. Dantes* |[10] *et remitentes vobis, predicte emptrici, et vestris perpetuo, quicquid hec presens vendicio valet vel in futurum est valitura plus precio supra dicto.* |[11] *Et cum presenti instrumento inducimus vos, dictum emptorem, et vestros, in plenam et corporalem posesionem et tenedonem, juris et facti, dicti feudi seu* |[12] *castla*|*nie*|*, et jurium seu pertinenciarum ejusdem, ad habendum, tenendum, posidendum, expletandum, vendendum, dandum, impignorandum* |[13] *et ad faciendum inde omnes vestras voluntates perpetuo, tanquam de re vestra propria, et sine omni nostro et nostrorum retentu, quod ibi non facimus* |[14] *ullo modo. Et sic promitimus quod faciemus vos et vestros et quos volueritis predictum feudum seu castlaniam cum omnibus ejusdem juribus habere* |[15] *et*

perpetuo pacifice posidere. Et faciemus inde semper vobis et vestris bonam et legitimam guirenciam, evicciónem et salvetatem contra cunctos preter |[16] potestatem terre, ante causam, in causa et post causam, in jure et extra.

Et ut tucior inde sitis, damus vobis et vestris firmancias salvetatis |[17] et guirencie, videlicet, Guylelmum Gençana, filium Guilelmi Gençana, et Guylelmum Beleta, habitatores civitatis Balagarii, et utrumque eorum |[18] in solidum, qui, nobiscum et sine nobis, vos et vestros et quos volueritis predicta omnia et singula que vobis vendimus faciant habere, tenere et perpetuo |[19] pacifice posidere, et teneantur vobis et vestris, nobiscum et sine nobis, de evicciónе et guirencia predictorum que vobis vendimus. Quam firmanciam |[20] salvetatis et guirencie nos, prenominati Guylelmus Gençana et Guylelmus Beleta predicti, et quilibet nostrum in solidum et pro toto, renunciantes |[21] beneficio nove constitucionis de fidejussoribus, et autenticis "presente tamen utroque" et "hoc ita si pactum", et epistole divi Adriani, et constitu-|[22]cioni Balagarii, et juri de principali prius conveniendo, libenter facimus et concedimus vobis, dicte domine venditrici, et vestris, cum dictis |[23] principalibus venditoribus et sine ipsis, ut continetur superius sine dolo. Et tam principales venditores quam[a] nos, firmancie salve-|[24]tatis et guirencie predicti, renunciantes beneficio dividende accionis, et nove constitucionis, tam in sequentibus quam in premisis, pro |[25] predictis omnibus et singulis et pro evicciónе et guirencia premissorum, obligamus vobis, dicte domine abbatisse, licet absenti tanquam presenti, |[26] notario publico infra scripto hec a me pro vobis legitime stipulante et recipiente et eciam pro omnibus illis quorum interest, intererit, vel |[27] poterit interesse, omnia et singula bona nostra et cujuslibet nostrum, mobilia et inmobilia ac semovencia, habita et habenda ubique.

Nos, autem, |[28] Maria et Berengaria, sorores venditrices predicte, renunciantes beneficio minoris etatis, et restitucionis in integrum postulande, |[29] et juri Macedoniano, et omni alii juri, tam canonico quam civili, premisis obviam venienti, juramus ad sancta quatuor Dei euvan-|[30]gelia et cru+cem Domini coram nobis posita et tacta nos predicta omnia et singula firma semper habere atque rata, et in nullo |[31] contra facere vel venire racione minoris etatis aut restitucionis in integrum postulande, aut quavis alia racione, |[32] jure, titulo sive causa. Sic Deus nos adjuvet et hec sancta.

Quod est actum quarto kalendas febroarii, anno Domini millesimo CCC^{o} |[33] quadragesimo.

Sig+num Marie d·Areyn, sig+num Berengarie d·Areyn, ejus sororis, principalium venditricium.

[34] *Sig+num Guylelmi Gençana, sig+num Guilelmi Beleta, firmanciarum salvetatis predictarum, qui hec concedimus et |[35] firmamus.*

[36] *Testes hujus rey sunt venerabilis Raymundus de Camarasia, castlanus de Camarasia, et Petrus Scapa, |[37] habitatores civitatis Balagarii.*

[38] *Sig*(signe)*num mei, Berengarii de·çes Monges, notarii publici Balagarii, auctoritate venerabilis Garssie de Sancto Paulo, rectoris ecclesie ejusdem, qui hec* |[39] *scripssi et clausi.*

Àpoca:

[40] *Sit omnibus notum quod nos, Maria d·Areyn et Berengaria, soror ejus, filie et heredes universales Raymundi d·Areyn,* |[41] *quondam, de civitate Balagarii, confitentes nos excessise etatem XIIII*^{cim} *annorum, sub virtute juramenti a nobis inferius prestiti et facti,* |[42] *confitemur nos habuisse et recepisse a vobis, venerabili et religiosa domina Brunisende de Conques, Dei gracia abbatissa monasterii* |[43] *Sancte Marie Vallis Viridis, omnes illos trescentos solidos Acrimontensium, precio quorum vobis vendidimus quoddam feudum seu* |[44] *castlaniam quod seu quam habebamus in loco et terminis de Salavert, cum publico instrumento confecto hac presenti die,* |[45] *paulo ante quam presens fieret instrumentum, in pose notarii infra scripti. Et quia de dictis CCC solidis Acrimontensium sumus vestri* |[46] *bene pacate ad totam nostram voluntatem, renunciamus omni excepcioni non recepte predicte peccunie et doli. In cujus rey* |[47] *testimonium, presentem apocham vobis facimus ad cautelam. Renunciantesque insuper beneficio minoris etatis, juramus ad sancta* |[48] *Dei euvangelia et cru+cem Domini coram nobis posita et tacta predicta omnia et singula nos rata et firma semper habere* |[49] *et in nullo contrafacere vel venire aliqua racione.*

Quod est actum quarto kalendas febroarii, anno Domini millesimo CCC^{o}*XL*^{o}*.*

Sig+num |[50] *Marie, sig+num Berengarie, predictarum, qui hec concedimus et firmamus.*

Testes hujus rey sunt Raymundus de Camarasia, castlanus |[51] [*de Camarasia,*] *et Petrus Scapa, de civitate Balagarii.*

[52] *Sig*(signe)*num mei, Berengarii de·çes Monges, notarii publici Balagarii, auctoritate venerabilis Garssie de Sancto Paulo, rectoris ecclesie ejusdem, qui hec* |[53] *scripsi et clausi.*

[a] Ad lit.: *quod* (manca la titlla pròpia de *quam*)

151

Cister, ¦*ante* 12 juny 1340?¦

Carta de l'abat del Cister en la qual s'aprova la venda del castell d'Andaní feta per l'abadessa de Vallverd en favor de Guillem Servent.

▸ A 1340, juny, 12, còpia inserida en el document **152**.

▹ B 1341, març, 30, còpia inserida en el document **164**.

La data d'aquest document és dubtosa. La còpia B dona com a data el 8 de setembre de 1340. La còpia A omet el paràgraf de la data, però està inserida en un document del 12 de juny de 1340, de manera que l'original hauria de ser anterior.

[18] *Frater Johannes, abbas Cistercii, dilectis sibi in Christo filiabus abbatisse et monialibus de Valle Viridi, abbacie Agerensis, salutem et in sancta religione continuum incrementum.*

Dudum vobis scribsisse recolimus sub hac forma:

> *Frater Johannes, abbas Cistercii, dilectis sibi in Christo |[19] filiabus abbatisse et monialibus [a]de Valle Viridi, abbacie Agerensis[a], salutem et in sancta religione continuum incrementum.*
>
> *Ad nostrum pervenit auditum quod castrum de Andaní vendidistis et licet presumpsistis[b] vendendo dictum castrum absque nostro consilio prehabito et asensu. Quia, tamen, fidedignorum relatibus intelleximus quod ante statuta sanctissimi |[20] patris nostri Pape Benedicti facta fuit vendicio dicti castri et pro peccunia qua jam recepistis utiliter expendistis, dictam vendicionem quantum in nobis est secundum modum ordinis confirmamus. Mandantes vobis, in virtute sancte obediencie, quatenus residuum peccunie in qua vobis emptor dicti castri obligatur quanto |[21] poteritis repetatis, etiam illam, de consilio venerabilis coabbatis nostri de Populeto, in empcione possessionum seu reddituum expendatis, emptori vero omnem securitatem que in terra fieri consuevit pro hujusmodi vendicionibus faciatis.*
>
> *Datum Cistercii, sub sigillo nostro, IIII^a die octobris, anno Domini M^{o}CCC^{o}XXX° nono[c].*

[22] *Verum quia per venerabilem Guilelmum Servent, legum doctorem, cui dictam vendicionem fecistis, hesitatur an dicta nostra confirmacio sit sufficiens ad securitatem ejusdem, ex eo quia de ipsius emptoris nomine et de precii quantitate in ea mencio non fiebat, et etiam quod in ipsa afirmacione continebatur nos intellexisse |[23] ipsam vendicionem ante statuta sanctissimi patris nostri pape Benedicti fuisse factam, cum tamen facta fuerit post. Tamen, quia certificati sumus ad plenum quod ante dicta statuta obligaveratis vos dicto Guilelmo ad faciendum sibi vendicionem prefatam, et etiam quod vendicionem ipsam fecistis ante lapsum |[24] duorum mensium post dictorum statutorum ordinacionem, et ita antequam statuta ipsa vos[d] astringerent seu ligarent, ideo, certi de quantitate dicti precii, que est undecim millia s. Jaccensium, dictam vendicionem ex certa sciencia laudamus et etiam confirmamus. Et quia id quod ad solvendum de precio restat non expedit quod in |[25] empcionibus redditum seu possessionum convertatur, cum vos ad debita plura solvenda sub usuris et alii pro vobis obligati existant, ideo volumus quod in solvendis*

debitis ipsis vel aliis in dicti vestri monasterii utilitate, de consilio tamen dicti venerabilis coabbatis nostri de Populeto, illud precii residuum conver-|[26]*tatur. Predicteque vendicioni auctoritatem nostram inpendimus* [e] *et decretum, hanc cartam etiam dicto emptori sigilloque nostro appendicio communitam dirigentes.*

[f]*Datum apud Cistercium, octava die menssis septembris, anno Domini millesimo CCC*^{o}*XL*^{o}*.* [f]

[a] B: *Vallis Viridi* [b] B: *presumpseritis* [c] B: *M*^{o}*CCC*^{o}*XXX*^{o}*IX*^{o} [d] B: guió sobre raspat (en lloc de *vos*) [e] B: *impedimus* [f] A: manca la data

152

12 juny 1340

Acord de l'abadessa i convent de Vallverd amb Guillem Servent, doctor en lleis, a qui el monestir venia el castell i lloc d'Andaní. El preu de la venda era de 11 000 sous jaquesos, dels quals restaven pendents de pagament 3 515 sous i 10 diners. L'acord establia la manera en què s'acabaria de pagar aquesta quantitat, després de tenir en compte certes despeses que havia ocasionat la venda i altres que calia fer a compte del monestir, com ara la reparació de la cèquia del Segrià. En consonància amb la seva importància, la venda havia estat sotmesa a l'aprovació de l'abat del Cister, que la va concedir mitjançant una carta que seria lliurada al comprador. L'acord havia estat assolit per mediació dels abats d'Àger i de Poblet.

► O M 1017.12 bis. Pergamí, carta partida.
Not. dors.: 1. *Tituli donacionis loci de Andaní, qui fuit monasterii Vallis Viridi et fuit per abbatissam et conventum venditus.* 2*. *Persolutio precii dicti loci. 1340.* 3. *N 38, Cal 49.* 4. *Leg 84/12.* 5. *N*^{o} *132.*

α Segle XVIII : Ru′ 38.

β *ca* 1770–75, Jaume Caresmar : Mo , p. 722.

a 1988, J. M. Cots : Co 64.

[1] *Noverint [universi quod], cum questio verti speraretur inter venerabilem et religiosam dominam Brunisendem, Dei gracia abbatissam monasterii de Tregó, alias cognominati Vallis Viridis, et conventum ejusdem monasterii, agentem, ex una parte, et venerabilem et discretum virum Guilelmum Servent, legum doctorem, ex parte altera, deffendentem, super residuo precii |*[2] *pro quo per ipsam dominam abbatissam et conventum venditum fuit eidem Guilelmo castrum sive locum de Andaní, quod precii residuum dicta domina abbatissa et conventus petebant eis exsolvi et tradi per eundem Guilelmum,*

dictus Guilelmus Servent dicebat et asserebat se non tenere ad solucionem ipsius residui precii quo usque ipsa domina abbatissa et conventus fe-|[3]cerint et adimpleverint eidem Guilelmo ea omnia et singula que in capitulis initis et factis inter eos in et super vendicionem dicti castri continetur, que facere et complere tenebantur et promiserant antequam ipse Guilelmus dare seu solvere teneatur eisdem abbatisse et conventui residuum precii castri predicti. Demum, post multos tractatus, rever-|[4]endissimis dominis abbatibus inferius nominatis mediantibus, fuit inter ipsas partes super predictis compositum modo et forma in infra scriptis capitulis contenta, quorum capitulorum tenor est hic qui sequitur:

Com sie contrast entre la honrada e religiossa dona na Brunisèn de Conques, per la gracia de Déu abbadessa del monestir de Santa |[5] Maria de Valvert, en altra manera apelat de Tregó, e·l convent del dit monestir, de una part, et miçer Guillem Servent, doctor en leys, de·l altra, sobre los tres millia D XV s. e X diners Jacquesos los quals romanen a pagar per lo dit micer Guillem dels XI milia s. Jacquesos per los quals el comprà de les |[6] dites dones abbadessa e covent lo castel e loch d·Andaní, en los quals lo dit micer Guillem deie que avie retenció per moltes rahons justes, les quals allegave, finalment tractants los molt honrats e religios[os][a] n·Uch de Çerveylló, per la gràcia de Déu abbat d·Àger, e frare Ponç, per aquella ma-|[7]texa gràcia abbat de Poblet, visitador del dit monestir de Tregó, fo avengut e enprès enfre[b] les dites parts ço que·s segex:

Primerament, que com les dites dones abbadessa [e covent] aien gran necesitat d·aver vianda per a lur provisió e de pagar molts deutes, les quals ab grans càrrecs eles e·l monestir de Tregó |[8] o altri per eles són obligats, que no contrastan que la carta de la aprovació de la dita venda feyta per lo senyor abbat de Cistel, en la qual se contén que·ls dits III milia D XV s. e X diners Jacquesos romanents del preu sie convertit despés, de conseyll del senyor abbat de Poblet, en compra de possessions |[9] o de rendes del preu que·l dit miçer Guillem deu a obs[c] del monestir, per tal can[d] les dites dones là[e] on de la dita quantitat se compràs possessions o rendes aurien, per los deutes e càrrecs damont dits, ab gran dampnatge lur, altres possessions o rendes del dit monestir a vendre, pach d·açí a XV dies a les dites dones |[10] D s., dels quals puxen pagar al abat d·Àger, al qual la dita abbadessa e covent deuen per rahó de subsidi CC s., item al maestre en theologia per visitació del lur monestir C s., e a·n P[ere] Fayol, notari, per rahó de salari seu de les cartes que feu moltes per lo dit monestir sobre la dita venda |[11] CL s., e a la escrivania del senyor infant en Jacme, per la carta de la gràcia per el feyta al dit covent sobre alongament de deutes per aquell covent deguts a jueus L s.. E do e liure dins lo dit loch d·Andaní a les dites dones forment e ordi o mestura a obs[c] de previsió d·eles o de lurs compaynes entrò[f] a quanti-|[12]tat de D s. o·ls façe complimen en diners. Axí que entre diners e blat les pach dins los dits XV dies mill s., la dita dona abbadessa, emperò, liuran al dit miçer Guillem carta pública en la qual lo covent del dit monestir lou e aprou la present avinença.

Item do e pach al monestir o a les |[13] dites dones d·açí al primer dia del mes de abrill primerament mill s. Jacquesos, e·l romanent del dit preu, que és M D XV s. X diners,

pach lo dit micer Guillem Servent del dit primer dia de abrill en I an a les dites dones o covent, retenguts emperò a si CC s. per la mesió que el feu en adobar lo trench |[14] del quexer[g] de la çèquia de Segrià, lo qual trench se feu abans de la venda del dit castell d·Andaní.

Item que per les dites dues pages derreres faedores e complidores ab restitució de dampnatges, messions, despesses e interesse, renuncians sobre açò a la costum de Leyda, e tota dilació e excepció a les dites dones |[15] e covent, lo dit miçer Guillem do fermançes covinents de la ciutat de Leyda o del comdat d·Urgell o del veçcomdat d·Àger. E el, axí com a principal, promete e jur de tenir hostatge passat lo termini de la paga VIII dies aprés que request ne serà en lo monestir de Tregó e en la vila de Tregó o el terme. E·ls fer-|[16]mançes són los honrats en Jacme Navarre e en R[amon] Giner, menor de dies, ciutadans de Leyda, en Pericó Johan e en Francesch Parent, savis en dret de la dita ciutat, los quals e cascú per si prometeren e·s obligaren de pagar la quantitat dels III millia D XV s. e X diners en los dits terminis e de complir |[17] totes les altres cosses en la carta del deute d·aquest capítol prenedora complidores, exceptat de tenir hostatge.

E que les dites dones abbadessa e covent, ans que la paga del dit primer dia d·abril primerament se face, ni la darrera ni sie tengut de fer, ayen e liuren al dit miçer Guillem carta del abat de Cistell |[18] segellada ab son segell de la tenor que·s segex:

(Inserció : document **151**)

[26] *Item que·l dit senyor abbat de Poblet, axí com a visitador dels dits covent e monestir, lou e aprou la present composició e totes e sengles cosses |[27] en los capítols desús dits e daval escrits contengudes.*

Item que·l dit micer Guillem Servent deçà que ha reebut de les dites dones abbadessa e covent de Sent Ilari, de Vilet, del castlà, del rector del dit loch e d·alguns altres que avien a contribuir en l·adob del dit trench, se puye retenir envés[h] si D C |[28] s. Jacquesos en esmena dels domenges e de la jova, tragí, batuda e d·algunes altres cosses seents del dit loch, les quals les dites dones avien alienades a·n Jacme Lobet aprés que ageren cobrat lo dit castell dels hereus del noble en Bernat R[amon] de Ribelles.

Item que les dites dones e covent liuren e aien |[29] a liurar abans de les dites dues pages segona e darrera al dit micer Guillem, o a qui el volrà en loch seu, la carta d·àpocha i cesió dels M D X s. Jacquesos que pagà a·n Domingo de Serra, la qual te en P[ere] Aguylló, notari de Leyda.

Item sots aquella metexa forma aien a liurar al dit micer Guillem |[30] la carta de la procuració que·l dit en Domingo de Serra avie de la dita universitat de Leyda que pogés reebre la dita quantitat.

Item en aquella metexa forma les dites dones o altri per eles li aien a fer absolvre[i] la empara que·l veger li feu de C s. del preu del castell desusdit a instància de·n Bernat Ale-|[31]gret.

Item aquelles metexes dones o covent en aquella metexa forma s·aien a avenir ab en P[ere] Fayoll, notari, del salari de totes cartes que fan per lo dit castell, exceptat de les cartes de la compra.

Item que dels dits capítols se façen dues cartes públices partides per letres de les quals cascuna part n·aye una.

[32] *E pert açò sie feyta carta pública de deute de la quantitat dels III millia D XV s. e X diners Jacquesos a la dita abbadessa e covent bona e ben dictada, ab promisions, renunciacions, clàusules, cautelles e obligacions tanquans dret o feyt e altres cartes necessàries a les dites parts e a la una d·aquelles segons la forma dels dits capítols.*

[33] *Que conposicio juxta tenorem capitulorum predictorum per partes predictas et alteram ipsarum, cum consilio et assensu domini abbatis Populeti predicti, ad invicem stipulata et promissa fuit servare michi, notario subscripto recipienti, nomine ipsarum parcium et alterius earum, et nomine etiam omnium illorum quorum interest vel intererit ac interesse poterit, recipientis et legitime sti-|*[34]*pulantis.*

Et fuerunt firmata capitula supra dicta et concessa per dictum venerabilem Guilelmum Servent et dominam abbatissam predictos et per dominas Caterina de Canalda, priorissam dicti monasterii, et Elicsendem çes Avelanes, monialem dicti monasterii, cum ipsa abbatissa tunc asistentes. Et ipse Guilelmus Servent tunc juravit ad Sancta Dei euvan-|[35]*gelia tenere hostagium supra dictum in hospicio videliçet ejusdem Guilelmi Servent, siti in Salneria Ilerde, die lune pridie idus junii, anno Domini millessimo CCC^o^ quadragessimo. Presentibus venerabilibus et discretis fratre Guilelmo Ollarii, depositario domus Populleti Ilerde, fratre Petro Ferrarii, ejusdem ordinis Populeti, |*[36] *et Montsono de la Torre, presbitero oriundo loci de Tregó, pro testibus ad predicta convocatis et adhibitis.*

Et eadem die quasi statim, concessa et firmata fuerunt omnia et singula capitula supra dicta et contenta in eis per reverendum dominum Poncium, Dei gracia abbatem monasterii Populeti predictum in domibus Populeti Ilerde, presentibus testibus |[37] *supra nominatis ad firmam et concessionem ejusdem adhibitis et rogatis. Firmaverunt eciam et concesserunt dicti fidejussores, et eorum quilibet in solidum, instrumentum debitorium trium millia quingentorum quindecim s. et decem denariorum Jaccensium die lune predicta juxta hospicium Francisci de Montgay, siti in via draperie Ilerde, presentibus |*[38] *dictis fratre Guilelmo Ollarii et Montsono de la Torre pro testibus ad hoc specialiter vocatis et adhibitis.*

[39] *Sig*(signe)*num mei Raymundi de la Sobirada, publici Ilerdensis notarii, qui hoc scribi feci et clausi et predictis interfui, et supra ponitur in VII^a^ linea, ubi dicitur "et covent", et corrigitur in XIX^a^ linea, ubi dicitur "consilio", et alibi in eadem linea, ubi dicitur "dignorum", et in XXII^a^ linea, ubi dicitur "continebatur nos", et in antepenultima linea, ubi dicitur "junii".*

[a] Ad lit.: *regligios* [b] *enfre*: entre [*DCVB*] [c] *a obs d'algú, d'alguna cosa*: per a ús i profit de tal persona o cosa, per a tal fi [*DCVB*] [d] *can*: quan [*DCVB*] [e] *la*: allà [*DCVB*] [f] *entrò*: fins [*DCVB*] [g] *caixer*: banda o coster lateral d'una sèquia [*DCVB*] [h] *envés*: envers [*DCVB*] [i] *absolvre*: absoldre [*DCVB*]

153

13 juliol 1340

Pere de Montrebei, veí d'Estopanyà, reconeix haver rebut de Guillem Gralla, veí de Tragó, 120 sous jaquesos que li devia Pere de la Torre, batlle de Tragó. Aquest els havia manllevat en benefici de l'abadessa de Vallverd, a qui pertanyia una mula que s'havia posat com a penyora.

▸ O M 1017.13. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Leg 660/4*. 2. *N⁰ 66*.

a 1988, J. M. Cots : Co 65.

[1] *Noverint universsi quod ego, Petrus de Monrabeg, habitator d·Estopaynà, confiteor et in veritate reecognosco me habuisse et numerando recepisse a vobis* |[2] *Guylelmo Graylla, habitatori de Tregone, centum viginti solidos Jaccensium quos me debebat Petrus de la Torre, bajulus ville Tregonis, cum instrumento publico con-*|[3]*fecto per Bernardum Spaynol, notarium publicum d·Estopaynà, pro quibus denariis misit in pignore michi quandam mulam pili bruni que est domine* |[4] *abbatisse Tregonis, eo quia ad opus ipsius domine abbatisse dictos denarios a me manulevavit dictus Petrus de la Torre. Et sic de dictis cen-*|[5]*tum viginti solidis Jaccensium bene vestri paccatus sum et contentus. Renuncians omni excepcioni non numerate et recepte dicte pecunie et doli et* |[6] *in factum. Et volo ac mando quod dictum instrumentum debitori in protocollo cancelletur seu dampnetur.*

Quod est actum III idus julii, anno |[7] *Domini millessimo tresc*[*ent*]*essimo*[a] *quadragessimo.*

Sig+num Petri de Monrabeg, predicti, qui hoc concedo et firmo et testes firmare ro-|[8]*go.*

Sig++na Bernardi de Gissona, presbiteri, et Bernardi Maçuch[b]*, filii condam Raymundi Maçuch*[c]*, habitatorum d·Estopaynà, hujus rey* |[9] *testium.*

[10] *Ego, Periconus Fusterii, notarius publicus ville Stopanyani, actoritate venerabilis Jacobi Merini, rectoris ecclesie Sancti Martí*[d] *et notarii publici ejusdem* |[11] *loci, qui hec scripsi et meum sig*(signe)*num posui.*

[a] Ad lit.: *trescessimo* [b] Ad lit.: *Macuch* [c] Ad lit.: *Maçuçh* [d] S'hi podria llegir

Marci, però és sabut que l'antiga església parroquial d'Estopanyà estava dedicada a Sant Martí

154

7 agost 1340

Arnau Miró, junt amb la seva esposa Sibil·la, i amb Maria, mare de dit Arnau, venen a Sibil·la de Siscar, monja de Vallverd, un censal de dos parells de gallines que fa cada any en Pere d'Amiga per una peça de terra que està situada a la partida de Balçolà. El preu de la venda és de 28 sous agramuntesos.

▸ P M 1017.14. Pergamí, tinta esvaïda en alguns punts.
Not. dors.: 1. *Domina Sibil[ia de Sisquar], monacha monasterio Sancte Marie Vallis Viridis, ¿····· gallinarum censuales que sibi facit ·····? domino Raimundo Riambau.* 2. *Carta de II pareyls de galines que fa Pere d·A[m]iga a madona Sibilia de Cisquar.* 3. *1340*. 4. *Leg 660/5*. 5. *N° 67*.

a 1988, J. M. Cots : Co 66.

[1] *Noverint universi [quod ego, Arnaldus Miró], et uxor ejus, Sibilia, et Maria, mater dicti Arnaldi, per nos et omnes nostros, cum hoc presenti publicho instrumento ubique perpetuo valituro et [duraturo], ex certa ciencia [·· 10 ch ··] |[2] vendimus, tradimus et concedimus vobis, domine Sibilie de Sisquar, monache monasterii Sancte Marie Vallis Viridis, alias de Tregó, et vestris, duo par gallinarum censuales que nobis facit Petrum d·Amiga senper adnuatim |[3] in festo Natalis Domini, bonas et bene ⌊recep⌋tabiles, franquas, liberas et quitias ab omni honere servitutis, tam dominorum quam vicinorum, penitus expeditas et exhonoratas, prout censualem inpchiteoticum continetur. Quem |[4] censualem inpchiteoticum nobis et nostris facit et facere consuevit dictum Petrum d·Amiga et suis per unum locum sum*[a] *situm in termino Tregonis, locho vocato Balcolà, quem locum est de nostra franquetate, sicut affrontat cum |[5] Bernardo Costa, in terra Sancte Lucie et in clani sive torenti de Balcolà. Quantum dictas affrontaciones dicti loci ambiunt, concludunt et determinant, ita vendimus vobis, dicte Sibilie, et vestris dictorum duo par gallinarum |[6] censuales franquas et quitias, ut dictum est et prout nos ipsas ante huyus vendicionem habere et percipere consuevimus a dicto Petro d·Amiga et suis. Mandans dicti Petri d·Amiga et suis cum presenti carta, |[7] quam volumus vice epistole seu especialem mandatum obtinere, et qui pro tenpore dictum locum tenebit, vobis, dicta domine Sibilie, et vestris solvant, dent, respondeant, dare, solvere et tenere teneantur senper |[8] adnuatim et in quolibet festo Natalis Domini totum dictum censualem francum et quitium, ut dictum est, cum omni alio pleno jure nostro et nostrorum quemadmodum nobis et nostris ante presentem vendicionem dare, solvere et |[9] respondere tenebantur. Salva, tamen, retenta nobis et nostris faticha deçem dierum totidemque noctium in dicto locho, prout in alis locis de nostra franquetate habemus et habere consuevimus. Et dictum*

|[10] censualem que vobis, dicte domine, et vestris vendimus precio, videlicet, viginti et octo solidorum Acrimontensium, quos omnes a vobis habuimus et numerando recepimus et d·eisdem ad totam nostram voluntatem bene vestri pacatus |[11] sumus et contentus.

Ideo renunciamus omni excepcioni non numerate, habite et non recepte pecunie predicte, doli, actioni in factum, et beneficio dividende accionis, et nove constitucionis et omni ali |[12] juri, canonico et civili, ⌊preci non numerati⌋, et vendicionis non facte, et especialiter juri corigenti decepcionem in vendicione facta ultra dimidium justi preci, et beneficio minoris preci. Et si presens vendicio modo |[13] valet aut valebit in futuro amplius precio predicto, parum et plurimum, totum illud, quantumcumque sit, damus vobis, dicte entricis et vestris in plana et sinplici donacionis facta irevocabili inter |[14] vivos. Eiciens nos et nostros a jure, dominio et proprietate nostra et nostrorum, mitens vos et vestros in tenedonem et corporalem posesionem de censuali prefato, cum omni alio pleno jure nostro et |[15] nostrorum, faticha tamen retenta, ut dictum est, ad habendum, tenendum, posidendum, dandum, vendendum, inpignorandum, canbiandum, promitendum adque alienandum, et ad omnes vestras |[16] et vestrorum voluntates in perpetuum faciendas. Facientes inde vobis et vestris, dicte domine Sibilie, predictum censualem senper habere, tenere, percipere et posidere francum et quitium, ut dictum est et espaci-|[17]ficatum, adnuatim in quolibet festo Natalis Domini super locum predictum, in causa, ante causa et post causa et ubique, cum omni pleno jure nostro et nostrorum excepta faticha, ut dictum est |[18] prout nos dictum censualem ante hujus vendicionem habere et percipere consuevimus. Et promitimus vobis, dicte domine Sibilie, enptor, et vestris, facere bonam guarenciam et eviccionem, et pro |[19] guarenciam et eviccionem et omnia et singula atendenda firmiter et complenda, obligamus vobis, dicte emtricis, et vestris, nos et quisque nostrum, omnia et singula bona nostra et cuique nostrum, |[20] mobilia et inmobilia, especialiter et generaliter, ubique habita et habenda.

Nos, vero, dictarum Sibilie, uxor dicti Arnaldi, et Marie, mater ejusdem Arnaldi, de jure nostro ceciorata per notario in-|[21]frascripto, gratis et sine dolo, nos et quisque nostra renunciamus cienter et consulte omni excepcioni doli, vim, metus, et consulte Velleyani, et omni ali juri loquenter de fundo dotali quo quovis |[22] modo per nos in ach parte facienti. Juramus ad sancta Dei IIII^or^ evangelia, et cru+ce Domini coram nobis posita et a manibus propriis nostris et ab unaquaque nostra corporaliter tacta, |[23] contra hec predicta non venire ratione dotis vel esponsaliti nostri seu nostrorum, palam seu oculte, per nos seu per interpositam personam seu personas. Sic Deus nos adjuvet et hac |[24] sancta coram nobis posita et tacta.

Quod est actum VII° idus agusti, anno a Nativitate Domini M^o^CCC^o^ quatragesimo.

Sig+++na Arnaldi Miró, Siblie[sic], uxor ejus, et Marie, mater dicti Arnaldi, |[25] jurate, venditorum predictorum, qui hoc concedimus et firmamus, testesque firmari rogamus.

Sig+num Petri Navare, sig+num Guilelmi de Murela, habitatorum de |[26] *Tregone, hujus rey testium.*

[27] *Sig*(signe)*num mei, Petri Cortiti, rectoris ecclesie Tregonis et notarii publici ejusdem loci, qui hoc scripsi prout inveni in protocollo sive memoriali*[b] |[28] *venerabilis Guilelmi Costa, condam rectori et notarii ejusdem loci, qui, morte preventus, in formam publicam redigere non valuit, et clausi.*

[a] Per *suum* [b] Ad lit.: *menoriali*

155

27 gener 1341

L'abadessa de Vallverd nomena procurador seu en Galceran de Conques a fi de rebre possessió del lloc de Tragó de mans de Berenguer [II] de Llorenç, que tenia aquest lloc en feu per l'abadessa.

▸ O M 2488.03. Pergamí.
Not. dors.: 1*. *Procuratorium ut Geraldus de Conques, nomine monialium Vallis Viridis, accipiat possessionem loci de Tragó a Berengario de Lorens. 1341*. 2. *L 1637/44*.

α 1552, Martí Marquina : Ma 214.

[1] *Sit omnibus notum quod nos, Brunisendis, Dei gracia abbatissa monasterii Sancte Marie Valle Viride, quod alias dicitur de Tragó, cum nos simus intencionis et velimus potestatem* |[2] *recipere de feudo sive castro loci et ville predicti de Tragó et ipsorum terminorum universsorum, quos*[a] *honorabilis Berengarius de Lorenç pro nobis detinet et possidet, quod nobis liçet juxta* |[3] *ussaticos Barchinone et aprobatas consuetudines Cathalonie, igitur, cum testimonio hujusmodi publici instrumenti facimus, constituimus et ordinamus certum, verum et specialem procuratorem* |[4] *nostrum et dicti monasterii yconomum, vos, Galcerandum de Conques, scutiferum, presentem et honus presentis procuracionis sponte suscipientem, ad petendum, videliçet habendum, recipien-*|[5]*dum et recuperandum a dicto honorabili Berengario de Lorenç, castllano loci premissi de Tragó, potestatem feudi sive castri* ⌊*loci ipsius*⌋ *et terminorum universsorum ville ejusdem, ipsamque* |[6] *potestatem tum tenueritis, et ipsius possesionem acceperitis realiter et de facto, tenendum et possidendum, prout de constitucionibus et consuetudinibus Cathalonie et ussaticis Barchinone* |[7] *nobis tenere et possidere licet.*

Dantes et concedentes vobis, dicto procuratori nostro, plenum posse cum libera facultate, quod, vigore hujus presentis procuracionis instrumenti, possitis, ut |[8] *premititur, possesionem feudi et castri premisi ac ipsius universsorum terminorum petere, accipere, nomine nostro, tenere et possidere, et deinde dictum Berengarium de Lorenç, et quoscumque alios ipsum* |[9] *feudum ac castrum ac villam nomine ipsius possidentes, requirere*

verbo, in scriptis et illo modo quo vobis vissum fuerit utili et necessario ad expedicioni premissorum, et protestaciones |[10] *de jure nostro et dicti monasterii quascumque facere et proponere, et de aprehensione possesionis feudi et castri premissi, et de aliis omnibus et singulis, fieri, requirere et recipere ac eciam* |[11] *firmare unum vel plura publica instrumenta. Et generaliter omnia alia et singula in premissis facere, procurare ac eciam exercere, nomine nostro et monasterii premissi, que potest et debet facere* |[12] *verus et legitimus procurator ad hec vel similia legitime constitutus, et que nos facere possemus personaliter constituta, et merita premissorum de juris necessitate postulant et re-*|[13]*quirunt, eciam si mandatum exhigerent speciale, quamvis majora fuerint superius expressatorum.*

Ratum, enim, et firmum promitentes perpetuo nos habituram et nunquam in tempore revocare |[14] *quidquid per vos, dictum procuratorem nostrum, nomine nostro et monasterii premisi, in premissis et circa premissa et aliis quibuscumque ex ipsis dependentibus vel ea tangentibus qualitercunque,* |[15] *actum, gestum, protestatum, requisitum fuerint seu eciam procuratum, et nunquam in tempore revocare, ac si a nobis et monasterio predicto personaliter esset factum, sub bonorum et jurium nostrorum* |[16] *eciam dicti monasterii, presentium et futurorum, obligacione seu eciam ypotheca.*

Actum est hoc sexto kalendas febroarii, anno Domini millesimo CCC⁰ quadragesimo primo.

[17] *Sig+num domine Brunisendis, Dei gracia abbatisse monasterii Sancte Marie Vallis Viridi, predicte, que hec concedimus et firmamus, firmarique rogamus.*

Sig+num Anthonii Stephani, |[18] *sig+num Simonis Figuera, presbiteri dicti monasterii, hujus rey testium.*

[19] *Sig*(signe)*num mei, Petri Cortiti, rectoris ecclesie de Tregó et notarii publici ejusdem loci, qui hoc scribi feci, cum supra posito in V^a linea,* |[20] [*ubi dicitur*] *"loci ipsius", prout inveni in dicta scribania, et clausi.*

[a] Esmenat; abans hi deia *quod*

156

Tragó, 27 gener 1341

D'acord amb els usatges de Catalunya, Brunissenda, abadessa de Vallverd, i el seu procurador, Galceran de Conques, requereixen a Berenguer [II] de Llorenç, castlà de Tragó, que els lliuri la potestat del castell. El castlà ho fa així, alhora que demana que la potestat li sigui retornada passats deu dies o el termini acostumat.

▸ O M 1017.17. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Jam est in procesu. Sentencia.* 2. *Anno 1341.* 3*. *Berengarius de Lorens tradit possessionem loci de Tragó Galcerando de Conques, procuratori monasterii Vallis Viridis. Anno 1341.* 4. *Leg 660/8.* 5. *N° 69.*

α 1552, Martí Marquina : Ma 215.

a 1988, J. M. Cots : Co 69.

[1] *Sit omnibus notum quod in presencia mei, notarii, et testium inffra scriptorum ad hoc spacialiter vocatorum et rogatorum, die videliçet sabbati intitulata sexto* |[2] *kalendas febroarii, anno Domini millesimo CCC^o quadragesimo primo, honorabilis Berengarius de Lorenç, castellanus loci de Tragó, existens personaliter intus castrum loci ipsius,* |[3] *facta sibi primitus super inffra scriptis legitime requisicione per venerabilem et religiossam dominam Brunissendem, Dei gracia abbatissam monasterii Valle Viride, alias dicti de Tragó,* |[4] *nec non et Galcerandum de Conques, scutiferum, ipsius procuratorem, ibidem presentes, Berengario de Laurencio supra dicto, idem Berengarius considerans potestatem castri premissi ac ville* |[5] *et ipsius terminorum racione feudi quod tenet, habet et possidet pro ipsa domina abbatissa et ejus monasterio se teneri sicut debet, tradere de facto ac realiter domine abba-*|[6]*tisse premisse vel ejus procuratori, alias penas graves incurrere posset juxta ussaticos Barchinone et constituciones ac consuetudines Cathalonie aprobatas. Presente,* |[7] *ut premititur, volente et requirente, domina abbatissa premissa, deliberante et voluntarie, non per errorem set ex certa ipsius sciencia, eyciendo se et suos, sicut debet* |[8] *et tenet, a possesione et tenedone castri et ville premissorum et ipsius terminorum, exiendoque de presenti, realiter et de facto villam et castrum ipsum et ipsorum termi-*|[9]*nos, vigore requisicionis deinde sibi facte, possesionem plenam, meram, puram, absque retencione aliqua, ville predicte et castri ipsius et eorundem terminorum. Et ejusdem* |[10] *etiam castri potestatem tradidit et deliberavit in continenti Galcerando de Conques, a domina abbatissa procuratori et yconomo legitime constituto ibidem presenti, ipsum* |[11] *Galcerandum etiam ad cautelam dictus Berengarius de Lorenç per manus recipiendo, se ipsum Berengarium, ut premititur, a possesione et tenedone dicti castri et ipsius et ville* |[12] *predicte spoliando et eyciendo, intus dictum castrum inmissit, ipsiusque possesionem, realiter et de facto, nomine domine abbatisse premisse et ipsius monasterii, tradendo Galcer-*|[13]*ando predicto, protestacione tamen premissa per dictum Berengarium quod, lapsis decem diebus vel eo casu quo fieri debeat secundum ussanciam Cathalonie et pro-*|[14]*ut in similibus est fieri assuetum, domina abbatissa vel ipsius procurator seu yconomus potestatem et possesionem castri et ville premissorum eidem Berengario* |[15] *reddant, tradant et deliberent, protestando alias de jure suo prout melius potest et debet protestari.*

De quibus omnibus sic peractis, tam domina abbatissa pre-|[16]*missa et ejus procurator quam honorabilis Berengarius de Laurencio premissus, eis et cuilibet ipsorum, de premissis omnibus sic peractis requisiverunt fieri et* |[17] *tradi publicum instrumentum in testimonium eorundem.*

Acta fuerunt predicta die, anno, hora et loco quibus supra, presentibus Bernardo de Laurencio, presbitero, Antho-|[18]*nio Stephani, et Bernardo de la Règula, pro testibus ad predicta vocatis et electis.*

[19] *Sig*(signe)*num mei, Petri Cortiti, rectoris ecclesie de Tregone et notarii ejusdem locis publici, qui hoc scribi feci prout inveni* |[20] [*in dicta scribania, et clausi*].

157

Tragó, 6 febrer 1341

Les universitats de Tragó, Canelles i Blancafort s'obliguen a un censal envers Ramon Riambau, ciutadà de Lleida, el qual ha aportat 6 300 sous jaquesos per pagar a diversos creditors de dites universitats. A canvi, aquestes s'obliguen a pagar-li una pensió de 600 sous jaquesos anuals.

× O Original perdut.

► A 1352, abril, 14, trasllat autenticat per Andreu de Villasparsa, notari de Lleida, decretat per Pere de Torà, cort i veguer de Lleida, i subscrit pels notaris Bernat Puelles i Pere Joan : M 2486.04. Pergamí, dues peces cosides entre si.
Not. dors. : 1*. *Universitates de Tragó, Blan*[*cha*]*fort et Canelles DC* [*s.*] *censu*[*ales vendider*]*ant Raymundo Riambau*. 2. *L 1637/8* 3. *9617*.

α 1552, Martí Marquina : Ma 224.

L'extracte de Marquina indica que en aquell temps encara es conservava l'original. El text segueix essencialment el mateix model que el document **181**.

[1] *Noverint universi quod nos, Petrus de la Torre, bajulus loci de Tregó, et Dulcieta, ejus uxor, Bernardus* |[2] *de la Règola et Barchinona, ejus uxor, Dominicus Guitart et Barchinona, ejus uxor, Raymundus Gombaldi et Mariona, ejus uxor, Guiylelmus Guitart et Dulcieta, ejus uxor, Bernardus Costa et Berenguerona, ejus uxor, Guiylelmus Ferrarii et Balagaria, ejus uxor, Arnaldus Gesser et Ermessendis, ejus uxor, Arnaldus Playà, Raymundus de Miyllà et Artesona, ejus uxor, Bartolomeus de Guàrdia et Bartolomeva, ejus uxor, Guilelmus Carnicer et Bartolome-*|[3]*va, ejus uxor, Bernardus Guasch, Petrus de Miyllà et Dulcieta, ejus uxor, Berengueronus d·Assèn, Monsonus Guarner et Balagaria, ejus uxor, Raymundus Navarre et Mariona, ejus uxor, Periconus de la Menla et Balagaria, ejus uxor, Andreas Piquer et Beatrix, ejus uxor, Petrus Burgués et Mariona, ejus uxor, Agremontus Terés et Sançona, ejus uxor, Dominicus Arbert et Sibilia, ejus uxor, Raymundus de Figuerola et Sançona, ejus uxor,* |[4] *Bernardus Playà et Ferraria, ejus uxor, Raymundus d·Assèn et Sançona, ejus uxor, Arnaldus Just et Balagaria, ejus uxor, Aparicius d·Argentera et Sibilia, ejus uxor, Berengarius Giner et Maria, ejus uxor, Antonius d·Abeylla et Berenguerona, ejus uxor, Petrus Navarre et Dulcieta, ejus uxor, Jacmetus Navarre, filius quondam Arnaldi Navarre, Jacobus de Burch et*

Miranda, ejus uxor, Raymundus de Penella et Dulcieta, ejus uxor, Bartolomeus de les Guàrdies, Petrus Romei |[5] *et Guillemona, ejus uxor, Bernardus Borracii et Mariona, ejus uxor, Guiyllemona, uxor quondam Arnaldi Navarre, Sançona, uxor quondam Mathei Terés, Monsonus Guitart et Arnaldona, ejus uxor, Petrus Martell del Mas, Guilelmus Deví et Sançona, ejus uxor, Arnaldus Guitart et Dulcieta, ejus uxor, Apparicius de Sanahuga et Serena, ejus uxor, Petrus Mironi et Berengaria, ejus uxor, Petrus de la Torre, filius quondam Tamariti, Valenti et Romia, ejus uxor,* |[6] *Periconus de Penella et Ermessendis, ejus mater, Arsendis de Playana, Bartolomeus Borraç et Anglesia, ejus uxor, Martinus Borraç et Ermessendis ejus uxor, Periconus de Moror et Mariona, ejus uxor, Petrus d·Amiga et Brunisendis, ejus uxor, Arnaldus de Corçà et Ermessendis, ejus uxor, habitatores dicti loci de Tregó;*

Et Bernardus Ferrarii, bajulus loci de Canelles, et Barchinona, ejus uxor, Arnaldus Solerii et Raymundeta, ejus |[7] *uxor, Jacobus Guitart et Ermessendis, ejus uxor, Martinus d·Alòs et Raymundeta, ejus uxor, Balagarius Centoyll et Dulcieta, ejus uxor, Raymundus Figuera et Guiyllemona, ejus uxor, Petrus Scolà et Sançona, ejus uxor, habitatores dicti loci de Canelles;*

Et Jacobus del Mayll, bajulus loci de Blanchafort, et Andreva, ejus uxor, Arnaldus Figuera et Berenguerona, ejus uxor, Tamaritus Gaçol, Petrus Marqués et Sibilia, ejus uxor, Arnaldus |[8] *Playà et Monsona, ejus uxor, Berengarius d·Agremont et Raymundeta, ejus uxor, Bernardus Baró et Dulcieta, ejus uxor, Raymundus Terrés et Dulcieta, ejus uxor, Laurencius Gascó et Ermessendis, ejus uxor, Petrus Figuera et Monsona, ejus uxor, Petrus Mathei, Berengarius Martell et Eligsendis, ejus uxor, Matheus Borrell, Petrus del Mayll et Burguesia, ejus uxor, Arnaldus Pilzà et Raymundeta, ejus uxor, Jacobus Guarner et Sançona, ejus uxor, Petrus Gayllart et Dulcie-*|[9] *ta, ejus uxor, Casset Gombau et Desiyada, ejus uxor, Arnaldus Miyllà, Petrus Figuera et Assenona, ejus uxor, Laurencius Astruch, Raymundus Gaçol et Gueralda, ejus uxor, Arnaldus Oller et Raymundeta, ejus uxor, Bernardus Figuera et Dulcieta, ejus uxor, Monsonus Valentí, Antonius del Mayll et Berenguerona, ejus uxor, Periconus Guascó et Dulcieta, ejus uxor, Periconus de Moror et Desiyada, ejus uxor, habitatores dicti loci de Blanchafort;*

[10] *Convocatis et congregatis consiliis per nos, homines supra dictos, videliçet, in unoquoque dictorum locorum ubi consilium moris est congregari, et habita per nos in dictis consiliis plenaria deliberacione super abstrahendis Guiylelmo Arnaldi de Maçons, civi Ilerde, ducentis*[a] *solidis de violario, et Jacobo de Maçons, civi dicte civitatis, aliis ducentis solidis Jachensium de violario, et Guiylelmo Burret, mercatori ipsius civitatis, aliis* |[11] *ducentis solidis Jachensium de violario, que violaria nos, dicte universitates et singulares ejusdem, quolibet anno facere tenemur, et alias etiam pro solvendis aliquibus debitis in quibus nos et dicte universitates et ejus singulares sumus ad usuras diversis personis obligati, et videtur esse nobis et dictis universitatibus et singularibus ipsorum utilius vendere quantitatem censualis infra scripti quam manulevare ad usuras seu* |[12] *tenere penes nos violaria et debita supra dicta. Ideo, diligenti tractatu super hoc habito et plenaria*

delberacione, quia tam salubre et utile consilium nobis seu dictis universitatibus vel singularibus ejusdem non potuit adhiberi, gratis et ex certis scienciis nostris, quisque nostrum in solidum, per nos et per totas universitates jam dictas et singulares ipsarum, presentes et futuros, cum hoc presenti publico instrumento in perpetuum firmiter |[13] valituro, de consensu, tamen, et voluntate domine abbatisse monasterii Vallis Viridi, domine nostre naturalis, et aliarum dominarum seu monialium dicti monasterii infra scriptarum, vendimus et concedimus vobis, Raymundeto Riambau, civi Ilerde, presenti, et vestris in perpetuum, sexcentos solidos Jachensium censuales, franchos, liberos et quitios, ab omni honere servitutis, pignoris et obligacionis remotos et penitus expeditos, sine |[14] faticha, tamen, et cinquanteno, quos vobis assignamus ex nunc quolibet anno in perpetuum habendos et percipiendos in termino infra scripto super omnibus bonis et juribus nostris et cujusque nostrum et dictarum universitatum et singulorum ipsarum, mobilibus et inmobilibus, ubique habitis et habendis.

Predictos, inquam, sexcentos solidos Jachensium censuales vendimus et concedimus vobis, dicto emptori, et vestris pro sex mille et trescentis solidis Jachensium, de quibus, de voluntate |[15] nostra, dedistis et solvistis dicto Guiylelmo Arnaldi de Maçons mille ducentos nonaginta septem solidos et decem denarios Jachensium, et dicto Jacobo de Maçons mille ducentos nonaginta et octo solidos Jachensium, et dicto Guiylelmo Burret mille ducentos nonaginta octo solidos decem denarios et obulum Jachensium, racione violariorum predictorum, et residuum dicti precii nobis solvistis et tradidistis numerando et in solvendis dictis debitis misisse et expe-|[16]disse confitemur. Unde at totam nostram voluntatem vestri bene paccati sumus.

Igitur, renunciamus scienter omni excepcioni vendicionis predicte per nos vobis non facte racione predicta, et dictorum sex mille et trescentorum solidorum dicti precii per vos ut predicitur non solutorum, et doli et in factum. Et beneficio dividende accionis et nove constitucionis, tam in sequentibus quam in premissis. Et si forte predictum censuale quod vobis vendimus valet modo aut |[17] de cetero valebit amplius precio supra dicto, parum vel plurimum, quoquo modo, totum illud, quantumcumque sit, ex mera nostra et dictarum universitatum et singulorum ipsarum liberalitate, titulo donacionis inter vivos, damus et concedimus vobis, dicto emptori, et vestris ad omnes vestras vestrorumque voluntates inde perpetuo penitus faciendas, sine omni vinculo et retentu, quem ibi non facimus quoquo modo. Renunciantes scienter illi juri quo [deceptis] |[18] ultra dimidiam justi precii subvenitur. Et cum hoc eodem instrumento predictum censuale quod vobis vendimus ex omni nostro nostrorumque et dictarum universitatum et singulorum earundem jure, dominio, posse et tenedone eycimus penitus et extrahimus, et in jus, dominium, posse et tenedonem et corporalem possessionem seu quasi vestri et vestrorum ipsum mitimus et transfferimus penitus de presenti, ad habendum, tenendum, possidendum et expletan-|[19]dum potenter perpetuo et in pace, ad dandum, vendendum, inpignorandum et alienandum, et ad omnes vestras et vestrorum voluntates perpetuo faciendas, sicut melius et plenius d[ici], scribi, intelligi vel excogitari potest, salvamento vestro ac comodo et

vestrorum.

Promitentes eciam vobis, dicto emptori, et vestris, firma stipulacione et fide bona interposita, predictum censuale per nos venditum, ut predicitur, |[20] habere, licere dolum malum abesse abfuturumque esse. Promitentes, insuper, quod nos et universitates predicte et successores nostri et singulares earundem, quos ad hoc idem in presenti teneri volumus et obligamus, faciemus, solvemus, dabimus et trademus vobis, et cui vel quibus volueritis loco vestri, in perpetuum, sine vestri requisicione et vestrorum, ac eciam sine expensa et |[21] missione intus civitatem Ilerde, salve et secure, a proximo transacto festo Sancte Agate usque ad unum annum, die adiato, et ex tunc annis singulis in perpetuum in dicto die sive termino, die adiato, in eademque civitate, absque fraude, omnes sexcentos solidos Jachensium censuales predictos monete melioris Ilerde curribilis pani et vino, omni excepcione, excusa-|[22]cione ac contradicto inde postpositis et remotis.

Et nisi dicto termino solverimus vobis, dicto emptori, vel cui aut quibus volueritis, in perpetuum, censuale predictum quolibet anno, ut prediximus, et ultra vestram voluntatem dictam solucionem ipsius censualis vobis facere prolongaverimus, quod in hoc casu, in quolibet termino, incidamus in penam decem solidorum Jachensium pro qualibet die |[23] qua solucionem ipsam vobis distulerimus aliquo modo. De qua pena vobis, dicto emptori, et vestris, medietas, et alia medietas vicario Ilerde pro domino rege et procuratori Vallis Ageris pro domino comite Urgelli, vel eorum loca tenentibus; illi, vero, qui requisitus fuerit et fecerit execucionem de predictis, penitus comitatur. Que pena sit vobis et vestris et dictis vicario |[24] et procuratori, vel eorum loca tenentibus, in casu predicto, totaliter adquisita, et nobis et nostris et dictis universitatibus et singularibus earundem amissa, eamque solvemus et solvere promitimus, stipulacione sollempni, vobis et vestris et ipsis vicario et procuratori vel loca tenentibus eorundem, quamvis absentibus, et notario infra scripto pro vobis et ipsis et omnibus aliis quorum interest vel interesse poterit |[25] in futurum, omni excepcione remota. Qua pena soluta vel non soluta vel ipsam solvendo, super uno articulo vel pluribus, nichilominus teneamur vobis solvere, et solvemus et solvere promitimus quolibet anno in perpetuum censuale predictum, ut supra dictum est.

Quod nisi fecerimus, eciam incidamus in penam tercii ipsius censualis in quolibet termino, adquirendam ex toto vicario et procuratori supra |[26] dictis vel eorum loca tenentibus, illi, ut predictum est, qui requisitus fuerit et execucionem fecerit supra dictam. Que pena eisdem vicario et procuratori vel eorum loca tenentibus, liçet absentibus, et notario infra scripto pro eis et aliis omnibus quorum interest vel interesse poterit in futurum sit comissa. Fatentes et recognoscentes nos, venditores predicti, nos et dictas universitates et singulares ipsarum |[27] esse de foro procuratoris Vallis Ageris predicti et non de foro vicarii[b] Ilerde predicti. Tamen, de foro et jurisdiccioni dicti vicarii Ilerde, quoad predicta et infra scripta, ⌊nos⌉, dictas universitates et earundem singulares, submitimus de presenti, prorogando in nos ejus jurisdiccionem ex certa sciencia. Et volumus ipsum tercium dictis vicario et procuratori vel eorum loca tenentibus, nominibus quibus supra, recipientibus |[28] et illi, tamen, qui fuerit requisitus, ut dictum est, esse totaliter ad-

quisitum, et nobis et nostris et dictis universitatibus et singularibus earundem amissum, jure al[iq]uo non obstante, cui ex certa sciencia de presenti renuntiamus.

Et nichilominus, nisi solverimus vobis, dicto emptori, et vestris dictum censuale quolibet anno in dicto termino sive festo, die adiato, incidamus in quolibet termino in penam |[29] *excomunicacionis, non obstantibus in aliquo aliis penis predictis. Et eo casu, dominus officialis domini*[c] *episcopi Ilerde et dominus officialis domini abbatis Agerensis, quorum jurisdiccionibus submitimus, quoad predicta, de presenti possint nos et quilibet nostrum et dictas universitates, absque aliqua citacione et monicione, lapso dicto termino, quolibet anno excomunicare vel excomunicari facere, et excomunicatos* |[30] *publice in dictis locis nunciare et excomunicacionis sentenciam contra nos et quilibet nostrum ferre. Quam, quidem, sentenciam excomunicacionis, ex nunc ut ex tunc, suscipimus de presenti, prout in registris curiarum ipsorum seu alterius eorum continebatur.*

Et, nisi eciam solverimus vobis, dicto emptori, et vestris dictum censuale quolibet anno in dicto festo sive termino, die adiato, ut prediximus, promitimus, ex pacto |[31] *sollempni stipulacione vallato, quod quatuor homines, duo dicti loci de Tregó, unus dicti loci de Canelles et alter loci predicti de Blanchafort, illos tamen quos vos, dictus emptor, vel vestri, quolibet anno duxeritis eligendos cum litera seu nuncio vel procuratore vestro, venient in continenti, cum per vos seu dictum nuncium vel procuratorem vestrum electi fuerint, ad civitatem Ilerde tenere ibi hostaticum* |[32] *vobis et vestris, de quo hostatico de Ilerda vel ejus terminis non exient suis vel alienis pedibus ullo modo, nisi fecerint cum licencia et voluntate vestra et vestr[orum], donec vobis et vestris fuerit de dicto censuali et aliis predictis integre et plenarie satisfactum. Cum hostatico, vero, et sine ipso, solvemus et solvere promitimus vobis, dicto emptori, et vestris in perpetuum in dicto termino quolibet anno* |[33] *censuale predictum. Renunciantes scienter super predictis illi juri quod prohibet personas liberas loco pignoris vel obsidis pro peccunia teneri, et omni alii juri pro [nobis] contra predicta in aliquo facienti. Et, si forte aliquis dictorum quatuor hominum ad dictum hostaticum tenendum per vos vel vestros eligendorum in aliquo termino defecerit vel in aliquo contradixerit ad ipsum hostaticum tenendum,* |[34] *nisi necessitatem de non tenendo dictum hostaticum habuerit, et in ipso casu vos, dictus emptor, possitis alium eligere loco ipsius qui ipsum hostaticum tenere ibidem [habe]at et teneatur, incidamus nos, venditores predicti, et nostri in penam decem solidorum Jachensium pro quolibet qui dictum hostaticum non tenuerit et pro qualibet die qua defecerit*[d] *[ad ipsum] hostaticum non tenendum. De qua pena, vobis medietas, et alia* |[35] *medietas vicario et procuratori predictis vel eorum loca tenentibus, ut dictum est, adquiratur.*

Et si propter moram solucionis censualis predicti vel alicujus partis ipsius, dampnum, quod absit, aliquod sustinueritis vel gravamen, aut missiones vel expensas aliquas feceritis, in judicio vel extra, illa omnia et singula, cum toto interesse vestro, tam dampni quam lucri vobis et vestris restitu-|[36]*ere et emendare convenimus et promitimus bona fide, super quibus credatur et credi volumus vobis et vestris semper, vestro ac vestrorum proprio ju[ra]mento, quod, nunc ut ex tunc, vobis et vestris deferimus de presenti. Renun-*

ciantes scienter in predictis omni cuilibet alii generi probacionum quas vos vel vestros non oporteat facere super predictis aliqua racione, et juri |[37] dicenti "sacramenti delacionem ante ipsius sacramenti prestacionem posse per deferentem licite revocari", et consuetudini Ilerde que loquitur de expensis non restituendis, et omni legum et canonum auxilio.

Promitentes eciam, sollempni stipulacione et fide bona interposita, et sub pena eciam ducentorum morabatinorum alfonsinorum auri adquirenda, vobis, dicto emp-|[38]tori, et vestris quod nos, seu universitates supra dicte vel aliquis nostrum seu dictarum universitatum, de prolongamento solucionis censualis et aliorum predictorum non inpetrabimus seu faciemus inpetrari cartam aliquam sive cartas spacium sex mensium seu alicujus prolongamenti, vel graciam aliquam aut[e] *privilegium juris vel facti continentes, a domino rege Aragonum |[39] vel a domina regina seu ab aliquo filiorum suorum, vel a procuratore Aragonie et Catalonie, aut a dicto domino comite Urgelli et vicecomiti Agerensis, [se]u ab aliquo filiorum ipsius, nec ab aliqua alia potenti persona, vel personis per quas seu per quod distringi possitis ultra vestram voluntatem ad diferendam solucionem censualis et aliorum predictorum. Et, si inpetratum vel |[40] impetrate sint vel fuerint, contra vos vel vestros non utemur, et promitimus non uti aliqua racione. Immo expresse renunciamus ipsi spacio sex mensium et omnibus cartis, literis seu privilegiis inpetratis et de cetero inpetrandis, ac si hic expresse fieret mencio de eisdem. Nec unquam firmabimus nec firmare possimus contra vos vel vestros jus in posse dicti domini regis seu |[41] domini comitis et vicecomitis predicti aut vicariorum supra dictorum vel loca tenentium ipsorum, sive alicujus alterius judicis, pro diferenda, inpedienda, proroganda vel vobis eciam auferenda solucione dicti censualis seu aliorum predictorum vel alicujus partis ipsorum.*

Nec clamorem seu querelam aut compulsionem alicujus judicis sustinebimus seu eciam spectabimus, nec petemus libel-|[42]lum aut aliam accionem vel demandam nobis aut alicui nostrum seu dictis universitatibus vel alicui ipsarum universitatum dari aut edi per vos vel vestros, in scriptis aut eciam sine scriptis, nec contra vos vel vestros proponemus aliquam excepcionem retencionis, deduccionis, innovacionis, compensacionis seu inpedicionis aut aliam quamcumque dilatoriam vel peremptoriam super |[43] recepcione et recuperacione censualis et aliorum predictorum vel alicujus partis eorum.

Immo predicti vicarius et procurator vel eorum loca tenentes et quicumque[f] *alius judex competens, ex sola hostensione hujus instrumenti sibi facta, ad solam vestri seu vestrorum successorum requisicionem, sine aliqua citacione et alia juris sollempnitate, quibus ex certa sciencia de presenti renunciamus, compellant |[44] et forcient, et possint ac teneantur nos et nostros et dictam universitatem et singulares earundem et quilibet nostrum et ipsorum in solidum compellere seu eciam forciare, modis omnibus quibus poterint, ad dandum et solvendum vobis et cui vel quibus volueritis in perpetuum censuale predictum, expensas, missiones, interesse et penas predictas. Et vos eciam, emptor predictus, et vestri possitis |[45] pro predictis et quolibet premissorum pignorare nos et quilibet nostrum et universitates predictas et singulares earundem et omnia bona nostra, intus clausuras dictorum locorum et extra, et eciam omnia animalia aratoria et*

instrumenta arandi et quelibet alia pignora, privilegiata et non privilegiata, non obstante constitucione Pacis et Treuge qua cavetur quod animalia aratoria non |[46] pignorentur, et illa eciam constitucione qua cavetur quod aliqui officiales non intrent pignorare intus clausuras alicujus loci, cum eisdem constitucionibus et omnibus eciam aliis, et juribus, foris, statutis et consuetudinibus renunciamus de presenti. Que, quidem, pignora pro predictis facienda per vos seu vicarium et procuratorem supra dictos vel eorum loca tenentes vel per |[47] aliquem ipsorum, possitis vos et vestri, ac ipsi vicarius et procurator ac eorum loca tenentes, vendere et alienare, nulloque spacio dato seu spectato, cuicumque et quibuscumque volueritis et pro quocumque precio vobis visum fuerit, in solutum et satisfaccionem censualis et aliorum predictorum. Et super hoc renunciamus spaciis triginta et decem ac trium dierum et quatuor mensium et omnibus |[48] aliis spaciis que a jure vel alias dantur pro pignoribus vendendis. Et si quis nostrum, vel de universitatibus predictis, pignora supra dicta vobis vel vestris, aut vicario et procuratori supra dictis vel eorum loca tenentibus seu alicui ipsorum, abstulerit, vel ea in aliquo perturbaverit vel alias contra predicta venerit, quod in dicto casu nos et nostri, et dicte universitates et singula-|[49]res earundem, incidamus in penam ducentorum morabatinorum alfonsinorum auri, de qua vobis medietas, et alia vicario et procuratori predictis, seu uni ipsorum, ut dictum est, qui requisitus fuerit, penitus comitatur.

Et si forte, super predictis vel aliquo predictorum, sentencia aliqua, difinitiva seu interlocutoria, ferretur, seu preceptum aliquod nobis seu singularibus supra dictis per |[50] aliquem vel aliquos fieret, de solvendo, promitimus ab ipsis sentencia seu precepto non apellare, provocare seu alias suplicare, recipientes in nos et nostros et dictas universitates et singulares earundem, nunc ut ex tunc, sentenciam condempnacionis, omni apellacione rejecta sine aliqua excepcione juris et facti, quam contra hec non possimus ponere vel eciam |[51] allegare, in judicio vel extra, aliqua racione. Cui excepcioni juris et facti renunciamus de presenti ex certa sciencia et expresse, facientes vobis et vestris firmum pactum de non excipiendo et de non apellando et de non contradicendo et de non litigando unquam super predictis aliqua racione, sicut melius et plenius dici, scribi, intelligi vel excogitari potest, |[52] salvamento vestro ac comodo et vestrorum. Eciam si diceremus quod vobis et vestris fuisset de dicto censuali seu aliis predictis satisfactum, nisi hostenderimus in continenti solucionem vobis esse factam per publicum instrumentum confectum per notarium publicum Ilerde.

Et sic nos, venditores predicti, et nostri, faciemus vos, dictum emptorem, et vestros et quem volueritis loco vestri, predictos sexcentos |[53] solidos Jachensium censuales cum omnibus aliis predictis semper habere, tenere ac paciffice percipere et possidere, et faciemus inde vobis et vestris semper bonam salvetatem et legitimam guarenciam et eviccionem contra omnes et singulas personas, in judicio et extra, sine omni dampno, gravamine, expensa et missione vestri et vestrorum, nostris et cujusque nostrum et dictarum universitatum et singulorum |[54] earumdem propriis missionibus et expensis. Renunciantes scienter illi juri dicenti "emptorem primo deffendere guarenciam". Remitentes

vobis et vestris, ex certa sciencia nostra, pactum et necessitatem denunciandi, si forte super percepcione dicti censualis et aliorum predictorum per aliquem vel aliquos impedimentum aliquod prestaretur.

Et nichilominus, nos, homines et mulieres predicti, |[55] habitatores locorum predictorum, nominibus nostris propriis et nominibus eciam universitatum predictarum et singulorum earum, ex certa sciencia nostra, cum hoc eodem instrumento, facimus, constituimus et ordinamus sindicos et procuratores nostros et universitatum predictarum et singulorum earundem, quemlibet nostrum in solidum, ita quod occupantis condicio melior non existat, set quod per unum inceptum |[56] fuerit per alium prosequi valeat et finiri, videlicet vos, Petrum de la Torre et Bernardum de la Règola, predictos, presentes et recipientes, ad comparendum coram vicario et procuratori predictis vel eorum loca tenentibus, et ad confitendum, dicendum et recognoscendum, in judicio coram ipsis et quolibet ipsorum, omnia et singula in presenti instrumento contenta fore |[57] vera, ut superius continentur, et ad obligandum nos et quilibet nostrum, et dictas universitates et singulares ipsarum, in posse dictorum vicarii et procuratoris vel eorum loca tenentium, de solvendo, sub pena tertii dicti censualis, totum censuale predictum, penas et missiones predictas in loco et termino supra dictis quolibet anno, ut superius continetur, et ad recipiendum in vos, |[58] nomine nostro et cujuslibet nostrum et dictarum universitatum et singulorum ipsarum, pro predictis omnibus et singulis, sentencias condempnacionum et preceptum seu mandatum de solvendo censuale predictum, et ad laudandum, concedendum et aprobandum ac emologandum omnia et singula supra dicta, prout lacius in registris seu libris dictorum vicarii et procuratoris vel eorum |[59] loca tenentium melius poterit dictari et ordinari, et prout supra in presenti instrumento continetur, ad totum comodum et salvamentum vestri, emptoris predicti, et vestrorum successorum in censuali predicto, totumque precium predictum a dicto emptore et suis petendum et recipiendum, et apocham sive apochas et quecumque alia instrumenta que inde necessaria fuerint |[60] faciendum et firmandum, nec non et jurandum in animas nostrorum et cujuslibet nostrum obligaciones et sentencias supra dictas, et insuper ad faciendum, dicendum, tractandum, gerendum, procurandum, administrandum, obligandum, renunciandum, consentiendum et laudandum omnia et singula que in premissis et circa premissa et ea tangentibus seu dependen-|[61] tibus ex eisdem modo aliquo occurrerint facienda, eciam si mandatum exhigerent speciale, et ea sine quibus predicta expediri comode non valerent, eciam si graviora fuerint vel majora et que nos, seu dicte universitates et singulares earundem, facere possemus si personaliter interessemus, et ad prestandum seu faciendum, nomine nostrorum hominum predictorum, homagium |[62] et sacramentum in posse dicti procuratoris Vallis Ageris vel ejus locum tenentis de complendis omnibus et singulis supra dictis et infra scriptis. Ratum, enim, et firmum promitentes habere perpetuo quidquid per vos, dictos sindicos et procuratores nostros, super predictis vel aliquo predictorum, factum, confessatum, promissum, laudatum, aprobatum, procuratum, tractatum, obligatum, renuncia-|[63] tum, et alias gestum fuerit quoquo modo, ac si a nobis

et dictis universitatibus vel singularibus ipsarum esset factum.

Pro quibus, quidem, sexcentis solidis Jachensium censualibus supra dictis, penis, interesse, expensis, missionibus, guarencia, eviccione et aliis omnibus et singulis supra dictis solvendis, attendendis firmiter et complendis, obligamus vobis, dicto emptori, presenti, et |[64] *vestris et notario infra scripto, legitime stipulanti et recipienti pro vobis et omnibus illis quorum interest vel poterit interesse, omnia et singula bona* [*et*] *jura nostra et cujusque nostrum et dictarum universitatum et singulorum ipsarum, mobilia et inmobilia, specialiter et generaliter, ubique habita et habenda.*

Ad hec, nos, Brunissendis, Dei gracia abbatissa monasterii Vallis Viridi, Caterina de Canal-|[65]*da, priorissa, Sibilia d·Os, subpriorissa, Elionor de Vilamajor, sacristana, Arsendis de Vilamajor, subsacristana, Elionor de Piynana, infirmaria, Berenguerona d·Alçamora, cantrix, Berenguerona de Roques, subcantrix, Serena de Montrós, celleraria, Anglesona de Besora, hostalaria, Eligsendis ces Avelanes, Berenguerona de Queralt, Sibilia de Siscar, Sibi-*|[66]*lieta de Rayner, Blanqueta de Rayner, Blanqueta de Canalda, et Eligsendis de Girveta, moniales dicti monasterii, convocate et congregate ad capitulum ad sonum campane in loco ubi capitulum moris est in dicto monasterio congregari, attendentes predictos venditores vendidisse vobis, dicto emptori, et vestris predictum censuale partim pro necessitatibus suis* |[67] *et universitatum predictarum, ut superius continetur, et partim eciam pro utilitate nostra et tocius monasterii jam dicti, ideo, habita inter nos plenaria deliberacione super predictis, per nos et per totum conventum dicti monasterii, presentem et futurum, laudamus, aprobamus et confirmamus in omnibus et per omnia vobis, dicto emptori, et vestris presentem vendicionem vobis factam de censuali predicto* |[68] *et omnes et singulas obligaciones factas et faciendas vobis per bajulos dictorum locorum et alios venditores predictos racione censualis predicti et aliorum predictorum. Et nichilominus, ad tuicionem vestri, emptoris predicti, ac per comodo venditorum predictorum, promitimus dictum censuale, cum omnibus aliis supra dictis, vos, dictum emptorem, et vestros facere semper habere et tenere. Et faciemus inde vobis et vestris semper bonam* |[69] *salvetatem et legitimam guarenciam et eviccionem contra omnes et singulas personas, in judicio et extra ubique, propriis missionibus et expensis monasterii predicti, sine expensa et missione vestri et vestrorum sucessorum. Et tenore presentis instrumenti, quod vicem epistole obtinere volumus in hac parte, volumus quod venditores predicti, in casu quo vobis, dicto emptori, aliqua injuria vel forcia aut* |[70] *tolta facta esset de dicto censuali seu aliis predictis, aut aliquod impedimentum vobis fieret de non solvendo aut de prolongando censuale predictum vel partem aliquam ipsius per aliquem vel aliquos quoquo modo, possint vobis, dicto emptori, et vestris respondere de omnibus redditibus, exitibus, juribus et proventibus nobis pertinentibus in dictis locis et quolibet ipsorum quoquo modo, usque ad comple-*|[71]*mentum censualis et aliorum predictorum, quos redditus, exitus et proventus et jura, presencia et futura, vobis et vestris nunc ut ex tunc penitus obligamus. Et mandamus dictis hominibus quatenus pro predictis, per se vel per sindicos aut per procuratores idoneos, faciant dicto procuratori*

Vallis Ageris vel ejus locum tenenti homagium ore et manibus comendatum. Quoniam nos, cum hoc eodem |[72] instrumento, quod vicem epistole obtinere volumus, in hoc loco absolvimus de presenti eos, quoad predicta, ab omni sacramento, homagio et fidelitate quibus nobis teneantur aliqua racione.

Tactisque eciam a nobis omnibus, venditoribus supra dictis et quolibet nostrum, propriis manibus nostris corporaliter et libenter, sanctis quatuor euvangeliis et cru+ce Domini, juramus nos omnia |[73] et singula supra dicta rata et firma semper habere et tenere, eaque servare, atendere et complere et in aliquo non contra facere vel venire, verbo vel facto, per nos vel per interpositam personam aut personas ullo modo. Sic Deus nos et unumquemque nostrum adjuvet et ejus crux et sancta Dei euvangelia coram nobis posita et tacta.

Et ad majorem hujus rei firmitatem, |[74] nos, mulieres venditrices predicte, cerciorate de jure nostro per notarium infra scriptum, renunciamus scienter in predictis omni excepcioni doli, metus et vis, et beneficio senatus consulti Velleyani, et juri ypotecharum et pignorum nostrarum et omni alii juri et auxilio pro nobis vel nostris contra predicta in aliquo facientibus.

Tactisque a nobis et unaquaque nostrarum, propriis manibus |[75] nostris corporaliter et libenter, sanctis quatuor euvangeliis et cru+ce Domini, juramus nos omnia et singula supra dicta rata et firma semper habere et tenere, et in aliquo non contra facere vel venire, verbo vel facto, per nos vel per interpositam personam aut personas racione dotis vel sponsalicii nostrarum, vel aliqua racione. Sic Deus nos et unamquamque nostrum adjuvet et ejus |[76] crux et sancta Dei euvangelia coram nobis posita et tacta.

Quod est actum in loco predicto de Tregó, octavo idus febroarii, anno Domini M^{o}CCC^{o} quadragesimo primo.

Sig+num Petri de la Torre, bajuli dicti loci de Tregó, sig+num Dulciete, ejus uxoris, sig+num Bernardi de la Règola, sig+num Barchinone, ejus uxoris, sig+num Dominici Guitart, sig+num Barchinone, ejus uxoris, sig+num |[77] Raymundi Gombaldi, sig+num Marione, ejus uxoris, sig+num Guiylelmi Guitart, sig+num Dulciete, ejus uxoris, sig+num Bernardi Costa, sig+num Berenguerone, ejus uxoris, sig+num Guylelmi Ferrarii, sig+num Balagarie, ejus uxoris, sig+num Arnaldi Gesser, sig+num Ermessendis, ejus uxoris, sig+num Arnaldi Playà, sig+num Raymundi de Miyllà, sig+num Artesone, ejus uxoris, sig+num Bartolomei |[78] de Guàrdia, sig+num Bartolomeve, ejus uxoris, sig+num Guiylelmi Carnicer, sig+num Bartolomeve, ejus uxoris, sig+num Bernardi de Guasch, sig+num Petri de Miyllà, sig+num Dulciete, ejus uxoris, sig+num Berengueroni d·Assèn, sig+num Monsoni Guarner, sig+num Balagarie, ejus uxoris, sig+num Raymundi Navarre, sig+num Marione, ejus uxoris, sig+num Periconi de la Amenla, sig+num Balagarie, ejus |[79] uxoris, sig+num Andree Piquer, sig+num Beatricis, ejus uxoris, sig+num Petri Burgués, sig+num Marione, ejus uxoris, sig+num Acrimontis Terés, sig+num Sançone, ejus uxoris, sig+num Dominici

Arbert, sig+num Sibilie, ejus uxoris, sig+num Raymundi de Figuerola, sig+num Sançone, ejus uxoris, sig+num Bernardi Playà, sig+num Ferrarie, ejus uxoris, sig+num Raymundi d·Assèn, sig+num Sançone, ejus uxoris, |[80] *sig+num Arnaldi Just, sig+num Balagarie, ejus uxoris, sig+num Apparicii d·Argentera, sig+num Sibilie, ejus uxoris, sig+num Berengarii Giner, sig+num Marie, ejus uxoris, sig+num Antonii d·Abeylla, sig+num Berenguerone, ejus uxoris, sig+num Petri Navarre, sig+num Dulciete, ejus uxoris, sig+num Jacmeti Navarre, filii quondam Arnaldi Navarre, sig+num Jacobi de Burch, sig+num Mirande,* |[81] *ejus uxoris, sig+num Raymundi de Penella, sig+num Dulciete, ejus uxoris, sig+num Bartolomei de les Guàrdies, sig+num Petri Romei, sig+num Guiyllemone, ejus uxoris, sig+num Bernardi Borracii, sig+num Marione, ejus uxoris, sig+num Guiyllemone, uxoris quondam Arnaldi Navarre, sig+num Sançone, uxoris quondam Mathei Terés, sig+num Montsoni Guitart, sig+num Arnaldone,* |[82] *ejus uxoris, sig+num Petri Martell del Mas, sig+num Guiylelmi Deví, sig+num Sançone, ejus uxoris, sig+num Arnaldi Guitart, sig+num Dulciete, ejus uxoris, sig+num Apparicii de Sanahugia, sig+num Serene, ejus uxoris, sig+num Petri Mironi, sig+num Berengarie, ejus uxoris, sig+num Petri de la Torre, filii quondam Tamariti, [sig+num]* [g] *Valenti, sig+num Romie, ejus uxoris, sig+num Periconi de Penela,* |[83] *sig+num Ermessendis, ejus [matris]* [h]*, sig+num Arsendis Playana, sig+num Bartolomei Borraç, sig+num Anglesie, ejus uxoris, sig+num Martini Borraç, sig+num Ermessendis ejus uxoris, sig+num Periconi de Moror, sig+num [Marione]* [i]*, ejus uxoris, sig+num Petri d·Amiga, sig+num Brunissendis, ejus uxoris, sig+num Arnaldi de Corçà, sig+num Ermessendis, ejus uxoris, habitatorum dicti loci de Tregó;*

[84] *Sig+num Bernardi Ferrarii, bajuli dicti loci de Canelles, sig+num Barchinone, ejus uxoris, sig+num Arnaldi Solerii, sig+num Raymundete, ejus uxoris, sig+num Jacobi Guitart, sig+num Ermessendis, ejus uxoris, sig+num Martini d·Alòs, sig+num Raymundete, ejus uxoris, sig+num Balagarii Centoyll, sig+num Dulciete, ejus uxoris, sig+num Raymundi Figuera, sig+num Guillemone, ejus uxoris,* |[85] *sig+num Petri Scolà, sig+num Sançone, ejus uxoris, habitatorum loci predicti de Canelles;*

Sig+num Jacobi del Mayll, bajuli loci predicti de Blanchafort, sig+num Andreve, ejus uxoris, sig+num Arnaldi Figuera, sig+num Berenguerone, ejus uxoris, sig+num Tamariti Gaçol, sig+num Petri Marqués, sig+num Sibilie, ejus uxoris, [sig+num] Arnaldi Playà, sig+num Montsone, ejus uxoris, sig+num Berengarii d·Agre-|[86]*mont, sig+num Raymundete, ejus uxoris, sig+num Bernardi Baró, sig+num Dulciete, ejus uxoris, sig+num Raymundi Terés, sig+num Dulciete, ejus uxoris, sig+num Laurencii Gascó, sig+num Ermessendis, ejus uxoris, sig+num Petri Figuera, sig+num Montsone, ejus uxoris, sig+num Petri Mathei, sig+num Berengarii Martell, sig+num Eligsendis, ejus uxoris, sig+num Mathei Borrell, sig+num* |[87] *Petri del Mayll, sig+num Burguesie, ejus uxoris, sig+num Arnaldi Pilzà, sig+num Raymundete, ejus uxoris, sig+num Jacobi Guarner, sig+num Sançone, ejus uxoris, sig+num Petri Gayllart, sig+num Dulciete, ejus uxoris, sig+num Casset Gombau,*

sig+num Desiyade, ejus uxoris, sig+num Arnaldi Miyllà, sig+num Petri Figuera, sig+num Assenone, ejus uxoris, sig+num |[88] *Laurencii Astruch, sig+num Raymundi Gaçol, sig+num Geralde, ejus uxoris, sig+num Arnaldi Oller, sig+num Raymundete, ejus uxoris, sig+num Bernardi Figuera, sig+num Dulciete, ejus uxoris, sig+num Montsoni Valentí, sig+num Antonii del Mayll, sig+num Berenguerone, ejus uxoris, sig+num Periconi Gascó, sig+num Dulciete, ejus uxoris, sig+num Periconi de Moror, sig+num Desiyade, ejus uxoris,* |[89] *habitatorum dicti loci de Blanchafort;*

Venditorum predictorum;

Sig+num Brunissendis, Dei gracia abbatisse dicti monasterii Vallis Viridi, sig+num Caterine de Canalda, priorise, sig+num Sibilie d·Os, subpriorisse, sig+num Elionoris de Vilamajor, sacristane, sig+num Arsendis de Vilamajor, subsacristane, sig+num Elionoris de Piynana, infirmarie, sig+num Berenguerone d·Alçamo-|[90]*ra, cantricis*[j]*, sig+num Berenguerone de Roques, subcantricis, sig+num Serene de Montrós, celerarie, sig+num Anglesone de Besora, hostalarie, sig+num Eligsendis ces Avellanes, sig+num Berenguerone de Queralt, sig+num Sibilie de Siscar, sig+num Sibiliete de Rayner, sig+num Blanquete de Rayner, sig+num Blanquete de Canalda, sig+num Eligsendis de Girveta, monialium dicti monas-*|[91]*terii predictarum;*

Qui hec laudamus, concedimus et firmamus, et nos ⌊*eciam*⌋*, dicti venditores, juramus.*

Sig+num Bartolomei d·Oriola, sig+num Jacobi Lobet, testium firmarum et concessionum omnium venditorum predictorum et domine abbatisse et aliarum dominarum predictarum, qui quidem venditores predicti firmarunt, videliçet, unusquisque eorum in suo loco pedictorum, et dicta domina abbatissa |[92] *et alie domine supra dicte in monasterio supra dicto.*

[93] *Sig*(signe)*num Bartolomei de Turribus, notarii publici Ilerde, et eciam auctoritate regia, qui hoc scribi fecit et clausit et predictis interfuit, cum raso et emendato in V*[a] *linea, ubi dicitur "mater", et in XXI*[a] *linea, ubi dicitur "die adiato", et in eadem linea, ubi dicitur "absque fraude", et in XXII*[a] *linea, ubi dicitur "omnes sexcentos solidos", et in XXXVIII*[a] *linea, ubi dicitur "dicto", et XLII*[a] *linea, ubi* |[94] *dicitur "impedicionis", et in LVIII*[a] *linea, ubi dicitur "et", et in LXIX*[a] *linea, ubi dicitur "sindicos", et cum supra posito in XXVI*[a] *linea, ubi dicitur "sit comissa".*

[a] Esmenat; abans hi deia *ducentos* [b] Esmenat; abans hi deia *vicarius* [c] Esmenat; abans hi deia *dominus* [d] Esmenat amb la mateixa tinta de l'addició immediatament posterior; sembla que abans hi deia *deferit* [e] Esmenat [f] Esmenat [g] Corregit; el text omet aquesta creu de signatura, de manera que s'hi llegeix *Tamariti Valenti*; tanmateix, el document **181** es refereix a *Romia*, esposa d'un difunt *Petrus Valenti*, els quals nosaltres identifiquem amb el *Valenti* i la seva esposa *Romia* d'aquest document i el que segueix [h] Corregit; literalment hi diu *uxoris*, però en la llista d'atorgants hi diu *mater*, la qual cosa havia estat objecte d'esmena en l'original, tal com consta en la línia 91, a banda que també està d'acord amb el

document **158** [i] Literalment hi diu *Mirone*; corregit d'acord amb la llista d'atorgants i el doc. **158** [j] Ad lit.: *cantritricis*

158

6 febrer 1341

Pere de la Torre, batlle de Tragó, i Bernat de la Règola, també de Tragó, són nomenats síndics i procuradors per les universitats de Tragó, Canelles i Blancafort amb la finalitat de comparèixer davant l'oficial episcopal de Lleida en relació amb el censal de 600 sous de pensió que dites universitats han venut a Ramon Riambau.

▸ A 1341, ¦ febrer, 15⁇, còpia inserida en el document **161**.

[17] *Noverint universi quod die martis intitulata VIII° idus febroarii anno Domini M^{o}CCC^{o}XL° primo, in presencia mei, notarii, et testi-*|[18]*um infra scriptorum;*

Dulcia, uxor Petri de la Torre, Barchinona, uxor Bernardi de la Règola, Dominicus Guitart et Barchinona, ejus uxor, Raymundus Gombaldi et Mariona, ejus uxor, Guilelmus Guitart et Dulcieta, ejus uxor, Bernardus Costa et Berenguerona, ejus uxor, Guilelmus Ferrarii et Balagaria, ejus uxor, Arnaldus Gesser et Ermessendis, ejus uxor, Arnaldus Playà, Raymundus de Myllà et Artesona, ejus uxor, Bartholomeus de Guàrdia et Bartholome-|[19]*va, ejus uxor, Bernardus Guasch, Petrus de Myllà et Dulcieta, ejus uxor, Guilelmus Carnicer et Bartholomeva, ejus uxor, Berengueronus d·Assèn, Montsonus Guarner et Balagaria, ejus uxor, Raymundus Navarre et Mariona, ejus uxor, Periconus de la Amenla et Balagaria, ejus uxor, Andreas Piquer et Beatrix, ejus uxor, Petrus de Burgués et Mariona, ejus uxor, Agremontus Terrés et Sançona, ejus uxor,* |[20] *Dominicus Arbert et Sibilia, ejus uxor, Raymundus de Figuerola et Sançona, ejus uxor, Bernardus Playà et Ferraria, ejus uxor, Raymundus d·Assèn et Sançona, ejus uxor, Arnaldus Just et Balagaria, ejus uxor, Aparicius d·Argentera et Sibilia, ejus uxor, Berengarius Giner et Maria, ejus uxor, Antonius d·Abeylla et Berenguerona, ejus uxor, Petrus Navarre et Dulcieta, ejus uxor, Jacmetus Navarre,* |[21] *filius condam Arnaldi Navarre, Jacobus de Burch et Miranda, ejus uxor, Raymundus de Penella et Dulcieta, ejus uxor, Bartholomeus de les Guàrdies, Petrus Romei et Guillemona, ejus uxor, Bernardus Borraçii et Mariona, ejus uxor, Guillemona, uxor condam Arnaldi Navarre, Sançona, uxor condam Mathei Terrés, Montsonus Guitart et Arnaldona, ejus uxor, Petrus Martell del Mas, [Guilelmus Daví]* [a] |[22] *et Sançona, ejus uxor, Arnaldus Guitart et Dulcieta, ejus uxor, Aparicius de Sanahugia et Serena, ejus uxor, Petrus Miró et Berengaria, ejus uxor, Petrus de la Torre, filius condam Tamariti, Valenti et Romia, ejus uxor, Periconus de Penella et Ermessendis, ejus matris* [b]*, Arssendis Playana, Bartholomeus Borraç et Anglesia, ejus uxor, Martinus Borraç et Ermessendis [ejus]* |[23] *uxor, Periconus de Moror et Mariona, ejus*

uxor, Petrus d·Amiga et Brunissendis, ejus uxor, Arnaldus Corçà et Ermessendis, ejus uxor, habitatores loci de Tragó;

Et Bernardus Ferrarii, bajulus loci de Canelles, et Barchinona, ejus uxor, Arnaldus Solerii et Raymundeta, ejus uxor, Jacobus Guitart et Ermessendis, ejus uxor, Martinus d·Alòs et Raymundeta, ejus uxor, Balagarius Centoyll et Dulcieta, [ejus uxor], |[24] Raymundus Figuera et Guillemona, ejus uxor, Petrus Scolà et Sançona, ejus uxor, habitatores dicti loci de Canelles;

Et Jacobus del Mayll, bajulus loci de Blanchafort, et Andreva, ejus uxor, Arnaldus Figuera et Berenguerona, ejus uxor, Tamaritus Gaçol, Petrus Marqués et Sibilia, ejus uxor, Arnaldus Playà et Montsona, ejus uxor, Berengarius d·Agremont et Raymundeta, ejus uxor, Bernardus Ba[ró et Dul]-|[25]cieta, ejus uxor, Laurencius Gascó et Ermessendis, ejus uxor, Petrus Figuera et Montsona, ejus uxor, Petrus Mathei, Berengarius Martell et Elicssendis, ejus uxor, Matheus Borrell, Petrus del Mayll et Burguesia, ejus uxor, Arnaldus Pilzà et Raymundeta, ejus uxor, Jacobus Guarner et Sançona, ejus uxor, Petrus Gayllart et Dulcieta, ejus uxor, Casset Gombau et Desigada, ejus uxor, [¿Arnaldus?] |[26] Myllà, Petrus Figuera et Arssenona, ejus uxor, Laurencius Astruch, Raymundus Gaçol et Gueralda, ejus uxor, Arnaldus Oler et Raymundeta, ejus uxor, Bernardus Figuera et Dulcieta, ejus uxor, Montssonus Valentí, Antonius del Mayll et Berengaria, ejus uxor, Periconus Gascó et Dulcieta, ejus uxor, Periconus de Moror et De[si]gada[c], ejus uxor, habitatores dicti loci de Blanchafort;

Convocatis [et] |[27] congregatis consiliis per homines superius nominatos, videlicet, in unoquoque dictorum locorum ubi conssilium moris est congregari, et habita per ipsos in dictis consiliis plenaria deliberacione super presenti sindicatu faciendo et firmando, tam predicti homines quam mulieres predicte, per se et suos, et per univeritates locorum predictorum et singulorum ipsorum, constituerunt et ordinarunt |[28] certos et speciales sindicos ipsarum universitatum et cujuslibet earum, et procuratores suos et cujuslibet ipsorum, videlicet, Petrum de la Torre, bajulum dicti loci de Tragó, et Bernardum de la Règola, habitatorem ipsius loci, presentes et recipientes, ad comparendum, pro ipsis et universitatibus supradictis et singularibus ipsarum, coram venerabili domino officiali domini Ilerdensis episcopi vel ejus |[29] locum tenente et ad confitendum in judicio coram ipso, ipsos et dictas universitates et earum singulares vendidisse Raymundeto Riambau, civi Ilerdensi, et suis successoribus im·perpetuum, sexcentos solidos Jaccensium censuales, franchos et quitios, sine faticha et cinquanteno, pro precio sex millium et trescentorum solidorum dicte monete, quos eidem Raymundeto solvere promi-|[30]serunt ac suis imperpetuum in festo beate Agate die adiato sub pena excommunicacionis et sub aliis penis, in instrumento in posse mei, notarii infrascripti, facto super vendicione dicti censualis, contentis et expressatis. Et ad audiendum, aprobandum, laudandum et emologandum, et in se, nomine dictorum constituencium et cujuslibet ipsorum et universitatum predictarum et singulorum earum, |[31] suscipiendum sentenciam excommunicacionis ferendam, per dictum dominum officialem vel ejus locum tenentem,

contra ipsos constituentes et quemlibet ipsorum seu dictas universitates et singulares ipsarum, ac monicionem seu preceptum dictis constituentibus seu dictis sindicis, nomine ipsorum, fiendam seu fiendum de solvendo dicto Raymundeto et suis successoribus im·perpetuum dictum censuale, die |[32] *adiato, in termino supra dicto. Nec non, pro predictis et quolibet premissorum complendis, bona dictorum constituencium et cujuslibet ipsorum et universitatum predictarum et singulorum ipsarum firmiter obligandum et astringendum, et cujuslibet generis juramentum in animas dictorum constituencium et cujuslibet ipsorum faciendum seu prestandum. Et ad omnia alia et singula faciendum que in predictis* |[33] *et circa predicta occurrerint facienda et que speciale mandatum exigunt seu requirunt et sine quibus predicta expediri comode non valerent et que veri sindici et procuratores ad predicta legitime constituti possent facere seu eciam expedire, et que ipsi constituentes facere possent personaliter constituti. Ratum, enim, et firmum perpetuo dicti constituentes habere promiserunt quicquid* |[34] *per ipsos sindicos et procuratores in predictis et circa premissa actum fuerit vel eciam procuratum, promiseruntque eciam predicta vel aliqua premissorum nullo tempore revocare sub omnium bonorum ipsorum et cujuslibet eorum et universitatum predictarum et singulorum earundem obligacione. Et dicte mulieres, cerciorate de jure earum per me, notarium infra scriptum, renunciarunt scienter omni* |[35] *excepcioni doli, metus et vis, et beneficio senatus consulti Velleyani, et juri ipotecharum, et pignorum earum, et omni alii juri et auxilio pro ipsis vel aliqua earum contra predicta in aliquo facientibus. Et jurarunt ad sancta IIII*^{or} *evangelia et* [*cru*]+*cem*[d] *Domini predicta omnia rata et firma habere et tenere, et in aliquo non contraffacere vel venire racione dotis vel sponssali-*|[36]*cii earum vel alia racione.*

Et de predictis omnibus et singulis predicti constituentes requisiverunt fieri publicum instrumentum.

Quod est actum die, anno et locis predictis, presentibus Bartholomeo d·Oriola et Jacobo Lobet, testibus ad predicta specialiter convovatis et rogatis. |[37] *Sig*(signe)*num Bartholomei de Turribus, notarii publici Ilerdensis, et eciam auctoritate regia, qui hoc scripsit et clausit.*

[a] Ex documents **157**, **179**, **181** i **183** [b] Esmena sobre raspat [c] Ad lit.: *Degada* [d] Ad lit.: +*cem*

159

7 febrer 1341

Ramon Riambau concedeix a les universitats de Tragó, Blancafort i Canelles la gràcia de poder redimir el censal de 600 sous que li havien venut, sia tot d'una vegada o en dues parts.

▸ O M 2488.04. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Carta ⌊vel⌉ sensal⌊de Tregó⌉.* 2*. *Raymundus Riambau concedit universitati de Tragó quitationem censualis* DC *s. 1341.* 3. *L 1637/45.*

α 1552, Martí Marquina : Ma 227.

[1] *Noverint universi quod ego, Raymundetus Riambau, civis Ilerdensis, attendens et considerans me emisse ab universsitatibus locorum de Tregó, de Caneles et de Blanchafort [et singularibus ejus]dem sexcentos solidos Jacensium censuales fran⌊q⌉os, liberos et quitios, |[2] pro precio sex mille et trescentorum solidorum monete predicte, cum publico instrumento confecto per notarium infra scriptum, ut in eo plenius continetur, et, licet in ipso vendicionis instrumento ⌊nulla ·· 10 ch ··⌉o, set quod pure predicte universsitates et singulares earum vendi-|[3]derunt michi et meis im·perpetuum censuale predictum, tamen volo in aliquo complacere universsitatibus et singularibus supra dictis.*

Ideo, de gracia speciali, tenore presentis instrumenti ubique fir[miter valituri, per me et per omne]s successores meos, promito et concedo vobis, Petro de la Torre, |[4] bajulo dicti loci de Tregó, et Bernardo de la Règola, habitatori ipsius loci, sindicis et procuratoribus dictarum universsitatum et singulorum earundem, presentibus, et universsitatibus supra dictis ⌊dictorum locorum et singularibus⌉ ipsarum et cujuslibet earum, absentibus tanquam presentibus, et notario |[5] infra scripto, nomine ipsorum et omnium illorum quorum interest, intererit vel poterit interesse, legitime stipulanti et recipienti, quod si vos aut ipse universsitates, vel aliqua ex eis, ⌊et singulares earundem⌉ vel aliqui ex ipsis, volueritis seu voluerint a me vel meis |[6] successoribus emere, abstrahere seu redimere censuale predictum, totum in uno semel, vel, inter duas vices, medietatem, videlicet, qualibet racione, infra viginti ⌊annos a proximo preterito⌉ festo Beate Agate in antea continue computandos, quod |[7] hoc vos et universsitates jam dicte et singulares ipsarum facere possitis et possint, sine obstaculo mei et meorum, vobis, tamen, seu dictis universsitatibus aut ⌊singularibus jam dicti⌉s pro vobis et eis, michi seu meis solventibus et traden-|[8]tibus predictis sex mille et trescentis solidis dicti precii, et censuali debito usque ad illum diem quo ipsum abstrahere volueritis seu voluerint, si ipsum ⌊censuale totum in uno semel abs⌉trahere volueritis, et si ipsum inter duas vices abstra-|[9]here volueritis seu voluerint, solvente michi seu meis successoribus qualibet vice medietatem dicti precii, et censuali michi seu successoribus meis debito [·· 17 ch ··] totum dictum censsuale emeritis vel redimeritis seu predicti re-|[10]dimerint, in uno semel vel inter duas vices, a presentacione tocius censualis, vel si medietatem emeritis seu emerint, a prestacione medietatis ipsius [·· 17 ch ··] universsitates predicte et singulares jam dicti ex tunc sitis |[11] ac sint absoluti penitus et inmunes.

Et vobis et ipsis universsitatibus et singularibus jam dictis tunc facere promito, vel successores mei, quos ad hoc [·· 20 ch ··] instrumentum vendicionis et absolucionis tocius censualis, |[12] si totum emeritis seu emerint, vel de medietate, si medietatem emeritis seu emerint, ad totum comodum vestri et dictarum universsitatum et singulorum earum.

Ac eciam [·· 12 ch ··], *si forte die qua dictum censuale, totum vel partem, ut pre-* |[13] *dicitur, emere seu redimere volueritis seu voluerint universsitates jam dicte vel singulares ipsarum, non inveneritis me vel procuratorem meum vel aliquem de* [·· 12 ch ··] *vel procuratorem ipsius in civitate Ilerde, quod, facta primitus* |[14] *certificacione ad hospicium meum, vel ad hospicium successoris mei, liçeat vobis et universsitatibus supra dictis vel singularibus earum ponere ad nomen meum* [·· 12 ch ··]*orum dictum precium, si totum censuale redimeritis, vel medi-* |[15] *etatem si medietatem redimeritis seu redimerint, et censuale debitum, ut predicitur, in quodam trapeceto*[a] *tuto et securo civitatis predicte. Qua pecunia* [·· 7 ch ·· *trap*]*eceto*[a], *ita quod ego seu mei ipsam habere et recipere valeamus,* |[16] *sine contradiccione alicujus persone. Similiter vos et universsitates predicte et singulares jam dicti sitis et sint a prestacione dicti censualis, si totum precium* [·· 12 ch ··] *medietate, si medietatem dicti precii posueritis, ut predicitur,* |[17] *absoluti penitus et inmunes. Et in dicto casu, ego seu mei successores facere teneamur vobis et dictis universsitatibus et singularibus predictis instrumenta superius* [·· 12 ch ··] *vobis et dictis universsitatibus et singularibus supra dictis instrumenta* |[18] *vendicionis ipsius censualis, si totum emeritis, ut est dictum.*

In quorum omnium predictorum testimonium vobis et dictis universsitatibus et singularibus ⸢*jam dictis* ·· 5 ch ··⸣ *presens publicum instrumentum.*

Quod est actum VII° idus febroarii, |[19] *anno Domini millesimo CCC^o quadragesimo primo.*

Sig+num Raymundeti Riambau predicti, qui hec laudo, concedo et firmo.

Sig+num Bartholomei ⸢*d·Oriola*⸣[b], *sig+num Jacobi Lobeti, testium.*

[20] *Sig*(signe)*num Bartholomei de Turribus, notarii publici Ilerdensis, et etiam auctoritate regia, qui hoc scripssit et clausit.*

[a] *trapezetum*: taula de canvi [*du Cange*] [b] *Vide* doc. **158**

160

9 febrer 1341

El veguer reial de Lleida mana, mitjançant una sentència, que les universitats de Tragó, Blancafort i Canelles compleixin el seu compromís de pagar a Ramon Riambau un censal de 600 sous anuals.

▸ O Ma 2486.05. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Obligacio honorabilis Raimundeti Riambau, civis Ilerdensis, de DC^is solidis Jacensium in perpetuum censualibus, quos universitates locorum de Tregó, de Caneles et de Blanchafort eidem Raimundeto faciunt* ⸢*annis*⸣ *singulis in festo Sancte Agate, die adiato,* [·· 20 ch ··] *adquisita.* 2*. *Anno 1341*. 6. *L 1637/9*.

α 1552, Martí Marquina : Ma 231.

[1] *Pateat*[a] *universis quod die veneris que intitulabatur quinto idus febroarii, anno a Nativitate Domini millesimo CCC⁰ quadragesimo primo, coram honorabili Berengario Scolà, tenente locum vicarii et curie Ilerde pro domino rege, comparuit honorabilis Raimundetus Riambau, civis Ilerde, ex una parte. Comparuerunt etiam Petrus de la Torre et Bernardus de la Règula, habi-|*[2]*tatores loci de Trogó, nominibus eorum propriis et sindici et procuratores universitatum hominum et mulierum locorum dicti loci de Trogó, de Caneles et de Blanchaffort, nominibus eorum propriis et sindici et procuratores universitatum dictorum locorum et singularium ejusdem, tam hominum quam mulierum, de quibus procuratoribus et sindicatibus fidem fecerunt per Bartholomeum de Turribus, notarium |*[3] *publicum Ilerdensem et etiam regia auctoritate, ibidem presentem, qui dixit se sufficientes procuraciones et sindicatibus ad infra scripta recepisse, ex altera. Et dictus Raimundetus Riambau dixit et proposuit, in presencia dicti locum tenentis vicarii, ad jus reddendum publice sedentis in domo ubi cause vicarie et curie Ilerde tractantur, presentibus procuratoribus et |*[4] *sindicis supra dictis, hec que secuntur:*

> *Coram vobis, venerabili Berengario Scolà, tenente locum vicarii et curie Ilerde pro domino rege, eo meliori modo quo melius juri ac intencioni dicti Raimundeti Riambau valeat adaptari, dicit et proponit dictus Raimundetus Riambau quod universitates hominum et mulierum dictorum locorum de Trogó, de Caneles et de Blancha-|*[5]*fort, ac singulares earundem et quilibet eorum in solidum, vendiderunt dicto Raimundeto Riambau et heredibus ac successoribus suis, sexcentos solidos Jaccensium imperpetuum censuales, cum publico instrumento confecto per dictum notarium, super omnibus et singulis bonis et juribus universitatum predictarum et singularium hominum et mulierum earundem, franchos, quitios et inmunes, si-|*[6]*ne fatica, tamen, et cinquanteno, pro precio sex milium et trescentorum solidorum Jaccensium. Quos, quidem, sexcentos solidos Jaccensium im·perpetuum censuales promiserunt solvere die adiato dicto Raimundeto Riambau et successoribus suis im·perpetuum, intus civitatem Ilerde, in domo habitacionis sue et suorum successorum in dicto censuali, sine omni missione, dampno et interesse dicti Raimun-|*[7]*deti Riambau et succesorum suorum, a proximo preterito festo Beate Agate ad unum annum primo venturum et continue completum, et deinde singulis annis im·perpetuum in dicto festo sive termino, positos, traditos et dimissos in domo ipsius Raimundeti Riambau et dictorum suorum successorum, sub pena tercii adquirenda domino regi et vicario Ilerde vel ejus locum tenenti, qui nunc |*[8] *est vel qui pro tempore fuerit ejus loco, et sub aliis penis, pactis, obligacionibus et prestacione et emendacione dampnorum, missionum et expensarum, ac etiam tocius interesse ejusdem Raimundeti Riambau et dictorum suorum successorum in predictis, prout in instrumento vendicionis censualis predicti liquidum est videre. Pro quibus, quidem, omnibus et singulis supra dictis et aliis omnibus in dicto |*[9] *instrumento vendicionis dicti censualis*

contentis attendendis, servandis et bona fide complendis sine omni enganno, obligarunt predicti venditores et quilibet eorum in solidum, ut predicitur, absque omni dolo, eidem emptori et successoribus suis in dicto censuali, omnia eorum bona et jura, mobilia et inmobilia ac se movencia, specialiter et generaliter, ubique habita et habenda, prout in ins-|[10]trumento vendicionis censualis predicti lacius continetur.

Quare petiit et requisivit dictus Raimundetus Riambau, universitates predictas et singulares earundem et quemlibet eorum in solidum, licet absentes, et eorum sindicos et procuratores presentes, ad dandum et solvendum preffato Raimundeto Riambau et successoribus suis predictos sexcentos solidos Jaccensium censu-|[11] ales im·perpetuum in dicto festo seu termino, die adiato, intus Ilerdam, salve, ut predicitur, sine aliqua monicione vel requisicione ejusdem Raimundeti Riambau et suorum successorum, et ad dandum etiam et solvendum eidem Raimundeto et dictis suis successoribus in censuali predicto, omnes et singulas penas in dicto instrumento vendicionali appositas et insertas, tociens quo-|[12]ciens eis comiti contigerit et comiti est conventum inter partes predictas, et expensas, missiones, dampna et interesse, que vel quas dictum Raimundetum Riambau vel successores suos in predictis per eum emptis oportuerit facere et sustinere quoquo modo, pro petendis, exhigendis et habendis dictis sexcentis solidis Jaccensium censualibus vel aliqua parte ipsorum a dicto termino in |[13] antea, sub omnibus aliis obligacionibus, securitatibus et cautelis appositis et contentis in dicto instrumento vendicionis censualis predicti, sentencialiter condempnari et eis preceptum fieri de solvendo, omni excepcione et dilacione retrojectis, et condempnatos ad solvendum compelli, adveniente termino prefixo annuatim solucionis faciende de censuali predicto, justicia me-|[14]diante. Petens super predictis jus sibi fieri et justiciam exhiberi.

Qua peticione oblata et proposita per dictum Raimundetum Riambau, dictus locum tenens vicarii, ad instanciam et requisicionem dicti Raimundeti Riambau, fecit legi, exponi et publicari, predictis procuratoribus et sindicis universitatum predictarum et singularium ex eis, peticionem pre-|[15]dictam, per Francischum Claverii, notarium ac scriptorem dicte curie vicarie scriptam. Qua lecta, dictus locum tenens vicarii, instante et requirente dicto Raimundeto Riambau, mandavit dictis procuratoribus et sindicis universitatum predictarum et singulorum ex eis, ibi ante sui presenciam constitutis, ut responderent peticioni predicte. Et dicti procuratores et sindici, nominibus eorum |[16] propriis et nomine illorum quorum procuratores et sindici existunt, licet scirent se in civitate Ilerde conveniri non posse et se racione loci forum posse declinare, tamen, ex certa sciencia illi excepcioni renunciarunt ibidem quod judicium subire volentes, responderunt dicte peticioni, animo contestandi litem, et fuerunt confessi predictam peticionem et contenta in ea fore vera, |[17] prout superius continetur, nec non eciam omnia alia contenta in instrumento vendicionis censualis predicti. Qua confessione seu litis contestacione facta,

predictus Raimundetus Riambau requisivit dictum locum tenentem vicarii, moreque solito, ad jus reddendum sedentem, quod dictas universitates et singulares earundem, licet absentes, et dictos sindicos seu procuratores presentes, |[18] tanquam in judicio constitutos, sentencialiter condempnaret et eis preceptum de solvendo faceret censuale predictum eidem Raimundeto Riambau et successoribus suis annuatim et im·perpetuum in dicto festo seu termino, die adiato, intus civitatem Ilerde juxta proposita per eundem Raimundetum, simul cum omnibus penis, missionibus, dampnis et interesse factis et faciendis pro |[19] predictis sexcentis solidis Jaccensium censualibus petendis, exhigendis, recuperandis a dictis universitatibus et singularibus earundem a dicto termino in antea. Et dictus locum tenens vicarii, attentis propositis et requisitis per dictum Raimundetum Riambau nec non etiam omnibus aliis et singulis supra dictis ultrocitroque propositis et assertis, partibus predictis instantibus et requirentibus, |[20] processit ad sentenciam sive pronunciacionem ferendam in predictis in hunc modum:

> *Unde, nos, Berengarius Scolà, locum tenens predictus, visa peticione facta seu proposita per dictum Raimundetum Riambau, visa etiam litis contestacione seu responsione eidem peticioni facta per dictos sindicos et procuratores, visis etiam omnibus aliis et singulis que dicte partes |[21] dicere et proponere voluerunt, sacrosanctis IIII^or^ Dei evangeliis coram nobis positis, ut de vultu Dei nostrum judicium prodeat et occuli nostri videant equitatem, cum constet nobis per confessionem dictorum sindicum et procuratorum universitatum predictarum, et singulorum ex eis, intencionem dicti Raimundeti Riambau super propositis et requisitis supra per eum fore sufficienter fun-|[22]datam, et de jure in confessis nulle sint partes judicis nisi in condempnando, idcirco, ipsos procuratores et sindicos presentes, et universitates predictas, et singulares earundem, et quemlibet eorum in solidum, licet absentes, ad dandum et solvendum dicto Raimundeto Riambau et dictis successoribus suis predictos sexcentos solidos Jaccensium censuales annuatim im·perpetuum, die |[23] adiato, in termino preffixo, prout in dicta peticione est expressatum ac etiam declaratum, salve et secure aductos vel aportatos, positos et dimissos cum effectu in hospicio ubi dictus Raimundetus Riambau inhabitat vel successores sui in eodem censuali habitabunt in futurum in dicto termino, die adiato, ut predicitur, intus civitatem Ilerdensem, salve et secure, sub pena |[24] tercii adquirenda vicario Ilerde vel ejus locum tenenti qui nunc est vel qui pro tempore fuerit nomine domini regis, et sub aliis penis, obligacionibus, securitatibus et cautelis in dicto instrumento vendicionis censualis predicti contentis et appositis, sine omni expensa et missione dicti Raimundeti Riambau et suorum successorum in ipso censuali, de consensu et voluntate expressis |[25] dictorum comparencium, sentencialiter condempnamus, et eis preceptum de solvendo dictum censuale facimus in termino prefixo im·perpetuum, die adiato, prout superius enarratur. Condempnamus etiam dictos sindicos et procuratores presentes, et dictas universitates et singulares earundem et quemlibet in solidum, licet*

absentes, ad dandum et solvendum dicto Raimun-|[26]deto Riambau et dictis suis successoribus in dicto censuali omnes et singulas penas in dicto instrumento vendicionali appositas et insertas, tociens quociens eas comiti contigerit vel comiti est conventum inter partes predictas, et expensas, dampna et interesse que vel quas dictum Raimundetum Riambau, vel suos successores in predictis per eum emptis, opportuerit facere quoquo |[27] modo pro petendis, exhigendis et habendis dictis sexcentis solidis Jaccensium censualibus vel aliqua parte ipsorum a dictis terminis in antea.

Lata et in scriptis recitata fuit hec sentencia seu pronunciacio in dicta domo curie vicarie die et anno preffixis, presentibus dicto Raimundeto Riambau, ex una parte, et dictis procuratoribus et sindicis universitatum predictarum |[28] et singulorum earundem, nominibus quibus supra, ex altera, et presentibus etiam testibus infra scriptis.

Et in continenti, dicti procuratores et sindici, nominibus omnium illorum quorum procuratores et sindici existunt, tam dictam sentenciam quam preceptum predictum de solvendo im·perpetuum censuale et alia predicta laudarunt et aprobarunt, ratifficaverunt et emologaverunt, ac etiam con-|[29]firmaverunt, nominibus suis propriis et nomine illorum quorum procuratores et sindici existunt et cujuslibet eorundem in solidum, in omnibus et per omnia, preceptum predictum de solvendo factum in se et illos quorum procuratores et sindici existunt susceperunt et promiserunt, ex pacto sollempni legitima stipulacione vallato, auctoriçante dicto domino locum tenente vicarii, ab ipsa |[30] sentencia seu pronunciacione ac precepto predictis non appellare, provocare [seu alias suplicare, in scriptis vel sine] [b]. Immo sub ipso pacto renunciaverunt omni appellacionis, provocacionis et supplicacionis et in integrum restitucionis benefficio specialiter et expresse.

Et renunciaverunt etiam dicti sindici et procuratores, nominibus eorum propriis et illorum quorum ad predicta et |[31] infra scripta sindici et procuratores existunt, omni alii monicioni ac cita[cioni que fieri debeant de jure vel de urbanitate et que solite] [c] sunt fieri debitoribus aut confessis.

Renunciaverunt etiam, per pactum sollempne legitima stipulacione vallatum, predicti sindici et procuratores universitatum predictarum et singulorum ex eis, auctoriçante dicto locum tenente |[32] vicarii, quod pro predicto censuali seu parte ejusdem, ac super missionibus, intere[sse et] [d] expensis et penis predictis non possint dicti venditores aut successores ipsorum fidanciam de directo prestare vel offerre, nec possint etiam jus firmare, nec modo aliquo litigare, nec proponere aliquam excepcionem dilatoriam vel peremptoriam, vel quamlibet aliam propter |[33] tempus feriatum, mesium, vindemiarum vel nundinarum, vel statutorum municipalium factorum vel faciendorum, vel aliam excepcionem, dilatoriam seu peremptoriam adversus predictam confessionem, sentenciam seu pronunciacionem ac preceptum de solvendo censuale predictum, nec contra solucionem faciendam censualis predicti vel partis ejusdem et expensarum |[34] et penarum et

interesse predictarum, nisi tantum de soluto, de qua statim promptam fidem habeant facere cum publicis instrumentis confectis per notarium Ilerde. Immo, sub eisdem pactis et auctoriçante dictum locum tenente vicarii, promiserunt dicti sindici et procuratores, nominibus suis propriis et nominibus illorum quorum sindici et procuratores existunt, ipsis non uti. Renun-|[35]*ciando super hoc illi juri dicenti "a pacto contra bonos mores existenti quis renunciare nequeat".*

Renunciaverunt etiam, ex pacto sollempni et auctoriçante dicto locum tenente, omni conpensacioni, deduccioni, innovacioni, tacite vel expresse, ac retencioni et excepcioni pacti de non petendo et de non agendo, quas adversus confessionem predictam et so-|[36]*lucionem faciendam censualis predicti seu partis ejusdem et penarum et expensarum predictarum, seu contra aliqua de predictis, proponere possint, nec eis uti valeant in execucione, vel ante seu post, vel alias.*

Renunciaverunt etiam, nominibus quibus supra, super hoc illi juri dicenti "eum qui judicati accioni convenitur compensacionem peccunie sibi debite |[37] *implorare seu proponere posse", et ill juri dicenti "accionem per excepcionem tolli si tacite vel expresse fiat novatio".*

Renunciaverunt etiam, dicti sindici et procuratores, nominibus suis propriis et nominibus illorum omnium quorum procuratores et sindici existunt, per pactum sollempne in judicio, et auctoriçante ipso locum tenente vicarii, omni libelli oblacioni, |[38] *litis contestacioni et testium produccioni et cujuslibet facti probacioni, specialiter et generaliter, omni sollempnitati et celebritati ordinis judiciarii introducte, et omni alii juri canonico et civili, novissimo vel antiquo, quibus contra predicta se aliqualiter juvare possent. Quoniam voluerunt et expresse se obligarunt predicti sindici et procuratores, |*[39] *nominibus quibus supra, quod sola exhibicione et hostensione presentis confessionis, sentencie pronunciacionis ac precepti de solvendo, habeantur dicti venditores et quilibet eorum in solidum pro convictis et condempnatis in dicto censuali, penis, dampnis, missionibus et expensis et interesse predictis solvendo dicto*[e] *Raymundeto Riambau et heredibus |*[40] *et successoribus suis in dicto termino et loco prefixis, modis quibus supra, et de tercio exsolvendo dicto domino regi seu dicto vicario vel ejus locum tenenti qui nunc sunt vel qui pro tempore fuerint ejus loco.*

Renunciaverunt etiam predicti sindici et procuratores, per pactum sollempne et auctoriçante dicto locum tenente vicarii, spacio temporis quadrimestis, |[41] *quod regulariter a lege dari consuevit confitentibus ac precepta de solvendo recipientibus, et insuper omni alii spacio indulto vel indulgendo a principe vel a quocumque alio, sive sint decem dierum vel alterius temporis.*

Et etiam renunciaverunt, specialiter et expresse ex pacto sollempni, preffato locum tenente vicarii auctoriçante, omnibus et singulis |[42] *nullitatum causis que, contra dictam sentenciam seu pronunciacionem aut preceptum de solvendo, ex persona judicis, seu racione loci ac temporis aut fori seu judicii, seu vicio processus vel pronunciacionis*

aut sentencie seu precepti predicti, proponi seu allegari possent qualitercumque. Promiserunt etiam dicti sindici et procuratores, nomine quo supra, ex pacto, quod |[43] *dicti venditores ac eorum successores non proponent dictam sentenciam seu pronunciacionem et preceptum predictum de solvendo ante terminum predicte solucionis fore prolatam ac prolatum, nec aliqua alia quibus contra jura comunia, canonica et civilia ac etiam municipalia vel generalia Cathalonie se docere possent ipsi vel illi quorum sindici et pro-*|[44] *curatores existunt gravatos fore in predictis vel infra scriptis seu aliquo premissorum vel infra scriptorum.*

Voluerunt etiam et expresse obligarunt se et illos quorum sindici et procuratores existunt, quod si forte dicti venditores fuerint remissi vel negligentes aut morosi in solvendo censuale predictum, aut partem ejusdem, ac penas et interesse et missio-|[45] *nes et expensas predictas, et in complendis aliis supra dictis modis et formis quibus supra, quod dictus dominus rex seu ipse vicarius, vel ejus locum tenens qui nunc est vel qui pro tempore fuerit exsequatur vel exsequi habeat sumarie, simpliciter et de plano, sine strepitu et figura judicii, suo tantummodo officio, vel ad solam simplicem requisicionem dicti* |[46] *emptoris et suorum successorum in predictis, sine aliqua monicione et citacione facienda quolibet anno statim inmediate lapso termino preffixo, dictam sentenciam et pronunciacionem et preceptum predictum de solvendo dictum censuale, cum tercio et cum penis, dampnis, interesse, missionibus et expensis predictis, in bonis et juribus, mobilibus et inmobilibus* |[47] *ac semoventibus, dictorum venditorum et cujuslibet eorundem in solidum ubique reperiantur infra clausuras locorum predictorum de Trogó, de Caneles et de Blanchafort et extra, et pignorare etiam animalia aratoria et instrumenta arandi, et generaliter quelibet alia bona et jura mobilia et inmobilia ac semovencia, privilegiata et non privilegiata, uni-*|[48] *versitatum predictarum et singulorum ex eis et cujuslibet earundem, non obstante constitucionis Pacis et Treuge vel qualibet alia constitucione qua cavetur quod animalia aratoria seu quelibet alia animalia et instrumenta arandi non pignorentur nec pignoraciones fiant infra clausuras alicujus loci, quibus constitucionibus, et etiam illis juribus* |[49] *quibus cavetur primo debere fieri execucionem in bonis mobilibus quam inmobilibus. Idem sindici et procuratores, nominibus quibus supra, renunciaverunt specaliter et expresse.*

Voluerunt etiam dicti sindici et procuratores, nominibus quibus supra, quod in quocumque loco et ubicumque possit fieri execucio contra dictos venditores, et jura, res et bona eorum, privilegiata vel non privilegiata, pignorando |[50] *et vendendo quociens-cumque et ubicumque reperiantur jure, sollempnitate, que in faciendis execucionibus fieri injungitur servata vel non servata, non obstantibus aliquo jure vel aliqua constitucione negative vel prohibitorie possitis, seu jus publicum auctoritate et utilitate in se contravenientibus, quibus juribus ex certa sciencia et expresse renunciarunt dicti sindici et procuratores in judicio* |[51] *constituti, auctoriçante dicto locum tenente vicarii perinde ac si hic essent de verbo ad verbum specifficata vel etiam declarata.*

Renunciarunt etiam juri dicenti "ob ers[f] *alienum liberos homines capi non pos-*

se seu etiam detineri". Et si forte, quod absit, pro predicto censuali seu parte ejusdem restante ad solvendum, aut pro tercio aut penis ac etiam interesse pre-|[52]dictis petendis, exhigendis et habendis, ut predicitur, modo aliquo dictus Raimundetus Riambau et sui successores in predictis, seu dominus rex vel dictus vicarius, vel ejus locum tenens qui nunc est vel qui pro tempore fuerit, haberent facere aliquas expensas seu missiones in judicio vel extra, aut dampna aliqua seu interesse pati, ea omnia et singula dicti sindici et procurato-|[53]res, nominibus suis propriis et illorum quorum sindici et procuratores existunt, promiserunt, ex pacto sollempne, ressarcire ac penitus emendare, super quibus stari et credi voluerunt, dicti sindici et procuratores, solo dicti Raimundeti Riambau et suorum successorum simplici verbo, sine testibus et juramento. Quod, quidem, juramentum ipsi Raimundeto Riambau et suis, nunc |[54] ut ex tunc, et ex tunc ut ex nunc, detulerunt de presenti, renunciando super hoc juri dicenti "delacionem juramenti revocari posse ante quam prestetur", et consuetudini Ilerdensi et alterius cujuslibet loci que loquitur de expensis non restituendis. Nec non promiserunt, ex pacto sollempni, ab illa execucione, si fieri haberet, tam pro censuali quam pro tercio et pro expensis, damp-|[55]nis, missionibus et interesse ac penis predictis in instrumento vendicionis dicti censualis appositis et contentis, contra dictos venditores seu quemlibet ex eis, aut successores ipsorum seu bona eorum non appellare. Immo quascumque vendiciones que fieri contigeret racione cujuscumque execucionis vel alias, ipsas ratas promiserunt, nominibus quibus supra, habere, atque firmas, ex nunc |[56] prout ex tunc et ex tunc prout ex nunc, obligando de presenti quibuscumque ementibus [·· 40 ch ··] ipsa execucione quandocumque et quocienscumque fiat pro predictis seu earum occasione qualitercumque omnia bona dictorum venditorum et suorum successorum et universitatum predictarum et singulorum earundem pro guarencia et eviccio-|[57]ne eorundem.

Renunciarunt etiam sindici et procuratores predicti, nominibus quibus supra, [·· 40 ch ··] provisionibus summi pontifficis, et illustrissimi domini regis Aragonum, et domine regine, consortis sue, et filiorum eorundem, et generalis procuratoris Cathalonie, et vices gerentis eorundem, et aliarum |[58] quarumlibet potencium personarum obtentis vel etiam obtinendis ad postulacionem [·· 15 ch ··] concessis ac etiam concedendis, tam specialiter quam generaliter. Et promiserunt ex pacto sollempni non obtinere, et quod obtentis vel obtinendis dicti venditores et eorum successores non utentur nec uti valeant, per se ac suos, in judicio vel extra, adversus predicta vel |[59] aliqua de predictis vel etiam infra scriptis. Immo voluerunt et concesserunt expresse dicti sindici et procuratores, nominibus quibus supra, quod si forte dicti venditores vel eorum successores unquam super predicto censuali aut parte ejusdem, vel tercio, vel super expensis, penis et interesse predictis, aliquam elongamenti graciam impetraverint a personis predictis vel aliqua alia de hoc potestatem |[60] habente vel alias optinuerint et eas usi fuerint, etiam si proprio motu concessa fuerint, quod in continenti ipso facto incurrant et incidant in dictam penam contentam in dicto instrumento vendicionis predicte. Et nichilominus ipsa elongamenti gracia, tociens quociens obtenta fuerit seu indulta, careat totaliter viribus et effectu, presenti

pacto in suo robore duraturo.

Et |[61] insuper, pro omnibus et singulis supra dictis et infra scriptis attendendis, servandis et complendis bona fide, sine omni dolo et fraude, obligaverunt [g] *dicti sindici et procuratores, nominibus quibus supra, dicto Raimundeto Riambau, presenti, et dicto locum tenenti vicarii, et notario infra scripto, tanquam publicis et autenticis personis recipientibus et legitime stipulantibus pro omnibus illis quorum |[62] interesset vel poterit interesse in futurum, omnia et singula bona et jura dictorum venditorum et universitatum predictarum et singulorum ex eis, et cujusque ipsorum in solidum, mobilia et inmobilia ac semovencia, specialiter et generaliter, ubique sint habita et habenda. Voluerunt etiam et concesserunt preffati sindici et procuratores, nominibus quibus supra, quod si forte, quod absit, de jure vel de facto, contra |[63] bona ipsorum venditorum, vel alterius eorundem aut possessores aut detentores eorundem bonorum, contigerit dictum Raimundetum Riambau et suos successores, pro predictis seu aliquo aut aliquibus predictorum, litigare seu execucionem requirere, quod, propter hoc seu propter aliquod aliud, idem Raimundetus Riambau et successores ejusdem in predictis non impediantur nec impediri |[64] valeant quin contra alium vel alios dictorum venditorum, vel quemlibet eorumdem in solidum, et bona ipsorum et possessores et detentores eorundem, possent facere fieri execucionem et agere in judicio, et quin etiam variare possint donec dicto Raimundeto Riambau aut successoribus ejusdem de premissis omnibus et singulis extiterit plenarie satisfactum.*

Renunciarunt etiam preffati sindici |[65] et procuratores, nominibus quibus supra, generaliter omni juri canonico et civili, usatico, foro, usui, consuetudini, scriptis et non scriptis, et omni statuto municipali et generali Cathalonie, premissis vel eorum aliquibus repugnantibus quoquo modo, quibus se possent dicti venditores et eorum successores adversus predicta vel aliquod de predictis aliquatenus adjuvare. Voluerunt etiam et con-|[66]cesserunt predicti sindici et procuratores, nominibus quibus supra, quod omnia et singula que pars dicti emptoris et sui successores apponi facere voluerint in presente processu ad securitatem suam et suorum, possint hoc facere, non mutata substancia presentis actus, quandocumque et quocienscumque ipsi emptori et suis successoribus in predictis visum fuerit expedire, ad simplicem requi-|[67]sicionem ipsius emptoris et successorum ejusdem et de consilio peritorum quos dictus emptor vel sui ad hec duxerint eligendo, ipsis venditoribus et eorum successoribus vel altero eorum minime vocatis seu etiam requisitis. Voluerunt etiam dicti sindici et procuratores, nominibus quibus supra, quod si forte in presenti scriptura aliqua hic apposita sunt que propter verborum vel nimiam juris supti-|[68]litatem dicto emptori et suis nocere possent et alteri parti prodesse, ea pro non scriptis et non appositis habeantur ac si hic non essent scripta specialiter nec apposita. Si qua vero hic dessunt que essent utilia dicto emptori et suis, ea pro scriptis et appositis et sub intellectis hic penitus habeantur. Ambigua, vero, dubia vel obscura, si qua hic apposita sunt, ipsi emptori et suis in dicto censu-|[69]ali quocumque arbitrio penitus comitendo, juribus aliquibus non obstantibus, quibus, quantum ad hec et etiam ad

omnia alia et singula supra dicta, ipsi procuratores et sindici, nominibus quibus supra, renunciaverunt de presenti specialiter et expresse tanquam hic singulariter et sigillatim positis et scriptis seu etiam insertis, quibus contra predicta vel aliqua de predictis possent dicti venditores |[70] *ac eorum successores modo aliquo adjuvari, sicut melius, plenius, sanius ac utilius dici, scribi, intelligi vel excogitari potest, salvamento ac comodo dicti emptoris et suorum successorum.*

Et nichilominus dicti sindici et procuratores, nominibus quibus supra, promiserunt, in posse dicti locum tenentis vicarii, nomine domini regis, omnia et singula supradicta, et etiam omnia alia in ins-|[71]*trumento vendicionis presentis censualis contenta, attendere et complere. Et, ut predicta majori gaudeant firmitate, dicti sindici et procuratores, nominibus quibus supra, in posse dicti locum tenentis vicarii, nomine domini regis, recipienti in animas eorum proprias, et eorum quorum procuratores et sindici existunt, jurarunt ad sancta Dei evangelia et cru+cem Domini predicta* |[72] *omnia et singula et etiam omnia alia et singula in instrumento vendicionis presentis censualis contenta attendere firmiter et complere, prout superius dicta sunt, et contra ea vel aliqua de predictis non venire nec facere jure aliquo, modo vel causa.*

Quod est actum die et anno quo supra, presentibus discreto Petro Alberti, jurisperito, et Bartholomeo Çabaterii, notario Ilerdensi, pro testibus ad hec |[73] *specialiter vocatis, rogatis et electis.*

Sig(signe)*num mei, Francisci Claverii, publici auctoritate illustrissimi domini regis Aragonum notarii per totam terram et dominacionem ejusdem, ac scriptoris scribanie curie vicarie Ilerde pro dicto domino rege, qui hoc scribi feci a registro curie vicarie predicte, et* |[74] *clausi, et predictis interfui.*

[a] Inicial adornada [b] *Vide* doc. **182**, lin. 22 [c] *Vide* doc. **182**, lin. 23 [d] *Vide* doc. **182**, lin. 24 [e] Esmenat; abans hi deia *dictis* [f] Per *ob aes* [g] Sembla esmenat a *obligarunt*

161

Lleida, ¦15 febrer?¦ 1341

L'oficial episcopal de Lleida dicta sentència sobre un censal de 600 sous jaquesos de pensió que les universitats de Tragó, Canelles i Blancafort s'havien compromès a pagar a Ramon Riambau, ciutadà de Lleida, a canvi d'un capital de 6 300 sous. Si dites universitats no satisfan dita pensió cada any el dia que s'havia establert, a saber, el dia de Santa Àgata (5 de febrer), aleshores incorreran en pena d'excomunió.

▸ P M 1017.16. Pergamí.
Not. dors.: 1*. *Obligant se sindici de Tragó solvere quoddam censuale Raymundo Riambau per eos venditum incursuri alioquin facientes pena excommunicacionis*. 2. *Leg 660/7*. 3. *N° 74*.

α 1552, Martí Marquina : Ma 223.

a 1988, J. M. Cots : Co 68.

Aquest document porta com a data el *die jovis intitulata quintodecimo kalendas febroarii, anno a Nativitate Domini millesimo CCC° quadragesimo primo*. Segons el sistema usual, aquesta data correspondria al 18 de gener de 1341, que efectivament era dijous. Tanmateix, aquesta data resulta incompatible amb la de l'acta de procuració que apareix inserida en el mateix document (la qual nosaltres hem separat com a document **158**). En efecte, segons el document aquesta procuració s'havia fet prèviament, però la data que apareix en la seva transcripció és el *die martis intitulata VIII° idus febroarii anno Domini M°CCC°XL° primo*, és a dir el 6 de febrer de 1341, que efectivament era dimarts. El problema desapareix si s'interpreta que el *quintodecimo kalendas febroarii* vol dir el quinzè dia del mes de febrer, tal com cal entendre algunes vegades ([*de Francisco 2009*, p. 191–192] i [*Baucells 1998*, p. 84–87]), la qual cosa segueix sent compatible amb la indicació del dia de la setmana, ja que el 15 de febrer de 1341 també era dijous.

[1] *In Christi nomine. Noverint universi quod in presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum ad hec specialiter vocatorum et rogatorum, die jovis intitulata quintodecimo kalendas febroarii, anno a Nativitate Domini millesimo CCC° quadragesimo primo, comparuit in judicio in consistorio curie officialatus Ilerde coram venerabili viro domino Bernardo Gaceti, decretorum doctore, |[2] ac officiali Ilerdensi, sede vaccante, honorabilis Raymundetus Riambau, civis Ilerdensis, ex una parte. Comparuerunt eciam Petrus de la Torre, bajulus loci de Tragó, et Bernardus de la Règola, habitator ejusdem loci, nomine ipsorum proprio et ut sindici et procuratores universitatum ejusdem loci de Tragó et locorum de Caneles et de Blanchafort monasterii Vallis Viridis, alias voccati de Tra-|[3]gó, cum publico instrumento procuracionis seu sindicatus inferius conscripto*[a] *et inserto, confecto per discretum Bartholomeum de Turribus, notarium publicum Ilerdensem et eciam auctoritate regia, ex altera.*

Et dictus Raymundus Riambau dixit et proposuit quod hic in civitate Ilerdensi extitit diu est tractatum et conventum inter ipsum, ex una parte, et dictos sindicos et procuratores, nominibus propriis |[4] et universitatum predictarum et singulorum earundem, quod idem Raymundetus Riambau emeret a dictis sindicis et procuratoribus, nomine universitatum predictarum, et ab ipsis universitatibus et singularibus earundem, sexcentos solidos Jaccensium im·perpetuum censuales, franchos, liberos et quitios et ab omni honere servitutis et cujuslibet alterius obligacionis remotos, absque tamen faticha et cinquan-|[5]teno super omnibus et singulis bonis ipsorum et universitatum predictarum et singulorum earundem, et eciam super redditibus ipsorum locorum.

De quo, quidem, contractu sexcentorum solidorum Jaccensium censualium, predicti sindici et procuratores et predicte eciam universitates et singulares earundem infra scripti in dicta civitate Ilerdensi eidem Raymundeto Riambau vendicionem fecerunt pro

precio sex mi-|[6]lium et trescentorum solidorum Jaccensium cum publico instrumento confecto per notarium supradictum. Et ipsos sexcentos solidos Jaccensium im·perpetuum censuales ipsi Raymundeto Riambau et suis intus civitatem Ilerde predictam annis singulis in proximo venturo festo beate Agate solvere, tradere et deliberare promiserunt, et ex tunc anno quolibet in dicto festo die adiato sub certis penis, |[7] condicionibus et obligacionibus in instrumento et capitulis super dicta vendicione confectis contentis, prout hec et alia in instrumento vendicionis censualis predicti lacius continetur. Verum, cum ex pacto inito in eadem civitate inter dictum Raymundetum Riambau, emptorem, et predictos sindicos et procuratores, nominibus ipsorum et universitatum predictarum et singulorum earundem infra scriptorum, pre-|[8]dicti procuratores et sindici habeant et teneantur se obligare cum effectu in posse dicti domini officialis de solvendo dicto emptori et suis censuale predictum anno quolibet, die adiato, intus dictam civitatem Ilerde, salve et secure in festo superius contento, et propterea habeant et teneantur suscipere in se sentenciam excommunicacionis a dicto domino officiali, nisi sol-|[9]verint die adiato dicto emptori et suis censuale predictum integre et complete, cum dampnis, missionibus et expenssis et aliis penis contentis in instrumento vendicionis et capitulis supra dictis. Renunciando super predictis privilegio sui fori et submitendo se jurediccioni dicti domini officialis et ecclesie Ilerdensi, quamcumque aliam jurediccionem prorogando.

Idcirco, |[10] dictus Raymundetus Riambau, emptor qui supra, petiit et requisivit per dictum dominum officialem fieri sentenciam excommunicacionis in dictos sindicos et procuratores et in omnes et singulos infra scriptos et universitates predictas, nisi anno quolibet, die adiato, solverint integre et complete eidem emptori et suis censuale predictum, prout superius continetur. Quibus peractis, in continenti |[11] predicti sindici et procuratores, nominibus ipsorum propriis et dictarum universitatum et singulorum earundem infrascriptorum, quorum procuratores existunt, fuerunt confessi in judicio coram dicto domino officiali omnia et singula supra dicta proposita per dictum emptorem fore vera, prout superius continetur. Et obtulerunt se paratos in se et in illos, quorum procuratores existunt infra scriptos, susci-|[12]pere sentenciam excommunicacionis, nisi censuale solverint supra dictum anno quolibet, prout superius continetur. Submitentes se propterea et illos, quorum procuratores existunt infrascriptos, foro et jurediccioni ecclesie Ilerdensis et domini officialis predicti. Renuncians privilegio forii et omni alii juri.

Et dictus dominus officialis, attentis omnibus supra dictis propositis per dictum Raymun-|[13]detum Riambau et que confessata fuerunt per dictos sindicos et procuratores, in continenti, instantibus partibus supra dictis, monuit primo, secundo et tercio peremptor predictos sindicos et procuratores presentes et illos, quorum procuratores existunt, licet absentes, quatenus annis singulis, die adiato, in termino supra dicto solvant et deliberent dicto Raymundeto Riambau, vel cui ipse voluerit ejus loco, integre |[14] et complete quantitatem censualis predicti cum expensis propterea faciendis, alias in eos suam tulit sentenciam in hunc modum:

Unde nos, Bernardus Gaceti, officialis predictus, attendentes proposita et narrata

coram nobis per dictum Raymundetum Riambau et responsionem confessionis ad ea subsecutam per dictos sindicos et procuratores, attendentes eciam quod in confessis nulle sunt |[15] *partes judicis, nisi in condempnando et sentenciando. Idcirco, dictos Petrum de la Torre, bajulum de Tragone, et Bernardum de la Règola, sindicos et procuratores presentes, et alios infra scriptos, quorum sunt sindici et procuratores, licet absentes, ad dandum et solvendum predicto Raymundeto Riambau et suis sexcentos solidos censuales predictos annis singulis die adiato in termino supra dicto* [*con*]*dempnamus,* |[16] *alioquin in eos ex nunc ut ex tunc canonica monicione premissa propter conceptum hujusmodi in hiis scriptis excommunicacionis sentenciam promulgamus, nisi anno quolibet compleverint supra dicta.*

Quam, quidem, sentenciam excommunicacionis predicti sindici et procuratores, nominibus ipsorum propriis et universitatum predictarum et singulorum earundem infra scriptorum, laudarunt, aprobarunt et emologarunt, et in se et [*in illos, quorum procurato*]-|[17]*res existunt infra scriptos, susceperunt sponte, presentibus discretis Bernardo Ledonis, jurisperito, Petro Garriga, presbitero, et Petro Payllarés, scriptore Ilerdensi, testibus ad predicta voccatis, adhibits et rogatis.*

Tenor vero sindicatus predicti talis est:

(Inserció : document **158**)

[38] *Sig*(signe)*num mei, Guilelmi Hugueti Tolosani, auctoritate domini Ilerdensis episcopi publici notarii in causis et negociis ecclesiasticis, regentisque scribaniam curie officialatus Ilerde, qui predictis interfui et hoc instrumentum scribi feci et clausi, et corrigitur* |[39] *in XX*[a]*II*[a] *linea, ubi dicitur "matris".*

[a] Ad lit.: *concripto*

162

circa febrer 1341

El lloctinent de procurador de la Vall d'Àger mana, mitjançant una sentència, que les universitats de Tragó, Blancafort i Canelles compleixin el seu compromís de pagar a Ramon Riambau un censal de 600 sous anuals.

× O Original perdut.

▸ α 1552, Martí Marquina : Ma 222.

[31v,7] *Sententia Bartholomei de Sanahugia, locum tenentis pro-*|[8]*curatoris ville*[a] *Ageris, qua compellit predictas uni-*|[9]*versitates solvere censuale prefatum venditum* |[10] *per eas supra dicto Riambau. Et admissa est ab eis.*

[a] En lloc de *ville* hauria de dir *Vallis* (*vegi's* doc. **118** i **182**)

163

27 febrer 1341

Guillem de Pertusa reconeix haver rebut 109 sous agramuntesos que li devia l'abadessa Brunissenda.

▸ O M 2488.12. Pergamí.
Not. dors.: *L 1638/2*.

[1] *Noverint universi quod ego, Gillermus de Pertusa, per me et meos, confiteor et in veritate recognoscho me habuisse et rece-*|[2]*pisse numerando a vobis, Bernardo de la Règola, procuratore domine Brunissendis, Dei gracie abbatisse monasterii Tregonis,* |[3] *et ejus conventus, centum novem solidos Acrimontensium, racione et de illa quantitate que dicta domina abbatissa michi debet, cum* |[4] *publico instrumento facto per notarium infra scriptum, et de ipsis ad totam meam voluntatem bene vestri pacatus sum et con-*|[5]*tentus.*

Renuncio omni excepcioni non numerate, habite sive non recepte pecunie predicte, doli et accioni in factum, |[6] *et omni alii juri, canonico et civili. Faciens inde vobis et dicto monasterio firmum et perpetuum pactum de non* |[7] *petendo et de non agendo, in jure vel extra jus, michi et meis silencium sempiternum imponendo. Faciens et con-*|[8]*cedens vobis, nomine quo supra, et monasterio ante dicto presentem apocham de soluto sive eciam de recepto.*

Quod |[9] *est actum* III° *kalendas marcii, anno Domini millesimo* CCC^{o} *quadragesimo primo.*

Sig+num Guillermi de Pertusa |[10] *predicti, qui hec concedo et firmo, testesque firmare rogo.*

Sig+num Johanis de Laurencio, sig+num Petri Català, sco-|[11]*laris, testium hujus rey.*

[12] *Sig*(signe)*num mei, Guillermi Costa, rectoris et notarii publici loci de Tregone, hec scripssi et clausi.*

164

Lleida, 30 març 1341

*Bernat de la Règola, procurador de l'abadessa de Vallverd, lliura a Guillem Servent, doctor en lleis, una carta de l'abat del Cister en la qual aquest aprova la venda del castell d'Andaní a favor de dit Guillem (document **151**).*

► O M 1017.15. Pergamí, corroït a la part on hi ha la signatura del notari.
Not. dors. : 1. *Carta confirmationis abbatis Cisterciensis de vendicione facta per monasterium Vallis Viridis.* 2*. *Confirmatio venditionis loci de Andaní per abbatem Cisctercii. 1341.* 3. *Leg 660/6*. 4. *N° 73*.

α *ca* 1770–75, Jaume Caresmar : Mo , p. 722.

a 1988, J. M. Cots : Co 67.

[1] *Noverint universi quod die veneris intitulata III° kalendas aprilis, anno Domini millesimo CCC^o quadragesimo primo, in presencia mei, Bartholomei de Turribus,* |[2] *notarii Ilerdensis, et testium infra scriptorum, Bernardus de la Règola, aserens se procuratorem venerabilis domine abbatisse monasterii de Tregó, alias vocati de Valle* |[3] *Viridi, personaliter constitutus coram venerabili et discreto domino Guilelmo Sirvent, legum doctore Ilerde, invento in civitate Ilerde in domo sua, presentavit, dedit* |[4] *et tradidit dicto venerabili Guilelmo Sirvent quandam cartam in pergameno scriptam quam venerabilis et religiosus vir dominus frater Johannes, abbas Cistercii, di-*|[5]*rigebat domine abbatisse et monialibus dicti monasterii pretextu vendicionis facte de castro de Andanino per dictam dominam abbatissam et ejus conventum Guilelmo Sir-*|[6]*vent predicto, sigillo pendenti ejusdem domini abbatis sigillatam, ut prima facie apparebat, tenoris sequentis:*

(Inserció : document **151**)

[25] *De qua tradicione* |[26] *carte predicte dictus Bernardus de la Règola requisivit sibi fieri per me, notarium supra dictum, presens publicum instrumentum.*

Quod est actum die, loco et |[27] *anno predictis.* [*Presentibus*] *Raymundo de·n Argó et Bartholomeo d·Oriola, pro testibus ad predicta convocatis.*

[28] *Sig*(signe)[*num Bartholomei de Turribus, notarii publici Ilerdensis et eciam*][a] *auctoritate regia, qui hec* [*scripsit et clausit, cum*] *supra posito in* |[29] *VII^a linea, ubi dicitur "abbatisse".*

[a] *Vide* doc. **159**

165

Vallverd, 30 març 1341

Guillem de Salaverd presta homenatge a Brunissenda, abadessa de Vallverd, per la dominicatura de Salaverd, la qual té, junt amb altres, a canvi d'un cens anual de 9 cafissos de blat i de la meitat del delme. L'altra meitat del delme pertany a l'abat d'Àger, llevat d'una desena part que pertanyia a Arnau de Llorenç.

▸ O M 1017.18. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Homagium factum per Guilelmum de Salavert domine abbatisse Vallis Viridis.* 2*. *Guilelmus de Salavert prestat homagium abbatisse pro dominicatura de Salavert. 1341.* 3. *Cal 49.* 4. *N 27.* 5. *Leg 660/9.* 6. *N⁰ 68.*

α Segle XVIII : Ru 27.

β Segle XVIII, *ex* α : Ru′ 27.

a 1988, J. M. Cots : Co 70.

[1] *Noverint universsi quod ego, Guilelmus de Salavert, habitator loci de Salavert, ex certa sciencia mea, per me et omnes meos, gratis et spontanea voluntate, non vi* |[2] *nec dolo inductus nec in aliquo circumventus, confitens me et in veritate recognoscens tenere a vobis, reverenda domina Brunissende, Dei gracia abbatissa mo-*|[3]*nasterii de Treguó, et vestro honorabili conventu, illam dominicaturam et honores quas patri meo, Michaeli Felip, tradidistis ad censsum novem kafici-*|[4]*orum frumenti solvendos, salve et secure, in festo Sancte Marie agusti infra vestrum monasterium sive in pensa vestri et successorum in dicto vestro monasterio, quandam dominica-*|[5]*turam vestram quam habetis, vocatam de Salavert, in qua est dictus locus de Salavert, cum omnibus terris, honoribus et possesionibus, cultis et incultis, heremis et popula-*|[6]*tis, cum domibus, ortalibus que ibi habetis et habere debetis, cum omnibus suis juribus universsis, prout in dicto instrumento collacionis confecto quinto idus ma-*|[7]*dii, anno Domini millesimo CCC⁰, clauso per Petrum de Cerqueda, rectorem et notarium de Tregó, lacius continetur, et prout ego, et Guilelmus Hostaler, et Guilelmus de* |[8] *l·Abadia, ut pater et legitimus administrator nomine filie sue Balagerone, tenemus et possidemus dictos honores ad dictum censum, pro quibus ego et alii* |[9] *vobis prestamus et damus medium decimum et aliud medium decimum reverendo abbati Ageris, super quo medio decimo pertinenti domino abbati Ageris reci-*|[10]*pit Arnaldus de Laurencio decimam partem decimi medii predicti, prout quibus honoribus tenemur facere fidelitatem vobis et vestro conventui et firmare directum et* |[11] *non eligere alios dominos. Propter quos, quidem, honores et pro hiis supra dictis, que pro vobis teneo, possideo, promito, per me et meos, ego, dictus Guilelmus de* |[12] *Salavert, esse vobis dicte domine abbatisse et vestro monasterio et successoribus vestris hominem solidum vestrum et dicti monasterii fidelem et legalem et obedientem* |[13] *ut* ⌊*ver*⌉*us vassallus, et tenere ibi fischum et estaticum personalem, et obedire vobis et vestris, ut ho-*

mo solidus facere tenetur pro similibus honoribus, inde |[14] vestro alodiario, vosque et successores vestre sitis domine mei et successorum meorum tenentium de dictis honoribus. Pro quibus omnibus et singulis aten-|[15]dendis et complendis per me et meos facio vobis et vestris homagium ore et manibus comendatum juramento vallatum.

Et si contra facerem, quod abssit, |[16] essem traditor ad forum Aragonie et bausator ad consuetudinem Chatalonie, ita quod ego nec mei non possimus nos scondire per parem vel similiter. |[17] Promitens quod ego et mei tenentes dictos honores quod vobis non tractabimus vobis nec conventui vestro nec bonis dicti monasterii per nos vel per interpositam personam, |[18] palam vel oculte, dampnum, gravamen, injuriam seu aliquod nocivum in personis seu rebus vestris. Imo si sciremus quod ego et mei teneamur vobis et vestris sciri fa-|[19]cere et manifestare, et vos et bona vestra manutenere et defendere ut vestri subditi et fideles sub incurssu pene bonorum que pro vobis teneo seu mei |[20] [tenebun]t successores, quod eo casu essent vobis et vestris adquisita et michi et meis perdita. Et sola hostensione hujus publici instrumenti possemus conveni-|[21]ri ego et nostri de bausia et tradicione. Et hec omnia predicta juro ad sancta Dei quatuor evangelia homagio vallata, quod homagium vos dicta domina |[22] a me in manibus vestris recepistis et notario infra scripto in ore, nomine vestro, osculum comendatum recepit. Renunciando, quantum ad hec, usui et ussa-|[23]tico Barchinone, legi et juri, canonico et civili, publico et privato, comuni et singulari, consuetudini et racioni, scriptis et non scriptis, privi-|[24]legio et statuto repugnantibus ad predicta, per que ego vel mei possemus in aliquo adjuvari.

Actum fuit in dicto monasterio, die veneris intitulata III° kalendas |[25] aprilis, anno Domini millesimo CCC^{o} quadragesimo primo.

Sig+num mei, Guilelmi de Salavert, jurati predicti, qui predicta omnia et singula concedo et firmo, testesque |[26] firmare rogo.

Sig+num Bartholomei de Sanauga, habitatoris de Osse, sig+num discreti Bernardi de Barberano, jurisperiti Acrimontis et habitatoris Bala-|[27]garii, sig+num Bernardi de Laurencio, presbiteri, sig+num Petri de la Tore, habitatorum de Tregone, testium hujus rey.

[28] *Sig*(signe)*num mei, Guillermi [Cos]ta, rectoris et notarii publici loci de Treguone, hec scripsi die et anno prefixis, in predictis |[29] interffui, cum tes[tibus pred]ictis adibitis, et meo signo assueto clausi.*

166

28 abril 1341

En presència de Vidal, abat de Lavaix, com a visitador de l'orde del Cister, i de diversos representants de Tragó, Canelles i Blancafort, l'abadessa i monges

de Vallverd reben i aproven els comptes que els havia presentat Bernat de la Règola com a administrador dels béns del monestir.

▸ O M 1017.19. Pergamí.
Not. dors.: 1. *4 cal mayi 1341*. 2. *Leg 660/10*. 3. *N° 76*.

a 1988, J. M. Cots : Co 71.

[1] *Noverint universsi quod nos, domina Brunissendis, Dei gracia abbatissa monasterii Sancte Marie Vallis Viridis, que alias dicitur de Tregone, Katerina de Canalda, priorissa, Sibilia d·Os, subpriorissa, Elihonor de Villa Majore, sacrista, Arssendis* |[2] *de Villa Majore, subsacrista, Beatrix de Castre, piatançaria, Berengaria d·Alçamora, cantrix, Berengerone de Roques, subcantrix, Elihonor de Pinyana, infirmaria, Englesia de Besora, hostiaria, Serena de Monrós, çelleraria,* |[3] *Englesona de Besora, hostalaria, Elicssendis ços Avalanes, Berengaria de Queralt, Sibilia de Sischar, Francischa de Barbanos, et Alba de Canalda, per nos et totum nostrum conventum dicti monasterii, presentem et futurum, cum hoc presenti* |[4] *publico instrumento perpetuo valituro, capitulo congregato ut mos est fieri in dicto nostro monasterio, in presencia et coram venerabili ac religioso domino fratre Vitali, Dei gracia abbate monasterii de Lavax et visitatore nostro, et Anthonio Stephani* |[5] *et Petro de la Tore Ville Nove, de Tregone, et Bernardo F[errer] et Martino d·Alòs, de Canelis, Jacobo del Mayll et Arnaldo Oler, de Blanchafort, confitemur et in veritate recognoscimus vobis, Bernardo de la Règola, homini nostro de Tregone et procuratori sive* |[6] *administratori nostro et omnium bonorum nostri dicti monasterii, quod vos venistis, dedistis et reddidistis nobis, in presencia predictorum et aliorum hominum dictorum locorum nostrorum, bonum, verum, sincerum et legalem compotum de omnibus et* |[7] *singulis exitibus, redditibus, eventibus et proventibus nostris et dicti nostri monasterii, nec non de omnibus manulevetis, violariis, censualibus, debitis et depositis per vos receptis, datis, solutis et venditis sive administratis, tam de christianis quam* |[8] *de judeys, de toto illo tempore quo fuistis procurator et administrator noster et dicti nostri monasterii, quocumque modo, jure, racione vel causa, usque in hunc presentem diem in quo hoc presens scribitur instrumentum, ita quod recognitis, receptis, datis* |[9] *et expensis apud vos de bonis nostris et dicti nostri monasterii nil apud vos remansit. Et de omnibus et singulis ⌊ante dictis⌋ ad totam nostram voluntatem bene vestri pacati sumus et contenti.*

Renunciamus scienter omni excepcioni non habiti, auditi, sive non recepti |[10] *et per vos non dati et redditi compoti ante dicti, et erori calculi, doli et accioni* [a]*in factum*[a], *et beneficio dividende accionis et nove constitucioni et omni alii juri, canonico et civili. Unde absolvimus vos et omnia bona vestra et* |[11] *vestrorum ab omnibus accionibus, ⌊peticionibus⌋, questionibus et demandis, realibus et personalibus, cujuscumque generis sint vel speciey, quas nos habemus et habere vel movere et intemptare possemus contra vos aut bona vestra seu vestrorum racione predicta vel alias quoquo modo* |[12] *usque in hunc*

diem, ut predicitur, sine dolo. Facientes inde vobis et vestris firmum, perpetuum et irrevocabile pactum de non petendo et de non agendo et de non controverssiam movendo, in jure vel extra jus, nobis et dicto nostro monasterio sempiternum |[13] *silencium imponendo super omnibus et singulis supra dictis. Concedentes et facientes vobis et vestris presentem absolucionem de premissis. Renunciantes espresse omni excepcioni non facte absolucionis et erori calculi, doli et accioni in factum.*

Quod est |[14] *actum IIII° kalendas madii, anno Domini millesimo CCC^{o} quadragesimo primo.*

Sig+num domine Brunissendis, abbatisse, sig+num Katerine de Canalda, priorisse, sig+num Sibilie d·Os, subpriorisse, sig+num Elihonor de Villa Majore, sacriste, sig+num |[15] *Arssendis de Villa Majore, subsacriste, sig+num Beatricis de Castre, piatançarie, sig+num Berengarie d·Alçamora, cantricis, sig+num Berengerone de Roques, subcantricis, sig+num Elihonor de Pinyana, infirmarie, sig+num Englesie de Besora,* |[16] *hostiarie, sig+num Englesone de Besora, hostalarie, sig+num Serene de Monrós, cellerarie, sig+num Elicssendis ces Avelanes, sig+num Berengarie de Queralt, sig+num Sibilie de Siscar, sig+num Francisce de Barbanos, sig+num* |[17] *Albe de Canalda, predictarum omnium que predicta omnia et singula concedimus et firmamus, testesque firmare rogamus.*

Sig+num fratris Johannis de la Scala, monachi de Lavax, sig+num Anthoni Stephani, de Tregone, testium hujus rey.

[18] *Sig*(signe)*num mei, Guillermi Costa, rectoris et notarii publici loci de Tregone, cum supra posito in nona linea, ubi dicitur "ante dictis", et in undecima linea, ubi scribitur* |[19] *"peticionibus", hec scripssi et clausi.*

[a] Duplicat

167

20 maig 1341

Bernat de la Règola, procurador de l'abadessa de Vallverd, es nega a lliurar la Torre de Salze a Pere de Montrebeig, lloctinent de batlle d'Estopanyà, si no és per a que que aquest la lliuri a la muller de Guillem de Santa Maria.

▸ O M 2486.18. Pergamí.
Not. dors.: 1*. *Procurator monasterii Vallis Viridis renuit tradere hominibus de Stopaniano turrem de Salze. 1341*. 2. *L 1637/21*.

[1] *Notum sit cunctis quod in presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum ad hoc specialiter vocatorum et roga-*|[2]*torum, die dominica que intitulatur terciodecimo kalendas junii, anno Domini millesimo CCC^o^ quadragesimo primo,* |[3] *Bernardus de la Règola, habitator Tregonis, asserens se esse procuratorem venerabilis ac religiose domine abbatisse mo-*|[4]*nasterii Sancte Marie Vallis Viride, siti in termino Tregonis, erat personaliter constitutus in tecto superiori* |[5] *Turris de Salce, site in termino de·Stopaynan, apitrat al mur de la dita torre. Et honorabilis Petrus de* |[6] *Montrabeg, bajuli gerens vices in loco de·Stopanyà pro honorabili Johanne Petri de Corbins, bajulo dicti loci pro domino archi-*|[7]*episcopo Cesarauguste, et plures homines de·Stopanyà erant juxta dictam turrim. Et dictus Bernardus de la Règola, asserens se, ut* |[8] *predicitur, procuratorem dicte domine abbatisse, dixit dicto Petro de Montrabeg, gerenti vices predicto, verba que secun-*|[9]*tur:*

> *Vos, en Pere de Montrabeg, lochtinent de batlle de Stopaynan, manets request que jo e aquests hòmens* |[10] *que açí som devalem de la torre, e que la·us liurem, e que vos la puxats liurar al procurador de la muyler d·en G[uillem]* |[11] *de Sancta Maria. Jo·us dich com a procurador de madona ça abadessa de Valvert que jo, com a procurador seu, tinch la* |[12] *torre, e non exiria sens coneguda de dret, e la tinch axí com a cosa pròpria de madona ça abadessa de Valvert,* |[13] *e que non devalaria ni la·us liuraria. Ants*[a] *com vos digats que·us combatrets, jo·us requir que no·us comba-*|[14]*tats. En altra manera, si·us combatets, protest que si per ventura al combatre s·esdevenie nafres ho morts* |[15] *o altres coses, que·s comte tot a vos e no a madona la abadessa ni a nosaltres.*

De quibus omnibus predictis |[16] *et singulis, Bernardus de la Règola requisivit me, notarium, sibi fieri publicum instrumentum, presentibus,* |[17] *et pro testibus convocatis ad predicta specialiter et rogatis, Raymundo Maçuch, Raymundo de Montroig* |[18] *et Raymundo Porqueti, filio quondam Dominici Porqueti, habitatoribus de·Stopaynan, et pluribus aliis.*

[19] *Ego, Bernardus de Gissona, notarius publicus Stopanyani auctoritate venerabilis ac discreti Simonis Calbeti, rectoris* |[20] *ecclesie Sancti Salvatoris et notarii publici ejusdem loci, predictis omnibus presens interfui et, rogatus, ea in publicam formam re-*|[21]*degi, feci et meum sig*(signe)*num posui.*

[a] *ants*: ans [*DCVB*]

168

19 juny 1341

Vidal, abat de Lavaix, i Bernat de la Règola, procurador de l'abadessa de Vallverd, lliuren la Torre de Salze a Pere de Montrebei, lloctinent de batlle d'Estopanyà, i a Pere Caldes, veí del mateix lloc. Si el bisbe de Saragossa

no diu res durant els propers quinze dies, aquests hauran de lliurar la torre esmentada al procurador d'Agnés, esposa de Guillem de Santa Maria. Si abans de dit termini el bisbe es pronuncia en contra de dita Agnés, llavors la tindran ells fins que no s'aclareixi a qui ha de ser lliurada.

▸ O M 1017.20. Pergamí, carta partida.
Not. dors.: 1*. *Procuratores abbatisse tradunt turrim de Salze locum tenenti bajuli de Stopanyano sub certis condictionibus. 1341.* 2. *Leg 660/11.* 3. *N° 78.*

a 1988, J. M. Cots : Co 72.

El notari d'aquest document ha estat identificat gràcies al seu signe, que coincideix perfectament amb el del document **167**.

[1] *Notum sit cunctis quod nos, frater Vitalis, Dei gracia abbas monasterii de Lavays, et Bernardus de la Règola, procura-*|[2]*tor domine abbatisse monasterii Sancte Marie Vallis Viride, siti termino Tregonis, cum testimonio hujus presentis publici* |[3] *instrumenti, tradimus, scienter et consulte, vobis, honorabilibus Petro de Montrabeg, gerenti vices bajuli in villa de Stopaynnà* |[4] *pro honorabili Johanne Petri de Corbins, bajulo dicte ville d·Estopaynnà pro domino archiepiscopo Cesarauguste, [et Petro Caldes, habitatori ejusdem ville], Turrim de Salçe, cum* |[5] *suis possessionibus [et] juribus, sitam in termino d·Estopaynnà, ita quod vos teneatis dictam turrim. Et si forte a die cras-*|[6]*tina in [quin]decim dies proxime instantes et contin[ue com]pleturos dicta domina abbatissa habuerit mandatum a domino* |[7] *archiepiscopo Cesarauguste vel a suo judice quod non traditur possessio dicte turris procuratori honorabilis domine Agnetis,* |[8] *uxoris honorabilis Guylelmi de Sancta Maria, quod aduch teneatis vos, dicti gerens vices bajuli, et Petrus Caldes* |[9] *dictam turrim donec sit declaratum cui eadem turris debet tradi. Et si infra dictos quindecim dies eadem domina* |[10] *abbatissa non habuerit dictum mandatum, quod vos tradatis predictam turrim dicto procuratori dicte domine Agnetis, cum suis* |[11] *possessionibus, pertinenciis et juribus ac redditibus. Protestamur tamen nos, dicti abbas de Lavays et Bernardus de la Règola,* |[12] *procuratorio nomine quo supra, quod, per tradicionem dicte turris, pars dicte domine Agnetis non possit alleguare possessi-*|[13]*onem turris predicte, nec jus dicte abbatisse aliquo modo minuetur. Volumus eciam et concedimus quod pars que debeat* |[14] *solvere missiones et expensas quas facient dicti gerens vices bajuli et Petrus Caldes in et pro racione dicte turris* |[15] *quod solvat eas.*

Et nos, dicti Petrus de Montrabeg, gerens vices bajuli in villa de Stopaynnà, et Petrus Caldes, reci-|[16]*p[imus] dictam turrim cum suis possessionibus et pertinenciis ac juribus sub dictis condicionibus.*

Quod est actum terciodecimo |[17] *kalendas julii, anno Domini millesimo CCC^o quadragesimo primo.*

Sig++na fratris Vitalis, Dei gracia abbatis monas-|[18]*terii de Lavays, et Bernardi de la Règola, procuratoris predicti, nomine procuratorio quo supra. Sig++na [videlicet]*

Petri de Mont-|[19]*rabeg, gerentis vices bajuli, et* [*Petri de Caldes*], *predictorum, nos omnes qui hec concedimus et firmamus, et testes firmare rogamus.*

[20] *Sig++na Bernardi de Bl*|*a··* 23 ch *··*?|, *habitatorum d·Estopaynnà ac sindicorum ejusdem loci, sig+num* |[21] *B*[*artholomei de*] *Sanahuya,* [*procurator domini regis*], *ut asserebat, in Valle Ageris, testium.*

[22] [*Ego, Bernardus de Gissona, notarius publicus Stopanyani auctoritate ve*]*nerabilis Simonis Calbeti, rectoris ecclesie Sancti Salvatoris et notarii publici* |[23] *ejusdem loci, hec scripsi,* [*cum supra posito in IIII*[a] *linea*], *ubi dicitur "et Petro Caldes, habitatori ejusdem ville", et in XVIII*[a] *linea,* |[24] [*ubi dicitur*] *"videlicet",* [*et meum*] *sig*(signe)*num posui.*

169

26 juliol 1341

Bernat Marqués, d'Àger, reconeix haver rebut 70 sous agramuntesos de Bernat de la Règola, procurador del monestir de Vallverd. Aquest pagament és a compte de 120 sous que l'abadessa Brunissenda devia a l'esmentat Bernat Marqués, junt amb Bortomeu Marqués i Pere Mateu, per raó de d'haver-los comprat dos bous de pèl roig.

▸ O M 1017.21. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Apoca absolucionis*. 2. *Leg 660/12*. 3. *N*[o] *72*.
a 1988, J. M. Cots : Co 73.

[1] *Noverint universi quod ego, Bernardus Marqués, habitator Ageris, per me et meos, confiteor et in veritate recognoscho me habuisse et recepisse numerando a vobis, Bernardo de la Règola, procurator et collector reddituum* |[2] *monasterii Tregonis, septuaginta solidos Acrimontensium, racione et de illis centum viginti solidis quos domina Brunissendis, Dei gracia abbatissa monasterii ante dicti, debet michi et Bortholomeo Marqués et Petro Matheu, racione* |[3] *duorum bovum pili rubei. Et de ipsis LXX*[a] *solidis Acrimontensium ante dictis ad totam meam voluntatem bene vestri pacatus sum et contentus. Renuncio omni excepcioni non numerate, habite sive non recepte pe-*|[4]*cunie, doli et accioni in factum, et omni alii juri, canonico et civili. Faciens inde vobis, nomine quo supra, et dicte domine abbatisse, firmum, perpetuum et irrevocabile pactum de non petendo et de non* |[5] *agendo, in jure vel extra jus, michi et dictis Bortholomeo Marqués et Petro Matheu silencium imponendo super omnibus septuaginta solidis Acrimontensium supra dictis. Faciens et concedens vobis, nomine quo* |[6] *supra, et dicte domine abbatisse, presentem apocham de soluto sive eciam de recepto.*

Quod est actum VII[o] *kalendas agusti, anno Domini millesimo CCC*[o] *quadragesimo primo.*

Sig+num |[7] *Bernardi Marqués, predicti, qui hec concedo et firmo, testesque firmare rogo.*

Sig+num Balagarii Navarre, sig+num Arnaldi Miró, testium hujus rey.

[8] *Sig*(signe)*num mei, Guillermi Costa, rectoris et notarii publici loci de Tregone, hec scripssi et clausi.*

170

20 agost 1341

Enoc Cortoví, jueu de Castelló de Farfanya, reconeix haver rebut 150 sous agramuntesos de Bernat de la Règola, procurador del monestir de Vallverd. Aquest pagament és a compte de 245 sous que li devien diversos veïns de Tragó.

► O M 1017.22. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Apoca absolucionis*. 2. *Leg 660/13*. 3. *N° 7*[7].
a 1988, J. M. Cots : Co 74.

[1] *Noverint universsi quod ego, Enoch Cortoví, judeus Castellionis Farfanie, per me et omnes meos, cum hoc presenti publico instrumento, confiteor et in veritate recognoscho* |[2] *me habuisse et recepisse numerando a vobis, Bernardo de la Règola, procuratore et collectore redditiuum monasterii Sancte Marie Vallis Viridis, que alias dicitur de* |[3] *Tregone, centum quinquaginta solidos Acrimontensium, racione et de illis ducentis quadraginta quinque solidis Acrimontensium quos michi debent Petrus de Myllà et Monsonus Guitart,* |[4] *sindici Tregonis, et Petrus de la Torre Ville Nove et vos dictus Bernardus, Petrus Miró et Arnaldus Playà, habitatores ville Tregonis, et hoc cum publico instrumento facto nonas* |[5] *aprilis, anno Domini millesimo CCC^{o}XL°, clauso per manum Guillermi Costa, notarii de Tregone, ut lacius in eo continetur. Et ex ipsis centum quinquaginta solidis Acrimontensium* |[6] *supradictis ad totam meam voluntatem bene vestri pacatus sum et contentus. Renuncio scienter omni excepcioni non habitorum, numeratorum sive non receptorum dictorum* |[7] *centum quinquaginta solidorum Acrimontensium, doli et accioni in factum, et omni alii juri, canonico et civili. Faciens inde vobis, nomine quo supra et vestro, et debitoribus ante dictis, firmum,* |[8] *perpetuum et irrevocabile pactum de non petendo, de non agendo et de non controverssiam movendo, in jure vel extra jus, michi et meis sempiternum silencium inter-*|[9]*pono. Concedens et faciens vobis et debitoribus ante dictis atque concedens presentem apocham de soluto sive eciam de recepto.*

Quod est actum XIII° |[10] *kalendas septembris, anno Domini millesimo CCC^o quadragesimo primo.*

Sig+num Enoch Cortoví, judey predicti, qui hec concedo et firmo, testesque firmare |[11] *rogo.*

Sig+num Anthoni Stephani, sig+num Bernardi Costa, sig+num Boni, judey, Avinsarega, judey, Castellionis Farfanie, testium hujus rey.

[12] *Sig*(signe)*num mei, Guillermi Costa, rectoris et notarii publici loci de Tregone, hec scripssi et clausi.*

171

7 setembre 1341

Enoc Cortoví, jueu de Castelló de Farfanya i procurador de Llop Timoc, jueu de Balaguer, reconeix haver rebut 50 sous agramuntesos de Jaume del Mall, batlle de Blancafort. Aquest pagament és a compte de 368 sous que diversos veïns de Tragó i de Salaverd devien a Llop Timoc.

▸ O M 1017.23. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Sindici de Tregone* ⌊·· 5 ch ··, *Jacobus*⌉ *del Mayll* [·· 3 ch ··]. 2. *Leg 660/14*. 3. *N⁰ 70*.

a 1988, J. M. Cots : Co 75.

[1] *Noverint universi quod ego, Enoch Cortoví, judeus Castellionis Farfanie, procuratorque Luppi Timoch, judei Balagarii,* |[2] *habens plenum posse ad infra scripta cum publico instrumento per Poncium de Cas, olim notarium Castellionis predicti, quinto kalendas* |[3] *decembris, anno Domini millesimo trescentesimo tricesimo septimo confecto, ut michi notario subscripto extitit facta plena fides* |[4] *per dictum publicum instrumentum, nomine quo supra, cum presenti instrumento confiteor in veritate vobis, Jacobo del Mayll, habitatori de* |[5] *Blanquafort, bajuloque ejusdem loci pro reverenda ac religiosa domina abbatissa monasterii Vallis Viridis,* |[6] *quod vos, nomine et loco Petri de Miyllà, Monsoni Guitart, sindicorum universitatis de Tregone, Bernardi Playà, filii Johannis,* |[7] *quondam, Petri de la Torre de Vilanova, Bernardi de la Règola, habitatorum dicti loci de Tregone, Guylelmi de Salavert, Guylelmi* |[8] *Hostaler et Guylelmi de l·Abadia, habitatorum loci de Salavert, dedistis et solvistis michi, egoque a vobis habui et recepi numerando, quinqua-*|[9]*ginta solidos Acrimontensium ex illis trescentis sexsaginta octo solidis Acrimontensium quos predicti Petrus de Myllà, Monsonus Guitart, nomine quo supra,* |[10] *Bernardus Playà, Petrus de la Tore, Bernardi de la Règola, Guylelmi de Salavert, Guylelmi Ostaler et Guylelmi de l·Abadia, nominibus suis propriis,* |[11] *debent dicto Luppo Timoch cum publico instrumento inde confecto ex causa in eodem contenta ut in ipso instrumento lacius continetur.* |[12] *Unde ex ipsis quinquaginta solidis Acrimontensium predictis bene vestri paccatus sum et contentus. Ideoque, renuncians scienter exepcioni non* |[13] *numerate peccunie et doli et in factum, in testimonium premissorum, vobis presentem apocham facio de recepto.*

Quod |[14] *est actum septimo idus septembris, anno Domini millesimo trescentesimo quadragesimo primo.*

Sig+num Enoch Corto-|[15]*ví, judei predicti, qui hec concedo et firmo.*

Sig++num Francisci de Capraria et Boni, judei, Abnaçaya, testium.

[16] *Sig*(signe)*num mei, Petri Faiol, notarii publici Castellionis Farfanie actoritate venerabilis Bernardi de Corronibus, notarii ejusdem loci* |[17] *pro venerabili Guilelmo de Boyxa, priore ecclesie dicti loci, qui hec scribi feci et clausi.*

172

13 novembre 1341

Guillem Calaf, de Castelló de Farfanya, concedeix a cinc homes de Tragó (Bernat de la Règola, Pere de la Torre, Domènec Guitart, Guillem de Camarasa i Montsó Guitart) la gràcia de poder redimir el censal que li havien venut de 30 sous agramuntesos de pensió. El preu de redempció és de 300 sous de la mateixa moneda.

► O M 2487.18. Pergamí.
Not. dors.: 1. [·····] *Calaf* [·····]. 2. Il·legible. 3. *L 1637/40*.

[1] *Noverint universi quod ego, Guylelmus Calaff, filius Petri Calaff, quondam habitator Castellionis Farfanie, attendens vos, Bernardum de la Règola, Petrum de la Torre,* |[2] *Dominicum Guitart, Guylelm de Camarasa, Petrum de Myllà et Monsonum Guitart, habitatores loci de Tregone, facere et tribuere, et facere et tribuere debere,* |[3] *michi et meis perpetuo anuatim quolibet festo Sancti Martini triginta solidos Acrimontensium censuales, franquos, liberos et quithios ab omnibus questiis, talliis, comunibus* |[4] *exaccionibus quibuscumque et tam dominorum quam vicinorum servicio penitus expeditos, cum faticha decem dierum, emparamento, districtu et alio pleno jure ac dominio* |[5] *universo* ⌊*super et*⌋ *pro omnibus bonis vestris, mobilibus et inmobilibus, habitis et habendis, prout in instrumento vendicionis de dicto censuali per vos michi facto continetur.* |[6] *Ideo, volens vobis facere graciam specialem, stipulacione solemni et fide bona, promitto et convenio vobis, Bernardo de la Règola, Petro de la Torre, Dominico Guitart,* |[7] *Guylelmo de Camarasa, Petro de Myllà et Monsono Guitart predictis, presentibus, et vestris, quod quandocumque infra tres annos a die presenti in antea nu-*|[8]*merandos et continue complendos vos vel vestri volueritis reemere vel redimere a me vel meis dictos triginta solidos Acrimontensium censuales, quod illos ego et* |[9] *mei vobis et vestris vendemus precio videlicet trescentorum solidorum Acrimontensium, et faciemus eciam vobis et vestris de dicto censuali instrumentum vendicionis, vobis et* |[10] *vestris tamen solventibus michi et meis dictos trescentos solidos et pensionem censualis predicti pro rata temporis preteriti.*

Et si ego vel mei respueremus |[11] *vendere dictos triginta solidos Acrimontensium censuales, tali casu, vobis et vestris tradentibus et solventibus michi et meis dictos trescentos solidos et pensionem dicti* |[12] *censualis pro rata temporis preteriti, dictum habeatur pro non empto, et instrumentum vendicionale per vos de dicto censuali michi factum vobis seu vestris* |[13] *obesse nec michi seu meis prodesse valeat ullo modo, imo careat totis suis viribus et effectu, et vos et vestri et bona vestra predicta sitis* |[14] *semper liberati et penitus absoluti a prestacione censualis predicti. Predicta, inquam, vobis et vestris promitto prout melius, utilius et lacius possint dici,* |[15] *legi, scribi et excogitari, salvamento et comodo vestri et vestrorum, sine omni vinculo et retentu mei et meorum, quem vel quod in predictis non facio ullo* |[16] *modo.*

Quod est actum idus novembris, anno Domini millesimo trescentesimo quadragesimo primo.

Sig+num Guylelmi Calaff predicti, qui hec concedo et |[17] *firmo.*

Sig++num Raymundi Calaff et Petri Picamyll, habitatorum Castellionis Farfanie, testium.

[18] *Sig*(signe)*num mei, Petri Faiol, notarii publici Castellionis Farfanie actoritate venerabilis Bernardi de Corronibus, notarii ejusdem loci pro venerabilis Guilelmo de Boyxa,* |[19] *priore ecclesie dicti loci, qui hec scribi feci, cum supra posito in* IIII[a] *linea, ubi dicitur "super et" et clausi.*

173

Graus, 13 novembre 1341

El monestir de Vallverd era part interessada en un procés on el bisbe de Saragossa havia comissionat Domènec de Castellblanc, de Graus, per a que jutgés sobre certes causes de nul·litat que argumentava l'abadessa de Vallverd. Pere Moror, procurador substitut de l'abadessa, requereix a dit jutge que avanci en el procés.

▸ O M 1017.24. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Leg 660/15*. 3. *N° 71*.

a 1988, J. M. Cots : Co 76.

[1] *Noverint universsi quod anno Domini millesimo CCC^{o}XL° primo, die martis intitulata idus novembris, in villa de Gradibus, in hospicio honorabilis et discreti dompni Dominici de* |[2] *Castro Albo, Petrus Moror, procurator substitutus a Bernardo de la Règola, procuratore venerabilis et religiose domine Brunissendis de Conques, abbatisse de Tregó, cum publico instrumento* |[3] *substitucionis conffecto pridie idus novembris, anno*

Domini millesimo CCC^{o}XL° primo, per Guylelmum Costa, rectorem et notarium publicum loco de Tregone, fuit personaliter constitu-|[4]tus coram dicto dompno Dominico de Castro Albo, et ibidem, in presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum ad hoc specialiter voccatorum et rogatorum, dictus Petrus Moror |[5] presentavit dicto dompno Dominico de Castro Albo, et per me, notarium infra scriptum, legi fecit, quandam cedulam seu requisicionem tenoris sequentis:

> *Cum per reverenti-|[6]ssimum dominum archiepiscopum sit vobis, domino Dominico de Castro Albo, comissum cognosci de causis nullitatum, que contra processum in predicta comissione contentum habet domina |[7] religiosa abbatissa de Tregó seu pars sua, ut in premissa comissione continetur, ideo requirit vos, discretum dominum judicem predictum, Petrus Moror, procura-|[8]tor substitutus a Bernardo de la Règola, procuratore dicte domine abbatisse et sui monasterii, quatinus ad interiora dicte cause procedatis, taliter quod, habito prius |[9] processu dicte cause, de quo habendo jam ex parte vestri fuit mandatum parti appellanti ut ipsum haberent, et si ipsum habuit, vos domine scitis |[10] si vestrum mandatum dicta pars adinplevit, alias scitis quomodo et qualiter est procedendum. Eciam, vos requirit instanter quatenus super predicta procedatis |[11] ut, visis racionibus possitis circa predicta, providere de justicia competenti, taliter quod dicta abbatissa jus suum sic diucius dilatatum conssequi valeat et habere.*

[12] *Qua, quidem, cedula seu requisicione per Perichonum Moror, procuratorem substitutum prefatum, dicto dompno Dominico de Castro Albo presentata, et per me notarium infra |[13] scriptum lecta, dictus dompnus Dominicus de Castro Albo fecit predicte cedule seu requisicioni suam responssionem ut sequitur:*

> *Et dictus dompnus Dominicus de |[14] Castro Albo dixit se paratum procedere in predictis juxta comissionem et mandatum per dictum dominum dompnum archiepiscopum sibi factam et factum et inde |[15] facere quod deberet.*

De quibus omnibus et singulis supra dictis, dictus Perichonus Moror, procurator substitutus qui supra, rogavit me, notarium inffra scriptum, |[16] ut sibi de predictis publicum confficerem instrumentum.

Presentibus Arnaldo de Lagostera et Dominico del Grado, alias conominato Peyron, vicinis seu habitatoribus |[17] ville de Gradibus ad predicta pro testibus adhibitis et rogatis.

[18] *Ego, Bartholomeus de Benasch, notarius publicus ville de Gradibus, et auctoritate excellentissimi domini infantis Petri, comitis Rippacurcie et |[19] Impuriarum, per totum dictum comitatum Rippacurcie generalis, predictis omnibus et singulis una cum predictis testibus presens interffui, hoc instrumentum recepi et |[20] scripssi, et in hanc publicam formam reddegi, sig*(signe)*noque meo solito signavi, rogatus, in testimonium |[21] omnium*

premissorum.

174

1341 i 1346

Martí d'Alòs i la seva esposa, mare i fills, de Canelles, estableixen un violari a favor de Berenguerona de Queralt, monja de Vallverd. Aquesta els paga 160 sous agramuntesos i ells es comprometen a pagar-li 26 sous i 8 diners cada any mentre visqui dita Berenguerona de Queralt o bé Elicsenda ces Avellanes, també monja de Vallverd. Com a garantia posen una vinya amb olivers. Són dos documents: venda i àpoca.

▸ O M 1018.01. Pergamí, en el terç inferior hi ha diverses mutilacions que afecten el text. Not. dors.: 1. *Leg 660/16*. 3. *N° 75*.

a 1988, J. M. Cots : Co 77.

Venda:

[1] *Noverint universi quod nos, Martinus de Alosio, et uxor ejus, Raymunda, et Balagaria, mater dicti Martini, et Arnaldo, Sançona et Balagueronus, filii dicti Martini, confitentes et asserentes nos, |*[2] *virtute a nobis inferius prestiti juramenti etatem pupillarem penitus excessise, omnes in simul et quillibet nostrum in solidum et pro toto, cum hoc presenti publico instrumento firmiter ubique valituro, ven-|*[3]*dimus, concedimus, inquam, tradimus vobis, honorabile domine Berenguerone de Queralt, monecha monasterii Sancte Marie Vallis Viridis, et vestris, viginti sex solidos et octo denarios |*[4] *Acrimontenses de violario anuales, franchos, liberos et quitios ab omni questa ac comuni a·quacumque alio servicio, tam dominorum quam vicinorum. Quos*[a] *vobis et vestris assignamus et assecuramus |*[5] *habendos et percipiendos per vos vel vestros et quos volueritis in unoquoque anno, in quollibet festo Sancti Marchi euvangeliste, toto tempore vite vestre et honorabile domine Elichsen-|*[6]*de ces·Avelanes, moniale monasterii predicti, et utraque vestrorum quamdiu naturaliter vixeritis in hoc mundo, salve in terra intus monasterium predictum, in camera habitacionis vestrarum, |*[7] *sine omni expensa et missione vestri et vestrorum, videlicet specialiter super quandam vineam cum planta olivarum et aliis arboribus pomiferis vel inpomiferis, et cum alodio eadem |*[8] *contiguo, situata in termino Canellis prope villam, sicut affrontat cum via publica, cum torrente et cum Balagario Centoiyll. Predictos, autem, XXVI solidos et VIII denarios Acrimontenses anuales de |*[9] *violario vendimus vobis, predicte emptrice, et vestris pro precio centum sexsaginta solidorum Acrimontensium, quos a vobis habuimus et recepimus. Unde, ad totam nostram voluntatem bene vestri paca-|*[10]*ti sumus et omnino contenti. Renunciantes omni excepcioni non recepte peccunie predicte, et doli, et beneficio minoris precii, et legi illi que*

contingit decepcioni ultra dimidiam |[11] justi precii. Dantes et concedentes vobis, dicte emptrice, et vestris quicquid hec presens vendicio valet modo aut valere potuit in futurum amplius precio predicto. Et cum hoc instrumento |[12] induimus vos et vestros de predictis que vobis vendimus in plenam et corporalem possesionem et tenedonem jure et facti, ad habendum, tenendum, possidendum, vendendum, |[13] dandum, impignorandum adque alienandum, et ad faciendum inde omnes vestras voluntates, tanquam de re vestra propria et sine omni nostro et nostrorum retentu, que in predictis |[14] non facimus ullo modo. Quos, quidem, viginti sex solidos et octo denarios Acrimontenses anuales de violario vobis, dicte emptrici, et vestris facere et solvere promitimus singulis annis |[15] in dicto festo Sancti Marchi euvangeliste toto tempore vite vestre, dicte emptrici, et dicte domine Elichsendis ces·Avelanes et utrarumque vestrarum in quocumque statu vixeritis |[16] naturaliter in hoc mundo, ut est dictum, salve in terra intus monasterium prefixum, in camera habitacionis vestrarum, sine omni expensa et missione vestra et vestrarum.

[17] Et si forte quallibet anno in dicto festo Sancti Marchi euvangeliste, toto tempore predicto, die adiato, intus dictum monasterium in camera vestra sine omni expensa et |[18] missione et etiam requisicione non solverimus vobis, dicte emptrice, et vestris totum vestrum violarium supra dictum, prout superius lacius est expresum, volumus et concedimus quod incidamus |[19] et incurramus in penam tercii tocius violarii, quod, quidem, tercium, si comitatur, adquiratur et aplicetur procuratori Vallis Ageris, loco et nomine incliti domini infantis Jachobi, Dei |[20] gracia comitis Urgelli et vicecomitis Ageris, vel ille seu illis quem exsecucionem facere oportebit in predictis. Nec non etiam incidamus in penam decem solidorum Acrimontensium |[21] pro quallibet die qua ego, dictus Martinus de Alosio, defecero ad hostaticum infra scriptum tenendo. De qua, quidem, pena X *solidorum Acrimontensium predicta*[b]*, si comitatur, quod absit, adquiratur |[22] et aplicetur, videlicet domine abbatisse monasterii predicti qui modo est, et per consequens qui post eam pro tempore fuerint, medietas pro exsecucione faciendа*[c] *in bonis meis, et |[23] altera medietas vobis, dicte emptrice, et vestris pro pena tantum et nomine pene, non tamen in sorte sive in solucione violarii predicti seu alicujus partis ipsius. Et ad |[24] solvendum dictas penas volumus et concedimus esse totaliter in solidum et pro toto et quillibet nostrum specialiter obligati. Volentes et concedentes*[d] *quillibet nostrum in solidum et pro toto |[25] quod predicti procurator Vallis Ageris vel domine abbatisse Tregonis predicte, qui nuch sunt aut qui pro tempore fuerint, ad solam simplicem demostracionem vel requisicionem vestri vestrorumque |[26] sine citacione aliqua posit nos et quillibet nostrum et bona nostra et utriusque nostrum compellere ad solvendum vobis et vestris vel cui volueritis dictum violarium totum integrum et |[27] penam vobis pertinentem, ut predicitur, et sibi ipsis dictam penam tercii et alia, si comitatur, tanquam pro debito coram ipsis in judicio confesso, et quod in rem tran-|[28]siverit judicatam. Renunciantes expresse omni apellacioni interponendo. Recipientes in nos nuch ut ex tunch, et ex tunch ut ex nuch, sentenciam condempnacionis |[29] ita quod si non fuerit quallibet anno in dicto termino et sub forma predicta vobis et vestris de dicto violario integre satisfachtum et de penis et missio-*

nibus[e] *et aliis* |[30] *predictis et infra scriptis. Renunciamus specialiter et exprese spacio quadraginta sive quatuor mensium a jure concesso condempnatis*[f] *bona mobilia non habentibus, et* |[31] *spacio X dierum et omni spacio ussancie, juri et constitucioni premisis et bona venientibus. Et si forte, quod absit, pro predictis XXVI solidis et VIII denariis Acrimontensibus an-*|[32]*nuales de violario seu aliqua parte ipsorum aut pro penis predictis petendis, exigendis, habendis et percipiendis, seu per aliqua exsecucione faciendа occasione retar-*|[33]*dacionis solucionis dicti violarii vel penarum predictarum, seu propter meram solucionis dicti violarii, vos, dicta emptrix, vel vestri, missiones aliquas faceritis seu* |[34] *expensis aut dampna aliqua sustinueritis ullo modo, ea omnia et singula, quecumque sint, cum omni earum interesse, solvere, reficere vobis et vestris pacavimus*[g] *ac* |[35] *eciam teneamus statim quando volueritis et inde fuerimus per vos requisiti. Super quibus dampnis et expensis et interesse predictis credantur vobis et* |[36] *vestris vestro vestrorum proprio juramento, quod nunch ut ex tunch ut ex nuch vobis et vestris deferimus de presenti. Renunciantes exprese illi* |[37] *juri dicenti "victus victori in expensis minime condempnari" et omni alii juri, ussus et consuetudini, tam locali quam generali, proibenti missiones et dampna* |[38] *restitui. Et nisi termino sive festo predicto solverimus vobis, dicte emptricis, et vestris dictum violarium quollibet anno toto tempore vite vestre, dicte emptricis,* |[39] *et dicte domine Elichsendis ces·Avelanes predictarum salve in terra, ut predicitur, die adiato, intus monasterium vestrum sine omni expen-*|[40]*sa et missione vestra et vestrorum, promito et juro ad sancta Dei euvangelia et crucem + Domini coram me, dicto Martino de Alosio, positam et* |[41] *tachta, me personaliter intrare in villam Tregonis et ibidem vobis et vestris continue tenere hostaticum, meis propriis sumptibus et expensis, de* |[42] *quo hostaticho non exiam, meis pedibus vel alienis, donech de dicto violario et penis predictis sit vobis et vestris integre et plenarie satis-*|[43]*fachtum. Renuncians exprese illi juri quod proibet personam liberam loco pignoris vel obsidiis pro pecunia detineri, et omni alii juri predictis contraveni-*|[44]*enti. Et promitimus quod faciemus vos et vestros predicta que vobis vendimus habere, tenere et possidere. Et faciemus vobis et vestris bonam et legitimam* |[45] *guirenciam, evicciónem et salvetatem contra cuntos preter dominum seu potestatem terre, ante causam, in causam et post causam, in judicio et extra. Et pro omnibus* |[46] *et singulis supra dictis adimplendis firmiter et complendis generaliter, omnes simul et quillibet nostrum in solidum et pro toto obligamus vobis, dicta emptrice, et vestros cum* |[47] *bona nostra et cujusque nostrum, mobilia et inmobilia, specialiter et generaliter, ubique habita et habenda.*

Et ad majorem firmitatem omnium premissorum, nos, vero, |[48] *predicte Raymunde, uxoris dicti Martini de Alosio, et Balagarie, matris eidem Martini, cerciorate ad plenum de jure nostro per notarium infra scriptum, gratis* |[49] *renunciantes beneficio senatus consulti Velleyano, et excepcioni doli, metus et vis, et juri ipotecarum nostrorum et pignorum, et legi Julie de fundo dotali, jura-*|[50]*mus nos predicta omnia et singula rata et firma habere et in ali*[*quo non contra facere*] *vel venire ullo modo* [·· 33 ch ·· |[51] ·· 20 ch ··]. *Sic Deus nos* [*adjuvet et hec sancta* ·· 55 ch ·· |[52] ·· 8 ch ·· *Arnaldi,*] *Sançone et Balaguero-*

ni, filiis prefati Martini, [·· 50 ch ·· |[53] ·· 10 ch ··] *doli clausule factique ignorancie et accioni in* [*factum* ·· 40 ch ··] *integrum et imploracione* [·· 20 ch ·· |[54] ·· 5 ch ·· *in hac*] *parte facienti, juramus ad Deum et ejus sancta III*[*I*[*or*] *euvangelia,*] *cruce Domini coram nobis posita* [·· 20 ch ·· |[55] ·· 10 ch ··] *penitus excessise et beneficio restitucionis in in*[*tegrum* ·· 8 ch ·· *jud*]*icis officium implor*⌊*a*⌉*nt,* ⌊*set* ·· 20 ch ·· |[56] ·· 6 ch ··⌉ *habere, et contra ea vel aliquod predictorum nuncham venire* ⌊*racione do*⌉*tis vel aliqua alia racione, jure* ⌊*vel causa*⌉.

Actum [*est hoc* ·· 5 ch ·· |[57] ·· 5 ch ··*r*]*is, anno Domini M*°*CCC*°*XL primo.*

Sig+++++[+*na Mart*]*ini de Alosio et Raymunde, ejus uxoris,* [*et Balagarie, matris dicti* |[58] *Marti*]*ni, et Arnaldi, Sançone et Balagueroni, filii prefati Martini, nos* [·· 10 ch ··] *juratorum predictorum, qui predicta omnia et singula* [·· 20 ch ·· |[59] ·· 5 ch ··] *rogamus.*

Sig++*na Bernardi Ferrarii et Raymundi Figuera, testium.*

[60] *Ego, Bartolomeus Baró, rechtor eclesie de Blanqaf*[*ort et notar*]*i publici ejusdem loci, qui hoc sc*[*ripsi* ·· 10 ch ·· *meum*] |[61] *sig*(signe)*num posui.*

Àpoca:

[62] *Noverint universi quod nos, Martinus de Alosio et Raymunda, ejus uxor, et B*[*alagaria, mater dicti Mart*]*ini, et Arnaldus, Sançona et Balagueronus, filiis dicti Martini,* ⌊*in solidum*⌉ |[63] *et pro toto, confitemur et concedimus in veritate nos habuisse et recepisse a vobis,* ⌊*honorabile*⌉ *domine Berenguerone de Queralt, mone*[*che monasterii* ·· 10 ch ··] |[64] *et vestris, omnes illos centum sexsaginta solidos Acrimontensium, precio quorum vobis* [*vendimus viginti sex solidos*] *et octo denarios Acrimontenses anuales de v*[*iolario* ·· 10 ch ·· *instrumento*] |[65] *confecto sub clausula notarii infra scripti, ut in eo lacius continetur. Et* [·· 15 ch ··] *solidis Acrimontensium sumus vestri bene* ⌊*pacati et contenti. Renunciantes*⌉ |[66] *omni excepcioni non recepte peccunie predicte et doli. In cujus rei testimonium, presentem apocham vobis facimus ad cautelam.*

[·· 25 ch ··, *anno Domini*] |[67] *M*°*CCC*°*XL sexto.*

Sig++++++*na Martini de Alosio et Raymunde, ejus uxoris, et Balagarie, matris dicti Martini,* [*et Arnaldi, Sançone et Balagueroni, filii prefati Martini, juratorum*] |[68] *predictorum, qui hec concedimus et firmamus.*

Sig++*na Bernardi Ferrarii et Raymundi* [*Figuera, testium*].

[69] *Ego, Bartolomeus Baró, rechtor eclesie de Bla*[*nqafort*] *et notari publici ejusdem loci,* [*qui hoc scripsi* ·· 10 ch ··] *meum* |[70] *sig*(signe)*num posui.*

[a] Ad lit.: *Qos* [b] Ad lit.: *predicte* [c] Ad lit.: *facieda* [d] Ad lit.: *concedntes* [e] Ad lit.: *missiobus* [f] Ad lit.: *condempnantis* [g] Per *pacabimus*

175

15 setembre 1343

Bernat Playà, veí de Tragó, presenta a Guillem Lordes, col·lector de monedatge del comtat d'Urgell i del vescomtat d'Àger, una carta dirigida a aquest últim per l'infant Jaume, comte d'Urgell i vescomte d'Àger, en la qual mana a dit col·lector que respecti l'exempció que tenen el monestir de Vallverd i els seus vassalls.

▸ O M 1018.02. Pergamí, tinta esvaïda.
Not. dors.: 1. *Traslat autèntich de la carta que·l senyor infant en Jacme ma⌊nà⌉ als ⌊collectors del⌉ morabatí de no* [·· 15 ch ··]. 2*. *Mandatum comitis Urgelli ne a monasterio Vallis Viridis aut vassallis ejus exigatur monedaticum*. 3. *Leg 660/17*. 4. *N° 80*.

▹ A 1359, gener, 23, trasllat autenticat per Guerau [Martí], notari reial, decretat per [Arbert de Claramunt], cort i veguer de Lleida, i subscrit pels notaris reials Berenguer i Guillem (cognoms il·legibles), *ex* O : M 1018.03. Pergamí, amb diversos forats de dimensions apreciables.
Not. dors.: 1*. *Infans Jacobus, comes Urgelli, prohibet monedaticum exigi a monasterio Vallis Viridis et vassallis ejus. 1343*. 2. *Leg 660/18*. 3. *N° 79*.

a 1988, J. M. Cots, *ex* A : Co 79.

El mal estat de l'exemplar original no permet assegurar que les abreviatures siguin exactament com les transcrivim.

[1] *Noverint universi quod die lune, circa solis ocasum, intitulata XVII kalendas octobris, anno Domini millesimo CCC^o quadragesimo tercio, |[2] in presencia mei, Francisci Textoris, scriptoris jurati scribanie publice Balagarii, et testium infra scriptorum ad hoc specialiter vocatorum et |[3] rogatorum, Bernardus Plajà, habitator de Tregone, constitutus personaliter in civitate Balagarii, ante presencia venerabilis Guilelmi |[4] Lordes, collectoris, ut dicitur, monedatici comitatus Urgelli et vicecomitatus Agerensis, presentavit et intimavit et per me, dictum scriptorem, |[5] legi requisivit et fecit eidem collectori quandam literam papiream patentem incliti domini inffantis Jacobi, Dei gracia comitis |[6] Urgelli et vicecomitis Agerensis, ejusque sigillo cereo rubeo, ut prima facie apparebat, in dorso munitam, cujus tenor talis est:*

> [7] *Infans Jacobus, illustrissimi domini Alfonsi, bone memorie regis Aragonum ⌊filius⌉, Dei gracia comes Urgelli et vicecomes |[8] Agerensis, fideli domestici nostro Guilelmo Lordes, collectori monedatici comitatus et viçecomitatus predictorum. Salutem et graciam.*
>
> *Pro parte |[9] venerabilis et religiose abbatisse et conventus monasterii Vallis Viridis, siti in termino de Tregone, fuit coram nobis |[10] expositum reverenter quod licet homines monasterii predicti, per privilegia per precessores nostros eidem*

monasterio indulta, |[11] sint franqui et immunes a prestacione bovatici et monedatici, et fuerunt et sunt in possessione premissorum. Attamen |[12] vos, dicta privilegia non servando, nitimini dictum monedaticum a predictis hominibus exigere et habere, in predicti |[13] monasterii et hominum ejusdem evidens, ut dicitur, prejudicium atque dampnum. Quo circa, suplicato pro parte dicte abbatisse |[14] et conventus ejus et dictis hominibus provideri super hujus de remedio oportuno, vobis dicimus et mandamus quatenus dicta |[15] privilegia, de quibus in cancellaria nostra facta extitit plena fides, observando juxta sui seriem et tenorem, hom-|[16]ines dicti monasterii et eorum bona ad solvendum dictum monedaticum nullatenus compellatis nec compelli modo |[17] aliquo faciatis. Immo si qua pignora propterea facta[a] *existant, ea restituatis vel restitui ilico faciatis.*

Datum |[18] Balaguarii, idus septembris, anno Domini millesimo CCC^{o}XL° tercio. Vid¦it? P??.

Qua, quidem, littera dicto Guilel-|[19]mo Lordes, ut predicitur, presentata et lecta, confestim dictus Bernardus Playà mandavit sibi inde fieri publicum |[20] testimoniale instrumentum per me, scriptorem predictum.

Quod fuit actum die et anno predictis, presentibus Petro de |[21] Casteylló et Salvatorem de Lorcha, testibus ad premissa vocatis specialiter et rogatis.

[22] *Ego, Francischus Textor, scriptor juratus, ¦sub notario* ·· 13 ch ·· *predictis? omnibus interfui et hoc scripsi jussu |[23] ejusdem notarii, et hoc sig*(signe)*num feci.*

[24] *Sig*(signe)*num mei, Petri Vitalis, notarii publici civitatis Balagarii pro venerabile Garsia de Sancto Paulo, rectore ecclesie ejusdem, qui hoc scribi jussi, cum supra posito |[25] in VII^{a} linea, ubi dicitur "filius", et in VIII^{a}, ubi dicitur "Salutem et graciam", et clausi.*

[a] Omès a A

176

13 novembre 1343

Pere Romeu rep del batlle de Tragó un captiu i es compromet a tornar-lo, viu o mort, en l'espai de cinc dies.

▸ O M 1016.19. Pergamí, lletra molt esvaïda.
Not. dors.: 1. *Nota jam est in procesu.* 2. *Petrus Romei accipit a bajulo de Tragó quendam hominem captum ab eo, quem promittit restituere requisitus* (escrit sobre una nota més antiga). 3. *Leg 659/15*. 4. *N° 48*.

a 1988, J. M. Cots : Co 78.

[1] *Noverint universi quod ego, Petrus Romei, magor dierum, per me et omnes meos* [·· 16 ch ··] *de la Règola, bagulo loci de* |[2] *Tragó pro reverendisima domina Katerina, Dei gracia abbatissa monasterii Sancte Marie Vallis Viridis, alias de Tragó, domina dicti* |[3] *loci, Guilelmum* ⌊*Com*⌉*a, quem vos tenetis captum in posse vestri pro aliquibus excesibus per eum comissis, quem promito vobis, et* |[4] *vestris succesoribus in dicto oficio, redere et tornare, mortum vel vivum, infra spacium quinque dierum, si per vos vel succe-* |[5]*sores vestros in dicto oficio fuero requisitus, absque omni contradimento in pace, et* ⌊*nisi ipsum vel*⌉ *infra dictum spacium* |[6] *non redidero, ut predicitur, volo incurere et incura*⌊*t*⌉ *penam quinquaginta morabatinorum auri alfonsini, bone monete et recti* |[7] *ponderis, que pena vobis et succesoribus vestris in dicto oficio adquiratur et adquiri volo ipso facto. Renuncio sci-*|[8]*enter beneficio dividende accionis et nove constitucionis, tam in sequentibus quam in premisis,* ⌊*et* ·· 20 ch ··-|[9]*tr*⌉*es, et omni ali juri, canonico et civili, per me in aliquo facienti. Pro quibus, quidem, omnibus et singulis supra dictis atenden-*|[10]*dis firmiter et complendis, obligo vobis, dicto bagulo, nomine dicte domine abbatisse, et eadem domine abbatisse et suis* |[11] *succesoribus, omnia et singula bona mea, mobilia et inmobilia, specialiter et generaliter, ubique habita et habenda.*

[12] *Quod est actum pridie idus novembris, anno Domini M^{o}CCC^{o}XL° tercio.*

Sig+num Petri [*Romei*], ⌊*magoris dierum*⌉, *predicti, qui hec* |[13] *concedo, laudo et firmo, firmarique rogo.*

Sig++na[a] *Bortolomei Just et Petrus Romei, fili*⌊*i Petri*⌉, *hujus rey* |[14] *testium.*

Sig(signe)*num mei Petri Cortiti,* [b]*rectoris ecclesie de*[b] *Tregó* [·· 15 ch ··] [b]*scribi, prout* |[15] *inveni in dicta scribania, et clausii.*[b]

[a] Resultat d'esmenar *Sig++num* [b] Repassat amb tinta més intensa

177

Lleida, 5 febrer 1344

Ramon de Riambau nomena un procurador per a que comparegui davant del veguer d'Urgell per donar més força al censal que els senyors i la universitat de Preixens s'han compromès a pagar a dit Ramon Riambau. El censal en qüestió era de 150 sous jaquesos anuals i havia estat comprat per 1800 sous.

▸ O M 2493.07. Pergamí.
Not. dors.: 1*. *Procuratorium Raymundi Riambau super censuale quod Petrus de Perexens sibi vendiderat*. 2. *L 1639/42*.

[1] *Noverint universi quod ego, Raymundetus Riambau, civis Ilerdensis, atendens inffra scriptam vendicionem censualis fuisse tractatam et in pactum deductam inter me, ut emptorem, ex una parte, et venditores ac fidejussores de quibus inffra* |[2] *mencio habetur, aut alium pro eis, ex parte alia, idcirco, scienter, cum hoc pubblico instrumento, facio, constituo et ordino certum et specialem procuratorem meum vos, Dominicum* ⌊*Danisia*⌉, *vicinum Ilerdensem, licet absentem tanquam presentem, ad comparendum,* |[3] *videlicet pro me et nomine meo, cum instrumentum memorate vendicionis firmatum fuerit, coram honorabili vicario Urgellensi vel ejus locum tenenti. Et ad dicendum et proponendum coram ipso et modo ut melius valeat, quod honorabiles Ray-*|[4]*mundus de Perexenç, dominus loci de Perexenç, et domina Brunissendis, ejus uxor, ac universsitas hominum et mulierum dicti loci de Perexenç et singulares ejusdem ac quilibet eorum in solidum per* ⌊*suos*⌉ *heredes ac successores suos vendiderunt* |[5] *et concesserunt michi et heredibus et successoribus meis in perpetuum centum quinquaginta solidos Jachensium censsuales, franchos, liberos et quitios, ab omni honere debitorum, pignorum et obbliguacionum et cujuslibet alterius servitutis et exaccionis remo-*|[6]*tos, sine faticha, tamen, et cinquanteno, pro precio mille et octingentorum solidorum Jachensium super omnibus et singulis bonis eorum et dicte universsitatis et singularium ejusdem et eorum cujuslibet, ubique habitis et habendis. Et quod dictum censsuale michi et* |[7] *meis solvere promiserunt dicti venditores et quisque eorum in solidum a proximo venturo festo Sancti Valentini, martiris, quod intitulabitur XVI⁰ kalendas marcii usque ad unum annum, die adiato, et ex tunc annis singulis in perpetuum in eodem* |[8] *festo, die adiato, intus Ilerdam salve et secure, sine omni requisicione, expenssa et missione mei et meorum, suis et dicte universsitatis ac singularium ejusdem propriis sumptibus et expenssis, sub pena tercii dicti censsualis adqui-*|[9]*renda vicario Urgelli predicto vel ejus locum tenenti, nomine domini comitis Urgellensis, et sub dampnorum, expenssarum et interesse ressarcione si quas vel si que, propter moram soluçionis dicti censsualis vel partis ejusdem, me vel meos* |[10] *facere vel pati contigerit, et sub aliis penis, pactis, renunciacionibus, addicionibus, obbliguacionibus et cautelis, prout hec et alia lacius continebuntur in instrumento quod per notarium inffra scriptum sumptum et confectum fuerit de et super vendi-*|[11]*çione jam dicta. Et quod dederunt michi et meis fidejussores salvetatis et guarencie et principales solutores ac completores de solvendo dictum censsuale quolibet anno in dicto termino, die adiato, in perpetuum, ut preffertur, sub penis* |[12] *et condicionibus memoratis, videlicet honorabiles Guiylelmum de Gradu, dominum loci Montisfalchoni, Berengarium de Gradu, Petrum de Gradu, Arnaldum de Gradu, Guiyllemonum de Gradu, Raymundetam, ejus uxorem, Guiylelmum* |[13] *Maça et Salvatorem Maça, habitatores Acrimontis, et quemlibet eorum in solidum, prout in dicto vendicionali instrumento plenius contentum fuerit et notatum. Et nichilominus, ad requirendum dictum vicarium vel ejus locum tenentem* |[14] *quatenus sentencialiter condempnet predictos venditores et fidejussores et quemlibet eorum in solidum et heredes ac successores suos ad solvendum et tradendum michi et meis annis singulis in perpetuum in dictis festo seu termino* |[15] *ac loco, die adiato, ut predicitur, censsuale predictum, et eisdem preceptum faciat de solvendo, sub pena tercii et dampnorum,*

expenssarum et interesse restitucione, et ad ipsas eciam penas solvendas in casu quo eas comiti |[16] contigerit. Et generaliter ad omnia alia et singula faciendum et extraendum que in premissis et circa premissa vel ea tangencia seu ex eis emergencia ocurrerint facienda, eciam si graviora premissis fuerint vel mayora |[17] et que sine quibus premissa non valerent comode expediri, eciam si mandatum exhiguant speciale, et que ego facere possem si personaliter interessem. Super premissis, enim, omnibus et singulis et eorum acçessoriis, vobis, dicto |[18] procuratori meo, plenam conçedo licenciam cum libera facultate, promitens infra scripto notario, nomine illorum quorum interest, intererit vel poterit interesse, a me legitime stipulanti et pasciscenti, rem ratam habere sub bonorum meorum |[19] omnium ypotheca.

Quod est actum Ilerde, nonas februarii, anno a Nativitate Domini millesimo CCC^o XL° quarto.

Sig+num Raymundeti Riambau predicti, qui hec laudo, conçedo et firmo.

Sig+num Guiylelmi Goyos, presbiteri, |[20] sig+num Francisçi de Serra Longua, habitatoris Ilerde, testium.

[21] *Sig*(signe)*num mei, Bartholomei Çabaterii, publici regia auctoritate Ilerdensis notarii, qui predictis vocatus et requisitus interfui, hoc instrumentumque scribi feci et clausi.*

178

15 setembre 1345

El monestir de Vallverd ven la seva part de la jova de Tartareu per tres anys a Ramon de Montllor, castlà d'aquest lloc. El preu de la venda és de 15 sous agramuntesos.

▸ O M 1018.04. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Vendició de la jova de Tar*[*tareu*]. 2*. *Arrendatio ad triennium.* 3. *Tragó o Vallvert*. 4. *Leg 660/19*. 5. *N° 81*.

α 1552, Martí Marquina : Ma 147.

a 1988, J. M. Cots : Co 80.

[1] *Sit omnibus notum quod nos, Catherina, Dei gracia abbatissa monasterii Vallis Viridis, situati in termino de Tregó, et Elichsendis çes Avellanes, priorissa |[2] ejusdem, de consensu et voluntate conventus nostri et dicti monasterii, cum hoc presenti publico instrumento ubique valituro, vendimus et arrendamus vobis, |[3] honorabili Raymundo de Montelauro, castlano de Tarthereu, et quibus volueritis, totam illam medietatem seu partem de jova e de carreyg |[4] ⌊et de batuda⌉ quam nos et dictum nostrum monasterium*

recipimus et habemus, et habere et recipere debemus et consuevimus, in dicto loco de Tartereu a quibusvis |[5] *personis ejusdem, a proximo videliçet festo Sancti Mathei apostoli ad tres annos proximos et continue sequentes et completos. Quam, quidem,* |[6] *vendicionem et arrendationem predictam vobis, dicto honorabili Raymundo, facimus precio videliçet quindecim solidorum Acrimontensium, quos omnes* |[7] *a vobis habuisse confitemur numerando, nostrisque manibus recepisse. Quare renunciamus exceptioni non numerate et non recepte peccunie ante* |[8] *dicte, et vendicionis ac arrendationis predicte per nos vobis ad dictum tempus racione predicta non facte, et beneficio dividende actionis, et* |[9] *nove constitucionis, et doli et in factum, et legi per quam deceptis ultra dimidiam justo precii subvenitur, et beneficio minoris precii. Et si* |[10] *amplius nunc valet hec venditio seu arrendatio precio ante dicto, totum illud plus vobis et vestris damus et concedimus per totum dictum* |[11] *tempus, donatione pura et irrevocabili inter vivos. Mandantes, igitur, cum hoc eodem instrumento, quod in hoc casu volumus vicem* |[12] *epistole obtinere, bajulo nostri de Tarthereu, et aliis qui nobis teneantur, quod, vobis et vestris, infra dictum tempus, de predicta medietate* |[13] *sive parte quam vobis vendimus, ut predicitur, et arrendamus, respondeant et responderе teneantur prout nobis et dicto nostro monasterio* |[14] *primitus respondebant ante confectionem hujus instrumenti. Et sic promitimus vobis, dicto arrendatori, et vestris quod predictam vendicio-*|[15]*nem et arrendationem quam vobis facimus, ut prefertur, faciemus vos et vestros usque ad dictum tempus habere, tenere, percipere et possidere* |[16] *potenter et in pace. Et pro predictis obligamus vobis et vestris omnia bona nostra et dicti nostri monasterii, presencia et futura.*

Actum est |[17] *hoc XVII° kalendas octobris, anno Domini millesimo CCC^{o}XL° quinto.*

Sig+num nostri, Catherine, abbatisse, sig+num Elich-|[18]*sendis, priorisse, predictarum, qui hec concedimus, firmamus et laudamus.*

Testes hujus rey sunt discretus Arnaldus Porqueti, jurisperitus, |[19] *et Bernardus Règula, de Tregó.*

[20] *Sig*(signe)*num mei, Francisci Textoris, notarii publici Ageris pro Berengario Sertadelli, rectore et notario publico ejusdem loci, qui* |[21] *hec scribi jussi et clausi, et constat de supra posito in IIII^{a} linea, ubi dicitur "et de batuda".*

179

Tragó, Blancafort i Canelles, 5 febrer 1346; Vallverd, 6 febrer 1346

Modificació de les condicions del censal que obligava les universitats de Tragó, Blancafort i Canelles envers Ramon Riambau, ciutadà de Lleida. Aquest censal s'havia creat per un capital de 6 300 sous jaquesos, i la pensió era de 600 sous. Tanmateix, posteriorment, Ramon Riambau havia fet tractes simi-

lars amb altres universitats en condicions més favorables a aquestes últimes: la proporció entre capital i pensió anual havia pujat a 12 000 / 1 000 en lloc del valor de 10 500 / 1 000 que correspon a les quantitats esmentades. Davant d'això, Ramon Riambau s'havia avingut a modificar el censal esmentat d'acord amb la nova proporció. Més concretament, les universitats esmentades rebien 900 sous addicionals de capital, sense que això impliqués cap variació en la pensió anual que havien de satisfer.

× O Original perdut.

▸ A 1352, agost, 23, trasllat autenticat per Bernat Puelles, notari de Lleida, decretat per Guillem Roig, lloctinent de cort i veguer de Lleida, i subscrit pels notaris Ramon de Pallars i Guillem de Marcafava : M 1018.05. Pergamí.
Not. dors. : 1*. *Raymundus Riambau cum emisset ab universitatibus de Tragó, Blancafort et Canelles quoddam censuale ad rationem X mille D pro mille addidit pecuniam ut esset ad XII mille pro mille*. 2. *Leg 660/20*. 3. *N⁰ 91*.

α 1552, Martí Marquina : Ma 221.

a 1988, J. M. Cots, *ex* A : Co 81.

[1] *Noverint* |[2] *universi quod nos,*

Bernardus de la Ràgola, bajulus loci de Tregó, et Barchinona, ejus uxor, Anthonius Stephani et Balagaria, ejus uxor, Arnaldus Playà et Stranya, ejus uxor, Petrus de la Torre et Dulcia, ejus uxor, Berengarius de la Torre et Raymundeta, ejus uxor, Guilelmus de Morela et Raymundeta, ejus uxor, Petrus Miró et Berenguerona, ejus uxor, Bernardus de Burch et Raymundeta, ejus uxor, Gui-|[3] *lelmus Galí et Raymundeta, ejus uxor, Petrus de Monrós et Raymundeta, ejus uxor, Arnaldus d·Entença et Jacmeta, ejus uxor, Petrus Spanyol et Andreva, ejus uxor, Apparicius d·Argentera, Guilelmus Martell, Berengarius Giner et Mariona, ejus uxor, Bartholomeus Ferrarii, Periconus de Son et Gueralda, uxor ejus, Bartholomeo Borracii et Anglesia, ejus uxor, Guilelmus de Vi et Sançona, ejus uxor,* |[4] *Berengarius* [a] *Navarre et Sançona, ejus uxor, Matheus Navarre et Natala, ejus uxor, Montsonus Guarner et Berenguerona, ejus uxor, Matheus de Camporrells et Sançona, ejus uxor, Periconus de la Amenla et Balagaria, ejus uxor, Vincencius Centoll et Stranya, ejus uxor, Andreas de la Amenla et Beatrix, ejus uxor, Petrus Porquet et Berenguerona, ejus uxor, Raymundus Gombaldi et Mariona, ejus* |[5] *uxor, Petrus de Burch et Gallarda, ejus uxor, Bartholomeus de Guàrdia et Bartolomeva, ejus uxor, Bernardus Playà et Sançona, ejus uxor, Petrus Romeu, major dierum, et Dulcieta, ejus uxor, Apparicius de Senahugia et Serena, ejus uxor, Arnaldus Guitart et Dulcieta, ejus uxor, Anthonius d·Abella et Berenguerona, ejus uxor, Periconus de Penella et Gueralda, ejus uxor, Bartholomeus* |[6] *Borracii, fusterius, et Berenguerona, ejus uxor, Arnaldus Just et Balaguerona, ejus uxor, Berengarius de Sen et Anglesia, uxor ejus, Jacobus de Salàs et Thomasia, ejus uxor, Raymundus de Figuerola et Sançona, ejus uxor, Petrus de Myllà, Raymundus de Myllà et Artessona, ejus uxor, Guilelmus Guitart et Dulcieta, ejus uxor, Guilelmus ces Comes et Desijada, ejus uxor, Anthonius de Tar-*|[7] *tareu et Dulcieta, ejus*

uxor, Berengarius d·Areny et Dulcieta, ejus uxor, Martinus Borracii et Ermessendis, ejus uxor, Petrus de Barbeles et Barchinona, ejus uxor, Monsonus Guitart et Arnaldona, ejus uxor, Petrus Burgués et Mariona, ejus uxor, Guilelmus Carnicer et Bartholomeua, ejus uxor, Petrus Navarre et Dulcieta, ejus uxor, Petrus d·Abeylla et Dulcieta, ejus uxor, |[8] et Arnaldus Forner et Dulcieta, ejus uxor, habitatores loci de Tregó;

Jacobus Rubei, bajulus loci de Blanchafort, et Sançona, ejus uxor, Petrus del Mayll et Burguessia, ejus uxor, Laurencius Guaschó et Ermessendis, ejus uxor, Matheus Burrelli et Michaela, ejus uxor, Bernardus Canet et Dulcieta, ejus uxor, Petrus Mathei, Arnaldus Oller et Raymundeta, ejus uxor, Petrus |[9] Sunyer et Maria, ejus uxor, Petrus Gayllart et Dulcia, ejus uxor, Sançona, uxor quondam Bernardi Traver, Arsendis, uxor condam Petri Figuera, Raymundus Figuera, ⌊ejus filius,⌋ Raymundus Tarés et Dulcieta, ejus uxor, Petrus Marqués et Sibilia, ejus uxor, Petrus Figuera et Anthonia, ejus uxor, Jacobus del Mayll et Andreva, ejus uxor, [b] Monsonus Araran et |[10] Dulcieta, ejus uxor, Raymundeta, uxor quondam Raymundi Burrell, Laurencieta, uxor condam Petri Myllà, Bernardus Baró et Dulcieta, ejus uxor, Raymundus Ferriola et Raymundeta, ejus uxor, Guilelmus T⌊e⌉rrés et Raymundeta, ejus uxor, Andreas de Guardiola et Domengia, ejus uxor, Anthonius del Mayll, et Berenguerona, ejus uxor, Raymundus Gaçol et Gueralda, ejus uxor, |[11] Jacobus Guarner et Sançona, ejus uxor, Nathalis Gombau et Berenguerona, ejus uxor, Periconus Mulner et Dulcieta, ejus uxor, Petrus Figuera, major dierum, et Monsona, ejus uxor, habitatores dicti loci de Blanchafort;

Balagarius Centoyll, bajulus loci de Caneles, et Barchinona, ejus uxoris, Martinus d·Alòs et Raymundeta, ejus uxor, Bernardus Ferrarii et Balaguerona, ejus uxoris, Raymundus Figuera |[12] et Guillemona, ejus uxor, Periconus Scolà et Sançona, ejus uxor, Arnaldus Soler et Raymundeta, ejus uxor, Jacobus Guitart et Ermessendis, ejus uxor, et Arnaldus de Burch et Mariona, ejus uxor, habitatores dicti loci de Canelles;

Attendentes et considerantes vos, honorabilem Raymundum Riambau, civem Ilerde, emisse a nobis et ab universitatibus dictorum locorum et sin-|[13]gularibus earundem sexcentos solidos Jachensium censuales pro precio sex mille et trescentorum solidorum Jacchensium, videlicet, ad racionem decem mille et quingentorum pro mille, cum publico instrumento confecto per notarium infra scriptum, ut in eo continetur, attendentes et considerantes vos post dictam empcionem emisse ab aliquibus aliis universitatibus, ut nobis per vos dictum |[14] fuit, aliquas peccunie quantitates censualium ad racionem duodecim mille solidorum pro mille, propter quod vultis et intenditis, de gracia speciali, licet in aliquo non teneamini, dictos sexcentos solidos censuales eesse ad dictam racionem duodecim mille solidorum pro mille, et dare et solvere nobis nunc nongentos solidos Jacchensium, qui, una cum dictis sex mille et trescentis |[15] solidis precii supra dicti, supleant ad dictam racionem dictorum duodecim mille solidorum pro mille. Idcirco, cum hoc presenti publico instrumento ubique firmiter valituro, per nos et omnes successores nostros et per totas universitates jam dictas et singulares ipsarum, quisque nostrum in solidum, convocati et congregati ad consilium in unoquoque dictorum locorum, ubi et

prout |[16] consilium moris est congregari, de assensu et voluntate venerabilis et religiose domine Caterine, Dei gracia abbatisse monasterii Vallis Viridis, alias de Tragó, domine nostre naturalis, et Elicsendis ces Avallanes, priorisse, et Berenguerone de Queralt, subpriorisse, Beatricis de Castre, sacristane, Berenguerone d·Alçamora, cantricis, Elienoris de Pinyana, pietan-|[17]çarie, Anglesie de Besora, portarie, Serene de Montrós, infirmarie, Berenguerone de Roques, subcantricis, Anglesone de Bessora, hostalarie, Francisce de Barbanos, sub sacristane, Sibilie de Siscar, Sibilie de Riner, Blanchete de Riner, Blanchete de Canalda, et Elicsendis Girveta, monialium dicti monasterii, et salvo etiam et retento ante omnia quod per |[18] infra scripta seu per aliqua de contentis in presenti instrumento non fiat contractus novacio neque in aliquo derogetur vendicioni et obligacionibus, penis et cautelis censualis predicti neque aliquibus instrumentis facientibus pro eodem, immo, si forte de cetero apparet hoc instrumentum dictis vendicioni, obligacionibus, securitatibus, penis ac cautelis ipsius censualis in |[19] aliquo derogare, eo casu presens instrumentum pro casso habeatur ac penitus pro infecto, confitemur et in veritate recognoscimus vobis dicto Raymundo Riambau et successoribus vestris in censuali predicto quod vos dedistis et solvistis nobis, et nos habuimus et recepimus a vobis numerando, nongentos solidos Jacchensium predictos, ex quibus ad totam nostram voluntatem vestri bene pac-|[20]cati sumus et contenti.

Igitur, renunciamus scienter omni excepcioni pecunie predicte non numerate, non habite et non recepte, et doli et in factum, et beneficio dividende accionis et nove constitucionis, tam in sequentibus quam in premissis. Promitentes vobis et notario infra scripto hec, nomine vestro et illorum omnium quorum interest, intererit vel poterit interesse, |[21] legitime stipulanti et recipienti, et sub virtute juramenti a nobis inferius prestiti, quod si et quando contingat nos redimere seu abstrahere a vobis, vel successoribus vestris in dicto censuali, dictum censuale, solvemus et restituemus vobis, ultra dictum precium contentum in predicto vendicionis censualis instrumento, predictos nongentos solidos Jacchensium quos, ut pre-|[22]dicitur, nunc numerando tradidistis pro augmento precii predicti juxta formam, videlicet, et condicionis[sic] contentas in instrumento gracie per vos nobis facte et universitatibus supra dictis de dicto censuali redimendo, omni excepcione et excusacione ac contradicto inde postpositis et remotis. Obligantes inde vobis et vestris quisque nostrum in solidum omnia et singula |[23] bona nostra et cujusque nostrum et dictarum universitatuum et singulorum ipsarum, mobilia et inmobilia, specialiter et generaliter, ubique habita et habenda. Tactisque a nobis et ab unoquoque nostrum propris manibus nostris corporaliter et libenter sanctis quatuor evangelis et cru+ce Domini, juramus nos omnia et singula supra dicta rata et firma habere et tenere, |[24] et ea attendere et complere et in aliquo non contra facere vel venire, verbo vel facto, per nos vel per interpositam personam aut personas, aliqua racione vel causa. Nec nos, dicte mulieres racione docium vel sponsaliciorum nostrorum vel alia racione. Renunciantes nos, dicte mulieres, cerciorate de jure nostro per notarium infra scriptum, omni excepcioni doli, metus et vis, et bene-|[25]ficio senatus consulti Valleyani, et juri[c] ypothecarum et

pignorum ⌊nostrarum,⌋ et omni alii jurii et auxilio pro nobis contra predicta in aliquo facienti.

Quod est actum nonas febroarii, anno a Nativitate Domini millesimo CCC^{o} quadragesimo sexto.

Sig+num Bernardi de la Ràgola, bajuli dicti loci de Tregó, sig+num Barchinone, ejus uxoris, sig+num Anthoni Stephani, |[26] sig+num Balagarie, ejus uxoris, sig+num Arnaldi Playà, sig+num Stranye, ejus uxoris, sig+num Petri de la Torre, sig+num Dulciete, ejus uxoris, sig+num Berengarii de la Torre, sig+num Raymundete, ejus uxoris, sig+num Guilelmi de Morella, sig+num Raymundete, ejus uxoris, sig+num Petri Miró, sig+num Berenguerone, ejus uxoris, sig+num Bernardi de Burch, sig+num |[27] Raymundete, ejus uxoris, sig+num Guilelmi Galí, sig+num Raymundete, ejus uxoris, sig+num Petri de Monrós, sig+num Raymundete, ejus uxoris, sig+num Arnaldi d·Entença, sig+num Jacmete, ejus uxoris, sig+num Petri Spanyol, sig+num Andreve, ejus uxoris, sig+num Apparicii d·Argentera, sig+num Guilelmi Martell, sig+num Bernardi[d] Giner, sig+num Ma-|[28]rione, ejus uxoris, sig+num Bartholomei Ferrarii, sig+num Periconi de Son, sig+num Gueralde, ejus uxoris, sig+num Bartholomei Borracii, sig+num Anglesie, ejus uxoris, sig+num Guilelmi de Vi, sig+num Sançone, ejus uxoris, sig+num Balagari Navarre, sig+num Sançone, ejus uxoris, sig+num Mathei Navarre, sig+num Natale, ejus uxoris, sig+num Monsoni Guarner, |[29] sig+num Berenguerone, ejus uxoris, sig+num Mathei de Camporrells, sig+num Sançone, ejus uxoris, sig+num Periconi de la Menla, sig+num Balagarie, ejus uxoris, sig+num Vincencii Centoyll, sig+num Stranye, ejus uxoris, sig+num Andree de la Menla, sig+num Beatricis, ejus uxoris, sig+num Petri Porquet, sig+num Berenguerone, ejus uxoris, sig+num Raymundi Gombaldi, |[30] sig+num Mari⌊one⌋, ejus uxoris, sig+num Petri Burch, sig+num Gayllarde, ejus uxoris, sig+num Bartholomei de Guàrdia, sig+num Bartholomeve, ejus uxoris, sig+num Bernardi Playà, sig+num Sançone, ejus uxoris, sig+num Petri Romeu, majoris dierum, [e] sig+num Apparicii de Senahugia, sig+num Serene, ejus uxoris, sig+num Arnaldi |[31] Guitart, sig+num ⌊Dulciete⌋, ejus uxoris, sig+num Anthoni d·Abeylla, sig+num Berenguerone, ejus uxoris, sig+num Periconi de Penela, sig+num Gueralde, ejus uxoris, [f] sig+num Arnaldi Just, sig+num Balaguerone, ejus uxoris, sig+num Berengarii de Son, sig+num Anglesie, ejus uxoris, sig+num ⌊Jacobi⌋ de Salàs, sig+num Thomasie, ejus uxoris, sig+num Raymundi de Figuero-|[32]la, sig+num Sançone, ejus uxoris, sig+num Petri de Myllà, [g] sig+num Artesone, ejus uxoris, sig+num Guilelmi Guitart, sig+num Dulciete, ejus uxoris, sig+num Guilelmi ces Comes, sig+num Desigade, ejus uxoris, sig+num Anthoni[h] de Tartareu, sig+num Dulciete, ejus uxoris, sig+num Berengarii d·Areny, sig+num Dulciete, ejus uxoris, sig+num Martini Borra-|[33]cii, sig+num Ermessendis, ejus uxoris, sig+num Petri de Barbeles, sig+num Barchinone, ejus uxoris, sig+num Monsoni Guitart, sig+num Arnaldone, ejus uxoris, sig+num Petri Burgués, sig+num Marione, ejus uxoris, sig+num Guilelmi Carnicer, sig+num Bartholomeve, ejus uxoris, sig+num

Petri Navarre, sig+num Dulciete, ejus uxoris, sig+num Petri d·Abeylla, |[34] sig+num Dulciete, ejus uxoris, sig+num Arnaldi Forner, sig+num Dulciete, ejus uxoris, habitatorum dicti loci de Tregó;

Sig+num Jacobi Rubei, bajuli dicti loci de Blanchafort, sig+num Sançone, ejus uxoris, sig+num Petri del Mayll, sig+num Burguesie, ejus uxoris, sig+num Laurencii Guaschó, sig+num Ermessendis, ejus uxoris, sig+num Mathei ⌊Burrelli,⌋ sig+num |[35] [Mi]chaele, ejus uxoris, sig+num Bernardi Canet, sig+num Dulciete, ejus uxoris, sig+num Petri Mathei, sig+num Arnaldi Oller, sig+num Raymundete, ejus uxoris, sig+num Petri Sunyer, sig+num Marie, ejus uxoris, sig+num Petri Gayllart, sig+num Dulcie, ejus uxoris, sig+num Sançone, uxoris quondam Bernardi Traver, sig+num Arsendis, uxoris condam Petri |[36] Figuera, sig+num Raymundi Figuera, ejus filii, sig+num Raymundi Tarrés, sig+num Dulciete, ejus uxoris, sig+num Petri Marqués, sig+num Sibilie, ejus uxoris, sig+num Petri Figuera, sig+num Anthonie, ejus uxoris, sig+num Jacobi del Mayll, sig+num Andreve, ejus uxoris, sig+num Arnaldi Figuera, sig+num[i] Berengarie, ejus uxoris, sig+num |[37] Muntsoni Araran, sig+num Dulciete, ejus uxoris, sig+num Raymundete, uxoris quondam Raymundi Burelli, sig+num Laurenciete, uxoris quondam Petri Myllà, sig+num Bernardi Baró, sig+num Dulciete, ejus uxoris, sig+num Raymundi Ferrioll, sig+num Raymundete, ejus uxoris, sig+num Guillemoni T⌊e⌋rés, sig+num Raymundete, ejus uxoris, sig+num Andree de |[38] Guardiola, sig+num Domengie, ejus uxoris, sig+num Anthonii del Mayll, sig+num Berenguerone, ejus uxoris, sig+num Raymundi Gaçol, sig+num Gueraldone, ejus uxoris, sig+num Jacobi Guarner, sig+num Sançone, ejus uxoris, sig+num Natalis Gombau, sig+num Berenguerone, ejus uxoris, sig+num Periconi Mulner, sig+num Dulciete, ejus |[39] uxoris, sig+num Petri Figuera, majoris dierum, sig+num Montsone, ejus uxoris, habitatorum dicti loci de Blanchafort;

Sig+num Balagarii Centoyll, bajuli loci de Caneles, sig+num Barchinone, ejus uxoris, sig+num Martini d·Alòs, sig+num Raymundete, ejus uxoris, sig+num Bernardi Ferrarii, sig+num Balaguerone, ejus uxoris, sig+num Raymundi |[40] Figuera, sig+num Guillemone, ejus uxoris, sig+num Periconi Scolà, sig+num Sançone, ejus uxoris, sig+num Arnaldi Soler, sig+num Raymundete, ejus uxoris, sig+num Jacobi Guitart, sig+num Ermessendis, ejus uxoris, sig+num Arnaldi de Burch, sig+num Marione, ejus uxoris, habitatorum dicti loci de Caneles;

Sig+num Caterine, |[41] Dei gracia abbatisse , sig+num Elicsendis ces Avalanes, priorisse, sig+num Berenguerone de Queralt, sub priorisse, sig+num Beatricis de Castre, sacristane, sig+num Berenguerone d·Alçamora, cantricis, sig+num Elienoris de Pinyana, pietançarie, sig+num Anglesie de Besora, portarie, sig+num Serene de Montrós, infirmarie, |[42] sig+num Berenguerone de Roques, subcantrix, sig+num Anglesone de Besora, hostalarie, sig+num Francische de Barbanos, sub sacristane, sig+num Sibilie de Siscar, sig+num Sibilie de Riner, sig+num Blanquete de Riner, sig+num Blanquete de Canalda, sig+num Elicsendis Girveta, monialium monasterii predicti;

Qui hoc |[43] concedimus et firmamus, firmarique rogamus.

Sig+num Raymundi Pebrada, sig+num Johannis Playà, sig+num Guillemoni de la Ràgola, sig+num Raymundi de Miravet, vicini Ilerde, testium firmarum, concessionum et juramentorum hominum et mulierum dicti loci de Tregó.

Sig+num Balagarii ç·Abadia, presbiteri, sig+num Raymundi de Miravet |[44] predicti, testium firmarum, concessionum et juramentorum hominum et mulierum dicti loci de Blanchafort, predictorum, qui firmarunt, concesserunt et jurarunt predicta die et anno predictis.

Sig+num Raymundi Pebrada, sig+num Johannis Playà, predictorum, testium firmarum, concessionum et juramentorum hominum et mulierum dicti loci de Caneles, |[45] qui firmarunt, concesserunt et jurarunt predicta die et anno superius expressatis.

Sig+num Bartholomei de Pereneri, sig+num Ermengau⌊di⌉ Valentí, presbiterorum dicti monasterii, testium firmarum et concessionum domine abbatisse et aliarum monialium monasterii predicti, qui firmarunt et concesserunt predicta otavo idus febroarii, anno predicto.

[46] *Sig*(signe)*num Bartholomei de Turribus, notarii publici Ilerdensis et eciam auctoritate regia, qui hoc scribi fecit et clausit, et predictis interfui, cum supra posito in XXIIII[a] linea, ubi dicitur "propris manibus nostris", et cum raso et rescripto in penultima linea, ubi dicitur "presbiterii", et in prima linea, ubi dicitur "Bernardus".*

[a] No concorda amb la llista de signatures, on hi diu *Balagari*; aquest últim deu ser el nom correcte, ja que també apareix al document **169** [b] A jutjar per la llista de signatures, en aquest punt caldria afegir *Arnaldus Figuera et Berengaria, ejus uxor* [c] Duplicat [d] No concorda amb la llista d'actors, on hi diu *Berengarius*; aquest últim deu ser el nom correcte, ja que en el document doc. **161** també hi consten *Berengarius Giner et Maria, ejus uxor* [e] Aquí manca la signatura de *Dulcieta*, que apareix com a esposa del precedent en la llista d'actors [f] Aquí mancarien les signatures de *Bartholomeus Borracii, fusterius, et Berenguerona, ejus uxor*, que apareixen en aquest punt a la llista d'actors [g] Aquí manca la signatura de *Raymundus de Myllà*, que apareix en aquest punt a la llista d'actors i és el marit de l' *Artesona* que segueix [h] Duplicat i rectificat [i] Duplicat

180

13 abril 1346

Arnau de Llorenç, castlà de Tragó, i la seva esposa Brunissenda, venen certes rendes de Salaverd a Caterina, abadessa de Vallverd. El preu de la venda és de 123 sous agramuntesos.

▸ O M 1018.05 bis. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Carta vendicionis.* 2*. *Venditio quorundam redditiuum in Salavert per Arnaldum Laurentii monasterio Vallis Viridis. 1346.* 3. *Domina Caterina, abatisa.* 4. *N 28, Cal 49.* 5. *Leg 85/9.* 6. *N° 147.*

α Segle XVIII : Ru 28.

β Segle XVIII, *ex* α : Ru′ 28.

A Segle XVIII : Rx 28.

a 1988, J. M. Cots, *ex* O : Co 82.

[1] *Noverint universi quod nos, Arnaldus de Laurencio, castlanus Tregonis, et Brunisendis, uxor ejus, per nos et omnes nostros, cum hoc presenti publico instrumento perpetuo valituro, uterque nostrum in solidum, vendimus, tradimus atque in perpetuum concedimus vobis, honorabili et re-|[2]ligiose domine Caterine, Dei gracia abbatisse monasteri Sancte Marie Vallis Viridis, alias nominatur de Tregone, et vestris, omnes exitus, reditus, eventus et proventus quas nos habemus et percipimus in loco vestro de Salavert, del reguer |[3] a·enlà, in termino ipsius loci quos vocantur Vyte, precio centum viginti trium solidorum Acrimontensium, quos a vobis numerando habuimus et recepimus, sumusque vestri paccati nostre omnimode voluntati.*

Ideoque, renuntiamus omni excepcioni a vobis non habite |[4] et non numerando recepte predicte quantitatis pecunie predicta racione, ac vendicionis prefate vobis non facte, beneficioque dividende accionis et nove constitucionis, omnique alio juri, canonico et civili. Et si plus valet predicta vendicio precii |[5] ante dicti seu inde valebit parum vel plurimum, totum illud, quantumcumque sit, vobis, dicte emptrici, et vestris in pura et simplici donacione irrevocabili inter vivos conferimus atque damus. Renuntiantes scienter beneficio minoris pre-|[6]cii et specialiter illi juri quod deceptis ultra dimidiam justi precii subvenitur. Eicientesque nos et nostros a jure, dominio et posesione predictorum exituum, redditum, eventum et proventum, mitentesque vos et vestros in jus, dominium, |[7] tenedonem et corporalem posesionem francos, liberos, quitios et inmunes ab omni honere, scensus et servitutis, sicut nos habemus et habere debemus ac eciam habuimus usque ad hunc presentem diem quam presens scribitur instrumentum[a]*, |[8] ad habendum, tenendum, posidendum, explectandum, dandum, vendendum, alienandum et inpignorandum et ad omnes vestras vestrorumque voluntates inde perpetuo faciendas. Promitentes quod predicta que vobis vendimus faciemus |[9] vobis, dicte emptrici, et vestris semper habere et pacifice posidere contra omnes et singulas personas preter potestatem terre, in jure et extra jus ac ubique, sub obligacione omnium bonorum nostrorum, mobilium et inmobilium, ubique |[10] sint, presencium et futurorum.*

Et ad mayorem firmitatem, ego, vero, dicta Brunisendis, cerciorata de jure meo, non vi inducta nec in aliquo circunventa, set spontanea voluntate mea, renuncio beneficio senatus consu-|[11]lto Velleyani et legi Julie de fundo dotali, et juri ypotecharum meorum et pignorum omnique alio jure per me in hac parte facienti, tactisque a me propriis manibus meis corporaliter et libenter sanctis Dei quatuor |[12] evangelliis et cru+ce Domini, juro

contra predictam vendicionem non venire, palam vel oculte, per me vel per interpositam personam vel personas racione dotis vel sponsalici mei aut aliquo alio jure, causa sive racione. |[13] *Sic Deus me adjuvet et hec sancta.*

Quod est actum idus aprilis, anno Domini M°CCC°XL°VI°.

Sig+num Arnaldi de Lorenç, castllani Tregonis, sig+num Brunisendis, ejus uxoris, jurantis, venditorum |[14] *predictorum, qui hec concedimus et firmamus, testesque firmare rogamus.*

Testes hujus rey sunt Raymundus de Capitevilla, presbiter, et Petrus de Turri.

[15] *Sig*(signe)*num mei Guillermi Costa, rectoris et notarii publici loci de Tregone, hec scribi feci et clausi.*

[a] Ad lit.: *insturmentum*

181

12–14 novembre 1346

Les universitats de Tragó, Canelles, Blancafort i Salaverd s'obliguen a un nou censal envers Ramon Riambau, ciutadà de Lleida, el qual ha aportat 9 000 sous barcelonesos per pagar a diversos creditors de dites universitats. A canvi, aquestes s'obliguen a pagar-li una pensió de 750 sous barcelonesos anuals.

▸ O M 2500.07. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Carta dels DCCL solidos Barchinonenses sensals los quals les universitats de Tregó, de Caneles, de Blanchafort et de Salavert fan cascun an en la festa de Sent Miquel* (continuat d'una altra mà:) *a Ramon Riambau, de Leyda,* ⌊*per* ·· 8 ch ··⌉ *fet dit Riambau 9 000 s. que dita universitat devie a diferents acreedors, firmada en poder* ⌊*de*⌉ *Pere Vincèn, notari de Leyda, a 13 de noembre 1346.* 2. ⌊*Pro violar*⌉*ibus et censualibus que Raimundus de Riambau et quidam alii habuerunt in Tregone, Canellis, Salabert et Blancafort.* 3. *L·any MCCCXXVI* (erroni; hauria de dir *MCCCXLVI*) *la univercitat de Tragó, de concentiment de la abbadesa y monges manlevaren certa quantitat per·a quitar sensals y violaris que feyen a diversos.* 4*. *Anno 1346*. 5. *L 1642/28*.

▹ A 1352, abril, 13, trasllat autenticat per Andreu de Villasparsa, notari de Lleida, decretat per Pere de Torà, cort i veguer de Lleida, i subscrit pels notaris Bernat Puelles i Pere Joan : M 2500.08. Pergamí, dues peces cosides entre si.
Not. dors.: 1. *Cartes de DCCL s. Barcelonesos* [·· 5 ch ··] *que feie lo loch de Tragó e de Caneles e Blanquafort. Traslat.* 2. *N 80*. 3*. *Censuale DCCL s. venditum per universitates de Tragó, Blancafort, Canelles et Salavert Raymundo Riambau Ilerdensis. 1346.* 4. [·· 10 ch ··] *del present plech* [·· 33 ch ··] *las* ⌊*universitats de*⌉ *Tragó, Blancafort, Canelles y Salavert antes que foren del monastir de Poblet* [·· 22 ch ··] *differents* [·· 80 ch ··]. 5. *L 1642/29*.

α 1552, Martí Marquina : Ma 230.

β Segle XVIII : Ru 40.1.

γ Segle XVIII, *ex* β : Ru′ 40.1.

El text segueix essencialment el mateix model que el document **157**.

[1] *Noverint universi quod nos, Balagarius Navarre, bajulus loci de Tregó, Sançona, ejus uxor, Petrus d·Assèn, Gueralda, ejus uxor, Bartholomeus Borraçii, Berengaria, ejus uxor, Guylelmus Galí, Raymundeta, ejus uxor, Acrimontus Tarés, Sançona, ejus uxor, Bernardus Palayà, Sançona, ejus uxor, Arnaldus*[a] *Gesser, Ermensendis, ejus uxor, Guylelmus Carnicer, Bartholomeva, ejus uxor, Guylelmus Ferrarii, Balagaria, ejus* |[2] *uxor, Petrus Miró, Berenguerona, ejus uxor, Arnaldus de Corçà, Ermesendis, ejus uxor, Raymundus Gombau, Mariona, ejus uxor, Arnaldus d·Entença, Jacmeta, ejus uxor, Berengarius d·Assèn, Anglesona, ejus uxor, Berengarius d·Areyn, Dulcieta, ejus uxor, Guylelmus Daví, Sançona, ejus uxor, Petrus Spaynol, Andreua, ejus uxor, Petrus de Penela, Gueralda, ejus uxor, Arnaldus Forner, Dulcieta, ejus uxor, Jacobus Salàs,* |[3] *Thomasia, ejus uxor, Guylelmus Martell, Petrus de Burch, Caterina, ejus uxor, Berengarius de la Torre, Raymundeta, ejus uxor, Raymundus Guarner, Franqueta, ejus uxor, Dominicus Albert, Sibilia, ejus uxor, Arnaldus Palayà, Raymundeta, ejus uxor, Berengarius Giner, Mariona, ejus uxor, Bernardus Navarre, Gayllarda, ejus uxor, Montsonus Guarner, Berenguerona, ejus uxor, Raymundus de Myllà, Artessona, ejus uxor, Bartholomeus de Guàr-*|[4]*dia, Bartholomeva, ejus uxor, Guyllemonus Romei, Mariona, ejus uxor, Anthonius d·Abeylla, Berenguerona, ejus uxor, Guylelmus de Graylla, Nicholaua, ejus uxor, Petrus d·Assèn, major dierum, Raymundus d·Assèn, Ferrerona, ejus uxor, Anthonius Stephani, Balagaria, ejus uxor, Martinus de la Règola, Raymundeta, ejus uxor, Bartholomeus Borracii, Petrus Burgués, Mariona, ejus* |[5] *uxor, Dominicus Guitart, Barchinona, ejus uxor, Petrus Romei, Dulcieta, ejus uxor, Jacobus de Burch, Periconus Romei, Guylelmus Guitart, Dulcieta, ejus uxor, Matheus de Camporrells, Sançona, ejus uxor, Maria Corçana, Jacobus Navarre, Mariona, ejus uxor, Arnaldus ces Fons, Barchinona, ejus uxor, Michael Borracii, Romia, uxor quondam Petri Valentí, Salvator de Graylla, Balagaria, ejus uxor, Dominicus Guitart, major dierum,* |[6] *Sançona, ejus uxor, Dulcieta, uxor quondam Martini del Obach, Brunissendis, uxor quondam Petri d·Amiga, Bernardus Guasch, Jacobus d·Amiga, Guyllemona, ejus uxor, Petrus de la Torre, Dulcieta, ejus uxor, Bernardus de la Règola, Barchinona, ejus uxor, Monsonus Guitart, Arnaldona, ejus uxor, Balagarius d·Areyn, Petrus d·Abeylla, Roheta,* [b]*ejus uxor*[b]*, Petrus de la Torre*[c]*, Andreas de la Amenla, Beatrix, ejus uxor, Petrus de Barbeles,* |[7] *Barchinona, ejus uxor, Petrus de Myllà, Dulcieta, uxor quondam Petri Compayn, Sançona, uxor quondam Johannis Mercer, Martinus Borracii, Ermensendis, ejus uxor, Ferraria, uxor quondam Berengarii Cortit, Gueralda, uxoris quondam Guylelmi Tayllet, Desijada, uxor quondam Guylelmi ces Comes, Johannes Dahindi, Arnaldus Guitart, Dulcieta, ejus uxor, Raymundus de Figuerola, Sançona, ejus uxor, Petrus Navarre, Dulcieta, ejus uxor, Bernardus de Burch, Ray-*|[8]*munda, ejus uxor, Berenguerona, uxor quondam Bernardi Costa, Guyllemona, filia quondam Petri de Tregó, Guyllemona, uxor quondam Arnaldi Navarre, Salvatora, uxor quondam Martini Arbert, Barchinona, uxor quondam Guylelmi Guarner, Vincencius Centoyll, Strayna, ejus uxor, Anthonius de*

Tartareu, Dulcieta, ejus uxor, Arnaldus Just, Balagaria, ejus uxor, Petrus [Carnicer] [d]*, Mariona, ejus uxor, Apparicius de Sanahugia, Serrena, ejus* |[9] *uxor, Petrus Mar[te]ll* [e]*, Arnaldus Playà, Strayna, ejus uxor, habitatores dicti loci de Tregó;*

Balagarius Centoyll, bajulus loci de Caneles, Balagaria, ejus uxor, Bernardus Ferrarii, Barchinona, ejus uxor, Arnaldus Soler, Raymundeta, ejus uxor, Raymundus Figuera [f]*, Guyllemona ejus uxor, Jacobus Guitart, Ermensendis, ejus uxor, Periconus* [g] *Scolà, Sançona, ejus uxor, Arnaldus de Burch, Mariona, ejus uxor, Martinus* |[10] *d·Alòs, Raymundeta, ejus uxor, habitatores dicti loci de Caneles;*

Jacobus Rubei, bajulus loci de Blanchafort, Sançona, ejus uxor, Petrus del Mayll, Burguesia, ejus uxor, Petrus d·Espana, Dulcieta, ejus uxor, Laurencius Guascó, Ermesendis, ejus uxor, [Matheus] [h] *Burrelli, Michaela, ejus uxoris, Bernardus Canet, Dulcieta, ejus uxor, Petrus Mathei, Berengarius de Acrimonte, Petrus Moror, Desi-*|[11]*yada, ejus uxor, Periconus Gascó, Dulcieta, ejus uxor, Petrus Figuera, Montsona, ejus uxor, Petrus Gayllart, Dulcieta, ejus uxor, Arnaldus Oler, Raymundeta, ejus uxor, Petrus Suyner, Mariona, ejus uxor, Sançona, uxor quondam Bernardi Traver, Arsenona, uxor quondam Petri Figuera, Raymundus Figuera, ejus filius, Raymundus Tarés, Dulcieta, ejus uxor, Petrus Marqués, Sibilia, ejus uxor, Petrus Figuera, Anthonia, ejus* |[12] *uxor, Jacobus del Mayll, Andreva, ejus uxor, Arnaldus Figuera, Berenguerona, ejus uxor, Monsonus d·Aran, Dulcieta, ejus uxor, Raymundeta, uxor quondam Raymundi Burelli Michael Rubei, Dulcieta, ejus uxor, Berengarius Martell, Elicsendis, ejus uxor, Raymundus de Ferriola, Raymundeta, ejus uxor, Bernardus Baró, Dulcieta, ejus uxor, Guylelmus Tarés, Raymundeta, ejus uxor, Elicsendis, uxor quondam Raymundi* |[13] *Saraynana, Andreas de Guardiola, Domengia, ejus uxor, Anthonius del Mayll, Berengaria, ejus uxor, Raymundus Gaçol, Gueralda, ejus uxor, Jacobus Guarner, Sançona, ejus uxor, Cassetus Gombau, Desiyada, ejus uxor, Arnaldus Astruch, Barchinona, ejus uxor, Jacmeta, uxor quondam Balagarii de la Torre, Guyllemona, uxor quondam Michaelis Salàs, habitatores dicti loci de Blanchafort;*

Petrus de Cane-|[14]*les bajulus loci de Salavert, ⌊Guylelmus Hostaler et Guylelmus de Salavert, habitatores dicti loci de Salavert;⌉*

Convocato ac congregato consilio in unoquoque dictorum locorum, ubi et prout consilium in quolibet ipsorum locorum moris est congregari, et ibi habita inter nos deliberacione super negociis nostris, et cujusque nostrum et dictarum universitatuum et singulorum earundem, utiliter tractandis et procurandis, et specialiter pro abstrahendis et deliberandis aliquibus pecunie quantitatibus censualium |[15] *et violarii que nos, et quilibet nostrum et universitates jam dicte et singulares ipsarum, facimus et facere tenemur quolibet anno, certis terminis, personis inffra scriptis, gracia quorum censualium et violarii nobis et dictis universitatibus facta per ipsas personas in brevi debet exire, et alias pro tractandis et procurandis aliis negociis nostris et dictarum universitatuum et singulorum ipsarum.*

Et videtur eciam nobis et dictis universitatibus et singularibus ipsarum uti-|[16]lius vendere quantitatem censualis inffra scripti, cum gracia quadraginta annorum nobis facienda per emptorem inffra scriptum, quam si in dictis quantitatibus censualium et violarii essemus perpetuo obligati, de quibus censualibus facimus et facere tenemur quolibet anno Petro Busqueti, filio quondam Raymundi Busqueti, habitatori ville Ageris, trescentos solidos Jachensium censuales, et Raymundo de la Abadia, habitatori |[17] ville de Ivarcio, centum solidos Acrimontensium censuales, ⌊et Petro Calaff, habitatori loci Castilionis Farfanie, triginta solidos Acrimontensium censuales⌋, et Guermono de Alçamora, domino loci de Alçamora, quinquaginta solidos Jachensium (text d'uns 8 ch raspat i ratllat) *de violario.*

Ideo, diligenti tractatu super hoc habito et consilio pleniori, quia tam salubre et utile consilium nobis seu dictis universitatibus vel singularibus earundem non potuit adhiberi, gratis et ex certis scienciis nostris, quisque nostrum in solidum, per nos et omnes |[18] successores nostros et per omnes dictas universitates et singulares ipsarum, quos ad hoc idem de presenti teneri volumus et obligamus, cum hoc presenti publico instrumento ubique im·perpetuum firmiter valituro, de assensu, tamen, et voluntate domine abbatisse monasterii Vallis Viridis, alias de Tregó, domine nostre naturalis, et aliarum dominarum seu monialium dicti monasterii inffra scriptarum, vendimus et concedimus vobis, honorabili Raymundo Ri-|[19]ambau, civi Ilerde presenti, et vestris et cui vel quibus volueritis im·perpetuum, septingentos quinquaginta solidos Barchinonensium de terno censuales, franchos, liberos et quitios ab omni honere debitorum, pignorum et obligacionum, et ab omne eciam questia, forcia, tolta, comuni, vicinali seu regali, et alia quavis exaccione remotos et penitus expeditos, sine faticha, tamen, et cinquanteno. Quos vobis asignamus |[20] ex nunc quolibet anno im·perpetuum in termino inffra scripto super omnibus et singulis bonis nostris et cujusque nostrum et dictarum universitatuum et singulorum ipsarum, mobilibus et inmobilibus, ubique habitis et habendis.

Predictos, inquam, septingentos quinquaginta solidos Barchinonensium de terno censuales vendimus et concedimus vobis, dicto emptori, et vestris pro precio novem millium solidorum dicte monete, de quibus de voluntate nostra dedistis |[21] et tradidistis dicto Petro Busqueti tres mille et trescentos octuaginta septem solidos et sex denarios Jachensium, inter precium dictorum trescentorum solidorum Jachensium censualium quos sibi faciebamus, ut predicitur, et quantitatem sibi debitam racione dicti censualis pro rata temporis usque in diem quo sibi abstraximus censuale predictum, et dicto Raymundo de la Abadia mille quinquaginta solidos Acrimontensium seu Jaccensium, |[22] inter precium dictorum centum solidorum Jachensium censualium quos sibi, ut predicitur, faciebamus, et quantitatem sibi debitam racione dicti censualis pro rata temporis usque in diem quo sibi abstraximus censuale predictum, et dicto Petro Calaff trescentos triginta solidos Jachensium, inter precium dictorum triginta solidorum Jachensium censualium quos sibi, ut predicitur, faciebamus, et quantitatem sibi debitam racione |[23] dicti censualis pro rata temporis usque in diem quo sibi abstraximus censuale predictum,

et Galcerando de Castre, procuratori dicti Guermoni de Alçamora, trescentos quadraginta tres solidos et novem denarios Jachensium, inter precium dictorum quinquaginta solidorum Jachensium sive Acrimontensium de violario quos dicto Guermono faciebamus quolibet anno, ut predicitur, et quantitatem sibi debitam racione dicti |[24] violarii usque in diem quo sibi abstraximus violarium supra dictum. Et totum residuum dicti precii nobis dedistis et solvistis numerando, et in solvendis aliis debitis, que nos, dicte universitates et singulares ipsarum, pluribus et diversis personis debebamus, misisse et expendisse confitemur.

Unde, ad totam nostram voluntatem vestri bene pacati sumus. Igitur, renunciamus scienter excepcioni pecunie predicte per |[25] vos, ut predicitur, de voluntate nostra non solute, non habite et non recepte et in predictis non converse, et doli et in factum, et benefficio dividende accionis et nove constitucionis, tam in sequentibus quam in premissis. Et, si forte predictum censuale, quod vobis vendimus, valet modo aut de cetero valebit, amplius precio supra dicto, parum vel plurimum, quoquo modo, totum illud, quantumcumque sit, ex mera nostra |[26] liberalitate, titulo donacionis inter vivos, damus et concedimus vobis, dicto emptori, et vestris ad omnes vestras vestrorumque voluntates inde perpetuo penitus faciendas, sine retentu et vinculo, quod ibi non facimus quoquo modo. Renunciantes scienter illi juri quo deceptis ultra dimidiam justi precii subvenitur.

Et cum hoc eodem instrumento, predictum censuale quod vobis vendimus ex omni nostro nostrorumque |[27] jure, dominio, posse et tenedone eycimus penitus et extrahimus, et in jus, dominium, posse et tenedonem et corporalem possesionem vestri et vestrorum eum mitimus et transfferimus penitus de presenti, ad habendum, tenendum, possidendum et expletandum perpetuo potenter in pace, et ad dandum, vendendum, impignorandum et alienandum et ad omnes vestras et vestrorum voluntates perpetuo faciendas, sicut melius |[28] et plenius dici, scribi, intelligi vel excogitari potest, salvamento vestro ac comodo et vestrorum.

Promitentes ⌊insuper⌉ vobis, dicto emptori, et vestris, firma stipulacione legitime interposita atque bona fide, quod nos et successores nostri et universitates predicte et singulares ipsarum, presentes et futuri, quos ad hoc idem de presenti teneri volumus et obligamus, faciemus, solvemus, dabimus et trademus vobis, et cui |[29] vel quibus volueritis loco vestri, im·perpetuum, sine vestri requisicione et vestrorum, ac eciam missione intus civitatem Ilerde salve et secure et in hospicio habitacionis vestre et vestrorum successorum in proximo venturo ⌊festo⌉ Sancti Michaelis mensis septembris, die adiato, et ex tunc annis singulis im·perpetuum in dicto festo sive termino, die adiato, et in eisdem civitate et hospicio, absque fraude, omnes predictos |[30] septingentos quinquaginta solidos Barchinonensium censuales bone monete Ilerde curribilis et de terno pani et vino, omni excepcione et excusacione ac contradicto inde postpositis et remotis.

Et ⌊ni⌉si dicto termino solverimus vobis, dicto emptori, vel cui aut quibus volueritis, im·perpetuum, censuale predictum quolibet anno, ut prediximus, et ultra vestram

voluntatem dictam solucionem ipsius cen-|[31]sualis vobis facere prolongaverimus, quod in hoc casu in quolibet termino incidamus in penam decem solidorum monete predicte pro qualibet die qua solucionem ipsam vobis distulerimus facere aliquo modo. De qua pena vobis, dicto emptori, et vestris, medietas, et alia medietas vicario Ilerde pro domino rege et procuratori Vallis Ageris pro domino comite Urgelli, vel eorum loca tenentibus, illi, vero, qui |[32] requisitus fuerit et fecerit execucionem de predictis, penitus comitatur. Que pena sit vobis et vestris et dictis vicario et procuratori, vel eorum loca tenentibus, in casu predicto, totaliter adquisita, et nobis et nostris et dictis universitatibus et singularibus earundem amissa, eamque solvemus et solvere promitimus, stipulacione sollempni vobis et vestris et ipsis vicario et procuratori, vel loca tenentibus eorundem, quamvis absentibus, et notario in-|[33]fra scripto pro vobis et ipsis et omnibus aliis quorum interest, intererit vel poterit interesse in futurum, omni excepcione remota. Qua pena soluta vel non soluta vel ipsam solvendo, super uno articulo vel pluribus, nichilominus teneamur vobis solvere, et solvemus et solvere promitimus quolibet anno im·perpetuum censuale predictum.

Quod nisi fecerimus, eciam incidamus in penam tercii ipsius censualis, in quolibet termino adquiren-|[34]da ex toto, vicario et procuratori supra dictis vel eorum locha tenentibus, illi, ut predictum est, qui requisitus fuerit et execucionem fecerit supra dictam. Que pena tercii eisdem vicario et procuratori vel eorum loca tenentibus sit penitus [i] *adquisita et nobis et dictis universitatibus amissa. Fatentes et recognoscentes nos, et dictas universitates et singulares ipsarum, esse de foro procuratoris Vallis Ageris predicti et non de foro |[35] vicarii Ilerde predicti. Tamen, foro et jurisdiccioni dicti vicarii Ilerde, quoad predicta et inffra scripta, nos et dictas universitates et singulares ipsarum submitimus de presenti, prorogando in nos ejus jurisdiccionem ex certa sciencia et expresse.*

Et nichilominus, nisi solverimus vobis, dicto emptori, et vestris dictum censuale quolibet anno in dicto [j] *termino sive festo, die adiato, incidamus in quolibet termino |[36] in penam excomunicacionis et interdicti, non obstantibus in aliquo aliis penis predictis. Et eo casu, dominus officialis domini episcopi Ilerdensis et officialis domini abbatis Ageris, quorum jurisdiccionibus submitimus quoad predicta, de presenti possint nos et quilibet nostrum et dictas universitates et singulares earundem, absque aliqua citacione et monicione, lapso dicto termino, quolibet anno excomunicare vel excomunicari facere, et excomuni-|[37]catos publice in dictis locis et alibi ubique denunciare et excomunicacionis et interdicti sentenciam contra nos et quilibet nostrum ferre seu latam publicare vel publicari facere. Quam, quidem, sentenciam excomunicacionis et interdicti ex nunc ut ex tunc suscipimus de presenti prout in registris curiarum ipsorum vel alterius eorum melius poterit ordinari.*

Et, nisi eciam solverimus vobis, dicto emptori, et vestris dictum censu-|[38]ale quolibet anno in dicto festo sive termino, die adiato, ut prediximus, promitimus, ex pacto sollempni stipulacione vallato, quod quatuor homines, duo dicti loci de Tregó, unus dicti loci de Caneles et alter loci predicti de Blanchaffort, illos tamen quos vos, dictus emptor, vel vestri, quolibet anno duxeritis eligendos vel nominandos, cum litera nuncio

vel procuratore vestro, in continenti venient |[39] *ad civitatem Ilerde tenere ibi hostaticum vobis et vestris, de quo hostatico de Ilerda vel ejus terminis ipsi quatuor homines seu alter eorum non exient, suis vel alienis pedibus, ullo modo, nisi fecerint cum licencia et voluntate vestra seu vestrorum, donech vobis et vestris fuerit de dicto censuali et aliis predictis integre et plenarie satisfactum. Cum hostatico, vero, et sine ipso, solvemus et solvere promitimus vobis,* |[40] *dicto emptori, et vestris dictum censuale im·perpetuum quolibet anno in termino superius expressato. Renunciantes scienter in predictis illi juri quod prohibet personas liberas loco pignoris vel obsidis pro pecunia teneri, et omni alii juri pro nobis contra predicta in aliquo facienti. Et, si forte aliquis vel aliqui dictorum quatuor hominum ad dictum hostaticum tenendum per vos vel vestros eligendorum in aliquo termino deffecerint ad ipsum hos-*|[41]*taticum tenendum, nisi necessitatem de non tenendo dictum hostaticum habuerint, et in ipso casu vos, dictus emptor, vel vestri, possitis alium vel alios eligere loco ipsius vel ipsorum defficientium qui ipsum hostaticum tenere ibidem habeant, incidamus nos, venditores predicti, in penam decem solidorum dicte monete pro quolibet non tenente ipsum hostaticum et pro qualibet die qua ipsum hostaticum non tenebit. De qua pena, medietas vobis, dicto emptori,* |[42] *et vestris, et alia medietas vicario et procuratori predictis, ut predicitur, vel eorum loca tenentibus, penitus adquiratur.*

Et si forte, propter moram solucionis censualis predicti seu aliorum predictorum vel partis alicujus ipsorum, vos, dictus emptor, vel vestri, dampnum, quod absit, aliquod sustinueritis vel gravamen, aut missiones vel expensas aliquas feceritis, in judicio vel extra, illa omnia et singula, cum interesse vestro, vobis et vestris restituere et emendare |[43] *convenimus et promitimus penitus, bona fide, super quibus credatur vobis et vestris semper, vestro ac vestrorum proprio juramento, quod nunc ut ex tunc vobis et vestris deffecerimus de presenti. Renunciantes scienter omni cuilibet alii generi probacionum quas vos vel vestros non oporteat facere super predictis aliqua racione, et juri dicenti "sacramenti delacionem ante ipsius sacramenti prestacionem posse per defferentem licite revocari", et consuetudini Ilerde que* |[44] *loquitur de expensis non restituendis, et omni legum et canonum auxilio.*

Promitentes eciam, sollempni stipulacione et fide bona interposita, et sub pena eciam ducentorum morabatinorum alffonsinorum auri adquirenda[k]*, vobis, dicto emptori, et vestris quod nos, seu universitates jam dicte vel aliquis nostrum seu dictarum universitatuum, de prolongamento solucionis censualis seu aliorum predictorum non impetrabimus seu faciemus impetrari* |[45] *cartam aliquam sive cartas spacium sex mensium seu alicujus prolongamenti, vel graciam aliquam vel privilegium juris vel facti continentes, a domino rege vel a domina regina seu ab aliquo filiorum suorum, vel a dicto domino comite seu a domina comitissa vel ab aliquo filiorum eorum, seu a gubernatore Cathalonie aut ab aliqua alia potenti persona vel personis, ecclesiasticis vel secularibus, publicis vel privatis, per quas seu* |[46] *per quod distringi possitis ultra vestram voluntatem ad differendam solucionem censualis predicti seu aliorum predictorum vel alicujus partis*

ipsorum. Et, si impetratum vel impetrate sint vel fuerint contra vos vel vestros, promitimus ipsis non uti, nec uti modo aliquo valeamus. Immo expresse renunciamus ipsi spacio sex mensium et omnibus cartis, literis, graciis seu privilegiis impetratis vel de cetero impetrandis, ac si hic ex-|[47]*presse fieret mencio de eisdem eciam concedendis se motu proprio fuerint indulcte. Nec unquam firmabimus nec firmare possimus contra vos vel vestros jus in posse dictorum domini regis et domini comitis aut vicarii seu procuratoris predictorum vel loca tenentium ipsorum, sive alterius cujuslibet judicis, pro differenda, impedienda vel vobis eciam aufferenda solucione dicti censualis seu aliorum predictorum vel alicujus partis ipsorum.*

[48] *Nec clamorem seu querelam aut compulsionem seu citacionem alicujus judicis sustinebimus seu eciam expectabimus, nec petemus libellum vel aliam accionem vel demandam nobis aut alicui nostrum seu dictis universitatibus vel singularibus earum dari aut edi per vos vel vestros, in scriptis vel eciam sine scriptis, nec contra vos vel vestros proponemus aliquam excepcionem retencionis, deduccionis, novacionis, com-|*[49]*pensacionis seu impedicionis aut aliam quamcumque dilatoriam vel peremptoriam super recepcione et recuperacione censualis et aliorum predictorum vel alicujus partis ipsorum.*

Immo predicti vicarius et procurator vel eorum loca tenentes et quicumque alius judex competens, ex sola hostensione hujus instrumenti sibi facta, ad solam vestri seu vestrorum successorum requisicionem, sine aliqua citacione et alia juris sollempnitate, quibus ex certa |[50] *sciencia ⌊de presenti⌋ renunciamus, compellant et forcient et possint ac teneantur nos et nostros et bona nostra et dictas universitates et singulares earundem et bona ipsorum et quilibet nostrum, et ipsorum in solidum compellere seu eciam forciare ac pignorare, modis omnibus quibus poterint, ad dandum et solvendum vobis et cui vel quibus volueritis im·perpetuum censuale predictum, expensas, missiones, interesse et penas predictas. Vosque eciam, |*[51] *dictus emptor, et vestri, pro predictis omnibus et singulis, nos et nostros et dictas universitates et singulares predictos ubique pignorare licite valeatis intus clausuras dictorum locorum et extra ubique, et eciam omnia animalia aratoria et instrumenta arandi et quelibet alia pignora, privilegiata vel non privilegiata, mobilia et inmobilia aut se movencia, non obstante constitucione Pacis et Treuge qua cavetur quod animalia aratoria non pig-|*[52]*norentur, nec constitucione qua cavetur quod aliqui officiales non pignorent intus clausuras alicujus loci, cum eisdem constitucionibus et omnibus eciam constitucionibus, juribus, foris, statutis et consuetudinibus renunciamus de presenti. Que, quidem, pignora pro predictis facienda per vos vel vestros, seu per dictos vicarium et procuratorem vel eorum loca tenentes seu alium judicem competentem vel per aliquem ipsorum, possitis vos et vestri |*[53] *ac ipsi vendere, alienare, nulloque spacio dato seu expectato, cuicumque seu quibuscumque volueritis seu ipsi voluerint et pro quocumque precio vobis seu ipsis visum fuerit, in solutum et satisfaccionem censualis et aliorum predictorum. Et super hoc renunciamus spaciis triginta et decem ac trium dierum et quatuor mensium et omnibus aliis spaciis que a jure seu alias dantur pro pignoribus vendendis. Et siquis nostrum, vel de uni-|*[54]*versitatibus supra dictis, pignora*

supra dicta vobis vel vestris, aut vicario seu procuratori predictis vel loca tenentibus aut nunciis ipsorum, abstulerit, vel ea in aliquo perturbaverit vel alias contra predicta venerit, quod in dicto casu nos et nostri, et dicte universitates et singulares earundem, incidamus in penam ducentorum morabatinorum alffonsinorum auri, de qua vobis medietas, et alia vicario et procuratori predictis seu uni ipsorum, |[55] ut dictum est, qui requisitus fuerit, penitus comitatur.

Et si forte, super predictis vel aliquo predictorum, sentencia aliqua, diffinitiva vel interlocutoria, contra nos vel aliquem nostrum, aut universitates jam dictas seu singulares ipsarum, ferretur, vel preceptum aliquod nobis seu singularibus supra dictis per aliquem vel aliquos fieret, de solvendo, promitimus ab ipsis sentencia seu precepto non apellare, provocare seu alias suplicare, reci-|[56]pientes in nos et nostros et dictas universitates et singulares earundem, nunc ut ex tunc, sentenciam condempnacionis a vicario, procuratore et officialibus supra dictis vel a loca tenentibus ipsorum, omni apellacione rejecta sine aliqua excepcione juris et facti, quam contra hec non possimus ponere vel eciam allegare, in judicio vel extra, aliqua racione. Cui excepcioni juris et facti et omni eciam apellacioni, |provocacioni|, suplicacioni ac in integrum resti-|[57]tucioni, et omnibus causis nullitatuum, que dici vel proponi possint contra predicta vel inffra scripta, renunciamus de presenti ex certa sciencia et expresse, facientes vobis et vestris firmum et irrevocabile pactum de non excipiendo et de non apellando et de non contradicendo et de non litigando unquam super predictis aliqua racione, sicut melius et plenius dici, scribi, intelligi vel excogitari potest, salvamento vestro ac comodo et vestrorum. Eciam si diceremus quod vobis et vestris fu-|[58]isset de dicto censuali seu aliis[l] predictis satisfactum, nisi hostendimus in continenti solucionem vel soluciones vobis esse factas per publica instrumenta conffecta per notarium publicum Ilerdensem.

Et sic nos, venditores predicti, et nostri, faciemus semper vos, dictum emptorem, et vestros et quem vel quos volueritis loco vestri, predictum censuale quod vobis vendimus, cum omnibus aliis predictis, habere, tenere ac paciffice percipere et possidere, et faciemus inde |[59] vobis et vestris semper bonam salvetatem et legitimam garenciam et eviccionem contra omnes et singulas personas, in judicio et extra, ante causam, in causa, post causam et extra causam, in jure et extra jus, ubique, nostris et nostrorum et dictarum universitatuum et singulorum earum propriis missionibus et expensis, absque omni omnino dampno, gravamine, expensa et missione vestri et vestrorum. Renunciantes scienter illi juri dicenti "emptorem primo deffendere garenciam". |[60] Remittentes vobis, ex certa sciencia nostra, pactum et necessitatem denunciandi, si forte super percepcione dicti censualis seu aliorum predictorum vobis, dicto emptori, vel vestris, per aliquem vel aliquos questio aliqua fieret seu impedimentum aliquod prestaretur.

Et nichilominus, nos omnes, venditores predicti, exceptis Bernardo de la Règola et Petro de la Torre predictis, nominibus nostris propriis et nominibus eciam universitatuum predictarum et |[61] singulorum earum, ex certa sciencia nostra, cum hoc eodem instrumento, facimus, constituimus et ordinamus certos et speciales procuratores nostros et

cujuslibet nostrum, et sindicos universitatuum predictarum, quemlibet in solidum, ita quod ocupantis condicio melior non existat, sed quod per unum inceptum fuerit per alium prosequi valeat et finiri, vos, Bernardum de la Règola et Petrum de la Torre, habitatores dicti loci de Tregó, predictos, presentes et recipientes, ad |[62] comparendum, pro nobis et nomine nostro et dictarum universitatuum et singulorum ipsarum, coram honorabilibus vicario et procuratori ac officialibus supra dictis vel eorum loca tenentibus, et ad confitendum, dicendum et recognoscendum, in judicio coram ipsis et quolibet ipsorum, omnia et singula contenta et expressata in presenti instrumento fore vera, ut superius continentur, et ad obligandum nos et quilibet nostrum, et dictas universitates et sin-|[63]gulares earum, in posse ipsorum et cujuslibet eorum vel eorum loca tenentium, de solvendo dictum censuale et alia predicta, sub pena tercii et excomunicacionis ac interdicti, in loco et termino supra dictis quolibet anno, ut superius continetur, et ad recipiendum in vos, nomine nostro et cujuslibet nostrum et universitatuum predictarum et singulorum ipsarum, pro predictis omnibus et singulis, sentencias condempnacionum et precepta ac moniciones de solvendo predictum censuale, penas |[64] et missiones jam dictas ferendas et facienda per vicarium, procuratorem et officiales jam dictos vel eorum loca tenentes, ipsasque sentencias, precepta et moniciones laudandum, concedendum, aprobandum et emologandum, prout lacius in registris dictorum vicarii, procuratoris et officialium melius conscribi poterit vel eciam ordinari, ad totum comodum et salvamentum vestri, emptoris predicti, et vestrorum successorum, totumque precium, nec non et illud to-|[65]tum et quantum vos, dictus emptor, [nobis] dare et solvere tenemini ultra dictum precium, computando a proximo transacto festo Sancti Michaelis septembris usque in hunc presentem diem quo presens scribitur instrumentum, petendum et recipiendum apocham et apochas, et quecumque alia instrumenta que inde necessaria fuerint fieri faciendum et firmandum, nec non et jurandum in animas nostras et cujuslibet nostrum obligaciones et sentencias supra |[66] dictas, et ad prestandum seu faciendum, nomine nostrorum hominum predictorum, homagium et sacramentum in posse dicti procuratoris Vallis Ageris de complendis omnibus et singulis supra dictis et inffra scriptis, et generaliter ad faciendum, dicendum, tractandum, gerendum, procurandum, jurandum, administrandum, renunciandum, consentiendum et laudandum omnia et singula que, in predictis et circa predicta et ea tangentibus vel dependen-|[67]tibus ex eisdem modo aliquo, vobis videbuntur facienda, dicenda, tractanda, gerenda, procuranda, juranda, administranda, renuncianda, consentienda et laudanda, eciam si mandatum exhigerent speciale, et ea sine quibus predicta expediri comode non valerent, eciam si sint majora vel graviora superius expressatis et que nos, seu dicte universitates vel singulares earum, facere possemus si personaliter interessemus. Ratum, enim, |[68] et firmum semper habere promitimus quidquic per vos, dictos procuratores et sindicos nostros, super predictis vel aliquo predictorum, factum, confessatum, promissum, laudatum, procuratum, tractatum, juratum, administratum, obligatum, renunciatum et alias gestum fuerit quoquo modo, ac si a nobis personaliter esset factum.

Pro quibus, quidem, censuali, penis, interesse, missionibus et expensis, garencia

et eviccione et aliis omnibus et singulis supra dictis solvendis, |[69] attendendis firmiter et complendis, obligamus vobis, dicto emptori, presenti, et vestris et notario inffra scripto, nomine vestro et illorum omnium quorum interest, intererit vel poterit interesse legitime stipulanti et recipienti, omnia et singula bona nostra et cujusque nostrum et dictarum universitatuum et singulorum ipsarum in solidum, mobilia et inmobilia, specialiter et generaliter, ubique habita et habenda.

Et ad majorem hujus rey firmitatem, nos, mulieres |[70] predicte, cerciorate de jure nostro per notarium inffra scriptum, renunciamus scienter omni excepcioni doli, metus et vis, et benefficio senatus consultus Velleyani, et juri ypothecarum et pignorum nostrarum [et omni alii juri et auxilio pro nobis vel nostris aut aliqua nostrarum] facientibus contra predicta vel eorum aliquod ullo modo.

Tactisque a nobis omnibus, venditoribus supra dictis, propriis manibus nostris corporaliter et libenter, sanctis quatuor evangeliis et cru+ce Domini, juramus causam |[71] predictam vendendi veram fore. Et nos omnia et singula supra dicta rata et firma semper habere et tenere et ea attendere et complere, et in aliquo non contra facere vel venire, palam vel oculte, per nos vel per interpositam personam aut personas aliqua racione, et specialiter racione dotium et sponsaliciorum nostrarum mulierum predictarum. Sic Deus nos adjuvet et ejus crux et sancta Dei evangelia coram nobis posita.

Ad hec, nos, Caterina, |[72] Dei gracia abbatissa monasterii Vallis Viridis predicti, Elicsendis ces Avelanes, priorissa, Beatrix de Castre, sacristana, Berengaria d·Alçamora, cantrix, Anglesia de Besssora[sic]*, hostiaria, Elionor de Pynana, pietançaria, Serena de Montrós, infirmaria, Berenguerona de Roques, subcantrix, Anglesola de Bessora, hostalaria, Elicsendis de Vilamajor, Sibilia de Siscar, Sibilia de Riner, Blanqueta de Riner, Blan-|[73]queta de Canalda, et Elicsendis Girveta, moniales dicti monasterii, convocate et congregate ad capitulum ad sonum campane in loco ubi capitulum moris est in dicto monasterio congregari, attendentes predictos venditores vendidisse vobis, dicto emptori, et vestris predictum censuale partim pro necessitatibus suis et universitatum predictarum, ut superius continetur, et partim eciam pro utilitate nostra et tocius monas-|[74]terii jam dicti, ideo, habita inter nos plenaria deliberacione super predictis, per nos et per totum conventum dicti monasterii, presentem et futurum, laudamus, aprobamus et confirmamus in omnibus et per omnia vobis, dicto emptori, et vestris presentem vendicionem vobis factam de censuali predicto et omnes et singulas obligaciones factas et faciendas vobis per bajulos dictorum locorum et alios venditores predictos racione censualis predicti et aliorum pre-|[75]dictorum. Et nichilominus, ad tuicionem vestri, dicti emptoris, et vestrorum, promitimus vobis et vestris ipsum censuale, cum omnibus aliis supra dictis, facere habere et tenere. Et faciemus inde vobis et vestris semper bonam salvetatem et legitimam garenciam et eviccionem contra omnes et singulas personas, in judicio et extra, propriis missionibus et expensis monasterii predicti, sine expensa et missione vestri et vestrorum successorum. |[76] Et tenore presentis instrumenti, quod vicem epistole obtinere volumus in hac parte, volumus quod venditores predicti, in casu quo vobis, dicto emptori, aliqua*

injuria vel forcia aut tolta facta esset de dicto censuali seu aliis predictis, aut aliquod impedimentum vobis fieret de non solvendo aut de prolongando censuale predictum vel partem aliquam ipsius per aliquem vel aliquos quoquo modo, possint vobis, dicto emptori, |[77] et vestris, respondere de omnibus redditibus, exitibus et proventibus ac juribus universis nobis seu dicto monasterio pertinentibus in dictis locis et quolibet ipsorum, usque ad complementum censualis et aliorum predictorum, quos redditus, exitus et proventus ac jura predicta, presencia et futura, vobis et vestris nunc ut ex tunc penitus obligamus. Et mandamus dictis hominibus quod, pro predictis complendis, per se vel per procuratores aut sin-|[78]dicos eorum idoneos et sufficientes, faciant dicto procuratori Vallis Ageris vel ejus locum tenenti homagium et sacramentum ore et manibus comendatum. Quoniam nos, cum eodem instrumento, quod vicem epistole obtinere volumus, in hoc loco absolvimus de presenti ipsos homines, quoad predicta, ab omni sacramento, homagio et fidelitate quibus nobis teneantur aliqua racione.

Quod est actum pridie idus |[79] [novem]bris, anno Domini millesimo trecentesimo quadragessimo sexto.

Sig+num Balagarii Navarre, bajuli dicti loci de Tregó, sig+num Sançone, ejus uxoris, sig+num Petri d·Assèn, sig+num Gueralde, ejus uxoris, sig+num Bartholomei Borracii, sig+num Berengarie, ejus uxoris, sig+num Guylelmi Galí, sig+num Raymundete, ejus uxoris, sig+num Acrimonti Tarés, sig+num Sançone, ejus uxoris, sig+num Bernardi Playà, sig+num Sançone, ejus uxoris, sig+num Arnaldi Gesser, sig+num Ermesendis, ejus |[80] uxoris, sig+num Guylelmi Carnicer, sig+num Bartholomeve, ejus uxoris, sig+num Guylelmi Ferrarii, sig+num Balagarie, ejus uxoris, sig+num Petri Miró, sig+num Berenguerone, ejus uxoris, sig+num Arnaldi de Corçà, sig+num Erme[sendis, ejus uxoris,] sig+num Raymundi Gombau sig+num Marione, ejus uxoris, sig+num Arnaldi d·Entença, sig+num Jacmete, ejus uxoris, sig+num Berengarii d·Assèn, sig+num Anglesone, ejus uxoris, sig+num Berengarii d·Areyn, sig+num Dulciete, ejus uxoris, sig+num Guylelmi Daví, |[81] sig+num Sançone, ejus uxoris, sig+num Petri Spaynol, sig+num Andreve, ejus uxoris, sig+num Petri de Penela[m] sig+num Gueralda, ejus uxoris, sig+num Arnaldi Forner, sig+num Dulciete, ejus uxoris, sig+num Jacobi Salàs, sig+num Thomasie, ejus uxoris, sig+num Guylelmi Martell, sig+num Petri de Burch, sig+num Caterine, ejus uxoris, sig+num Berengarii de la Torre sig+num Raymundete, ejus uxoris, sig+num Raymundi Guarner, sig+num Franquete, ejus uxoris, sig+num Dominici Albert sig+num Sibilie, ejus |[82] uxoris, sig+num Arnaldi Playà, sig+num Raymundete, ejus uxoris, sig+num Berengarii Giner, sig+num Marione, ejus uxoris, sig+num Bernardi Navarre, sig+num Gayllarde, ejus uxoris, sig+num Montsoni Guarner, sig+num Berenguerone, ejus uxoris, sig+num Raymundi de Myllà, sig+num Artesone, ejus uxoris, sig+num Bartholomei de Guàrdia, sig+num Bartholomeve, ejus uxoris, sig+num Guyllemoni Romei, sig+num Marione, ejus uxoris, sig+num Guylelmi de Morela, sig+num Raymundete, ejus uxoris, sig+num Anthonii d·Abeylla, sig+num Berenguerone, |[83] ejus uxoris,

sig+num Guylelmi de Graylla, sig+num Nicholaue, ejus uxoris, sig+num Petri d·Assèn, majoris dierum, sig+num Raymundi d·Assèn, sig+num Ferrerone, ejus uxoris, sig+num Anthoni Stephani, sig+num Balagarie, ejus uxoris, sig+num Martini de la Règola, sig+num Raymundete, ejus uxoris, sig+num Bartholomei Borracii, sig+num Petri Burgués, sig+num Marione, ejus uxoris, sig+num Dominici Guitart, sig+num Barchinone, ejus uxoris, sig+num Petri Romei, sig+num Dulciete, ejus uxoris, sig+num |[84] Jacobi de Burch, sig+num Periconi Romei, sig+num Guylelmi Guitart, sig+num Dulciete, ejus uxoris, sig+num Mathei de Camporrells, sig+num Sançone, ejus uxoris, sig+num Marie Corçana, sig+num Jacobi Navarre, sig+num Marione, ejus uxoris, sig+num Arnaldi ces Fons, sig+num Barchinone, ejus uxoris, sig+num Michaelis Borracii, sig+num Romie, uxoris quondam Petri Valentí, sig+num Salvatoris de Graylla, sig+num Balagarie, ejus uxoris, sig+num Dominici Guitart, sig+num San-|[85]çone, ejus uxoris, sig+num Dulciete, uxoris quondam Martini del Obach, sig+num Brunissendis, uxoris quondam Petri d·Amiga, sig+num Bernardi Guasch, sig+num Jacobi d·Amiga[n], sig+num Guyllemone, ejus uxoris, sig+num Petri de la Torre, sig+num Dulciete, ejus uxoris, sig+num Bernardi de la Règola, sig+num Barchinone, ejus uxoris, sig+num Monsoni Guitart, sig+num Arnaldone, ejus uxoris, sig+num Balagarii d·Areyn, sig+num Petri d·Abeylla, sig+num Rohete, [b]ejus uxoris[b], sig+num Petri de la Torre[c], |[86] sig+num Andree de la Amenla, sig+num Beatri[ci]s[o], ejus uxoris, sig+num Petri de Barbeles, sig+num Barchinone, ejus uxoris, sig+num Petri de Myllà, sig+num Dulciete, uxoris quondam Petri Compayn, sig+num Sançone, uxoris quondam Johannis Mercer, sig+num Martini Borracii, sig+num Ermesendis, ejus uxoris, sig+num Ferrarie, uxoris quondam Berengarii Cortit, sig+num Gueralde, uxoris quondam Guylelmi Tayllet, sig+num Desiyade, uxoris quondam Guylelmi ces Comes, sig+num Johannis Dahindi, sig+num Arnaldi Guitart, |[87] sig+num Dulciete, ejus uxoris, sig+num Raymundi de Figuerola, sig+num Sançone, ejus uxoris, sig+num Petri Navarre, sig+num Dulciete, ejus uxoris, sig+num Bernardi de Burch, sig+num Raymundete, ejus uxoris, sig+num Berenguerone, uxoris quondam Bernardi Costa, sig+num Guyllemone, filie quondam Petri de Tregó, sig+num Guyllemone, uxoris quondam Arnaldi Navarre, sig+num Salvatore, uxoris quondam Martini Arbert, sig+num Barchinone, uxoris quondam Guylelmi Guarner, sig+num Vincencii[p] Centoyll, sig+num Strayne, ejus uxoris, |[88] sig+num Anthoni de Tartareu, sig+num Dulciete, ejus uxoris, sig+num Arnaldi Just, sig+num Balagarie, ejus uxoris, sig+num Petri ¦Carnicer¦?[d], sig+num Marione, ejus uxoris, sig+num Apparici de Sanahugia, sig+num Serene, ejus uxoris, sig+num Petri Martell[e], sig+num Arnaldi Playà, sig+num Strayne, ejus uxoris, habitatorum dicti loci de Tregó;

Sig+num Balagarii Çentoyll, bajuli loci de Caneles, sig+num Balagarie, ejus uxoris, sig+num Bernardi Ferrarii, |[89] sig+num Barchinone, ejus uxoris, sig+num Arnaldi Soler, sig+num Raymundete, ejus uxoris, sig+num Raymundi Figuera[f], sig+num Guyllemone, ejus uxoris, sig+num Jacobi Guitart, sig+num Ermesendis,

ejus uxoris, sig+num Periconi Scolà, sig+num Sançone, ejus uxoris, sig+num Arnaldi de Burch, sig+num Marione, ejus uxoris, sig+num Martini d·Alòs, sig+num Raymundete, ejus uxoris, habitatorum dicti loci de Caneles;

Sig+num Jacobi Rubei, bajuli loci de Blanchafort, sig+num Sançone, |[90] ejus uxoris, sig+num Petri del Mayll, sig+num Burguesie, ejus uxoris, sig+num Petri d·Espana, sig+num Dulciete, ejus uxoris, sig+num Laurencii Gascó, sig+num Ermesendis, ejus uxoris, sig+num [Mathei][h] Burelli, sig+num Michaele, ejus uxoris, sig+num Bernardi Canet, sig+num Dulciete, ejus uxoris, sig+num Petri Mathei, sig+num Berengarii de Acrimonte, sig+num Petri Moror, sig+num Desiyade, ejus uxoris, sig+num Periconi Guaschó, sig+num Dul-|[91]ciete, ejus uxoris, sig+num Petri Figuera, sig+num Montsone, ejus uxoris, sig+num Petri Gayllart, sig+num Dulciete, ejus uxoris, sig+num Arnaldi Oler, sig+num Raymundete, ejus uxoris, sig+num Petri Suyner, sig+num Marione, ejus uxoris, sig+num Sançone, uxoris quondam Bernardi Traver, sig+num Arsenone, uxoris quondam Petri Figuera, sig+num Raymundi Figuera, ejus filii, sig+num Raymundi Tarés, sig+num Dulciete, ejus uxoris, sig+num Petri Marqués, sig+num Sibilie, ejus uxoris, sig+num Petri Figuera, |[92] sig+num Anthonie, ejus uxoris, sig+num Jacobi del Mayll, sig+num Andreve, ejus uxoris, sig+num Arnaldi Figuera, sig+num Berenguerone, ejus uxoris, sig+num Montsoni d·Aran, sig+num Dulciete, ejus uxoris, sig+num Raymundete, uxoris quondam Raymundi Burelli, sig+num Michaelis Rubei, sig+num Dulciete, ejus uxoris, sig+num Berengarii Martell, sig+num Elicsendis, ejus uxoris, sig+num Raymundi de Ferriola, sig+num Raymundete, ejus uxoris, sig+num Bernardi Baró, sig+num Dulcie-|[93]te, ejus uxoris, sig+num Guylelmi Tarés, sig+num Raymundete, ejus uxoris, sig+num Elicsendis, uxoris quondam Raymundi de Saraynana, sig+num Andree de Guardiola, sig+num Domengie, ejus uxoris, sig+num Anthonii del Mayll, sig+num Berengarie, ejus uxoris, sig+num Raymundi Gaçol, sig+num Gueralde[q], ejus uxoris, sig+num Jacobi Guarner, sig+num Sançone, ejus uxoris, sig+num Casseti Gombau, sig+num Desiyade, ejus uxoris, sig+num Arnaldi Astruch, sig+num |[94] Barchinone, ejus uxoris, sig+num Jacmete, uxoris quondam Balagarii de la Torre, sig+num Guyllemone, uxoris quondam Michaelis Salàs, habitatorum dicti loci de Blanchafort;

Sig+num Petri Caneles, bajuli loci de Salavert, sig+num Guylelmi Hostaler, sig+num Guylelmi de Salavert, habitatorum dicti loci de Salavert;

Venditorum jurancium predictorum, qui hoc concedimus et firmamus, juramus, firmarique rogamus.

Sig+num Guylelmi de Bardaxí, sig+num Petri de Solsona, |[95] vicinorum Ilerde, testium firmarum, concessionum et juramentorum omnium hominum et mulierum predictorum habitatorum dicti loci de Tregó, qui firmarunt in dicto loco die et anno predictis.

Sig+num Guylelmi de Bardaxí, sig+num Petri de Solsona, |[96] predictorum, testium firmarum, concessionum et juramentorum omnium hominum et mulierum predic-

torum habitatorum dicti loci de Caneles, qui firmarunt in ipso loco idus novembris, anno predicto.

Sig+num Guylelmi de Bardaxí, |[97] sig+num Petri de Solsona, predictorum, testium firmarum, concessionum et juramentorum omnium hominum et mulierum predictorum habitatorum dicti loci de Blanchafort, qui firmarunt in ipso loco die et anno supra proxime scriptis.

Sig+num Guylelmi de Bardaxí, sig+num Petri de Solsona, predictorum, testium firmarum et concessionum abbatisse et dominarum predictarum, qui firmarunt in dicto monasterio die et anno supra proxime scriptis.

Sig+num Guylelmi de Bardaxí, predicti, sig+num Guylelmi Alarich, |[98] testium firmarum, concessionum et juramentorum dictorum hominum habitatorum dicti loci de Salavert, qui firmarunt in ipso loco octavodecimo kalendas decembris anno predicto.

[99] *Sig*(signe)*num mei, Petri Viveti, publici autoritate illustrissimi domini regis Aragonum per totam terram et dominacionem ejusdem notarii, qui hoc instrumentum, autoritate curie et paciariorum civitatis Ilerde, a memoria recepta per Bartholomeum de Turribus, condam notarium publicum Ilerdensem et eciam autoritate regia, qui, morte preventus, hoc instrumentum in formam publicam redigere non valuit, scribi |[100] feci et clausi. Constat, autem, michi, dicto notario, de supra positis in quartadecima linea, ubi dicitur "Guylelmus Hostaler et Guylelmus de Salavert, habitatores dicti loci de Salavert", et in XVII[a] linea, ubi dicitur "et Petro Calaff, habitatori loci Castillionis Farffanie, triginta solidos Acrimontensium censuales", et in XXVIII[a] linea, ubi legitur "insuper", et in XX[a] nona linea, ubi dicitur "festo", et in quinquage-|[101]sima linea, ubi dicitur "de presenti", et in LVI[a] linea, "provocacioni", et in LX[a]V[a] linea, "nobis", et in LXX[a] linea, ubi dicitur "et omni alii juri et auxilio pro nobis vel nostris aut aliqua nostrarum".*

[a] Ad lit.: *Argaldus* [b] Informació incorrecta; en el doc. **183**, que dona la mateixa llista de noms, aquest punt és objecte d'una esmena que presenta *Roheta* com a *uxor condam Petri de la Torre*, el nom que segueix [c] Ja era difunt; vegi's la nota precedent [d] El document diu *Cornich*; corregit d'acord amb el doc. **183** [e] Literalment hi diu *Marçoll*; corregit d'acord amb el doc. **183** [f] Literalment hi diu *Figuer*; corregit d'acord amb el doc. **183** [g] Sembla esmenat a *Petrus* [h] El document diu *Raymundus*, *Raymundi* a les signatures; corregit d'acord amb el doc. **179**, on hi apareixen dues vegades *Matheus Burrelli et Michaela, ejus uxor* [i] Ad lit.: *penittus* [j] Duplicat: *in dicto* [k] Ad lit.: *adquirendam* [l] Duplicat: *seu aliis* [m] Ad lit.: *Penola* [n] Ad lit.: *Jacobi Miga* [o] Esmenat; originàriament hi deuria dir *Beatrix* [p] Ad lit.: *Vincecii* [q] Ad lit.: *Guerade*

182

Castelló de Farfanya, 14 novembre 1346

El procurador de la Vall d'Àger dicta sentència sobre un censal de 750 sous

barcelonesos de pensió anual que les universitats de Tragó, Canelles, Blancafort i Salaverd s'havien compromès a pagar a Ramon Riambau, ciutadà de Lleida, a canvi d'un capital de 9 000 sous. Si dites universitats no satisfan dita pensió cada any el dia que s'havia establert, a saber, el dia de Sant Miquel (29 de setembre), aleshores incorreran en certes penes que ja establia el contracte de venda.

▸ O M 1018.06. Pergamí.
Not. dors.: 1. ⸮*Remundus*⸮ *Riambaut, civis Ilerde.* 2. *Quidam requirit coram procuratore Vallis Agerensis universitates de Tragó, de Salavert, de Blancafort et de Canelles, qui loci erant abbatise, condempnari in quodam sensuali.* 3*. *1346*. 4. *Leg 660/21*. 5. *N⁰ 82*.

α 1552, Martí Marquina : Ma 226.

a 1988, J. M. Cots : Co 83.

[1] *Noverint universi quod in presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum ad hoc specialiter vocatorum et rogatorum, die martis intitulata XVIII^a kalendas decenbris, anno Domini millesimo trescentesimo quadragesimo sexto, coram venerabili Spurio de Monçonís, procuratore Vallis Ageris* |[2] *pro inclito domino infante Jacobo, Dei gracia comite Urgelli et vicecomite Ageris, in loco Castellionis Farfanie, in curia ipsius procuratoris sedentis pro tribunali, conparuit honorabilis Raymundus Riambau, civis Ilerdensis, ex una parte. Conparuit etiam ex parte altera Petrus de la Tore,* |[3] *sindicus, una cum Bernardo de la Règola, simul et in solidum, universitatis hominum et mulierum villarum de Tregó, de Caneles, de Blanchafort et de Salavert, et procuratores singularum earundem, de quo sindicatu fidem fecit per Bortholomeum de Turribus, notarium Ilerdensem et eciam* |[4] *auctoritate regia, per publicum instrumentum confectum per notarium jam dictum tercio idus novembris, anno predicto. Et dictus Raymundus Riambau, in presencia dicti procuratoris, presente predicto sindico et procuratore, proposuit hec que secuntur:*

> *Coram vobis, venerabili Spurio de Monçonís, procura-*|[5] *tore Vallis Ageris, eo modo quo melius juri et intencioni ipsius et suorum valeat ad abtari, dicit et preponit*[sic] *Raymundus Riambau, civis Ilerdensis, quod universitates villarum de Tregó, de Caneles, de Blanchafort e de Salavert, et singulares earundem, de assensu* |[6] *et voluntate domine abbatisse monasteri Vallis Viridis, alias de Tregó, et dominarum dicti monasterii, vendiderunt dicto Raymundo Riambau et suis in perpetuum septingentos quinquegінta solidos Barchinonensium, monete de terno, censuales, franquos, liberos* |[7] *et quitios, sine fatica et cinquanteno, pro precio novem millium solidorum dicte monete, solvendos in proximo venturo festo Sancti Michaelis mensis septenbris et ex tunc in perpetuum quolibet anno in dicto festo die adiato intus in civitate Ilerdensi salve et secure et in hospicio habitacionis sue et suorum* |[8] *successorum, sub pena tercii et sub pena decem solidorum Barchinonensium pro qualibet die qua cessaverint solvere dictum cen-*

suale, et sub aliis penis et obligacionibus instrumento vendicionali dicti censualis confecto per Bortholomeum de Torres predictum contentis et expressatis, cum omnibus dapnis, mi-|[9]sionibus et expenssis que et quas dictus emptor et sui proinde facerent et sustinerent, et cum penis in aliquibus inciderint ipsi venditores ob moram solucionis dicti censualis. Pro quibus omnibus et singulis complendis, dicti venditores bona omnia sua et dictarum univer-|[10]sitatum obligarunt. Quam ob rem, dictus emptor petit, per dictum sindicum presentem, nomine suo et nomine dictarum universitatum, et ipsas universitates et singulares ipsarum in solidum, absentes tanquam presentes, ad dandum et solvendum quolibet anno in dicto festo eidem emptori et |[11] suis, aut cui vel quibus voluerit loco sui, dictos septingentos quinquaginta solidos Barchinonensium censuales monete predicte, ut superius continetur, sub pena tercii et aliis penis predictis, sentencialiter condepnari et condepnatos conpeli, justicia mediante. Petens super |[12] predictis jus sibi fieri et justicia exhiberi.

Et in continenti, dictus procurator, ad instanciam et requisicionem dicti Raymundi Riambau, fecit legi et publicari dicto sindico requisita superius et petita per Raymundum predictum. Quibus lectis et publicatis, dictus procura-|[13]tor mandavit ipsi sindico quod responderet peticioni predicte, et ipse sindicus, intellecta peticione jam dicta et contentis in ea et lite contestando, fuit confessus in judicio coram dicto procuratore dictam peticionem et contenta in ea fore vera, ut superius continetur. Qua |[14] responsione facta, dictus Raymundus Riambau, emptor qui supra, requisivit dictum procuratorem quatenus dictum sindicum presentem et dictas universitates et singulares earum, absentes tanquam presentes, condempnaret ad dandum et solvendum eidem emptori et suis dictos septingentos quinqua-|[15]ginta solidos Barchinonensium monete de terno censuales quolibet anno in dicto festo sub pena tercii et sub aliis penis predictis ut superius continetur, justicia mediante. Et dictus procurator, de voluntate parcium, processit ad sentenciam super predictis ut sequitur:

Igitur, nos, Spurius |[16] de Monçonís, procurator predictus, attenta peticione jam dicta facta per dictum Raymundum Riambau et responsione eadem subsecuta per dictum sindicum, quia legitime nobis constat intencionem dicti Raymundi Riambau super petitis per eundem per conffessionem dicti sindici fore sufficienter pro-|[17]lata et de jure inconffessis nulle sint judicis partes nissi in condepnando. Idcirco, sacrosanctis Dei IIII^or^ evangelis coram nobis positis, ut de vultu Dei juditium nostrum prodeat et oculi nostri videant equitatem, dictum sindicum presentem, nomine sui et dictarum universitatum, et easdem[a] *|[18] universitates et singulares earundem, absentes tanquam presentes, quelibet eorum in solidum, ad dandum et solvendum dicto Raymundo Riambau et suis dictos septingentos quinqueginta solidos Barchinonensium dicte monete de terno censuales in dicto termino sub dictis penis |[19] sentencialiter condepnamus, ⌊eisque⌉ preceptum facimus, de voluntate expressis dictorum*[b] *comparenciu*[c]*, quatenus quolibet*

anno in dicto festo, die adiato, solvant dicto Raymundo vel cui voluerit loco sui im·perpetuum censuale predictum.

Lata fuit hec sentencia die, anno et loco predictis, presentibus Guilelmo |[20] *Bordaxí et Petro de Solsona, vicinis Ilerdensibus, testibus ad predicta specialiter convocatis.*

Et in continenti, predictus sindicus, nomine suo proprio et eciam nomine omnium illorum quorum sindicus existit, nitens non ad contrahendum, sed ad actum juridicum exercendum, tam dictam |[21] *sentenciam quam preceptum predictum de solvendo censuale predictum sub penis predictis ut predicitur laudavit, aprobavit et emologavit ac eciam consumavit in se, nomine suo proprio et illorum quorum sindicus existit et cujuslibet eorum in solidum, in omnibus et per omnia suscepit* |[22] *et promissit, ex pacto sollepni ac legitima stipulacione vallato, ab ipsa sentencia seu pronunciacione et precepto predictis non apellare, provocare seu alias suplicare, in scriptis vel sine. Imo renunciavit omni apellacionis, provocacionis, suplicacionis et in integrum* |[23] *restitucionis beneficio et specialiter expresse. Eciam renunciavit predictus sindicus, nominibus quibus supra, omni monicioni et citacioni que fieri debeant de jure vel de urbanitate et que solite sint fieri debitoribus aut conffessis. Renunciavit eciam predictus sindicus,* |[24] *nominibus quibus supra, quod predicto censuali seu parte ejusdem ac super missionibus et interesse et expenssis ac penis predictis seu altera earundem non possint dicti venditores ac successores ipsorum fidanciam de directo*[d] *prestare vel offere, nec posint eciam* |[25] *jus firmare nec modo aliquo litigare nec proponere aliquam excepcionem dilatoriam vel peremptoriam, vel quamlibet aliam propter tenpus feriarum, messium, vindemiarum aut nundinarum vel estatutorum municipalium factorum vel faciendorum, vel aliam quamcumque fori* |[26] *declinatoriam adversus confessionem, sentenciam seu pronunciacionem predictas ac preceptum predictum et execuciones earundem, nec contra solucionem faciendam censualis supra dicti vel partis ejusdem et expenssarum ac penarum predictarum, nissi tamen de soluto, de quo* |[27] *estatim ea promptam fidem habeant facere cum publicis instrumentis confectis per notarium Ilerdensem. Immo, sub eisdem pactis, promissit predictus sindicus, nominibus quibus supra, ipsis non uti. Renunciando super hec illi juri dicenti quod "pacto contra bonos* |[28] *mores existenti quis renunciare nequeat", et omni etiam conpenssacioni, ⌊deduccioni,⌋ provocacioni, tacite vel expresse, ac retencioni et excepcioni de non petendo et de non agendo, quas adverssus confesionem predictam et solucionem faciendam de censuali predicto* |[29] *seu de parte ejusdem vel penarum ⌊et⌋ expenssarum predictarum, seu contra aliqua de predictis proponere posint aliqua racione. Renunciavit eciam dictus sindicus, nominibus quibus supra, omni libelli, oblacioni, litis contestacioni*[e] *et testium produccioni et cujuslibet facti probacioni,* |[30] *et specialiter et generaliter omni sollepnitati et celebritati ordinis judiciarii introducte, et omni alii jurii canonico et civili, novissimo vel antico, condito vel eciam condendo, quem voluerit. Et expresse, se et illos quorum sindicus existit,* |[31] *obligavit dictus sindicus, nominibus quibus supra, quod ex sola exhibicione et ostensione presentis confessionis et sentencie ac precepti de solvendo, habeantur*

predicti venditores et quilibet eorum in solidum pro convictis et condepnatis de dicto censuali, |[32] penis, dapnis, missionibus et expenssis et interesse predictis exsolvendis dicto Raymundo et suis successoribus in dicto censuali anuatim in termino et loco predictis, modis quibus supra, et de tercio exsolvendo dicto procuratori vel ejus locum |[33] tenenti qui nunc est vel qui pro tempore fuerit loco domini comitis supra dicti. Et nichilominus dictus sindicus, nominibus quibus supra, promissit in posse dicti domini procuratoris predicta omnia et singula ac eciam contenta in instrumento vendicionali |[34] dicti censualis attendere et complere, [et] juravit in animam suam et in animas[f] illorum quorum sindicus et procurator existit predicta omnia ad santa IIII^or^ Dei evangelia et cru+cem Domini attendere firmiter et complere prout continetur superius, sine |[35] dolo. Et cum predicti venditores in dicto vendicionis instrumento, de assenssu et voluntate dictarum abbatisse et dominarum dicti monasterii, promiserint et juraverint, ut aseruit notarius supra dictus, emptori predicto quod, in casu quo ipsi venditores non |[36] solverint in aliquo tenpore dictum censuale emptori predicto vel successoribus suis, quod ipsi venditores respondeant ipsi emptorii et suis de omnibus redditibus pertinere debentibus abbatisse et dominabus predictis, et sibi et suis attendant et |[37] obediant tanquam domino eorum naturali, idcirco, dictus sindicus, habens plenam potestatem ad hec in sindicatu predicto, nomine suo proprio et alii consindici sui[g] et illorum omnium quorum sindicus et procurator existit, fecit dicto domino procuratorii ad majorem |[38] tuicionem dicti emptoris et suorum, pro conplendis et attendendis omnibus et singulis contentis et expresatis in dicto vendicionis instrumento, homagium et juramentum ore[h] manibus comendatum.

Et de predictis omnibus et singulis dictus Ray-|[39]mundus Riambau, ad conservacionem juris sui, requisivit[i] sibi fieri per me, notarium infra scriptum, presens publicum instrumentum.

Quod est actum die et anno et loco predictis, presentibus testibus supra dictis.

[40] *Sig*(signe)*num mei, Bor¦thomei?¦ Fusterii, scriptoris substituti oficii procuracionis vicecomitatus Ageris et bajuliarum ejusdem, pro venerabile Bernardo de Corronibus, scriptore ejusdem, cum supra posito in decimanona linea, ubi dicitur "eisque", et cum supra posito eiciam XXVIII linea, |[41] ubi dicitur "deduccioni", qui hec scribi feci et clausi.*

[a] Esmenat i confús [b] Esmenat; abans hi deia *dictos* [c] Esmenat [d] Ad lit.: *dierecto* [e] Ad lit.: *costestacioni* [f] Ad lit.: *animamas* [g] Ad lit.: *sii* [h] Esmenat; abans hi deia *oris* [i] Ad lit.: *requisivitt*

183

17 novembre 1346

L'oficial episcopal de Lleida dicta sentència sobre un censal de 750 sous de pensió que les universitats de Tragó, Canelles, Blancafort i Salaverd s'havien

compromès a pagar a Ramon Riambau, ciutadà de Lleida, a canvi d'un capital de 9 000 sous. Si dites universistats no satisfan dita pensió cada any el dia que s'havia establert, a saber, el dia de Sant Miquel (29 de setembre), aleshores incorreran en pena d'excomunió.

× O Original perdut.

▸ A 1353, juny, 27, trasllat autenticat per Bernat Puelles, notari de Lleida, decretat per Pere de Torà, cort i veguer de Lleida, i subscrit pels notaris Bernat Ferrer i Guerau Martí : M 1018.07. Pergamí.
Not. dors. : 1*. *Officialis Ilerde precipit sentencialiter solvi Raymundo Riambau DCCL s. censuales ei per loca de Tragó etcetera venditos. 1346*. 2. *Leg 661/3*. 3. *N° 95*.

α 1552, Martí Marquina : Ma 229.

a 1988, J. M. Cots, *ex* A : Co 84.

[1] *In Christi nomine. Noverint universi quod die sabbati intitulata XV° kalendas decembris, anno* |[2] *Domini M°CCC° quadragessimo sexto, in presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum ad hec specialiter vocatorum et rogatorum, coram venerabili et discreto viro domino Bernardo Gaçeti, decretorum doctore, oficiali domini Ilerdensis episcopi, in consistorio publico palaçii episcopalis Ilerde, ubi cause tractantur, comparuit honorabilis Raymundus Riambau, civis Ilerde, nomine suo proprio et ut emptor* |[3] *censualis infra scripti, ex una parte. Comparuerunt eciam Petrus de la Torre et Bernardus de la Règola, habitatores loci de Tragó, nominibus suis propriis et ut sindici universitatum hominum et mulierum locorum de Tragó, de Blanquafort, de Canelles, et de Salavert, abbadiatus Agerensis, et procuratores*

Balagarii Navarre, bajuli loci de Tragó, Sançone, ejus uxoris, Petri d·Assèn, |[4] *Gueralde, ejus uxoris, Bartholomei Boracii, Berenguerone, ejus uxoris, Guilelmi Galí, Raymundete, ejus uxoris, Acrimonti Tarés, Sançone, ejus uxoris, Bernardi Playà, Sançone, ejus uxoris, Arnaldi Geser, Ermessendis, ejus uxoris, Guilelmi Carnicer, Bartholomeve, ejus uxoris, Guilelmi Ferrarii, Balagarie, ejus uxoris, Petri Miró, Berengarie, ejus uxoris, Arnaldi Corçà, Ermessendis, ejus* |[5] *uxoris, Raymundi Gombau, Marione, ejus uxoris, Arnaldi d·Entença, Jacmete, ejus uxoris, Berengarii d·Assèn, Anglessone, ejus uxoris, Berengarii d·Areyn, Dulcieta, ejus uxoris, Guilelmi Daví, Sançone*[a]*, ejus uxoris, Petri Spanyoll, Andreve, ejus uxoris, Petri de Penela, Gueralde, ejus uxoris, Arnaldi Forner, Dulciete, ejus uxoris, Jacobi Salàs, Thomasie, ejus uxoris, Guilelmi Martel,* |[6] *Petri Burch, Caterine, ejus uxoris, Berengarii de la Torre, Raymundete, ejus uxoris, Raymundi Guarner, Franquete, ejus uxor, Dominicus Albert, Sibilie, ejus uxoris, Arnaldi de Playà, Raymundete, ejus uxoris, Berengarii Giner, Marione, ejus uxoris, Bernardi Navarrre, Guayllarde, ejus uxoris, Monsonus Guarner, Berengaria, ejus uxoris, Raymundi de Miyllà, Artesiona, ejus uxoris, Bartholomei de* |[7] *Guàrdia, Bartholomeve, ejus uxoris, Guilelmi Romei, Marione, ejus uxoris, Guilelmi de Morela, Raymundete, ejus uxoris, Anthoni d·Abeylla, Berengarie, ejus uxoris, Guilelmi de Graylla, Nicholaue, ejus uxoris, Petri d·Arssèn, majoris dierum, Raymundi d·Assèn, Ferrerone, ejus*

uxoris, Anthoni Stephani, Balagarie, ejus uxoris, Martini de la Règola, Raymundete ejus |[8] *uxoris, Bartholomei Borraçii, Petri Burgués, Marione, ejus uxoris, Dominici Guitart, Barchinone, ejus uxoris, Petri Romei, Dulciete, ejus uxoris, Jacobi de Burch, Periconi Romei, Guilelmi Guitart, Dulciete, ejus uxoris, Mathei de Camporells, Sançone, ejus uxoris, Marie Corçana*[b]*, Jacobi Navarre, Marione, ejus uxoris, Arnaldi ces·Fons, Barchinone, ejus uxoris,* |[9] *Michaelis Borracii, Romie,* [c]*ejus uxoris*[c]*, Salvator de Graylla, Balagarie, ejus uxoris, Dominici Guitart, majoris, Sançone, ejus uxoris, Dulciete, uxoris condam Martini del Obach, Brunisendis, uxoris condam Petri d·Amiga, Bernardi Guasch, Jacobi de Amiga, Guillemone, ejus uxoris, Petri de la Torre, Dulciete, ejus uxoris, Bernardi de la Règola, Barchinone, ejus uxoris,* |[10] *Monsonus Guitart, Arssone, ejus uxoris, Balagarii d·Areyn, Petri d·Abeylla, Rohete,* [d] *uxoris condam Petri de la Torre, Andree de la Menla, Beatricis, ejus uxoris, Petri de Barbeles,* [*Barchinone*] [e]*, ejus uxoris, Petri de Miyllà, Dulciete, uxoris condam Petri Compayn*[f]*, Sançone, uxoris condam Johannis Mercer, Martini* [*Borracii*] [g]*, Ermessendis, ejus uxoris,* |[11] *Ferrarie, uxoris condam Berengarii Cortit, Gueralde, uxoris condam G*[*uilelmi*] *Tayllet, Desicade, uxoris condam Guilelmi ces·Comes, Johannis Dahindi, habitatorum loci de Tragó,* [h]

Arnaldi Guitart, Dulciete, ejus uxoris, Raymundi de Figuerola, Sançone, ejus uxoris, Petri Navarre, Dulciete, ejus uxoris, Bernardi de Burch, Raymunde, ejus uxoris, Berengarie, uxoris condam [*Bernardi Costa*] [i]*, Guillemone, filie* |[12] *quondam Petri de Tragó, Guillamonete, uxoris condam Arnaldi Navarre, Salvatore, uxoris condam Martini Arbert, Barchinone, uxoris quondam Guilelmi Guarner, Vicencii Centoyll, Stranye, ejus uxoris, Anton de Tartareu, Dulciete, ejus uxoris, Arnaldi Just, Balagarie, ejus uxoris, Petri Carniçer, Marione*[j]*, ejus uxoris, Apar*[*ici de*] *Sanahu*[*gia, Serene,*] *ejus uxoris,* |[13] *Petri Martel, Arnaldi Playà, Strayne, ejus uxoris;*[k]

Balagarii Centoyll, bajuli loci de Canelles, Balagarie, ejus uxoris, Bernardi Ferrarii, Barchinone, ejus uxoris, Arnaldi Soler, Raymundete, ejus uxoris, Raymundi Figuera, Guillemone, ejus uxoris, Petri Scolà, Sançone, ejus uxoris, Arnaldi de Burch, Marione, ejus uxoris, Jacobi Guitart, Ermessendis, ejus uxoris, [*Martini d·Alòs, Raymun-*|[14]*de*]*te, ejus uxoris, habitatorum de Canelles;*

Jacobi Rubei, bajuli loci de Blanquafort, Sançone, ejus uxoris, Petri del Mayl, Burguesia, ejus uxoris, Petri d·Espana, Dulcieta, ejus uxoris, Laurentii Guascó, Ermessendis, ejus uxoris, [*Mathei*] [l] *Burelli, Michaele, ejus uxoris, Bernardi Canet, Dulciete, ejus uxoris, Petri Mathei, Berengarii de Acrimonte,* [*Petri Moror, Desigade, ejus uxoris, Periconi* |[15] *Guascó,*] [m] *Dulciete, ejus uxoris, Petri Figuera, Montssone, ejus uxoris, Petri Guayllart, Dulciete, ejus uxoris, Arnaldi Oler, Raymundete, ejus uxoris, Petri Suyner, Marione, ejus uxoris, Sançone, uxoris quondam Bernardi Traver, Assenone, uxoris quondam Petri Figuera, Raymundi Figuera, ejus filii, Raymundi Terés, Dulciete, ejus uxoris, Petri Marqués, Sibilie, ejus uxoris,* [*Petri*] *Figuera, Antonie, ejus uxoris, Jacobi* |[16] *del Mayll, Andreve, ejus uxoris, Arnaldi Figuera, Berengarie, ejus uxoris, Montssoni d·Aran, Dulciete, ejus uxoris, Raymunde, uxoris quondam Raymundi Burelli, Michaelis*

Rubei, Dulciete, ejus uxoris, Berengarii Martel, Elicssendis, ejus uxoris, Raymundi de [Ferriola] [n], Raymunde, ejus uxoris, Bernardi Baró, Dulciete, ejus uxoris, Guilelmi Tarés, Raymundete, ejus uxoris, Elicssendis, uxoris quondam |[17] Raymundi de Saraynana, Andree de Guardiola, Domengie, ejus uxoris, Antonii de Mayl, Berengarie, ejus uxoris, Raymundi Gaçol, Gueralde, ejus uxoris, Jacobi [Guarneri] [o], Sançone, ejus uxoris, Cassetus Gombau, Desigade, ejus uxoris, Arnaldi Astruch, Barchinone, ejus uxoris, Jacmete, uxoris quondam Balagarii de la Torre, Guillemone, uxoris quondam Michaelis [Salàs], habitatorum de Blan-|[18]quafort;

Petri de Caneles, bajuli loci de Salavert, Guilelmi Ostaler, et Guilelmi de Salavert, habitatorum dicti loci de Salavert;

De quo, quidem, sindicatus seu procuracionis instrumento fidem fe|ci|t in judicio per quoddam publicum instrumentum, in judicio exhibitum et productum, confectum per Bartholomeum de Turibus, notarium publicum Ilerdensis et etiam auctoritate regia in november anno predicto, ex |[19] parte altera. In quo, quidem, sindicatu seu procuracionis instrumento habebant plenariam potestatem ad omnia et singula infra scripta per clausulam in ipso sindicatu seu procuracionis instrumento apositam et contentam, cuius tenor inferius est insertus.

Et dictus honorabilis Raymundetus Riambau, nomine suo proprio, racione dictos venditores, quamvis absentes, et prefatos sindicos et |[20] procuratores predictos, presentes, tanquam in judicio legitime constitutos, coram domino officiali predicto loco peticionis obtulit hec que secutur:

> *Coram vobis, venerabili et discreto viro domino Bernardo Gaçeti, decretorum doctore, officialis domini Ilerdensis episcopi, eo jure et forma quibus melius valeat suo proposito adaptari, dicit et proponit honorabilis Raymundus Riambau, |[21] civis Ilerdensis, quod universitates locorum de Tregó, de Canelles, de Blanquafort et de Salavert et singulares ipsorum et superius nominati habitatores dictorum locorum, pro se et dictis universitatibus et singularibus earundem, et quemlibet eorum in solidum et pro toto, de consensu et voluntate ac firma venerabilis Catherine, abbatisse, Elicssendis ces Avelanes, |[22] priorisse, Beatricis de Castre, sacristane, Berenguerone d·Alçamora, cantricis, Anglesone de Besora, portarie, Elieno[ri]s de Pinyana, pietançiarie, Serene de Montrós, infirmarie, Berengarie de Roques, subcantricis, Anglessie de Besora, hostalarie, Elicssendis de Vilamajor, Sibilie de Siscar, Sibilie de Riner, Blanquete de Riner, Blanquete de Canalda et |[23] Elicssendis Girveta, monialium monasterii loci de Tregó predicti, vendiderunt et concesserunt Raymundo Riambau predicto et suis successoribus im·perpetuum septingentos quinquaginta solidos Barchinonensium censuales, franchos, liberos, quitios et ab omni honere servitutis et alterius cujuslibet obligationis remotos et p[enitu]s expeditos, absque tamen faticha |[24] et cinquanteno, in et super omnibus et singulis bonis ipsorum et universitatum predictarum et singularium earundem*

et superius nominatorum et cujuslibet ipsorum, mobilibus et inmobilibus, specialiter et generaliter, ubique habitis et habendis, per precio novem milium solidorum Barchinonensium de terno, quod, quidem, censuale dicti sindici et procuratores et superius nominati venditores et universitates |[25] predictorum locorum et singulares earundem et eorum quilibet in solidum et pro toto promiserunt, et ad sancta quatuor Dei evangelia propriis eorum manibus tacta jurarunt, solvere, tradere et deliberare dicto emptori, et suis successoribus in censuali predicto, censuale predictum franchum, ut predicitur, in proximo venturo festo Sancti Michaelis mensis september et ex tunc annuatim |[26] in dicto festo semper, die adiato, intus civitatem Ilerde salve, quitie et secure aductum, positum et dimissum, cum effectu in hospicio habitacionis dicti emptoris et successorum suorum in censuali predicto, propriis ipsorum venditorum sumptibus, periculis et expensis, et sine omni dampno, periculo et expensa dicti emptoris et successorum suorum in dicto censuali. Et sub |[27] pena excommunicacionis sentencie, in ipsos et dictas universitates et singulares ipsarum et superius nominatos et quemlibet ipsorum venditorum, suscipiende a vobis, domino officiali predicto, nisi annuatim in dicto termino sive festo solucionem integram fecerint censualis predicti. Et sub aliis penis, pactis et obligacionibus, renunciacionibus, securitatibus et cautelis et prestacione ac |[28] restitucione dampnorum et expensarum et etiam tocius interesse emptoris predicti et successorum suorum in dicto censuali, prout in instrumento vendicionis dicti censualis per dictum notarium confecto hec et alia lacius continetur. Pro quibus omnibus et singulis supra dictis attendendis firmiter et complendis et per evicciione dicti censualis, dicti sindici et procuratores, nominibus quibus supra, et uni-|[29]versitates predicte locorum predictorum et eorum singulorum, omnia bona ipsorum et universitatum predictarum et singulorum earundem et superius nominatorum et cujuslibet ipsorum, in dicto vendicionali instrumento in solidum obligarunt.

Quare dictus Raymundus Riambau petit et requisivit omnes et singulos venditores superius nominatos, universitates facientes, et universitates predictas et sin-|[30]gulares earum, et quemlibet eorum in solidum, liçet absentes, et eorum sindicos et procuratores predictos presentes, ad dandum et solvendum ipsi emptori, et successoribus suis in censuali predicto, censuale predictum annuatim semper in termino ante dicto, die adiato, intus civitatem Ilerde salve, quitie et secure, integre et complete, sine omni dampno, misione et expense |[31] emptoris predicti et successorum suorum in censuali predicto, absque monicione et citacione ipsarum, et ad dandum etiam et solvendum dicto emptori et successoribus suis in dicto censuali omnes et singulas penas in instrumento dicti censualis positas et contentas tociens quociens eis comiti contigerit et est conventum inter partes predictas, et expensas, dampna et interesse |[32] que et quas ipsum emptorem facere oportebit quoquo modo pro petendo et recuperando censuali predicto vel parte

ejusdem, et sub aliis securitatibus, obligacionibus, renuntiacionibus et cautelis in dicto instrumento vendicionis apositis et contentis, per vos, dictum officialem predictum sentencialiter condempnari et eis preceptum fieri de solvendo, omni excepcione, dilacione et excusa-|[33]*cione remotis penitus et exclusis, et excommunicacionis sentenciam in eos et quemlibet eorum in solidum, liçet absentes, et in eorum procuratores et sindicos, nominibus quibus [supra], presentes et suscipientes in se et superius nominatos venditores, ferti nisi predictum censuale integre et complete et omnia et singula supra dicta et alia in dicto instrumento vendicionis |*[34] *contenta et expresata solverint et compleverint anno quolibet, die adiato, et condempnatos compelli ad veniente termino solucionis fiende, justitia mediante. Petens in predictis sibi justitiam fieri expeditam.*

Qua peticione proposita, dictus dominus officialis, instante et requirente Raymundo Riambau predicto, fecit eam legi et exponi per me, |[35] *Bernardum de Aguilaniu, notarium infra scriptum, sindicis et procuratoribus predictis. Qua quidem peticione lecta et exposita per me, notarium ante dictum, idem dominus officialis mandavit Petro de la Torre et Bernardo de la Règola, sindicis et procuratoribus predictis, nominibus quibus supra, presentibus, quatenus responderent peticioni predicte. Et dicti sindici et procuratores, nominibus quibus |*[36] *supra, in continenti responderunt dicte peticioni, animo litem contestandi, et fuerunt confessi in judicio dictam petitionem et omnia et singula et narrata in ea fore vera prout in ipsa peticione continetur et narrantur, et eciam omnia et singula contenta et narrata in instrumento vendicionis censualis predicti, offerentes se paratos, nominibus |*[37] *quibus supra, in se et superius nominatos quorum sindici et procuratores existunt, suscipere sentenciam condempnacionis, excommunicacionis et quodcumque mandatum de solvendo dominus officialis proferre voluerit* [p] *in eosdem nisi compleverint predicta in dicta peticione contenta et alia que continetur et expresantur in instrumento vendicionis censualis predicti, prout |*[38] *in ipso instrumento lacius denotantur.*

Qua lite contestacione facta, dictus honorabilis Raymundus Riambau requisivit dominum officialem predictum quatenus venditores superius nominatos et quemlibet ipsorum in solidum, liçet absentes, et dictos eorum procuratores et sindicos, presentes, tanquam in judicio legitime constitutos sentencialiter condempnaret eosdem |[39] *canonice monendo, ac eisdem preceptum faceret de solvendo dictum censuale eidem emptori, et successoribus ejusdem in dicto censuali, annuatim in termino ante dicto, die adiato, cum penis, missionibus et aliis predictis, prout superius continetur.*

Quibus peractis, utraque pars renunciavit et conclusit in negocio presenti et ferri |[40] *sentenciam postulavit. Et dictus dominus officialis, instantibus et requirentibus partibus supra dictis, suam super predictis tulit sentenciam in hunc modum:*

Igitur nos, Bernardus Gaçeti, doctor decretorum, officialis domini Ilerdensis episcopi, visa peticione proposita coram nobis per honorabilem Raymundum Riam-

bau predictum et responsione ad eam subsecuta |[41] per sindicos et procuratores predictos, nominibus quibus supra, presentes, liteque sic legitime contestata, visis etiam et plenarie recensitis omnibus aliis et singulis que dicte partes in judicio coram nobis dicere et proponere voluerunt et eque justicie laute discursis, sacro sanctis quatuor Dei evangelis propositis coram nobis, ut de vultu Dei judicium nostrum prodeat et occuli |[42] nostri videre valeant equitatem, quia per confessionem sindicorum et procuratorum predictorum legitime nobis constat intencionem emptoris predicti fore suficienter fundatam, idcirco, venditores superius nominatos universitates facientes et singulares earundem universitatum superius nominatos, liçet absentes, et eorum sindicos et procuratores, presentes, nominibus quibus supra, ad |[43] dandum et solvendum emptori predicto, et successoribus suis in censuali jam dicto, in perpetuum censuale jam dictum in proximo venturo festo Sancti Michaelis mensis septembris et ex tunc annuatim semper in termino ante dicto die adiato intus civitatem Ilerde salve, quitie et secure, cum restitucione dampnorum et expensarum et solucionem penarum, et |[44] ad complendum omnia contenta in instrumento vendicionis predicte per dictos sindicos et procuratores promissa in hiis scriptis, sentencialiter condempnamus. Et eis et cuilibet eorum in solidum, liçet absentibus, et dictis eorum procuratoribus et sindicis, nominibus quibus supra, presentibus, volentibus et consentientibus, preceptum facimus de solvendo et nichilominus |[45] admonemus primo, secundo et tercio et perempter venditores superius nominatos, quamvis absentes, et dictos eorum sindicos et procuratores, nominibus quibus supra, presentes, ut annuatim in dicto termino sive festo solvant et deliberent predicto emptori, et successoribus suis in dicto censuali, totum censuale predictum, ut superius continetur, alioquin in superius nominatos |[46] singulares venditores, quamvis absentes, et in eorum sindicos et procuratores, presentes et ad hec potestatem habentes, gratis et sponte suscipientes, ex nunc ut ex tunc, canonica monicione premissa, propter contemptum hujusmodi in hiis scriptis, excommunicacionis sentenciam promulgamus.

Lata fuit hec sentencia et infra scriptis recitata per dominum officialem predictum, |[47] more solito pro tribunali sedentem, in consistorio publico episcopalis palacii Ilerde, ubi cause tractatur, die, anno et loco predictis, presentibus partibus supradictis et presentibus etiam discretis Michaele de Paloll et Pericono Spanyoll, jurisperitis Ilerdensibus, testibus ad hec convocatis, adhibitis et rogatis.

Quas, quidem, sentencias, condempnacionis et excommunicacionis, |[48] et preceptum de solvendo, prefati sindici et procuratores, nominibus quibus supra, laudarunt, aprobarunt et emologarunt in omnibus et per omnia, et renuntiarunt ex pacto sollempni beneficio apellacionis et consuetudini Ilerdensi que loquitur de expensis non restituendis. Et propter ea, dicti sindici et procuratores submiserunt se et superius nominatos |[49] venditores et quemlibet eorum in solidum, quamvis absentes, foro et jurediccioni ec-

clesie Ilerdensis et domini officialis predicti, quam in se et superius nominatos venditores et quemlibet eorum in solidum prorogarunt de certa sciencia specialiter et expresse, renunciantes privilegio fori sui et omni alii juri pro ipsis et quolibet ipsorum contra predicta in |[50] aliquo facienti, quamvis sciant universitates predictas non esse inmediate s[u]o, quoad hec, de foro seu jurediccione domini officialis voluerunt. Eciam per pactum sollempnem concesserunt dicti sindici et procuratores, nominibus quibus supra, quod per processum execucionis fiende per dominum officialem predictum non impediatur processus execucionis fiende per |[51] judicem secularem, immo quilibet judex suam possit facere execucionem et ambo simul vel divisim possint execucionem facere supra dictam. Et predicta omnia et singula, dicti sindici et procuratores, nominibus quibus supra, jurarunt ad sancta Dei evangelia per ipsos corporaliter tacta in animas ipsorum venditorum et superius nominatorum, quorum sindici et procuratores existunt, nec |[52] non omnia que continetur in instrumento vendicionis censualis predicti, attendere firmiter et complere et in nullo contra facere vel venire aliqua racione vel causa. Sic Deus ipsos et quemlibet ipsorum adjuvet et dicta Dei evangelia et crux Domini coram ipsis posita et corporaliter tacta. Et pro predictis omnibus ante dictis firmiter et complendis |[53] obligarunt dicto emptori, et suis successoribus in dicto censuali, omnia et singula bona sua et venditorum superius nominatorum et cujuslibet eorum ac universitatum predictarum et singulariumearundem, mobilia et inmobilia, privilegiata et non privilegiata, specialiter et generaliter ubique, presentia et futura. Et de predictis omnibus et singulis dicte |[54] partes requisiverunt me, notarium infra scriptum quod dicto emptori conficerem publicum seu publica instrumenta tot quot voluerit in testimonium premissorum.

Quod fuit actum anno et loco predictis, presentibus testibus supra dictis.

Tenor, vero, clasule sindicatus de qua mencio superius habetur est qui sequitur[q]*:*

Et ad comparendum pro ipsis et loco |[55] nostrorum et cujuslibet eorum et dictarum universitatum et singulorum ipsarum coram venerabili officiali domini Ilerdensis episcopi vel ejus locum tenenti, et ad confitendum, dicendum et recognoscendum in judicio coram ipso, dictos constituentes et universitates jam dictas et singulares ipsarum vendidisse honorabili Raymundo Riambau, civi Ilerde, et |[56] suis im·perpetuum, septingentos quinquaginta solidos Barchinonensium, monete de terno, censuales, franchos, liberos et quitios, sine faticha et cinquanteno, pro precio novem millium solidorum dicte monete, quos eidem Raymundo solvere promiserunt in proximo venturo festo Sancti Michaelis menssis septembris, die adiato, intus civitatem Ilerde et in hospicio |[57] habitacionis sue, et ex tunc annis singulis im·perpetuum in dicto festo, die adiato, sub pena excommunicacionis [et] interdicti, et ad obligandum ipsos et quemlibet ipsorum, et dictas universitates et singulares ipsarum, in posse ipsius de solvendo censuale predictum quolibet anno in termino sive festo predicto sub pena excommunicacionis et interdicti, et ad ejus jurediccionem pro-|[58]rogandum ac etiam submitendum, et ad recipiendum sentenciam excommunicacionis et interdicti ferendam per oficialem predictum vel ejus lo-

cum tenentem et monicionem faciendam de solvendo quolibet anno censuale predictum, ipsasque sentenciam et monicionem in animas ipsorum constituencium et cujuslibet ipsorum servare jurandum, concedendum et emologandum, |[59] *et ad renunciandum omnibus et singulis juribus, consuetudinibus et statutis contra ipsos constituentes facientibus ullo modo, et ad omnia alia faciendum que ipsi constituentes facere possent personaliter constituti.*

[60] *Sig*(signe)*num mei, Bernardi de Aguilaniu, publici auctoritate domini Ilerdensis episcopi in causis et negociis ecclesiasticis notarii, regentisque scribaniam curie officialatus ejusdem, qui hoc instrumentum scribi feci, predictisque omnibus et singulis una cum testibus ante dictis interfui, vocatus, requisitus et rogatus, ac ipsum instrumentum,* |[61] *de mandato domini officialis predicti, sigillo appendicio dicte curie sigillavi et clausi. Constat, autem, de raso et emendato in X^a^ linea, in diccione que legitur "Barchinone", et de supra posito in XXVI^a^ linea, ubi dicitur "per clausulam in ipso sindicatu seu procuracionis instrumento appositam", et in XL^a^ quarta linea,* |[62] *ubi dicitur "de sentenciam condempnacionis".*

[a] Literalment hi diu *Antone*; corregit d'acord amb els documents **179** i **181** [b] Literalment hi diu *Torcena*; corregit d'acord amb el doc. **181** [c] Informació dubtosa: segons el document **181**, que dona els noms en el mateix ordre que aquest, Ròmia seria viuda de Pere Valentí, el qual matrimoni apareix al doc. **158** [d] Cancel·lat: *ejus* [e] El document diu *Bartholomeve*; corregit d'acord amb els documents **179** i **181** [f] Literalment hi diu *Compaya*; corregit d'acord amb el doc. **181** [g] Literalment hi diu *Ba¦rr?|a¦n?|i*; corregit d'acord amb els documents **179** i **181** [h] Els que segueixen encara són habitants de Tragó segons els documents **161**, **179** i **181** [i] El document diu *Petri Cista*; corregit d'acord amb els documents **179** i **181** [j] Literalment hi diu *Ma¦ci?|ane*; corregit d'acord amb el doc. **181** [k] Aquí finalitza realment la llista d'habitants de Tragó [l] El document diu *Raymundi*; corregit d'acord amb el doc. **179**, on hi apareixen dues vegades *Matheus Burrelli et Michaela, ejus uxor* [m] Recuperat gràcies al document **181**, que segueix el mateix ordre que aquest [n] El document diu *Figuerola*; corregit d'acord amb els documents **179** i **181** [o] El document diu *Ga¦rr?|eri*; corregit d'acord amb els documents **179** i **181** [p] Ad lit.: *voluerint* [q] El contingut coincideix essencialment amb el doc. **181**, lin. 61–67, però no n'és còpia textual

184

Vallverd, 18 juliol 1347

Ramon Riambau reconeix haver rebut 1 200 sous jaquesos de Bernat de la Règola, en concepte de dues anualitats del censal de 600 sous anuals que li feien les universitats de Tragó, Canelles i Blancafort. Aquest rebut es fa de nou, perquè l'interessat afirma que no aconsegueix trobar l'original.

▸ O M 1018.08. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Leg 660/22*. 2. *N° 83*.

a 1988, J. M. Cots : Co 85.

[1] *Noverint universi quod ego, Raymundus Riambau, civis Ilerde, scienter, cum hoc presenti publico instrumento confiteor et in veritate recognosco* |[2] *vobis, Bernardo de la Règola, habitatori loci de Tregone, presenti, et vestris, quod vos, nomine et loco universsitatis loci predicti et singulorum* |[3] *ejusdem, et universsitatum eciam locorum de Blanchafort et de Caneles, dedistis et solvistis michi, et ego a vobis numerando habui* |[4] *et recepi, mille et ducentos solidos Jaccensium, quos dicte universsitates et singulares earundem michi dare et solvere debebant ac tene-*|[5]*bantur de duobus terminis* ⌊*sive festis*⌋ *proxime transactis, racione illorum sexcentorum solidorum Jaccensium censualium quos dicte universsitates et singula-*|[6]*res earundem michi et meis singulis annis faciunt et facere tenentur in festo Sancte Agate, virginis. Ex quibus, quidem, mille et* |[7] *ducentis solidis Jaccensium supra dictis, vestri, quibus supra nominibus, bene paccatus sum et contentus.*

Igitur, renuncio scienter omni excep-|[8]*cioni peccunie predicte non numerate, non habite et non recepte ut predicitur, et doli et in factum. Verum, cum de solucione michi,* |[9] *pretextu censualis predicti, de quolibet dictorum duorum terminorum facta, me recolam jam fecisse et firmasse apoche instrumentum, que,* |[10] *ut per vos, dictum Bernardum de la Règola, aseritur, possunt minime inveniri quamvis pluries perquiri fecissetis. Ideo,* |[11] *cum hoc eodem instrumento retineo et salvo michi et meis ac eciam protestor et sub hiis salvacione, retencione ac pro-*|[12]*testacione presens apoche seu concessionis facio instrumentum. Quod, si forte de cetero dicta apoche instrumenta per me dudum, ut* |[13] *premittitur, facta seu firmata apparerent, quod, eo casu, presens instrumentum pro casso habeatur ac penitus pro infecto. Ita* |[14] *quod michi vel meis obesse, nec vobis vel vestris ac dictis universsitatibus vel singularibus earundem prodesse nequeant ullo* |[15] *modo.*

Quod est actum in monasterio de Tregone, XV° kalendas augusti, anno Domini millesimo trecentesimo qua-|[16]*dragesimo septimo.*

Sig+num Raymundi Riambau predicti, qui hec laudo, concedo et firmo.

Sig+num venerabilis et discreti |[17] *Guilelmi Costa, rectoris ecclesie loci* ⌊*predicti*⌋ *de Tregone, sig+num Guilelmi de Laurencio habitatoris et vicini Ilerde, testium.*

[18] *Sig*(signe)*num mei, Guilelmi Sanctii, publici notarii per totam terram et dominacionem illustrissimi* |[19] *domini regis Aragonum, auctoritate ejusdem, qui predictis interfui, hoc instrumentumque scripsi et* |[20] *clausi, cum supra posito in V^{a} linea, ubi dicitur "festis", et in ultima linea, ubi scribitur* |[21] *"predicti".*

185

Vallverd, 18 juliol 1347

*L'abadessa i monges de Vallverd reconeixen la seva obligació de pagar els censals que les universitats de Tragó, Blancafort, Canelles i Salaverd van establir a favor de Ramon Riambau (documents **157** i **181**), ja que va ser el monestir i no aquestes universitats qui va rebre i disposar dels corresponents capitals.*

► O M 2502.07. Pergamí.
Not. dors.: 1*. *Monasterium Vallis Viridis confitetur se tenere persolvere Raymundo Riambau Ilerde censualia DCCL s. et DC s. quos universitates locorum suorum vendiderant. 1347.* 2. *L 1643/21*.

α 1552, Martí Marquina : Ma 225.

[1] *Noverint universi quod nos, Catherina, Dei gracia abbatissa monasterii* ⌊*Vallis Viridis,*⌋ *alias vocati de Tragone, Elicsendis ças Avellanes, priorissa, Berengaria de Queralt*[a], *subpriorissa, Berenguerona d·Alçamora, cantricis, Berengaria deç Roques, subcantrix, Beatrix de* |[2] *Castre, sacristana, Anglesia de Besora, portaria, Elionor de Pinyana, pietançaria, Serena de Munrós, inffirmaria, Elicsendis de Vilamayor, Sibilia de Siscar, Sibilieta de Riner, Blanqueta de Riner, Blancha de Canalda, Francischa de* |[3] *Barbanos, Anglesia de Besora, et Elicsendis de Girveta, moniales dicti monasterii, convocate et congregate ad sonum campane, ut moris est ad capitulum in dicto monasterio congregari, attendentes et considerantes vos, universi-*|[4]*tates proborum hominum et mulierum locorum nostrorum de Tragone et de Blanchaffort, de Canellis et de Salavert, et singularium universitatum earundem, de voluntate et expresso consensu nostris et tocius conventus dominarum monia-*|[5]*lium monasterii ejusdem, vendidisse honorabili Raymundo Riambau, civi Ilerde, et suis, partim pro necessitatibus dictarum universitatuum et* [*singularium earundem, et partim pro utilitate nostra et*] *tocius monasterii jam dicti, septingentos* |[6] *quinquaginta solidos Barchinone de terno perpetuo censuales, precio videlicet novem millium solidorum Barchinone de terno, cum publico instrumento inde* [*confecto per discretum Bartholomeum de Turribus, quondam notarium publicum Ilerdensem et*] *eciam regia auctoritate, in mense novembris,* |[7] *anno Domini millesimo trescentesimo quadragesimo sexto, attendentesque eciam vos, universitates predictorum locorum de Tragone, de Canellis et de Blanchaffort, et singulares universitatum earundem, licet absentes tanquam presentes, et* |[8] *notario inffra scripto, nomine omnium illorum quorum interest, intererit vel interesse poterit, legitime stipulanti et recipienti, de voluntate et de expresso consensu venerabilis et religiose* ⌊*domine Brunissendis,*⌋ *Dei gracia olim abbatisse monasterii prelibati,* |[9] *et tocius conventus dictarum dominarum monialium monasterii ejusdem, vendidisse eidem Raymundo Riambau et suis, pro evidenti comodo et utilitate nostra et tocius conventus monasterii predicti, sexcentos solidos Jaccensium perpetuo* |[10] *censuales precio sex millium et trescentorum solidorum Jaccensium, cum*

publico instrumento per jam dictum notarium conffecto octavo idus febroarii anno Domi-
ni millesimo trescentesimo quadragesimo primo, franchos, quitios et liberos ab omni ho-
|[11]nere servitutis et alterius cujuslibet obligacionis remotos et penitus expeditos, absque,
tamen, faticha et cinquanteno, super omnibus et singulis bonis et juribus vestris et dic-
tarum universitatum et singulorum earundem[b], presencium |[12] et futurorum, mobi-
libus et inmobilibus, ubique habitis et habendis, percipiendos et habendos per dictum
Raymundum Riambau et suos intus Ilerdam salve et secure quolibet anno eidem Ray-
mundo, videlicet, dictos sexcentos solidos |[13] Jaccensium censuales in festo Sancte Aga-
te, virginis, et jam dictos septingentos quinquaginta solidos Barchinone in festo Sancti
Michaelis mesis septembris, pro quibus inter alias obligaciones, pacta et condiciones
in dictis |[14] vendicionum instrumentis contentis et expressatis, vos, dicte universitates
et earum singulorum[c] in posse honorabilis procuratoris Vallis Agerensis pro domino
comite Urgelli, sub certa pena et sub virtute sacramenti et homagii |[15] de respondendo de omnibus et singulis redditibus, exitibus, proventibus et aliis juribus universis nobis et convento monasterii predicti in dictis locis et quolibet ipsorum pertinentibus et pertinere debentibus quoquomodo, usque ad com-|[16]plementum solucionum censualium predictorum, et aliorum in instrumentis vendicionalibus supra dictis continentur.

Idcirco, conffitemur vobis, dictis universitatibus et singularibus de eisdem, licet absentibus tanquam presentibus, prout su-|[17]perius continetur, et in veritate recognoscimus quod vos, dicte universitates, et singulares de eisdem, ad preces nostras et tocius conventus monasterii prelibati, vendidistis sub nostro nomine dicta censualia pro precio superius ex-|[18]pressato, cum publicis instrumentis conffectis per dictum Bartholomeum de Turribus, notarium qui supra, ut in eis lacius continetur. Et licet in dictis vendicionum instrumentis conffessi fueritis vos vendidisse dicta censualia et |[19] habuisse et recepisse precium ante dictum, et licet constitueritis principales venditores, certum est, et sic patet universis, quod ipsum precium nos seu aliquis loco nostri habuimus et recepimus numerando. Et illud precium |[20] in utilitatem et comodum dicti monasterii fore conversum, conffitemur, et vos nec aliquis vestrum nichil ex ipso precio habuistis seu recepistis. Et, cum veritas facti sic se habet, melius est quod in veritate agitur |[21] quam illud quod simulare concipitur.

Idcirco, predicta tanquam vera sollempniter conffitendo, promitimus et convenimus vobis, dictis universitatibus et singularibus de eisdem, licet absentibus tanquam presentibus, et notario inffra scripto, |[22] pro vobis et omnium illorum quorum interest vel poterit interesse legitime stipulanti et recipienti, quod nos et nostri monasterii sive conventus seu procurator noster solvemus [et] trademus dicto emptori et suis et cui voluerit |[23] loco sui, quolibet anno in terminis in dictis vendicionum instrumentis contentis, dicta censualia et omnes et singulas missiones, si quas ipsum facere opportebit racione more solucionis dictorum censualium vel alia |[24] racione, et refficiemus eciam eidem omnia dampna, si qua ipsum sustinere opportebit racione predicta.

Et vos, dictas universitates et singulares de eisdem et vestris, et quemlibet vestrum

et vestros et omnia bona vestra, |[25] pro predictis indempnes servabimus, et nunquam vobis vel vestris de dictis universitatibus, racione dictorum censualium fiet per aliquem vel aliquos questio aliqua, peticio vel demanda, in judicio vel extra, quod, si fieret, |[26] ponemus nos statim ante vos et vestros, et vos et vestros deffendemus et inicio litis libellum sive libellos recipiemus, et ducemus causam sive causas nostris propriis missionibus et expensis, tantum, quidem, et |[27] tamdiu, donech per diffinitivam sentenciam ipse cause modo debito fuerint terminate.

Et, si forte ipsa censualia semel vel pluries solveritis seu ipsum vos vel vestros abstrahere oportebit tercium pro que-|[28]rimonia solveritis seu, alias, racione ipsorum censualium, dampnum aliquod sustinueritis vel gravamen aut expensas vel missiones, in judicio vel extra, vos vel vestros facere opportebit, ea omnia et singula, cum |[29] interesse vestro et quicquid eciam evictum fuerit a vobis vel vestris de predictis, sive obtinueritis sive subcumbueritis in eisdem, vobis et vestris refficere, restituere eciam penitus emendare convenimus et promitimus bona fide, |[30] super quibus credantur et credi volumus vestro ac vestrorum proprio juramento. Quod, quidem, juramentum, ex nunch ut ex tunch et ex tunch ut ex nunch, vobis et vestris deffinimus de presenti. Renunciantes scienter omni alii generi probacionis, |[31] quam inde vos vel vestros facere non opporteat nec a vobis vel vestris exhigemus seu exhigere possimus ullo modo, specialiter illi juri quo cavetur "juramenti dilacionem ante ipsius juramenti prestacionem posse per defferentem licite revo-|[32]cari", et omni alii juri canonico vel scivili contra predicta in aliquo facientibus.

Pro quibus, quidem, omnibus et singulis supra dictis attendendis firmiter et complendis, obligamus vobis, et titulo vestri firmi pignoris et pro traden-|[33]dis haberi volumus, dictis universitatibus et singularibus de eisdem et cuilibet earundem in solidum et vestris, omnia et singula bona nostra et nostri monasterii et conventus predicti, mobilia et inmobilia, specialiter et generaliter, ubique sint |[34] habita et habenda.

Quod est actum in monasterio Vallis Viridis, alias vocati de Tragone, quintodecimo kalendas augusti, anno Domini millesimo trescentesimo quadragesimo septimo.

Sig+num domine Catherine, Dei gracia abbatisse |[35] predicte, sig+num domine Elicsendis ças Avellanes, priorisse, sig+num Berengarie de Queralt, subpriorisse, sig+num Berengarie d·Alçamora, cantricis, sig+num Berengaria deç Roques, subcantricis, sig+num Beatricis de |[36] Castre, sacristane, sig+num Anglesie de Besora, portarie, sig+num Elionoris de Pinyana, pietançarie, sig+num Serene de Monrós, inffirmarie, sig+num Elicsendis de Vilamayor, sig+num Sibilie |[37] de Siscar, sig+num Sibilie de Riner, sig+num Blanquete de Riner, sig+num Blanche de Canalda, sig+num Francisce de Barbanos, sig+num Anglesie de Besora, sig+num Elicsendis de Girveta, mo-|[38]nialium monasterii supra dicti, que hoc concedimus et firmamus, firmari testesque rogamus.

Sig+num venerabilis et discreti Guilelmi Costa, rectoris ecclesie predicti loci de Tragone, sig+num Guilelmi de Laurencio, vicini Ilerde, sig+num Bartholomei Ferrarii,

|[39] *presbiteri dicti monasterii, testium.*

[40] *Sig*(signe)*num mei, Petri de Bondia, notarii publici Ilerde et eciam auctoritate regia, qui hoc instrumentum, auctoritate curie et paciariorum civitatis Ilerde, scribi feci et clausi. A memoria recepta* |[41] *per Guilelmum Sanç, quondam notarium auctoritate regia, qui morte preventus presens instrumentum in publicam nocionem redigere non valuit. Cum supra posito in prima linea, ubi dicitur* |[42] *"Vallis Viridis", et in octava linea, ubi dicitur "domine Brunisendis", et cum raso et rescripto in XIII*[a] *linea, ubi legitur "septingentos".*

[a] Ad lit.: *Quelart* [b] Ad lit.: *eorundem* [c] Esmenat; abans hi deuria dir *singulares*

186

Vallverd, 18 juliol 1347

Ramon Riambau concedeix a les universitats de Tragó, Blancafort, Canelles i Salaverd la gràcia de poder redimir el censal de 600 sous jaquesos de pensió que li feien per raó d'un capital de 6 300 sous (doc. **157**) *que després va ser incrementat a 7 200 sous* (doc. **179**)*. La redempció es podrà fer durant 40 anys a comptar des de la data de creació del censal. Aquesta concessió ja s'hauria fet junt amb dita creació* (doc. **159**)*, però els interessats no trobaven l'escriptura en qüestió, de manera que n'havien demanat una de nova.*

▸ O M 1018.09. Pergamí.
Not. dors.: 1. [·· 9 ch ··]. 2. ⌊¿*Raymundus de Claverol*?⌋. 3. ⌊¿*Remundus*?⌋ *Riambaut, civis Ilerde.* 4. *Albarana et diffinitiones Raymundi Riambau et aliorum.* 5. *de Tragó, Blancafort y Canelles.* 6. *Albarana et difiniciones.* 7. *Leg 660/23.* 8. *N*^{o} *84.*

a 1988, J. M. Cots : Co 86.

[1] *Noverint universi quod ego, Raymundus Riambau, civis Ilerde, attendens et considerans vos, universsitates proborum hominum et mulierum locorum de Tregone, de Blanchafort et de Canellis, et singulares universsitatum earundem, de voluntate et expresso consensu venerabilis et religiose domine Brunissendis, Dei gracia olim abbatisse monasterii Vallis Viridi, alias* |[2] *de Tregone, domine dictorum locorum, et tocius conventus dominarum monialium monasterii ejusdem, vendidisse michi et meis sexcentos solidos Jaccensium perpetuos censuales, precio sex mille et trescentorum solidorum Jaccensium, videlicet, ad racionem decem mille et quingentorum solidorum Jaccensium pro mille, cum publico instrumento inde* ⌊*confecto*⌋ *per discretum* |[3] *Bartholomeum de Turribus, quondam notarium publicum Ilerdensem et eciam regia auctoritate, octavo idus febroarii anno Domini millesimo trecentesimo quadragesimo primo, franchos, liberos et quitios ab omni honere servitutis et alterius cujuslibet obligacionis remotos et*

penitus expeditos, absque tamen fathica et cinquanteno, |[4] super omnibus et singulis bonis et juribus vestris et dictarum universsitatum et singulorum earundem, presencium et futurorum, mobilibus et inmobilibus, ubique habitis et habendis, percipiendos et habendos per me et meos intus Ilerdam salve quolibet anno in festo Sancte Agate, virginis, sub pena tercii adquirenda vicario Ilerde nomine |[5] domini regis, vel procuratori vallis Ageris pro domino comite Urgelli, illi tamen qui requisitus exsequcionem fecerit pro premissis, et sub pena excomunicacionis et interdicti per venerabilem officialem Ilerdensem contra vos promulgata, et aliis diversis penis, pactis, obligacionibus, cautelis et renunciacionibus juris |[6] et facti prout in dicto publico instrumento per notarium memoratum confecto hec et alia lacius continentur. Attendens eciam in contractu vendicionis censualis predicti fuisse actum, et in pactum deductum, quod ego tenerer facere dictis universsitatibus et singularibus earundem graciam specialem de redimendo censuale predictum. |[7] Quam, quidem, graciam, dictis universsitatibus et singularibus personis earundem, seu sindicis et procuratoribus eorundem, ad quadraginta annos, feci ac firmavi in manu et posse notarii supradicti, tempore contractus dicte vendicionis, prout in publico instrumento inde confecto lacius continetur. Attendensque eciam ac considerans pro parte vestri, Bernardi |[8] de la Règola, sindici et procuratoris universsitatum predictarum et earundem singulorum et aliquorum proborum hominum universsitatis dicti loci de Tregone, coram me propositum fuisse quod dictum gracie instrumentum invenire minime poterant, quamvis pluries a notario qui notulas seu scripturas dicti Bartholomei de Turribus nunc detinet perquiri fecissetis. Quare |[9] supplicastis me ut noviter instrumentum gracie ⌊facerem⌉, et ad tempus dictorum quadraginta annorum, a dicto festo seu termino et ab anno predicto quo instrumentum vendicionis dictorum sexcentorum solidorum Jaccensium censualium confectum fuit in antea continue computandorum.

Idcirco, per me et omnes heredes ac successores meos, cum testimonio ac tenore |[10] hujus presentis publici instrumenti, sub retencione et salvacione ac eciam protestacione infra scriptis et non aliter, concedo et fide bona convenio, et stipulacione sollempni legitime interposita promito vobis, ⌊dicto⌉ Bernardo de la Règola, sindico et procuratori universsitatum et singularium personarum locorum predictorum, presenti, nomine vestro et dictarum uni-|[11]versitatum et singularium personarum ex eis, et omnium illorum quorum interest vel interesse possit seu debeat in futurum, legitime stipulanti et pasciscenti, nec non et dictis universsitatibus et singularibus personis ipsarum, licet absentibus tanquam presentibus, et heredibus ac successoribus suis, et notario infra scripto, hec et infra scrip-|[12]ta omnia et singula a me pro vobis, et omnibus illis quorum interest vel interesse poterit in futurum, legitime stipulanti et recipienti, quod quandocumque infra tempus dictorum quadraginta annorum a dicto festo seu termino et anno predicto in antea continue computandorum solveritis michi vel meis, aut cui vel quibus voluero |[13] loco ac nomine mei, intus Ilerdam salve dictos sex mille et trescentos solidos Jaccensium pro precio dictorum sexcentorum solidorum Jaccensium censualium, ac censuale debitum vel quod debebitur pro rata temporis preteriti usque in diem qua ipsum censuale redimere

vel abstrahere volueritis, et dampna, si qua me vel meos sustinere |[14] opportebit, et missiones et expenssas si quas me facere contigerit pro petendo, exhigendo, recipiendo vel habendo censuale supra dictum vel partem aliquam ejusdem, et penas, si in aliquibus michi et meis incideritis ob moram seu tarditatem solucionis censualis predicti, et solventibus eciam ac tradentibus michi vel |[15] meis in casu quo dictos sexcentos solidos Jaccensium censuales a me vel meis abstrahere vel redimere volueritis, ut est dictum, nongentos solidos Jaccensium, qui per me dictis universsitatibus et singularibus personis earundem traditi et soluti fuerunt pro suplemento seu ad augmentandum precium dictorum sexcentorum solidorum Jaccensium censualium, |[16] cum idem censuale emerim ad racionem decem mille et quingentorum solidorum Jaccensium pro mille et voluerim ut precium dictorum sexcentorum solidorum Jaccensium censualium esset ad forum seu racionem duodecim mille solidorum pro mille, ut ab aliquibus aliis universsitatibus in aliis empcionibus per me, post empcionem dictorum sexcentorum solidorum |[17] Jaccensium censualium, factis dare et solvere consuevi, prout in quodam publico instrumento, inde per jam dictum notarium nonas febroarii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo XL° sexto confecto, hec et alia lacius explicantur seu eciam declarantur, ipsos sexcentos solidos Jaccensium censuales statim, cum a vobis vel vestris fuero requisitus, |[18] vobis, dicto sindico, aut vobis, dictis universsitatibus et singularibus predictis et heredibus ac successoribus vestris, vendam et absolvam cum alio publico instrumento, prout melius ad vestri et vestrorum utilitatem fieri poterit et dictari, et inde instrumentum vendicionis et absolucionis faciam et firmabo, ac predictum vendicionis |[19] instrumentum censualis predicti per vos michi, ut predicitur, factum, et omnia alia instrumenta pro dicta vendicione faciencia que penes me extiterint sincera, vobis et vestris tradam et restituam. Et ex tunc ipsa instrumenta et obligaciones inde facte et sentencie super premissis late et omnia et singula in dictis instrumentis et obliga-|[20]cionibus contenta et expressata sint cassa, irrita et inania, ita quod michi vel meis prodesse, nec vobis vel vestris obesse, nequeant ullo modo. Immo, eo casu, vos et vestri heredes et successores sitis et remaneatis exempti penitus et absoluti a prestacione et solucione dicti censualis et jurium ejusdem. Retineo tamen |[21] et salvo michi et meis ac eciam protestor, et, sub hiis salvacione, retencione ac protestacione, presens facio instrumentum, quod, si forte de cetero aliqua alia instrumenta graciarum per me dudum facta et firmata in posse notarii memorati, ut superius est dictum, faciencia pro censuali supra dicto apparerent, quod, eo casu, presens instrumentum |[22] pro casso habeatur ac penitus pro infecto, ita quod michi vel meis obesse, nec vobis vel vestris ac dictis universsitatibus vel singularibus earundem prodesse, nequeant ullo modo.

Quod est actum in dicto monasterio de Tregone, quintodecimo kalendas augusti, anno Domini millesimo trecentesimo quadragesimo septimo.

Sig+num Ray-|[23]mundi Riambau predicti, qui hec laudo, concedo et firmo.

Sig+num venerabilis et discreti Guilelmi Costa, rectoris ecclesie loci predicti de Tregone, sig+num Guilelmi de Laurencio, habitatoris et vicini Ilerde, sig+num Bartho-

lomei Ferrarii, presbiteri dicti monasterii, testium.

[24] *Sig*(signe)*num mei, Guilelmi Sanctii, publici notarii per totam terram et dominacionem illustrissimi domini regis Aragonum, auctoritate ejusdem, qui predictis interfui, hoc instrumentumque scripsi et clausi, cum supra posito in secunda linea, ubi dicitur "confecto", et in X^a linea, ubi scribitur "dicto", et cum raso et emendato in* |[25] *undecima linea, ubi legitur "nec non", et in octavadecima linea, ubi dicitur "publico instrumento", et in antepenultima linea, ubi scribitur "supra dicto", et cum supra posito in nona linea, ubi dicitur "facerem".*

187

Vallverd, 18 juliol 1347

Ramon Riambau concedeix a les universitats de Tragó, Blancafort, Canelles i Salaverd la gràcia de poder redimir el censal de 750 sous barcelonesos de pensió que li feien per raó d'un capital de 9 000 sous (doc. **181**). *La redempció es podrà fer durant 40 anys a comptar des de la data de creació del censal. Aquesta concessió ja s'hauria fet junt amb dita creació, però els interessats no trobaven l'escriptura en qüestió, de manera que n'havien demanat una de nova.*

► O M 1018.10. Pergamí.
Not. dors.: 1. [·· 30 ch ··]. 2. ⌊*Remundi*⌉ *Rianbaut concess*⌊*io*⌉ *universitatibus de Tragó, Canelis et Salavert et aliarum*. 3. *Leg 660/24*. 4. *N° 85*.

[1] *Noverint universi quod ego, Raymundus Riambau, civis Ilerde, attendens et considerans vos, universsitates proborum hominum et mulierum locorum de Tregone, de Blanchafort, de Canelles et de Salavert, et singulares universsitatum* |[2] *earundem, de voluntate et expresso consensu venerabilis et religiose domine Catherine, Dei gracia abbatisse monasterii Vallis Viridi, alias vocati de Tregone, domine dictorum locorum, et tocius conventus dominarum monialium monasterii* |[3] *ejusdem, vendidisse michi et meis septingentos quinquaginta solidos Barchinonensium de terno perpetuos censuales, precio, videlicet, novem mille solidorum Barchinonensium, cum publico instrumento inde per discretum Bartholomeum de Turribus, quondam notarium publi-*|[4]*cum Ilerdensem et eciam regia auctoritate, in mense novembris, anno Domini millesimo trecentesimo quadragesimo sexto, confecto seu recepto, franchos, liberos et quitios ab omni honere servitutis et alterius cujuslibet* |[5] *obligacionis remotos et penitus expeditos, absque tamen fathica et cinquanteno, super omnibus et singulis bonis et juribus vestris et dictarum universsitatum et singularum personarum universsitatum earundem, presencium et futurarum, mo-*|[6]*bilibus et inmobilibus, ubique habitis et habendis, percipiendos et habendos per me et meos intus Ilerdam salve quolibet anno in festo beati Michaelis mensis sep-*

tembris, sub pena tercii adquirenda vicario Ilerde nomine domini |[7] regis, vel procuratori Vallis Ageris pro domino comite Urgelli, illi tamen qui requisitus exsequcionem fecerit pro premissis, et sub pena excomunicacionis et interdicti per venerabilem officialem Ilerdensem contra vos promulgata, et aliis diversis penis, pactis |[8] obligacionibus, cautelis et renunciacionibus juris et facti prout in dicto publico instrumento per notarium memoratum confecto hec et alia lacius continentur. Attendens eciam in contractu vendicionis censualis predicti fuisse actum, et in pactum deductum, |[9] quod ego tenerer facere dictis universsitatibus et singularibus earundem graciam specialem de redimendo censuale predictum. Quam, quidem, graciam, dictis universsitatibus et singularibus personis earundem, seu sindicis et procuratoribus earundem, ad quadraginta |[10] annos, feci ac firmavi in manu et posse notarii supra dicti tempore contractus dicte vendicionis, prout in publico instrumento inde confecto lacius continetur. Attendensque eciam ac considerans pro parte vestri, Bernardi de la Règola, sindici et |[11] procuratoris universsitatum predictarum et earundem singulorum et aliquorum proborum hominum universsitatis dicti loci de Tregone, coram me propositum fuisse quod dictum gracie instrumentum invenire minime poteratis, quamvis pluries a notario qui notulas |[12] seu scripturas dicti Bartholomei de Turribus nunc detinet perquiri fecissetis. Quare supplicastis me ut noviter instrumentum gracie, et ad tempus dictorum quadraginta annorum a dicto festo seu termino et ab anno predicto quo instrumentum |[13] vendicionis dictorum septingentorum quinquaginta solidorum Barchinonensium de terno censualium confectum fuit in antea continue computandorum ⌊facere et firmare deberem⌋.

Idcirco, per me et omnes heredes ac successores meos, cum testimonio ac tenore hujus |[14] presentis publici instrumenti, sub retencione et salvacione ac eciam protestacione infra scriptis et non aliter, concedo et fide bona convenio, et stipulacione sollempni legitime interposita promito vobis, dicto Bernardo de la Règola, sin-|[15]dico et procuratori universsitatum et singularium personarum locorum predictorum, presenti, nomine vestro et dictarum universsitatum et singularium personarum ex eis, et omnium illorum quorum interest vel interesse possit seu debeat in futurum, legitime |[16] stipulanti et pasciscenti, nec non et dictis universsitatibus et singularibus personis ipsarum, licet absentibus tanquam presentibus, et heredibus ac successoribus suis, et notario infra scripto, hec et infra scripta omnia et singula a me pro vobis, |[17] et omnibus illis quorum interest vel interesse poterit in futurum, legitime stipulanti et recipienti, quod quandocumque infra tempus dictorum quadraginta annorum a dicto festo seu termino et anno predicto in antea continue compu-|[18]tandorum solveritis michi vel meis, aut cui vel quibus voluero loco ac nomine mei intus Ilerdam salve dictos novem mille solidos Barchinonensium pro precio dictorum septingentorum quinquaginta solidorum Barchinonensium censualium, |[19] ac censuale debitum vel quod debebitur pro rata temporis preteriti usque in diem qua ipsum censuale redimere vel abstrahere volueritis, et dampna, si qua me vel meos sustinere opportebit, et missiones et expenssas |[20] si quas me facere contigerit, pro petendo, exhigendo, recipiendo vel habendo censuale supra dictum vel partem aliquam ejusdem,

et penas, si in aliquibus michi et meis incideritis ob moram seu tarditatem solucionis censualis |[21] *predicti, Ipsos septingentos quinquaginta solidos Barchinonensium censuales statim, cum a vobis vel vestris fuero requisitus, vobis, dicto sindico, aut vobis, dictis universsitatibus et singularibus predictis et heredibus ac successoribus vestris, vendam* |[22] *et absolvam cum alio publico instrumento, prout melius ad vestri et vestrorum utilitatem fieri poterit et dictari, et inde instrumentum vendicionis et absolucionis faciam et firmabo ac predictum vendicionis instrumentum censualis predicti* |[23] *per vos michi, ut predicitur, factum, et omnia alia instrumenta pro dicta vendicione faciencia que penes me extiterint sincera, vobis et vestris tradam et restituam. Et ex tunc ipsa instrumenta et obligaciones inde facte et sentencie* |[24] *super premissis late et omnia et singula in dictis instrumentis et obligacionibus contenta et expressata sint cassa, irrita et inania, ita quod michi vel meis prodesse, nec vobis vel vestris obesse, nequeant ullo modo.* |[25] *Immo eo casu, vos et vestri heredes et successores sitis et remaneatis exempti penitus et absoluti a prestacione et solucione dicti censualis et jurium ejusdem. Retineo tamen et salvo michi et meis ac eciam protestor,* |[26] *et sub hiis salvacione, retencione ac protestacione presens facio instrumentum, quod, si forte de cetero aliquod aliud instrumentum gracie per me dudum factum et firmatum in posse notarii memorati, ut superius est dictum, faciens seu* |[27] *pertinens pro censuali supra dicto, de cetero appareret, quod eo casu presens instrumentum pro casso habeatur ac penitus pro infecto, ita quod michi vel meis obesse, nec vobis vel vestris ac dictis universsitatibus vel singularibus* |[28] *earundem prodesse, nequeant ullo modo.*

Quod est actum in dicto monasterio de Tregone, quintodecimo kalendas augusti, anno Domini millesimo trecentesimo quadragesimo septimo.

Sig+num Raymundi Riambau predicti, |[29] *qui hec laudo, concedo et firmo.*

Sig+num venerabilis et discreti Guilelmi Costa, rectoris ecclesie loci predicti de Tregone, sig+num Guilelmi de Laurencio, habitatoris et vicini Ilerde, sig+num Bartholomei Ferrarii, presbiteri dicti mo-|[30]*nasterii, testium.*

[31] *Sig*(signe)*num mei, Guilelmi Sanctii, publici notarii per totam terram et dominacionem illustrissimi domini regis Aragonum, auctoritate ejusdem, qui predictis interfui, hoc instrumentumque scripsi et clausi, cum supra posito in XIII*[a] *linea,* |[32] *ubi dicitur "facere et firmare deberem".*

188

7 octubre 1347

L'abadessa i monges de Vallverd estableixen a Guillem de Salaverd, l'anomenada honor de Penella, situada a Salaverd i el seu terme. A canvi, dit Guillem

s'obliga a un cens anual de 30 sous agramuntesos.

▸ O M 2502.18. Pergamí, carta partida.
Not. dors.: 1. *Carta XXX^a^ solidorum Acrimontensium quos facit hospicium Guilelmi de Salavert.* 2. *Hec instrumenta sunt censuum qui antiquitus in Tregone debebantur.* 3. *Cartes dels sensos que antigament se rebien en Tragó.* 4*. *Census XXX s. super honorem dictam olim d·en Penella in Salavert. 1347.* 5. *L 1643/31.*

[1] *Noverint universi quod nos, domina Quatarina, Dei gracia abbatisa monasteri Sancte Marie Valle Viride, que aliter dicitur de Tregone, Alichsendis ças Avelanes, prioresa, na Beringuerona de Queralt, soç* |[2] *prioresa, na Beatriu de Castre, sagristana, na Lionor de Pigana, piatancera, na Beringuerona d·Alçamora, cantora, na Berenguerona de Roques, soç cantora, na Serena de Monrós, enfermera, na Francisqua de Barbanos,* |[3] *soç sagristana, n·Anglesa de Besora, portera, n·Anglesa de Besora, ostalera, na Sibilia de Sisquar, na Sibilia de Rainer, n·Asèn de Villamayor, na Blancha de Rainer, na Blanqueta de Quanalda, n·Alichsèn de G[irve]-*|[4]*ta, omnes in simul et quisque nostrum in solidum pro toto, per nos et omnes nostros succesores, sciliçet, abbatisas, monacas qui pro tempore fuerint in dicto nostro monasterio de Tregó, de consilio et voluntate conventus dicti monasteri, cum [hoc presen]-*|[5]*ti publico instrumento suo robore perpetuo valituro et duraturo, damus et concedimus ad censum seu ad infitosim vobis, Guilelmo de Salavert, et Balagarie, uxori vestre, et vestris, habitatoribus in ture de Salavert, q[uandam ho]-*|[6]*norem nostram quam habemus et habere debemus in dicto loco de Salavert, que ab antiquo vocatur la onor de·n Penela.*

Primo, quodam hospicium situm in dicta ture de Salavert, prout afrontat ex prima parte in via p[ublica, de] |[7] *II^a^ in Guilelmo Hostaler, et de III^a^ in Berengario de Quaneles, et de IIII^a^ en la casa longa del forn.*

Item, quandam vineam cum terra campa sitam a la font, prout afrontat ex prima parte in Berengario de Quanelles, vobiscum, dicto Guilelmo de Salavert, [de II^a^ par]-|[8]*te, et de III^a^ in cequia de la conomina, et de IIII^a^ in torento, et de quinta in via publica.*

Item, quandam peciam terre sitam a la Coma, prout afrontat ex prima parte in torento de Sérvoles, et de II^a^ vobiscum, dicto Guilelmo de Salavert, et de III^a^ in Bernardo Paylarés, et de IIII^a^ en l·aygua ve-|[9]*sant.*

Item, quodam ovile, prout afrontat ex prima parte in via publica, et de II^a^ vobiscum, dicto Guilelmo de Salavert, et de III^a^ in Guilelmo Hostaler.

Item, quandam vineam cum terra campa sitam al serrat, prout afrontat ex prima parte in termino de Boix, et de II^a^ in coma de Figuera, et de III^a^ in |[10] *Berengario de Quanelles, et de IIII^a^ in cloto de Salavert.*

Item, quandam peciam terre, prout afrontat ex prima parte in torento, et de II^a^ in via publica.

Omnia, autem, predicta locha, cum omnibus suis afrontacionibus, ingresibus et egresibus, juribus, cunctisque suis pertinentis ac melio-|[11]ramentis universis, vobis, dictis adquisitoribus, et vestris damus ad censum seu ad infiteocim, ad habendum, tenendum, posidendum, expletandum et quidquid vobis et vestris de cetero placuerit faciendum, sicut melius, utilius, sanius potest dici, scribi [et] excogitari ad vestri comodum et vestrorum, |[12] franquos, liberos et quietos. Salvo, tamen, quod vos et vestri, et qui post vos predicta locha habuerint et tenuerint, faciatis, tribuatis nobis et succatricibus nostris, sciliçet abbatisis et monachabus qui pro tempore fuerint in dicto nostro monasterio de Tregó, semper anuatim et annis sin-|[13]gulis in festo Sancti Michaelis mensis sebtembris, triginta solidos Acrimontensium censuales pensionales melioris monete curibilis pani et vino. Item retinemus in dicta honore et super predictis locis nobis et nostris succatricibus, sciliçet, abbatisis et monachabus qui pro tempore fuerint |[14] in dicto nostro monasterio de Tregó, faticam triginta dierum et noctium et enparamenti quinque solidorum Acrimontensium et omni alio pleno jure quod, si vendere vel inpignorare de predictis locis totum vel in parte volueritis, faciatis id cire nobis et nostris succatricibus, sciliçet, abbati-|[15]sis et monacabus qui pro tempore fuerint in dicto nostro monasterio de Tregó, ante per triginta dies et noctium, et si retinere voluerimus per quantum et alia persona habeamus; sine, autem, faciatis omnes vestras vestrorumque voluntates cuicumque volueritis, exceptis mili-|[16]tibus et santibus. Alium vero dominum de predicta honore seu de predictis locis inde non eligatis, nisi nos et succatrices nostras, sciliçet, abbatisas et monachas qui pro tempore fuerint in dicto monasterio nostro de Tregó. Et sic nos et succatrices |[17] nostre, scilicet, abbatise et monache qui pro tempore fuerint in dicto nostro monasterio de Tregó, faciemus semper vobis, dictis adquisitoribus, et vestris omnia predicta locha, cum omnibus suis juribus et pertinencis, habere, tenere, pacifice et quiete posidere et |[18] expletare, et faciemus semper inde vobis et vestris bonam et legalem garenciam et eviccionem, in jure et extra jus, contra omnes et singulas personas preter potestatem terre, vobis et vestris facientibus et complentibus nobis et nostris succatricibus, sciliçet, abbatisis et monachabus |[19] qui pro tempore fuerint in dicto nostro monasterio de Tregó, semper annis singulis in dicto festo Sancti Michaelis mensis sebtembris totum censum predictum et totum plenum jus ac dominium universum. Et garencia predicta obligamus et, titulo firmi pignoris, tradimus vobis, |[20] dictis adquisitoribus et vestris, omnia bona nostra et cujusque nostrum et dicti monasteri de Tregó, mobilia et inmobilia, specialiter et generaliter, ubique sint habita et habenda.

Quod est actum nonas octobris, anno Domini M°CCC°XL°VII°.

Sig+num Quatarine, |[21] Dei gracie abbatise monasteri de Tregó predicte, sig+num Alichsendis ces Avelanes, prioresa, [sig+num] Berengarie de Queralt, soç prioresa, sig+num Beatricis de [Castre,] sagristana, sig+num de na Lionor de Pygnana, piatan-|[22]cera, sig+num Beringuerone d·Alçamora, cantora, sig+num Beringuerone de Roques, soç cant[ora, sig+]num de na Serena de Monrós, enfermera, sig+num de na Fra[ncischa de Ba]rbanos, soç sagristana, sig+num de na Anglesa de Be-|[23]sora, porte-

ra, sig+num de n·Anglesa de Besora, ostalera, sig+num Sibilie de Sisquar, sig+num Si[bilie de] Rainer, sig+num Asendis de Vilamayor sig+num de na Blancha de Rayner, sig+num de na Blanqueta de Canalda, sig+num |[24] *Alichsendis de Girveta, predictarum, que omnia predicta et singula laudamus, concedimus et firmamus et aprobamus per nos et totum conventum dicti monasteri, presentem et futurum, et testes firmareque rogamus.*

Sig+num Petri de Fontlonga, de la Figuera, |[25] *sig+num Guilelmi Hostaler, hujus rey testium.*

Ego, Salvator Pedrol, rector ecclesie de Boix et notarius publicus ejusdem loci, hoc scribsi et meum sig(signe)*num posui et clausi.*

189

23 agost 1348

Testament de Berenguer [II] de Llorenç, castlà d'Os i de Tragó. Entre moltes altres deixes, assigna 20 sous al monestir de Tragó.

× O Arxiu patrimonial de Casa Siscar, castlans d'Os de Balaguer, pg. viii.

► α *ca* 1800, Ramon de Siscar i de Rocabruna, *ex* O : Esborrany del [*Llibre d'Espectàncies*] (Agramunt, Arxiu Històric Municipal, fons Siscar), p. 5–7. Epígraf al marge: *Testament de Berenguer de Llorens, a 10 de las kalendas de setembre de 1348. És fill de Bernat*.

▷ β *ca* 1800, Ramon de Siscar i de Rocabruna, *ex* α : [*Llibre d'Espectàncies*] (en poder dels darrers descendents de Casa Siscar), f. 3v–5r. Epígraf al marge: *Testament de Berenguer de Llorens, major, als 10 de las kalendas de setembre de 1348*.

El monestir de Tragó és esmentat només a la pàg. 6, lín. 18. Tot i això, transcrivim el document sencer ja que és inèdit i el testador era castlà de Tragó i per tant feudatari del monestir.

[5,18] *Testament de Berenguer de Llorens* [a], *rebut en poder de Jaume* |[19] *Ferrando, notari públic de la vila de Os, als 10 de las kalendas de* |[20] *setembre de 1348.*

En què elegeix en marmessors al abad de Àger |[21] *que és y serà, y a Ramon Pinel, a Arnau de Puigvert, a Ber-*|[22]*nat de Llorens, sacerdot, y a Pere Bret, los quals vol prengan* |[23] *de sa heretat 1 000 s. per sa sepultura, la que elegeix en la yglésia* |[24] *del castell de Os, per cuya construcció vol se gastin 100 s. Item,* |[25] *per una bòveda en la yglésia de Santa Maria del castell de Os,* |[26] *100 s. acrimontesos, y vol que en ella se construesqui un altar baix la* |[27] *invocació de Sant Salvador. Item, per un drab dorat que volia se posàs sobre* |[28] *la caixa de son cos, altres 100 s. Item, per la cera de sa sepultura, altres* |[29] *100 s. Item, que son escut de armes sie portat per son cavall. Item, vol que per lo* |[30] *drap de seda per esculpir las suas armes se gastin 50 s. Item, per la redem-*|[31]*ció de son cavall se emplehen 50 s. Item, que per cada capellà dels que acis-*|[32]*tirian en son enterro y novena*

deixe dotse diners de dit[a] moneda. Item, |[33] per un aniversari celebrador per repòs de la sua ànima vol se |[34] comprian 10 s. de censal dels dits 1 000 s. que se prengué per la sua sepul-|[35]tura, lo qual deu celebrar·se per los capellans de Os en lo dia de son òbit, |[36] y altre aniversari celebrador en la yglésia de Santa Maria en lo temps de |[37] quaresma per los mateixos sacerdots de Os per sufragi de la ànima |[38] de Bernat de Llorens, son pare. Item, manà que se comprassen 5 s. de censal |[39] per la celebració de un aniversari en la yglésia del lloch de Tragó y per los |[40] presbíteros del mateix lloch per les ànimes dels honorables Ferrari de Llorens y |[41] Berenguer de Llorens, señors de Saganta. Item, deixà 5 s. per comprar un drap ab ||[6,1] son escut per posar davant del altar de Sant Miquel de Os, junt ab 10 s. que havia |[2] deixat a dit Sant Miquel lo honorable Bernat de Llorens, son pare. Item, dixà a |[3] Santa Maria de Ciérvoles 10 s. junt ab 100 s. que dit son pare hi havia deixat, dels |[4] quals volie que per sos marmessors se·n compràs una ermosa casulla. |[5] Item, deixà a Santa Maria de Aguilar 5 s. y altres 5 s. que hi havia deixat son |[6] pare. Item, deixà a la obra de Santa Llúcia y Sant Thomàs del terme de Castelló |[7] de Farfaña 2 s. y 5 s. que hi havia deixat dit son pare. Item, deixà a las obras |[8] de Santa Maria y Sant Miquel de Saganta, a cada una 12 diners. Item, a la ma-|[9]teixa obra de Santa Maria de Saganta, 10 s. acrimontesos que quedaren |[10] a pagar dels 30 s. de la mateixa moneda que hi havia deixat son pa-|[11]re. Item, a la mateixa obra de Sant Miquel de Saganta, 5 s. que son pare hi |[12] havia llegat. Item, que se comprasen 5 s. de censal dels quals se reparasen |[13] y comprasen paños per lo hospital de Os tots añs a coneguda de |[14] son hereu, del rector de Os y dels pahers de dit lloch. Item, |[15] manà que se empleassen 400 s. que son pare havia deixat per la obra |[16] de la yglésia de Santa Maria del castell de Os o per reparar la dita yglésia, de-|[17]treta emperò la quantitat que lo testador hi havia gastat. Item, dei-|[18]xà al convent de las señoras del monastir de Tragó, perqué lo encoma-|[19]nassen a Déu, 20 s. Item, al convent de Predicadors de Balaguer, |[20] altres 20 s. Item, al monastir de Bellpuig, altres 20 s. Y del sobrant de |[21] dits 1 000 s. de sa sepultura manà ne disposassen sos marmessor[s] |[22] per causes pies a discreció de estos.

Item, manà que son cavall luego de se-|[23]guida la sua mort fos venut per sos marmessors, y així mateix los demés |[24] mobles que tenie, perquè ab ells se puguessen pagar los 1 000 s. expres-|[25]sats y tots los llegats fets per son pare y sos predecessors, als quals ere |[26] obligat; emperò estos vulgué fossen satisfets en lo espay de 4 añs. Item, |[27] dels demés sos béns, deixà a Joan de Llorens, son parent, 200 s. Item, a |[28] Berenguer de Caseras 150 s. ab la obligació de cuidar de sas |[29] armas, però si aquest no vulgués cuydar vol que sols ne rebia 100 s., |[30] y que los 50 s. se donen a qui voldrà cuydar·ne. Item, deixe al Spurio, |[31] fill del quondam Jaume de Oliola, son parent, 50 s. de dita moneda.

Item, |[32] a la señora Sardana, sa mare, deixe lo feudo que tenie del lloch de Tragó, ab |[33] tots sos drets durant sa vida, ab tal, emperò, que dita Sardana no pugués |[34] demanar ni fer demanar en tot lo dit temps aquells 200 s. censuals que |[35] lo testador li feia, ni tampoch altres deutes que lo testador li degués satis-|[36]fer. Item, a la señora Beatrís, muller sua, 50 morbatins de or, volent que aques-|[37]ta quedàs señora majora usu-

fructuària duran sa vida de tots sos béns, y |[38] també fos tudora y curadora de tots sos fills al testador y a ella comuns, |[39] y així mateix de totas las cosas que més avall li deixa y llega. Item, llegà a |[40] Bernat, fill seu, 3 000 s. de dita moneda per dret de institució y subcidi de |[41] naturalesa, volent que entràs en la religió de Sant Juan de Jerusalem. Item, ||[7,1] llegà a Gallart, fill seu, altres 3 000 s. per iguals drets, y vol que se ordenàs de |[2] presbitero y canonge. Item, deixà a Sardana, Civila y Elisendis, fillas suas, a ca-|[3]da una 1200 s. per iguals drets, de quals vulgué se comprassen per cada u-|[4]na 100 s. de censal o violari per entrar a monjas minorisas, volent que los ma-|[5]teixos 100 s. de censal después de la mort de estas tornassen a son hereu. |[6] Item, manà que se instituhís una capellania a honrra y glòria de Déu etcètera en la |[7] yglésia de Santa Maria del castell de Os y en lo altar de la ynvocació de Sant |[8] Salvador, la qual dotà de 150 s. de censal, los quals assignà y assegurà sobre |[9] una prebenda o quadra del lloch de Alberola, volent que la señoria directa |[10] de dita quadra fos de son hereu, volent també que la dita capellania fos |[11] obtinguda per lo més pròxim de sa parentela y que fos de bona fama, |[12] nombrant per patró de dita capellania a son hereu, volent que si dit son |[13] hereu tardàs més de un mes en donar·la, la donàs lo reverent señor abad |[14] del monastir de Àger, donant la facultat al hereu que puga comprar los |[15] 150 s. per dita capellania y ab esta condició poder·se utilar de dita qua-|[16]dra de Alberola dalt expessada, la qual en dit cas la exonere de dita |[17] fundació. Item, deixà a Albert, fill |[18] seu, después de la mort de la señora Sardana, sa mare, lo feudo del lloch de |[19] Tragó, son castell o la vila de Saganta y tot lo dret a ell pertañent de |[20] la señora Sardana, sa mare, per institució y subsidi de naturalesa. Item, |[21] a Constansa, sa filla, li deixà 10 000 s. per dret de institució y subsidi |[22] de naturalesa, y si Beatrís, sa muller, fos preñada, deixe y llegue al fil o fills |[23] de dit preñat 3 000 s. a cada un. Finalment, institueix per hereu seu |[24] universal a Berenguer de Llorens, son fill, y en defecte de est a Alb[e]rt, |[25] altre fill seu, volent que si estos moren sens fills, lo llegat a Albert dei-|[26]xat se repartesqui entre los altres fills mascles.

Consta del pergamí |[27] traduit y signat ab xifra romana de número VIII.

Al marge, començant a l'altura de la línia 6 de la pàgina 7:

Nota. La capellania fou complerta per son fill y hereu Berenguer, ab acte en poder del rector de Os als 5 de las kalendas de octubre de 1358. És en lo pergamí no traduhit de número 38. Y juntament la que havia manat Bernat de Llorens, avi del que cumplí y pare de est testador. Tot consta de dit pergamí número 38.

[a] β afegeix el comentari següent: *És fill de Bernat y avi de Esclaramunda*

190

2 desembre 1348

Ramon Riambau reconeix a Bernat Playà, batlle de Tragó, que aquest li ha pagat 300 sous barcelonesos en nom de les universitats de Tragó, Canelles, Blancafort i Salaverd. Aquesta quantitat és a compte dels 750 sous que dites universitats havien d'haver pagat en l'anterior festa de Sant Miquel.

▸ O M 1018.11. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Apoca absolucionis*. 2. *Leg 660/25*. 3. *N° 86*.

a 1988, J. M. Cots : Co 87.

[1] *Noverint universi quod ego, Raymundus Riambau, civis Ilerdensis, per me et omnes meos, cum hoc presenti publico instrumento, confiteor et recognosco in veritate vobis, Bernado Playà, |*[2] *habitatori loci de Tragó ac bajulo eiusdem loci pro honorabili et religiosa domina Elicsen|e?, abatisa monasterii de Valvert ac domina dicti loci, et vestris, quod vos, nomine et vice |*[3] *universitatum locorum de Tragó predicti, de Caneles, de Blanchafort et de Salavert, et singularium eorundem*[a]*, solvistis et tradidistis michi, et ego a vobis habui et recepi numeran-|*[4]*do, trecentos solidos Barchinonensium, de illis, videlicet, septingentis quinquaginta solidis Barchinonensium censualibus quos dicte universitates et singulares eorundem*[a] *michi faciunt et facere tenen-|*[5]*tur ad censum annuatim in fest|o? Santi Michaelis mesis septembris, prout in instrumento dicti censualis lacius dinoscitur contineri. Qui*[a]*, quidem, trecenti solidi Barchinonensium |*[6] *terni |predicti| sunt de termino Santi Michaelis mesis septembris proxime preterito. Unde ad totam meam voluntatem vestri bene paccatus sum et contentus. Igitur, renuntio scienter excep-|*[7]*cioni non habitorum et non receptorum trecentorum solidorum Barchinonencium censualium predictorum, sive peccunie non numerate, ut predicitur, et doli et in factum.*

Quod est actum |[8] *quarto nonas decembris, anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo quadragesimo octavo.*

Sig+num Raymundi Riambau predicti, qui hoc concedo et |[9] *firmo, firmarique rogo.*

Sig+num Amat de les Eres, sig+num Gordi Goyos, vicini Ilerdensis, testium.

[10] *Sig*(signe)*num mei, Johannis Rochamora, scriptoris jurati, qui sub jusione Berengarii Straderii, notarii publici Ilerdensis, et eciam auctoritate regia*[a]*, hoc scripsi, cum raso et |*[11] *esmendato in IIII^{a} linea, ubi dicitur "eorundem", et cum supra positum in VI^{a} linea, ubi dicitur "predicti", et rasi et rescripsi in mea subscripcione, ubi dicitur "regia".*

[12] *Sig*(signe)*num mei, Berengarii Straderii, notarii publici Ilerdensis, et eciam auctoritate regia, qui hoc scribi feci et clausi.*

[a] Esmena sobre raspat

191

19 gener 135⌊0⌉

El procurador de la Vall d'Àger reconeix haver rebut una quantitat de diners que s'havia acordat arran d'un conflicte amb els veïns de Tragó, els quals s'havien rebel·lat contra la confiscació d'un matxo.

▸ O M 2509.01. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Actes fahents per lo monastir dels Franquesas per las rendas de Tragó y fan en pro*[*va*] *de la antiguida y són originals dels anys 1300 y 1350*. 2. *L 1645/48*.

[1] *Noverint universi quod nos, Berengarius d·Oliola, procurator Vallis Ageris pro in*[*clito domino*] *Petro, Dei gracia comite Urgelli et vic*[*ecomite Ageris, auctoritate*] *officii predicti, cum hoc presenti publico ins*[*trumento, confitemur et in ver*]*itate recog-* |[2]*noscimus nos habuise et numerando recepisse a vobis, Bernardo* ⌊*Playà*⌉*, habitatori loci de Tregó, loco, vice et nomine* [·· 15 ch ··] *aliorum hominum ejusdem loci, dante et* [·· 16 ch ··]*os solidos Acrimontensium* |[3] *racione illius conposicionis quam nobiscum, quo supra nomine, fecistis super illa resistencia seu rebellione que* ⌊*videlicet*⌉ *facta extitit Guiylelmo de la Brunia, nuncio* [·· 14 ch ··]*os et quosdam* |[4] *alios singulares homines loci predicti de Tregó super quodam mulo quem idem Guylelmus, nuncius qui supra, pignoravit in termino ejusdem loci de nostri mandato, racione quo*[·· 8 ch ··]*orum tunch tempore* |[5] *nobis debitorum per aliquos singulares loci ejusdem, nec non centum quadraginta novem solidos duos denarios ejusdem monete, racione salarii nostri et nostri scriptoris et aliorum* [·· 6 ch ··] *contemptarum apud* |[6] *dictum locum de Tregó, cum dicta rebellio dicebatur esse facta, et quarumcumque expensarum per nos vel illos qui nobiscum ad sepe dictum locum de Tregó acceserunt racione predicti negocii quomodocumque et* |[7] *quandocumque factarum.*

Unde ad totam meam voluntatem bene vestri pacati sumus et contenti. Ideoque renunciamus scienter omni excepcioni non numerate, non habite sive non recepte predicte pecunie, et |[8] *conposicionis prefate nobiscum non facte, et doli et in factum. Quare, absolvimus vos et alios quoscumque dicto excesui adherentes corrominus auctoritate dicti oficii omnes et singulas accio-*|[9]*nes, questiones, peticiones et demandas, civiles et criminales, cujuscumque sint generis vel speciey, quas, occasione premisorum, movere sive eciam intemptare posemus contra vos et bona vestra* |[10] *et singulares dicti loci de Tregó et bona ipsorum, in judicio vel extra, racionibus ante dictis, et alios quoscumque predicto excessui*

adherentes. Facientes finem, perpetuum et irrevocabilem pactum |[11] *de non agendo et de non petendo aliquid in bonis vestris et aliorum singulariu*m *dicti loci de Tregó et adherenciu*m *dicto excessui racionibus prefatis, in judicio vel extra, super premisis omnibus* |[12] *et singulis* [*michi et*?] *dicto domino comiti, auctoritate dicti of*[*icii, si*]*lenciu*m *sempiternum imponendo.*

Quod est [*actum*] *diem XIX*[a] *menssis januarii, anno a Nativi*[*tate Domini*] *millesimo trescentesimo* |[13] *quinquage*[*simo*] [a].

Sig+*num Berengarii d·Oliola,* [*procuratoris pre*]*dicti, qui hec concedimus et fi*[*rmamus*].

[*Sig*]+*num Garsie de Saso, scutiferi d*[·· 12 ch ··]*is, et Ferrarii Riambau,* |[14] *testium.*

[15] *Ego, Bartho*[*lomeus Vin*]*cencii, notarius publicus Castellionis Farfanie auctoritate* [·· 15 ch ··] *Guilelmi de Buxa, prioris et notarii ejusdem loci,* [*cum raso et*] *emendato VIII*[a] *linea, ubi dicitur "quoscumque"* [·· 14 ch ·· *sig*](signe)*no clausi.*

[a] La taca d'humitat que hi ha en aquest punt podria ocultar una xifra d'unitats que correspondria a algun any entre 1350 i 1359

192

Guissona, 2 juliol 1350

Nicolau, bisbe d'Urgell, atén una petició de Cecília, comtessa d'Urgell i vescomtessa d'Àger, en el sentit de no retardar més l'execució del testament del comte Ermengol [*X*] *d'Urgell i d'evitar despeses supèrflues. Més concretament, la comtessa havia demanat al bisbe que concretés l'assignació de certes quantitats romanents de diners —18 800 sous jaquesos i 9 000 sous barcelonesos— a l'edificació o reparació d'esglésies i a la dotació matrimonial de donzelles. A més d'aquests diners, el bisbe també té en compte diverses rendes que obraven en poder de la marmessoria, les quals assigna al monestir de Santa Clara de Balaguer, fundat per disposició testamentària del comte Jaume* [*I*].

O Arxiu del monestir de Santa Clara (Balaguer), conservat per la Fraternitat de Germanes Clarisses de Vilobí d'Onyar (la Selva), perg. 13.
Pergamí, fet un manyoc a causa d'una foguera per la Guerra Civil Espanyola.
Not. dors. : *N*º *13. 1350. El Señor obispo de Urgel, Nicolás, señala a Doña Cecilia, condesa de Urgel, varias personas y lugares, entre otros* [*el*] *convento de Santa Clara de Balaguer,* [*para*] *distribuir un legado testamentario del conde. Se ve que el infante* [·· 8 ch ··] *el monasterio*.

► A 1752, maig, 9, Jaume Caresmar, *ex* O : *Cartophylacium ecclesiæ Sanctæ Mariæ Bellipodii Avellanarum ordinis canonicorum præmonstratensium*, vol. I, f. 318r–319v.

Deixant de banda les rendes que s'assignen al monestir de Santa Clara de Balaguer, però incloent els 2 000 sous jaquesos de la disposició final del document, les quantitats assignades totalitzen 4 200 sous barcelonesos i 22 900 sous jaquesos (23 300 si en l'assignació de 400 sous "a Guillema i Berenguera" s'entén que cadascuna d'elles rep aquesta quantitat). Aquestes quantitats no coincideixen exactament amb el romanent que s'especifica al principi del document. Tanmateix, la diferència no és tan gran si es té en compte el factor de conversió entre sous jaquesos i barcelonesos. Aquest factor deuria ser el mateix que trobem en el document **195** (línia 39) de 1351/52, segons el qual 3 sous barcelonesos equivalien llavors a 2 sous jaquesos (la qual conversió coincideix amb la que trobem en el document **222**, de 1372, però difereix de la que trobem en el document **98**, de 1319, on 6 sous barcelonesos equivalien a 5 sous jaquesos).

318r,9 *Nicolaus, miseratione divina Urgellensis epis-*|10*copus, universis et singulis præsentes litteras inspec-*|11*turis, salutem in filio Virginis gloriosæ.*

Valet ze-|12*lus devotionis ad Deum ac charitatis et senceritatis* |13 *affectus; hoc præcipuum ut in quibuscumque et singulis ac-*|14*tibus exauditionis gratiam mereatur. Hinc est igitur,* |15 *quod cum egregia et potens domina Cæcilia, Dei* |16 *gratia comitissa Urgelli vicecomitissaque Age-*|17*ris, zelo fidei ac devotionis commota ob Dei re-*|18*verentiam et animæ egregię memoriæ nobilis et po-*|19*tentis viri Ermengaudi, comitis Urgelli, salutem.* |20 *Quam plurimum affectat executionem testamenti ipsius co-*|21*mitis seu manumissoriam quæ hactenus extrat plus debi-*|22*to pro*|*c*⁇*elata, et non sine magnis et variis sumptibus,* |23 *tam in salariis executorum ipsius manumissoriæ et* |24 *aliis superfluis agravata, quam plurimi sine debito ter-*|25*minari. Et propterea nos rogaverit ut, de quantitati-*|26*bus per eam debitis manumissoriæ prædictæ, in puel-*|27*lis maritandis, ecclesiis edificandis sive reparandis et* |28 *aliis piis causis, assignationem seu distributionem facere de-*|29*beremus. Quapropter, ejus piis votis benigne annuentes* |30 *ut parcatur expensis superfluis et ut ipsa executio am-*|31*plius plus debito diferri non valeat, ad preces ejusdem* |32 *dominæ comitissæ et ex injuntæ nobis solicitudinis* |33 *debito de* [·····] [a] *infra scriptorum quantitatum per dominam* |34 *comitissam prædictam debitorum, de nostri ordinaria po-*|35*testate, eligentes personas pauperes et loca pia inferius* ‖**318v**,1 *nominatas, quas pauperes relatu plurimorum scimus egen-*|2*tes, assignationes et distributiones facimus, infra scripta* |3 *volentes, consentientes quod prædicta domina Cæcilia com-*|4*mitissa hujusmodi quantitates per nos distributas et* |5 *assignatas solvat et solvere valeat, personis et locis infra s-*|6*criptis per nos electis, de XVIII millibus DCCC solidis* |7 *Jachensium ac IX millibus solidis Barchinonensium restantibus per* |8 *eam ipsi manumissoriæ deberi de majoribus quantita-*|9*tibus per discretum Bernardum* [b] *Candel*|*a*⁇ [c], *archidiaconum* |10 *de Pratis, ipsam manumissoriam ut subrogatum tunc regen-*|11*tem* [·····] [d] *ipsius manumissoriæ eidem dominæ Cæ-*|12*ciliæ mutuatis, ob reverentiam dicti comitis peccatorum* |13 *remissionem. Et ut quantitates infra scriptas dare et sol-*|14*vere valeat locis et personis subscriptis, auctoritatem* |15 *et licentiam thenore præsentium impertimur.*

Insuper |16 *et monasterio dominarum Sanctæ Claræ fiendo in ci-*|17*vitate Balagarii secundum ordinationem testemen-*|18*tariam per inclytum dominum infantem Jaco-*

bum, egregie |[19] memorie comitem Urgelli, quondam factam, attento quod |[20] dotatio per ipsum dominum infantem facta, seu facul-|[21]tates, sufficere non valerent per ipsarum dominarum |[22] monasterii sustentationem, donamus, conferimus et |[23] etiam ex nunc per præsentes assignamus: sex centis so-|[24]lidis Jachensium censuales, qui per universitatem de Fraga |[25] in festo Paschæ Domini, et ducentos solidos Jachensium |[26] censuales, qui per dominum de Grantella in festo apos-|[27]tolorum Philippi et Jacobi, et decem novem solidos Jacchensium |[28] censuales, qui per successores Ferrarii Zagal, habitatoris |[29] Balagarii, in festo Beati Vencentii, et quindecem solidos |[30] Jacchensium censuales, qui per Bonanatum de Soses, habita-|[31]torem Acrimontis, in festo Natalis Domini, et octo soli-|[32]dos Jacchensium, qui per Astruch del Feru, in dictu Acrimon-|[33]tis in festo Beatæ Mariæ augusti, fiunt manumissoriæ |[34] prædictæ.

*Loca, autem, quantitates et personæ de quibus ||**319r**,1 supra fit mensio sunt hæc:*

Primo dentur et distribuan-|[2]tur operi capitis ecclesiæ Fratrum Prædicatorum Balagarii, |[3] cum secundum ordinationem comitis Ermengaudi præ-|[4]dicti non fuerit constructum, quinque mille solidos Jac-|[5]censium.

Item, operi monasterii de·las Franquesas, quod |[6] quasi penitus est dirutum, duo mille solidos Jaccensium.

[7] *Item, operi ecclesiæ et monasterio de Bellopodio, quod |[8] etiam est in dirutione, et ad reverentiam comitis ante |[9] dicti, cujus corpus est ibidem sepultum, una cum |[10] tribus millibus solidis Jaccensium jam assignatis, quinque mille |[11] solidos Jaccensium.*

Item, operi monasterii dominarum |[12] de Tragó, duo mille solidos Jaccensium, cujus redditus adeo |[13] sunt tenues, et ad illud explendum sufficere non valent.

[14] *Item, filiæ majori Berengarii de Grassa Acrimontis, |[15] cum sit pauper et antiquis et venerabilibus gentibus |[16] Acrimontis, pro suo maritamento, mille Jacchenses.*

Item, |[17] Teresæ d·Entensa[e], nobili et de genere comitis Ermen-|[18]gaudi, mille et quingentos solidos Jacchensium.

Item Gra-|[19]sitæ, domicellæ Acrimontis et de honorabilibus pa-|[20]rentibus, pauperrima, mille solidos Jacchensium ad suum |[21] maritamentum.

Item, Guillermæ et Berengariæ, qua-|[22]tuorcentos solidos Jacchensium.

Item, Cæciliæ, filiæ Gui-|[23]llermi de Puygvert, mille solidos Barchinonensium, cujus pater |[24] vendidit castrum in redemptionem fratris spurii co-|[25]mitis, cum esset captus per vicecomitem Cardonæ.

[26] *Item, filiæ archidiaconi Satorre, trecentos solidos Barchinonensium.*

[27] *Item, Geraldonæ, filiæ Petri Solà, ducentos solidos |[28] Barchinonensium.*

Item, fratri Arnaldo de Benages, ordinis |[29] Fratrum Prædicatorum, ducentos solidos Barchinonensium in sub-|[30]ventiones suorum librorum.

Item, fratri Petro de |[31] *Ribellis, de parentela ipsius comitis, ordinis Fratrum* |[32] *Minorum, trecentos solidos Barchinonensium in subventionem* |[33] *suorum necessariorum.*

Item, fratri Raymundo Cata-|[34]*lani, dicti ordinis, ducentos solidos Barchinonensium.*

Item, ||**319v**,1 *ad reparationem sacristiae ecclesiae Fratrum* |[2] *Minorum Illerdensis, mille solidos Barchinonensium.*

Item, ponti d·Al-|[3]*besa, ducentos solidos Barchinonensium.*

Item, operi ecclesiæ |[4] *d·Algerre, ducentos solidos Barchinonensium.*

Item, operi |[5] *ecclesiæ Castellionis, ducentos solidos Barchinonensium.*

Item, |[6] *operi eclesiæ Sancti Joannis Balagarii, ducentos* |[7] *solidos Barchinonensium.*

Item, Francischæ, filiæ Gui-|[8]*llermi de Murel, civis antiqui Balagarii et paupe-*|[9]*ris, ducentos solidos Jachensium.*

In quorum omnium |[10] *testimonium præsentem litteram fieri, et sigilli nos-*|[11]*tri munimine fecimus roborari.*

Datum in villa |[12] *nostra Gissonae, die secunda julii, anno Domini* |[13] *millessimo CCC quinquegessimo.*

Volumus insuper |[14] *et ordinamus quod de quantitatibus per dictam do-*|[15]*minam comitissam debitis, de residuo quod restabit,* |[16] *præmissis exsolutis, dentur et distribuantur duo mil-*|[17]*le solidos Jachensium in locis aliis comitatus, extra* |[18] *civitatem Balagarii, in locis, causis, et personis piis,* |[19] *per magistrum Petrum* [*Carvinii*] [f], *de quo in Domino* |[20] *fiduciam gerimus pleniorem in hæc suam conci-*|[21]*entiam onerantes, ita tamen quod non possit dare* |[22] *seu assignare* [·····] [d] *ultra centum solidos Jachensium.*

[23] *Datum ut supra.*

[a] A: espai en blanc [b] A: *Benedictum*; tanmateix al marge hi ha una nota de Caresmar que diu *Bernardum forte legendum*; efectivament, altres documents de l'època esmenten Bernat Candela com a ardiaca de Prats [c] Lletra *l* tallada per un traç [d] A: punts suspensius [e] Podria tractar-se de Teresa d'Entença, filla de Ponç Hug d'Entença; aquest era germà bastard de Teresa d'Entença, comtessa d'Urgell [*de Santiago 1914*] [f] Corregit; A: *Carumii*

193

26 abril 1351

Elicsenda de les Avellanes, abadessa del monestir Vallverd, protesta pel fet que uns homes no l'han deixat entrar en la casa de dit monestir al poble de Salaverd. Els homes en qüestió deien actuar així per ordre de Berenguer d'Oliola, procurador del vescomtat d'Àger.

► O M 1018.12. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Protestacio domine abatisse* [·· 20 ch ··]. 2. *Leg 660/26*. 3. *N⁰ 89*.
a 1988, J. M. Cots : Co 88.

[1] *Noverint universi quod die martis intitulata*[a] *sexto kalendas madii, anno a Nativitate Domini millesimo CCC⁰ quinquagesimo primo, in presencia mei, notari, et testium infra scriptorum ad hec specialiter vocatorum* |[2] *et rogatorum, venerabilis religiosa domina Elicsendis de les Avellanes, Dei gracia abbatisa monasterii Sancte Marie Vallis Viridi, constituta personaliter in loco seu villa de Salavert dicti monasterii, situati infra vicecomitat-*|[3]*tum Vallis Ageris, ad januas hospicii quod dictum monasterium ibi habet, pulsavit ad januas dicti hospicii, et cum pulsaset fecerunt se ad januam ipsius hospicii Bernardus Regayn et Petrus de Calbera, habitatores loci* |[4] *de Boix, et domina abbatisa predicta mandavit eis quod apperirent ei januas dicti hospicii, quia volebat ingredi hospicium supra dictum, qui homines responderunt in continenti dicte domine abbatise quod non aperirent sibi dictas* |[5] *januas, cum essent ibi ad mandatum venerabilis domini Berengarii d·Oliola, procuratoris dicti vicecomitatus, qui eciam, ut dixerunt, habuerent in mandatis a dicto procuratore quod non permiterent ingredi infra dictum hospicium* |[6] *ipsam dominam abbatissam nec alium quemcumque. Et cum ipsa domina abbatissa sepisime requisivisset eos ut ipsam permiterent intrare dictum sum hospicium, finaliter dicti homines noluerunt sibi asentire.* |[7] *Et de tanta injuria et injusticia factis eidem domine abbatise, ut ipsa dixit, fuit protestata et de omni interese sui et monasterii supra dicti prout melius et utilius posit protestari.*

De quibus omnibus |[8] *requisiverit sibi fieri publicum instrumentum per me, notarium infra scriptum, die et anno quibus supra.*

Presentibus ad hec pro testibus, Arnaldus Paylarés, presbiter, et Petrus d·Abeyla, escolà.

[9] *Ego, Salvator Pedrol, rector et notarius publicus loci de Boix, qui hoc scribsi et meum sig*(signe)*num posui et clausi et interfui.*

[a] Ad lit.: *intitula*

194

27 novembre 1351

L'abadessa i monges de Vallverd redueixen de tres a dos sous anuals el cens que havia de pagar Pere d'Amorós per la casa que tenia a Tragó.

- ▸ O M 1018.16. Pergamí.
  Not. dors.: 1. *Census II s. per Petrum de Morós in Tragone.* 2. *N 14, Cal 49*. 3. *Leg 660/28*. 4. *N⁰ 88*.
- α 1552, Martí Marquina : Ma 184.
- β Segle XVIII : Ru 14 (breu referència molt poc específica).
- γ Segle XVIII, *ex* β : Ru′ 14 (ídem).
- a 1988, J. M. Cots : Co 92.

[1] *Noverint universi quod nos, domina Elicsendis, Dei gracia abbatissa monasterii Sancte Marie Vallis Viride, alias de Tregó, et Beringaria d·Alçamora, priorissa, et Alba de R[e]nier, sub priorissa, et Betrix de Castre, |*[2] *sagristana, et Anglesia de Besora, cantrix, moniales et oficiales dicti monasterii, per nos et per totum nostrum conventum prelibati, presente pariter et futurum, cum hoc presenti publico instrumento perpetuo valituro et duraturo, damus, tradimus |*[3] *adque in perpetuum concedimus vobis, Petro de Morós, et vestris unum hospicium nostrum ad scensum sive ad inphiteosim, quem hospicium vos pro nobis in longo tempore transacto tenebatis ad scensum et modo volebatis nobis lexare per dictum scensum. |*[4] *Ideo, capitulo congregato et consilio habito, vos faciebatis III solidos nobis et conventui dicti monasterii per dictum hopicium situm in Tregone, confrontatum cum torent duobus partibus et cum via publica, per quem nobis modo et annis |*[5] *singulis semper in festo Sancte Marie mensis agusti ⌊faciatis⌉ duo solidos Acrimontensium, francos et quitios, cum fatica et omni nostro pleno jure, sicut melius et utilius potest dici, scribi*[a]*, intelligi seu cogitari ad comodum nostri et dicti conventui, |*[6] *scensualis faciatis. Sicut predicte afrontacionis ambiunt determinant et concludunt, ita damus vobis, dicto adquisitori, et vestris predictum hospicium ad scensum sive ad inphiteosim, cum ingresibus et egresibus et cunctis suis |*[7] *pertinencis et melioramentis a celo usque abisum, ad habendum, tenendum, posidendum, dandum, vendendum, inpignorandum adque alienandum et ad omnes vestras et vestrum voluntates in perpetuum faciendas, tan quam de re vestra. |*[8] *Damus, inquam*[b]*, vobis, dicto adquisitori, et vestris predictum hospicium ad scensum sive ad inphiteosim, in tali, vero, modo, pacto et condicione quod perp⌊¿esu⌉? semper melioretis et in aliquo non deterioretis. Et vos et vestri, et qui post vos prelibatum |*[9] *hospicium habuerint, tenuerint seu posiderint, faciatis et tribuatis nobis et dicto monasterio anis singulis in dicto festo scensum supra dictum, francum et quitium, tam dominorum quam vicinorum omnino exoneratos, et fatica decem |*[10] *dierum todidemque noctium, et emparamento V solidorum Acrimontensium, et eeciam omni pleno jure nostri et dicto monasterio in auxilio venienti. Et si vos vel qui post vos dictum*

hospicium tenuerint [seu] posiderint, vendere vel alio modo alienare |[11] volueritis seu voluerint, inde nobis et conventui dicti monasterii scire faciatis ante per espacium decem dierum todidemque noctium. Et si dictum hospicium retinere voluerimus per quantum precium quod altera pesona in eo |[12] dabit, posumus nos et qui voluerimus illud habere; sine, autem, faciatis omnes vestras et vestrum voluntates, exceptis quod in dicto hospicio aliud seu alios patronos non eligatis nisi nos et qui pro tempore fuerint |[13] moniales dicti nostri monasterii. Et salvo semper retento nobis et dicto nostro monasterio fatica et emperamento, cum suo pleno jure, ut dictum est. Volumus eciam quod si nos, vel aliquis pro nobis, inperando et habendo dictum |[14] scensualem in totum vel in parte sumptis seu expensas aliquas fecerimus seu pasesuerimus seu sustinuerimus, in judicio vel extra, totum illud, quantumcumque sit, parum vel plurimum, cum omni suo interese te-|[15]neamini restituere, solvere, pacare et emendare, penitus et omnino, nobis et dicto nostro monasterio, omnibus malicis, delecionibus et defugis et apellacionibus remotis, cum per nos seu per interposita pesona |[16] seu pesonas moniti seu requisiti fueritis, de quibus dapnis, misionibus, sumptibus[c] et expensis, et cum omni interese suo faciendis, sustinuendis, dandis et solvendis, credamur in judicio et extra nostro solo |[17] plano et sinplici verbo, sine testibus et juramento et sine aliqua probacione, ut de jure lacius potest aut debet fieri ad comodum nostri et dicti monasterii. Renunciantes omni juri, consuetudis, usancis, |[18] non facte dicte donacionis ad scensum sive infiteosim sub modis et formis et condicionibus supra dictis.

Vesa vice, ego, Petrus de Morós predictus, recipio a vobis, religiose domine Elicsen-|[19]dis, Dei gracia abbatissa, et alis dominabus dicti monestari supra dictas, predictam donacionem dicti hospici ad scensum seu ad inphiteosim sub modis omnibus et condicionibus supra per vos ex-|[20]presatis et ordinatis. Et promito tenere et complere sub ipoteca et obligacione omnium bonorum meorum, mobilium et inmobilium, presencium et futurum, ubique habita et habenda.

Quod est actum V^{o} kalendas |[21] decembris, anno Domini M^{o}CCC^{o}L^{o} [d] primo.

Sig+num domine Elicsendis, Dei gracia abbatisse, sig+num Beringaria d·Alçamora, priorissa, sig+num Alba de Reiner, sub priorissa, sig+num |[22] Beatriu de Castre, sagristane, sig+num Anglesie de Besora, cantrix, Dei gracia monacarum dicti monasterii et donatorum predictorum.

Sig+num Petri de Morós, receptoris pre-|[23]dicti, qui hoc omnes concedimus, laudamus et firmamus, testesque firmari rogamus.

Sig+num Nadali Caset, sig+num Arnaldi d·Alòs, huyus rey testium.

[24] *Sig*(signe)*num mei, Petri Cortit, rectoris ecclesie Tregonis et notarii publici*[e] *ejusdem loci, qui hoc scripsi, cum supra posito in V^{a} linea, ubi legitur "faciatis", et clausi.*

[a] Ad lit.: *scibi* [b] Ad lit.: *inquid*; el traçat permet sospitar un error de còpia [c] Ad

lit.: *sumptisbus* [d] En realitat la darrera *o* volada precedeix a la *L*. [e] Ad lit.: *pubicli*

195

Castelló de Farfanya, 6 febrer – 27 juny 1351 o 1352

Les mortaldats proppassades havien fet minvar molt les rendes del monestir, de manera que aquest no podia pagar els censals a què estava obligat envers Ramon Riambau. Davant d'això, l'abadessa i monges de Vallverd cedeixen els béns del monestir a la comtessa Cecília d'Urgell per tal que prengui les decisions oportunes. A requeriment de la comtessa, l'abadessa fa una relació dels béns amb què compta el monestir i dels deutes a què està obligat. Fet això, la comtessa nomena com a administrador del monestir en Ramon d'Àger, el qual havia estat proposat per la mateixa abadessa, i confia el cas a Berenguer d'Oliola, procurador de la Vall d'Àger. Aquest va fer pregonar en diverses ciutats —Àger, Castelló de Farfanya, Balaguer i Lleida— que els creditors aportessin proves abans d'un determinat termini. En resposta a aquesta crida, Ramon Riambau va defensar els seus drets i va estimar la quantitat que se li devia en 15 310 sous jaquesos. Fet això, l'esmentat procurador de la Vall d'Àger va dictar sentència en la qual reconeixia els drets de Ramon Riambau. La magnitud del deute va determinar que es vengués el lloc de Tragó, el qual va ser valorat en 27 000 sous jaquesos.

▸ O M 1018.17. Pergamí, molt danyat, amb pèrdua de text per erosió al costat dret i grans taques al costat esquerre.
Not. dors.: 1*. *Cessio bonorum monasterii Vallis Viridi in posse comitisse Urgelli.* *1352*. 2. *Leg 660/30*. 3. *N⁰ 92*.

α 1552, Martí Marquina : Ma 224 bis.

β *ca* 1770–75, Jaume Caresmar : Mo , p. 722.

a 1988, J. M. Cots : Co 93.

La data d'aquest document és dubtosa. Pel seu contingut, el document és anterior als documents **196**, **197** i **198**. Concretament, aquests tres donen per feta la cessió dels béns del monestir a la comtessa Cecília, el nomenament de Ramon d'Àger com a curador dels béns del monestir, la sentència de Berenguer d'Oliola, procurador de la Vall d'Àger, i l'estimació del castell i vila de Tragó en 27 000 sous. Aquests fets són registrats tots ells en el present document. Tanmateix, les dates que donen els documents no concorden amb aquesta precedència de contingut: segons el present document, aquests fets van tenir lloc l'any 1352 de la Nativitat, entre el 6 de febrer (el dia següent després de la festa de Santa Àgata, en què vencia un dels censals a favor de Ramon Riambau) i el 27 de juny; en canvi, els documents **196**, **197** i **198** donen tots tres com a data el 22 d'agost de l'any 1351 de la Nativitat. Per concordar amb el contingut dels documents, n'hi hauria prou que aquest fós del 1351 en lloc del 1352, o bé que els altres tres fossin del 1352 en lloc del 1351.

[1] *In Christi nomine. Pateat universis quod die sexta mensis febroarii, anno a Nativitate Domini M°CCC° quinquagesimo secundo, honorabilis domina Elicsendis, abbatissa monasterii Vallis Viridis, constituta personaliter in castro Castellionis Farfanie ante presenciam inclite domine Cecilie, Dei gracia comitisse Urgelli et vicecomitisse Ageris, tutricisque et curatricis incliti domini Petri, Dei gracia* [*comitis et vicecomitis*] |[2] *comitatus et vicecomitatus predictorum, obtulit et presentavit dicte domine comitisse, et per me, notarium presentis cause, legi et publicari fecit eidem, quandam papiream scripturam tenoris sequentis:*

> *Tali die et ora, coram inclita et potenti domina dompna Cecilia, Dei gracia comitissa Urgelli et vicecomitissa Agerensi, tutriçeque et curatrice persone et bonorum egregii et potenti*[*s domini Petri, Dei gracia*] |[3] *comitis et vicecomitis comitatus et vicecomitatus predictorum, venerabilis et religiosa domina Elicsendis, Dei gracia abbatissa monasterii Vallis* [*Viridis*], *vulgariter dicti de Tregó, personaliter constituta, fecit et in scriptis obtulit ac per me, infra scriptum notarium, legi, intimari ac publicari fecit quandam bonorum dicti monasterii cessionem formam que sequitur:*
>
> [·· 15 ch ·· *in*]-|[4]*clita et potenti domina dompna Cecilia, Dei gracia comitissa Urgelli et vicecomitissa Ageris, tutrice et curatrice persone et bonorum egregii et potentis viri domini Petri, Dei gracia comitis Urgelli et vicecomitis Agerensis, Elicsendis, eadem gracia abbatissa monasterii de Tregó, atendens et considerans se et monasterium suum predictum et loca* [·· 15 ch ·· *vas*]-|[5]*sallos et eorum bona in certis censualium et aliorum debitorum quantitatibus teneri creditoribus aliquibus civitatis Ilerde et aliis pluribus et diversis, atendensque bona monasterii ipsius et vassallorum ejus ex causa generalis mortalitatis que, sicuti Deo placuit, per totum mundum universaliter viguit et alias fuisse consumpta, deteriorata et* [·· 20 ch ··] |[6] *diminuta, sique*[a] *et dictum monasterium et loca et vassallos ipsius nullo modo alias posse suficere ad pensiones dictorum censualium et alia debita persolvendum, pro quibus censualibus et debitis dicta abbatissa et monasterium supradictum et conventus et locha ipsius, et homines et vassalli ejusdem et eorum bona coram diversis et* [·· 20 ch ··] |[7] *comitisse et in eorum curiis apud registra et libros curiarum suarum se obligare judicialiter habuerunt et obligati existunt, atendens etiam homines universos singulorum locorum dicti monasterii cessisse, sollempniter et ut jus exigit, omnibus bonis suis apud bajulos locorum ipsorum, volens hac necessitate vigente recurrere ad fl*[·· 20 ch ··] |[8] *providencia introductum ad evitandas tercii et alias penas in pretactis obligacionibus constitutas, cedit coram vobis, domina comitissa predicta, tanquam judice ordinario ipsius et dictorum monasterii et conventus, sicut aliorum exemptorum et priviligiatorum monasteriorum dictorum comitatus et vicecomitatus, et apud curiam vestram universaliter omnibus bonis si*[·· 20 ch ··] |[9] *singula, quecumque sint et quocumque nomine censeantur, subponit disposicioni, distraccioni et distribucioni atque potestati vestre*

et curie vestre et judicum vestrorum quorumcumque in quorum territoriis bona ipsa simul vel divisim consistant vel fuerint adinventa, volens, consenciens, suplicans et requirens quod vos [·· 35 ch ··] |[10] *prout juris et racionis existit bona predicta, et ex eisdem et eorum preciis, quatenus suficere poterunt, satisfaciatis, temporis prioritate et juris potioritate servatis, creditoribus ante dictis, petens, suplicans et requirens, in et super premisis et circa ea, fieri quod sit juris.*

Qua, quidem, cessione interposita et facta per dictam dominam [*abbatissam* ·· 25 ch ··] |[11] *comitissa, ipsa abbatissa predicta requisivit de omnibus et singulis supra dictis per me, notarium infra scriptum, ad conservacionem juris sui et dicti monasterii, sibi fieri publicum instrumentum.*

Qua, quidem, scriptura papirea lecta et publicata dicte domine comitisse per me, dictum notarium, in presencia honorabilis Petri de Mediano, domini loci [*de la Sentiu* ·· 25 ch ··] |[12] *domine comitisse ad predicta pro testibus convocatorum, dicta domina abbatissa requisivit me, sepe dictum notarium, de premisis sibi fieri et tradi publicum et testimoniale instrumentum ad habendam memoriam perpetuo in futurum.*

Quibus sic peractis, dicta domina comitissa, tanquam judex ordinarius, ex debito justicie et [·· 35 ch ··] |[13] *mandavit sibi estatim quatenus sibi demonstraret et designaret bona omnia et singula dicti monasterii, nec non et omnia debita ad que dictum monasterium obligatum existit exprimeret singulariter et distinctim. Et dicta domina abbatissa in continenti designavit bona dicti monasterii.*

Et primo dixit in bonis dicti monasterii [·· 35 ch ·· *Sérvo*]-|[14]*les et de Salavert infra jurediccioni domine comitisse, cum suis juribus et aliis universis pertinencis, tam jovarum quam decimarum et aliarum omnium rerum.*

Item a Sérvoles tria caficia et IIII[or] *fanecas frumenti censuales ad rectam mensuram de Tamarit et decimum ejusdem loci de Sérvoles .*

Item [·· 50 ch ··] |[15] *et quorundam comengiorum termini dicti loci de Tartareu.*

Item ibidem duo paria gallinarum et duas libras piperis censuales.

Item medietas jove de Tartareu.

Hec bona designavit dicta domina abbatissa in presencia dicte domine comitisse, eique dixit solum esse dicti monasterii que inferius [·· 50 ch ··]

[16] *Primo debentur cuidam homini Ageris, cujus nomen nequid recordari, centum solidi Acrim*[*ontensium* ·· 6 ch ·· *pre*]*cii cujusdam muli quem ab ipso emit dicta domina abbatissa.*

Item heredi Raymundi Rossel Ageris, centum solidi.

Item Fanoco Cortoví, judeo Castellionis Farfanie, nonaginta solidi Acrimontensium causa [·· 6 ch ··].

Item [·· 45 ch ··] |[17] *solidi Acrimontensium*

Item Antonio Romeu et cuidam mulieri, qui tenuerunt molendinum [·· 15 ch ··].

Item Petro de Berbeles septem solidi I d. Acrimontensium.

Item ⌊*pedisetis*⌉ *viginti solidi racione solidate.*

Item debentur venerabili Raymundo Riambau, civi Ilerde, racione septingentorum solidorum Barchinonensium censualibus [·· 45 ch ··] |[18] *tenetur quolibet anno in festo beati Miquaelis mesis septembris de festo sive termino proxime preterito septingenti solidi Barchinonensium, quamvis in instrumentis vendicionis dicti censualis et in obligacionibus seu sentenciis inde latis contineatur quod universitates et singulares* [*locorum dicti monasterii fecerunt dictam vendicionem, quia, re vera, precium dicti censualis fuit conversum*] [b] |[19] *pro solvendis debitis dicti monasterii et nichil de precio predicto penes dictas universitates et singulares remansit.*

Item debentur dicto Raymundo Riambau, racione sexcentorum solidorum Acrimontensium censualium quos eadem abbatissa facit et facere tenetur ipsi Raymundo Riambau in festo beate Agate [·· 55 ch ··] |[20] *quadringenti solidi dicte monete.*

Item de festo sive termino proxime preterito, videlicet, anni Domini M^{i}*CCC*^{i} *quinquagesimi secundi, sexcenti solidi Acrimontensium et etiam expense inde facte in petendo dicta censualia per partem dicti Raymundi Riambau, quamvis in instrumentis vendicionis dicti censualis et in obligacionibus* [*seu sentenciis inde latis contineatur quod universitates et singula*]-|[21] *res* [c] *locorum dicti monasterii fecerunt dictam vendicionem, quia, re vera, precium dicti censualis fuit conversum pro solvendis debitis dicti monasterii et nichil de dicto precio penes dictas universitates et singulares remansit.*

Hec bona et debita dicti monasterii dixit dicta abbatissa fore [·· 70 ch ··] |[22] *eisdem posit facere unam vel plures designaciones tot quot sibi fuerint necessarie seu eciam oportune.*

Quibus sic peractis, dicta domina comitissa interrogavit dictam abbatissam si sciret aliquem idoneum curatorem qui bona dicti monasterii posset legitime administrare que [·· 70 ch ··] |[23] *regendis, procurandis et administrandis durante cessione presente. Et dicta domina comitissa in continenti assignavit in curatorem bonis jam dicte cure, videlicet, dictum Raymundum d·Ager, cum per relacionem aprobatam sibi constaret dictum Raymundum fore ad predicta idoneum et suficientem ei manda*[·· 55 ch ·· *utilia procurando*] |[24] *et inutilia evitando, et quod de bonis que ad manus suas pervenerint de dicta cura inventarium faciat aut fieri faciat unum vel plura per manum notarii publici, sine fraude. Et quod, finita dicta cura, de bonis ipsius bonum conpotum et legitimam*

racionem reddat dicte domine comitisse, aut cui ipsa voluerit [loco sui, ·· 55 ch ··] |[25] honus ejusdem gratanter ei, sui spontanea voluntate promisit et juravit, ad Deum et ejus santa IIII[or] evangelia et cru+cem Domini coram eo posita et tacta, circa administracionem bonorum dicte cure se bene et fideliter habere, utilia procurare et inutilia evitare, et de bonis ejusdem ⸮s⸮e que ad manus suas pervenerint [·· 55 ch ··] |[26] fuerint vel eciam necesaria, et ea cura finita, de hiis que in eadem gesserit, procuraverit vel etiam quomodolibet alias administraverit, dicte domine comitisse, aut cui ipsa voluerit loco sui, bonum conpotum, veram et legitimam racionem reddere, et generaliter omnia alia et singula atendere firmiter et complere que superius ⸮sunt expressa ·· 50 ch ··⸮ |[27] habita et habenda.

Et ad mayorem tuycionem et salvetatem dicte domine comitisse et bonorum dicte cure, dedit fidejussorem et omnium predictorum principalem conpletorem et atentorem, videlicet, honorabilem Bernardum de Camporrels, dominum loci de Bioscha, qui cum eo et sine eo ⌊dicte domine comitisse⌋ atenderet et compleret omnia supra dicta prout superius sunt expressa [·· 60 ch ··] |[28] "principali prius conveniendo", et epistole divi Adriani, et autentice "presente tamen utroque", et "hoc ita si pactum", et benificio novarum constitucionum de fidejussoribus, et constitucioni domini Alvari, dictam fidejussionem gratanter fecit et concessit prout superius continetur, pro quibus omnibus et singulis supra dictis cum [·· 60 ch ··] |[29] omnia bona sua, mobilia et inmobilia, ubique habita et habenda. Presentibus testibus honorabili Petro de Mediano, domino loci de la Sentiu, et Guilelmo del Solà, janitore, prout per instrumentum inde factum satis aparet.

Postea, die octava ⌊dicti⌋ mensis febroarii, anno predicto, dicta domina comitissa [·· 55 ch ··] |[30] presencia mei, Bartholomei Vincencii, notarii presentis cause, et venerabilis et discreti Petri Fayol, scriptoris et sigillum tenentis dicte domine comitisse, et honorabilis Petri de Mediano, domini loco de la Sentiu, ad hec pro testibus electorum et convocatorum, constituta personaliter in castro Castellionis Farfanie, comisit presentem [·· 50 ch ·· Berengario] |[31] de Uliola, procuratori Vallis Ageris, licet absenti tanquam presenti, mandans sibi quatenus in predictis et infra scriptis faciat quod juris fuerit justicie et racionis, presentem scripturam pro comisionis litera ac pro publico instrumento faciendo. Qua, quidem, comissione facta dicto domino procuratori Vallis Ageris per dominam comitissam, [·· 55 ch ·· |[32] ·· 25 ch ··] procurator et comissarius fecit preconitzari in locis Ageris et Castellionis Farfanie, nec non in civitatibus Balagarii et Ilerde, preconitzacionem que sequitur:

> *Ara oyats que·us fa saber lo honrat en Berenguer de Uliola, procurador de la Val d·Àger per l·alt seynor en Pere, per la gràcia de Déu comte de Urgel e [·· 55 ch ·· |[33] ·· 15 ch ··] la honrada e religiosa dona na Elicsèn, per la gràcia de Déu abadessa del monestir de Valvert, age feyta cesió dels béns del dit monestir en poder de la seynora comtessa, e d·aquela la dita seynora age feyta comisió al dit procurador. Emperamor[d] d·açò, aquel matex procurador de la dita Val d·Àger ab aques- [·· 15 ch ··] amoneste a tota persona estra-|[34] [·· 10 ch ··] de qualque ley, condició o estament sie, que age ni entene ha aver dret, acció o demanda, per qualsevuyle*

rahó, e·ls béns del dit monestir, que, dins espay de deu dies aprés d·aquesta present crida continuament comtadós, age mostrar de son dret, e posada sa demanda per escrit davant lo dit procurador e comissari [·· 12 ch ··] *sapien que pasat lo dit termi-* |[35] [*ni* ·· 15 ch ··] *escoltats, ans los serie posat talament* [e] *perpetual.*

Quam, cum non posset mandare fieri in civitate Ilerde, quia non esset in jurediccione dicte domine comitisse, cum litera sua scripsit vicario Ilerde, ipsum ex debito officii requirendo quod in locis assuetis in dicta civitate Ilerde faceret fieri premisam preconitzacionem, qui vicarius Ilerde rescripsit eidem procuratori Vallis |[36] [*Ageris* ·· 12 ch ··] *fecerat fieri in predicta civitate Ilerde premissam preconitzacionem.*

Quibus preconitzacionibus factis, creditores bonorum dicte cure comparuerunt coram dicto domino comissario et suas peticiones coram eo obtulerunt. Inter quos comparuit Guilelmus de Pano, procurator venerabilis Raymundi Riambau, civis Ilerde, et obtulit peticionem sequentem:

Coram vobis, |[37] *honorabili et circumspecto viro domino Berengario de Uliola, procuratore Vallis Ageris, nec non ad infra scripta comissario specialiter deputato, proponit Guilelmus de Pano, procurator et nomine procuratorio venerabilis Raymundi Riambau, civis civitatis Ilerde, quod dudum idem Raymundus emit ab hominibus universitatum locorum de Tregó, de Blanchafort, de Caneles et de Salavert singula* |[38] [·· 12 ch ··] *ex una parte sexcentos solidos Jaccensium censuales pro precio septem milia CC*^{orum} [f] *solidorum Jaccensium, quos, quidem, dicti homines sub diversis solucionibus numerando habuerunt et receperunt. Item ex alia parte septingentos quinquaginta solidos Barchinonensium censuales pro precio novem mille solidorum Barchinonensium, quos eciam dicti homines habuerunt numerando et receperunt. De quibus, quidem, censua-*|[39]*libus* [·· 10 ch ··] *diversis preteriti temporis aduch debentur prenominato Raymundo mille centum et decem solidos Jaccensium, que omnes quantitates predicte, facta compensacione Barchinonensium ad Jaccensium ad racionem viginti solidos Jaccensium pro triginta Barchinonensium ascendunt in universe ad quantitatem quindecim mille trecentorum et decem solidos Jaccensium. In quibus, quidem, vendicionibus firmavit honorabilis Elich-*|[40]*sendis, abbatissa Vallis Viridis, et totus conventus suus, servata debita juris sollempnitate ac premisso tractatu sollempni, et insuper atendens dicta domina abbatissa cum dicto suo conventu quod peccunia supra dicta pro qua fuerunt empta censualia predicta fuit per tunch abbatissam et conventum predictos quantum ad veritatem recepta, nec non in utilitates ac necessitates* |[41] *inevitabiles monasterii supra dicti conversa obligaverunt, pro solucione censualium predictorum, omnia jura et redditus provenientes ex locis predictis ac pertinentes ad monasterium supra dictum, promitentes nichilominus quod dicta censualia facerent dictum Raymundum percipere et habere in pace et sine contradiccione, sub certis penis et obligacionibus in instrumentis vendicionum predictarum* |[42] *expressis.* ¡*Nunc*?|*que procurator dictorum domine abbatisse et con-*

ventus, volens agnoscere bonam fidem, concessit et voluit ex certa sciencia quod dictus Raymundus posset petere et exigere de et super bonis monasterii sepe dicti quantitates predictas sibi debitas causis et racionibus ante dictis. Quare, dictus procurator, quo supra nomine, petit et requirit per vos, honorabilem procuratorem ac comisarium supra |[43] dictum, declarari prefatas quantitates quindecim mille trecentorum et decem solidorum Jaccensium deberi prenominato Raymundo racionibus ante dictis in et super bonis monasterii prelibati. Et facta dicta declaracione, eidem sentencialiter per vos adjudicari quantitates predicte[g] in, de et super bonis monasterii supra dicti, in posse inclite domine comitisse Urgelli et vicecomitisse Ageris cesis |[44] ac positis, realiter et de facto, ut inde satisfiat creditoribus monasterii memorati, petens et requirens per vos, honorabilem procuratorem et comissarium supra dictum, tot et tantum de bonis predictis vendi et distray donech prenominato Raymundo plenarie satisfactum fuerit usque ad quantitatem predictam, vel sibi assignari et in solutum dari tantum de bonis predictis quam dicte |[45] quantitati predicte valeant compensari. Petit insuper expensas occasione dictorum censualium non solutorum factas, tam in petendo dicta censualia, quam litigando occasione eorundem, quas extimat mille sexcentos solidos Jaccensium, salva judiciali tatxacione de faciendis in posterum, vestrum benignum officium implorando. Hec petit ad presens procura-|[46]tor predictus, eis meliori modo et forma quibus potest, ei omni jure, causa et racione quo vel quibus prenominatus Raymundus facilius, utilius et expediencius jus suum consequi valeat et habere, jure edicti perpetui sibi in omnibus et per omnia semper salvo.

Cui, quidem, libello petit et requirit procurator predictus per comparentem ex adverso legitime respon-|[47]deri. Quibus peticionibus oblatis et lite legitime contestata, dieque dictis partibus peremtorie assignata ad sentenciam audiendam, ipsa die assignata dictus dominus procurator processit ad sentenciam ferendam in hunc modum:

Unde nos, Berengarius de Uliola, procurator Vallis Ageris ⌊et comissarius predictus⌋, visa cessione bonorum monasterii Sante Marie Vallis Viridis facta in posse inclite |[48] domine Cecilie, Dei gracia comitisse Urgelli et vicecomitisse Ageris, per venerabilem et religiosam dominam Elicsendem, Dei gracia predicti monasterii abbatissam, et per ejusdem conventum ratificatam et aprobatam, et concorditer unanimiter et aprobatam, visa assignacione curatoris facta dictis bonis de Raymundo d·Àger per prefatam dominam comitissam in curatorem dictis bonis assignato, |[49] visisque predicte cessionis cognicione nobis et terminacione seu decisione remisis per prefatam dominam comitissam oraculo vive vocis, visisque preconitzacionibus publicis factis per civitatem Ilerde et loca Castellionis Farfanie et Ageris, et alia loca circumvicina ad demostrandum predictam cessionem esse factam de dictis bonis, et quod si quis in eisdem bonis jus haberet |[50] seu habere intenderet, infra terminum in dictis preconitzacionibus assignatum ostenderet coram nobis, prout in similibus est actenus fieri assuetum, visisque peticionibus

per creditores et alios jus habentes seu habere intendentes super dictis bonis contra dictum curatorem oblatis, visis eciam responsionibus per eundem curatorem predictis peticionibus factis litem animo contestandi, visisque instrumentis, |[51] sentenciis judicialibus et aliis legitimis documentis per agentes predictos ad suas intenciones fundandis productis et oblatis, et eorum publicacione dicto curatori facta, et termino seu terminis eidem curatori ad dicendum et scribendum contra assignatis, visisque renunciacione cujusdam peticionis super dictis bonis per Berengarium de Caserres, yconomum et procuratorem seu sin-|[52]dicum prefate abbatisse conventus predicti monasterii racione provisionis coram nobis oblate, renunciatoque et concluso, tam per venerabilem Raymundum Riambau et alios agentes seu petentes super dictis bonis, quam per dictum curatorem, et assignacione eisdem ad audiendum sentenciam super predictis facta, totoque hujus cessionis cause processu diligenter examinato et discusso, habitoque in |[53] et super predictis diligenti consilio et tractatu peritorum et signanter venerabilis et discreti Miquaelis de Capela, nostri assessoris, sacrosanctis IIII^or^ Dei evangeliis in mei presencia constitutis ut de vultu Dei nostrum prodant judicium et occuli nostri videant equitatem, sedentes pro tribunali more solito judicis judicantis, predicto curatore et Guilelmo de Pano, procuratore |[54] predicti venerabilis Raymundi Riambau predicto in nostri presencia constitutis et ferri sentenciam postulantibus, ad proferendum nostram sentenciam procedimus in hunc modum:

Cum constet nobis predictum Raymundum Riambau et alios infra scriptos ad plenum suas intenciones fundasse, tam per instrumenta, judiciales sentencias, quam per alia legitima documenta, ideo, consi-|[55]deratis omnibus considerandis que movere possunt et debent animum jus dicentis, per nostram difinitivam sentenciam dicimus et pronunciamus de dictis bonis esse satisfaciendum et solvendum infra scriptis et predicto Raymundo Riambau, seu Guilelmo de Pano, ejus procuratori predicto, ejus nomine, de quantitatibus infra scriptis secundum gradus et loca inferius |[56] designatos, et per eandem sentenciam predictum venerabilem Raymundum d·Àger, curatorem predictum, in et super predictis condempnamus sentencialiter in hiis scriptis.

Primo loco dicimus, pronunciamus et declaramus esse satisfaciendum de bonis predictis nobis et predicto assessori nostro et scriptori hujus processus de salariis nostris ut est tatxatum juxta firmam |[57] quantitatum petitarum, et eciam in eodem gradu pronunciamus esse satisfaciendum de predictis bonis predicto curatori de expensis per ipsum legitime, ocasione hujus cause, factis et faciendis, et eciam de salario racione laborum per eum substentorum, cujus salarii tatxacionem nobis reservamus.

Secundo loco dicimus, pronunciamus et declaramus esse satisfa-|[58]ciendum de dictis bonis predicto venerabili Raymundo Riambau, seu predicto Guilelmo de Pano, ejus nomine, de sexcentis solidis Jaccensium censualibus, quos homines

locorum de Tregó, de Blanchafort et de Caneles et de Salavert et universitates locorum predictorum, de mandato, consensu et expressa firma domine abbatisse que tunch erat et conventus predicti monasterii, pro necesita-|[59]tibus et utilitate urgentibus et manifestis dicte domine abbatisse et conventus predicti monasterii, vendiderunt eidem Raymundo Riambau et suis annuatim fiendos et exsolvendos in termino in instrumento dicti census vendicionali expressato, quod, quidem censuale fuit venditum precio septem mille ducentorum solidorum Jaccensium, ut in predicto instrumento con-|[60]tinetur, et eciam adjudicamus eidem Raymundo censum fallitum predicti censualis de dictis bonis. Item ad aliam partem dicimus, pronunciamus et declaramus esse satisfaciendum de dictis bonis per dictum curatorem predicto Raymundo, vel ejus procuratori predicto, ejus nomine, de septingentis quinquaginta solidis Barchinonensium censualibus, quos eciam prefati homines et universitates |[61] locorum predictorum, de consensu et expressa firma dicte abbatisse et conventus dicti monasterii, pro necesitate et utilitate urgentibus et manifesta dicte domine abbatisse et conventus predicti monasterii, eidem Raymundo et suis pro precio novem mille solidorum Barchinonensium vendiderunt annuatim fiendos et exsolvendos eidem Raymundo et suis in certo termino prout in instrumento |[62] vendicionali dicti census lacius continetur, et eciam adjudicamus eidem Raymundo ad solvendum per dictum curatorem de dictis bonis de dicto censuali censum fallitum seu solvere sibi cessatum. Et declaramus quod sors seu capitale et censum predictum fallitum exsolvatur eidem Raymundo Riambau de bonis [·· 25 ch ··] domine abbatisse ac con-|[63]ventus monasterii predicti, cum universitates predicte et singulares earum non pro se ipsis, nec debitis vel necesitatibus [h] suis, fecerint vendiciones dictorum censualium, sed pro urgentibus necesitatibus monasterii predicti, nec dicte universitates seu ejus singulares receperunt precium dictorum censualium, sed solum fuit ¦universitas ·· 30 ch ··⌉ con-|[64]ventus et monasterii predictorum. Ceteris, autem, qui peticiones offerre non curarunt, sive oblatas probare neclexerunt, inponimus silencium sempiternum.

Lata fuit presens sentencia die vicesima septima mensis junii, anno a Nativitate Domini M°CCC° quinquagesimo secundo in loco Castellionis Farfanie [·· 50 ch ··] |[65] et confirmata, presentibus pro testibus ad hec convocatis specialiter et electis Guilelmo Bacerola, Petro Aemar et Petro de Lemiynana.

Quibus peractis, cum bona mobilia non super essent in dicta cura de quibus posset satisfieri dictis creditoribus, nec inmobilia de quibus ita decenter vel utiliter nisi per vendicionem ¦castri ·· 45 ch ··⌉ |[66] et juribus universis, dictus procurator ipsum exponi fecit venale publice per dicta loca et jam dictas civitates, et cum non inveniretur suficiens precium in eodem castro et villa, posuit et assignavit in extimatores ipsius castri et ville venerabiles Franciscum ça Sala, civem Ilerde, et Berengarium Bret, habitatorem [·· 50 ch ··]-|[67]one et fideliter extimare ad suam cognicionem jam dictum castrum, qui ipsum castrum et villam extimarunt valere viginti septem mille solidos Jaccensium.

Acta fuerunt hec diebus, annis et locis prefixis, presentibus testibus supra dictis.

[68] *Ego, Bartholomeus Vincencii, scriptor juratus in scribania procuracionis Vallis Ageris auctoritate venerabilis Martini d·Artós* [i], *domestici dicte domine comitisse Urgelli, hec scripsi, cum supra posito III*[a] *linea, ubi dicitur "Viridis", et in XXVII*[a], *ubi dicitur "dicte domine comitisse", et vicesima nona, ubi dicitur "dicti"* [·· 30 ch ··] |[69] *comissarius predictus, predictisque omnibus interfuit, diebus, anno et loco prefixis, et meo sig*(signe)*no clausi.*

[a] Per *sicque* [b] Reconstruït per paral·lelisme amb la línia 21 [c] Reconstruït per paral·lelisme amb la línia 18 [d] *emperamor*: per amor, per causa [*DCVB*] [e] *talament*: talment [*DCVB*] [f] Confús a causa d'una esmena; interpretat a la llum del que diu a la línia 59 [g] Esmenat; sembla que abans hi deia *Raymundo* [h] Ad lit.: *necesitatitabus* [i] Aut *Arcos*

196

Vallverd i Balaguer, 22 agost 1351 o 1352

Acord de l'abadessa i monges de Vallverd amb Ramon Riambau arran de l'adquisició que aquest feia del lloc de Tragó, el qual havia estat valorat en 27 000 sous jaquesos. Ramon Riambau es retindria 16 000 sous en concepte del que se li devia. La resta ho pagaria mitjançant un censal que rebia dels llocs de Preixens i Mijanell, el qual es valora en 12 000 sous (tot i que el seu preu original havia estat de de 9 600 sous). El document detalla els drets i rendes sobre Tragó que tenia el monestir i que ara tindrà Ramon Riambau.

▸ O M 1018.14. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Capitulacio inter abbatissam de Tragó* ⌊*et Raymundum*⌉ (addició d'una altra mà) *Riambau, civem Illerde.* 2. *Quístia de mercé, amprius, y altres rendes en Tragó.* (Continuat d'una altra mà:) *En poder de Guillem Desbordellat, notari de Balaguer, a 22 de agost 1351.* 3. *Venda que feu la abbadessa de Vallvert del castell y terme de Tragó ha un tal Riambau, etcètera. 1351.* 4. *Leg 660/29.* 5. *N*^{o} *87.*

α 1552, Martí Marquina : Ma 220.

β Segle XVIII : Ru 40.2.

γ Segle XVIII, *ex* β : Ru′ 40.2.

a 1988, J. M. Cots : Co 90.

La data d'aquest document és dubtosa. Vegi's el que diem al respecte en la discussió del document **195**.

[1] *In*[a] *nomine Domini amen. Noverint universi quod die et anno infra scriptis, in presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum ad hec specialiter vocatorum et rogatorum, in monasterio Sancte Marie Vallis Viridis, inter venerabiles et religiosas dominas Elissendem, Dei gracia abbatissam monasterii predicti, Berengariam de Alçamora, |*[2] *priorissam, Blancham de Rinerio, subpriorissam, Beatricem de Castre, sacristanam, Anglesonam de Besora, cantricem, moniales monasterii ejusdem, congregatas pro infra scriptis ad capitulum ad sonum campane in domo capituli dicti monasterii, ut est moris, per se et totum conventum, ex parte una, et venerabilem Raimundum Riambau, |*[3] *civem Ilerde, ex altera, fuerunt facta et ordinata, laudata et eciam firmata capitula que sequntur, videlicet:*

En nom de Déu sia e de madona Santa Maria. Sobre la venda que en Ramon d·Àger, curador assignat per la excellent fembra madona Cecília, per la gràcia de Déu comtessa d·Urgell e vezcomtessa d·Àger, tudriu e curadriu del excel·lent |[4] *senyor en P[ere], per la gràcia de Déu comte d·Urgell e vezcomte d·Àger, fill seu, als béns vagans del convent del monestir de Vallvert, en altra manera apellat de Tregó, ha a fer al honrat en Ramon Riambau, ciutadà de Leyda, se fan los capítols segons que dejús són contenguts:*

Primerament, recomptades les necessitats del dit monestir de temps |[5] *passat, per les quals foren venuts al dit en Ramon Riambau DC solidos Jaccensium censals d·una part e DCCL solidos Barchinonensium d·altra, e que, per les mortaldats proppassades, les rendes del dit monestir són molt mirvades*[b]*, axí que no bastaven a la provisió de les dites dones e a pagar lo dit censal e altres deures e càrrechs del dit monastir, la |*[6] *honrada e religiosa madona na Elicssèn, per la gràcia de Déu abadessa del dit monestir, de voluntat e exprés consentiment de son covent, per toldre e esquivar mesions, terç e altres penes, feu cessió dels béns del dit monestir en poder de la dita senyora comte[ssa]. E per sentència foren jutgades al dit en Ramon Riambau les quantitats |*[7] *dejús scrites. E com béns mobles en la cura no hagués de què les quantitats dejús scrites se poguessen pagar, a manament del honrat en Berenguer d·Uliola, procurador de la Vall d·Àger e jutge ordinari del dit vezcomdat, lo dit curador posà venal lo loch de Tregó ab ses térmens e pertinències, com dels altres castells e béns del dit monastir |*[8] *tan covinentment e profitosament no pogués ésser satisfeyt al dit en Ramon Riambau ni provehit a necessitat del monestir. E com en lo dit loch no·s trobà comprador negun, o qui volguessen donar sufficient preu en aquell, lo dit procurador posà estimadors per estimar lo dit loch ab drets, térmens e pertinències los honrats |*[9] *en Francesch ça Sala e en Berenguer Bret, los quals, regonegut lo dit loch ab sos térmens, han estimat valer XXVII mille solidos Jaccensium. Emperçò*[c]*, lo dit curador, ab auctoritat e decret de la dita senyora comtessa o del dit procurador axí com a aquell qui més hi donà, segons que damunt és dit, ven lo dit loch de Tregó, ab hòmens e |*[10] *fembres e ab tots drets, térmens e pertinències d·aquell, per fi*[d] *e franch alou, ab castlans, ab molins, ab montanyes, boschs, plans, erbatges, pascues, aygües, caçes, etcetera, e ab tota juredicció que·l monestir havie ni ha acostumat de haver en lo dit loch e térmens, al dit en R[amon] Riambau e als seus per lo preu dessús dit.*

Item lo dit |[11] curador fa la venda del dit loch ab drets, rendes que·s seguexen, les quals eren del dit monestir e·s pertanyen al senyor del loch dessús dit: Primerament ha madona ç·abadessa en lo loch de Tregó XXXIII alberchs. Item ha madona en lo dit loch quèstia a mercé, e ara giten CCCL fins a CCCC s. Jaccensium. Item ha madona en lo dit loch IIII molins |[12] de farina e I draper. Item ha madona en lo dit loch II molins d·oli, la I mol e l·altre no, mas[e] és hi tot l·appareylament. Item fan los hòmens del dit loch una jova, I carreig, una batuda. Item ha madona en lo dit loch XXIIII honors, les quals fan a madona tots anys XXXVIII pareylls de gallines, e I kaffís d·ordi censal, e XXIIII mealles de vin, |[13] e III faneques de formen t. Item fahien a madona altres lochs certs de Tregó XIX gallines. Item fan a madona I[a] lb. de cera sensal. Item partex lo dit loch de Tregó terme ab lo loch d·Estopanyà, de Miravet, de Camporrells, de Valldelou, de Salavert, de Boix, d·Os, de Montassor, d·Alberola, de Myllà, de Canelles, e té de lonch una legua o pus[f]. Item pren |[14] madona lo terç del delme de totes coses segons que·s costuma de dar delme. Item pren madona lo terç de la cort de la leuda del dit loch franch e quiti. Item ha madona en lo dit loch lo qual fa l·ereu d·en Pere de la Torre una arrova d·oli censal. Item fa na Saurina Navarra censal a madona un quintar d·oli. Item ha madona e·ls castlans en lo loch de |[15] Canelles la meytat del delme de bestiar, e pertex se per terçes ab los castlans. Item ha madona d·alguns hòmens d·Alberola qui han corrals e·l terme de Tregó la meytat del delme de bestiar, e parteix se per egual ab los castlans. Item ha madona I mas e·l terme de Tregó, lo qual pague quèstia e altre servey segons que·ls hòmens del dit loch. Item ha |[16] madona en lo dit loch I alberch ab sos vexells vinadés.

Item és emprès entre les parts dessús dites que si alguna cosa fallie de les dites rendes e drets que·n sie dedoït o deffallit del preu dessús dit a coneguda dels dits en Francesch ça Sala e en Berenguer Bret.

Item és emprès que·l dit en Ramon Riambau se puga retenir del preu del dit loch XVI |[17] mille solidos Jaccensium entre lo preu dels dits censals e lo fruyt que corregut ha, e ço que ha prestat a la dita abadessa ab les despeses. E la quantitat del preu que arromandrà a pagar aie a pagar lo dit en Ramon al dit curador o a la dita madona abadessa en sensal a rahó de XII mille solidorum, ço és a saber, DCCC solidos Jaccensium censals que·l dit en Ramon Riambau |[18] reeb sobre los lochs de Perexenç e de Meianell per preu de IX mille DC solidorum Jaccensium ab la gràcia que ell hi·a feyta.

Item que·l dit en Ramon Riambau haie a metre entre mans del dit censal e que·n faça carta de venda e de cessió al dit curador o a la dita abadessa o a qui·s volran.

Item és emprès que·l dit en Ramon Riambau haie a metre en poder de la dita |[19] senyora comtessa les cartes del dit censal que ell reeb sobre los lochs del dit monestir, e encara les cartes del dit censal de Perexenç, e fer cessió complida segons que damunt és dit, e que don plen poder a la dita senyora comtessa que dins espay de XV dies aprés que·l dit en Ramon Riambau haurà reebuda la possesió del dit loch puxe liurar les cartes del dit cen-|[20]sal a la dita abbadessa. Axí emperò que·la dita abadessa e·l curador semblant-

ment haien a donar i metre en poder de la dita senyora les cartes del dit loch, privilegis, sentències e altres scriptures fahents per lo dit castell, e encara la sentència que ha donada lo dit procurador de la Vall d·Àger en públich e·l procés feyt sobre la dita cura, e que haien a fer e complir totes les coses |[21] en los presents capítols contengudes a coneguda del honrat en P[ere] dez Puig, savi en dret de Leyda, major de dies. E que semblantment, la dita senyora aie a liurar les dites cartes al dit en Ramon Riambau. Emperò que la dita senyora no liure les dites cartes a la dita abadessa entrò que sie aclarit per lo dit en Pere dez Puig e que les dites cartes dels dits censsals |[22] del monestir e de Perexenç lo dit en Ramon Riambau se puxe retenir translat autèntich, axí que les cartes e·ls translats s·agen a trencar.

Item que·l dit curador fa carta d·àpocha al dit comprador que li ha pagats XXVII mille solidos Jaccensium, ço és a·ssaber, que se·n ha retenguts XVI mille solidos per lo sensal que li ere degut e·l fruyt, e·l romanent li ha |[23] pagat, ço és saber, en DCCC solidos censals sobre lo dit loch de Perexenç.

Item lo dit en Ramon Riambau confesse que a ell és estat satisfeyt del preu del dit censal e del fruyt que munte a XVI mille solidos Jaccensium e·l s·a retengut per lo preu que havia a pagar del dit loch, e fa carta de absolta de tot dret que a ell pertangués contra la dita dona abadessa |[24] e covent e·ls hòmens seus per rahó del dit sensal, fruyt, despeses e penes.

Item fo emprès que·l dit curador absolva hòmens e fembres del dit loch de tot homenatge, feeltat [g], naturalea [h] que sien tenguts a ell ni a la dita abadessa e covent, e que·ls man que façen sagrament e homenatge al dit comprador e als seus, e meta aquell en posse-|[25]sió del dit loch ab sos termes e·n git sie la dita abadessa e covent.

Item que·la dita dona abbadessa e convent, justat capítol segons que és acostumat de fer, loen e approven tot ço que és estat feyt per lo dit procurador de la Vall d'Àger e per lo dit curador, axí en la venda dessús dita com en los altres affers devallans d·aquella.

[26] *Item és emprès que·l dit curador do lo dit loch ab sos térmens quiti e desobligat de tot deute que los hòmens deïen per càrrech o deute de la abbadessa e convent qui són e passades són. E que del preu dessús dit s·agen a pagar los dits deutes e s·age a desobligar lo dit loch ab sos térmens. Retengut emperò a la dita abbadessa en lo dit loch XV s. censals, |[27] los quals li fa Bernat Playà, e XI solidos de violari, los quals fa Arnau Mirada.*

Item és emprès que·l dit curador do e aie a liurar al dit en Ramon Riambau les cartes com s·appar que les universitats de Tregó e de Blanchafort e les altres universitats dels lochs del dit monastir se obligaren en los dits censals no per profit de les dites universitats |[28] ni que res dells preus dels dits censals pervingués a ells ni a algú d·ells, mas a la abadessa e convent dessús dit.

Item és emprès que uns molins que·i ha, los quals són estats arrendats a·n Bernat Playà per la abadessa e convent, per ço com lo dit arrendador no ha servada convenció ni

ço que promès havie, lo dit comprador los pugue pon-|[29]dre en continent a ma sua quant que li placia, satisffaén a aquell arrendador si alguns meyloraments mès hi avie en los dits molins per los dits curador e comprador per eguals parts. E que·l dit comprador se certiffich ara de continent quinys meyloraments hi·a mès lo dit arrendador.

Item que si neguns drets, calònies[i]*, accesses*[j]*, sens o quèsties |[30] o altres qualssevulla coses que sien deguts al dit curador, abadesa e convent en lo dit loch o per los hòmens e fembres d·aquell, que lo comprador n·age a forçar e fer forçar los hòmens e fembres del dit loch breument e sens pleyt e açò jur, los quals accesses e calònies sien jutgades o declarades per sentència o per avinença.*

Item |[31] és emprès que pus que·l dit monestir és dins lo terme del dit loch, que puga aemprar lo dit terme, alenyar e aerbar e altres servituts, axí com negun hom del dit loch, e haie entrades e exides a les possessions del dit monestir e al monestir segons que costumat és.

Item lo dit curador promet al dit comprador e als seus |[32] que li farà haver e tenir lo dit loch de Tregó ab tots sos drets, rendes e pertinències d·aquell, e que li farà bona e leyal guarència e evicció contra totes persones, exceptat potestat de terra, ab pròpries messions e despeses del dit monestir, per les quals coses obliga al dit comprador e als seus los altres castells e lochs de la dita abbadessa |[33] e convent e rendes d·aquells e tots altres béns del dit monestir, hon que sien haüts e havedors.

Item que·ls vinyògols[k]*, baliners*[l] *o guardians del terme de Tregó sien tenguts de guardar los béns e possessions que·l dit monestir ha dins lo terme del dit loch e levar ban o bans, calònies e esmenes de tala, si feyta hi serà per hòmens |[34] del dit loch, e d·açò fer leyalment segons que·ls altres béns del dit loch són tenguts de guardar, madona la abbadessa satisffaén a aquells vinyògols segons que·ls hòmens del dit loch satisfaran segons més o menys.*

Item que si la dita dona abbadessa qui ara és o per temps serà e dones del dit monestir, cappellans o missatgés tro-|[35]baran malfaén persones, bestiar menut ni gros, en los béns del dit monestir, que puguen acusar lo ban e aquell sie tengut de fer levar lo comprador, e aquelles bèsties o bestiar menut o gros puxe retenir la dita abadessa o sos missatgés en lo dit monestir tro lo ban sie levat, o esmena, si ops hi serà, sia a ella satisfeyta, e de |[36] mal que aquell bestiar prengués per aquella rahó no sie tenguda, e d·açò se oblich lo dit comprador, e que los bans se partesquen segons que entre los vehins aloers han acostumat de partir.

Item que si per occasió de guerra o en altra manera que en Ramon Riambau o sos successors aguessen per colpa sua o quis que sia senyor |[37] del dit loch, mal don ni dampnatge venia al dit monestir, que aquell li sie tengut de satisfer e esmenar a conexença de la senyora comtessa e comte qui ara és o per temps serà, e que·l comprador o sos successors los sien tenguts de mantenir e deffendre.

Item és emprès que·l sensal que·l dit en Ramon Riambau pren sobre los lochs |[38] del dit monestir no li córreguen sinó entrò al dia que·l procurador de la Vall d·Àger donà la sentència. Axí emperò que la quèstia que ara devia gitar la dita abadessa en lo dit loch de Tregó sie del dit en Ramon Riambau, e que les altres rendes del dit loch que los terminis sien passats, e blats que reebuts e plegats agen, sien |[39] de la dita abbadessa e convent.

Item és emprès que tots lochs que sien venguts a la taula del convent del dit monestir que sien del terme de Tregó haien a pagar quèstia segons que és acostumat de fer.

Item que la dita abbadessa e covent aien a pagar quèstia per I loch qui fo de·n Guillem Navarre, que affronta |[40] ab I ort del dit monestir, és a·ssaber XII diners Jaccensium per cas[cun a]ny, sia pocha o molta la quèstia, tinent lo loch, e totes altres possessions e proprietats del dit monestir les quals posseexen al dia d·huy al terme del dit loch romanen franques e quíties e fin[d] franch alou a les dites abbadessa e convent, exceptat de una vinya |[41] que és dita la Junça, e de un olivar que és dit lo Sòl de la Canterella, que s·i fan alguns serveys especials, e que s·appareguen ab cartes o en altra manera verdaderament que allò sien tenguts de pagar la dita abadessa e convent.

Item és emprès que la dita abbadessa o curador dessús dit paguen e agen a pagar totes |[42] messions als hòmens del dit loch de Tregó totes messions que·ls hòmens haien feytes per rahó de la dita cessió, ço és a·ssaber, CL solidos Jaccensium.

Item és emprès que madona la abadessa e·l covent dessús dit puguen regar de una aygua que és de prop lo monestir, que és apellada la aygua de Balçolà, tots dissaptes de hora de ves-|[43]pres tro al dilluns misses soltes[m], segons que és acostumat, e és emprès entre les parts, ço és que madona la abadessa e convent aien a escombrar com mester hi serà les cèquies segons los emfronts de lurs possessions ab lurs pròpries messions, semblantment los hòmens de Tregó aien a escombrar les dites cèquies |[44] en los enffronts de lurs possessions e ab lurs pròpries messions. Item en cas que·ls caxers[n] de les dites cèquies se trenquen en qualsevol partida, que aquell trenchament sie adobat e tornat ab messions comunes dels dits hòmens de Tregó e de madona la abadessa dessús dita e convent, tatxant emperò aquells e a cascun d·aquells per solidum o |[45] per liura e segons la valor de la possesió o possessions que·ls dits madona la abadessa e convent han o los dits hòmens, les quals messions sien tatxades per tres persones, dues de part dels hòmens de Tregó e una per part de la dita madona ça abadessa e convent eletes.

Item que dels capítols dessús dits sien fetes |[46] e dictades cartes de vendes, de cessions, de confessions, de absoltes, de possesions e promessions e altres cartes a les parts necessàries, les quals sien dictades e ordinades a profit de les parts a conexença del dit en P[ere] dez Puig, ab promessions, stipulacions, renunciacions, obligacions, clàusules e cauteles de dret e de feyt, com mills[o] orde-|[47]nar se puxen a sa bona conexença.

Omnia, enim, et singula in preinsertis capitulis contenta et specifficata, ambe partes predicte sibi ipsis ad invicem in posse mei, infra scripti notarii, tanquam publice

et autentice persone, nomine et vice omnium quorum interest vel intererit aut interesse poterit in futurum legitime sti-|[48]pulantis et recipientis, stipulacione sollenni et fide bona attendere, complere et servare promiserunt eciam et jurarunt ad sancta quatuor Dei evangelia et cru+cem Domini ab ipsis propriis ipsorum manibus corporaliter tacta, et in nullo contra facere vel venire, de jure vel de facto, aliqua racione. Ad premissa obligan-|[49]tes, videlicet domina abbatissa et moniales predicte omnia bona monasterii predicti, et Raimundus Riambau prenominatus, omnia bona sua, mobilia et inmobilia, specialiter et generaliter, ubique habita et habenda. Renunciantes scienter omni excepcioni non actorum et non firmatorum capitulorum predictorum, et doli mali, et condicioni |[50] sive causa in factum, et omni juris canonici et civilis auxilio.

Que fuerunt acta et firmata per dictam honorabilem et religiosam dominam abbatissam, ex parte una, et per dompnum Raimundum Riambau, in castro civitatis Balaguarii, die vicesima secunda mensis augusti, anno a Nativitate Domini millesimo CCC^{o} L^{o} primo, |[51] presentibus testibus honorabilibus Francisco de Murello, cive Balaguarii, et Petro Faiol, notario et consiliario dicte domine comitisse, ac Bartholomeo Vincencii, notario, et per moniales predictas in dicto monasterio.

[52] *Sig*(signe)*num mei, Guilelmi Desbordeyllat, generalis notarii actoritate regia per totam terram et dominacionem illustrisimi domini regis Aragonum, qui predictis interfui, eaque scribi feci, cum raso et esmendato in tricesima septima linea, ubi legitur "mal don ni dapnatge", et clausi.*

[a] Inicial adornada [b] *mirvar*: minvar [*DCVB*] [c] *emperçò*: per amor d'això [*DCVB*] [d] *fin, fi*: extrem, pur [*DCVB*] [e] *mas*: mes, però [*DCVB*] [f] *pus*: més [*DCVB*] [g] *feeltat*: fidelitat [*DCVB*] [h] *naturalea*: naturalesa [*DCVB*] [i] *calònia*: pena pecuniària, dret d'imposar-la [*DCVB*] [j] *accés*: excés [*DCVB*] [k] *vinyògol, vinyòvol*: guardià de vinya o de vinyes [*DCVB*] [l] *baliner*: funcionari municipal encarregat de guardar el camp [*DCVB*] [m] *a missa solta*: acabada la missa [*DCVB*] [n] *caixer*: banda o coster lateral d'una sèquia [*DCVB*] [o] *mills*: millor [*DCVB*]

197

Balaguer, 22 agost 1351 o 1352

Ramon Riambau reconeix que en comprar el lloc de Tragó se li ha permès retenir 16 000 sous acrimontesos dels 27 000 que constitueixen el preu de la compra. Aquesta retenció es fa en concepte de la quantitat que el monestir devia a dit comprador.

× O Original perdut.

▸ A 1359, abril, 13, trasllat autenticat pel notari Berenguer Estrader, decretat per Arbert de Claramunt, cort i veguer de Lleida i del Pallars, i subscrit pels notaris Guillem de

Pallars i Ramon de Fontanet : M 1018.15. Pergamí.
Not. dors. : 1*. *Apoca XVI millium s. Raymundo Riambau adjudicatis in solutum duorum censualium sibi debitorum ab universitatibus de Tragó, Canelles, etcetera. 1351*. 2. *Leg 661/4*. 3. *N⁰ 101*.

α 1552, Martí Marquina : Ma 232.

a 1988, J. M. Cots : Co 91.

La data d'aquest document és dubtosa. Vegi's el que diem al respecte en la discussió del document **195**.

[2] *Noverint universi quod ego, Raymundus Riambau, civis Ilerde dominusque loci de Tregó, per me et meos, cum hoc presenti publico instrumento ubique firmiter valituro, confiteor et in veritate recognosco vobis, honorabili Raymundo d·Ager, domicello, curatori da-*|[3] *to et asignato bonis et rebus vacantibus monasterii Sancte Marie Vallis Viridis, alias dicti de Tregó, per inclitam dominam Ceciliam, Dei gracia comitissam Urgelli et viçecomitissam Ageris, incliti domini infantis Jacobi, bone memorie comitis Urgelli viçecomitisque Agerensis, relictam, ac egregii* |[4] *et potentis viri domini Petri, dicto domino infanti sibi filii comunis, comitis et vicecomitis comitatus et vicecomitatus predictorum, tutricem et curatricem, quod, de licencia et voluntate vestri, penes me et mecum reti*[*neo de illis*] *viginti septem mille solidos Acrimontensium vel Jaccensium quos vobis dare et solvere tenebatur,* |[5] *racione precii loci et ville de Tregó per vos michi venditi, sexdecim mille solidos Acrimontensium vel Jaccensium qui michi cedunt et cedere* ⌊*debent*⌋*, et volo in solutum illorum sexdecim mille solidos ejusdem monete qui michi fuerunt adjudicati et declarati* [*de bo*]*nis monasterii* ⌊*memorati*⌋ *per sententiam vel declarationem latam et factam super eisdem per honorabilem* |[6] *Berengarium d·Uliola, procuratorem Vallis Ageris, ac ad predicta, per dominam comitissam predictam, in cujus posse et manibus de bonis monasterii sepe dicti extitit facta cessio per honorabilem et religiossam dominam Elicsendem, Dei gracia abbatissam ejusdem et per conventum suum, comissarium electum et deputatum, et hoc vigore seu pretextu* |[7] *pacti seu avinencie facti et facte inter me et vos in quodam capitulo ex illis capitulis que inter me et vos fuerunt ordinati, facti et firmati super vendicione et tempore vendicionis per vos, nomine predicto, michi facte de castro et villa predictis, prout per inspeccionem dictorum capitulorum ar eorundem leccione liquide demostratur. Quos,* |[8] *quidem, sexdecim mille solidos Jaccensium recipio et michi retineo in solutum preciorum censualium illorum sexcentorum solidorum Jaccensium, ex una parte, et septingentorum quinquaginta solidorum Barchinonensium, ex altera, que seu quos dicta domina abbatissa et conventus dicti monasterii, seu homines ejusdem, dare et solvere tenebantur michi, dicto Raymundo, et meis, racione* |[9] *empcionis per me inde facte, et in solutum eciam frutum seu pensionum michi debitorum pro tempore preterito, et in solutum eciam eorum que ego mutuavi dicte domine abbatisse, et sumptuum eciam factorum per me occasione predictorum.*

Unde de predictis ad totam meam voluntatem bene vestri paccatus suum et contentus. Ideo renuncio omni excepcioni |[10] *dictorum sexdecim mille solidos Acrimonten-*

sium vel Jaccensium penes me, de vestri licentia et voluntate expresis, et vigore capituli predicti inter me et vos, nomine curatorio quo supra, initi, non retentorum, et doli et in factum. Absolvens ideo vos, dictum curatorem presentem, et bona cure et monasterii predictorum, et homines et mulieres ipsius monasterii |[11] et bona eorum, ac dictam dominam abbatissam et conventum suum, ausentes tanquam presentes, in posse et manibus notarii infra scripti, tanquam publice et auctentice persone, hec a me, nomine illorum et omnium illorum quorum interest vel intererit aut poterit interesse in futurum, legitime stipulantis et recipientis, ab omni accione, |[12] questione, peticione vel demanda, reali et personali, utili, ordinaria vel extraordinaria, directa sive mixta, cujuscumque sit generis vel speciey, quam vel quas, ego vel mei, modo vel in futurum, possemus contra vos vel bona cure predicte, aut dictam dominam abbatissam vel conventum suum aut bona sua, aut contra homines vel |[13] mulieres locorum dicti monasterii vel bona sua, aut contra quaslibet alias personas michi, pretextu dicti censualis, obligatos[sic]*, agere, facere vel movere vel eciam intemptare.*

Ego, enim, facio vobis, dicto curatori et cure predicte, et dicte domine abbatisse et conventum ejusdem, et dicto monasterio et hominibus et mulieribus monasterii |[14] supra dicti, liçet absentibus tanquam presentibus, et bonis eorum, et vobis, notario subscripto, tanquam publice et auctentice persone pro vobis, nominibus predictis, et omnibus illis quorum interest vel intererit aut poterit interesse legitime stipulanti et recipienti, nedum de predictis sexdecim mille solidos Jaccensium set eciam de censualibus supra dictis et de |[15] fructibus et pensionibus eorundem michi debitorum pro tempore preterito, et de omnibus dampnis, missionibus et interesse per me factis et sustentis occassione eorum et de omnibus penis in quibus vos, dictus curator, nomine quo supra, seu dicta domina abatissa et dictum monasterium et ejus conventum, aut homines et mulieres ejusdem, |[16] incideritis, racione vel occassione censualium predictorum aut alias pro predictis et qualibet alia racione, jure seu causa, bonum et perpetuum finem et pactum de ulterius non petendo et de non agendo, sicut melius dici potest et intelligi ad vestrum, dicti curatoris, et dicte cure, ac dicte domine abbatisse et conventus dicti monasterii, et |[17] hominum et mulierum eorundem et bonorum suorum et suorum successorum, salvamentum et bonum intellectum, inponendo michi et meis, in et super predictis omnibus et singulis, scilencium sempiternum, promitens vobis quod nunquam conveniam nec conveniri faciam vos, nec dictam dominam abbatissam nec dictum conventum, nec homines et mulieres |[18] predictos, nec dictum monasterium seu bona ejusdem, super predictis vel aliquo predictorum nec racione vel occassione eorum, in judicio vel extra judicium, nec apponam vobis vel eis excepcionem non numerate et non solute peccunie nec aliquam aliam excepcionem vel causam contrariam ad predicta.

Et tactis a me sacrosanctis |[19] quatuor Dei euvangelis propria manu mea et cru+ce Domini, juro omnia predicta et singula tenere firmiter et servare et in nullo contra facere vel venire, de jure vel de facto, aliqua racione. Sic Deus me adjuvet et hec sancta. Hec, igitur, que dicta sunt, facio, paciscor et promito ego, dictus Raymundus

Riambaldi, |[20] per me et omnes heredes et successores meos quoscumque, vobis, dicto curatori, et dicto monasterio et dicte domine abbatisse et conventui monasterii supra dicti et eidem monasterio, et hominibus et mulieribus dicti monasterii, et vobis eciam, notario infra scripto, tanquam publice persone pro eis et pro aliis eciam personis quorum interest et in-|[21] tererit recipienti et paciscenti ac eciam ligitime stipulanti.

Quod est actum in castro civitatis Balagarii die vicessima secunda mensis augusti, anno a Nativitate Domini M°CCC° quinquagessimo primo.

Sig+num Raymundi Riambau predicti, qui predicta omnia et singula concedo et firmo ac eciam juro.

[22] *Testes hujus rei sunt honorabiles Franciscus de Murello, civis Balagari, et Petrus Faiol, notarius ac consiliarius inclite domine comitisse Urgelli, et Bartholomeus Vincençii, notarius.*

[23] *Sig*(signe)*num mei, Guylelmi Desbordeyllat, generalis notarius auctoritate regia per totam terram et dominacionem illustrissimi domini regis Aragonum, qui predictis interfui, eaque scribi feci, et clausi.*

198

Balaguer, 22 agost 1351 o 1352

Ramon Riambau promet complir certes clàusules de l'acord que havia establert amb l'abadessa i monges de Vallverd amb motiu de la compra que aquell feia del castell, lloc i vila de Tragó (doc. ***196****).*

▸ O M 1018.13. Pergamí.
Not. dors.: 1*. *Promittit Raymundus Riambau quod faciet vinitores custodire fideliter terras monasterii Vallis Viridis in termino loci de Tragó cujus erat dominus. 1351.* 2. *Leg 660/27.* 3. *N° 90.*

α 1552, Martí Marquina : Ma 228.

a 1988, J. M. Cots : Co 89.

La data d'aquest document és dubtosa. Vegi's el que diem al respecte en la discussió del document **195**.

[1] *Noverint universi quod ego, Raimundus Riambau, civis Ilerde et dominus loci de Tregó, ex certa sciencia mea, per me et omnes meos, cum hoc presenti publico instrumento ubique suo robore firmiter valituro et perpetuo duraturo, attendens vos, honorabilem Raimundum d·Àger, domicellum curatoremque datum et assignatum bonis et rebus |[2] monasterii Sancte Marie Vallis Viridis, alias dicti de Tregó, per inclitam dominam Ceciliam, Dei gracia comitissam Urgelli et vicecomitissam Ageris, tutricem et curatricem*

persone et bonorum egregii viri domini Petri, Dei gracia comitis et vicecomitis comitatus et vicecomitatus predictorum, filii sui, in cujus, quidem, domine comitisse, posse et manibus extitit |[3] *facta cessio de bonis monasterii memorati per honorabilem et religiosam dominam Elicssendem, Dei gracia abbatissam ejusdem, vendidisse et tradidisse michi, pro satisfaciendo creditoribus quibus dictum monasterium et bona sua erant obligata, castrum, locum et villam de Tregó, qui, quod et que fuerunt dicti monasterii, cum omnibus juribus et pertinenciis* |[4] *que et quas dictum monasterium habebat in loco et villa predictis, certo precio sub pluribus capitalis, inter me, ex una parte, et dictam dominam abbatissam et vos, ex altera, super vendicione dicti castri factis, initis et firmatis.*

Attendens etiam inter cetera capitula inter me et vos, causa predicta facta vel firmata, fuisse factum et firmatum ca-|[5]*pitulum subsequens et continens in effectu, videlicet, quod vinitores sive vinyògols aut guardians, quicumque fuerint in termino dicti loci de Tregó, teneantur custodire bona et possessiones que et quas dictum monasterium habet intra terminum ejusdem, et colligere vel levare bannum vel banna, calonias et emendas talarum si que facta fuerint in* |[6] *predictis bonis vel possessionibus per homines vel mulieres dicti loci, et hec facere legaliter prout alia bona et possessiones dicti loci idem vinitores seu guardians custodire tenentur, dicta domina abbatissa eis satisfaciente secundum quod alii homines ei satisfacient secundum magis et minus.*

Attendens etiam subsequenter in alio capitulo |[7] *ex predictis fuisse pactum inter me, ex parte una, ementem, et vos et dictam dominam abbatissam, vendentes, ex alia, quod si dicta domina abbatissa que nunc est, vel quelibet alia que futura est, vel domine aut moniales, capellani vel nuncii alii dicti monasterii, intervenerint animalia grossa vel minuta vel personas facientes vel faciencia* |[8] *malum vel dampnum in bonis sepe dicti monasterii, quod ipsa domina abbatissa vel sui nuncii aut eciam capellani vel moniales possint acusare bannum, et illud bannum ego teneat facere levari, et quod illa animalia grossa vel minuta dicta domina abbatissa vel sui nuncii vel familia possint penes se retinere in dicto monasterio quo* |[9] *usque dictum bannum fuerit levatum vel collectum, et emenda, si opus fuerit, sit dicte domine abbatisse satisfacta, et quod si dicta animalia grossa vel minuta malum reciperent vel paterentur predicta racione, ad hoc ipsa domina abbatissa minime teneatur, nec sibi possit imputari, et quod banna predicta dividantur secundum quod inter vicinos* |[10] *alodianos dividi consueverunt.*

Et subsequenter eciam, in alio capitulo fuisse eciam ordinatum, factum et firmatum inter me, dictum Raimundum, ementem, et vos, dictum curatorem et dictam dominam abbatissam, vendentes, quod si occasione guerre quam ego, dictus Raimundus, vel successores mei haberemus cum quibusvis, seu alias, |[11] *ex culpa mei vel illius qui fuerit pro tempore dominus dicti loci de Tregó, et malum vel dampnum dicto monasterio eveniret, quod ea teneat sibi satisfacere et emendare ad cognicionem dicte domine comitisse et domini comitis predicti, presentis, vel alterius qui pro tempore fuerit, prout predicta per inspeccionem dictorum* |[12] *capitulorum vel eorum leccionem potuerint quocumque manifeste apparere.*

Ideoque, volens predicta capitula in eis contenta impleri semper et penitus observari, promito vobis, dicto curatori, presenti, et dicte domine abbatisse et ejus conventui, absentibus tanquam presentibus, et notario infra scripto, tanquam publice persone pro |[13] ipsa et ejus conventui et aliis quorum interest vel intererit legitime stipulanti et recipienti, quod vinitores sive vinyògols vel guardians, qui nunc sunt vel qui pro tempore fuerint in termino vel terminis preffati loci de Tregó, custodient et servabunt, ac custodire et servare habeant et teneantur, omnia et singula bona et posses-|[14]siones que dictum monasterium habet vel habiturum est intra terminum dicti loci, et levabunt vel colligent, ac colligere et levare teneantur, bannum et banna, calonias et emendas talarum, si que facte fuerint, in predictis bonis vel possessionibus, per homines vel mulieres dicti loci de Tregó aut quoscumque alios, fideliter et lega-|[15]liter atque bene, prout debent facere et tenentur de aliis et pro aliis bonis et possessionibus singularium loci ejusdem, dicta tamen domina abbatissa, presente vel qui pro tempore fuerit, satisfaciente dictis vinitoribus de salario et laboribus suis condetentibus, prout et alii singulares dicti loci eis satisfacient secundum magis et minus et |[16] pro rata bonorum et possessionum que et quas ipsa habet in termino vel terminis diciti loci.

Volens nichilominus et expresse concedens quod si dicta domina abbatissa, presens vel que pro tempore fuerit, aut domine sive moniales, capellani, nuncii aut quicumque aliis de familia monasterii preffati videbunt vel invenient ho-|[17]mines vel mulieres, animalia grossa vel minuta dicti loci in bonis, rebus vel possessionibus dicti monasterii, quod ipso facto dicta domina abbatissa, vel moniales, capellani, nuncii aut quicumque alius de familia sua, possint ac potestatem plenariam et facultatem habeant acusandi bannum et banna malefactorum |[18] predictorum, quos et que ego habeam et tenear facere colligi et levari, et colligi et levari facere, omni excepcione, tam juris quam facti, penitus retropulsa, sola simplici acusacione vel denunciacione michi vel meis factis per dictam dominam abbatissam vel familiam suam, quibus ego vel mei |[19] dictum bannum vel banna sibi dari de bonis malefactorum tradi et exsolvi fecerimus, vel eciam levari ac emendas, si opus fuerit vel casus acciderit, jure aliquo vel causa non obstantibus ad predicta, quibus expresse renuncio per pactum sollempne, specialiter et expresse vobis, dicto curatore, aut dicta domina |[20] abbatissa et ejus conventui, ad dampnum vel detrimentum que dicta animalia grossa vel minuta, occasione retencionis eorundem, incurrerent vel sustinebunt pro talis vel maleficiis, ipsi domine abbatisse vel bonis aut possessionibus suis vel dicti monasterii inferendis per malefactores predicti loci de |[21] Tregó minime obligatis, quin imo ab eis liberati sitis et absolutis pariter et immunes. Et quod banna predicta, cum levata fuerint vel collecta, dividantur et dividi habeant vel distribui secundum quod per vicinos alodiarios hactenus distribui ac dividi consueverunt in dicto loco.

Et si forte, quod absit, |[22] occasione guerre quam ego, Raimundus Riambau predictus, vel mei heredes aut successores haberemus cum quibusvis personis, vel alias, ob culpam mei vel meorum, vobis, dicto curatori, aut dicte domine abbatisse, aut monasterio suo vel bonis suis, dampnum aliquod eveniret vel gravamen sustinerent et ob |[23] hoc vos

vel dicta domina abbatissa vel monasterium suum aut conventuum supra dictum missiones aliquas in judicio vel extra facere opporteret, ea omnia et singula, cum toto vestri, dicti curatoris, aut dicte domine abbatisse interesse comuni, scilicet, et convento ac eciam singulari, refficere et emendare promito |[24] *et convenio bona fide, super quibus credatur vobis aut dicte domine abbatisse vel conventui suo solo simplici verbo, sine testibus et juramento.*

Renuncians expresse super hiis omni juri, consuetudini, usui et usancie loquentibus de expensis in tali casu non restituendis. Pro quibus, quidem, omnibus et singulis supra |[25] *dictis attendendis firmiter et complendis, obligo vobis, dicto curatori, presenti, et dicte domine abbatisse et conventui suo, licet absentibus tanquam presentibus, et notario infra scripto, tanquam publice et autentice persone pro eis et omnibus illis quorum interest vel intererit aut poterit interesse in futurum le-*|[26]*gitime stipulanti et recipienti, omnia bona mea, mobilia et inmobilia, habita et habenda ubique. Renuncians, quantum ad hec, legi sive juri dicenti quod qui factum promitit pro solvendo interesse liberetur ab ipsa promissione, immo ipso interesse solvendo seu prestando tenear ad premissa. Et ea tenere et observare* |[27] *promito. Et tactis a me sacro sanctis quatuor evangeliis et cru+ce Domini, juro omnia predicta et singula tenere firmiter et servare, et in nullo contra facere vel venire, de jure vel de facto, aliqua racione. Sic Deus me adjuvet et hec sancta. Hec, igitur, que facta sunt facio, paciscor et pro-*|[28]*mito ego, dictus Raimundus Riambaudi, per me et omnes heredes et successores meos quoscumque, vobis, dicto curatori, et dicte domine abbatisse et conventui dicti monasterii, et vobis eciam, notario infra scripto, tanquam publice persone pro eis et pro aliis eciam personis quarum interest et intererit recipienti et paciscenti ac eciam legi-*|[29]*time stipulanti.*

Quod est actum in castro civitatis Balaguarii, die vicesima secunda menssis augusti, anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo primo.

Sig+num Raimundi Riambau predicti, qui predicta omnia et singula laudo, concedo et firmo.

[30] *Testes hujus rei sunt honorabiles Franciscus de Murello, civis Balaguari, Petrus Faiol, notarius ac consiliarius inclite domine comitisse Urgelli, et Bartholomeus Vincencii, notarius.*

[31] *Sig*(signe)*num mei, Guilelmi Desbordeyllat, generalis notarii actoritate regia per totam terram et dominacionem illustrissimi domini regis Aragonum, qui predictis interfui, eaque scribi feci, et clausi.*

199

17 agost 1352

Arnau de Finestres, cavaller, confirma a favor d'Elisenda, abadessa de Vallverd

de Tragó, la venda del castell i de la vila de Canelles feta pel seu avantpassat Berenguer de Finestres, indicant-ne les afrontacions i sense reservar-se'n res.

- ▸ O Monestir de Santa Maria de Poblet, Arxiu, Pergamins, núm. 112.
- α Segle XVIII : Ru 22B.
- β Segle XVIII, *ex* α : Ru′ 22B.
- γ 2007, Josep Torné i Cubells : Catàleg de pergamins de l'actual monestir de Poblet, *Arxiu de Textos Catalans Antics* 26: 7–282, doc. 112.

[1] *In Christi nomine. Noverint universi quod ego, Arnaldus de Finestres, miles, bono animo et spon-*|[2]*tanee, per me et omnes meos successores quoscumque, confirmo, laudo et aprobo vobis, domine Elicsiendi,* |[3] *Dei gratia abbatisse monasterii Vallis Viridis sive de Tragó, et conventus vestro et omnibus monacha-*|[4]*bus ejusdem, venditionem quam avus*[a] *meus, Berengarius de Finestres, bone memorie, vobis fecit* |[5] *de castro et villa de Canelles, cum omnibus terminis et pertinentiis suis, cum hominibus et feminis ha-*|[6]*bitantibus ibi et habitaturis, et cum domibus et terris, cultis et heremis, et cum montibus et planis,* |[7] *pascuis et nemoribus, fontibus et aquis, et aqueductibus et molendinis ubi construi possint, et cum ser-*|[8]*vitutibus omnibus, et cum decimis et primiciis et partibus expletorum de omnibus fructibus, et cum jurisdic-*|[9]*cionibus cujuscumque nature sint et justiciis, et cum ingresibus et egresibus, et adempriviis universis, sine* |[10] *ulla retentione mei vel meorum. Et si quid michi ex omnibus supra dictis remansit de jure vel de consuetudine* |[11] *vobis, dicte domine abbatisse, et vestro conventui dono in integrum, donatione pura et irrevocabili, sine* |[12] *ullo enganno nec interesse, cum mea voluntas sit nihil retinere in dicto castro, villa et terminis eo-*|[13]*rundem de omnibus his que antecesores mei habuerunt, sed totum vobis transfero. Affrontat, autem, cas-*|[14]*trum predictum a solis ortu cum capite serre sicut aque vergunt versus planum de Campel, a meridie cum termino* |[15] *de Tragó a summo vertice montanearum sicut aque pluviales dividunt, et pergit per ipsum summum verticem* |[16] *versus occidentem usque ad flumen Nucarie, et affrontat etiam ab occidente cum dicto flumine per me-*|[17]*dium aquarum ejus, et a septentrione cum termino de Blanchafort. Quantum iste affrontationes inclu-*|[18]*dunt habeatis vos in perpetuum in francum et proprium alodium vestrum, sine inquietatione mei vel meorum,* |[19] *et hac carta sit firma et stabilis omni tempore contra cunctas personas. Sic me Deus adjubet et hec* |[20] *sancta quatuor evangelia coram me posita et manu tacta.*

Actum est hoc vicesima die mensis |[21] *augusti, anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo secundo.*

[22] *Sig+num Arnaldi de Finestres, qui hoc concedo et firmo firmarique rogo.*

Sig+num |[23] *Berengarii Bassan, sig+num Petri Mir, sig+num A. d·Alçamora, hujus rei testium.*

Sig(signe)*num mei Petri Cortiti, rectoris ecclesie Tregonis et notarii* |[24] *publici ejusdem loci, qui hoc scribi feci et clausi.*

[a] Sembla esmenat de *abus* a *auus*

200

Albesa i Preixens, 1353

En presència de l'abadessa de Vallverd, Pere de Sant Pere, procurador de Ramon Riambau, fa saber a Ramon de Preixens i la seva esposa Brunissenda, senyors de Preixens i de Mijanell, i als habitants d'aquests llocs, que d'ara endavant han de pagar a l'abadessa de Vallverd el cens de 800 sous anuals que fins llavors pagaven a Ramon Riambau.

► O M 1018.19. Pergamí, molt danyat, amb pèrdua de text per erosió al costat esquerre i per una gran taca a la part central.
Not. dors.: 1. *Leg 661/6*. 2. *N° 93*.

El notari d'aquest document ha estat identificat gràcies al seu signe, que coincideix perfectament amb el del document **195**.

[1] [·· 40 ch ·· *anno Domi*]*ni M°CCC° quinquagesimo tercio, Petrus de Santo Petro, scutifer et procurator honorabilis Raymundi* [*Riambau* ·· 10 ch ·· *ad in*]*fra scripta specialiter deputatus cum publico instrumento die secunda mensis* [·· 9 ch ··] *anno predicto per notarium infra scriptum confecto, in presencia mei, notarii,* |[2] [*et testium infra scriptorum ad hec specialiter vocatorum et rog*]*atorum, constitutus personaliter in loco Albesie, in domo, videlicet, honorabilis Raymundi* [*de Perexenz,* ·· 12 ch ·· *domini loci*] *de Perexenz, et domina Brunissendis, ejus uxor, similiter presentes erant, introducendo in jus, dominium, tenedonem et corporalem possesionem,* |[3] [·· 50 ch ·· *abb*]*atissam monasterii Sante Marie Vallis Viridis infra scriptam, presentem, et ejus conventum* [·· 35 ch ··] *nomine ejusdem conventus, tanquam publicam et auctenticam personam hec ab ipso procuratore, nomine dicti conventus et omnium illorum quorum interest* |[4] [·· 35 ch ·· *stipulantem et rec*]*ipientem, de censuali infra scripto, dixit ore tenus dictis conjugibus quod dictus venera*[*bilis* ·· 30 ch ··] *transtulerat et transportaverat in honorabilem et religiosam dominam abbatissam predictam et conventuum suum predictum omnes illos octingentos* |[5] [*solidos Jaccensium* ·· 40 ch ··] *universitates locorum de Perexenz et de Meyanel et earum singulares faciebant et facere* [*tenebantur* ·· 25 ch ··]? *is in instrumentis vendicionalibus inter ipsos et dictum honorabilem Raymundum Riambau confectis contentis et expressatis* [·· 4 ch ·· |[6] ·· 55 ch ··] *totumque locum suum jura, voces et acciones, questiones, peticiones et demandas* [·· 30 ch ·· *ordinarias*] *vel extraordinarias sive mixtas, cujuscumque sint generis vel speciey, quem, que et quas ipse habebat vel habere debebat aut* |[7] [·· 50 ch ·· *p*]*oterant vel expectare contra dictos honorabilem Raymundum de Perexenz et domin*[·· 40 ch ··] *singulares locorum de Perexenz et de Meyanel et quascumque alias personas ad dictum censuale, tam nomine fidejussorio* |[8] [·· 50 ch ·· *domi*]*ne abbatisse et ejus conventui dederat*

et concesserat prout hec et alia ⸢pro ·· 40 ch ··⸣. Quare, ex parte dicti Raymundi Riambau et ex potestate sibi per ipsum Raymundum atributa, ipsis conjugibus mandavit |[9] [·· 50 ch ··] *presenti et constitute, ut jam desuper fuit dictum, et dicto suo conve[ntui ·· 25 ch ·· notario infra scrip]to, nomine ipsius conventus tanquam publice et auctentice persone hec ab ipso Petro de Santo Petro, procuratore predicto, legitime stipu-*|[10]*⸢lanti et recipienti ·· 30 ch ··⸣ intererit, aut cui dicta domina abbatissa vel conventus predictus voluerint loco [sui, ·· 36 ch ··] Raymundo Riambau et suis ante dictum transportum et cessionem facere tenebantur et nulli alii persone vel personis [·· 10 ch ··* |[11] *·· 35 ch ··] Brunissendis, ejus uxor, predicti, dixerunt quod placebat eis et obtulerunt se paratos in omnibus [·· 40 ch ··] inde dicte domine abbatisse et suo conventui, aut cui ipsa vel suus conventus voluerint de dicto censuale parere, respondere,* |[12] *[·· 35 ch ··] ante dictum transportum et cessionem facere tenebantur. Et in signum vere obediencie, possesion⸢is ·· 30 ch ··⸣ Raymundo [de Perexenz] de massupio proprio sive abtraxit sex denarios Jaccenses et eos tradidit dicte domine abbatisse et eos voluit cedere ipsi abbatisse* |[13] *[·· 40 ch ··].*

Acta fuerunt hec die, anno et loco predictis, presentibus ad hec pro testibus convocatis ⸢specialiter electis ·· 40 ch ··⸣ Arnaldo Cortiti, presbitero Balagarii.

Et eadem die, dictus Petrus de Santo Petro, scutifer et procurator qui supra, |[14] *⸢·· 40 ch ·· dictis, a⸣ loco predicto Albesie accessit personaliter ad locum de Perexenz et tum fuit ⸢ab ·· 55 ch ··⸣os faciendi. Set postea, die quarta dicti mensis junii, anno predicto, dictus Petrus de Santo Petro* |[15] *[·· 40 ch ··] in loco predicto de Perexenz in eclesia ejusdem, ubi similiter dicta domina abbatissa presens erat [·· 40 ch ·· Raymundo de] Perexenz et domine Brunissendi, ejus uxori, retulerat mandavit ex parte ejusdem venerabilis Raymundi Riam-*|[16]*[bau ·· 35 ch ··] et singularibus de Perexenz et de Meyanel infra scriptis presentibus et aliis hominibus [·· 60 ch ··] publici instrumenti in hoc casu vicem epistole aut cujusvis alterius sitatis mandati penitus obtinentis* |[17] *[·· 40 ch ·· baju]lo dicti loci de Perexenz, Bernardo de la Serra et Guilelmo Corretger, sindicis loci predicti [·· 72 ch ··] Petro Johanis, Petro de Urgel, Petro de ⸢Pruynons⸣, Raymundo Aladrel et Thome* |[18] *[·· 45 ch ··]ti eodem de Perexenz, Bernardo Aladrel, Pericono d·Alentorn, Petro ça Vila et [·· 55 ch ··] dictis octingentis solidis Acrimontensium vel Jaccensium censualibus, quos universitates locorum de Perexenz et de Meyanel predictarum ac* |[19] *[·· 45 ch ·· Raym]undo de Perexenz, domino locorum eorundem, et domina Brunissende, ejus uxori, faciebant et facere tene[bantur ·· 25 ch ··] instrumentis vendicionalibus contentis honorabili Raymundo Riambau, civi Ilerde, predicte parerent, responderent et obedirent dicte domine* |[20] *[abbatisse ·· 30 ch ·· con]ventui suo, absenti, prout dicto Raymundo Riambau, civi predicto, et suis ante predictum transportum ⸢et cessionem teneban⸣tur, et nulli alii persone. Et dicti singulares, facto eis et cuilibet ex eis dicto mandato per dictum Petrum de Santo Petro, procuratorem, obtule-*|[21]*[runt ·· 43 ch ··] in omnibus et per omnia et dicte domine abbatisse et conventui suo parere, respondere et obe[dire ·· 15 ch ·· Raymun]do Riambau et suis ante predictum transportum et cessionem fecerunt et facere tenebantur.*

Acta fuerunt hec in dicto loco de Perexenz, die et anno |[22] *[·· 48 ch ··] Arnaldo Cor-*

titi, presbitero et Bernardo Çabaterii, Balagarii, ad hec convocatis specialiter electis.

[23] *[Ego, Bartholomeus Vincencii, ·· 25 ch ·· auc]toritate regia per totam terram et dominacionem illustrissimi domini regis Aragonum, predictis omnibus [interfui et hoc scripsi,] cum raso et emendato quinta linea, ubi dicitur "vel Jaccensium", et meo sig*(signe)*no clausi.*

201

Lleida, 4 novembre 1353

Ramon Riambau reconeix haver rebut del procurador de l'abadessa la quantitat de 552 sous jaquesos. Aquesta quantitat inclou, d'una banda, 446 sous i 6 diners jaquesos que el monestir devia a la universitat de Tragó (de la qual n'és ara senyor en Ramon Riambau). D'altra banda, inclou també 52 sous del censal que prestaven els llocs de Preixens i Mijanell i que Ramon Riambau havia traspassat al monestir de Vallverd; concretament, es tractava de la part proporcional que corresponia a la fracció de l'any que el censal encara era propietat de Ramon Riambau. Resta sense explicar el fet que la suma d'aquestes dues quantitats no coincideix amb l'import total del pagament.

► O M 1018.18. Pergamí.
Not. dors. : 1*. *Apoca DLII s. quos Raymundus Riambau accepit* [·· 7 ch ··] *Vallis Viridis. 1353.* 2. *Àpoca y luició de 552 s. jaquesos* ⌊*per* ·· 5 ch ··⌉ *de 800 s. acrimontesos propietat* [·· 10 ch ··] *446 s. 6 feta* [·· 9 ch ··] *de les* [·· 16 ch ··] *Ramon Riambau* [*de*] *Leyda,* [*en*] *poder de Nicolau* [·· 30 ch ··] *1353.* 3. *N 149*. 4. *Leg 661/5*. 5. *N⁰ 94*.

α 1552, Martí Marquina : Ma 233.

a 1988, J. M. Cots : Co 94.

[1] *Sit omnibus notum quod ego, Raymundus Riambau, civis Ilerde, cum hoc presenti publico instrumento conffiteor et in veritate recognoscho vobis, discreto Ray-|*[2]*mundo de la Torre, rectori cappelle castri domini regis civitatis Ilerde, procuratori et yconomo, ut asseritur, abbatisse, conventus et monasterii Sancte Marie de Val-|*[3]*vert, presenti, et vestris, quod vos, vice, loco et nomine abbatisse, conventus et monasterii predictorum, exsolvistis et tradidistis michi, et ego a vobis, nomine quo supra, habui et |*[4] *recepi numerando, quingentos quinquaginta et duos solidos Jaccensium, videliçet quadringentos quadraginta sex solidos et sex denarios Jaccensium, quos dicta do-|*[5]*mina abbatissa et conventus predictus debebat universsitati et hominibus loci de Tragó, et quinquaginta et duos solidos de fructu michi debito pro rata temporis |*[6] *usque in die quo predictum castrum de Tragó emi a dicta domina abbatissa, conventu et monasterio de Valvert predictis ex illis octingentis solidis Acrimontensium censu-|*[7]*alibus quos honorabilis Raymundus de Perexenç et Brunissendis, ejus uxor, et universsitates et singulares locorum de Perexenç et de Manianell, michi,*

dicto Ray-|[8]mundo Riambau, vendiderunt. Et ego, dictus Raymundus Riambau, missi seu tradidi predictos octingentos solidos Acrimontensium censuales in solucione castri de Tragó |[9] predicti dicte domine abbatisse et conventui ejusdem monasterii. De quibus quingentis quinquaginta et duobus solidos Jaccensium, michi, dicto Raymundo, solvit et tra-|[10]didit nomine vestri, Raymundus de Perexenç, filius dicti Raymundi de Perexenç, ducentos triginta solidos. Et Salvator Textoris, presbiter, solvit et tradidit michi |[11] ducentos septuaginta solidos.

Et quia de predictis ad totam meam voluntatem vestri bene paccatus suum et contentus, igitur renuncio scienter excepcioni non habitorum |[12] et non receptorum dictorum qunigentorum quinquaginta et duorum solidorum Jaccensium, ac pecunie non numerate, et doli et in factum.

Actum est hoc Ilerde, quarta die novembris, |[13] anno a Nativitate Domini millesimo CCC^o quinquagesimo tercio.

Sig+num Raymundi Riambau predicti, qui hoc concedo et firmo, testesque firmare rogo.

Sig+num An-|[14]thoni de Riuras, scutifferi honorabilis Raymundi predicti, sig+num Laurencii de Nogués, curssoris Ilerde, testium.

[15] *Sig*(signe)*um*[a] *mei, Nicholai* [·· 15 ch ··] *auctoritate regia, qui premissis interfui et hoc instrumentum scripsi et clausi.*

[a] Signe consistent en una N adornada

202

8 agost 1354

Balaguer Astruch, d'Àger, reconeix haver rebut 300 sous agramuntesos de l'abadessa Elisenda. D'aquesta manera es redimeix un censal al qual estava obligat el monestir i els seus vassalls de Blancafort.

▸ O M 1018.20. Pergamí.
Not. dors.: 1. ⸮*Apoca* ·· 9 ch ··⸮. 2. *Apocha de quantitat que la abadessa donà per·a luir un sensal. 1354*. 3. *Leg 661/7*. 4. *N° 96*.

a 1988, J. M. Cots : Co 95.

[1] *Noverint universi quod ego, Balagarius Astruch, d·Age, per me et meos, cum hoc presenti publico* [*instrumento*] *perpetuo valituro, confiteor vobis, honorabili domine Elicsendi, Dei gracia abbatisse monasterii beate |[2] Marie Vallis Viridis, alias vocati de Tregó, quod vos, pro redempcione et in solutu proprietatis illorum quinquaginta solidorum*

Acrimontensium de violario quos universitas loci de Blanchafort michi facere tenebatur |[3] *annuatim in festo beati Martini confesoris, titulo vendicionis per universitatem dicti loci de Blanchafort ad vestri instanciam et pro vobis michi facte de octuaginta tribus solidis quatuor* |[4] *denariis Acrimontensium de violario cum instrumento publico per discretum Arnaldum de Berga, notarium publicum regia auctoritate sumpto in loco predicto de Blanchafort, quarto idus novembris, anno Domini millesimo* |[5] *trescentesimo quinquagesimo secundo, quod vobis cancellari mando, solvistis et tradidistis michi, et ego habui et recepi numerando, trescentos solidos Acrimontensium quos, re vera, rece-*|[6]*pistis ex precio dicti violarii et non amplius, non obstante quod, in instrumento vendicionis ejusdem, dicti homines de Blanchafort, venditores dicti violarii, a me fuerint* |[7] *confesi se pro precio dictorum LXXX trium solidorum quatuor denariorum de violario recepisse quingentos solidos Acrimontensium, ex quibus restabant adhuc per me ad solvendum, pro eo quia trac-*|[8]*tabatur inter me et ipsos de redempcione ipsorum, ducentos solidos Acrimontensium. Nec minus confiteor me habuisse et recepissse a vobis pro pensione hujus anni dictorum quinquaginta solidorum*[a] |[9] *facto compoto pro tempore preterito usque ad presentem diem triginta septem solidos sex denarios Acrimontensium.*

Et quia de predictis trescentis solidis, una cum pensione predicta, |[10] *ad meam voluntatem bene vestri et dictorum hominum dicti loci de Blanchafort paccatus sum et contentus, ideo renuncio excepcioni predicte peccunie a vobis non habite, nu-*|[11]*merate et recepte, et doli in factum. Quapropter absolvo vos et dictos homines prefati loci de Blanchafort et bona vestra et ipsorum a prestacione violarii predicti et* |[12] *ab omni accione, peticione, questione et demanda, reali et personali, ordinaria et extraordinaria, utili sive mixta, et alia quacumque et cujuscumque generis vel* |[13] *speciey*[b] *sit, quam contra vos vel homines predictos seu quemlibet ipsorum vel eorum bona, pretextu seu occasione violarii predicti seu emergentibus vel dependen-*|[14]*tibus ex eodem, posse, in judicio vel extra, facere vel movere. Mandans, nichilominus, cum hoc eodem instrumento, quod vice epistole et specialis mandati in hoc casu* |[15] *gerere volo, vobis et dictis hominibus et cuilibet ipsorum, cancellarii quascumque obligaciones et instrumenta per quoscumque notarios in quorum pose, pretextu dicti violarii* |[16] *seu dependentibus ex eodem, sumpte vel facta existant. Et nichilominus, cedo, dono et concedo vobis et dictis hominibus totum locum meum et jus, voces, acciones,* |[17] *peticiones, questiones et demandas, reales et personales et alias quascumque, et cujuscumque generis vel speciey sint, michi pertinentes aut pertinere debentes in et* |[18] *super bonis vestris et dictorum hominum et cujuslibet ipsorum pretextu violarii jam dicti. Constituendo vos et dictos homines, in et super predictis omnibus per me* |[19] *vobis cesis et superius concesis, veros dominos et procuratores ut in rem vestram propriam et specialem, prout melius, utilius et sanius potest dici, intelligi, scribi* |[20] *seu etiam excogitari ad vestri comodum et dictorum hominum bonum et sanum intellectum.*

Quod est actum sexto idus augusti, anno Domini millesimo CCC L^{o} |[21] *quarto.*

Sig+num Balagarii Astruch predictum, qui hec concedo et firmo.

Testes hujus rey sunt Petrus de Guàrdia, canonicus Trempi, et Raymundus |[22] *d·Àger.*

Sig(signe)*num mei, Arnaldi de Berga, notarii publici Ageris, auctoritate venerabilis Johannis de Sentlís, rectoris ecclesie ejusdem, qui hoc scribi feci et clausi.*

[a] Duplicat a l'inici de la línia següent [b] Ad lit.: *sepciey*

203

Tragó, 5 març – 23 juliol 1355

Compromís i sentència arbitral entre Ramon Riambau, senyor de Tragó, i Arnau Mirada, veí de Montessor, per raó dels impostos relatius a certes terres que el segon té en el terme de Tragó.

▸ O M 2527.20. Pergamí, carta partida.
Not. dors.: 1. *Carta d·una qüestió que ere enfre en Ramon Riambau d·una part e n·Arnau Mirada de Montasor.* 2*. *Sententia*. 3. *L 1653/15*.

Compromís

[1] *Noverint universi quod, cum questio sive controversia vertitur seu verti speratur inter honorabilem Raymundum Riambau, cives Ilerde ac dominus loci Tragonis, ex una parte, agentem, et Arnaldum Mirada, ex altera, defendentem, quia dictus Raymundus Riambau petit eidem Arnaldum Mirada besties quos ipse* |[2] *Arnaldus debebat eidem Raymundum racione pernis*[a]*, caregis, batudis, racione dominorum pernatum*[b] *et predia, que una vocatur de·n Obach et alia vocatur de Vilanova et media de·na Girveta, et eciam quia dictus Raymundus petit a dicto Arnaldo Mirada quinque sexsuaginarias in quibus* |[3] *ipse Arnaldus, ut aserit, in pena incidit* ⌊*eidem Raymundo racione predicta*⌋*, quare dictus Arnaldus contrarium aserebat. Et pro predictis omnibus et singulis eidem honorabilem Raymundum Riambau, agentem, et Arnaldum Mirada, defendentem, compromitunt in reverendum dominum Franciscum, Dei gracia abbatem monasterii Sancti Petri Ageris, absentem* |[4] *tanquam presentem, et notarium infra scriptum stipulantem et recipientem, et honorabilem Arnaldum Cortit, civis Ilerde et dominus loci de Matxare, presentem, tanquam ut arbitros et arbitratores et amicabiles compositores, ita quod quidquid per dictos arbitros et arbitratores actum, gestum, pronunciatum, declaratum seu* |[5] *eciam sentenciatum fuerit super predictis, jure, laudo vel composicione fuerit per ipsos declaratum seu eciam sentenciatum, partes predicte habens ratum et firmatum, et quod posint in predictis procedere simpliciter, sumarie et de plano, sine strepitu et figura judicii, diebus feriatis vel non, et hoc sub pena* |[6] *quinquaginta morabatinos aureos, bonos et rectis ponderis, ex quibus medietas lucretur parti obedienti et alia arbi-*

trium predictorum. Et ut predictis majori obtineant firmitatem, partes predictas jurarunt, sanctis Dei euvangelia et crucem Domini coram eis et quisque eorum posita et tacta, contra premi-|[7]ssa vel circa premissorum non contravenire, verbo vel facto, palam seu occulte. Et quod dictum compromissum duret et abeat suam roborem. Unde ad festum Resureccionis Domini etiam volunt partes predictas quod dictos dominos arbitros et arbitratores posint ipsum compromissum prorogare de |[8] dicto festo Resureccionis Domini ad unum annum tunch proxime venturum et continue numeraturum et completum. Et pro predictis omnibus et singulis atendendis firmiter et complendis, obligarent se et bona [sua omnia], in posse notarii infra scripti tanquam publice et autentice persone, nomine illorum quorum |[9] interest, intererit vel poterit interesse, legitime stipulanti et recipienti, mbilia et inmobilia, specialiter et generaliter, ubique habita et habenda. Renunciantes omni juri, legi, canonico et civili, consuetudini, privilegii, usaticii seu constitucioni contra omnia et singula predictorum facientim sicut |[10] melius et utilius potest dici, intelligi, scribi seu excogitari ad bonum intellectum.

Quod est actum Tragonis, quinta die mensis marcii, anno a Nativitate Domini M°CCC°L° quinto.

Sig+num honorabili Raymundo Riambau, sig+num Arnaldi Mirada, predictorum, qui hoc jurarunt, laudarunt et firmarunt, |[11] testesque fimari rogarunt.

Sig+num Petri Ermengou, sig+num Petri dez Quer, hujus rey testium.

Sentència

[11] *Postea, die vicessima tercia die julii, anno predicto, dicti domini arbitri et arbitratores, partibus presentibus, instantibus et requirentibus sentenciam fieri super predictis, dicti domini arbitri et arbitra-|[12]tores et amigabiles compositores de voluntate partium tulerunt sentenciam super predictis modum qui sequitur:*

In Christi nomine. Noverint universi quod nos, Franciscus, Dei gracia abbas predictus, et honorabilis Arnaldus Cortit predictus, arbitri, arbitratores et amicabiles compositores super questione que vertebatur |[13] seu verti sperabatur inter ipsum honorabilem Raymundum Riambau ex una parte, dominum Tragonis, et Arnaldum Mirada, habitatorem de Montassor ex altera, super pernis[a] seu pernatis[b] quas dictus dominus Raymundus petit sibi debere fieri racione posessionum quas idem Arnaldus posidebat in loco seu termino Tra-|[14]gonis, et super quibusdam penis appositis LX solidorum ad mandatum dicti domini seu bajuli sui contra dictum Arnaldum Mirada factis, et super omnibus aliis dependentibus seu emergentibus ex eisdem usque ad hunc presentem diem,

Dicimus et pronunciamus quod honorabilis dominus Raymundus Riambau, dominus loci Tragonis, |[15] reddat et restituat dicto Arnaldo Mirada hospicium et omnia pertinencia ospicio et omnes possessiones et alia bona que dictus Arnaldus Mirada habebat in loco seu terminis de Tragó.

Item pronunciamus et dicimus quod Arnaldus Mirada solvat dicto domino Raymundo, pro pernada[b] *d·en Hobach, omnia jura* |[16] *racione dicte pernate*[b] *pertinencie eidem domino Raymundo a tribus annis citra nisi infra spacium quindecim dierum probaverit se solvisse in posse dicti domini vel ejus bajuli.*

Item dicimus et pronunciamus quod dictus dominus Raymundus, pro ⌊*pen*⌉*is et aliis expensis, penes se retinuat fructus super olivarum et bladum* |[17] *per ipsum receptos de possesionibus dicti Arnaldi Mirada in termino Tragonis constitutis, et quod dictus Arnaldus Mirada non posit ab eo pro eis aliquid petere nec habere nec aliquam retencionem facere racione servici per eum debito.*

Item dicimus et pronunciamus quod dictus Arnaldus Mirada sit caput honoris |[18] *de·na Argentera et media de·na Girveta a modo et quod teneatur pro predicta honore et media dicto domino Raymundo pro servicio consueto et eidem pertinenti respondere a tribus annis citra ex quibus idem Raymundus est dominus dicti loci.*

Item dicimus et pronunciamus quod pro honore illa de·na Agentera et media de·n Girveta |[19] *pro dictis tribus annis preteritis in quibus dictus Raymundus factus est dominus dicti loci, pro servicio eidem debito, dictus Arnaldus Mirada teneatur ei dare et solvere LX solidos solutores inch ad festum Omnium Sanctorum proxime venturum.*

Item dicimus et pronunciamus quod, si qua servicia per dictam honorem de·na Argentera et media de na Girveta debentur de |[20] *tribus annis preteritis ex quibus dictus Raymundus factus est dominus dicti loci, aplicentur et sint dicti Arnaldi Mirada in adjutorium LX solidorum predictorum.*

Item dicimus et pronunciamus quod dictus Arnaldus Mirada, racione bonorum que obtinet in loco Traguonis, habeat facere seu prestare homagium et juramentum, quod in anno per quatuor menses continue |[21] *vel inter paulatim habeant fovere domicilium et larem per se vel interpositam personam in dicto loco Tragonis, domino Raymundo, domino dicti loci.*

Item dicimus et pronunciamus quod quiqua partium contra venerit, quod incidat in penam in compromisso appossitam quociens contra aliqua vel aliquod premissorum venerit, sentencia per nos lata nichilominus suo robore |[22] *permansuro.*

Item dicimus et pronunciamus quod presens sentencia largius dictetur prout poterit ad consilium alicujus sapientis, substancia tamen non mutata.

Item dicimus et pronunciamus quod si qua dubia obscura ex predictis emerserint, nos, predicti arbitri, posimus ea corigere vel emendare quociens nobis vissum fuerit.

Lata et data fuit hec sentencia, et per partes |[23] *predictas laudata, aprobata et emologata, die et anno prefixis, presentibus pro testibus ad hec vocatis, rogatis et electis sunt honorabiles Guilelmus çes Pl*⌊*an*⌉*es, officialis Ageris, et Nicholaus Riambau, civis Ilerde.*

[24] *Sig*(signe)*num mei, Petri Cortiti, rectoris ecclesie Tregonis et notarii publici*[c] *ejusdem loci, qui hoc scribi feci, cum supra posito in tercia linea, ubi legitur "eidem Raymundo racione predicta", et raso et emendato in VII*[a] *linea, ub legitur "duret", cum supra* |[25] *posito in octava linea, ubi legitur "sua omnia", et homnibus et singulis supra dictis, una cum testibus, presens fui et sacramentum et obligacionem recepi et clausi.*

[a] *perna*: impost consistent en una cuixa o espatlla de porc o el seu equivalent en diners ([*DCVB*], [*Bonnassie 1973*, cap. 10]); derivaria del dret d'alberga, és a dir, el dret del senyor a allotjar-se durant un cert temps en casa del vassall [*Bonnassie 1973*, cap. 10] [b] *pernada*: habitatge de camp —mas, masada, borda, etc— o una fracció d'ell [*DCVB*]; a la línia 13 apareix clarament com a sinònim de *perna* (vegi's la nota precedent), la qual cosa suggereix que una pernada se'n deia així perquè tindria associada l'obligació de pagar una perna [c] Ad lit.: *pubcli*

204

Castelló de Farfanya i Vallverd, 4 agost 1355

*Addicions i modificacions a l'acord entre el monestir de Vallverd i Ramon Riambau, ara senyor de Tragó (document **196**). Van ser establertes per Joan Alamany, jutge ordinari del comtat d'Urgell i del vescomtat d'Àger. D'una banda, s'eliminen les restriccions que aquell acord especificava sobre els dies i hores en què el monestir podia usar l'aigua de Balçolà per a regar les seves possessions en aquella partida. D'altra banda, s'estableix que el monestir ha de pagar delme al senyor i als castlans per tres peces concretes de terra, però no per la resta de les seves possessions.*

► O M 2528.19. Pergamí, carta partida.
Not. dors.: 1*. *Concòrdia entre lo monestir de Vallvert y en Ramon Riambau sobre·l regar*. 2. *L 1653/33*.

[1] *Noverint universi quod in presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum ad hec vocatorum et specialiter rogatorum, constituta*[a] *personaliter honorabilis* |[2] *et religiosa domina Elichsendis, Dei gracia abbatissa Vallis Viridi, alias cognominati de Tregone, in loco Castellionis Farfanie, coram venerabilem et discretum* |[3] *Johannem Alamanni, legum doctorem, tanquam judicem ordinarium comitatus Urgelli et vicecomitatus Ageris, ex parte una, et honorabilis* |[4] *Raymundus Rianbau, civis Illerde et dominus de Tregó, ex altera parte, presentibus predictis partibus et consencieentibus*[sic] *super*[a] *aliquas questiones* |[5] *que inter eos oriebantur super possessionibus rigandis quas monasterium ante dictum habet in loco predicto, termino vocato Balçolà, tamen, pro bono pacis et con-*|[6]*cordie, fuit factum per ipsum venerabilem et discretum Johannem capitulum sequens sive declaratio subscripta*[b] *sub hiis verbis ad declaracionem* |[7] *premissorum et infra scriptorum:*

Com qüestió fos entre la honrada e religiosa[a] *madona Elichsèn, per la gràcia de Déu abbadessa del monestir de Valvert, e·l* |[8] *covent seu, de la una part, e·l honrat en Ramon Rianbau, senyor de Tregó e ciutadà de Leyda, de la altra.*

E açò per occasió d·un capítol |[9] *que és entre los capítols feyts entre los*[c] *dits honrats madona la abbadessa e·l dit en Ramon Rianbau, sobre la venda la qual la dita madona* |[10] *abbadessa e·l seu convent feeren al dit honrat en Ramon Rianbau* [a]*del loch*[a] *de Tregó, lo qual capítol comença "Item és emprès que pus que·l* |[11] *dit monestir és dins lo terme del dit loch et cetera"*[d]*. E per occasió d·un altre capítol que comença "Item és emprès que madona la abbadessa e con-*|[12]*vent damont dit pugen regar d·una aygua et cetera"*[e]*. E açò per tal com la dita madona afermave que de aquela aygua apellada de Balçolà* |[13] *pot regar les possessions que ha en Balçolà lo monestir, no solament tots disaptes d·ora de vespres tro al diluns misses soltes,* |[14] *segons que·l capítol par que rahon, ans en altres temps e dies e ores de la setmana, axí com un altre habitador de Tregó avén* |[15] *possessions en Balçolà, lo dit honrat en Ramon Rianbau emperò tenie e afermave lo contrari. Perçò, los dits honrats ma-*|[16]*dona la abbadessa e convent e en Ramon Rianbau, volén remoure tota qüestió, declararen e convingeren que la dita madona abbadessa e monestir* |[17] *puxen regar e fer regar les dites possessions que an en Balçolà franchament e quítia, e axí complidament, com qualsevol* |[18] *habitant de Tregó pot regar les possessions que ha en lo dit terme apellat Balçolà e de la aygua apellada de Balçolà.*

Item ere |[19] *qüestió* ⌊*entre*⌋ *les dites parts sobre aquel capítol que comença "Item que la dita abbadessa e convent agen a pagar quèstia et cetera"*[f]*. Perçò, com la* |[20] *dita madona ç·abadesa afirmave que per les possessions*[g] *que ha lo monestir e que antigament foren d·en Guillem Pebrada, les quals són* |[21] *aquestes que·s seguexen:*[h] *primerament d·un loch a Balçolà, que afronte de la una part ab en Ramon de Myllà, e de la altra en la* |[22] *carrera que va per mig de Balçolà, e de la altra ab en Bernat Miró, item un comelar que fo d·en Guillem Navarre, que afronte ab* |[23] *n·Anthoni Romeu, e en la cèquia que va al Solà, e ab en Bernat Payllarés, item una sort a la Cantarella que fo d·en Guillem* |[24] *Pebrada, que afronte ab Nuguera e ab en Pere Cathalà e ab en Pere de Barbeles, no devien pagar delme al dit honrat* |[25] *en Ramon Rianbau, fo convengut e declarat que la dicta madona la abbadessa e convent pach e age a pagar delma dels* |[26] *fruyts que exiran de les dytes possessions a el e als castllans segons que ere acustumat antigament, e que les altres* |[27] *possessions*[a] *del monestir romangen franques de delme.*

Quod est actum quarta die augusti, anno a Nativitate Domini |[28] *millesimo CCC*^{o} *quinquagesimo quinto.*

Sig+num nostri, abbatisse predicte, sig+num Berengarie d·Alçamora, priorisse monasterii |[29] *prelibati, sig+num Beatriçis de Castre, sacriste* ⌊*dicti*⌋ *monasterii, omnes*

in simul capitullum facientes ad sonum campane |[30] *prout est in similibus fieri asuetum, que omnibus et singulis firmamus, laudamus et aprobamus, firmarique rogamus.*

Pre-|[31]*sentibus testibus ad firmam domine abbatisse predicte e ad firmam domini Raymundi jam dicti, Petro Aemar, bajulo Cas-*|[32]*tellionis Farfanie, et Bonanato Rianbau, habitator Illerde. Et ad firmam priorise et sacristane in dicto monasterio testibus Guilelmo* |[33] *Adolf*|*i*?|*, vicino Illerde, et Arnaldo Payllarés, presbitero et donato dicti monasterii.*

[34] *Sig*(signe)*num mei, Guilelmi Desbordeyllat, actoritate regia generalis notarii per totam terram et* |[35] *dominacionem illustrissimi domini regis Aragonum, qui predictis interfui, scripsi et* |[36] *clausi, cum supra posito in nonadecima linea, ubi legitur "entre", et in XXIX*[a] *linea, ubi legitur "dicti".*

[a] Esmenat [b] Ad lit.: *subcripta* [c] Ad lit.: *lo* [d] Document **196**, línies 30–31 [e] Document **196**, línies 42–45 [f] Document **196**, línies 39–41 [g] Ad lit.: *possions* [h] Vegi's el document **131**

205

5 agost 1355

El monestir de Vallverd estableix unes terres de Salaverd a Arnau de Fet. A canvi, aquest s'obliga a un cens anual de 2 cafissos i 5 faneques de blat, i a tenir residència a Salaverd.

► O M 1018.21. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Stablimen*t *de certs troços a* II *caffi*[*ços*] *y sinc faneques de forment e*|*x*?| *Salavert* (esmenat; abans hi deia *Vallvert*). *1355.* 2. [·· 25 ch ··] *Arnald*|*i*?| *de Fet* [·· 10 ch ··] *monasterio* [·· 10 ch ··]. 3. *Leg 661/8*. 4. *N*^{o} *97*.

α Segle XVIII : Ru 29.1.

β Segle XVIII, *ex* α : Ru′ 29.1.

a 1988, J. M. Cots : Co 96.

[1] *Noverint universsi quod nos, Elichsendis, Dei gracia abbatissa monasteri Sancte Marie Vallis Viridis, Berengaria d·Alçamora, priorissa, Beatrix de Castre, sacriste, ejusdem monasterii, in capitulo congregatas, cum plures non sint, per modum* |[2] *capitulli, prout in dicto monasterio ad vocem campane asuetum est capitulum congregari, notario et testibus infra scriptis presentibus, atendentes terras sive possessiones infra scriptas fore magis utilis dicto monasterio ad censsum sive* |[3] *tributum infra scriptum tradere quam ad opus dicti monasterii retinere, idcirco, omnes in simul superius nominate in dicto capitulo congregate, pro utilitate dicti monasterii, damus, tradimus et in perpetuum concedimus ad jurs emphiteoticum* |[4] *vobis, Arnaldo de Feet, habitatori de Salavert, et*

vestris cui vel quibus volueritis, possesiones infra scriptas situatas in termino loci predicti de Salavert prout secuntur:

Primo videlicet, unam sortem cum arboribus plantatis, confrontatam |[5] ex prima parte in via publica, et de secunda cum Raymundo de Salavert, et de tercia in vinea Arnaldi Payllarés,

Item aliam sortem als Perés, confrontatam cum Raymundo de Salavert et cum Arnaldo Steva.

Item aliam sortem nominatam als |[6] Prunés, confrontatam cum Raymundo de Salavert, cum Arnaldo Esteva et in via publica.

Item aliam sortem nominatam lo Clot, confrontatam de prima parte cum Raymundo de Salavert et cum Arnaldo Esteva et in via publica.

Item quandam |[7] sortem ubi dicitur a la Plana, confrontatam de duabus partibus cum Arnaldo Steva et de tercia cum Arnaldo Payllarés.

Item aliam peciam terre sitam a la Coma de la Figuera, confrontatam en la coma de Matheu et cum Arnaldo Payllarés.

Item |[8] aliam terram a la Conomina confrontatam in torrente, cum Raymundo de Salavert et cum Arnaldo Esteva.

Item unam sortanelam a la Coma, confrontatam in torrente et in prato de la eglésia.

Item quoddam trocium terre situa-|[9]tum ibidem, confrontatum de prima parte in torrente, de secunda et tercia cum Arnaldo Esteva et cum Raymundo de Salavert.

Item aliam terram al Comelar Lastanós, confrontatam al Toçalet del monestir et cum Arnaldo Esteva.

Et sic, quantum |[10] predicte possessiones et confrontaciones ambiunt et includunt, sic damus vobis, dicto adquisitori, et vestris in perpetuum, ad imphiteosim et sub modis et condicionibus infra scriptis, videliçet quod vos, et vestri qui post vos |[11] dictas possessiones tenuerint, faciatis et tribuatis nobis et dicto monasterio quolibet anno in festo beate Marie mensis augusti, videlicet, duo kaficia et quinque fanechas tritici boni, pulcri, novi de sexa |[12] et recipientis ad rectam mensuram Thamariti. Ac eciam dictas possessiones teneamini tenere melioratas et in aliquo non deterioratas. Nec eciam eligatis alium dominum nisi nos et successoribus nostris in dicto monasterio. |[13] Et teneatis vos et qui dictas possessiones post vos tenuerint vestrum domicilium et habitanciam in dicto loco de Salavert, quod si non feceritis, eo casu admitatis dictas possessiones et cadant in comissu nobis et dicto |[14] monasterio. Et, inquam, teneamini vos et successores vestros emparamenta et testaciones tenere, sive emparas factas per nos vel procuratorem aut bajulum vel alium loco nostri, sub pena quinque solidorum Acrimontensium aplicandorum

nobis |[15] *et dicto monasterio pro qualibet viçe quod comiseritis seu incideritis in eadem. Et si forte, quod absit, cesaveritis in solucione dicti tributi per duos annos, eo casu cadant in comissu dictas possessiones, et nos seu* |[16] *succesores nostras in dicto monasterio possimus propria actoritate, omnem solempnitatem*[a] *et consuetudinem dimisam, eas ut res proprias ocuppare. Et si dictas possessiones vendere aut alienare volueritis, quod* |[17] *teneamini presentare nobis faticam a tempore*[b] *vendicionis facte in antea per decem dies computandos, et si retinere voluerimus pro eo precio quo alius veraciter obtulerit se daturum ad opus dicti monasterii, vel cui voluerimus, id facere possimus* |[18] *infra spacium aliorum decem dierum; alias faciatis de eisdem vestri vestrorumque voluntates perpetuo, ad dandum, vendendum, alienandum quoquomodo, salvo tamen dictum tributum, faticam, dominio et alio nostro pleno jure. Sub his* |[19] *condicionibus et non alias, damus vobis, jam dicto adquisitori, et vestris predictas possessiones.*

Et ego, predictus Arnaldus de Feet, recipio a vobis, dictis donatricibus, predictas possessiones sub modis, formis et condicionibus predictis, |[20] *que et quas promito vobis et vestris successoribus in dicto monasterio atendere firmiter et complere sub bonorum omnium meorum, ipotheca et obligacione.*

Quod est actum die quinta mensis augusti, anno a Nativitate Domini millesimo |[21] *trescentesimo L° quinto.*

Sig+num nostri, domine Elichsendis, abbatisse predicte, sig+num Berengarie d'Alçamora, priorisse prenominate, sig+num Beatricis de Castre, sacriste predicte, omnes in simul, cum plures non sint, qui |[22] *hoc firmamus, laudamus et aprobamus, firmarique rogamus.*

Sig+num Arnaldi Payllarés, presbiter et donatus dicti monasterii, sig+num Raymundi de Salavert, habitatoris de Salavert, testium.

[23] [*Sig*](signe)*num mei, Guilelmi Desbordeyllat, actoritate regia generalis notarius per totam terram et dominacionem illustrissimi dimini regis Aragonum, qui, una cum dictis testibus, predictis interffui,* |[24] *scripsi et clausi. Constat, autem, de supra posito in septimadeçima linea, ubi legitur "per deçem dies".*

[a] Ad lit.: *solepmnitatem* [b] Ad lit.: *tepmore*

205 bis

1355–57

Dècima biennal concedida el 1355 pel papa Innocenci V al rei Pere el Cerimoniós. Col·lecta del bisbat d'Urgell i de l'abadiat d'Àger.

▸ O Barcelona, *Arxiu de la Corona d'Aragó*, Reial Patrimoni de Catalunya, Mestre Racional, reg. 1798.

81v,11 *Abbatissa monasterii de Valvert, CL s.*
12 *Solvit pro prima solucione primi anni* _____ *LXXV solidos Acrimontensium.*
13 *Item pro II^a* _____ *LXXV solidos.*
14 *Solvit pro prima solucione secundi anni* _____ *LXXV solidos.*
15 *Item pro II^a* _____ *LXXV solidos.*

206

8 juliol 1356

L'abadessa de Vallverd protesta per l'impost de terratge que el batlle i jurats d'Estopanyà havien aplicat sobre la Torre de Salze.

▸ O M 1018.22. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Abba¦tisse* ·· 4 ch ··⁇ *protestacio et responssio* [·· 12 ch ··] ¦*cui*⁇ *non est satisfactum.* 2*. *Protestatio per abbatissam Vallis Viridis contra bajulum de Stopanyano, qui compellebat possessorem Turris de Salze contribuere in communibus. 1356.* 3. *De la Torre de Sàlzer*. 4. *Leg 661/9*. 5. *N° 98*.

a 1988, J. M. Cots : Co 97.

[1] *Noverint universi quod in presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum, die veneris intitulata VIII° idus julii, anno Domini millesimo CCC^oL^oVI^o, in loco Stopanyani, in* |[2] *ospicio Jacobi Merini, magistri in artibus, hora terciarum, fuit personaliter constituta honorabilis et religiosa domina Eligsendis, Dei gracia abbatissa monasterii Vallis Vi-*|[3]*ridis, ubi similiter erant personaliter constituti honorabilis Raymundus Bolló, bajulus dicti loci de Stopanyà, Raymundus de les Eres, adenantatus seu juratus dicti loci, Guylelmus* |[4] *Porta, Dominicus de Vila, notarius, et alii probi homines ejusdem loci. Et dicta domina abbatissa fecit presentem requisicionem seu protestacionem prout sequitur in hunc modum:*

[5] *Cum monasterium Sancte Marie Vallis Viridis habeat, teneat et possideat quandam turrim cum terris, vineis et possessionibus et dominicaturis inclusam infra terminos* |[6] *loci de Stopanyà, franquam, liberam et quitiam, et sine omni servitute nisi soli Deo, et ita semper habuit et tenuit, habuerunt et tenuerunt omnes illi qui pro dicto monasterio ad* |[7] *censum* [·· 7 ch ··] *a tanto tempore citra quod memoria hominum in contrarium non existat. Et vos, venerabilis Raymundus Bolló, bajulus loci de Stopanyano, Raymundus de les* |[8] *Eres* ¦*et Periconus Caldes*⁇*, jurati seu adenantati, seu predecessores vestri et probi homines dicti loci de Stopanyà, honore vestro salvo, contra jus et non in modicum preju-*|[9]*dicium dicti monasterii,*

dictam turrim cum omnibus ejusdem dominicaturis et possessionibus jaccastis et computastis, ut asseritur, in communi dicti loci anno proxime preterito |[10] *jaccato seu computato, et hoc noviter cum nunquam talia predecessores vestri atemptassent gravando monasterium et ecclesiam Dei. Et nichilominus emparastis ad instanciam* |[11] *Petri de la Múrria et Arnaldi Porta, tunc jurati seu adenantati dicti loci, et emparatum terragium dominicaturorum et possessionum dicte turris de facto tenetis, cum de* |[12] *jure nec de consuetudine minime possitis, venientes contra canonica statuta et canonicas sancciones. Nunc vero, Eligsendis, Dei gracia abbatissa monasterii Sancte* |[13] *Marie Vallis Viridis, volens vitare scandalum, detrimentum et injuriam monasterii predicti, tanquam illa cujus interest, ad hoc ut ad alia juris remedia re-*|[14]*currere valeat oportuna, protestando requisivit dictos bajulum et juratos dicti loci de Stopanyà ut dictam emparam de dicto terragio factam revocent, et revocatam* |[15] *et nullam habeant, et ipsam abbatissam nec ejus monasterium ex inde racionibus predictis gravent neque molestent, ymmo verius eos expolient juribus monasterii* |[16] *predicti, sed dictum terragium integrum ei, vel cui voluerit, tradi faciant. Alias, nunc ut ex tunc, et ex tunc ut ex nunc, dicit eos male fidei possessores, inhi-*|[17]*bens et prohibens eis ne ad dictum terragium seu ad aliquos fructus accedant, cum fieret contra jus et contra eorum animas et prejudicium multum grave bona eadem* |[18] [·· 10 ch ··] *libertatem indebite ocupando, intendens per se et suum monasterium dictum terragium et omnes fructus exhigere et petere et postulare a dictis baju-*|[19]⸢*lo et juratis seu adenantatibus, seu suorum*⸣ *predecessoribus et a bonis suis, et contra ipsos procedere tanquam invasores et ocupatores rerum ecclesiasticarum per constituciones sacri conci-*|[20]*lii* ⸢*Terraconensis* ·· 6 ch ··⸣ *juris remediis optimis. Et ne dictum terragium et fructus predicti inde valeant consumi seu devastari et ne in posterum sibi et ejus mo-*|[21]*nasterio possit prejudicium generari, quin ea a vobis exhigere valeat et habere. Ipsa abbatissa, ad certitudinem presencium providenciumque futurorum et ad conservacionem sui juris* |[22] *de predictis omnibus et singulis, mandavit fieri presens publicum et testimoniale instrumentum per notarium infra scriptum.*

Quod fuit factum loco die et anno quibus supra, presentibus |[23] *testibus ad hec vocatis fratre Raymundo de Comelles, priore Sancti Vincencii de Stopanyano, Guilelmo Desbordeyllat, notario auctoritate regia, et Dominico de Villa, notario loci de Stopanyano.*

[24] *Et in continenti, predicti bajulus et Raymundus de les Eres, juratus, petierunt copiam de predictis et quod non clauderem instrumentum, donec idem bajulus et adenantati dedissent* |[25] *suam responsionem quam in fine dicte protestacionis miti jusserunt, presentibus testibus supra dictis.*

Postea, die mercurii, in vesperis, tercio idus julii, anno predicto, fuit |[26] *tradita bajulo et juratis per me, notarium infra scriptum, copia protestacionis predicte, presentibus testibus Bernardo Falchó, et Guilelmo de Arganosio, presbiteris loci de Stopanyà.*

[27] *Postea, die jovis intitulata pridie idus julii, hora tercie, predicti bajulus et jurati obtulerunt suam responsionem in scriptis prout sequitur:*

> *Et dicti bajulus* |[28] *et* [*jurati, respon*]*dendo predictis, dixerunt quod cum nemini faciat injuriam qui jure suo utitur, idcirco predicti dicunt quod, salvo honore partis protestantis, universitas* |[29] [·· 15 ch ··]*it a tanto tempore citra quod memoria hominum in contrarium non existit, in paciffica possessione jaccandi seu imponendi comunia quolibet* |[30] [·· 15 ch ··] *expostulat super Turri de Salçe et possessionibus suis, sicut super aliis possessionibus termini loci de Stopanyà, et quia sic actenus sui prede-*|[31]*cessores observaverunt, idem predicti fecerunt anno proxime preterito, et hoc utendo jure suo et possessione in qua semper fuerunt, de qua sine omine cognicione recedere non in-*|[32]*tendunt. Item dicit bajulus predictus quod emparam predicti terragii est paratus absolvere dum modo super ipsa sufficiens caucio sibi offeratur, prout in similibus est fieri assuetum.*
>
> *Presen-*|[33]*tibus testibus ad hec vocatis, Rogerio d·Eliera et Francisco Thome, presbitero, habitatoribus loci de Stopanyà.*
>
> *Quod fuit factum loco, die et anno quibus supra.*

[34] *Sig*(signe)*num mei, magistri Jacobi Merini, rectoris ecclesie Sancti Martini* ⌊*de Stopanyano*⌉ *et notarii publici ejusdem loci, qui hec scripsi, cum suprapposito in linea clausure* |[35] *mee, ubi dicitur "de Stopanyano", et clausi.*

207

Balaguer, 25 novembre 1357

Ramon Riambau, senyor de Tragó, i Berenguer [III] de Llorenç, castlà del mateix lloc, confirmen el seu compromís que les seves diferències sobre la castlania de Tragó siguin arbitrades per Cecília, comtessa d'Urgell.

▸ O M 2534.05. Pergamí.
Not. dors.: 1*. *Confirmatio compromissi facti in dominam Ceciliam, comitissam Urgelli, per Raymundum Riambau, dominum Tragonis, et Berengarium Laurentii, caslanum ejusdem. 1357*. 2. *L 1655/34*.

α 1552, Martí Marquina : Ma 218.

[1] *Noverint universi quod*, *orta materia questionis inter venerabilis Raymundum Riambau, dominum loci de Tregone, ex parte una, et Berengarium de Laurencio, castlanum dicti loci, ex altera,* |[2] *pretextu castlanie sive feudi quam et quod idem Berengarius de Laurencio habet in dicto loco de Tregone*, [a] *super qua, quidem, questione, partes predicte compomiserant in inclitam dominam* |[3] *Ceciliam, Dei gracia comitissam Urgelli et vicecomitisam Ageris, incliti domini infantis Jacobi bone memorie comitis Urgelli*

vicecomitisque Agerensis relictam, cum instrumento publici inde confecto, |[4] *et quia compromissum per partes predictas super predictis factum et firmatum credebatur per partes predictas hodie expirari, volentes ne questio ipsa remaneat indecisa, partes* |[5] *predicte ad superhabundantem cautelam, ratifficando et confirmando compromissum predictum per ipsas partes firmatum de novo compromiserunt in inclitam dominam comitissam et* |[6] *vicecomitissam predictam, presentem, tanquam in arbitricem, arbitratricem et amicabilem compositricem super questione feudi et castlanie predicti et predicte.*

Ita quod quicquid |[7] *dicta domina comitissa, arbitrix, arbitratix et amicabilis compositrix hodie, de die vel de nocte, stando vel sedendo, de jure, laudo, arbitrio sive eciam com-*|[8]*posicione, dicere, arbitrari, pronunciare vel declarare voluerit, a dictis partibus observetur sub pena mille morabatinorum auri alfonsinorum boni auri rectique pon-*|[9]*deris a parte parti in posse mei, infra scripti notarii, tanquam publice et autentice personę, nomine et vice omium illorum quorum interest, intererit vel inte-*|[10]*resse poterit in futurum legitime stipulantis et paciscentis, legitime stipulata et promisa, de qua, quidem, pena, si comitatur, domino comiti Urgelli me-*|[11]*dietas, et reliqua medietas parti adquiescenti dicto, sentencie seu arbitrio dicte arbitricis, arbitratricis penitus acquiratur, et parti inobedienti amitatur.* |[12] *Promitentes partes predicte per firmam et validam stipulacionem, arbitrio, dicto, sentencie, arbitracioni seu pronunciacioni per dictam dominam comitissam* |[13] *super predictis fiendis, dicendis seu pronunciandis stare pariter et obedire, et statim eam, eum vel eas, cum prolati fuerint, approbare, laudare et emologare* |[14] *sub pena predicta. Et eciam sub pacto premisso partes eedem voluerunt quod dicta domina comitisa arbitrix predicta possit corrigere, emendare et declarare* |[15] *suum dictum, sentenciam vel declaracionem si aliquod dubium vel obscurum sibi occurrerit quando et quociens sibi expediens videbitur, cui emenda-*|[16]*cioni, interpretacioni et correccioni partes ipse stare haberent sub*[b] *pena jam dicta. Et partes predicte penam predictam in quolibet articulo predicto positam* |[17] *promiserunt solvere et pacare tociens quociens eam comiti contigerit. Et comissa dicta pena vel non comissa, soluta vel non soluta aut ipsam sol-*|[18]*vendo, sub uno articulo vel pluribus, pactum predictum et sentencia arbitrium et pronunciacio ipse partes voluerunt permanere rate et firme et in sui roboris* |[19] *firmitate, nullo pretermisso obstante. Renunciantes scienter omni excepcioni compromissi predicti et aliorum predictorum non firmatorum, promissorum et non con-*|[20]*cessorum, et doli et in factum. Et pro predictis omnibus et singulis attendendis firmiter et complendis, partes predicte omnia bona sua, mobilia et inmobilia,* |[21] *ubique habita et habenda, obligarunt.*

Acta fuerunt hec in civitate Balagarii, in castro ejusdem, die vicesima quinta novembris, anno[c] |[22] *a Nativitate Domini millesimo CCC*^{o} *quinquag*[*esim*]*o septimo, presentibus testibus discretis Anthonio de Podio Viridi et Francisco dez Monges, regia* |[23] *auctoritate notariis, ad predicta convocatis specialiter et rogatis.*

[24] *Sig*(signe)*num mei, Arnaldi Ferrarii, habitatoris Castellionis Farfanie, notarii publici per totam terram et dominacionem illustrisimi domini regis Aragonum* |[25] *auctoritate ejusdem,* [*qui una*] *cum dictis testibus predictis interfui, eaque scribi feci et clausi,*

loco, die et anno prefixis.

[a] Breu espai raspat i cancel·lat [b] Esmenat; abans hi deia *sup* [c] Duplicat: *anno anno*

208

Balaguer, 25 novembre 1357

Ramon Riambau, senyor de Tragó, investeix Berenguer [III] de Llorenç com a castlà de Tragó d'acord amb la sentència arbitral dictada per la comtessa Cecília d'Urgell. Al seu torn, Berenguer [III] de Llorenç presta homenatge a dit Ramon Riambau.

▸ O M 1018.23. Pergamí, carta partida.
Not. dors.: 1. *La carta com a·??engut l|o senyor| del feu homenatge.* 2*. *Raymundus Riambau, dominus de Tragó tradidit caslaniam dicti loci Berengario Laurentii, juxta sententiam comitisse Urgelli. 1357.* 3. *Leg 661/10.* 4. *N⁰ 99.*

α 1552, Martí Marquina : Ma 219.

a 1988, J. M. Cots : Co 98.

[1] *Noverint universi, presentes pariter et futuri, quod die vicesima quinta mensis novembris, anno a Nativitate Domini millesimo trescentesimo quinquagesimo septimo, in civitate Balagarii, in castro ejusdem, in presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum ad hec* |[2] *specialiter vocatorum et rogatorum, constitutus personaliter venerabilis Raymundus Riambau, dominus castri et loci de Tregone, attendens idem Raymundus quod in sentencia seu declaracione arbitrali per inclitam et magnificam dominam* |[3] *Cseciliam, Dei gracia comitisam Urgelli et vicecomitisam Ageris, arbitricem, arbitratricem et amicabilem compositricem a dicto Raymundo Riambau et a venerabile Berengario de Laurencio, castlano dicti castri et loci de Tregone, electam, super* |[4] *controversia que inter dictum Raymundum Riambau, ex parte una, et dictum Berengarium de Laurencio, ex altera, pretextu feudi seu castlanie eidem Berengario pertinentis in loco de Tregone, coram domina comitisa, arbitrice arbitratrice predicta, ducta* |[5] *fuit, hodie paulo ante lata, declaratum fuit et pronunciatum fuit quod idem Raymundus investiret et investire teneretur dictum Berengarium de Laurencio de feudo loci de Tregone predicto, ipsi Berengario pertinenti. Propterea, dictus venerabilis Raymundus* |[6] *Riambau, dominus loci predicti de Tregone, volens contenta in dicta arbitrali sententia adimplere, jam dictum venerabilem Berengarium de Laurencio de feudo seu castlania ipsius Berengarii de Laurencio predicta, et juribus et pertinenciis ad ipsum pertinentibus* |[7] *seu spectantibus pertinere seu spectare debentibus, quovis modo realiter investivit.*

Et in signum vere et indubitate investiture, quendam gladium ipsius Raymundi in manibus ejusdem Berengarii de Laurencio misit et apposuit, tercio, laudimio |[8] *et alio*

suo pleno jure et dominio universo sibi in dicto feudo seu castlania spectanti et pertinenti sibi et suis succesoribus dominis dicti loci de Tregone in omnibus et per omnia retentis et eciam semper salvis. Dans et concedens jam dicto |[9] Berengario de Laurencio plenam et liberam facultatem, per se vel alium vel alios quos voluerit loco, nomine et vice suis, jura et redditus castlanie predicte recipiendi et habendi ad manus suas quociens et quando voluerit. Mandans eciam |[10] nichilominus, cum hoc eodem publico instrumento vicem epistole vel cujusvis alterius eficacis mandati obtinente, bajulo suo de Tregone vel ejus locum tenenti, et omnibus et singulis hominibus et feminis in dicto loco de Tregone et ejus terminis |[11] habitantibus et habitaturis, quatenus de omnibus et singulis redditibus, exitibus et proventibus et juribus universis ad dictum feudum sive castlaniam pertinentibus et pertinere debentibus quovis modo, jam dicto venerabili Berengario de Laurencio et suis et quibus |[12] voluerit loco sui respondeant et responderi faciant ⌊integre⌉ et perfecte et prout actenus consuetum est ipsi Berengario et suis de redditibus et juribus predictis per eosdem responderi, impedimento et dificultate cesantibus quibuscumque.

Qua investitura |[13] recepta per dictum Berengarium de Laurencio, in continenti dictus venerabilis Berengarius de Laurencio fecit et prestitit jam dicto venerabili Raymundo Riambau, domino loci de Tregone, sacramentum et homagium hore et manibus comendatum pro feudo |[14] predicto, juxta usaticos Barchinone et constitucionem Cathalonie generales et secundum modum et formam actenus in talibus observatos. Et eciam fidelitatem promisit. Sub cujusque homagii virtute superius prestiti, promisit dicto venerabili Raymundo |[15] Riambau et suis heredibus et succesoribus dominis tamen loci de Tregone, et michi, notario infra scripto, nomine et vice omnium illorum quorum interest, intererit aut interesse poterit in futurum legitime stipulanti et recipienti, se ipsum, |[16] pro dicto feudo et castlania ad ipsum vel ipsam spectantibus seu pertinentibus, esse bonum et fidelem ac eciam verum et legitimum vasallum jam dicto Raymundo Riambau et suis heredibus et succesoribus dominis de |[17] Tregone, ipsumque feudum seu castlaniam pro eodem tenere immediate cors a·cors[a]*, et omnia alia et singula facere eo meliori modo et forma quibus congruet et vasallus seu feudatarius tenetur facere pro suo feudo ejus |[18] domino, et prout idem Berengarius et predecesores sui actenus consueverunt facere et tenebantur predecesoribus jam dicti Raymundi Riambau in dicto loco, et prout natura dicti feudi postulat et requirit.*

Acta fuerunt hec loco, die et anno prefixis, |[19] presentibus pro testibus discretos Anthonio de Podio Viridi, auctoritate regia notario, et Ferrario Riambau, cive Ilerde, et Francischo dez Monges, regia auctoritate notario de civitate Balagarii, ad predicta convocatis specialiter et rogatis.

[20] *Sig*(signe)*num mei, Arnaldi Ferrarii, habitatoris Castellionis Farfanie, notarii publici per totam terram et dominacionem illustrisimi domini regis Aragonum, auctoritate ejusdem, qui una cum dictis testibus predictis interfui, eaque scripsi, cum supra posito in |[21] XII linea, ubi dicitur "integre", et clausi, loco, die et anno prefixis.*

[a] *tenir cors a cors*: tenir un feu per un senyor [*DCVB*, cors, cos]

209

Tamarit, 1 maig 1358

Bertran Assalí, del Campell, terme de Tamarit, ven a Arnau Prous, del mateix lloc, una vinya i altres terres que estan situades al terme de Calderó i estan obligades a pagar un cens al monestir de Bonrepòs. El preu de la venda és de 600 sous jaquesos.

▸ O M 2534.17. Pergamí, carta partida, de lectura difícil a la part dreta a causa del desgast. Not. dors.: 1. ····· *del Campell.* 2. *Carta d·en Arnau Prous com fa* II^{S} *fanequas e V almuts y mig*?? *per* II^{S} *terras in terme d*[*e Cal*]*deró.* 3*. *Census in termino de Calderó in subsidium quinque cafficiorum bladii que monasterium Bone Quietis ibi recipit. 1358.* 4. *N 35, Cal 49*. 5. *L 1655/46*.

α 1552, Martí Marquina, *ex* O : Ma 204.

β Segle XVIII, *ex* O : Ru 35.

γ Segle XVIII, *ex* O : Ru′ 35.

Segons les notes que hi ha al seu dors, aquest pergamí formava part del calaix 49 de Poblet, que corresponia al fons de Vallverd. També l'associen a aquest fons tant l'*Espéculo* o *Rúbrica* Ru (f. 317v) com la seva còpia Ru′ (p. 91). En el seu regest d'aquest document aquestes compilacions es refereixen erròniament al nostre monestir en lloc del de Bonrepòs, que és l'únic que en realitat esmenta el text del document. El resum de Marquina (Ma 204) sí que es refereix a Bonrepòs, però no deixa de ser cert que aquest resum forma part d'una compilació del fons de les Franqueses, on havia quedat integrat el de Vallverd. En relació amb això, cal notar que la torre de Calderó i el seu terme havien pertangut al monestir de les Franqueses des del 1192 fins almenys el 1276 [*Escuder 2016*]. Així doncs, malgrat haver format part del calaix 49, no està prou clar que aquest pergamí provingui realment del fons de Vallverd.

[1] *Noverint universsi quod nos, Bertrandus Assalini, filius quondam Petri Assalini, et uxor ejus, Monsona, habitatores Campelli, termini Tamariti, ambo in simul et uterque nostrum in solidum, per nos et omnes nostros successores,* |[2] *cum hoc presenti publico instrumento, in judicio et extra judicium perpetuo valituro, tanquam plus dantibus et offerentibus vendimus et vendendo irevocabiliter tradimus atque in perpetuum concedimus vobis, Arnaldo Prous, et* |[3] *uxori vestre, Ferarie, habitatoribus ejusdem loci Campelli, et vestris cui vel quibus vos volueritis in perpetuum, videlicet: Quandam nostram vineam sitam in termino de Calderó, prout affrontat cum Saurina, filia* |[4] *Tamariti Prous, quondam, de omnibus partibus; Item quendam nostrum locum situm in eodem termino, prout affrontat cum Raymundo Puyalo et cum Saurina, filia quondam Tamariti Prous de duabus partibus; Item alium locum* |[5] *nostrum situm ibidem, prout affrontat cum via publica et cum Saurina, filia quondam Tamariti Prous de omnibus aliis partibus.*

Quantum interest et predicte affrontaciones dictorum locorum ambiunt et includunt sic |[6] vendimus vobis, dictis emptoribus et vestris, predicta loca superius nominata et confrontata, tali tamen modo, forma et condicione quod vos et vestri et qui post vos dicta loca habuerint seu tenuerint tenea-|[7]mini solvere quolibet anno in unoquoque festo Nativitatis Domini, in adjutorium illorum quinque kaficiorum bladi, medium ordei et medium tritici, ad mensuram Tamariti, domine abatisse monasteri |[8] Bone Quietis, quod bladum totus terminus eidem abatisse tenetur facere in dicto festo, videlicet duas fanequas et quinque almutos et medium bladii, medium ordei et medium tritici, ad mensu-|[9]ram Tamariti, cum faticha decem dierum et omni alio pleno jure emphiteotico.

Et si forte tempore aliquo vendere vel inpignorare contigerit dicta loca seu aliquem de eisdem vobis |[10] et vestris, quod primitus teneamini sciri facere dicte abatisse seu ejus procuratori per spacium decem dierum. Et si forsitan retinere voluit ad opus sui vel alterius pro [·· 5 ch ··] eodem precio, quod [·· 3 ch ··] |[11] alii dederit, quod inffra spacium dictorum decem dierum possint retinere et habere dicta loca jure dicte fatice; sin autem [·· 7 ch ··] vobis et vestris facere omnes vestras proprias voluntates. Et |[12] hoc faciendo et complendo, habeatis dicta loca superius nominata et confrontata franqua, libera et quieta ab omni alia obligacione, cum ingressibus [et egr]essi[bus cuncti]sque suis juribus, pertin-|[13]enciis [et] melioramentis ibidem factis et faciendis, ad habendum, tenendum, possidendum et dandum, vendendum, permutandum [et qu]ocumque alio modo vobis et vestris placuit alienandum. Et ad fa-|[14]ciendum de dictis locis omnes vestras vestrorumque proprias voluntates, prout melius et utilius dici, scribi, intelligi et excogitari potest ad comodum et salvamentum vestri et vestrorum. Eicientes dicta |[15] loca a posse, jure, dominio, tenedone et corporali posessione nostri vel nostrorum et in vestrum jus, dominium, tenedonem [et] corporalem posessionem mitimus et transferimus de presenti, |[16] sine aliquo retentu et vinculo, quem vel quos in predictis non facimus ullo modo, salvo dicte abatisse et suis, nunch et in perpetuum, predicto censu, jure, dominio et faticha. Promitentes vobis, dictis |[17] emptoribus, et vestris facere de dictis bonis nunch et semper bonam et legalem guarenciam, authoriam et eviccionem ante causam, in causa et post causam, in judicio et extra judicium [et] in omni casu |[18] et contra cunctas personas ubique, nostris propris sumptibus et expensis.

Et recepimus a vobis, dictis emptoribus et vestris, precium dictorum locorum nobis [pl]aca[bile] cum [aliffala], videlicet sexcentos |[19] et viginti solidos Jacensium, quos omnes a vobis continua numeracione habuimus et recepimus. Et ad totam nostram voluntatem bene vestri [pacati sumus] et contenti. Renunciantes omni |[20] excepcioni dicte vendicionis per nos vobis non facte et dicti precii a vobis non recepti racione predicta, dolyque in factum. Et juri dicenti "venditor [·· 3 ch ··] posse tenptari aut supleri |[21] sive justum precium peti pretextu decepcionis ultra dimidiam justi precii" et omni alii juri, foro et consuetudini repugnantibus in predictis. Et [si f]orte supra dicta vendicio valet nunch |[22] valebitne in futurum amplius precio predicto, totum id, parum vel plurimum, quantumcumque sit, ex nostra mera liberalitate, titulo perfecte et ire[vocabilis] donacio-

nis facte simpliciter inter |[23] *vivos, damus et concedimus de presenti, sine aliquo retentu, quem ibi non facimus ullo modo. Et ut predicta mayori gaudeant firmitate* [·· 4 ch ··] *fidancie salvetatis, nec non et pro* |[24] *eviccione et authoria de predictis facienda et pro predictis complendis, obligamus nos* [*et quis*]*que nostrum et omnia bona nostra et cujusque nostrum, mobilia* [*et in*]*mobilia,* [*hab*]*ita et habenda ubique.*

Quod |[25] *est actum in villa Tamariti Litharie, prima die mensis madii, anno a Nativitate Domini M^{o}CCC^o quinquagesimo octavo.*

Testes hujus [*rei sunt*] *Guilelmus Jordanus d·Aulasio* |[26] *et Raymundus Pedra, habitatores Campelli, termini Tamariti.*

[27] *Sig*(signe)*num mei, Petri Martini, vicini Tamariti de Lithera, auctoritate domini regis Aragonum notarii publici et generalis per totam terram et dominacionem suam sueque dicioni* |[28] *subjectam, qui hoc instrumentum per me receptum scripsi.*

210

29 setembre 1358

L'abadessa i monges de Vallverd estableixen a Pere Tolrà una honor situada a Canelles la qual havia tingut abans Arnau Just, així com una altra peça de terra i un corral situats també a Canelles. L'arrendatari s'obliga a un cens anual de 6 faneques de blat, altres 6 faneques d'ordi i dues gallines.

▸ O M 1018.24. Pergamí, carta partida.
Not. dors.: 1. *Domine abbatisse XVIII* (esmena sobre raspat; abans hi deia *Elichsendis*). 2. *Stabilimentum quarundam domorum ac possessionum in termino de Canelles.* 3*. *1358. Uterque contractus ejusdem rei.* 4. *Cal 49.* 5. *N 23.* 6. *Leg 661/11.* 7. *N° 100.*

α Segle XVIII : Ru 23.

β Segle XVIII, *ex* α : Ru′ 23.

a 1988, J. M. Cots : Co 99.

[1] *Noverint universi quod nos, domina Elichsendis, Dey gracia abbatissa monesterii Beate Marie Vallis Viridis, Berengaria d·Alçamora, priorissa, Beatrixs de Castre, sacristana, Beatrixs de Bessuri, monecha, moniales et officiales* |[2] *ejusdem monesterii, consilio congregato in nostro capitullo, ut mors est capitullo congregare in nostro dicto monesterio, et pulsata campana dicti capitulli, respiciendo utilitatem dicti nostri monesterii, videntes quandam honorem que quondam* |[3] *tenuit Arnaldus Just pro nobis et nostro monesterio jacerre vacuam, ideo, ad utilitatem nostram et dicti nostri monesterii, per nos et successores nostras, damus, tradimus et concedimus vobis, Petro Tolrà, illam honorem quam quondam tenuit* |[4] *pro nobis Arnaldus Just in villa et terminis de Caneles, videlicet, domos sive cases, cassalia, corralia, vineas, plantas, ermum et populatum, cum omnibus*

universis juribus et pertinenciis suis, sicut atenus habuit et tenuit |[5] pro nobis et dicto nostro monesterio seu successorum nostrorum dictus Arnaldus Just, videlicet:

Quasdam domos sitas in villam de Caneles, sicut affrontat cum Guilelmo de Burch et cum via publica.

Item quandam sortem sitam |[6] ha·Noguerra, sicut affrontat cum Guilelmo de Burch et cum Raymundo Gombau et cum Guilelmo de Burch.

Item unum locum situm a la hera, sicut affrontat cum Guilelmo de Burch et cum Natalis Gombau et cum via publica.

[7] *Item alium locum al Solà, sicut affrontat cum Arnaldo Gombau et cum Raymundo Gombau.*

Item alium locum, sicut affrontat cum Sancta Lucia et cum Salvatore de la Abadia et cum via publica.

Item alium locum situm al Campell |[8] davall lo coyl, sicut affrontat cum Guilelmo de Burch et cum Ermesendis, filia quondam Balagarii Çentoyl.

Item unam sortem al Campeyl, sicut affrontat cum Guilelmo de Burch et cum Arnaldo Gombau.

Item unam sortem al sol |[9] del Campell, sicut affrontat cum Guilelmo de Burch et cum Ermesendis, filia quondam Balagarii Çentoyll.

Item unum ortum situm a la Canaleta, sicut affrontat cum Guilelmo de Burch et cum Arnaldo Gombau.

Item unam sortem al Solà, sicut |[10] affrontat cum Natali Gombau et cum Guilelmo Burch.

Et hospicium et loca predicta sunt de dicta honore, et predictam honore seu loca faciatis, tribuatis, facere tribuere teneamini vos et successores vestros |[11] quolibet anno pro censu infiteoticho sex fanequas tritrici et sex fanequas ordey ad rectam mensuram Tamariti semper in festo Sancte Marie mensis augusti.

Et ex alia parte damus vobis ad censum inphi-|[12]teoticum unum locum que non est de dicta honore, immo est nostrum situm a les Múries[a]*, sicut affrontat cum Natali Gombau et cum Arnaldo d·Alors et cum Ermesende, filie Balagarii Çentoyll, pro qua nobis et |[13] successores nostros faciatis semper quolibet anno in festo Natalis Domini unam gallinam censuale.*

Item damus vobis ad censum imphiteoticum unum corrale nostrum situm in villa de Canelles, sicut |[14] affrontat cum Arnaldo d·Alors et cum via publica et cum Arnaldo Gombau, pro quo corralle nobis et nostris faciatis unam gallinam.

Et triticum et ordeum predictam honorem cum universo jure nostro et dicto |[15] nostro monesterio, prout dictum Arnaldum Just ante hujus donacionis faciebat, faciatis, et prout similes honores ejusdem loci de Caneles faciunt et facere tenentur nobis et dicto nostro monesterio, et gallinas predictas et |[16] bladum bonum et bona et bene reciptibilis ad rectam mensuram, ut predicitur. Sub tali conditione quod omnia ⌊de⌉ predicta semper melioretis et in aliquo non deterrioretis, et ipsa loca non positis dividere nec alienare |[17] absque nostri licencia, set quod ea, si contingat, quod absit, simul vendere vel alienare habeatis et tunc eciam quod ante nobis et nostris successoribus sciri faciatis per spacium triginta dierum todidemque noctium et quod pro illo precio |[18] quod ab alio invenire poteritis quod nos ea retinere possimus, aut illi quos nos voluerimus. Immo pro nobis ad jus inffiteoticum dictam honorem et alia predicta teneatis. Et provando predicta omnia et singula nobis et nostris |[19] successoribus, promitimus vobis et vestris quod faciemus vobis dictam honorem et vestris cum omnibus juribus et pertinenciis suis habere, tenere, expletare et paciffice possidere potenter in pace contra cunctas personas, sub obligacione omnium |[20] bonorum nostrorum et dicti monesterii ubique, presencium et futurrorum, sicut melius, plenius ac utilius dici, scribi, intelligi et cogitari potest ad comodum vestrum et vestrorum, presencium et futurrorum. Renunciamus quo-|[21]ad premissa omni excepcioni non dati dicti honoris ad imphiteosim sub condicionibus superius spacificatis, et doli, accioni in factum [b], et beneficio dividende accionis et nove constitucionis, et omni alii juri, canonico |[22] et civili. Contra predicta vel aliquod predictorum obvientibus ullo modo, jure, racione vel causa non veniemus seu venire faciemus.

Ego, Petrus Tolrà, quia vobis, dictam dominam abbatissam, et conventui vestro predicto dictam ho-|[23]norem cum omnibus juribus et pertinenciis suis universis, ut est dictum, ad jurs infiteoticum a vobis recipio, promitens facere vobis et successoribus vestris predictum censum semper in dicto festo, et intus monesterii, meis |[24] propiis sumbtibus et expensis, ducere, et in manibus vestris et vestrorum mitere et dare, et omnia alia et singula que superius sunt notata adtendere, provare, facere et complere, sicut melius, utilius dici, scribi, in-|[25]telligi et cogitari potest ad comodum vestrum et vestrorum successorum et dicti monesterii, renuncio omni excepcioni non recepti dicti honoris, ad pensionem ante factam et ad censum infiteoticum, et doli, accioni in |[26] factum et omni alli juri, canonico et civili, per me in hac parte facienti.

Quod est actum vicessima nona die mensis septembris, anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo |[27] quinquagesimo octavo.

Sig+num domine Elichsendis, abbatisse, sig+num Berengerone d·Alçamora, priorisse, sig+num Beatrixs de Castre, sacristana, sig+num Beatrixs de Bessuri, mo-|[28]necha, donatarum; sig+num Petri Tolrà, receptoris; predictorum; qui hoc concedimus et firmamus, firmarique rogamus.

Sig+num Arnaldi Paylarés, presbiter et donatus dicti monesterii, sig+num |[29] Bernardi Miró, presbiter et beneficiatus in ecclesia loci Tragonis, hujus rey testium.

[30] *Sig*(signe)*num mei, Petri Cortiti, rectoris ecclesie Tregonis et notarii publici*[c] *ejusdem loci, qui hoc scribi feci, cum raso et emendato in XIIII*[a] *linea, ubi dicitur "nobis", et eciam* |[31] *est rasum et reescriptum in XIX*[a] *linea, ubi legitur "juribus" et clausi.*

[a] *múria*: lloc salobre [*OC*]; del llatí *muria*: salmorra [*du Cange*]; podria tractar-se del que actualment es coneix com a *Barranc Salat*, a prop del qual hi ha també la *Font Salada* [b] Ad lit.: *fatcum* [c] Ad lit.: *pubcli*

211

30 abril – 10 maig 1359

Montsó de la Torre ven a Ramon Riambau, senyor de Tragó, un censal d'una gallina que li feia Bernat Playà per un llinar a Balçolà.

► O M 2536.10. Pergamí.
Not. dors.: 1. [·· 15 ch ··] *Torra vené una [gallina] sensal a·n R[amon] Riambau.* 2*. *Census unius galline per Monsonum de la Torre Raymundo Riambau, domino de Tragone. 1359* 3. *L 1656/29*.

α 1552, Martí Marquina : Ma 186.

No hem fet cas de moltes titlles gratuïtes. Així, per exemple, hem interpretat *de tenidone et corporale posesione de dicta gallina censuale* en lloc de *de tenidonem et corporalem posesionem de dictam gallinam censualem*, i similarment en altres llocs.

Venda:

[1] *Noverint universi quod nos, Monsonus* [a] *de la Tore et Sibilia, ejus uxor, per nos et omnes presentes et successores nostros, cum hoc presenti publico instrumento perpetuo ubique valituro, vendimus, tradimus et concedimus vobis, honorabili* |[2] *domino Raymundo Riambau, domino de Tregone, et vestris unam gallinam censualem quem nobis et nostris facit et facere tenetur Bernardus Playà, pro quodam linare sum situm a Balçolà*[b]*, sicut afrontat cum Bernardo Palyarés duarum partium, et cum* |[3] *Petro Català, et cum vinea capellanie Martini Playà, quolibet anno senper in festo Natalis Domini, bonam et bene et aceptabilis. Quantum dictas afrontaciones ambiunt, concludunt et determinant ita vendimus* |[4] *vobis, dicto domino Raymundo Riambau, et vestris dictam gallinam censualem franquam et quitiam, prout nos ante huyus vendicionem ipsam habere et percipere consuevimus, et cum universo jure nostro et nostrorum,* |[5] *precio, videlicet duodeçim solidorum Acrimontensium, quos omnes a vobis habuimus et numerando recepimus, et d·eisdem ad totam nostram voluntatem bene vestri pacati sumus et contenti.*

Ideo renunciamus omni excepcioni non |[6] *habitis et non receptis dictis XII solidis Acrimontensium, jure dividendi et epistole divi·Driani*[c] *et preci non numerati et omni*

ali juri, canoniquo et civili, doli, accioni in factum, et especialiter ili ⌊ju⌋ri loquenti decep-|[7]cionis in vendicione facta justa dimidium justi preci. Ita quod si presens vendicio que vobis facimus modo valet aut in futurum valebit amplius precio predicto, parum vel plurimum, totum illud, quantum-|[8]cumque sit, damus vobis, dicto emptori, et vestris in plana et simplici donacionis facta irevocabilis[d] *inter vivos. Eiciens nos et nostros de tenidone et corporale posesione de dicta gallina |[9] censuale, et vos et vestros mitimus ad habendum, tenendum, dandum, vendendum adque alienandum et ad omnes vestras et vestrum voluntates inde penitus in perpetu faciendas tancam de re vestra. Mandans dicto |[10] Bernardo Playà et suis quod de dicta gallina censuale vobis, dicto domino emptori, et vestris respondeant quolibet ano in dicto festo Natalis Domini, quemadmodum ante huyus vendicionem nobis et nostris respondere |[11] consueverunt, et in hoc casu vice epistole volumus obtinere sive specialem mandatum. Promitimus vobis, dicto domino emptori, et vestris dictam gallinam censualem quolibet anno in festo Natalis Domini semper |[12] facere habere et pacifice posidere prout nos habere et percipere consuevimus francam et quitiam exceptum potestate terre contra cunctas personas. Et promitimus vobis, dicto emptori, et vestris facere |[13] bonam et legalem guarenciam et eviccionem. Et pro guarenciam et eviccionem et omnia et singula supra dicta atendenda firmiter et complenda, obligamus vobis, dicto domino emptori, et vestris omnia et singula bona |[14] nostra et cuique nostrum, mobilia et inmobilia, specialiter et generaliter, ubique habita et habenda. Et nichilhominus tradimus vobis, dicto domino emptori, instrumentum nostrum de dicte galline censuale.*

[15] *Ego, vero, dicta Sibilia, de jure meo ceciorata per notario infra scripto, gratis et sine dolo renuncio omni excepcioni doli, vim, metus et consulte Velloiani, et omni ali juri, canonico et civili, per me in ac parte |[16] faciente, promito et juro contra predicta non venire racione dotis vel esponsalici mei, per me seu per interpositam personam ⌊aut personas⌋. Sic Deus me adjuvet et hec sancta Dei* IIII^{or} *evangelia et cru+cem Domini coram |[17] me posita et tacta a mea manu corporaliter.*

Quod est actum XXX^{a} die mensis aprillis, anno a Nativitate Domini M^{o}CCC^{o} quinquagesimo nono.

Sig+num Monsoni de la Tore, sig+num Sibilie, ejus uxor, jurate, ven-|[18]ditorum predictorum, qui hoc concedimus et firmamus testesque firmari rogamus.

Sig+num Dominici Guitart, sig+num Periconi Romeu, huyus rey testium.

[19] *Sig*(signe)*num mei, Petri Cortiti, rectoris ecclesie Tregonis et notari publici ejusdem loci, qui hoc scripsi, cum supra posito in ante penultima linea, ubi dicitur "aut personas", et clausi.*

Àpoca:

[20] *Noverint universi quod nos, Montssonus de la Torre, et Sibilia, ejus uxor, scienter cum hoc presenti publico instrumento confitemur et in veritate recognoscimus vobis, domino Raymundo Riambau, dominus de Tregó, quod vos solvistis nobis, et nos a vobis habuimus et recipimus numerando, duodecim solidos Acrimontensium, precio illius galline censualis quam* |[21] *vobis vendimus, prout in instrumento vendicionis dicte galline lacius continetur. Et quia de dictis duodecim solidis a vobis nobis est bene solutum et paccatum, ideo renunciamus*[e] *omni excepcioni non habite et non recepte peccunie predicte ex causa predicta, doli, accioni in factum. Ideo facimus vobis, dicto domino, et vestris* |[22] *presentem apocham ad cautelam.*

Quod est actum decima die mensis madii, anno a Nativitate Domini M^{o}CCC^{o} quinquagessimo nono.

Sig+num Montssoni de la Tore, sig+num Sibilie, ejus uxor, qui hoc concedimus et firmamus testesque firmare rogamus.

Sig+num Castellioni Oger, sig+num Martini de la Règola, |[23] *huius rey testium.*

[24] *Sig*(signe)*num mei, Petri Cortiti, rectoris ecclesie Tregonis et notarii publici ejusdem loci, qui hoc scribi feci et clausi.*

[a] Espai raspat i cancel·lat d'uns 4 ch [b] Ad lit.: *Balcola* [c] Per *divi Adriani* [d] Ad lit.: *irevocabis* [e] Ad lit.: *renuncimus*

212

6 febrer 1360

El monestir de Vallverd estableix la Torre de Salze a Bertran de Santamaria, veí d'Areny. A canvi, aquest s'obliga a un cens anual de 3 cafissos de blat.

► O M 1018.25. Pergamí.
Not. dors.: 1*. *Stabilimentum Turris del Salze. 1360.* 2. *De la Torre de Sàlzer.* 3. *Sàlzer.* 4. *Cal 49.* 5. *N 32.* 6. *Leg 661/12.* 7. *N° 102.*

α Segle XVIII : Ru 32.

β Segle XVIII, *ex α* : Ru′ 32.

a 1988, J. M. Cots : Co 100.

[1] *Noverint universi quod nos, domina Elicsendis ces Avelanes, Dei gracia abbatisa monasterii Sancte Marie Vallis Viridis, Berengaria d·Alçamora, priorisa, Beatrix de Castre, sacristana, et Beatrix de Bessuri, moniales conventuales dicti monasterii,* |[2] *per nos et totum nostrum conventum, capitulo congregato ubi mos est capitulum congregari in dicto nostro monasterio in contractibus et alis faciendis, atendentes quod dictum*

monasterium habet unam turim cum antuxano in termino loci d·Es-|[3]topanyano, que dicitur Turris de Salce, que nobis cecidit in comisum, considerantes utilitatem dicti monasterii, et videntes quod utilius est dare dictam turim ad censum quam penes dicti monasterii retinere, idcirco, cum testimonio hujus publici instrumenti perpetuo |[4] valituri, damus, concedimus et tradimus vobis, honorabili Bertrando de Sancta Maria, habitatori loci de Arenio, et vestris ad censum et ad empchiteosim dictam Turim de Salce, cum suo antuxano, sitam in dicto termino d·Estopanyà, sicut afron-|[5]tat cum una parte cum via publica qua itur als Paradus, cum terra Raymundi de Benavare, cum tera Antoni Porquet, cum terra Guilelmi Merini, que fuit Sancti Jacobi de Miraveto, cum via publicca que itur de loco de Finestres apud locum Miraveti, cum herede Johannis |[6] de la Tore, cum terra Petri Arnaldi Mesuill, cum vinea que fuit d·un hom de d·un de Miravet, cum terra Mathei Porquet, et cum terra et vinea Guilelmi Espanyol, filii Stevhani. Quantum dictas afrontaciones ambiunt, concludunt et determinant, ita damus |[7] vobis, dicto adquisitori, et vestris dictam turim, antuxano et posesionibus suis, cum introitibus et exitibus, cuntisque suis pertinencis et melioramentis universis, ita quod vos et vestri dictam turim senper melioretis et in aliquo non deterioretis. Et quod vos et vestri, |[8] et qui post vos dictam turim et posesionibus habuerint et tenuerint, faciatis et facere teneamini nobis et dicto monasterio in proximo venturo festo Sancte Marie mensis agusti tria kaficia frumenti ad rectam mensuram Tamariti, boni, pulcri et nitidi, et ex tunc |[9] quolibet anno et in perpetuum in dicto festo, ita quod dictum frumentum habeatis solvere et pacare die adiato et ponere in manibus nostris intus monasterium predictum, vestris propriis sumptibus et expensis, quod nisi feceritis, quod dicta turis, cum omnibus suis posesionibus et |[10] pertinencis ejusdem, remaneat emparata sub emparamento deçem solidorum Jacensium pene. Et si forte, quod absit, frangetis dictum emparamentum seu emparamenta, id vel ea non tenebitis, quod incuratis et incidatis, pro unaquaque vice que ipsum frangeritis, in penam X solidorum Jacensium, cujus idem pene, |[11] si comisa fuerit, adquiratis medietas domino comite Ripacurcie vel ejus bagulo in loco Stopanyani pro exsecucioni in predictis facienda, alia vero medietas nobis et dicto monasterio totaliter adquiratis. Quam penam ex pacto teneamini vos et vestri nobis et succe-|[12]soribus nostris et dicto domino comite solvere atque indistinter tradere, omni excepcioni et juri, allegacione et excusacionem et quibuscumque alis semotis penitus et exclusis. Et soluta dicta pena semel et pluries vel non soluta, et tenendo |[13] dictum emparamentum vel non tenendo, sit nobis et nostris succesoribus licitum et honestum conqueri et clamare de vobis et vestris de dictis tribus kaficis frumenti censualibus, penis, misionibus et expensis quolibet anno quo non solveritis |[14] in dicto festo Sancte Marie mensis agusti vel post quando volueritis, videlicet, coram bagulo seu curia loci de Stopanyà, seu coram illo vel illis coram quo seu quibus querele debent poni, salvo tamen nobis et succesoribus |[15] nostris jure nostro compellendi. Et si contingat vos aut vestros dictam turrim cum suis pertinencis unquam vendere vel inpignorare vel alio modo alienare, quod id faciatis et teneamini nobis et succesoribus nostris ⌊ciri⌋ facere ante per espacium triginta

|[16] *dierum, que si retinere voluerimus ad opus dicti monasterii vel cujusque alterius personę per quantum et alia persona ded|er?|it, quod ipsam possimus retinere; sin autem faciatis et possitis facere de dictam turim cum omnibus posesionibus omnes vestras volun-*|[17]*tates cuicumque volueritis, salvis, tam nobis et succesoribus nostris, dictis tribus kaficis frumenti censualibus,* [a]*faticham triginta dierum et emparamento*[a] *et omni alio jure nostro et nostrorum succesorum. Et si forte, pro petendis et habendis a vobis vel vestris dictis* |[18] *tribus kaficis frumenti censualibus, dampnum aliquod vel gravamen nos vel nostri succesoribus sustinuerimus, mesions aut expensas facerimus, in judicio vel extra, quod eas et ea teneamini nobis et succesoribus nostris solvere, satisfacere, reficere et esmendare,* |[19] *de quibus credamur nos et nostri nostro solo et sinplici verbo, sine testibus et juramento. Et promitimus vobis, dicto Bertrando de Sancta Maria et vestris, dictam turim cum omnibus suis pertinencis facere habere, tenere, pacifice posidere et expletare perpetuo,* |[20] *francham et liberam, cum ingresibus et egresibus, cuntisque suis juribus, pertinencis et melioramentis, salvis tamen nobis*[b] *et dicto monasterio dicto censuali, pena et faticha predictis et alis per nos superius reservatis. Et faciemus vobis et vestris perpetuo bonam* |[21] *salvetatem, legitimam garenciam et eviccionem contra omnes et singulas personas sicut attenus consueverunt teneri, sub ipotecha et obligacione omnium bonorum dicti monasterii.*

Et ego, Bertrando de Sancta Maria predictus, a vobis, dicta domina Elicsende, abbatissa, |[22] *et alis monialibus predictis, dictam turim, cum omnibus posesionibus et pertinencis ejusdem, recipio, omnibus modis, pactis, formis et condicionibus per vos superius dictis et expresatis. Et pro predictis omnibus et singulis atendendis per me firmiter et* |[23] *complendis, obligo vobis, dicte abbatise et vestris succesoribus, omnia bona mea, mobilia et inmobilia, ubique habita et habenda.*

Quod est actum sexta die mensis februari, anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo sexsuagesimo.

Sig+num |[24] *domine Elicsen[dis], abbatisse, sig+num Beringerone d·Alçamora, priorise, sig+num Beatrix de Castre, sacristana, sig+num Beatrix de Bessuri, monacha, donatorum, sig+num Bertrandi de Sancta Maria, receptoris,* |[25] *predictorum, qui hoc concedimus et firmamus, testesque firmari rogamus.*

Sig+num venerabilis Beringari Bret, domesticus inclite comitise Urgelli, sig+num Arnaldi Palyarés, presbiter et donatus dicti |[26] *monesteri, huyus rey testium.*

[27] *Sig*(signe)*num mei, Petri Cortiti, rectoris ecclesie Tregonis et notarii publici ejusdem loci, qui hoc scripsi*[c]*, cum supra posito in XV*[a] *linea, ubi legitur "ciri", et raso et esmendato in XVII*[a] *linea, ubi legitur* |[28] *"faticham triginta dierum et emparamento et", et clausi.*

[a] Esmena sobre raspat [b] Duplicat i rectificat, expuntuant la primera còpia [c] Ad

lit.: *scipsi*

213

circa 1346–1360

Per tal de poder pagar els deutes d'Arnau Playà, el curador dels seus béns ven al millor postor una vinya i sot que havien pertangut a dit Arnau Playà. El comprador és Ferrer Riambau.

▸ O M 2596.10. Pergamí, molt danyat; en particular en manca una bona part del costat dret. Not. dors.: 1. *Carta de la vinya que Guillem Ferrer Riambau ¦ha comprat al?| terme de Tregó*. 2. *L 1725/53*.

El signe de notari correspon al rector Pere Cortit, la qual cosa permet situar aquest document entre els anys 1340 i 1360, que són les dates extremes en què aquest rector actua com a notari en altres documents (documents **154** i **212**). D'altra banda, l'Arnau Playà a què es fa referència deuria haver mort feia poc, la qual cosa ens porta a postular una data posterior al 1346, en què Tragó tenia dos caps de casa d'aquet nom (documents **181** i **183**).

[1] *Noverint universsi quod ego, Ray[mundo ·· 20 ch ··] Arnaldi Playà, pro solvendis debitis dicti Arnaldi [Playà, ·····] |*[2] *et cum actoritate et decreto Petri Pla[yà ·· 20 ch ··] subastacionem et preconicionem per ¦·····?| |*[3] *vos, tanquam plus oferenti, vendo vobis, Fe[rrario ·· 20 ch ··], habitator civitatis Ilerde, et vestris [·····] |*[4] *presenti publico instrumento perpetuo valituro [·· 25 ch ··] vendo vobis, dicto ??? Ferario Riambau [·····] |*[5] *plantandis que fuit dicti Arnaldi Playà, sitam ¦·· 6 ch ··is, que?| afrontat cum careria publica et cum serat de [·····] |*[6] *vobis, dicto emptori, et vestris. Dicta vinea [·· 8 ch ··] ingresibus et egresibus cuntisque suis pertinencis et [····· bene |*[7] *vestri] pacatus sum et contentus. Renuncio scienter omni excepcioni non habiti et non recepti precii supra dicti, et vendicionis [·····] |*[8] *justi precii et omni ali juri, canonico et civili, [sicut] melius potest dici, scribi vel intelligi seu cogitari, ad [····· impigno]-|*[9]*randum et ad omnes vestras vestrorumque voluntates inde perpetuo faciendas, franquam et liberam et quietam preter potestatem [terre ····· parum vel] |*[10] *plurimum, dono vobis, dicto emptori, et vestris in pura et simplici donacionis irevocabilis facta inter vivos. Renunciato [····· nove] |*[11] *constitucionis, tam in sequentibus quam in premi[ssis]. Eiciens me, tanquam curator, et meos, de posse, dominio et posesione [·····] |*[12] *salvetatem et legitima guarencia et eviccione contra omnes et singulas personas, et facere habere, tenere [·····] |*[13] *contra cunctas personas preter potestatem terre. Et guarencia et eviccionem, et omnia et singula supra dicta atendere [····· mobilia et] |*[14] *inmobilia, specialiter et generaliter, ubique habita et habenda, prope et longe.*

Quod est actum V^o^ idus decembris, an[no ·····].

[·····] |[15] *et firmo, firmarique rogo, sig+num Petri de Morons, cursorem publicum, qui dictam vineam cum sot, bene et* [·····] |[16] *nos* [·· 12 ch ··], *baguli, et Petri Playà, curie, qui hoc concedimus, laudamus,* [*et aprobamus*], *et acturitates* [·····].

¦[·····] |[17] ·· 20 ch ··?¦, *huyus rey testium.*

[18] *Sig*(signe)[*num* ·····]

214

26–29 gener 1362

Procés sobre la contribució dels veïns d'Alberola que tenen terres o possessions al terme de Tragó. La comtessa Cecília havia delegat aquest assumpte a Bertran des Vall, doctor en lleis. A petició de Berenguer de Siscar, procurador de Ramon Riambau, senyor de Tragó, i de la universitat d'aquest lloc, l'esmentat Bertran des Vall cita els representants del senyor d'Alberola i de la seva universitat per escoltar la sentència.

► O M 2540.18. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Super homines de Alberola terras tenentes in Tragone. 1362.* 2. *N 8, Cal 49.* 3. *L 1658/16.*

El notari d'aquest document ha estat identificat gràcies al seu signe, que coincideix perfectament amb el que apareix en els exemplars per ell autenticats dels documents **36**, **118** i **175**.

[1] *In Christi nomine. No*[*verint universi quod die*] *mercuri que fuit vicesima sexta die januarii, anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo sexsagesimo secundo, circa horam terciam* [·· 15 ch ··] *diey, in presencia* |[2] *mei, notarii, et testium inf*[*ra scriptorum ad hec s*]*pecialiter vocatorum et rogatorum, coram venerabili domino Bertrando de Vallo, legum doctore, judice ad inffra scripta per inclitam dominam co*[*mitissam Urgel*]*li deputato, et in* |[3] *hospicio habitacionis ipsius* [·· 8 ch ··] *comparuit Berengarius de Siscar, procurator et sindicus, ut asseruit, honorabilis Raymundi Riambau, civis Ilerde dominique loci de Tragone, et* [*universi*]*tatis loci predicti de* |[4] *Tragone. Et requisi*[*vit honorab*]*ilem dominum Bertrandum de Vallo quatenus scitaret peremter Bernardum de Fluvià, curatorem heredis honorabilis Bernardi de Fluvià, domini* [*loci*] *de Alberola, et Laurencium* |[5] *de la Amella, sindichum un*[*iversitatis dicti*] *loci, ad audiendum sentenciam super causa seu questione que vertitur inter dictum Raymundum Riambau et universitatem predicti loci de Tragone, ex una parte, et Bernardum de* |[6] *Fluvià et universitatem lo*[*ci de Alberola*] *predicti, ex altera. Qua requisicione per dictum Berengarium de Siscar, nominibus quibus supra, facta, idem venerabilis dominus Bertrandus de Vallo mandavit scitari Bernardum* |[7] *de Fluvià, curatorem dicti* [*heredis Bernardi de*] *Fluvià predictum, per suas literas in hunc modum:*

Al honrat en Bernat de Fluvià, curador del hereu d·en Bernat de Fluvià, senyor de Alberola, e en |[8] Lorenç de la Amella, sínd[ic de la univer]sitat del dit loch. En Bertran deç Vall, doctor en leys he comissari deputat per la molt alta senyora comtesa d·Urgell en la questió ho pleyt qu[i] és entre |[9] vosaltres, de una part, e [lo honrat en R]amon Riambau, senyor de Tragó, e la universitat de Tragó, d·altra, sobre la contribució dels habitadors de Alberola terratinents en lo terme de Tragó.

Com |[10] jo agés assignat a vos lo [XXIIII dia d·a]quest mes en la dita questió a oyr sentència difinitiva en la cort de la dita senyora e en son conseyll, e vos al damunt dit dia no siats stat en presència de la |[11] dita senyora, ans siats sta[t en contumàcia], e jatsesia[a] que lavòs[b] se pogués donar la sentència. Emperò, de gràcia jo he prorogat lo terme diluns primer vinent, que serà a XXXI[a] d·aquest mes, per què, |[12] ab tenor de la present letra, c[it e amonest] vos e requir peremtòriament, e no res menys de part de la senyora vos man, que diluns que serà XXXI[a] dia del mes present comparegats, per vos ho per altra legitima |[13] persona, per vos entrevinent[c] de[nant[d] la dita] senyora, per oyr sentència difinitiva per la dita senyora en son conseyll. Certifican a vos que semblant assignació he feyta al dit en Ramon Riambau, e a la |[14] universitat de Tragó. En al[tra manera, si no] compariets procehirie·s a sentència, la vostra absència ho contumàcia no contrestan[e]. E entén aver fe de la presentació de la present letra a vos faedora a Thomàs Maçart, |[15] correu e missatgé meu [jurat].

[Data en Leyda] a XXVI dies de giner del an de MCCC sexanta e dos.

Et eciam mandavit citari Laurencium de la Amella, sindichum predictum per similem literam continencie subseguentis:

[16] *Al honrat en Bernat de Fl[uvià, curador de·l hereu d·en] Bernat de Fluvià, senyor de Alberola, e en Lorenç de la Amella, síndich de la universitat del dit loch. En Bertran deç Vall, doctor en leys e comissari deputat per |[17] la molt alta senyora comtessa [d·Urgell en la que]stió ho pleyt qui és entre vosaltres, de una part, e lo honrat en Ramon Riambau, senyor de Tragó, e la universitat de Tragó, d·altra, sobre la contribució dels |[18] habitadós de Alberola terratinents en lo terme de Tragó.*

Com jo agués assignat a vos lo XXIIII dia d·aquest mes en la dita questió a oyr sentència difinitiva en la cort de la dita senyora [e en] son conseyll, e vos |[19] al damunt dit dia no siats stat en presència de la dita senyora, ans siats stat en contumàcia, e jatsesia[a] que lavòs[b] se pogués donar la sentència. Emperò, de gràcia jo he prorogat lo terme diluns [primer vin]ent, que serà a XXXI[a] |[20] dia d·aquest mes, per què, ab tenor de la present letra, cit e amonest vos e requir peremtòriament, e no res menys de part de la senyora vos man, que diluns que serà XXXI[a] del mes present compare[gats, per v]os ho per altra legitima |[21] persona, per vos entrevinent[c] denant[d] la dita senyora, per oyr sentència difinitiva per la dita senyora en son conseyll. Certifican a vos que semblant assignació he feyta

al dit en Ramon Riam[bau, e] a la univers[itat] de Tragó. |[22] En altra manera, si no compariets procehirie·s a sentència, la vostra absència ho contumàcia no contrestan[e]*. E entén aver fe de la presentació de la present letra a vos faedora a Thomàs Maçart, [correu] e missatgé meu jurat.*

[23] *Data en Leyda a XXVI dies de giner del any de MCCC sexanta e dos, presentibus Jhoanne Petri de la Torre, rectore ecclesie loci de Setcastela, et Bortholomeo de Roses, d[·· 10 ch ··]o venerabilis domini Bertrandi |[24] de Vallo predicti, pro testibus ad predicta convocatis, adhibitis et rogatis.*

Postea, die jovis que fuit XXVII[a] *die januarii, anno predicto, hora tercie, dictus venerabilis dominus Bertrandus de Vallo tradidit Thomasio Maçart |[25] predictas literas, qui Thomasius Maçart juravit, ad sancta quatuor Dei evangelia in posse venerabilis domini Bertrandi de Vallo predicti, presentare literas predictas illis quibus dirigebuntur pro posse suo nec non eidem facere |[26] relacionem veriticam de presentacione literarum predictarum et de aliis per dictum Thomasium fiendis, presentibus testibus supra dictis ad hec convocatis et rogatis. Qui nuncius reversus retulit die sabbati intitulata XXIX*[a] *die januarii, |[27] anno predicto, ora vesperorum vel quasi, in domo habitacionis venerabilis Bertrandi de Vallo predicti, se dixisse, in presencia mei, notarii et testium inffra scriptorum ad hec specialiter vocatorum et rogatorum, quod ipse nuncius*[f] *dederat |[28] Bernardo de Folvià, curatore predicto, personaliter invento in hospicio habitacionis sue, sito in loco de Tartar|eu]*[f]*, literam predictam. Et eciam tradidit, ut dixit, literam preinssertam Assenone, socrui Laurencii de la Amella, sindici |[29] predicti, personaliter inventa in hospicio dicti Laurencii, sito in loco de Alberola, que dixit quod dictus Laurencius de la Amella erat absens a dicto loco die veneris que fuit [XXVIII*[a]*]*[g] *die januarii anni jam dicti. Et dixit eciam |[30] dictus nuncius quod quando ipse reveniebat versus civitatem Ilerde invenit dictum Laurencium inter Tartareu et Alberola die et anno proxime dictis, et dixit eidem quod ipse nuncius dederat Assenone, [socrui] ejusdem Laurencii, literam |[31] supra dictam, presentibus testibus infra scriptis Johanne Petri de la Torre, rectore ecclesie de Setcastela, predicti, et Petro Arme[n]gou*[h]*, vicino Ilerde, ad predicta convocatis et rogatis.*

Acta fuerunt [predicta] diebus, loci, horiis et |[32] anno prefixis, presentibus testibus supra dictis.

[33] *Sig*(signe)*num mei, [Geraldi] Martini, auctoritate illustrissimi domini regis Aragonum publici per totam terram et dominacionem ejusdem notarii, qui requisitus predictis interffui et hoc instrumentum |[34] scripsi et clausi, et rasi et rescripsi in XV*[a] *linea, ubi legitur "en", et in XXVII*[a] *linea, ubi dicitur "nuncius", et in XXVIII*[a] *linea, ubi narratur "de Tartareu".*

[a] *jatsesia, jatsia*: encara que, no obstant [*DCVB*] [b] *llavòs*: llavors [*DCVB*] [c] *entrevinent*: intervinent [*DCVB*] [d] *denant*: davant [*DCVB*] [e] *contrestar*: contras-

tar, impedir [*DCVB*] [f] Esmenat [g] Corregit en consonància amb el dia de la setmana i les altres dates del document; literalment hi diu *XXVIIII*[a] [h] Ad lit.: *Armegou*

215

Balaguer, 1 febrer 1362

Sentència sobre la contribució dels veïns d'Alberola que tenen terres o possessions al terme de Tragó. Aquests són obligats a satisfer aquesta contribució a Ramon Riambau, senyor de Tragó, d'acord amb el valor de les seves possessions, encara que no tinguin domicili en aquest poble.

▸ O M 2541.01. Pergamí, amb dues taques que impedeixen la lectura en alguns punts. Not. dors.: 1. *Sentencia quod homines de Alberola tenentur solvere et contribuere cum hominibus de Trogone in questiis et aliis exaccionibus.* 2. *Homines de Alberola terras tenentes in termino de Tregone tenentur contribuere in questiis et aliis exaccionibus pro illis cum hominibus de Tregone. 1362.* 3. *N 8, Cal 49*. 4. *L 1658/18*.

α Segle XVIII : Ru 8.

β Segle XVIII, *ex* α : Ru′ 8.

▷ A Segle XVIII : Rx 8.

γ 2010, X. Mora, *ex* O : *Un poble del comtat d'Urgell: Alberola*, doc. 19.

L'exemplar A conté diverses llacunes que indiquen que llavors l'original es trobava ja en mal estat. Les rescontruccions que donem entre claudàtors segueixen majorment l'exemplar A, però en algun punt ens ha semblat més plausible un text diferent.

Segons el regest α, junt amb aquest document també hi havia llavors *una requesta o mandato ab lo qual se mana al senyor de Alberola conplesca dita sentènsia*. Tal vegada l'adjunt en qüestió era en realitat la citació **214**.

[1] *Noverint universi quod orta dudum materia questionis coram inclita domina Cecilia, Dei gracia comitissa Urgelli et vicecomitissa Ageris, incliti domini infantis Jacobi bone memorie comitis Urgelli vicecomitisque Agerensis relicta, ac egregii viri Petri, dicto domino* |[2] *infanti et sibi filii comunis, comitis et vicecomitis comitatus et vicecomitatus predictorum, tutrix et curatrix, inter heredem Bernardi de Fluviano, cujus est locus de Alberola, et universitatem singularium hominum loci ejusdem, ex parte una, et Raymundum* |[3] *Riambau, cujus est locus de Tregone, et universitatem hominum ejusdem loci de Tregone, ex altera, racione contribucionis terminorum dictorum locorum, eo quia dictus heres intendebat compellere, seu compelli facere, homines dicti loci de Alberola terras tenentes, seu pos-*|[4]*sesiones, in termino loci ejusdem de Tregone contribuere in questiis, comunibus, talliis et aliis exaccionibus cum universitate de Alberola predicta et singularium de eadem, Raymundo Riambau et universitate hominum de Tregone predictis contrarium aserentibus,* |[5] *et afirmantibus quod terras tenentes predicti debent et tenentur contribuere pro terris et possesionibus predictis in questiis, comunibus et*

aliis exaccionibus cum universitate et singularibus loci de Tregone. Tandem dicta inclita domina comitissa Urgelli et vice-|[6]comitissa Ageris, tutrix et curatrix que supra, pro tollendis missionibus parcium predictarum, comisit dictam questionem colligendam, audiendam et decidendam, per se vel alium idoneum ab ipso ad hec deputandum infra comitatum predictum, venerabili et discreto Ber-|[7]trando de Vallo, legum doctori, per suas literas continencie subsequentis:

> *Cecilia, Dei gracia comitissa Urgelli et vicecomitissa Ageris, incliti domini infantis Jacobi bone memorie comitis Urgelli et vicecomitis Agerensis relicta, ac egregii viri Petri, |[8] dicto domino infanti et nobis filii comunis, comitis et vicecomitis comitatus et vicecomitatus predictorum tutrix et curatrix, ⌊dilecto suo Bertrando de Vallo, legum doctori, salutem et dileccionem⌋.*
>
> *Causam seu questionem que inter heredem Bernardi de Fluviano, cujus est locus de Alberola, et universitatem hominum loci ejusdem, |[9] ex parte una, et Raymundum Riambau, cujus est locus de Tregone, et universitatem hominum ejusdem loci de Tregone, ex altera, vertitur seu verti speratur super eo quod heres dicti Bernardi de Fluviano et universitas hominum de Alberola aserunt |[10] quod homines dicti loci habentes terras vel possesiones in termino dicti loci de Tregone tenentur et debent contribuere pro eisdem una cum universitate dicti loci de Alberola in questiis, comunibus et aliis exaccionibus, et Raymundo[a] Riambau et universitate |[11] hominum de Tregone predictis contrarium asserentibus, et afirmantibus quod terras tenentes predicti debent et tenentur contribuere pro terris et possesionibus predictis in questiis, comunibus et aliis exaccionibus cum universitate loci de Tregone predicta, audiendam |[12] et decidendam vobis harum serie ducimus comitendam, comittentes vobis quod causam seu questionem predictam, per vos vel alium idoneum a vobis ad hec deputandum infra comitatum predictum, audiatis et colligatis, vocatis vocandis, breviter, |[13] simpliciter, sumarie et de plano, et sine strepitu et figura judicii, sola facti veritate attenta, et ipsa audita et collecta, eandem, facta per vos de ipsa relacione[b], in nostro consilio decidatis et fine debito terminetis prout de jure et racione |[14] fuerit faciendum. Nos, enim, in premissis vobis per presentes committimus plenarie vices nostras.*
>
> *Datum Castellione Farfanie die XXII^{a} mensis marcii, anno a Nativitate Domini M^{o}CCC^{o}LX° primo.*

Et dictus Bertrandus de Vallo, recepta dicta litera, |[15] cum ea reverencia qua decet, aserens se circa predicta comode ut deceret vaccare non posset, ideo, quia aliis arduis negociis occuppatus ad partes vicecomitatus Ageris, in quibus presens negocium colligi debet[c], juxta preinserte litere seriem et tenorem |[16] accedere non valeret, ad audiendum et colligendum dictam causam subdelegavit discretum Arnaldum de Berga, notarium habitatorem Ageris, per suas literas ut sequitur:

> *Venerabili Arnaldo de Berga, notario ville Ageris, Bertrando de Vallo, legum*

|[17] doctor, judex seu commissarius ad infra scriptam causam, ut infra scribitur delegatus, salutem et prosperitatis augmentum.

Noveritis quod coram mei presencia comparuit honorabilis Raymundus Riambau, civis Ilerde, cujus est locus de Tregone, pre-|[18]sentavit michi ex parte inclite et potentis domine Cecilie, comitisse et vicecomitisse infra scripte, quandam literam ejusdem domine comitisse et vicecomitisse [pattentem in papiro] scriptam, ejusdem sigillo cere viridis in dorso, ut videbatur |[19] prima facie, sigillatam, continencie subsequentis:

(Nova inserció, amb petites variacions, de la carta
de la comtessa Cecília, ja inserida més amunt, a les línies 7–14)

[26] *Qua litera michi ut predicitur presentata, idem Raymundus me, cum instancia, [requisivit quod procederem in] negocio ante dicto. Cumque ego ad vicecomitatus Ager[is supra] dicti partes infra |[27] quem negocium cause seu questionis de quo in dicta preinserta litera fit mencio, exp[edit quod tra]ctetur juxta traditam michi formam, ad presens nequeam proficisci aliis [negociis ·· 6 ch ··]. Idcirco, [de vestra ind]ustria et discrecione ac le[galitate co]nfisus, te[nore] |[28] presentis, ad ipsam causam seu questionem que inter heredem Bernardi de [Fluviano, cujus] est locus de Alberola, et universitatem hominum loci ejusdem, ex parte una, [et honorabilem Ray]mundum Riambau et universitatem hominum [predicti loci] de Tregone, ex |[29] altera, vertitur seu verti speratur racione expresata in comissionis litera preinserta, auctoritate et ex potestate michi atributa in ipsa comissionis litera memorata, au[diendam et colli]gendam per vos ex racione difinitivam sentenciam [·· 4 ch ··] duco subdelegandam, |[30] ponendum ac eciam ordinandum quamdiu me contigerit abesse a [vice]comitatu predicto. Procedendo super hiis citra difinitivam sentenciam, ut prefertur, juxta traditam [michi formam] in comissionis litera memorata.*

Datum Ilerde, ¦tercia⸮¦ die aprilis, anno a |[31] Nativitate Domini M^{o}CCC^{o}LX° primo.

Posteaque, dictus [Arnaldus] de Berga, subdelegatus predictus, litera predicta et quibusdam articulis per modum posicionum coram [predicto co]missario oblatis et per eundem [comissarium eidem subdelegato remissis] |[32] reverenter receptis, citavit partes predictas ut coram ipso comparer[ent, parati procedere in] causa. Exinde fuit responsum posicionibus sive articulis per partem [heredis Bernardi de] Fluviano et hominum loci [de Alberola] oblatis, animo litem contestandi |[33] per partem Raymundi Riambau et hominum loci de Tregone predicti. Et simili modo fuit responsum articulis sive capitulis per Raymundum Riambau et homines [loci de Tregone] vel ejus partem oblatis, per partem heredis Bernardi de Fluviano |[34] et hominum dicti loci de Alberola. Et ad probandum

sive fundandum eorum intenciones fuerunt instrumenta et testes producta et producti et eciam recepti atest[·· 20 ch ··] [*nec non*] *diucius alterquatum inter partes predictas.*

Demum renun-|[35]*ciato et concluso in causa predicta per ipsas partes, postulantes sentenciam in et super predictis ferri coram inclita domina comitissa, tutrice et curatrice predicta,* [*compar*]*uit die prima februarii, anno a Nativitate Domini M°CCC°LX° secundo in castro civitatis* |[36] *Balagarii coram inclita domina comitissa, tutrice et curatrice predicta, Berengarius de Siscar, procurator, ut aseruit, dicti Raymundi Riambau, et sindicus universitatis hominum loci* [*de Tregon*]*e, comparuerunt eciam Bernardus de Fluviano, curator bonorum Petri Raymundi* |[37] *de Fluviano, filii Bernardi de Fluviano, quondam, cujus est locus de Alberola, et Laurencius de l·Almetlla, sindicus hominum et universitatis dicti loci de Alberola, postulantes, supl*[*icantes*] *et cum magna instancia requirentes eandem dominam comitissam,* |[38] *tutricem et curatricem quam supra, sentenciam super predictis per eandem ferri. Et dicta domina comitissa, instantibus et requirentibus partibus predictis, processit ad suam sentenciam* [*ferendam*] *in predictis ut sequitur:*

In Dei nomine[d]*. Nos, Cecilia, Dei gracia comitissa Urgelli* |[39] *et vicecomitissa Agerensis, tutrix et curatrix egregii viri Petri, comitis Urgelli et vicecomitis Agerensis, visa peticione oblata pro parte Raymundi Riambau, civis* [*Ilerde*]*, cujus est locus de Tregó, et hominum et universitatis castri de Tregone, ex una parte,* |[40] *agencium, visa responsione secuta pro parte Petri Raymundi de Fluviano, filii et* [*heredis Bernardi*] *de Fluviano, quondam, cujus est locus de Alberola, seu ejus curatoris, et hominum* [*et univer*]*sitatis ejusdem loci de Alberola, ex parte altera, defendencium, super contribucione* |[41] *hominum loci predicti d·Alberola terras tenenctium in loco predicto de Tregó, visis posicionibus* [*hic inde*] *propositis et responsionibus subsequtis, visis testium, instrumentorum,* [*librorum aliq*]*uorum, produccionibus premissis omnibus et aliis eciamque partes predicte coram* |[42] *nobis voluerunt proponere diligenter auditis, ac utriusque partis meritis in nostro consilio* ⌊*paulo*⌉ *ante discussis, peritorum habito consilio diligenti, sacrosanctis Dei euvangeliis in nostri* [*pres*]*entia constitutis, sedentis pro tribunali partibus presentibus et sentenciam ferri* |[43] *postulantibus, cum nobis constet intencionem dicti Raymundi Riambau* [*et universitatis*] *hominum de Tregó, agencium, fuisse ad plenum fundatam, nec fuiset per* [*partem dicti*] *Petri Raymundi de Fluviano et universitatis loci de Alberola probatum* |[44] *aliquid propter quod pars dictorum agencium elidatur, idcirco, pronunciamus et declaramus quod* [*homines loci*] *de Alberola tenentes terras in termino loci de Tregó teneantur solvere in questiis,* [*com*]*unibus et aliis exaccionibus cum hominibus de Tregó pro dictis terris et pro* |[45] *valore earum, licet in dicto loco de Tregó habitacionem non habeant vel domicilium in eodem. Et in predictis omnibus quatenus condempnacionem sapiunt, dictum Petrum Ray*[*mundi de*] *Fluviano et tutorem seu curatorem bonorum ipsius, presentem, et Lau-*|[46]*rencium de l·Ametlla, sindicum hominum et universitatis de Alberola, presentem, et ipsam universitatem d·Alberola, in hiis scriptis sentencialiter condempnamus et ea omnia* [*dicto*] *Raymundo Riambau et universitati loci de Tregó adjudicamus.* |[47] *In expenssis, autem, per dictos agentes factis, dictum Petrum*

Raymundi de Fluviano et universitatem d·Alberola eisdem condempnamus, tacxacionem earum nobis in posterum reser[vantes].

Lata fuit presens sentencia die prima februarii, anno a Nativitate Domini M^o |[48] CCC^oLX^o secundo, in camera ejusdem domine comitisse in castro ejusdem civitatis, presentibus pro testibus venerabilibus Petro de Mediano, majordomo de domo dom[ine co]mitisse jam dicte, et Petro de Cervaria, bajulo civitatis Balagarii |[49] predicte, ad predicta vocatis specialiter et electis.

[50] *Sig+num mei, Poncii de Cas, habitatoris Castellionis Farfanie, notarii publici per totam terram et dominacionem illustrissimi domini regis Arag[onum, qui] predictis cum dictis testibus interfui, eaque scripsi et clausi, cum supra posito |[51] in octava linea, ubi dicitur "dilecto suo Bertrando de Vallo, legum doctori, salutem et dileccionem", et cum supra posito in XXXIIII^a linea, ubi dicitur ["nec non"], loco, die et anno prefixis.*

[a] Ad lit.: *Rayamundo* [b] Aquí hi diu *relacionem*, però a la còpia de més avall (línia 25) hi diu *relacione* [c] A: *deberet* [d] Ad lit.: *nonine*

216

2 gener 1363

Antoni Romeu i la seva esposa Guillema venen a Montsó Terés, ara veí de Tragó, una casa d'aquest poble situada al lloc anomenat la Codina. El preu és de 50 sous.

▸ O M 2542.18. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Monsoni Tarés, ¿XII denarios?*. 2. *Venditio domus in Tragó*. 3. *L 1659/3*.

[1] *Noverint universi quod nos, Antonius Romei et uxor ejus, Guilelma, quisque nostrum in solidum pro toto, per nos et omnes succe-|[2]sores nostros, cum hoc presenti publico instrumento perpetuo valituro et duraturo, vendimus, tradimus adque in perpetuum concedimus |[3] vobis, Monsono Tarés, modo habitatori Tregonis, et vestris, quoddam ospicium nostrum que habemus in villa Tregonis, loco que dicitur la Co-|[4]dina, sicut afrontat cum capellania venerabilis Martini Playà, cum Tamarito Porquet, et cum muris ville de Tregone. Sicut pre-|[5]dicte afrontaçiones ambiunt, terminant et includunt, ita vendimus vobis, dicto emptori, et vestris predictum hospicium, cum |[6] introitibus et exitibus, melioramentis, cunctisque suis pertinenciis universis, pro preçio quinquaginta solidorum, quos omnes |[7] a vobis habuimus et numerando recepimus et ad totam nostram voluntatem bene vestri pacati sumus et contenti.*

Renunçi-|[8]antes scienter omni excepcioni non numerate habite pecunie predicte, sive non recepti precii predicti, et doli, accioni in fac-|[9]tum et omni alii juri, canonico

et civili, et vendicionis prelibate non facte, et specialiter ili legi sive juri corigen-|[10]di decepcionem in vendicione ultra dimidiam justi precii, et benifiçio minoris precii. Et si presens vendiçio modo va-|[11]let aut valebit in futuro amplius preçio supra dicto, parum vel plurimum, totum illud, quantumcumque sit, damus vobis, |[12] dicto emptori, et vestris in pura et simplici donaçione et irevocabili inter vivos. Et sic, de jure, dominio et propri-|[13]etate nostra et nostrorum de dictum hospicium eicimus et abstraymus de presenti et in vestrum vestrorumque jus, pose, domi-|[14]nium, tenedonem et corporalem posesionem mitimus, transfferimus omnino, ad habendum, tenendum, posidendum, dan-|[15]dum, vendendum, alienandum adque inpignorandum[a] *et omnes vestras vestrorumque voluntates perpetuo faciendas. Fa-|[16]cientes inde vobis et vestris predictum hospicium semper habere, tenere et pacifice posidere, francum et liberum et quie-|[17]tum, in jure et extra jus, in causam, ante causam et post, contra omnes et singulas personas preter potestatem terre. Et |[18] salvo tamen quod si vos dictum hospicium seu partem ejusdem vendere vel quocumque alio modo alienare volueritis, |[19] id nobis et nostris scire faciatis ante per spacium deçem dierum totidemque noctium, et si retinere volueritis pro tanto |[20] preçio quod ab aliis oferatur, hoc façere posimus et habere; sine, autem, faciatis omnes vestras vestrorumque voluntates. |[21] Et nos, predicti venditores, promitimus vobis, dicto emptori, et vestris facere bonam et legalem guarenciam et eviccio-|[22]nem contra omnes et singulas personas preter potestatem terre et fatica, ut predicitur. Et pro predicta guarençia et omnibus et |[23] singulis atendendis firmiter et complendis, obligamus vobis, dicto emptori, et vestris omnia bona nostra et cuique nostrum, mobilia |[24] et inmobilia, specialiter et generaliter, ubique habita et habenda.*

Ego, vero, Guilelma predicta, gratis et sine vi, renunçians in |[25] hoc facto omni legi et juri ypotecharum mearum, omnique benifiçio senatus consulti Velleyani et legi Julie de |[26] feudo dotali, et omni alii juri auxilio per me faciente in hac parte, juro vobis, ad sancta Dei IIII^{or} evangelia et cru+cem |[27] Domini coram me posita et a mea propria manu corporaliter tacta, predicta omnia et singula rata et firma semper habere, atende-|[28]re et complere, et non in aliquo contrafacere vel venire, raçione dotis vel sponsalicii mei vel alterius cause, me sciente. Sic |[29] Deus me adjuvet et hec sancta.

Quod est actum II^{a} die mensis genuarii, anno Domini millesimo CCC^{o}LX° terçio.

Sig+num Anto-|[30]nii Romei, sig+num Guilelme, ejus uxoris jurate, venditorum predictorum, qui hec concedimus et firmamus, testesque fir-|[31]mare rogamus.

Sig++na Martini Albert et Jacobi Gitart, hujus rey testium.

[32] *Sig*(signe)*num mei, Bernardi Mironii, notarii publici in tabellionatu Tregonis, actoritate venerabilis Petri Cortiti, |[33] rectoris notariique publici ejusdem loci, qui hec scribi et clausi.*

[a] Ad lit.: *inpigorandaum*

217

1363–64

Dècima biennal concedida el 1363 pel papa Urbà V al rei Pere el Cerimoniós. Col·lecta de l'abadiat d'Àger.

▸ O Barcelona, *Arxiu de la Corona d'Aragó*, Reial Patrimoni de Catalunya, Mestre Racional, reg. 1806.

Transcrivim l'entrada corresponent a l'any 1363. Al f. 4v es repeteix la mateixa informació per a l'any 1364.

2r,12 *Item la abbadessa de Valvert pagua per la primera pagua e*
13 *per la segona solució* _____ *CL solidos Acrimontensium.*

218

Castelló de Farfanya, 9 desembre 1364

La comtessa Cecília mana al procurador de la Vall d'Àger que retorni a Ramon Riambau, senyor de Tragó, un home que aquest havia fet detenir per una causa civil.

▸ O M 1019.01. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Cartes fahens per possesions assitiades en lo terme de Tregó et per sensal menut.* 2*. *Jussio comitisse Urgelli ut procurator Vallis Agerensis restituat domino de Tragó quendam ejus hominem quem in causa civili capi fecerat.* 3. *Tragó*. 6. *Leg 661/13*. 7. *N° 103*.

a 1988, J. M. Cots : Co 101.

1 *Noverint universi quod in presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum ad hec specialiter vocatorum et rogatorum, die lune que fuit IX^a mensis decembris, anno a Nativitate Domini M^{o}CCC^{o}LX° quarto, |2 hora prime vel quasi, venerabilis Raymundus Rianbau, dominus loci de Tregó, constitutus personaliter ante hospicium Arnaldi Pich, loci Castellionis Farfanie, ubi ibidem similiter venerabilis Guilelmus |3 Bacerola, locum tenens procuratoris Vallis Ageris, presens erat, presentavit et obtulit et per me, notarium subscriptum, legi et publicari fecit eidem locum tenenti procuratoris quandam literam |4 clausam sigillo inclite domine Cecilie, Dei gracia comitisse Urgelli et vicecomitisse Agerensis, sigillatam cere viridis, in cujus superscripcione continetur verba que sequitur:*

Al amat nostre lo procurador |5 de la Val d·Àger o son lochtinent.

Tenor vero intrinsecus dicte litere noscitur esse talis:

La [comtes]sa d·Urgell, general lochtinent de son car fyll lo comte.

Fem vos saber que·l amat en |[6] Ramon Riambau, ciutadà de Leyda e senyor de Tregó, nos ha demonstrat que com lo [b]atle seu del dit loch manàs fer càrrech a·n P[ere] Martell, per rahó de una pernada[a] *|[7] que ha en lo terme del dit loch, per la qual rahó lo dit P[ere] Martell se appellà a vos, en nom de nostre car fyll lo comte e lo batle davant dit, per rahó com lo dit P[ere] Martell |[8] se appellà a vos e no volia complir son manament, lo metés en presó, esguardant si en aquel feyt no avia loch la apellació e vos pensant que com lo dit P[ere] |[9] Martell fos vassayll nostre la dita appellació agués loch e per aquesta rahó lo avets treyt de poder del dit batle. E nos, a instància e supplicació molt humil del dit |[10] en Ramon Riambau haiam reconegut e examinat lo dit feyt en nostra cort, e haiam trobat de conseyll que en feyt civil o semblant en aquel loch a nos |[11] no·s esguarde ni s·espere appelació. Per aqesta rahó vos dehim e manam fe[r]mament e destreta que, de continent, vista la present, remetats lo dit P[ere] Martell |[12] al batle de Tregó davant dit, o a son lochtinent [e] aquesta remissió se façe de continent e açò per res no mudets, havents vos en tal manera en lo dit feyt |[13] que pus avant lo dit en Ramon Riambau per aquesta rahó a vos no calgue recórrer altra vegada.*

Data en Alcollega de la Ribera de Cincha, sots |[14] nostre sagell secret, a VI dies de deembre en l·any de la Nativitat de nostre Sènyer M CCC^{o}LXIIII°.

Qua litera presentata, dictus venerabilis Raymundus Riambau requisivit |[15] dictum venerabilem locum tenentem procuratoris quatenus in continenti compleret cum effectu mandatum dicte domine comitisse, alias cum debita reverencia fuit protestatus contra dictum locum-|[16]tenentem et ejus bona de transgressione mandati, de injusticia et injuria, et de omnibus dampnis, missionibus et expensis, tam factis quam faciendis, pro predictis, de quibus |[17] valeat suis loco et tempore congruis dictum locum tenentem coram suo majore affrontare.

Quibus peractis, dictus locum tenens procuratoris, recepta dicta litera, cum ea qua decuit |[18] reverencia, respondit et dixit se fore paratum parere mandatis dicte domine comitisse cum effectu statim et in continenti cum dictum Petrum valeat reperire, et hanc responsionem |[19] voluit continuari predictis et de presentacione presencium. Et de omnibus et singulis supra dictis dictus venerabilis Raymundus Riambau requisivit sibi fieri publicum instrumentum per me, |[20] notarium infra scriptum, presentibus pro testibus Guilelmo de Capdevila et Raymundo de Balaguer, habitatoribus Castellionis Farfanie, ad hec vocatis specialiter et electis.

[21] *Ego, Johannes Cortpapa, notarius publicus Castelionis Farfanie, auctoritate venerabilis Petri de Mosacho, junioris, prioris ejusdem, predictis omnibus et singulis interfui, hecque scripsi, sig*(signe)*no |[22] meoque clausi, requisitus.*

[a] *pernada*: habitatge de camp —mas, masada, borda, etc— o una fracció d'ell

[*DCVB*]; se'n diria així perquè tindria associada l'obligació de pagar una perna (vegin-se les notes [a] i [b] del document **203**)

219

11 octubre 1365

Jaume d'Osca, jurisperit, conjuntament amb la seva esposa Mariona, filla hereva del difunt Arnau de Canelles, així com Berengona, viuda d'aquest últim, i Gueraldona, filla de dits Arnau i Berengona, tots ells veïns d'Albesa, venen a Berenguer ça Corbella, batxiller en drets i castlà de Blancafort, un censal que obligava al monestir de Vallverd i als habitants de Blancafort i Canelles. El censal donava 50 sous agramuntesos de pensió i es va vendre per 625 sous de la mateixa moneda.

▸ O M 1019.02. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Carta de rehevenda feyta a Berenguer ça Corbela dels* L *s. Acrimontesos sensals los quals madona ça abadesa e les dones del monestir de Valvert e los hòmens de Blanchafort e de Caneles veneren al hereu de·n Arnau de Caneles, d·Albesa.* (Continuat d'una altra mà:) *Proprietat* [*625 s.*], *en poder de Ramon Girona, notari de Albesa, a 11 de octubre de 1365.* 2*. *L s. censuales quos monasterium Vallis Viridis faciebat Berengone de Albesa. 1365.* 3. *N 133*. 4. *Leg 661/14*. 5. *N⁰ 104*.

α 1552, Martí Marquina : Ma 87.

a 1988, J. M. Cots : Co 102.

Venda:

[1] *Noverint universi quod nos, Jacobus d·Oscha, jurisperitus, et Mariona, ejus uxor, filiaque et heres Arnaldi de Caneles, condam, et Berengona, uxor dicti Arnaldi de Caneles, condam, materque dicte Marione, nominibus nostris propris et* |[2] *nominibus eciam Gueraldone, filie comunis michi, dicte Berengone, et Arnaldo de Caneles, viro meo, condam, sororisque mee, Marione predicte, et heres in parte bonorum dicti Arnaldi de Caneles, condam, habitatores loci Albesie,* |[3] *quilibet nostrum in solidum et pro toto, per nos et omnes nostros heredes et successores, cum hoc presenti publico instrumento, suo robore valituro et duraturo, vendimus seu quasi revendimus vobis, venera-*|[4]*bili Berengario ça Corbella, in utroque jure bacallario ac castlano loci de Blanchaffort, lizet absenti tanquam presenti, et notario infra scripto tanquam publice perssone hec a vobis, nomine vestri* |[5] *et omnium illorum quorum interest, intererit vel poterit interesse, legitime stipulanti et recipienti, omnes illos quinquaginta solidos Acrimontensium censuales, franchos quitios et inmunes ab omni questia* |[6] *et comuni et ab omni alia exaccione et servitute, tam dominorum quam vicinorum, quos Eligsendis, Dei gracia abbatissa monasterii Vallis Viridis, Berengaria d·Alçamora, priorissa* |[7] *dicti monasterii, Beatrix de*

Castres, sacristana dicti monasterii, Jacobus Roig, bajulus loci de Blanchafort, Petrus del Mayll, Petrus d·Espana, Laurencius Gascó, Muntsonus Matheu, Bernardus |[8] *de Poll, Salvator de la Abadia, Raymundus Oler, Raymundus Matheu, Petrus de la Porta, Periconus d·en Gelier, Arnaldus de la Abadia, Guylelmus Tarrés, Petrus Gayllart, Mateus* |[9] *de Blanchafort, Anthonius del Mayll, Jacobus Guarner, Raymundus Casset, Guylelmus Çabater, habitatores loci de Blanchaffort, Natalis Gombau, bajulus de Caneles, Arnaldus Gombau,* |[10] *Arnaldus d·Alòs, Guylelmus de Burch et Arnaldus Soler, habitatores loci de Caneles, quilibet eorum in solidum et pro toto, per se et suos heredes, michi, dicte Berengone, uxori dicti Arnaldi de Caneles,* |[11] *condam, ut tutrici Arnaldoni de Caneles, condam, predicti, vendiderunt, ipsosque quinquaginta solidos Acrimontensium censuales michi, dicte Berengone, nomine quo supra, assignarunt et assecurarunt venditores predicti* |[12] *super omnibus et singulis bonis suis et cujuslibet ipsorum et dicti monasterii et universitatum predictarum, mobilibus et inmobilibus, habitis et habendis, ubique sint, quosque quinquaginta solidos Acrimontensium censuales* |[13] *solvere promiserunt dicti venditores michi, dicte Berengone, quo supra nomine, quolibet anno semper in festo santi Marchi evangeliste, intus locum Albesie, in ospicio habitacionis mee et dicti* |[14] *Arnaldoni* ⌊*sine omni requisicione, et*⌋ *sub pena tercii, et sub aliis penis et obligacionibus apositis et contentis in instrumento vendicionis censualis predicti confecto in loco de Blanchaffort XVI*[a] *die mensis* |[15] *madii, anno a Nativitate Domini M*[o]*CCC*[o] *quinquagesimo sexto, quod nobis tradi volumus et jubemus, per notarium infra scriptum.*

Predictos, autem, quinquaginta solidos Acrimontensium sive Jaccensium censuales, |[16] *franchos et quitios, ut predicitur, cum omnibus et singulis vocibus, juribus, accionibus, peticionibus et demandis, realibus et perssonalibus, directis, utilibus sive mixtis, nobis et utrique nostrum* |[17] *pertinentibus et pertinere debentibus quovis modo, sic vendimus vobis, preffato venerabili Berengario ça Corbella, notario publico stipulanti ut super, et vestris pro precio sexcentorum viginti quinque* |[18] *solidorum Acrimontensium sive Jaccensium. Ex quibus omnibus ad totam nostram voluntatem bene vestri paccati sumus et contenti. Unde renunciamus benefficio dividende accionis et nove constitucionis, tam in se-*|[19]*quentibus quam in premissis, et omni excepcioni vendicionis seu revendicionis dictorum quinquaginta solidos Acrimontensium censualium vobis non facte, et predicti precii a vobis non habiti et non recepti, et doli et* |[20] *benefficio minoris precii, et juri quod juvat deceptos ultra dimidiam justi precii, et omni alii juri. Eycientes nos, nominibus quibus supra, de predictis quinquaginta solidis censualibus,* |[21] *quos vobis, dicto venerabile Berengario ça Corbella, revendimus superius, de jure, posse, dominio, tenedone et corporali possessione, vosque, jam dictum venerabilem Berengarium ça Corbella, et vestros, mitimus* |[22] *et inducimus de eisdem quinquaginta solidis censualibus in tenedonem et corporalem possessionem, juris, facti et pene, ad habendum, petendum, recipiendum, dandum, vendendum et alienan-*|[23]*dum, et ad omnes vestras et vestrorum voluntates perpetuo faciendas. Damus eciam et concedimus nos dicti venditores, nominibus*

quibus supra, vobis, jam dicto Berengario ça Corbella, et vestris totum lo-|[24]cum nostrum et omnia jura nostra et omnes voces, acciones, peticiones et demandas, quem, que et quas nos habemus et habere debemus et que nobis competunt et competere posunt et debentur |[25] contra dictos venditores et quemlibet ipsorum et bona eorundem racione dictorum quinquaginta solidorum censualium, penarum et missionum. Ex quibus vocibus, juribus et accionibus predictis, vos, preffatus |[26] Berengarius ça Corbella, et vestri possitis uti, agere et experiri, in judicio et extra et ubique, dictos quinquaginta solidos Acrimontensium censuales, cum penis, dampnis, missionibus, per vos factis et faciendis, a predic-|[27]tis venditoribus et bonis ipsorum. Et ad faciendum de predictis quinquaginta solidis censualibus omnimodas vestras et vestrorum voluntates. Constituimus inde vos, dictum Berengarium |[28] ça Corbella, et vestros in predictis quinquaginta solidis censualibus dominum actorem et procuratorem, tanquam in rem vestram propriam. Mandamus insuper preffatis venditoribus per presens |[29] instrumentum, quod viçem epistole volumus in hoc casu obtinere, quatenus vobis, jam dicto Berengario ça Corbela, et vestris de predictis quinquaginta solidis censualibus obediant et respondeant, obedire |[30] et respondere teneantur, sicut nobis faciebant ante presentem revendicionem. Et si predictos quinquaginta solidos censuales quos vobis revendimus plus nunch velent aut de cetero |[31] valebunt plus precio predicto, parum vel plurimum, totum illud damus vobis, preffato Berengario ça Corbella, et vestris, notario infra scripto stipulanti ut supra, donacione pura et irrevo-|[32]cabilis donacionis facta inter vivos, ad faciendum omnimodas vestras voluntates, sicut melius, plenius et valius dici, scribi et intelligi [potest] ad comodum vestri et vestrorum, et sine aliquo |[33] vinculo et retentu, quem vel quod in predictis non facimus ullo modo. Promitimus insuper nos, venditores predicti, nominibus quibus supra, quod dictos quinquaginta solidos censuales faciemus |[34] vobis dicto Berengario et vestris semper facere habere et tenere et in pace possidere contra cunctos preter potestatem terre, in jure et extra jus et ubique. Et faciemus inde vobis et vestris de predictis |[35] bonam et legitimam guirenciam et eviccionem, ante causam, in causa et post causam, in jure et extra jus et ubique. Pro qua, quidem, guirencia et eviccione et omnibus aliis predictis |[36] attendendis firmiter et complendis, obligamus vobis, predicto Berengario ça Corbella, et vestris, notario publico infra scripto stipulanti et recipienti ut supra, omnia bona nostra, mobilia et inmo-|[37]bilia, habita et habenda, ubique sint.

Insuper, nos, dicte mulieres, cerciorate ad plenum de jure nostro per notarium subscriptum, juramus per Deum et ejus sancta IIII^{or} evangelia, et cru+ce Domini coram |[38] nobis posita et nostris propris manibus tacta, quod contra predictam revendicionem non veniemus nec venire faciemus racione dotium vel sponsaliciorum nostrorum nec aliqua alia racione, modo, jure |[39] vel causa. Et ad hec renunciamus benefficio doli, metus, viis, senatus consulti Velleyani, et juri ypothecarum nostrarum, et auctentice "sive a me" et "si qua mulier", et omni alii juri, canonico et |[40] civili, contra predicta in aliquo facientibus.

Quod est actum undecima die mensis octobris, anno a Nativitate Domini M^{o}CCC^{o}

sexsagesimo quinto.

Sig+num Jacobi d·Oscha, jurisperiti, |[41] sig+num Marione, ejus uxoris, filieque et heredis Arnaldi de Caneles, condam, sig+num Berengone, uxoris dicti Arnaldi de Caneles, condam, predictorum, qui hoc concedimus et firmamus.

Testes hujus |[42] rey sunt Raymundus de Gavaret, mayor dierum, et Periconus de Muntsor, habitatores Albesie.

[43] *Sig*(signe)*num mei, Raymundi Girona, notarii publici Albesie pro Petro de Riart, notario ejusdem, qui, auctoritate domini prepositi Celsone, hec scribsi, cum supra posito in XIIII^a^ linea, ubi dicitur "sine omni requi-|[44]sicione et", et in XXII^a^ linea, ubi dicitur "potest", et clausi.*

Àpoca:

[45] *Noverint universi quod nos, Jacobus d·Oscha, jurisperitus, et Mariona, ejus uxor, filiaque et heres Arnaldi de Caneles, condam, et Berengona, uxor dicti Arnaldi de Caneles, condam, materque dicte Marione, nominibus |[46] nostris propris et nominibus eciam Gueraldone, filie comunis michi, dicte Berengone, et Arnaldo de Caneles, viro meo, condam, sororisque mee, Marione predicte, et heres in parte bonorum dicti Arnaldi de Caneles, condam, |[47] habitatores loci Albesie, per nos et omnes nostros, nominibus quibus supra, cum hoc publico instrumento, confitemur et in veritate reognoscimus nos habuisse et recepisse a vobis, honorabili Berengario ça Corbella, |[48] in utroque jure bacallario, castlanoque loci de Blanquafort, lizet absenti tanquam presenti, et notario publico infra scripto hec a vobis, nomine vestri et omnium illorum quorum interest vel poterit |[49] interesse, legitime stipulanti et recipienti, omnes illos sexcentos viginti et quinque solidos Acrimontensium sive Jaccensium, quorum precio vobis, dicto Berengario, vendicionem sive revendicionem fecimus |[50] de quinquaginta solidorum Acrimontensium censualibus cum publico instrumento hodierna die confecto, ut in ipso continetur. Et quia de predictis sexcentis viginti et quinque solidis sumus bene vestri pac-|[51]cati ad totam nostram voluntatem. Ideo renunciamus benefficio dividende accionis et omni excepcioni predictorum sexcentorum viginti et quinque solidorum Acrimontensium a vobis non habitorum et non receptorum, et doli et |[52] omni alii juri. In cujus rey testimonium facimus vobis, preffato venerabili Berengario ça Corbella, et vestris, notario subscripto stipulanti ut supra, presentem apocham ad cautelam.*

Quod est |[53] actum undecima die mensis octobris, anno a Nativitate Domini M^o^ CCC^o^ sexsagesimo quinto.

Sig+num Jacobi d·Oscha, jurisperiti, sig+num Marione, ejus uxoris, filieque et here-|[54]dis Arnaldi de Caneles, condam, sig+num Berengone, uxoris dicti Arnaldi de Caneles, condam, predictorum, qui hoc concedimus et firmamus.

Testes inde sunt Raymundus de Gavaret, ma-|[55]*yor dierum, et Periconus de Muntsor, habitatores Albesie.*

[56] *Sig*(signe)*num mei, Raymundi Girona, notarii publici Albesie pro Petro de Riart, notario ejusdem, qui, auctoritate domini prepositi Celsone, hec scribsi et clausi.*

220

22 agost 1369

Ròmia de Cruïlles, monja del monestir de Vallverd i lloctinent de pitancera, reconeix haver rebut de Ramon de Millà els 20 sous agramuntesos que la seva difunta esposa Artesona havia llegat per pitança a dit monestir.

▸ O M 1019.03. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Leg 661/15*. 2. *N^o [105]*.
a 1988, J. M. Cots : Co 103.

[1] *N[overint] universsi quod ego, Ròmia*[a] *de Croylles, monacha et locum tenente piatançaria monasterii* |[2] *[Sancte Marie] Vallis Viridis pro Luçia Guavarda, monacha et piatançaria dicti monasterii, de voluntate et licencia domine* |[3] *Berengarie d·Alçamora, abbatissa dicti monasterii, confiteor vobis, Raymundo de Myllà, quod vos dedistis et solvistis,* |[4] *et ego a vobis habui et recepi numerando, omnes illos viginti solidos Acrimontensium quos Artesona, condam uxor vestra,* |[5] *legaverit pro piatança tabula conventui nostri monasterii, ut apparet in suo ultimo testamento. Et quia de pre-*|[6]*dictis XX^ti solidis Acrimontensium raçione predicta ad totam meam voluntatem bene vestri pacata sum et contenta, ideo* |[7] *renuncio omni excepcioni non habitorum, numeratorum sive non receptorum dictorum XX^ti solidorum Acrimontensium, doli,* |[8] *accioni in factum, et omni allii jurii, canonico et civili, faciens inde vobis et vestris presentem ins-*|[9]*trumentum apoche de premissis et finem de non petendo.*

Quod est actum XX^aII^a die mensis agusti, anno |[10] *Domini millesimo CCC^oLX^o nono.*

Testes hujus rey sunt Albertus de Rochafort, presbiter dicti monasterii, |[11] *et Raymundus Figuera, existente in monasterio predicto.*

Sig(signe)*num mei, Bernardi Mironi, rectoris et notari pubblici loci de Tregone, qui hec scripsi et clausi.*

[a] Duplicat

221

13 juliol 1372

Testament de Berenguer [III] de Llorenç, castlà d'Os, Tragó i Santalinya. Entre moltes altres deixes, assigna 20 sous al monestir de Vallverd.

× O Arxiu patrimonial de Casa Siscar, castlans d'Os de Balaguer, pg. IV.

▸ α *ca* 1800, Ramon de Siscar i de Rocabruna, *ex* O : Esborrany del [*Llibre d'Espectàncies*] (Agramunt, Arxiu Històric Municipal, fons Siscar), p. 1–4. Epígraf al marge: *Testament de Berenguer de Llorens, als 13 juriol de 1372*.

▹ β *ca* 1800, Ramon de Siscar i de Rocabruna, *ex* α : [*Llibre d'Espectàncies*] (en poder dels darrers descendents de Casa Siscar), f. 1r–3r. Epígraf al marge: *Testament de Berenguer de Llorens, a 13 juriol de 1372*.

El monestir de Vallverd és esmentat només a la pàg. 1, lín. 35. Tot i això, transcrivim el document sencer ja que és inèdit i el testador era castlà de Tragó i per tant feudatari del monestir.

1,18 *Testament de Berenguer de Llorens, donsell, carlà de la vila de Os, rebut* |19 *en poder de Pere Alberola, notari públic de la vila de Os y rector de la ma-*|20*teixa vila als 13 juriol 1372. En lo qual elegeix sos marmessors a Be-*|21*renguer Bret, cavaller, habitant en Albesa, y a Pere de Puigvert, donsell,* |22 *habitant en Castelló de Farfaña, manant que de sos béns prenguin 4 400 s,* |23 *moneda de Agramunt, perquè los invertescan en lo següent:*

Primo, que |24 *li sia feta sepultura y novena honorífica y decent, que se·n cómpria* |25 *lo lene*[a] *de son cos, los treytumens*[a] *y la cera, que·s paguin al capellà*[b] |26 *que se trobarà en la extremaunció dos dinés de Agramunt, que a sa* |27 *sepultura hi hàgia 30 ciris de pes 10 lliuras cada un, y que hi hàgia 30 pres-*|28*bíteros que se·ls pàguia 2 s. agrimontesos a cada un y també un ciri de* |29 *deu lliuras.*

Item, deixa a les obres de Sant Miquel de Os, a la Verge de Ciér-|30*voles, a la del castell d'Os, a la de Aguilar, a la de Monserrat y a la de* |31 *les Sogues, a cada una 20 s. agrimontesos. Y fa també diferens altres lle-*|32*gats, com són: Al hospital de Os al convent dels Dominicos de Balaguer,* |33 *20 s. per una pitansa. A las monjas de dita ciutat, altres 20 s. per una pi-*|34*tansa. Al convent de les Franqueses*[c]*, 20 s. per altra pitansa. Al convent de les* |35 *Parrelles, lo mateix. Al monastir de Valbert, lo mateix. Per casar a 4 òrfans* |36 *en Os ahont dits marmessors coneguin que sia lloch piadós, 100 s. A Ber-*|37*nat de la Quadra, [de la vila] de Os, 50 s. A Ramon Costa, menor de dias, 30 s. Y a Raymun-*|38*da, sa muller, 20 s. A Venguda, muller de Jaume Companys de Os, 20 s.* ||**2**,1 *A Berenguerona, filla d'Anton de les Cots, 50 s, y si morís sens casar·se, a* |2 *sa mare. A la muller de Anton d·Areny de Os, 12 s, los quals Brunisendis,* |3 *muller del testador, ja los hi havia deixat en son testament. A Bor-*|4*thomeu Morell de Os, per una filla sua que vivia ab dit testador, 30 s. Al* |5 *mateix Morell, 30 s.*

Més deixa 2 400 s. per comprar dits[d] *marmessors* |[6] *un censal per añadir als 300 s. de censal que Berenguer de Llorens, pare* |[7] *del testador, deixà a la capella de la Verge Maria del castell de Os per* |[8] *lo mateix fi. Y per un aniversari celebrador lo dia de son òbit en dita* |[9] *yglésia del castell de Os, deixà 120 s. per comprar un censal. Altres 120 s.* |[10] *per comprar un censal de deu s. per un aniversari celebrador cada* |[11] *añ en la yglésia de dit castell per las ànimas de Berenguer y de Beatrís* |[12] *de Llorens, sos pares, y per Serdana, sa àvia, en lo dia 2 después de sa* |[13] *mort.*

A 13 pobres, menjar y bèurer lo dia de la Passió de Jesuchrist |[14] *y 3 diners a cada un. A la confraria de Os, 20 s. Als pons de Curbins,* |[15] *Albesa y Piñana, a cada un 12 diners.*

Y lo que réstia de dits 4 400 s, |[16] *que se distribuesca en causas pias a coneguda dels dits marmessors.* |[17] *Y si no bastassen dits 4 400 s. per pagar dits llegats, mana que son* |[18] *hereu dega satisfer·o dels demés béns.*

Dels altres béns, deixa a |[19] *Saurina, sa muller, 2 000 s. a més de son sponsalici, y vol que dita* |[20] *sa muller sia señora y poderosa sobre tots sos béns, de la vida de* |[21] *Esclaramunda, sa filla, vivint emperò casta y sens marit. Item dei-*|[22]*xe a Berenger de Caseres, donsell y castlà de Tragó, 1 200 s. Al Spu-*|[23]*rio de Llorens, habitant en Àger, 1 000 s. A Albert Rey, habitant en* |[24] *Caseras, 1 000 s. A cada un de dits marmessors, per son treball, 600 s.* |[25] *A Berengarona, muller de Martí Rey, difunt, 200 s. per un manto.* |[26] *A Bernat de Caseras*[e]*, fill de Berenguer de Caseras, 200 s. A la señora* |[27] *Lària, muller de Berenguer de Caseres sobredit, per un manto, 300 s.* |[28] *A la señora Guillemona, muller de Burdi de Palliàs,* [f] *de dies,* |[29] *1 000 s. A Antònia que habitaba ab lo testador, 200 s. Al preñat del* |[30] *ventre de dita Antònia, si és preñada y ve a llum, 300 s. A Joan* |[31] *de Alfagara, scutifero*[a] *del testador, 20 s. A Bernat Gasol, 20 s. Mana* |[32] *a son hereu sòltia de la esclavitud a Juan de Torrén, son esclau, dins* |[33] *5 añs pròxims veniders. A Brunissenda, sa neboda, filla de Gua-*|[34]*liardo de Llorens, menjar, vèurer, calsar y vestir tota sa vida com* |[35] *a ella pertañ. A Bernat Gili, habitant en Os, 20 s.*

Y si dita Saurina, |[36] *sa muller, és preñada y de dit preñat parís un o més fills, al* |[37] *qui primer serà nat institueix per son hereu, y cada un dels* |[38] *altres fills que nasquessen del mateix preñat deixe 15 000 s. per dret de* |[39] *institució y per part de llegítima a ells competent en sos béns, y* |[40] *si paria una o més fillas, deixa a la primera que naixerà 12 000 s.* ||[3,1] *per dret de institució y legítima a ella competent y que sia adornada* |[2] *de vestits* [a]*et de lectis, et de jocalibus, sicut ad ipsam pertinet*[a]*. Y a les altres* |[3] *filles que fòrsan*[g] *nasquessen del mateix preñat, 2 000 s. a cada una per dret* |[4] *de institució y part de legítima a ellas competent, y vol que ditas fillas* |[5] *después de la primera nada hisquessen de dit preñat sian entradas en re-*|[6]*ligió y que de dits llegats se cómpria a cada una un violari per dits mar-*|[7]*messors. Y si los dits fills que nàsquian de dit preñat faltassen en pupilar* |[8] *edat o después sens fills legítims, vol que los béns de ells retórnian a Es-*|[9]*claramunda, sa filla. Y baix lo mateix vincle deixe dits 12 000 s. vestits,* |[10] *lectus et*

jocalia a aquelles ses filles que esdevingués nàixer de dit preñat.

[11] *En tots los restans béns, veus, drets etcètera institueix hereva ⌊universal⌉ a sa filla* |[12] *Esclaramunda en cas que dita sa muller de dit preñat no tínguia fill* |[13] *mascle y si dita*[h] *Esclaramunda tingués lo complement de sa llegítima a* |[14] *ella pertañent en los béns del testador. Vol, emperò, que ⌊si⌉ dita heretat* |[15] *pervingués a dita Esclaramunda y tingués fills mascles de legítim ma-*|[16]*trimoni, que los mateixos sos fills hagin de tenir lo nom, signe et sigillum*[a] |[17] *del testador facere et observare.*

Vol també que dits marmessors pugan |[18] *compellir a son hereu a pagar 2 000 s. cada un per pagar les quanti-*|[19]*tats restans a pagar del testament de Berenguer de Llorens y de Bea-*|[20]*trís, sos pares, de Serdana, sa àvia, y de Brunissendis, sa muller difun-*|[21]*ta, y de Guallardo de Llorens, son germà difunt, fins al cumpliment* |[22] *de la paga.*

Y si dita Esclaramunda, y lo póstumo o póstumos naixe-|[23]*dors de dit preñat, esdevingués morir en pupilar edat, o después* |[24] *sens fills lagítims, y si ne tenen y al temps de sa mort no són de legí-*|[25]*tima edat per fer testament, vol que tots sos béns y de cada un de* |[26] *ells tórnian a Berenguer de Caseras, donsell, y en dit cas lo anomena* |[27] *per son hereu, ab lo mateix gravamen que a Esclaramunda de nom,* |[28] *signe y sigillo.*

Y si dit Berenguer y sos fills no volen observar ditas |[29] *condicions, o bé que lo mateix Berenguer faltàs sens fills legítims, o des-*|[30]*pués en qualsevol temps, vol que la señora Guiemona, muller Burdi* |[31] *de Payllàs predit, puga expellir·los de la herència, o que ella pàssia a di-*|[32]*ta Guiemona, y a ella en dit cas institueix hereva universal. Y si dita* |[33] *Guiamona tingués fills mascles de legítim matrimoni, vol que dits fills* |[34] *tingan son nom, signe y sigillo del testador.*

Y si no voldran obser-|[35]*var ditas condicions, o que la mateixa Guiemona morís sens fills le-*|[36]*gítims, vol que dita heretat tórnia a Pere de Puigvert, donsell, habitant en* |[37] *Castelló de Farfaña, ab la mateixa obligació de nom, signe y sigillo* ||**4**,1 *ell y sos fills.*

Y si no volen observar ditas condicions, o si dit Pere de |[2] *Puigvert, donsell, morís sens fills legítims, vol que dita herència torne a* |[3] *Berenguer Bret, cavaller, al qual institueix hereu universal ab la ma-*|[4]*teixa obligació de portar ell y sos fills son nom, signe y sigillo.*

Y si no |[5] *volen fer ni observar ditas condicions, o lo dit Berenguer Bret morís sens* |[6] *fills legítims, vol y mana que sa heretat se vénguia per sos marmessors* |[7] *y son preu se invertesqui en censals per instituhir y fundar capella-*|[8]*nias en la yglésia del castell de Os, volén se·n fúndian tantas quantas* |[9] *pugan ab tal que cada una arríbia a la quantitat de 500 s, moneda de* |[10] *Agramunt, de penció de censal.*

Y per lo cas que sa heretat pervingués |[11] *a Berenguer de Caseres, donsell, vol y mane que est dónia y entréguia* |[12] *al Spurio de Llorens tot aquell feu que lo testador tenia en lo lloch* |[13] *de ⌊Santaliña⌉*[i] *ab tots sos drets. Y si lo dit Spurio morís sens fills* |[14] *legítims, vol que lo dit feu tórnia a son hereu o a sa casa.*

Consta del |[15] pergamí traduhit y signat ab xifra romana de número IV.

Afegit al final en l'exemplar β:

Nota. Esclaramunda de Llorens, hereva instituhida ab lo antecedent testament de dit número IV, casà ab Ramon de Siscar, y est fou lo ingrés de la casa de Siscar en Os.

[a] Subratllat [b] Ad lit.: *campellà* [c] Ad lit.: *Franques* [d] Ad lit.: *dis* [e] Esmenat; sembla que abans hi deia *Caseres* [f] Espai en blanc d'uns 5 ch; no deuria estar clar si l'original deia *major* o *minor* (*dierum*) [g] *fòrsan*: tal vegada, potser [*DCVB*, fòrsan, forsa] [h] Ad lit.: *dit* [i] α: *Sancali*, seguit d'un espai en blanc d'uns 3 ch; β: *Sancali*, seguit d'uns punts suspensius

222

Lleida, 9 setembre 1372

Nicolau Riambau, germà i hereu del difunt Ramon Riambau, ven a l'abadessa de Vallverd el castell de Tragó, incloent el feu que en altre temps havia tingut Berenguer [III] de Llorenç, castlà de Tragó, però excloent el que havia tingut Berenguer de Casserres, el qual romandrà en poder del venedor. El preu de la venda és de 45 000 sous barcelonesos, en equivalència dels quals l'abadessa paga 30 000 sous jaquesos. Per a reunir aquests diners, l'abadessa havia venut prèviament el castell de Blancafort a Jofre de la Brecerola per 14 700 sous jaquesos.

▸ O M 1019.04. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Carta de la venda del castell de Tragó feyta per en Nicholau Riambau a madona la abadessa de Tragó. Sie liurada a la abadessa ella pagant 30 000 s. ¦tri⁇ginta Jaq¦uensium⁇¦.* (Continuat d'una altra mà:) *Firmada en poder de Andreu Villasparsa, notari de Leyda, a 9 de setembre 1372.* 2. *N 40, Cal 49*. 3. *Leg 661/16*. 4. *N⁰ 106*.

α Segle XVIII : Ru 40.3.

β Segle XVIII, *ex* α : Ru′ 40.3.

γ *ca* 1770–75, Jaume Caresmar : Mo, p. 723.

a 1988, J. M. Cots : Co 104.

Venda:

[1] *In Christi nomine. Noverint universi quod ego, Nicholaus Riambau, civis Ilerdensis, heres universalis cum beneficio inventarii venerabilis Raymundi Riambau, condam dicte civitatis civis, tanquam heres qui supra, per me et omnes meos successores in |[2] hujusmodi hereditate, scienter, cum hoc presenti publico instrumento, vendo, trado et*

concedo vobis, venerabili et religiose domine Berenguerone d·Alçamora, abbatisse monasterii Beate Marie Vallis Viridis, et vestris successoribus abbatissis que pro tempore erunt |[3] in dicto monasterio, et conventui ipsius monasterii qui nunc est et qui pro tempore fuerit, in perpetuum, castrum et locum de Tregó, quod fuit dicti Raymundi Riambau, fratris mei condam, et nunc est mei, ut heredis Raymundi prefati. Et ipsum castrum et locum |[4] vendo, trado et concedo vobis, dicte domine abbatisse ementi ad[a] *opus dicti monasterii et conventu ejusdem, et de peccunia ipsius monasterii, specialiter de illis quatuordecim mille et septingentis solidis Jaccensium, precio quorum vos et conventus vester, ad opus |[5] empcionis de hujusmodi castro et loco per vos fiende, vendidistis venerabili Jaufrido de la Breçerola, in decretis bacallario, castrum et locum de Blanchafort. Hanc, autem, vendicionem de predicto castro et loco de Tregó facio vobis dicte domine abbatisse et |[6] vestris, ut predicitur, successoribus abbatissis in dicto monasterio, et conventui ipsius monasterii qui nunc est et qui pro tempore fuerit, in perpetuum, ad franchum et liberum alodium, cum hominibus et feminis ibidem habitantibus et habitaturis, et cum feudo quod fuit |[7] honorabilis Berengarii de Lorenç, condam castllani dicti loci de Tregó, et cum molendinis farine, draperie et eciam olei, domibus, casalibus ac quibuslibet aliis hedificiis et ornamentis eorum, et cum terminis et pertinenciis suis universis, et cum turribus, fortitu-|[8]dinibus, columbariis, vineis, honoribus sive possessionibus, dominicaturis, campis, arboribus, et cum montaneis, paschuis, devesiis, montibus, planis, vallibus sive cumbis, et cum herbis et erbaticis, puteis, fontibus, aqueductibus, bassis, lig-|[9]nis, nemoribus lapidibus, et cum honoribus sive possessionibus, et terris cultis et incultis, heremis et populatis, terminis et affrontacionibus, ingressibus et egressibus, et cum toltis, forciis, adempriviis, caloniis, et cum censsibus, firmamentis, |[10] emparamentis, faticis, et cum vendicionibus, invencionibus sive trobis, et cum jovis, batudis, traginiis, pernis*[b]*, fogagiis, hostibus et cavalcatis et redempcionibus earundem, et cum peytis, serviciis, forciis, et cum omni jurediccione quam dictus Raymun-|[11]dus Riambau et ego, dictus heres ipsius Raymundi, consuevimus habere in dicto loco et terminis ejusdem. Et specialiter cum questia, censibus et aliis juribus que dictus Raymundus Riambau et ego, heres qui supra, consuevimus habere in dicto loco et ejus termi-|[12]nis. Excepto, tamen, feudo quod fuit Berengarii de Casserres et juribus ejusdem feudi, quod feudum ego teneo ad manus meas; et ipsum feudum et jura ipsius nolo nec intendo in hac vendicione intelligi vel aliqualiter comprehendi.*

Et sunt |[13] siti ipsi castrum et locus de Tregó in vicecomitatu Agerensi. Et affrontat dictum castrum et locus de Tregó cum suis terminis, ex parte una cum termino loci de Montassor, et de alia cum termino loci de Alberola, de alia cum termino loci de Salavert, de |[14] alia cum termino loci de Os, de alia cum termino loci de Miravet, de alia cum termino loci de Stopaynano.

Supra dictum itaque castrum et locum de Tragó cum predictis afrontacionibus conclusum et terminatum, cum omnibus et singulis supra dictis, excepto dicto |[15] feudo quod fuit Berengarii de Casserres et juribus ejusdem, vendo, trado et concedo vobis,

dicte domine abbatisse superius nominate, et conventui dicti monasterii, et successoribus vestris abbatissis ac conventui qui pro tempore fuerit in ipso monasterio, |[16] perpetuo pro precio quadraginta quinque milium solidorum Barchinonensium, pro quibus solvistis michi numerando triginta mille solidos Jaccensium, in quibus triginta mille solidos Jaccensium sunt inclusi dicti quatuordecim mille et septinginti solidi Jaccensium pro quibus dictus |[17] venerabilis Jaufridus de la Bracerola emit a vobis dictum castrum et locum de Blanchafort, de quibus quadraginta quinque solidis Barchinonensium cum dictis triginta mille solidis Jachensium est factum. Inde concambium inter me et vos ad forum de dehuytens, quod |[18] concambium in civitate predicta est ordinatum in contractibus vendicionum et empcionum inconcusse debere fieri ac observari. Et inde, ex precio vendicionis hujusmodi bene a vobis pactatus sum pariterque contentus.

Renuncians scienter omni excep-|[19]cioni vendicionis hujusmodi per me vobis et vestris non facte ut predicitur, preciique ejusdem non habiti et non recepti a vobis numerando ut predicitur, et doli et in factum. Et benefficio minoris precii, et juri corrigenti decepcionem ultra dimidiam |[20] justi precii.

Et dono et concedo, titulo pure, perfecte et irrevocabilis donacionis inter vivos, vobis, dicte emptrici, et vestris perpetuo, quidquid presens vendicio valet modo vel valuerit in futurum amplius precio supra dicto, parum aut plurimum |[21] quoquomodo. Et cum hoc eodem publico instrumento, predicta que vobis vendo, nomine quo supra, ex omni meo meorumque jure, dominio, posse, tenedone ac corporali possessione vel quasi ehicio et extraho, eaque in vestri vestrorumque jus, dominium, posse, tene-|[22]donem ac corporalem possessionem vel quasi mito et transfero perpetuo de presenti. Confitens me, nomine quo supra, pro vobis et vestris, predicta que vobis ut predicitur vendo, interim possidere seu quasi vestro precario nomine et vestrorum, donec possessionem |[23] ipsorum aut quasi aprehenderitis seu adeptus fueritis corporalem, quam aprehendere et adipisci. Et aprehensam seu adeptam penes vos, retinere possitis tunc statim quando volueritis, vestra ac vestrorum propria auctoritate, sine licencia, auctoritate vel potes-|[24]tate mei vel alicujus judicis seu persone. Et sic, ab hac die in antea qua presens scribitur instrumentum, vos, emptrix predicta, et vestri quos volueritis predicta omnia que vobis et vestris ut predicitur vendo, habeatis, teneatis, possideatis et exple-|[25]tetis potenter et in sana pace, franche, libere et quitie, cum ingressibus et melioramentis, cunctisque suis juribus et pertinenciis universis per omnia loca, ad dandum, vendendum, inpignorandum et alienandum, et ad omnes vestras et vestrorum voluntates |[26] penitus et perpetuo faciendum. Et cum hoc presenti publico instrumento, quod vicem epistole vel alterius cujusvis mandati specialiter vel generaliter facti volo in hac parte plenarie obtinere, mando universis et singulis hominibus et mulieribus |[27] in dictis castro et loco de Tregó ac ejus terminis habitantibus et habitaturis quod vos, dictam emptricem, et vestros quos volueritis, in dominum naturalem eorum, ac dicti castri et loci, terminorum, jurium et pertinenciarum ejusdem superius expressorum, habeant, teneant |[28] et reputent. Et vobis ac vestris, seu cui aut quibus volueritis obediant. Et ad vos et vestros accedant et atendant, irati et pac-

cati, semper eorum corporibus et avere, in omnibus et per omnia, tanquam domino eorum naturali. Et ut boni vassalli |[29] *suo domino naturali debent facere et tenentur. Et de reditibus, exitibus et proventibus et aliis omnibus et singulis juribus supra dictis, vobis et vestris quibus volueritis semper respondeant penitus, et non michi nec dicto monasterio nec alicui alteri persone.* |[30] *Ego, enim, venditor predictus, tanquam heres qui supra, per me et successores meos quoscumque in dicta hereditate, absolvo omnes homines et mulieres in castro et loco predictis de Tregó et ejus terminis habitantes et habitaturos an omni fidelitate, naturalitate,* |[31] *homagio et juramento, et omnibus aliis et singulis quibus tenentur et tenebantur dicto Raymundo Riambau, vel michi ut heredi ipsius Raymundi Riambau, vel eciam erant astricti et obligati ante presentem vendicionem. Et sic promito quod faciam vos* |[32] *et vestros predicta habere et possidere perpetuo. Et tenear vobis et vestris de eviccione eorum.*

Ita quod si in eis ab aliquo fieret peticio vel demanda, in judicio vel extra judicium, in continenti ego, dictus Nicholaus Riambau, ut heres qui supra, et mei succes-|[33]*sores in dicta hereditate ponam me et ponent se ante vos et vestros, et inde vos et vestros defendemus. Et inicium litis seu litium in nos suspiciemus et satisdabimus, et libellum sive libellos pro vobis et vestris suspiciemus et respondebimus eisdem. Et* |[34] *causam sive causas ducemus, propriis missionibus et expensis, hereditatis predicte, sine dampno, expensa et missione vestri et vestrorum quo usque per difinitivam sentenciam, de qua apellari sive suplicari non possim nec possint, fuerint sentencialiter* |[35] *terminate. Et si vos vel vestri causam illam sive causas ducere et tractare volueritis, quod obcioni vestre relinquo, eo casu ego et mei reficiemus inde vobis et vestris omnes expensas et missiones circa litem factas, et totum interesse, sive in causa vel* |[36] *causis obtinueritis sive subcubueritis, ac eciam totum id*[c] *quod de predictis que vobis vendo evictum fuerit vel eciam diminutum. Remittens vobis et vestris ex pacto per me et meos, jus et necessitatem denunciandi, ita quod non teneamini michi vel meis* |[37] *aliquid denunciare.*

Renuncians ex pacto et scienter juribus quibus cavetur quod denunciaciones venditoribus vel eorum successoribus habent et debent fieri per emptores seu eorum successores racione peticionum, accionum, questionum et demandarum que fiunt |[38] *seu moventur in rebus emptis per eos contra ipsos emptores vel eorum successores racione vel occasione ipsarum rerum. Et si, racionibus predictis, vel aliqua seu aliquibus ex eis, vos, dicta emptrix, aut vestri, dampnum aliquod sustinueritis vel gravamen, seu* |[39] *expensas aut missiones inde feceritis, vel aliquod interesse passe fueritis, ea omnia et singula vobis et vestris solvere, restituere et emendare convenio et promito penitus, nomine quo supra, bona fide, et vos et vestros successores in dictis castro et loco et terminis* |[40] *eorum seu parte aliqua eorum indempnes servare* ⌊*promito, sine*⌉[d] *aliqua excusacione, excepcione et contrarietate et in pace tunch statim quando volueritis. Super quibus volo quod credatur vobis et vestris semper juramento corporali. Quod, quidem, juramentum ex nunc ut ex tunc* |[41] *vobis et vestris defero per me et omnes meos, et pro delato id semper haberi volo. Renuncioque ex pacto super hiis cuilibet alii generi probacionis quam vos vel vestros*

non oporteat facere in predictis, nec eandem a vobis seu vestris ego seu mei exigemus nec possimus |[42] *exigere ullo modo. Eciam si a me vel meis de calumpnia super hiis sit juratum. Et juri dicenti "juramentum delatum antequam prestetur, per deferentem posse licite revocari". Et cuicumque juri, comuni et municipali, loquenti de expensis non restituen-*|[43]*dis. Et omni alii juri michi vel meis contra predicta vel eorum aliquod competenti vel competituro aliqua racione. Obligans inde vobis, dicte emptrici, et vestris omnia et singula bona et jura hereditatis predicte, mobilia et inmobilia, ubique habita et habenda,* |[44] *tam specialiter quam generaliter, pro servandis et complendis vobis, dicte emptrici, et vestris omnibus et singulis supra dictis. Hec, igitur, omnia et singula supra dicta ego, dictus Nicholaus Riambau, heres qui supra, facio, convenio et promito ac paciscor vobis,* |[45] *dicte emptrici, et vestris, et notario infra scripto ut publice persone hec a me pro vobis et vestris quorum intersit, nunc vel in futurum, legitime stipulanti, recipienti et eciam paciscenti, sicut melius dici potest et intelligi ad vestri, dicte emptricis, et vestrorum sanum,* |[46] *sincerum ac bonum intellectum.*

Ab hac, autem, vendicione ego, dictus Nicholaus Riambau, excludo quicquid michi debeatur per universitatem dicti castri de Tregó pro questia, servicio seu alias qualitercumque. Ita videlicet quod, ubi et in casu quo expiraret |[47] *compromissum firmatum super hiis inter me, ex una parte, et venerabilem Berengarium de Casserris, domicellum, procuratorem seu yconomum vestrum, ex altera, in posse notarii infra scripti hodie, paulo antequam presens fieret instrumentum, volo quod dicta exclusio vendicet* |[48] *sibi locum et quod remaneat in eo jure* ⌊*quod*⌋[e] *michi competebat antequam presentem vendicionem, presente vendicione in aliquo non obstante, quodque eciam super vasis vinariis, hospicio, alcollis, vin*⌊*ea*⌉ *et tenaculis que et quas ego, dictus heres, habeo in dicto castro* |[49] *et loco de Tregó ac termino ejusdem. Super eo videlicet quod ego dicebam quod ista omnia non debent includi in hac vendicione, dicto vero iconomo dicente et asserente quod debebant includi in hac vendicione et eciam comprehendi, fuit condictum inter me, ex* |[50] *parte una, et dictum yconomum seu procuratorem vestrum, ex altera parte, quod stetur et stari habeat per me et vos, dictam emptricem, seu dictum procuratorem vestrum, dicto et pronunciacioni ac determinacioni fiendis per venerabiles dominum Guiylelmum Bresconi, legum* |[51] *doctorem, et Jaufridi de la Brecerola, bacallarium in decretis, qui possint dicere et proferre, si res proxime designate in vendicione presenti includi debeant vel excludi.*

Actum est hoc Ilerde, nona die septembris, anno a Nativitate |[52] *Domini millesimo trescentesimo septuagesimo secundo.*

Sig+num Nicholai Riambau, heredis qui supra, qui hec concedo et firmo, testesque firmare rogo.

Sig+num Petri Morelli, sig+num Mathei de Clareto, notariorum |[53] *vicinorum Ilerde, testium.*

[54] *Sig*(signe)*num mei, Andree de Villasparssa, publici Ilerde et eciam regia auctori-*

tate notarii, qui predictis interfui, eaque scribi feci et clausi. Constat, autem, de supra posito in XLVIII[a] linea, ubi dicitur "quod", et in XLII[a] [f] linea, ubi dicitur "promito |[55] sine".

Àpoca:

[56] *Noverint universi quod ego, Nicholaus Riambau, civis Ilerde, heres universalis venerabilis Raymundi Riambau, condam civis dicte civitatis, scienter, cum hoc presenti publico instrumento, confiteor et recognosco vobis, venerabili et religiose domine Berenguerone |[57] d·Alçamora, abbatisse monasterii Sancte Marie Vallis Viridis, et vestris, quod vos solvistis seu tradidistis michi per manum venerabilis Berengarii de Casserres, domicelli, iconomi et procuratoris vestri, triginta mille solidos Jaccensium, racione illorum quadraginta quinque milium |[58] solidorum Barchinonensium, precio quorum vendidi vobis castrum et locum de Tragó, cum hominibus et feminis ibidem habitantibus vel habituris, et cum feudo quod fuit honorabilis Berengarii de Lorenç, condam casllani dicti loci de Tregó, et cum* (un mot raspat i ratllat) *mo-|[59]lendinis et aliis expressatis in instrumento vendicionali super hiis confecto in posse notarii infra scripti hodie, paulo antequam presens fieret instrumentum, ut in eo lacius continetur. Et quibus triginta mille solidis Jaccensium pro dictis quadraginta quinque mille |[60] solidis Barchinonensium, precii vendicionis pretacte, bene a vobis pactus sum pariter et contentus. Renuncians excepcioni quantitatis peccunie predicte non habite et non recepte per me a vobis seu a dicto yconomo ac procuratore vestro ex causa vendicionis hujusmodi ut predicitur, |[61] et doli et in factum.*

Actum est hoc Ilerde, nona die septembris, anno a Nativitate Domini millesimo CCC[o] septuagesimo secundo.

Sig+num Nicholai Riambau predicti, qui hec concedo et firmo, testesque firmare rogo.

Sig+num Petri Morelli, sig+num Mathei de Clareto, notariorum |[62] vicinorum Ilerde, testium. [g]

[63] *Sig*(signe)*num mei, Andree de Villasparssa, publici Ilerde et eciam regia auctoritate notarii, qui predictis interfui, eaque scribi feci et clausi.*

[a] Esmenat [b] *perna*: impost consistent en una cuixa o espatlla de porc o el seu equivalent en diners ([*DCVB*], [*Bonnassie 1973*, cap. 10]); derivaria del dret d'alberga, és a dir, el dret del senyor a allotjar-se durant un cert temps en casa del vassall [*Bonnassie 1973*, cap. 10] [c] Esmenat; abans hi deia *ad* [d] Assenyalat al marge amb una *s* [e] Assenyalat al marge amb una *s* [f] Erroni: es tracta de la línia 40 [g] Al marge: *comprobatus*

223

3 abril 1373

Berenguer de Casserres, castlà de Tragó, reconeix haver rebut 200 sous agramuntesos dels 1 500 que li devia l'abadessa de Vallverd per les despeses fetes en la recuperació del castell de Tragó.

▸ O M 1019.05. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Leg 661/17*. 2. *N⁰ 108*.

a 1988, J. M. Cots : Co 105.

[1] *Notum sit cunctis* ⌊*presentibus et futuris*⌉ *quod ego, Berengarius de Casserres, castllanus loci de Traguó, conffiteor et* |[2] *in veritate recognosco me habuise et numerando recepise a vobis, Tamarito Nava*⌊*rre*⌉ *et Petro Gesser,* |[3] *collectores bonorum monasterii Sancte Marie Vallis Viridis, electis per dominam Berengariam, abbatisam* |[4] *per Dey graciam, et conventum predicti monasterii et per proceres locorum de Traguone, Canelles et Salavert,* |[5] *quod vos, nominibus quibus supra, dedistis et solvistis, et ego a vobis habui et numerando recepi,* |[6] *ducentos solidos Acrimontensium de illis mille et quingentis solidis quos dicta abbatisa et conventu* |[7] *debent michi racione laboribus et expensis quas ego feci pro dicto monasterio in recu-*|[8]*peracione castri de Traguó. Et quia de predictis ducentis solidis racione predicta bene vestri* |[9] *paccatus sum, ideo renuncio scienter omni excepcioni predictorum solidorum Acrimontensium* |[10] *a vobis non habitorum et non receptorum ex causa predicta, ut predicitur, et doli mali et accioni in facto.* |[11] *In cujus rey testimonium presentem vobis fieri jubeo per notarium infra scriptum.*

Quod est actum |[12] *tercia die mensis aprilis, anno a Nativitate Domini millessimo trescentesimo septuagessimo tercio.*

[13] *Testes hujus rey sunt Raymundus Playà, presbiter, et Anthonius Romey, habitatores locii de Traguó, ad omnia* |[14] *predicta presentes.*

Sig(signe)*num mei, Francischii Olzina, notarii publici loci de Traguó, actoritate venerabilis Raymundi* |[15] *Playà, rectoris dicti locii, presens instrumentum scripsi, prout inveni in protocollo discreti* |[16] *Bernardi Mironi, quondam rectoris dicti locii. Constat de supra posito in prima linea, ubi* |[17] *legitur "presentibus et futuris", et clausi.*

224

Balaguer, 21 novembre 1373

El comte Pere [II] d'Urgell confirma al monestir de Vallverd i als seus vassalls el privilegi d'enfranquiment de bovatge i monedatge que havia estat concedit

pel seu predecessor Ermengol [*X*].

▸ O M 1016.17. Pergamí, molt danyat al voltant dels plecs, amb forats, trencaments i tinta esvaïda; hauria tingut segell.
Not. dors. : 1*. *Confirmatio priveligii comitis Urgelli [qu]o monasterium Vallis Viridis et vassalli [ej]us absolvuntur a contributione bo[va]tici et monedatici perpetuo. 1373*. 2. *Leg 661/2*. 3. *N° 107, 128*.

a 1988, J. M. Cots : Co 106.

[1] *Nos Petrus, incliti domini infantis Jacobi bone memorie filius, Dei gracia comes Urgelli et vicecomes Ager⌊ensis, ·· 10 ch ··⌉ privilegio sive quodam publico instrumento nobilis* |[2] *viri Ermengaudi, comitis et vicecomitis dictorum comitatus et vicecomitatus, continencie subsequentis:*

(Inserció : document **93**)

[20] *Fueritque pro parte vestri, venerabilis et religiose abbatisse et aliarum dominarum ⌊monialium ·· 15 ch ·· humi⌉liter suplicatum ut dictum privilegium et omnia* |[21] *et singula in eodem contenta confirmare de benignitate nostra solita dignaremur. Ideo, supplicacioni ⌊·· 25 ch ··ta⌉ nostra, per nos et nostros laudamus, appro-*|[22]*bamus et ex certa sciencia confirmamus vobis, dicte abbatisse et conventui dicti vestri monasterii, et vestris successoribus* [·· 14 ch ··] *privilegium et omnia et singula contenta in ipso, pro-*|[23]*ut in eo melius et plenius sunt contenta, et eis melius et plenius use estis. Mandantes itaque per presentem* [·· 14 ch ··] *in dictis comitatu et vicecomitatu, nec non procuratori* |[24] *vallis Ageris ceterisque officialibus nostris et eorum loca tenentibus, presentibus et qui pro tempore fuerint, ut* [·· 17 ch ··] *presentem ratam et gratam habentes, contra dictum privi-*|[25]*legium vel aliquod de contentis in eo non faciant vel veniant nec aliquem contra venire permittant, patiantur vel* [·· 15 ch ··] *minimo dictam nostram confirmacionem firmam habeant* |[26] *et observent, et observari faciant inviolabiliter per quoscumque. In cujus rei testimonium, presentem fieri* [*jussimus, nostro sigillo im*]*pendenti munitam.*

Datum Balagarii, vicesima prima |[27] *die novembris, anno a Nativitate Domini M°CCC°LXX° tercio.*

[a]*Lo comte d·Urgell*[a]

[a] D'una altra mà (autògraf?)

225

Almúnia de Sant Joan, 3 octubre 1374

Àpoca de 1 050 sous jaquesos que la universitat de Tragó devia a Antoni Alòs, de l'Almúnia de Sant Joan. Una part d'aquest diners, concretament 500 sous,

corresponien a un censal que s'havia de pagar cada any pel dia de Sant Miquel del mes de setembre. Els altres 550 sous corresponien a un préstec sense interessos.

▸ O M 2560.01. Pergamí. Not. dors.: *L 1665/32*.

[1] *Noverint universi quod ego, Antonius d·Alòs, vicinus loci Almunie Sancti Johanis, domini Ilerdensis episcopi, confiteor* |[2] *me habuise et numerando recepise a vobis, Bernardo Miró, rectore loci de Trogó, loco, vo-*|[3]*ce et nomine dicti loci de Trogó, mille et quinquaginta solidos Jaccensium, videlicet quingentos solidos Jaccensium* |[4] *quos homines universitatis predicti loci de Trogó michi faciunt et facere tenentur quolibet anno de* |[5] *censuali in festo Sancti Michaelis mensis septembris, quos, quidem, quingentos solidos dicti cen-*|[6]*sualis a vobis habui et recepi pro ac de festo Sancti Michaelis predicti mensis septembris proxime* |[7] *preterito anni infra scripti, et residuos quingentos quinquaginta solidos Jaccensium sunt illi quin-*|[8]*genti et quinquaginta solidi quos* ⌊*homines*⌉ *predicte universitatis predicti loci de Trogó a me tenebant in* |[9] *deposito et pura comanda cum publico instrumento depositi recepto per Michaelem Vinyes, notarium* |[10] *civitatis Ilerde. De quibus, quidem, mille et quinquaginta solidos Jaccensium predictis racionibus ad me-*|[11]*am voluntatem bene vestri paccatus sum et contentus. Quare renuncio omni excepcioni* |[12] *non habitorum sive non receptorum dictorum M et L solidorum Jaccensium, et non numerate peccunie, et* |[13] *doli ac in factum. In cujus rei testimonium, loco, voce et nomine hominum predicte uni-*|[14]*versitatis dicti loci de Trogó facio vobis, dicto Bernardo Miró, presentem apocham de so-*|[15]*luto in testimonium premissorum.*

Quod est actum in dicto loco Almunie, tercia die mensis |[16] *octobris, anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo septuagesimo quarto.*

Testes |[17] *hujus rei sunt Dominicus Valimanya et Martinus de Bonanat, vicini dicti loci Almunie.*

[18] *Sig*(signe)*num mei, Egidii d·Alòs, habitatoris loci Almunie Sancti Johanis, domini* |[19] *Ilerdensis episcopi, notariique ejusdem loci Almunie et aliorum locorum ejusdem* |[20] *domini episcopi in regno Aragonie situatorum, qui predictis interfui et hoc* |[21] *scripsi, cum supra posito in octava linea, ubi supra ponitur "homines", et* |[22] *clausi.*

226

Tragó, 5 octubre 1375

Bernat Miró, rector de Tragó, dona tots els seus béns al monestir de Vallverd en compensació de certs deutes. Si a la seva mort en sobra alguna part, aleshores demana que es construeixi una capella a la part esquerra de l'església d'aquest

monestir, amb un altar dedicat a Sant Joan Baptista on s'hi celebrin misses per la seva ànima i dels seus.

► O M 2561.16. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Instrumentum priorisse Trogonis factum propter donacionem factam per Bernardum Miró* [·· 9 ch ··]. 2. *Donatio Bernardi Mironis Tragonis*. 3. *L 1665/19*.

α 1552, Martí Marquina : Ma 37.

[1] *Noverint universi quod ego, Bernardus Miró, presbiter, oriundus loci Tregonis, attendens et considerans quod Raymundus Playà, presbiter, et ego facimus vobis, domine* |[2] *Francisce Examuça, priorisse monasterii Vallis Viridis, centum solidos censuales in festo Sancte Quiterie virginis mensis madii quolibet anno, et similiter debemus vobis,* |[3] *dicte domine Francisce, ex alia parte undeçim florenos et medium auri, quos michi, dicto Bernardo, acomodastis in itinere Barchinone, item debemus similiter vobis, Beatriçi* |[4] *Desbordeyllat, sexcentos solidos racione fructuum vestrorum, quos recepimus de bonis vestris sedentibus, de quibus similiter facimus vobis quinquaginta solidos censuales, et hec* |[5] *aparent in capitulis inter dictum Raymundum et me factis, et quia dictus Raymundus Playà non vult solvere dictas quantitates, ymmo renuit eas solvere, quare* |[6] *cum hoc presenti publico instrumento, in recompensacione predictorum, non nec metu, sed bono animo et spontanea voluntate, titulo perfecte et irrevocabilis donacionis inter* |[7] *vivos, dono, cedo et concedo vobis, dictis Francisçe et Beatriçi, omnia bona mea, mobilia et sedencia, que habeo et de çetero habebo in loco et termino Tregonis, videlicet:*

[8] *Primo, unum locum situm in termino Tregonis, loco vocato Balçolà, affrontatum cum monasterio, cum Arnaldo Guitart et cum Torrente.*

Item dono vobis unam sortem terre sitam |[9] *ultra flumen Nucharie, afrontatam cum herede Jacobi Guitart, cum capellania Bernardi de Laurencio et cum herede Guilelmi Guitart.*

Item, alium locum situm ibidem, afrontatum cum |[10] *Petro Miró, cum capellania Bernardi de Laurencio et cum fluvio Nuquarie.*

Item, aliam sortem terre sitam ibidem, afrontatam cum Vincencio de Penella, cum Arnaldo Mirada et cum |[11] *fluvio predicto.*

Item, aliam sortem terre sitam in eodem termino, loco qui dicitur la Cantarella, affrontatam cum Petro Miró, cum Petro Gesser et cum cequia que tendit ad caput Cantarel-|[12]*le.*

Item, unam mulam pili bruni.

Item dono vobis aliam mulam pili falbi sive albi.

Item, duas asinas, ççilicet matrem et filiam, pili nigri.

Item dono vobis medietatem michi |[13] pertinentem in vino quod est in monasterio Vallis Viridis.

Item, duas taçeas et tres cuylleretas argenti.

Item, unum breviarium romanum.

Item dono et cedo vobis partem michi |[14] pertinentem in arrendacione quam feçi de bonis et fructibus monasterii Vallis Viridis.

Et item dono vobis specialiter et generaliter omnia alia bona mea que habeo in loco et termino |[15] Tregonis.

Predicta, inquam, bona que vobis, predictis Francisce et Beatrici, dono, a mea et meorum possessione eicio et in vestrum jus, dominium, tenedonem et corporalem possessionem mito et |[16] transffero de presenti, ad habendum, tenendum, possidendum, dandum, vendendum, alienandum et ad faciendum omnes vestras voluntates.

Retineo tamen quod si bona predicta que vobis dono |[17] vel quidquid ex ipsis superaverit post obitum vestrum, volo et mando quod construatur una capella in dicto monasterio, ad partem sinistram, et ibi edificetur altare sub in-|[18]vocacione beati Johannis Babtiste ad honorem Domini nostri Jesu Christi ejusque gloriosissime matris et totius curie celestis, et pro animabus parentum, amicorum et benefactorum |[19] vestrorum et mei, et per animabus omnium fidelium defunctorum. Et in dicto altari celebrentur misse per presbiterum idoneum pro animabus predictis.

Et in predictis omnibus et singulis facio |[20] vos, dictas Franciscam et Beatricem, actrices, procuratriçes et defensatrices predictorum bonorum, ita quod predicta possitis recipere et paciffice possidere et expletare tanquam rem |[21] vestram propriam, possitis etiam petere, exhigere et habere omnia bona et jura michi pertinentia et ammodo de ipsis vobis respondeant et non michi nec alicui alteri persone seu per-|[22]sonis. Et promito quod dictam donacionem non mutabo in testamento vel codicillis, nec aliqua alia ultima voluntate, nec faciam aliquid propter quod presens donacio inpe-|[23]diatur vel revocetur, nec inpediri valeat seu in aliquo revocari. Immo renuncio juri dicenti donacionem inter vivos factam posse revocari causa ingratitudinis, inopie vel |[24] offense. Renuncians etiam scienter juri dicenti donatarium debere prolate merita donacionis precessisse. Etiam renuncio juri dicenti donacionem excedentem sumam quin-|[25]gentorum aureorum factam absque insinuacione judicis non valere, quam donacionem quamvis sumam quingentorum aureorum excedat seu excedere contingat plurimarum do-|[26]nacionum vices volo penitus obtinere. Et omni alii juri canonico et civili, usui, foro et consuetudini quibuslibet, scriptis et non scriptis, contra hec in aliquo me juvantibus |[27] et vobis et vestris obviam venientibus quoquo modo. Tactisque a me propria manu mea corporaliter et libenter sanctis IIII^or^ Dei evangeliis et cru+ce Domini, juro quod contra predicta vel |[28] aliquod predictorum non veniam vel venire faciam ullo tempore aliqua racione, ymmo ipsam

observabo et firmam habebo, et omnia et singula supradicta. Sic Deus me adjuvet et hec sancta |[29] *ejusque crux coram me posite et tacte.*

Quod est actum in loco Tregonis quinta die octobris, anno a Nativitate Domini millesimo CCC°LXX° quinto.

Sig+num [Bernardi] |[30] *Miró, donatoris predicti, qui hec concedo et firmo, testesque firmare rogo.*

Sig++na Raymundi Merçerii, presbiteri de Benavarre, et Jacmeti Merini, scolaris, habita-|[31] *toris loci de Stopaynano, hujus rei testium.*

Et post paululum, eadem die dicta domina Francisca recepit dictam donacionem et cessionem actoritate, firma et decreto honora-|[32] *bilis et reverende in Christo domine Berenguerone, Dei gracia abbatisse monasterii Sancte Marie Vallis Viridis. Et presens instrumentum firmavit dicta domina abbatissa in* |[33] *suo monasterio, presentibus testibus quibus supra.*

[34] *Sig*(signe)*num mei, Jacobi Merini, magistri in artibus, notarii publici loci Tregonis actoritate honorabilis Bernardi Mironi, rectoris ecclesie Tregonis* |[35] *et notarii publici ejusdem loci, qui hec scripsi, cum raso et emendato in* IX[a] *linea, ubi dicitur "Guilelmi Guitart", predictisque interfui, et clausi.*

226 bis

1375–78

Dècima triennal concedida el 1375 pel papa Gregori XI al rei Pere el Cerimoniós. Col·lecta del bisbat de Lleida i de l'abadiat d'Àger.

▸ O Barcelona, *Arxiu de la Corona d'Aragó*, Reial Patrimoni de Catalunya, Mestre Racional, reg. 1831.

Transcrivim l'entrada corresponent a l'any 1375. Als folis 90v i 142v es repeteix la mateixa informació per als anys 1376 i 1377.

45v,8 *Abbatissa de Vallevert solvit in primo termino* _____ *LXXV s.*
9 *Idem abbatissa solvit in secundo termino* _____ *LXXV s.*

227

23 gener 1378

Salvador de l'Abadia, amb la seva esposa Balaguerona, i Mateu Comdor, amb la seva esposa Dolça, veïns de Blancafort, venen a Ramon Terés, també veí de

Blancafort, les seves respectives heretats del terme de Canelles, llevat d'una certa peça de terra que restarà en poder de Mateu Comdor i la seva esposa, i d'altra banda, que aquests seguiran fent-se càrrec del cens que la seva heredat pagava anualment al monestir de Vallverd, a saber, una faneca de blat i una altra d'ordi. El preu de la venda és de 100 sous agramuntesos.

▸ O M 1019.06. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Salvator.* 2. *In presenciarum nichil proficiunt.* 3*. *Salvator de la Badia et Matheus Comdor, de Blancafort, vendiderunt Raymundo Tarés honorem in Canellis, qui perhibetur tenere in censu monasterio Vallis Viridis. 1378.* 4. *Leg 661/18.* 5. *N⁰ 109.*

α 1552, Martí Marquina : Ma 205.

a 1988, J. M. Cots : Co 107.

[1] *Noverint universii quod nos, Salvator de la Badia et uxor ejus, Balaguerona, et Matheus Comdor et uxor ejus, Dolça, habitatores loci de Blanquafort, quisque nostrum, per nos et omnes nostros, cum hoc presenti* |[2] *publico instrumento perpetuo valituro et duraturo, vendimus, tradimus adque concedimus vobis, Raymundo Tarés, vicino ejusdem loci, et vestris in perpetum, quodam honorem et omnia alia bona nostra* |[3] *sedencia quod nos habemus et habere debemus intus loci de Caneles sive ejus terminis, videliçet domos, vineas, terras campas, hermo et publato, salvo tamen quod nos, dictus Matheus Comdor et uxor* |[4] *ejus, Dolça, quod retinemus in dicta* [a] *vendicione quandam pecie terre situata in dicto termino, sicut affrontat cum via publica et cum Guilelmo Burç et cum Arnaldo Caset, et quod nos, dictus Matheus Comdor* |[5] *et uxor ejus, Dolça, habemus dare et pacare et adjuvare vobis, dicto Raymundo, et vestris quolibet anno in perpetum in festo Sancte Marie mesis agusti unam fanequam frumenti et aliam fanequam ordei,* |[6] *ad mesuram Tamariti, pro servicio et alia honera quod dicta honore tenetur solvere quolibet anno religiose domine abatisse Vallis Viride, et quod vos, dictus Raymundus Tarés, et vestris habeatis in dicto loco* |[7] *et pecie terre quod nos, dictus Matheus Comdor et uxor ejus, Dolça, nos retinemus totam illam accionem et demande et dominacione quod domina abatissa habet super vos, dictum Raymundum, per dictam* |[8] *honorem. Quam vendicionem nos, superius nominati Salvator de la Badia et uxor ejus, Balaguera, et Matheus Comdor et uxor ejus, Dolça, facimus vobis, dicto Raymundo Tarés, et vestris pro precio centum s.* |[9] *Acrimontensium, quos omnes a vobis habuimus et recepimus. Unde ad totam nostram voluntatem bene vestri pacati sumus et fuimus. Renunciamus omni excepcioni pecunie predicte non habite et non recepte, et doli et in factum. Et si plus* |[10] *valet predicta vendicio aut valebit deinde, parum vel plurimum, totum quocumque sit, vobis, dicto emptori, et vestris in pura donacione damus. Renunciamus benefficio minoris precii et illi legi* |[11] *que corigit deceptis ultra dimidium justo precii, et omni alii juri, tam canonici quam civili. Inducentes vos, dictum emptorem, et vestris de predicta vendicione in tenedonem et corporalem* |[12] *posesionem ad dandum, vendendum, inpignorandum et alienandum et facere ad omnes vestras vestrorumque voluntates inde perpetuo faciendas, sicut melius ac plenius potest dici, scribi, intelligi sive exco-*|[13]*gitari, vestri*

comodum et vestrorum, sine omni retentu et vinculi nostri et nostrorum. Promitendo insuper quod dictam vendicionem facimus vobis, dicto emptore, et vestris semper h[abere et tenere] contra cunctas personas |[14] franqua et libera et quitia usque in hunc diem qua presens instrumentum scribitur, in judicio vel extra et ubique [et eciam in omni tempore preter potestatem terre]. Et facimus vobis et vestris bonam et leguallem guarenciam et eviccionem. Et pro guarencia et |[15] eviccione predictorum obliguamus vobis, dicto emptori, et vestris omnia bona nostra, mobilia et inmobilia, habita et habenda.

Insuper, nos, predictas Balaguerona, uxor dicti Salvatori de la Badia, et |[16] Dolça, uxor dicti Mathei Comdor, cer[c]ioratas[b] de jure nostri per notarium inffra scriptum, juramus per Deum et ejus sancta IIII^or^ Dei evangelia et cru+cem Domini coram nobis posita et tacta quod |[17] contra predicta non venimus nec venire facimus racione dotis vel sponsalicium nostrorum vel aliqua racione. Sic Deus nos adjuvet et hec sancta predicta. Et omni ali juri, [t]am canonici quam civili, |[18] et juri consultus Velleyani, et juri ypotequarum nostrarum, et autentiquas.

Quod est actum XXIII^a^ die januari, anno a Nativitate Domini millesimo CCC^o^ LXX^o^VIII^o^.

Testes hujus rey sunt Matheus |[19] Baró, loci de Blanquafort, et Guilelmus Gualart, vichinus loci de Camporeylls.

[20] *Syg*(signe)*num mei, Guilelmi del Mayll, notarii publicii loci de Blanquaffort, acturitate reverendisimi in Christo patris domini dompni Franchiscii, Dei gracia |[21] abbas monasterii Sancti Petri Agerensis, qui hoc scripsi, cum raso et exmendato in IIII linea, ubi dicitur "Matheus", et supra posito in XIIII |[22] linea, ubi dicitur "et eciam in omni tempore preter potestatem terre", et clausii.*

[a] Ad lit.: *ditca* [b] Ad lit.: *cerioratas*

228

circa 1378

Fogatjament disposat per les corts de Barcelona de l'any 1378.

- ▸ C *circa* 1378, Ramon Lluçà, notari, rebedor dels comptes de la Diputació del General de Catalunya : Barcelona, *Arxiu Històric de la Ciutat*, sig. 1B.XIX-4.
- ▹ D Segle XIV, còpia simple : Barcelona, *Arxiu de la Corona d'Aragó*, Reial Patrimoni de Catalunya, Mestre Racional, reg. 2591 (f. 64r, 71r).
- ▹ E Segle XIV, còpia reestructurada per vegueries : *RC*, reg. 1548 (f. 13v, 86r).
- a 1856, Próspero de Bofarull y Mascaró, *ex* E : *Colección de documentos inéditos del archivo general de la Corona de Aragón*, vol. 12.

b 1899, Real Academia de la Historia, *ex* E : *Cortes de los antiguos reinos de Aragón y de Valencia y principado de Cataluña*, vol. 2, p. 55–134.

c 1901, Real Academia de la Historia, *ex* C : *Cortes de los antiguos reinos de Aragón y de Valencia y principado de Cataluña*, vol. 4, p. 86–183.

d 2002, E. Redondo, *ex* C,E : *El fogatjament general de Catalunya en 1378* (Barcelona, Institució Milà i Fontanals, CSIC).

24v,1 *Fochs de ciutadans del bisbat* |2 *de Leyda* (·····‖·····)

28r,3 *Loch de Blanchafort qui és de·n Jauffre*[a] |4 *de la Bracerola, savi* _____ *XV fochs*
(·····‖·····)

36r,1 *Fochs de sgleya del bisbat de* |2 *Leyda* (·····‖·····)

41v,4 *Loch de Tragó, qui és de la abbadessa de* |5 *Valvert* _____ *XVIII fochs*

42r,1 *Loch de Salavert, de la dita abbadessa* _____ *III fochs*

2 *Loch de Canelles*[b], |3 *qui és de la dita abbadessa* _____ *IIII fochs*

[a] D: *Joffre*; E: *Jaufre* [b] C: *Canadells*; D, E: *Canelles*

229

11 setembre 1379

Pere de Puigverd dona la torre de Cérvoles a Arnau Esteve de Salaverd. A canvi, aquest s'obliga a un cens anual de 3 cafissos i 4 faneques de blat al monestir de Vallverd així com 2 cafissos de blat a dit Pere de Puigverd.

▸ O M 2566.23. Pergamí, carta partida, molt danyat per manca material i taques.
Not. dors.: 1. *Carta del censal que Ar[nau] Steve fa per la torra de Sérvoles.* 2*. *III caffissos IIII fanecas forment. Anno 1379.* 3*. *Stabliment de la torre de Sérvoles.* 4. *Stabliment de Sérvoles prop Tragó.* 5. *L 1668/7.*

α 1552, Martí Marquina : Ma 203.

Diversos fragments restituïts es basen en el document **237**.

1 [*Noverint universi quod ego, Petrus de Podioviridi,* ·· 8 ch ··] *Castelionis Farfanie, cum presenti instrumento perpetuo valituro et duraturo,* [·· 25 ch ··] *ad retrocensum vobis, Arnaldo Stephani, habitatori de Salavert, presenti, et vestris quand[am]* |2 *turrim* [*vocatam de*] *Sérvoles,* [*cum omnibus suis*] *possessionibus, confrontatam cum termino d·Algerre, cum ab Font Cuberta, ab la serra de la* [*Matha, ab collo de·la*] *Portella et ab la Croeta,* [*sub*] *formis et condicionibus infra scriptis, francham et quitia[m]* |3 *ab omni servitute*

preter censuale infra scrip[tum. Ita] tamen quod ipsam cum dictis suis possessionibus melioretis et in aliquo non deterioretis, [et quod faciati]s et facere teneamini annis singulis quolibet festo Sancte Marie augusti tria caff[icia] |[4] et quatuor fanechas frumenti censuales ad mensuram Tamariti Littarie monasterio Beate Marie de Vallvert, franchas et quitias ac penitus inmunes a quacumque servitute et coaccione, cum faticha et empara XXX[a] dierum totidemque |[5] noctium, emparamento, districtu et omni alio pleno jure ac dominio universo eidem censuali pertinenti. Item faciatis et facere teneamini [annis] singulis quolibet festo predicto [·· 12 ch ··] perpetuo duo cafficia frumenti ad dictam men-|[6]suram retrocensuales, francha et quitia ab omni ser[vitute et mi]ssione quacumque. Et ideo renuncio omni excepcioni predicte turris cum dictis suis possessionibus [ad retrocensum ·· 5 ch ··] vobis non dare et non concesse, et doli et in factum accioni. |[7] Et sic vos, dictus Arnaldus, et vestri et quos volueritis deinde [dictam] turrim cum dictis suis possessionibus semper habeatis, teneatis et possideatis, ad [habendum, tenendum, dandum, vendendum, alienandum], permutandum, excambiandum et quicquid vobis et |[8] vestris de cetero in perpetuum placuerit faciendum. Confitens me inter[im dictam] turrim cum dictis suis possessionibus vestri et vestrorum nomine precario possidere seu quasi qu[·· 20 ch ··] apprehenderitis de eisdem, quam apprehendendi et adipiscen-|[9]di et penes vos et vestros et quos volueritis eam retinendi, deinde plena sit vobis et vestris licencia et facultas quandocumque volueritis, licencia mea vel alicujus [·· 7 ch ··] minime expectata sive eciam requisita. Promittens vobis, dicto Arnaldo Stephani, |[10] et vestris quod ego et mei faciemus vos, dictum Arnaldum, et vestros dictam turrim cum suis possessionibus semper habere, tenere et pacifice possidere [·· 16 ch ·· bonam salvetatem] et legitimam guirenciam et eviccionem contra cunctas et |[11] singulas personas ante causam, [in causa] et post causam, preter dominum seu potestatem terre, sub obligacione omnium bonorum meorum, mobilium et inmobilium, [ubique habitorum et habend?]orum, vobis tamen et vestris complentibus omnibus et singulis |[12] supra dictis.

Versa vice, ego, Arnaldus Stephani predictus, recipiens a vobis, dicto Petro de Podioviridi, dictam turrim sub formis predictis cum dictis suis possessionibus [ad] retrocensum predictum, promittens vobis, dicto donatori, et vestris quod ego non deteriorabo |[13] dictam turrim nec dictas possessiones, ymmo pro posse meo semper meliorabo, promittens eciam dictum censuale dicto monasterio et dictum retrocensuale vobis annis singulis solvere, sub obligacione omnium bonorum meorum, tam mobilium quam |[14] inmobilium, ubique habitorum et habendorum.

Quod est actum undecima die septembris, anno a Nativitate Domini millesimo CCC[o] septuagesimo nono.

Sig+num Petri de Podioviridi predicti, qui hec concedo et firmo. Sig+num mei, |[15] Arnaldi Stephani, recipientis, qui hec concedo et firmo.

[16] *Testes hujus rei sunt Arnaldus Sort et Petrus de Bellmont, loci de la Figuera.*

[17] *Sig*(signe)*num mei, Johannis de Castilione, regia auctoritate notarii publici re-*

gentisque scribaniam publicam Castilionis Farfanie pro honorabili Arnaldo ⌊Garsie, ·· 6 ch ··⌉ licenciato in decretis, priore ecclesie et notario publico ejusdem, |[18] qui hec, juxta notulam receptam per Petrum Dalmau, olim regentem dictam scribaniam, nondum in mundum seu publicam formam, ⌊mea manu⌉ scripsi et clausi.

[19] *Comprobatum.*

229 bis

13 gener 1380

El rei Pere el Cerimoniós dóna 110 sous barcelonesos a l'abadessa de Vallverd per ajudar a la reparació del pont de Tragó, que era caigut.

▸ O Madrid, *Archivo Histórico Nacional*, sec. Clero, L. 13694.

22r,1 *Dates* [a] *fetes per mi, dit frare Guillem Deudé, a diverses persones |[2] elemosinàriament, per manaments del senyor rey a mi fets |[3] ab diverses albarans seus.*

(·····|·····)

[15] *Item, doní per manament del dit senyor a la aba-|[16]desa de Valvert en ajuda de tornar* [b] *lo pont |[17] del loch de Dragó, qui és caüt. Cobrí·n albarà de |[18] manament del dit senyor, fet en Barcelona a XIII |[19] de janer del any MCCCLXXX* _____ *CX s.*

[a] *data*: partida o partides d'un compte que indiquen les quantitats sortides, per oposició a les rebudes [*DCVB*] [b] *tornar*: arreglar, adobar una cosa posant-la en l'estat normal que havia perdut [*DCVB*]

230

26 març 1380

Martí de la Règola, com a tutor del pubill Arnau Mirada, del lloc de Tragó, ven una vinya a Guillem de l'Ametlla. El preu és de 25 sous, i la finca està obligada a un cens de dues gallines anuals al monestir de Vallverd.

▸ O M 1019.07. Pergamí, amb taques d'humitat que afecten la lectura del costat dret.
Not. dors.: 1*. *Census II gallinarum pro vinea in Tragone. 1380*. 2. *Leg 661/19*. 3. *N⁰ 110*.

a 1988, J. M. Cots : Co 108.

[1] *Noverint universi quod ego, Martinus de la Règola, tanquam tutor Arnaldi Mirada, habitatori loci [Tregonis], |[2] per me et omnes meos, cum hoc presenti publico instrumento perpetuo valituro, vendo vobis, Guille[lmo de l·Am]-|[3]enla, et vestris quandam vineam in termino Tregonis, cum arboribus [diversis] plantatis et pla[ntandis, cum in]-|[4]gressibus et egressibus, cum cunctis suis juribus et pertinenciis, francham et liberam et quitiam ̩̊et oblig·· 10 ch ··̩̊ |[5] et servitutis genere. Que dicta vinea confrontatur cum vinea monasterii Vallis Viridis, et ex alia [parte cum via que] |[6] vadit versus Montasor, et ex alia parte cum vinea de n·Entensa. Precio viginti et quinque solidorum [Acrimontensium, quos] |[7] omnes a vobis habui et recepi numerando. Unde ad totam meam voluntatem bene vestri paccatus sum et contentus.*

[Et ideo re]-|[8]nuncio scienter omni excepcioni predicte peccunie non numerate, non habite sive non recepte et vend[icionis predicte] |[9] vobis non facte, et doli in factum. Et si dicta vendicio valet modo aut valebit in futuro amplius [precii su]-|[10]pradicti, parum vel plurimum, quoquo modo, totum illud, cantumcumque sit, ex nostra mera libera[litate] [a]*, titulo donat[ionis] |[11] idrevocabili inter vivos, dono vobis, dicto emptori, et vestris ad omnes vestras et vestrorum voluntates inde penit[us] |[12] faciendas perpetuo. Renuncians scienter juri quo deceptis ultra dimidiam justi precii subvenitur, et beneficio minoris |[13] precii, et omni alii juri in contrarium facienti.*

Et quia dicta vinea predicta erat in eremo posita et non cultivata diu |[14] per longum tempus, ideo ego, predictus Martinus de la Règola, feci incantare seu currere per Guillelmo de l·Amenla |[15] per triginta dierum et plus, et predictam vineam tornare volebam domina abbatisse pro censu que dicta vinea facit pre-|[16]dicti monasterii propter scerelitatem temporis et vinee predicte, ideoque ad profugium et utilitatem predictas pubili, tanquam |[17] tutor dicti pubilli, vendo vobis, predicti Guillelmi de l·Amenla, tanquam plus offerenti.

Et eiciens me et meos de |[18] jure, dominio, tenedone et corporali poccsecione de predicta vinea, ejusdem mitto de presenti ad habendum, tenen-|[19]dum, dandum, vendendum, explectandum, alienandum, permuatandum, excambiandum et quidquid vobis et v[estris de] |[20] cetero placuerit faciendum. Salvo tamen et retento unum par galinarum censualium que facit dicta vinea |[21] in festo Natalis Domini anuatim predicti monasterii vel domina abatisse et successoribus [earund]em, hac eciam faticam X^m^ di-|[22]erum, vel triginta si qua habet, domina abbatisse et successoribus [·· 6 ch ·· quibus]cumque habeant [·· 8 ch ··]-|[23]to omni dierum que noxiumque recognossimus omni alio pleno jure ac do[minio ·· 28 ch ··] |[24] dicta vinea nomine precario seu quas tenere et pacifice posidere [b] *donec [·· 24 ch ··]-|[25]det que corporalem, quam aprehendendi et precipiendi et penes eam vos rec[·· 16 ch ··] vobis et |[26] vestris licencia et potestas cantumcumque vos volueritis licencia seu potestate alicuj̩̊us ·· 6 ch ··̩̊ su-|[27]perioris minime expectata sive eciam requisita,[excepto potestate terre]* [c]*. Promittens inde vobis, dicto Guillelmo de l·Amenla, [·· 10 ch ··] |[28] et vestris de eisdem bonam et legalem salvetatem et legitimam guirenciam et eviccionem et omnibus aliis |[29] ac[t]end[end]is* [d] (text d'uns 30 ch raspat i ratllat)

et majore firmitate complendis, oblig[amus vobis, dicto] |[30] *emptori, et vestris omnia et singula bona dicti pubilli, mobilia et inmobilia, ubique habita et [habenda].*

Quod |[31] *est actum vicesima sexta die mensis marcii, anno Domini M^{o}CCC^{o} LXXX°.*

Sig+num Martini |[32] *de la Règola, ut tutor Arnaldi Mirada, qui predicta vendicio laudo, concedo et firmo. Sig+num Guillelmi* |[33] *de l·Amenla, qui omnia predicta et singula concedo et firmo.*

Testes hujus rey sunt Guillemus Playani et |[34] *Brengarius de Leyda, loci Tregonis.*

[35] *Sig*(signe)*num mei, Rostagni de Massa, rector Tregonis et notarius ejusdem, qui hec predicta* |[36] *scripsi, cum raso et emendato in XVII linea, ubi legitur "tutor", et clausi.*

[a] Ad lit.: *libera* [b] Sembla esmenat de *pocidere* a *posidere* [c] Remissió mitjançant un senyal; el text es troba a la línia 34, després de l'especificació dels testimonis; literalment hi diu *excepto potesta terre* [d] Ad lit.: *ac[t]endis*

231

2 abril 1380

Martí de la Règola, com a tutor del pubill Arnau Mirada, del lloc de Tragó, ven una vinya a Berenguer de Lleida. El preu és de 25 sous, i la finca està obligada a un cens de dues gallines anuals al monestir de Vallverd.

▸ O M 1019.08. Pergamí.
Not. dors.: 1. ¡*Insturmentu*? *Brengario de Leyda* 2. *Sensus duarum gallinarum pro quadam sorte. 1280* (any erroni). 3. *Leg 661/20*. 4. *N° 110 bis*.

a 1988, J. M. Cots : Co 109.

[1] *Noverint universi quod ego, Martinus de la Règo[la], habitatori loci Tregonis, tanquam tutor Arnaldi Mirada, per me et omnes* |[2] *meos, cum hoc presenti publico instrumento perpetuo valituro, vendo, trado atque in perpetuum concedo vobis, Bren-*|[3]*gario de Leyda, et vestris quandam vineam que [est] in franquea in monasteri¡o? Vallis Viridis, in termino Tregonis, cum introitibus* |[4] *et exitibus et melioramentis cunctis, que confrontatur cum vinea monasterii Vallis Viridis, et ex alia cum vinea de* |[5] *n·Entensa et cum via publica. Precio viginti et quinque solidorum Acrimontensium. Cantum predicte afrontaciones ambiunt, termi-*|[6]*nant et includunt, ita vendo vobis, dicto emptori, et vestris predictam vineam, cum ingressibus et egressibus, melioram-*|[7]*entis et pertinenciis universis, pro precio predicto XXV solidorum Acrimontensium ante dictorum. Quod omnes a vobis habui et numerando recepi,* |[8] *et ad totam meam voluntatem bene vestri paccatus sum et contentus. Renuncians scienter omni excepcioni non numerate,*

|[9] habite peccunie predicte, sive non recepte, precii ante dicti, et doly, actioni in factum, beneficio dividende actionis et nove |[10] constitucioni et vendicionis predicte non facte, et specialiter illi legi sive juri corigenti decepcione in vendicio-|[11]ne ultra dimidiam justi precii, et beneficio minoris precii. Et si presens vendicio modo valet aut valebit |[12] in futuro amplius supra dicto, parum et plurimum, totum illud, cantumcumque sit, damus vobis, emptori ante dicto, |[13] et vestris in plana et simplici donatione et irrevocabili inter vivos. Et sic, de jure, dominio et propriatate mea |[14] et meorum, predictam vineam eicio et abstraho de presenti et in vestrum vestrorumque jus, posse, dominium, tenedonem et corpo-|[15]ralem pocessionem mittimus et transferimus, ad habendum, tenendum, pocidendum, dandum, vendendum, inpignorandum |[16] atque alienandum, et ad omnes vestras vestrorum voluntates in perpetuum faciendas. Salvo tamen quod vos et vestri, et qui |[17] post vos predictam vineam habuerit, tenuerit aut pociderint, faciatis et tribuatis semper annuatim, in quo-|[18]libet festo Natalis Domini, monasterii Vallis Viridis, vel domina abatisse et successoribus earundem, duas galinas bonas et |[19] obtimas, ac eciam salvo et retento fatigam triginta[a] dierum que noxium domina abbatissa qui nunc est vel pro tempore fu-|[20]turo erit, taliter quod si predictam vineam aut partem ejusdem vendere vel alio modo alienare voluero, ad dictis dicta domina ab-|[21]batissa et suis scire faciatis ante per spacium triginta[b] dierum pro tanto precio quod ab aliis offeratur; sin, autem, faciatis |[22] omnes vestras vestrorumque voluntates. Et ad mayorem securitatem vestram que vestrorum, facimus vobis, dicto emptori, et vestris |[23] fidentiam salvetatis. Renuncians omni excepcioni non facte fidenciam salvetatis predicte, doly, actioni in factum, et omni alii juri, |[24] canonico et civili. Facientes vobis, dicto emptori, et vestris predictam vineam semper habere, tenere et explectare et pacifice |[25] posidere, in jure et extra jus, in causa, ante causam et post causam, tanquam liberam et quietam contra omnes et singulas |[26] personas, et faciatis que superius sunt expresa. Et pro guirencia et evictionis dicte vendicionis salvetatis predicta, obligo |[27] vobis, dicto emptori, et vestris omnia bona dicti pubilli, mobilia et inmobilia, habita et habenda ubique, spesialiter et generaliter.

[28] Quod est actum secunda die mensis aprilis, anno Domini M^{o}CCC^{o}LXXX°.

Sig+num Martinus de la Règolla, |[29] ut tutor predicti Arnaldi Mirada, qui hec predicta vendicio concedo et firmo.

Testes hujus rey sunt Martinus Albe-|[30]rti et Guillemus Playani, loci Tregonis.

Sig+num honorabilis Tamariti Navarre, bajulus Tregonis, qui |[31] predicta, cum decreto interposito, laudo, concedo et firmo. Sig+num domina Francischa Açimosa, |[32] Dei gracia abbatissa predicti monasterii Vallis Viridis, qui omnia supra dicta vendicio cum faticha similiter |[33] cum decreto nostro concedimus et firmamus.

[34] Sig(signe)*num mei, Rostagni de Massa, rector Tregonis et notarius publicus ejusdem, |[35] qui hec predicta scripsi et clausi.*

[a] Ad lit.: *trigintam* [b] Ad lit.: *triguinginta*

231 bis

12 setembre 1380

El rei Pere el Cerimoniós dóna 220 sous barcelonesos a l'abadessa de Vallverd per ajudar a la reparació del claustre.

▸ O Madrid, *Archivo Histórico Nacional*, sec. Clero, L. 13694.

22r,1 *Dates*[a] *fetes per mi, dit frare Guillem Deudé, a diverses persones* |2 *elemosinàriament, per manaments del senyor rey a mi fets* |3 *ab diverses albarans seus.*

(·····‖·····)

38r,1 *Doní a la abadessa de Valvert, per manament del senyor rey* |2 *a mi fet ab albarà sagelat ab son anell, dat en Leyda,* |3 *a XII de setembre del any MCCCLXXX, los quals lo dit* |4 *senyor li manà dar en ajude de tornar*[b] *la clastra* |5 *del seu monestir, segons que pus largament se contén en l·albarà* |6 *que cobré.* _____ *CCXX s.*

[a] *data*: partida o partides d'un compte que indiquen les quantitats sortides, per oposició a les rebudes [*DCVB*] [b] *tornar*: arreglar, adobar una cosa posant-la en l'estat normal que havia perdut [*DCVB*]

231 ter

9 maig 1381

El rei Pere el Cerimoniós dóna 330 sous barcelonesos a l'abadessa de Vallverd per ajudar a la construcció del claustre del monestir.

▸ O Madrid, *Archivo Histórico Nacional*, sec. Códices, L. 96.
a 1969, Agustí Altisent : *L'almoina reial a la cort de Pere el Cerimoniós*, p. 67.

18r,1 *Dades*[a] *fetes per mi, dit frare Guillem Deudé, a diverses persones* |2 *elemosinàriament per manaments del senyor rey ab diversos* |3 *albarans seus que cobré, ço és del primer dia de janer del any* |4 *MCCCLXXXI tro per tot lo mes aprés següent* ⌊*de dehembre*⌋, *dins lo qual temps* |5 *se·n clou I any conplit.*

(·····‖·····)

25r,1 *Doní a la abadesa de Valvert, per manament del* |2 *senyor rey a mi fet ab albarà sagelat ab* |3 *son anell, datum en Saragoça a IX de mayg* |4 *del any MCCCLXXXI, e cobrí·n*

apocha feta |[5] *en Saragoça a XV de mayg del any demunt* |[6] *dit,* [b] *closa per en Pere Guitardes, notari* |[7] *póblich per tota la terra del senyor rey, los* |[8] *quals lo dit senyor li manà dar en ajuda* |[9] *de fer la clau[s]tra*[c] *del dit monestir de Valvert,* |[10] *segons que pus largament se contén en l·albarà* |[11] *que cobré* _____ *CCCXXX sous barcelonesos*

[a] *dada*: cada una de les partides consignades a un llibre de comptes i corresponents a quantitats ingressades [*DCVB*] [b] Cancel·lat: *los quals* [c] Ad lit.: *clautra*

231 quater

17 maig 1381

El rei Pere el Cerimoniós dóna 55 sous barcelonesos a Gueraldona d'Aragall, monja de Vallverd, per al sosteniment de la seva vida.

▸ O Madrid, *Archivo Histórico Nacional*, sec. Códices, L. 96.

a 1969, Agustí Altisent : *L'almoina reial a la cort de Pere el Cerimoniós*, p. 68.

Aquest assentament pertany al mateix capítol que es defineix en el foli 18r, línies 1–5 del document precedent.

25v,1 *Doní a madona Gueraldona d·Aragay, mon-*|[2]*ga del monestir de Valvert, per manament del* |[3] *senyor rey a mi fet ab albarà sagelat ab son anell,* |[4] *datum en Saragoça a XVII dies* |[5] *de mayg del any MCCCLXXXI, los quals lo dit* |[6] *senyor li manà dar en sosteniment de sa vida,* |[7] *segons que pus largament se contén en l·albarà* |[8] *que cobré* _____ *LV sous barcelonesos*

232

Balaguer, 23 juny 1383

*Sentència sobre el mixt imperi del lloc de Tragó. L'abadessa de Vallverd s'havia queixat al comte Pere [II] d'Urgell perquè el veguer d'Àger, Pere de Puigverd, havia interferit en la potestat de l'abadessa de detenir vassalls seus a Tragó. El comte va decidir que el cas fós jutjat per Macià de Castelló, doctor en lleis, el qual va sentenciar que l'abadessa podia fer tals detencions en virtut del mixt imperi que tenia sobre el lloc de Tragó, el qual mixt imperi havia estat reconegut clarament en una sentència arbitral anterior (document **92**).*

▸ O M 1019.09. Pergamí, afectat per uns esvorancs en la part inferior.
Not. dors.: 1. *Fonch pressa aquesta carta per n·Arnau de Berga, prout aparet intus, anno Domini M^{o}CCC^{o} octuagesimo tercio, XX^{a}III^{a} juni, die martis.* 2. *Sentència donada per ⌊micer Macià Vidal, comisari del senyor comte d·Urgell, sobre lo mixt imperi, comparenta la abadessa de Tregó⌉.* 3*. *Sentència sobre la juridictió de Tragó. 1383.* 4. *Leg 661/21.* 5. *N° 112.*

a 1988, J. M. Cots : Co 110.

La notícia dorsal 2 difereix del contingut del document en el cognom del jutge: en lloc de Macià de Castelló, la notícia dorsal diu Macià Vidal. Tal vegada es tracta d'una confusió amb el doctor en lleis d'aquest nom que apareix diverses vegades del 1401 al 1410 a l'entorn del comte d'Urgell.

[1] *In* [a] *Dei nomine. Noverint universi quandam causam inter religiosam dominam abbatissam monasterii Vallis Viridis, ex una parte, agentem, et officialem incliti domini comitis Urgelli seu ejus procuratorem fischalem, ex altera, defendentes, capitulis in comisione* |[2] *subscripta contentis, motam per eundem dominum comitem michi, Mathie Castellionis, legum doctori, fuise comissam cum ejus litera, suoque sigillo secreto sigillata, tenoris sequentis:*

> *Petrus, incliti domini infantis Jacobi bone memorie fillius, Dei* |[3] *gracia comes Urgelli et vicecomes Agerensis, dilecto nostro Mathie Castellionis, legum doctori, salutem et dileccionem.*
>
> *Cum abbatisa monasterii Tragonis asserat quod processum seu enantamentum factum per Petrum de Podioviridi, vicarium* |[4] *Ageris, in loco Tragonis, super capcione Raymundi Borraç et Bernardi Centoyll et super transportacione capcionis Raymundi Romei, qui in capcione dicte abbatisse captus existebat, per ipsum vicarium in dicto loco fac-*|[5] *tis, fuit et est injustum et in prejudicium ipsius abbatisse, que mixtum habet imperium in dicto loco in quo nos habemus merum imperium, juxta mentem cujusdam arbitralis sentencie inter predecesores nostros, ex una* |[6] *parte, et predecesores ipsius abbatisse, ex altera, inde lata factum. Ideo, vobis, de cujus pericia ad plenum confidimus, comitimus, cum presenti, quatenus, visa dicta arbitrali sentencia, et auditis utr[i]usque* [b] *partis racionibus et defensionibus,* |[7] *decidatis et, prout juris est, terminetis [·· 5 ch ··] procesum seu enantamentum predictum rite, an in prejudicium dicte abbatise seu jure sui factum fuerit an non. Nec non eciam decidatis mixtum imperium quod dicta abbatisa habet* |[8] *in dicto loco, ad quid se extendit et in quibus locum habet seu habere potest. Et quicquid decreveritis in predictis, faciatis ab utraque parte penitus observari, procedendo in premissis, vocatis partibus et aliis si qui fuerint evocandi, breviter,* |[9] *simpliciter, sumarie et de plano, sine strepitu judicii et figura, sola facti veritate attenta, maliciis et difugiis omnibus proculpulsis, super quibus, cum dependentibus et emergentibus ex eisdem, vobis cum presenti comitimus plenarie vices* |[10] *nostras.*

Datum Ageris, sub nostro sigillo secreto, die terciadecima menssis madii, anno a Nativitate Domini millessimo trecentessimo octuagessimo tercio.

Et ipsius pretextu fuit per me assignatus certus terminus dicto venerabili Petro de |[11] Podioviridi, vicario cui supra, si sua putaverit interesse ad comparendum coram me et in causa debite procedendum, et dicte domine abbatisse seu ejus procuratori ad offerendum, si qua offerre vellet in predictis. Deinde, pro parte ipsius |[12] domine abbatisse fuerunt alique posiciones, protestaciones, sentencia arbitralis de qua in dicta comisione mencio fit, et alie scripture, tam in publicum quam in notulis, producte. Et ex adverso, pro parte Raymundi Folqueti, |[13] fischalis dicti domini comitis in judicio comparentis et adversus dictam dominam abbatisam partem facientem, fuit lis contestata et aliqui processus et scripture inde producti et producte. Demum fuit renunciatum et conclusum per |[14] partes in causa, et dies certa per me eisdem ad audiendam sentenciam asignata. In qua dicte partes, videlicet, religiosa domina Francisca, Dei gracia abbatissa dicti monasterii Vallis Viridis, ex parte una, et Raymundus Folqueti, |[15] procurator [c] fischalis qui supra, ex parte altera, coram me comparuerunt, petentes dictam sentenciam ferri, eamque audire volentes.

Ideoque, ego, dictus judex et comisarius, ipsis partibus in mei presencia constitutis, requirentibus |[16] et petentibus die per me eisdem, ut predicitur, assignata, super premissis meam profero sentenciam in hunc modum:

In Christi nomine invocato. Ego, Mathias Castellionis, humilis legum doctor, judex deputatus per inclitum dominum |[17] Petrum, comitem Urgelli et vicecomitem Ageris, ut supra in presenti processu apparet, recognita per me comisione desuper michi facta, auditis ad plenum tam honorabile domina Francischa, abbatissa monasterii Sancte Marie Vallis |[18] Viridis, alias de Tragó, super sentencia arbitrali, quam super aliis pro parte ejus et sui conventus coram me productis et allegatis, nec non et discreto Raymundo Folquet, procuratore fischali dicti domini comitis, tam super |[19] prescripcione pro ejus parte allegata, quam super omnibus aliis hinc inde oblatis. Renunciatoque et concluso per dictas partes, habito colloquio cum sapientibus, potissime cum honorabilibus Arnaldo Cuquonis, in legibus, et Johanne Porqueti, in |[20] decretis doctoribus, propositisque coram me [sanct]is scripturis prout decet, meam profero sentenciam in hiis scriptis ut sequitur:

Cum constat pro parte dicte domine abbatisse et ejus conventus mixtum imperium dicti loci de Tragó |[21] et ejus terminorum, cum omni districtu et [dominio ejusdem], pertinere, secundum verba et tenorem cujusdam arbitralis sentencie in presenti processu pro parte dicte domine abbatisse et ejus conventus oblate, idcirco, pronuncio et declaro dictum mixtum |[22] imperium, cum omni districtu et dominio [ejusdem] pertinere dicto monasterio et ejus conventui ac dicte domine abbatisse secundum tenorem ejusdem sentencie arbitralis, non obstante prescripcione pro

parte dicti domini comitis alli-|[23]gate seu quacumque alia excepcione, c[um pro] parte dicti domini comitis nichil fuerit probatum legitime. Ymmo, potius pro parte dicte domine abbatisse fuit clare probatum de pluribus antiquis protestacionibus factis contra aliquos |[24] officiales dicti domini comitis et suo[rum prede]cesorum pro conservacione juris dicti mixti imperii prefati monasterii et conventui. Verum quia posit in futurum dubitari quid et que contineatur seu veniant sub dicto |[25] mixto immperio, idcirco pronuncio[d] et declaro quod dicta domina abbatissa, prefatum monasterium et ejus conventus, vigore dicti mixti imperii sibi competentis, potest cognoscere et punire de quocumque crimine ex quo tamen de jure non |[26] debeatur pene mortis naturalis aut civilis vel membri abcisio. Sich quod dicta domina abbatissa, monasterium et ejus conventus in dicto loco de Tragone et ejus terminis potest malefactores verberare sive açotar, et |[27] in costellum ponere et alias quovis modo ipsos punire, excepta punicione mortis et mutilacione membri ut supra. Et hoc, licencia seu voluntate quacumque dicti domini comitis aut officialium ejus minime petita vel expe[di]ta.

[28] *Item, quia noviter fuit quidam processus sive inquesta factus sive facta per honorabilem Petrum de Podioviridi, ut procuratorem Valis Ageris pro dicto domino comite, in dicto loco de Tragone contra Raymundum Boraç, Berengarium Centoyll et |[29] Raymundum Romei, Tamaritum Navarra et Raymundum Navarra, habitatores dicti loci de Tragó, et hoc de diversis criminibus concernentibus tam merum imperium, quod est dicti domini [comitis] in predicto loco et ejus terminis |[30] secundum dictam sentenciam arbitralem, quam eciam mixtum imperium, quod est, ut supra continetur, dicte domine abbatisse et ejus conventus. Idcirco, pronuncio et declaro dictum processum fore null[um] et nullius efficacie, nec in aliquo pre-|[31]judicare dicto mixto imperio prefate domine abbatisse et ejus conventus.*

In quantum in dicto procesu extitit inquisitum per dictum officialem dicti domini comitis contra prefatos homi[nes de] Tragó de criminibus pro quibus de jure |[32] non potest imponi pena[e] mortis civilis vel naturalis aut membri abcissio[f], mando dicto procuratori Vallis Ageris et ejus locum tenenti quatenus predictos tradat et rest[ituat di]cte domine abbatise, seu ejus bajulo in |[33] dicto loco de Tragó, casu tamen quo predictam dominam abbatissam vel ejus officialem fuerit contra dictos homines vel alterum eorum, primo inquisitum de alio crimine pertinente seu [·· 7 ch ··] ad dictum mixtum imperium in |[34] aliis vero contentis et expresatis in instrumento dicte sentencie arbitralis, servo seu reservo plenum jus in omnibus et per omnia, tam dicto domino comiti et ejus succesoribus, quam dic[te domine a]bbatisse, monasterio et ejus conven-|[35]tui, prout in dicto instrumento continetur.

Ego, Arnaldus Cuquó, minimus legum doctor, in hac sentencia preinserta me subscribo manu propria.

Ego, Johannes Porqueti, humilis decretorum doctor, [·· 6 ch ·· pre]inserte sentencie me subscribo.

[36] *Lata fuit h[ac sen]tencia per dictum dominum judicem sive comisarium dicta die martis vicessima tercia junii, anno a Nativitate Domini millessimo trecentessimo octuagessim[o tercio in] civitate Balagarii, presentibus* |[37] *honorabili et [religiosa] domina Francisca, Dei gracia abbatissa monasterii Vallis Viridis, eam laudante et approbante, et Raymundo Folqueti, procuratore fischali domini comiti[s, qui] petiit copiam de sentencia supradicta.*

[38] *Et pre[sentibus eciam] venerabili Petro Arnaldi de Artedone, in decretis bacallario, rectoreque Balagarii in parte Ageris, Anthonio Luquet, presbitero, Arnaldo Feriol, et Johanne Alfonso, scutif[eri, ·· 6 ch ··]ditis testibus ad hec specialiter* |[39] *voc[atis ·· 6 ch ·· et] electis.*

[40] *Sig*(signe)*num me, Arnaldi de Berga, publici regia auctoritate notarii, scriptorisque domus incliti domini comitis Urgelli, ac processus cause coram dicto domino comissari[o ·· 5 ch ·· predicta] sentencia expressis venti-*|[41]*late, qui prolacioni dicte sentencie et aliis omnibus suppradictis, una cum prenominatis testibus, presens fui, loco, die et anno prefixis, presentemque sentenciam de volun[tate ·· 15 ch ··]* |[42] *in hanc publicam formam redigens scribi feci et clausi, cum supra posito in XXIX*[a] *linea, ubi dicitur "comitis".*

[a] Inicial adornada [b] Ad lit.: *utrusque* [c] Esmenat; abans hi deia *procuratoris* [d] Al marge esquerre d'aquesta línia: *Nota* [e] Esmenat; abans hi deia *penam* [f] Esmenat; abans hi deia *abcissione*

232 bis

31 juliol 1383

El rei Pere el Cerimoniós dóna 100 sous a l'abadessa de Vallverd per a cobrir el dormitori del monestir.

▸ O Madrid, *Archivo Histórico Nacional*, sec. Códices, L. 865.

a 1969, Agustí Altisent : *L'almoina reial a la cort de Pere el Cerimoniós*, p. 267.

Sembla bastant clar que en aquest assentament i els dos que el precedeixen es pot interpretar *item* com 'en la mateixa data'. La data en qüestió consta més amunt: *divenres, XXXI del dit mes* (f. 21r, lin. 10); *juliol* (f. 20v, lin. 1).

1r,1 *Jesus.* |2 *Libre de reebudes de pa de* |3 *panicer del any MCCCLXXX* |4 *III.*

(·····‖·····)

21v,5 *Item foren dats a la bade-*|6*sa de Valsancta, per ves-*|7*tiari de IIII nines,* |8 *CC sous. A la badesa* |9 *de Valvert, per cobrir lo* |10 *dormidor, C sous.* (·····)

233

12 setembre 1383

*Confirmació de la sentència sobre el mixt imperi del lloc de Tragó (document **232**), la qual havia estat apel·lada pel procurador fiscal del comte d'Urgell.*

▸ O M 1019.10. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Instrumenta sentenciarum faciencia pro abbatissa monasterii de Tragó, racione mixt·inperii dicti loci. Solvat XX* ⌊s. ·· 4 ch ··⌉. 2. *Hic sunt IIII*^{or} *sentencie super mixto inperio Traconis et alii jure ejusdem et* [·· 7 ch ··] *Agerenssi. Sentencie prime* ⌊*facte*⌉ *inter comitem Armengaudum et compulsio* [·· 10 ch ··] *peccunie pro criminibus merii inperii per infantem* [·· 6 ch ··]. *1383*. 4. *Leg 661/22*. 5. *N*^{o} *111*.

a 1988, J. M. Cots : Co 111.

1 *In*[a] *Christi nomine. Noverint universi quod, cum questio verteretur seu verti speraretur inter venerabilem Raymundum Folqueti, fiscalem et regentem officium fiscalie pro egregio et magnifico domino dompno Petro, Dei gracia comite* |2 *Urgelli et vicecomite Agerensis, ex una parte, agentem, et honorabilem ac religiosam dominam abbatissam et conventus monasterii Sancte Marie Vallis Viridi, alias de Tragó, ex alia, defendentem, racione mixti inperi loci de Tragó* |3 *et terminis ipsius, nec non aliis de causis que in procesibus inde accitatis lacius videtur continerii, dies ad audiendam sentenciam seu pronunciacionem dictis partibus per honorabilem judicem et comisarium infra scriptum asignata, prout hec et* |4 *alia in procesu inde accitato videtur continerii. Ideo, ad requisicionem dicti yconomi, instante et requirente, idem dominus judex sive comisarius procesit ad suam, super predictis, ferendam sentenciam et audiendam in modum* |5 *qui sequitur:*

> *Nomine Salvatoris nostri Domini Jesu Christi. Premiso ab egregio magnifico domino dompno Petro, Dei gracia comite Urgelli et vicecomite Agerensis, ego, Berengarius de Rexacho, legum doctor, judex delegatus in causa appellaci-*|6*onis que vertitur inter Raymundum Folqueti, procuratorem fiscalem dicti domini comitis, ex una parte, appellantem, et honorabilem dominam abbatissam monasterii Sancte Marie Vallis Viridi, alias de Tragó, seu ejus procuratorem, ex altera,* |7 *appellatam, vissis appellacione, et causis in ea expresis, interjecta per dictum Raymundum Folqueti, de sentencia lata per honorabilem Mathiam Castilionis, legum doctorem, ut delegatum per dictum dominum comitem in causa que duce-*|8*batur racione mixti inperii loci de Tragone et ejus terminorum inter dictam*

dominam abbatisam et ejus conventum, ex una parte, agentem, et dictum fiscalem procuratorem, ex altera, defendentem, et perpensis omnibus |[9] que coram me, tam pro parte dicti procuratoris fiscalis, quam pro parte predicte domine abbatise producta fuerunt, nec non attentis omnibus accitatis coram memorato Mathia Castilionis, vissis, inquam, omnibus procesi-|[10]bus coram dicte cause principalis judice productis et eciam coram me, consideratisque omnibus que bonus judex recte judicare debet, sacrosantis Dei scripturis coram me positis, ut presens sentencia de vultu Dei proce-|[11]dere valeat et oculi mei intellectuales videre posint equitatem, dieque ista procuratoribus dictarum parcium perempter ad audiendum sentenciam meam asignata, presente procuratore dicte domine abbatisse, instante sentenciam |[12] super dicte appellacionis causa proferri, et procuratore fiscali jam dicto et alio, nomine ejus, non conparente, ideo contumaciter absente, pronuncio in hiis scriptis bene per dictum dominum Mathiam fore in omnibus sentenciatum, |[13] et male per dictum fiscalem procuratorem appellatum, confirmans dictam sentenciam in omnibus suis capitulis, ex potestate comitali michi atributa, per presentem meam sentenciam.

Lata fuit hac sentencia et in scrip-|[14]tis, per dictum dominum comisarium, recitata et publicata, presente procuratore dicte domine abbatisse et absente dicto procuratori fiscali, in domo habitacionis dicti domini comisari, duodecima die septembris predicti, anno a |[15] Nativitate Domini millesimo trescentesimo octuagesimo tercio, presentibus Bernardo Columbi, notario auctoritate regia, et Petro del Molí, beneficiato in sede, testibus ad predictam prolacionem vocatis, electis adque rogatis.

[16] *Sig*(signe)*num nei, Berengarii Ferrarii, publici per totam terram et dominacionem illustrisimi domini regis Aragonum auctoritate ejusdem notarii, qui premisis omnibus interfui et hoc instrumentum |[17] scripsi et clausi.*

[a] Inicial adornada

233 bis

28 gener 1384

El rei Pere el Cerimoniós dóna 550 sous barcelonesos a l'abadessa de Vallverd per ajudar a l'obra del dormitori del monestir.

▸ O Madrid, *Archivo Histórico Nacional*, sec. Códices, L. 99.

a 1969, Agustí Altisent : *L'almoina reial a la cort de Pere el Cerimoniós*, p. 205.

34r,1 *Comunes*

2 *Dades*[a] *fetes per mi, frare Guillem Deudé, a diverses persones* |3 *elemosinàriament per manamens del senyor rey* |4 *ab diversos albarans seus que cobré, ço és del primer* |5 *dia de janer del any MCCCLXXXIIII tro per tot lo mes* |6 *de dehembre aprés següent, dins lo qual temps se·n clou* |7 *un any complit.*

8 *Doní a la abadessa de Valvert, en ajuda* |9 *de la obra del dormidor de son monastir, per* |10 *manament del senyor rey a mi fet ab* |11 *albarà* [b] |12 *sagelat ab son anell, datum en Munçó a XXVIII* |13 *dies de janer del any MCCCLXXX quatre.* [c] *Cobrí·n* |14 *apocha feta e fermada per en Berenguer Lobera, per-*|15*curador*[d] *de la dita abadesa, e clos per en Pere Pou, notari públich,* |16 *feta en Muntsó a II de febrer del any desús dit.*

DL sous barcelonesos

[a] *dada*: cada una de les partides consignades a un llibre de comptes i corresponents a quantitats ingressades [*DCVB*] [b] Cancel·lat: *e ab apocha fermada de la dita dona* [c] A partir d'aquí i fins al final del paràgraf es tracta d'una addició posterior d'una altra mà [d] Per *procurador* [*DCVB*]

234

Lleida, 11 febrer 1384

*Nova confirmació de la sentència sobre el mixt imperi del lloc de Tragó (document **232**), la qual havia estat apel·lada per segona vegada pel procurador fiscal del comte d'Urgell.*

▸ O M 1019.11. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Jure dicció de Tragó e de Sérvoles.* 2. *Sentencia faciens pro civili jurisdictione terminorum de Canelles, Salavert etcetera. 1384.* 4. *Leg 661/23.* 5. *N° 113.*

a 1988, J. M. Cots : Co 112.

1 *In*[a] *Christi nomine. Noverint universi quod, cum questio [vertere]tur seu verti speraretur inter venerabilem Raymundum Folqueti, fiscalem ac regentem officium fiscalie pro egregio ac magnifico domino dompno* |2 *Petro, Dei gracia comite Urgelli et vicecomite [Age]rensis, ex una parte, agentem, et honorabilem ac religiosam dominam abbatissam et conventus monasterii Sante Marie Vallis Viridi, alias de Tragó, ex alia,* |3 *defendentem, racione mixti inperi loci de Tragó et terminis ipsius, nec non aliis de causis in procesu*[b] *inde accitato*[c] *lacius videtur contineri, dies ad audiendam sentenciam dictis partibus asignata, prout hec et* |4 *alia in procesu predicto videtur contineri. Ideo, ad requisicionem dicti yconomi, instante et requirente, honorabilis dominus judex et comisarius infra scriptus procesit ad suam super predictis ferendam sentenciam et audien-*|5*dam in modum qui sequitur:*

In nomine Domini nostri Jesu Christi amen. Unde, ego, Johannes d·Alfagerino, decretorum doctor, judex delegatus ab egregio ac magnifico domino dompno Petro, Dei gracia comite |[6] Urgelli et vicecomite Agerensis, in causa appellacionis que vertitur et verssa fuit inter procuratorem fiscalem dicti domini comitis, ex una parte, appellantem, et procuratorem sive yconomum domine abbatisse et con-|[7]ventus Sancte Marie Vallis Viridi, alias de Tragó, ex altera, occasione quarundam sentenciarum latarum, tam pro[sic] honorabilem Mathiam Castilionis, quam per honorabilem Berengarium de Rexacho, legum doctorem, |[8] tam super jurediccione mixti inperi dicti loci de Tragó, quam super aliis capitulis diversis qui in procesu cause prime instancie latisime continetur, vissa dicta comisione per dictum domi-|[9]num comitem et viscecomitem michi facta, ac eciam potestate michi atributa per dictum dominum comitem et vicecomitem in causa predicta, visis eciam et diligenter consideratis procesibus, tam pri-|[10]me instancie quam prime apellacionis, visis eciam et diligenter recensitis omnibus que partes predicte dicere et proponere voluerunt coram me, visis eciam omnibus que per judicem videre posunt et debent |[11] ac eis cum diligentia recensitis, sacro santis quatuor Dei euvangelis coram me positis et diligenter inspectis, ut de vultu Dei judicium prodeat et oculi mentis mee videre valeant |[12] equitatem et justiciam, habito super hiis consilio peritorum, sanior meam profero sentenciam in modum qui sequitur:

Cum ex meritis prime et secunde instancie, vel eciam ex hiis que sunt propo-|[13]sita et producta coram me, non apareat intencionem procuratoris fiscalis fuise fundata super petitis per eundem in causa sue appellacionis, nec alio quovis modo, ideo, per hanc |[14] meam sentenciam pronuncio dictos honorabiles Mathiam Castilionis et Berengarium de Rexacho, legum doctores, bene, juste et legitime pronunciase, et procuratorem fiscalem domini comitis male |[15] et injuste appellase, neutram partem condempnando in expensis ex causa.

Lata fuit hac sentencia per dictum dominum judicem et comisarium, et in scriptis recitata, in absencia et contumacia dicti fiscalis, |[16] instante et requirente dicto Petro Arnaldi, yconomo et procuratore predicto, die jovis que fuit undecima mensis febroarii, anno a Nativitate Domini M^{o}CCC^{o} octuagesimo quarto, presentibus ad predictam |[17] prolacionem Petro Regoll, notario auctoritate regia, et Dominico Valerii, flequerio et vicino Ilerdensis, testibus ad predicta vocatis, electis specialiter et rogatis. Acta fuerunt hec Ilerde, die et anno predictis, presentibus |[18] testibus supra dictis.

[19] *Sig*(signe)*num nei, Berengarii Ferrarii, publici per totam terram et dominacionem illustrisimi domini regis Aragonum auctoritate ejusdem notarii, qui premisis omnibus interfui |[20] et hoc instrumentum scripsi et clausi. Constat autem de rasso et rescripto in IX^{a} linea, ubi dicitur "tem et".*

[a] Inicial adornada [b] Esmenat; abans hi deia *procesibus* [c] Esmenat; abans hi deia

accitatis

234 bis

4 maig 1384

El rei Pere el Cerimoniós dóna 11 sous a n'Aragalla, monja de Vallverd, que estava malalta.

▸ O Madrid, *Archivo Histórico Nacional*, sec. Códices, L. 99.

a 1969, Agustí Altisent : *L'almoina reial a la cort de Pere el Cerimoniós*, p. 238.

65r,1 *Dades*[a] *per menut*

2 *Dades fetes per mi, frare Guillem Deudé, elemosinàriament a* |3 *diverses persones per manamens del senyor rey e ea altra* |4 *manera, sens que no he cobrada cautela alguna, com les* |5 *dites dades no sobrepuxen XX sous o I^a^ peça d·or, e per or-*|6*dinació del dit senyor yo puxa fer les dites dades* |7 *sens cobrar·ne cautela neguna. Del any MCCCLXXXIIII.*

(·····‖·····)

73r,1 *Mag*

2 *A IIII dies de mag, [a] Almanar, doní* |3 *per amor a Déu, per manament* |4 *del senyor rey, a na Aragayla,* |5 *monga de Vaylvert, qui era malalta* _____ *XI solidos*

[a] *dada*: cada una de les partides consignades a un llibre de comptes i corresponents a quantitats ingressades [*DCVB*]

234 ter

24 juliol 1384

El rei Pere el Cerimoniós dóna 132 sous a l'abadessa i convent de Vallverd per al sosteniment de la seva vida.

▸ O Madrid, *Archivo Histórico Nacional*, sec. Códices, L. 865.

a 1969, Agustí Altisent : *L'almoina reial a la cort de Pere el Cerimoniós*, p. 292.

41r,1 *Reebudes.* |2 *Libre de pan de panicer del any* |3 *MCCCLXXXIIII.*

(·····‖·····)

61v,4 *Item aquel die matex*[a] *reebí de* |5 *la reste del pa, los qu[a]ls*[b] *treme-*|6*tí, en çostenimen*t[c] [d] |7 *de lur vida, a madona la* |8 *abadesa de Valvert e a son* |9 *covent*
CXXXII solidos

[a] *Dicmenge a XXIIII del dit mes* (assentament anterior); *juliol* (f. 59r) [b] Ad lit.: *quols* [c] Ad lit.: *costenimen*t [d] Cancel·lat: *de sa vi*

235

2–8 gener 1386

Compromís d'arbitratge entre l'abadessa i monges de Vallverd, d'una banda, i Pere de Puigverd, donzell, de l'altra, per raó dels seus respectius drets sobre Cérvoles.

- ▸ O M 1019.12. Pergamí.
  Not. dors.: 1. *Compromís del castell de Sérvoles.* 2. *Compromissu super turrim de Sérvoles prope Tragó.* 3. *Sérvoles prop Boix. 1386.* 4. *Sérvoles de Tragó* 5. *N [1]9, Cal 49, A.* 6. *Leg 661/24.* 7. *N⁰ 116.*
- α Segle XVIII : Ru 19A.
- β Segle XVIII, *ex* α : Ru′ 19A.
- ▹ A Segle XVIII : Rx 19A.
- γ *ca* 1770–75, Jaume Caresmar : Mo, p. 723.
- a 1988, J. M. Cots, *ex* O : Co 113.

1 *In nomine Domini. Noverint universi quod nos, Francischa, Dei gracia abbatissa monasterii Sancte Marie Vallis Viridis, et nos, Agnes Lena, priorissa, Beatrix de Bessuri, subpriorissa, Sibilia Filotxa, cantatrix, Gueraldona d·Aragay et Guilelmona Filot-*|2*xa, omnes moniales dicti monasterii, convocate et congregate in domo capituli ejusdem monasterii ad sonum squille, ut alias moris est fieri pro negociis infra scriptis specialiter capitulum facientes ac etiam celebrantes, ex parte una, et ego, Petrus de Podio-*|3*viridi, domicellus degens Castilione Farfanie, ex parte altera, ex certis nostris scienciis, tenore presentis publici instrumenti ubique firmiter valituri, compromittimus in vos, honorabilem et religiosum virum dominum fratrem Guilelmum Dauderii, elle-*|4*mosinarium serenissimi domini regis Aragonum, et honorabilem Berengarium de Casserris, domicellum, tanquam in arbitros, arbitratores, laudatores et amicabiles compositores a nobis, dictis partibus, comuniter electos, super omnibus et singulis accionibus,* |5 *questionibus, peticionibus et demandis quas habeamus et habere possimus seu etiam intentare ad invicem nos, dicte partes, scilicet una pars nostrum adversus alteram, tam racione turris*

de Sérvoles et decimi, censuum, redditiuum, emolumentorum, censualium et |[6] jurium eiusdem turris, vendite michi, dicto Petro, per dominam Berengaronam, quondam abbatissam dicti monasterii, quam racione vendicionis facte michi, eidem Petro, per Bernardum de la Torra, quondam utilem dominum dicte turris, quam racione census et juris emphiteo-|[7] tici ad quod michi, dicto Petro, tenetur nunc Arnallus Stephanii, utilis dominus dicte turris, quam, alias, quavis racione, jure seu causa sive casibus quocumque nomine censeantur, et super omnibus et singulis deppendentibus et emergentibus ex predictis |[8] ac ea tangentibus quoquo modo.

Dantes et concedentes nos, dicte partes, vobis, dictis dominis arbitris et arbitratoribus, plenum et liberum posse quod in et super predictis inter nos, dictas partes, possitis dicere, arbitrari, pronunciare et sentenciare ac diffinire |[9] de jure, laudo vel amicabili composicione et alias, sic et prout vobis melius videbitur fore faciendum. Nos, enim, convenimus et bona fide promittimus vobis quod quicquid vos, dicti arbitri et arbitratores, in unum dictum, sentenciam seu pronunciacionem concordantes dixeri-|[10] tis, arbitraveritis, decideritis, diffinietis et sentenciabitis inter nos, partes predictas, super predictis de jure, laudo vel amicabili composicione, id ratum et firmum perpetuo habebimus, tenebimus et observabimus eaque laudabimus, emologabimus, approbabimus et confirmabimus |[11] protinus cum per vos injunctum fuerit nobis. Et ad arbitrium boni viri non recurremus neque ab inde apellabimus, provocabimus seu supplicabimus, sub pena duorum mille solidorum Acrimontensium. In quam penam incidat illa pars nostrum que predicta |[12] non servaverit aut contra ea fecerit vel venerit ullo modo. Cujus pene, si comitatur, tercia pars vobis, dictis arbitris, et tercia pars parti obedienti dictis seu pronunciacioni vestri, dictorum arbitrorum, et reliqua tercia pars inclito domino comiti Urgellensi, |[13] cujus foro et juredictioni submittimus nos, in hac parte, adquiratur, et parti inobedienti totaliter amitatur. Qua pena comissa vel non, soluta vel non aut graciose remissa, nichilominus, sentencia, pronunciacio seu arbitracio vestra et presens compromis-|[14] sum et processus, si quis inde habitus fuerit, rata maneant atque firma et perpetuo inconvulsa. Renunciantes scienter et consulte, quantum ad hec, omni apellacioni, provocacioni et supplicacioni et restitucionis in integrum, beneficio et arbitrio |[15] boni viri, omnique juris auxilio, tam canonico et civili quam pacto. Dantes etiam et concedentes nos, dicte partes, vobis, dictis honorabilibus arbitris et arbitratoribus ac amicabilibus compositoribus[a], plenam potestatem quod durante tempore hujusmodi compromissi |[16] possitis in et super predictis procedere, dicere et pronunciare de die in diem, et in die etiam pluries, et diebus feriatis et non feriatis, et omni hora, loco et tempore, et cum scriptis vel sine, et juris ordine servato vel non servato aut totaliter pretermisso, et nobis, |[17] dictis partibus, presentibus vel absentibus, vel altera nostrum presente et altera per contumacia vel alias absente, et aliter ad vestri cognicionem et prout vobis placuerit esse faciendum. Salvo quod sentencia per vos proferenda in predictis ponatur in scriptis |[18] ut de ea melius ac plenius in futurum continua memoria habeatur. Et si forte in vestra arbitrali sentencia, durante tempore hujusmodi compromissi vel post, aliqua emerserint dubia,

ambigua vel obscura, volumus et concedimus quod ea possi-|[19]tis corrigere, interpretari et declarare et in melius reformare, cum vel sine parcium requisicione, sic et prout vobis cesserit ad gratum. Quam, quidem, correccionem, interpretacionem et declaracionem promitimus nos, dicte partes, in continenti, laudare et appro-|[20]bare ac tenere et observare sub dicta pena. Quodque nos non impediemus quominus cognoscere, pronunciare et diffinire possitis super predictis nec presens compromissum aut sentenciam, dictum, laudum, pronunciacionem seu arbitrium aut interpretacionem |[21] et correccionem nullatenus impugnabimus, ex personis vestris, dictorum dominorum arbitrorum, vel ex personis nostris, dictarum parcium compromitencium, vel racione rei de qua extitit compromissum aut, alias, quavis causa.

Et si fortassis vos, dicti domini arbitri et |[22] arbitratores, de et super predictis non possetis aut nolletis in unum dictum, sentenciam seu pronunciationem concordare seu convenire, ex certis nostris scienciis de presenti eligimus in tercium arbitrum, arbitratorem et amicabilem compositorem inclitum dominum Petrum, Dei |[23] gracia comitem Urgellensem et vicecomitem Agerensem, qui, una vobiscum seu altero vestrum concordante, possit dicere et pronunciare ac arbitrari in et super predictis de jure, laudo vel amicabili composicione. Que, quidem, pronunciacio sive arbitracio dicti domini tercii |[24] arbitri et arbitratoris, vobiscum seu altero vestrum tamen in unum dictum concordantis, valeat et teneat eamque inviolabiliter observare promittimus sub pena predicta, ac si a vobis ambobus concorditer fuisset prolata. Qui, quidem, dominus tercius arbiter et arbitrator |[25] habeat talem et tantam potestatem, cum altero vestrum concordante, quanta et qualis fuit per nos dictas partes vobis, dictis dominis arbitris et arbitratoribus, in unum tamen dictum concordantibus superius atributa.

Prefigimus, autem, terminum infra quem presens |[26] negocium de quo compromittimus per vos, dictos dominos arbitros et arbitratores, vel dictum dominum tercium arbitrum, vobiscum seu altero vestrum concordante, ut prefertur, deçidatur et determinetur hinc ad festum Sancti Michaelis septembris proxime instantis.

Et pro predictis |[27] omnibus et singulis complendis et firmiter attendendis, tenendis et observandis obligamus nos, dicte partes, nobis ad invicem et vobis, dictis dominis arbitris et arbitratoribus, et dicto domino tercio arbitro et arbitratori, et notario etiam infra scripto, tanquam publice et |[28] autentice persone pro nobis et vobis et pro personis omnibus quarum intersit et intererit recipienti et paciscenti ac etiam legitime stipulanti, nos, dicta abbatissa et ejus conventus, omnia bona dicti monasterii, et ego, dictus Petrus de Podioviridi, omnia bona mea, mo-|[29]bilia et immobilia, habita et habenda ubique.

Quod est actum secunda die januarii, anno a Nativitate Domini millesimo CCC^{o} octogesimo sexto.

Sig+num Francische, Dei gracia abbatisse monasterii Sancte Marie Vallis Viridis, sig+++++na Agnetis |[30] Lena, priorisse, Beatricis de Bessurri, subpriorisse, Sibilie Filotxa, cantatricis, Gueraldone d·Aragay et Guilelmone Filotxa, monialium dicti mo-

nasterii et capitulum celebrancium, ut prefertur, qui hec laudamus, concedimus et firmamus in dicto monasterio, |[31] in domo capituli ejusdem, die et anno predictis, presentibus testibus discreto Bernardo Miró, presbitero, et Raymundo Oller, habitatoribus loci de Tregó.

Sig+num Petri de Podioviridi predicti, qui hec laudo, concedo et firmo in loco Castilionis Farfanie die octa-|[32]va mensis januarii predicti, presentibus testibus Guilelmo Mauri et Guilelmo de Leminyana, filio Berengarii, habitatoribus dicti loci Castilionis Farfanie.

[33] *Sig*(signe)*num mei Johannis de Castilione, auctoritate regia notarii publici per totam terram et dicionem illustrissimi domini regis Aragonum, qui premissis interfui una cum testibus superius nominatis, |[34] hecque scripsi et clausi.*

[a] Ad lit.: *composoritoribus*

236

Balaguer, 17 – 19 març 1386

Sentència arbitral entre l'abadessa i monges de Vallverd, d'una banda, i Pere de Puigverd, donzell, de l'altra, per raó dels seus respectius drets sobre Cérvoles. Actuen com a àrbitres fra Guillem Dauder, almoiner del rei d'Aragó, i Berenguer de Casserres, castlà de Tragó. Tenint en compte que els drets de Pere de Puigverd provenien, majorment, d'una venda a carta de gràcia que li havia fet una abadessa anterior, es dictamina que Pere de Puigverd vengui els seus drets sobre Cérvoles al monestir de Vallverd pel preu de 2 800 sous.

▸ O M 2575.16. Pergamí, li manca un troç a la cantonada superior esquerra.
Not. dors.: 1. *Instrumentum sentencie facientis pro ⌊turre⌉ Sérvulis.* 2. *Et hic alia instrumenta pro jurisdiccione termini de Sérvoles.* 3. [·····] *castell de Sérvoles.* 4. *Cérvoles és de la abbadessa de Tragó. 1386.* 5. *Les cartes de Sérvoles del vescomtat de Àger.* 6*. *Sententia qua jubetur turrim de Sérvolis revendi monasterio Vallis Viridis. 1386.* 7. *Cal 49, N 19B*. 8. *L 1671/36*.

α Segle XVIII : Ru 19B.

β Segle XVIII, *ex* α : Ru′ 19B.

L'extracte β especifica que *No se copià per faltar·ni un tros*, la qual cosa indica que en aquell moment el pergamí ja estava danyat.

[1] [*In nomine Domini. Noverint univer*]*si quod, cum questionis materia verteretur inter honorabilem et religiosam dominam Franciscam, Dei gracia abbatissam monasterii Sancte Marie Vallis Viridis, abbathiatus Ageris, et ejus conventum, ex una parte, |*[2] [*agentem,* ·· 20 ch ·· *Petrum*] *de Podio Viridi, domicellum habitatorem Castellionis Farfanie, defendentem, ex altera, pretextu videlicet cujusdam turris vocate de Sérvoles, quam*

dictus venerabilis Petrus de Podio Viridi certis titulis possidebat, quamque |3 [·· 25 ch ··] *sibi et dicto ejus monasterio pertinere petebat hamque dicta domina abbatissa dictam turrim, cum censibus, emolumentis et juribus suis universis sibi et dicto ejus monasterio restitui per dictum Petrum ut rem propriam ipsius* |4 [·· 25 ch ··]*m Petrum minus debite et in prejudicium dicte domine abbatisse et ejus conventus possidere, eo presertim cum ipsa domina offerret se paratam satisffacere ipsi Petro si forte ipsa vel dictus ejus conventus sibi in aliquo* |5 [·· 12 ch ··*ex*] *adverso, vero, dictus venerabilis Petrus de Podio Viridi, se defendendo adversus predicta per modum excepcionis, dicebat se dictam turrim et ipsius dominium, tam utile quam directum, justis titulis posidere, videlicet titulo vendicionis de ipsa turri seu* |6 [·· 17 ch ··]*sdem dudum sibi facte per venerabilem et religiosam dominam Berengueronam, quondam abbatissam dicti monasterii, et conventum ipsius, precio duorum mille octingentorum solidorum, nec non titulo empcionis de utili dominio dicte turris per ipsum*[a] |7 [*Petrum post*] *dum certo precio facte a Bernardo de la Torre, quondam utili domino turris ejusdem. Verum, cum super hiis dicte partes aliquatenus contendissent et non possent inter se amicabiliter concordare, tandem partes ipse volentes predictis finem inponere,* |8 [·· 7 ch ··] *littis eventum penitus evitare ac sibi invicem parcere laboribus et expensis, scilicet, dicta domina abbatissa, previis matura deliberacione, diligenti consilio et tractatu, agnoscendo in hiis bonam fidem et pro vitandis dampnis et missionibus dicti sui* |9 *monasterii et conventus ejusdem, ac de voluntate ipsius, ea qua decet super hiis solemnitate servata, ex una parte, et dictus venerabilis Petrus de Podio Viridi, ex altera, conpromiserunt in venerabiles et religiossum fratrem Guillermum, Dei gracia abbatem* |10 *monasterii Sancte Marie de Regali, diocesis Majoricarum, helemosinariumque illustrissimi domini regis Aragonum, et Berengarium de Caserres, domicellum et castlanum loci de Tragone, abbathiatus predicti, tanquam in arbitros et arbitratores, laudatores et ami-*|11 *cabiles compositores ab ipsis partibus comuniter electos, sub pena duorum mille solidorum, tam a parte parti, quam ipsis arbitris et arbitratoribus, per stipulacionem promissa. Et in terciam personam conpromiserunt dicte partes in inclitum dominum Petrum, Dei gracia* |12 *comitem Urgelli et vicecomitem Agerensis. Ita, videlicet, quod si dicti arbitri et arbitratores non possent in unum dictum vel sentenciam amicabiliter concordare, alter dictorum arbitrorum et arbitratorum cum dicto domino comite posset pronunciare super predictis* |13 *prout hec et alia in compromisso per dictas partes inde firmato in posse discreti Johannis Castellionis, regia actoritate notarii loci Castellionis Farfanie, secunda die januarii*[b] *anni presentis et infra scripti latius continentur. Qui, quidem, arbitri et arbitratores, auditis et intellectis* |14 *ac diligenter examinatis peticionibus et excepcionibus suppra dictis et aliis omnibus que dicte partes coram eis dicere vel proponere voluerint, dicta domina abbatissa presente et super hiis pronunciari petente, dicto, tamen, Petro de Podio Viridi absente per contumaciam,* |15 *de voluntate, sciencia et consensu dicti domini comitis in terciam personam ut premittitur electi, pronunciarunt super predictis in scriptis ut sequitur:*

En nom de Déu. nos, frare Guillem, per la gràcia de Déu abat del monestir de

Senta Maria de la Reyal, |[16] del bisbat de Mayllorches e elmoyner del senyor rey, e en Beringuer de Casserres, donzell, castlà del loch de Tragó, àrbitres e arbitradors, loadors e amigables composadors per la religiossa dona madona Francescha, per la gràcia de Déu abadesa del mones-|[17]tir de Senta Maria de Vallvert, del abadiat d·Àger, e son covent, de una part, e en Pere de Puigvert, donzell domiciliat en lo loch de Castelló de Farfanya, del dit abadiat, de la altra part, comunament elets, vist e aple[c] atès e reguonegut lo compromès per les |[18] dites parts en nos fet e fermat, e la potestat a nos en aquell atribuïda e donada, vistes encara e reguonegudes totes e sengles peticions e demandes que per cascuna de les dites parts, axí de paraula com en escrits són denant nos proposades, e les respostes en aquelles |[19] subseguides e cartes e escriptures altres e tot ço e quant les dites parts denant nosaltres han volgut dir, proposar, produir e allegar per ben de pau e de concòrdia e per via de amigable composició, de volentat[d] e consentiment del molt alt senyor comte |[20] d·Urgell, per tercera persona elet en aquest acte, dehim, pronunciam, arbitram e declaram entre les dites parts en la forma que·s segueix:

Primerament, nosaltres, àrbitres e arbitradors dessús dits, de voluntat e consentiment del dit senyor comte per tercera |[21] persona en aquest acte elet, dehim, pronunciam, arbitram e sentencialment declaram que lo dit en Pere de Puigvert faça venda o reevenda, absolta e difinició e loch e cessió a la dita abadesa e son covent e als seus successors enper[e] tots temps de la torre de |[22] Sérvoles e dels cens, drets e pertinències de la dita torra, e de tot dret e acció a ell pertanyent o pertànyer devent en aquella, axí per rahó de venda dels dits cens a ell feta per la religiosa dona madona Beringuerona, quondam abadesa del dit monestir de |[23] Senta Maria de Vallvert e per son covent, gràcia de reembre[f] los dits cens mijançant per preu de doç milia huycents s. dins cert temps lo qual encara no és passat, com per rahó de venda a ell feta de la desús dita torre per en Bernat de la Torre, |[24] quondam útil senyor d·aquella, con[g] per qual se vuylle dret o rahó que dir o cogitar se puxe.

Item que lo dit en Pere de Puigvert haie e sie tengut de fer e faça donació e concessió a la dita abadesa e a son covent e als lurs succehidors enper[e] tots temps de tota senyoria, |[25] axí útil o directa com altre qualsevol, o de tot aquell censal de dos caffiços e dues faneques de forment a mesura de Tamarit, lo qual lo dit en Pere de Puigvert ha o haver deu en e sobre la dita torre de Sérvoles per rahó de establiment per ell d·aquèn[h] fet a·n Arnau Esthe-|[26]ve, habitader[i] de la dita torre, la qual carta de establiment e·les dites cartes de les dites compres sues en públich haie e sie tengut de liurar a la dita abadesa o fer cancellar en nota aquelles a ses pròpries messions, en tal manera que al dit Pere de Puigvert |[27] ne als seus no puxen profitar, ne a la dita abadesa ne a son covent noure[j], e no res menys haia absolvre e difinir hòmens e fembres habitans e habitadors en la dita torre de Sérvoles e sos térmens tot sagrament e homenatge de fealtat[k] en què li fo-|[28]sen tenguts per rahó de la dita compra feta per lo dit Pere de la dita madona Beren-

guerona, quondam abadesa, e de son covent.

Item que lo dit en Pere de Puigvert haie e sie tengut de liurar realment e de fet a la dita madona abadesa o a qui ella volrà totes quantes |[29] cartes té del dit monestir ab inventarii, e totes altres quals se vol cartes, sentències, escriptures que ell tengue faents per la dita torre de Sérvoles e real possesió e corporal vel quasi d·aquella, e dels dits cens e de tots drets e pertinències d·aquells, en continent |[30] con[g] per la dita abadesa li seran pagats e oferts realment a pagar los dits doç milia huytcents s. És emperò axí entès que si la dita madona abbadesa no haurà pagats al dit en Pere de Puigvert los dits doç milia huytcents solidos d·ací al XV^en^ dia de mag |[31] propvinent, que passat aquell dia la dita dona sia tenguda al dit en Pere al interès del cens e emoluments de la dita torre fins al dit dia, e d·alí[l] avant pro rata del temps que serà corregut.

Item dehim, pronunciam, ⌊arbitram⌉ e sentencialment declaram, de volentat[d] e consentiment |[32] del dit senyor comte, tercera persona, que la dita madona Francescha, abbadesa, e son covent haien e sien tengudes de pagar e liurar realment e de fet al dit en Pere de Puigvert o a qui ell volrà los dits doç milia huytcents solidos Acrimontensium.

Item que la dita |[33] madona abbadessa e son covent haien e sien tenguts de dar obra ab acabament que los hòmens habitants en lo dit loch de Tragó perdonen, absolven, defenesquen e remeten, per si o per lur síndich o procurador a açò havent poder bastant, al dit en Pere de Puig-|[34]vert e a sos béns tant solament totes injúries e offenses e tots dons per lo dit Pere als dits habitans donats, axí en persones com en béns d·aquells en temps de la guerra del dit Pere e d·en Ramon Riambau, quondam ciutadà de Leyda.

E totes les dites coses e sengles |[35] dehim, pronunciam, arbitram e sentencialment declaram nosaltres, dits àrbitres e arbitradors, de volentat[d] e consentiment del dit senyor comte axí com a tercera persona, ésser tenidores e observadores per les dites parts e per aquelles loadores e emologadores, sots |[36] la pena en lo dit compromès contenguda. Eix que sab[m] a absolució, la una part a l·altra absolen. Eix que sab[m] a condepnació la una part a l·altra condepnam. Retenim nos, enperò, poder nosaltres, dits àrbitres e arbitradors, que si ara o per temps esdeve-|[37]nidor en la present sentència arbitral exien algunes coses dubtoses o escures, que aquelles puxam interpretar e declarar e en myllor refformar, tantes vegades com a nosaltres serà ben vist faedor, les dites parts presents o absents, o la una d·aquelles present |[38] e l·altra per contumàcia absent.

Lata fuit presens sentencia per dictos venerabiles arbitros et arbitratores sedentes, de sciencia, consensu et voluntate domini comitis, tercie persone predicte, in civitate Balagarii, videlicet in hospicio habitacionis venerabilis et discreti |[39] Petri Arnaldi de Arthedone, in decretis bacallarii rectorisque Balagarii in parte Ageris, die septima deci-

ma marcii, anno a Nativitate Domini millesimo CCC^{o} octuagesimo sexto, et lecta per me, Andream de Appilia, notarium infra scriptum, presente dicta domina abbatissa |[40] *ex una parte, tamen, et presentibus venerabile et religioso fratre Simone Vestit, thesaurario monasterii Populeti, Johanne Castellionis, notario Castellionis Farfanie, et Tortosino de Solerio, civitatis Balagarii, ad hec pro testibus vocatis et rogatis.*

Quam, quidem, sentenciam, |[41] *statim cum lata et lecta fuit, dicta domina abbatissa laudavit, aprobavit et emologavit, petens inde sibi fieri et tradi tot quot voluerit publica instrumenta per me, dictum notarium, presentibus testibus suppra dictis. Et eodem instanti non divertendo ad alios actus, venerabilis et* |[42] *religiosus frater Vitalis Ermengaudi, prior de Levays, et Petrus Arnaldi de Arthedone predictus, aserentes se sindicos et procuratores hominum dicti loci de Tragone, nomine eorum ut aseruerunt, laudarunt et emologarunt preinsertam sentenciam quatenus ipsos homines vel universitatem dicti loci* |[43] *tangere videatur, presentibus me, notario, et testibus sepe dictis.*

Subsequenter, die lune, nonadecima die marcii anni predicti, ego, dictus Andreas de Appilia, notarius, de mandato dictorum honorabilium arbitrorum et arbitratorum, legi et seriatim exposui dicto venerabili Petro de Podio Viridi, in dicta ci-|[44]*vitate Balagarii et ante hospicium habitacionis dicti venerabilis Petri Arnaldi de Arthedone personaliter constituto, dictam sentenciam, quam, cum lecta fuit, dictus venerabilis Petrus de Podio Viridi laudavit, approbavit et emologavit, presente dicto venerabile Berengario de Caserres, altero de dictis* |[45] *arbitris et arbitratoribus, et presentibus eciam Johanne Mongay et Paschasio Daura, vicinis ville Alcolegie Ripparie de Cincha, ad hec vocatis pro testibus et rogatis. De quibus omnibus dictus venerabilis Petrus de Podio Viridi petiit sibi fieri et tradi publicum et publica instrumenta per me,* |[46] *notarium ante dictum.*

Acta fuerunt hec diebus, locis et anno predictis, presentibus me, notario, et testibus eciam, ut premittitur, ante dictis.

[47] *Sig*(signe)*num mei, Andree de Appilia, auctoritate illustrissimi domini regis Aragonum notarii publici per totam terram et dominacionem ejusdem, qui premissis, una cum dictis testibus presens fui et hec scribi feci et clausi. Cum* |[48] *raso et emendato in lineis sexta, ubi dicitur "ipsum", et in septima, ubi dicitur "Petrum post"; et cum supra posito in XXXI^{a} linea, ubi scribitur "arbitram".*

[a] Esmena sobre raspat [b] Esmenat, de *januarii* a *janeri* o a l'inrevés [c] Potser per *ample*? [d] *volentat*: voluntat [*DCVB*] [e] *emper*: per [*DCVB*] (que inclou com a exemple la locució *emper tostemps*) [f] *reembre, rembre*: redimir [*DCVB*] [g] *con*: com [*DCVB*] [h] *aquèn*: això [*DCVB*] [i] Per *habitador* [j] *noure*: fer mal, danyar [*DCVB*] [k] *fealtat, feeltat*: fidelitat [*DCVB*] [l] *alí*: allí [*DCVB*] [m] *saber a*: tenir semblança a [*DCVB*] (que inclou el següent exemple: *En quant la present nostre sentència y lohament sab a condemnació, les dites parts condemnam; y en quant sab a absolució, aquelles absolem*)

237

Castelló de Farfanya, 3 – 4 maig 1386

Pere de Puigverd, donzell de Castelló de Farfanya, revèn al monestir de Vallverd els seus drets sobre Cérvoles, inclòs el domini directe. El preu és de 2 800 sous agramuntesos.

► O M 2575.20. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Venda* ·· 9 ch ·· *o*? *diffinició del castell de Sérvoles.* 2. *Carta de la vendició e penyora de Sérvoles.* 3. *Sérvoles prop Tragó. 1386.* 4. *Carta del monistir de Tragó.* 5 (duplicat). *Tragó.* 6. *Cal 49, N 19C.* 7. *L 1671/38.*

α Segle XVIII : Ru 19C.

β Segle XVIII, *ex* α : Ru′ 19C.

A Segle XVIII : Rx 19C.

Venda:

[1] *In*[a] *nomine Domini. Noverint universi quod ego, Petrus de Podio Viridi, domicellus degens Castilione Farfanie, ex certa mei sciencia, per me et meos presentes pariterque futuros, tenore presentis publici instrumenti ubique firmiter valituri et duraturi, utilitate mei et meorum super hiis diligenter* |[2] *inspecta,*

Vendo, sive revendo, absolvo et diffinio vobis, reverende domine Francische, Dei gracia abbatisse monasterii Sancte Marie Vallis Viridis, alias de Tragó, presenti, et eidem monasterio et vestris successoribus in eodem perpetuo, turrim de Sérvolis, sitam intra limites vicecomitatus Agerensis, |[3] *cum omnibus decimis, censibus, redditibus, dominio, juribus et pertinenciis suis universis, sic et prout ego, titulo vendicionis inde michi facte per dominam Berengariam d·Alçamora, quondam abbatissam predicti monasterii, Dulciam Oriola, priorissam, Francischam Exemuça, subpriorissam, Romiam de Cruilles, sacrista-*|[4]*nam, Beatriçem de Bessurri, cantatriçem, et Luciam Gavardà, pietanciariam, omnes moniales monasterii ante dicti, cum publico instrumento confecto in tabellionatu dicti loci de Tragó XVII*[a] *die augusti, anno a Nativitate Domini M*[o]*CCC*[o] *septuagesimo secundo, habebam et possidebam in dicto vicecomita-*|[5]*tu Agerensi, medio tamen instrumento gracie de redimendo dictam turrim per me facte dicte quondam abbatisse ad certum tempus nondum enim elapsum, confecto dictis die et anno in tabellionatu ante dicto.*

Item, vendo, et titulo pure et perfecte vendicionis concedo et trado vobis, dicte domine |[6] *abbatisse et dicto vestro monasterio et vestris successoribus in eodem perpetuo, turrim vocatam de Sérvolis, cum omnibus suis possessionibus, juribus et pertinenciis, et omne utile dominium quod habeo in eadem, titulo empcionis inde per me facte a Bernardo de la Torra, quondam, sicut confrontatur cum* |[7] *termino d·Algerre, cum Fonte Cohoperta, cum serra de la Matha, et cum colle de la Portella, et ab la Croeta, sive*

duo cafficia frumenti ad mensuram Thamariti Littarie annualia et retrocensualia, francha et quitia ab omni servitute et missione quacumque, que Arnaldus Stephani, |[8] olim habitator de Salavert, michi facere et prestare tenetur singulis annis in festo Sancte Marie augusti racione concessionis per me facte de dicta turri, que fuit dicti Bernardi de la Torra, possessionibus, juribus et pertinenciis suis dicto Arnaldo Stephani et suis, cum publico |[9] instrumento per alphabetum diviso, recepto per discretum Petrum Dalmacii, olim notarium publicum Castilionis Farfanie XI[a] die septembris anni[b] a Nativitate Domini M[i]CCC[i] septuagesimi noni.

Predictas itaque vendiciones et revendicionem, absolucionem et diffinicionem, vobis, dicte domine abbatisse, et |[10] dicto vestro monasterio et vestris successoribus perpetuo, facio, sicut melius dici, scribi et intelligi potest et poterit ac excogitari ad vestri vestrorumque salvamentum et bonum eciam intellectum, pro precio duorum mille octingentorum solidorum Acrimontensium, quos omnes a vobis habui et recepi numerando in |[11] presencia notarii et testium infra scriptorum.

Et ideo renuncio excepcioni non numerate peccunie, sive precii non habiti et non recepti, et vendicionum, revendicionis, absolucionis et diffinicionis predictarum per me non factarum, et minoris precii beneficio, et legi que subvenit deceptis ultra |[12] dimidiam justi precii, et doli, accioni et in factum. Dando et remitendo vobis et vestris successoribus perpetuo irrevocabiliter inter vivos si quid predicta que vobis vendo, revendo, absolvo et diffinio plus modo valent vel deinceps valebunt precio supra dicto. Confitens et concedens predicta |[13] que vobis revendo, absolvo et diffinio pro vobis et vestris nomine precario possidere donech ex inde possessionem adipisceritis corporalem seu quasi, quam liceat vobis et vestris propria vestra auctoritate apprehendere, et apprehensam penes vos et vestros perpetuo licite retinere, |[14] ad habendum, scilicet, tenendum, percipiendum et possidendum, dandum, vendendum et aliter alienandum, et ad quicquid inde vobis et vestris placuerit penitus perpetuo faciendum. Dicens et mandans, tenore presentis publici instrumenti vicem epistole in hac parte gerentis, dicto Arnaldo |[15] Stephani et suis et aliis quibuscumque personis que ad hec teneantur, quatenus vos, dictam dominam abbatissam et vestros successores pro domino suo habeant et teneant, vobisque homagium fidelitatis et juramentum prestent, et de dicto retrocensuali et de omnibus aliis quibusvis |[16] censibus, redditibus, decimis et juribus vobis et cui volueritis pareant, obediant, respondeant et satisfaciant sicuti michi parere, obedire, respondere et satisfacere tenebantur usque in hunc presentem diem. Ego, enim, ab omni dominio et fidelitatis juramento et homagio |[17] per dictum Arnaldum michi prestito absolvo eundem et penitus inmunem facio cum presenti.

Et ex causa hujusmodi vendicionum, revendicionis, absolucionis et diffinicionis, do, cedo et mando vobis, dicte domine abbatisse et dicto vestro monasterio et vestris successoribus |[18] in eodem perpetuo, omnia jura, voces, vices, raciones et acciones, reales et personales, utiles et directas, ordinarias et extraordinarias, mixtas et alias quascumque, que michi competunt et competere possunt et debent in predictis que vobis vendo, revendo, |[19] absolvo et diffinio, et contra quascumque personas et res racione et occasione eorum et

exercicium eciam ipsarum accionum et jurium. Quibus juribus et actionibus supra dictis possitis vos et vestri et quos volueritis uti et experiri, agendo, scilicet, et respondendo, deffendendo, excipien-|[20]do, proponendo et replicando et omnia alia faciendo, in judicio et extra judicium, quecumque et quemadmodum ego facere poteram ante hujusmodi vendiciones, revendicionem, absolucionem et difinicionem et jurrium cessionem, et possem nunc et eciam postea quandocunque.

Ego, enim, |[21] facio et constituo vos et vestras successores in hiis dominas et procuratriçes in rem vestram propriam ad faciendum inde vestre libitum voluntatis, sine omni vinculo et retentu, quem vel quod non facio in predictis. Conveniens et bona fide promittens vobis, dicte domine |[22] abbatisse et vestris successoribus, quod predicta que vobis vendo, revendo, absolvo et diffinio, cum omnibus melioramentis que inibi feceritis vos et ipse, ego et mei faciemus vos et eas et dictum monasterium et quos volueritis habere, tenere, percipere et perpetuo paciffice |[23] et quiete possidere.

Et faciemus inde vobis et vestris bonam salvetatem et legittimam guirenciam et eviccionem contra omnes et singulas personas, preter dominum aut potestatem terre, ante causam, in causa et post causam, in judicio et extra judicium, tam super proprie-|[24]tate et pensione quam et super possessione. Et ex pacto super hiis inter me et vos et convent[um] [c], convenio et bona fide promito vobis quod, si forte ullo unquam tempore fieret seu moveretur contra vos vel vestros, in judicio vel extra judicium, in seu pro predictis |[25] que vobis vendo, revendo, absolvo et diffinio aut parte eorundem per quempiam personam agendo, scilicet, vel deffendendo questio aliqua, peticio seu demanda, aliquavis racione, jure seu causa, quod in continenti cum a vobis vel vestris inde requisitus fuero, opponam |[26] me deffensioni vestri et vestrorum. Et agam seu deffendam ipsam causam seu causas, et totum honus littigii in me et meos suscipiam et ducam usque ad diffinitivam sentenciam, a qua apellari seu supplicari non possit, meis et meorum propriis sumptibus, missioni-|[27]bus et expensis, et sine vestri et vestrorum interesse, dampno et missione, sub pena decem solidorum Acrimontensium pro qualibet die qua cessavero deffendere guirenciam supra dictam, cujus pene medietas vobis et vestris successoribus, et alia medietas illi judici qui de hiis exe-|[28]qucionem fecerit, adquiratur, et michi et meis totaliter amitatur. Qua pena commissa vel non, in toto vel in parte soluta vel non, aut graciose remissa, nichilominus tenear eficaciter adymplere predicta.

Renuncians, quantum ad hec, legi dicenti "Penam quantitatem |[29] sortis excedere non posse", et alii legi dicenti quod "Pena semel exacta, amplius exhigi seu peti non possit". Renuncio eciam alii legi dicenti "Emptorem primo teneri deffendere guirenciam quam venditorem conveniri", et omni alii legi sive juri hiis obvianti. Et si vos vel vestre |[30] successores volueritis ipsam causam seu causas agere et ducere per vos ipsas vel per procuratorem et yconomum vestrum, quod sit in eleccione vestri et vestrorum, necessitate denunciandi vobis ex pacto remissa. Et si pro questione que inde contra vos, heredes vestros vel successores, |[31] titulo lucrativo sive honeroso inde compromitere volueritis in aliquem vel aliquos tanquam in arbitros juris, vel arbitratores et amicabiles compositores,

id vobis et vestris licitum existat, me sciente vel ignorante, consentiente seu eciam contradicente, arbitracioni seu decla-|[32]racioni quorum ego, dictus venditor, cum contra me vel successores meos per vos vel vestras successores, racione eviccionis, in totum vel in partem agere contigerit, semper stare habeamus. Renunciando expresse legi dicenti "Venditorem non teneri de eviccione emptori si cum evincente |[33] compromiserit", et omni alii juri in contrarium facienti. Convenio et bona fide promito vobis quod restituam, solvam et deliberabo vobis et vestris successoribus totum id quicquid et quantum a vobis vel vestris evictum fuerit de predictis simul cum omni dampno, sumptibus et interesse |[34] que inde feceritis et sustinueritis, in judicio et extra, quoquo modo, sive obtinueritis vos vel vestri in causa sive causis, sive eciam succubueritis vestri vel vestrorum culpa aut judicis injuria vel impericia advocati vel, alias, sive succubueritis per sentenciam judicialem seu ar-|[35]bitralem vel preceptum judicis, ut superius ennarratur. Remissa vobis per pactum necessitas apellandi vel eciam supplicandi, super quibus credamini vos et vestre successores vestro et earum solo simplici juramento, quod vobis et eis nunc pro tunc et ex verso deffero. Renuncians |[36] scienter legi dicenti "Delacionem juramenti ante sui prestacionem posse per defferentem licite revocari" et cuicumque consuetudini locali prohibenti expensas littium resarciri, et omni juri, racioni et consuetudini hiis obviantibus ullo modo.

Et si forte, racione eviccionis vel, |[37] alias, occasione premissorum, per vos, dictam emptricem, et vestras successores contra me vel meos questio aliqua, peticio seu demanda mota deinde fuerit, in judicio vel extra judicium, et super ipsa vel ipsis contra me preceptum aliquod seu sentencia aliqua factum seu lata fuerit, |[38] promito bona fide vobis ab ipsis sentencia vel precepto apellare nullatenus seu provocare post latam sentenciam vel preceptum factum, neque antea, neque restitucionem in integrum petere seu aliquod beneficium vel auxilium postulare. Quoniam omni beneficio apellacionis et in integrum |[39] restitucionis et cuicumque juris auxilio renuncio per pactum specialiter et expresse.

Et pro predictis omnibus et singulis complendis et firmiter atendendis, tenendis et observandis, obligo vobis, dicte emptrici, et vestris successoribus et dicto monasterio perpetuo, omnia et singula bona mea, mobi-|[40]lia et inmobilia, habita et habenda ubique. Hec, igitur, omnia et singula supra dicta que et prout dicta sunt supra facio, pasciscor et promito ego, dictus Petrus de Podioviridi, vobis, dicte domine abbatisse et vestris successoribus et dicto vestro monasterio perpetuo, et notario infra scripto tanquam |[41] publice et autentice persone pro vobis et vestris et dicto monasterio et pro omnibus eciam aliis personis quarum interest et intererit ac interesse potest et poterit in futurum recipienti et pasciscenti ac eciam legittime stipulanti.

Et ut predicta omnia et singula majori robore fulciantur, |[42] juro sponte in animam meam, per dominum Deum et ejus sancta quatuor evangelia a me corporaliter tacta, predicta omnia et singula attendere et complere, tenere et observare et in aliquo non contra facere vel venire aliqua racione, jure seu causa.

Quod est actum Castilione |[43] Farfanie, tercia die madii, anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo octogesimo sexto.

Sig+num Petri de Podioviridi predicti, qui hec concedo, firmo et juro.

[44] *Testes hujus rey sunt honorabilis Petrus Arnaldi de Artedone, baccallarius in decretis, Adam Carví, presbiter Castilionis Farfanie, et Burdy de Lorenç.*

[45] *Sig*(signe)*num mei, Johannis de Castilione, auctoritate regia notarii publici per totam terram et dicionem serenissimi domini regis Aragonum, qui premissis interfui, hecque scripsi et clausi.*

Àpoca:

[46] *Noverint universi quod ego, Petrus de Podioviridi, domicellus degens Castilione Farfanie, tenore presentis publici instrumenti, confiteor me habuisse et numerando recepisse, in presencia notarii et testium infra scriptorum, a vobis, reverenda domina Francischa, Dei gracia abbatissa monasterii |[47] Sancte Marie Vallis Viridis, alias de Tragó, presente, omnes illos duos mille octingentos solidos Acrimontensium, pro quibus seu quorum precio vobis, et dicto vestro monasterio et vestris successoribus in eodem, revendidi, vendidi, absolvi et diffinivi turrim de Sérvoles cum omni directo et utili dominio ejus-|[48]dem, et cum omnibus censibus, decimis et juribus ejusdem, prout michi vendita extitit tam per dominam Berengariam d·Alçamora, quondam abbatissam dicti monasterii, directam dominam ejusdem turris, quam per Bernardum de la Torra, quondam utilem dominum ipsius turris. Item et duo cafficia |[49] frumenti retrocensualia, que michi fiebant per Arnaldum Stephani, nunc emphiteotam ipsius turris, prout de ipsa vendicione sive vendicionibus, revendicione, absolucio et diffinicione plene constat per instrumentum publicum confectum et clausum per notarium infra scriptum die et anno |[50] infra scriptis. Quod cum omnibus in eo contentis vobis et vestris successoribus perpetuo laudo et approbo, ratiffico et confirmo. Et ideo renuncio excepcioni non numerate peccunie, et non recepte, et doli, accioni et in factum. Faciendo inde vobis et vestris bonum et perpetuum finem et pactum firmis-|[51]simum de ulterius non petendo et de non agendo, solenni stipulacione vallatum, per notarium infra scriptum legittime receptum, nomine vestro et omnium quorum intersit et interesse poterit in futurum.*

Quod est actum Castilione Farfanie, tercia die madii, anno a Nativitate Domini millesimo |[52] trecentesimo octogesimo sexto.

Sig+num Petri de Podio Viridi predicti, qui hec concedo et firmo.

[53] *Testes hujus rey sunt honorabilis Petrus Arnaldi de Artedone, baccallarius in decretis, Adam Carví, presbiter Castilionis Farfanie, et Burdus de Lorenç.*

[54] *Sig*(signe)*num mei, Johannis de Castilione, auctoritate regia notarii publici per totam terram et dicionem serenissimi domini regis Aragonum, qui premissis interfui, hecque scripsi et clausi.*

Presa de possessió:

[55] *Noverint universi quod die veneris, quarta die madii, anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo octogesimo sexto, in presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum ad hec specialiter vocatorum et rogatorum, discretus Adam Carví, presbiter Castilionis Farfanie, procu-|*[56]*rator ad hec specialiter constitutus ab honorabili Petro de Podio Viridi, domicello degente in dicto loco, cum instrumento publico recepto per me, dictum et subscriptum notarium die esterna, nomine predicto tradidit corporalem possessionem reverende domine Francische, Dei gracia abbatisse mo-|*[57]*nasterii Sancte Marie Vallis Viridis, alias de Tragó, de turri de Sérvoles, cum omni dominio, decimis, censibus, juribus et pertinenciis ipsius, quam dictus Petrus vendiderat, revendiderat, absolverat et diffinierat eidem domine abbatisse et ejus successoribus in dicto monasterio perpetuo, cum publico in-|*[58]*strumento confecto et clauso per me, dictum et subscriptum notarium, die esterna que computabatur tercia dies madii predicti.*

Quam, quidem, possessionem eidem tradidit in hunc modum. Quoniam accipiens dictam dominam abbatissam per manum dexteram immisit eam intus dictam turrim, et dictus procura-|[59]*tor, nomine predicto, protinus ab ea exivit, et dicta domina abbatissa interius in sua possessione remansit, et dixit ac protestata fuit quod non tamen corpore sed animo intendebat predicta omnia possidere.*

Et in continenti, dictus procurator absolvit, eodem nomine, et diffinivit Arnaldo Ste-|[60]*phani, utili domino dicte turris, ibidem presenti, juramentum et homagium fidelitatis et omne jus in quo teneretur dicto suo principali. Et nichilominus mandavit eidem Arnaldo quatenus ipse et sui a modo habeant et teneant dictam dominam abbatissam et ejus successores et dictum |*[61] *monasterium pro dominis suis directis, eidemque juramentum et homagium fidelitatis prestet, et de omnibus decimis, censibus, censualibus, retrocensualibus et juribus universis respondeat et satisfaciat dicte domine abbatisse et cui voluerit, sicuti dicto Petro de Podioviridi respondere et satisfa-|*[62]*cere tenebatur. Et dictus Arnaldus Stephani, illico, in signum mandati accepti, prestitit juramentum ad sancta Dei quatuor evangelia et homagium fidelitatis*[d] *manibus tamen comendatum in posse dicte domine abbatisse.*

Et dicta domina abbatissa continuo dixit et protestata fuit, |[63] *ut supra, petens et requirens de predictis sibi fieri publicum instrumentum per me, notarium supra et infra scriptum.*

Quod fuit actum die et anno predictis in prima linea contentis.

Presente me, dicto et subscripto notario, et presentibus eciam Arnaldo Sort, deodato Sancte Marie de Sér-|[64]*volis, et Laurençio Cuchó, habitatore Castilionis Farfanie, pro testibus ad hec vocatis specialiter et rogatis.*

[65] *Sig*(signe)*num mei, Johannis de Castilione, auctoritate regia notarii publici per totam terram et dicionem serenissimi domni regis Aragonum, qui premissis interfui,*

hecque scripsi et clausi.

[66] *Comprobatum*

[a] Capletres adornades [b] Esmenat; abans hi deia *anno* [c] Ad lit.: *convento* [d] Ad lit.: *fidelitais*

238

Tragó, 26 novembre 1386

Pere Bonet, picapedrer, de Castelló de Farfanya, rep 700 sous agramuntesos dels 800 que són el preu de construir un pont al torrent de Balzolà per a portar aigua al monestir.

► O M 1019.13. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Leg 661/25*. 2. *N° 114*.

a 1988, J. M. Cots : Co 114.

[1] *Noverint universi quod ego, Petrus Bonet, lathomus sive lapicida, habitator Castilionis Farfanie, ex certa mei scie-|*[2]*ncia, nullo interveniente errore, tenore presentis publici instrumenti, confiteor me habuisse et numerando recipisse |*[3] *a vobis, reverenda domina Francisqua, Dei gracia abbatissa monasterii Sancte Marie Vallis Viridis, alias de Tragone, |*[4] *septingentos solidos monete Acrimontensis ex illis octingentis solidis dicte monete pro quibus fabricaturus*[a] *eram quendam |*[5] *pontem in torrente vocato de Balzolà pro meando aquam et habendo aditus ad dictum monasterium. Unde renunciando |*[6] *excepcionii non numerate pecunie et non recepte, et doli et accioni et in factum, facio vobis et vestris, de pre-|*[7]*dictis septingentis solidis per vos michi, ut predicitur, exsolutis, bonum et perpetuum finem et pactum firmissi-|*[8]*mum de ulterius non petendo, et de non agendo, solempni stipulacione vallatum, per notarium infra scriptum, |*[9] *tanquam publicam et autenticam personam, nomine vestro et omnium aliorum quorum intersit et intererit, legitime re-|*[10]*cepta.*

Quod est actum Tragone, XXVI° die menssis novenbris, anno a Nativitate Domini millesimo CCC^o octuagesimo |[11] *sexto.*

Sig+num mei, Petri Bonet predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes hujus rey sunt Berengarius Barufet et |[12] *Johannes Rosell, de domo domini abbatis Agerensis.*

[13] *Sig*(signe)*num mei, Rostagni de Massa, rector Tregonis et notarius publicus ejusdem |*[14] *qui hec predicta scribi feci et clausi.*

[a] Ad lit.: *frabicaturus*

239

1387–90

Dècima biennal concedida el 1387 pel papa Climent VII al rei Joan el Caçador. Col·lecta del bisbat de Lleida i de l'abadiat d'Àger.

▸ O Barcelona, *Arxiu de la Corona d'Aragó*, Reial Patrimoni de Catalunya, Mestre Racional, reg. 1846.1.

El reg. 1846.2 (f. 69r) repeteix la mateixa informació amb data de 1389 o 1390.

99r,7 *Abbatissa de Vallvert* _____ *CL sol.*

240

Vallverd, 8 febrer 1391

Francisca, abadessa de Vallverd, i Pere de Meyans, arrendador d'una tercera part dels béns del monestir, aproven els comptes referents a aquest arrendament.

▸ O M 2514.07. Pergamí, tinta esvaïda en molts llocs. Not. dors.: *L 1614/49*.

[1] *Notum sit cunctis presentibus et futuris quod nos, dompna Francischa, Dey gracia abbatisa monasterii Beate Marie* |[2] *Vallis Viridis, que alias dicitur de Traguó, et ego, Petrus de Meyans, arendator in tercia parte bonorum dicti monasterii, nos ambo* |[3] *in simul et in solidum confitemur et in veritate recognoscimus nos ambo in simul redise et venise ad bonum, verum, justum* |[4] *et legale compotum de omnibus juribus per nos et quilibet nostrum receptis, datis et expensis racione dicti arendamenti et ad-*|[5]*ministratis per nos, dictam abbatissam, vel vos, dictum Petrum de Meyans, usque in hunc presentem et horam quibus presens scribitur* |[6] *instrumentum, tam de receptis quam de datis pro nobis ambobus factis* ¦*vel*¦ *pro altera quavis racione. Et facto examinato inter nos, predicta* |[7] *abbatissa et Petrum de Meyans, arendamento, ambo de compoto per vos facto, semel iterum et bis, confitemur nos ambo* |[8] *esse bene paccatos uni alteri et contentos ex singulis et quibusvis aliis tam hic specificentur quam non. Ideoque* |[9] *nos ambo in simul renunciamus omni excepcioni compoti predicti non facti inter nos, et errori cauculi propter* |[10] *quem potest compotus sive* ¦*numeran*¦*dus retractari et anullari, et omni alii juri, legi seu racioni, tam canonico quam* |[11] *civili, contra predicta vel infra scripta obviam venientibus. Et nos, predicta abbatissa, confitemur nos habuise et* |[12] *recepise a vobis, Petro*

de Meyans predicto, omnes pensiones vestre que tenemini dare nobis et dicto conventu |[13] *durante dicto arendamento usque in hunc presentem diem quibus presens scribitur instrumentum, et absolvimus vos* |[14] *ex omnibus penis quod sint incursis usque in hunc presentem diem. Et sich absolvimus nos ambo et in simul* |[15] *et bona nostra et nostrorum ex accionibus, questionibus, peticionibus vel demandis quam seu quas nos ambo in simul posemus* |[16] *facere vel movere uni alteri racionibus pro onus, tam in judicio quam extra.*

Quod est actum in monasterio pretacto octava mensis |[17] *febroarii, anno a Nativitate Domini M^{o}CCC^o nonagesimo primo.*

[*Sig++na*] *Francische, abbatisse predicte, et Petri de Meyans,* |[18] *qui hec concedimus et firmamus.*

Testes hujus rei sunt [·· 15 ch ··], *civis Barchinone, et Johanes Alòs, filius dicti* |[19] *Berengarii, ad predicta presen*[*tibus*].

[20] *Sig*(signe)*num mei, Francischi Olzina, notarii publicii locii de Traguó, actoritate venerabilis Raymundi Playà, rectoris* |[21] *dicti locii, presens instrumentum scripsi prout inveni in protocollo discreti Raymundi Playà predicti,* ¿*ipsum* |[22] *contra*·· 3 ch ··, *et de mandamento* ·· 5 ch ··? *clausi.*

241

Vallverd, 22 febrer 1391

L'abadessa i monges de Vallverd restitueixen a l'hereva de Pere Bret la castlania de Tragó que aquest havia tingut i de la qual se n'havia emparat el monestir a la seva mort.

► O M 1019.14. Pergamí, carta partida.
Not. dors.: 1. *Instrumentum honorabilis dompne Agnetis, Dey gracia abbatisse monasterii de Traguó et ejus conventus.* 2. [·· 3 ch ··] *tacxata* [·· 6 ch ··]. 3*. *Conventus Vallis Viridis restituit caslaniam de Tragó heredi Petri Bret, quondam, quam post illius mortem per emparam receperat. 1391.* 4. *Tragó*. 5. *Leg 661/26*. 6. *N° 118*.

α 1552, Martí Marquina : Ma 216.

a 1988, J. M. Cots : Co 115.

[1] *Notum*[a] *sit cunctis, presentibus et futuris, quod nos, dompna Francischa, per Dey graciam abbatissa monasterii Sancte Marie Vallis Viridis, que alias dicitur de Traguó, Agnes Lena, priorissa, Beatrix de Bes-*|[2]*saurri, subpriorissa, Gueraldona d·Aragayll, Guillamona Filotxa, Chaterina d·Àger, moniales dicti monasterii, existentes in capitulo et conventu dicti monasterii, ad sonum esquille vocate et congregate pro negocio inffra-*|[3]*scripto, prout in talibus et similibus moris est, alias fierii assuetum, ad mandatum dicte*

domine abbatisse, in quo capitulo erant major et sanior pars monialium ejusdem monasterii, capitulum facientes et totum conventum representantes.

Atten-|[4]dentes et conssiderantes quod post mortem honorabilis Petri Bret, condam castllani locii de Traguó, per emparam realem nos ad manus nostras recepimus feudum et castllania quam dictus honorabilis Petrus Bret quondam in dicto loco de Traguó |[5] habebat et tenebat et conssuevit habere et tenere. Et hoc cum justa et legitima causa, prout per doctores et plures sapientes in diversis collacionibus existentes invenimus et habuimus de consilio. Attendentesque |[6] quod, juxta predictorum doctorum et sapientum consilium, nos nunch de gracia speciali velimus restitutere et tornare dictum feudum et castllaniam heredi honorabilis Petri Bret, condam, et eandem heredem de dicto feudo et castllania |[7] velimus investire. Et velimus eciam de gracia speciali renunciare illi pleyto, litigio et questioni quod et que vertitur inter nos et dictam heredem super dicto feudo et castllania.

Pro tanto, nos, predicta abbatissa, et monache pretacte, vo-|[8]lentes sequi dictam graciam especialem, per nos et dictum capitulum et conventum et per successores nostras in dictis dignitatibus et officiis et conventu, abito super hiis diligenti consilio et tractatu in dicto monasterio, capitulo et |[9] conventu, de certis scienciis nostris et cujusque nostrarum, non vi, metu aut dolo inducte, set libenter et espontanea voluntate mote et ducte, cum hoc presenti publico instrumento ubique firmiter et perpetuo valituro et duraturo, re-|[10]nunciamus predicto pleyto, litigio et questioni, et inponimus nobis et succesoribus nostris scilencium sempiternum super eis. Et tornamus eciam et restituhimus, et tornari et restituhi mandamus, vobis, heredi dicti honorabilis Petri |[11] Bret, condam, qui nunch estis, et vestris et qui pro tempore fuerint, absenti tanquam presenti, et vobis, notario inffra scripto, tanquam publice et autentice persone omnia predicta et inffra scripta a nobis et pro vobis et nomine vestro legitime stipulanti |[12] et recipienti, presenti, et vestris in perpetuum, videlicet, totum illud feudum et totam illam castllaniam quam dictus honorabilis Petrus Bret condam habuit et conssuevit habere, tenere et possidere in dicto nostro loco de Traguó, |[13] cum omnibus et singulis exitibus, redditibus, proventibus et juribus universis predicto feudo et castllania spectantibus et pertinentibus, et spectare et pertinere debentibus quovis modo. Et de eodem feudo et castllania, et de omnibus |[14] suis juribus et pertinenciis vos, dictam heredem et succesores vestros, absentes tanquam presentes, nomine vestro et vestrorum, et dictum notarium presentem, cum hoc eodem publico instrumento, et cum anulo nostro aureo, quem dicto notario presenti |[15] ad hoc, ut speciali nuncio destinato, nomine vestro, tradimus, investimus, et investiri mandamus, vos, dictam heredem, de feudo et castllania, quod pro nobis tenetis in dicto loco de Traguó, cum omnibus suis juribus.

Ita tamen quod vos, dicta |[16] heres, teneatis et possideatis dictum feudum et castllaniam jure feudi et ad feudum, quemadmodum dictus honorabilis Petrus Bret, condam, illo tempore dum in humanis agebat, habebat et tenebat in feudum. Et pro |[17] illo feudo et castllania teneamini facere omnia illa que dictus honorabilis Petrus Bret condam conssuevit et tenebatur facere, sicut bonus verus vassallus et legalis, juxta usaticos Barchinone

et usancias Catha-|[18]lonie, et prout predecessores sui consueverunt facere.

Et cum hiis injungimus et mandamus cum presenti dilecto nostro Tamarito Navarra, actori, procuratori, yconomo et sindico nostro et dicti capituli et conventus, quod visis presentibus, in continenti, sine |[19] omni mora et dilacione ponat et inducat realiter [et] de facto vos, dictam heredem, et vestros succesores in corporalem et realem possesionem dicti feudi et castllanie et omnium redditiuum et jurium ejusdem. Et de redditibus, juribus et |[20] proventibus dicti feudi et castllanie vobis et vestris heredibus et successoribus in perpetuum faciet integraliter respondere per omnes illos qui sunt aut tenent aliquid de dicto feudo. Quibus mandamus quod, a modo, vos, dictam heredem, |[21] et vestros succesores in perpetuum, habeant, teneant et reputent pro veris castllanis dicti feudi et castllanie et jurium et redditiuum ipsius feudi et castllanie.

De quibus, quidem, omnibus et singulis volumus quod fiant duo publica instrumenta per |[22] alffabetum divisa et largo modo ordinata, ad consilium doctorum et sapientum et notariorum peritorum in suo officio, ad utilitatem et conservacionem juris vestri, dicte heredis, quod volumus et mandamus dicte heredi in continenti dari |[23] et tradi per notarium inffra scriptum, et relicum dicte abbatisse et ejus conventum, ad eternam rey memoriam de predictis omnibus et singulis in posterum habendam.

Quod est actum in capitulo et conventu dicti monasterii, |[24] viscesima secunda menssis febroarii, anno a Nativitate Domini millesimo trescentesimo nonagesimo primo.

Sig+num nostri, Francische, Dey gracia abbatisse predicte, sig+num Agnetis Lena, priorisse, |[25] sig+num Beatricis de Bessaurri, subpriorisse, sig+num Gueraldone d·Aragayll, sig+num Guillamone Filotxa, sig+num Chaterine d·Àger, monialium predictarum, que hec concedimus, laudamus et firmamus.

[26] *Testes hujus rey sunt honorabilis Berengarius de Casserres, domicellus, et honorabilis dompnus Raymundus de Riusech, miles et dominus locorum de Finestres et de Valldellou, |[27] et honorabilis Francischus Estanyol, civis habitator ville Tamariti de Litaria, ad omnia predicta presentes.*

[28] *Sig*(signe)*num mei, Francischi Olzina, notarii publicii locii de Traguó, actoritate venerabilis Raymundi Playà, rectoris dicti loci, presens instrumentum recepi, scripsi et clausi.*

[a] Inicial adornada

242

Vallverd, 26 març 1391

Havent mort l'abadessa Francesca, les monges de Vallverd procedeixen a elegir

una nova abadessa. L'elecció recau en Agnés Llena, fins llavors priora del monestir.

▸ O M 1019.15. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Leg 661/27*. 2. N^0 [*11*]7.

a 1988, J. M. Cots : Co 116.

[1] [*Notum sit cunctis, presen*]*tibus et futuris, quod nos, Agnes Lena, priorissa, Beatrix de Bessaurri, subpriorissa, Geraldona* [*d·Aragayll, Guillamona Filotxa,*] *Chaterina de* [*Bayns*], *moniales* |[2] [*monasterii*] *Sancte Marie Vallis Viridis, alias de Traguó, existentes in capitulo et conventu dicti monasterii, ad* [*sonum esquille vocate et congregate, prout in talibus et*] *similibus* |[3] [*moris est, alias*] *fierii assuetum, stantes in dicto capitulo et conventu, dicta Agnes Lena, priorissa, coram dictis monialibus* ¦*conparuit* ·· 22 ch ·· *et*¦ *proposuit* |[4] [·· 7 ch ··] *similia verba:*

> *Mes dones, ja sabets que* [*la honrada*] *madona Francescha, quondam abadesa del dit monestir e pastora* ¦*nostra,* ·· 35 ch ··¦ *en* |[5] ¦*la*·· 7 ch ··. *Mes*¦ *dones, pus*[a] *axí és que Deus, per sa mercè, s·a pres lo nostre pastor, nosaltres no podem star sens pas*[*tor e* ·· 4 ch ··]*dor e guardador de nosaltres totes. E* |[6] *del po*¦*der* ·· 3 ch ··¦ *que és comanat per que vosaltres elegit ne lo millor, e no hi façats res per amor ni per favor, ans ne el*[*igats* ·· 5 ch ··] *en profit vostre e del dit monestir* |[7] *e descàrrech de les vostres ànimes.*

Idcirco, attendentes et conssiderantes nos, Beatrix de Bessaurri, subpriorissa, [*Geraldone d·Aragayll,*] *Chaterina de Bayns,* |[8] *Guillamoneta Filotxa, moniales dicti monasterii, dixerunt eser justes e rahonables les paraules les quals la dita madona* [*Agnés Lena*], *prioressa de dit monestir, havie* |[9] *proposades e dites en lo dit capítol e covent en presència de totes nosaltres damont dites e dels testimonis davall scrits.*

E ¦·· 10 ch ·· *la*¦ *dita na Beatriu de Bessaurri,* |[10] *sots prioresa, ab gran homilitat e reverència, dich e propòs, en profit del dit monestir e descàrrech de la mia ànima, que tinch per bona e per suficient a vos,* [·· 4 ch ·· *madona Agnés*] |[11] *Lena, prioresa açí present, per guarda e per pastora e governadora mia e del dit monestir.*

E la dita madona Gueraldona d·Aragayll dix, ab gran [*homilitat e reverència*], |[12] *s·i consentir e voler en pastora, guovernadora, guarda sua e del dit monestir a la dita madona Agnés Lena, prioresa açí present.*

E la [*dita madona Chaterina*] |[13] *de Bayns, dix, ab gran homilitat e reverència, que li plahie e volie e tenie per bona e per sufficient en pastora e guovernadora sua e del dit* [*monestir a madona Agnés*] |[14] *Lena, prioresa aquí present.*

E madona Guiamoneta Filotxa dix s·i retenir al present la veu, mas[b] *que com hora serà que ella la donarà* ¦·· 7 ch ·· *serà t*·· 4 ch ··¦ |[15] *vist fahedor.*

E en continent jo, dit notari, ab aquella instància la qual jo mills[c] *poguí, pris*[d] *sagrament de quiscuna de les dites mongues e* [·· 5 ch ··] *de madona* [*Guiamoneta*] |[16] *Filotxa,* ⌊*e*⌉ *si per ventura elles o quiscuna d·elles eren stades instruhides ni sobornades, ni havien agut dinés per que la present elecció deguessen més* [·· 6 ch ··] *la damont di*[*ta*] |[17] *madona Agnés Lena que en neguna altra monga, digueren que no. Interrogades per què més la present elecció fan en la dita madona Agnés Lena que en* [*neguna*] *de les alt*[*res*] |[18] *monges, digueren que per ço com entenien que ere pus*[e] *bastant a regir e guovernar aquell benefici que neguna de les altres, e que axí matex per profit del* [*dit monestir*] *e lur. Item* |[19] *si volien e consentien que·l present instrumentum fos ordenat largament a consell d·om savi, a tot profit de la dita madona Agnés Lena, prioresa damont* [*dita, digu*] *eren que hoc.*

[20] *Quod est actum in capitulo et conventu monasterii Sancte Marie Vallis Viridis, alias de Traguó, viscesima sexta mensis marcii, anno a Nativitate* [*Domini milles*]*imo CCC⁰ nonagesimo* |[21] *primo.*

Sig+num nostri, Beatricis de Bessaurri, subpriorisse, sig+num Geraldone d'Aragayll, sig+num Chaterine de Bayns, que predictam eleccio[*nem concedimus*]*, laudamus et firmamus.*

[22] *Testes hujus rey sunt Petrus Astruch, Dominicus Guitart, Monsonus de la Tore, et discretus Didacus Petri Trivinensis, presbiter, locii de Traguó* [·· 8 ch ··] *omnia predicta presentes.*

[23] *Sig*(signe)*num mei, Francischi Olzina, notarii publicii locii de Traguó, actoritate venerabilis Raymundi Playà, rectoris dicti* [*loci* ·· 15 ch ··] |[24] *Constat, autem, de supra posito in quarta linea, ubi dicitur "la honrada", et cum raso et emendato in septima linea, ubi* [*dicitur "e descàrrech"*].

[a] *pus*: puix [*DCVB*] [b] *mas*: mes, però [*DCVB*] [c] *mills*: millor [*DCVB*] [d] *pris*: forma antiga de primera i tercera persona del singular del pretèrit indefinit de *prendre* [*DCVB*] [e] *pus*: més [*DCVB*]

242 bis

Balaguer, 28 setembre 1391

La reina d'Aragó [*Violant de Bar, esposa de Joan el Caçador*] *prega a l'abat de Poblet que vagi a consagrar l'abadessa de Tragó.*

▸ P *RC*, reg. 2054, f. 115r.

115r,1 *La reyna.*

2 *Abbat, com vos siats fort necessari a la consacració de la religiosa e amada |3 nostra la abadessa de Tragó, la qual se entén* [a] *a consacrar dins breu, pregam vos affectuosament |4 que per honor nostra con pus* [b] *prest porets vengats a la dita consacració. Certifficants |5 vos que d·açò·ns farets assenyalat plaser que molt vos grahirem.*

Dada en [c] *Balaguer, |6 sots nostre segell secret, a XXVIII dies de setembre del any MCCC noranta |7 un.*

8 *Dirigitur abbati Populeti.*

Domina regina mandavit |9 michi, Bernardo Medici.

10 *Provatum.*

[a] *entendre's*: tenir intenció o voluntat [*DCVB*] [b] *pus*: més [*DCVB*] [c] Duplicat

243

Vallverd, 2 gener 1392

Compromís d'arbitratge entre Agnés, abadessa de Vallverd, i Berenguer de Casserres, donzell, per raó de certes despeses.

▸ O M 1019.16. Pergamí, carta partida.
Not. dors.: 1*. *Compromis[um] f[act]um inter monasterium Vallis Viridis et Berengarium de Caseriis*. 2. *Leg 661/28*. 3. *N⁰ 119*.

a 1988, J. M. Cots : Co 117.

1 *Notum sit cunctis, presentibus et futuris, quod die secunda mensis januarii, anno a Nativitate Domini millesimo trescentesimo |2 nonagesimo secundo, cum questio fuiset, seu in futurum speraretur esse, inter honorabilem dompnam Agnetem, Dey gracia abbatisam |3 monasterii Beate Marie Vallis Viridis, que alias dicitur de Traguó, et moniales seu conventum dicti monasterii, ex una parte, agentem, |4 et honorabilem Berengarium de Casserris, domicellum, ex altera, defendentem, super quadam questione de quibusdam debatis questionibus ortis |5 inter ipsos super quibusdam expensis, prout ipse Berengarius dicit et proponit, debendis factis racione monasterii predicti. De quibus petit satis-|6 fieri sibi per dictam abbatissam ex alienacionibus bonorum monasterii devolvendorum, quam dicta abbatissa petit sibi restituhi si sibi |7 debeantur per dictum honorabilem Berengarium de Casserris predictum, racione et ex causa solucionis dictarum expensarum per dictum monasterium |8 satisfactarum.*

Idcirco, dicte partes amicabiliter concordarunt et voluerunt dictam questionem determinari, dicidiri et finiri, remota |9 apellacione omnimoda, videlicet, per venerabilem

circumspectum virum Berengarium Colom, in legibus doctorem, pro equis partibus. Quod, |[10] quidem, compromissum ambe dicte partes jurarunt ipsum in pose reverendi in Christo patris et domini dompni Guillelmi, miseracione |[11] divina episcopi Galtellinensis, cum pena trescentorum florenorum auri et expensarum ex inde fiendarum, quorum seu quarum |[12] tercia pars dicte pene adlueratur domino comiti Urgellensis, et tercia pars parti obedienti, et alia tercia pars dicto reverendo domino |[13] episcopo.

Et in continenti, dicte partes, videlicet, dicta abbatissa, dedit in pignora pro attendendo et complendo predicta, videlicet, unum anulum |[14] auri cum lapide rubeo, et ipsum anulum manulevavit Jacobum Carnicer pro CCC^is^ florenis et expensis ex inde sequendis. |[15] Et predictus Berengarius de Casserris sum gladium, et manulevavit ipsum Tamaritum Navarre pro predictis CCC^is^ florenis et ex-|[16]pensis ex inde secutis et sequendis.

Et dicte partes voluerunt quod dicta questio sit determinata per totum mensem febroarii, |[17] proxime instanti, sub pena CCC^orum^ florenorum auri et expensarum predictarum occasione premisorum factarum et fiendarum. Et dicte partes |[18] voluerunt quod presens instrumentum sit ordinatum largo modo et per alffabetum divisum, quorum unum tradatur cuilibet parti, et |[19] presentetur dicto domino judicii infra dictum terminum, et quod non posit alongari ultra dictum terminum per dictas partes, sub penis |[20] predictis, terminus difinicionis dicte questionis aliquomodo. Et quod in expensis ex condempnacione pars inobediens |[21] omnino et penitus suponatur alia sentencia et quecumque alia repulsa et revocata, prout jus et justicia sedebit. |[22] Et hec jurarunt et promiserunt atendere et non contra facere vel venire, sub obligacione omnium bonorum utriusque parcium, |[23] mobilium et inmobilium, ubique habitorum et habendorum.

Acta fuerunt hec in dicto monasterio, capituli facientis ex campane pulsantis, |[24] diebus, lociis et annis prefixis, presentibus testibus honorabili Johanne Frederich, alias de Set Fons, fisico, et honorabili Jaufridio |[25] de la Brecerola, domicello, Tamarito Navarre, et Bernardo de Caserris, coram dicto episcopo presentibus.

[26] *Sig*(signe)*num mei, Francischi Olzina, notarii publicii locii de Traguó, actoritate venerabilis Raymundi Playà, rectoris |[27] dicti locii, presens instrumentum recepi, scripsi et clausi.*

244

Balaguer, 12–25 novembre 1401

Compromís i sentència d'arbitratge entre Bernat Guitart, procurador de l'abadessa de Vallverd, i Salvador Sanç, de Tartareu, per raó d'un cens que aquest devia al monestir.

▸ O M 1019.17. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Compromís y sentència sobre una pesça de terra de la qual fan una liura de pebre al monestir de Vallvert.* 2*. *In Tartareu. 1401.* 3. *N 9, Cal 49*. 4. *Leg 661/29*. 5. *N° 121*.

α Segle XVIII : Ru 9.

β Segle XVIII, *ex α* : Ru′ 9.

a 1988, J. M. Cots : Co 118.

Compromís:

[1] *In Dei nomine. Noverint universi quod, cum questio diu ducta fuit et nunc ducitur in audiencia comitali incliti et potentis viri domini Petri, Dei gracia comitis Urgelli et vicecomitis Ageris, inter Bernardum Guitart, loci de Tragó, yconomum et procuratorem reverende domine Agnetis, Dei* |[2] *gracia abbatisse Vallis Viridi, et tocius conventus monasterii ejusdem, ut patet de suo yconomatu seu procuracione per instrumentum publicum confectum et clausum per discretum Arnaldum Clanores, presbiterum et notarium publicum loci de Tragó auctoritate discreti Raymundi Playà, rectoris et* |[3] *notarii publici dicti loci de Tragó, die decima sexta menssis septembris, anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo primo, ex parte una, agentem, et Salvatorem Sanç, et Petrum Sanç, ejus patrem, habitatores loci de Tartareu, ex altera, defendentem, super pensi-*|[4]*one et solucione unius libre piperis censualis emphiteotice ad quam solvendam dicti Petrus Sanç et Salvator Sanç tenentur facere dicto monasterio annis singulis in festo Nativitatis Domini, et eciam super pensionibus a decem septem annis citra debitis dicto monasterio, dicti vero* |[5] *Petrus et Salvator Sanç contrarium asserentes, dicentes in aliquo non teneri ad petita per dictum yconomum seu procuratorem.*

Et de hiis in plurimum altercarunt dicte partes in dicta comitali audiencia, prout in processu hac de causa facto seu accitato panditur manifeste. |[6] *Pro tanto, dicte partes volentes litis expensarum recedere ad tractatum aliquarum bonarum personarum hiis interveniencium, ideo, prenominati Bernardus Guitart et dictus Salvator Sanç, nomine suo proprio et nomine etiam dicti Petri Sanç, patris sui, super predictis et emergentibus* |[7] *ac dependentibus ex eisdem compromisserunt in honorabiles viros dominos Tristandum de Luçà, in legibus licenciatum, et Johannem Torres, in legibus bacallarium, tanquam arbitros, arbitratores et amicabiles compositores.*

Ita tamen quod ipsi honorabiles arbitri et arbitratores in et |[8] *super predictis et emergentibus ac dependentibus ex eisdem possint procedere, pronunciare, arbitrare jure, laudo vel amicabili composicione, ordine juris servato vel non, partibus presentibus vel etiam absentibus, seu una presente altera vero absente, diebus feriatis vel non feriatis,* |[9] *in illo vel illis loci seu locis ubi dicti domini arbitri et arbitratores eligerint seu ordinaverint. Et quidquit dicti arbitri et arbitratores dixerint, arbitraverint jure, laudo vel amicabili composicione et alias, dicte partes et unaquaque ipsarum promisserunt per pactum* |[10] *aprobare, laudare, firmare et emologare in omnibus et per omnia, eaque attendere, complere et servare ac suo casu solvere, sicut et prout per eosdem sentenciatum*

et arbitratum fuerit, et contra laudum, sentenciam et arbitracionem per dictos dominos arbitros fiendam seu pro-|[11]nunciandam non facere vel venire, de jure vel de facto, racione vicii processus, insuficiencie judicis nec alias, sub pena triginta florenorum auri Aragonie, in quam penam dicte partes incurrere voluerunt tociens quociens per ipsas partes, seu qualibet ipsarum, contra factum |[12] seu contra conventum fuerit sentencie, arbitrio et pronunciacioni dictorum arbitrorum, arbitratorum et amicabilium compositorum, seu ea que pronunciaverint non servaverint seu adimpleverint. De qua pena, si comiti contingat pro parte dicti yconomi seu procuratoris, illi judici |[13] ecclesiastico vel seculari cui pertineat, et pro parte dicti Salvatoris Sanç, honorabili vicario civitatis Balagarii pro dicto domino comite, tercia pars adquiratur, et alia tercia pars dictis dominis arbitris, arbitratoribus et amicabilibus compositori-|[14]bus. Reliqua vero tercia pars, parti obedienti et obtemperanti sentencie, arbitrio et pronunciacioni dictorum dominorum arbitrorum et arbitratorum et amicabilium compositorum. Que pena comissa vel non, sentenciam, arbitracionem et amicabilem composicionem dictorum dominorum |[15] arbitrorum et amicabilium compositorum in suo robore permaneant et valore. Et renunciarunt dicte partes foro eorum proprio, se et omnia bona dicti monasterii et propria dicti Salvatoris et ejus patris submisserunt foro, jurediccioni et cohercioni dicti vicarii, pro parte |[16] dicti Salvatoris Sanç, et pro parte dicti yconomi seu procuratoris illius judicis cui pertineat. Et voluerunt dicte partes quod presens compromissum duret hinc per totum menssem presentis novembris. Et pro predictis omnibus et singulis, et inde per dictos dominos arbitros, arbi-|[17]tratores et amicabiles compositores dicendis, pronunciandis et arbitrandis, attendendis, servandis firmiter et complendis ac suo casu solvendis, et pro dicta pena, casu quo comitatur, obligarunt et ypoth[ec]arunt [a], videlicet, dictus Bernardus Guitart omnia et singula bona |[18] dicti monasterii, mobilia et inmobilia, ubique sint, tam habita quam habenda, et dictus Salvator Sanç omnia et singula bona sua et dicti Petri Sanç, ejus patris, mobilia et inmobilia, ubique sint, tam habita quam habenda.

Acta fuerunt hec in civitatis Ba-|[19]lagarii, duodecima die novembris, anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo primo, presentibus pro testibus ad hec voccatis et rogatis Matheo de Capdevila, loci de la Sentiu, et Petro Payllarés, habitatore dels Archs.

Sentència:

[19] *Deinde, vicesima quinta |[20] die menssis novembris anni predicti, dicti domini arbitri et arbitratores et amicabiles compositores, partibus absentibus, eorum sentenciam arbitralem in scriptis protulerunt sub hac forma:*

> *Nos, Tristandus de Luçà, licenciatus, Johannes Torres, bacalla-|[21]rius in legibus, arbitri, arbitratores et amicabiles compositores a partibus predictis comuniter electis, visso compromisso per dictas partes firmato, et potestate nobis in illo atributa, visa eciam peticione oblata per dictum procuratorem et yconomum in*

audiencia comitali adversus dictum |[22] Salvatorem Sancii et ejus patrem, causis et racionibus in dicta peticione contentis, viso eciam processu inde facto in dicta audiencia, et meritis probatorum, hinc et inde, pro bono pacis et litium abreviandarum, qui constat nobis ex meritis dicti processus, dictos Salvatorem |[23] et ejus patrem possidere dictam peciam terre et pro ea solvere debere et teneri quolibet anno in festo Nativitatis Domini Jesu Christi unam libram piperis, loco canonis vel census, honorabili domine abbatisse et conventui monasterii Beate Marie Vallis Viridis, pro |[24] quibus dicta pecia terre in emphiteosim tenetur, idcirco, per hanc nostram arbitralem sentenciam, dictos Salvatorem et ejus patrem, ad solvendum censum predictum de novem annis proxime preteritis, et ab inde in futurum quolibet anno et termino predicto, in hiis scriptis |[25] condempnamus.

Preterea, quia dictus yconomus et procurator in litte predicta plures expensas facere habuit ob culpam dictorum Salvatoris et ejus patris, et eciam solvere et bistrahere nobis, dictis arbitris et arbitratoribus et notario, idcirco dictum Salvatorem ad solvendum |[26] pro hiis quinquaginta quinque solidos, ipsum in hiis favorabiliter pertractando, arbitrali sentencia condepnamus.

Decernentes preterea et arbitrantes quod dictos quinquaginta quinque solidos idem Salvator solvat dicto procuratori hinc ad festum Sante Lucie proximum, et censum predictum in |[27] duas soluciones, primam hinc ad festum Nativitatis Domini Jesu Christi proxime instantis, reliquam per totum mensem januarii sequentem, sub pena in dicto compromisso apposita.

Decernimus et eciam quod, factis solucionibus predictis dicti census, dictus procurator facere teneatur seu firmare |[28] albaranum seu apocham finalem predictorum annorum eidem Salvatori et ejus patri, sub dicta pena.

Et ut presens nostra arbitralis sentencia et amicabilis composicio efectum debitum sortiat, mandamus per eandem dictis partibus quatenus ipsam et contenta in eadem omnia et singula laudent |[29] aprobent et emologent in continenti sub pena in dicto compromisso apposita.

Retinemus cum nobis potestatem interpretandi, corrigendi et emendandi si aliqua dubia vel obscura apparuerint in hac arbitrali sentencia que possimus corrigere et emandare quociens nobis visum |[30] fuerit, eciam ad instanciam unius sole partis, cui correccioni et emendacioni dicte partes stare habeant, sub pena in compromisso apposita.

Que, quidem, sentencia, sic ut premititur inserta, michi, notario inffra scripto, tradiderunt et eam publicari mandarunt dictis partibus |[31] cum eorum presenciam habere poterim, presentibus ad hec voccatis et rogatis, Jacobo Torres et Guillelmo Morató, habitatoribus civitatis Balagarii.

Et post pausam, ego, notarius inffra scriptus, dicta eadem die, in presencia Ba-

lagarii de Corrià, et Mathei Miró, loci Castelli-|[32]*onis Farfanie, testium ad hec specialiter voccatorum et rogatorum, dictam sentenciam arbitralem, de mandato dictorum dominorum arbitrorum et arbitratorum, publicavi dictis Bernardo Guitart et Salvatori Sanç, et ea publicata d[e verbo] ad verbum, prenominati* |[33] *Bernardus et Salvator, dictis nominibus, eandem sentenciam arbitralem et contenta in ea laurarunt, aprobarunt et emologarunt in omnibus et per omnia, presentibus testibus supra proxime dictis.*

Acta fuerunt hec in civitatis Balagarii, diebus, mense et anno predictis, |[34] *et presentibus testibus prenotatis.*

[35] *Sig*(signe)*num mei, Petri Dalmacii, publicii notarii auctoritate regia, regentisque scribaniam publicam civitatis Balagarii pro honorabili domino Jacobo Fabre, in decretis bacallario ac rectore ecclesie ejusdem, qui predictis interffui et hec* |[36] *scribi feci et clausi.*

[a] Ad lit.: *ypotharunt*

245

Vallverd, 8 gener 1411

L'abadessa i monges de Vallverd nomenen procurador seu a Lluís Cortit, prevere de Balaguer.

▸ O M 1019.18. Pergamí.
Not. dors.: 1. *És açí la sentència de la jurisdicció que la abadessa de Tragó ha per rahó del mixt imperi en lo loch de Tragó, donada entre lo comte d·Urgell e la dita abbadessa, la qual fa molt per lo monestir de Tragó.* 2. *Fonc donada sentència per micer [Macià] Vidal com a* [·· 7 ch ··] *del senyor comte de Urgel e de la abadessa* [·· 6 ch ··] *mixt inperi que la dita abadesa ha en lo [loch] de Tragó en l·abadiat d·Àger, la qual sentència [fonc donada] en la ciutat de Balaguer per lo comte d·Urgell* [·· 3 ch ·· *a XXIII de juny et any] M CCC LXXX III. Fonc notari n·Arnau Berga* [·· 10 ch ··] *Balaguer. Fa molt per la dita abadessa* [·· 12 ch ··] *forma [per com la ha donada. És a traurer de* ·· 3 ch ··?]. 3*. *Sindicat. 1411* (esmenat; abans hi deia *1311*). 4. *Leg 661/30*. 5. *N⁰ 122*.

α *ca* 1770–75, Jaume Caresmar : Mo , p. 723.

a 1988, J. M. Cots : Co 119.

Les notícies dorsals 1 i 2 no corresponen a aquest document. La segona correspon concretament al document **232** (i la primera segurament també).

[1] *Noverint universi quod nos, Clara, Dei gracia abbatissa monasterii Sancte Marie Vallis Viridis, ordinis Cisterciencis, abbaciatus Agerensis, Anthonia Cathalane, priorissa, Guillemoneta* |[2] *Filochxa, subpriorissa, Maria de Sancto Martino, pitanceria, Margarita Pola, sacristana, moniales professe dicti monasterii, congregate et convocate in domo capituli dicti monasterii,* |[3] *ad sonum campanule ad capitulum generale, ut moris*

est in eodem monasterio, capitulantes et capitulum generale tenentes, facientes et reputantes super infra scriptis et aliis, de vestri, |[4] Ludovici Cortit, presbiter civitatis Balagarii, discrecione, diligencia et legalitate confidentes, idcirco, gratis et ex certa sciencia nostra, cum hoc presenti publico instrumento, suo robore penitus |[5] et perpetuo valituro, facimus ac constituimus et ordinamus vos, dictum Ludovicum Cortit, licet absentem ut presentem, certum, verum ac specialem et ad infra scripta generalem procuratorem, ycho-|[6]nomum ac negociatorum gestorem nostrum aut dicti monasterii in omnibus et singulis causis, litibus et contraversiis motis et movendis circa nos seu dictum monasterium et ejus conventum |[7] seu ejus jura, per quascumque personas, per nos seu dictum monasterium ac ejus conventum contra illas, cujuscumque gradus, ¦status, districti, ·· 18 ch ··⁇ legis existant, tam in agen-|[8]do quam defendendo, nec [non] ad defendendum omnia privilegia, concessiones, inmunitates et jura dicti monasterii et ejus [conventus], pro quibus valeatis adire judicem et judices, |[9] tam ecclesiasticos quam seculares, et prosequi coram eisdem jura dicti monasterii adversus quascumque personas, in judicio et extra, pro illatis injuriis, ¦ser???⁇sionibus et usurpacionibus factis dicto mo-|[10]nasterio et ejus bonis, et hominibus dicti monasterii et eorum bonis, et privilegiis et libertatibus et inmunitatibus dicto nostro monasterio pertinentibus, que prejudicium inferentes, gravamen, injuriam et in-|[11]vasionem, potestatem conferimus requirendi, protestandi et pro illorum injuriis sanandi injuriam illatam et illatas, nomine et vice nostrarum et dicti nostri monasterii, ad a[·· 5 ch ··] provocandi et extimandi, |[12] ad illam et illas quantitates que vobis videbitur expedire, agendi, justandi et prosequendi predicta ad finem debitum, deducendi, et tam per viam constitucionis sacri concilii Terraconensis quam aliis |[13] juriis remediis quibus decet, ut est dictum, concedimus et damus potestatem.

Dantes et concedentes vobis, dicto procuratori, plenum posse cum libera facultate comparendi, nomine nostro |[14] et dicti monasterii ac conventus ejusdem, in judicio et extra, coram quibuscumque judicibus, ecclesiasticis vel secularibus, ordinariis vel extraordinariis, delegatis vel subdelegatis et aliis quibusvis, et eciam eisdem |[15] judicibus vel altero eorum quascumque personas nobis seu dicto monasterio obnoxias conveniendi et reconveniendi, lites contestandi, petendi, libellos offerendi, ex adverso oblatis respondendi, |[16] articulandi, de facto ponendi, de calumpnia et veritate dicenda in animas nostras et cuilibet nostrum jurandi, et quoscumque aliud licitum juramentum prestandi, alteri parti si vobis videatur |[17] deferendi, testes, instrumenta et quelibet alia probacionum genera producendi, et ex adverso productis rumpdendi, triplicandi, replicandi, impugnandi et contradicendi, contumaciam et contumacias acusandi, |[18] per vos comissas purgandi, expensas, dampna et alia interesse petendi aut dandi et recipiendi, et de illis quitandi et absolvendi, in beneficium restitucionis in integrum postulandi, |[19] judicio officium implorandi, renunciandi et concludendi, in causa sive causis sentenciam et sentencias, tam interlocutorias quam diffinitivas et quascumque alias audiendi, ipsasque aprobandi, et ab ea vel |[20] eis et ¦hec⁇ a quocumque gravamine illato vel inferendo, co-

minato vel cominando, si vobis videatur, apellandi, provocandi et suplicandi, apostolos[a] *petendi et recipiendi ac presentandi,* |[21] *apellaciones prosequendi, instrumenta quecumque pro nobis et dicto monasterio et ejus conventu seu ejus juribus facientibus et faciencia, et quascumque alias scripturas, tam publicas quam privatas,* |[22] *in posse quorumcumque notariorum seu personarum existant, petendi et ad manus vestras recipiendi, judices impetrandi, suspectos*[b] *recusandi, causas suspicionis proponendi, alle-*|[23]*gandi et probandi. Et generaliter omnia alia et singula faciendi, gerendi et procurandi in premissis, ¦et cuncta? ac dependentibus, emergentibus et incidentibus ex eisdem ac illis con-*|[24]*nexis et annexis, que potest et debet facere, gerere et procurare certus, verus et indubitatus procurator ad predicta vel si[mi]lia*[c] *legitime constitutus et que juxta premissorum et cantum* |[25] *s¦ciu?¦nt seu requirunt unum vel plures procuratores ad predicta substituendi et que sine quibus predicta comode expediri non valerent, et si malo aut graviora facient* |[26] *superius expressatis et mandatum exigerent specialem ¦et? que nos et que totum conventum congregatum circa hec faceret suis?? personaliter constitut¦us? ¦·· 20 ch ··, hic?* |[27] *et certum promittentes et nullo tempore revocare volentes, ac si a nobis et toto conventu congregato quantum [·· 40 ch ··] procuratorem* |[28] *nostrum. Et substituendum vel substituendos a vobis ab omni onere satisdandi promitimus super his inde judicio sisti judicatumque solvi, cum suis clausulis universis, sub* |[29] *omnium bonorum et jurium dicti monasterii et conventus ejusdem obligacione seu ypoteca.*

Quod est actum in monasterio [Sancte Marie] Vallis Viridis, in capitulo generali, die octava[d] *mensis* |[30] *januarii, anno a Nativitate Domini milesimo quadringentesimo undecimo.*

Sig+num mei, Clare, Dei gracia abbatisse, sig+num mei, Anthonie Cathalane, priorisse, |[31] *sig+num mei, Guiamonete Filoxa, subpriorisse, sig+num Marie de Sancto Martino, pitancerie, sig+num Margarite Pola, sacristane, monialium predictarum* |[32] *capitulancium ac constituentium*[e]*, que predicta concedimus et firmamus.*

[33] *Testes hujus rey sunt Jacobus de la Torre, alias Carnicer, et Franciscus Grau, habitatores loci de Tragó, qui ad hoc fuerunt* |[34] *rogati et apellati.*

[35] *Sig*(signe)*num mei, Bernardi de Rocafort, rectoris ecclesie locii de Tragó, qui hoc scribi feci ad alium, cum supra raso et emendato in fine tercie linee, ubi dicitur "vestri", et in XXIIII*^{a} *linea,* |[36] *ubi dicit "et que juxta premissorum et cantum", et in XXVIII*^{a} *linea, ubi dicit "judicatumque", et in XXIX*^{a} *linea, ubi dicitur "octava", et clausi.*

[a] *apostoli* (llatí, plural): documentació que el jutge inferior adreça al superior en el cas d'una apel·lació [b] Aut *inspectos* [c] Ad lit.: *silia* [d] Esmenat sobre raspat [e] Finalitza amb un signe d'abreviatura genèric que més aviat correspondria a *constituentis*

246

Lleida, 13 juliol 1411

Els paers de Lleida demanen a l'abat de Poblet que doni prerrogativa a Elvira de Castellví, actualment abadessa del Pedregal, per a que sigui postulada com a abadessa de Vallverd.

- ▸ P Paeria de Lleida, reg. 842, f. 137v.
- a 1955, J. Lladonosa, *ex* P : Santa Maria de Vallvert · Un monasterio ilerdense casi olvidado. *Labor, publicación semanal gráfico informativa*, núm. 73, p. 8–9.
- b 1959, J. Lladonosa, *ex* P : *La villa de Tragó de Noguera y su monasterio cisterciense*, p. 3.
- c 1970, J. Lladonosa, *ex* P : El monestir de Santa Maria de Vallverd (Tragó de Noguera) · Notes per a la seva història, p. 8.

137v,1 *Mossèn molt reverent. Segons havem entès, l·abadiat de Sancta Maria de* |2 *Vallvert, alias de Tragó, vage per mort de la abadesa que ere. E com* |3 *la honorable e religiosa dona Elvira de Castellví, abbadesa del Pedregal,* |4 *sia dona molt devota e sie posada en grau de parentiu molt* |5 *acostat ab alguns ciutadans notables de aquesta ciutat, los quals en* |6 *vostra honor e del dit monestir en son cars*[a] *e loch treballarien e sens* |7 *falta vos servirien, per que·us pregam que per honor de nosaltres e de aquesta* |8 *ciutat e per contemplació del dits ciutadans vos plàcia de donar proro-*|9*gativa a la dita dona Elvira que sie postulada en lo*[b] *dit*[c] *aba-*|10*diat. E que per pregàries de altres les nostres no sien posades en oblit,* |11 *certificants vos, mossèn, que mills*[d] *provehirets a·la*[e] *dignitat que* |12 *al ofici. E serà cosa que·ns ne farets singular plaher. E sia la Sancta* |13 *Trinitat en vostra guarda e protecció. E si algunes coses, mossèn molt* |14 *reverent, per vos són plahibles, scrivits nos ab bona confiança.*

15 *Scrita en Leyda,* |16 *a XIII de juliol anny mil CCCC XI.*

17 *Los pahers de la ciutat de Leyda* |18 *a vostra honor, mossèn, aparellats.*

19 *Al molt reverent e honest* |20 *religiós mossèn l·abat de Poblet.*

[a] *cars*: cas [*DCVB*] [b] Esmenat; abans hi deia *la* [c] Finalitza amb un signe genèric d'abreviatura que correspondria a *dita* [d] *mills*: millor [*DCVB*] [e] Esmenat; abans hi deia *al ofici que*

247

Peníscola, 30 desembre 1411 – 6 febrer 1412

L'antipapa Benet XIII mana a l'abat del monestir d'Escarp que visiti personalment els monestirs de les Franqueses i de Vallverd per tal de nomenar-hi noves

abadesses en substitució de les difuntes Constança, abadessa de les Franqueses, i Beatriu, abadessa de Vallverd.

▸ P *Arxiu Secret Vaticà*, Reg. Aven. 338, f. 105r.

α 2009, O. Cuella : *Bulario de Benedicto XIII*, vol. 4 (Zaragoza, Institución Fernando el Católico, CSIC), doc. 585.

D'acord amb el principi general de no corregir l'ortografia, hem mantingut la grafia *tt* que apareix clarament en diversos llocs en lloc de *ct*: *dilettis*, *dittis*, *dittum*, *ottavo*.

105r,1 [a] *Dilecto filio abbati monasterii de Scarpio, Ilerdensis diocesis, salutem et cetera.*

Inter |[2] *solicitudines varias quibus assidue premimur, illa potissime pulsat et* |[3] *excitat mentem nostram ut circa statum ecclesiarum et monasteriorum omni*[b] *ne* |[4] *in spiritualibus* ⌊*et temporalibus*⌉[c] *detrimenta sustineant quantum nobis ex alto permi-*|[5]*ttitur*[d] *de salubris provisionis remedio consulatur. Cum itaque, sicut* |[6] *accepimus Beate Marie de les Franqueses et quondam Beatrix*[e], |[7] *Beate Marie de Valleviridi,* ⌊*monasteria Cisterciensis ordinis, Urgellensis diocesis, ex eo vacaverint et vacare noscantur ad presens quod quondam Constancia, Beate Marie de les Franqueses, et quondam Beatrix, Beate Marie de Valleviridi*⌉[f]*, monasteriorum predictorum, abbatisse olim* |[8] *monasteriorum eorundem regiminibus presidentes, extra Romana curia, diem* |[9] *clauserunt extremum, nos cupientes eisdem monasteriis, ne longe vacacionis* |[10] *exponantur incommodis, de personis ydoneis utiliter et salubriter provideri,* |[11] *discrecioni tue, de qua in his et aliis specialem in Domino fiduciam obtine-*|[12]*mus, per apostolica scripta committimus et mandamus quatenus, ad monasteria* |[13] *ipsa te personaliter transferendo, singulis monasteriis ipsis de sin-*|[14]*gulis personis ydoneis, super quo tuam conscienciam oneramus, juxta canonicas* |[15] *sancciones et ipsius ordinis instituta hac vice dumtaxat auctoritate nostra* |[16] *provideas, singulasque personas easdem singulis monasteriis ipsis in abbatissas* |[17] *preficias, eadem auctoritate curam, regimen et administracionem singulorum monasteriorum ipsorum* |[18] *singulis personis eisdem in spiritualibus et temporalibus plenarie committendo* |[19] *et faciendo sibi a suis subditis obedienciam et reverenciam debitas exhi-*|[20]*beri, contradictores per censuram et cetera. Non obstantibus si dilettis in Christo filiabus* |[21] *conventibus monasteriorum ipsorum vel quibusvis aliis comuniter vel divisim a Sede* |[22] *Apostolica sit indultum quod ad recepcionem vel provisionem alicujus minime teneantur* |[23] *et ad id compelli aut quod interdici, suspendi vel excogitari non possint* |[24] *per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum* |[25] *de indulto hujusmodi mencionem. Et nichilominus singulis personis ipsis, de* |[26] *quibus ante dittis monasteriis per te provideri contigerit, ut prefertur, per* |[27] *aliquem catholicum antistitem gratiam et comunionem Apostolice Sedis habentem* |[28] *munus benedictionis impendi facias et procures. Volumus autem quod idem* |[29] *antistes qui prefatis personis supra dittum munus impendet, ab* |[30] *eisdem personis, nostro et Romane Ecclesie nomine, fidelitatis debite solitum recip-*|[31]*iat juramentum juxta formam quam sub bulla nostra*

mittimus interclusam, ac |[32] *formam jurامenti quod persone ipse prestabunt nobis de verbo ad verbum,* |[33] *per earundem personarum patentes literas earum sigillis signatas, per proprium nuncium* |[34] *quantocius destinare procures.*

Datum Paniscole, Dertusensis diocesis, III kalendas |[35] *januarum, anno decimo ottavo.*

(D'una altra mà:) *Expedita VIII idus februarum anno XVIII.* |[36] *P[etrus] de Campis.*

[37] (D'una altra mà, escriptura humanística:) *Cætera concordant cum rubricis.*

[a] Al marge superior: *Probatum* (4 vegades); *De ¦procurationibus?¦ prelatorum anni XVIII* [b] Tal vegada cal interpretar *omnino*, o potser *omnium* [c] Afegit mitjançant una crida [d] Esmenat; sembla que abans hi deia *premittitur* [e] Subratllat: *quondam Beatrix* [f] Afegit mitjançant una crida

248

Setge de Balaguer, 10 setembre 1413

El rei Ferran, [el d'Antequera], ordena als seus oficials, en particular els del comtat de Ribagorça, que restitueixin a l'abadessa de Vallverd i als seus vassalls el bestiar i altres béns que els haguessin confiscat.

▸ P *RC*, reg. 2422, f. 14r.

El document subseqüent en el registre porta com a epígraf *Locorum dicte abbatisse*, però el seu contingut no s'adiu a aquesta descripció.

14r,1 (Epígraf:) *Abbatisse monasterii de Tragó.*

2 *En Ferrando, per la gràcia de Déu et cetera, als amats e feels*[a] *nostres tots e sengles officials* |3 *o capitans del comtat de Ribagorça e altres qualsevol als quals les presents* |4 *pervendran o les coses davall scrites se pertanguen, salutem e dilectionem.*

A vosaltres e cascun |5 *de vos dehim e manam de certa sciència, sots nostra ira e indignació e pena de* |6 *D florins a nostes cofres aplicadors, que tots e qualsevol bestiars, bèsties e béns que* |7 *sien de la abadessa de Tragó e de sos vasalls en vostre poder sequestrats e* |8 *emparats, vistes les presents, donets e delliurets a la dita abbadessa o a vassalls* |9 *d·aquella, tota contradicció cessant. En altra manera, si en açò fer recusats, ço que no* |10 *crehem, procehirem contra vos e vostres béns segons per justícia trobarem ésser fahedor. Nos,* |11 *emperò, per major cautela les dites sequestracions e empares cassam e anullam ab la* |12 *present.*

[13] *Dada en lo siti de Balaguer, sots nostre segell menor, a X dies de setembre* |[14] *del any de la Nativitat de Nostre Senyor M CCCC XIII.*

Rex Ferdinandus.

[15] *Dominus rex mandavit michi,* |[16] *Paulo Nicholau.* |[17] *Probatum.*

[a] *feel*: fidel [*DCVB*]

248 bis

Balaguer, 11–13 setembre 1417

Pasqual Lledós, cavaller, i Ferran de Bardaxí, ciutadà de Lleida, procuradors de Miquel de Poyo, donzell, aposentador de la casa del rei, venen el lloc de Montessor als germans Joan i Arnau Sanahuy, mercaders i veïns de Viacamp, pel preu de 150 florins d'or d'Aragó. El monestir de Tragó és esmentat en les afrontacions i també com a punt de referència en relació amb les forques que es van plantar en la presa de possessió de Montessor.

▸ O *Arxiu Comarcal de la Noguera*, Fons municipal d'Os de Balaguer, pg. 123.

Venda:

(·····|·····)[21] *Et confrontatur dictum locum cum* ¦*termin*?|*o loci de Os,* ¦*et cum*?| *termino monasterii de Tragó, et* [a] (·····|·····)

Presa de possessió:

(·····|·····)[70] *Et de facto predicti venerabiles Johannes et Arnaldus de Sanahuy fecerunt plantare patibula sive forques in quodam toçale verssus monasterium de Tragó in signum omnimode jurediccionis civilis et criminalis, alte et* |[71] *baxie.*

(·····|·····)[73] *Acta fuerunt hec die, mensse, anno et lociis superius* |[74] *expressatis, ac presentibus ad hec pro testibus discretus Francischo Baró, habitatore civitatis Ilerde, Petro Forts, habitatore loci de Tartareu, et Anthonio Carnicer, habitatore loci de Tragó.*

Sig+num Ferdinandi de Bardaxino predicti, qui predicta concedo, pacischor |[75] *et firmo.*

[76] *Sig*(signe)*num Bernardi Miquaelis, notarii publicii civitatis Balagarii, qui premissis interfuit dum sich agerentur, eaque scripssit, et de voluntate et licencia rectoris ejusdem loci clausit.*

[a] Segueix un espai on manca la tinta a causa d'un plec

249

15 gener – 27 febrer 1418

Protesta del cavaller Joan Vivot, senyor del castell d'Os, davant Pere Becet, batlle general de Catalunya, pel fet que Ferran de Bardaxí, procurador reial, havia venut la quadra de Cérvoles a Nadal Botella, ciutadà de Lleida. Segons el protestant, això no s'ajusta a dret, ja que aquesta quadra forma part del terme del castell d'Os, del qual ell en té les dues jurisdiccions. A requeriment del batlle general, el protestant aporta les declaracions de diversos testimonis sobre la pertanyença de Cérvoles a Os i sobre qui n'exercia la jurisdicció abans de l'esmentada venda a Nadal Botella. Entre altres coses, els testimonis declaren que el batlle d'Os s'encarregava de mantenir l'ordre en l'aplec que hi tenia lloc cada any per la vigília de Santa Maria. Segons alguns d'ells, algun any havia acudit a aquest aplec l'abadessa de Vallverd acompanyada del batlle de Tragó, però aquest no havia actuat mai com a tal. Un dels testimonis també afirma que en certa ocasió l'abadessa de Vallverd havia presentat un protest al batlle d'Os, però el contingut d'aquest protest era desconegut pel testimoni.

▸ O Barcelona, *Arxiu de la Corona d'Aragó*, Reial Patrimoni de Catalunya, Processos de la Batllia General de Catalunya, 1418-1-M.

1r,1 *Originalis processus factus ad instanciam* |2 *honorabilis Johannis Vivot, militis, domini castri* |3 *de Os, siti in comitatu Urgelli, racione* |4 *jurisdiccionis quadre sive grangie vocate* |5 *de Cérvoles, que dicitur esse infra* |6 *terminos dicti castri.* (·····‖·····)

Primer testimoni:

10r,1 *Die XII mensis febroarii anni predicti* |2 *Periconus Plença, loci de Algerri, testis ci-*|3*tatus, juratus et diligenter interrogatus.*

4 *Et primo fuit interrogatus si grangia* |5 *seu quadra que dicitur de Çérvoles* |6 *est sita infra terminum castri de Os* |7 *et si eam circuit dictus terminus* |8 *de Os. E dix que la dita quadra* |9 *de Çérvoles és situada en lo dit* |10 *terme d·Os e la incircueix lo terme* |11 *d·Os fins a una torra que s·apele* |12 *la torra de Cérvoles, e aprés la tora* |13 *és terme d·Algerre.*

14 *Interrogatus quomodo scit predicta que* |15 *deponit. Et dixit que per ço com* ‖**10v**,1 *tots temps ha hoït dir que la* |2 *dita quadra és dins lo terme* |3 *de Os e a quiscunes circustàncies* |4 *affronte lo dit terme de Os fins* |5 *a la dita torra e que axí ho* |6 *ha vist husar tots temps de* |7 *sa remenbrança.*

[8] *Interrogatus a quibus dici audivit.* |[9] *Et dixit que a tot hom general-*|[10]*ment en aquesta terra.*

[11] *Interrogatus si en lo temps del ínclit* |[12] *infant en Jayme e del egregii* |[13] *comte en Pere e de don Jayme, son* ||**11r**,1 *fill, comtes d·Urgell he veçcomtes* |[2] *d·Àger hi senyors del dit castell* |[3] *d·Os, lo batlle del dit castell ha* |[4] *exercuida he usada he ha* |[5] *acostuumat de husar per lo senyor* |[6] *del dit loch d·Os juredicció en la* |[7] *dita quadra o granga. E dix* |[8] *que del temps del infant en Jay-*|[9]*me no ho sab, car no ere nat, mas* |[10] *en temps del egregii comte en* |[11] *Pere e de son fill don Jayme ha* |[12] *vist husar los hoficials del dit* |[13] *comte e son fill en la dita* |[14] *granga o quadra, ço és lo dit* |[15] *batlle d·Os e no negun altre.*

11v,1 *Interrogat en què·ls n·a·vist usar. E dix* |[2] *que en les vigílies de Santa Maria* |[3] *lo batlle d·Os ab certa companya* |[4] *venie a la vigília de Santa Maria* |[5] *de Çérvoles per guardar la vigília* |[6] *e per conservar la gent que venie* |[7] *a la vigília, com s·i aplech gent* |[8] *a quiscuna vigília de Senta Maria,* |[9] *e per guardar que remor ni brega* |[10] *no s·i mogués, e venie aquí com a oficial* |[11] *del senyor comte e axí com a batlle* |[12] *d·Os per lo dit senyor comte, he açò* |[13] *ell, testimoni, ha vist de vint* |[14] *anys ançà.*

12r,1 *Interrogat com ho ha vist ell, testimoni. E* |[2] *dix que per ço com ell, testimoni, hi és stat* |[3] *de XX anys ançà a moltes he diver-*|[4]*ses vigílies.*

[5] *Interrogat si s·i seguí deguna brega. E dix* |[6] *que no que ell, testimoni, hi fos, car lo batlle del* |[7] *dit loch d·Os hi stave ab XXV ho* |[8] *XXX hòmens per tenir ho segur, portant* |[9] *son bastó e com a batlle. E una* |[10] *vigília de Santa Maria recorde* |[11] *a ell, testimoni, que veé ell, testimoni, que la aba-*|[12]*dessa de Tragó hi vench e menà* |[13] *son batlle de Tragó. E lo batlle d·Os* |[14] *hi ere, mas lo batlle de la dita* ||**12v**,1 *abadessa no husave res ni hi ere* |[2] *com a batlle.*

[3] *Interrogat si ell, testimoni, sab que en altres fets* |[4] *criminals lo dit batlle d·Os hi hage* |[5] *usat. E dix que no que ell, testimoni, sapie, car* |[6] *no sab que s·i age seguit degun cas.*

[7] *Interrogat si·l cas s·i seguís, si entén que lo dit* |[8] *batlle d·Os hi usàs de juredicció axí cri-*|[9]*minal com civill. E dix que hoc*[a]*, car per* |[10] *axò hi ere com a batlle.*

[11] *Interrogat si ell, testimoni, sab ne ha hoït dir* ||**13r**,1 *que sie stada feta contradicció neguna* |[2] *al batlle d·Os en les jurediccions* |[3] *de la dita quadra. E dix que no* |[4] *sinó que la abadessa de Tragó ha-*|[5]*vie donat I protest al batlle no* |[6] *sab per què ni per què no.*

[7] *Interrogatus si sit aliud in predictis. Qui* |[8] *dixit quod non.*

[9] *Interrogatus super multis aliis* ⸢*etcetera*⸣ *diligenter* |[10] *interrogatus, dixit nichill aliud scire.*

[11] *Interrogatus per qual saig és stat scitat* |[12] *per fer testimoni de veritat. E dix que* ||**13v**,1 *a manament del batlle d·Algerre* |[2] *hich és vengut*[b]*, hoc no res menys* |[3] *com és*

stat[c] *en Balaguer és stat ci-*|[4]*tat*[d] *per en Ramon de Vilamular, saig* |[5] *del honorable veguer de Balaguer.*

[6] *Interrogatus si fuit instructus, doctus vel* |[7] *subornatus aut si deponit odio, amore,* |[8] *timore, parte, partibus vel favore aut* |[9] *si celat veritatem in predictis. Qui* |[10] *dixit quod non.*

[11] *Fuit sibi lectum* |[12] *et perseveravit.* |[13] *Fuit sibi injunctum* |[14] ⌊*etcetera*?⌉.

Novè testimoni:

34r,7 *Die decima octava mensis febroarii anni* |[8] *proxime dicti, Franciscus Buada, loci de Tarta-*|[9]*reu, testis citatus et medio juramento interrogatus.*

[10] *Et primo fuit interrogatus si grangia seu* |[11] *quadra que·s diu de Santa Maria* |[12] *de Cérvoles és situada dins lo terme* |[13] *que·s diu del castell d·Os. E dix que la* |[14] *dita quadra ho granga és sitiada* |[15] *dins lo terme d·Os* ⌊*e la incircueix lo terme d·Os*⌉ *fins a una torra que* |[16] *s·apele de Cérvoles, e aprés la torra és* |[17] *terme d·Algerre.*

34v,1 *Interrogatus quomodo scit predicta que deponit.* |[2] *Et dixit que per ço com tots temps ha* |[3] *hoït dir que la dita granga o quadra* |[4] *és dins lo terme d·Os e a quiscunes circustàn-*|[5]*cies afronte lo dit terme d·Os fins* |[6] *a la dita torre e que axí ho ha vist* |[7] *usar tots temps de sa remenbrança.* |[8] *Hoc no res menys, una vegada veé* |[9] *ell, testimoni, que hòmens d·Algerre fahien lenya* |[10] *en lo terme de Cérvoles e que lo guàrdia* |[11] *d·Os los metie en ban, e lo dit guàrdia* |[12] *los ne penyorà una destrall, mas no* |[13] *porie dir de cert qui ere lo·n qui fonch penyorada* |[14] *la destral.*

[15] *Interrogat a qui ho ha hoït dir. E dix que a tot* |[16] *hom generalment en aquesta terra.*

[17] *Interrogat si en temps del ínclit infant en Jayme* ‖**35r**,1 *e del egregii comte en Pere e de don* |[2] *Jayme, son fill, comtes d·Urgell* |[3] *e veccomtes d·Àger hi senyors del* |[4] *dit castell d·Os, lo batlle del* |[5] *dit castell ha exercuida he* |[6] *usada he ha acostumat de* |[7] *usar per lo senyor del dit loch* |[8] *juredicció en la dita quadra ho* |[9] *granga. E dix que del temps* |[10] *del infant en Jayme no ho* |[11] *sab, car no ere nat, mas* |[12] *en temps del egregii comte* ‖**35v**,1 *en Pere e de son fill don Jayme* |[2] *ha vist usar los officials del* |[3] *dit comte e son fill en la dita* |[4] *granga o quadra.*

[5] *Interrogat en què·ls n·a vist usar. He* |[6] *dix que en les vigílies de Santa Maria* |[7] *lo batlle d·Os ab certs hòmens ve-*|[8]*nie a la dita vigília de Santa* |[9] *Maria de Cérvoles per guardar la* |[10] *dita vigília e* ⌊*per*⌉ *conservar la gent* |[11] *que venie a la dita vigília, com* |[12] *s·i aplech molta gent a quiscuna* ‖**36r**,1 *vigília de Santa Maria, e per guar-*|[2]*dar que remor ni bregua no s·i* |[3] *mogués, e venie aquí com ha* |[4] *official del senyor comte* |[5] *e axí com a batlle d·Os, e açò* |[6] *ell, testimoni, ha vist diverses ve-*|[7]*gades, car ell, testimoni, hi pujave* |[8] *diverses vigílies.*

[9] *Interrogat com ho ha vist. E dix que per ço* |[10] *com ell, testimoni, hi és stat diverses ve-*|[11]*gades a les vigílies de Santa* |[12] *Maria segons dessús ha dit.*

[36v,1] *Interrogat si s·i seguí deguna brega.* |[2] *E dix que no que ell, testimoni, sapie,* |[3] *car lo dit batlle d·Os ho* |[4] *tenie segur. Bé que recorde* |[5] *a ell, testimoni, que una vegada hi* |[6] *vench la abadessa de Tragó* |[7] *ab son batlle. Emperhò ell, testimoni,* |[8] *para savent si lo batlle de la* |[9] *abadessa hi usave com a batlle,* |[10] *mas no·y usa gens sinó lo* |[11] *batlle del dit loch d·Os per los* |[12] *dessús dits senyors.*

[37r,1] *Interrogat si ell, testimoni, sab que en altres* |[2] *fets criminals lo dit batlle d·Os* |[3] *hi haje usat. E dix que no que* |[4] *ell, testimoni, sapie, car no sab que* |[5] *s·i haje seguit degun cas.*

[6] *Interrogat si cas s·i seguís, si entén* |[7] *ell, testimoni, que lo dit batlle d·Os hi* |[8] *usàs de juredicció axí criminal* |[9] *com civill. E dix que hoc, car* |[10] *per axò hi ere si lo cars s·i* |[11] *seguís.*

[12] *Interrogatus super multis aliis* ⌊*etcetera*⌉ *diligenter* |[13] *interrogatus, dixit nichill aliud scire nisi* ‖[37v,1] *ut supra depossuit.*

[2] *Interrogatus per qual saig és stat scitat* |[3] *per fer testimoni de veritat. E dix que per* |[4] *en Ramon de Vilamular, saig del* |[5] *honorable veguer de Balaguer. E axí mateix* |[6] *hich és vengut per manament del batlle* |[7] *de Tartareu.*

[8] *Interrogatus si fuit instructus, doctus* |[9] *vel subornatus aut si celat veri-*|[10]*tatem in predictis* ⌊*etcetera*⌉ *vel si deponit* |[11] *hodio, amore, timore, parte, partibus vel fa-*|[12]*vore. Qui dixit quod non.*

[13] *Fuit sibi lectum* |[14] *et perseveravit.* |[15] *Fuit sibi injunctum* |[16] ⌊*etcetera*⌉.

Desè testimoni:

[38r,1] *Die decima nona mensis fe-*|[2]*broarii anni predicti, Petrus Ferrer,* |[3] *loci Ossis, major dierum, testis citatus,* |[4] *juratus et diligenter interrogatus.*

Et primo |[5] *fuit interrogatus si la granga ho* |[6] *quadra que·s diu de Çérvoles és* |[7] *sitiada dins lo terme d·Os. He* |[8] *dix que hoc e que lo dit terme d·Os* |[9] *la incircueix tot en torn, sinó* |[10] *a la part d·Algerre, que·y ter-*|[11]*meneje lo terme del dit loch* |[12] *d·Algerre, prop una torra que·y* |[13] *ha.*

[38v,1] *Interrogat com ho sab ell, testimoni. E dix que* |[2] *per ço com axí ho ha hoït dir tots* |[3] *temps a tot hom generalment, car* |[4] *ell, axí com a lochtinent que ere d·en Adam* |[5] *Carví, lo qual ere batlle d·Os, hi* |[6] *muntave a les vigílies ab gent* |[7] *e usave com a lochtinent e que* |[8] *jamés hi veé husar negun* |[9] *altre sinon lo batlle d·Os ho* |[10] *son lochtinent.*

[11] *Interrogat si en temps del ínclit infant* |[12] *en Jacme e del egregii comte* ||[39r,1] *en Pere e de don Jayme, son fill,* |[2] *comtes d·Urgell e veçcomtes d·Àger* |[3] *hi senyors del dit castell d·Os,* |[4] *lo batlle del dit castell d·Os* |[5] *ha exercuida he usada he* |[6] *ha acostumat de usar per lo* |[7] *senyor del dit loch juredicció* |[8] *en la dita quadra o granga*[e]. |[9] *E dix que del temps del in-*|[10]*fant en Jayme no li recorde,* |[11] *car jamés no·l veé, mas en* |[12] *temps del egregii comte en Pere* |[13] *e de don Jayme, son fill,* ||[39v,1] *ha vist husar los officials* |[2] *dels dits senyors en la dita* |[3] *granga o quadra.*

[4] *Interrogat en què·ls n·a vist husar.* |[5] *E dix que en les vigílies de* |[6] *Santa Maria lo batlle* |[7] *d·Os qual que·s fos ho son lochtinent* |[8] *hi puje a les vigílies ab gent* |[9] *per tenir segura la vigília.* |[10] *E que recorde a ell, testimoni, que una* |[11] *vegada hi muntà com a lochtinent* |[12] *e com fou la·sús trobà·y lo batlle* |[13] *de la abadessa de Tragó, al qual* ||[40r,1] *ell, testimoni, dix que què hi fahie ell* |[2] *alí, e lo dit batlle respòs que* |[3] *no res sinó que ere pujat a la* |[4] *vigília. E ell, testimoni, ab la gent* |[5] *que hi ere muntat, acorda que fes* |[6] *fer perdediç un caperhó, e de* |[7] *fet ell, testimoni, se met per quant* |[8] *hi havie com a batlle cerquant* |[9] *lo dit caperhó per veure he si* |[10] *lo batlle de la abadessa se mo-*|[11]*guere de res e que si ho fes* |[12] *que·l prengués ell, testimoni, e que·l se·n* |[13] *devalàs prés a Os. Mas* ||[40v,1] *ell, testimoni no veé que jamés hi exer-*|[2]*cís offici com a batlle negun* |[3] *sinó lo batlle d·Os ho son* |[4] *lochtinent.*

[5] *Interrogat si jamés si seguí deguna* |[6] *bregua. E dix que no que ell, testimoni,* |[7] *sapie ni ho haje vist, car lo* |[8] *dit batlle d·Os ho tenie segur,* |[9] *segons ja ha dit dessús que·y* |[10] *muntave ab gent e guardave* |[11] *e tenie segures les vigílies.*

[12] *Interrogat si ell, testimoni, com a lochtinent ni* ||[41r,1] *altres com a batlle del dit loch* |[2] *d·Os hi hajen usat en altres* |[3] *fets criminals. E dix que no, car* |[4] *no s·i és seguit lo cars, que si ho* |[5] *fos s·i agueren.*

[6] *Super multis aliis* ⌊*etcetera*⌉ *diligenter* |[7] *interrogatus, dixit nichill aliud scire* |[8] *nisi ut supra depossuit.*

[9] *Interrogatus per qual saig és stat scitat* |[10] *per fer testimoni. E dix que per en Ramon de* |[11] *Vilamular, saig del honorable veguer* |[12] *de Balaguer.*

[41v,1] *Interrogatus si fuit instructus, doctus vel* |[2] *subornatus aut si celat veritatem* |[3] *in predictis* ⌊*etcetera*⌉ *vel si deponit odio,* |[4] *amore, timore, parte, partibus vel favore.* |[5] *Qui dixit quod non.*

[6] *Fuit sibi lectum* |[7] *e perseveravit.* |[8] *Fuit sibi injunctum* |[9] ⌊*etcetera*⌉.

Setzè testimoni:

[58v,9] *Die vicessima tercia mensis febroarii anni* |[10] *predicti, honorabilis Bernardus de Lorenç, domiçellus, castlanus* |[11] *loci de Tartareu, testis citatus, juratus e diligenter* |[12] *interrogatus.*

Et primo fuit interrogatus si gran-|13gia seu quadra que dicitur de Cérvoles |14 est sita infra terminum castri de Os, et |15 si eam circuit dictus terminus de Os. E |16 dix que la dita quadra de Çérvoles és sitia-|17da en lo terme d·Os. E dix que hoc si la ||59r,1 encircueix en torn no ho porie dir, mas |2 sab bé de cert que lo terme d·Os termeneje |3 ab Font Cuberta e ab lo terme de Tragó ⌊e ab altres térmens⌋[f] |4 a la part devès Tragó [g]⌊e del⌋ monestir |5 de Tragó. E que tots temps ha hoït dir |6 a hòmens antichs que la dita granga és |7 dins lo terme d·Os e que és terme d·Os.

8 *Interrogatus quomodo scit predicta que deponit. Et |9 dixit que per ço com tots temps ha hoït |10 dir que la dita quadra és dins lo terme |11 d·Os e que és terme d·Os.*

12 *Interrogatus a quibus dici audivit. Et dixit que |13 a tot hom generalment en aquesta terra e als |14 pus antichs hòmens.*

59v,1 *Interrogat si en lo temps del ínclit infant en Jayme |2 e del egregii comte en Pere e de don Jay-|3me, son fill, comtes d·Urgell e veçcomtes |4 d·Àger hi senyors del dit castell d·Os, [lo batlle del dit castell d·Os][h] ha |5 exercuida e usada e ha acostumat de |6 usar per lo senyor del dit loch jure-|7dicció en la dita quadra ho granga. |8 E dix que del temps del infant en Jayme |9 no ho sab, car no[i] ere nat, mas en |10 temps del comte en Pere e de son fill don |11 Jayme ha vist husar los officials |12 del dit comte e son fill en la dita |13 granga o quadra lo dit batlle |14 d·Os e no negun altre.*

15 *Interrogat en què·ls n·a vist husar. E dix que |16 en les vigílies de Santa Maria lo batlle ||60r,1 d·Os ab certa companya venie a la |2 vigília de Santa Maria de Çérvoles per |3 guardar la vigília e per conservar |4 la gent que venie a la vigília |5 com s·i aplech molta gent a quiscuna vigília |6 de Senta Maria e per guardar que re-|7mor ni brega no si mogués, e venie |8 aquí com a oficial del senyor comte |9 e axí com a batlle d·Os per lo dit senyor |10 comte. E açò ell, testimoni, ha vist diverses |11 vegades, car ell matex s·i pujave algu-|12nes vigílies de Santa Maria e no vehie |13 que negun official hi usàs sinó lo dit batlle |14 d·Os.*

15 *Interrogat com ho ha vist ell, testimoni. E dix ||60v,1 que per ço com ell, testimoni, hi és stat a diverses |2 vigílies segons dessús ha dit.*

3 *Interrogat si ell, testimoni, veé que s·i seguís degun a |4 bregua. E dix que no.*

5 *Interrogat si ell, testimoni, sab que en altres fets |6 criminals lo dit batlle d·Os hi haje |7 usat. E dix que no, car ell, testimoni, jamés |8 hi ha vist seguir degun cars per lo |9 qual li calgués usar.*

10 *Interrogat si·l cas se seguís, si entén que lo dit bat⌊lle⌋ |11 d·Os hi usàs de juredicció axí criminal com |12 com civill. E dix que hoc, car per axò hi ere com |13 a batlle.* [j]

[a] Esmenat; abans hi deia *no* [b] Esmenat; abans hi deia *són venguts* [c] Esmenat; abans hi deia *són stats* [d] Esmenat; abans hi deia *són stats citats* [e] Ad lit.: *graga* [f] Afegit

mitjançant una crida [g] Cancel·lat: *e lo* [h] Afegit pels editors a imitació dels altres testimonis [i] Esmenat; sembla que abans hi deia *no·li* [j] La manca de les diligències finals (*Fuit sibi lectum et perseveravit* ·····) indica que el document és incomplet i que tal vegada hi havia més declaracions de testimonis

250

Vallverd, 3 maig 1425

El monestir de Vallverd estableix unes terres de Salaverd a Pere Fahiu. A canvi, aquest s'obliga a un cens anual de 2 cafissos i mig, i a pagar 20 sous jaquesos per un aniversari que el monestir celebrarà en sufragi de les seves ànimes i dels seus.

▸ O M 1019.19. Pergamí, carta partida.
Not. dors.: 1*. *Census de Salavert*. 2. *Leg 661/31*. 3. *N° 123*.

α Segle XVIII : Ru 29.2.

β Segle XVIII, *ex* α : Ru′ 29.2.

a 1988, J. M. Cots : Co 120.

[1] *Noverint universi quod nos, Gostancia Baldrica, abbatissa monasterii Vallis Viride, Anthonia Cathalana, priorissa, Maria de Sancto Martino, subpriorissa,* |[2] *Margarita Polo, sacristana, Serena de Guina*|·· 2 ch ·· *et Al*⁇*duncia Carnicera, moniales dicti monasterii, congregate in capitulo generale in domo capituli ejusdem monasterii* |[3] *ad sonum campane, mandato dicte reverendissime domine abbatisse, per dictam Margaritam, sacristanam, ut moris est* ⌊*sich*⌋ *alias capitulum congregari pro ne-*|[4]*gociis dicti monasterii tractandis, prout de dicto mandato et convocacione constat michi, notario et testibus infra scriptis, cum hoc presenti publico instrumento* |[5] *ubique firmiter et perpetuo valituro et duraturo, damus, tradimus et concedimus vobis, Petro Fahiu, habitator loci de Salavert, tanquam plus offerendi, et vestris succe-*|[6]*soribus in perpetuum, ad tributum sive censum imphiteosim, quandam honorem quam nos, imo verius dictum monasterium et conventus ipsius, habemus in termino dicti* |[7] *loci de Salavert, cum domibus, casalibus, ovilibus, campis, vineis, ortis, ortalibus, silvis, sotis, et cum omnibus terris campis et possesionibus, cultis et incultis, dicte* |[8] *honoris, prout Bernardus Puyfel, dicti loci de Salavert, tenere et possidere solebat et consuevit, cum ingressibus et egressibus et omnibus suis juribus et pertinencis* |[9] *nobis et dicto monasterio et ejus conventui pro dicta honore pertinentibus. Ita quod vos et successores vestri, aut qui dictam honorem tenuerint seu possiderint,* |[10] *detis, faciatis et tribuatis nobis et dicto monasterio et conventui ejusdem et nostris successoribus in dicto abbaciatu, a proximo venturo festo Beate Marie* |[11] *menssis agusti ad unum annum proxime venturum et continue completum, et ex tunch, anno quollibet perpetuo in dicto festo, videlicet, duo chaficia et medium* |[12] *frumenti ad mensuram Tamariti de Litera, que nunch currit in loco de Tregó, de censu sive tributo, et viginti*

solidos Jaccensium solvendos, faciendos et traden-|[13]dos de censu sive tributo pro uno aniversario vobis et vestris in dicto monasterio et ejus conventui successoribus a proximo venturo festo Nativitatis Domini ad unum |[14] annum proxime venturum et continue numerand[um et ex tun]ch annuatim perpetuo in dicto festo. Quod, quidem, frumentum et peccunias predictorum viginti solidorum |[15] vos et vestri teneamini portare vestris propriis sumptibus et expenssis ad dictum monasterium, et ibidem cum effectu dare, solvere, tredere et delliberare nobis |[16] et nostris in dicto monasterio successoribus [·· 6 ch ··] *ab hac die in antea qua presens scribitur instrumentum. Vos, prenominatus Petrus Fahiu, et vestri successores predictam |[17] honorem, cum omnibus suis juribus et pertinenciis, ¡salvo vero? dictum tributum sive censum, tam frumenti quam denariorum, habeatis, teneatis, possideatis et potenter |[18] explectetis, ad dandum, vendendum, cambiandum, inpignorandum et quovis alio modo alienandum, et ad faciendum inde omnes vestras et vestrorum |[19] proprias voluntates, salvo tamen quod quando et quocienscumque vos et vestri successores predictam honorem vendere, inpignorare seu quovis alio modo |[20] alienare volueritis, id nobis et nostris in dicto monasterio successoribus scire facere teneamini ante per spacium decem dierum et totidem noctium, que |[21] si retinere volueritis ac voluerint pro precio quod ab aliis offeratur, quod hoc facere possimus et possint; sine, autem, faciatis de dicta honore ad omnes |[22] vestras et vestrorum proprias voluntates, exceptis militibus et sanctis et religiosis et aliis personis a jure prohibitis. Addicientes, insuper, quod si vos, dictus |[23] adquisitor, aut vestri successores, cessabitis per triennium in solucione dicti census sive tributi, tam frumenti quam denariorum, quod, actoritate et licencia alicujus |[24] judicis sive officialis minime expectata seu requisita, nos et nostri successores in dicto monasterio et conventu ipsius possimus possintque aprehendere pos-|[25]sesionem dicte honoris cum omnibus melioramentis, juribus et pertinenciis, quam possesionem possimus semper et in perpetuum penes nos et dictum monaste-|[26]rium retinere tanquam rem nostram propriam, imo verius monasteri ante dicti. Et sich promitimus et nos obligamus, nos, abbatissa, et moniales predicte, |[27] per nos et omnes successores nostros, nominibus quibus supra, quod, vos et vestri faciendo dictum tributum sive censum et omnia alia predicta complendum |[28] et servandum, ut predicitur, predictam honorem cum omnibus juribus, melioramentis et pertinenciis suis facere, habere, tenere et perpetuo pascifice possidere. |[29] Et faciemus vobis et vestris bonam et legitimam guarenciam, eviccionem et salvetatem contra omnes et quascunque personas vobis et vestris, in et super predictis |[30] que vobis ad censum tradimus, malam vocem imponentes, sub bonorum omnium, mobilium et inmobilium, dicti monasterii et conventus ejusdem ob-|[31]ligacione.*

Versa vice, ego, dictus Petrus Fahiu, cum hoc eodem publico instrumento, a vobis, reverendissima domina abbatissa, et monialibus |[32] prenominatis, predictam honorem, cum omnibus suis hereditatibus, juribus et pertinenciis, gratis et sponte suscipio, sub modis, formis et condicionibus jam dictis. |[33] Et promito, convenio et me obligo predictam honorem, cum omnibus suis terris, vineis, campis et aliis pertinenciis,

meliorare et non in aliquo deteriora-|[34]re, et vobis et vestris successoribus, nominibus predictis, et intus dictum monasterium et ejus conventum, solvere et paccare anno quollibet perpetuo in dicto festo |[35] dictum tributum sive censum, et omnia alia et singula superius in presenti instrumento apposita et contenta attendere firmiter et complere, et in aliquo non |[36] contra facere vel venire aliquo modo, jure, racione vel causa. Cum satisfaccione dampnorum, missionum et expensarum, si quas vel que vobis vel |[37] vestris successoribus in dicto monasterio et ejus conventu facere aut sustinere opportuerit pro petendo, habendo et recuperando dictum censum sive tri-|[38]butum, et pro faciendo adimplere omnia alia in presenti instrumento apposita et contenta. Et pro predictis omnibus et singulis adimplendis firmiter |[39] et complendis, tenendis et servandis, obligo omnia bona mea, mobilia et inmobilia, ubique habita et habenda.

Quod est actum in dicto monaster-|[40]io Vallis Viride, cognominato loci de Tragó, die tercia menssis madii, anno a Nativitate Domini M°CCCC° vicesimo quinto.

Sig+++++++na nostrum, |[41] abbatisse et monialium predictarum, sig+num mei, Petri Fahiu, adquisitoris predicti, qui predicta omnia concedimus et firmamus.

Testes hujus rey |[42] sunt Arnaldus Astruch et Arnaldus Casset, habitatores dicti loci de Tregó.

[43] *Sig*(signe)*num mei, Franciscii [de Torres, notarii dicti]* [a] *loci de Tregó, actoritate venerabilis et discreti Gu[llermi d·A]lçamora, recto-|[44]ris et notarii publici [ejusdem, qui hoc instrumentum] per alfabetum divisum, prout [inveni in memori]ali dicti rec-|[45]toris, in hanc [publicam formam redeg]i, scribsi et clausi. Cum supra po[sito in tercia linea, ubi leg]itur "sich".*

[a] Cognom ex α

251

Vallverd, 11 juny 1431

El monestir de Vallverd estableix la Torre de Salze a Joan Turch, veí de Miravet. A canvi, aquest s'obliga a un cens anual de 15 faneques de blat segons la mesura vella de Tamarit, que és la que s'usa a Tragó.

▸ O M 1019.21. Pergamí, carta partida.
Not. dors.: 1. *Torra de Sàlzer.* 2*. *Carta de madona la abbadessa de Tregó de la torre de Sàlzer. dona açents per XV fanecas de formen*t *que li·n fan quiscun any en la festa de Santa Maria d·agost. 1431.* 3. *N 33, Cal 49*. 4. *Leg 661/33*. 5. *N° 125*.

α Segle XVIII : Ru 33.

β Segle XVIII, *ex* α : Ru′ 33.

a 1988, J. M. Cots : Co 122.

[1] *In*[a] *Christi nomine et ejus gracia, amen. Noverint universi quod nos, Alduncia de Montagut, abbatissa monasterii Vallis Viride, Anthonia Cathalana, priorissa,* |[2] *Maria de Sancto Martino, piatanceria, Alduncia Carniçera, sacrista, et Johanna Figuera, moniales dicti monasterii, congregate in capitulo generali in domo capituli ejusdem monasterii ad sonum campane de* |[3] *mandato dicte reverende domine abbatisse, ut moris est sich alias capitulum congregari et convocari, prout de dicto mandato constat michi, notario, et testibus infra scriptis,*

Attendentes et considerantes |[4] *nos et dictum monasterium habere, tenere et possidere quandam turrim vocatam la Torre de Salze, cum omnibus suis possessionibus, que inculte pro presenti existunt, de quibus nulli reddi-*|[5]*tus proventus nech jura aliqua nobis ac dicto monasterio eveniunt, et sit utilius nobis et dicto monasterio dictam turrim cum omnibus suis possessionibus et hereditatibus ad censum dare* |[6] *quam incultas detinere.*

Idcirco, habito diligenti, maturo et sano consilio et tractatu inter nos super predictis, pro comodo et utilitate nostrorum et dicti monasterii, per nos et successores nostros, stabilimus |[7] *damus, cedimus atque concedimus vobis, Johanni Turch, filio Petri Turch, habitatoribus loci de Miravet, et vestris heredibus et successoribus in perpetuum, ad tributum sive censum imphiteosim, ad* |[8] *meliorandum et in aliquo non deteriorandum, videlicet, dictam turrim nostram, ymo verius dicti monasterii, sitam in termino dicti loci Stopanyani, prout confrontantur terre ac posse-*|[9]*siones et hereditates dicte turris cum terra Arnaldi de Benavarre, cum terra et renguis Petri Meuyll, cum terra Arnaldi Porta, cum heredi Petro Campo, cum Bartholomeo* |[10] *Alcasanch, cum Francischo Bolló, et cum viis publicis. Et cum omnibus suis terris, hereditatibus et possessionibus, cultis et incultis, ermis, plantatis et non plantatis, cum erbis, erbagiis* |[11] *et pasturis.*

Supra dictam, autem, turrim, cum omnibus suis terris, hereditatibus et possessionibus, sub suis afrontacionibus interclusis et determinatis, sich ipsas vobis et vestris damus |[12] *et tradimus de presenti, cum ingressibus et egressibus ac melioramentis cunctisque suis juribus et pertinenciis, de celo in abissum. Ita quod vos et vestri successores, et qui post vos dictam turrim* |[13] *cum omnibus suis hereditatibus et possessionibus tenebunt et possidebunt, detis, tribuatis et faciatis nobis, ymo verius dicto monasterio et conventui ejusdem in perpetuum, anno quollibet,* |[14] *a proximo venturo festo Beate Marie menssis agusti ad unum annum proxime venturum, et ex tunch anno quollibet in perpetum, videlicet, quindecim fanequas frumenti boni, pulcri et nitidi, ad* |[15] *mensuram Tamariti de Litera veteram, que nunch currit et currere consuevit in loco de Tregó, et quod teneamini solvere et paccare questiam impositam dicte turri et hereditatibus ipsius, et* |[16] *alia vicinalia et onera dicte turris et jura generalitatis Aragonum et Cathalonie imposita et imponenda pro dictis quindecim fanequis frumenti et tributi sive census predicti.*

Et sich vos et vestri, dando |[17] *et solvendo dictum tributum sive censum nobis et nostris successoribus ac dicto monasterio ac conventui ejusdem anno quollibet in dicto festo et intus dictum monasterium, et alia supra* |[18] *dicta complendum, habeatis, teneatis,*

possideatis et explectetis dictam turrim, cum omnibus suis terris, possessionibus et hereditatibus, ad dandum, vendendum, permutandum, inpignorandum |[19] et alienandum, et ad faciendum inde omnes vestras et vestrorum proprias voluntates, salvo tamen nobis et dicto monasterio ac conventui ejusdem censu sive tributo predicto et faticha, quam |[20] habeamus et retinemus in dicta turri et suis possessionibus, terris et hereditatibus. Et salvo et retento quod eam et eas non possitis divisim vendere nech alienare, set ab integro |[21] tenere, nech eciam possitis vendere, alienare seu transportare militibus nech sanctis ac religiosis ⌊et⌉ aliis personis a jure prohibitis. Et si forte vos aut vestri predictam turrim |[22] cum suis possessionibus et hereditatibus vendere vel quovis alio modo alienare volueritis, id nobis, quibus supra nominibus, et nostris successoribus in dicto monasterio, ante per |[23] spacium decem dierum et totidem noctium scire facere teneamini, que si retinere volueritis et voluerint pro illo precio quod ab aliis offeratur, quod hoc facere possimus; sine, autem, faciatis |[24] ad omnes vestras voluntates et vestrorum, exceptis, ut predicitur, militibus et sanctis ac religiosis personis a jure prohibitis. Et salvo tributo predicto, jure et dominio universo. Adi-|[25]ciens insuper quod si vos, dictus adquisitor, et vestri successores cessaveritis per triennium in solucione annue pensionis, tributi sive census predicti, quod, auctoritate et licencia alicujus judicis |[26] seu officialis minime expectata seu requisita, nos et nostri successores in dicto monasterio possimus nos pro incomisso recipere dictam turrim cum omnibus suis possessionibus et here-|[27]ditatibus, et cum fructibus et melioramentis ipsarum ibidem per vos factorum, tanquam de rebus nostris propriis, et eas et ea penes nos et dictum monasterium retinere.

Et promi-|[28]timus, prenominate abbatissa et moniales, per nos et omnes successores nostros, nominibus quibus supra, quod, vos et vestri dictum tributum sive censum faciendo anno |[29] quollibet in festo predicto, predictam turrim, cum omnibus suis terris, possessionibus et hereditatibus, et cum omnibus melioramentis, juribus et pertinenciis suis facere |[30] habere, tenere et pascifice possidere, et facere vobis et vestris bonam salvetatem, legitimam guarenciam et eviccionem contra omnes et singulas mundi per-|[31]sonas, sub obligacione omnium bonorum nostrorum et dicti monasterii et conventus ejusdem, mobilium et inmobilium, ubique habitorum et habendorum.

Et ego, dictus |[32] Johannes Turch, cum hoc eodem publico instrumento, a vobis, dictis reverenda domina abbatissa et monialibus prenominatis, dictam turrim cum suis possessionibus |[33] et hereditatibus gratis et sponte recipio ad censum sive tributum predictum. Et promito eam et eas meliorare et in aliquo non deteriorare, et vobis et vestris |[34] successoribus in dicto monasterio solvere, facere et paccare dictum tributum sive censum in termino sive festo predicto intus dictum monasterium posi-|[35]tum et cum effectu ibidem dimissum ad rischum, periculum et fortu⌊nam m⌉ei et meorum successorum, et sine omni dampno, expensa et missione vestri et vestrorum |[36] in dicto monasterio et conventu successorum, quos et quas promito et me obligo restituere et emendare si aliquod dampnum aut missiones aliquas sustinue-|[37]ritis pro petendo, habendo seu recuperando dictum tributum sive censum aut partem ejusdem, et omnia et singula superius in

presenti instrumento contenta et apposita |[38] *attendere firmiter et complere, et non in aliquo contra facere vel venire, aliqua racione vel causa, sub bonorum meorum omnium, mobilium et inmobilium,* |[39] *ypotecha et obligacione, ubique habitorum et habendorum.*

Quod est actum in dicto monasterio Vallis Viride, die undecima menssis junii, anno a Nativitate |[40] *Domini millesimo quadringentesimo tricesimo primo.*

Sig++++na nostrum, abbatisse et monialium predictarum. Sig+num mei, Johannis Turch, |[41] *adquisitoris predicti, qui predicta omnia concedimus et firmamus.*

Testes hujus rey sunt Arnaldus Baró, mercator, habitator loci Stopanyani, et Franciscus |[42] *Alòs, habitator loci de Box, ad hec vocati et rogati.*

[43] *Sig*(signe)*num mei, Franciscii de Torres, habitatoris loci Stopanyani, publici per totam terram et dominacionem illustrissimi domini regis* |[44] *Aragonum auctoritate ejusdem notarii, qui predictis interfui et hoc instrumentum per alfabetum divisum recepi, meaque propria manu scribsi, et* |[45] *clausi. Cum raso et emendato in XI*[a] *linea, ubi legitur "suis", et cum supra posito in XXI*[a] *linea, ubi supra ponitur "et".*

[a] Inicial adornada

252

Vallverd, 10 agost 1431

El monestir de Vallverd estableix unes terres de Salaverd a Bernat de Lleida. A canvi, aquest s'obliga a un cens anual de 2 cafissos de blat i 13 sous jaquesos.

► O M 1019.22. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Super duobus caficiis frumenti et XIII s. in termino de Salavert.* 2. *Carta de II cafiços de forment e XIII s. del monestir de Tragó* 3*. *en Salavert. 1431.* 4. *Tragó.* 5. *N 29, Cal 49.* 6. *Leg 661/34.* 7. *N⁰ 124.*

α 1552, Martí Marquina : Ma 201.

β Segle XVIII : Ru 29.3.

γ Segle XVIII, *ex* β : Ru′ 29.3.

a 1988, J. M. Cots : Co 123.

[1] *Noverint universi quod nos, Alduncia de Monte Acuto, abbatissa monasterii Vallis Viride, Anthonia Cathalana, priorissa, Maria de Sancto* |[2] *Martino, subpriorissa, Alduncia Carnicera, sacristana, et Johana Figuera, moniales dicti monasterii, congregate in capitulo generali in domo ca-*|[3]*pituli ejusdem monasterii ad sonum campane, mandato dicte reverendissime domine abbatisse, per dictam Aldunciam, sacristanam, prout est moris* |[4] *sich alias capitulum congregari per negociis dicti monasterii tractandis, prout de dicto mandato et convocacione constat michi, notario, et testibus infra scriptis.*

Nos, dicta abbatissa et moniales predicte, habito pluries sollempni tractatu et plena delliberacione, gratis et ex certis scienciis nostris, per nos et |[5] *omnes successores nostros in dicto abbaciatu et conventu ejusdem, cum hoc presenti publico instrumento ubique firmiter et perpetuo valturo et duraturo,* |[6] *damus, cedimus, concedimus atque tradimus vobis, Bernardo de Leyda, habitatori loci de Salavert, quandam hereditatem dicti monasterii sitam in ter-*|[7]*mino loci predicti, cum omnibus suis juribus et pertinenciis, quam, quidem, hereditatem possidebat Petrus de Fet, quondam loci predicti de Salavert, tanquam plus* |[8] *offerenti, et vestris successoribus in perpetuum, ad tributum sive censum inphiteosim, ad meliorandum et non in aliquo deteriorandum. Ita quod vos et* |[9] *vestri successores, aut qui dictam hereditatem tenuerint sive possiderint, detis et tribuatis nobis et dicto monasterio et conventui ejusdem et nostris successo-*|[10]*ribus in dictis abbaciatu et conventu a proxime venturo festo Beate Marie menssis agusti ad unum annum proxime venturum et ex tunch anno quollibet perpetuo in dicto festo,* |[11] *videlicet duo chaficia frumenti, mensure loci de Tregó, et terdecim solidos Jaccensium de censu sive tributo et imphiteotichos, et pro isto anno presenti* |[12] *teneamini nobis dare medietatem omnium fructum quos colligetis et qui erunt in dicta hereditate. Que, quidem, duo caficia frumenti et terdecim solidi de* |[13] *censu sive tributo predicto vos et vestri teneamini portare vestris propriis sumptibus et expenssis ad dictum monasterium et ibi cum effectu dare, tradere et delli-*|[14]*berare nobis et nostris in dicto monasterio successoribus.*

Et sich, ab hac die in antea qua presens scribitur instrumentum, vos, prenominatus Bernardus de Leyda, |[15] *et vestri successores, predictam hereditatem, faciendo dictum censum sive tributum, habeatis, teneatis, possideatis et potenter splectetis, ad dandum,* |[16] *vendendum, cambiandum, inpignorandum et quovis alio modo alienandum, et ad faciendum inde omnes vestras et vestrorum proprias voluntates, sal-*|[17]*vo tamen quod quando et quociensunque vos et vestri successores predictam hereditatem vendere, inpignorare seu quovis alio modo alienare volueri-*|[18]*tis, id* [*nobis et nostris*] [a] *in dicto monasterio successoribus scire facere teneamini ante per spacium decem dierum et totidem noctium, quod si retinere voluerimus* |[19] *ac voluerint pro eo precio quod ab aliis offeratur, quod hoc facere possimus et possint; sine, autem, faciatis de dicta hereditate ad omnes vestras et vestrorum* |[20] *proprias voluntates, exceptis militibus et sanctis religiosis et aliis personis a jure prohibitis.*

Addicientes insuper quod si vos, dictus adquisitor, aut vestri successores |[21] *cessabitis per triennium in solucione dicti census sive tributi, quod, auctoritate et licencia alicujus judicis sive officialis minime expectata seu requisita, nos et nostri succe-*|[22]*sores in dicto monasterio et conventu ipsius possimus possintque aprehendere possessionem dicte hereditatis cum omnibus melioramentis, juribus et pertinenciis ipsius, quam po-*|[23]*sessionem possimus semper et in perpetuum penes nos et dictum monasterium retinere tanquam rem nostram propriam, imo verius dicti monasteri.*

Et sich promitimus et |[24] *nos obligamus nos, abbatissa et moniales predicte, per nos et omnes successores nostros, nominibus quibus supra, quod, vos et vestri facien-*

do et solvendo dictum tribu-|[25]tum sive censum et omnia alia predicta complendum et servandum, ut predicitur, predictam hereditatem, cum omnibus juribus, melioramentis et pertinenciis suis facere |[26] habere, tenere et perpetuo pascifice possidere. Et faciemus inde vobis et vestris bonam et legitimam guarenciam, eviccionem et salvetatem contra omnes et quascumque per-|[27]sonas vobis et vestris, in et super predictis que vobis ad censum tradimus et pertinenciis suis, malam vocem imponentes, sub bonorum omnium, mobilium et inmobilium, dicti monasterii et conventus ejusdem obligacione.

Versa vice, ego, dictus Bernardus de Leyda, cum hoc presenti publico instrumento, a vobis, rever-|[28]endissima domina abbatissa et monialibus prenominatis, predictam hereditatem gratis et sponte suscipio sub modis, formis et condicionibus jam dictis. Et promito, convenio et me obligo predictam hereditatem meliorare et in aliquo non deteriorare, et vobis et vestris successoribus, nominibus predictis, in dicto mo-|[29]nasterio et ejus conventu solvere et paccare anno quollibet perpetuo in dicto festo dictum tributum sive censum, et omnia alia et singula superius in presenti in-|[30]strumento apposita et contenta attendere firmiter et complere, et in aliquo non contra facere vel venire, aliquo jure, modo, racione vel causa, cum |[31] satisfaccione damnorum, missionum et expensarum, si quas vel que vobis vel vestris successoribus in dicto monasterio et ejus conventu facere ac sustinere |[32] opportuerit pro petendo, habendo et recuperando dictum censum sive tributum, et pro faciendo adinplere omnia alia in presenti instrumento contenta et |[33] apposita. Et pro predictis omnibus et singulis adinplendis firmiter et complendis, tenendis et servandis, obligo omnia bona mea, mobilia et inmobilia, ubique habita et habenda.

Quod est actum in dicto monasterio Vallis Viride, die decima menssis agusti, anno a Nativitate Domini M°CCCC° tricesimo |[34] primo.

Sig++++na nostrum, abbatisse et monialium predictarum. Sig+num mei, Bernardi de Leyda, adquisitoris predicti, qui predicta omnia concedimus et firmamus.

[35] *Testes hujus rey sunt Petrus de Sancto Martino et Macianus Xiquot, habitatores civitatis Ilerde.*

[36] *Sig*(signe)*num mei, Franciscii de Torres, notarii publici loci de Tregó, actoritate venerabilis et discreti Gullermi d·Alçamora, rectoris et notarii |[37] publici ejusdem, qui hoc instrumentum per alfabetum divisum, prout inveni in memoriali dicti rectoris, in hanc pub-|[38]licam formam redegi, meaque propria manu scribsi et clausi.*

[a] Corregit; el document diu clarament *vobis et vestris*

252 bis

20 maig 1432

Fra Gil de Molina, visitador de l'orde del Cister al regne d'Aragó i al principat de Catalunya, visita el monestir de Vallverd, on rep informació sobre els comptes d'ingressos i despeses. Dels anys 1426–1429 hi havia uns comptes detallats els quals van ser presentats per mossèn Arnau de Capdevila, que havia estat procurador i administrador del monestir en aquell període. Dels anys posteriors no hi havia tal informació. Davant d'això, el visitador fa una relació dels deutes existents a favor i en contra del monestir i de les quantitats de blat que hi havia en ell en aquell moment. També s'inclouen els comptes que es van anotar a partir de la visita i fins al desembre de 1433.

▸ O Madrid, *Archivo Histórico Nacional*, sec. Clero, L. 13637.

Seguim el següent ordre de lectura (folis): 1–8, 29–30, 14–20.

El text que va des de la pàgina 19r, lin. 16 fins a la pàgina 20r és una repetició amb petites variacions del que es troba les pàgines 15r–15v.

A l'última columna usem sistemàticament l'abreviatura *d.* en lloc de *diners*. També en l'última columna, quan l'original escriu, per exemple, *caf.* X *fan.*, és a dir, zero cafiços i X faneques, nosaltres transcrivim simplement X *fan.*

Declaració del visitador:

1r,1 *Dimarts a XX del mes de mayg, ayn MCCCCXXX e dos,* |2 *jo, frare Gill de Molina, monge del monestir de Poblet del* |3 *orde de Cistell, visitador he reformador del dit orde ab* |4 *plenària potestat en lo regne d·Aragó e principat* |5 *de Chatalunya constituït e deputat per lo molt* |6 *reverent don Johan, abbat del dit monestir, visitador* |7 *e reformador principal constituït, ordenat e deputat* |8 *per lo capítoll general del dit orde en tots los regnes* |9 *he senyories d·Aragó, Navarra e Portegall, lo mo-*|10*nestir de Santa Maria de Valvert, del dit orde e del abba-*|11*diat d·Àger, personalment visitant, hoý e rebí los* |12 *comptes de dates*[a] *e de rebudes, tot per menut e particular-*|13*ment donats per lo honorable mossèn Arnau de Capdevila, prevere* |14 *e procurador del dit monestir, de quatre ayns, ço del ayn* |15 *MCCCCXX e sis, vint e set, vint e* ⌊*u*⌉*yt, e vint e* |16 *nou, en los quals quatre ayns lo dit mossèn Arnau* |17 *havie tenguda, regida e administrada* |18 *la procura e béns del dit monestir, lo qual compte se* |19 *donà present la reverent madona Aldonça de Muntagut,* |20 *abbadessa del dit monestir, e tot son covent, e fonch* |21 *trobat en veritat que lo dit procurador avia despès* |22 *més que no avia rebuts en diners quaranta s.,* |23 *los quals lo dit procurador deu cobrar e aver del dit* |24 *monestir. Del temps restant, ço és de mill CCCC* |25 *trenta e trenta e hu fins al present dia, ro-*|26*mangué la administració del dit monestir en po-*|27*der de la dita reverent abbadessa, e per ço com res no a-*|28*via posat en escrit de dates ne rebudes, no pogué* |29 *ni sabé donar certa raó ne compte de les coses*

|[30] per ela regides e administrades en lo dit temps. E |[31] trobí e jaquí [b] l·estament [c] del dit monestir en la forma |[32] segent:

[33] *Deutes deguts per lo dit mo-*
[34] *nestir*

[35] *Primo, a madona prioresa* ____ *XXVIII s.*

[1v,1] *Item, a madona Sent Martina* ____ *XX s.*

[2] *Item, a mossèn Serra d·Àger* ____ *XXXX s.*

[3] *Item, a·n Johan Payllarés* ____ *XVI s. VIIII d.*

[4] *Item, a·n Pere Miró* ____ *XXXIII s.*

[5] *Item, a·n Johan Paylarés, per VIIII jornals que aydà* [d]
[6] *al parlador* [e] ____ *XIII s. VI d.*

[7] *Item, a·n Francesch Alòs* ____ *XVIIII s.*

[8] *Item, a·n Regoll* ____ *VIIII s. IIII d.*

[9] *Item, a·n Arnau Paylarés* ____ *V s. IIII d.*

[10] *Item, són deguts a·n Jacme Castells, specier de Leyda, per*
[11] *medicines* ____ *XVIII s.*

[12] *Deutes que deuen al dit*
[13] *monestir*

[14] *Primo, deu lo batlle de Caneles, forment* ____ *XXIIII faneques*

[15] *Item, en Johan Navarra* ____ *IIII faneques*

[16] *Item, en Casteylló Auger* ____ *IIII faneques*

[17] *Item, en Francesch Alòs* ____ *VI faneques*

[18] *Item, en Regoll, del loch de Box* ____ *VI faneques*

[19] *Item, en Borthomeu Cases, ordi* ____ *XVIII faneques*

[20] *Item, ha en lo dit monestir, forment* ____ *XII caffiços*

[21] *Item, civada* ____ *I caffiç*

[22] *Item, ordi* ____ *VII faneques*

[23] *Item, oli* ____ *XX quintàs*

[24] *Item, vi* ____ *X mugs* [f]

[25] *Item, una somera.*

[26] *Item, quatre monges.*

Comptes posteriors a la visita, fins a desembre de 1433:

2r,1 *Rebudes del an de XXXII de diners*

[2] *Primo, rebí per IIII faneques de formen*t *que vení a·n Pedrol, del*
[3] *loch de Boyx, a for* [g] *de III s. VIII diners per fanequa, que monte* — *XIIII s.* *VIII d.*

[4] *Item, rebí d·en Johan Navara, del loch de Tragó, per*
[5] *IIII faneques de formen*t *que li vení a for de III s. VI diners,*
[6] *que monte XIIII s.* — *XIIII s.*

[7] *Item, rebí d·en Bernat Playan, del loch de Tragó, per*
[8] *IIII faneques de formen*t *que li vení a for de*
[9] *III s. VI diners, que monte XIIII s.* — *XIIII s.*

[10] *Item, rebí d·en Bernat de Castelsent, del loch de Tragó,*
[11] *per VII faneques de formen*t *que li vení a for de*
[12] *III s. VI diners per fanequa, que monte XXIIII s. VI diners* — *XXIIII s.* *VI d.*

[13] *Item, rebí d·en Pere Miró, del loch de Tragó, per VI*
[14] *faneques de formen*t *que li vení a for de III s.*
[15] *VIII diners per fanequa, que monte XXII s.* — *XXII s.*

[16] *Item, rebí d·en Alaman de Guilaní, del loch de Tra-*
[17] *gó, per III faneques de formen*t *que li vení a for de*
[18] *III s. VI diners per fanequa, que monte X s. VI diners* — *X s.* *VI d.*

[19] *Item, rebí per dos quintals e I*^{a} *arova de oli, lo qual*
[20] *vení a XXV s. VI diners per quintal, que monte* — *LVII s.* *V d.* [h]

[21] *Suma de pagina CLVII s. I diner*

2v,1 *Item, rebí per dues faneques de civada que vení a madona*
[2] *la prioresa a for de XV diners per fanequa, que monte II s. VI d.* — *II s.* *VI d.*

[3] *Item, ⌊rebí⌉ per IIII faneques de ordi que vení a ela matexa a for*
[4] *de XVIII diners per fanequa, que monte VI s.* — *VI s.*

[5] *Item, rebí per VII aroves de oli que vení a for*
[6] *de XXV s. lo quintal, que monte* — *XLVI s.* [i]

[7] *Item, rebí del sensal de Quaneles que fan al*
[8] *dit monestir* — *XXXVI s.*

[9] *Item, rebí del delme de les cordes de Quaneles*

segons data per lo balle — *XI s.*

Item, rebí del balle de Quaneles, per I ort e per un troçs de tera — *VI s.*

Item, rebí d·en Alaman, per III faneques de formentque li vení a for de III s. IIII diners, que monte — *X s.*

Item, rebí del matex, per dues faneques de formentque li vení a for de III s. VI diners, que monte — *VII s.*

Item, rebí de na Sansona, per dues faneques de formentque li vení a for de III s. VI diners, que monte — *VII s.*

Item, rebí de na Saurina, per dues faneques de formentque li vení a for de IIII s. III diners, que monte — *VIII s. VI d.*

Suma de pagina CXXXX s.

Item, rebí d·Entença, per dues faneques de formentque li vení a for de IIII s., que monte — *VIII s.*

Item, rebí d·en Pere Miró, per X faneques de formentque li vení a for de IIII s. per fanequa, que monte — *XXXX s.*

Item, rebí del matex, per I[a] fanequa de ordi que li vení a for de II s., que monte — *II s.*

Item, rebí de la quístia del dit an, per mans d·en Johan Navara, balle del dit loch — *CCXXV s.*

Suma de pagina CCLXXV s.

Receptas de blat del an mil CCCCXXXII

Primo, rebí de traüt[j] *d·en Pere Andreu, del loch de Salavert, dos caf. de formentt* — *II caf.*

Item, rebí de Pere Faïu, del loch de Salavert, de traüt, dos caf. de formentt — *II caf.*

Item, rebí del loch de Salavert, formentt de delme — *V fan.*

[8] *Item, rebí d·en Monquada, del loch de Boyx, per*
[9] *traït que fa de la torre de Sérvoles, for-*
[10] *ment* _____ *I caf.* *VIII fan.*

[11] *Item, delme de forment de la dita torre* _____ *IIII fan.*

[12] *Item, rebí d·en Leyda, del loch de Boyx, per traït*
[13] *de Salavert* _____ *V fan.*

[14] *Item, rebí d·en Regol VI fan. de forment que li*
[15] *fonch prestat en lo dit an* _____ *VI fan.*

[16] *Item, rebí delme de forment del loch de Tragó*
[17] *XIII faneques* _____ *I caf.* *I^a fan.*

[18] *Item, rebí delme de forment del loch de Quaneles*
[19] *XI faneques* _____ *XI fan.*

[20] *Item, rebí d·en Qualàs, lo q⌊ua⌉l li fonch prestat*
[21] *en lo dit an* _____ *IIII fan.*

[22] *Item, rebí d·en Vall, del loch de Quaneles, forment*
[23] *de traït, VI fan.* _____ *VI fan.*

[24] *Item, rebí delme de forment d·en Jeser* _____ *IIII fan.*

5r,1 *Recepta de blat gros*

[2] *Primo, rebí delme de Salaver, ordi* _____ *IIII fan.*

[3] *Item, delme de civada* _____ *II fan.*

[4] *Item, delme de ordi de la torre de Sérvoles* _____ *III fan.*

[5] *Item, delme del loch de Tragó, ordi* _____ *IIII fan.*

[6] *Item, delme de civada del dit loch* _____ *V fan.*

[7] *Item, delme de civada del loch de*
[8] *Quaneles* _____ *VII fan.*

[9] *Item, delme del dit loch de ordi* _____ *IIII fan.*

6r,1 *Recepta de forment del an mil CCCCXXXIII*

[2] *Primo, rebí d·en Pere Faïu, del loch de Boyx, de*
[3] *trahut de Salavert, forment* _____ *II caf.*

[4] *Item, rebí d·en Pere Andreu, del loch de Sala-*
[5] *vert, forment de trahut* _____ *I caf.* *VIII fan.*

[6] *Item, rebí d·en Leyda, del loch de Salavert,*

*formen*t de trahut _____ *II caf.*

*Item, rebí d·en Monquada, del loch de Boyx, formen*t de traüt de la torre de *Sérvo-les* _____ *I caf. VIII fan.*

*Item, rebí de la colomina de Tartareu, formen*t de traüt _____ *I caf. VI fan.*

*Item, rebí de la dita colomina, formen*t de delme, *I caf.* _____ *I caf.*

*Item, rebí d·en Pere Romeu, formen*t de ta⌊c⌉a-ge _____ *⌊VII⌉ fan.*

*Item, rebí del loch de Salavert, formen*t de delme _____ *I caf. VI fan.*

*Item, rebí del loch de Quaneles, formen*t de delme _____ *I caf. V fan.*

*Item, rebí de la colomina de Salze, formen*t de trahut _____ *I caf. X fan.*

*Item, rebí d·en Agramont Martel, del loch de Quaneles, formen*t de trahut _____ *VI fan.*

*Item, rebí de Johan Quaset, del loch de Quaneles, formen*t de trahut _____ *VI fan.*

7r,1 *Recepta de formen*t *prestat del dit an mil CCCCXXXIII*

*Primo, rebí del balle de Quaneles, formen*t, *I caf.* _____ *I caf.*

*Item, rebí d·en Geser, formen*t _____ *VII fan.*

*Item, rebí d·en Jachme Guaset, formen*t _____ *VI fan.*

*Item, rebí d·en Arnau Astruch, formen*t _____ *V fan.*

*Item, rebí d·en Pere Romeu, formen*t _____ *III fan.*

*Item, rebí d·en Bernat Carnicer, formen*t _____ *II fan.*

*Item, rebí d·en Pere Faýu, del loch de Boyx, formen*t _____ *VI fan.*

Item, rebí d·en Jachme Hujer,

[14] *formen*t _____ *III fan.*

[15] *Item, rebí d·en Pere Playà, del loch de*
[16] *Boyx, formen*t _____ *III fan.*

[17] *Item, rebí d·en Bernat Alòs, de Quaneles* _____ *VI fan.*

[18] *Item, rebí d·en Alaman de Guinaliu* _____ *III fan.*

[19] *Item, rebí d·en Qualans* _____ *II fan.*

[20] *Item, rebí d·en Bortolomeu Alòs* _____ *II fan.*

[21] *Item, rebí del Carnicer* _____ *II fan.*

[7v,1] *Item, rebí de la vila, formen*t *prestat per a*
[2] *tota la villa* _____ *III caf.* *VII fan.*

[8r,1] *Rebudes del an de nostre Seynor*
[2] *mil CCCCXXXIII*

[3] *Primo, rebí de les morques del oli* _____ *X s.*

[4] *Item, rebí del balle de Quaneles, enfre lo delme*
[5] *de les cordes e canamós*[k] *que li vení e deu s.*
[6] *que devia Johan Quaset, que monte* _____ *XXVI s.*

[7] *Item, rebí d·en Bernat de Leyda, del sensal de Sala-*
[8] *vert XIII s.* _____ *XIII s.*

[9] *Item, rebí d·en Pere Andreu, per lo sensal de Salavert* _____ *VI s.*

[10] *Item, rebí de madona la prioresa, per VI faneques*
[11] *de civada que li vení a for de XVIII diners per*
[12] *fanequa, que monte* _____ *IX s.*

[13] *Item, rebí de la metexa, per dues faneques de civada*
[14] *que li vení a XV diners per fanequa, que monte* _____ *II s.* *VI d.*

[15] (Cancel·lat: *Item, rebí de la quístia del an de XXXII*)

[16] *Item, rebí de madona la prioresa, per mig quintal*
[17] *de oli que li vení a for de XI s., que monte* _____ *XI s.*

[18] *Item, rebí de la metexa, per I*[a] *⌊celgua⌉*[?] *que li vení*
[19] *per X s.* _____ *X s.*

[20] *Item, rebí d·en Alaman de Guilaniu, per III faneques*
[21] *de formen*t *que li vení a for de III s. IIII diners per*
[22] *fanequa, que monte* _____ *X s.*

Item, rebí d·en G[uillem][1] *Qualans, per dues faneques de formen*t *que li vení a III s. IIII diners, que monte* ____ *VI s. VIII d.*

*Item, rebí d·en Bo[r]tolomeu Alòs, per dues faneques de formen*t *que li vení a for de III s. IIII diners per fanequa, que monte* ____ *VI s. VIII d.*

8v,1 *Item, rebí d·en Bortolomeu Tarés, per blat degut dels anns passats* ____ *XXXVI s.*

Item, rebí d·en Arnau Gesser e d·en Pasqual Guitart, arendadós del dit loch del dit an, CCCCLX s. ____ *CCCCLX s.*

29r,1 *Memorial del formen*t *que fra Gill de Molina leyxà en lo dit monestir com vesità en l·an de XXXII com s·és despès*

*Primo, vení del dit formen*t *segons apar en lo comte damun*t *dat, dos caf. IIII fan.* ____ *II caf. IIII fan.*

Item, n·e donat a madona la prioresa, per sa porció del dit an, XXI fan. ____ *I caf. IX fan.*

Item, n·e donat a sa dexepla, per sa porció del dit an, XVIII fan. ____ *I caf. VI fan.*

Item, n·e donat a madona Senmartina, per sa porció del dit an, XVIII fan. ____ *I caf. VI fan.*

*Item, n·e molt a IX de juny, per a casa, VII fan. del dit formen*t ____ *VII fan.*

*Item, n·e molt a XXVII de agost, en lo dit an, VII fan. del dit formen*t ____ *VII fan.*

30r,1 *Despeses feytes en l·an de XXXII*

Primo, doní a·n Arnau de Capdevila, segons apar en la visitació de fra Gill de Molina ____ *XL s.*

Item, doní a mosèn Roger de la Sera, d'Àger ____ *XL s.*

Item, doní a·n Francesch Alòs, del loch de Boyx ____ *XVIIII s.*

Item, doní a·n Pere Miró ____ *XXIII s.*

7 *Item, doní a·n Regol, del loch de Boyx*	*IX s.*	*IIII d.*
8 *Item, doní a·n Arnau Paylarés*	*V s.*	*IIII d.*
9 *Item, doní a na Domenga d·en Torrent, per I mes que* 10 *està·quí ab mi*	*X s.*	
11 *Item, doní a madona Senmartina, per III lliuras* 12 *de cansalada que pren de ració del dit an*	*III s.*	
13 *Item, despenguí per tot lo mes de juny, carn de la* 14 *carniceria, IIII s.*	*IIII s.*	
15 *Item, candeles de seu en lo dit mes, I^a^ lliura*		*V d.*
16 *Item, despenguí per tot lo mes de julioll,* 17 *carn de la carniceria*	*III s.*	*VI d.*
18 *Item, candeles de seu en lo dit mes, I^a^ lliura*		*V d.*
19 *Suma de pagina CLXVIII s.*		
30v,1 *Item, despenguí per tot lo mes de agost, carn de la* 2 *carniceria*	*IIII s.*	*VI d.*
3 *Item, candeles de seu en lo dit mes, I^a^ lliura*		*V d.*
4 *Item, despenguí per tot lo mes de setembre,* 5 *carn de la carniceria*	*IIII s.*	
6 *Item, candeles de seu en lo dit mes, I^a^ lliura*		*V d.*
7 *Item, doní a dos hòmens per I dia que tanquaren* 8 *la vyna de Maylorques*	*II s.*	
9 *Item, doní a dos hòmens per collir les nous* 10 ¿*he*? *alçar la venema de les viynes per* 11 *I dia*	*II s.*	
12 *Item, doní a III hòmens que·m lavaren lo truyl* 13 *del vi, doní a quada hu XVIII diners, que monte*	*IIII s.*	*VI d.*
14 *Item, me costà lo dit libre de les dites contes*	*IIII s.*	
15 (Cancel·lat:) *Item, doní a·n Johan Paylarés, del loch de Tragó*	*XVI s.*	*VIII d.*
16 *Item, doní per lo rector a les dones deu s., per pie-* 17 *tança que fa al dit monestir, e són las* 18 *dites deu s. del an de XXXI*	*X s.*	
19 *Item, comprí per a mi VI alnes de burel* [m], *a VI s. VI diners*		

l·alna, que monten trenta e nou s. ____ *XXXIX s.*

Costà de bayxar [n] *XII diners* ____ *I s.*

Suma de pagina LXXII s. VI d. [o]

14r,1 *Item, comprí per a mi matexa IIII alnes de brune-*
2 *ta* [p] *de Camp Redon, a X s. VI diners per alna, que*
3 *monte quaranta e dos s.* ____ *XLII s.*

4 *Item, de bayxar, XII diners* ____ *I s.*

5 *Item, despenguí per tot lo mes de octubre,*
6 *carn de la carniceria* ____ *III s. VI d.*

7 *Item, candeles de seu, I*ª *lliura* ____ *s. V d.*

8 *Item, despenguí per tot lo mes de no-*
9 *embre, carn de la carniceria* ____ *III s. VI d.*

10 *Item, candeles de seu, I*ª *lliura* ____ *s. V d.*

11 *Item, despenguí per tot lo mes de*
12 *deembre, carn de la carniceria* ____ *III s. VI d.*

13 *Item, candeles de seu, I*ª *lliura* ____ *s. V d.*

14 *Item, doní a madona la prioresa, segons*
15 *apar en la visitació de fra Gill*
16 *de Molina* ____ *XXVIII s.*

17 *Item, doní a madona Senmartina, se-*
18 *gons apar en la visitació de fra*
19 *Gill de Molina* ____ *XX s.*

20 *Item, doní a·n Johan Paylarés, segons*
21 *apar damunt en la dita visita-*
22 *ció en dos lochs* ____ *XXX s. II d.* [q]

23 *Item, doní a·n Jachme des Castells, de*
24 *Leyda, especier, per medecines que*
25 *prenguí, segons apar en la dita visita-*
26 *ció* ____ *XVIII s.*

27 *Suma de pagina CLI s. XI diners*

14v,1 *Item, comprí per al molí del oli I*ª *do¦tzena⸮ de qua-*
2 *baços, que costaren* ____ *XVIII s.*

3 *Item, comprí pales per a la botigua del*

oli ??, que costaren — *VIII s.*

Item, comprí per a la dita botigua IIII bigues, que costaren — *IIII s.*

Item, loguí dos hòmens per fer les olives del monestir, foren hi dos dies, prenian XVIII diners quada dia quada hu, que monte — *VI s.*

Item, despenguiren los dits hòmens de companage[r] per dos dies — *XII d.*

Item, loguí dos hòmens per fer la multura e fer bel lo molí del oli, e foren hi dos dies, prenian XVIII diners quada dia quada hu, que monte — *VI s.*

Item, feien de mesió los dits hòmens de mesió per dos dies — *VIII d.*

Item, comprí per al molí del oli III ram⌊a⌋ls — *XII d.*

Item, loguí II hòmens per cobrir la botigua del holi, foren hi dos dies, prenian XII diners quada hu, que monte — *IIII s.*

Item, feien de mesió los dits hòmens per dos dies — *I s.* *II d.*

Item, doní a·n Pere Miró, per tenir lo molí del oli e per lo mul — *XXXVI s.*

Item, doní al fyll d·en Tarés, per portar l·aygua al dit molí — *XIII s.*

Item, me costaren III postes per a la botigua, que costaren, per a les portes — *VI s.*

Suma de pagina CIIII s. X diners

15r,1 *Despeses feytes en l·an mil CCCCXXXIII*
2 *de plegar les olives del monestir*

Primo, loguí en Bortolomeu ⌊Tarés⌋ per collir olives dos jornals, prenia XII diners quada dia, que monte — *II s.*

Item, loguí en Johan Paylarés, Jachme Enten-

ça, Bortolomeu Alòs, Arnau Astruch, prenian
XII diners quada hu, que monte ____ *IIII s.*

Item, loguí na Francesqua d·en Arnau Astruch, e na
Joana d·en G[uillem][1] Guitart, prenian VI diners quada
huna, que monte ____ *XII d.*

Item, loguí Francesch Alòs e·n Monquada, prenian
XII diners quada hu, que monte ____ *II s.*

Item, loguí na Francesqua d·en Arnau Astruch, e na Dol-
ça del mas, e na Joana d·en G[uillem][1] Guitart,
e la muyler de Bernat Carnicer, prenian
VI diners quada huna, que monte ____ *II s.*

Item, loguí Francesch Alòs e en Monquada per col-
lir, prenian XII diners quada I, que monte ____ *II s.*

Item, loguí altre dia na Dolça del mas, e
na Francesqua d·en Arnau Astruch, e na Qualasa,
la muyler de Bernat Carnicer, prenian VI diners,
que monte ____ *II s.*

Item, loguí altre dia Francesch Alòs e en
Monquada, prenian XII diners, que monte ____ *II s.*

Suma de pagina XVII s.

15v,1 *Item, loguí altre dia na Joana, na Dolceta*
del mas, na Francesqua d·en Arnau Astruch, prenian
VI diners quada huna, que monte ____ *I s. VI d.*

Item, loguí altre dia Francesch Alòs e en
Monquada, Jachme Regol, prenian XII diners,
quada hu, que monte ____ *III s.*

Item, loguí altre dia na Dolça del mas, na
Francesqua d·en Astruch, na Macia[na], prenian
VI diners, que monte ____ *I s. VI d.*

Item, loguí altre dia Francesch Alòs, en
Monquada, en Jachme Regol, Tamarit
Pedra, prenian XII diners, que monte ____ *IIII s.*

Item, loguí altre dia los damunt dits ho-
mes per collir les dites olives, prenian
lo dit loguer, que monte ____ *IIII s.*

Item, loguí altre dia na Francesqua d·en Arnau
Astruch, na Dolça del mas, na Joana,
na Qualasa, la muyler d·en Bernat Car-
nicer, na Maciana, prenian VI diners,
que monte _____ *II s.* *VI d.*

Item, loguí les damunt dites dones altre
dia, prenian lo damunt dit loguer, [s]*que*
monte,[s] *he na Sansona, que són sis, que mon-*
te _____ *III s.* *d.* [t]

Item, loguí altre dia na Dolça del mas,
na Francesqua, na Sansona, la muyler
d·en Bernat Carnicer, prenian VI diners, que mon-
te _____ *II s.*

Suma de pagina XXI s. VI diners

16r,1 *Despeses feytes en l·an de nostre*
seynor mil CCCCXXXIII

Primo, despenguí per tot lo mes de giner, carn
de la carniceria _____ *IIII s.* *VI d.*

Item, doní a madona la prioresa, per ela e per sa de-
xepla, per la pensió de Nadal pasat. _____ *XL s.*

Item, doní a madona Senmartina, per la pensió
del Nadal pa[sa]t. _____ *XX s.*

Item, doní a·n Pere Feyxa, misatge[u] *de casa,*
per IIII mesos que està·quí en casa _____ *XXXVIII s.*

Item, doní a·n Ramon d·¦Andora?¦, per I pareyll
de çabates que li comprí _____ *IIII s.*

Item, doní a la sua dona, per I pareyll
de çabates que li comprí _____ *II s.*

Item, doní a VII hòmens que podaren la vyna
damunt casa, per quada hu XII diners
que monte _____ *VII s.*

Item, doní a III hòmens que podaren la vyna
de Maylorques, a quada hu XII diners
que monte III s. _____ *III s.*

Item, doní a XIIII cavadós que cavaren la vyna

damunt casa, a quada hun XII diners, que
monte — *XIIII s.*

Item, doní a VI cavadós que cavaren lo
maylol daval casa, a quada hun
XII diners que monte — *VI s.*

Suma de pagina CXXXVIII s. VI diners

16v,1 *Item, doní a XI cavadós que cavaren la*
vyna de Maylorques, XIIII diners a qua-
da hun, que monte — *XII s.* *X d.*

Item, comprí II lliuras de cera per a la església,
a XV diners la lliura, que monte — *II s.* *VI d.*

Item més, comprí III lliuras e III unçes
de cera a for de XV diners per lliura, que monte — *IIII s.*

Item, comprí per a mi metexa dues alnes de
tela, per aneles de coll, que costaren — *VIII s.*

Item, comprí per a mi metexa huns tapins [v],
que costaren — *III s.*

Item, I pareyl de çabates — *I s.* *VIII d.*

Item, miga unça de filera [w] *bla¦va?¦* — *IIII d.*

Item, comprí IX alnes d·estopa, que costa-
va l·alna XIII diners, que monte — *X s.* *VI d.* [x]

Item, dues unçes de gingebre — *I s.* *I d.*

Item, comprí I^a lliura e miga de congre,
a XX diners la lliura, que monte — *II s.* *VI d.*

Item, comprí I^a olla, que costà — *VIII d.*

Item, dues oles petites, que costaren — *IIII d.*

Item, dues lliuras de aròs — *VIII d.*

Item, comprí d·en Johan Paylarés
III lliuras de cansalada a XIIII
diners la lliura, que monte — *III s.* *VI d.*

Item, comprí d·en Arnau Astruch V lliuras de can-
salada a XIIII diners la lliura, que monte — *V s.* *X d.*

Suma de pagina LVII s. V diners

17r,1 *Item, comprí d·en Pere Andreu, de Boyx, X lliuras de*		
2 *cansalada, a XII diners la lliura, que monte*	X s.	
3 *Item, comprí un pareyl de avarques a·n Pere Feyxa,*		
4 *misatge de casa*	I s.	VI d.
5 *Item, comprí dos pixels* [y] *de tera, que costaren*		VI d.
6 *Item, costà I*[a] *clau per al ostal, que costà*		X d.
7 *Item, comprí III cantes de tera negres per*		
8 *a portar aygua, que costava quada càn-*		
9 *ter VI diners, que monte*	I s.	VI d.
10 *Item, me costà la cota e lo mantell e*		
11 *un parell de puynetes e un pareyll*		
12 *de calces de custures, enfre tot*	VII s.	VI d.
13 *Item, costaren d·averies, enfre tot*	III s.	VIII d.
14 *Item, loguí a·n Toni Romeu per adobar lo forn del*		
15 *pa, fonch hi dos dies, que monte*	II s.	
16 *Item, loguí Entença per al dit forn dos*		
17 *dies, per adobar*	II s.	
18 *Item, loguí Antoni Romeu per cobrir lo ta-*		
19 *rat del forn, prenia XII diners*	I s.	
20 *Item, comprí miga lliura de pebre, que costaren*	I s.	VI d.
21 *Item, comprí gingebre, miga lliura, que costà*	III s.	II d.
22 *Item, despenguí carn per tot lo mes de*		
23 *febrer, de la carniceria*	IIII s.	
24 *Item, despenguí en tota la Quaresma*		
25 *pesqua salada e de fresqua*	VIII s.	
26 *Suma de pagina XLVII s. II diners*		
17v,1 *Item, doní a·n Benedito, per dos dies que·m aydà*		
2 *a gramar* [z] *lo cànem, prenia XVIII diners quada*		
3 *dia, que monte*	III s.	
4 *Item, doní a·n Bernat Carnicer, per dos dies que·m*		
5 *aydà a gramar lo cànem, prenia quada*		
6 *dia XVIII diners, que monte*	III s.	
7 *Item, doní a Salvador Bringuer, per dos dies*		

que·m aydà a spadar[aa] *lo cànem, prenia quada*
dia XV diners, que monte _____ *II s.* *VI d.*

Item, doní a·n Ramon Pedra, per III jornals
que·m aydà al clustro del cor, per quada dia
III s., que monte IX s. _____ *IX s.*

Item, doní a·n Johan Paylarés, per III jornals
que·m aydà al dit claustro, prenia quada dia
XVIII diners, que monte _____ *IIII s.* *VI d.*

Item, doní a·n G[uillem][l] *Qualàs, per dos jornals que·m*
aydà al dit claustro, prenia XII diners, que
monte _____ *II s.*

Item, doní Bernadet Playà, per dos jornals
que·m aydà al dit clustro, prenia XII diners,
que monte _____ *II s.*

Item, doní a Salvador Bringuer, per I jornal
que·m aydà al dit clustro, prenia XII diners _____ *I s.*

Item, doní a·n G[uillem][l] *Qualàs, per VII ¦c⁇roses de qua¦ne⁇s*
per al dit claustro, que costaren _____ *III s.*

Item, doní al dit en G[uillem][l]*, per dos jornals que·m*
aydà a cobrir lo estable e fer la
menjadora, prenia XII diners, que monte _____ *II s.*

Item, doní a·n Pere Romeu, per I jornal que·m aydà
al dit estable, que prenia XII diners _____ *I s.*

Suma de pagina XXXIII s.

18r,1 *Item, doní ha dos hòmens que·m tanquaren la vy-*
na de Maylorques e levar la venema,
que prenian XII diners quada hu, que monte _____ *II s.*

Item, despenguí per tot lo mes de abril, c[ar]n
de la carniceria _____ *III s.* *VI d.*

Item, doní a madona la prioresa e a sa dexepla,
per la porció de la Pasqua del dit an _____ *XL s.*

Item, doní a madona Senmartina, per la
porció de la dita Pasqua _____ *XX s.*

Item, despenguí carn de la carniceria per

[11] *tot lo mes de mag* — *IIII s.* *VI d.*

[12] *Item, despenguí carn de la carniceria*
[13] *per tot lo mes de jun* — *IIII s.*

[14] *Item, despenguí carn de la carniceria per*
[15] *tot lo mes de julioll* — *III s.* *VI d.*

[16] *Item, despenguí carn de la carniceria per*
[17] *tot lo mes de agost* — *IIII s.* *VI d.*

[18] *Item, me costaren les vynes de Quaneles, de po-*
[19] *dar e cavar e de mesió segons comte*
[20] *dat per lo balle* — *XIIII s.*

[21] *Item, comprí dos cafiços de calç per a fer*
[22] *les sordes*[ab] *de la clutra, que costà lo caf.*
[23] *VI s., monte* — *XII s.*

[24] *Item, doní a Francoy Quaset, per dos dies que·m aydà*
[25] *a escudir*[ac] *los nugés del monestir* — *II s.*

[26] *Item, doní a dos hòmens que·m tararen*[ad] *lo tarat del*
[27] *estable e dels granés, XII diners a quada hu* — *II s.*

[28] *Suma de pagina CXII s.*

18v,[1] *Item, doní a Bernat Playà, que·m aydà a levar la*
[2] *venema de la vyna damunt casa* — *XII d.*

[3] *Item, comprí per a casa I pareyl de sachs*
[4] *de bores de cànem, que costaren* — *XIIII s.*

[5] *Item, despenguí carn per tot lo mes de se-*
[6] *tembre de la carniceria, ab los faenés*
[7] *que metí en la paret de la església* — *V s.* *VI d.*

[8] *Item, doní a·n Bortolomeu Tarés, per VII jornals*
[9] *que·m aydà a fer lo forn del pa* — *IX s.*

[10] *Item, doní a son fyll, per dos jornals que·m aydà*
[11] *ab la mulla al dit forn* — *III s.*

[12] *Item, doní a·n Bortolomeu Tarés, per VI jornals*
[13] *que·m aydà a fer la paret de la església, pre-*
[14] *nia quada dia XVIII diners, que monte* — *IX s.*

[15] *Item, doní a son fyll, ⌊per VI jornals⌉ que·m aydà ab la mula*
[16] *per tirar les pedres a la dita obra* — *X s.*

Item, doní a·n Pasqual Guitart, per VI jornals que·m aydà a la dita obra — *VI s.*

Item, doní a Françoy Quaset, per V jornals que·m aydà a la dita obra — *V s.*

Item, doní Antoni Romeu, per III jornals que·m aydà a la dita obra — *III s.*

Item, doní a na Bringuerona Meleta, per III mesos que està·quí en lo monestir — *XV s.*

(Cancel·lat: *Item, despenguí carn*)

Suma de pagina LXXX s. VI d.

19r,1 *Item, despenguí carn de la carniceria per tot lo mes de octubre* — *II s. VI d.*

Item, I^a^ lliura de candeles de seu — *V d.*

Item, despenguí carn de la carniceria per tot lo mes de noembre — *II s. III d.*

Item, doní a madona la prioresa e per sa dexepla, per VI lliuras de cansalada — *VI s.*

Item, doní a madona Senmartina, per III lliures de cansalada del dit an — *III s.*

Item, doní a madona la prioresa e a sa dexeplla, per lo congre de Quaresma — *II s.*

Item, doní a madona Senmartina, per lo congre de Quaresma — *I s.*

Item, despenguí carn de la carniceria per tot lo mes de deembre — *II s. VIII d.*

Despeses feytes en lo dit an per plegar les olives del monestir

Primo, loguí en Bortolomeu Tarés dos jornals per collir les olives, prenia XII diners quada dia, que monte — *II s.*

Primo, loguí en Johan Paylarés, Jachme Entença, Bortolomeu Alòs, Arnau Astruch, prenian XII diners quada hu, que monte — *IIII s.*

Primo, loguí na Francesqua d·en Arnau Astruch, na Joa[na] d·en G[uillem][1] Guitart, prenian VI diners quada huna, que monte — *XII d.*

Suma de pagina XXVI s. X d.

19v,1 *Item, loguí Francesch Alòs e·n Monquada, prenian XII diners quada hu, que monte* — *II s.*

Item, loguí Francesqua d·en Arnau Astruch, na Dolça del mas, na Francesqua d·en Arnau Astruch, na Qualasa, la muyler d·en Bernat Carnicer, prenian VI diners quada huna, que monte — *II s.*

Item, loguí Francesc Alòs e·n Monquada, prenian XII diners quada hu, que monte — *II s.*

Item, loguí altre dia na Dolça del mas, na Francesqua d·en Arnau Astruch, na Qualasa, la muyler d·en Bernat Carnicer, prenian VI diners quada huna, que monte — *II s.*

Item, loguí altre dia en Francesch Alòs e·n Monquada per collir les olives, prenian XII diners quada hu, que monte — *II s.*

Item, loguí altre dia na Joa[na], na Dolça del mas, na Francesqua d·en Arnau Astruch, prenian VI diners quada huna, que monte — *I s. VI d.*

Item, loguí altre dia Francesch Alòs e·n Monquada, en Jachme Regol, prenian XII diners quada hu, que monte — *III s.*

Item, loguí altre dia Dolça del mas, na Francesqua d·en Astruch, na Maciana prenian VI diners quada huna — *I s. VI d.*

Item, loguí altre dia Francesch Alòs e·n Monquada, en Jachme Regol, en Tamarit Pedra, prenian XII diners quada hu, que monte — *IIII s.*

Suma de pagina XX s.

20r,1 *Item, loguí altre dia los damunt dits hòmens, prenian lo dit loguer, que monte* — *IIII s.*

[3] *Item, loguí altre dia na Francesqua d·en Astruch,*
[4] *na Dolça del mas, na Joa[na], na Qualasa,*
[5] *la muyler d·en Carnicer, prenian VI diners*
[6] *quada huna, que monte* _____ *II s.* *VI d.*

[7] *Item, loguí les damunt dites dones altre*
[8] *dia, prenian lo damunt dit loguer, que monte* _____ *II s.* *VI d.*

[9] *Item, loguí altre dia na Dolça del mas, na*
[10] *Francesqua d·en Astruch, na Sansona,*
[11] *la muyler d·en Carnicer, prenian VI diners qua-*
[12] *da huna, que monte* _____ *II s.*

[a] *data*: partida o partides d'un compte que indiquen les quantitats sortides, per oposició a les rebudes [*DCVB*] [b] *jaquir*: deixar [*DCVB*] [c] *estament*: estat [*DCVB*] [d] *aidar*: ajudar [*DCVB*] [e] *parlador*: sala o cambra en un edifici religiós, destinada a rebre-hi les visites i conversar-hi [*DCVB*] [f] *muig*: Mesura de capacitat per a líquids i àrids, molt gran, car passava de dos quintars [*DCVB*] [g] *for*: preu [*DCVB*] [h] Error, a 4 arroves per quintar, dona *LVII s. IIII d. i mig* [i] Error, a 4 arroves per quintar, dona *XLIII s. VIIII d.* [j] *traüt*: tribut [*DCVB*] [k] *canemós*: llavor de cànem [*DCVB*] [l] Ad lit.: *G⁰* [m] *burell*: llana negra o molt fosca de color [*DCVB*] [n] *baixar*: tallar o igualar el pèl dels draps de llana [*DCVB*] [o] Esmenat: abans de la cancel·lació de la l'entrada de la lín. 15 deia *LXXXVIII s. VI d.*; aquest import era correcte, però no el valor final, que hauria de ser *LXXI s. X d.* [p] *bruneta*: roba de llana tenyida, generalment de color fosc [*DCVB*] [q] Segons f. 1v, el total hauria de ser *XXX s. III d.* [r] *companatge*: allò que es menja amb el pa o endemés del pa [*DCVB*] [s] Cancel·lat [t] Esmenat, abans hi deia *II s. VI d.* [u] *missatge*: criat [*DIEC2*, *DCVB*] [v] *tapí*: sandàlia que duien principalment les dones i que era de tela fina amb una grossa sola de suro posada entre altres dues de cuiro [w] *filera*: flocadura? [x] Error, el resultat correcte és *IX s. IX d.* [y] *pitxell*: gerro amb broc per a servir aigua [*DCVB*] [z] *agramar, bregar*: batre i cascar el cànem amb l'agrama, per separar la canya del bri [*DCVB*] [aa] *espadar*: tupar el cànem o el lli amb l'espadella, després de bregar-lo, per fer-ne caure l'aresta [*DCVB*] [ab] *sorda*: cobertura de material posada sobre el rengle de teules adossat a una paret que puja més amunt que la teulada [*DCVB*] [ac] *escudir*: espolsar a cops, sacsar [*DCVB*] [ad] *terrar*: cobrir de terra [*DCVB*]

253

Tortosa, 28 juliol 1434

Salvaguarda concedida per la reina Maria, [esposa d'Alfons el Magnànim], a Nadal Botella, senyor dels castells de Miravall i de Millà. S'hi afirma que el monestir de Tragó pertanyia al terme de Millà, de manera que estaria sota la jurisdicció civil i criminal de dit Nadal Botella.

▸ P *RC*, reg. 3126, f. 57r–57v.

57r,20 (Epígraf:) *Proteccio et salvaguardia Natalis Botella* |21 *et castri de Millà.*

22 *Nos, Maria etcetera. Quamvis universi et singuli intra regii atque nostri fo-*
ventes imperii limictes |23 *incolarum, sub regiis sint proteccione et guidatico genera-*
liter constituti. Verumtamen, quia |24 *magis timeri solent que specialiter injunguntur*
quam que generaliter imparantur, cum presenti |25 *carta nostra ponimus, recipimus et*
constituimus vos, fidelem nostrum, Natalem Botella, cujus esse |26 *dicuntur castrum et*
locum de Miravall, situm infra vicariam Ilerdensem, et |27 *castrum de Millà, situm in-*
fra vicariam Balagarii, in cujus termino esse dicitur monasterium |28 *de Tragó, ordinis*
Cisterciensis, et dicta etiam castra et monasterium, cum hominibus |29 *et feminis ha-*
bitantibus et habitaturis in eisdem et terminis eorundem, et cum juri-|30*diccione civili*
et criminali et alia quacumque, et cum omnibus questiis, decimis, fruc-|31*tibus, red-*
ditibus, proventibus, et cum omnibus eorundem juribus et pertinenciis vobis et dicto
monas-|32*terio competentibus in eisdem, sub regiis atque nostris proteccione speciali,*
salvaguardia, gui-|33*datico et comanda. Itaque nullus, de dicti domini regis aut nostri*
confidens gracia vel amore, |34 *tentet, audeat vel presumat, vos, dictum Natalem, castra*
et monasterium supra dicta |35 *et habitatores in eis, aut aliqua de predictis, invadere, le-*
dere, capere, damnificare, |36 *injuriari, detinere, arrestare, marcare vel pignerare culpa*
crimine vel debitis ‖**57v**,1 *alienis, nisi in eisdem principales fueritis aut fuerint vel fide-*
jussorio nomine |2 *obligati. Nec etiam in hiis casibus nisi prius in vobis aut illis fatica*
inventa |3 *fuerit de directo* ⌊*et*⌋ *prout jus et racio hoc fieri permictant, nec alias vobis vel*
|4 *eis damnum vel malum in personis vel bonis facere vel inferre, aut* |5 *injuriam, of-*
fensam seu violenciam aliquatenus irrogare. Mandantes, per presentem, |6 *gubernatori*
generali ejusque vicegerente, vicariis, curiis, bajulis, judicibus, |7 *paciariis, ceterisque*
universis et singulis officialibus et subditis regiis atque nostris, |8 *et dictorum officialium*
loca tenentibus, presentibus et futuris, quatenus proteccionem, custodiam |9 *guidaticum*
et comandam nostram hujusmodi teneant firmiter et observent, faciantque |10 *ab omnibus*
inviolabiliter observari, eaque solenniter publicari voce preconis |11 *in civitatibus, villis*
et locis juridiccionum eis comissarum quociens inde |12 *pro vestri parte fuerint requisiti.*
Nec non in castris, monasterio, domibus |13 *et aliis hereditatibus ubi expedierit penones*
regales erigi et aponi in sig-|14*num proteccionis hujusmodi et ut omnibus ipsam melius*
innotescant, et non |15 *contra faciant vel veniant, nec aliquem contra facere vel venire*
permictant |16 *aliqua racione. Quicunque, autem, ausu ductus temerario contra premissa*
vel aliquod |17 *premissorum facere seu atentare presumserint, iram et indignacionem re-*
giam atque nostram |18 *ac penam duorum milium florenorum auri de Aragonia tociens*
quociens contrafactum |19 *fuerit se noviter ipso facto absque remedio aliquo incursurum,*
damno illato primitus |20 *et plenarie restituto. Adiicimus, tamen, quod vos et quilibet*
ex predictis eisdem casibus atque |21 *raciones in penam presentis proteccionis censeamini*
incidisse in quas quicumque alii vos |22 *aut alios supra dictos offendentes inciderent ipso*
facto, ut utr⌊*iu*⌋*que equalitas observetur.* |23 *In cujus rei testimonium presentem fieri*
jussimus, regio sigillo minori inpendenti |24 *munitam.*

Data Dertuse, die vicesima octava julii, anno a Nativitate Domini |[25] *millesimo CCCC^{o}XXXIIII°, regnique dicti domini regis XVIIII°, de Ortigiis regens.*

Guilelmus Bernardus de Brugada, |[26] *mandato regine, factum per cancellarium r*|*egis*⸮. |[27] *Probatum.*

254

Vallverd i Tragó, 18 març 1437

Acord de l'abadessa i monestir de Vallverd amb els veïns de Tragó sobre la compra del feu o castlania que estava en poder de Bernat d'Olzinelles. Els veïns de Tragó es fan càrrec del preu de la compra, que era de 6 200 sous jaquesos. A canvi, el monestir de Vallverd es compromet a mantenir per sempre més la quèstia en 300 sous jaquesos anuals i en rebaixar aquest import a 10 lliures, és a dir 200 sous, durant els propers set anys. També s'estableixen certes rebaixes en els serveis que els veïns de Tragó han de prestar al monestir.

▸ O M 1019.20. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Carta de la concòrdia de la abbadessa ab la villa sobre la callania, que era d·en Olzinelles.* 2. *Sobre lo feu comprat* (cancel·lat: *per*) *de mossèn Bernat de Olzinelles, lo qual paga la vila de Tregó, e lo que és tengut de servar lo castlà del dit loch.* 3. *Ací se prova com los de Tragó fan CCC s. de quístia quiscun any. 1437.* 4*. *Quístia de Tragó. CCC s..* 5. *N 10, Cal 49.* 6. *Leg 661/32.* 7. *N° 126.*

α Segle XVIII : Ru 10.

β Segle XVIII, *ex* α : Ru′ 10.

A Segle XVIII : Rx 10.

a 1988, J. M. Cots : Co 121.

[1] *In*[a] *Dei nomine amen. Noverint universi quod nos, Aldonza de Montagut, abbatissa, Tecla d·Espés, priorissa, Aldonza Carniçera, segristana, Johana Figuera et Johana Avinyona, moniales monasterii Vallis Viride, alias* |[2] *nuncupati de Tragó, omnes congregate et convocate ad sonum squille, ut moris est capitulum congregari, in domo vulgariter dicta lo capítol ipsius monasterii de Tragó sive Vallis Viridi, capitulantes et capitulum* |[3] *facientes ac celebrantes causa et racione infra scriptis, parte ex una;*

Et nos, Arnaldus Struch, bajulus, Johannes Navarra, Bartholomeus Fontova, jurati anni presentis, Guillermus Guitart, Petrus Vilba, Johannes Playà, Petrus |[4] *Terés, Arnaldus Gesser, Salvator Ferrer, Bartholomeus d·Alòs, Castelló Oger, Jacobus Casse*[*t*][b]*, Petrus Miró, Anthonius Romeu, Tamaritus Pedra, Benedictus dels Manyes, Jacobus Oger, Bernardus de Castellsén, nomine suo proprio* |[5] *et, ut asserto, curatori filiorum Guillermi Guitart, Jacobus Beçó, Bernardus Playà, Johannes Payllarés, minor, Johannes Playà, Bartholomeus Terrés, Petrus Martí, Petrus Rigol, Guillermus Calàs, Anthonius de Puigalt, Monçonus* |[6] *de la Torre, Bernardus de la Torre, Bernardus Romeu,*

et Paschasius Guitart, omnes habitatores loci predicti de Tragó, congregati et convocati voce Petri Miró, nuncii sive preconis dicti loci, in platea ipsius loci, ubi consilium generale |[7] solitum et assuetum est convocari et congregari, consilium facientes ut major et sanior pars ipsius loci, prout superius nominati asserebant michi, infra scripto notario, dicebant, parte ex altera;

Racionibus infra scriptis et non |[8] alias, confitermur et recognoscimus, una pars nostrum alteri et nobis ad invicem, quod subscripta capitula fuerunt super arrendamento infra scripto per et inter nos, dictas partes, inhita et concordata ac in romancio ordinata, quorum |[9] capitulorum tenor sequitur prout ecce:

En lo beney nom de Jesús e de la sua beneyta mare amén. Capítols fets e fermats entre la reverent abbadessa del monestir de Tragó e son covent, e la universitat de la vila |[10] de Tragó e singulars de aquella, en e sobre la compra fahedora del feu que mossèn Bernat d·Olzinelles ha e possehex sobre lo dit loch de Tragó.

E primerament és concordat entre les dites parts que la dita vila de |[11] Tragó promet donar e pagar a la dita reverent abbadessa e covent tot ço e quant lo dit feu o carlania del dit mossèn Bernat d·Olzinelles costarà, e si sensal se·n manlevarà, axí la proprietat com los fruyts, penes, salaris |[12] e despeses prometen donar e pagar e servar indempne a la dita reverent abbadessa e covent de Tragó fins a compliment del dit preu del qual la dita abbadessa e covent se avindrà ab lo dit mossèn Bernat d·Olzinelles.

Item, |[13] és avengut e concordat entre les dites parts que la dita reverent abbadessa e son covent fa de present gràcia special de la quèstia que la dita vila e singulars de aquella, per contemplació e sguart de la gràcia o donació que la dita vila |[14] fa a la dita abbadessa e covent, ço és, que ara e per tots temps la dita abbadessa e covent fa gràcia special de la quèstia que la dita vila fa a la dita abbadessa e covent, la qual és quèstia de merçè, que la dita |[15] vila no sie tenguda per mill temps de fer quèstia sinó de trehents sous Jaquesos, e de aquí avant ara ni en esdevenidor no puxa de aquí avant pugar, e açò per esguart de la dita donació del preu de la carlania |[16] la qual la dita vila ha promesa pagar a la dita reverent abbadessa e covent. Axí entès, emperò, que si en temps esdevenidor la abbadessa que huy és o en esdevenidor serà movie alguna qüestió en la |[17] dita gràcia de quèstia de merçé, ço és que volgués lançar major quèstia de trehents sous Jaquesos amunt, que en aquell cars la dita vila e singulars de aquella se puguen retenir vers ells la dita carlania |[18] e no sien tenguts de respondre de la renda de la dita carlania sinó en lo dit cars, ço és, que la quèstia no puxe pugar de de trehents sous ensús.

Item, és avengut e concordat entre les dites parts que la |[19] dita reverent abbadessa e son covent que ara són e per temps seran fan gràcia special als habitadors de la dita vila de Tragó e singulars de aquella qui ara són e en esdevenidor seran que axí de les servituts que la dita |[20] vila o singulars de aquella fan a la dita abbadessa

com a la dita carlania, ço és servituts de gallines, joves, càrrechs e batudes, blats de servey e mallals de vi, quèstia del feu o altres qualsevol servituts de la dita senyora |[21] e carlania, de les quals totes coses la dita abbadessa e covent los fa gràcia special, exceptat de sensals e delmes.

Item, és avengut e concordat entre les dites parts que la dita abbadessa e covent, per esguart de les |[22] despeses que la dita vila de Tragó e singulars de aquella sostenen per rahó de les dites compra et maleuta[c]*, que la dita abbadessa los fa gràcia special que, de la dita quèstia de trehents sous ja dessús nomenada |[23] de aquests set anys primés venidors e contínuament comptadós, la dita vila ne singulars de aquella no sien tenguts a la dita abbadessa pagar sinó deu liures Jaqueses, e aquelles la dita vila e singulars |[24] de aquella promet donar e pagar a la dita abbadessa gitades dins los dits set anys, e no pus, dins los quals set anys los dits habitadors que huy són, e en esdevenidor seran, prometen haver quitat |[25] los dits sis milia docents sous ensemps ab los fruyts que són preu de la dita carlania. E si no·u havien fet, que vagen a·llur càrrech e sien tenguts de pagar a la dita abbadessa e covent los dits trehents |[26] sous Jaquesos de quèstia segons dessús és dit.*

Item, és concordat que per esguart com la dita abbadessa fa gràcia de totes batudes, joves e càrrechs, que tots los habitadors de la dita vila li sien tenguts de ajudar quiscun any los |[27] qui bèstia tindran un jorn l·om ab la bèstia. E lo qui no tendrà bèstia, un jornal sens de bèstia, e que la dita abbadessa los haja a·fer la messió e donar per bèstia dos almuts de civada.

Item més, és concordat |[28] que la dita vila promet guardar e servar indempne a la dita abbadessa e covent de tot dany e dampnatge e interesses que vingués a la dita abbadessa per rahó de la manleuta[d] *o ferma que han feta en los dits sis |[29] milia e doçents sous que són manlevats a la compra del dit feu.*

E per tot açò atendre e complir, quiscuna de les dites parts prometen e juren en poder del notari e obliguen tots lurs béns, ço és, la vila tots los |[30] béns de la universitat e singulars, e lo monestir totes lurs rendes, drets, béns e joyes del dit monestir.

Item, la dita abbadessa e covent promet fer fermar en los presents capítols lur major, ço és aquell qui |[31] és major a les dites abbadessa e covent, dos anys aprés ferma de·ls presents capítols, comptant contínuament del dia que·s fermen los presents capítols.

Et sich, nos, dicte partes, laudantes, approbantes et confirmantes pre-|[32]inserta capitula et omnia et singula in eis et quolibet ipsorum contenta et specifficata, et renunciantes excepcioni rei modo predicto non esse, et excepcioni doli mali et accioni in factum, et omni alii juri hiis obviam venienti, gratis |[33] et ex certa sciencia convenimus et bona fide promittimus, una pars nostrum alteri et nobis ad invicem, quod omnia et

singula in dictis capitulis et uno quoque ipsorum contenta et specifficata complebimus et attendemus pars parti ad invicem, |[34] sciliçet, utraque pars nostrum in quantum ipsam partem tangunt juxta mentem, formam, seriem et tenorem dictorum capitulorum, et contra ea non faciemus vel veniemus aliquo jure, causa vel eciam racione. Et hoc facere promittimus et attendere, una |[35] pars nostrum alteri ad invicem, sub pena centum librarum monete Jaccensium. Que pena tociens comittatur quociens contra factum fuerit, et casu que comittatur, illi parti nostrum que predicta tenuerint et observaverint totaliter adquiratur. Qua, quidem, |[36] pena predicta, comissa vel non, soluta vel non, petita et exacta vel non, aut graciose remissa vel non, semel aut pluries, nichilominus predicta omnia et singula rata maneant perpetuo atque firma, eorumque observacioni nos, dicte partes, et |[37] nostri efficaciter teneamur, et astringamur. Ultra quam, quidem, penam predictam, promittimus, una pars nostrum alteri ad invicem, quod restituemus et emendabimus nos ad invicem omnes et singulas missiones, sumptus, dampna et interesse si quas vel si que |[38] alterutram partem nostrum opportuerit facere vel modo aliquo sustinere in defectu, mora seu culpa alterius partis nostrum non complentis et seu non observantis predicta, super quibus missionibus, dampnis et interesse credamur illi parti |[39] nostrum que eas vel ea fecerit aut sustinuerit plano et simmplici verbo, nullo alio probacionum genere requisito.

Et pro hiis complendis et firmiter observandis nos, dicte partes, obligamus, scilicet, utraque pars nostrum alteri ad invicem, |[40] omnia bona nostra et dicti monasterii, dicteque universitatis et singularium ejusdem, mobilia et inmobilia, ubique sint habita et habenda, renunciantes quantum ad hec legi sive juri dicenti quod "pena semel exacta amplius peti seu |[41] exhigi non possit" et omni alii juri hiis obvianti. Et ut predicta omnia et singula majori gaudeant firmitate, non vi nec dolo sed sponte, juramus nos, dicte partes, et quilibet nostrum in solidum singulariter et distincte |[42] in animas nostras et cujuslibet nostrum per dominum Deum et ad sua quatuor evangelia, manibus nostris propriis et cujuslibet nostrum tacta, predicta omnia et singula supra dicta et in dictis capitulis specifficata attendere, |[43] complere, tenere et observare, ac in nullo contra facere vel venire aliquo jure, causa vel eciam racione. Hec, igitur, omnia et singula supra dicta facimus, paciscimur et promittimus nos, dicte partes, scilicet, utraque pars nostrum a se dicta et promissa |[44] alteri ad invicem, nec non et notario infra scripto tanquam publice persone pro utraque parte nostrum et pro aliis eciam personis omnibus quarum intersit legitime stipulanti et recipienti. Novissime volumus nos, dicte partes, quod de hiis fiat |[45] utrique parti nostrum tot quot voluerit et petierit publica instrumenta per notarium infra scriptum.

Actum est hoc in monasterio et locho de Tragó, diebus et anno infra scriptis.

Sig+++++++++++++++++++++++++na nostrum, Arnaldi |[46] Astruch, Johannis [N]avarra[d], Bertholomei Fontova, Guillermi Guitart, Petri de Vilba, Johannis Playà, Petri Terés, Arnaldi Gesser, Salvatoris Ferrer, Bartholomei d·Alòs, Castilionis Oger, Jacobi Casset, Petri Miró, |[47] Anthoni Romeu, Tamariti Pedra, Benedicti Manyes, Jacobi Oger,

Bernardi de Castellsén, Jacobi Beçó, Bernardi Playà, senioris, Johannis Payllarés, minoris dierum, predictorum, qui in posse Bartholomei Pastoris, notarii publici |[48] *subscripti, predicta facimus, firmamus et juramus die decima octava mensis marcii anni a Nativitate Domini millesimi quadringentesimi tricesimi septimi, presentibus pro testibus discreto Anthonio Calbera, presbitero, et Bernardo Playà,* |[49] *junioris, degentibus in locho de Tragó, ad hec voccatis et rogatis.*

Sig++++++++++*na Johannis Playà, Bartholomei Terés, Petri Martí, Petri Rigol, Guillermi Calàs, Anthonius de Puigalt, Monçoni de la Torre, Bernardi de la Torre, Bernardi* |[50] *Romeu, et Paschasii Guitart, qui die predicta in posse Guillermi d·Alçamora, presbiteri et rectoris loci predicti de Tragó, discretis Arnaldo* |[51] *de Capdevila et Anthonio Calbera, presbiteris ad hec voccatis, adhibitis pariter et electis, prout idem Guillermus Alçamora, rector qui supra, michi, dicto notario, dixit et verbo asseruit, et alias, ego, dictus Bartholomeus Pastor,* |[52] *notarius qui supra, firmam predictorum non attestor nec aprobo nisi per auditum ipsius rectoris, ut supra dicitur, protestans expresse quod per infra scriptam clausuram non intendo claudere nissi ea que vidi et in hiis quibus presens fui.*

[53] *Sig*+++++*na nostrum, Aldonze de Montagut, abbatisse, Tecle d·Espés, priorisse, Aldonze Carniçera, sacristane, Johanne Figuera et Johannete Avinyona, monialium predictarum, qui, in posse dicti et infra scripti notarii, predicta* |[54] *deligencia domine abbatisse, predicta facimus, firmamus et juramus, die predicta decima octava mensis marcii anni millesimi quadringentesimi tricesimi septimi, presentibus discretis Anthonio Calbera et Arnaldo Capdevila, presbiteris,* |[55] *pro testibus ad hec voccatis specialiter et rogatis.*

[56] *Sig*(signe)*num mei, Bartholomei Pastoris, vicini Ilerde, regia auctoritate per totam terram et dominacionem illustrissimi domini Aragonum regis notarii, qui predictis omnibus et singulis, una cum prenominatis testibus, ut supra dictum est et non alias, interfui,* |[57] *eaque in hanc publicam redigendo formam per alium scribi feci requisitusque clausi.*

[a] Inicial adornada [b] Ad lit.: *Casser* [c] *manlleuta*: manlleu, fermança [*DCVB*] [d] Ad lit.: *Ravarra*

254 bis

3 setembre 1439

Fra Gil de Molina, visitador de l'orde del Cister en tots els dominis del rei d'Aragó, visita el monestir de Vallverd, on troba a faltar informació sobre els comptes d'ingressos i despeses. Davant d'això, fa una relació dels deutes existents a favor i en contra del monestir i de les quantitats de blat i altres provisions que hi havia en ell en aquell moment. També s'inclouen els comptes

de l'any 1440, que van ser anotats per la priora Tecla d'Espés i continuen fins al juny de 1441.

▸ O Madrid, *Archivo Histórico Nacional*, sec. Clero, L. 13637.

Seguim el següent ordre de lectura (folis): 9–13, 21–28, 31–32.

A l'última columna usem sistemàticament l'abreviatura *d.* en lloc de *diners*. També en l'última columna, quan l'original escriu, per exemple, *caf. X fan.*, és a dir, zero cafiços i X faneques, nosaltres transcrivim simplement *X fan.*

Declaració del visitador:

9r,1 *Digous a III del mes de setembre, ayn mil CCCCXXXVIIII, nos, fra Gili* |2 *de Molina, batxeler en leys, monge de Poblet, del orde de Cistell,* |3 *visitador e reformador generall de tots los monestís, així de* |4 *hòmens com de dones, del dit orde en tot lo regne e senyoria* |5 *del senyor rey d·Aragó, per lo capítoll generall del dit orde ab ple-* |6*nària potestat instituït e deputat per los molts e reverents* |7 *pares abbats de Poblet, de Santes Creus e de Santa Fe, vesitadors* |8 *e reformadors principals per lo dit capítoll generall en los regnes* |9 *e senyories del senyor rey d·Aragó e de Navarra, personalment* |10 *vesitant lo monestir de Santa Maria de Valvert, del dit orde e del* |11 *abbadiat d·Àger, per ço com trobam que la molt reverent madona* |12 *Aldonça de Muntagut, abbadessa del dit monestir, no avia fet ne* |13 *escrit ne donat en compte los diners, rendes, blats, oli ne altres* |14 *homolume[n]ts que avia rebuts, regits ne administrat, [des] de XX del* |15 *mes de mayg, ayn mil CCCCXXX e dos, fins al present dia da-* |16*munt scrit, per tant, per la present scriptura no avem pogut* |17 *possar nenguna certitut, difinició ne declaració de les* |18 *cosses per la damunt dita abbadessa en l[o] damunt dit temps re-* |19*budes, regides ne administrades. En però, avem trobat e ga-* |20*quit*[a] *lo dit monestir en l·estament*[b] *que·s seguex:*

Deutes que són deguts al dit monestir

21 *Primo, deu en Borthomeu Terés, del loch de Tragó, per raó*
22 *de VI faneques de forment que fa al dit monestir*
23 *quiscun ayn de trahut, són degut[s] dos ayns* _____ *I caf. de forment*

24 *Item, deu Francesch d·Alòs, del loch de Boyx, per la trahut*
25 *que fa al dit monestir, forment, I caf. I^a^ fanequa* _____ *I caf. I^a^ fanequa*

26 *Item, deu Bernat de Leyda, per raó del trahut que fa*
27 *al dit monestir, avalant de major quantitat,*
28 *la qual fa al dit monestir, forment, IIII faneques* _____ *IIII faneques*

9v,1 *Item, deu n·Agramunt de Caneles, lo qual fa de*
2 *trahut al dit monestir, forment, VI faneques* _____ *VI faneques*

[3] *Item més, deu el matex, per la raó damunt dita,*
[4] *ordi, VI faneques* _____ *VI faneques*

[5] *Item, deu Avinou d·Alòs, de Caneles, per lo trahut*
[6] *que fa al dit monestir, forment, VI faneques* _____ *VI faneques*

[7] *Item més, deu el matex, per la dita raó, ordi, VI*
[8] *faneques* _____ *VI faneques*

[9] *Item, deu Johan Casset, de Caneles, per lo traüt*
[10] *que fa al dit monestir, avalant de major*
[11] *quantitat, forment, VI faneques* _____ *VI faneques*

[12] *Item, deu ordi, per la damunt dita [raó], XII faneques* _____ *XII faneques*

[13] *Item, deu en Turch de Stopanyà, per raó del aren-*
[14] *dament de la Torre de Salçes, forment,*
[15] *I caf. VII faneques e IIII almuts* _____ *I caf. VII faneques*
IIII almuts

[16] *Deutes de plat*[sic] *prestat del ayn mil*
[17] *CCCCXXXVIII*

[18] *Primo, deu en Bortomeu Fontova, forment, VI*
[19] *faneques* _____ *VI faneques*

[20] *Item, deu en Johan Navarra, V faneques de for-*
[21] *ment* _____ *V faneques*

[22] *Item més, deu en Benito, forment, IIII faneques* _____ *IIII faneques*

[23] *Item més, deu Jacme Beçó, forment, III faneques* _____ *III faneques*

[24] *Item més, deu Bortomeu d·Alòs, forment, VI faneques* _____ *VI faneques*

[25] *Item més, deu na Calàs, forment, IIII faneques* _____ *IIII faneques*

[26] *Item més, deu Pere Miró, forment, VII faneques* _____ *VII faneques*

10r,[1] *Item més, deu en Tamarit Pedra, forment, VI faneques* _____ *VI faneques*

[2] *Item, deuen en Bortomeu Fontova e·n Bortomeu d·Alòs, per en Johan*
[3] *Playà, forment, IIII faneques* _____ *IIII faneques*

[4] *Item, deu en Casteylló Auger, mestura, VI faneques* _____ *VI faneques*

[5] *Item, deu en Bernat de Castellsent, forment, V faneques* _____ *V faneques*

[6] *Item més, deu en Johan Navarra, forment, IIII faneques* _____ *IIII faneques*

[7] *Item, deu Francoy Casset, forment, VIIII faneques* _____ *VIIII faneques*

Deutes deguts per lo dit monestir

Item, deu lo dit monestir al rector de Tragó, per raó de les misses que diu al dit monestir, ço és per lo present ayn, L s. — *L s.*

Item més, deu lo dit monestir a madona la prioressa e a sa dexepla, per la piatança de Paschua pus·propassada XXXVII s. — *XXXVII s.*

Item més, deu lo dit monestir a·n Arnau Baró, per una ⌊mula⌉ que vené al dit monestir, XXXVII florins — *X florins*

10v,1 *Lo blat qui és stat atrobat*
2 *en lo monestir, oli e vi*

Item, fonch atrobat en vexel, forment, II caf. — *II caf.*

Item més, fonch trobat en un graner primer, prop·la porteta, forment, VIII caf. — *VIII caf.*

Item més, en l·altre graner, mestura, IIII caf. VIII faneques — *IIII caf. VIII fan.*

Item més, ordi en una caxa, I caf. VI faneques — *I caf. VI fan.*

Item més, civada, II caf. IIII faneques — *II caf. IIII fan.*

Item, vi, quatre muygs poch més ho menys — *IIII muygs*

Item, oli, poch més ho menys III quintàs — *III quintàs*

Item, la abbadessa, dues monges, una scolana, una fadrina

Item, un parell de mulles, la una roga de III ayns, e l·altra negra de V ayns, e un missatge[c]

Comptes posteriors a la visita, fins a juny de 1441:

11v,1 *Libre de rebudes feytes per madona Tecla*
2 *d·Espés, prioresa del monestir de madona*
3 *Sancta Maria de Valvert, del mil CCCCXL*

Primerament, rebé la damont dita prioresa la quístia del loch de Tregó, cent LXX — *CLXX s.*

Item, rebé la damont dita prioresa, per rahó de III aroves de cànam que vené a for de

[8] *IX s. per arova, que monten XXVII s.*	*XXVII s.*	
[9] *Item, rebé la damont dita prioresa del del-* [10] *me de Tartareu de vi, que ere dos cantes*	*II s.*	*IIII d.*
[11] *Item, rebé la damont dita prioresa, per rahó* [12] *de carnalage de una caba[na]* [d] *d·Eril per lo* [13] *terme de Tregó e de Salavert que passà*	*XX s.*	
[14] *Item, rebé la damont dita prioresa, per mans* [15] *d·en Jachme Oger per rahó de un terç* [16] *de terme que havien venut a pastos o ca-* [17] *banes, toquen a sa part X s.*	*X s.*	
[18] *Item, rebé la damont dita prioresa, del rec-* [19] *tor de Tregó per rahó de I fareginal que* [20] *fa XX diners sensals*		*XX d.*
[21] *Item, ha rebut la dita prioresa, per rahó de* [22] *una galina que fa al monestir sensal*		*XX d.*
12r,[1] *Item, rebé la dita prioresa, per resta de quístia* [2] *per mans d·en Jachme Oger, [la] qual el de-* [3] *vie de temps passat, XVI s. VI diners*	*XVI s.*	*VI d.*
[4] *Item, rebé la dita prioresa, per dos quintals* [5] *de oli que vené ha for de XXX s. per quin-* [6] *tal, que monte LX s.*	*LX s.*	
[7] *Item, rebé la dita prioresa del balle de Cane-* [8] *les per rahó de sensal que fa al dit mo-* [9] *nestir XXVI s.*	*XXVI s.*	
[10] *Item, ha rebut la damont dita prioresa, per* [11] *lo sensal que fa n·Alòs al monestir*	*III s.*	
[12] *Item, ha rebut la damont dita prioresa,* [13] *per rahó de una cabana de Casteylló,* [14] *que passà per lo terme, per carnalage*	*XV s.*	
[15] *Item, rebé la damont dita prioresa, per rahó* [16] *de una cabana que passà per lo terme, per lo* [17] *carnalage, here la dita cabana de Alma-* [18] *ceyles*	*XVI s.*	
[19] *Item, rebé d·en Bernat de Castelsent, balle,* [20] *per rahó de I cabrit que vené, de del-*		

[21] *me, II s. VI diners* — *II s. VI d.*

12v,1 *Item, rebé la dita prioresa, per mans del balle de*
[2] *Salavert, per rahó de carnalages XIII s. VIII diners* — *XIII s. VIII d.*

[3] *Item, rebé la dita prioresa del balle de Can[e]les*
[4] *per lo delme de cabrits e de anyels XXVII s.*
[5] *V diners* — *XXVII s. V d.*

[6] *Item, rebé la dita prioresa per mans d·en Bernat*
[7] *de Leyda, per rahó de un sensal que fa al*
[8] *monestir quiscun ayn* — *V s.*

[9] *Item, ha rebut la damont dita prioresa d·en*
[10] *Francesch de Alòs* — *V s.*

[11] *Item, rebé la dita prioresa de la cabana d·E-*
[12] *ril, per rahó de carnalage* — *XXX s.*

[13] *Item, rebé la dita prioresa, per un quintal d·oli que*
[14] *vené ha dos hòmens de Roda per preu de XL s.* — *XL s.*

[15] *Item, rebé la dita prioresa, per morques que vené*
[16] *ha·n Bertholomeu Baró, V s.* — *V s.*

13r,1 *Item, han restat dels dinés de·na Valla, per ço de Ca-*
[2] *n[e]les, XXXI s.* — *XXXI s.*

[3] *Item, romanen en resta d·en Francesch d·Alòs, del*
[4] *loch de Salavert, V s.* — *V s.*

[5] *Item, romanen en resta d·en Bernat de Leyda* — *V s.*

[6] *Item, romanen en resta d·en Alòs, de la vila de Tre-*
[7] *gó, III s.* — *III s.*

[8] *Item més, rebé la prioresa de la ⌊cuylata⌉ del oli dels*
[9] *holivés del monestir, VIII quintals* — *VIII quintals*

[10] *Item més, rebé d·altra part, per rahó del delme de la*
[11] *vila, és a·ssaber, oli III quintals* — *III quintals*

[12] *Item, de la vasa del molí del oli e de multura,*
[13] *rebé en oli, és a·ssaber, IIII quintals* — *IIII quintals*

[14] *Item més, rebé de Monsonet Tarés, per rahó de sen-*
[15] *sal que fa al monestir, oli, és a·ssaber* — *una arrova*

[16] (Cancel·lat: *Totes aquestes restes són del Nadal passat*)

Item més, rebé d·altra part d·en Salvador Farrer,
per rahó de sensal que fa al dit monestir ____ *I^a arrova*

21r,1 *Libre de dates feytes per na Tecla*
d·Espés, prioresa del monestir de Val-
vert, bosera del an del MCCCCXL

Primerament, pose en data la dita prioresa que logà
III hòmens per ha gramar lo cànam, prenie quiscú
per son jornal XVI diners, que monten ____ *IIII s.*

Item, loguí dos hòmens per spadar lo dit cànam,
prenie quiscú per son jornal ⌊XVIII diners⌋, que monten ____ *III s.*

Item, conprí una sàrria per obs del monestir, que
costà ____ *IIII s. I d.*

Item, conpré dos pixels per obs del dit mones-
tir, que costaren ____ *XII d.*

Item, I cabaç gran per obs del dit mones-
tir, que costà ____ *XIIII d.*

Item, conprí I garbel d·espart per porgar ci-
vada, que costà ____ *XII d.*

Item, I libre de paper per escriure les rebudes
o les dates, que costà ____ *XII d.*

Item, una manada per lavar los vexels, que costà ____ *III d.*

21v,1 *Item, conprí carn per als hòmens que portaren lo delme*
de Salavert ____ *V d.*

Item, loguí una dona per porgar III sama-
des de forment per obs de farina, prenie ____ *VIII d.*

Item, doné ha·n Johan Casset, com hanà a la
fira de Balaguer per vendre lo cànam, per
sa messió ____ *VII d.*

Item, loguí III hòmens per adobar lo solament [e]
de la església, prenien per son jornal los dos
XX diners e lo hu XII diners, que monten ____ *IIII s. IIII d.*

Item, en l·altre dia foren a la dita hobra
los damont dits, prenien per son jornal axí
com desús ____ *IIII s. IIII d.*

Item, logué altre home per la dita hobra, prenie _____ *XII d.*

Item, en l·altre dia logué tots los desús dits
hòmens per la dita hobra al for damont dit _____ *V s. IIII d.*

Item, despengueren de conpanatge los da-
mont dits en los III dies a la dita obra _____ *XII d.*

Item, loguí ha·n Paschual Guitart e Jachmet
d·Entença per cobrir lo forn e per tornar[f] *la*
paret del forn, prenien de loguer ha dos dies _____ *IIII s.*

22r,1 *Item, loguí ha·n Benedito de los Mahnyos*
e ha Jachme d·Entença per fer pals per
cobrir lo forn, prenie quiscú XII diners,
que monte _____ *II s.*

Item, conprí per als hòmens que tiraren[g] *la terra*
al molí del oli, despengueren de carn _____ *XVIII d.*

Item, despenguí en l·endemà per los hòmens que
pujaren la terra en lo tarrat del molí del
oli e de la botigua del oli, carn _____ *XVIII d.*

Item, despengueren de carn los que adobaren
lo forn _____ *IIII d.*

Item, loguí ha Benedito dels Mahnyos e ha
Jachme d·Entenza, per fer pals per obs del
monestir, prenie quiscú per son jornal XII
diners, que monten _____ *II s.*

Fi al mes de setembre
Comence lo mes de oc-
tubre

Item, conprí II liures de seu per enseuar
les tones, costaren X diners _____ *X d.*

22v,1 *Item, conprí per obs del rector e del*
escolà, per dos dies que vingueren dir mis-
sa al monestir _____ *IIII d.*

Item, conprí per los hòmens que anaren vene-
mar la venema de Tartareu, carn _____ *IIII d.*

Item, loguí una dona per porgar dos cafi-

ços de formen t per obs de farina, prenie per
son jornal ____ *VIII d.*

Item, aquel dia matex conpré carn per obs
de la casa ____ *IIII d.*

Item, logué ha venemar ha·n Johan Playan
e ha·n Paschual Guitart, prenien per son jor-
nal XII diners quiscú, que monten ____ *II s.*

Item, per son conpanage e del rector e l·es-
colà que havien dit missa, per son conpanage ____ *VI d.*

Item, logué dos hòmens per traure la er-
metat[h] *e broça del ferreginal del forn,*
prenien per son jornal XII diners, que monten ____ *II s.*

Item, haguí tota una semmana Paschual
Guitart e Johan Playà per fer los portals
del forn e per traure d·ermetat lo faregi-
nal, prenie quiscú XII diners, que monten ____ *XII s.*

23r,1 *Item, loguí ha Benedito dels Mahmyos ab los*
bous per laurar lo dit ferriginal, prenie per
son loguer e dels bous ____ *III s.*

Item, despenguerен de conpanage los damont
dits obrés ensemps ab lo rector e l·escolà
que havien dit missa ____ *I s.*

Item, loguí Jachme d·Entença per les tones ha
lavar, prenie per son jornal ____ *XVIII d.*

Primo, lo mes de nohembre

Item, loguí V dones per porgar lo blat del
graner, que·s començave de corquar, prenie quis-
cuna per son jornal VI diners, que monte ____ *II s. XI d.*[i]

Item, en l·altre dia loguí tres dones per porgar
lo dit blat, que aquelles no poguerен hacabar,
prenien per son jornal VII diners, que monte ____ *XXI d.*

Item més, dues dones logué per la rahó de-
sús dita, prenien per son jornal VII diners, que monte ____ *XIIII d.*

Item, despenguerен de conpanage les dites do-
nes en los III dies ____ *XII d.*

23v,1 *Item, despenguí lo dia que trascola⌊va⌉ lo vi del mo-*
2 *nestir, de carn per los qui hajudaven ha trasco-*
3 *lar, és a saber* ____ *XII d.*

4 *Item, entre tota la sepmana per la companya*
5 *de casa, conpanage* ____ *VI d.*

6 *Item, conprí una clau per la porta del ort, costà* ____ *VI d.*

7 *Item, conpré III liures de formage per obs de la casa* ____ *XII d.*

8 *Item, costaren de fartar les mules, los quals pagà*
9 *Johan Casset* ____ *II s.*

10 *Item, loguí dues dones per tota la sepmana per*
11 *plegar les olives que jahyen dejús los olivés,*
12 *prenien per son loguer VI dinés quiscuna, que monten* ____ *VI s.*

13 *Item, despengueren de conpanage* ____ *XII d.*

14 *Item, costà de adobar una reylla* ____ *XV d.*

15 *Item, conpré per obs de la casa, per aquels que taylla-*
16 *ren la lenya per al forn e per altres faenes que*
17 *heren dintre la casa, conpanage* ____ *XIII d.*

18 *Item, manleví d·en Bernat Romeu, XL s., per con-*
19 *prar I mug de vi per reconplir los vexels*
20 *qui heren romasos del monestir, lo qual*
21 *vi costà XXXVIII s., los quals dinés he tornat al dit Bernat Romeu,*
22 *que són XL s.* ____ *XL s.*

24r,1 *Item, despengueren de conpanage los que portaren lo dit vi* ____ *X d.*

2 *Item, he conprat per aquels que plagaren les olives*
3 *e·l rector e·l misatge, carn* ____ *XII d.*

4 *Item, loguí ha XVI del dit mes dues dones per ple-*
5 *gar les olives, prenien quiscuna per son jornal, ⌊VII⌉*
6 *diners, que monten* ____ *XIIII d.*

7 *Item, loguí altre dia altres dues dones per la*
8 *dita rahó, prenien per son jornal* ____ *XIIII d.*

9 *Item, loguí altre dia altres dues dones per la*
10 *dita rahó, prenien per son jornal* ____ *XIIII d.*

11 (G)

12 *Item, loguí altre dia III tres dones per la dita rahó,*

prenien per son jornal VII diners, que monten — *XXI d.*

Item, altre dia per la dita rahó dues dones — *XIIII d.*

Item, altre dia per la dita rahó dues dones — *XIIII d.*

Item, logué IX hòmens per collir les olives del dit monestir, prenien per son jornal XII diners, que monten — *IX s.*

Item, aquel dia matex haguí a plegar X dones per plegar les dites olives, prenie quiscuna VII dinés, que monten — *V s. VII d.* [j]

Item, logué en l·altre dia dues dones per la dita rahó, per lo preu desús dit — *XIIII d.*

24v,1 *Item, en l·altre dia, VI hòmens per collir les holives del dit monestir, prenie quiscú per son jornal XII diners, que monten* — *VI s.*

Item, aquel dia matex haguí IIII dones per plegar les dites olives, prenie quiscuna VII dinés, que monten — *II s. IIII d.*

Item, en l·altre dia loguí IIII dones per la dita rahó e per lo preu desús dit — *II s. IIII d.*

Item, en l·altre dia, per collir les holives, III hòmens al for desús dit, que monten — *III s.*

Item, aquel dia matex loguí III dones per plegar les dites olives, al preu desús dit — *XXI d.*

Item, en l·altre dia, dos hòmens al for desús dit, que monten — *II s.*

Item, aquel dia matex dues dones per plegar les dites olives, que monten — *XIIII d.*

Item, altre dia per collyr les olives, dos hòmens — *II s.*

Item, aquel dia matex IIII dones per plegar les dites olives al for desús dit, que monten — *II s. IIII d.*

Item, altre dia V hòmens per collir les dites holives al preu desús dit, que monten — *V s.*

Item, lo dia matex IIII dones per la dita rahó e per lo preu desús dit, que monten — *IIII s. IIII d.* [k]

25r,1 *Item, altre dia VI hòmens per collir les dites ho-*

lives al for desús dit, que monten — *VI s.*

Item, V dones lo dia matex e dos fadrins, Monsonet Guitart e Castelsent, que prenien VII diners quiscú e quiscuna — *IIII s. I d.*

Item, en l·altre dia loguí VI hòmens per collir les dites olives per lo preu desús dit, que monten — *VI s.*

Item, lo dia mateix loguí IX dones per plegar les dites olives al for desús dit, que monten en suma — *V s. III d.*

Item, despengueren tots los cuyllydors e plegadores de les olives desús dites de conpanage, que monte entre tot — *V s.*

Començe giner

Primerament, pagué ha madona l·abadessa, per sa piatança, XL s. — *XL s.*

Item, d·altra part, per son vestiari — *XXX s.*

Item, d·altra part, forment per sa provisió — *II cafiç*

25v *Item més, per la provisió de la dita abbadesa, cansalada* — *VI lliures*

Item, d·altra part, per la dita provisió, galines — *VI galines*

Item, oli per la dita provisió dels dies quoare[s]-mals — *mig quintal*

Item, caneles de seu per sa luminària de sa cambra — *VI lliures*

Item, conprà la damont dita prioresa per al molí del oli I bot olier, que costà — *XVI d.*

Item, conprí I cent de sogayls [l] *per obs del molí, per adobar les cabaçes* [m] — *X d.*

Febrer

Item, costà la licència de mossèn l·abat de Hàger per cantar en lo monestir — *XIII s. IIII d.*

Item, conprí d·en Jachme Oger paylla per obs

de les mules, costà V s. — *V s.*

Item, lloguí dos hòmens per tayllar canes ha cobrir la claustra, prenien XII diners per jornal, que monten — *II s.*

26r,1 *Item, loguí ha·n Johan Payllarés per hajudar ha fer l·oli, costà per sos trebayls* — *II s. VIII d.*

Item, conprí I almut de feols per obs dels faheners del monestir, costà — *XVI d.*

Item, conpré I almut de faves per la dita rahó, que costà — *VI d.*

Item, loguí dos hòmens per podar lo mahyol, prenien quiscú per son jornal XII diners, que monten — *II s.*

Item, conprí per los molinés del molí del oli sardines harencades, que costaren — *I s.*

Item, loguí V hòmens per podar la vyna de Malorgues, prenien quiscú XII diners, que monten — *V s.*

Març

Item, loguí dos hòmens a la vyna veylla de la hera, per podar, prenien quiscú XIIII diners, que monten — *II s. IIII d.*

Item, en l·altre dia loguí tres hòmens per podar en la dita vyna, prenien quiscú XIIII diners, que monten — *III s. VI d.*

Item, conprí harencades per los dits obrés, que costaren — *XII d.*

26v,1 *Item, conpré per los dijous de la cena per los pobres ha cuynar, feols I almut, que costà* — *XVI d.*

Item, conprí dues hunçes d·ensens per obs de la església, que costaren — *VI d.*

Item, loguí ha·n Johan Plagà per hacabar de podar la vyna de la hera, prenie per son jornal — *XIIII d.*

Item, loguí I^a dona per exarmentar[n] *la vyna veylla, prenie per son jornal* — *VIII d.*

Item, doní han Paschual Guitart, per ço com fonch molliner del molí del oli, per sa soldada, XXI s. — *XXI s.*

Item, loguí I dona per pastar al dijous de la
cena e per cuinar a la caritat, prenie — *XII d.*

Item, doní lo dit dia de la cena al pobres
part lo dinar e senchlos pans — *V s.*

Item, conprí d·en Arnau Hastruch VI lliures de
cera per a la església e per lo ciri paschual,
que costave per lliura XIX diners, que monte — *IX s. VI d.* [o]

Item, conprí d·en Salvador de ⌊Gra⌉ IIII lliures
de formage per obs dels faenés de la ca-
sa, que costave per lliura V diners, que monte — *XX d.*

27r,1 *Aprilis*

Item, ha VI del mes de habril loguí V cavadors
per cavar lo mayol, prenie quiscú per son
jornal XIIII diners, que monten — *V s. X d.*

Item, conprí per obs dels cavadors, per son
conpanage, I lliura de carn, que costà — *VIII d.*

Item, conprí II diners de carn per lo misatge de
casa — *II d.*

Item, haguí III hòmens per tayllar for-
celes [p] *prenien quiscú per son jornal XIIII diners, que monten* — *III s. VI d.*

Item, conprí als dits hòmens carn, miga
lliura de crestó, que costà — *IIII d.*

Item, conprí II faneques de civada ha Bala-
guer per les mules de casa, que costaren — *V s.*

Item, conprí per lo misatge de casa, carn — *II d.*

Item, conprí I sedaç per obs de la casa, per
passar la farina, que costà — *II s.*

27v,1 *Item, conprí d·en Bringuer de Leyda X lliures*
de cansala[da], costave per lliura XII diners, que
monten X s., here per obs de la casa — *X s.*

Item, ha XV dels mes de habril loguí
VII hòmens per tota la sepmana, pre-
nien quiscú d·els per son jornal XIIII diners,
que monte — *XLVII s. X d.* [q]

Item, conprí carn per los dits cavadors per tota la sepmana — *III s. II d.*

Item, d·altra part per lo divendrs e lo disabte, hous e harenquades per lo conpanage — *XV d.*

Item, loguí dos homes per traure les canes e per ligar les, los quals prenien per son jornal XIIII diners quiscú, que monten — *II s. IIII d.*

Item, conprí per los desús dits hómens, per son conpanage, crestó — *VIII d.*

Item, conprí unes havarques de Salvador de ⌊Gra⌉ per lo misatge de casa, que costaren — *XVII d.*

Item, conprí I estrígol [r] *per a les mules de casa, que costà* — *X d.*

Item, conprí una lliura de claus per obs de la casa, que costà — *VII d.*

28r,1 *Madius incipit*

Item, loguí dos hòmens per traure la pedra del ort, prenie quiscú per son jornal XIIII diners, que monten — *II s. IIII d.*

Item, conprí carn als desús dits e lo misatge de casa — *IIII d.*

Item, loguí una dona per purgar XIIII faneques de formen, prenie per son jornal — *VIII d.*

Item, conprí per lo misage, carn — *II d.*

Item, loguí III hòmens per traure les pedres del ort, prenien quiscú per son jornal XIIII diners, que monten — *III s. VI d.*

Item, conprí carn per los desús dits — *IIII d.*

Item, conprí II lliures de formage per obs de la conpanya de casa, que costaren — *X d.*

Item, doní al farrer per ferrar les mules e per adobar la reylla — *III s.*

Item, loguí III hòmens per haplanar l·ort e

plantar cols e altres ortalícies, prenien
per son jornal XV diners, que monten ____ *III s. IX d.*

Item, conprí carn per lo misatge de casa ____ *II d.*

28v,1 *Item, conprí VI escudeles de terra, que costa-*
ren ____ *VI d.*

Item, conprí I dental per l·aradre, que
està ____ *V d.*

Lo mes de juny

Item més, paguí ha XII del mes de juny
ha·n Salvador de ⌊Gra⌉, los quals li
vení III quintals d·oli ha for de XXX
s. lo quintal, que monten ____ *LXXXX s.*

Item, lo dia matex prenguí ha compte al dit
en Salvador per dias que madona l·abadesa
havie pres, per deute de temps passat ____ *XXXVII s. VIII d.*

Item, d·altra part doní ha·n Salvador
de ⌊Gra⌉ per madona l·abadesa XIII s. e una
harrova de oli per deute que ere degut ha·n
Capdevila de temps passat ____ *XIII s.*
e una arrova de oli

Item, conprí I forreylat ab sa clavadura
e claus, armeles, per la porta del graner,
que està III s. III diners ____ *III s. III d.*

Item, conprí unes havarques per lo misage de
casa, que costaren ____ *XIII d.*

31r,1 *Rebudes feytes per mi, na Tecla d·Es-*
pés, prioresa del monestir de madona
Santa Maria de Valvert, del han M°CCCC°XL°

Primerament, rebé d·en Hanthoni de Alòs, de Cane-
les, VI fan. de forment, lo qual devie al mo-
nestir ____ *VI fan.*

Item, rebí d·en Bertholomeu Fontova, del loch de
Tregó, lo qual devie al monestir ____ *VIII fan.*

Item, rebí d·en Bernat de la Torre, lo qual here de prés-

10 *tech, I cafiç de formen*t _____ *I cafiç de forment*

11 *Item, rebí d·en Hanthoni Romeu IIII fan. de for-*
12 *ment, lo qual here de préstech,* _____ *IIII fan.*

13 *Item, rebí d·en Francesch Alòs, balle de Salavert,*
14 *VI fan. de formen*t, *lo qual here de préstech,* _____ *VI fan. de forment*

15 *Item, rebí d·en Bringuer de Fet, del loch de Box, per l·ar-*
16 *rendamen*t *de les terres de Sérvoles que fa quiscun ayn,*
17 *XX fan. de formen*t _____ *XX fan. de forment*

18 *Item, rebí del damont dit Bringuer de Fet, per lo delme de les*
19 *terres de Sérvoles*[s] *XV fan. e dos almuts de formen*t _____ *XV fan. e dos almuts*

20 *Item, he rebut de Bernat de la Torre, del loch de Tregó,*
21 *per rahó del mas d·en Oger, I*^{a} *fan. de formen*t _____ *I*^{a} *fan. de formen*t

31v,1 *Item, rebí de Bringuer de Leyda, per rahó de préstech*
2 *que devie al monestir* _____ *I*^{a} *cafiç de formen*t

3 *Item, rebí del dit Bringuer de Leyda, per lo sensal*
4 *que fa de les terres de Salavert al dit monestir* _____ *XVII fan.*

5 *Item, ne resten envers lo dit Bringuer, que ha pagar*
6 *al dit monestir* _____ *VII fan.*

7 *Item, he rebut de·n Francesch Alòs, balle de loch de Sa-*
8 *lavert, V fan. de delme de formen*t _____ *V fan. de forment*

9 *Item, rebí mestura del dit delme IIII fan.* _____ *IIII fan.*

10 *Item, rebí d·en Bernat de Leyda formen*t *del sen-*
11 *sal que fa de les terres de Salavert, XXI fan.* _____ *XXI fan.*

12 *Item, resten del matex VII fan. de formen*t _____ *VII fan.*

13 *Item, he rebut d·en Francesch d·Alòs formen*t
14 *del sensal de les terres de Salavert, XX fan.* _____ *XX fan.*

15 *Item,* ⌊*ne*⌉ *resten del matex IIII fan.* _____ *IIII fan.*

32r,1 *Item, he rebut d·en Tamarit Pedra, los quals*
2 *heren de préstech, formen*t, *VI fan.* _____ *VI fan.*

3 *Item, rebí d·en Johan Navarre, lo qual here de*
4 *préstech, formen*t, *IIII fan.* _____ *IIII fan.*

5 *Item, he rebut del delme del loch de Tregó, formen*t
6 *I cafiç* _____ *I cafiç*

7 *Item, mestura del delme del dit loch, I cafiç e* 8 *mig*	*I cafiç e mig*
9 *Item, civada del dit delme, dos cafiç*	*II cafiç*
10 *Item, ordi del dit delme, VII fan.*	*VII fan.*
11 *Item, faves, IX almuts*	*IX almuts*
12 *Item, entre tota legum menuda, I almut*	*I almut*
13 *Item, he rebut de Johan Caset, del loch de Cane-* 14 *les, forment, lo qual here de préstech*	*I cafiç*
15 *Item, he rebut d·en Bertholomeu Tarés, del loch* 16 *de Tragó, lo qual fa sensal VI fan. de forment*	*VI fan. de forment*
17 *Item, rebí d·en Pericho Tu|r|ch, per lo sensal que fa* 18 *del terres de la Torre de Salze, forment*	*XV fan.*
19 *Item, rebí delme de Caneles, per n·Anthoni* 20 *d·Alòs, balle, del dit loch forment XV fan.*	*XV fan.*
32v,1 *Item, civada del dit delme, X fan.*	*X fan.*
2 *Item, ordi del dit delme, VII fan.*	*VII fan.*
3 *Item, he rebut d·en Johan Casset forment,* 4 *lo qual és de sensal del loch de Caneles*	*I[a] cafiç*
5 *Item, he rebut del matex per la rahó da-* 6 *mont dita, ordi I cafiç*	*I[a] cafiç*
7 *Item, deu en Pericho Turch per lo arrendament* 8 *de la Torre de Salze, de resta, forment*	*XIII fan. miga*
9 *Item, rebí d·en Jachme d·Entença, los qual de-* 10 *vie per rahó de préstech, forment III fan.*	*III fan.*
11 *Item, rebí d·en Benedito dels Mahnyos, per ra-* 12 *hó de préstech, forment IIII fan.*	*IIII fan.*
13 *Item, |rebí d·en| Bertholomeu Tarés, per rahó de sensal* 14 *que fa al monestir, ordi VI fan.*	*VI fan.*
15 *Item,*	

[a] *jaquir*: deixar [*DCVB*] [b] *estament*: estat [*DCVB*] [c] *missatge*: criat [*DIEC2*, *DCVB*] [d] *cabana*: cabanya, ramat de bísties de cabestre o d'ovelles transhumant [*DCVB*] [e] *solament*: fonament [*DCVB*] [f] *tornar*: arreglar, adobar una cosa posant-la en l'estat

normal que havia perdut [*DCVB*] [g] *tirar*: arrossegar, fer moure una cosa sense alçar-la de terra o de la superfície sobre què descansa [*DCVB*] [h] *ermetat*: qualitat d'erm [*DCVB*] [i] Error, el resultat correcte és *II s. VI d.* [j] Error, el resultat correcte és *V s. X d.* [k] Error, el resultat correcte és *II s. IIII d.* [l] *sogall*: corda d'espart cru, tros de corda relativament curt [*DCVB*] [m] *cabassa*: recipient fet de palma o d'espart, de la mateixa forma del cabàs, però més gran [*DCVB*] [n] *eixarmentar*: aplegar els sarments podats i fer-ne garbons [*DCVB*] [o] Error, el resultat correcte és *VIII s. VIII d.* [p] *forcella*: pal forcat per a sostenir els ceps o altres plantes fruiteres [q] Error, suposant 6 jornals per setmana (com a f. 22r, lin. 19–22) el resultat correcte és *XLVIIII s.* [r] *estríjol*: raspall de ferro, fixat a un mànec de fusta, que serveix per a netejar el pèl de les bèsties cavallines o bovines [*DCVB*] [s] Ad lit.: *Sérvvoles*; també s'hi podria llegir *Seramoles*

255

1442

Joan Botella reconeix haver rebut 91 sous a compte de les 8 lliures i mitja anuals que l'abadessa de Vallverd li havia de pagar per l'arrendament del feu de Tragó. Aquesta paga correspon a l'any 1442.

▸ O M Leg. 2796.01 (2). Paper.

[1] *Yo, Yohan Botella, confés a vos, molt reverent senyora ⌊abadesa de Tragó⌋, que he hagut e rebut noranta e hun s. |[2] a compliment de aqueles huyt lliures e miga que vos me feu per raó del arendament del feu de |[3] Tragó quiscun any en certes pagues. E com axí és la veritat, fas vos lo present albarà, |[4] escrit de mà mia. La qual pagua és del any M^ll^CCCC XL e dos.*

256

1443

Joan Botella reconeix haver rebut 70 sous a compte de les 8 lliures i mitja anuals que l'abadessa de Vallverd li havia de pagar per l'arrendament del feu de Tragó. Aquesta paga correspon a l'any 1443.

▸ O M Leg. 2796.01 (1). Paper.

[1] *Yo, Johan Botella, confés a vos, molt reverent senyora ⌊abadesa de Tragó⌋, que m·a-|[2]vets donats setanta s. jaquesos a·compliment de aqueles |[3] huyt lliures e miga que vos me fets per l·arendament del |[4] meu feu de Tragó. E com axí és la veritat, fas vos lo |[5] present albarà, escrit de mà mia. E és la desús dita pagua |[6] del any M^ll^CCCC XXXX e*

tres.

257

6 juliol 1446

Joan Botella reconeix haver rebut 82 sous a compte de les 8 lliures i mitja anuals que l'abadessa de Vallverd li havia de pagar per l'arrendament del feu de Tragó. Aquesta paga correspon a l'any 1445. D'altra banda, Francesc Morelló, prevere, reconeix haver rebut 38 sous de mossèn Benet Barquer en nom de Joan Botella.

▸ O M Leg. 2796.01 (4). Paper.

[1] *Yo, Johan Botella, confés que he hagut e rebut de vos, sényer en Pasqual Guitart, huytanta* |[2] *e dos s. jaquesos, los quals he rebut per raó del arendament del* [a] *meu feu de Traguó,* |[3] *lo qual arendament me a arendat la molt reverent abadesa de Tragó per huyt lliures e* |[4] *miga per quiscun any, e per aquexa raó vos m·eu feta la desús dita pagua com a pro-*|[5]*curador del monestir de Tragó, de que restarie huytanta e huyt s.. E com axí és la* |[6] *veritat, fas vos lo present albarà, escrit de mà mia. La qual pagua és del any* |[7] *M^ll^CCCC XXXX e cinch.*

[8] *Item més, conffés yo, Francesch* ⌊*Morelló*⌋*, prevere, que e rebut d·altra part de vos, mossèn Benet* |[9] *Barquer, per lo desús dit honorable en Johan Botella e per la rahó desús dita, trenta huyt* |[10] *s. jaquesos. E com stà en veritat, faç lo present albarà scrit de ma pròpria mà.*

A VI de ju-|[11]*llioll any de XL^a^ e sis.*

[a] Aquí hi ha un traç vertical que podia ser l'inici d'un mot no acabat

258

1446

Joan Botella reconeix haver rebut 38 sous a compte de les 8 lliures i mitja anuals que l'abadessa de Vallverd li havia de pagar per l'arrendament del feu de Tragó. Aquesta paga correspon a l'any 1445. D'altra banda, també reconeix haver rebut la paga completa de l'any 1446.

▸ O M Leg. 2796.01 (3). Paper.

[1] *Yo, Johan Botella, confés que he hagut e rebut per mans de mossèn Barquer trenta e* |[2] *huyt s. per testa*[a] *de aquelles huyt lliures e miga que la reverent abadessa de* |[3] *Tragó me devie del arendament del feu de Tragó del any de quaranta e cinch.*

[4] *Item més, he rebut axí metex per mans del dit mossèn Barquer huyt lliures* |[5] *e miga per tot l·arendament del any M*^{ll}*CCCCXL e sis, de les quals ne feu dita* |[6] *al sènyer en Lorenç Pou de quatorze forins, e la resta a mossèn canonge Botella.* |[7] *E com axí és la veritat*[b]*, fas vos lo present albarà, escrit de mà mia.*

[a] *per testa*: ¦a compte¦? (vegi's [*DCVB*, testa]) [b] Ad lit.: *veritatat*

259

19 febrer 1452

Guillem, abat de Santes Creus, i visitador i reformador dels monestirs del Cister als regnes d'Aragó i Navarra, decideix que el monestir de Vallverd sigui unit al de les Franqueses. La decisió es pren arran de certes veus contra Elionor, abadessa de Vallverd, la qual és acusada d'actes il·lícits i criminals. En arribar al monestir de Vallverd, el visitador es va trobar que l'abadessa havia fugit i que el monestir es trobava en un estat molt deplorable. Basant-se en les informacions proporcionades per les monges i pels vassalls del monestir, va resoldre destituir dita abadessa. A tot això, els paers de Balaguer van suggerir que el monestir de Vallverd fós unit al de les Franqueses, de característiques similars. Les tres monges que restaven al monestir de Vallverd també recolzaven aquesta proposta, de manera que el visitador va procedir a investir l'abadessa de les Franqueses, Isabel, i les seves successores, amb els drets i deures associats al monestir de Vallverd. En particular, li ordena que en l'església del monestir de Vallverd s'hi celebri missa, si més no els diumenges i dies festius, i oficis divins, diürn i nocturn, cada dia, de la qual cosa se n'ocuparan dues o tres monges ancianes, les quals han de rebre cada any per a la seva manutenció dos diners i deu sous. Finalment, el visitador estableix que tots els vassalls que tenia el monestir de Vallverd passin a ser-ho de les Franqueses, i que totes les relacions contractuals que tenia el monestir de Vallverd siguin transferides a les Franqueses.

× O Monestir de les Franqueses.

▹ A 1598/99 : Barcelona, *Arxiu de la Corona d'Aragó*, Reial Audiència, Plets Civils, núm. 15310, fol. 5r–10v del quadern titulat *Originale instrumentorum pro parte economi monasterii Populeti productis*.

▹ B Segle XVIII : Arxiu del monestir de Poblet, armari I, calaix 30, doc. 2 A. Epígraf: *Unió del monastir de Tragó al monastir de las Franquesas. Cal. 48, N° 20.* Al marge: *Comprobatum, A*.

α Segle XVIII : Ru cal. 48, doc. 20 (f. 308r).

▸ C Segle XVIII : [*Regestos i còpies de les escriptures de Poblet*], Calaix 44 &c: Madrid, Archivo Histórico Nacional, sec. Códices, L. 1216, cal. 48, doc. 20. Epígraf al marge: *Unió del monestir de monjas de Tragó ab lo monestir de las Franquesas*.

β *ca* 1770–75, Jaume Caresmar : Mo , p. 506, 723.

Tot i que no és el més antic, l'exemplar C ens ha semblat el més correcte dels tres que hem pogut localitzar.

Acabada la transcripció, aquest exemplar especifica el següent: *Va junt de esta escriptura una còpia*. Això indica que en aquell moment encara es conservava l'original O (la còpia de què es fa esment podria ser l'exemplar B).

Segons Josep Lladonosa [*Lladonosa 1959*, *Lladonosa 1970*] i Josep Maria Cots [*Cots 1988*], aquest document formava part d'un *lligall de monestirs de dones*, el qual deuria incloure també els documents relatius a la unió de les Franqueses a Poblet. En les dates en què escrivien aquests autors (1959, 1970 i 1988) aquest lligall es conservava a l'arxiu de Poblet, armari 4, calaix 31. No sabem si aquest lligall contenia llavors els originals del segle XV.

La localització actual de l'exemplar B (armari I, calaix 30, doc. 2 A) és el resultat d'una reestructuració que va dur a terme el pare Josep Torné en els anys 1990–93.

[7,30] *Nos, frater Guillermus, Dei gratia abbas monasterii Sancta-|[31]rum Crucum, ordinis Cisterciensis, sacræ paginæ professor, vi-||[8,1]sitator et reformator omnium utriusque sexus monasterio-|[2]rum dicti ordinis in regnis Aragonum et Navarre funda-|[3]torum, a reverendissimo in Christo patre et domino domino Joanne, |[4] eadem gratia abbate Cisterciensi, cæterisque reverendis dominis diffini-|[5]toribus capituli generalis apud Cistercium celebrati electus |[6] et assignatus, cum carta pergamenea sigillo diffinitorum |[7] pendenti cum ennis pergameneis more solito munita teno-|[8]ris sequentis:*

Nos, frater Joannes, abbas Cistercii, ceteri-|[9]que diffinitores capituli generalis Cisterciensis ordinis, notum |[10] facimus universis quod in eodem capitulo, anno Domini |[11] millesimo quadringentesimo quadragesimo octavo, quar-|[12]ta decima die mensis septembris apud Cistercium celebra-|[13]to, facta fuit quædam diffinitio cujus tenor sequitur et |[14] est talis:

Abbati Sanctarum Crucum, sacræ theologiæ pro-|[15]fessori, committit capitulum generale reformationem et visi-|[16]tationem omnium et singulorum monasteriorum ordi-|[17]nis utriusque sexus in regnis et dominiis Aragoniæ |[18] et Navarræ, cum potestate evocandi ad hæc exercenda |[19] unum vel plures ordinis abbatem vel abbates, concedens |[20] eidem plenariam potestatem in dictis monasteriis et eo-|[21]rum quolibet visitandi, reformandi, corrigendi, insti-|[22]tuendi, destituendi, statuendique et ordinandi in spiritu-|[23]alibus et temporalibus, in capitibus et in membris, quæ-|[24]cumque secundum Deum et ordinis instituta ibidem |[25] fuerint reformanda, visitanda, corrigenda, instituenda, |[26] destituenda et statuenda, seu etiam rationabiliter ordi-|[27]nanda in plenaria ordinis ipsius potestate.

Datum Cistercii, |[28] sub sigillo difinitorum, anno, mense et die supra dictis.

[29] *Existente personaliter in monasterio Beatæ Mariæ de* |[30] *Vallvert, alias de Tragó, abbatiatus Agerensis, ordinis supra* |[31] *dicti, causa visitandi et reformandi, in eodem instituen-*||**9**,1*dique et destituendi, tam in spiritualibus quam tempora-*|[2]*libus, et in capitibus quam in membris, et tam ex pas-*|[3]*torali cura nobis ut præfertur commissa, quam ex variis* |[4] *et diversis quærimoniis seu clamoribus apud nos factis* |[5] *de persona dominæ Elienoris, ultimo ipsius abbatissæ, et ac-*|[6]*tis suis illicitis et inhonestis ac inpertinentibus.*

Atten-|[7]*dentes nos, in actu visitationis prædictæ, eamque continu-*|[8]*ando, reperisse ipsam dominam Elionoram, olim abbatissam, mi-*|[9]*nus idonæam, inhabilem et insufficientem sirca regimen,* |[10] *gubernationem et administrationem monasterii ante dicti, tam* |[11] *in spiritualibus quam in temporalibus. Et, quod pessimum* |[12] *est et valde dolendum, de variis et diversis ac enormis cri-*|[13]*minibus et excessibus ab ordine reprobatis ipsam olim ab-*|[14]*batissam delatam fore, quæ, adventum nostrum sentiens*[a]*, im-*|[15]*pertinenter cum unico laico et seculari aufugiens terga* |[16] *vertitur*[b] *ab eodem monasterio recedendo, nec inveniri potuit a-*|[17]*liquid de ea ubi sit aut quo fuit*[c]*.*

Et cupientes ac affectan-|[18]*tes veridice informari de regimine, administratione,* |[19] *vita ac moribus ipsius olim abbatissæ, propterea man-*|[20]*dasse*[d] *recipi diligenter informationem, nedum a moni-*|[21]*alibus ipsius monasterii, immo eciam a vassallis ejusdem, ut in-*|[22]*de veritas melius eluscescat, per quam constitit et constat* |[23] *non solum ipsam olim abbatissam deponendam fuisse a sui* |[24] *abbatiali dignitate, sed et condigna correctione ac castiga-*|[25]*tione corrigi et castigari secundum quod ordinis diffini-*|[26]*tiones et regularia statuta in similibus exposcunt et* |[27] *proclamant. Quibus ex causis et alias, necessario oppor-*|[28]*tuit nos, secuto judiciali examine et post citationem le-*|[29]*gitimam ipsius olim abbatissæ, ad dictam depositionem et* |[30] *privationem seu destitutionem ipsius, tam in spirituali* |[31] *quam in temporali, procedere et anantare*[e][f]*, prout hæc* ||**10**,1 *omnia et alia quamplurima in processu dictæ informatio-*|[2]*nis jussu meo receptæ, et depositionis et privationis inde se-*|[3]*cutæ, latius et seriosius enarrantur.*

Attendentes, etiam, |[4] *post factam per nos depositionem seu privationem et distitu-*|[5]*tionem ipsius olim abbatissæ, pro parte honorabilium paciario-*|[6]*rum civitatis*[g] *Balagarii, facientium et representantium to-*|[7]*tam civitatem jam dictam ac vice et nomine ejusdem, pre-*|[8]*sentatam nobis fore quandam requisitionem, immo verius* |[9] *supplicationem, effectualiter continentem quod unionem face-*|[10]*re dignaremur de dicto monasterio de Tragó ad monasterium de Franque-*|[11]*siis ejusdem ordinis, non multum distans a dicta civitate,* |[12] *causis inter alias sequentibus: Prima, quia sunt ejusdem, ut præ-*|[13]*fertur, ordinis et religionis. Item, quia constitutum ipsum mo-*|[14]*nasterium de Franquesiis in necessitate et paupertate* |[15] *quasi simili sicut et monasterium de Tragó, in tantum quod officium* |[16] *divinum, eo modo quo debet celebrare*[h]*, nequit propter pau-*|[17]*pertatem ejusdem, et facta dicta unione posset in eodem moni-*|[18]*alium numerus augeri, et ex præbenda utriusque monaste-*|[19]*riorum decenter vivere, divinumque ibidem officium lau-*|[20]*dabiliter faciendo. Item, quia utriusque dictorum monaste-*|[21]*riorum de Tragó et de Franquesiis fundator fuit egregius* |[22] *Ermengaudus, bonæ memoriæ comes*

Urgelli. Item, quia |[23] reverenda pro nunc abbatissa de Franquesiis est notabilissima |[24] administrat[r]ix et reformatrix cujus fama inter cæteras |[25] administratrices dicti ordinis floret, circa quod est valde |[26] attendendum. Item, etiam quia monasterium jam dictum de |[27] Tragó est propinquius ipsi monasterio de Franquesiis quam |[28] alii monasterio dicti ordinis, et utrumque[i] *ipsorum sunt ejus-|[29]dem vicariæ et juresdictionis, ut hæc inter cætera et a-|[30]lia quamplurima in dicta requisitione seu supplica-||**11**,1tione latius describuntur.*

Considerantes namque, prop-|[2]ter pessimam et detestabilem vitam, gubernationem |[3] et administrationem dictæ olim abbatissæ, monasterium jam |[4] dictum de Tragó et ejus moniales devenisse in tantam |[5] diminutionem, ruinam et penuriam, quæ[j] *nedum victu |[6] et vestitu cæterisque necessariis circa humanæ vitæ |[7] sustentationem carent, et divinum in eodem fieri cessavit per |[8] magnum temporis spatium et cessat etiam officium, |[9] ac ædificia ejusdem minantur ex toto ruinam, cæteræque |[10] proprietates ipsius remanent et sunt penitus eremæ*[k] *et |[11] incultæ, ut experientia de se docet, imo etiam totalis |[12] vassallorum et locorum ejusdem sequitur depopulatio et |[13] ruina, quæ omnia propriis nostris oculis fuerunt et sunt |[14] subjecta, quod insoportabile et valde dolendum est nec imme-|[15]rito, sic quod, nisi celeriter de salubri remedio provideretur |[16] monastico ordini, hujusmodi membrum pro tempore defi-|[17]cere non cessaret, ex quo pro nunc religiosarum numerus |[18] nullo modo posset commode in eodem sustineri absque mag-|[19]no dampno et labore ordinis memorati.*

Animadvertentes |[20] insuper utilius eidem ordini fore monasterium jam dictum de Tra-|[21]gó, cum omnibus membris, rebus et juribus suis universis, |[22] alicui alii monasterio ejusdem ordinis aggregare, incorporare |[23] et unire, ut inde potius quam pereat conservetur et volun-|[24]tas fundatoris pro posse adimpleatur[l].

Quia rationibus |[25] præallegatis et aliis animum nostrum moventibus, equum |[26] equiperavimus justumque reperimus, et juri et rationi con-|[27]sonum, præfatas unionem, aggregationem et incorporationem |[28] potius fieri debere monasterio ante dicto Franquesiarum, et ejus reverendæ |[29] abbatissæ, tanquam benemeritæ, et suis successoribus in eo-|[30]dem canonice intrantibus, quam si quodlibet[m] *dictorum mo-|[31]nasteriorum per se existeret. Prẹsertim quia omnes moni-||**12**,1ales dicti monasterii de Tragó, videlicet, Francisca de Concabella, Joanna |[2] Pinosa et Yolans Avinyona*[n]*, conventuales monasterii ante dicti, adhæ-|[3]rentes se dictis requisitioni et supplicationi, similem et ean-|[4]dem nobis verbo in domo capituli ejusdem monasterii, nomine |[5] et pro parte conventus ipsius eumque facientes et represen-|[6]tantes, maxima cum instantia humiliter fecerunt et ex-|[7]posuerunt, ut in actis desuper inde confectis continetur, re-|[8]quisitionem seu supplicationem.*

Moti, igitur, super hiis zelo |[9] quo recte animus cujuscumque prẹsidentis moveri solet et |[10] debet, requisitionibus seu supplicationibus ante dictis benig-|[11]ne annuentes, vitæ ac morum honestas, aliaque[o] *laudabilia |[12] probitatis et virtutum merita qui-*

bus personam vestram, |[13] reverendæ dominæ Isabelis, abbatissæ dicti monasterii Franquesiarum, |[14] tam evidenti experientia quam etiam fidedignorum tes-|[15]timoniis jurari pręcipimus[p]*, nos inducunt |[16] ut vobis reddamur in*[q] *gratiam liberales. Cum, itaque, per |[17] depositionem et privationem per nos ut pręmititur factam, |[18] abbatia, regimen et administratio monasterii ante dicti de Tragó |[19] in spirituali et temporali vaccaverit et vaccet ad pręsens, |[20] nullusque pro nunc in partibus preter*[r] *nos disponere potu-|[21]erit sive possit. Nos, vero, volentes vobis, premissorum merito-|[22]rum vestrorum intuitu, gratiam facere specialem*[s] *et reme-|[23]dium super hiis quale deceat adhibere, monasterium jam |[24] dictum de Tragó, cum omnibus vassallis, rebus, bonis et ju-|[25]ribus suis universis, regimenque gubernationem et admi-|[26]nistrationem ipsius, tam in spirituali, quam in tempora-|[27]li, quamdiu vixeritis, seu aliter promota circa majora vel |[28] alia ⌊fueritis⌉ in comandam, autoritate totius ordinis vobis conferimus et as-|[29]signamus, et de illis etiam vos providemus, instituimus et |[30] investimus per cujusdam mantelli super humeris vestris im-|[31]positionem. Et post obitum vestrum, illud, cum dictis suis ju-||*[13,1]*ribus universis, incorporamus, aggregamus et perpetuo uni-|[2]mus monasterio ante dicto de Franquesiis, regendum, gubernan-|[3]dum, procurandum, deffendendum et administrandum, tan-|[4]quam membrum ipsius monasterii de Franquesiis et sufra-|[5]ganeam ejusdem in omnibus et per omnia, per abbatissas |[6] ipsius pro tempore venturas.*

Volumus, autem, et eadem |[7] auctoritate vobis, dictæ abbatissæ et successoribus vestris, in vir-|[8]tute salutaris obedientiæ præcipiendo mandamus, qua-|[9]tenus omnibus diebus cujuslibet hebdommade[t]*, vel saltim |[10] diebus dominicis et festivis, celebrare faciatis et faciant perpe-|[11]tuo missam in ecclesia dicti monasterii de Tragó. Et nichil-|[12]ominus teneatis et teneant ibidem continue duas vel tres |[13] moniales de senioribus sive ancianas quæ, continuis die-|[14]bus, divinum in eadem ecclesia celebrent officium, diurnum |[15] pariterque nocturnum, ad omnipotentis Dei ejusque glo-|[16]riosæ genitricis et semper Virginis Mariæ omniumque |[17] cęlestium supernorum laudem et gloriam, ac in re-|[18]missionem peccatorum dicti quondam egregii fundatoris et |[19] omnium fidelium deffunctorum, quibus pro pitancia |[20] singulis diebus assignamus duos denarios et decem solidos |[21] quolibet anno de vistuario in festo Omnium Sanctorum.*

Man-|[22]dantes per presentes, eisdem nominibus et actoritate, universis |[23] et singulis regularibus vassallis, et aliis quibusvis per-|[24]sonis dicti ordinis[u] *et monasterio ante dicto subditis, præ-|[25]sentibus et futuris, quatenus vos, dictam reverendam dominam Isabelem, abbatissam*[v]*, |[26] et successive omnes alias abbatissas Franquesiarum canonice |[27] intrantes, pro vera ipsorum domina abbatissa administratrice |[28] et præsidente habeant et teneant, vobisque et eis pareant |[29] et obediant in omnibus et per omnia. Nec non, dicti vas-|[30]salli terra tinentes*[w] *emphiteotæ, et aliæ quævis personę quæ |[31] aliquid teneantur facere et prestare dicto monasterio de Tragó, ||*[14,1] *quatenus vobis, eidem abbatissæ, et conventui de Franquesiis |[2] ac successoribus vestris prædictis, et quibus volueritis et vo-|[3]luerint loco vestri et ipsorum, respondeant et satisfaciant |[4] de omnibus iis*[x] *quæ eisdem abbatissæ*[y]*, monasterio et conventui de |[5] Tragó respondere et satisfacere teneban-*

tur ante hujusmo-|[6]di unionem, aggregationem et incorporationem, et possent, |[7] nunc et etiam postea quandocumque.

In quorum om-|[8]nium fidem et testimonium, presentes inde fieri jussimus nos-|[9]tri |majoris| sigilli inpendentis[z] impressione communiri, ad æternam |[10] memoriam præmissorum.

Datum et actum in dicto mo-|[11]nasterio de Tragó, decima nona die februarii, anno a |[12] Nativitate Domini millesimo quadringentesimo quinqua-|[13]gesimo secundo.

Vidit abbas Sanctarum Crucum, |[14] visitator et reformator[aa] prædictus.

[a] C: *censiens* [b] B: *vertit* [c] B: *ivit* [d] B: *mandante* [e] B: *enantare* [f] anantar, enantar: avançar [*DCVB*] [g] C: *civitati* [h] B: *decet celebrari* [i] C: *uterque* [j] B: *quod* [k] B: *eremes* [l] C: *adimpleamur* [m] C: *quolibet* [n] B: *A??iñona* [o] B: *aliqua* [p] B: *juvari percipimus* [q] B: *ad* [r] B: *potest* [s] C: *spiritualem* [t] B: *habdomodæ* [u] C: *ordini* [v] Omès a C [w] B: *terras tenentes* [x] B: *hiis* [y] C: *abbatissa* [z] B: *pendentis* [aa] C: *reformatus*

259 bis

19 febrer 1452

Inventari del monestir de Vallverd amb motiu de la presa de possessió que en fa l'abadessa de les Franqueses.

▸ O Madrid, *Archivo Histórico Nacional*, sec. Clero, L. 5615, 2r–6v.

[2r,1] *Disabte a XVIIII° del mes de febrer, ayn |[2] mil CCCCL e dos, la reverent senyora |[3] |Ysabell de Gayà|, abadessa de les Franquesses, pres posse-|[4]sió del monestir de Valvert, isti-|[5]tuït en lo terme de Tragó, lo qual |[6] és aunit[a] ab les dites Franque-|[7]ses. E trobà en lo dit mo-|[8]nestir de Valvert le[s] cosses |[9] segü[e]ns:*

[10] *A la sglésia:*

[11] *Primo, dos missals*

[12] *Item, un evangelist[b]*

[13] *Item, un pistoler[c]*

[14] *Item, un calze d·argent ab la pa-|[15]tena trenquada*

[16] *Item, un oficier[d] de nota menuda |[17] e un responser[e] santorall |[18] dominicall*

[19] *Item, una cortina devant lo retau-|[20]le ab senyall de b?ara vermeylla*

[21] *Item, dos leccionés[f], un santorall e |[22] altre dominical*

[23] *Item, un breviari gros*

2v,1 *Item, dos breviaris petits*

2 *Item, dos saltiris*

3 *Item, un oficier petit*

4 *Item, dos consuetes, una en pla* |5 *e altra en l·atri*

6 *Item, una exposició d·evangelis*

7 *Item, un de legir a taula*

8 *Item, tres libres responsés e lecio-*|9*nés*

10 *Item, un codrèn*[g] *De Corpore Christi e* |11 *altre de les XI mil Verges*

12 *Item, un libre de legir a taula*

13 *Item, molts altres, los quals són* |14 *diversos*

15 *Item, tres draps de al*⌊*ta*⌉*r e unes* |16 *tovaylles listades*

17 *Item, uns palis, un blanc obrat* |18 *ab la sultació e altre ab obres* |19 *vermeylles e blanques e un d·or*

20 *Item, en cofre de la secristia, les cosses* |21 *següe*[*n*]*s, lo quall és laonat*[h] *de* |22 *fera*[i]

23 *Primo, una* ⌊*toyolela*⌉ *listad*⌊*a*⌉ *de blau*

24 *Item, un canís petit*

25 *Item, VIIII*^{o} *tovaylles, enfre bones e* |26 *cominalls*[j]

3r,1 *Item, una casula d·or ab lo camp*[k] |2 *blau*

3 *Item, un palis*[l] *d·or ab foradura*[m] |4 *vermeyllya*

5 *Item, un palis ab ermages*[n] *e istò-*|6*ries*[o]

7 *Item, una capa de seda groguа e* |8 *vert*

9 *Item, una capa listada de listes* |10 *blaves e vermeylles, dolenta*

11 *Item, una dalmàtiga listada ab* |12 *listes blaves e grogues*

13 *Item, una manteta* |14 *de seda ab letres d·or*

15 *Item, una dalmàtiga de seda morada*

16 *Item, tres tovalloles scaquegades* |17 *de vermeyll e groch*

18 *Item, una casula de seda stelada, e sto-*|19*la e maniple*

20 *Item, un palis de seda groguа*

21 *Item, una casula ab listes blaves e* |22 *grogues*

[23] *Item, una casula de seda blanqua* |[24] *ab la fresadura*[p] *d'or e de seda* |[25] *negra, ab stola e maniple e camís*[q]

[26] *Item, I vestiment de seda blanch ab* |[27] *listes vermeylles devant e detràs,* |[28] *ab stola e maniple*

3v,[1] *Item, un mantell de seda listat petit*

[2] *Item, una coberta de missall obrat* |[3] *de seda vermeylla e blava*

[4] *Item, un sobre peliç* ¦*re*¦*don gros*

[5] *Item, un calze petit d·argent de* |[6] *conbregar*

[7] *Item, una vylera d'argent*

[8] *Item, una naveta de aram*

[9] *Item, dos candalobres de coure,* |[10] *un gran e un petit*

[11] *Item, altre cofre de noguer, en lo* |[12] *quall són les cosses següe*[n]*s:*

[13] *Primo, una creu d·argent ab dues* |[14] [r] *braços*

[15] *Item, una de christayll, tot en una* |[16] *cayxeta*

[17] *Item, un pau*[s] *de la vera creu ab er-*|[18]*mages*

[19] *Item, una cortina blanqua per a Co-*|[20]*aressma*

[21] *Item, una caxeta ab senyals sca-*|[22]*quegats*

[23] *Item, una caxeta ab relíquies*

[24] *Item, una creueta ab dos braços* |[25] *petida*

[26] *Item, un pom d'ambre*

4r,[1] *Item, un ensenser de lautó morisch*

[2] *Item, una squela*[t]

[3] *Item, l·ara ab sos corporalls*[u]

[4] *Item, dos candalobres de fere*[v] *de* |[5] *tenir brandons*

[6] *Item, dos candalobres de fust ab* |[7] *poms*

[8] *Item, un feristoll de cantar, ab quatre* |[9] *peus*

[10] *Item, un artibanch*[w] *de pi dolent*

[11] *En lo celer:*

[12] *Item, tres vexells desfexelats*[x]*, en la* |[13] *un que tenen farina*

[14] *Item, una tona plena de vi ver-*|[15]*meyll, de tinença de V muyts*[y]

[16] *Item, una tona de vinades*[z]*, en la qual* |[17] *stà la brissa, que hi a un mug* |[18] *de vinades poc més o meys*

[19] *Item, tres tones buydes de tinença* |[20] *de V mutgs*

[21] *Item, dos caratells buyts de tinença* |[22] *de XX migeres quiscú*

[23] *Item, un artibanch de pi*

[24] *Item, una fanequa de messurar blat*

[25] *Item, una tenaylla en que stà sall*

4v,[1] *Item, una tina de pissar*[aa] *venema*

[2] *Item, una tenaylla ab un poch de* |[3] *vi agre*

[4] *Item, un tascó de fere*

[5] *En la botigua del oli:*

[6] *Primo, dues geres grans per tenir* |[7] *oli, buydes*

[8] *Item, tres tenaylles petides olieres*

[9] *Item, un artibanch e una* ⸮*cuyaça*⸮ *en* |[10] *que ha cebes*

[11] *En la rebotigua:*

[12] *Primo, una cayxa gran sens co-*|[13]*berta per tenir civada*

[14] *Item, una pastera gran*

[15] *Item, una gera gran per tenir oli*

[16] *Item, un vexell en que solien tenir* |[17] *farina*

[18] *Item, V tenaylles, totes olieres*

[19] *En lo ostall:*

[20] *Primo, una maça de fere de pes* |[21] *de un quintar*

[22] *Item, una taula gran ab un petge*[ab]

5r,[1] *Item, una scala gran de XII graons*

[2] *Item, una petita de VI graons*

[3] *Item, un lit feyt de fulla de* |[4] *roure, ab una flaçada, on gaye* |[5] *lo moço*

[6] *Item, un lansoll squinçat*

[7] *Item, un mont de dogues*[ac] *de vexell*

[8] *Item, uns argadells*

[9] *Item, un banch*

[10] *Item, un mont de bigues pas|a?|des |X?|*

[11] *Item, un garbell per porgar la civada*

[12] *En lo ostall petit:*

[13] *Primo, una colga* [ad] *dolenta ab paylla, |*[14] *sens roba*

[15] *Item, una cayxa petida*

[16] *Item, un arquibanch petit*

[17] *Item, un coçh* [ae] *per fer bugada de terra*

[18] *Item, uns cremaylls de fere*

[19] *Item, dues exàvegues* [af] *per dur payllya*

[20] *Item, dos banchs per seure*

[21] *Item, una exada e un càvech* [ag]

5v,[1] *En la cambra de la abadia:*

[2] *Primo, tres cofres lahonats de fere*

[3] *Item, un cofre ple de cartes, dolent*

[4] *Item, una caxa gran de noguer ab |*[5] *nous, bé dues faneques*

[6] *Item, una colga de pi ab màr-|*[7]*fega*

[8] *Item, un matalaf dolent tot equinçat*

[9] *Item, una flaçada blava ab listes |*[10] *blanques*

[11] *Item, un travesser* [ah] *de ploma*

[12] *Item, una vànova squinçada petita*

[13] *Item, un troç de matalafs en lo lit |*[14] *de repòs squinçat*

[15] *En la recambra:*

[16] *Primo, una colga ab paylya*

[17] *Item, un travesser de ploma*

[18] *Item, un matalaf squinçat ab poca |*[19] *lana*

[20] *Item, una ola de coure gran*

[21] *Item, una cayxeta ab guyxes e faves*

[22] *Item, un artibanch de tenir* |[23] *confits*

6r,[1] *En la cuyna:*

[2] *Primo, una ola de coure gran* |[3] *de tinença de mig cànter*

[4] *Item, una ola petita de coure*

[5] *Item, un calfador de aram*

[6] *Item, una paela*

[7] *Item, un bací*

[8] *Item, una bacina plana*

[9] *Item, un monss*|*er*?| *de fer pimentes* |[10] *ab dues anses*

[11] *Item, quatre pareylls de scudeles de Màlica* [ai]

[12] *Item, tres plats de Mèlica* [ai]

[13] *Item, un tayllador gran*

[14] *Item, un plat groch*

[15] *Item, un morter de pedra*

[16] *Item, un tenidor de brasses de fere*

[17] *Item, uns cremaylls de fere*

[18] *Item, unes cremaylleres* [aj] *de fere*

[19] *Item, dos cuyllés, un petit e un gran*

[20] *Item, un pixell gran*

[21] *Item, dos petits*

[22] *Item, dos quartés de cansalada* |[23] *d·avant*

[24] *Item, una librela* [ak] *per ensabonar*

[25] *Item, una taula ab frontices*

6v,[1] *Item, uns petges de taula*

[2] *Item, dos banchs de seure*

[3] *Item, una serra de serar*

[4] *Item, una caça* [al] *gran*

[5] *Item, un calder gran*

[6] *Item, un petit trenquat*

[7] *Item, unes leves de fere*

[a] *aunir*: unir [*DCVB*] [b] *evangelist*: evangeliari [*DCVB*] [c] *pistoler*: epistoler, libre on es contenen les epístoles dels apòstols o els fragments que se'n lligen o canten en la missa [*DCVB*] [d] *oficier*: llibre on està escrit el text, i a vegades la música, dels oficis divins [*DCVB*] [e] *responser*: llibre de cor que conté responsoris [*DCVB*] [f] *leccioner*: leccionari [*DCVB*] [g] *codrèn*: quadern [h] *laonar*: llaunar [i] *ferra*: ferro [*DCVB*] [j] *cominal*: comuna [*DCVB*] [k] *camp*: la part llisa d'un escut heràldic, d'un tapís, etc., damunt la qual destaca el dibuix [*DCVB*] [l] *palis*: peça de tela de forma rectangular, del color litúrgic del dia, que es col·loca davant un altar [*DCVB*] [m] *folradura*: folre [*DCVB*] [n] *ermage*: imatge? [o] *història*: compartiment o requadre d'un retaule, en el qual es representa un passatge de la vida d'algun sant [*DCVB*] [p] *fresadura*: conjunt del fres (galó, passamà) d'una peça de roba [*DCVB*] [q] *camís*: túnica blanca que cobreix el cos del sacerdot des del coll fins als peus, per dir missa [*DCVB*] [r] Cancel·lat: *creuetes* [s] *pau*: pal? [t] *esquella*: campana portàtil o relativament petita que servia per a donar senyal d'un acte religiós, per a avisar d'un succés, per a tocar alarma, etc [*DCVB*] [u] *corporal*: drap blanc que es col·loca damunt l'ara on es celebra la missa, per posar-hi el calze i l'hòstia damunt [*DCVB*] [v] *ferre*: ferro [*DCVB*] [w] *arquibanc, artibanc*: banc llarg, amb respatla o sense, que té una o algunes caixes a les quals el seient serveix de tapadora [*DCVB*] [x] *desvaixellat*: desproporcionat [*DCVB*] [y] *muig*: mesura de capacitat per a líquids i àrids, molt gran, car passava de dos quintars [*DCVB*] [z] *vinades*: vi molt aigualit [*DCVB*] [aa] *pissar*: pitjar [ab] *petge*: cadascuna de les barres o peces que en nombre de tres o més serveixen de suport a la part principal i més voluminosa d'un moble, com taula, banc, calaixera, etc [*DCVB*] [ac] *doga*: cadascuna de les peces de fusta que juxtaposades formen el cos o ventre d'una bóta, barril, cubell o altres recipients semblants, i estan unides per cèrcols [*DCVB*] [ad] *colga*: jaç de fusta, de palla o d'altra matèria, que servia de llit a una o a algunes persones [*DCVB*] [ae] *coç*: cossi [af] *aixàvega*: xarxa de cordes, de malla molt ampla i quadrada, que serveix per traginar gran quantitat de palla en un carro o a esquena de bístia [*DCVB*] [ag] *càvec*: espècie d'aixada que té la fulla ampla de la part posterior i estreta de la part anterior, de manera que resulta de forma trapezial o triangular, i serveix per a cavar [*DCVB*] [ah] *travesser*: coixí llarg, que va de banda a banda del llit [*DCVB*] [ai] *Màlica, Mèlica*: Màlaga [*DCVB*] (on s'esmenten les *escudeles de Malica* i els *plats de Melica*) [aj] *cremallera*: instrument format de dues barretes de ferro amb ganxo, unides per dalt amb un altre ferro arquejat, que es penja a una anella dels clemàstecs i serveix per a sostenir penjada l'olla o altre recipient [*DCVB*] [ak] *llibrella*: llibrell d'escurar els plats [*DCVB*] [al] *cassa, caça*: instrument compost d'un recipient de metall, relativament profund, unit a un mànec llarg, que serveix per a treure matèria líquida o semilíquida i transportar-la a un altre lloc [*DCVB*]

260

27 febrer 1452

Memòria de les rendes del monestir de Vallverd en el moment que va ser unit al monestir de les Franqueses.

▸ O Madrid, *Archivo Histórico Nacional*, sec. Clero, L. 5614, 40r–43v.
Coberta: *Llibre de les rendes del monestir de les Franqueses*.

A Madrid, *Archivo Histórico Nacional*, sec. Clero, L. 5615, 10r–15v.

40r,1 *Memòria sia a mi, Ysabel de Gayà, abbadessa de les*
2 *Franquesses e de Tragó, de les rendes e rebudes del mo-*
3 *nestir de Tragó. Lo qual fonch feyt a XXVII del*
4 *mes de febrer, any mil CCCC LII.*

5 *Caneles*

6 *Primo, fa en Anthoni de Alòs X s., e açò sobre*
7 *tots sos béns, en la festa de la Nativitat de Nostre Senyor* ____ *X s.*

8 *Item, fa en Andreu Mayll, sobre tots sos béns,*
9 *V s. VIII d. en la dita festa de Nadal* ____ *V s. VIII d.*

10 *Item, fa n·Agramun Martel, sobre tots sos béns,*
11 *VI s. I d. en la dita festa de Nadal* ____ *VI s. I d.*

12 *Item, fa en Johan Casset, sobre tots sos béns, VII*
13 *s. VI d. en la dita festa de Nadal* ____ *VII s. VI d.*

14 *Item, fa en Françoy Casset de Tragó, sobre tots*
15 *sos béns, que té a Caneles II s. en la festa*
16 *de Nadal* ____ *II s.*

17 *Item, fa en Andreu Mayll, sobre tots sos béns,*
18 *tres faneques de forment e tres d·ordi.*

19 *Suma de pàgina: XXXI s. III d.*
20 *e tres faneques de forment e tres de ordi.*

40v,1 *Item, fa en Agramont Martell, sobre tots sos béns,*
2 *III faneques de forment e III de ordi.*

3 *Item, fa en Johan Casset, sobre tots sos béns, sis*
4 *faneques de forment e sis de hordi.*

5 *Item, Avinou de Allòs, sobre tots sos béns, fa*
6 *tres fanequas de forment e tres d·ordi.*

7 *Item, fa lo damunt dit Avinou Alòs, per rahó*
8 *de una era ab farraginal, en la festa de*
9 *Nadal IIII s.* ____ *IIII s.*

10 *Item, fa en Borthomeu Terés de Tragó, per rahó de la he-*
11 *retat de Caneles, III faneques de forment e*
12 *III de hordi.* ____ *IIII s.*

13 *Item, són tenguts los de Caneles a càreg e ba-*

tuda ab una mula, e jova ab duas.

Suma de pàgina: XV faneques de formen t e XV faneques de ordi e IIII s.

41r,1 *Tragó. A Nadal*

Primo, fa en Jaume Uger e lo rector, per un fa-
reginal III s. Afronta ab via pública e ab
la cèquia. Fan, lo rector I s. VIII d., et Jaume
Uger I s. IV d. _____ *III s.*

Item, fa en Pascual Guitart I s. per rahó de un ban-
cal afronta ab la cèquia del monestir _____ *I s.*

Carnestoltes

Item, fa en Pere Scolà III s. per rahó de dues sorts a
les Planes, la una afronta ab en Pere Miró e ab
los tornalls[a] *del rector, he l·altra ab Arnau Astruch*
e ab una sort del rector. _____ *III s.*

Item, fa en Miquel Terés, per una sort de olivés que
eren de la senyora V s. Afronta ab si mateyx
e ab Noguera, e ab Alamany de Guilaniu _____ *V s.*

Sent March

Item, fa en Pere Scolà V s. per rahó de un olivar
a part de Balçolà. Affronta ab en Arnau Astruch, e
ab en Castel Sén, e ab lo torrent _____ *V s.*

Item, fa lo dit Pere Scolà VI s. per rahó de una sort
ab olivés alla Canterella. Afronta ab Noguera
e ab la senyora _____ *VI s.*

Suma de pàgina: XXIII s.

41v,1 *Sent Felip e Sent Jaume*

Item, fa Anthoni de Soldevila II s. per rahó de
una sort ab olivés. Afronta ab en Carnicer e ab
la senyora _____ *II s.*

Cinquagesima

Item, fa en Miquel Terés I s. per rahó de una sort al
Pla. Afronta ab la senyora _____ *I s.*

Santa Martha en agost

Item, fa en Pedro Martí IV s. per rahó de una vinya a les Planes. Afronta ab en Johan Borraç e ab Johan Playà — *V s.*

Item, fa en Castel Sén III s. per un olivar. Afronta ab en Borthomeu Alòs e ab la carrera — *III s.*

Sancta Maria de setiembre

Item, fa Anthoni de Soldevila VIIII° d. per rahó de un bancal al corent[b] *del Pas. Afronta ab la senyora e ab si mateix* — *s. VIIII° d.*

Item, fa en Françoy Casset VIIII° d. per rahó de un ort al corrent del Pas. Afronta ab lo corent e ab lo camí del monestir — *s. VIIII° d.*

Tots Sancts

Item, fa en Françoy Casset I s. per rahó de dos alous. Afronta la un ab lo Castel Sén e ab lo corent, e·l altre ab Sent Quiri e ab la senyora — *I s.*

Suma de pàgina: XIII s. VI d., e III s. següents són XVI s.

42r,1 *Sancta Lucia*

Item, fa en Borthomeu Alòs III s. per rahó de un linar. Afronta ab la carrera pública e ab en Arnau Astruch — *III s.*

Gallines, a Nadall

Item, fa en Jaume Uger una gallina per rahó de un linar. Afronta ab Arnau Astruch e ab en Guitart — *I^{a} gallina*

Item, fa Arnau Astruch una gallina per [*rahó*][c] *de un linar. Afronta ab en Jaume Uger e ab en Borthomeu Alòs* — *I^{a} gallina*

Item, fa en Borthomeu Terés dues gallines per rahó de una cassa. Afronta ab Noguera e ab lo molí del oli — *II^{a} gallines*

Item, Allamany de Guillanyu fa duas gallines per rahó de dos orts al molí. Afronta ab lo camí del molí, e·l altre ab en Carnicer e lo camí general — *II gallines*

Nadal

Item, fa en Pere Scolà una gallina per rahó de un corral. Afronta ab la farreria e ab Pere Navarro ____ *I gallina*

Item, fa en Pere Playà dues gallines per rahó de una heretat a Salavert ____ *II galines*

Suma de pàgina: VIIII gallines.

42v,1 *Nadal* [d]

[d]*Item, fa en Pere Scolà una gallina per rahó* [d]

Item, fa en Johan Boraz una guallina per rahó de un bancal ab olivés alla Cantarella. Affronta ab en Johan Payllarés e ab en Pere Scolà ____ *I gallina*

Item, fa en Bernart Romeu una gallina per rahó de un olivar al sol de Balsolà. Afronta ab na Calassa e ab n·Entença ____ *I gallina*

Item, en Salvador Caset fa una gallina per rahó de una vinya a Basconell ab olivés. Afronta ab n·Entença e ab Anthoni del Pugal ____ *I gallina*

Oli, a Carnestoltes

Item, fa n·Anthoni de Soldevilla una rova de oli per rahó de tres alous. Afronta la un ab la senyora, e una sort de olivés afronta ab en Arnau Gesser, e per un olivar al corrent [e] *afronta ab lo rector e ab la senyora* ____ *I^a rova*

Item, fa en Françoy Casset miga rova d·oli per rahó de un olivar. Afronta ab lo camí públich que va al molí e ab en Pedro ____ *miga rova.*

Suma de pàgina: III gallines e I^a rova e miga de oli.

43r,1 *Pebre, Nadal*

Item, fa Arnau Gesser dues onzes de pebre per rahó de dos alous arbuxera [f]*. Afronta ab si mateix e ab en Regoll* ____ *II onzes*

Item, fa en Borthomeu Alòs una onza de pebre per ra-

[6] *hó dels olivés dels molins. Afronta ab la carre-*
[7] *ra del molí e ab lo torrent* _____ *I onza*

[8] *Item, fa en Johan Pallarés una onza de pebre*
[9] *per rahó de un scabillé. Afronta ab si mateix e*
[10] *ab en Castel Sén* _____ *I onza*

[11] *Item, fa en Jaume de Fluvià de Tartareu una*
[12] *liura de pebre per rahó de una coma de*
[13] *terra. Affronta ab la via pública que va al·la*
[14] *Torre dells Homs e ab la quadra de la dita se-*
[15] *nyora. És lo delme del dit monestir* _____ *I lliura*

[16] *Item, fa en Boraç Johan duas onzas de pebre*
[17] *per rahó de* (text incomplet) _____ *II onzes*

[18] *Formen*t, *a Santa Maria de agost*

[19] *Item, fa en Pere Casset de Tartareu per una qua-*
[20] *dra asetiada al terme de Tartareu I cafís de for-*
[21] *ment. Afronta ab lo torent de Alberola e ab lo*
[22] *carlà. És afí e franqua alou del monestir*
[23] *a mesura veylla* _____ *XII fanequas*

[24] *Suma de pàgina sens lo formen*t: *I*^{a} *lliura e VI onces de pebre.*

43v,[1] *Item, fa en Berenguer de Fet, de Box, per les terres de Sérvo-*
[2] *les XX faneques de forment. És afí e fran-*
[3] *qu·alou del monestir* _____ *XX faneques*

[4] *Item, fa Bernat de Leyda, de Box, XX faneques*
[5] *de forment per rahó de la ereta del terme de Sa-*
[6] *lavert* _____ *XX faneques*

[7] *Item, fa Guillem Lobet, de Box, XX*^{t} *faneques*
[8] *de forment per rahó de la ereta de Salavert* _____ *XX faneques*

[9] *Item, fa en Francesch de Allòs, de Box, XX*^{t} *fane-*
[10] *ques de forment per la eretat de Salavert* _____ *XX faneques*

[11] *Suma de pàgina, ab XII faneques de la carta precedent,*
[12] *LXXXXII faneques de forment.*

Sumari

43v,[13] ***S**uman los censos en dinés LXXIIII s. III d.*

[14] *Suman los censos de formen*t *CX faneques.*

[15] *Suman los censos de ordi XVIII feneques.*

[16] *Suman les gallines XII gallines.*

[17] *Suma el oli huna rova e miga de oli.*

[18] *Item pebre I*[a] *liura e VI onces.*

[19] *Aquestes cosses sens la quadra de Menargues, en la* |[20] *qual hi ha censsos.*

[21] *Item sens los sis cafiços de formen*t *que fan los molins de Balaguer.*

[22] *Item sens la torre de Stopanyà.*

[a] *tornall*: extrem del camp que queda sense llaurar [*DCVB*] [b] A diferència d'altres llocs (41r 19, 43r 7 i 43r 21) aquí i en les dues partides que segueixen hi diu clarament *corent* o *corrent* en lloc de *torrent* o *torent* [c] Afegit pels editors [d] Cancel·lat [e] Aut *torrent* [f] Deu ser una contracció de *a Barbuxera*

261

Poblet, 10 maig 1452

La unió del monestir de Vallverd al de les Franqueses és confirmada per l'abat de Morimond.

▸ O M 2650.16 → Col. Sellos 26.20. Pergamí, amb segell de cera marró de l'abat de Poblet i senyal d'haver tingut un altre segell.
Not. dors.: 1*. *Confirmatio unionis monasterii Vallis Viridis cum cenobio Franquesiarum.* 2. *N 11, Cal 49*.

α Segle XVIII : Ru 11.

β Segle XVIII, *ex* α : Ru′ 11.

γ *ca* 1770–75, Jaume Caresmar : Mo , p. 506.

[1] *Universis*[a] *presentes literas inspecturis et audituris,* [b]*frater Johannes, abbas Morimundi*[b], |[2] *ordinis Cisterciensis Lingonensis diocesis, salutem in Domino sempiterna.*

Noveritis quod reverendus pater dominus abbas |[3] *Sanctarum Crucum, Sacre Theologie professor et ordinis nostri antedicti in partibus Cathalonie, Arragonie, ac totius* |[4] *Hispanie commissarius, in plenaria ordinis potestate, considerans quod monasterium monialium de Dragon, alias de Valleviridi,* |[5] *erat per malum regimen monialium desolatum, sic quod in eodem nullum vel raro persolvebatur divinum officium, volens* |[6] *super hoc providere, ne fundatores debitis privarentur suffragiis et ut bona temporalia*

preserverentur, et eciam ad requestam |[7] *consulum civitatis Balagari, predictum monasterium univit et incorporavit cum omnibus suis juribus et pertinenciis monasterio* |[8] *monialium de Franchesiis, sub certis modo et forma justis et racionabilibus contentis et declaratis in literis* |[9] *super hoc confectis et que volumus hic habere pro insertis. Nos itaque ad majus robur firmitatis, de* |[10] *consilio et consensu reverendi patris domini Populeti, in plenaria eciam auctoritate capituli generalis nostri ordinis* |[11] *predictam unionem sive incorporacionem confirmavimus et approbavimus et per presentes confirmamus et approbamus,* |[12] *supplentes omnes defectus si qui in eadem incorporacione contingerint. Et ubi opus foret ipsam* |[13] *incorporacionem innovantes, volentes quod ipsa abbatissa de Franchesiis gaudeat omnibus proventibus,* |[14] *juribus et cetera ad dictum monasterium de Dragon pertinentibus sicut gaudet bonis proprii sui monasterio,* |[15] *prefatis condicionibus per ipsum dominum Sanctarum Crucum in suis literis positis bene observatis.*

Datum in monasterio |[16] *Populeti, sub appensione sigilli nostri et sigilli ipsius domini Populeti, decima die mensis maii, anno Domini* |[17] *millesimo CCCC^{mo} quinquagesimo secundo.*

[18] ¦*F.*?¦ *de Brieyo.*

[a] Majúscules [b] Lletra adornada

262

Cervera, 9 agost 1453
+ Tàrrega, 18 agost 1453
+ les Franqueses, 20 agost 1453

Compromís i sentència arbitral entre Arnau Roger d'Erill i l'abadessa de les Franqueses i de Vallverd sobre la jurisdicció dels dominis de Vallverd i la unió del monestir de Vallverd al de les Franqueses. Actua com a àrbitre Jofre de Castre, senyor de la baronia de Jusseu i castlà de Cervera. Atenent al fet que Arnau Roger d'Erill té el mer imperi dels dominis de Vallverd, la sentència estableix, d'una banda, que aquest rebi durant dos anys les rendes de dits dominis, o alternativament 160 florins d'or d'Aragó; d'altra banda, també obliga a Arnau Roger d'Erill a vendre (empenyorar?) dit mer imperi a l'abadessa.

► O M 1013.04. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Sentència entre lo molt noble e magnífich don Arnau Roger d·Arill, àlias de Talarn, senyor de Selgua, de una part, e la molt reverent e honestíssima senyora dona Isabel de Gayà, abadessa dels monastirs de les Franqueses e de Tragó, sobre la unió dels dits monastirs, de la part altra.* 2. *1453.* 3. *Cal 48.* 4. *N^0 21.* 5. *Leg 649/28.*

α Segle XVIII : Ru cal. 48, doc. 21 (f. 308r).

β Segle XVIII, *ex* α : [*Regestos i còpies de les escriptures de Poblet*], Calaix 44 &c: Madrid, *Archivo Histórico Nacional*, sec. Códices, L. 1216, cal. 48, doc. 21.

γ *ca* 1770–75, Jaume Caresmar : Mo , p. 506.

[1] *Jesu Christi et gloriossime virginis Marie, eius genitricis, nominibus humiliter invocatis. Pateat universis quod, cum lis, controversia seu differencia diucius mote essent ac eciam sperarentur in futurum inter nobilem et magnifficum virum dominum Arnaldum Rogerium de Erill, alias de Talarn, dominum de Selgua, habentem* |[2] *merum imperium in locis monasterii de Tragó, ordinis de Cistell, et pretendentem esse patronum ejusdem monasterii de Tragó, ex una parte, et reverendam ac honestissimam dominam dompnam Ysabelem de Gayan, abbatissam monasterii de les Franqueses, siti infra territorium civitatis Balagarii, et jam dicti monasterii* |[3] *de Tragó, parte ab altera, in, videlicet, et super unione facta de dicto monasterio de Tragó cum dicto monasterio de les Franqueses, ex eo et pro eo, quia asseritur per dictum dominum Arnaldum Rogerium d·Arill, ipsum fore patronum dicti monasterii de Tragó, et per consequens dictam unionem de dictis monasteriis factam nullam seu* |[4] *anullandam fore, pro eo quia fuit facta absque ejus consensu et voluntate. Pars, autem, dicte domine abbatisse, contrarium asserendo dicendoque et pretendendo, asserit et affirmat dictam unionem validam fore et non anullandam, certis ex causis per ipsam dicte domine abbatisse partem allegatis.*

Et cum de et super premissis |[5] *jam dicte partes ad invicem inter se altercassent et nullatenus concordare possent, propterea, interventu et tractatu nonnullarum notabilium personarum, jam dicte partes volentes amfractus litium, quarum dubius est eventus, evitare et omnem materiam jurgiorum totaliter seu penitus evitare et dicte litti, altercacioni sive questioni* |[6] *finem dare seu imponere, tam de dictis altercacionibus, questionibus, littibus, controversiis, peticionibus et demandis omnibus et singulis et unaque ipsarum, quam eciam et de aliis quibuscunque altercacionibus, questionibus, litibus, peticionibus, debatuque, controversiis et demandis, que nunc sunt, fueruntque huc usque et esse possent, nunc et in* |[7] *futurum, inter partes predictas, universaliter vel particulariter, conjunctim vel divisim et inter partes easdem et earum alteram vertentibus, et que una pars alteri et vice versa, directe vel indirecte, adversus seu contra alteram partem ipsarum, tam racionibus predictis quam et dependentibus, incidentibus seu emergentibus ex* [a]*eisdem vel*[a] |[8] *modo aliquo adherentibus et connexis, premissorum occasione aut alias qualitercunque, partes ipsas vel alteram earum, directe vel indirecte tangentibus, et quas unaqueque dictarum parcium contra aliam, directe vel indirecte facere, proponere, movere vel imtemtare posset, tam, videlicet, in agendo quam in deffendendo, et de ac super* |[9] *omnibus et singulis exempcionibus, deffensionibus, missionibus, dampnis, interesse et expensis factis et sustentis, fiendisque et sustinendis, et super quibusvis eciam altercacionibus, anantamentis, procedimentis et aliis quibuscunque quas una pars adversus alteram habeat vel habere possit, tam racionibus supra dictis quam alias* |[10] *quovis modo et quibusvis juribus, titulis, racionibus sive causis, jam dictus nobilis vir dominus Arnaldus Rogerius d·Arill, alias de Talarn, parte ex una, et Stephanus Çescossa, ville de*

Montçó, ut procurator, yconomus et actor assertus dicte domine abbatisse de les Franqueses et de Tragó suique monasterii et conventus, ex |[11] parte altera, compromiserunt, dictis nominibus, in multum nobilem et magnifficum virum dominum Jauffridum de Castre, dominum baronie de Jusseu et castlanum ville Cervarie, tanquam in arbitrum, arbitratorem, laudatorem, pacifficatorem, diffinitorem et amicabilem compositorem in comuni per |[12] dictas partes electum, assumptum et assignatum.

Dantes, dicte partes et altera sive utraque ipsarum, et concedentes, jam dictis nominibus, super dictis questionibus, altercacionibus, litibus, peticionibus, controversiis et demandis ⌊omnibus et singulis et aliis eciam⌋ que inter partes predictas, racionibus supra dictis, aut aliqua ipsarum sive deppendentibus, inciden-|[13]tibus vel emergentibus ex eisdem, aut ipsis aliquo modo aderentibus et connexis ac tangentibus quovis modo, ac aliis quibusvis que, ut predicitur, inter partes predictas, comuniter vel divisim aut singulariter vel particulariter sint et vertantur, et que una pars contra alteram facere possit, proponere vel movere, seu modo aliquo |[14] intemptare, directe vel indirecte, dicto nobili et magnifficо arbitro et arbitratori, laudatori, pacifficatori, diffinitori et amicabili compositori, plenam facultatem et potestatem quod possit et valeat inter dictas partes dicere, pronunciare, sentenciare, diffinire, declarare et arbitrari, in scriptis vel sine, sub, videlicet, et cum illis |[15] modis et formis, ac semel et pluries, quibus et prout eidem nobili domino arbitro et arbitratori placuerit et fuerit bene visum, possitque dictas partes et utramque earum çitare seu çitari facere, conjunctim vel divisim, et procedere ad ejus sentenciam, dictum, pronunciacionem, diffinicionem, declaracionem, arbitra-|[16]cionem, laudum et amicabilem composicionem, cum vel sine libelli oblacione, assignacione, litisque contestacione, partibus presentibus vel absentibus, vel altera parte presente et altera, per contumaciam seu alias, absente, instante aut requirente seu non aut ejus proprio motivo, et alias super predictis et quolibet pre-|[17]dictorum procedere simpliciter, sumarie et de plano, sine strepitu et figura judicii, sola facti veritate attenta, maliciis et diffugiis omnibus procul pulsis penitus et retrojectis, in diebus feriatis sive non, juris ordine vel solemnitate servatis sive non aut totaliter pretermissis, una vice et in una sentencia vel pluribus, |[18] prout sibi placuerit. Ita quod de et super hiis que sentenciaverit possit idem nobilis dominus arbiter et arbitrator, hujusmodi compromissi durante tempore et eciam ex post, semel et pluries, dicere, sentenciare et seu interpretare prout voluerit et fuerit sibi bene visum.

Et promiserunt dicte partes, nomi-|[19]nibus quibus supra, dicto nobili domino arbitro et arbitratori et amicabili compositori, et pars parti ad invicem et versa vice, in manu et posse mei, notarii infra scripti, hec pro ipsis et aliis quorum intersit legittime stipulantis et recipientis, quod quicquid dictus nobilis dominus arbiter, arbitrator |[20] et amicabilis compositor inter dictas partes, in et super predictis aut eorum aliquo seu aliquibus et ex eis deppendentibus, dixerit, sentenciaverit et pronunciaverit de jure, laudo vel amicabili composicione, totum illud servatum, gratum et firmum perpetuo haberent, tenerent et observarent, sub pena |[21] sexcentorum florenorum auri Aragonum, fini et recti ponderis sive pensi, appellacione, contradiccione et excepcione cessantibus quibuscunque.

Renunciaruntque ipse partes, quantum ad hec, ex certa sciencia et ex pacto, nominibus prelibatis, omnibus appellacioni, contradicioni et excepcioni, arbitrioque boni viri |[22] et ejus recursui. Volueruntque prenarrate partes, sepe fatis nominibus, dictum compromissum durare usque ad festum Omnium Sanctorum tunc proxime instans.

Prout hec et alia in instrumento dicti compromissi, acto sub duobus kalendariis quorum primum est, Cervarie, die nona augusti, anno |[23] a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo tercio, ⌊presenti, currenti et infra scripto⌉, et per me, Johannem Valentí, alias Falcó, ville Cervarie habitatorem, regia auctoritate notarium publicum infra scriptum, recepto, visa sunt per extensum contineri.

Quapropter, dicta arbitralis causa fuit coram dicto nobili domino arbitro |[24] et arbitratore inter dictas partes ducta et ad sentencie articulum sive promulgacionem devoluta. Ad quam sentenciam audiendam fuit dictis partibus per dictum nobilem dominum arbitrum et arbitratorem assignatum, et ad quam proferendam, die ad hec assignata. Jam dictus nobilis dominus arbiter |[25] et arbitrator predicto nobili domino Arnaldo Rogerio d·Erill, ibidem presente, dicta altera, vero, parte absente, juxta potestatem sibi, ut predicitur, super ⌊hiis⌉ et aliis, in et cum dicto compromisso[b] *per partes easdem atributam, processit in scriptis ut sequitur:*

> *Com qüestió fos, e per via de litigis ordinaris de⌊n⌉ant se*[c] *|[26] speràs ésser major entre·l molt noble e magníffich senyor don Arnau Roger de Erill, alias de Talarn, senyor de Selgua, havent lo mer imperii en los lochs del monestir de Tragó, del orde de Cistell, e pretenent ésser patró del dit monastir de Tragó, de una part, e la reverent senyora dona Ysabel de Gayan, abbadessa del mo-|[27]nastir de les Franqueses, scituat en lo terme de Balaguer, e del dit monastir de Tragó, de altra part, en e sobre la unió que és feta del dit monastir de Tragó al dit monastir de les Franqueses per lo reverent mossel abbat de Sanctes Creus com a visitador e reformador general del dit orde de Cistell, deputat per lo reverent mos-|[28]sel abbat de Cistell e capítol general del dit orde de Çistell, asserent e dient lo dit don Arnau Roger que, com ell fos patró del dit monastir de Tragó, la dita unió feta per mossel*[d] *abbat de Sanctes Creus era nulla o pus anulladora, ⌊puys⌉ era feta sens lur consentiment hagut ni demanat, la part de la dita senyora aba-|[29]dessa dient e pretenent aquella ésser vàlida, e per quant no serà útil ni expedient per alguns respectes los quals de present açí no fretura recitar, disputar, e si·l dit don Arnau Roger és patró ho no, intrevenint*[e] *en açò amichs qui zelan la honor de les dites parts, sia stat entre les dites parts concordat, fermat |[30] ne compromís en poder nostre, per ço, vista la potestat per les dites parts a nos atribuïda, e hoïdes les parts plenament en tot ço que dir han volgut, elegint via de amigable conponedor entre les dites parts a donar nostra sentència, laudo o declaració, ⌊procehim⌉ en la forma següent:*
>
> *Com lo dit don Arnau Roger |[31] de Erill haja lo mer imperi en la vila de Tragó*

e altres lochs del dit abbadiat de Tragó, no volent examinar ni aclarir de present e si·l dit don Arnau Roger és patró ho no del dit abadiat, decernim, ordenam, pronunciam e declaram que la dita senyora abadessa e convent de les Franqueses e de Tragó |[32] *haja a·ffer venda o arrendació de les rendas, fruyts e tots emoluments pertanyents a la abadessa de Tragó per temps de hun any e mig, comptador e començador del primer dia del mes de maig ara pus prop passat del any present, que·s compte mil CCCC cinquanta tres,* (text d'uns 25 ch raspat i ratllat) |[33] *e·l dit any finirà lo derrer dia del mes de abril, any mil CCCC cinquanta quatre, e aprés, del any següent la mitat de totes les dites rendes, fruyts e emoluments que fan en lo dit any següent, que començarà lo primer dia de maig, any mil CCCC cinquanta quatre, e finirà lo derrer, any mil CCCC* |[34] *cinquanta çinch, al dit don Arnau Roger de Erill o a qui ell volrà. E que aquells lo dit don Arnau Roger de Erill, reba, exigesca e culla a tota sa libera voluntat, sens de aquells no pagar hun diner de càrrecs, com és càrrechs de monges ni de subsidiis, ordinaris ni extraordinariis, visitas ni* ⌊*altres*⌉ *qualsevol càr-*|[35]*rechs que·l dit monastir sia tengut de pagar. Ho hon açò rebre no plagués al dit don Arnau Roger de Erill, que en tal cas la dita abadessa e convent sian tenguts donar al dit don Arnau Roger de Erill cent sexanta florins de or, pagadors la mitat ara a la festa de Tots Sants primer vinent, la altra mi-*|[36]*tat restant li hajen a pagar dins sis mesos aprés comptadors. E açò sots les penas en la ferma del present compromés apposades, electio sobre aquestes coses al dit Arnau Roger reservada, la qual haja a·ffer dins tot lo mes de setembre primer vinent.*

Item, ab·la present pronunciam, determenam[f] *e declaram* |[37] *que·l dit don Arnau Roger haja e sia tengut de present fer venda de aquella juredicció ho mer imperii que·l dit don Anau Roger ha en los dits lochs del dit monastir de Tragó a la dita abbadessa e convent de les Franqueses e de Tragó, e que aquella juredicció ho mer imperii de la qual farà la* |[38] *dita vendició a la dita senyora abadessa durant vida de la dita dona Ysabel, ara abadessa dels dits monastirs de les Franqueses e de Tragó, no puxa luyr ni quitar aprés mort o mutació de la dita dona Ysabel, ara abadessa, lo dit don Arnau Roger, ho·ls seus puxan aquella juredicció ho mer imperii luyr* |[39] *o quitar, donant per la dita juredicció cent florins d·or a la dita abadessa e convent qui lavors seran, e que durant lo dit empenyorament lo dit don Arnau Roger no·s entremeta ni se empatxe en fets ni en actes que toquen al dit monastir, sots lo jurament e penas del present compromés.*

Item, vo-|[40]*lem, pronunciam e declaram que en lo de dret del dit patronatge que·l dit Arnau Roger haver pretén, per·lo present empenyorament de la demunt dita juredicció ho mer imperii no sia irrogat prejuhí algú al dit don Arnau, abans, ell havent quitat la dita juredicció ho mer imperi, sie·n aquell punt* |[41] *en lo qual era abans la ferma del present compromís. Ni tan poch no sia fet prejudici a la dita abadessa e convent, que pretén ell no ésser patró, abans, com dit havem, cade una*

part stigua en lo dret e punt en que eran abans ferma del present compromés.

Item, que kade una de les parts, |[42] en continent que la dita nostra sentència, laudo o amigable composició los serà intimada, la hajan a lohar e aprovar sens dilació o consulta, sots lo jurament e penas del present compromés.

Item, taxam al notari del compromés que sia tengut donar a cade una part la present sentència en forma, |[43] e que cada una de les parts li sien tenguts donar cent solidos, e a nos, per nostres treballs, sengles parells de sperons dins spay de un mes aprés que la nostra present sentència los serà lesta o intimada, retenint-nos temps de adobar en aquella si·ns volrem, se sustància no mudada, de açí Omnium Sanctorum |[44] primer vinent.

Lata et promulgata fuit dicta sentencia, arbitracio, declaracio, laudum seu promulgacio per dictum nobilem et magnifficum virum dominum Jaufridum de Castro, arbitrum, arbitratorem, laudatorem, diffinitorem, pacifficatorem et amicabilem compositorem, in villa Tàrrege et domo habi-|[45]tacionis Petri Morató, ejusdem ville Tàrrege, existentem et sedentem ⌊more judicis judicantis⌉, die, videlicet, sabbati decima octava mensis augusti, anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo tercio, jam desuper nominato, ad hec assignato, et verbis diffinitive sentencie prolata, me, Johanne Valentí, alias Falchó, |[46] notario regio pre et infra scripto, actus hujusmodi presente, eandemque sentenciam testifficatore, de voluntate et mandato dicti nobilis domini arbitri et arbitratoris legente, ibidemque presente et eam laudante, approbante et emologante dicto nobili domino Arnaldo Rogerio de Erill, alias de Talarn, et presentibus |[47] hiis pro testibus ad hec vocatis et assumptis dicto Petro Morató, et Petro Guerau, loci de Golmés.

Subsequenter, vero, die lune vicesima jam dicti mensis augusti, anno quo supra a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo tercio, dicta et preinserta sentencia fuit lecta et intimata per me, dictum |[48] et subscriptum Johannem Valentí, notarium, desuper nominate reverende domine abbatisse ac venerabilibus et honestis religiosis Yolanti de Florejachs, priorisse, Salvatrici Baldriga, Alduncie de Claramunt, Lucrecie Torrelles et Alduncie d·Almanara, monialibus conventualibus dicti monasterii de les Franqueses, in mo-|[49]nasterio eodem et domo capituli ipsius personaliter constitutis et adinventis seu repertis. Ipsis, tamen, primitus certifficatis per me, eundem notarium, de firma dicti compromissi facta pro eis ac dicto monasterio et conventu de les Franqueses et eorum nomine, ut desuper est videre, per Stephanum |[50] Çescossa, ville de Monsó, ut procuratorem, yconomum et actorem eorumdem assertum, prelibatum. Que, quidem, reverenda domina Ysabel de Gayano, abbatissa, ac venerabiles et honeste religiose Yolans de Florejachs, priorissa, Salvatrix Baldriga, Aldoncia de Claramunt, Lucrecia Torrelles, Aldoncia de Almenara, mo-|[51]niales et conventuales ejusdem monasterii de les Franqueses, convocate jam et congregate in dicta domo dicti capituli ad mandatum ipsius domine abbatisse sono campane, ut in similibus et aliis actibus sive negociis ejusdem monasterii solite sunt convocari et congregari, tanquam major et sanior pars, uti asse-|[52]ruerunt,

dicti monasterii de les Franqueses et ejus conventus, eorum nomine ipsiusque monasterii ac sui conventus, confestim laudando primitus, approbando, ratifficando et confirmando firmam dicti compromissi et omnia alia et singula in et super premissis et ex eis deppendentibus per dictum Stephanum |[53] *Çescossa, ut earum procuratorem yconomum et actorem asertum, ipsarum nomine, et pro eis factam et facta. Laudarunt, earum ac dicti sui monasterii et ejus conventus nomine, approbaruntque et emologarunt dictam sentenciam et omnia et singula in ea contenta et expressata.*

Hiis omnibus pro testibus pre-|[54]*sentibus honorabili Petro Taravau, in legibus licenciato, Philipo de Çervelló, cursore, et Manuele dez Valls, sartore, civitatis Balagarii.*

Que omnia acta fuere, et per modum quem supra, subsequta, villis et locis, diebus, mense et anno jam superius exaratis, me, notario, et testibus quibus supra presentibus, unde |[55] *super continetur et est videre.*

[56] *Sig*(signe)*num mei, Johannis Valentí, alias Falchó, ville Cervarie habitator, regia auctoritate notarii publici per totam terram et dominacionem illustrissimi domini Aragonum regis, qui prolacioni dicte sentencie et aliis omnibus et singulis, prout desuper exharatur, una cum prenominatis* |[57] *testibus presens interfui, eaque requisitus pro parte dicte reverende domine abbatisse in hanc publicam redigendo formam scribi feci, et cum supra positis in lineis VII*[a]*, "eisdem vel", et XII*[a]*, "omnibus et singulis et aliis eciam", et XXIII*[a]*, "presenti, currenti et infra* |[58] *scripto", et XXV*[a]*, "hiis", et XXVIII*[a]*, "puys", et XXX*[a]*, "procehim", et XXXIIII*[a]*, "altres", et XXXXV*[a]*, "more judicis judicantis", clausi.*

[a] Esmenat; originàriament només hi deia *eisdem* [b] Ad lit.: *comprisso* [c] Duplicat [d] *mossel*: mossèn el [*DCVB*] [e] *intrevenir*: intervenir [*DCVB*] [f] *determenar*: determinar [*DCVB*]

263

1456–57

Dècima biennal concedida el 1456 pel papa Calixte III al rei Alfons el Magnànim. Col·lecta de l'abadiat d'Àger.

▸ O Barcelona, *Arxiu de la Corona d'Aragó*, Reial Patrimoni de Catalunya, Mestre Racional, reg. 1925, 1926.

El text que segueix prové del reg. 1925, que correspon a l'any 1456. El reg. 1926 (f. 13v) repeteix la mateixa informació en l'any 1457.

23v,1 *Abbaciatus venerabilium monialium monasterii de Val-*
2 *vert est in vero et annuo valore XXV lb. s.* _____ *XXV lb. s.*

264

Poblet, 18 novembre 1474

Jeroni, abat de Santa Fe i visitador i reformador dels monestirs del Cister al principat de Catalunya i als regnes d'Aragó, València i Navarra, decideix que el monestir de les Franqueses sigui unit al de Poblet. La decisió està motivada pel fet que aquell es troba en molt mal estat, tant en termes temporals com espirituals. Aquesta valoració és compartida pel rei de Sicília [Ferran el Catòlic], senyor de Balaguer i patró de dit monestir, i també pels paers i altres prohoms de Balaguer. D'acord amb les regulacions de l'orde, es decideix unir-lo a un altre monestir del mateix orde, entre els quals s'escull el de Poblet ja que n'és el més proper.

× O Original perdut.

▸ P M 2661.18. Pergamí. Not. dors.: 1. *Incorporacio seu unio monasterii [Fran]ques[ia]rum monasterio Populeti.* 2. *1474.* 3. *Unions ab Poblet.* 4. *Cal 48, N 22A.* 5. *L 1704/34.*

× A 1548, octubre, 5, Montblanc, còpia autenticada per Bartomeu Joan Coloma, notari de Montblanc, i subscrita per Pere Bel·lissèn i Joan Tolrà, també notaris de Montblanc.

× B 1556, setembre, 12, Montblanc, còpia inserida en un acte testificat per Andreu Fernós, notari de Montblanc, en el qual s'exposa la unió a Poblet de les Franqueses i Vallverd (segons Ru f. 308v).

C 1598/99, *ex* A : Barcelona, *Arxiu de la Corona d'Aragó*, Reial Audiència, Plets Civils, núm. 15310, fol. 10v–13v del quadern titulat *Originale instrumentorum pro parte economi monasterii Populeti productis*.

D Segle XVIII : Arxiu del monestir de Poblet, armari I, calaix 30, doc. 3 A. Epígraf: *Unió feta del monestir de las Franquesas al monestir de Poblet. Cal. 48, N° 20* (esmenat i erroni, abans hi deia *22*, que és el número correcte). Al marge: *B* (erroni, hauria de dir *A*); *Comprobatum*.

α Segle XVIII : Ru cal. 48, doc. 22A (f. 308r).

E Segle XVIII : [*Regestos i còpies de les escriptures de Poblet*], Calaix 44 &c: Madrid, *Archivo Histórico Nacional*, sec. Códices, L. 1216, cal. 48, doc. 22A.

β *ca* 1770–75, Jaume Caresmar : Mo, p. 506.

Segons C, l'exemplar A descrivia l'original com *quibusdam pergameneis patentibus litteris* [·····] *manuque dicti reverendi abbatis et visitatoris generalis signatis ejusque abbatialis dignitatis sigillo in cera virida et alba circundado cum vetis cericeis rubei croceique colorum impende⌊nti?⌋ munitis*. La referència al segell és compatible amb el plec i orificis que presenta l'exemplar P. Tanmateix, aquest exemplar està mancat de la signatura que descriu el text precedent, la qual cosa fa sospitar que P és una còpia primerenca però no l'original.

[1] *Cunctis pateat evidenter quod nos, frater Jeronimus, Dei gracia abbas monasterii Sancte Fidis, ordinis Cisterciensis, diocesis Cessaraguste, visitator et reformator omnium et singulorum monasteriorum utriusque sexus ordinis* |[2] *prefati in regnis et dominiis*

illustrissimi domini regis Aragonum consistencium, de qua, quidem, potestate nostra constat litteris sequentibus:

> *Frater Ymbertus, abbas Cistercii, Cabilonensis diocesis, tocius nostri Cisterciencis ordinis generalis* |[3] *ubique reformator cum plenissima generalis capituli potestate, venerabili in Christo nobis precarissimo coabbati nostro monasterii Sancte Fidis, Cessaragustanensis diocesis, sinceram in Domino caritatem ac fidelis diligencie fructus assequi salu-*|[4]*tares.*
>
> *Suscepimus, veridico relatu, plurima in monasteriis sitis in regnis et dominiis*[a] *inclitissimi regis Aragonie, Valencie ac principatu Cathalonie, nec non in regno inclito Navarre, in utroque statu fore reformanda. Hinc est quod vobis,* |[5] *de cujus discrecione et fideli diligencia firmam in Domino gerimus fiduciam, brevi presencium serie, tam nostra paterna quam dicti nostri ordinis actoritate, qua fugimur quaque fungi vos volumus in hac parte plenaria, benigne commitendo man-*|[6]*damus quatenus ubi, quando ac quociens oportunum aut utile judicaveritis, ad omnia et singula sepe dicti nostri ordinis utriusque sexus monasteria in prefatis regnis et dominiis situata personaliter accedatis, ibidemque premissis auctorita-*|[7]*tibus visitetis, reformetis, corrigatis, instituatis et destituatis, in capitibus et in membris, in spiritualibus et temporalibus, omnia et singula que secundum Deum ac nostri ordinis statuta canonica inveneritis visitanda, reformanda, corrigen-*|[8]*da, instituenda et destituenda. Damusque vobis facultatem abbates et abbatissas deponendi, ipsisque monasteriis eleccione canonica aut auctoritatibus prelibatis de pastoribus providendi, atque omnia premissa exequendi plenam con-*|[9]*ferimus potestatem et generaliter omnia et singula circa premissa et ea tangencia, sumtibus et expensis racionabilibus monasteriorum ipsorum, quos vel quas refundi precipimus et mandamus, agendi, faciendi et exercendi que agere,* |[10] *facere et exercere possemus si presentes essemus. Omnibus, igitur, et singulis prefatorum monasteriorum regularibus personis firmiter damus in mandatis in virtute salutaris obediencie et sub excomunicacionis pena, nichilominus* |[11] *districte precipientes, quatenus in premissis omnibus et ea tangentibus vobis humiliter pareant tamquam nobis.*
>
> *Datum Cistercii, sub appencione sigilli nostri, die vicesima nona mensis aprilis, anno Domini M°CCCCLXXIII.*

Predictorum, igitur, |[12] *omnium et singulorum monasteriorum nobis comissorum solicitam quantum nobis ab alto concessum est curam gerentes atque personaliter Franquesiarum monasterium in civitatis Balagarii territorio*[b] *constitutum* ⌊*visitantes*⌋*, multa inordinata* |[13] *reperimus que non debebamus conniventibus occulis preterire. Quia igitur nobis per processus et acta legittime et rite facta et alias, loculentissime nobis constat de dilapidacione atque totale ruina et destructione in spiritualibus* |[14] *et temporalibus monasterii memorati. Liquet nichilominus abbatisse personam monasterii ejusdem inutilem*

penitus ad quodcumque regimen exercendum. Apparet eciam de vite inhonestate ac pravo exemplo monia-|[15]lium monasterii ejusdem. Constat eciam nobis quod in dicto monasterio divinus aliquis [cul]tus non exercebatur. Quinymo, magis propter scelera que ibi committebantur Deus ad iracundiam multum provocabatur.

[16] *Propter que et alias, de illustrissimi domini Cicilie regis, patroni dicti monasterii ac domini civitatis Balagarii predicte, consensu, ac eciam de beneplacito honorabilium paciariorum et ceterorum procerum et consiliariorum |[17] urbis memorate Balagarii, solum Deum pre occulis habentes, ad Deique obsequium, propter quod monasteria fundata esse noscuntur, respectum habentes, et attendentes quod propter reddituum paucitatem et alias ex |[18] quibusdam aliis subsistentibus impedimentis dictum monasterium Franquesiarum non de facili posset cum aliis monialibus reformari.*

Hoc, inter cetera, considerato quod decretis ordinis ejusdem expresse cavetur quod mo-|[19]nasterium quod saltem ad duodecim religiosorum seu religiosarum sustentacionem non suficiat debeat ordinato alteri monasterio incorporari atque uniri. Cumque inter cetera ordinis predicti monasteria eidem mo-|[20]nasterio viciniora Populeti monasterium preexcellere videamus.

Ideoque et alias, auctoritatibus quibus fungimur in hac parte, ex nunc en in perpetuum unimus et incorporamus predictum Franquesiarum |[21] monasterium, cum omnibus locis, vassallis, mansis, censibus, censualibus, terris, possessionibus, jurisdictionibus ac juribus et redditibus omnibus et singulis ad dictum Franquesiarum monasterium quomodolibet spectantibus seu |[22] expectare[c] debentibus, monasterio predicto de Populeto, ut ex nunc ac de cetero irrefragabiliter et in perpetuum membrum dicti monasterii de Populeto sit ac esse noscatur, ita quod nunc ac tempore fu-|[23]turo reverendus abbas dicti monasterii Populeti teneatur in dicto Franquesiarum monasterio priorem et monachos instituere qui assidue pro animabus fundatorum monasterii ipsius orent, ceterosque sue sancte |[24] vite exemplo edificent. Qui prior et monachi possint ad nutum et libitum reverendi abbatis et conventus predictorum ad Populeti claustrum revocari et omnino semper monasterii predicti de Populeto |[25] monachi censeantur.

Cum presentibus mandantes et requirentes universis et singulis vassallis, enphiteotis, censualistis atque ceteris quibusvis, quibuscumque et qualitercumque ex quovis titulo vel causa dicto Fran-|[26]quesiarum monasterio obligatis quatenus de universis et singulis juribus atque redditibus ad dictum Franquesiarum monasterium quovis modo pertinentibus respondeant de eisdem dictis reverendo abbati et conventui |[27] de Populeto, atque vassalli omnes eidem reverendo abbati fidelitatis juramenta sibi prestent et homagia, et ipsi ut vero atque naturali domino in cunctis pareant et obediant.

In quorum omnium et singulorum fidem |[28] ad perpetuam rei memoriam instrumentum presens fieri mandavimus, cum nostro abbaciali inpendenti sigillo munitum.

Datum et actum in predicto monasterio de Populeto, cum nostre proprie manus

subscrip-|[29]*cione, decima octava mensis novembris, anno a Nativitate Domini M^{o}CCCC^{o} septuagesimo quarto.*

[d] *Vidit predictus abbas, vissitator et refformator.*

[a] Ad lit.: *dominimis* [b] Ad lit.: *territoritorio* [c] Esmenat; abans hi deia *spectare* [d] Segueix d'una altra mà

265

Balaguer, 25 novembre 1474

Havent-se decretat la unió dels monestirs de les Franqueses i de Vallverd al de Poblet, els paers de Balaguer i l'abadessa i monges de les Franqueses estableixen certs acords al respecte amb l'abat de Poblet i el visitador general de l'orde.

► O M 2661.19. Pergamí. Not. dors.: 1. *Carta dels assentiment e consentiment prestats per la ciutat de Balaguer e per la reverenda abbadessa de les Franqueses e son covent en la unió feta del dit monestir ab lo monestir de Poblet* (continuat d'una altra mà:) *costàn los presents capítols al notari XXXVI s.VI.* 2. *Unió de les Franqueses ab Poblet, ab decret del papa y del orde.* 3. *La unió.* 4. *Cal 48, N 22B.* 5. *L 1704/35.*

A Segle XVI, còpia en data no especificada autenticada per Miquel Casals, notari de Poblet, i subscrita per Nicolau Gavaldà i Vicent Torroella, notaris de Montblanc : M 2661.20. Pergamí. Not. dors.: 1. *Lo acte del consentiment prestat per los pahers de Balaguer en la unió del monestir de les Franqueses en lo monestir de Poblet, ab la capitulació donada per part de dits pahers y de les monges de las Franqueses sobre lo* [·· 4 ch ··] *stabliments fets per les badeses salvats los censos* [·· 12 ch ··] *y altres en les coses stablertes.* 2. *Actes dels frares de Poblet.* 3. *Cal 48.* 4. *Cal 48, N 22B.* 5. *L 1704/36.*

B Segle XVIII : Arxiu del monestir de Poblet, armari I, calaix 30, doc. 3 B. Epígraf: *Capítols fets entre parts de la abadessa del monastir de las Franquesas y pahers de la ciutat de Balaguer y altres nobles personas, presentats al abat de Poblet sobre la unió del monastir de las Franquesas ab lo monastir de Poblet.* Al marge: *Cal. 48, N° 22, C* (erroni, hauria de dir *B*); *Comprobatum.*

α Segle XVIII : Ru cal. 48, doc. 22B (f. 308r–308v).

β Segle XVIII, *ex* α : [*Regestos i còpies de les escriptures de Poblet*], Calaix 44 &c: Madrid, *Archivo Histórico Nacional*, sec. Códices, L. 1216, cal. 48, doc. 22B.

γ *ca* 1770–75, Jaume Caresmar : Mo, p. 506.

[1] *In Dei nomine. Noverint universi quod, cum divina inspirante clemencia, facta fuerit agreguacio sive unio per reverendum dominum Jeronimum, abbatem monasterii de Sancta Fide, ordinis de Cistell, diocesis Cesarauguste, visitatorem generalem dicti* |[2] *ordinis per regna Aragonum, Valencie et principatum Cathalonie aliisque eciam terris, de monasteriis Franquesiarum, sito in orta inferiori civitatis Balaguarii, et Beate Marie de Vallvert, sito in termino loci de Tragó, vicarie dicte civitatis Balaguer,* |[3] *quadris, terris,*

terminis, jurisdiccionibus, honoribus et possessionibus, redditibus, proventibus, emolumentis, juribus et pertinenciis eorumdem, cum monasterio Beate Marie Populeti, dicti ordinis, et conventus ejusdem, causis et racionibus in instrumento et actis dicte unionis ad quos refertur contentis. Et super |[4] possessione de dictis monasteriis, quadris, terminis, jurisdictionibus, terris, honoribus, possessionibus, redditibus, proventibus, emolumentis, juribus et pertinenciis eorumdem adipiscenda. Et super eciam consensu et assensu per reverendam dominam Elviram de Sancto Martino, abbatissam, Violantem |[5] de Florejachs, priorissam dictorum monasteriorum, et eorumdem conventum, et per honorabiles paciarios et consilium generale dicte civitatis Balagarii, pro interesse civitatis ejusdem, dicte unioni et possessionis tradicioni prestandis, dicti reverenda domina abbatissa et conventus et seu magniffici |[6] domini Raymundus Rogerius de Toralla, miles, in dicta civitate domiciliatus, procurator, yconomus et actor assertus dicti conventus, et Raymundus Rogerius de Erolis, domicellus, pro interesse, ut dixit, cujusdam reverende domine Johanne Pinosa, sacristane dicti monasterii, sobrine sue, et honorabiles Bernardus Vedrenya, |[7] Thomas Solsona, juris utriusque bacallarii, Johannes Guillamota, et Guilelmus de Bondia, paciarii dicte civitatis, habentes posse plenum ad infra scripta per consilium generale in aula paciarie civitatis Balagarii predicte, more solito convocato et celebrato die tricesima octobris proxime lapsi, et |[8] eciam per colloquium sive parlament in dicta paciaria tento die presenti et subscripta de consilio magniffici Miquaelis Ponç, juris utriusque doctoris, advocati civitatis jam dicte, tradiderunt dictis reverendis dominis visitatori et abbati Populeti quedam capitula scripta tenoris seu con-|[9]tinencie sequentis:

> *A honor, laor e gloria de la Sanctissima Trinitat, pare, fill e spirit sanct, e de la humil gloriosa verge madona Sancta Maria sie, amen. Capítols fets e formats entre los honorables pahers e consell de la ciutat de Balaguer e la reverend abbadessa del monestir |[10] de les Franqueses, situat en la orta de la dita ciutat, e son covent, de la part una, e lo reverend senyor don abbat e covent del monestir de Sancta Maria de Poblet, de la part altra, en e sobre lo assentiment e consentiment per los dits honorables pahers e consell, en nom de la dita |[11] ciutat, e dita reverend senyora abbadessa e son covent fahedors en la unió feta o fahedora dels dits monestirs de Sancta Maria de les Franqueses e Sancta Maria de Vallvert, situat en lo terme del loch de Tragó, quadres, térmens, jurisdictions e altres terres, rendes, drets |[12] e pertinències de aquells, ab lo monestir de Sancta Maria de Poblet e covent de aquell, en e sots la forma següent:*
>
> *E primerament demanen los dits honorables pahers, en nom de la dita ciutat que, vivint les dites reverend abbadessa e altres ⌊dites⌉ sues monges, per que lo divi-|[13]nal offici en lo dit monestir de les Franqueses sie celebrat, e en aquell nostre senyor Déu sie servit, los dits reverend abbat e covent haien a tenir en dit monestir dos monjos ansians e missa·cantants. E com alguna de les dites abbadessa, e ho altres monges morrà, hi haie |[14] a·metre altre mongo ansià e missa·cantant, e axí successivament morint les dites monges o alguna de aquelles hi haien a·metre e*

augmentar mongos ansians e missa·cantans fins en nombre de cinch, entre los quals hi haie un prior. Que donarà Poblet un |[15] mongo a confessar e dir missa e un prior vivint les monges, e morint provehir de mongos successivament, és saber, morint una monga posar un mongo.

Item, que de continent presa hauran la possessió del dit monestir per que en algunes parts sia perillós de caure me-|[16]tran mans en fer obrar e reparar aquell. E aprés, hon e com necessari serà, dit monestir obraran e aquell sostinran per que, juxta la sancta voluntat del fundador de aquell, perpetualment per los dits quatre mongos e un prior hi sie fet e celebrat lo offici divinal e nostre senyor |[17] Déu degudament servit. Segons la possibilitat de les facultats del monestir se darà diligència.

Item, que en les terres que solien ésser del dit monestir e per les reverends abbadesses passades són stades stablides e donades a cens emphiteotich, lo domini e senyoria directa |[18] de les quals reste en lo dit monestir, ab tot per lo major del orde o visitador general dits stabliments sien stats confirmats, encara a major cautela ara de nou dits stabliments faran confirmar al dit reverend mossel lo visitador, e contra aquells ni los possehidors de dites terres |[19] no intemptaran ni faran intemptar, ni fer faran, alguna petició o demanda, salvo a ells e al dit monestir los delmes, censos, senyoria e fadigua que en e sobre dites terres tenen. De les terres stablidas perpetuo per l·orde confirmadas és content lo senyor visitador.

[20] *Jhs*[a]*. Lo que la senyora abbadessa de les Franqueses ab les filles del monestir demane a vosaltres, monsenyors molt magníffichs senyors de pahers de la ciutat de Balaguer és que en la capitulació que fazen ab lo reverendissimo senyor don abbat de Poblet ne façan expressa menció |[21] e retenció són les següents:*

Primo, que attès la dita abbadessa, axí per conrear les terres dels blats que vuy són sembrats, com encara en servitut de la casa haia hagut moços e moçes, e aquelles e aquells haie a paguar, que placie a dit don abbat de Poblet donar e paguar la summa |[22] de aquelles soldades, que suman[b] *vint liures. Que havida devida información, particularment lo senyor visitador provehirà segunt Dios e la orden.*

Més, demanen que la dita abbadessa haie sa preheminència quant en lo servey de Déu exequir[c] *en dites monges |[23] sens deroguació de la unió esdevenidora. Que el senyor visitador le acomandarà*[d] *la presidencia según la orden en aquellas mongas que allí aturaran.*

Demanen més que dita abbadessa haie dobla porció axí com en les religions és acostumat. Plau al senyor |[24] visitador haia porción e miga.

Item, demanen que haien los aliments per a elles e a sengles serventes, que és per quiscuna dos cafiços de forment e un mig de vi, e sis liures en diners per a pietança, e sexanta sous per a vestiari, les quals quantitats sian |[25] paguades totes a

una jornada e ensemps. Plau al senyor visitador haian cinquanta sous quiscuna per a vestiari, paguadors a la festa de Tots Sants primer vinent, e d·ací·avant en semblant jornada quiscun any. Item, forment un cafiç e medio per a quiscuna. |[26] Item, vino trenta cántaros. Item, pietança sis sous lo més. Item, sengles quartals de fanàs quiscun any d·ací·avant e mig almut de fesols.

Item, demanen que lo senyor visitador don ara de present licència e facultat a·n·aquelles filles del dit monestir |[27] que sian libertades en poder exir del monestir totstemps que bé·ls vindrà e star en qualsevol part honesta, e no puxan, segons regla de religió ni en altra manera ésser forçades ab tota lur roba que particularment té quiscuna. Que plaze al senyor |[28] visitador que puedan exir e star en luguar o monasterio según la santa regla nuestra dispone e con licencia del senyor abbat de Poblet, el qual según l·orden lo disponrà. La qual licència de present done, emperò que post mortem que todos los libros tornen |[29] a casa o monasterio.

Item, que les altre monges sien collocades en altra part per que no sien exposades a carnalatge ni vaien per mal cap. ⌊El senyor visitador⌉ dispondrá o dará orden sian collocadas en las casas de la orden, dan·los letras comendatícias.

Item, que |[30] aquelles que seran expellides de la casa, les obres que han fetes necessàries los sien satisfetes. Lo senyor visitador se informará, e haguda plena información provehirà de justícia.

Item, que per quant Astruch al molí ha arrendat per aquest any |[31] e haie fet algunes bestretes, que plàcia al senyor don abbat puxa complir lo arrendament de aquest any, o almenys les bestretes li sien satisfetes. El senyor visitador se informarà de la veritat, e vista aquella provehirà en lo que és fahedor.

[32] *Item més, los dits reverent abbat e covent convenen, prometen e juren los dits capítols, e coses en aquells contengudes, tinran, compliran e servaran, e contra aquells e coses en aquells e quiscun de aquells contengudes no faran ni vinran per neguna |[33] causa e rahó, obliguant per açò attendre e complir totes les rendes, drets e emoluments del dit monestir de les Franqueses e del dit monestir de Poblet, e axí ho juren. Los capítols ab la ajuda de nostre Senyor se servaran e lo abbat e covent |[34] de Poblet staran a emenda e correction regular del sacrat orde de Cistell.*

E sots los dits capítols e respostes en aquells e quiscú de aquells contenguts e contengudes, los dits honorables pahers e consell de la dita ciutat, e les dites reverendes abbadessa, prio-|[35]ressa e altres monges del dit monestir, e ho lo magníffich mossèn Ramon Roger de Toralla, caveller, com a procurador, ycònom e actor del dit monestir e covent de aquell, presten son assentiment e consentiment en la dita unió, prometent contra aquella no faran ni vinran |[36] per alguna causa o rahó.

Quibus traditis et per dictos reverendos dominos visitatorem et abbatem Popule-

ti nedum semel sed eciam pluries perlectis, et una cum dictis honorabilibus paciariis et Raymundo Rogerio de Toralla et Raymundo Rogerio de Eroles, dictis nominibus, ad invicem |[37] *ruminatis, factis responsionibus in unoquoque dictorum capitulorum per dictum reverendum dominum visitatorem, ut in eisdem et quolibet ipsorum lacius est videre, cum et sub dictis capitulis et responsionibus eisdem et cuilibet eorum factis, prefati honorabiles paciarii et dicti* |[38] *magniffici Raymundus Rogerius de Toralla et Raymundus Rogerius de Erolis, dictis nominibus, predicte unioni consenserunt, assensumque eorum pariter et consensum prestiterunt. Promittentes contra dictam unionem, modo et forma per dictum reverendum dominum visitatorem* |[39] *factam, tam conjunctim quam divisim non facere nec venire jure aliquo, causa vel eciam racione. Et dictus reverendus dominus abbas Populeti, presentibus, videntibus et consulentibus venerabilibus et religiosis fratre Petro Yspalenciis, regente loci de Verduno, fratre Ludovico de* |[40] *Casaldu, subbosserio, et fratre Antonio Buada, majorali ville Menargiarum et molendinorum Populeti in civitate Balaguarii sitorum, habens, ut dixit, posse plenum ab honorabili capitulo et conventu dicti monasterii Populeti per firmam et validam stipulacionem, medio juramento* |[41] *ad sancta quatuor Dei evangelia suis manibus corporaliter tacta corroboratam et validatam, convenit et promisit in manu et posse mei, notarii subscripti, nomine dicte civitatis Balaguarii et nomine eciam dicte reverende domine abbatisse et conventus ejusdem, et aliorum eciam* |[42] *omnium et singulorum, tam conjunctim quam divisim, quorum interest et intererit recipientis et paciscentis ac stipulantis, quod predicta capitula et unumquodque eorum juxta responsiones in eisdem et quolibet ipsorum per dictum reverendum dominum visitatorem factas complebit, tenebit,* |[43] *et observabit, tenerique compleri et observari faciet per dictum conventum et suos, et contra non faciet vel veniet aliquo jure, causa vel eciam racione. Et predicta omnia et singula, prout desuper sunt scripta, et per dictum reverendum dominum abbatem Populeti, nomine ipsius et tocius* |[44] *ejus conventus, promissa et jurata. Dictus dominus Jeronimus, abbas monasterii de Sancta Fe, visitator generalis predictus, auctoritzando et presencium tenore decretando, eadem omnia et singula, auctoritate et potestate sibi comissa, laudavit, approbavit, ratifficavit et confirma-*|[45]*vit, adeo, ut majorem obtineant roboris firmitatem. Volentes dicte partes quod de hiis fiant duo publica consimilia instrumenta, quorum unum dictis honorabilibus paciariis, nomine dicte civitatis, et alterum dicto reverendo domino abbati Populeti et conventui ejusdem* |[46] *tradantur per me, notarium subscriptum.*

Que fuerunt acta in civitate Balaguarii et intus domum molendinorum quam dictus dominus abbas Populeti ibidem habet et possidet, die vicesima quinta novembris, anno a Nativitate Domini millesimo quadringente-|[47]*simo septuagesimo quarto, presentibus honorabilibus Paschasio Yago, in artibus bacallario, et Johanne Salvatoris, notario, civibus dicte civitatis Balaguarii, pro testibus ad premissa vocatis, adhibitis specialiter et electis.*

[48] *Sig*(signe)*num mei, Dalmacii de la Tuix, regia auctoritate notarii publici per totam terram et dominacionem serenissimi domini Aragonum regis, regentisque scribaniam*

publicam civitatis Balaguarii pro honorabili |[49] *rectore sive plebano ecclesie ejusdem, qui predictis omnibus et singulis dum sic agerentur et fierent interfui, eaque scripsi et requisitus clausi. Cum supraposito in linea XII[a], ubi dicitur "dites", et XXVIIII[a], "el senyor* |[50] *visitador".*

[a] Aquesta abreviatura de *Jesús* deuria encapçalar l'escrit de peticions de les monges [b] Ad lit.: *sumam* [c] *exequir*: executar [*DCVB*] [d] *acomanar*: encomanar [*DCVB*]

266

les Franqueses, 25 novembre 1474

Fra Jeroni, abat de Santa Fe de Saragossa i visitador de l'orde del Cister, comunica a l'abadessa i monges de les Franqueses la decissió d'unir aquest monestir al de Poblet, i de transferir a aquest totes les rendes i altres drets de les Franqueses. Elles rebran manutenció de Poblet mentre visquin. L'abadessa consulta les monges, que ho accepten així, i ella renuncia a la dignitat d'abadessa. Fet això, el visitador dóna possessió del monestir i les seves rendes a l'abat de Poblet.

▸ P Madrid, *Archivo Histórico Nacional*, sec. Clero, L. 5615, 54r–57v.
Not. dors. (f. 57v): 1*. *Renunciatio abbatisse Franqu*|*esarum*⸮ *et apprehensio possessionis per abbatem Populeti.* 2. *Unió ab Poblet. Pocessió. Convenció ab los paers de Balaguer*.

α Segle XVIII : Ru cal. 48, doc. 22D (f. 308v).

β Segle XVIII, *ex* α : [*Regestos i còpies de les escriptures de Poblet*], Calaix 44 &c: Madrid, *Archivo Histórico Nacional*, sec. Códices, L. 1216, cal. 48, doc. 22D.

γ *ca* 1770–75, Jaume Caresmar : Mo , p. 506–507.

a 1982, Prim Bertran : *El monestir de Santa Maria de les Franqueses. Notes per a la seva història.* (Lleida, IEI), doc. 3.

A jutjar pel número que té associat tant a α com a β, a saber el número 22 D del calaix 48, aquest regest hauria de correspondre al pergamí que està signat al dors amb aquest número, a saber l'exemplar O del document **267**. Tanmateix, aquest últim es refereix a la presa de possessió de Vallverd, Tragó i Salaverd, mentre que el regest es refereix clarament al contingut del document que transcrivim a continuació.

54r,1 *Noverint universi et cetera, quod die veneris, hora quasi* |[2] *vespertina* ⌊*vel inde circa*⌋, *intitulata vicesima quinta mensis novenbris,* |[3] *anno Domini millesimio quadringentesimio septuagesimo* |[4] *quarto, existentibus ac personaliter constitutis et congregatis* |[5] *in capitulo monasterii monialium de Franquesiis prope* |[6] *civitatem Balagarii reverendis in Christo patribus et* |[7] *dominis: Fratre Jeronimo, in sacris literis licenciato abbateque* |[8] *Sancte Fidis, Cisteriensis ordinis, Cesaraugustensis diocesis, ac visitatore* |[9] *ac refformatore omnium et singulorum monasteriorum ac* |[10] *regularium personarum*

utriusque sexus dicti ordinis per totam |[11] terram et dominacionem illustrissimi domini regis Ara-|[12]gonum, cum plenaria generalis capituli potestate, |[13] Et fratre Michaele Delgado, sacre pagine professore, |[14] abbate monasterii Populeti, dicti ordinis Cisteriensis, |[15] Terraconensis diocesis, Nec non magnificis dominis Thoma |[16] Solsona, jurisper[i]to, Johanne Guillemota, civibus et pa-|[17]ciariis dicte civitatis Balagarii, |[18] Et reverenda domina Alvira de Santo Martino, |[19] abbatissa prefati monasterii Franquessiarum et Yolans |[20] de Florejachs, priorissa, Johana Pinosa, sacrista, |[21] Salvatora ⌊Baldriga⌋, Aldonça de Térmens, monialibus et conven-|[22]tualibus dicti monasterii, Yolans de Guimerà, pro nunc |[23] in dicto monasterio comorante, Magnificis quoque dominis |[24] Raymundo Rogerio de Toralla, milite, [a]Raymundo Rogerio |[25] de Arolas[a], |[26] Et venerabilibus religiosis fratre Petro Yspalensi, |[27] regente de Verdú, fratre Anthonio Buada, majorali |[28] loci de Menargues, fratre Ludovico Casalduç, ||[54v,1] subbursario dicti monasterii Populeti, monachis ejusdem |[2] monasterii, et Johanne Salvatore, cive ac notario publico civi-|[3]tatis Balagarii, ? regia auctoritate notario, et me fratre |[4] Martino Andree, in artibus bacalario, ipsius domni vi-|[5]sitatoris auctoritate notario.

Idem dominus visitator, lingua materna, quod amodo ara-|[6]gonensi, dirigendo voces suas dicte domine abbatisse, que ad |[7] latus suum sedebat in dicto capitulo, dixit eidem |[8] domine abbatisse ac dictis monialibus, in omnium supra |[9] scriptorum presencia et audiencia, hec vel similia verba |[10] in effectu:

> *Senyora abbadessa e vosaltres re-|[11]ligiosses, como yo, visitando aqueste monasterio, |[12] aya visto e trobado la mucha diminución e total |[13] destruyción e derocamiento de aqueste monasterio, |[14] donde se sigue que el officio divinal non se continua |[15] mayorment, e la celebración de las missas, nin se |[16] puede continuar en ninguna manera la observancia |[17] regular en las cosas sperituales por deffecte e detri-|[18]ment⌊o⌋? de las temporales, et alias segund la santa regula |[19] e statutos de nuestro sagrado orden. Por aquesta |[20] causa, nos quiriendo devidament provedir en aquest⌊o⌋? |[21] a honor e servicio de Dios e de nuestro sagrado or-|[22]den, ouída la volentat e consentimento del |[23] illustríssimo seyor rey de Cicillia, senyor |[24] de la dita cibdat de Balaguer, segund parece |[25] por letra de su senyoria, e de consentimento de |[26] la dixa cibdat, Havemos unido e fecha unión |[27] de aqueste monasterio de las Franquessas, con |[28] todas sus rentas, vasallos, diezmas, libros, johelles, ||[55r,1] argent, robas e qualesquier drexos, preheminencias, |[2] proventos e·molumentos d·él al monasterio de Poblet suso |[3] dicho, en tal manera que en aqueste monasterio de las |[4] Franquesas el reverendíssimo don abbat de |[5] Poblet, que aquí es present, aya de tener cierto número |[6] de religiosos para el servicio de Dios e para proveir en todas |[7] cosas a vos, senyora, e a vostras mongas conventuales |[8] durante la vida vuestra e d·ellas, segund la forma de |[9] capítolos entre la dita cibdat e ell dicho senyor |[10] abbat de Poblet, por medio nuestro fechos e firmados |[11] en poder del discret don Dalmau de Aletux, notario, |[12] a los quales nos refferimos, de la dita unión parece |[13] por letra nuestra en pergamino subsignada*

de nuestra |[14] mano e sagellada con nuestro sello pendent, e al dicho |[15] senyor abbat de Poblet e a su convento librada |[·· 6 ch ··]| |[16] E por mayor corroboración e firmeza aya la dita |[17] unión e pueda obtenir, en presencia de aquestos sen-|[18]yores vos ruego e amonesto a vos, senyora abbadessa, que |[19] por servicio de Dios e honor del dicho orden, vos placia |[20] aderir e consentir a la dicha unión por nos fecha, renun-|[21]ciando al dicho abbadiado vuestro de aqueste monasterio, con |[22] todos sus drechos e pr?minencias.

[23] *Et dicta domina Alvira, abbatissa dicti monasterii Fran-|[24]quesiarum, auditis et intellectis per dictum dominum visitatorem |[25] sibi et suis monialibus dictis et propossitis, interogavit |[26] predictas suas moniales an eis placeret de dicta unione, ||**55v**,1 quibus respondentibus quod de dicta unione eis placebat. In |[2] presencia prefati domini visitatoris et omnium supra |[3] nominatorum, dicta domina abbatissa libere renunciavit |[4] dicto abbaciatuy et dignitati ejusdem.*

Tunch di[c]tus |[5] dominus visitator, visa dicta renunciacione et habita |[6] pro accepta rite ac recte facta absque prejudicio dicte |[7] unionis jam facte, quin ymo magis ad illius firmitatem |[8] et corroboracionem, et, ut melius de jure ac dicti sui |[9] ordinis statutis teneat et tenere possit et valeat, |[10] dictam unionem ac omnia et singula in ea contenta |[11] laudando, approbando, ratificando et confirmando, eandem |[12] nunch de novo ad cautelam iterum fecit et facere se |[13] dixit, eo modo et forma ex causis et racionibus |[14] predictis et in dicta unionis litera contentis, in posse |[15] dicti Johannis Salvatoris, notarii, et mei, fratris Martini, |[16] notarii subscripti. Hiis peractis, dictus dominus visitator, sur-|[17]gens et stans, precepit dictis monialibus in virtute |[18] sante obediencie quatenus dicte domine Alvire de Santo |[19] Martino, tanquam presidenti obedirent, cum absque |[20] obediencia esse non debeant [b] *Deinde, dictus dominus |[21] visitator, requisitus verbo¦tenus⸮¦ per memoratum dominum abbatem |[22] Populleti non divertendo ad alios actus prenominatis eciam |[23] omnibus presentibus animo tradendi possessionem tocius |[24] monasterii predicti Franquessiarum vassallorum, jurium, |[25] reddituum et proventuum ejusdem, dixit dicto domino |[26] abbati Populleti:*

*Reverende pater, yo quierendo |[27] dar a la dita unión por effecto devido conpli-|[28]mient, libro a vos e a vuestro convent ||**56r**,1 aquest monasterio de las Franquessas e possessión cor-|[2]poral de aquell, e vassallos, drechos, rendas, tierras, prehe-|[3]minencias, argent, joyelles, vestimentes e totdos otros |[4] bienes de aquel.*

[5] *Quibus dictis, prefatus dominus abbas Populleti, nomine suo et |[6] tocius conventus dicti sui monasterii Populleti, accep-|[7]tavit et acceptare se dixit dictum monasterium, |[8] vassalos, jura, redditus, terras, decimas, argentum, libros |[9] et cetera omnia bona mobilia et immobilia ejusdem. |[10] Itaque, dictus dominus visitator, ad alios actus non divertens, ymo pre-|[11]dictam possessionem continuando, accessit, una cum |[12] predicto domino abbate Populleti et presentibus supra nomi-|[13]natis, accessit ad ecclesiam dicti monasterii et sic idem |[14] dominus visitator personaliter intravit dictam ecclesiam |[15] et*

accepit per manum dictum reverendum dominum |[16] *abbatem Populleti, et animo tradendi corporalem posse-*|[17]*ssionem eidem de dicto monasterio Franquessiarum et* |[18] *de omnibus predictis juribus ejusdem, ut dixit, misit eundem* |[19] *intus dictam ecclesiam. Ac postea, dictus dominus visitator* |[20] *foras exivit et dictus dominus abbas Populleti, in signum* |[21] *possessionis predicte per ipsum adepte, et eandem, ut dixit,* |[22] *continuans, ejecto per eum foras dicto visitatore.* |[23] *Idem dominus abbas Populleti, continuando suam, ut dixit,* |[24] *possessionem, clausit et aperuit januas dicte ecclesie.* |[25] *Ac eciam, uno contextu, dictus dominus visitator ac-*|[26]*cessit ad altare majus dicte ecclesie et, continuando,* ||**56v**,1 *ut dixit, suam possessionem, accepit per manum dictum* |2 *dominum abbatem Populleti et tradidit eidem possessionem* |3 *omnium ornamentorum, librorum et multorum aliorum que* |4 *super dictum altare erant, et in signum vere posse-*|5*ssionis possuit manus super dictum altare. Que omnia* |6 *dictus dominus abbas Populleti, animo continuandi et* |7 *adepiscendi possessionem predictam accepisse et recepisse* |8 *se dixit et fecit.* |9 *Et tunc, tam dictus dominus visitator, quam prefatus* |10 *dominus abbas Populleti, voluerunt et requesierunt* |11 *de omnibus et singulis predictis per me, fratrem* |12 *Martinum, auctoritate ipsius domni visitatoris notarium,* |13 *publicum fieri et eis tradi ac utrique eorum publicum* |14 *instrumentum, presentibus pro testibus magnificis dominis* |15 *Thoma Solsona, jurisperito, et Johanne Guillemota,* |16 *civibus et paciariis dicte civitatis Balagarii,* |17 *ad premissa vocatis specialiter rogatis et asumptis.*

18 [c]*Et ego, frater Martinus Andree, sepedicti domi-*|19*ni visitatoris autoritate notarii, qui predictis* |20 *omnibus et singulis, dum sic ut premititur agerentur* |21 *et fuerent, una cum prenominatis testibus interfui* |22 *et ad instanciam et requisicionem dicti domini abbatis* |23 *Populeti, de mandato preffati domini visitatoris* ||**57r**,1 *hoc presens publicum instrumentum, me aliis occupato* |2 *negociis, per alium fideliter scribi feci meique nomi-*|3*nis subscripcione signavi in fide ac testimonium* |4 *omnium et singulorum premissorum.*

5 *Signum* (signe) *mei, fra*[*tri*]*s Martini* |6 *Andree, qui hec feci et clausi.*

[a] D'una altra ma [b] Espai en blanc, potser raspat, d'uns 5 ch [c] D'una altra ma

267

Vallverd, Tragó i Salaverd, 26–27 novembre 1474

Presa de possessió del monestir de Vallverd i dels llocs de Tragó i Salaverd per fra Lluís de Casalduch, síndic del monestir de Poblet. A Salaverd no hi viu ningú a causa de la guerra.

▸ O M 2661.21. Pergamí. Not. dors.: 1. *Carta de la possessió de Tragó. 1474.* 2. *Cal 48, N 22D* 3. *N 22. Calaix de les Franqueses*. 4. *L 1704/37*.

α *ca* 1770–75, Jaume Caresmar : Mo , p. 507.

El número que s'indica al dors d'aquest pergamí, a saber el número 22 D del calaix 48, coincideix amb un dels regestos de les escriptures de Poblet, però el contingut no és pas el mateix (vegi's el que diem sobre això en la discussió del document **266**).

[1] *Noverint universi quod die sabbati, hora quasi tercia post meridiem, intitulata vicesima sexta mensis novembris, anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo quarto, in presencia mei, notarii infra scripti, et honorabilium Anthonii Çabata, habitatoris ville Menargiarum, |[2] Joannis de Gordixola, nacionis Biscahinorum, et Bartholomei Terrés, loci de Tregó, testium ad hec vocatorum et assumptorum, constitutus personaliter ante januale monasterii Beate Marie de Tregó coram magnifico domino Raymundo Rogerio de Torralla, milite, reverendus devotus et re-|[3]ligiosus frater Ludovicus de Casalduch, monacus monasterii Populeti, ut procurator asertus reverendi domini abbatis et conventus Populeti, qui dicto nomine eidem Raymundo Rogerio de Torralla obtulit et presentavit quandam patentem litteram reverendi domini Geronimi, Dei gracia abbatis de Sancta Fide, visitatoris |[4] et reformatoris omnium monesteriorum tocius terre illustrissimi domini Aragonum regis ordinis de Sistells, in ejus dorso sigillatam cum signo de registrata tenoris sequentis:*

> *Nos, frare Gerònim, per la gràcia de Déu abbat de Santa Fe, de la orde de Sistells, de la diòcesi de Çaragoça*[a]*, visitador e refor-|*[5]*mador de tots los monestirs e reglas persones del dit orde per totes les dominacions del illustríssim senyor rey de Aragó, als amats e feels vassalls, balle, jurats e prohòmens del loch de Tragó, salut e acostumada fidelitat.*
>
> *Per la present vos significam com, actes e considerades |*[6] *moltes justes e rahonables causes nostre ànim movents, havem fet unió del monestir de les Franqueses segons los statuts del nostre orde al monestir de Poblet, mettent en possessió al reverent abat del dit monestir e a fra Luys Casalduch, son procurador, en nom seu e de son mo-|*[7]*nestir, lo qual procurador trametem, ab la present, de les parts d·allà, confiant de la fidelitat que són tenguts al dit orde, manam vos per virtut de aquella tantost de continent li sia liurada la possessió de aqueix loch ab totes les jurisdiccions, castell e cases, heredaments, |*[8] *térmens e rendes pertanyents e pertànyer devents al dit monestir de les Franqueses, prestant al dit procurador com a feells e obedients vassalls los homenages de fidelitat degudament acostumats de senyoria, los quals prestats a dit procurador, vos dam e declaram |*[9] *per absolts de tots qualsevulle homenages per vosaltres prestats fins a la present jornada a la reverent abbadesa del dit monestir de les Franqueses e als seus procuradors. E encara a major cautela havem donat e donam e comettem tot nostre poder a liurar dita possessió e fer totes les coses dessús |*[10] *dites al magnífich e virtuós cavaller mossèn Ramon Roger de Torralla. En testimoni de lo qual manam fer la present, subscripta de nostra pròpria mà e segellada de nostre acostumat segell.*

Dada en la ciutat de Balaguer, a XXVI dies de noembre del any de nostre senyor mil |[11] quatrecents setanta quatre.

Vista per lo abbat de Santa Fe, visitador sobredit.

Et presentata supra dicta patenti littera ut supra patitur, dictus reverendus frater Ludovicus de Casalduch petiit et requisivit dictum magnificum Raymundum Rogerium de Torralla eum ponat in possessione dicti monasterii, vassallorum, |[12] jurium, redditum et emolumentorum dicti monasterii, prout in dicta littera visitatoris dicitur et continetur et sit, et prout sibi comissum est per reverendum dominum visitatorem et in dicta littera comissionis continetur, testibus quibus supra presentibus.

Et dictus magnificus Raymundus Rogerius de Torralla, recepta |[13] dicta littera, cum illis quibus decet reverentia et honore, obtulit se presto et paratum adimplere juxta formam sibi traditam in dicta comissione, et de facto processit ad dandum dictam possessionem in modum qui sequitur, testibus et me, notario, presentibus.

Et primo, dictus magnificus Raymundus Rogerius |[14] de Torralla accepit per manum dexteram dictum Ludovicum de Casalduch, nomine quo supra, et missit intus primam januam dicti monasterii de Tragó, et in continenti dictus reverendus frater Ludovicus de Casalduch, nomine quo supra, egessit dictum magnificum Raymundum Rogerium de Torralla foras |[15] dicti monasterii in signum vere et realis possessionis, et accessit per dictum monasterium et clausuras ejusdem, attento quod non erant janue in portali dicti monasterii, continuando dictam possessionem animo et corpore, testibus et me, notario, quibus supra presentibus. Et sic, continuando dictam |[16] possessionem, dictus magnificus dominus de Torralla, una cum reverendo fratre Ludovico de Casalduch, nomine quo supra, continuando dictam possessionem, accesserunt ad januale secundum dicti monasterii, et dictus magnificus de Torralla accepit per manum dictum reverendum fratrem Ludovicum de Casalduch, nomine quo supra, et |[17] missit intus ecclesia, docendo eidem dictam ecclesiam et omnia que in eadem erant, et dictus reverendus frater Ludovicus de Casalduch, nomine quo supra, eundem magnificum Rogerium de Torralla a dicta ecclesia ⌊partiendo⌋, januas non claudendo nech aperriendo, eo quia non erant janue in |[18] dicta ecclesia, testibus quibus supra et me, notario, presentibus. Et dictus reverendus frater Ludovicus de Casalduch, nomine quo supra, continuando dictam possessionem animo et corpore, una cum dicto domino de Torralla accessit ad altare dicte ecclesie et in signum vere et realis possessionis |[19] possuit manus supra altare descuperiendo et cuperiendo dictum altare, testibus quibus supra et me, notario, presentibus. Et in continenti, non divertendo ad alios actus, continuando dictam possessionem, dictus reverendus frater Ludovicus de Casalduch, in signum vere et realis possessionis |[20] tetigit quandam campanam, dicto domino de Torralla et testibus quibus ⌊supra⌋ et me, notario, presentibus.

Et continuando dictam possessionem, dictus dominus de Torralla una cum dicto reverendo fratre Ludovico de Casalduch, dicto nomine, continuando et accepiendo dictam

possessionem termini de Tragó, accessit |[21] ad dictum locum de Tragó et ingressus fuit intus dictum locum de Tragó una hora ante pulsacionem oracionis Ave Marie, testibus quibus ⌊supra⌉ et me, notario, presentibus. Et dictus dominus de Torralla, in prima janua castri dicti loci de Tragó, accepit per manum dexteram |[22] dictum fratrem Ludovicum de Casalduch et missit intus dictum[b] castrum, et dictus reverendus frater Ludovicus de Casalduch egessit dictum magnificum Raymundum Rogerium de Torralla a dicto castro. Et sich, continuando dictam possessionem, ascenderunt omnes ad secundam januam dicti castri, et dictus |[23] magnificus Raymundus Rogerius de Torralla accepit dictum reverendum fratrem Ludovicum de Casalduch, nomine quo supra, per manum dexteram, virtute dicte comissionis, et missit intus dictam januam secundam, et dictus reverendus frater Ludovicus de Casalduch, eundem Raymundum Roge-|[24]rium eiciendo foras dictarum januarum et easdem claudendo et aperiendo in signum vere et realis possessionis, testibus et me, notario, quibus supra presentibus. Et demum, ascendendo in sumitatem dicti castri, et dictus dominus Raymundus Rogerius de Torralla docuit eidem reverendo |[25] fratri Ludovico de Casalduch, dicto nomine, terminos, arbores, fructiferos et infructiferos, ligna, montes et colles termini dicti loci de Tragó, tradendo possessionem eidem reverendo fratri Ludovico de Casalduch per aspectum et vissum occulorum, et dictus reverendus |[26] frater Ludovicus de Casalduch acceptando et accipiendo dictam possessionem de omnibus predictis animo et corpore, testibus quibus supra et notario presentibus.

Insuper, vero, die dominica, hora quasi tercia, intitulata XXVII dictorum mensis et anni, convocato et congregato consilio generali |[27] in platea dicti loci de Tragó ad mandatum Alamandi de Aguilaniu, bajuli dicti loci, ut michi, notario, dictus bajulus retulit et fidem fecit, ubi alias pro similibus negociis et causis peragendis soliti sunt consilium generale convocari et congregari, in presencia mei, notarii et honorabilium |[28] Anthonii Çabata[c], venerabilis fratris Joannis Serra, vicarii dicti loci, et Joannis Gordixola, testium ad hec vocatorum et assumptorum, in quo, quidem, consilio fuerunt presentes primo Alamandus Aguilaniu, bajulus, Anthonius Pujalt, Gabriel Alòs, paciarii, Bernardus Carnicer, Ray-|[29]mundus Pedra, Joannes Basa, Jacobus Oger, Jacobus Cortés, Bernardus Plaià, Petrus Fahiu, Arnaldus Jesser, Michael Terrés, Bernardus Guitard, Jacobus Beçó, Bartholomeus Romeu, Anthonius Morató, Petrus Aguilaniu, Jacobus Mall, et Monseratus de |[30] Sancta Lucia, et convocato et congregato dicto consilio, in eodem consilio stante dicto magnifico Raymundo Rogerio de Torralla, dictus reverendus frater Ludovicus de Casalduch, nomine quo supra, eisdem presentavit supra insertam patentem litteram. [d]Et presentata dicta patenti[d] |[31] littera, reverendus frater Ludovicus de Casalduch, nomine quo supra, petiit legi publice per me, notarium. Et lecta per me, ⌊notarium⌉, alta et intelligibili voce, dicti bajuli, paciarii et probi homines supra dicti dixerunt quod volebant loqui inter se et quod in continenti redderent eis respon⌊sum⌉, |[32] testes quibus supra et me, notario, presentibus. Et in continenti, dictus magnificus Raymundus Rogerius de Torralla, virtute dicte comissionis eidem atribute et

eciam ut procurator asertus reverende abbatisse olim de les Franqueses, remissit et relaxavit, |[33] homagium fidelitatis dictis hominibus de Tragó habendo eosdem per bonos vassallos et leales, mandando cancellari quecunque juramenta et homagia fidelitatis ad que dicti homines tenerentur et fuissent astricti dicte abbatisse seu alicui alteri |[34] pro ea, petendo et requirendo fieri de his omnibus publicum instrumentum per me, notarium, testibus quibus supra presentibus.

Et [dicti] probi homines et paciarii respondendo dixerunt que ells són contents de prestar la fidelitat al reverent abbat e covent de Poblet ab |[35] aquells pactes e condicions que la unió fonc feta del dit loch ab lo monestir de les Franqueses, e per lo semblant que li sie plasent de jurar·nos libertats e privilegis, costums, scrites e no scrites, e fer remissió general de qualsevol crims fets axí en uni-|[36]versal com en singular, testibus quibus supra et me, notario, presentibus. Et in continenti omnes superius nominati prestiterunt juramentum et homagium fidelitatis in posse et manibus dicti reverendi fratris Ludovici de Casalduch, dicto nomine, dictis testibus et me, |[37] notario, presentibus. Et in continenti, dictus reverendus frater Ludovicus de Casalduch, nomine quo supra, juravit omnia pivilegia, libertates et inmunitates, scripta et non scriptas, juxta formam dicte unionis et prout alii domini huc usque fecerunt, testibus quibus |[38] supra presentibus. Et in continenti, non divertendo ad alios actus, dictus reverendus frater Ludovicus de Casalduch amovit sive levavit baculum a manu et posse Alamandi Aguilaniu, bajuli dicti loci, dicendo per verba: Yo, en nom del senyor abbat e covent |[39] de Poblet, vos leve lo bastó e no vull que siau pus balle de Tragó, testes et me, notario, quibus supra presentibus. Et in continenti, dictus honorabilis Raymundus Rogerius de Torralla, virtute comissionis predicte, tradidit possessionem dicti loci reverendo fratri Ludo-|[40]vico de Casalduch, videlicet hoc modo quod accepit per manum dexteram dictum reverendum fratrem Ludovicum de Casalduch et missit intus januam dicti loci de Tragó, et dictus reverendus frater Ludovicus de Casalduch ejessit dictum Raymundum Rogerium de |[41] Torralla foras, claudendo et aperiendo januas dicti loci in signum vere et realis possessionis, testibus quibus supra presentibus. Et demum, hoc facto, dictus reverendus frater Ludovicus accepit possessionem tocius termini et arboorum cujusvis nature, |[42] montium et vallium illius per aspectum visus occulorum in signum vere et realis possessionis animo et corpore, possessionem accipiendo tendit cum manu dextera quoddam ramum cujusdam ficulnee, me, notario, et testibus quibus supra presentibus.

Pre-|[43]terea, ipsa et eadem die et hora, dictus reverendus frater Ludovicus Casalduch, in dicta platea dicti loci, in signum vere et realis possessionis et jurisdictionis civilis et criminalis et meri et mixti imperi, evaginavit quendam ensem, eam tenendo in manu |[44] dextera, presente honorabili Raymundo Rogerio de Torralla, toto populo, me, notario, et testibus quibus supra. Et demum, acto continuo, dictus reverendus frater Ludovicus de Casalduch dedit et tradidit et posuit baculum bajulie dicti loci in manibus et posse |[45] dicti Alamandi Aguilaniu, et verbo dixit eidem hec verba vel similia in effectu: Yo·us tornam lo bastó de balle a vos, en Alamany Aguilaniu, e·us constitueix balle del

dit loch de Tragó e dels térmens e jurisdictió de aquells per lo senyor |[46] *abbat e covent de Poblet, ab aquelles favors, honors e preheminències, salaris e prerogatives al dit offici pertanyents, e prestareu sagrament e homenage de bé haver·vos en lo dit offici e guardar los drets e preheminències a dit senyor* |[47] *toquants, e·que·us haureu bé e lealment en regir e administrar la justícia a tot hom, me, notario, et testibus quibus supra presentibus. Et dictus Alamandus Aguilaniu, bajulus qui supra, accepit dictum baculum in manu sua dextera, prestitit juramentum* |[48] *et homagium in posse dicti reverendi fratris Ludovici de Casalduch, nomine quo supra, virtute quorum promissit quod ipse se habebat bene et legaliter in regimine dicti officii bajulie, et manutenebit pro posse suo jura et regalias dicti reverendi domini abbatis* |[49] *et conventus Populeti et prout alii bajuli huc usque fecerunt et consueverunt et soliti sunt custodire et manutenere jura domini. Et pro his obligavit personam et bona et cetera, me, notario, et testibus quibus supra presentibus.*

Insuper, dictis die et anno, dictus |[50] *honorabilis Raymundus Rogerius de Torralla, una cum reverendo fratre Ludovico de Casalduch, me, notario, et testibus quibus supra, accessit per viam rectam ad terminum de Salavert. Et dictus reverendus frater Ludovicus de Casalduch, accedendo per dictam viam, accessit* |[51] *hinc inde a dextris et a sinistris per terminum dicti loci de Tragó cindendo ramos diversorum arborum in signum vere et realis possessionis eandem accipiendo animo et corpore, me, notario, et testibus quibus supra presentibus. Et veniendo* |[52] *ad dictum locum de Salavert, in quo nemo habitat occassione guerre, dictus reverendus frater Ludovicus de Casalduch, nomine quo supra, in signum possessionis condit aliquos ramos de ledoner et demum pergit per dictum terminum de Salavert,* |[53] *huic inde accipiendo et continuando possessionem animo et corpore, presentibus me, notario, et honorabili Raymundo Rogerio de Torralla et testibus quibus* [*supra*] [e] *presentibus.*

Et dictus reverendus frater Ludovicus de Casalduch, nomine quo supra, petiit et requisivit |[54] *per me, dictum et onfra scriptum notarium, de omnibus et singuLis predictis et quolibet eorum instrumentum et instrumenta confici ad futuram rei memoriam, testibus quibus supra presentibus.*

Que fuerunt acta omnia et singula supradicta in dicto loco de Tragó, diebus, |[55] *horis, mense, anno et locis, et testibus quibus supra presentibus.*

[56] *Sig*(signe) *mei, Raymundi Lebó, habitatoris civitatis Balagarii, notarii publici per totam terram et dominacionem serenissimi domini Aragonum regis, qui predictis interfui, eaque scripsi et clausi. Cum supradpositis in lineis XVII, "partiendo",* |[57] *e in XX, "supra", et in XXXI, "notarium". Constat e⌊tc⌉iam de rasis et emendatis in XXX, "Et presentata dicta patenti".*

[a] Ad lit.: *Caragoca* [b] Duplicat [c] Ad lit.: *Cabata* [d] Esmena sobre raspat [e] Manca a l'original; afegit pels editors d'acord amb altres llocs d'aquest document

268

Roma, 10 juliol 1479

El papa Sixt IV confirma la unió del monestir de les Franqueses al de Poblet.

▸ O M 2663.13 → Col. Sellos 91.16. Pergamí, amb segell de plom.
Not. dors.: 1. *N. Birgeon, N. Ar. Tonques.* 2 (d'on penja el segell). *N. Birgeon.* 3 (ibidem, amb una inicial de traços molt amplis). *Registrata. Joannes Gerona* 4. *Pro-¦batum¦? Agap. Tho.* 5*. *Confirmatio unionis Franquesiarum cum Populeto.* 6. *N 22, Cal 48, C.* 7. *Cal 48*.

× A 1556, setembre, 12, Montblanc, còpia inserida en un acte testificat per Andreu Fernós, notari de Montblanc, en el qual s'exposa la unió a Poblet de les Franqueses i Vallverd (segons Ru f. 308v).

α Segle XVIII : Ru cal. 48, doc. 22C (f. 308v).

B Segle XVIII : [*Regestos i còpies de les escriptures de Poblet*], Calaix 44 &c: Madrid, *Archivo Histórico Nacional*, sec. Códices, L. 1216, cal. 48, doc. 22C (p. 20–22).

C Segle XVIII : *Instrumenta pontificia, privilegia et indulta concessa monasterio Populeti*: Madrid, *Archivo Histórico Nacional*, sec. Códices, L. 1239, p. 206–209.

β *ca* 1770–75, Jaume Caresmar : Mo , p. 507.

a 2017, Santiago Domínguez Sánchez : *Documentos pontificios medievales del monasterio de Santa María de Poblet (1132-1499)*, doc. 279.

[1] *Sixtus*[a]*, episcopus, servus servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.*

[2] *Petitiones illas, ad gratiam exauditionis, benigne admittimus, per quas personarum ecclesiasticarum presertim sacre religioni astrictarum comoditatibus providetur, et iis, que propterea* |[3] *provide processisse dicuntur, cum a nobis petitur, apostolici libenter adiicimus muniminis firmitatem.*

Sane, pro parte dilectorum filiorum Michaelis, abbatis, et conventus |[4] *monasterii de Populeto, Cisterciensis ordinis, Terraconensis diocesis, nobis nuper exhibita petitio continebat quod olim dilectus filius Jeronimus, abbas monasterii Sancte* |[5] *Fidis, dicti ordinis, Cesaraugustane diocesis, tunc visitator et reformator omnium et singulorum monasteriorum* [b]*utriusque sexus personarum*[b] *dicti ordinis in regnis et dominiis carissimi in Christo* |[6] *filii nostri Ferdinandi, Aragonum regis illustris, consistentium, per dilectum filium Ymbertum, abbatem monasterii Cisterciensis, Cabilonensis diocesis, totiusque ordinis generalem et* |[7] [c]*reformatorem, cum ad eum, visitatio et*[c] *monasteriorum ac personarum hujusmodi reformatio, necnon ipsorum monasteriorum unio, annexio et incorporatio, de antiqua et approbata hactenus pacifice* |[8] *observata consuetudine, pertineat, specialiter deputatus ad monasterium monialium Franquesiarum, ville Balagarii, ordinis predicti, Urgellensis diocesis, quod de jure patronatus* |[9] *regis Aragonum pro tempore existentis ex privilegio apostolico cui non est hactenus in aliquo derogatum, fore, dinoscitur pro illius reformatione personaliter accedens tunc*

abba-|[10]tissam ipsius monasterii Franquesiarum, ad sui presentiam legitime evocatam, ipsius abbatisse culpis et demeritis exigentibus regimine et administratione dicti monasterii |[11] Franquesiarum, per suam diffinitivam sententiam, que nulla provocatione suspensa in rem transivit judicatam, auctoritate ordinaria privavit et amovit realiter ab eodem, ipsumque |[12] monasterium Franquesiarum per privationem et amotionem hujusmodi sic vacans cum omnibus juribus et pertinentiis suis, de consensu prefati regis ac dilectorum filiorum |[13] paciariorum et aliorum procerum et consiliariorum dicte ville, monasterio de Populeto hujusmodi eadem auctoritate perpetuo univit, annexuit et incorporavit, prout in |[14] quodam publico instrumento desuper confecto dicitur plenius contineri. Quare, pro parte abbatis et conventus monasterii de Populeto hujusmodi asserentium quod de |[15] Populeto duorum millium et Franquesiarum monasteriorum hujusmodi viginti quatuor librarum Turonensium parvorum fructus, redditus et proventus, secundum communem ex-|[16]timationem, valorem annuum non excedunt, nobis fuit humiliter supplicatum ut unioni, annexioni et incorporationi predictis, pro illarum subsistentia, firmiori robur apostolice con-|[17]firmationis adiicere, aliasque in premissis oportune providere de benignitate apostolica dignaremur.

Nos, igitur, qui dudum inter alia voluimus quod semper in unionibus commissio fie-|[18]ret ad partes, vocatis quorum interesset, et idem observaretur in confirmationibus unionum, hujusmodi supplicationibus inclinati, unionem, annexionem et incorporationem hujus-|[19]modi et, prout illas concernunt, omnia et singula in dicto instrumento contenta, auctoritate apostolica, tenore presentium confirmamus et approbamus, supplentes omnes et singulos |[20] defectus, tam juris quam facti, si qui forsan intervenerint in eisdem. Non obstantibus voluntate nostra predicta ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis ac de Populeto et Fran-|[21]quesiarum monasteriorum predictorum, juramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis statutis et consuetudinibus ceterisque contrariis quibuscunque.

Nulli ergo |[22] omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis, approbationis et supplectionis infringere vel ei ausu temerario contra ire. Si quis autem hoc attemptare pre-|[23]sumpserit, indignatio[nem] omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli, apostolorum Ejus se noverit incursurum.

Data Rome, apud Sanctum Petrum |[24] anno Inc[arnationis Dom]inice millesimo quadringentesimo septuagesimo nono, sexto idus junii, pontificatus nostri anno octavo.

[25] [d] *Rescripta gratis.* |[26] [e]*Joannes de Buccabellis*[e] (signe).

[a] Majúscules ornamentals, la resta de la línia amb majúscules allargades [b] Esmena sobre raspat [c] Esmena sobre raspat; B: *reformatorem, cum eidem visitatio et*; a: *reformatorem, cum administratio et* [d] Aquesta línia i la següent sobre la plica al costat dret [e] Inicials majúscules adornades

269

Alguaire, 19 setembre 1493

Pere Miró, procurador de Violant de Pomar i de Foces, ven al monestir de Poblet la castlania de Tragó. Aquesta inclou una part de la jurisdicció civil, una part del delme, el forn del poble i diversos censos. En principi el comprador era Perot de Carcassona, senyor d'Almenar, però el monestir de Poblet va fer ús del dret de fadiga que li corresponia pel fet que dita castlania estava sota el seu domini directe i alodial. El preu és de 125 lliures barceloneses. La venda compta amb l'aprovació d'Argimbau de Pomar, senyor de Salillas i germà de la venedora, el qual havia renunciat a qualsevol dret en dita castlania.

► O M 2669.08. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Contracte de la compra de la caslania de Tragó.* 2. [·····] *1493* [·····] *Violant de Pomar, carlana* [·····] *125 lb. s.* 3. *N 12, Cal 49*. 4. *L 1707/11*.

α Segle XVIII : Ru 12[A].

β Segle XVIII, *ex* α : Ru′ 12A.

A Segle XVIII : Rx 12A. Conté bastants errors.

γ *ca* 1770–75, Jaume Caresmar : Mo, p. 724.

És de notar que la data de la signatura d'aprovació d'Argimbau de Pomar, germà de la venedora, és anterior a la de la venda. Concretament, la venda data del 19 de setembre de 1493, a Alguaire, mentre que l'aprovació per Argimbau de Pomar data del 5 de juny del mateix any, a Salillas (de Guatizalema), un dia després de la designació de procurador per Violant de Pomar segons el que diu aquest document (segons l'àpoca —document **270**— aquesta designació s'havia fet ja el 14 de febrer del mateix any).

[1] *In Dei nomine, amen. Noverint universi quod die decima nona mensis septembris, anno presenti et infra scripto, in* [*presencia*] [a] *mei, notarii infra scripti, Andree de Soldevila, agricole, et Bernardi Coloma, fusterii, habitatorum loci de Alguayra, testium ad subscripta assumptorum, in loco predicto de Alguayra et ingressu do-*|[2]*mus Petri Macià, ejusdem loci habitatoris, coram venerabili et religioso domino fratre Bernardo Palau, monacho, sindico et yconomo reverendi domini abbatis et magnifici conventus monasterii Populeti, ordinis Cisterciensis, constitutus personaliter honorabilis Petrus Miron, habitator ville de Saranyena, procurator ad subscripta et* |[3] *alia peragenda plene et legittime constitutus et ordinatus a magnifica domina Yolante de Pomar, uxore relicta magnifici domini Anthonii de Fozes, quondam habitatoris dicte ville de Saranyena, caslana seu domina caslanie loci de Tragó, in principatu Cathalonie et infra abbaciatum Agerensem siti, quemadmodum de sua po-*|[4]*testate constat publico procurationis instrumento, acto in dicta villa de Saranyena die quarta mensis junii, anno presenti et subscripto, et per infra scriptum notarium recepto, dirigens verba sua dicto venerabili domino fratri*

Bernardo Palau, yconomo supradicto, supplicans, orans et requirens eum, sub hac sentencia in effectu exorsus est:

> *Relatum a me |[5] et non nullis aliis, vobis, venerabili domino yconomo[b], pluries fuit, et a vestri memoria non credo prolapsum fuisse, quod magnifica domina Yolans de Pomar et de Fozes, principalis mea, proxime devolutis diebus vendidit magnifico domino Peroto de Carcassona, militi, domino loci de Almenar, caslaniam suam predicti loci de Tragó, cujus est cas-|[6]lana et domina utilis, ut ex titulis inferius designatis et memorie proditis constat. Que caslania pro reverendo domino abbate et conventu monasterii de Poblet, ordinis Cisterciensis, tenetur, et sub directo et alodiali dominio et sub eorundem juramenti et homagii fidelitate, cum firma, fatica, laudimio et omni pleno jure.*
>
> *Cunque, memora-|[7]ta venditio effectum aliquem obtinere non valeat nisi preheunte obtentu licencie et fatice et interpositione decreti dicti reverendi domini abbatis et conventus dominorum prelibati loci de Tragó. Easque ob res, recognoscendo et confitendo ego, prenominatus procurator, voce et nomine prelibatis, dictum directum dominium et alia desuper dicta prefate cas-|[8]lanie prelibato reverendo domino[c] [d]abbati et ejus magnifico conventui pertinere, omni semoto dubio et ⌊quamque⌉ sepe numero verbo pecierum, tam a reverendo domino[d] abbate memorato, quam a vobis, venerabili et perspecto viro fratre Bernardo Palau, monaco, sindico, actore, procuratore, negociorum gestore et yconomo prelibati monasterii, quatenus licenciam et |[9] faticam predictas concedere et decretum et autoritatem suam apponere dignaretur et dignaremini in prenarrate venditionis contractu, exorare tamen seu obtinere minime valui.*
>
> *Nunc, autem, si importuna deprecatio mereatur exaudiri, oro et obtestor ac eciam admodum et quatenus possum requiro vos, jam dictum perspectum dominum yconomum pre |[10] et infra scriptum, quatenus, nomine dictorum r[everen]di domini abbatis et magnifici conventus, concedatis dictas licenciam et faticam, et apponatis in ante dicto vendicionali predesignate caslanie instrumento eorundem reverendi et magnifici domini abbatis et conventus autoritatem et decretum, pretextu directi dominii quod sepe dicti reverendus dominus abbas et magnificus ejus |[11] conventus habent in dicta caslania, quod si precibus meis morem gerere, annuere et condescere dignabimini, quod spero, eisdem domino abbati et conventui vobisque ad graciam ascribam singularem.*

Et postquam dictus procurator requisitionem suam verbo tenus per similia verba finivit, jam dictus venerabilis frater Bernardus Palau, nomine et vice expressis, respondendo jam dicte requisitioni |[12] et desuper dictis et ennarratis, per similia verba in effectu dictum procuratorem alloquutus est:

> *Quod nemini licite datum est alicui concedere que contra eum a quo petuntur, seu contra illa quorum debet esse protector, faciunt quod eveniret ex concessione*

petitorum et requisitorum supra. Quam ob rem, dicti dominus abbas et conventus, aliquibus justis causis uti-|[13]litatem d[icti] monasterii et conventus concernentibus, delliberarunt non concedere petitam faticam supra dictam minusque apponere autoritatem suam et decretum in ipso contractu vendicionali. Ymo dictam caslaniam volunt emere et penes se, ut par est, retinere pro eodem precio quo fuit per dictum dominum de Almenar empta, et sic se offert dictus |[14] yconomus solvere dicto procuratori dictum precium. Quare, dictus yconomus denegando expresse licenciam, faticam et decretum predictis, requisivit jam dictum procuratorem quatenus pro simili seu eodem precio quo dicta sua principalis vendiderat predictam caslaniam dicto domino de Almenar, eandem dicto reverendo domino abbati et conventui, dominis di-|[15]rectis dicte caslanie, vendat, et contractum seu instrumentum vendicionis faciat, cum clausulis et cautelis, renunciationibus, obligationibus, juramento vallatis, in similibus contractibus apponi solitis, cum ita dicta principalis sua, caslana supra dicta, juxta constituciones Cathalonie, usaticos Barchinone et alias, facere teneatur. Alias, vero, pro-|[16]testatus fuit de apprehendendo dictam caslaniam et ejus fructus realiter, cum fuerit et sit locus apprehendendi dictam caslaniam pro comisso, adeo quod non fuit petita licentia nec presentata fatica predictis ante factam et firmatam venditionem predictis et alias. Iccirco, utile dominium dicte caslanie est annexum, incorporatum et consolidatum, |[17] directo que ante quam venditio predicta in actu fieret petenda et obtinenda erant, quod secus factum fuit. Offerens se, sepe dictus sindicus et yconomus, quemadmodum desuper se obtulit et pollicitus est, solvere precium quod in dicto primo contractu invenietur, et alia eciam facere et adimplere ad que ex juris dispositione seu alias sit obnoxius |[18] et obligatus facereque teneatur. Prospiciensque dictus procurator dictam faticam desuper per dictum procuratorem petitam et presentatam fuisse, et esse eidem per dictum yconomum denegatam, sicuti nunc derogatur. Considerans insuper idem procurator quod prefata venditio dicte caslanie fuit facta per sepe dictam dominam principalem suam dicto domino de Almenar |[19] sine licencia et faticha dicti reverendi domini abbatis et ejus conventus, ob quod non habuit neque in dies seu in futurum habere poterit effectum. Prospecto denuo quod predicta pretensa et requisita per dictum dominum yconomum de jure procedunt, propterea, presto et paratum se obtulit sepe dictus procurator dictum contractum |[20] venditionis pro simili precio illius quod in dicto primo contractu continetur eisdem reverendo domino abbati et conventui facere et firmare. Volens in quantum in eo est dictum, primum contractum cancellare et anullare, prout et quemadmodum cancellavit et anullavit, et pro cancellato et nullo, irrito et inani haberi, dicto |[21] nomine voluit.

Et peractis omnibus et singulis supra exaratis, in mei, subscripti notarii, et testium pre et infra scriptorum presencia, loco, die et anno premissis et eciam infra scriptis, deducendo ad effectum ea que circa dictam venditionem facturum supra pollicitus est, et

se obtulit processit in hunc modum:

Noverint universi quod ego, Pe-|[22]trus Miron, habitator ville de Saranyena, procurator et negociorum gestor legittime constitutus et ordinatus ad subscripta et alia peragenda a magnifica domina Yolante de Pomar et de Fozes, caslana et seu domina caslanie loci de Tragó, in principatu Cathalonie et intus abbatiatum Agerensem siti, pro-|[23]ut de mea potestate constat publico procurationis instrumento, acto in villa predicta de Saranyena die quarta mensis junii, anno presenti et subscripto, et per infrascriptum notarium recepto, gratis et de certa sciencia, dicto nomine, eis melioribus via, modo, forma, causa et jure quibus melius fieri et valere possit, per me, |[24] dicto nomine, seu per dictam meam principalem, et omnes et singulos heredes et successores suos, vendo, et ex causa et titulo venditionis concedo vobis, venerabili fratri Bernardo Palau, monaco, sindico, procuratori et yconomo conventus monasterii de Populeto, ordinis Cisterciensis, ementi et acceptanti pro reverendo domino |[25] fratre Joanne de Cuello, abbate dicti monasterii, et pro magnifico conventu ejusdem, et ad opus dictorum monasterii et conventus, totam illam caslaniam quam dicta principalis mea habet et possidet in dicto loco de Tragó, cum domo clibano[e]*, et cum sua parte decime omnium et singulorum fructuum et spletorum |[26] qui et que in termino dicti loci colliguntur et percipiuntur, et armenti sive bestiar ceterorumque animalium de quibus solitum est in dicto loco solvi decimam, et reliquarum rerum que ad ipsam pertinent et expectant, et cum omnibus et singulis censibus, vulgo nuncupatis in dicto loco honors, et cum possessionibus et terris, plantatis et non plantatis, cultis |[27] seu heremis, erbis, erbagiis, pascuis seu pasturis, adempriviis, venationibus, piscationibus, lignis, nemoribus, aquis, aqueductibus, et cum ea parte jurisdictionis civilis et ejus exercicio que in dicto loco et ejus termino seu terminis ad ipsam caslaniam expectat, et cum omnibus aliis et singulis fructibus, redditibus, juribus et e-|[28]molumentis quovis nomine censeantur, et cum omnibus et singulis preheminenciis ad memoratam caslaniam pertinentibus et expectantibus et expectare valentibus et debentibus quoquo modo, in presenciarum seu eciam in futurum. Et tenetur dicta caslania pro dicto reverendo domino abbate dicti monasterii et ejus magnifico conventu, cum |[29] firma, fatica, laudimio et sub directo et alodiali dominio, fidelitatisque juramento et homagio, et omni alio pleno jure. Pro qua, quidem, caslania, dicti reverendus dominus abbas et ejus magnificus conventus faciant seu fieri faciant levantamenta, sive discooperire vel discooperiri facere, singulis diebus tempore guerre, loca solita suspecta dicti |[30] termini in quibus insidie possint parari ab hostibus, cum equo vel rouxino pili albi. Teneantur insuper eodem guerre tempore, propriis expenssis eorum, tenere unum canem sive mostí*[f] *vinctum cathena seu reste in janua castri dicti loci.*

Expectat nempe memorata caslania quam vobis, ut prefertur, vendo, ad dictam principalem meam tanquam succedentem, una |[31] cum magnifico domino Argimbaudo de Pomar, domino loci de Salylles, fratre ejus, in hereditate et bonis magnifici domini Philipi de Pomar, quondam fratris dictorum Argimbaudi de Pomar et principalis mee, ab intesta defuncti, in quorum, quidem, bonorum et hereditatis predictorum, divisione facta

inter predictos fratres succedentes, supra |[32] dicta mea principalis, de communi concordia ipsorum fratrum succedentium dictam caslaniam, pro suis jure et parte accepit, ut ex laudatione et approbatione ejusdem Argimbaudi de Pomar infra scripta et alias constat. Ad dictum, autem, Philipum de Pomar, jam dicta caslania, una cum aliis bonis et juribus, expectabat titulo donationis |[33] inter vivos sibi facte per honorabilem Johannem Botella, civem civitatis Ilerde, et Ysabelem, ejus uxorem, dominos loci de Millano et caslanos loci predicti de Tragó, de dicta caslania et universis et singulis bonis et juribus ipsorum conjugum donatorum, prout de dicta donatione plene constat quodam auttentico transumpto per discretum Joannem de Soas, habitatorem ville |[34] de Saranyena, autoritate regia notarium publicum per totum regnum Aragonum, abstractum a suo originali donationis instrumento publico, acto in loco de Millà, ville[g] Agerensis, quarta die mensis marcii, anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo quinto, recepto et clauso per discretum Joannem Valls, presbiterum benefficiatum in monasterio Sancti |[35] Petri Ageris, regentem curam et regimen animarum et notarium de Millà, abbaciatus Agerensis, pro reverendissimo domino administratore dicti abbaciatus, dicti loci de Millà rectore et notario carente.

Hanc, autem, venditionem de dicta caslania, cum ea parte jurisdictionis ⌊civilis⌋, quam habet in dicto loco et termino, domo clibano[e] seu furno, censibus seu honoribus, parte decime, |[36] redditibus et juribus predictis, et aliis universis et singulis ad dictam caslaniam expectantibus seu expectare valentibus quoquo modo, nunc vel eciam in futurum, facio ego, dictus Petrus Miron, vobis, dicto venerabili domino fratri Bernardo Palau, nomine predicto ementi, et dictis reverendo domino abbati Populeti et ejus magnifico conventui et successoribus suis in eisdem perpetuo, |[37] sicut melius, uberius, seriosius, enucleacius et pressius dici, scribi et exarari potest, ad dictorum reverendi domini abbatis et conventus et suorum successorum comodum et utilitatem, bonum, sanum et sincerum intellectum. Extrahens et ejiciens, predicto nomine, premissa que vobis, pro dicto domino abbate et conventu dicti monasterii, eisque vendo, de jure, dominio, proprietate, posses-|[38]sione et posse dicte mee principalis et suorum successorum, eademque omnia et singula in vestrum vestrorumque jus, dominium, proprietatem, possessionem et posse pono et mitto irrevocabiliter pleno jure, ad faciendum de predictis pro libito voluntatis dictorum reverendi domini abbatis et magnifici conventus predictorum et successorum suorum, firma, fatica, laudimio, juramento et ho-|[39]magio fidelitatis, et omni pleno et alodiali dominio quod habent in predictis penes se et predictum suum monasterium retentis, omni contradictione et obstaculo dicte mee principalis et suorum successorum et curiarum seu personarum quarumcunque sopitis quiescentibus. Promittens, dicto nomine, vobis et dictis reverendo domino abbati et conventui, tradere vobis et seu ipsis, et cui volueritis loco |[40] vestri, dicto nomine seu eorum, de predicta caslania cum redditibus et juribus ac pertinenciis ejusdem, possessionem realem, actualem et corporalem, juris et facti, seu quasi. Quam, propria autoritate vestra, dicto nomine et seu eorum, et sine licencia et fatica alicujus judicis, curie seu persone, possitis et possint apprehendere et exinde retine-

re interim, vero, do-|[41] nec prefata possessio fuerit per me, dicto nomine, vobis seu dictis reverendo domino abbati et conventui tradita et per vos, seu eosdem aut aliquem nomine eorum, apprehensa, nacta et assecuta. Confiteor, dicto procuratorio nomine, predicta que vobis pro eis vendo, dictam principalem meam pro dictis domino abbate et conventu possidere, scienS haud dubie, |[42] quod is de jure possidet cujus nomine possidetur. Ponens eosdem dominum abbatem et conventum et successores eorum in locum et jus dicte mee principalis et suorum successorum et in pocioritate juris sui, et constituo eos super hiis dominos et procuratores et acerrimos defensores, ut in rem eorum, et monasterii ante dicti, propriam. Volens, |[43] sepe dicto nomine, quod, vigore precontentorum verborum et ex juris communis disposicione et alias, dicta possessio in vos, dicto nomine, et in prefatos reverendum dominum abbatem et successores suos, et in supra nominatum monasterium sit et habeatur omnino pro tradita et pro translata. Deinde, titulo et ex causa hujusmodi vendicionis |[44] et concessionis, ego, idem procurator, do, cedo atque mando vobis, dicto domino yconomo et seu dictis domino abbati et conventui, omnia et singula loca et jura ante dicte principalis mee omnesque voces, vices, raciones et actiones, reales et personales, mixtas, utiles et directas, ordinarias et extraordinarias, et alias quascunque dicte |[45] me [h] principali expectantes et expectantia et expectare debentes et debentia in predictis que, preambulo nomine, vobis vendo, et in quibuscunque bonis, rebus et juribus eorundem. Quibus, quidem, locis, juribus, vocibus, racionibus et actionibus predictis, dicti reverendus dominus abbas et magnificus conventus et successores sui possint uti in judicio |[46] et extra, agendo, videlicet, et respondendo, defendendo, excipiendo, replicando, triplicando et ultra, et demum omnimodas voluntates eorum libere faciendo. Intimans, dicto nomine, serie cum presenti, quod vicem epistole et alterius cujusvis specialis mandati in se volo gerere universis et singulis emphiteotis, vassallis et incolis seu habitatoris dicti loci de |[47] Tragó et terras tenentibus in termino ejusdem, et aliis quibuscunque personis, quibus hec pertineant et seu pertinere dignoscuntur in presenciarum vel in futurum, quatenus dictos reverendum dominum abbatem et conventum et successores suos habeant et reputent pro caslanis dicte caslanie, eisque et cui seu quibus voluerint, et nemini |[48] alii, pareant, respondeant et morem gerant de omnibus et singulis decimis, censibus seu honoribus, emolumentis, juribus et redditibus quibuscunque, et preheminenciis dicte caslanie pertinentibus et expectantibus quibusvis juribus, titulis, racionibus sive causis, prout et quemadmodum dicte principali mee et suis parere, |[49] respondere, morem gerere et satisfacere tenebantur ante hujusmodi venditionem, jurium et actionum cessionem, et tenerentur nunc seu eciam postea quandocunque.

Pro precio, vero, predictorum que vobis, sepe dicto nomine, vendo, dedistis et solvistis michi centum viginti quinque libras Barchinonensium, quia pro tali vel simili precio procul dubio dicta domina |[50] principalis mea predicta vendiderat magnifico domino Peroto de Carcassona, domino de Almenar, prout in instrumento vendicionali perinde tunc facto vidi egoque idem interfui. Et ideo, dicto nomine, renuncio exceptioni dicte pecunie non numerate, non habite et non recepte, et dolo et actioni in factum, et legi "Rem

majoris precii", et |[51] fini legis "Si voluntate tua", capitulo "De rescindenda venditione", et extra "De emptionibus et venditionibus", capitulo "Cum dilecti", et capitulo "Cum causa" et "Conditioni sine causa", et legi seu juri subvenienti deceptis ultra dimidiam justi precii seu valoris rey, et omni juri premissis obvianti. Et si quid predicta que vobis vendo plus in presenciarum valent |[52] precio ante dicto aut erunt in posterum valitura, totum illud plus valens, quantumcumque[i] sit, vobis, previo nomine, do et remitto, donacione simplici irrevocabili inter vivos.

Insuper convenio et promitto ego, memoratus venditor, dicto nomine, quod premissa omnia et singula que vobis, [j]dicto emptori[j], nomine quo supra et pro dictis reverendo domino |[53] abbate et magnifico conventu Populeti ementi, vendo, faciam, dicto nomine, et faciet dicta mea principalis, eosdem dominum abbatem et conventum et successores suos et quos voluerint, habere, tenere et paciffice possidere in pace perpetuo contra omnes personas, corpora, collegia et universitates, quodque tenebitur eisdem domino abba-|[54]ti et conventui et successoribus suis de firma et legali evictione et legittima defensione eorundem. Eciam, juxta pactum inter me, dicto nomine, et vos, pro dicto domino abbate et conventu, inhitum et factum in hunc qui sequitur modum: Ita quod si forsan aliquo tempore aliqua vel alique persona vel persone facerent, proponerent, moverent seu eciam intemptarent, |[55] contra predictos reverendum dominum abbatem et magnificum conventum predictos, in predictis que vobis, pro eis dicto nomine vendo, aut aliqua ipsorum parte, aut pretextu vel occasione eorundem, actionem aliquam, questionem, peticionem vel demandam, litem vel controversiam, de jure vel de facto, in judicio vel extra aut alias, convenio et promitto vobis, sepe repetito |[56] nomine, quod in continenti quod dicta mea principalis aut heredes vel successores sui fuerit requisita aut fuerint requisiti, opponet se seu opponent se defensioni dictorum domini abbatis et conventus et successorum suorum. Et in principio litis seu litium suscipiet et suscipient in se honus litigii, et respondebit seu respondebunt pro eis cuilibet querelanti, |[57] et eidem satisfacient, et aget et ducet seu agent et ducent causam seu causas, si que inde agi seu duci habeant, suis et suorum propriis sumptibus et expensis a principio litis usque ad finem. Vel dicti reverendus dominus abbas et conventus et successores sui possint et valeant ipsam causam seu causas agere et ducere per se ipsos vel procuratores suos, et hoc sit in electione |[58] sui et suorum successorum. Ego enim, dicto nomine, remitto eis ex pacto honus denunciandi et appellandi. Et si dicti reverendus dominus abbas et conventus elegerint ipsam causam seu causas agere et ducere per se ipsos, convenio et promitto, dicto nomine, vobis et eis, quod eo casu, et in omnem eciam casum et eventum restituet, solvet et emendabit, restituent, solvent et emendabunt |[59] dictis domino abbati et conventui et successoribus suis indilate omnes et singulas missiones et expensas que circa ex extra litem seu lites fient, et quicquid et quantum ab eis vel successoribus eorum evictum fuerit de predictis, simul cum omnibus damnis et interesse, que ipsos vel successores suos facere opportuerit vel modo aliquo sustinere, in judicio vel extra, pro predictis in tuendo |[60] et defendendo predicta per vos, nomine eorum et pro eis, empta, sive obtineant

in causa seu causis, sive succumbant in eisdem, eciam si per inprudenciam judicis vel eorundem domini abbatis et conventus et successorum suorum contumaciam, vel si per compromissum vel alias quovis modo predicta evenerint. De omnibus, dicto nomine, volo et obligo dictam principalem meam et successores suos ad solvendum |[61] *plenarie omne damnum, interesse, missiones et expensas. De quibus credatur ipsis domino abbati et conventui et successoribus eorum solo simplici verbo, vel saltem solo simplici juramento, nullo alio probationis genere pro premissis exacto.*

Renuncians, dicto nomine, super hiis, legi seu juri dicenti "Delationem juramenti ante sui prestationem minime valere". Renuncians eciam legi seu juri dicenti |[62] *"Emptorem prius teneri ad defendendum rem emptam quam venditorem conveniri", et legi "Si per inprudenciam", Pandectae "De evictionibus", legi "Si servi" et aliis dicentibus "Non teneri venditorem de inprudencia, seu de injusticia judicis, vel de causa de qua fuerit compromissum, vel ac si ex contumacia emptoris et alio casu et ejus facto emptor fuerit condemnatus". Renuncians eciam legi dicenti "Venditorem* |[63] *universitatis non teneri de evictione rey singularis, nisi expresse dixerit eam esse accessuram". Et legi sive juri prohibenti restitutionem missionum, damnorum et interesse fieri, et aliis quibusvis juribus premissis obviantibus. Et pro predicta evictione et guirencia, et aliis omnibus et singulis supra dictis, dicto nomine obligo omnia et singula bona et jura* |[64] *dicte principalis mee, mobilia et inmobilia, ubique habita et habenda. Renuncians, quantum ad hec, juri ypotecharum dicte mee principalis, et omni auxilio et benefficio in favorem mulierum introducto et introducendo. Et ut predicta omnia et singula majori gaudeant firmitate, dicto nomine sponte juro per Dominum Deum et ejus sancta qua-*|[65]*tuor evangelia, manu mea dextra corporaliter tacta, predicta omnia et singula attendere et complere, tenere et inviolabiliter observare, et in nullo contra facere vel venire, jure aliquo, titulo, causa vel eciam racione.*

Et ego, Argimbaudus de Pomar, dominus loci de Salylles, frater domine Yolantis de Pomar, que fuit uxor magnifici domini Anthonii |[66] *de Fozes, caslane sive domine caslanie loci de Tragó, animadvertens jam dictam sororem meam et me successisse et succedere in hereditate et bonis magnifici domini Philipi de Pomar, quondam fratris nostri, domini dicte caslanie, ab intestato defuncti, cujus, quidem, hereditatem et bona inter nos, dictos succedentes, divisimus, in qua divisione inter nos actum,* |[67] *inhitum et conventum fuit ut dicta Yolans, soror mea, acciperet, pro parte et juribus sibi pertinentibus in hereditate et bonis dicti defuncti, dictam caslaniam cum omnibus et singulis censibus, redditibus et juribus et pertinenciis suis, et ego, pro parte et omnibus et singulis juribus michi expectantibus et expectare valentibus in hereditate et bonis dicti* |[68] *defuncti, accipere reliqua bona dicti defuncti, et quod alter alteri invicem faceremus et firmaremus plenissime absolutionem et diffinitionem de omnibus et singulis actionibus, questionibus et juribus ac demandis quas haberet et habere posset contra alterum et bona alterutrius nostrum invicem racione dicte successionis seu alias quovis modo, et quia noviter accepi* |[69] *dictam sororem meam velle vendere dictam suam caslaniam tanquam rem uti-*

lem sibi et ementes eandem cupere et velle omnimode firmam meam, considerans ego equum esse pacta servare seu que pactata sapiunt, confitens et recognoscens veritatem quam probus palam facere debet, iccirco gratis et de certa sciencia laudans, approbans, ratificans et confirmans emptionem quamcunque factam |[70] seu fiendam de dicta caslania cum universis et singulis juribus et pertinenciis suis universis per quevis corpora, collegia seu singulares personas et quocunque nomine pro precio quo facta est seu facta fuerit, et omnia et singula in ea contenta seu continenda, convenio et promitto cuivis seu quibusvis emptori seu emptoribus ejusdem et successoribus eorundem sub obligacione bonorum meorum, quod in predicta |[71] caslania nec ipsius jurisdiccione civili, parte decime, censibus, redditibus, nec in universis et singulis juribus ad ipsam pertinentibus seu pertinere debentibus et valentibus, aut contra ipsos emptores vel successores eorum aut bona ipsorum, non faciam, proponam, movebo seu intemptabo ullo unquam tempore actionem aliquam, questionem, peticionem vel demandam, litem vel controversiam, de jure vel de facto, |[72] directe vel indirecte aut alias, in judicio vel extra judicium, nec inferenti consenciam, nec in eisdem jus aliquod ego vel mei habere dicam vel dicent racione vel occasione dicte successionis hereditatis aut occasione venditionis facte de eadem, nec de ceteris bonis dicti defuncti, alicui meorum predecessorum seu aliarum personarum aut racione legatorum, substitucionum, vinculorum, |[73] fidei comissorum, donationum inter vivos, vel alias condicionum, gravaminum in favorem mei vel meorum, appositorum vel adjectorum in testamentis seu ultimis voluntatibus alicujus vel aliquorum meorum predecessorum, vel pretextu eciam seu occasione jurium aliorum quorumcumque, quocunque nomine, censeantur, et de quibus eciam nunc excogitari non possit. Quinymo, certioratus |[74] de omnibus juribus meis, renuncio quantum ad hec omnibus et singulis predictis juribus et omni spey, comodo et incerto eventui eorundem, et omnibus juribus, actionibus, questionibus, peticionibus et demandis michi vel heredibus et successoribus meis competentibus vel competituris, nunc vel in futurum, causis et racionibus predictis vel aliis quibuscumque, |[75] eademque omnia et singula jura mea predicta, actionesque, peticiones vel demandas dictis emptori seu emptoribus, quantum ad hec ex pacto remitto. Renuncians, quantum ad hec, eciam scienter, legi seu juri dicenti "Pactum factum de futura successione non valere" et omni alii juri premissis obvianti. Et ut predicta omnia et singula majori gaudeant firmitate, sponte juro per |[76] Dominum Deum et ejus sancta quatuor evangelia, manu mea dextra corporaliter tacta, predicta omnia et singula attendere et complere, tenere et inviolabiliter observare et in nullo contra facere vel venire aliquo jure, racione vel causa.

Hec igitur omnia et singula supra dicta, prout a quolibet nostrum dicta sunt et premissa, facimus, paciscimur, convenimus et |[77] promittimus nos prenominati, videlicet ego, dictus Petrus Miron, nomine procuratorio predesignato, et ego, Argimbaudus, nomine proprio, vobis, dicto emptori, pro dictis reverendo domino abbate et conventu Populeti et successoribus suis ementi, et ipsis domino abbati et conventui, nec non et notario publico infra scripto, tanquam comuni et publice persone hec a nobis, vide-|[78]licet prout

a quolibet nostrum, nominibus preambulis, dicta sunt et premissa desuper, pro dictis reverendo domino abbate et conventu et successoribus suis et pro omnibus eciam aliis et singulis personis quarum interest et intererit recipienti et paciscenti ac eciam legittime stipulanti.

Actum est hoc locis, diebus, mensibus et anno infra scriptis.

Sig+num mei, Petri Miron, procuratoris |[79] predicti, qui predicta, dicto nomine, laudo, concedo, firmo et juro in loco de Alguayra die decima nona mensis septembris, anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo tercio, presentibus testibus Andrea de Soldevila, agricola, et Bernardo Coloma, fusterio, habitatoribus loci de Alguayra.

Sig+num mei, Argimbaudi de Pomar, domini loci |[80] de Salylles predicti, qui predicta laudo, concedo, firmo et juro in castro dicti loci de Salylles die quinta mensis junii, anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo tercio, presentibus testibus discreto Petro de Gomi, presbitero deservienti capelle seu ecclesie dicti castri, et Joanne Carrós, scutifero dicti domini.

[81] *Sig*(signe)*num mei, Galcerandi de Riubragós, presbiteri Ilerdensis diocesis, autoritate apostolica notarii publici, qui premissis interfui, eaque recepi, scripsi et clausi, cum supra positis in linea XXXV*[a]*, ubi dicitur "civilis", et cum rasis et correctis in linea LII*[a]*, ubi dicitur "dicto emptori".*

[a] Afegit pels editors [b] Ad lit.: *venerabili domine yconome*; a l'exemplar A és objecte d'una esmena: sembla que inicialment hi deia *venerabili domino yconomo*, però va ser esmenat a *venerabilis domine yconome* [c] Ad lit.: *dominio* [d] A: omet aquest fragment [e] *domus clibanus*: casa del forn [*du Cange*, clibanus] [f] *mostí*: mastí [*DCVB*] [g] Tal vegada hauria de ser *Vallis* [h] Per *mee* [i] Ad lit.: *quantumcuque* [j] Esmena sobre raspat

270

Alguaire, 19 setembre 1493

Pere Miró, procurador de Violant de Pomar i de Foces, reconeix haver rebut les 125 lliures barceloneses que constituïen el preu de la venda de la castlania de Tragó al monestir de Poblet.

▸ O M 1019.23. Pergamí.
Not. dors.: 1*. *Àpoqua de la carlania de Tragó. CXXV lb.* 2. *L 661/35*. 3. *N*^{o} *1*⌊*2*⌈*7*.

a 1988, J. M. Cots : Co 124.

[1] *Sit omnibus notum quod ego, Petrus Miron, habitator ville de Saranyena, procurator ad infra scripta et alia peragenda plena potestate suffultus a magnifica domina Violante* |[2] *de Pomar et de Fozes, caslana et seu domina caslanie loci de Tragó in principatu Cathalonie, prout de mea potestate constat publico procuracionis instrumento acto in villa predicta* |[3] *de Saranyena, quartadecima die mensis febroarii, anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo tercio, recepto et clauso per discretum Joannem de Soas, habitator in* |[4] *dicta villa de Saranyena, autoritate regia notarium publicum per totum regnum Aragonie, cum hoc presenti publico instrumento, confiteor et in veritate recognosco vobis, honorabili fratri Bernardo* |[5] *Palau, monaco, sindico, yconomo, actori et procuratori et negociorum gestori monasterii Populeti, ordinis Cisterciensis, quod per manus magnifici domini Joannis Botella, domicelli, domini* |[6] *locorum de Benavent et de Alendir, habui et recepi a vobis, dicto nomine, omnes illas centum viginti quinque libras Barchinonensium pro quarum precio ego, dicto nomine, vendidi reverendo domino* |[7] *abbati et magnifico conventui prefati monasterii Populeti, perpetuo, dictam caslaniam dicti loci de Tragó prelibate principalis mee, cum certa parte jurisdictionis civilis, censibus, furno,* |[8] *et universis et singulis juribus et redditibus et emolumentis ad dictam caslaniam expectantibus et expectare valentibus quibusvis juribus, titulis, racionibus sive causis. Prout de* |[9] *dicta vendicione constat instrumento publico, acto in loco de Alguayra die et anno presentibus et infra scriptis et per notarium subscriptum recepto, ad quod me refero. Et ideo, dicto nomine, renuncio excepcioni* |[10] *dicte pecunie, previa racione et per manus dicti magnifici domini Joannis Botella, non habite, non numerate et non recepte, et dolo et actioni in factum, et omni juri premissis obvianti.* |[11] *Facio, sepe dicto nomine, vobis, dicto nomine, et dicto reverendo domino abbati et magnifico conventui Populeti presentem apocham de recepto, pactumque perpetuum, sollenni stipulacione vallatum, de ulterius* |[12] *non petendo et de non agendo, in judicio vel extra, imponens michi, dicto nomine, et seu verius dicte principali mee et successoribus suis, scilencium sempiternum, omnem agendi viam sibi et suis* |[13] *super premissis omnino precludendo.*

Actum est hoc in loco de Alguayra, die decima nona mensis septembris, anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo ter-|[14]*cio.*

Sig+num mei, Petri Miron predicti, qui premissa, dicto nomine, laudo et firmo.

[15] *Testes hujus rey sunt Andreas de Soldevila, agricola, et Bernardus Coloma, fusterius, habitatores loci de Alguayra.*

[16] *Sig*(signe)*num mei, Galcerandi de Riubragós, presbiteri Ilerdensis diocesis, autoritate apostolica notarii publici, qui predicta recepi, scripsi et clausi.*

271

Tragó, 21 setembre 1493

Pere Miró, procurador de Violant de Pomar i de Foces, dona possessió de la

castlania de Tragó al monestir de Poblet.

▸ O M 2669.09. Pergamí.
Not. dors.: 1. *Carta de la possessió de la caslania de Tragó. 1493.*
2. *Cal 49, N 12B*. 3. *L 1707/12*.

α Segle XVIII : Ru 12[B].

β Segle XVIII, *ex* α : Ru′ 12B.

A Segle XVIII : Rx 12B.

[1] *In Dei nomine, amen. Noverint universi quod, cum pretextu venditionis per honorabilem Petrum Miró, habitatorem ville de Saranyena, procuratorem constitutum*[a] *et ordinatum a magnifica domina Yolante de Pomar, uxore relicta magnifici domini Anthonii* |[2] *de Fozes, quondam ville predicte de Saranyena, caslana sive domina caslanie loci de Tragó, in principatu Cathalonie, facte honorabili religioso fratri Bernardo Palau, monaco et yconomo monasterii Populeti, pro reverendo domino abbate et magnifico conventu ejusdem monas-*|[3] *terii ementi et acceptanti, de caslania jam dicti loci, cum sua domo clibano*[b]*, parte juisdicionis civilis que ad eam expectat, cum certa parte decime, censibus seu honoribus, juribus, redditibus, terris, possessionibus, ademprivis et aliis universis et singulis bonis et rebus ac juribus ad dic-*|[4] *tam caslaniam pertinentibus et pertinere debentibus quovis titulo, jure, modo seu causa, que, quidem caslania tenetur pro dictis reverendo abbate et conventu predictis cum firma, fatica, laudimio, directo et alodiali dominio, et sub prestatione juramenti et homagii fidelitatis, pro precio centum vi-*|[5] *ginti quinque librarum Barchinonensium, cum evictione et perinde obligatione bonorum dicte domine principalis, prout predicta et alia in instrumento dicte venditionis uberius et seriosius exarantur et memorie prodita sunt, prout constat de potestate dicti procuratoris instrumento publico acto in dicta villa de Saranye-*|[6] *na die quarta junii, anno presenti et infra scripto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo tercio, recepto et clauso per notarium subscriptum. De predicta venditione constat publico venditionis instrumento acto in loco de Alguayra die decima nona mensis septembris, anno presenti* |[7] *pre et infra scripto, et per subscriptum notarium recepto. Traditurus possessionem dictus procurator dicto emptori, nomine quo supra ementi et acceptanti, de dicta caslania, juribus et pertinenciis illius universis, ut in dicto vendicionali instrumento facturum se obtulerat procedendo, ad eandem ventum est ut die* |[8] *sabbati intitulata vicesima prima mensis septembris anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo tercio, in presencia mei, Galcerandi de Riubragós, [presbiteri], notarii infra scripti, et presentibus eciam Joanne de Benavarri, presbitero, rectore ecclesie loci de Tragó, et Johanne de Lidonzell, agrico-*|[9] *la, loci de Menargues, pro testibus ad subscripta adhibitis, vocatis et assumptis, coram honorabili et religioso viro fratre Bernardo Palau, monaco, sindico, actore et procuratore et negociorum gestore et yconomo dictorum monasterii et conventus ordinis Cisterciensis, in loco de Tragó et ante* |[10] *januale domus caslanie dicti loci personaliter existente, ubi eciam erant venerabilis Paschasius Guitard, bajulus pro reverendo domino abbate et conventu monasterii Populeti, dominis dicti*

loci, Petrus Fayu et Raymundus Pedra, paciarii, Bernardus Carnicer, Bernardus Playà, Anthoni-|[11]us Cortés, Joannes Tarés, Monserratus de Sancta Lucia, Anthonius Curós, Jacobus Oger, Jacobus Alamanyt, Monserratus Morella, bajulus caslani, Bernardus Obach, Bernardus Oger et Petrus Navarro, omnes singulares dicti loci de Tragó, ibi convocati et congrega-|[12]ti de mandato et ad postulationem ⌊per dictum Paschasium Guitard, bajulum⌋ dictorum reverendi domini abbatis et conventus, factam de singulis, per singulas domos eorum universitatem dicti loci facientes et representantes, tanquam major et sanior pars, qui sunt, ut asseruerunt, singularium prefati loci, constitutus personaliter dictus |[13] honorabilis Petrus Miron, procurator qui supra, notifficavit eisdem et intimavit prenarratam venditionem dicte caslanie, directi dominii pro quo ipsa tenetur recognitionem, traditionis possessionis promissionem, precii habiti et pro quo vendita[c] *fuit confessionem, de evictione teneri |[14] conventionem, bonorum dicte principalis obligationem, et prestationem juramenti in animam ejusdem de complendo promissa, cum renunciationibus et clausulis necessariis et opportunis. De quibus, quidem, omnibus, ego, pre et infra scriptus notarius, ipsis feci fidem.*

Quibus notiffica-|[15]tione et intima peractis, dictus procurator, dicto nomine, mandavit eisdem probis hominibus et singularibus ibi presentibus et aliis universis et singulis habitaturis in dicto loco et termino ejusdem, tam presentibus, absentibus, quam futuris, quatenus ex tunch in antea dictos |[16] reverendum dominum abbatem et conventum monasterii predicti Populeti suosque successores habeant et teneant pro caslanis dicte caslanie, eisque aut cui voluerint respondeant et satisfaciant de parte decime, censibus seu honoribus, redditibus, exitibus, emolumentis[d] *quibus-|[17]cumque, partibus spletorum, et aliis universis et singulis bonis, rebus et juribus ad dictam caslaniam pertinentibus, nec non de hiis que ad jurisdictionem civilem que ad eandem caslaniam pertinent pareant et obediant, de quibus et prout dicte caslanie pertinent tenentur et soliti sunt |[18] respondere, sine retencione et diminucione quibuscumque. Qui, quidem, probi homines et singulares predicti, commonefacti et certiores effectu de omnibus et singulis supradictis, acceptarunt dictam intimam et mandatum sponte, omniaque et singula superius injuncta |[19] complere, tenere et servare promiserunt, prout melius et plenius eis est traditum in mandatis et intima. Requirens dictus dominus yconomus de predictis instrumentum et instrumenta sibi, sepe dicto nomine fieri.*

Expedito de predictis confestim ad alios actus non divertendo, dictus procu-|[20]rator, in signum possessionis realis, actualis et corporalis, juris et facti seu quasi tradite, accepit dictum dominum yconomum per manum, qui erat extra domum dicte caslanie, et inmisit eum intus eandem, qui, quidem yconomus, in signum possessionis adepte, nomine |[21] quo supra, non solum corpore, sed animo retinendi, eam ejecit dictum procuratorem extra dictam domum, ipso intus remanente. Deinceps continuo in signum memorate possessionis tradite, censuum, reddituum et jurium predictorum, sepe dictus procurator tradidit dicto yconomo, nomine |[22] et vice dictorum domini abbatis et conventus, recipienti, unum pugnum diersorum bladorum. Petens dictus yconomus serio

continuari sibique, sepe repetito nomine, fieri et tradi publicum instrumentum. Denuo dictus procurator removit Monserratum Morella ab oficio bajulie dicte |[23] *caslanie, inhibens ei, ne de cetero dicto officio nec ejus exercicio fungeretur. Et ilico dictus dominus yconomus, nomine et vice predictis, constituit, creavit et ordinavit bajulum pro dicta caslania honorabilem Paschasium Guitard, ibidem presentem et acceptantem, conferens* |[24] *ei potestatem et facultatem regendi dictum officium, et exercendi et faciendi circa illud ea omnia et singula que bajulus dicte caslanie facere et exercere debet et consuevit. Qui quidem, presto se obtulit exacto ab eo primitus juramento ad Dominum Deum et ejus sancta quatuor* |[25] *evangelia ejus manu dextra corporaliter tacta se dicto officio fungi et circa illud se habere secundum Deum et suam consciencia, ut supra per dictum dominum yconomum injunctum est. Precipiens dictus yconomus eisdem probis hominibus et singularibus districte et ut ad hoc pertinet* |[26] *quatenus dictum Paschasium Guitard pro bajulo dicte caslanie habeant, eique in debitis et solitis dicto officio pareant et obediant sicut hactenus bajulo dicte caslanie debitum et solitum est parere et obedire.*

Super prestacione, vero, juramenti et homagii fidelitatis dictis reverendo |[27] *domino abbati et conventui, dominis dicti loci, pretextu dicte caslanie prestandis per caslanum ejusdem, dictus dominus yconomus habuit pro prestitis, cum nemo alicui quantumcumque juramenti et homagii fidelitatis vinculo astrictus fidelior esse potest quam quisque sibi* |[28] *ipsi est. Demum dictus dominus yconomus, nomine quo supra, obtulit et pollicitus est dictis probis hominibus et singularibus dictos reverendum dominum abbatem et conventum facturos et facere que racione dicte caslanie, tam circa dictam universitatem, quam singulares ipsius fienda sint* |[29] *et legittime appareat eos teneri. Quibus omnibus et singulis, sicut supra memoratur factis, gestis, sequutis et enantatis, dictus dominus yconomus peciit sibi fieri, dicto nomine, et tradi, unum et plura publicum et publica instrumentum et instrumenta.*

Que fuerunt facta die, mense, anno et |[30] *loco premissis, et testibus prenominatis una mecum, notario, presentibus.*

[31] *Sig*(signe)*num mei, Galcerandi de Riubragós, presbiteri Ilerdensis diocesis, autoritate apostolica notarii publici, qui premissis omnibus et singulis, dum sicut premittitur, agerentur, una cum prenominatis testibus interfui, eaque recepi, scripsi et clausi, cum* |[32] *supra positis in lineis VIII*[a]*, ubi dicitur "presbiteri", et in XII*[a]*, "per dictum Paschasium Guitard, bajulum".*

[a] Ad lit.: *constitum* [b] *domus clibanus*: casa del forn [*du Cange*, clibanus] [c] Esmenat [d] Ad lit.: *emolumetis*

272

circa 1493

Relació dels documents que s'enduu a Barcelona un cert fra Jaume en relació amb la compra de la castlania de Tragó pel monestir de Poblet.

▸ O M Leg. 2796.02. Paper.

[1] *Las cartas que lieva fray Jayme a Barçelona.*

[2] *Primo la compra de la carlanýa de Tragó.*

[3] *La apocha de la pagua de·las* [a]*CXXV libras*[a]*, que fue el precio de la compra.*

[4] *El sindicado pora vender dicha carlanya.*

[5] *El acto de la possessión que se tomó de la carlanýa.*

[6] *La donazión que fizieron mossén Botella y su muger a Flip de Pomar* |[7] *de todos sus bienes, entre los quales es dicha carlanýa, y está* |[8] *en paper tabellionada.*

[9] *Huna carta de una redonación que fizo Argenbau de Pomar a su hermana* |[10] *Violant de Pomar.*

Y son todas seys[b] *cartas con la de paper.*

[11] *Item más, lieva los capítoles matrimoniales de Pere Gomar pora* |[12] *el fecho de Albesa.*

[a] Lectura dubtosa; aclarit pel document **270** [b] Esmenat; abans hi deia *siete*

Segell de l'abadessa de Vallverd. Segle XIV?
✠ *S : ABBATISSE : V|ALLIS : VIRIDI S*
Empremta obtinguda a partir d'una matriu que és propietat particular
i ha estat localitzada per Lluís Gasol.
Arxiu Comarcal de la Noguera i *Museu de la Noguera*.

A Índex onomàstic

Aquest índex inclou tant topònims com antropònims. Els topònims els escrivim en lletra *inclinada* (que difereix de la *itàlica*). Els antropònims els escrivim en lletra normal, llevat de les entrades que no comencen per un cognom sinó per un nom, les quals distingim mitjançat lletra **negreta**, i dels renoms o noms de casa, en el qual cas utilitzem les VERSALETES. Quan es tracta de grafies antigues que difereixen de la grafia actual, o que no han sobreviscut fins l'actualitat, llavors usem lletra de tipus *Palatino Italic*, tant si es tracta de topònims com d'antropònims.

En els dos casos, l'entrada pot estar suplementada amb una indicació de localització, la qual posem entre parèntesis, i/o una indicació de funció, la qual posem a continuació d'un punt volat. La indicació de localització la utilitzem per a situar un topònim dins d'una entitat geogràfica més àmplia; depenent del cas, es pot tractar d'una comarca, d'un municipi, o del terme associat a un nucli de població submunicipal; d'altra banda, també pot fer referència a un país o regió externs a Catalunya i Aragó. En el cas dels antropònims, la indicació de localització especifica una població; aquesta pot ser el lloc on vivia la persona en qüestió o bé on tenia propietats. La indicació de funció identifica en particular les monges i els seus càrrecs dins del monestir; si no s'especifica altra cosa, en dir 'monja' o 'abadessa' se sobreentén que ho és de Vallverd.

Els noms han estat normalitzats per tal de poder reunir totes les variacions referents a un mateix lloc o persona. Les distincions entre persones homònimes són temptatives.

Els números que apareixen a les entrades són números de document.

Abacia, Guillem d' (Ivars) · batlle : 84
Abacia, Ramon d' (Ivars) : 84
l'Abadia, Arnau de (Blancafort) : 219
ç'Abadia, Balaguer (Tragó)
  notari : 119–122
  prevere : 119, 122, 179
l'Abadia, Guillem de (Salaverd) : 165, 171
  Balaguerona · filla de ∗ : 165
l'Abadia, Ramon de (Ivarç) : 181
l'Abadia, Salvador de (Blancafort) : 219
  Balaguerona · esposa de ∗ : 227
  propietari a Canelles : 210, 227
Abella, Andreu d' · notari : 236
Abella, Antoni d' (Tragó) : 157, 158, 179, 181, 183
  Berenguera · esposa d' ∗ : 157, 158, 179, 181, 183
Abella, Berenguera d' · monja
  priora : 71, 77, 79, 80
  sotspriora : 67
Abella, Ferrer d' · procurador de la Vall d'Àger i del comtat d'Urgell : 120, 121
Abella, Pere d' · escolà : 193
Abella, Pere d' (Tragó) : 179, 181, 183
  Dolceta · esposa de ∗ : 179
Abnaçaya : 171
Açimosa : *vegi's* Exemuça
Aculeo, Aculione : *vegi's* Agulló
Adolf, Guillem (Lleida) : 204
Adons, Ponç d' : 49

Aela, Guillem : 25
Aemar, Pere (Castelló de Farfanya) : 195
batlle : 204
Aeva : *vegi's* Eva
Agabuç, Joan (Montblanc) : 42
Àger : 40, 41, 59, 63, 64, 77, 120, 121, 195
abadiat : 151, 205bis, 217, 226bis, 236, 239, 252bis, 254bis, 259, 263, 269
abat : 53, 254bis
castlania : 72bis
església de Sant Jaume : 64
església de Sant Martí : 64
església de Sant Nicolau : 64
església de Sant Pere : 3, 11, 23, 30bis, 58, 64, 72bis, 134, 139, 141, 165, 189, 227, 269
església de Sant Salvador : 64
església de Sant Vicenç : 64
església de Santa Coloma : 64
església de Santa Maria del Pla : 64
mesura : 41
Vall d' : 41, 78, 97bis, 118, 120, 121, 157, 162, 168, 181, 182, 187, 191, 193, 197, 218, 232
vescomtat : 58, 92, 129, 152, 175, 193, 197, 215, 218, 222, 249
Àger, B. d' : 12
Àger, Bernat d' : 30bis
Berenguera, esposa de ∗ : 30bis
Maciana, filla de ∗ : 30bis
Mateua, filla de ∗ : 30bis
Àger, Bernat d', fill del precedent : 30bis
Àger, Bernat d' : 91
Àger, Bertran d' : 134, 138
Àger, Caterina d' · monja : 241
Àger, Eldiarda d' : *vegi's* Cervera, Eldiarda de
Àger, Ermessenda d' : 4, 8, 11, 13–18, 21, 23
Àger, Guillema d' · monja : 59, 67, 68
Àger, Joan d' · escrivà : 30bis
Àger, Pere d' : 23
Àger, Pere d' : 55
Àger, Ramon Berenguer II d' : 2
Àger, Ramon Berenguer III d' : 4, 10, 13–18, 21, 22, 28
Àger, Ramon Berenguer IV d' : 30, 31, 36, 37, 41
Àger, Ramon Berenguer d' : 131
Àger, Ramon d' : 64
Berenguera, filla de ∗ : 64
Brunissenda, esposa de ∗ : 64
Àger, Ramon d' : 195–198, 202
Àger, Sibil·la d' : 72bis
Agnés Llena · abadessa : 241–244
Agnetis, B. : 49
Agralla : *vegi's* Gralla
Agramunt, Berenguer d' (Blancafort) : 157, 158, 181, 183
Ramoneta · esposa de ∗ : 157, 158
Aguilaniu, Alamany d' (Tragó) : 252bis, 260
batlle : 267
Aguilaniu, Berenguera d' · monja : 75
Aguilaniu, Bernat d' · notari : 183
Aguilaniu, Pere (Tragó) : 267
Aguilaniu, Ponç d' · bisbe de Lleida : 90
Aguilaniu, Urraca d' · monja : 67, 68, 71, 75, 80
Aguilar, Santa Maria d' (Os) : 189, 221
Aguilar, Bertran d' : 78
Aguilar, Pere d' (Lleida) · gerent del bisbe : 96
Agulló, Guillem d' : 114
Agulló, Guillem d' · canonge d'Àger i prior de Montmagastre : 141
Agulló, Guillem d' (Os) · notari : 87
Agulló, Pere d' (Lleida) · notari : 82, 131bis, 132, 152
Airan, Guillem d' (Montessor) · rector : 77
Aladrell, Bernat (Preixens o Mijanell) : 200
Aladrell, Ramon (Preixens) : 200
Alamany, Jaume (Tragó) : 271
Alamany, Joan (Castelló de Farfanya) · doctor en lleis
jutge ordinari del comtat d'Urgell i del vescomtat d'Àger : 204
Alaona, Guillem d' (Alb¦es⁇a) : 110
Alaric (Noguera) : 31
Alaric, Guillem : 181
Alaó, Santa Maria d' (Ribagorça) · monestir : 72bis
Albagés, Ramon (Àger) · notari : 61, 64
Albalat (Cinca Mitjà) : 67, 92
mesura : 43bis
Albana, Pere d' (Andaní) : 128

Albars (Tragó) · font : 1
Albelda (Llitera) : 49, 54
Albelda, Arnau d' (Tragó - Salaverd) : 66
Esclarmonda · esposa d' ∗ : 66
Alberola (Noguera) : 69, 143, 147, 189, 196, 214, 215, 222
castell : 72bis
coll : 1
església de Santa Maria : 72bis
torrent de : 260
Vilot : 72bis
Alberola, A. d' (Tragó) : 16, 18
Alberola, Berenguer d' : 9
Alberola, Pere d' (Alberola) : 72bis
Alberola, Pere (Os) · rector i notari : 221
Albert : *vegi's* Arbert
Alberti, Pere · jurisperit : 160
Albesa (Noguera) : 120, 121, 200, 219, 272
pont : 192, 221
Albesa, Bartomeu d' (Lleida) · paer : 132
Alcalà, Esteve d' (Estopanyà)
rector de Sant Salvador, notari : 95
Alcalà, Sança d' : 6
Alçamora : *vegi's* Alsamora
Alcampell (Llitera) : 209
Alcasanch, Bartomeu (Estopanyà) : 251
Alcolea de Cinca (Cinca Mitjà) : 218, 236
Aldonça de Montagut · abadessa : 251, 252, 252bis, 254, 254bis
Alegret, Bernat : 152
n'Alegret, Ramon de (Areny) : 72bis
Alendir (Benavent, Segrià) : 270
Alentorn, Guillem d' : 82
Alentorn, Pericó d' (Preixens o Mijanell) : 200
Aler, Guillema d' : 6
Aler, Pere d' · prevere : 146
Alfagara, Joan d' · escuder : 221
Alfagerino, Joan d' · doctor en decrets : 234
Alfarràs (Segrià) : 84, 97, 97bis, 97quater, 97quinquies
Alfons el Benigne
infant, comte d'Urgell : 97bis, 97quater, 99–100bis, 107, 110bis, 113, 115
rei : 123, 124
Alfons el Franc · rei : 82, 92
Alfons el Magnànim · rei : 263
Alfons X de Castella · rei : 46
Alfonso, Joan · escuder : 232
Algerri (Noguera) : 95, 229, 237, 249
església : 192
Algerri, Gil d' · prevere : 26
Alguaire (Segrià) : 269–271
monestir : 67bis
Almacelles (Segrià) : 107
cabanya : 254bis
Almenar (Segrià) : 97, 234bis
Almenar, Arnau d' (Tamarit) : 128
Almenar, Joan d' (Conill, Vall d'Àger) : 40
Almenar, Vidal d' : 118, 126
jutge de la Vall d'Àger : 120, 121
Almenara (prop de Tamarit i Esplús, ¡Baix Cinca?) : 29
Almenara, Aldonça d' · monja de les Franqueses : 262
Almoràvit, Eiximèn : 46
l'Almúnia de Sant Joan (Cinca Mitjà) : 225
del bisbe de Lleida : 225
Alòs, Andreu : 121
Alòs, Antoni d' (Almúnia de Sant Joan) : 225
Alòs, Antoni d' (Canelles) : 260
batlle : 254bis
Alòs, Arnau d' : 59
Alòs, Arnau d' : 194
Alòs, Arnau d' (Canelles) : 210, 219
Alòs, Avinou d' (Canelles) : 254bis, 260
Alòs, Bernat (Canelles) : 252bis
Alòs, Bortomeu (Canelles) : 5
Alòs, Bortomeu (Tragó) : 252bis, 254, 254bis, 260
Alòs, Francesc (Boix) : 251, 252bis, 254bis, 260
batlle de Salaverd : 254bis
propietari a Salaverd : 254bis
Alòs, Gil d' (Almúnia de Sant Joan) · notari : 225
Alòs, Joan : 240
Alòs, Martí d' (Canelles) : 157, 158, 166, 174, 179, 181, 183
Arnau, fill de ∗ : 174
Balaguera, mare de ∗ : 174
Balaguerona, filla de ∗ : 174
batlle : 129

Ramona, esposa de ∗ : 157, 158, 174, 179, 181, 183
Sançona, filla de ∗ : 174
Alòs, Sibil·la d' · monja sotspriora : 111
Alsamora, A. d' : 199
Alsamora, Berenguera d' · monja : 136, 137, 142
abadessa : 220, 222, 223, 226, 235–237
cantora : 157, 166, 179, 181, 183, 185, 188
priora : 194, 196, 204, 205, 210, 212, 219
sotscantora : 127, 130
Alsamora, *Guermonus* · senyor d'Alsamora : 181
Alsamora, Guillem d' (Tragó) · rector : 250, 252, 254
Altarriba, Pere d' (Lleida) · notari de la paeria : 132
Àlvar I de Cabrera · comte d'Urgell : 58, 67
Àlvar II de Cabrera · vescomte d'Àger : 58, 74bis, 77
Alòs, Gabriel (Tragó) · paer : 267
Amat, Bernat : 23
Ameli de Millà : 8, 11
Amenla : *vegi's* Ametlla
l'Ametlla, Andreu de (Tragó) : 179, 181, 183
Beatriu · esposa de ∗ : 179, 181, 183
l'Ametlla, Guillem de (Tragó) : 230
l'Ametlla, Llorenç de (Alberola) · síndic : 214, 215
Assenona · sogra de ∗ : 214
Ametlla, Pere d' (Àger) · rector de Sant Vicenç : 61, 64
l'Ametlla, Pericó de (Tragó) : 157, 158, 179
Balaguera · esposa de ∗ : 157, 158, 179
Amiga (Tragó) : 19
Amiga, Jaume d' (Tragó) : 181, 183
Guillemona · esposa de ∗ : 181, 183
Amiga, Pere d' (Tragó) : 154, 157, 158, 181, 183
Brunissenda · esposa de ∗ : 157, 158, 181, 183
Amiguet, Jaume d' · jurisperit : 69
Amis, Sança d' : 59
Amorós, Pere d' (Tragó) : 194
Anauc, Pere d' (Os) : 39
Andaní (Segrià) : 61, 84, 86, 88ter, 97–100bis, 103, 103bis, 105, 106, 108, 116, 117, 123, 126, 128, 132, 151, 152, 164
Andorra, Ramon d' : 252bis
Andreu · abat d'Àger : 88, 119, 121, 122, 125
Andreu, Martí · escrivà : 266
Andreu, Pere (Boix) propietari a Salaverd : 252bis
Andreu, Ramon : 58
Anglesa · abadessa : 33–35
Anglesa (Tragó) : 76
Anglesola, Arnau d' : 4, 8, 10, 11, 13–18, 21, 22
Anglesola Arnau d' · junior, fill del precedent i d'Ermessenda d'Àger : 13–18
Anglesola, Bernat d' : 67, 82
Anglesola, Domènec d' (Albi) · rector : 58bis
Anglesola, Guillem d' : 32
Anglesola, Guillem d' : 82
Anglesola, Guillem d' · monjo d'Escarp : 131bis
Anglesola, Ramon Berenguer d' (= Àger, Ramon Berenguer III d') : 10
Anglesola, Ramon d' : 97bis
Anglesola, Ramon d' · senyor d'Utxafava : 82
Antanui (Areny) · plana d' : 72bis
Antilló, Sanç d' : 46
Aones, Bertran d' : 46
Apilia : *vegi's* Abella
Apis, Ape : *vegi's* Abella
Aragall, Gueraldona d' · monja : 231quater, 234bis, 235, 241, 242
Aragó
fur : 165
generalitat : 251
Aragó, Ramon (Estopanyà) : 144, 145, 147–149
prevere : 146
Aragonesa, Berenguera : 59
Aramunt, Pericó d' · carnicer : 67
Aran, Montsó d' (Blancafort) : 179, 181, 183

Dolceta · esposa de ∗ : 179, 181, 183
Arancís, Bernat d' : 3
Aranyó, Bernat d' (Lleida) · paer : 132
Aranyó, Martí · escuder de l'abat de Fontclara : 67
Araran : *vegi's* Aran
Arasau, Guillem d' (Montessor) · prevere, notari : 75
Arbert, Domènec (Blancafort) · rector : 55
Arbert, Domènec (Tragó) : 157, 158, 181, 183
Sibil·la · esposa de ∗ : 157, 158, 181, 183
Arbert, Martí (Tragó) : 181, 183, 216, 231
Salvadora · esposa de ∗ : 181, 183
Arbert, Ramon (Tragó) : 120, 121
Arboza (Tragó) · vall : 1
A⸮renes⸮, Bernat d' (Lleida) : 86
Arenio, Arennio, Areyn : *vegi's* Areny
Areny (Ribagorça)
església de Sant Martí : 72bis
mercat : 72bis
l'Areny (Tragó) : 111
Areny (Ribaborça) : 144–147, 149
Areny, Anton d' (Os) : 221
Areny, Araolf d' : 72bis
Areny, Balaguer d' (Tragó) : 181, 183
Areny, Berenguer d' (Tragó) : 179, 181, 183
Dolceta · esposa de ∗ : 179, 181, 183
Areny, Berenguera d' (Balaguer) : 150
Areny, Bernat d' (Os) : 39
Areny, Bernat d' · fill de Ferrer I : 72bis
Areny, Bernat d' · fill de Ferrer I, un altre del mateix nom? : 72bis
Areny, Bernat d' (Os) : 102, 112
Areny, Bernat d' · escuder : 147
Areny, Bertran d' : 72bis
Areny, Bord d' · fill de Ferrer I : 72bis
Areny, Bord d' · germà de Ferrer I : 72bis
Areny, Elisenda d' : 72bis
Areny, Ferrer I d' : 78, 72bis
Arsenda · esposa de ∗ : 72bis
Areny, Ferrer II d' : 77, 78, 72bis
Arsenda · mare de ∗ : 78
Areny, Ferreró d' : 64
Areny, Grieta d' : 72bis
Areny, Maria d' (Balaguer) : 150
Areny, Pelegrina d' : 72bis
Areny, Pere d' : 76, 112
Areny, Pere d' (Areny) · notari : 146
Areny, Pericó d' : 72bis
Areny, Ramon d' : 72bis
Areny, Ramon d' (Alfarràs) : 97quinquies
Areny, Ramon d' (Balaguer) : 101, 102, 112, 126, 150
Areny, Ramonet d' · senyor d'Alberola : 147
Areny, Sibil·la d' · monja : 72bis, 75
obrera : 81
sotssagristana : 67
Areny, Simó d' : 72bis
Arganosio, Guillem d' (Estopanyà) · prevere : 206
Argentera, Aparici d' (Tragó) : 133, 157, 158, 179
Sibil·la · esposa d' ∗ : 133, 157, 158
Argentera, Arnau d' : 104
n'Argentera (Tragó) : 203
Arineo : *vegi's* Areny
Armengou : *vegi's* Ermengou
Arnau · abat de Poblet : 58
Arnau · acòlit, escrivà : 20
Arnau · bisbe de Saragossa : 54
Arnau · prepòsit de Mur : 72bis
Arnau · sacerdot, escrivà : 11, 24
Arnau · sotsdiaca, escrivà : 9
Arnau Gausbert : 1
Arnau Mir · comte de Pallars Jussà : 4
Arnau, Berenguer : 1
Arnau, Pere : 234
Arnau, Ponç · notari del comte d'Urgell : 92
Arsèn : 17
Arsenda : 11
Arsenda · mare de Guillem de Montfalcó : 12
Arssèn (= Sen) : 133, 183
Artedó, Pere Arnau d' · batxiller en decrets : 237
rector de Balaguer *in parte Ageris* : 232, 236
Artós, Martí d' · notari : 195
Arxibald · cambrer de la reina Violant : 46
⸮As⸮nar, Bernat : 118
Aspàreg [de la Barca] · arquebisbe de Tarragona : 32

Assalí, Bertran (Alcampell): 209
Monsona · esposa de ∗ : 209
Assalí, Guillem (Tamarit): 20, 25
Sibil·la · esposa de ∗ : 20, 25
Assalí, Pere (Alcampell): 209
Assèn (= Sen): 158, 179, 181, 183
Astruc, Llorenç (Blancafort): 157, 158
Astruch, Arnau (Blancafort): 181, 183
Barchinona · esposa de ∗ : 181, 183
Astruch, Arnau (Tragó): 250, 252bis, 254bis, 260
batlle: 254
Francesca d'en ∗ : 252bis
Astruch, Balaguer (Àger): 202
Astruch, Pere (Tragó): 242
Astruch (Balaguer): 265
Auger: *vegi's* Oger
Aulàs [*Aolàs*], G. d' (Canelles): 8
Buniola · tia de ∗ : 8
Aulàs [*Aolàs*], Pere d' (Canelles): 8
Aulàs [*Aulasio*], Guillem Jordà d' (Alcampell, Llitera): 209
Aurembiaix · comtessa d'Urgell: 32
Avellana, Domènec d' (Lleida) · notari: 30bis
Avellanes, Berenguer d': 23
Avellanes, R. d': 23
les Avellanes (Noguera): 59
ces Avellanes, Berenguer: 130, 139, 141
escuder: 114, 127
ces Avellanes, Elisenda · monja: 127, 130, 152, 157, 166, 174
abadessa: 190, 193–199, 202, 204–206, 210, 212, 219
priora: 178, 179, 181, 183, 185, 188
ces Avellanes, Guillem de: 54
Aversó, Bernat d' · escrivà reial: 82
Avinganya (Segrià) · monestir: 56bis, 77bis, 84bis
Avinsarega (Castelló de Farfanya) · jueu: 170
Avinyona, Joana · monja: 254
Avinyona, Violant · monja: 259
Açmet · sarraí: 72bis

Babot: 2
Bacerola, Guillem: 195
procurador de la Vall d'Àger: 218
Badsolà, Badzolà, Balçolà, Balsolà (¿=? *lo Solà*; Tragó): 16–18, 119, 131, 133, 154, 196, 204, 211, 226, 260
aigua de: 196, 204
torrent: 154, 238
Baells, Pere de: 20, 25
Balaguer (Noguera): 70, 92, 98, 171, 175, 195, 224, 260, 262, 267
castell: 92–94, 208, 215
convent dels Frares Predicadors: 189, 192, 221
església de Sant Joan: 192
fira: 254bis
mesura: 59, 70
molins de Poblet: 265
paers: 259, 261, 264, 265, 268
setge: 248
Balaguer, Ramon de (Castelló de Farfanya): 218
Balaguer, Ramon de (Lleida) · notari: 67
Baldoví, Baldovina: *vegi's* Balloví, Ballovina
Baldriga, Constança · monja abadessa: 250
Baldriga, Salvadora · monja de les Franqueses: 262, 266
Baliera, Sibil·la de · monja hostalera: 111
Balle, Guillem (Os): 45
Ballester, Jaume · notari: 78
Balloví, Bernat: 40
Ballovina, Beatriu · monja
cellerera: 77
ostiària: 75, 80
Ballovina, Berenguera · monja ostiària: 71
Banyoles, Bernat de (Girona) · síndic: 82
Banys, Caterina · monja: 242
Barbanos, Francisca de · monja: 166
sotssagristana: 179, 185, 188
Barbelles, Arnau de (Tragó - Salaverd): 66
Barbelles, Berenguer de (Tragó - Salaverd): 66
Gençana · esposa de ∗ : 66
Barbelles, Esclarmonda de: 66, 101, 102, 112
Barbelles, Pere de (Tragó - Salaverd): 66
Barbelles, Pere de (Tragó): 179, 181, 183, 195, 204
Barchinona · esposa de ∗ : 179, 181
Bartomeva · esposa de ∗ : 183

Barberes : *vegi's* Barbelles
Barberà, Bernat de (Balaguer) · jurisperit d'Agramunt : 165
Barbuixera (Tragó) · font : 50
Barca, Pere (Alfarràs) : 84
Barcelona : 46, 82, 272
comtat : 1
cort : 82
usatges : 120, 121, 134, 138, 155, 208, 241
Bardaxí, Ferran de (Lleida) : 248bis
procurador reial : 249
Bardaxí, Guillem de (Lleida) : 181, 182
Bardina, Berenguer (Lleida) · notari : 47, 55bis
Bardina, Berengueró (Lleida) · escrivà : 55bis
Bardina, Guillem (Lleida) · notari : 86
Bardoll, P. (Balaguer) : 70
Bardoll, Vives (Balaguer) : 70
Barguinuy : *vegi's* Berganui
Baró, Arnau (Estopanyà) · mercader : 251, 254bis
Baró, Bortomeu (Blancafort) · rector, notari : 174
Baró, Bortomeu : 254bis
Baró, Bernat (Canelles) : 157, 158, 179, 181, 183
Dolceta, esposa de ∗ : 157, 158, 179
Ramona, esposa de ∗ : 181, 183
Baró, Francesc (Lleida) : 248bis
Baró, Mateu (Blancafort) : 227
Barquer, Benet : 257, 258
Barricó, Arnau (Conill, Vall d'Àger) : 40
Bartomeua · monja
cellerera : 63
Barufet, Berenguer : 238
Basa, Joan (Tragó) : 267
Basconell (Tragó) : 1, 260
Bassan, Berenguer : 199
Basset, Jaume (Barcelona) · síndic : 82
Bastida, Francesc de · escrivà : 100bis, 105
Bayona, Salvador de (Lleida) · notari : 50, 56bis, 69, 84bis, 88bis
Beatriu : 21
Beatriu · abadessa : 247
Beatriu · esposa de Bernat Berenguer : 1
Becet, Pere · batlle general de Catalunya : 249
Beçó, Jaume (Tragó) : 254, 254bis, 267
Beença : *vegi's* Bensa
Begudà, Pere Berenguer (Besalú) · síndic : 82
Beleta, Guillem (Balaguer) : 150
Bel·lissèn, Pere (Montblanc) · notari : 264
Bellmunt, A. de : 12
Bellmunt, Guillem de : 140
Bellmunt, Pere de (la Figuera) : 229
Bellpuig, Santa Maria de (Noguera) · monestir : 30bis, 58, 77bis, 87, 189, 192
Bellver (Areny) : 72bis
Bellvís, Guillem de : 84
Bellvís, Pere de (Lleida) · notari : 50
Belveer : *vegi's* Bellver
Benages, Arnau de · frare dominic : 192
Benasc (Ribagorça) : 44
Benasc, Bartomeu (Graus) · notari : 173
Benavarre, Arnau (Estopanyà) : 251
Benavarre, Ramon de (Estopanyà) : 212
Benavarri, Joan de (Tragó) · rector : 271
Benavent (Segrià) : 270
Bença : *vegi's* Bensa
Benedit : 16
Benedito : *vegi's* Manyos, Benedito dels
Benet XII · papa : 151
Benet XIII · antipapa : 247
Benifassà, Santa Maria de (Baix Maestrat) · monestir : 67bis
Bensa (la Sentiu de Sió) : 98
Bensa, Guillem de (Lleida) · notari : 132
Beó : 11
Beó, Pere : 11
Beora : *vegi's* Besora
Berbelles : *vegi's* Barbelles
Berenguer : 28
Berenguer · abat d'Àger : 33
Berenguer · prevere, escrivà : 12
Berenguer Arnau : 1
Berenguer de Claramunt, Maria de (Tragó) : 3
Berenguer Miró : 1
Ermessenda · esposa de ∗ : 1
Berenguer, Bernat : 1
Beatriu · esposa de ∗ : 1
Berenguera : 192
Berenguera · monja

cantora: 52
sagristana: 40
sotspriora: 63, 68
Berenguera · monja
hostalera: 63
obrera: 68
Berenguera d'Alsamora · abadessa: 220, 222, 223, 226, 235–237
Berenguera de Llorac · abadessa: 98, 111, 114, 120, 121, 126
Berenguera de Peralta · abadessa: 28–31
Berenguera (Tragó): 19
Berenguerona: *vegi's* Berenguera
Berga: 82
Berga, Arnau de · notari: 232, 245
Berga, Arnau de (Àger) · notari: 202, 215
Berga, Jaume de · notari: 54
Berganui (Areny): 72bis
Bernat · capellà: 33
Bernat · capellà de Santa Maria del Pla: 4, 7–9, 11
Bernat · capellà de la comtessa: 59
Bernat · escriptor: 46
Bernat · rector d'Estopanyà: 50
Bernat · sotsdiaca, levita, escrivà: 4, 7, 21
Bernat Berenguer: 1
Beatriu · esposa de ∗: 1
Bernat, Guillem: 13
Bernat (Montanyana) · prevere, escrivà: 19
Bernat (Tragó): 14, 19, 76
Amiga · germana de ∗: 19
Joan · fill de ∗: 19
Maria · filla de ∗: 19
Pere · fill de ∗: 19
Ramon · nebot de ∗: 19
Bertran: 2
Besalú (Garrotxa): 82
Bescaran, Bertran de · cavaller: 51bis
Bescaran, Saura de · germana de Bertran, monja de Sant Hilari: 51bis
Bescarre, G. de: 12
Besora, Anglesa de, major · monja: 111, 136, 142
ostiària: 130, 166
portera: 127, 137, 179, 181, 183, 185, 188
Besora, Anglesa de, menor · monja: 127, 130
hostalera: 157, 166, 179, 181, 183, 185, 188
sotssagristana: 136, 137, 142
Besora, Anglesa de, major? menor? · monja
cantora: 194, 196
Besora, Pere de: 13–19, 22, 24, 26
Pere · fill de ∗: 26
Bessaurri, Beatriu de · monja: 210, 212
cantora: 237
sotspriora: 235, 241, 242
Bessuri, Bessurri: *vegi's* Bessaurri
Betesa, Guillem de (Claravalls, Ribagorça): 72bis
Bevils, Ramon de · prevere: 57
Bigorra, Bernat: 14, 18
Biosca (Segarra): 195
Biscaia (*natio Biscahinorum*): 267
Biscarra, Domènec de · escrivà: 116, 117
Bla..., Bernat de (Estopanyà) · síndic: 168
Blancafort (Noguera): 31, 55, 61, 110bis, 120, 121, 123, 124, 157–162, 179, 181–187, 190, 195, 196, 199, 202, 219, 222, 228
església de Santa Fe: 55
Blancafort, Arnau de: 34
Blancafort, Bernat de: 34
Blancafort, Dolça de: 34, 35
Blancafort, Mateu de (Blancafort): 219
Blancafort, Raimunda de: 34
Blancafort, Ramon de: 3
Blancafort, Rotlan de: 2, 3
Bo · jueu: 170, 171
Bofill, Ramon: 142
Boix (Noguera): 22, 34, 35, 66, 92, 95, 140, 188, 193, 196, 235, 251, 252bis, 254bis
Boix, Guillem de: 44
Boixa, Guillem de (Castelló de Farfanya) · prior, notari: 171, 172, 191
Boixó, Arnau (Berga) · síndic: 82
Bolló, Bartomeu: 11
Bolló, Francesc (Estopanyà): 251
Bolló, Ramon (Estopanyà) · batlle: 206
Boluc, Antoni (Tragó): 122

Bona Quies, Bona Requie : *vegi's* Bonrepòs
Bonanat, Martí de (Almúnia de Sant Joan) : 225
Bonças, Pere de : 57
Bondia, Guillem de (Balaguer) · paer : 265
Bondia, Pere de (Lleida) · notari : 185
Bonet, Joan (Tragó) : 19
Bonet, Pere (Castelló de Farfanya) · picapedrer : 238
Bonet, Pere (Tragó) : 3
Bonet : 44
da Boneta, Martí (Tragó) : 17
Boneu : *vegi's* Boniu
Bonifilii : *vegi's* Bofill
Boniol (Boix) : 66
Boniu, Bernat de (Claravalls, Ribagorça) : 72bis
Bonrepòs, Santa Maria de (Priorat) · monestir : 32, 43bis, 47, 51bis, 55bis, 56bis, 58bis, 67bis, 84bis, 88bis, 96, 209
Bordaxí : *vegi's* Bardaxí
Borràs, Bartomeu (Tragó) : 157, 158, 179, 181, 183
  Anglesa · esposa de ∗ : 157, 158, 179
Borràs, Bartomeu (Tragó) · fuster : 179, 181, 183
  Berenguera · esposa de ∗ : 179, 181, 183
Borràs, Bernat (Tartareu) · batlle : 120
Borràs, Bernat (Tragó) : 157, 158
  Mariona · esposa de ∗ : 157, 158
Borràs, Bonanat (Tragó) · batlle : 74
Borràs, Joan (Tragó) : 260
Borràs, Martí (Tragó) : 157, 158, 179, 181, 183
  Ermessenda · esposa de ∗ : 157, 158, 179, 181, 183
Borràs, Miquel (Tragó) : 181, 183
Borràs, Ramon (Tragó) : 232
Borrell, Mateu (Blancafort) : 157, 158, 179
  Miquela · esposa de ∗ : 179
Borrell, Ramon (Blancafort) : 179, 181, 183
  Miquela · esposa de ∗ : 181, 183
  Ramoneta · esposa de ∗ : 179, 181, 183
Bosc, Arnau de (Lleida) · paer : 132
Botella, Joan (Lleida) : 255–258
Botella, Joan · senyor de Millà i castlà de Tragó : 269, 272
  Isabel · esposa de ∗ : 269
Botella Joan · donzell, senyor de Benavent i Alendir : 270
Botella, Nadal · senyor de Miravall i de Millà : 249, 253
Botella, [nom desconegut] · canonge : 258
la Bovera, Santa Maria de (Urgell) · monestir : 32, 38, 43bis
la Brecerola, Jofre de
  batxiller en decrets, senyor de Blancafort : 222, 228
  donzell : 243
Brescó, Guillem · doctor en lleis : 222
Bret, Berenguer : 195, 196, 212
  cavaller : 221
  veí d'Albesa : 221
Bret, Pere : 189
Bret, Pere · castlà de Tragó : 241
Brieyo, F. de · escrivà : 261
Bringuer, Salvador : 252bis
Bruch : *vegi's* Burc
Brugada, Guillem Bernat de · escrivà : 253
Brunia, Guillem de la · nunci : 191
Brunissenda : 4
Brunissenda de Conques · abadessa : 127, 129–132, 136, 137, 142, 144, 150, 152, 156, 157, 163, 165, 166, 169, 173, 185, 186
Brunissenda de Peramola · abadessa de Sant Hilari : 84
Brunissenda de Toralla · abadessa : 54, 59, 61, 63, 67
¿Buada?, Pasqual de (Tartareu) : 68
Buada, Antoni · monjo de Poblet, majoral de Menàrguens i dels molins de Poblet a Balaguer : 265, 266
Buada, Francesc (Tartareu) : 249
Buccabellis, Joannes de : 268
Buniola · tia de G. d'Aulàs : 8
Burc, Arnau de (Canelles) : 179, 181, 183
  Mariona · esposa d' ∗ : 179, 181, 183
Burc, Bernat de (Tragó) : 179, 181, 183
  Ramona · esposa de ∗ : 179, 181, 183
Burc, Ferrer de (Canelles) : 75, 129

Burc, Guillem de (Canelles): 75, 210, 219, 227
Burc, Jaume de (Tragó): 114, 157, 158, 181, 183
Miranda · esposa de ∗: 157, 158
Burc, Pere de (Tragó): 179
Gallarda · esposa de ∗: 179
Burc, Pere (Tragó): 181, 183
Caterina · esposa de ∗: 181, 183
Burdus: *vegi's* Bord
Burgués, *Benadad* (¿=? Bernad): 15
Burguès, Bernat (Barcelona) · conseller: 82
Burgués, Bernat (Tragó): 33, 36, 36bis
Burguès, Guillem Pere (Barcelona) · conseller: 82
Burgués, Pere (Tragó): 157, 158, 179, 181, 183
Mariona · esposa de ∗: 157, 158, 179, 181, 183
Burgués, Roig: 64
Burguet, Bernat (Barcelona) · conseller: 82
Burret, Guillem (Lleida) · mercader: 157
Busquet, Pere (Àger): 181
Busquet, Ramon (Àger): 181

Cabana, Guillem (Andaní) · rector: 126
Çabata, Çabater, Çabatera: *vegi's* Sabata, Sabater, Sabatera
Cabó, Pere de (Almenar) · sotsveguer: 97
Cabó, Vidal de: 97
Cabrer, Ramon: 63
Cabrera: 3
Cabrera, Àlvar I de · comte d'Urgell: 58, 67
Cabrera, Àlvar II de · vescomte d'Àger: 58, 74bis, 77
Cabrera, Bernat de: 82
Cabrera, Bord de: 53
Cabrera, Francesc de: 171
Cabrera, Guerau de · fill de Ponç IV de Cabrera: 53, 54, 67, 68bis, 74bis
Cabrera, Guerau Ponç II de · vescomte de Girona i d'Àger: 1
Cabrera, Ponç IV de · comte d'Urgell: 53
Cabrit, Martí: 6
Calaf, Arnau: 53
Calaf, Arnau · procurador de la Vall d'Àger: 97bis, 97quater
Calaf, Guillem (Castelló de Farfanya): 172
Calaf, Pere (Castelló de Farfanya): 172, 181
Calaf, Ramon (Castelló de Farfanya): 172
Calàs, Guillem (Tragó): 252bis, 254
Calàs, Pere · prevere: 111
na Calàs (Tragó): 254bis
na Calassa (Tragó): 252bis, 260
Calassanç, Bernat de: 6
Calbera, Antoni (Tragó) · prevere: 254
Calbera, Pere de (Boix): 193
Calbet, Arnau: 95
Calbet, Arnau (Tamarit): 20, 25
Calbet, Pere: 50, 56
al servei del monestir de Vallverd: 52
Calbet, Simó (Estopanyà)
notari: 144–149
rector de Sant Salvador: 144–149, 167, 168
Calbó, Bernat · prior de Santes Creus: 32
Calderó (Llitera): 209
Caldes, Pere (Estopanyà): 146, 168
Caldes, Pericó (Estopanyà) · jurat o *adenantatus*: 206
Calixte III · papa: 263
Calladrons (Ribagorça): 79, 80
Calonge, Guillem de (Barcelona) · síndic: 82
Camarasa, Guillem de (Tragó): 172
Camarasa, Ramon de (Balaguer) · castlà de Camarasa: 150
Camarasa, Ramon de (Espluga de Reguard, = riu Guard): 89
Camarasa, Ròmia de · monja: 127
Campdeparets, Bernat de (Santalinya) · rector, notari: 143
el Campell (Tragó - Canelles): 9, 199, 210
Campo, Pere (Estopanyà): 251
Camporrells (Llitera): 96, 125, 136, 196
mesura: 53
molí: 53
prat de: 53
Camporrells, B. de: 8
Camporrells, Bernat de · senyor de

Biosca: 195
Camporrells, Mateu de (Tragó): 179, 181, 183
Sançona · esposa de ∗: 179, 181, 183
Camprodon (Ripollès)
bruneta de: 252bis
Camps, Guillem · notari: 96
Camps, Pere de : 247
Canalda, Blanqueta de (= Alba) · monja: 157, 166, 179, 181, 183, 185, 188
Canalda, Caterina de · monja
abadessa: 176, 178–181, 183, 185, 187, 188
priora: 127, 130, 133, 136, 137, 142, 152, 157, 166
Canalda, Guillem de (Tartareu) · rector: 68
Canalda, Ramon de (Tartareu) · rector: 120
la Canaleta (Canelles): 210
Candela, Bernat · ardiaca de Prats: 192
Canelles (Noguera): 5, 8, 9, 11, 12, 31, 61, 69, 72, 75, 77, 114, 120, 121, 129, 157–162, 174, 179, 181–187, 190, 195, 196, 199, 210, 219, 223, 228, 234, 252bis, 254bis, 260
Canelles, Andreu de: 24
Canelles, Arnau de (Albesa): 219
Arnaldó · fill de ∗: 219
Berengona · esposa de ∗: 219
Gueraldona · filla de ∗: 219
Mariona · filla de ∗: 219
Canelles, Berenguer de (Salaverd): 188
Canelles, Bernat de: 8, 11
Berenguera · germana de ∗: 8
Canelles, Galceran de: 82
Canelles, Pere de (Salaverd)
batlle: 181, 183
Canelles, R. de: 9
Canet, Bernat (Blancafort): 179, 181, 183
Dolceta · esposa de ∗: 179, 181, 183
Canet, Guillem (Conill, Vall d'Àger): 40
Canet, Pere de (Tamarit) · jurisperit: 128
Cànoves, Jaume de (Barcelona) · síndic: 82
la Cantarella (Tragó): 3, 131, 196, 204, 226, 260
lo Sòl de ∗: 196
Capdella, Berenguer de · clergue: 67, 68
Capdevila, Arnau de · prevere: 252bis
Capdevila, Guillem de (Castelló de Farfanya): 218
Capdevila, Joan de (Tragó) · prevere: 254
Capdevila, Mateu de (la Sentiu): 244
Capdevila, Ramon de · prevere: 180
Capella, Miquel de: 195
¦Capellet¦?, Domènec de (Camporrells): 36bis
Cappont, Humbert de · doctor en lleis: 100
Carbonell, Bernat (Lleida): 86
Carbonera (Tragó) · serra: 1
Carcassona, Perot de · senyor d'Almenar: 269
Cardona, Arnau (Lleida) · draper: 52
Terrena · esposa d' ∗: 52
Cardona i de Jorba, Guillem de · mestre del Temple, senyor de Santalinya i de Llorenç: 61
Cardona, Hug de · precentor de Lleida, capellà d'Almenar: 97
Cardona, Ramon de · fill de Guillem de Cardona i de Jorba: 61
Cardona, Ramon Folc V de · vescomte: 61
Cardona, Ramon Folc VI de · vescomte: 82
Cardona, vescomte de: 192
en Carn Salada: 59
Carnicer, Antoni (Tragó): 248bis
Carnicer, Bernat (Tragó): 138
Carnicer, Bernat (Tragó): 252bis, 267, 271
Carnicer, Guillem (Tragó): 157, 158, 179, 181, 183
Bartomeva · esposa de ∗: 157, 158, 179, 181, 183
Carnicer, Jaume (Tragó): 243
Carnicer, Pere (Tragó): 181, 183
Mariona · esposa de ∗: 181, 183
en Carnicer (Tragó): 245, 260
Carnicera, Aldonça · monja: 250
sagristana: 251, 252, 254
Carrós, Joan (Salillas) · escuder: 269
Cartoixa (= *Escaladei, Santa Maria d'*) (Priorat) · monestir: 32, 38
Carví, Adam (Castelló de Farfanya) ·

prevere: 237
Carví, Adam (Os) · batlle: 249
Carví, Adam · prevere: 129
Carví, Castelló (Tragó): 111
Carví, Jaume: 112
Carví, Pere: 192
Carví, Pere (Tragó): 76
Ramona · esposa de ∗: 76
Cas, Jaume de: 97
Cas, Ponç de (Castelló de Farfanya) · notari: 171, 215
Casalduç: *vegi's* Casalduch
Casalduch, Lluís de · monjo de Poblet: 267
sotsbosser: 265, 266
Casals, Miquel (Poblet) · notari: 265
Casbas (Plana d'Osca) · monestir: 46
Cases, Bortomeu: 252bis
Casserres, Berenguer de: 189, 195
castlà de Tragó: 87, 221–223, 236
donzell: 221, 222, 235, 236, 241, 243
Lària · esposa de ∗: 221
Casserres, Bernat de: 221, 243
Casserres, Guillem Ramon de (Estopanyà): 146
Casset, Arnau (Canelles): 227
Casset, Arnau (Tragó): 250
Casset, Françoy (Tragó): 252bis, 254bis
propietari a Canelles: 260
Casset, Jaume (Tragó): 252bis, 254
Casset, Joan (Canelles): 252bis, 254bis, 260
Casset, Nadal: 194
Casset, Pere (Tartareu): 260
Casset, Ramon (Blancafort): 219
Casset, Salvador (Tragó): 260
Castell, Pere de (Tragó): 48
des Castell, Ramona · monja: 59, 67, 68
priora: 75
sotspriora: 71
Castella · regne: 32
Castellblanc, Domingo de (Graus): 173
Castellet: 71
Castellfollit de la Roca (Garrotxa): 82
Castellnou ⟦*de Montsec* (Pallars Jussà)⟧?: 72bis
Castellnou, Jaspert V de · vescomte: 82
Castelló de Farfanya (Noguera): 58, 141, 170, 171, 182, 195, 204, 215, 218, 235
cabanya: 254bis
església: 192
església de Santa Llúcia i Sant Tomàs: 189
Castelló del Comte (= *Castelló de Farfanya*): 50, 58
Castelló, Arnau de (Andaní): 128, 132
Castelló, Berenguer de (Andaní) · castlà: 132
Castelló, Bernat de: 6
Castelló, Bertran de: 86
Castelló, Guillem de (Lleida) · prevere: 86
Castelló, Joan de (Castelló de Farfanya) · notari: 229, 235–237
Castelló, Macià de · doctor en lleis: 232–234, 245
Castelló, Pere de: 54, 175
Castelló, Ramon de: 48
Castellpoll, Anglesa de: 59
Castellpoll, Ramon de: 69
Castells, Jaume (Lleida) · especier: 252bis
Castellsant, Castellsent, Castro Sancto: *vegi's* Castissent
Castellvell de Bellera (Pallars Jussà; *Castrum Vetus de Paylars*): 82
Castellvell de Pallars, Guillem de: 82
Castellví de Rosanes (Baix Llobregat; *Castrum Vetus*): 82
Castellví, Elvira de · abadessa del Pedregal: 246
Castigaleu (Ribagorça): 128
Castigaleu, Joan de · capellà: 40
Castillonroi (Llitera): 86
Castissent, Arnau de · escuder: 79
Castissent, Beatriu de · monja
cellerera: 80
infermera: 77
pitancera: 88
priora: 109
Castissent, Bernat de · cavaller: 144
Castissent, Bernat de (Estopanyà) · escuder: 144–148
Castissent, Bernat de (Tragó): 252bis, 254
batlle: 254bis
Castissent, Bord de · escuder: 79
Castissent, Elisenda de · monja: 67, 68, 71

abadessa: 86, 91, 92, 141
cantora: 77, 80, 81
sagristana: 111
Castissent, Guillem de: 79, 80, 144, 145
Beatriu · filla i hereva de ∗: 144, 145
Dolça · filla de ∗: 79
Elisenda · mare de ∗: 80
Castissent, Pere de: 50, 54
en Castissent (Tragó): 260
Castlarí, Pere de · jutge: 108
Castre, Beatriu de · monja
pitancera: 127, 130, 136, 137, 142, 166
sagristana: 179, 181, 183, 185, 188, 194, 196, 204, 205, 210, 212, 219
Castre, Jofre de · senyor de la baronia de Jusseu i castlà de Cervera: 262
Castro Galefo: *vegi's* Castigaleu
Castro, Ramona de · monja: 40
Català, Bernat · prevere: 111
Català, Oriol · notari d'Àger: 142
Català, Pere (Tragó): 204, 211
Català, Ramon · framenor: 192
Catalana, Antònia · monja
priora: 245, 250–252
Catalunya: 88ter
constitució: 155, 208
generalitat: 251
governador: 160, 181
impostos de bovatge, terratge i herbatge: 82
principat: 269–271
usatges: 97, 120, 121, 126, 138, 155, 156, 165, 241
Català, Pere · escolà: 163
Caterina de Canalda · abadessa: 176, 178–181, 183, 185, 187, 188
Çatorre, Ramon de (Os): 45
Caval, Jaume · porter reial: 42
Ceba, Arnau (Os): 7
Ceba, coma de [*cumba Cebe*] (Os): 7, 39
Cecília de Comenge · comtessa d'Urgell i vescomtessa d'Àger: 141, 192, 195–198, 207, 208, 215, 218
Cecília de Foix · comtessa d'Urgell: 58
Celada, Bernat de: 36bis
Celada, Garcia
notari d'Andaní: 128
notari de Tragó: 143
vicari de Tragó: 141
Centoll, Balaguer (Canelles): 157, 158, 174, 210
Barchinona · esposa de ∗: 179, 181, 183
batlle: 179, 181, 183
Dolceta · esposa de ∗: 157, 158
Esmessenda · filla de ∗: 210
Centoll, Bernat (Tragó): 232
Centoll, Vicent (Tragó): 179, 181, 183
Estranya · esposa de ∗: 179, 181, 183
Cercet, A. de: 9
Cercet, Berenguer de: 9, 28
Sibil·la · esposa de ∗: 28
Cercet, Bernat de: 9
⸮Cercet⸮, Guillem de: 59
Cercet, R. de: 9, 28
Cerdana: 72bis
Cerqueda, Bernat de · prevere: 121
Cerqueda, Pere de (Tragó) · rector, notari: 66, 73–77, 83, 85, 95, 165
Cerqueda, Pericó de · escolar: 77
Cert, Guillem de: 59
Cervelló, Felip de · corredor: 262
Cervelló, Guerau VII de: 82
Cervelló, Gueraua de · abadessa de Sant Hilari: 97quinquies
Cervelló, Hug de · abat d'Àger: 134, 141, 152
Cervera (Segarra): 82, 262
convent dels Framenors: 58
Cervera, Arnau de (Balaguer): 98
Cervera, Eldiarda de: 14–18, 21, 28
Cervera, Guillem IV de: 28, 32
Cervera, Jaume de: 58, 67
Cervera, Pere Arnau de: 82
veguer i cort de Lleida i de Pallars: 97, 97quater
Cervera, Pere de (Balaguer) · batlle: 215
Cérvoles (Os): 1, 21, 92, 95, 121, 195, 234, 252bis,260
aplec: 249
església de Santa Maria: 189, 221, 237, 249
granja: 71, 130, 249
quadra: 249
torre: 95, 229, 235–237, 249
torrent (Salaverd): 188
Cesaraugusta: *vegi's* Saragossa

Çescossa, Esteve (Montsó): 262
Chalon-sur-Saône (França)
diòcesi: 264, 268
Cigario: *vegi's* Sitjar
Cirera, Berenguer de: 82
Cirers, Bernat de · capellà: 40
Cirosa (Monesma, Ribagorça) · capmàs: 72bis
Cister
abadia: 151, 259
abat: 67, 69, 152
orde: 32, 42, 252bis, 254bis, 262, 264, 265–269
Ciutadilla (Urgell): 36bis
Clanores, Arnau (Tragó) · notari: 244
Clara · abadessa: 245
Claramunt, Aldonça de · monja de les Franqueses: 262
Claramunt, Arbert de · cort i veguer de Lleida i del Pallars: 36, 91, 118, 175, 197
Claramunt, B. de: 12, 23
Claramunt, Berenguer de: 21, 22
Claramunt, Bernat de (Ivars) · notari: 84
Claramunt, Esclarmonda de · monja: 67, 68
Claramunt, Guillem de: 21, 22
Claramunt, Maria de Berenguer de (Tragó): 3
Claramunt, Pere de: 23
Claramunt, Ramon de: 4, 8, 23
Claravalls (Areny): 72bis
església de Santa Maria: 72bis
Claravalls, Arnau de: 32
Claravalls, Ponç de · notari: 41, 43bis
Claret, Mateu de (Lleida) · notari: 222
Clarmont, Clarmonte: *vegi's* Claramunt
Clavell, Ramon: 69
Claver, Arnau: 95
Claver, Francesc · notari: 92, 160
Claver, Montsó (Os): 39
Clavera, Berenguera (Cérvoles): 95
Claverol, Berenguer de (Areny): 144–146
Claverol, Ramon · capellà: 67
Climent V · papa: 90
Climent VII · papa: 239
lo Clot (Salaverd): 188, 205
Clusa, Arnau de (Os) · escrivà jurat: 95
ça Clusa, Ramon de: 36
la Codina (Tragó): 216
Codó, Berenguera (Tragó): 111
Coello, Joan de · abat de Poblet: 269
Coll, Arnau: 121
Coll, Guillem de (Barcelona) · notari, síndic: 82
Colobor (Vall d'Àger)
església de Santa Maria: 64
Colom, Berenguer de · notari: 91
Colom, Berenguer · doctor en lleis: 243
Colom, Bernat · notari: 233
Colom, Ferrer · canonge de Lleida: 107, 120, 121
Coloma, Bartomeu Joan (Montblanc) · notari: 264
Coloma, Bernat (Alguaire) · fuster: 269, 270
Colonico: *vegi's* Calonge
la Coma (Salaverd): 188, 205
la Coma de la Figuera (Salaverd): 188, 205
la Coma de Mateu (Salaverd): 205
¦Com?¦a, Guillem: 176
Comdor, Mateu (Blancafort)
Dolça · esposa de ∗: 227
propietari a Canelles: 227
lo Comellar Lastanós (Salaverd): 205
Comelles, Ramon de (Estopanyà) · prior de Sant Vicenç: 206
ces Comes, Guillem (Tragó): 179, 181, 183
Desitjada · esposa de ∗: 179, 181, 183
Company, Pere (Tragó): 181, 183
Dolceta · esposa de ∗: 181, 183
Companys, Jaume (Os): 221
Venguda · esposa de ∗: 221
Comte, Pere · doctor en lleis, escrivà reial: 82
Comtessa, Maria (Tragó): 76
Concabella, Francisca de · monja: 259
Conill (Vall d'Àger): 40
la Conomina (Salaverd): 188, 205
Conques, Brunissenda de · monja
abadessa: 127, 129–132, 136, 137, 142, 144, 150, 152, 156, 157, 163, 165, 166, 169, 173, 185, 186
pitancera: 111
Conques, Galceran de · escuder: 155, 156
Conques, Guillem de: 131bis, 132
procurador de la Vall d'Àger: 131bis

Conques, Sibil·la de · monja : 111
Constança Baldriga · abadessa : 250
Constança · abadessa de les Franqueses : 247
Constança d'Aragó · infanta : 46
Constança de Montcada · comtessa d'Urgell : 58
Coquet, Ponç · *campssoris* : 69
ça Corbella, Berenguer · castlà de Blancafort : 219
Corbins (Segrià)
pont : 221
Corbins, Domènec de : 59
Corbins, Joan Pere de (Estopanyà) · batlle : 167, 168
Corca, Ferrer (Canelles) : 75
Corçà, Corçana : *vegi's* Corsà
Çorita, Berenguer de (Estopanyà) · notari : 147, 148
Cornudella (Areny) : 72bis
església de Sant Miquel : 72bis
Corretger, Guillem (Preixens) : 200
Corrià, Balaguer (Castelló de Farfanya) : 244
Corridà, Ramon de : 4
Corrons, Bernat de
escrivà : 118, 120
escrivà de la procuradoria de la Vall d'Àger : 182
notari : 171, 172
Corsà, Arnau (Tragó) : 157, 158, 181, 183
Ermessenda · esposa d' ∗ : 157, 158, 181, 183
Corsà, Bortomeu de (Tartareu) · rector, escrivà : 43
Corsà, G. de : 8
Corsà, Gaçola de (Tragó) : 15, 17
Salvador · fill de ∗ : 15
Corsà, Guiem de : 28
Saura · esposa de ∗ : 28
Corsà, Maria (Tragó) : 181, 183
la Cort (Claravalls, Ribagorça) : 72bis
Cortell, Berenguer des (Barcelona) · síndic : 82
Cortit, Arnau : 139
Cortit, Arnau (Balaguer) · prevere : 200
Cortit, Arnau (Lleida) · senyor de Matxerri : 203
Cortit, Berenguer (Balaguer) : 139, 141
Cortit, Berenguer (Tragó) : 181, 183
Ferrera · esposa de ∗ : 181, 183
Cortit, Bernat : 139, 141
Cortit, G. (Balaguer) : 70
Cortit, Pere (Os) : 27
Cortit, Pere · senyor de Bensa : 98
Cortit, Pere (Tragó) · rector, notari : 154–156, 176, 194, 199, 203, 210–213, 216
Cortit, Ramon
col·lector de bovatge i monedatge : 115
procurador de la Vall d'Àger : 110bis, 118, 121, 125
senyor de Vallfogona : 101, 102
Cortit, Ramon (Tragó) · prevere, escrivà : 141
Cortoví, Enoc (Castelló de Farfanya) · jueu : 170, 171
Fanocus : 195
Cortpapa, Joan (Castelló de Farfanya) · notari : 218
Corts, Ferrer de · doctor en decrets : 117
Cortés, Antoni (Tragó) : 271
Cortés, Jaume (Tragó) : 267
Corzà, Corzan : *vegi's* Corsà
Coscó, Pere de · escrivà : 32
Cosina, Arnau (Tragó) : 19
Costa, Bernat : 121
Costa, Bernat (Tragó) : 129, 154, 157, 158, 170, 181, 183
Berenguera · esposa de ∗ : 181, 183
Berenguerona · esposa de ∗ : 157, 158
Costa, Guillem (Os) · escrivà jurat : 121
Costa, Guillem (Tragó)
escrivà jurat : 104, 130, 133, 135–137, 142
notari : 66, 91, 129, 131, 138, 141, 143, 154, 163, 165, 166, 169, 170, 173, 180
prevere : 141
rector : 154, 163, 165, 166, 169, 170, 173, 180, 184–187
vicari : 91
Costa, Miquel : 121
Costa, Ramon, menor (Os) : 221
Ramona · esposa de ∗ : 221
les Cots, Anton de (Os) : 221
Berenguerona · filla d' ∗ : 221
la Creueta (Os, Cérvoles) : 229, 237

¿Crino?, Pere de: 67
Cristià, Guillem (Tragó): 74
Cruïlles, Ròmia de · monja
lloctinent de pitancera: 220
sagristana: 237
Cubells, Arnau de: 56, 59
Cucó, Arnau · doctor en lleis: 232
Cucó, Llorenç (Castelló de Farfanya): 237
Çuriana, Berenguer de · prevere: 57
Çurriana (Tragó) · partida: 101
Çurriana, Domingo (Tragó): 15
Çurriana, Ramon (Tragó): 14
Domingo · gendre de ∗: 14
Sança · esposa de ∗: 14
Saurina · filla de ∗: 14
Curós, Antoni (Tragó): 271

Dahindi, Joan (Tragó): 181, 183
Dalmau, Pere (Balaguer) · notari: 244
Dalmau, Pere (Castelló de Farfanya) · notari: 229, 237
Dalmaueta · monja
cantora: 63
¿Danisia?, Domènec (Lleida): 177
Dauder, Guillem
abat del monestir de la Real de Mallorca: 235, 236
almoiner del rei d'Aragó: 229bis, 231bis, 231ter, 233bis, 234bis, 235, 236
Daura, Pasqual (Alcolea de Cinca): 236
Daví, Arnau: 59
Daví, Guillem (Tragó): 157, 158, 179, 181, 183
Sançona · esposa de ∗: 157, 158, 179, 181, 183
deç Vall: *vegi's* Vall
Desbordellat, Beatriu: 226
Desbordellat, Berenguer · prevere: 135
Desbordellat, Guillem (Balaguer) · notari: 196–198, 204–206
Destre, Pere (Estopanyà): 149
Deví: *vegi's* Daví
dez Quer: *vegi's* Quer
dez Valls: *vegi's* Valls
Dionís d'Hongria · comte: 46
Disales, Guillem (Tragó) · vicari: 89
Dolça · monja
infermera: 52
Dolça del mas: 252bis
Domènec, Jaume: 75
Domènec, Pere (Tragó): 13, 16, 19
Domènec, Ramon · escrivà: 22, 26
el Domenge (Salaverd): 110
Domingo (Tragó): 14
Domus Latronum: *vegi's* Calladrons
Drachon (= *Tragó*): 1
Dragó (= *Tragó*): 1, 229bis
Dragon (= *Tragó*): 261
Draperia (Lleida) · carrer: 152
Dusay, Guillem Pere (Barcelona) · síndic: 82

Eimeric, Ramon (Manresa) · síndic: 82
Eiro: *vegi's* Giró
Eliarda de Guimerà · abadessa: 79, 80, 83, 84
Eliera, Roger d' (Estopanyà): 206
Elionor · abadessa: 259
Elisabet d'Aragó · infanta, futura reina de França: 46
Elisenda · monja
sagristana: 63, 68
Elisenda · monja de Vallsanta: 88bis
Elisenda · monja
cantora: 68
Elisenda ces Avellanes · abadessa: 190, 193–199, 202, 204–206, 210, 212, 219
Elisenda de Castissent · abadessa: 86, 91, 92, 141
Elisenda de Girveta · abadessa: 40, 44, 48, 50, 52
Elvira · vescomtessa de Girona i Àger: 1
Elvira de Castellví · abadessa del Pedregal: 246
Elvira de Sant Martí · abadessa de les Franqueses: 265, 266
Elvira Núñez de Lara · comtessa d'Urgell: 32
Emeric, B.: 23
Emeric, Pere (Balaguer): 91
batlle: 92
Emeric, Pericó = Pere (Àger): 141
Empúries, Ponç V d' · comte d'Empúries i vescomte de Cabrera: 82
Encalades (Tragó): 50
Englesa, Englesona: *vegi's* Anglesa

Entença, Arnau d' (Tragó): 179, 181, 183
Jacmeta · esposa d' ∗: 179, 181, 183
Entença, Guillem d': 82
Entença, Jaume (Tragó): 252bis, 254bis
Entença, Ponç Hug d': 192
Entença, Teresa d' · ⸮filla de Ponç Hug⸮: 192
Entença, Teresa d' · comtessa d'Urgell i vescomtessa d'Àger: 192
n'Entença (Tragó): 230, 231, 260
E⸮r⸮atus, Miquel · prevere: 53
les Eres, Amat de (Lleida): 190
les Eres, Ramon de (Estopanyà) · jurat o *adenantatus*: 206
Erill (Ribagorça)
cabanya: 254bis
Erill, Berenguer d': 72bis
Elisabel · germana de ∗: 72bis
Sibil·la · neboda de ∗: 72bis
Erill, àlias de Talarn, Arnau Roger d' · senyor de Selgua: 262
Ermengol VI · comte d'Urgell: 2
Ermengol VIII · comte d'Urgell: 32, 259
Ermengol X · comte d'Urgell i vescomte d'Àger: 58, 74bis, 82, 86, 91–94, 96, 113, 134, 192, 224, 233
Ermengol, Vidal · prior de Lavaix: 236
Ermengou, Arnau (Tragó): 122
Maria · esposa d' ∗: 122
Ermengou, Bernat (Andaní): 128
Ermengou, Pere: 203
Ermengou, Pere (Lleida): 214
Ermengou, Ramon (Andaní): 128
Ermessenda: 15, 21, 28
Ermessenda · esposa de Berenguer Miró: 1
Ermessenda (Tragó): 76
Eroles, Dalmau d': 49
Eroles, Ramon Roger d' · donzell: 265, 266
Eroles, Sança d' · monja: 80, 81
l'Escala, Joan de · monjo de Lavaix: 166
Escaladei: 55bis, *vegi's també Cartoixa*
Escapa, Pere (Balaguer): 150
Escarp (Segrià): 131bis
Escarp, Santa Maria d' (Segrià) · monestir: 32, 38, 51bis, 55bis, 56bis, 58bis, 67bis, 77bis, 131bis, 247
Esclussa, Guerau: 98
Escobet (Os): 1
Escolà, Berenguer · lloctinent de cort i veguer de Lleida: 160
Escolà, Bernat (Camporrells): 125
Escolà, Pere (Canelles): 157, 158, 179, 181, 183
Sançona · esposa de ∗: 157, 158, 179, 181, 183
Escolà, Pere (Tragó): 260
Escrivà, Guillem · notari: 46
Escrivà, Guillem (València) · escrivà reial: 82
Escuder, Pere: 26
Espallargues, Pere d' · oficial reial: 88ter
Espana, Pere d' (Blancafort): 181, 183, 219
Dolceta · esposa de ∗: 181, 183
Espanyol, Berenguer (Estopanyà): 147, 149
Espanyol, Bernat (Estopanyà): 147–149
Espanyol, Bernat (Tragó) · prevere
escrivà jurat: 125
notari: 95, 127
vicari: 127
Espanyol, Bernat (Estopanyà)
notari: 144–147, 149, 153
prevere: 144, 146
Espanyol, Esteve (Estopanyà): 212
Espanyol, Guillem (Estopanyà): 147–149, 212
Espanyol, Pere (Tragó): 179, 181, 183
Andreva · esposa d' ∗: 179, 181, 183
Espanyol, Pericó (Lleida) · jurisperit: 183
Espens: *vegi's* Espés
Espés, Pere d'
conseller: 116
jurisperit de Lleida: 139
jutge de la cort del rei: 88ter
Pericó · fill de ∗: 139
Espés, Tecla d' · monja
priora: 254, 254bis
Espills, Berenguer d': 6
Espluga de Reguard (= riu Guard) (Estopanyà): 89
Espluga [*de Reguard*]: 136
Estanyol, Francesc (Tamarit): 241

Esteve (Coll de la Josa, Monesma) · capmàs: 72bis
Esteve, Antoni (Cérvoles): 95, 130
Berenguera · esposa d' ∗: 95
Esteve, Antoni (Tragó): 155, 156, 166, 170, 179, 181, 183
Balaguera · esposa d' ∗: 179, 181, 183
Esteve, Arnau (Salaverd, Cérvoles): 205, 229, 236, 237
Esteve, Domènec: 95
Esteve, Joan (Cérvoles): 71, 95, 130
Berenguera · filla de ∗: 95
Esteve, Pere: 71
Estopanyà (Ribagorça): 1, 69, 144–149, 167, 168, 196, 206, 212, 222, 251, 260
abadia de Sant Salvador: 146
domini senyorial del bisbe de Saragossa: 146, 167, 168
església de Sant Martí: 95, 153, 206
església de Sant Salvador: 50, 144–149, 167, 168
església de Sant Vicenç: 206
Estopanyà, Arnau d': 6, 20
Berenguer Mir · fill d' ∗: 20
Estefania · filla d' ∗: 20
Guillema · filla d' ∗: 20
Maria · esposa d' ∗: 20
Saura · filla d' ∗: 20
Estopanyà, Bernat d': 6
Estopanyà, Guerau d': 6, 24, 28, 29
Estopanyà, Pere d': 6
Estopanyà, Sança d': 6
Estrader, Berenguer (Lleida) · notari: 118, 190, 197
Estranya · monja
cellerera: 52
Eva, Guillem d' (Castelló de Farfanya): 130
Arnau · fill de ∗: 130
Arnau · net de ∗: 130
Eva, Pere d' (Castelló de Farfanya): 130
Arnau · fill de ∗: 130
Arnau · net de ∗: 130
Exemuça, Francesca · monja
abadessa: 231, 235–238, 240–242
priora: 226
sotspriora: 237
Fa, Ermessenda de (Berganui, Ribagorça): 72bis
Fabra, Jaume (Balaguer) · rector i batxiller en decrets: 244
Fabre, Pere (Os): 39
Fabri¡s?, Pere (Castelló ¡de Farfanya?): 50
Faenerius, Jaume: 54
Fagarret, Pere (Estopanyà) · prevere: 149
Fahiu, Pere (Boix)
propietari a Salaverd: 250, 252bis
Fahiu, Pere (Tragó): 267
paer: 271
Faïu, Faýu: *vegi's* Fahiu
Falcó, Bernat (Estopanyà) · prevere: 206
Famelega, Dolça (Tragó): 15
Fanlo, Alfons Sanç de · notari: 54
Farfanya · riu: 43, 45
Fayol, Pere (Castelló de Farfanya) · notari: 130, 152, 171, 172, 195–198
Fayu: *vegi's* Fahiu
Feixa, Pere · missatge del monestir: 252bis
Felip, Guillem (Salaverd) (= Guillem de Salaverd (*vegi's*), fill del Miquel Felip que segueix): 110
Felip, Miquel (Salaverd): 76, 83, 165
Felip (Salaverd): 110
Felip, vinya de (Tartareu): 2
Felip I · rei franc: 1
Fernós, Andreu (Montblanc) · notari: 264, 268
Ferraç, Bernat: 149
Ferran, Guillem (Andaní) · notari: 84
Ferran, Joan · lloctinent de procurador de la Vall d'Àger: 129
Ferran I el d'Antequera · rei: 248
Ferran II el Catòlic
rei d'Aragó: 268
senyor de Balaguer i rei de Sicília: 264
Ferrando, Jaume (Os) · notari: 189
Ferraz: 6
Ferrer: 59
Ferrer · prepòsit de Tarragona: 32
Ferrer, Arnau: 101
Ferrer, Arnau (Castelló de Farfanya) · notari: 207, 208

Ferrer, Arnau (Estopanyà)
ferrer: 149
Ferrer, Bartomeu · prevere de Vallverd: 185–187
Ferrer, Bartomeu (Tragó): 179
F¡errer?¡, Bartomeu: 121
Ferrer, Berenguer · notari: 233, 234
Ferrer, Bernat (Canelles): 166, 174
Barchinona · esposa de ∗: 157, 158, 181, 183
Balaguerona · esposa de ∗: 179
batlle: 157, 158, 179, 181, 183
F¡errer?¡, Bernat (Castelló de Farfanya): 59
Ferrer, Bernat · notari: 183
Ferrer, Bernat (Salaverd): 83
Ferrer, Guillem · canonge d'Àger, notari: 129
Ferrer, Guillem (Tragó): 157, 158, 181, 183
Balaguera · esposa de ∗: 157, 158, 181, 183
Ferrer, Pere (Andaní): 84
Ferrer, Pere · frare de Poblet: 152
Ferrer, Pere (Os): 249
Ferrer, Salvador (Tragó): 254, 254bis
Ferriol, Arnau: 232
Ferriol, Ramon (Blancafort): 179, 181, 183
Ramona · esposa de ∗: 179, 181, 183
Ferrusset (Monesma, Ribagorça): 72bis
Feru, Astruc del (Agramunt): 192
Fet, Arnau de (Salaverd): 205
Fet, Berenguer de (Boix)
propietari a Cérvoles: 254bis, 260
Fet, Pere de: 20
Fet, Pere de (Salaverd): 252
el Figuer (Tragó - Estopanyà) · coll: 1
la Figuera (Algerri, Noguera): 229
Figuera, Arnau (Blancafort): 157, 158, 179, 181, 183
Berenguera · esposa d' ∗: 157, 158, 179, 181, 183
Figuera, Bernat (Blancafort): 157, 158
Dolceta · esposa de ∗: 157, 158
Figuera, Bernat · notari: 54
Figuera, Joana · monja: 251, 252, 254
Figuera, Pere: 59
Figuera, Pere (Blancafort): 157, 158, 179, 181, 183
Arsenda, esposa de ∗: 157, 158, 179, 181, 183
Ramon, fill de ∗: 179, 181, 183
Figuera, Pere (Blancafort): 179, 181, 183
Antònia, esposa de ∗: 179, 181, 183
Figuera, Pere, major (Blancafort): 157, 158, 179, 181, 183
Montsona · esposa de ∗: 157, 158, 179, 181, 183
Figuera, Ramon: 220
Figuera, Ramon (Canelles): 157, 158, 174, 179, 181, 183
Guillemona · esposa de ∗: 157, 158, 179, 181, 183
Figuera, Simó · prevere de Vallverd: 155
en Figuera: 59
Figuerola, Guillem de · prevere: 120
Figuerola, Guillem de (Tartareu) · prevere: 68
Figuerola, Ramon de (Tragó): 157, 158, 179, 181, 183
Sançona · esposa de ∗: 157, 158, 179, 181, 183
Filella, Saura de · monja
priora: 56, 67
Filla, Alegret (Areny): 72bis
Filotxa, Arnau de: 20, 25
Filotxa, Guillemona · monja: 235, 241, 242
sotspriora: 245
Filotxa, Sibil·la · monja
cantora: 235
Finestres (Ribagorça): 212, 241
Finestres, Arnau de: 199
Finestres, Berenguer de: 31, 36, 199
Anglesa · germana de ∗: 31
Dolça · germana de ∗: 31
Finestres, Guillem de: 11
Estefania · germana de ∗: 11
Florejacs, Violant de · priora de les Franqueses: 262, 265, 266
Fluvià, Arnau I de: 58, 62
Fluvià, Bernat I de: 62
Fluvià, Bernat II de · senyor d'Alberola: 214, 215
Fluvià, Bernat de · tutor de Pere Ramon de Fluvià: 214, 215
Fluvià, Espuri de: 62
Fluvià, Guillem Bernat de · ardiaca de Ribagorça: 54, 62

Fluvià, Guillem de : 62
Fluvià, Jaume de (Tartareu) : 260
Fluvià, Pere Ramon de · senyor d'Alberola : 215
Fluvià, Sibil·la de · monja : 62, 81, 85
abadessa : 68, 71, 75–77
Foces, Antoni de (Sarinyena, Monegres) : 269, 271
Foix (Alt Penedès) : 36bis
Foix, Cecília de · comtessa d'Urgell : 58
Folquet, Ramon · procurador fiscal del comte d'Urgell : 232–234
ces Fons, Arnau (Tragó) : 181, 183
Barchinona · esposa de ∗ : 181, 183
Font, Bernat de · escrivà reial : 97ter, 97quater
Font Coberta (Os, Cérvoles) : 95, 229, 237, 249
Font de la Vena (Tragó) : 122
Font, Guillem de (Conill, Vall d'Àger) : 40
Fontanet, Ramon de · notari : 36, 91, 118, 197
Fontclara, Santa Maria de (Albalat de Cinca) · monestir : 55bis, 56bis, 67, 67bis, 77bis, 92
Fontdepou (Vall d'Àger) : 77
Fontllonga, Bernat de (Tartareu) : 68
Fontllonga, Pere de (la Figuera) : 188
Fontova, Bortomeu (Tragó)
paer : 254, 254bis
Forner, Arnau (Tragó) : 179, 181, 183
Dolceta · esposa d' ∗ : 179, 181, 183
Fort, Domènec (Calladrons) · rector : 79, 80
Fortiz : 29
Forts, Pere (Tartareu) : 248bis
Fortuny, Pere : 68
Fraga (Baix Cinca) : 192
Fraga, Guillem de (Lleida) · síndic : 82
Fragino, Arnau de (Valls) · notari : 109
Framenors (Cervera) · convent : 58
Framenors (Lleida) · convent : 46, 51bis, 55bis, 58, 58bis
Framenors (Lleida) · església : 96, 192
Framenors · convents : 46
França
guerra d'Alfons el Franc contra : 82
Francesc · abat d'Àger : 203, 227
Francesca Exemuça · abadessa : 231, 235–238, 240–242
les Franqueses, Santa Maria de (Balaguer) · monestir : 32, 38, 43bis, 46, 47, 51bis, 55bis, 56bis, 58, 58bis, 67bis, 77bis, 84bis, 88bis, 96, 192, 221, 247, 259–262, 264–268
Frares de Santa Maria (Lleida) · convent : 58bis
Frares del Sac (Lleida) · convent : 58bis
Frares Predicadors (Balaguer) · convent : 192
Frares Predicadors (Lleida) · convent : 46, 51bis, 55bis, 58, 58bis
Frares Predicadors · convents : 46
Frares Trinitaris · orde : 55bis
⌊Fraresa⌉?, Maria · monja : 59
Fratres Beate Virginis · orde : 55bis
Fratres de Poenitentia Jesu Christi · orde : 55bis, 58bis
Fratres Sancte Marie Matris Christi · orde : 58bis
Frederic, alias de Setfonts, Joan · metge : 243
Frontí, Ramon : 9
Fuster, Bortomeu · escrivà : 182
Fuster, Pericó (Estopanyà) · notari : 153

Gacet, Gaçet : *vegi's* Gasset
Gaçol, G. (Lleida) · notari : 30bis, 49
Gaçol, Bernat : 221
Gaçol, Ramon (Blancafort) : 157, 158, 179, 181, 183
Gueraua, esposa de ∗ : 157, 158, 179, 181, 183
Gaçol, Tamarit (Blancafort) : 127, 157, 158
da Gaçola (Tragó) : 18
na Gaçola (Tragó) : 15, 17
Galceran : 1
Galceran, Bernat · cavaller : 97quinquies
Galí, Guillem (Tragó) : 179, 181, 183
Ramoneta · esposa de ∗ : 179, 181, 183
Galícia · regne : 32
Gallart, Guillem (Camporrells) : 227
Gallart, Pere (Blancafort) : 157, 158, 179, 181, 183, 219

Dolça · esposa de ∗ : 157, 158, 179, 181, 183
Galliners, Ramon de : 82
Galtellì (Sardenya) : 243
Ganalons, Arnau de (Tàrrega) · síndic : 82
Garcia, Arnau (Castelló de Farfanya) · llicenciat en decrets, prior i notari : 229
Garcia, Pere (Castigaleu) : 128
Gardeny (Lleida) : 30bis, 55bis
altar de Santa Maria : 84bis
Garidell, Ramon (Tortosa) · síndic : 82
Garner : *vegi's* Guarner
Garriga, Pere · prevere : 161
Garrigues, Joan : 30bis
Gasc.., Arnau de (Canelles) : 72
Gascó, Llorenç (Blancafort) : 157, 158, 179, 181, 183, 219
Ermessenda · esposa de ∗ : 157, 158, 179, 181, 183
Gascó, Pericó (Blancafort) : 157, 158, 181, 183
Dolceta · esposa de ∗ : 157, 158, 181, 183
Gasol : *vegi's* Gaçol
Gasset, Bernat · doctor en decrets, oficial eclesiàstic de Lleida : 161, 183
Gausbert, Arnau : 1
Gauter · metge : 30bis
Gavaldà, Nicolau (Montblanc) · notari : 265
Gavardà, Llúcia · monja pitancera : 220, 237
Gavarnera (Miravet) · font : 50
Gavarret, Ramon de (Albesa) : 219
Gavarrosa (Monesma, Ribagorça) : 72bis
Gavassa, Ramon de (Blancafort) : 55
Ròmia · esposa de ∗ : 55
Gàver, Berenguer de : 82
Gayà, Isabel de · abadessa de les Franqueses : 259, 259bis, 260, 262
Gaz (= *Jas*) : 1
Gazol, Gazola : *vegi's* Gaçol, Gaçola
Gelier, Pericó d'en (Blancafort) : 219
Gener, Guillem (Montblanc) · síndic : 82
Genovès, Bartomeu (Poblet) · *vestiarius* : 77bis
Gençana, Guillem (Balaguer) : 150
Guillem · fill de ∗ : 150
mestre Gerard · metge : 46
Gerard, Romeu (Barcelona) · síndic : 82
Gerreta, Arnau (Berganui, Ribagorça) : 72bis
Gerreta, Ramon : 72bis
Ges, puig de (Tartareu) : 2
Gesser, Arnau (Tragó) : 157, 158, 181, 183, 252bis, 254, 260, 267
Ermessenda · esposa d' ∗ : 157, 158, 181, 183
Gesser, Pere (Tragó) : 223, 226
Gili, Bernat (Os) : 221
Gili, Pere : 136
Ginebres, Guillem de · escuder : 78
Giner, Berenguer (Tragó) : 157, 158, 179, 181, 183
Maria · esposa de ∗ : 157, 158, 179, 181, 183
Giner, Ramon : 69
Giner, Ramon (Lleida) : 146
Giner, Ramon, menor (Lleida) : 152
Girbert, Guillem : 1
Giró [*Eiro*], Sança de (Monesma, Ribagorça) : 72bis
Girón, Maria · comtessa d'Urgell : 59, 67, 74bis
Girona : 82
areny : 82
nou hospital dels pobres : 82
Girona, Arnau de (Balaguer) · notari : 70, 96, 101, 102, 105, 106
Girona, Ramon (Albesa) · notari : 219
Girveta, Bernat de (Tragó) : 104
Girveta, Elisenda de · monja : 33, 35
abadessa : 40, 44, 48, 50, 52
priora : 31
Girveta, Elisenda de · monja : 130, 157, 179, 181, 183, 185, 188
infermera : 111
na Girveta (Tragó) : 203
Gomar, Pere : 272
Gombau, Arnau (Andaní) : 128
Gombau, Arnau (Canelles) : 210, 219
Gombau, Casset (Blancafort) : 157, 158, 181, 183
Desitjada · esposa de ∗ : 157, 158, 181, 183
Gombau, Guillem (Boix) · rector, notari : 66
Gombau, Nadal (Blancafort) : 179

Berenguerona · esposa de ∗ : 179
Gombau, Nadal (Canelles) : 210
batlle : 219
Gombau, Ramon (Canelles) : 210
Gombau, Ramon (Tragó) : 137, 157, 158, 179, 181, 183
Mariona · esposa de ∗ : 157, 158, 179, 181, 183
Gomi, Pere de (Salillas) · prevere : 269
Gonçal · escrivà : 41
Gordixola, Joan de (Biscaia) : 267
Goyos, Guillem · prevere : 177
Goyos, Jordi (Lleida) : 190
Gra, Salvador de : 254bis
Grado, Domingo del (Graus) : 173
Graell, Guiem del : 13
Gralla, Guillem de (Tragó) : 122, 153, 181, 183
Nicolaua · esposa de ∗ : 181, 183
Gralla, Salvador de (Tragó) : 181, 183
Balaguera · esposa de ∗ : 181, 183
Grantella : 192
Grasita (Agramunt) : 192
Grassa, Berenguer de (Agramunt) : 192
Grau, Arnau de (Agramunt) : 177
Grau, Berenguer de (Agramunt) : 177
Grau, Francesc (Tragó) : 245
Grau, Guillem de (Agramunt) · senyor de Montfalcó [d'Ossó] : 177
Grau, Guillemó de (Agramunt) : 177
Ramoneta · esposa de ∗ : 177
Grau, Pere de (Agramunt) : 177
Graus (Ribagorça) : 173
Gregori XI · papa : 226bis
Gregori · cambrer de la reina Violant : 46
Gualter, Santa Maria de (Noguera) · monestir : 32, 51bis, 58
Guard, riu : *vegi's Reguard*
Guàrdia, Bartomeu de (Tragó) : 122, 157, 158, 179, 181, 183
Bartomeva, esposa de : 157, 158, 179, 181, 183
Guàrdia, Bernat de : 91–94, 114, 127, 139, 141
cavaller : 96
cort i veguer de Lleida i del Pallars : 82, 116, 117
senyor de Tragó : 131, 134, 138
Guàrdia, Brunissenda de · mare de Bernat Cortit : 139
Guàrdia, Brunissenda de · monja : 68
cantora : 71
sotscantora : 67
sotspriora : 75
Guàrdia, Nicolau de : 59
Guàrdia, Pere de (Tremp) · canonge : 202
Guàrdia, Ramon de : 69
Guàrdia, Ramon de : 141
Guàrdia, Sibil·la de · monja : 40
Guàrdies, Bartomeu de les (Tragó) : 157, 158
Guardiola, Andreu de (Blancafort) : 179, 181, 183
Domenja · esposa de ∗ : 179, 181, 183
Guarner, Bernat (Estopanyà) : 148
Guarner, Guillem (Tragó) : 181, 183
Barchinona · esposa de ∗ : 181, 183
Guarner, Jaume (Blancafort) : 157, 158, 179, 181, 183, 219
Sançona · esposa de ∗ : 157, 158, 179, 181, 183
Guarner, Joan (Blancafort) : 55
Guarner, Montsó (Tragó) : 157, 158, 179, 181, 183
Balaguera · esposa de ∗ : 157, 158
Berenguera · esposa de ∗ : 179, 181, 183
Guarner, Ramon (Tragó) : 181, 183
Franqueta · esposa de ∗ : 181, 183
Guarnera, Maria (Tragó) : 74
Guasch, Bernat (Tragó) : 157, 158, 181, 183
Guerau de Cabrera · fill de Ponç IV de Cabrera : 53, 54, 67, 68bis, 74bis
Guerau Ponç II de Cabrera · vescomte de Girona i d'Àger : 1
Guerau, Arnau : 130
jurisperit : 118
rector de Camporrells : 125, 126, 132, 136, 138, 141, 142
Guerau, Jordà (Lleida) · notari : 82
Guerau, *Manseylla* d'en · monja de Sant Hilari : 84
Guerau, Pere (Golmés, Pla d'Urgell) : 262
Gueraua · monja
cellerera : 68

Guilaniu : *vegi's* Aguilaniu
Guillemota, Joan (Balaguer) · paer : 265
Guillem · abat d'Àger : 3
Guillem · abat de Lavaix : 77
Guillem [Arnau] · bisbe de Galtellì (Sardenya) : 243
Guillem · diaca, escrivà : 8
Guillem · prior de Montmagastre : 23
Guillem [Blanc] · abat de Santes Creus : 259
Guillem Girbert : 1
Guillem (Os) · capellà, escrivà : 27, 39
Guillem, Pere (Salaverd) : 33–35
Guillem · *repositarius* : 32
Guillem, Romeu : 107
Guillema · monja
infermera : 63
ostiària : 52
Guillema : 192
Guillemota, Joan (Balaguer) · paer : 266
Guimerà, Eliarda de · abadessa : 79, 80, 83, 84
Guimerà, Violant de · resident a les Franqueses : 266
Guina..., Serena de · monja : 250
Guissona (Segarra) : 192
Guissona, Bernat de (Estopanyà)
notari : 95, 134, 167, 168
prevere : 153
Guissona, Santa Maria de (Segarra) · monestir : 32
Guitardes, Pere · notari : 231ter
Guitart, Arnau (Tragó) : 157, 158, 179, 181, 183, 226
Dolceta · esposa d' ∗ : 157, 158, 179, 181, 183
Guitart, Bernat (Tragó) : 244, 267
Guitart, Domènec, major (Tragó) : 181, 183
Sançona · esposa de ∗ : 181, 183
Guitart, Domènec (Tragó) : 133, 157, 158, 172, 181, 183, 211, 242
Barchinona · esposa de ∗ : 157, 158, 181, 183
Guitart, Guillem (Tragó) : 157, 158, 179, 181, 183
Dolceta · esposa de ∗ : 157, 158, 179, 181, 183
Guitart, Guillem (Tragó) : 226, 252bis, 254
Joana d'en ∗ : 252bis
Guitart, Jaume (Canelles) : 157, 158, 179, 181, 183
Ermessenda · esposa de ∗ : 157, 158, 179, 181, 183
Guitart, Jaume · prevere : 143
Guitart, Jaume (Tragó) : 216, 226
Guitart, Montsó (Tragó) : 157, 158, 172, 179, 181, 183
Arnaldona · esposa de ∗ : 157, 158, 179, 181
Arsona · esposa de ∗ : 183
síndic : 170, 171
Guitart, Monsonet (Tragó)
fadrí : 254bis
Guitart, Pasqual (Tragó) : 252bis, 254, 254bis, 257, 260
batlle de l'abat de Poblet : 271
Guitart, Pere (Andaní) · batlle : 97
Guitart, [nom il·legible] (Andaní) : 128
en Guitart (Tragó) : 260
mestre Guiu · metge de la reina Violant : 46
Gul, Bernat de : 48, 73
ça Guàrdia, Garriga de : 47
Gàver, Berenguer de : 82

Hospital · orde militar : 32, 55bis, 58bis, 82, 189
Hostaler, Guillem (Salaverd) : 165, 171, 181, 183, 188
Hostaler, Salvador (Salaverd) : 83, 101, 102, 120, 121
Guillem · fill de ∗ : 120, 121
Salvador · fill de ∗ : 120, 121
Hug de Cervelló · abat d'Àger : 134, 141, 152
Hujer : *vegi's* Oger
Humbert [Martin de Losne] · abat de Cister : 264, 268

Innocenci IV · papa : 42
Innocenci V · papa : 205bis
Isabel de Gayà · abadessa de les Franqueses : 259, 259bis, 260, 262
Isarn · prevere, escrivà : 1
Iteri, Ramon · escrivà : 26, 30bis
Ivars (Noguera) : 84
Ivars, Guillem d' · notari : 79, 80
Ivars, Pere d' : 31

Jacma · monja
abadessa: 36, 36bis, 37
priora: 33, 35
Jafer, Guillem de · vicecanceller: 108
Jas (Salaverd) · almúnia: 22
Jas (Tragó - Salaverd) · font: 1
Jaume · frare: 272
Jaume d'Aragó · infant, futur rei de Mallorca: 46
Jaume d'Aragó i d'Anjou · infant: 88ter
Jaume el Conqueridor · rei: 32, 43bis, 46, 88ter
Jaume el Just · rei: 74bis, 82, 97ter, 97quater, 100bis, 103, 103bis, 105, 106, 108, 116, 117
Jaume I · comte d'Urgell i vescomte d'Àger: 131bis, 141, 174, 175, 182, 192, 197, 207, 215, 232, 249
Jaume II el Dissortat · comte d'Urgell i vescomte d'Àger: 249
Jaz (= *Jas*): 1, 22
Jean [de Chaudenay] · abat de Cister: 151, 164
Jean [de Graille] · abat de Morimond: 261
Jean [Vion de Gevrey] · abat de Cister: 259
Jeroni · abat de Santa Fe: 264, 265–267, 268
Joan · abat de Bellpuig: 58
Joan de Coello · abat de Poblet: 269
Joan el Caçador · rei: 239, 242bis
Joan, Domènec (Lleida) · notari: 82
Joan, Guillem (Montanyana) · notari: 72bis
Joan, Pere (Lleida) · notari: 157, 181
Joan, Pere (Preixens): 200
Joan, Pericó (Lleida) · savi en dret: 152
na Jordana (Monesma, Ribagorça): 72bis
la Josa (Monesma, Ribagorça) · coll: 72bis
Julià, Guillem · prevere: 142
en Julià: 59
la Junça (Tragó): 196
Jusseu (Ribagorça): 262
Just, Arnau (Canelles): 210
Just, Arnau (Tragó): 75, 133, 157, 158, 179, 181, 183
Balaguera · esposa d' ∗: 157, 158, 179, 181, 183
Just, Bartomeu: 176

Làçaro, Ramon de (Estopanyà) · prevere: 149
Laceria: *vegi's* Llacera
Langres (França)
diòcesi: 261
Laquarres, B. de: 23
Lavaix, Santa Maria de (Ribagorça) · monestir: 67bis, 77, 166, 168, 236
Lax, Brunet de (Camporrells): 53
Leminyana, Liminyana: *vegi's* Llimiana
Lena: *vegi's* Llena
Letux, Dalmau de (Balaguer) · notari: 265, 266
Lidonzell, Joan de (Menàrguens) · pagès: 271
Lillet, Ramon · escuder: 139
Lió (França): 42
Llacera, Guillem de (Barcelona) · síndic: 82
Llagostera, Arnau de (Graus): 173
Llebó, Ramon (Balaguer) · notari: 267
Lledó, Bernat · jurisperit: 161
Lledó, Pere de · escrivà reial: 82
Lledós, Bernat: 59
Lledós, Guillem: 59
Lledós, Pasqual · cavaller: 248bis
Lleida (Segrià): 82, 97, 152, 160, 161, 195, 201, 215, 246
bisbat: 239, 226bis
convent dels Framenors: 46, 51bis, 55bis, 58, 58bis
convent dels Frares de Santa Maria: 58bis
convent dels Frares del Sac: 58bis
convent dels Frares Predicadors: 46, 51bis, 55bis, 58, 58bis
església de l'Hospital de Sant Joan de Jerusalem: 30bis, 84bis
església dels Framenors: 96, 192
hospital de l'Esperit Sant: 30bis
església de Sant Llorenç: 55bis
església de Santa Maria de la Seu: 55bis
hospital de Magdalena: 30bis
hospital de Pere Moliner: 30bis

hospital de Pere Sanç : 55bis
hospital? de malalts ultra Segre : 55bis
hospitals de pobres : 55bis
[hospital dels] leprosos : 30bis
monestir de Sant Ruf : 30bis
peixera : 30bis
peixera del pont major : 55bis
pont de Magdalena : 30bis
pont major : 30bis, 55bis
Lleida, Berenguer de (Tragó) : 230, 231
Lleida, Berenguer de
propietari a Salaverd : 254bis
Lleida, Bernat de (Boix)
propietari a Salaverd : 252, 252bis, 254bis, 260
Lleida, Esclamonda de · monja : 80
ostiària : 77
Lleida, Guillem de · monjo de Fontclara : 67
Llena, Agnés · monja
abadessa : 241–244
priora : 235, 241, 242
Llena, Pere
notari de Castelló de Farfanya : 130
rector i notari d'Àger : 142
Llerat, Pere de : 43bis
Llimiana, Berenguer de (Castelló de Farfanya) : 235
Llimiana, Bernat de (Lleida) · notari : 82
Llimiana, Guillem de (Castelló de Farfanya) : 235
Llimiana, Pere de : 195
Llimiana, Ramon de (Àger) : 40
Ramona · esposa de ∗ : 40
Llitera · comarca : 241
Llobera, Berenguer · procurador de l'abadessa de Vallverd : 233bis
Llobet, Guillem (Boix) : 260
Llobet, Guillem · oficial eclesiàstic d'Àger : 141
Llobet, Jaume (Andaní) : 141, 152, 157–159
batlle : 125
Llobet, Pere (Andaní) : 128
Llopis, Pere · escrivà : 108
Llorac, Berenguera de · monja : 77, 80
abadessa : 98, 111, 114, 120, 121, 126
Llorca, Salvador de : 175
Llorenç : 23
Llorenç, Agnés de · monja : 77
Llorenç, Albert de : 189
Llorenç, Arnau de : 165
Brunissenda · esposa d' ∗ : 180
castlà de Tragó : 180
Llorenç, Berenguer I de · castlà d'Os : 134, 189
Llorenç, Berenguer II de · castlà d'Os i de Tragó : 87, 134, 135, 138, 155, 156, 189, 221
Beatriu · esposa de ∗ : 189, 221
Llorenç, Berenguer III de · castlà d'Os, Tragó i Santalinya : 189, 207, 208, 221, 222
Antònia · concubina de ∗ : 221
Brunissenda · esposa de ∗ : 221
Saurina · esposa de ∗ : 221
Llorenç, Bernat I · castlà de Llorenç, Os i Tragó : 44
Llorenç, Bernat II · castlà d'Os : 101
Llorenç, Bernat III · castlà d'Os : 87, 134, 189
Cerdana, esposa de ∗ : 87, 189, 221
Llorenç, Bernat de · fill de Berenguer II : 189
Llorenç, Bernat de · fill natural de Ferrer : 87
Llorenç, Bernat de · nebot de Ferrer : 87
Llorenç, Bernat de (Os) · escrivà jurat : 112
Llorenç, Bernat de (Tragó) · notari : 89, 91
Llorenç, Bernat de (Tragó) · prevere : 114, 129, 133, 156, 165
capellania : 226
Llorenç, Bernat · donzell, castlà de Tartareu : 249
Llorenç, Bertran de (Os) · prevere
canonge d'Àger : 87, 95, 112, 121
notari : 95
prior : 129
rector : 87, 95, 112, 121
Llorenç, Bord de : 237
Llorenç, Brunissenda de : 221
Llorenç, Cerdana de : 189
Llorenç, Constança de : 189
Llorenç, Elisenda de : 189
Llorenç, Esclaramunda de : 87, 189
Llorenç, Espuri de (Àger) : 221
Llorenç, Ferrer de : 91, 134

castlà de Tragó : 54, 87, 138, 189
escuder : 101, 109
Llorenç, Gallard de : 189, 221
Llorenç, Guillem de · castlà de Tragó : 50, 54
Llorenç, Guillem de (Lleida) : 184–187
Llorenç, Joan : 149
Llorenç, Joan de : 163, 189
Llorenç, Pere : 25
Llorenç, Pere de · nebot de Ferrer : 87
Llorenç, Sibil·la de : 189
Llucà, Tristany de · llicenciat en lleis : 244
Llull, Jaume (Barcelona) · síndic : 82
Llumenar (Os) : 27
Lluquet, Antoni · prevere : 232
Lluçà, Ramon · notari : 228
Lluís VI · rei franc : 2
Lomars, via de (Os) : 39
Lordes, Guillem · oficial comtal i vescomtal : 175
Luppeti : *vegi's* Llobet

Maça, Guillem (Agramunt) : 177
Maça, Salvador (Agramunt) : 177
Maçalui, Ramon (Lleida) · notari : 69
Maçana, puig de (Tartareu) : 2
Maçart, Tomàs
nunci : 214
Macarulla, Arnau : 59
Macarulla, Pere : 20
Macarulla, Ramon : 74
Macià, Pere (Alguaire) : 269
na Maciana (Tragó) : 252bis
Maçons, Guillem Arnau de (Lleida) : 157
Maçons, Jaume de (Lleida) : 157
paer : 132
Maçuc, Ramon (Estopanyà) : 153, 167
Bernat · fill de ∗ : 153
Maçuca, Estranya (Salaverd) : 140
Malengna (Tragó) · serra : 1
Malet, Deudonat · doctor en decrets : 117
Maleta, Berenguerona · resident al monestir : 252bis
Mall, Andreu (Canelles) : 260
Mall, Antoni del (Blancafort) : 157, 158, 179, 181, 183, 219
Berenguera · esposa d' ∗ : 157, 158, 179, 181, 183
Mall, Bernat del (Canelles) : 8
Mall, Guillem del (Blancafort) · notari : 227
Mall, Jaume del (Blancafort) : 166, 179, 181, 183
Andreva · esposa de ∗ : 157, 158, 179, 181, 183
batlle : 157, 158, 171
Mall, Jaume (Tragó) : 267
Mall, Pere del (Blancafort) : 157, 158, 179, 181, 183, 219
Burguesa · esposa de ∗ : 157, 158, 179, 181, 183
Mall, Pere del (Canelles) : 8
Mallol, Berenguer (Barcelona) · conseller : 82
Mallol, Pere (Barcelona) · síndic : 82
Mallorca : 46, 235, 236
Mallorgues (Tragó) : 88
Malpàs, Pere de : 50
Malyorces : *vegi's Mallorgues*
vinya : 252bis
Manifiula, coma de (Monesma, Ribagorça) : 72bis
Manresa (Bages) : 82
Manresa, Arnau (Andaní) : 128
Manyos, Benedito dels (Tragó) : 252bis, 254, 254bis
Marc, Pere · escrivà reial : 82
Marcafava, Guillem de · notari : 179
Marcafava, Joan de (Lleida) · notari : 56bis
les Màrgens (Estopanyà) : 144
Maria : 13, 16, 17
Maria · monja
cellerera : 50
ostiària : 56, 63, 68
Maria d'Aragó · infanta : 46
Maria de Castella · reina d'Aragó : 253
Maria Girón · comtessa d'Urgell : 59, 67, 74bis
Marquet, Miquel (Barcelona) · síndic : 82
Marqués, Bartomeu : 169
Marqués, Bernat (Àger) : 169
Marqués, Bertran : 2
Marqués, Pere (Blancafort) : 157, 158, 179, 181, 183
Sibil·la · esposa de ∗ : 157, 158, 179, 181, 183
Marqués, Rotlan : 2
Martell, Agramunt (Canelles) : 252bis,

254bis, 260
Martell, Berenguer (Blancafort): 157, 158, 181, 183
Elisenda · esposa de ∗: 157, 158, 181, 183
Martell, Guillem (Tragó): 179, 181, 183
Martell, Pere: 131
Martell, Pere (Tragó): 181, 183, 218
del Mas: 157, 158
Martí · sacerdot, escrivà: 13–15
Martí: 17
Martí del Magro, Pere (Fraga) · notari: 56bis
Martí, Bartomeu (Os): 39
Martí, Berenguer (Lleida) · notari: 43bis
Martí, Domènec (Tragó): 104, 133
Martí, Ferrer · lloctinent de procurador de la Vall d'Àger: 125
Martí, Guerau · notari: 36, 118, 175, 183, 214
Martí, Guillem (Tragó): 76
Martí, Pedro (Tragó): 260
Martí, Pere: 46
Ermengarda · esposa de ∗: 46
Martí, Pere (Tamarit) · notari: 209
Martí, Pere (Tragó): 254
Marunyà, Bernat: 129
Marunyà, Guillem de · canonge d'Àger: 141
Massa, Rostany de (Tragó) · rector, notari: 230, 231, 238
la Mata (Os, Cérvoles) · serra: 95, 229, 237
Matabous, Miquel (Albesa): 52
Matamala (Os - Boix - Tragó) · font: 1
Mataplana, Hug VII de · comte de Pallars: 82
Mateu, Berenguer · notari: 54
Mateu, Montsó (Blancafort): 219
Mateu, Pere: 169
Mateu, Pere (Blancafort): 157, 158, 179, 181, 183
Mateu, Ramon (Blancafort): 219
Matxerri (Castelldans): 203
Mauri, Berenguer (Canelles): 8
Mauri, Guillem (Castelló de Farfanya): 235
Meià, Guillem de: 4
Meià, Pere de
majordom de la comtessa Cecília de Comenge: 215
senyor de la Sentiu: 195
Meinart, Benvinguda de · sotscantora de Sant Hilari: 84
Melió, Llorenç (Montessor) · batlle: 120, 121
Menàrguens (Noguera): 260
Menargues (Os): 39
Menla: *vegi's* Ametlla
Menàrguens (Noguera): 267
Mercadal, Guillem des: 32
Mercader, Pere · prevere: 97quinquies
Mercer, Joan (Tragó): 181, 183
Sançona · esposa de ∗: 181, 183
Mercer, Ramon (Benavarre) · prevere: 226
Merí, Guillem (Estopanyà): 212
Merí, Jaume (Estopanyà): 146
Jaumet · fill de ∗: 146
Merí, Jaume (Estopanyà) · rector de Sant Martí
mestre en arts: 206, 226
notari: 95, 153
notari a Tragó: 226
Merí, Jaumet (Estopanyà) · escolà: 226
Merini: *vegi's* Merí
Messeguer, [nom il·legible] (Andaní): 128
Mesull, Ferrer (Estopanyà): 144
Mesull, Pere Arnau (Estopanyà): 212
Meüll, Pere (Estopanyà): 251
Meyans, Pere de: 240
Micolaua, Guillem de (Boix): 34, 35
na Micolaua (Boix): 35
Micota, Pere: 59
Mijanell (Noguera): 196, 200, 201
Milà: *vegi's* Millà
Milà, Guillem (Agramunt) · notari: 96
Millà (Noguera): 269
Millà (Vall d'Àger): 77, 196, 253
Millà, Ameli de: 8, 11
Millà, Arnau de (Alberola): 72
Millà, Arnau (Blancafort): 157, 158
Millà, Berenguer de (Os): 7
Millà, Felip de: 57
Guillema · esposa de ∗: 57
Millà, Pere de: 63
Millà, Pere de (Tragó): 131, 133, 157, 158, 179, 181, 183

Dolceta · esposa de ∗ : 157, 158
síndic : 170, 171
Millà, Pere (Blancafort) : 179
Llorenceta · esposa de ∗ : 179
Millà, Ramon de : 71
Millà, Ramon de (Tragó) : 157, 158, 179, 181, 183, 204, 220
Artesona · esposa de ∗ : 157, 158, 179, 181, 183, 220
Miquel : 16
Miquel · sacerdot, escrivà : 3
Miquel [Delgado] · abat de Poblet : 266, 268
Miquel, Bernat (Balaguer) · notari : 248bis
Mir, Berenguer : 28
Mir, Bernat : 122
Mir, Domènec : 121
Mir, Pere : 199
Mirada, Arnau (Montessor) : 203
Mirada, Arnau (Tragó) : 196, 226
Mirada, Arnau (Tragó) · pubill : 230, 231
Miralles, Arnau de : 82
Miralles, Bernat de : 72bis
Elisenda · esposa de ∗ : 72bis
Miralles, Guillem de · sagristà de Bellpuig : 58
Miravall (Juneda, Garrigues) : 253
Miravet (Camporrells, Llitera) : 1, 50, 69, 146, 196, 212, 222, 251
església de Sant Jaume : 212
Miravet, Llop Ferrenc de : 50, 54
Miravet, Pere de : 6
Miravet, Ramon de (Areny) : 145, 146, 149
notari : 147, 148
Miravet, Ramon de (Lleida) : 179
Miravet, Roig de : 87
Miret, Salvador (Tragó) : 119
Miró : 8, 19
Miró, Arnau (Tragó) : 135, 154, 169
Maria · mare d' ∗ : 135, 154
Sibil·la · esposa d' ∗ : 154
Miró, Berenguer : 1
Ermessenda · esposa de ∗ : 1
Miró, Berenguer · notari de Vallverd : 56
Miró, Bernat (Tragó) · prevere : 204, 210, 235
notari : 216, 220, 223
rector : 220, 223, 225, 226
Miró, Mateu (Castelló de Farfanya) : 244
Miró, Pere : 30
Miró, Pere (Sarinyena, Monegres) : 269–271
Miró, Pere (Tragó) : 119, 131, 135
Maria · esposa de ∗ : 135
Miró, Pere (Tragó) : 157, 158, 170, 179, 181, 183
Berenguera · esposa de ∗ : 157, 158, 179, 181, 183
Miró, Pere (Tragó) : 226, 252bis, 254, 254bis, 260
Mog¦uer?¦, Guillem : 59
Molí, Pere del · beneficiat : 233
Molina, Gil de
monjo de Poblet : 252bis, 254bis
Molina, Pere de : 50
Moliner, Guillem (Lleida) · jurisperit : 103, 103bis
Moliner, Pere (Estopanyà) : 146
els Molins (Blancafort) : 55
Mollet, Guillem de (Albelda) · rector : 54
Monachi : *vegi's* Monjo
Monçoners, Berenguer de : 61
Monells (Baix Empordà) : 82
Monesma (Ribagorça) : 72bis
cementeri : 72bis
església de Sant Vicenç i Santa Maria : 72bis
puig de : 72bis
Monesma, Pere Arnau de : 31, 72bis
infançonia : 72bis
Monesma, Sibil·la de · monja : 59
cellerera : 56
ces Monges, Berenguer de (Balaguer) · notari : 150
Monges, Francesc des (Balaguer) · notari : 207, 208
Monjo, Berenguer : 129
Monrabeg, Montrabeg : *vegi's* Montrebeig
Monsonís, Bernat Ramon de : 58
Monsonís, Elisenda de · monja infermera : 67
Monsí (Areny) : 72bis
Montagut, Aldonça de · monja abadessa : 251, 252, 252bis, 254, 254bis
Montalt, Bertran de : 54
Montalt, Ramon de : 54
Montanyana (Ribagorça) : 19

Montanyana, Bernat de · canonge de Bellpuig: 77
Montblanc (Conca de Barberà): 82, 264, 265, 268
Montcada (Vallès): 82
Montcada, Constança de · comtessa d'Urgell: 58
Montcada, Guillem de: 82
Montcada, Guillem de · noble: 96
Montcada, Guillem Ramon de: 84bis
Montcada, Guillema II de · senyora de Montcada i de Castellví de Rosanes: 82
Montcada, Pere de · senescal de Catalunya: 56bis, 67
Sibil·la · esposa de ∗: 67
Montcada, Ramon de: 51, 72bis
Sibil·la · esposa de ∗: 72bis
en Montcada (Boix)
propietari a Cérvoles: 252bis
Montdeví [*Mons Divino*] (Tragó) · serra: 1
Monte Lauro: *vegi's* Montllor
Monter, Bernat · escrivà: 31
Montesquiu, Berenguer de · diaca, rector de Castellet: 71
Montessor (Noguera): 69, 120, 121, 196, 203, 222, 230, 248bis
Montessor, Bernat de · prevere: 63
Montessor, Ramon de (Tartareu): 68, 72
Montfalcó [*d'Ossó*] (Urgell): 177
Montfalcó, Bernat de: 36
Montfalcó, Guillem de: 11, 12, 22
Arsenda · mare de ∗: 12
Montgai, Francesc de (Lleida): 152
Montgai, Joan: 236
Montlleó (Vall d'Àger): 64
església de Santa Maria: 64
Montll⸢⸣or⸢⸣, Arnau: 92
Montllor, Arnau de (Àger): 40
Montllor, Ramon de: 120, 138, 139, 141
castlà de Tartareu: 178
Montmagastre (Noguera): 58
església de Sant Miquel: 141
Montpaó, Pere de: 139
Montpeller (Llenguadoc): 46
Montpeller, Ramon de: 52
Montrebei, Jaume de: 67
Montrebeig, Pere de (Estopanyà): 153
batlle: 146, 147, 149
lloctinent de batlle: 167, 168
Montroig (Noguera): 143
Montroig, Guillem de: 50
Montroig, Ramon de (Estopanyà): 167
Montrós, Pere de · capellà: 68
Montrós, Pere de (Tragó): 179
Ramoneta · esposa de ∗: 179
Montrós, Serena de · monja
cellerera: 136, 137, 142, 157, 166
hostalera: 127, 130
infermera: 179, 181, 183, 185, 188
Montsant (Priorat): 38
Montsec · serra: 58
Montserè, Elisenda de · monja
cantora: 67
Montserrat, Santa Maria de (Bages): 51bis, 84bis, 221,
Montsó (Cinca Mitjà): 233bis
Montsó, Elionor de · monja
cantora: 136
Montsonís, Berenguer de · notari: 96
Montsonís, Espuri de · procurador de la Vall d'Àger: 182
la Mora [*de Montanyana*] (Ribagorça): 72bis
ça Morana, Pere (Lleida) · notari: 82
Morano, Arnau de · notari: 141
Morató (Tragó) · partida: 101
Morató, Antoni (Tragó): 267
Morató, Guillem (Balaguer): 244
Morató, Pere (Tàrrega): 262
Morell, Bortomeu (Os): 221
Morell, Pere (Lleida) · notari: 222
Morella, Guillem de (Tragó): 154, 179, 181, 183
Ramoneta · esposa de ∗: 179, 181, 183
Morella, Montserrat (Tragó) · batlle del castlà: 271
Morelló, Francesc · prevere: 257
Morera, Romeu de (Manresa) · síndic: 82
Mores, Domènec de (Lleida) · notari: 82
Morimond (França)
abadia: 261
Morlà, Ramon (Os): 39
Morons, Pere de: 213
Moror, Pere, = Pericó: 173
Moror, Pericó de (Blancafort): 157, 158, 181, 183

Desitjada · esposa de ∗ : 157, 158, 181, 183
Moror, Pericó de (Tragó) : 157, 158
Mariona · esposa de ∗ : 157, 158
Moros : *vegi's* Amorós
Mosacho, Pere de junior (Castelló de Farfanya) · prior : 218
Mulet, Pere de (Alfarràs) · rector : 84
Mulner, Pericó (Blancafort) : 179
Dolceta · esposa de ∗ : 179
Muntsor, Pericó de (Albesa) : 219
Mur, Acardet de : 82
Mur, Santa Maria de (Pallars) · canònica : 72bis
Mur, Sibil·la de · monja : 35
sagristana : 33
Murela : *vegi's* Morella
Murell, Arnau (Balaguer) : 96
Murell, Francesc de (Balaguer) : 196–198
Murell, Guillem de (Balaguer) : 47
Murell, Guillem de (Balaguer) : 192
Francisca · filla de ∗ : 192
Murell, Mateu de (Balaguer) · batlle : 98
Murell, Ramon de : 101, 102
les Múries (Canelles) : 210
la Múrria, Pere de (Estopanyà) · jurat o *adenantatus* : 206

Nadal, Bernat (Lleida) · síndic : 82
Nadal, Pere (Tàrrega) · síndic : 82
Nagera, Galceran de (Barcelona) · síndic : 82
Nargó, Ramon de : 164
Nargó, Ramon de (Balaguer) · escrivà : 102
Nauder, Guillem · escrivà : 30bis
Navarra, Joan (Tragó) : 252bis, 254, 254bis
batlle : 252bis
paer : 254
Navarra, Ramon (Tragó) : 74, 76
Navarra, Saurina (Tragó) : 196
Navarre, Arnau : 57
Navarre, Arnau (Tragó) : 157, 158, 181, 183
Guillemona · esposa de ∗ : 157, 158, 181, 183
Navarre, Balaguer (Tragó) : 169, 179, 181, 183
Sançona · esposa de ∗ : 179, 181, 183
Navarre, Bernat (Tragó) : 181, 183
Gallarda · esposa de ∗ : 181, 183
Navarre, Guillem (Tragó) : 196, 204
Navarre, Jaume (Lleida) : 68bis, 69
Provença [*Prohença*], esposa de ∗ : 69
Navarre, Jaume (Lleida) : 152
Navarre, Jaume (Tragó) : 181, 183
Mariona · esposa de ∗ : 181, 183
Navarre, Jaumet (Tragó) : 157, 158
Navarre, Mateu (Tragó) : 179
Nadala · esposa de ∗ : 179
Navarre, Pere (Lleida) : 69, 141
Navarre, Pere (Tragó) : 154, 157, 158, 179, 181, 183
Dolceta · esposa de ∗ : 157, 158, 179, 181, 183
Navarre, Pericó (Lleida) : 141
Navarre, Ramon : 59
Navarre, Ramon (Tragó) : 122, 157, 158, 232
Mariona · esposa de ∗ : 157, 158
Navarre, Tamarit (Tragó) : 66, 86
notari : 88
prevere : 80, 109, 114
Navarre, Tamarit (Tragó) : 223, 232, 241, 243
batlle : 231
Navarri, Arnau : 104
Maria · esposa d' ∗ : 104
Navarri, Guillem : 104
Navarri, Ramon : 104
Navarro, Pere (Tragó) : 260, 271
Navés, Jaume de (Vallbona) · notari : 41
Nicolau · capellà de la reina Violant : 46
Nicolau [Capocci] · bisbe d'Urgell : 192
Nicolau, Bonanat (Vilafranca del Penedès) · síndic : 82
Nicolau, Pau · escrivà : 248
la Noguera Pallaresa · riu : 58
la Noguera Ribagorçana · riu : 1, 22, 31, 55, 58, 104, 131, 199, 204, 226, 260
Nogués, Llorenç de (Lleida) · corredor : 201
la Nou (Monesma, Ribagorça) : 72bis
Novella · monja
infermera : 80, 81
Noya, Guillem de (Tragó) · rector, notari : 89, 95, 104, 109, 111, 114, 127, 130, 131, 133, 135–138,

142, 143
Núñez de Lara, Elvira · comtessa d'Urgell: 32
Nunó Sanç · comte de Rosselló i Cerdanya: 32

l'Obac, Bartomeu de (Estopanyà): 144, 145
l'Obac, Bernat de (Tragó): 80, 119
Sançona · esposa de ∗: 119
Obac, Bernat (Tragó): 271
l'Obac, Domingo de (Tragó): 15, 17, 18
Maria · esposa de ∗: 15
l'Obac, Joan de: 14
l'Obac, Joan de (Tragó): 15, 17
l'Obac, Marquet de (Tragó) · escrivà, notari: 63, 65–68, 71, 72
Obac, Martí d' · clergue: 65
l'Obac, Martí de (Tragó): 131, 181, 183
Dolceta · esposa de ∗: 181, 183
l'Obac, Nadal de · prevere: 143
l'Obac, Pere de (Tragó): 15
l'Obac, R. de (Tragó): 15
n'Obac (Tragó): 203
Odaç: 11, 12
Odaç, R.: 12
Ofegat, Sibil·la d' · monja abadessa: 67
Oger, Bernat (Tragó): 271
Oger, Castelló (Tragó): 211, 252bis, 254, 254bis
Oger, Jaume (Tragó): 252bis, 254, 254bis, 260, 267, 271
mas d'en Oger (Tragó): 254bis
Oliola, Berenguer d' · procurador de la Vall d'Àger: 191, 193, 195–197
Oliola, Jaume d': 189
Espuri · fill de ∗: 189
Oller, Arnau (Blancafort): 157, 158, 166, 181, 183
Ramoneta · esposa d' ∗: 157, 158, 181, 183
Oller, Guillem (Lleida) · frare dipositari del monestir de Poblet: 152
Oller, Pere (Os): 39
Oller, Ramon (Blancafort): 219
Oller, Ramon (Tragó): 235
Ol·lomar, Guillem (Barcelona) · conseller: 82
Oloz, Guillem d': 82
Oluja, Guerau d' · ¿senyor de Tragó?: 82
Olzet, Bertran d' (Barcelona) · síndic: 82
Olzina, Francesc (Tragó) · notari: 223, 240–243
Olzina, Pere d': 64
Pere · fill de ∗: 64
Olzinelles, Bernat d' · castlà de Tragó: 254
Orcau, Ramon d': 68bis, 72bis, 86
Orenga, Pere d': 9
Oriol, Guillem · prevere: 129
Oriol, Ramon: 101
Oriola, Bartomeu d': 157–159, 164
Oriola, Dolça · monja priora: 237
Oriols, Berenguer d': 87
Oromir, Guillem: 2
Òrr¿it?, Arnau d': 36bis
Ortigues, Jofre d' · regent de la cancelleria reial: 253
Ortolà, Berenguer: 88
Ortoneda, Bernat d': 93
jurisperit: 94
oficial eclesiàstic de Lleida: 91, 92
Os (Noguera): 27, 39, 43, 45, 95, 112, 121, 196, 222
castell: 249
castell, altar de Sant Salvador: 189
castell, església de Santa Maria: 189, 221
castlania: 134, 189, 221
església de Sant Miquel: 189, 221
hospital: 189, 221
Os, Bernardina d' · monja: 71
Os, Pere d': 59
Os, Ròmia d' · monja: 71, 80
lloctinent de sagristana: 75
Os, Sibil·la d' · monja
sotspriora: 127, 130, 136, 137, 142, 157, 166
sotssagristana: 77, 80
Osca: 46
convent dels Framenors: 46
església de Santa Maria de Sales: 46
Osca, Jaume d' (Albesa) · jurisperit: 219
Mariona · esposa de ∗: 219
Osca, Pere d' (Lleida) · notari: 30bis, 55bis
Oulomar, Guillem
conseller reial: 100

Paganell, Ramon de: 26
Palau, Bernat · monjo de Poblet: 269–271
Pallarés, Arnau: 101
Pallarés, Arnau: 252bis
Pallarés, Arnau · prevere: 193
donat a Santa Maria de Vallverd: 204, 210, 212
Pallarés, Arnau (Salaverd): 205
Pallarés, Arnau (Tragó): 95
Pallarés, Bernat: 59
Pallarés, Bernat (Calladrons) · mercader: 79
Pallarés, Bernat (Salaverd): 188
Pallarés, Bernat (Tragó): 204, 211
Pallarés, Guillem: 34, 35
Pallarés, Joan (Tragó): 252bis, 254, 254bis, 260
Pallarés, Pere (els Arcs): 244
Pallarés, Pere (Lleida) · escrivà: 161
Pallarés, Pere (Tragó): 95, 138
Pallarés, Ramon (Boix): 66
Pallars, Bernat de (Tamarit): 128
Pallars, Bord de: 221
Guillemona · esposa de ∗: 221
Pallars, Guillem de · notari: 36, 91, 197
Pallars, Ramon de · notari: 179
Paloll, Miquel de (Lleida) · jurisperit: 183
Palous [*Paladolls, Palaols*] (Tragó): 17, 73
Pano, Guillem de: 195
els Paradús (Estopanyà): 212
Pardina (Tragó): 19
Parent, Arnau (Lleida) · jurisperit: 106
Parent, Francesc (Lleida) · savi en dret: 152
les Parrelles, Santa Maria de (Balaguer) · convent: 96, 221
lo Pas (Tragó): 260
Pastor, Bartomeu (Lleida) · notari: 254
Pau i Treva, constitució: 157, 160, 181
Payà [*Payanus*], Guillem (Lleida) · draper: 69
Pebrada: 8
Pebrada, Arnau · sacerdot, escrivà: 16–18
Pebrada, Bernat: 33
Pebrada, Bernat (Tragó): 74, 91
Pebrada, Guillem (Tragó): 30
diaca: 37, 40
escrivà: 34–37, 40, 44, 48, 52, 57
rector: 63
sotsdiaca: 34–36
Pebrada, Guillem (Tragó): 110, 127, 131, 133, 140, 204
Sança, esposa de ∗: 131, 133
Pebrada, Luciana: 33
Pebrada, Pere (Tragó): 48
Pebrada, Pere (Tragó): 131, 140
Pebrada, Ramon: 179
Pécs [*Quinque Ecclesie*] (Hongria): 46
Pedra (Vall d'Àger): 11
església de Santa Maria: 64
Pedra, Bonanat de
escrivà: 99, 100
síndic de Barcelona: 82
Pedra, Ramon (Alcampell, Llitera): 209
Pedra, Ramon (Tragó): 252bis, 267
paer: 271
Pedra, Tamarit (Tragó): 252bis, 254, 254bis
el Pedregal, Santa Maria d (Urgell) · monestir: 32, 38, 43bis, 46, 47, 51bis, 55bis, 56bis, 58bis, 67bis, 84bis, 88bis, 96
en Pedro (Tragó): 260
Pedrol, Salvador (Boix)
notari: 66, 140, 188, 193
prevere: 66
rector: 140, 188, 193
en Pedrol (Boix): 252bis
Peironet, Bernat (Montblanc) · síndic: 82
Pellicer, Guillem (Tragó): 119
Pelliparius, Berenguer · notari: 93, 94
Penalba, Pere Arnau de: 64
Penavera, Antònia de · monja: 89, 127, 136
Penavera, Berenguer de · cavaller armat: 89
Penavera, Bernat de (Estopanyà) · prevere: 149
notari: 95
Penavera, Guillem de · escuder: 127
Penella, Bernat de (Tragó, Salaverd): 57
Anglesa · esposa de ∗: 57
Penella, Domènec de (Tragó, Salaverd): 57
Anglesa · filla de ∗: 57
Penella, Pere de: 8, 16

Penella, Pere de (Tragó): 157, 158, 179, 181, 183
Ermessenda · mare de ∗: 157, 158
Gueraua · esposa de ∗: 179, 181, 183
Penella, Ramon de (Tragó): 48
Penella, Ramon de (Tragó): 133, 157, 158
Dolceta · esposa de ∗: 157, 158
Penella, Vicent de (Tragó): 226
en Penella · honor d' (Salaverd): 188
el Penjat [*ubi pengatus fuit ipso omine*] (Tragó) · serra: 1
Peralta, Berenguera de · monja abadessa: 28–31
Peralta, Jordà de: 50
Peralta, Ponç de: 54, 60
Peramola, Bernat de · senyor de Peramola: 96
Peramola, Brunissenda de · abadessa de Sant Hilari: 84
Peranera, Bartomeu de · prevere de Vallverd: 179
Perapertusa, Berenguer de (Canelles): 8
Perapertusa, Berenguer de · frare: 26
Pere: 17
Pere · comte de Ribagorça i d'Empúries: 147
Pere · levita, escrivà: 2
Pere · sacerdot i escrivà: 26
Pere d'Aragó i d'Anjou · infant d'Aragó, comte de Ribagorça i d'Empúries: 173
Pere d'Aragó i de Sicília · infant d'Aragó, lloctinent de Catalnya: 82
Pere el Catòlic · rei: 32
Pere el Cerimoniós · rei: 205bis, 217, 226bis, 229bis, 231bis, 231ter, 231quater, 232bis, 233bis, 234bis, 234ter
Pere el Gran · rei: 46, 67, 82
Pere Rodger: 1
Pere, Arnau (Lleida) · jurisperit: 108
Pere, Ramon: 1
Pere (Tragó): 14
Pere II · comte d'Urgell i vescomte d'Àger: 93, 191, 195–198, 215, 224, 232–236, 244, 249
Pereneri: *vegi's* Peranera
els Perers (Salaverd): 205
Pérez [de Artasona], Martín · justícia d'Aragó: 46
Pérez de Treviño, Diego (Tragó) · prevere: 242
Peris, Gil · escrivà: 113
Pèriz, Sança: 44, 50
Perpinyà (Rosselló): 46
Pertusa: 101
Pertusa, Guillem de: 163
Pertusa, Pere de (Alberola): 104, 137
Petronil·la · abadessa: 21, 26
Picamill, Pere (Castelló de Farfanya): 172
Pich, Arnau (Castelló de Farfanya): 218
Pilzà, Arnau (Blancafort): 157, 158
Ramoneta · esposa d' ∗: 157, 158
Pinell, Bernat de (Andaní): 86
Pinell, Domènec de: 22
Pinell, Ramon: 189
Pinells, Bernat Guillem de · escrivà reial: 82
Pinosa, Joana · monja de Vallverd: 259
sagristana de les Franqueses: 265, 266
Pintor, Bernat · framenor: 96
Pinyana (Llitera)
pont: 221
Pinyana, Arsenda de: 43, 45
Pinyana, Bernat de: 31, 37
Pinyana, Elionor de · monja: 111
cantora: 127, 130, 137, 142
infermera: 157, 166
pitancera: 179, 181, 183, 185, 188
Pinyol, Bernat (Tortosa) · síndic: 82
Piquer, Andreu (Tragó): 157, 158
Beatriu · esposa d' ∗: 157, 158
Piquer, Pere: 73
lo Pla (Tragó): 260
Pla de Santa Maria (Tragó): 3, 13–15
Pla de Tragó: 21, 22
Pla del Monestir (Tragó): 133
Placian, Plazià, Plazian: *vegi's* Playà
la Plana (Salaverd): 205
les Planes (Tragó): 260
ces Pl⌊an⌈es, Guillem · oficial d'Àger: 203
Playà, A. (Tragó): 73
Playà, Arnau: 67
Playà, Arnau (Blancafort): 157, 158
Montsona · esposa d' ∗: 157, 158

Playà, Arnau (Tragó): 157, 158, 170, 213
Playà, Arnau (Tragó): 179, 181, 183
Estranya · esposa de ∗: 179, 181, 183
Playà, Arnau (Tragó): 181, 183
Ramoneta · esposa de ∗: 181, 183
Playà, Bernat (Tragó): 127, 171, 175, 191, 196, 211
batlle: 190
Playà, Bernat (Tragó): 157, 158
Ferrera · esposa de ∗: 157, 158
Playà, Bernat (Tragó): 179, 181, 183
Sançona · esposa de ∗: 179, 181, 183
Playà, Bernat, major (Tragó): 252bis, 254
Playà, Bernat, menor (Tragó): 252bis, 254
Playà, Bernat (Tragó): 267, 271
Playà, Guillem (Tragó): 230, 231
Playà, Joan (Tragó): 15, 17, 18
Ermessèn · germana de ∗: 17
Playà, Joan: 179
Playà, Joan (Tragó): 254, 254bis, 260
Playà, Martí (Tragó): 3
capellania de ∗: 211, 216
Playà, Pere (Boix): 252bis
Playà, Pere (Tragó): 213, 260
Playà, Ramon (Tragó) · prevere: 226
Playà, Ramon (Tragó) · rector: 223, 240–244
Playà, Sança (Tragó): 17
Playana, Arsenda (Tragó): 157, 158
na Plença (Boix): 66
Plença, Pericó (Algerri): 249
Poblet, Santa Maria de (Conca de Barberà) · monestir: 30bis, 32, 38, 51bis, 55bis, 56bis, 58, 58bis, 67bis, 84bis, 88bis, 96, 151, 152, 246, 252bis, 254bis, 264–271
abat: 261, 265, 269
albergueria: 30bis
hospital dels pobres: 30bis
Pol, Ramon de: 147
Poll, Bernat de (Blancafort): 219
Polo: 16
Polo, Arnau de (Tragó): 74
Polo, Margarida · monja: 245
sagristana: 250
Pomar, Argimbau de · senyor de Salillas: 269, 272
Pomar, Felip de · senyor de Salillas: 269, 272
Pomar, Violant de (Sarinyena, Monegres) · castlana de Tragó: 269–272
lo Pomer (Monesma, Ribagorça) · farraginal: 72bis
Ponç [de Copons] · abat de Poblet: 152
Ponç Guerau III de Cabrera · vescomte d'Àger i de Cabrera: 4
Ponç, Arnau · escrivà: 25, 29
Ponç, Miquel (Balaguer) · doctor en drets: 265
Ponç IV de Cabrera · comte d'Urgell: 53
Pontera, Maria (Tragó): 16
Micolau, fill de ∗: 16
Porquet, Agramunt (Tragó): 138
Porquet, Antoni (Estopanyà): 212
Porquet, Arnau · corredor: 86
Porquet, Arnau (Àger) · jurisperit: 141, 178
Porquet, Domènec (Estopanyà): 167
Porquet, Guillem: 30bis, 38
Guillema · filla de ∗: 38
Porquet, Joan · doctor en decrets: 232
Porquet, Mateu (Estopanyà): 212
Porquet, ⸮Pere⸮: 59
Porquet, Pere (Tragó): 179
Berenguerona · esposa de ∗: 179
Porquet de la Serra, Pericó (Estopanyà): 144, 147, 149
Porquet, Ramon (Estopanyà): 167
Porquet, Tamarit (Tragó): 216
Porquet: 101
Porta, Arnau (Estopanyà) · jurat o *adenantatus*: 206
Porta, Arnau (Estopanyà): 251
Porta, Guillem (Estopanyà): 206
la Porta, Pere de (Blancafort): 219
Portareig, Pere de (Vilaverd, Llitera): 6
Portareig, Ramon de (Vilaverd, Llitera): 6
la Portella (Tragó - Valldellou): 1
la Portella (Os, Cérvoles) · coll: 229, 237
Portella, Jaume de (Cervera) · síndic: 82
Portolà, Francesc de: 2
Pou, Llorenç: 258
Pou, Pere · notari: 233bis

Poyo, Miquel de · donzell, aposentador del rei: 248bis
Pózsony [*Posania*] (= *Bratislava*, Eslovàquia) · comtat: 46
Prades (Priorat) · batllia: 46
Prats (Cerdanya)
ardiaconat: 192
Preixens (Noguera): 177, 196, 200, 201
Preixens, Ramon de · senyor de Preixens: 139, 177, 200, 201
Brunissenda · esposa de ∗: 177, 200, 201
Ramon · fill de ∗: 201
Prous, Arnau (Calderó, Llitera): 209
Ferrera · esposa d' ∗: 209
Prous, Tamarit (Calderó, Llitera): 209
Saurina · filla de ∗: 209
els Pruners (Salaverd): 205
¿Prunyons?, Pere de (Preixens): 200
Puelles, Bernat (Lleida) · notari: 157, 179, 181, 183
Puifel, Bernat (Salaverd): 250
Puig, Bartomeu de · escrivà: 115
Puig, Esteve de (Barcelona) · notari: 82
Puig, Pere des, major (Lleida) · savi en dret: 196
Puigalt, Antoni de (Tragó): 254, 260
Puigcerver, Arnau de (Corroncui): 77
Puigroig, Rancemir de: 2
Puigverd, A. de: 61
Puigverd, Antoni de · notari: 207, 208
Puigverd, Arnau de: 189
Puigverd, Berenguer de: 77bis, 84bis
Puigverd, Bernat de · castlà de Castelló de Farfanya: 139
Puigverd, Elisenda de · monja sagristana: 67
Puigverd, Guillem de: 58, 67, 192
Cecília · filla de ∗: 192
Puigverd, Pere de (Castelló de Farfanya): 229
donzell: 221, 235–237
procurador de la Vall d'Àger: 232
veguer d'Àger: 232
Pujal, Ramon (Calderó, Llitera): 209
Pujalt, Antoni (Tragó) · paer: 267
Pujançons, Pere de · jutge: 147
Pulcro Vicino: *vegi's* Bellvís

la Quadra, Bernat de (Os): 221
Qualàs: *vegi's* Calàs
Queno, Arnau (Estopanyà): 148
Queno, Macià (Estopanyà): 148
des Quer, Pere: 203
Queralt, Berenguera de · monja: 130, 143, 157, 166, 174
infermera: 136
sotspriora: 179, 185, 188
Queralt, Elisenda de: 84bis
Queralt, Guillem Ramon de: 143
Berenguera · filla de ∗: 143
Sibil·la · esposa de ∗: 143
Queralt, Pere de: 82, 84bis, 143
Quinque Ecclesie (= *Pécs*, Hongria): 46
Quinto, Pere del (Claravalls, Ribagorça): 72bis

Rabacie: *vegi's* Rabassa
Rabassa, Jaume (Balaguer) · notari: 98, 134
Rainer, Rayner: *vegi's* Riner
Rajadell, Berenguer de: 82
Ramon · abat d'Àger: 4
Ramon · abat d'Escarp: 131bis
Ramon · abat de Santes Creus: 32
Ramon · bisbe d'Urgell: 96
Ramon · prior de Castelló de Farfanya i canonge d'Àger: 45
Ramon Berenguer IV de Barcelona · comte rei: 3
Ramon de Rubió · abat d'Àger: 23, 30
Ramon Pere: 1
Ramon Pere, Arnau de: 55bis, 58bis
Ramon Pere, Pere de (Lleida): 88bis
Ramon V · comte de Pallars Jussà: 4
Ramona · monja
abadessa: 56, 57
hostalera: 52
priora: 40, 50
Raxina · sarraïna: 72bis
la Real, Santa Maria de (Mallorca) · monestir: 235, 236
Reart, Antoni · arxiver reial i protonotari: 96
Rebastencs, Ramona de · monja
cellerera: 71
hostalera: 75, 77
Redon, Pere: 54
ça Redorta, Esteve de: 30bis
Rees: *vegi's* Resers

Regany, Bernat (Boix): 193
Regol, Jaume (Boix): 252bis
Regol, Pere · notari: 234
Regol, Pere (Tragó): 254
en Regol (Tragó): 260
la Règola (Vall d'Àger): 63, 77
la Règola, Arnau de: 33
la Règola, Bernat de (Tragó): 156–158, 161, 163, 164, 166–173, 178, 179, 184
Barchinona, esposa de ∗: 157, 158, 179, 181, 183
síndic: 159, 160, 181–183, 186, 187
la Règola, Guillem de: 119
la Règola, Guillemó de: 179
la Règola, Martí de (Tragó): 181, 183, 211, 230, 231
Ramoneta, esposa de ∗: 181, 183
la Règola, Pericó de (Tragó): 138
la Règola, [nom desconegut] (Tragó) · batlle: 176
Reguard (= riu Guard), *Espluga de* (Estopanyà): 89
Rei, Pere (Ciutadilla) · capellà: 36bis
Reixac, Berenguer de · doctor en lleis: 233, 234
Renard, Pau (Barcelona) · notari: 92
Resolina, Maria · monja
ostiària: 67
Resplendina (Tragó): 76
Revert, Pere de (Tragó): 59, 88, 140
Reverta, Ferrera (Tragó): 111
Rey, Albert (Casserres): 221
Rey, Martí: 221
Berenguerona · esposa de ∗: 221
Rialb, Bernat de: 58
Rialb, Bernat de (Andaní): 128
Rialb, Guillem de (Andaní) · batlle: 86, 97
Rialb, Jaume de (Miravet) · rector: 146
Rialb, Pere (Andaní): 128
Riambau, Bonanat (Lleida): 204
Riambau, Ferrer (Lleida): 191, 208, 213
Riambau, Nicolau (Lleida): 203, 222
Riambau, Ramon (Lleida): 154, 157–162, 177, 179, 181–187, 190, 195–197, 200, 201, 207, 208, 211, 214, 215, 218, 236
senyor de Tragó: 198, 203, 204, 207, 208, 211, 214, 215, 218
Riart, Pere de (Albesa) · notari: 219
Riba, Arnau de (Berganui, Ribagorça): 72bis
la Riba, Maria de · monja
cellerera: 127, 130
ostiària: 137, 142
portera: 111
Ribagorça: 96, 125, 136
comtat: 147, 212, 248
Ribelles, Bernat Ramon de: 67, 97quinquies–100bis, 103, 103bis, 105, 106, 108, 116, 152
Elionor · esposa de ∗: 67
Ribelles, Guillem de: 22
Ribelles, Pere de · framenor: 192
Ribelles, Ponç de: 82, 98
Ricolf, Ramon (Monesma, Ribagorça): 72bis
Ricorbell, Guillem de: 147
Rigo (Tragó) · partida: 101
Rigol: *vegi's* Regol
Riner, Blanca de (= Alba) · monja: 157, 179, 181, 183, 185, 188
sotspriora: 194, 196
Riner, Sibil·la de · monja: 157, 179, 181, 183, 185, 188
Ripoll, Mateu de (Cervera) · síndic: 82
Riubragós, Galceran de · prevere, notari: 269–271
Riuras, Antoni de · escuder: 201
Riusec, Ramon de · senyor de Finestres i de Valldellou: 241
la ⌊*Ro*⌉*ç*, Bernat de: 119
Rocabertí, Dalmau VI de: 82
Rocafort, Albert de · prevere de Vallverd: 220
Rocafort, Arnau de: 138
Rocafort, Bernat de (Tragó) · rector: 245
Rocamora, Guillem de (Monesma, Ribagorça): 72bis
Rocamora, Joan · escrivà jurat: 190
Roches: *vegi's* Roques
Roda [*d'Isàvena*] (Ribagorça): 254bis
Roda, Ramon de: 98
Rodger, Pere: 1
Rodó, Ramon (Lleida) · síndic: 82
Rodrigo, Domènec (Escarp): 131bis
Roeta · viuda de Pere de la Torre: 181, 183

Roger, Pere (Claravalls, Ribagorça): 72bis
Rogera, Guillema · monja: 59
portera: 50
Roig, Arnau: 26
Roig, Bernat (Tragó): 73, 88
Anglesa · esposa de ∗: 73
Roig, Guillem · lloctinent de cort i veguer de Lleida: 54, 179
Roig, Jaume (Blancafort)
batlle: 179, 181, 183, 219
Sançona · esposa de ∗: 179, 181, 183
Roig, Miquel (Blancafort): 181, 183
Dolceta · esposa de ∗: 181, 183
Romaní, Ramon: 41
Romeu, Antoni (Tragó): 195, 204, 216
Guillema · esposa d' ∗: 216
Romeu, Antoni (Tragó): 252bis, 254, 254bis
Romeu, Bartomeu (Barcelona) · conseller: 82
Romeu, Bartomeu (Tragó): 267
Romeu, Bernat (Tragó): 254, 254bis, 260
Romeu, Guillem · prevere, escrivà: 62
Romeu, Guillem (Tragó): 181, 183
Mariona · esposa de ∗: 181, 183
Romeu, Pere, major (Tragó): 176, 179, 181, 183
Dolceta · esposa de ∗: 179, 181, 183
Romeu, Pere, menor (Tragó): 176
Romeu, Pere (Tragó): 119, 157, 158, 181, 183, 211
Guillemona · esposa de ∗: 157, 158
Romeu, Pere (Tragó): 252bis
Romeu, Ramon (Tragó): 232
Roquers, Berenguera de · monja: 81
infermera: 71
sotspriora: 77, 80
Roques, Berenguera de · monja: 127, 130, 136, 137, 142
sotscantora: 157, 166, 179, 181, 183, 185, 188
Roques, Bernat de: 50
Roses, Bortomeu de: 214
Rossell, Bernat (Tragó): 76, 111
Rossell, Joan: 238
Rossell, Ramon (Tragó): 76
Rossell, Ramon (Àger): 195
Rovira, Berenguer de: 118
Rovira, Ramon de (Barcelona) · conseller: 82
Roy, Pere · prevere: 57
Rubei: *vegi's* Roig
Rubí, Bernat de: 32
Rubió, Arnau de: 41
Rubió, Maria de (Blancafort): 55
Ròmia · filla de ∗: 55
Rubió, Ramon de · abat d'Àger: 23, 30
Ruiles, Martí Llop de: 46

Sabata, Antoni (Menàrguens): 267
Sabater, Arnau (Montblanc) · notari: 88bis
Sabater, Bartomeu (Alfarràs) · batlle: 86, 97
Sabater, Bartomeu (Lleida) · notari: 160, 177
Sabater, Bernat (Balaguer): 200
Sabater, Guillem (Blancafort): 219
Sabater, Homdedeu: 147
Sabater, Joan · notari de Montblanc: 42
Sabater, Pere (Tragó): 88, 125
Sabatera, Alet (Tragó): 13
Saifores, Miró de (Vilafranca del Penedès) · síndic: 82
Sala de Fiso, Guillem: 86
ça Sala, Arnau: 84
Sala, Berenguer (Lleida) · jurisperit: 86
la Sala, Bernat de (Corroncui): 77
ça Sala, Francesc (Lleida): 195, 196
en Sala: 59
Salada (Canelles) · font: 210
Salamó: 22
Salàs, Jaume de (Tragó): 179, 181, 183
Tomassa · esposa de ∗: 179, 181, 183
Salàs, Miquel (Blancafort): 181, 183
Guillemona · esposa de ∗: 181, 183
Salat (Canelles) · barranc: 210
Salaverd (Noguera): 1, 22, 23, 56, 57, 61, 66, 69, 83, 101, 102, 110, 112, 120, 121, 123, 124, 150, 165, 171, 180–183, 185, 187, 188, 190, 193, 195, 196, 222, 223, 228, 234, 250, 252, 252bis, 254bis, 260, 267
casa llonga del forn: 188
castlania: 66, 102, 126
església de Santa Maria: 56
la font: 188

Salaverd, Arnau de (Boix)
anomenat Felip: 110
Dolça · esposa d' ∗ : 110
Salaverd, Bernat de (Salaverd): 101
anomenat Felip: 110
Salaverd, Clement de · escrivà: 107, 110bis
Salaverd, Guillem de (Salaverd): 98, 101, 102, 140, 171, 181, 183, 188
anomenat Guillem Felip: 110
Balaguera · esposa de ∗ : 188
batlle: 120, 121
Estranya Maçuca · esposa de ∗ : 140
fill de Miquel Felip: 165
Salaverd, Ramon de (Salaverd): 205
Salillas (Plana d'Osca): 269
Salneria (Lleida): 152
Saluces, Felip de: 82
Salvador: 14
Salvador (Tragó): 19
Salvador, Guillem (Estopanyà): 144, 145
Salvador, Joan (Balaguer) · notari: 265, 266
Salvador, Miquel (Estopanyà) · prevere: 146
Salvador, Pere de (Tartareu): 68
Salze, Pla de (Estopanyà): 80
Salze, Prats de (Estopanyà): 144
Salze, Torre de (Estopanyà): 61, 79, 80, 144–149, 167, 168, 206, 212, 251, 252bis, 254bis
colomina: 252bis
Samata, Ramon de: 23
Sanahuja, Aparici de (Tragó): 157, 158, 179, 181, 183
Serena · esposa d' ∗ : 157, 158, 179, 181, 183
Sanahuja, Arnau de: 47
Sanahuja, Arnau de · fill del precedent: 67bis
Sanahuja, Bartomeu de (Os): 129, 165
lloctinent de procurador de la Vall d'Àger: 120, 121, 162
procurador de la Vall d'Àger: 168
Sanahuja, Guillem de (Tragó) · prevere: 66, 133
Sanahuja, Pere de (Tragó): 133
Sanahuy, Arnau (Viacamp): 248bis
Sanahuy, Joan (Viacamp): 248bis
Sanç d'Aragó · infant, futur arquebisbe de Toledo: 46
Sanç, Arnau (Montanyana): 72bis
Sanç, Bernarda: 55bis
Sanç, Guillem: 147
Sanç, Guillem · notari: 184–187
Sanç, Jaume (Montanyana): 72bis
Sanç, Pere · notari reial: 43bis, 55bis
hospital de: 55bis
Sanç, Pere (Tartareu): 244
Sanç, Salvador (Tartareu): 244
Sança · monja
sagristana: 52
sotspriora: 40
Sança d'Aragó · infanta: 46
Sança (Tragó): 14
na Sansona: 252bis
Sant Cerni, Pere de (Tremp) · notari: 49
Sant Climent, Mateu de (Barcelona) · veguer: 92
Sant Climent, Ramon de (Lleida): 67
síndic: 82
Sant Climent, Tomàs de: 43bis
Sant Damià (Lleida) · monestir: 46
Sant Damià (València) · monestir: 46
Sant Daniel, germanes de · convent: 58bis
Sant Esteve, Arnau de (Lasquarri): 80
Sant Feliu, Berenguer de · escrivà: 38
Sant Feliu, Simó de (Lleida) · notari: 30bis
Sant Genís, Pelegrí de (Fraga) · justícia: 56bis
Sant Hilari (Lleida) · monestir: 32, 38, 43bis, 47, 51bis, 55bis, 56bis, 58bis, 67bis, 84, 90, 97–97quinquies, 105, 132, 152
Sant Just, Pere de: 4
Sant Just, Pere de · capellà de Santa Maria del Pla: 3
Sant Just, Ramon de · oficial eclesiàstic d'Àger: 91
Sant Llorenç (Lleida) · església: 55bis
Sant Llorenç (Vall d'Àger): 11
església de Sant Llorenç: 64
església de Santa Maria: 64
Sant Llorenç, Beatriu de · monja: 40
Sant Llorenç, Bernat de: 21, 22, 27
Berenguera · esposa de ∗ : 21
Sant Llorenç, Ramon de: 4, 11

Sant Martí (Estopanyà) · església : 95, 153, 206
Sant Martí (Tragó) · barri : 73, 83
Sant Martí, A. de : 9
Sant Martí, Elvira de · abadessa de les Franqueses : 265, 266
Sant Martí, Guillem de (Lleida) · notari : 96, 134, 139
Sant Martí, Guillem de · prevere : 77
Sant Martí, Joan de : 36bis
Sant Martí, Maria de · monja
pitancera : 245, 251
sotspriora : 250, 252
madona Sent Martina : 252bis
Sant Martí, Pere de (Lleida) : 252
Sant Martí, Ramon de · notari : 54
Sant Medir (Estopanyà - Camporrells) · serra : 144
Sant Miquel, roca de (Tragó) : 76
Sant Pau · església : 22
Sant Pau, Garcia de (Balaguer) · rector : 92, 150, 175
Sant Pau, Guillem de · abat de Fontclara : 67
Sant Pere, Pere de · escuder : 200
Sant Quili (Tragó) : 74, 260
Sant Ruf (Lleida) · monestir : 30bis
Sant Salvador, Arnau de : 36bis
Sant Serni de Tavèrnoles (Alt Urgell) · monestir : 32
Sant Vicenç, Berenguer de : 82
Santa Cecília de Montserrat (Bages) · monestir : 32
Santa Clara (Balaguer) · monestir : 192, 221
Santa Eulàlia ¦de la Mercè dels Captius · orde¦? : 72bis
Santa Fe, Santa Maria de (Cadrete, Saragossa) · monestir : 264–268
abat : 254bis
Santa Llúcia (Tragó) · església : 131, 154, 210
Santa Llúcia, Montserrat de (Tragó) : 267, 271
Santa Maria (Tragó) · església : 87, 131
Santa Maria (Tragó) · església - monestir : 30bis
Santa Maria del Pla (Àger) · església : 64
Santa Maria del Pla (Tragó) · església : 3, 4, 7–19
Santa Maria de la Seu (Lleida) · església : 55bis
Santa Maria l'antiga [*antiquior*] (Vallverd) · església : 37
Santa Maria, Bertran de (Areny) : 212
Santa Maria, Guillem de : 167, 168
Agnés · esposa de ∗ : 168
Santa Maria, Guillem de (Areny) : 144, 146
Santa Maria, Guillemonet de (Areny) : 144–149
Beatriu · esposa de ∗ : 144–149
Santa Maria, Pericó de (Areny) : 147
Santa Pau, Ponç de : 82
Santa Trinitat (Os) · domenge de la : 45
Santalinya (Noguera) : 143
castlania : 221
Santalinya, Arnau de : 70
Santcliment, Tomassa de : 58bis
Santcliment, Tomàs de : 55bis, 58bis
Santes Creus, Santa Maria de (Alt Camp) · monestir : 32, 38, 47, 51bis, 55bis, 56bis, 58bis, 67bis
abat : 254bis, 259, 261, 262
hospital dels pobres : 30bis
Saragossa : 46, 231ter, 231quater
Saragossa · bisbe : 54
senyor d'Estopanyà : 146, 167, 168
Saragossa · diòcesi : 264–268
Saranyana, Ramon de (Blancafort) : 181, 183
Elicsenda · esposa de ∗ : 181, 183
Sarinyena (Monegres) : 269–271
Sarrià, Bernat de · conseller reial : 82
Sas, Garcia de : 191
Satorre, ardiaca de : 192
Saura · monja
cantora : 40
priora : 59, 63, 68
sotspriora : 50
Saura · dominica : 56
Saurina · monja
sotspriora : 33, 35
na Saurina : 252bis
Secabecs (Alt Penedès) : 36bis
Secastella (Ribagorça) : 214
Segalers, Aparici de (Areny) : 147
Seganta (Estopanyà) : 189
església de Sant Miquel : 189
església de Santa Maria : 189

Segarra, Bartomeu de: 36bis
Segarra, Ramon de (Almenar) · prevere, notari: 97
Segre · riu: 55bis, 58bis, 131bis
Segrià · cèquia de: 132
Segrià, Macià de (Lleida) · notari: 132
Segur, Pere de (Almenar): 97
Segur, Ramon de (Lleida) · notari: 82
Seix, Domènec de (Bellver, Ribagorça): 72bis
Selgua (Cinca Mitjà): 92, 262
Sen, Berenguer de (Tragó): 179, 181, 183
Anglesa · esposa d' ∗: 179, 181, 183
Sen, Berengueró de (Tragó): 157, 158
Sen, Pere de, major (Tragó): 181, 183
Sen, Pere de (Tragó): 133
Sen, Pericó de (Tragó): 179, 181, 183
Gueraua · esposa de ∗: 179, 181, 183
Sen, Ramon de (Tragó): 157, 158, 181, 183
Ferrerona · esposa de ∗: 181, 183
Sançona · esposa de ∗: 157, 158
la Senlleras, Sança de: 72bis
en Senlleras (Monesma, Ribagorça): 72bis
Majora, esposa de ∗: 72bis
la Sentiu (Noguera): 195
Sentlís, Joan de (Àger) · rector: 202
Senyores de Santa Isabel (Lleida) · convent: 55bis
Seròs (Segrià): 84bis
Serra, Agramunt (Balaguer): 70, 71
Serra, Arnau (Andaní): 84
Serra, Bernat de la (Preixens): 200
Serra, Domingo de (Lleida): 132, 152
Serra, Guillem de (Barcelona) · síndic: 82
Serra, Guillema de · monja: 40
cellerera: 35
Serra, Joan (Monesma, Ribagorça): 72bis
Serra, Joan (Tragó) · vicari: 267
Serra, Roger de la (Àger): 252bis, 254bis
Serrallonga, Francesc de (Lleida): 177
Sertadell, Berenguer (Àger) · rector i notari: 178
Servent, Guillem (Lleida) · doctor en lleis: 132, 151, 152, 164
Setcastela: *vegi's Secastella*
la Seu d'Urgell
almoina: 51bis
església de Santa Maria: 32
Sibil·la · monja
infermera: 68
Sibil·la d'Ofegat · abadessa: 67
Sibil·la de Fluvià · abadessa: 68, 71, 75–77
Sicília
viatge del rei Jaume el Just: 82
Silva, Guillem de (Lleida) · notari: 77bis
Simó: 23
Siscar (Ribagorça) · hospital: 72bis
Siscar, Berenguer de: 214, 215
Siscar, Sibil·la de · monja: 130, 136, 137, 142, 154, 157, 166, 179, 181, 183, 185, 188
sotssagristana: 127
la Sistosa (Tragó): 101
Sitjar, Martí de (Girona) · síndic: 82
Siurana (Priorat): 32
Sixena (Monegres) · monestir: 46
Sixt IV · papa: 268
Soas, Joan de (Sarinyena, Monegres) · notari: 269, 270
la Sobirada, Pere de: 86
la Sobirada, Ramon de (Lleida) · notari: 152
Sobrancer, Pere: 25
Sobrecastell (Areny): 72bis
les Sogues, Mare de Déu de (Bellvís): 221
lo Solà (Canelles): 210
lo Solà (Tragó): 204, *vegi's Badsolà* etc.
Solà, Guillem del · porter de la comtessa Cecília d'Urgell: 195
Solà, Pere: 192
Geraldona, filla de ∗: 192
Solaner, Ramon de: 29
Soldevila, Andreu de (Alguaire) · pagès: 269, 270
Soldevila, Antoni de (Tragó): 260
Soler, Arnau des: 92
Soler, Arnau (Canelles): 157, 158, 179, 181, 183, 219
Ramoneta · esposa d' ∗: 157, 158, 179, 181, 183
Soler, Berenguer de: 36bis
Soler, Berenguera de · monja: 36bis
Soler, Guillema de: 36bis

Soler, Pere de (Lleida) · notari: 30bis, 51bis, 56bis
Soler, Tortosí de (Balaguer): 236
Solsona · església de Santa Maria: 32, 51bis
prepòsit: 219
Solsona, Pere de (Lleida): 181, 182
Solsona, Pere (Agramunt) · batlle: 96
Solsona, Tomàs (Balaguer) · batxiller en drets, paer: 265, 266
Son (= Sen): 179
Sopeira (Ribagorça): 72bis
Sort, Arnau: 229
donat de Santa Maria de Cérvoles: 237
la Sosa (Tamarit) · barranc: 20, 25
Soses, Bonanat de (Agramunt): 192
els Sots (Blancafort): 55
Subirats, Guillem de: 82
Sunyer, Pere (Blancafort): 179, 181, 183
Maria · esposa de ∗: 179, 181, 183

Taltera (Claravalls, Ribagorça): 72bis
Tamarit (Llitera): 20, 25, 29, 128, 209, 241
mesura: 71, 83, 95, 110, 128, 227, 229, 237, 250
mesura vella: 251
Tamarit Berenguer de: 6
Tamarit, Berenguer de: 50, 54, 67
Grisa · esposa de ∗: 67
Tamarit, Bru de (Vilaverd, Llitera): 6
Tamarit, Guillem de · lloctinent de cort i veguer de Lleida: 43bis
Taravau, Pere · llicenciat en lleis: 262
Tarba, Galacià de · procurador general del comtat de Ribagorça: 147
Tarés: *vegi's* Terés
Tarradelles, Bernat de · notari: 54
Tarragona: 32, 46
diòcesi: 266
Tarragona, Bertran de (Valls): 109
Tarragona, Guillem de (Valls): 109
Tàrrega (Urgell): 82, 262
Tàrrega, Bernat de (Lleida) · notari: 55bis
Tarrés: *vegi's* Terés
Tartareu (Noguera): 2, 10, 30, 43, 120, 178, 195, 214, 254bis, 260
colomina: 252bis
Tartareu, Antoni de (Tragó): 179, 181, 183
Dolceta · esposa d' ∗: 179, 181, 183
Tartareu, Joan de: 112
la Tartera (Tragó): 133
Taús, Bernat de: 2
Tavèrnoles, Sant Serni de (Alt Urgell) · monestir: 32
Tayllet, Guillem (Tragó): 181, 183
Gueraua · esposa de ∗: 181, 183
Teixidor, Espanyol: 149
Teixidor, Francesc
escrivà jurat de Balaguer: 175
notari d'Àger: 178
Teixidor, Joan (Tragó): 17
batlle: 24
Teixidor, Montsonet (Estopanyà): 148
Teixidor, Pere (Andaní): 86
Teixidor, Pere (Estopanyà): 148
Teixidor, Salvador · prevere: 201
Temple · orde militar: 22, 32, 82
Terés, Agramunt (Tragó): 157, 158, 181, 183
Sançona · esposa d' ∗: 157, 158, 181, 183
Terés, Bortomeu (Tragó): 252bis, 254, 254bis, 267
propietari a Canelles: 260
Terés, Guillem (Blancafort): 179, 181, 183, 219
Ramoneta · esposa de ∗: 179, 181, 183
Terés, Joan (Tragó): 271
Terés, Mateu (Tragó): 119, 122, 157, 158
batlle: 131
Sançona · esposa de ∗: 157, 158
Terés, Miquel (Tragó): 260, 267
Terés, Montsó (Tragó): 216
Terés, Monsonet: 254bis
Terés, Pere (Tragó): 254
Terés, Ramon (Blancafort): 157, 179, 181, 183, 227
Dolceta · esposa de ∗: 157, 179, 181, 183
Terés, Ramon (Tragó): 74
Teresa d'Entença · comtessa d'Urgell i vescomtessa d'Àger: 192
Térmens, Aldonça de · monja de les Franqueses: 266
Tibalt, Bernat (Estopanyà): 148

Tibalt, Pere (Estopanyà): 148
Timoc, Llop (Balaguer) · jueu: 171
¡Tió?, ¡Tissó? (*Ticionis*), Antic (Barcelona) · síndic: 82
Tixidor: *vegi's* Teixidor
Toló, Berenguer: 97
Toló, Pere: 55
Toló, Pere (Lleida) · notari: 82
Tolosà, Guillem Huguet (Lleida) · notari: 158, 161
Tolrà, Joan (Montblanc) · notari: 264
Tolrà, Pere (Canelles): 210
Tomàs, Francesc (Estopanyà) · prevere: 206
Torà, Pere de · cort i veguer de Lleida: 157, 181, 183
Torà, Tomàs de: 92
¡T?oral, Antoni · escolar: 111
Toralla, Brunissenda de · monja: 49, 55
abadessa: 54, 59, 61, 63, 67
priora: 52
sagristana: 50
sotscantora: 77
Toralla, Esclarmonda de · monja: 84
Toralla, Ferrer Alemany de: 49
Alemany · fill de ∗: 49
Brunissenda · esposa de ∗: 49
Brunissenda · filla de ∗: 49
Ferrer · fill de ∗: 49
Sança · filla de ∗: 49
Toralla, Ramon Roger de (Balaguer) · cavaller: 265–267
Torgó (= *Tragó*): 74bis
lo Torm Obrat (Claravalls, Ribagorça): 72bis
Torre Albella, Domènec de (Conill, Vall d'Àger): 40
Torre de Maria (Vall d'Àger): 77
Torre de Salze: *vegi's Salze, Torre de*
la Torre dels Oms (Castelló de Farfanya): 10, 43, 45, 62, 130, 139, 260
Torre de Segrià: 26
Torre de la Riba (Os): 43
la Torre, Balaguer de (Blancafort): 181, 183
Jacmeta, esposa de ∗: 181, 183
la Torre, Berenguer de (Tragó): 179, 181, 183
Ramoneta · esposa de ∗: 179, 181, 183
la Torre, Bernat de (la Torre dels Oms): 130, 235–237
Torre, Bernat de (Sant Martí, Tragó): 83
la Torre, Bernat de (Tragó): 88
Agnés · esposa de ∗: 88
la Torre, Bernat de (Tragó): 254, 254bis
la Torre, Guillem de: 88
la Torre, Jaume de: 122
la Torre, Jaume de, alias Carnicer (Tragó): 245
la Torre, Joan de (Estopanyà): 212
la Torre, Joan Pere de (Secastella) · rector: 214
la Torre, Montsó de (Tragó): 211, 242, 254
Sibil·la · esposa de ∗: 211
la Torre, Montsó de (Tragó) · prevere: 128, 137, 141, 142, 152
la Torre, Pasqual de: 13, 18
Torre, Pere de: 67
la Torre, Pere de: 55, 59
la Torre, Pere de (Tragó)
del barri de Sant Martí: 66, 73
la Torre, Pere de (Tragó)
del barri de Vilanova: 74
la Torre, Pere de (Tragó): 180
la Torre, Pere de (Tragó): 181, 183
Roeta, esposa de ∗: 181, 183
la Torre, Pere de (Tragó): 131, 157, 158, 165, 172, 179, 196
batlle: 153, 157–159, 161
del barri de Vilanova: 166, 170, 171
Dolça · esposa de ∗: 157, 158, 179, 181, 183
síndic: 159, 160, 181–183
la Torre, Ramon de (Lleida) · rector: 201
la Torre, Tamarit de (Tragó): 157, 158
Torrefeta, Joan de (Lleida) · *precentor*: 77bis
Torregrossa (Tamarit - Esplús, Llitera): 29
Torregrossa, B. de: 23
Torrelles, Lucrècia · monja de les Franqueses: 262
lo Torrent (Salaverd): 188
lo Torrent (Tragó): 226, 260
Torrent, Domenga d'en · resident al monestir: 252bis

Torrent, Joan de · esclau : 221
Torrent, Ramon de (Os) : 39
Torrents, Pere de (Tamarit) · notari : 128
Torres, Bartomeu de (Lleida) · notari : 132, 157–159, 161, 164, 179, 181, 182, 185–187
Torres, Francesc de (Estopanyà) · notari : 251
Torres, Francesc de (Tragó) · notari : 250, 252
Torres, Jaume de (Castelló de Farfanya) : 126
Torres, Jaume (Balaguer) : 244
Torres, Joan · batxiller en lleis : 244
Torroella, Vicent (Montblanc) · notari : 265
la Torruella (Claravalls, Ribagorça) : 72bis
Tortosa : 82
la Tosca, Guillem de (Salaverd) : 110
lo Tossalet del Monestir (Salaverd) : 205
Toylà, Ramon de · escrivà reial : 82
Tragó : *passim*
castlania : 87, 134, 189, 221, 254, 269–271
església de Santa Maria : 87, 131
forn : 269, 271
monestir de : *passim*
murs de la vila : 216
Tragó, Arnau de : 3
Tragó, Berenguer de · ardiaca de Benasc : 44
Tragó, Bertran de · castlà de Tragó : 37, 44
Berenguera · filla de ∗ : 50, 54
Tragó, G. de : 24, 36bis
Tragó, Guerau de : 3, 13–19, 28
Arsenda · esposa de ∗ : 18
Gueraua · filla de ∗ : 18
Guillem · fill de ∗ : 14–18
Tragó, Guillem de : 13
Tragó, Pere de : 181, 183
Guillemona · filla de ∗ : 181, 183
Tragó, Sibil·la de : 48
Traver, Bernat (Blancafort) : 179, 181, 183
Sançona · esposa de ∗ : 179, 181, 183
Trebals, Bernat de · veguer de Montblanc : 42
Tregó (= *Tragó*) : 31, 50, 54, 58, 64, 66, 77, 91, 95, 96, 98, 101, 102, 108, 110, 113, 115–124, 127, 130–133, 136–138, 141–144, 150, 152–154, 157, 159, 166–171, 173–175, 178, 180–184, 186–188, 191, 194–199, 202–204, 207, 208, 211, 215, 216, 222, 226, 230–232, 250, 254bis, 267
Tregon (= *Tragó*) : 62
Trigó (= *Tragó*) : 61
Trocer, Bernat : 59
Trogó, Trogonis, Trogone (= *Tragó*) : 3, 8, 9, 11–18, 22, 24, 28, 29, 36, 37, 44, 48, 50, 57, 63, 67–69, 71, 73–76, 80, 83, 84bis, 86, 88bis, 92, 93, 97, 99, 100, 104, 109, 111, 114, 121, 125, 130, 144, 160, 215, 225
Trogon (= *Tragó*) : 14, 16, 17, 19, 21, 30bis
Turch, Joan (Miravet) : 251
Turch, Pere (Miravet) : 251
Turch, Perico (Estopanyà) : 254bis
Turmo, Joan de (Tragó)
escrivà jurat : 109, 111, 114
vicari : 114
Turmo, Pere de (Montanyana) : 97quinquies

Urbà V · papa : 217
Urgell
bisbat : 205bis
comtat : 58, 152, 157, 181, 249
Urgell, Pere d' (Preixens) : 200
Urgellès (Tamarit) : 20, 25
Marquesa · esposa d' ∗ : 20, 25

Valcarchar : *vegi's* Vallcarca
Valença : 3
València : 46
església de Sant Vicent : 46
Valentí, Ermengol · prevere de Vallverd : 179
Valentí, Montsó (Blancafort) : 157, 158
Valentí, Pere (Tragó) : 157, 158, 181
Ròmia · esposa de ∗ : 157, 158, 181, 183
Valentí, àlias Falcó, Joan (Cervera) · notari : 262
Valeri, Domènec (Lleida) · flequer : 234
Valimanya, Domènec (Almúnia de Sant Joan) : 225

des Vall, Bertran II
escrivà: 106, 123, 124
des Vall, Bertran III
doctor en lleis: 214, 215
en Vall (Canelles): 252bis
na Valla (Canelles): 254bis
Vall-llebrera, Arnau de (Lleida) · notari: 67bis
Vallbona, Santa Maria de (Urgell) · monestir: 30bis, 32, 38, 41, 43bis, 46, 47, 51bis, 55bis, 56bis, 58bis, 67bis, 84bis, 88bis, 90, 96
terra i capmàs a Tamarit de Llitera: 20, 25
Vallcarca, Arnau de: 50
Vallcarca, Jordà de: 50
Valldaura [*Vallis Laurea*], *Santa Maria de* · monestir: 67bis
Valldellou (Llitera): 1, 196, 241
Valldellou, Simona de · monja
cellerera: 111
Vallfogona de Balaguer (Noguera): 101, 102
Vallis Laurea: *vegi's* Valldaura
Vallmoll, Bernat de (Vilafranca del Penedès) · síndic: 82
Valls, Joan (Millà) · prevere, notari: 269
des Valls, Manuel (Balaguer) · sastre: 262
Vallsanta, Santa Maria de (Urgell) · monestir: 47, 51bis, 55bis, 56bis, 58bis, 67bis, 84, 84bis, 88bis, 96, 232bis
Vallsegura, Domènec de: 29
Vallumenà (= *Llumenar*; Os): 27
Vallverd, Santa Maria de: *passim*
Vallverd, Guillem de: 26
Vaquer, Arnau: 101
Vedrenya, Bernat (Balaguer) · paer: 265
Velers
orde: 58
Vernet, Arbert de: 82
Vestit, Simó · frare
tresorer de Poblet: 236
de Vi: *vegi's* Daví
Viacamp (Ribagorça): 248bis
Viacamp, Bernat de · escrivà: 33
Vic, Bernat de · sastre: 52
Vicent, Bernat (Estopanyà): 146
Vicenç · levita, escrivà: 6
Vicenç, Bartomeu · notari: 191, 195–198, 200
Vidal · abat de Lavaix: 166, 168
Vidal Ermengol · prior de Lavaix: 236
Vidal, Guillem (Boix): 66
Vidal, Macià · doctor en lleis: 232, 245
Vidal, Pere (Balaguer) · notari: 92, 175
Vila, Domènec (Estopanyà) · notari: 206
ça Vila, Pere (Preixens o Mijanell): 200
Vilabernat, Berenguer de (Tartareu) · rector: 62
Vilademàger (Anoia): 36bis
Vilademàger, Guillema de: 36bis
Vilafranca (Penedès): 82
Vilafranca, Ferrer de: 82
Vilafranca, Galceran de: 82
Vilafranca, Pere de (Barcelona) · síndic: 82
Vilamajor, Arnau de: 54, 58, 59
cavaller: 53
Vilamajor, Arsenda de · monja: 136, 137, 142, 188
sotssagristana: 111, 127, 130, 157, 166
Vilamajor, Berenguer de: 136
Vilamajor, Elionor de · monja
sagristana: 127, 130, 136, 137, 142, 157, 166
sotscantora: 111
Vilamajor, Elisenda de · monja: 181, 183, 185
Vilamular, Ramon de · saig del veguer de Balaguer: 249
Vilamur, Ramon I de · vescomte: 82
Vilana: 59
Vilaniu: *vegi's* Aguilaniu
Vilanova (Tragó) · barri: 74, 166, 170, 171
Vilanova, Berenguera de · monja: 73, 74, 76
¿sots?sagristana: 84
hostalera: 67
sagristana: 71
Vilanova, Ramon de · conseller reial: 82
Vilanova · honor de (Tragó): 203
Vilaplana (Monesma - Areny): 72bis
Vilar, Pere de (Barcelona) · síndic: 82
Vilaverd (Tamarit - Esplús, Llitera) · torre: 6, 29
Vilaverd, Berenguer de: 54

Vilba, Pere de (Tragó): 254
Vilella, Ramon: 70
Vilet · monestir: 132, 152
Villasparsa, Andreu de (Lleida) · notari: 157, 181, 222
Villasparsa, Domènec de (Lleida) · notari: 97quinquies
Vilobí d'Onyar (la Selva): 82
el Vilosell (Garrigues): 26
el Vilot (Alberola): 72bis
Vilves [*Viduis*], Bernat: 70
Vinader, Joan · escrivà: 30bis
Vinyes, Miquel (Lleida) · notari: 225
Violant d'Aragó · esposa d'Alfons X de Castella: 46
Violant d'Hongria · reina: 46
Violant de Bar · reina: 242bis
Viver, Pere de (Canelles): 75
Gràcia · esposa de ∗: 75
Viverol, torre de (Tamarit, Llitera): 20, 54
Vivet, Pere (Lleida) · notari: 181
Vivot, Joan · senyor d'Os: 249
Vygal⌊b⌈es (Boix) · partida: 66
Vyte (Salaverd) · partida: 180

Xicot, Macià (Lleida): 252

Yago, Pasqual (Balaguer) · batxiller en arts: 265
Yspalensis, Petrus · monjo de Poblet, regent de Verdú: 265, 266

Zagal, Ferrer (Balaguer): 192

[cognom il·legible], Berenguer (Andaní): 128
[cognom il·legible], Berenguer · notari: 175
[cognom il·legible], Guillem · notari: 175
[cognom il·legible], Miquel: 81
[cognom il·legible], Nicolau · notari: 201
[cognom il·legible], Ramon: 213
[cognom il·legible], Ramon de: 44
[cognom il·legible], Tomàs (Preixens): 200

B Notació

Taula A. Signes utilitzats en la transcripció de textos

Notum sit cunctis	text transcrit
quod ego, Guilelma,	lletres abreujades (en color gris)
uxor B.° de Castell.°,	abreviatures no desenvolupades
dono a·n Gilabert de Roda	contracció aliena a l'ortografia actual
trametet-nos	guionet normalitzat en lloc d'espai
una⌊m bar⌊cariam⌉ sitam	lectura incerta
in parrochia [Sancte Eug]enie,	restitució d'un fragment perdut
quam ego ⌊compar⌉avi	restitució incerta d'un fragment perdut
a P[etro] de Jovellare,	compleció pels editors
scu[ti]fero[a]*,*	addició o correcció de l'editor (amb nota explicativa)
alias Se??c.	lletres no resoltes
Adam Rossell ⌊alias de Guilaniu⌋,	addició interlinear, a línia seguida o mitjançant una crida
[·····]	fragment no resolt
[·· 23 ch ··]	longitud aproximada, en caràcters

Taula B. Signes utilitzats en les taules de tradició

O (O' ...)	original(s)
P	exemplar primerenc no pròpiament original
A, B ...	còpies manuscrites
a, b ...	edicions impreses
α, β ...	regestos, extractes i casos similars
▸	exemplar bàsic
▹	exemplar auxiliar
×	exemplar perdut (localització desconeguda)
*	exemplar postulat
1*, 2* ...	anotacions dorsals atribuïdes a Marquina

Taula C. Abreviatures de fons i de les seves localitzacions i recopilacions

Vv	*Monestir de Santa Maria de Vallverd*
M	Madrid, *Archivo Histórico Nacional*, sec. Clero, pergaminos, papeles y libros. Si no diem el contrari la numeració es refereix a una carpeta de pergamins i al número de pergamí dins d'ella.
Ma	1552, Martí Marquina. *Index scripturarum que in Franchesiarum thecaciis apud archivum servantur* : Madrid, *Archivo Histórico Nacional*, sec. Códices, L. 1252.
Ru	Segle XVIII. *Espéculo. Rúbrica y repertori general de tots los privilegis y indults, tant reals com apostòlichs, actes y demés escriptures són en lo arxiu del real monastir y sant convent de Nostra Senyora de Pobblet*, Calaix 49 : Madrid, *Archivo Histórico Nacional*, sec. Códices, L. 1385, f. 311r–318r. Només conté regestos.
Ru′ Rx	Segle XVIII. [*Regestos i còpies de les escriptures de Poblet*], *Calaix 49: Tragó, Sérvoles, Canelles, Salavert y Torre de Salze* : Madrid, *Archivo Histórico Nacional*, sec. Códices, L. 1207. Reprodueix els regestos de Ru i ho suplementa amb còpia literal d'alguns documents més destacats. Ru′ es refereix als regestos i Rx a les còpies.
Mo	Vers 1770–75, Jaume Caresmar. *Monastirologia* : Monestir de Santa Maria de Bellpuig de les Avellanes, Manuscrits de Jaume Caresmar.
Co	1988, Josep M. Cots. *El monasterio cisterciense femenino de Santa María de Vallvert y la vida monacal en las tierras de Lérida (siglos XII–XV)* : Tesi doctoral, Univ. Barcelona.
Ag	*Església de Sant Pere d'Àger*
A	Àger, arxiu parroquial.
L	Lleida, *Arxiu Capitular*, fons d'Àger.
B	Barcelona, *Biblioteca de Catalunya*, arxiu històric.
Ct	Segle XIV, Cartulari : Tarragona, *Arxiu Històric Arxidiocesà*, Patrimoni de la Mitra, 1.9.13.
Co	1766–68, Jaume Caresmar. *Compendi de tots los instruments antichs y moderns que s′ troban en lo arxiu de la molt insigne iglesia colegiata de Sant Pere de Àger* : un exemplar a *Ag*A i un altre a *Ag*B, manuscrit 941.
Re	1768–70, Jaume Caresmar. *Resumen del archivo de la insigne iglesia colegial de San Pedro de Àger en Cataluña* : un exemplar a *Ag*A i un altre a Madrid, *Archivo Histórico Nacional*, sec. Códices, L. 795.
Ch	2011, Ramon Chesé. *Col·lecció Diplomàtica de Sant Pere d'Àger fins 1198*, volum 1 i volum 2 : Barcelona, Fundació Noguera.
RC	*Administració reial de Catalunya i Aragó. Reial Cancelleria* Barcelona, *Arxiu de la Corona d'Aragó*.

C Bibliografia

[*ACU*] Cebrià Baraut i Obiols, 1979–1193. [Els documents de l'Arxiu Capitular de la Seu d'Urgell (segle IX–1200)]. *Urgellia*, vol. 2, p. 7–145; vol. 3, p. 7–166; vol. 4, p. 7–186; vol. 5, p. 7–158; vol. 6, p. 7–243; vol. 7, p. 7–218; vol. 8, p. 7–149; vol. 9, p. 7–312; vol. 10, p. 7–349; vol. 11, p. 7–160.

[*AHN Inv 1924*] Archivo Histórico Nacional, 1924. *Clero Secular y Regular. Inventario de Procedencias.* Valladolid.

[*Arnall Pons 1993*] M. Josepa Arnall, Josep M. Pons, 1993. *L'escriptura a les terres gironines. Segles IX–XVIII* (2 vol.). Diputació de Girona.

[*Arx Cap Bcn*] Arxiu Capitular de Barcelona. Pergamins.

[*Baucells 1998*] Josep Baucells i Reig, 1998. La cronologia a Catalunya en general i a Barcelona en particular. *Rubrica, Palaeographica et Diplomatica Studia* (Univ. Barcelona), 7: 7–99.

[*Boix 1985*] Jordi Boix i Pociello, 1985. Els ordes religioso-militars a la Franja de Ponent. *Actes de les primeres jornades sobre els ordes religioso-militars als Països Catalans, segles XII–XIX* (Diputació de Tarragona, 1994), p. 200–214.

[*Bonnassie 1973*] Pierre Bonnassie, 1973 (tesi), 1975–1976 (ed. original francesa), 1979–1981 (ed. catalana). *Catalunya mil anys enrera* (2 volums). Barcelona: Edicions 62.

[*du Cange*] Charles du Fresne, sieur du Cange, 1678 (1a edició) – 1954 (5a edició). *Glossarium Mediae et Infimae Latinitatis*.

[*Caresmar, Anales*] Jaume Caresmar, 1751. *Anales del Real Monasterio de Bellpuig de las Avellanas*. Monestir de Santa Maria de Bellpuig de les Avellanes, Manuscrits de Jaume Caresmar.

[*Caresmar, De Rebus*] Jaume Caresmar, 1773. *De rebus ecclesiæ Sanctæ Mariæ Bellipodiensis Avellanarum in Cathalonia, ordinis canonicorum regularium Sancti Agustini premonstratensium*. Monestir de Santa Maria de Bellpuig de les Avellanes, Manuscrits de Jaume Caresmar.

[*Castillón 1986*] Francisco Castillón Cortada, 1986. El monasterio de Santa María de Fonclara (Albalate de Cinca). *Aragonia Sacra*, 1: 53–73.

[*Chesé 2011*] Ramon Chesé, 2011. *Col·lecció Diplomàtica de Sant Pere d'Àger fins 1198*, volum 1 i volum 2. Barcelona, Fundació Noguera.

[*Cortes*] Real Academia de la Historia, 1896–1922. *Cortes de los antiguos reinos de Aragón y de Valencia y principado de Cataluña.* Madrid.

[*Cots 1988*] Josep M. Cots i Serra, 1988. *El monasterio cisterciense femenino de Santa María de Vallvert y la vida monacal en las tierras de Lérida (siglos XII–XV).* Tesi doctoral, Univ. Barcelona.

[*CR*] Antoni Pladevall (director), 1994–1997. *Catalunya Romànica* (28 volums). Barcelona.

[*DCVB*] Antoni M. Alcover, Francesc de B. Moll, 1930–1962 (1a edició), 1978–79 (2a edició). *Diccionari Català-Valencià-Balear* (10 volums). Palma de Mallorca.

[*DIEC2*] Institut d'Estudis Catalans, *Diccionari de la Llengua Catalana* (2a edició). Barcelona.

[*Escuder 2016*] Javier Escuder Sánchez, 2016. *Diplomatari de Santa Maria de les Franqueses, 1075–1298*. Barcelona, Fundació Noguera.

[*Feliu 2001*] Gaspar Feliu, 2001. Algunes consideracions sobre la metrologia altmedieval catalana. *Acta Historica et Archaeologica Mediaevalia*, 22: 121–149.

[*de Francisco 2009*] José María de Francisco Olmos, 2009. *Manual de Cronología. La datación documental histórica en España.* Madrid, Ediciones Hidalguía.

[*Ginebra 1999*] Rafel Ginebra i Molins, 1999. Un cas de dissidència cronogràfica: còmput cronològic a Vic i al bisbat de Vic, segles XII–XIV. *Acta Historica et Archaeologica Mediaevalia*, 20/21: 561–590.

[*Lladonosa 1959*] Josep Lladonosa i Pujol, 1959. *La villa de Tragó de Noguera y su monasterio cisterciense.* Lleida, Impremta Mariana.

[*Lladonosa 1970*] Josep Lladonosa i Pujol, 1970. El monestir de Santa Maria de Vallverd (Tragó de Noguera). Notes per a la seva història. Comunicació presentada al II Col·loqui d'Història del Monaquisme Català. Manuscrit.

[*Marca*] Petrus de Marca, 1688. *Marca Hispanica sive Limes Hispanicus.* Paris.

[*Miret 1910*] Joaquim Miret i Sans, 1910. *Les Cases de Templers y Hospitalers en Catalunya.* Barcelona.

[*Monfar*] Diego Monfar, 1642–1650. *Historia de los Condes de Urgel.* Manuscrit: *Arxiu de la Corona d'Aragó*, Manuscrits, Miscel·lània, núm. 24. Publicació, per Próspero de Bofarull y Mascaró: *Colección de documentos inéditos del Archivo General de la Corona de Aragón*, volums 9 i 10, Barcelona, 1853.

[*Mora 2010*] Xavier Mora Giné, 2010. *Un poble del comtat d'Urgell: Alberola.* Lleida.

[*Mora 2024*] Xavier Mora Giné, 2024. *Els Àger i Santa Maria de Vallverd*.

[*OC*] Joan Coromines, 1989–1997. *Onomasticon Cataloniae* (8 volums). Barcelona.

[*Piquer 1967*] Josep Joan Piquer i Jover, 1967. Notícies sobre fundacions femenines cistercenques a Catalunya (extretes de la *Monestirologia* inèdita del P. Caresmar). *I Col·loqui d'Història del Monaquisme Català (Santes Creus, 1966)*: p. 233–262.

[*Sans Sarobe 2022*] Josep M. Sans, Ramon Sarobe, (pendent d'impressió). *Col·lecció Diplomàtica de Santa Maria de Vallbona.* Barcelona, Generalitat de Catalunya.

[*de Santiago 1914*] José de Santiago, 1914. Los Entenza, ricos-hombres de Aragón. *Linajes de Aragón*, vol. 5, núm. 13, p. 217–229.

[*Sarobe 1998*] Ramon Sarobe, 1998. *Col·lecció Diplomàtica de la Casa del Temple de Gardeny (1070–1200)* (2 volums). Barcelona, Fundació Noguera.

[*Tragó Hist*] Xavier Mora Giné, 2019–2021. *Notes històriques sobre Tragó de Noguera*.

[*Zurita*] Jerónimo Zurita, 1562–1580. *Anales de la Corona de Aragón.* Zaragoza.